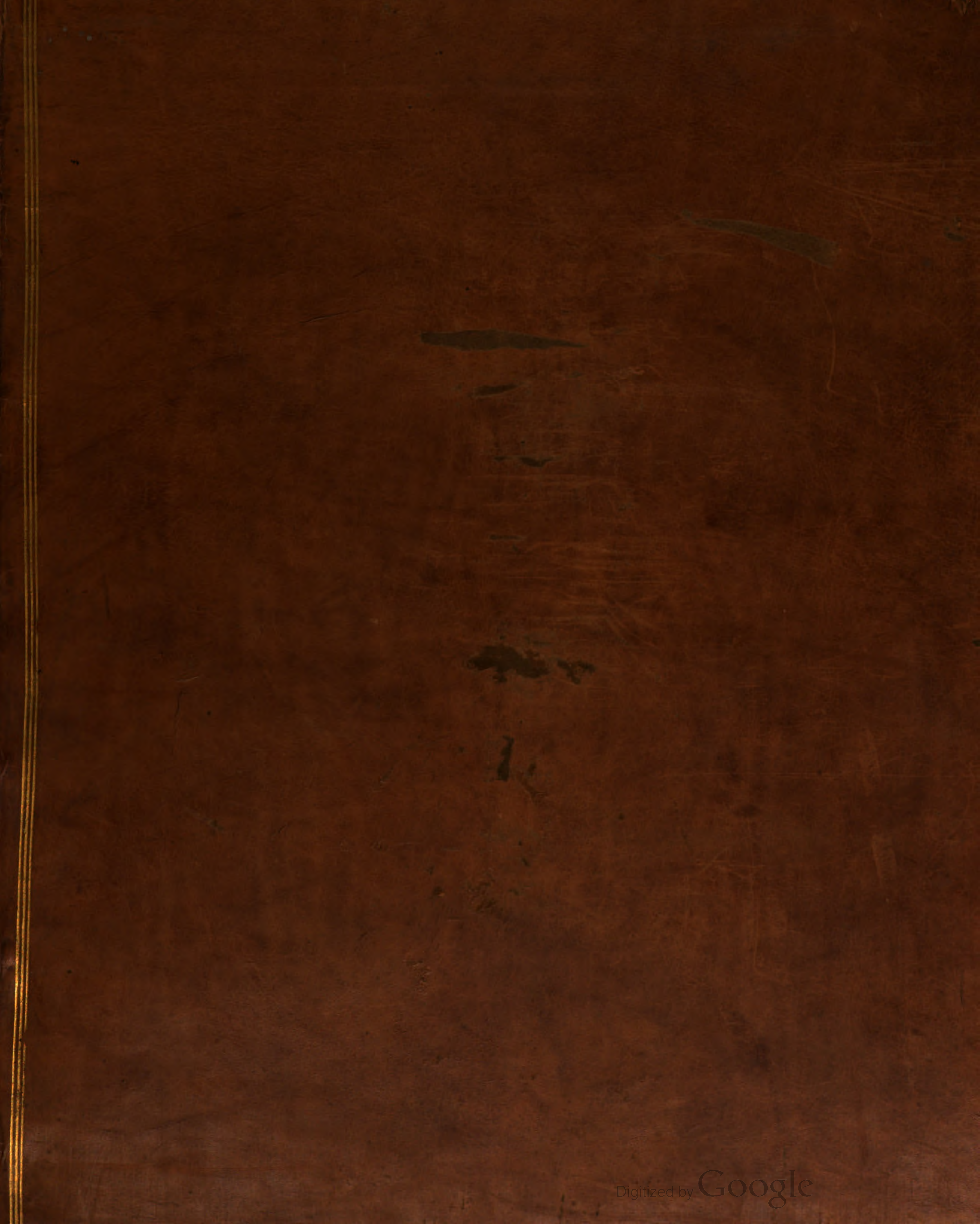

UNIVERSITEITSBIBLIOTHEEK GENT
Digitized by Google

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ,

Η

ΒΙΟΙ ΠΑΡΑΛΛΗΛΟΙ.

PLUTARCHI PARALLELA,

SEU

VITÆ PARALLELÆ.

VOLUMEN QUINTUM.

LONDINI:

Ex Officinâ JACOBI TONSON, & JOHANNIS WATTS.

M DCC XXIV.

Hoc Volumine Continentur

Tho. Sadler ℞. *G. V.dr Gucht Sculp*

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

I πρῶτοι τὰς τέχνας ἐοικέναι ταῖς αἰσθήσεσιν ὑπολαβόντες οὐχ ἥκιστά μοι δοκοῦσι τὴν περὶ τὰς κρίσεις αὐτῶν κατανοῆσαι δύναμιν, ᾗ τῶν ἐναντίων ὁμοίως ἑκατέρῳ γένει πεφύκαμεν ἀντιλαμβάνεσθαι. τοῦτο γὰρ αὐταῖς κοινόν ἐστι· τῇ δὲ πρὸς τὰ τέλη τῶν κρινομένων ἀναφορᾷ διαλλάττουσιν. ἡ μὲν γὰρ αἴσθησις οὐδέν τι μᾶλλον ἐπὶ λευκῶν ἢ μελάνων διάγνωσις γέγονεν, οὐδὲ γλυκέων, ἢ πικρῶν, οὐδὲ μαλακῶν καὶ εἰκόντων, ἢ σκληρῶν καὶ ἀντιτύπων, ἀλλ᾽ ἔργον αὐτῆς, ἑκάστοις ἐντυγχάνουσαν, ὑπὸ πάντων τε κινεῖσθαι, καὶ πάντα κινεῖν, πρὸς τὸ φρονοῦν ἀναφέρουσαν, καὶ κινουμένην πρὸς τὸ φρονοῦν ἀναφέρειν, ὡς πέπονθεν. αἱ δὲ τέχναι μετὰ λόγου συνεστῶσαι πρὸς αἵρεσιν καὶ λῆψιν οἰκείου τινός, φυγὴν τε καὶ διάκρουσιν ἀλλοτρίου, τὰ μὲν ἀφ᾽ αὐτῶν καὶ προηγουμένως, τὰ δὲ ὑπὲρ τοῦ φυλάξασθαι κατὰ συμβεβηκὸς ἐπιθεωροῦσι·

καὶ

Qui artes primi censuere sensibus germanas esse, hi videntur mihi præcipue eorum in judicando consideraſſe facultatem, qua contraria juxta in utroque genere solemus comprehendere. Nam hoc est eis commune: verum in eis quæ judicaverunt ad finem referendis minime consentiunt. Sensus enim etsi in albis & nigris, dulcibus & amaris, mollibus cedentibusve & duris sive renitentibus distinguendis versantur, haud tamen in eo sistunt gradum: sed ut horum cuique aliquid occurrit, ut ab eo movetur & afficitur, sic illud ipsum ad intelligentiam refert: id enim ejus est munus. Artes vero cum ratione conspirantes ad eligendum & sumendum id quod ipsis est familiare, ad declinandumque & repellendum alienum, illa sua sponte præcipue, hæc ad devitandum obiter inspectant.

4 Quippe

καὶ γὰρ ἰατρικῇ τὸ νοσερὸν, καὶ ἁρμονικῇ τὸ ἐκμελὲς, ὅπως ἔχει, σκοπεῖν συμβέβηκε πρὸς τὴν τῶν ἐναντίων ἀπεργασίαν. αἵ τε πασῶν τελειόταται τεχνῶν, σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ φρόνησις, οὐ καλῶν μόνον καὶ δικαίων καὶ ὠφελίμων, ἀλλὰ καὶ βλαβερῶν καὶ αἰσχρῶν καὶ ἀδίκων κρίσεις οὖσαι, τὴν ἀπειρίᾳ τῶν κακῶν καλλωπιζομένην ἀκακίαν οὐκ ἐπαινοῦσιν, ἀλλ' ἀβελτηρίαν ἡγοῦνται, καὶ ἄγνοιαν ὧν μάλιστα γινώσκειν προσήκει τοὺς ὀρθῶς βιωσομένους. οἱ μὲν οὖν παλαιοὶ Σπαρτιᾶται τοὺς εἵλωτας ἐν ταῖς ἑορταῖς πολὺν ἀναγκάζοντες πίνειν ἄκρατον, εἰσῆγον εἰς τὰ συμπόσια, τοῖς νέοις οἷόν ἐστι τὸ μεθύειν ἐπιδεικνύντες· ἡμεῖς δὲ τὴν ἐκ διαστροφῆς ἑτέρων ἐπανόρθωσιν, οὐ πάνυ φιλάνθρωπον οὐδὲ πολιτικὴν ἡγούμεθα. τῶν δὲ κεχρημένων ἀσκεπτότερον αὑταῖς, καὶ γεγονότων ἐν ἐξουσίαις καὶ πράγμασι μεγάλοις ἐπιφανῶν εἰς κακίαν, οὐ χεῖρον ἴσως ἐστὶ συζυγίαν μίαν ἢ δύο παρεμβαλεῖν εἰς τὰ παραδείγματα τῶν βίων, οὐκ ἐφ' ἡδονῇ μὰ Δία καὶ διαγωγῇ τῶν ἐντυγχανόντων ποικίλλοντας τὴν γραφὴν, ἀλλ' ὥσπερ Ἰσμηνίας ὁ Θηβαῖος, ἐπιδεικνύμενος τοῖς μαθηταῖς καὶ τοὺς εὖ καὶ τοὺς κακῶς αὐλοῦντας, εἰώθει λέγειν, οὕτως αὐλεῖν δεῖ, καὶ πάλιν, οὕτως αὐλεῖν οὐ δεῖ. ὁ δ' Ἀντιγενίδας καὶ ἥδιον ᾤετο τῶν ἀγαθῶν ἀκροᾶσθαι τοὺς νέους αὐλητῶν, ἵνα καὶ τῶν φαύλων πεῖραν λαμβάνωσι· οὕτω μοι δοκοῦμεν καὶ ἡμεῖς προθυμότεροι τῶν βελτιόνων ἔσεσθαι καὶ θεαταὶ καὶ μιμηταὶ βίων, εἰ μηδὲ τῶν φαύλων καὶ ψεγομένων ἀνιστορήτως ἔχοιμεν. περιέξει δὲ τοῦτο τὸ βιβλίον τὸν Δημητρίου τοῦ

πολι-

Quippe medicina morbum, musica absonum, quemadmodum se habeat, spectare solet, ideo nimirum ut diversa horum rectius possit efficere. Atque artium omnium absolutissimæ, temperantia & justitia & prudentia, quæ non honestorum modo, justorumque & utilium judicium faciunt, sed & damnosorum, turpium, injustorum, venditantem se quod malorum sit inexperta, non commendant simplicitatem, sed ineptiam eam & imperitiam existimant eorum, quæ maxime cognoscere convenit honeste victuris. Ac veteres quidem Spartiatæ festis diebus Ilotas multo mero quum onerare se coegissent, in convivia introducebant: quo, quam sit fœda ebrietas, ostenderent juventuti. Nos vero correctionem ex corruptela aliorum, non sane humanam ducimus neque civilem: at illorum qui nimium fuerunt impotentes, atque in imperio & summo potestatis gradu positi, nobili fuerunt improbitate, non alienum fortasse sit unum aut alterum par vitarum exemplis intexere, non quo voluptatis mehercle, vel oblectandi causa lectores variis imaginibus illustremus, ut picturam, commentationem nostram: sed ut Thebanus Ismenias discipulis suis ostendens tam eos qui bene quam qui secus tibia canerent, solitus erat dicere, Ita canendum, ac contra, Ita canendum non est: Antigenidas vero etiam majore oblectamento juvenes arbitrabatur bonos tibicines audituros, si aliquando malorum quoque experimenta egissent; ita mihi videmur nos quoque attentiores & promtiores fore vitarum spectatores & æmulos meliorum, si nec perversarum & improbatarum simus rudes. Complectetur autem hoc volumen Demetrii ab

ex-

πολιορκητοῦ βίον, καὶ Ἀντωνίου τοῦ αὐτοκράτορος, ἀνδρῶν μάλιστα δὴ τῷ Πλάτωνι μαρτυρησάντων, ὅτι καὶ κακίας μεγάλας, ὥσπερ ἀρετὰς, αἱ μεγάλαι φύσεις ἐκφέρουσι. γενόμενοι δὲ ὁμοίως ἐρωτικοὶ, ποτικοὶ, στρατιωτικοὶ, μεγαλόδωροι, πολυτελεῖς, ὑβρισταὶ, καὶ τὰς κατὰ τύχην ὁμοιότητας ἀκολούθους ἔσχον. οὐ γὰρ μόνον ἐν τῷ λοιπῷ βίῳ μεγάλα μὲν κατορθοῦντες, μεγάλα δὲ σφαλλόμενοι, πλείστων δὲ ἐπικρατοῦντες, πλεῖστα δὲ ἀποβάλλοντες, ἀπροσδοκήτως δὲ πταίοντες, ἀνελπίστως δὲ πάλιν ἀναφέροντες διετέλεσαν· ἀλλὰ καὶ κατέστρεψαν, ὁ μὲν ἁλοὺς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ὁ δὲ ἔγγιστα τοῦ παθεῖν τοῦτο γενόμενος.

Ἀντιγόνῳ τοίνυν δυοῖν υἱῶν ἐκ Στρατονίκης τῆς Κορραίου γενομένων, τὸν μὲν ἐπὶ τἀδελφῷ, Δημήτριον, τὸν δ' ἐπὶ τῷ πατρὶ, Φίλιππον ὠνόμασεν. οὗτός ἐστιν ὁ τῶν πλείστων λόγος. ἔνιοι δὲ τὸν Δημήτριον, οὐχ υἱὸν, ἀλλ' ἀδελφιδοῦν γενέσθαι τοῦ Ἀντιγόνου λέγουσιν· ἐπὶ νηπίῳ γὰρ αὐτῷ παντάπασι τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, εἶτα τῆς μητρὸς εὐθὺς τῷ Ἀντιγόνῳ γαμηθείσης, υἱὸν ἐκείνου νομισθῆναι. τὸν μὲν οὖν Φίλιππον, οὐ πολλοῖς ἔτεσι τοῦ Δημητρίου νεώτερον ὄντα, συνέβη τελευτῆσαι. Δημήτριος δὲ μεγέθει μὲν ἦν τοῦ πατρὸς ἐλάττων, καίπερ ὢν μέγας· ἰδέᾳ δὲ καὶ κάλλει προσώπου θαυμαστὸς καὶ περιττός· ὥστε τῶν πλαττόντων καὶ γραφόντων μηδένα τῆς ὁμοιότητος ἐφικέσθαι. τὸ γὰρ αὐτὸ χάριν καὶ βάρος καὶ φόβον καὶ ὥραν εἶχε, καὶ συνεκέκρατο τῷ νεαρῷ καὶ ἰταμῷ δυσμίμητος ἡρωϊκή τις ἐπιφάνεια καὶ βασιλικὴ σεμνότης. οὕτω δέ πως καὶ τὸ ἦθος ἐπεφύκει πρὸς ἔκπληξιν

expugnandis urbibus Poliorcetis dicti vitam, & M. Antonii triumviri, hominum qui maxime astipulati sunt Platoni asserenti vitia item magna, ut virtutes, a magna proferri indole. Fuerunt æque lustris vinoque dediti, bellicosi, munifici, sumptuosi, insolentes. Jam fortunæ quoque habuerunt paritates consentaneas. Non solum enim per totam vitam reliquam magnas res feliciter gesserunt, magnis in rebus cespitaverunt, plurimis potiti sunt, plurimas amiserunt, inopinato conciderunt, præter spem denuo sunt excitati: verum etiam vitam finierunt captus alter ab hostibus, alter pene in eam fortunam delapsus.

Igitur Antigonus duobus susceptis ex Stratonice Corrœi filiis, unum fratris nomine Demetrium, paterno nomine alterum, Philippum dixit. Ita fere plerique tradunt. Nonnulli vero non filium Demetrium Antigoni, sed fratris ejus memorant fuisse. Nam quum esset pater admodum eo infante defunctus, mater autem mox Antigono nupsisset, pro filio illius habitum. At Philippus non multis annis Demetrio minor forte decessit. Demetrius corporis proceritate, quamvis procerus, minor parente fuit: forma vero & faciei venustate adeo mira atque excellenti, ut plastes vel pictor exprimere nullus imaginem ejus posset. Eadem enim venustatem & gravitatem, terrorem & hilaritatem habebat, confusaque erat cum juvenili & feroci vultus aspectu pene inimitabilis heroica quædam species & majestas regia. Perinde mores inerant ei pariter formidabiles

ξιν ἀνθρώπων ἅμα καὶ χάριν. ἥδιστος γὰρ ὢν συγγενέσθαι σχολάζοντι περὶ πότους καὶ τρυφὰς καὶ διαίτας ἀβροβιώτατος βασιλέων, ἐνεργότατον αὖ πάλιν καὶ σφοδρότατον τὸ περὶ τὰς πράξεις ἐνδελεχὲς εἶχε καὶ δραστήριον· ᾗ καὶ μάλιστα τῶν Θεῶν ἐζήλου τὸν Διόνυσον, ὡς πολέμῳ τε χρῆσθαι δεινότατον, εἰρήνην τε αὖθις ἐκ πολέμων τρέψαι, καὶ πρὸς εὐφροσύνην καὶ χάριν ἐμμελέστατον.

Ἦν μὲν οὖν καὶ φιλοπάτωρ διαφερόντως· τῇ δὲ περὶ τὴν μητέρα σπουδῇ, καὶ τὸν πατέρα τιμῶν ἐφαίνετο δι' εὔνοιαν ἀληθινὴν μᾶλλον, ἢ θεραπείαν τῆς δυνάμεως. καί ποτε πρεσβείᾳ τινὶ τοῦ Ἀντιγόνου σχολάζοντος, ἀπὸ θήρας ὁ Δημήτριος ἐπέστη· καὶ προσελθὼν τῷ πατρὶ, καὶ φιλήσας, ὥσπερ εἶχε τὰς βολίδας, ἐκάθισε παρ' αὐτόν. ὁ δὲ Ἀντίγονος ἀπιόντας ἤδη τοὺς πρέσβεις ἔχοντας ἀποκρίσεις μεγάλῃ φωνῇ προσαγορεύσας, Καὶ τοῦτο, εἶπεν, ὦ ἄνδρες, ἀπαγγείλατε περὶ ἡμῶν, ὅτι πρὸς ἀλλήλους οὕτως ἔχομεν· ὡς ἰσχύν τινα πραγμάτων βασιλικῶν, καὶ δυνάμεως ἐπίδειξιν οὖσαν, τὴν πρὸς τὸν υἱὸν ὁμόνοιαν καὶ πίστιν. οὕτως ἄρα πάντη δυσκοινώνητον ἡ ἀρχὴ, καὶ μεστὸν ἀπιστίας καὶ δυσνοίας, ὥστε ἀγάλλεσθαι τὸν μέγιστον τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων καὶ πρεσβύτατον, ὅτι μὴ φοβεῖται τὸν υἱὸν, ἀλλὰ προσίεται τὴν λόγχην ἔχοντα τοῦ σώματος πλησίον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μόνος, ὡς εἰπεῖν, ὁ οἶκος οὗτος ἐπὶ πλείστας διαδοχὰς τῶν τοιούτων κακῶν ἐκαθάρευσε· μᾶλλον δὲ εἷς μόνος τῶν ἀπ' Ἀντιγόνου Φίλιππος ἀνεῖλεν υἱόν. αἱ δὲ ἄλλαι σχεδὸν ἅπασαι διαδοχαὶ, πολλῶν μὲν ἔχουσι παίδων,

πολλῶν

dabiles hominibus & grati. Ut enim jucundissimus per otium in familiari consuetudine, atque inter pocula, in deliciis, in victu regum omnium mollissimus: ita vigilantissimus rursus & intentissimus erat in rebus gerendis assiduitate & strenuitate; qua in re præ cæteris Diis Liberum patrem æmulabatur, ut qui optime uti bello nosset, contraque pacem ex bellis alere, essetque ad hilaritatem ac voluptates maxime compositus.

Jam fuit singulariter patris amans. Observare vero matrem etiam in patris gratiam videbatur ex sincera potius pietate quam quod potentiam ejus captaret obsequiis. Ac quum aliquando audiret Antigonus certos legatos, supervenit a venatione Demetrius, aditque parentem, atque eum osculatus, quum teneret adhuc jacula, apud eum assedit. Ibi Antigonus digredientes jam cum responso legatos alta voce appellans, Et hoc, inquit, de nobis legati renuntiate, ita inter nos convenire: quasi concordia cum filio suo fidesque quam ei habebat, regni nervi essent & potentiæ demonstratio. Nempe usque adeo insociabile undequaque est imperium, diffidentiæque & malevolentiæ plenum, ut summus inter Alexandri successores & natu maximus gloriaretur, quod non timeret filium, sed eum ad se cum hasta venientem admitteret. Verum enimvero unica prope dixerim in multas successiones hæc domus ejuscemodi vacavit malis. Immo ex Antigoni posteris filium suum solus trucidavit Philippus. Reliquæ familiæ regum pene omnes frequentes habent liberorum,

frequentes

πολλῶν δὲ μητέρων φόνους καὶ γυναικῶν. τὸ μὲν γὰρ ἀδελφοὺς ἀναιρεῖν, ὥσπερ οἱ γεωμέτραι τὰ αἰτήματα λαμβάνουσιν, οὕτω συνεχωρεῖτο κοινόν τι νομιζόμενον αἴτημα καὶ βασιλικὸν ὑπὲρ ἀσφαλείας.

Τοῦ μέντοι καὶ φιλάνθρωπον φύσει καὶ φιλεταῖρον γεγονέναι τὸν Δημήτριον ἐν ἀρχῇ, παράδειγμα τοιοῦτόν ἐστιν εἰπεῖν. Μιθριδάτης ὁ Ἀριοβαρζάνου παῖς, ἑταῖρος ἦν καθ' ἡλικίαν αὐτοῦ καὶ συνήθης, ἐθεράπευε δὲ Ἀντίγονον, οὔτε ὢν οὔτε δοκῶν πονηρός· ἐκ δὲ ἐνυπνίου τινὸς ὑποψίαν Ἀντιγόνῳ παρέσχεν. ἐδόκει μέγα καὶ καλὸν πεδίον ἐπιὼν ὁ Ἀντίγονος, ψήγματα χρυσίου κατασπείρειν· ἐξ αὐτοῦ δὲ πρῶτον μὲν ὑποφύεσθαι θέρος χρυσοῦν, ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἐπανελθὼν, οὐδὲν ἰδεῖν ἀλλ' ἢ τετμημένην καλάμην. λυπούμενος δὲ καὶ περιπαθῶν, ἀκοῦσαι τινῶν λεγόντων ὡς ἄρα ὁ Μιθριδάτης ἐς Πόντον Εὔξεινον οἴχεται, τὸ χρυσοῦν θέρος ἐξαμησάμενος. ἐκ τούτου ταραχθεὶς, καὶ τὸν υἱὸν ὁρκώσας σιωπήσειν, ἔφρασε τὴν ὄψιν αὐτῷ, καὶ ὅτι πάντως τὸν ἄνθρωπον ἐκποδὼν ποιεῖσθαι καὶ διαφθείρειν ἔγνωκεν. ἀκούσας δὲ ὁ Δημήτριος ἠχθέσθη σφόδρα, καὶ τοῦ νεανίσκου, καθάπερ εἰώθει, γενομένου παρ' αὐτῷ καὶ συνόντος ἐπὶ σχολῇ, φθέγξασθαι μὲν οὐκ ἐτόλμησεν, οὐδὲ τῇ φωνῇ κατειπεῖν, διὰ τὸν ὅρκον· ὑπαγαγὼν δὲ κατὰ μικρὸν ἀπὸ τῶν φίλων, ὡς ἐγεγόνεισαν μόνοι καθ' αὑτοὺς, τῷ σύρακι τῆς λόγχης κατέγραφεν εἰς τὴν γῆν ὁρῶντος αὐτοῦ, Φεῦγε Μιθριδάτα. συνεὶς δὲ ἐκεῖνος, ἀπέδρα νυκτὸς εἰς Καππαδοκίαν. καὶ ταχὺ τὴν Ἀντιγόνῳ γενομένην ὄψιν ὑπὲρ αὐτοῦ συνετέλει τὸ χρεών. πολλῆς γὰρ καὶ ἀγαθῆς ἐκράτησε χώρας,

καὶ

frequentes etiam matrum neces & uxorum. Nam fratrum parricidia, ut postulata geometræ sumunt, sic concedebantur habebanturque tanquam commune quoddam postulatum ad securitatem & regium.

Adhæc humanum natura amicorumque Demetrium amantem initio fuisse, hoc habeo exemplum commemorare: Mithridates Ariobarzanis, amicus erat ejus, & propter ætatem familiaris. Hic in comitatu Antigoni erat, nec erat vel habebatur improbus: verum ex somnio quopiam venit Antigono in suspicionem. Visus est sibi Antigonus amplum & pulchrum campum inire, atque eum auri ramentis conserere: ex eo primum exsurgere aurea messis: mox regressus nihil nisi demessum culmum videre. Quum anxio & mœsto animo esset, audivisse quosdam dicentes, Mithridatem in Pontum Euxinum fugere, asportantem auream messem desectam. Hinc trepidans, filio jurejurando adacto taciturum, visum aperuit, ac se prorsus de medio tollere eum & interficere statuisse. Quod ut audivit Demetrius, oppido fuit ei acerbum: adolescentique, quum more suo ipsum adiisset, ut otium secum falleret, verbum facere, aut voce id detegere jurisjurandi religione dubitavit: sed abduxit eum paulatim ab amicis, atque ubi soli sine arbitris fuerunt, hastili inspiciente illo descripsit, Fuge Mithridate. Is re intellecta profugit nocte in Cappadociam, brevique oblatam Antigono de ipso visionem fatum complevit. Ampla enim & præclara regione potitus est,

regum-

καὶ τὸ τῶν Ποντικῶν βασιλέων γένος ὀγδόῃ που διαδοχῇ παυσάμενον ὑπὸ Ῥωμαίων, ἐκεῖνος παρέσχε. ταῦτα μὲν οὖν εὐφυΐας δείγματα τοῦ Δημητρίου πρὸς ἐπιείκειαν καὶ δικαιοσύνην.

Ἐπεὶ δὲ ὥσπερ ἐν τοῖς Ἐμπεδοκλέους στοιχείοις, διὰ τὸ νεῖκος καὶ τὴν φιλίαν ἔνεστι διαφορὰ πρὸς ἄλληλα καὶ πόλεμος, μᾶλλον δὲ τοῖς ἀλλήλων ἁπτομένοις καὶ πελάζουσιν· οὕτω τὸν πᾶσι τοῖς Ἀλεξάνδρου διαδόχοις πρὸς ἀλλήλους ὄντα συνεχῆ πόλεμον αἱ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν τόπων συνάφειαι πρὸς ἐνίους ἐποίουν ἐπιφανέστερον, καὶ μᾶλλον ἐξέκαον, ὥσπερ Ἀντιγόνῳ τότε πρὸς Πτολεμαῖον. αὐτὸς μὲν Ἀντίγονος ἐν Φρυγίᾳ διέτριβε· Πτολεμαῖον δ' ἀκούσας ἐν Κύπρῳ διαβάντα πορθεῖν Συρίαν, καὶ τὰς πόλεις ἀπάγειν καὶ βιάζεσθαι, κατέπεμψε τὸν υἱὸν Δημήτριον, δύο καὶ εἴκοσι ἐτῶν ὄντα, καὶ στρατείας τότε πρῶτον αὐτοτελῶς ἐπὶ πράγμασι μεγάλοις ἁπτόμενον. οἷα δὲ νέος καὶ ἄπειρος ἀνδρὶ συμπεσὼν ἐκ τῆς Ἀλεξάνδρου παλαίστρας ἠθληκότι πολλοὺς καὶ μεγάλους κατ' αὐτὸν ἀγῶνας, ἐσφάλη περὶ πόλιν Γάζαν ἡττηθεὶς, ὀκτακισχιλίων ἁλόντων καὶ πεντακισχιλίων ἀποθανόντων. ἀπέβαλε δὲ καὶ σκηνὴν καὶ χρήματα, καὶ ὅλως σύμπασαν τὴν περὶ τὸ σῶμα θεραπείαν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν αὐτῷ Πτολεμαῖος ἀπέπεμψε μετὰ τῶν φίλων, εὐγνώμονα καὶ φιλάνθρωπον ἀνειπὼν λόγον, ὡς οὐ περὶ πάντων ἅμα, περὶ δόξης δὲ καὶ ἀρχῆς πολεμητέον ἐστὶν αὐτοῖς. Δημήτριος δὲ δεξάμενος εὔξατο τοῖς Θεοῖς μὴ πολὺν χρόνον ὀφειλέτην γενέσθαι Πτολεμαίῳ χάριτος, ἀλλὰ ταχέως ἀμείψασθαι διὰ τῶν ὁμοίων.

καὶ

regumque Ponti ille stirpem, quæ octava ferme successione a populo Romano est deleta, edidit. Preclaræ indolis hæc ad humanitatem & justitiam specimina extant Demetrii.

Quia vero quemadmodum Empedoclis elementis discordiæ & concordiæ causa mutuum inest dissidium & bellum, magisque contiguis & vicinis: ita bellum, quod inter omnes Alexandri successores fuit perpetuum, magis patefecerunt in quosdam, magisque inflammaverunt provinciarum & locorum confinia. Id quod tum Antigono & Ptolemæo usu venit. Ipse id temporis in Phrygia Antigonus agebat. Quum autem Ptolemæum transiisse accepisset in Cyprum, & Syriam populari, urbesque sollicitare, & vi in potestatem suam redigere: filium Demetrium eo misit annos natum duos & viginti, qui tunc primum plena potestate magnis rebus præfectus exercitum ductare cœpit: atque ut juvenis & tyro cum viro confligens ex Alexandri palæstra, qui multa suo ductu & magna prœlia obierat, ad urbem Gazam offendit, fususque est octo millibus captis & quinque millibus desideratis. Amisit simul tabernaculum, stipendium, totumque, quo ad corporis cultum utebatur, famulitium. Cæterum remisit ei hæc cum amicis Ptolemæus, generoso & humano adjecto dicto, Non de omnibus simul rebus, sed esse de gloria ipsis & imperio decertandum. Quibus receptis, precatus Demetrius Deos est, ne ejus beneficii diu maneret debitor, sed cito paria referret ei.

Ne-

καὶ πάθος οὐ μειρακίου παθὼν, ἐν ἀρχῇ πράξεων ἀνατετραπέντος, ἀλλ᾽ ἐμβριθοῦς στρατηγοῦ, κεχρημένου πραγμάτων μεταβολαῖς, ἀνδρῶν τε συλλογῆς καὶ κατασκευῆς ὅπλων ἐπεμελεῖτο· καὶ τὰς πόλεις διὰ χειρὸς εἶχε, καὶ τοὺς ἀθροιζομένους ἐγύμναζεν.

Ἀντίγονος δὲ τὴν μάχην πυθόμενος, Πτολεμαῖον μὲν ἀγενείους νενικηκότα ἔφη νῦν, αὖθις δ᾽ ἀγωνιεῖσθαι πρὸς ἄνδρας. τοῦ δὲ υἱοῦ τὸ φρόνημα καθελεῖν καὶ κωλῦσαι μὴ βουλόμενος, οὐκ ἐνέστη πάλιν αἰτουμένῳ μάχεσθαι καθ᾽ αὑτὸν, ἀλλ᾽ ἀφῆκε. καὶ μετ᾽ οὐ πολὺν χρόνον ἀφῖκτο Κίλλης Πτολεμαίου στρατηγὸς μετὰ λαμπρᾶς δυνάμεως, ὡς ἐξελάσων Συρίας Δημήτριον ἀπάσης, τῷ προηττῆσθαι καταφρονούμενον. ὁ δ᾽ ἐξαίφνης ἐπιπεσὼν οὐ προαισθομένῳ, καὶ φοβήσας, ἔλαβεν αὐτῷ στρατηγῷ τὸ στρατόπεδον· καὶ στρατιώτας μὲν ἑπτακισχιλίους ζῶντας εἷλε, χρημάτων δὲ παμπόλλων ἐκυρίευσεν. ἔχαιρε δὲ νικήσας, οὐχ οἷς ἕξειν, ἀλλ᾽ οἷς ἀποδώσειν ἔμελλε· καὶ τῆς νίκης οὐ τὸν πλοῦτον οὕτως οὐδὲ τὴν δόξαν, ὡς τὴν διάλυσιν τοῦ φιλανθρωπεύματος ἐκείνου καὶ τὴν χάριν ἠγάπησεν. οὐ μὴν αὐτογνωμόνως ταῦτα ἔπραξεν, ἀλλ᾽ ἔγραψε τῷ πατρί. δόντος δ᾽ ἐκείνου καὶ κελεύσαντος ὃν βούλεται πᾶσι χρῆσθαι τρόπον, αὐτόν τε τὸν Κίλλην, καὶ φίλους αὐτοῦ δωρησάμενος ἀφθόνως ἀπέπεμψε. τοῦτο τὸ πάθος Συρίας ἐξήλασε Πτολεμαῖον, Ἀντίγονον δὲ κατήγαγεν ἐκ Κελαινῶν, χαίροντα τῇ νίκῃ, καὶ ποθοῦντα θεάσασθαι τὸν υἱόν.

Ἐκ

Neque fuit juvenili more attonitus quum in rerum gerendarum esset vestibulo prostratus, sed ut constans dux rerum vicibus versatus, militum delectibus armisque parandis intendit, atque urbes institit in potestate retinere, conscriptosque exercere.

Antigonus vero pugna nuntiata, Ptolemæum imberbes ait nunc vicisse, sed mox dimicaturum cum viris. Ne animum autem infringeret aut perstringeret filii, petenti de integro per se prœliari non prohibuit, sed concessit. Mox magnis cum copiis Ptolemæi dux Cilles, quod Demetrium ex priore adverso prœlio contemneret, adfuit ad eum tota Syria summovendum. At Demetrius repentino insultu non exspectantem perculit, atque castra cum ipso cepit duce. Milites septem millia vivos in potestatem redegit, ac permagna præda potitus est. Victor exultavit non horum causa quæ habiturus, sed quæ redditurus esset. Atque ex victoria non ita opes & gloriam, ut pensitationem munificentiæ & gratiæ in Ptolemæum relationem est amplexus. Neque hæc tamen exequutus est ex suo arbitrio, sed ad patrem scripsit. Quo annuente, & mandante, omnibus ut ex libitu suo uteretur, ipsum Cillem & amicos ejus magnifice donatos remisit. Hoc infortunium exegit Ptolemæum Syria, & Antigonum victoria ovantem, filiumque aventem aspicere, excivit Celænis.

Inde

Ἐκ τούτου δὲ τῶν Ἀράβων τοὺς καλουμένους Ναβαταίους ὑπαγαγέσθαι πεμφθεὶς ὁ Δημήτριος, ἐκινδύνευσεν μὲν εἰς τόπους ἀνύδρους ἐμπεσών· τῷ δὲ μὴ διαταραχθῆναι μηδ' ἐκπλαγῆναι καταπληξάμενος τοὺς βαρβάρους, λείαν τε λαβὼν πολλὴν, καὶ καμήλους ἑπτακοσίας παρ' αὐτῶν, ἀνεχώρησε. ἐπεὶ δὲ Σέλευκος ἐκπεσὼν μὲν ὑπὸ Ἀντιγόνου τῆς Βαβυλωνίας πρότερον, ὕστερον δὲ ἀναλαβὼν τὴν ἀρχὴν δι' αὐτοῦ καὶ κρατῶν ἀνέβη μετὰ δυνάμεως, τὰ συνορεῦντα τοῖς Ἰνδοῖς ἔθνη καὶ τὰς περὶ τὸν Καύκασον ἐπαρχίας προσαξόμενος· ἐλπίζων Δημήτριος ἔρημον εὑρήσειν τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ περάσας ἄφνω τὸν Εὐφράτην, εἰς τὴν Βαβυλωνίαν παρεισπεσὼν διέφθη, καὶ τῆς ἑτέρας ἄκρας (δύο γὰρ ἦσαν) ἐκκρούσας τὴν τοῦ Σελεύκου φρουρὰν, καὶ κρατήσας, ἰδίους ἐγκατέστησεν ἑπτακισχιλίους ἄνδρας. ἐκ δὲ τῆς χώρας ὅσα φέρειν ἢ ἄγειν ἠδύνατο, τοὺς στρατιώτας ὠφελεῖσθαι καὶ λαμβάνειν κελεύσας, ἐπανῆλθεν ἐπὶ θάλασσαν, βεβαιοτέραν Σελεύκῳ τὴν ἀρχὴν ἀπολιπών. ἐξίστασθαι γὰρ ἐδόκει τῶν κακῶν, ὡς μηκέτι προσήκουσαν αὐτοῖς. Πτολεμαίου μέντοι πολιορκοῦντος Ἁλικαρνασσὸν, ὀξέως βοηθήσας ἐξήρπασε τὴν πόλιν.

Ἐνδόξου δὲ τῆς φιλοτιμίας ταύτης γενομένης, ὁρμὴ παρέστη θαυμάσιος αὐτοῖς ἐλευθεροῦν τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν, ὑπὸ Κασάνδρου καὶ Πτολεμαίου καταδεδουλωμένην. τοῦτον πόλεμον οὐδεὶς ἐπολέμησε τῶν βασιλέων καλλίω καὶ δικαιότερον. ἃς γὰρ ἅμα τοὺς βαρβάρους ταπεινοῦντες εὐπορίας συνήγαγον, εἰς τοὺς Ἕλληνας ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς ἀνήλισκον. ὡς δὲ πρῶτον ἐδόκει πλεῖν ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, τῶν φίλων εἰπόντος τινὸς πρὸς τὸν Ἀντί-

γονον,

Inde ad ſubjugandos Arabas, quos Nabatæos appellant, Demetrius miſſus, quum incidiſſet in loca arentia, in periculum venit. At eo ipſo quod non expaveſceret nec perculſus eſſet, percellens barbaros, ingenti capta præda & ſeptingentis camelis recepit ſe. Quum vero Seleucus ante ab Antigono Babylonia emotus, recepta inde per ſe ea provincia victor cum exercitu ſuperiores regiones petiiſſet, ad conterminas Indis gentes ac circumjectas Caucaſo ſubigendas nationes: ſperans vacuam ſe Demetrius Meſopotamiam deprehenſurum, tranſmiſſo repente Euphrate Babyloniam invaſit. Occupavit etiam altera (nam duæ erant) arce Seleuci præſidium ſummovere: qua potitus ſuum ibi ſeptem millium militum impoſuit. Ac quæcunque ex illa provincia rapere poſſent, in prædam ſuam vertere militibus juſſis, ad mare eſt regreſſus, firmius Seleuco relinquens imperium: quippe cedere videbatur, dum vaſtat quaſi non jam ſuum. At Halicarnaſſum, quam obſidebat Ptolemæus, celeriter ſuccurrens eripuit.

Hoc factum quum ingentem his gloriam attuliſſet, magna cupido inceſſit eos oppreſſam a Caſſandro & Ptolemæo univerſam liberandi Græciam. Eo bellum nullus regum ſplendidius geſſit vel juſtius. Quas enim ex barbarorum præda collegerant opes, eas in Græcos pro gloria & laude profundebant. Ut primum Athenas navigare ſtetit ſententia, quum ſubjiceret quidam ex amicis Anti-

gono,

γονον, ὅτι δεῖ ταύτην τὴν πόλιν, ἂν ἕλωσι, κατέχειν δι' αὐτῶν, ἐπιβάθραν τῆς Ἑλλάδος οὖσαν, οὐ προσέσχεν ὁ Ἀντίγονος, ἀλλ' ἐπιβάθραν μὲν ἔφη καλὴν καὶ ἀσάλευτον εἶναι τὴν εὔνοιαν· τὰς δὲ Ἀθήνας, ὥσπερ σκοπὸν τῆς οἰκουμένης, ταχὺ τῇ δόξῃ διαπυρσεύειν εἰς ἅπαντας ἀνθρώπους τὰς πράξεις. ἔπλει δὲ Δημήτριος ἔχων ἀργυρίου πεντακισχίλια τάλαντα, καὶ στόλον νεῶν πεντήκοντα καὶ διακοσίων ἐπὶ τὰς Ἀθήνας, τὸ μὲν ἄστυ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως Κασάνδρῳ διοικοῦντος, ἐν δὲ τῇ Μουνυχίᾳ φρουρᾶς καθεστώσης. εὐτυχίᾳ δὲ ἅμα καὶ προνοίᾳ χρησάμενος, ἐπεφαίνετο τῷ Πειραιεῖ πέμπτῃ φθίνοντος Θαργηλιῶνος, προαισθομένου μὲν οὐδενός· ἐπεὶ δὲ ὤφθη πλησίον ὁ στόλος, ἁπάντων ὡς Πτολεμαϊκὰς τὰς ναῦς ὑποδέχεσθαι παρασκευαζομένων, ὀψὲ συμφρονήσαντες ἐβοήθουν οἱ στρατηγοί, καὶ θόρυβος ἦν, οἷον εἰκὸς ἐν ἀπροσδοκήτῳ πολεμίους ἀποβαίνοντας ἀναγκαζομένων ἀμύνεσθαι. τοῖς γὰρ στόμασι τῶν λιμένων ἀκλείστοις ἐπιτυχὼν ὁ Δημήτριος, καὶ διεξελάσας ἐντὸς, ἦν ἤδη καταφανὴς πᾶσι, καὶ διεσήμηνεν ἀπὸ τῆς νεὼς αἴτησιν ἡσυχίας καὶ σιωπῆς. γενομένης δὲ τούτου, κήρυκα παραστησάμενος, ἀνεῖπεν ὅτι πέμψειεν αὐτὸν ὁ πατὴρ ἀγαθῇ τύχῃ Ἀθηναίους ἐλευθερώσοντα, καὶ τὴν φρουρὰν ἐκβαλοῦντα, καὶ τοὺς νόμους αὐτοῖς καὶ τὴν πάτριον ἀποδώσοντα πολιτείαν.

Ἀναρρηθέντων δὲ τούτων, οἱ μὲν πολλοὶ τὰς ἀσπίδας παραχρῆμα θέμενοι πρὸ τῶν ποδῶν ἀνεκρότησαν, καὶ βοῶντες ἐκέλευον ἀποβαίνειν τὸν Δημήτριον, σωτῆρα καὶ εὐεργέτην ἀναγορεύοντες· οἱ δὲ περὶ τὸν Φαληρέα, πάντες μὲν ᾤοντο

δεῖν

gonos hanc urbem, si essent ea potiti, præsidio ipsis quasi pro scalis Græciæ retinendam: non est eum Antigonus sequutus, sed scalas ait præclaras esse & firmas benevolentiam: Athenas vero, ut orbis terræ speculam, mox res gestas suas laudibus apud omnes mortales illustraturas. Navigavit Athenas Demetrius quinque millibus talentorum argenti, & navium ducentarum subcinctus classe. Urbem Demetrius Phalereus Cassandri nomine regebat. Munychia tenebatur præsidio. Sed secunda fortuna simul & providentia usus, repente ad Piræeum die vigesimo sexto mensis Thargelionis ex improviso applicuit. Ut prope in conspectum venit classis, omnibus ut Ptolemæi naves recipere eam parantibus, tandem re intellecta duces instituerunt occurrere: fuitque tumultus, qualem verisimile est, quum hostium descensionem arcere nec opinatam cogerentur. Siquidem fauces portus nactus apertas Demetrius, invectusque est jam omnibus conspicuus, signoque ex navi dato audientiam & silentium postulavit. Quo dato pronuntiavit per præconem, Parentem se, quod felix faustumque esset, ad liberandas Athenas præsidiumque ejiciendum misisse, atque ad leges illis pristinamque rempublicam reddendam.

His prædicatis, vulgus depositis ad pedes clypeis ingenti plausu & clamore, ut exiret de navi Demetrius, hortati sunt, servatoremque & benefactorem appellavere. Phalerei cohors omnis, quamvis recipiendum

cense-

δεῖν δέχεσθαι τὸν κρατοῦντα, κἂν οὐδὲν ὧν ἐπαγγέλλεται μέλλῃ βεβαιοῦν· ὅμως δὲ πρέσβεις δεομένους ἀπέστειλαν, οἷς ὁ Δημήτριος ἐντυχὼν φιλανθρώπως, συνέπεμψε παρ' ἑαυτοῦ τῶν πατρῴων φίλων, τὸν Μιλήσιον Ἀριστόδημον. τοῦ δὲ Φαληρέως διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς πολιτείας μᾶλλον τοὺς πολίτας ἢ τοὺς πολεμίους φοβουμένου οὐκ ἠμέλησεν ὁ Δημήτριος, ἀλλὰ καὶ τὴν δόξαν αἰδεσθεὶς καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς, εἰς Θήβας αὐτὸν, ὥσπερ ἠβούλετο, μετὰ ἀσφαλείας συνεξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ τὴν μὲν πόλιν οὐκ ἂν ἔφη, καίπερ ἐπιθυμῶν, ἰδεῖν πρότερον ἢ παντάπασιν ἐλευθερῶσαι, τῆς φρουρᾶς ἀπαλλάξας. τῇ δὲ Μουνυχίᾳ χαράκωμα καὶ τάφρον περιβαλὼν διὰ μέσου, Μεγάροις ἐπέπλευσεν ὑπὸ Κασάνδρου φρουρουμένοις. πυθόμενος δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυπέρχοντος γενομένην γυναῖκα Κρατησίπολιν, ἐν Πάτραις διατρίβουσαν, οὐκ ἂν ἀηδῶς γενέσθαι μετ' αὐτοῦ, περιβόητον οὖσαν ἐπὶ κάλλει, καταλιπὼν τὴν δύναμιν ἐν τῇ Μεγαρικῇ, προῆλθεν εὐζώνους τινὰς ἔχων σὺν αὐτῷ. καὶ τούτων πάλιν ἀποστρέψας, ἀπεσκήνωσε χωρὶς, ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν τὴν γυναῖκα συνεισελθοῦσαν αὐτῷ. τοῦτο τινὲς αἰσθόμενοι τῶν πολεμίων, ἐξαίφνης κατέδραμον ἐπ' αὐτόν· ὁ δὲ φοβηθεὶς, καὶ λαβὼν χλαμύδιον εὐτελὲς, δρόμῳ φεύγων ἐξέφυγεν, ὀλίγου δεήσας αἰσχίστην ἅλωσιν ἐξ ἀκρασίας ἁλῶναι. τὴν δὲ σκηνὴν μετὰ τῶν χρημάτων ᾤχοντο λαβόντες οἱ πολέμιοι. τῶν δὲ Μεγαρέων ἁλόντων, καὶ τῶν στρατιωτῶν ἐφ' ἁρπαγὴν τραπομένων, Ἀθηναῖοι παρῃτήσαντο πολλῇ δεήσει τοὺς Μεγαρεῖς· καὶ τὴν φρουρὰν ὁ Δημήτριος ἐκβαλὼν, ἠλευθέρωσε τὴν πόλιν. ἔτι δὲ τοῦτο πράττων, τοῦ

censebant potentiorem, licet nihil eorum quæ ostendebat, esset præstaturus, legatos tamen cum suppliciis misere. Quos Demetrius benigne affatus, ex paternis amicis cum eis suo nomine misit Milesium Aristodemum. Phalereum vero, civium magis ob reipublicæ mutationem quam hostium metuentem, non neglexit Demetrius: sed dignitatis ejus & virtutis veneratione Thebas eum, uti petebat, addito præsidio deduci jussit. Urbem ipse negavit se, quamvis desiderio teneretur, prius visurum quam pulso præsidio libertatem ei reddidisset solidam. Munychiam vallo fossaque cinxit. Dum tenet obsidio Megaram insessam a Cassandro infestus navigavit. Quum esset autem ad eum allatum, Cratesipolim, quæ Alexandro Polyperchontis fuerat nupta, Patris agentem, cupere se ad ipsum conferre, celebratæ mulierem formæ: relicto in finibus Megaricis exercitu, perrexit illuc cum expeditis quibusdam, atque rursus ab his abscedens, ne quis congredientem secum sentiret, reduxit seorsum tabernaculum. Quod quia quidam de hostibus odorati sunt, repente incurrerunt in eum. Ille pavidus, obsoleta sumpta chlamydula, concitataque fuga, proripuit se, ac parum absuit quin ob libidinem fœdissime venerit in hostium potestatem. Hostes direpto cum pecunia tabernaculo ejus, receperunt se. Capta Megara militibusque ad prædandum conversis, Athenienses enixe deprecati sunt pro Megarensibus. Ita præsidio ejecto reddidit Demetrius illi civitati libertatem. Dum hæc agit, phi-

τοῦ φιλοσόφου Στίλπωνος ἐμνήσθη, δόξαν ἔχοντος ἀνδρὸς, ᾑρημένου πως ἐν ἡσυχίᾳ καταβιῶναι. μεταπεμψάμενος οὖν ἠρώτα μή τις εἴληφέ τι τῶν ἐκείνου. καὶ ὁ Στίλπων, Οὐδεὶς, εἶπεν· οὐδένα γὰρ εἶδον ἐπιστάμαν ἀποφέροντα. τῶν δὲ θεραπόντων σχεδὸν ἁπάντων διακλαπέντων, ἐπεὶ πάλιν αὐτὸν ὁ Δημήτριος ἐφιλοφρονεῖτο, καὶ τέλος ἀπαλλαττόμενος εἶπεν, Ἐλευθέραν ὑμῶν, ὦ Στίλπων, ἀπολείπω τὴν πόλιν· Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. οὐδένα γὰρ ἡμῶν δοῦλον ἀπολέλοιπας.

Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἐπανελθὼν πρὸς τὴν Μουνυχίαν, καταστρατοπεδεύσας ἐξέκοψε τὴν φρουρὰν, καὶ κατέσκαψε τὸ φρούριον, οὕτως ἤδη τῶν Ἀθηναίων δεχομένων καὶ καλούντων, παρελθὼν εἰς τὸ ἄστυ, καὶ συναγαγὼν τὸν δῆμον, ἀπέδωκε τὴν πάτριον πολιτείαν· καὶ προσυπέσχετο παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ἀφίξεσθαι σίτου πεντεκαίδεκα μυριάδας μεδίμνων, καὶ ξύλων ναυπηγησίμων πλῆθος εἰς ἑκατὸν τριήρεις. Ἀθηναῖοι δὲ ἀπολαβόντες τὴν δημοκρατίαν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ, τὸν δὲ μέσον χρόνον ἀπὸ τῶν Λαμιακῶν καὶ τῆς περὶ Κρανῶνα μάχης, λόγῳ μὲν ὀλιγαρχικῆς, ἔργῳ δὲ μοναρχικῆς καταστάσεως γενομένης διὰ τὴν τοῦ Φαληρέως δύναμιν, οὕτω λαμπρὸν ἐν ταῖς εὐεργεσίαις καὶ μέγαν φανέντα τὸν Δημήτριον, ἐπαχθῆ καὶ βαρὺν ἐποίησαν τῶν τιμῶν ταῖς ἀμετρίαις ἃς ἐψηφίσαντο. πρῶτον μὲν γὰρ ἁπάντων τὸν Δημήτριον καὶ Ἀντίγονον βασιλεῖς ἀνηγόρευσαν, ἄλλως ἀφοσιουμένους τοὔνομα, καὶ τοῦτο δὴ μόνον τῶν βασιλικῶν ἔτι τοῖς ἀπὸ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου περιεῖναι δοκοῦν ἄθικτον ἑτέροις καὶ ἀκοινώνητον. μόνοι δὲ Σωτῆρας ἀνέγραψαν

philoſophi ei in mentem venit Stilponis, qui exiſtimabatur vitam ſectari tranquillam. Hunc accitum rogavit nunquid rerum ipſius quiſquam cepiſſet: cui Stilpo, Nemo, inquit: neminem enim vidi ſcientiam qui eriperet. Quum ſervitia eſſent pene omnia ſurrepta, ageret autem iterum cum eo Demetrius benigne, tandemque digrediens diceret, Libcberam Stilpo civitatem veſtram relinquo: Recte ais, inquit: nullum enim noſtrum ſervum reliquiſti.

Poſtquam vero ad Munychiam reverſus caſtris ibi permunitis dejecit præſidium, arcemque excidit: tum denique invitantibus eum & excipientibus Athenienſibus urbem iniit, concioneque advocata veterem reſtituit iis reipublicæ formam. Addit promiſſum, miſſurum ipſis patrem ſuum centum quadraginta millia medimnorum tritici, & materiam ad centum triremes faciendas. Populus Athenienſis ubi anno quintodecimo popularem reipublicæ formam recuperavit, (nam intermedium tempus a bello Lamiaco & pugna ad Cranona commiſſa, verbo, paucorum, revera unius propter Phalerei potentiam viguerat dominatus) tam ſplendidum beneficiis Demetrium & magnificum, immodicis honoribus, quos ei decreverunt, odioſum & moleſtum reddidere. Nam omnium primum Demetrium & Antigonum reges appellaverunt, hoc nomen in eam diem averſatos: quod quidem ex inſignibus regiis unum adhuc Philippi & Alexandri generi illibatum aliis & intactum ſupererat. Soli eos ſervatores Deos in acta

δεῖν δέχεσθαι τὸν κρατοῦντα, κἂν οὐδὲν ὧν ἐπαγγέλλεται μέλλῃ βεβαιοῦν· ὅμως δὲ πρέσβεις δεομένους ἀπέστειλαν, οἷς ὁ Δημήτριος ἐντυχὼν φιλανθρώπως, συνέπεμψε παρ' ἑαυτοῦ τῶν πατρῴων φίλων, τὸν Μιλήσιον Ἀριστόδημον. τοῦ δὲ Φαληρέως διὰ τὴν μεταβολὴν τῆς πολιτείας μᾶλλον τοὺς πολίτας ἢ τοὺς πολεμίους φοβουμένου οὐκ ἠμέλησεν ὁ Δημήτριος, ἀλλὰ καὶ τὴν δόξαν αἰδεσθεὶς καὶ τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς, εἰς Θήβας αὐτὸν, ὥσπερ ἠβούλετο, μετὰ ἀσφαλείας συνεξέπεμψεν. αὐτὸς δὲ τὴν μὲν πόλιν οὐκ ἂν ἔφη, καίπερ ἐπιθυμῶν, ἰδεῖν πρότερον ἢ παντάπασιν ἐλευθερῶσαι, τῆς φρουρᾶς ἀπαλλάξας. τῇ δὲ Μουνυχίᾳ χαράκωμα καὶ τάφρον περιβαλὼν διὰ μέσου, Μεγάροις ἐπέπλευσεν ὑπὸ Κασάνδρου φρουρουμένοις. πυθόμενος δὲ τὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πολυπέρχοντος γενομένην γυναῖκα Κρατησίπολιν, ἐν Πάτραις διατρίβουσαν, οὐκ ἂν ἀηδῶς γενέσθαι μετ' αὐτοῦ, περιβόητον οὖσαν ἐπὶ κάλλει, καταλιπὼν τὴν δύναμιν ἐν τῇ Μεγαρικῇ, προῆλθεν εὐζώνους τινὰς ἔχων σὺν αὐτῷ. καὶ τούτων πάλιν ἀποστρέψας, ἀπεσκήνωσε χωρὶς, ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν τὴν γυναῖκα συνεισελθοῦσαν αὐτῷ. τοῦτο τινὲς αἰσθόμενοι τῶν πολεμίων, ἐξαίφνης κατέδραμον ἐπ' αὐτόν· ὁ δὲ φοβηθεὶς, καὶ λαβὼν χλαμύδιον εὐτελὲς, δρόμῳ φεύγων ἐξέφυγεν, ὀλίγου δεήσας αἰσχίστην ἅλωσιν ἐξ ἀκρασίας ἁλῶναι. τὴν δὲ σκηνὴν μετὰ τῶν χρημάτων ᾤχοντο λαβόντες οἱ πολέμιοι. τῶν δὲ Μεγαρέων ἁλόντων, καὶ τῶν στρατιωτῶν ἐφ' ἁρπαγῇ τραπομένων, Ἀθηναῖοι παρῃτήσαντο πολλῇ δεήσει τοὺς Μεγαρεῖς· καὶ τὴν φρουρὰν ὁ Δημήτριος ἐκβαλὼν, ἠλευθέρωσε τὴν πόλιν. ἔτι δὲ τοῦτο πράττων,

τοῦ

censebant potentiorem, licet nihil eorum quæ ostendebat, esset præstaturus, legatos tamen cum suppliciis misere. Quos Demetrius benigne affatus, ex paternis amicis cum eis suo nomine misit Milesium Aristodemum. Phalereum vero, civium magis ob reipublicæ mutationem quam hostium metuentem, non neglexit Demetrius: sed dignitatis ejus & virtutis veneratione Thebas eum, uti petebat, addito præsidio deduci jussit. Urbem ipse negavit se, quamvis desiderio teneretur, prius visurum quam pulso præsidio libertatem ei reddidisset solidam. Munychiam vallo fossaque cinxit. Dum tenet obsidio Megaram insessam a Cassandro infestus navigavit. Quum esset autem ad eum allatum, Cratesipolim, quæ Alexandro Polyperchontis fuerat nupta, Patris agentem, cupere se ad ipsum conferre, celebratæ mulierem formæ: relicto in finibus Megaricis exercitu, perrexit illuc cum expeditis quibusdam, atque rursus ab his abscedens, ne quis congredientem secum sentiret, reduxit seorsum tabernaculum. Quod quia quidam de hostibus odorati sunt, repente incurrerunt in eum. Ille pavidus, obsoleta sumpta chlamydula, concitataque fuga, proripuit se, ac parum abfuit quin ob libidinem fœdissime venerit in hostium potestatem. Hostes direpto cum pecunia tabernaculo ejus, receperunt se. Capta Megara militibusque ad prædandum conversis, Athenienses enixe deprecati sunt pro Megarensibus. Ita præsidio ejecto reddidit Demetrius illi civitati libertatem. Dum hæc agit,

phi-

τοῦ φιλοσόφου Στίλπωνος ἐμνήσθη, δόξαν ἔχοντος ἀνδρὸς, ᾑρημένου πως ἐν ἡσυχίᾳ καταβιῶναι. μεταπεμψάμενος οὖν ἠρώτα μή τις εἴληφέ τι τῶν ἐκείνου. καὶ ὁ Στίλπων, Οὐδεὶς, εἶπεν· οὐδένα γὰρ εἶδον ἐπιστάμαν ἀποφέροντα. τῶν δὲ θεραπόντων σχεδὸν ἁπάντων διακλαπέντων, ἐπεὶ πάλιν αὐτὸν ὁ Δημήτριος ἐφιλοφρονεῖτο, καὶ τέλος ἀπαλλαττόμενος εἶπεν, Ἐλευθέραν ὑμῶν, ὦ Στίλπων, ἀπολείπω τὴν πόλιν· Ὀρθῶς, ἔφη, λέγεις. οὐδένα γὰρ ἡμῶν δοῦλον ἀπολέλοιπας.

Ἐπεὶ δὲ πάλιν ἐπανελθὼν πρὸς τὴν Μυνυχίαν, καταστρατοπεδεύσας ἐξέκοψε τὴν φρουρὰν, καὶ κατέσκαψε τὸ φρούριον, οὕτως ἤδη τῶν Ἀθηναίων δεχομένων καὶ καλούντων, παρελθὼν εἰς τὸ ἄστυ, καὶ συναγαγὼν τὸν δῆμον, ἀπέδωκε τὴν πάτριον πολιτείαν· καὶ προσυπέσχετο παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῖς ἀφίξεσθαι σίτου πεντεκαίδεκα μυριάδας μεδίμνων, καὶ ξύλων ναυπηγησίμων πλῆθος εἰς ἑκατὸν τριήρεις. Ἀθηναῖοι δὲ ἀπολαβόντες τὴν δημοκρατίαν ἔτει πεντεκαιδεκάτῳ, τὸν δὲ μέσον χρόνον ἀπὸ τῶν Λαμιακῶν καὶ τῆς περὶ Κρανῶνα μάχης, λόγῳ μὲν ὀλιγαρχικῆς, ἔργῳ δὲ μοναρχικῆς καταστάσεως γενομένης διὰ τὴν τοῦ Φαληρέως δύναμιν, οὕτω λαμπρὸν ἐν ταῖς εὐεργεσίαις καὶ μέγαν φανέντα τὸν Δημήτριον, ἐπαχθῆ καὶ βαρὺν ἐποίησαν τῶν τιμῶν ταῖς ἀμετρίαις ἃς ἐψηφίσαντο. πρῶτον μὲν γὰρ ἁπάντων τὸν Δημήτριον καὶ Ἀντίγονον βασιλεῖς ἀνηγόρευσαν, ἄλλως ἀφοσιουμένους τοὔνομα, καὶ τοῦτο δὴ μόνον τῶν βασιλικῶν ἔτι τοῖς ἀπὸ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου περιεῖναι δοκοῦν ἄθικτον ἑτέροις καὶ ἀκοινώνητον. μόνοι δὲ Σωτῆρας ἀνέγραψαν

philoſophi ei in mentem venit Stilponis, qui exiſtimabatur vitam ſectari tranquillam. Hunc accitum rogavit nunquid rerum ipſius quiſquam cepiſſet: cui Stilpo, Nemo, inquit: neminem enim vidi ſcientiam qui eriperet. Quum ſervitia eſſent pene omnia ſurrepta, ageret autem iterum cum eo Demetrius benigne, tandemque digrediens diceret, Liberam Stilpo civitatem veſtram relinquo: Recte ais, inquit: nullum enim noſtrum ſervum reliquiſti.

Poſtquam vero ad Munychiam reverſus decaſtris ibi permunitis dejecit præſidium, arcemque excidit: tum denique invitantibus eum & excipientibus Athenienſibus urbem iniit, concioneque advocata veterem reſtituit iis reipublicæ formam. Addit promiſſum, miſſurum ipſis patrem ſuum centum quadraginta millia medimnorum tritici, & materiam ad centum triremes faciendas. Populus Athenienſis ubi anno quintodecimo popularem reipublicæ formam recuperavit, (nam intermedium tempus a bello Lamiaco & pugna ad Cranona commiſſa, verbo, paucorum, revera unius propter Phalerei potentiam viguerat dominatus) tam ſplendidum beneficiis Demetrium & magnificum, immodicis honoribus, quos ei decreverunt, odioſum & moleſtum reddidere. Nam omnium primum Demetrium & Antigonum reges appellaverunt, hoc nomen in eam diem averſatos: quod quidem ex inſignibus regiis unum adhuc Philippi & Alexandri generi illibatum aliis & intactum ſupererat. Soli eos ſervatores Deos in acta

ψαν Θεούς, καὶ τὸν ἐπώνυμον καὶ πάτριον ἄρχοντα καταπαύσαντες, ἱερέα Σωτήρων ἐχειροτόνουν καθ' ἕκαστον ἐνιαυτόν· καὶ τοῦτον ἐπὶ τῶν ψηφισμάτων καὶ τῶν συμβολαίων προέγραφον. ἐνυφαίνεσθαι δὲ τῷ πέπλῳ μετὰ τῶν Θεῶν αὐτοὺς ἐψηφίσαντο· καὶ τὸν τόπον ὅπου πρῶτον ἀπέβη τοῦ ἅρματος καθιερώσαντες, καὶ βωμὸν ἐπιθέντες, Δημητρίου καταιβάτου προσηγόρευσαν. καὶ ταῖς φυλαῖς δύο προσέθεσαν, Δημητριάδα καὶ Ἀντιγονίδα· καὶ τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων πρῶτον, ἑξακοσίων ἐποίησαν, ἅτε δὴ φυλῆς ἑκάστης πεντήκοντα βουλευτὰς παρεχομένης.

Τὸ δὲ ὑπερφυέστατον ἐνθύμημα, τοῦ Στρατοκλέους· οὗτος γὰρ ἦν ὁ τῶν σοφῶν τούτων καὶ περιττῶν καινουργὸς ἀρεσκευμάτων. ἔγραψεν ὅπως οἱ πεμπόμενοι κατὰ ψήφισμα δημοσίᾳ πρὸς Ἀντίγονον ἢ Δημήτριον, ἀντὶ πρεσβευτῶν θεωροὶ λέγοιντο, καθάπερ οἱ Πυθοῖ καὶ Ὀλυμπίαζε τὰς πατρίους θυσίας ὑπὲρ τῶν πόλεων ἀπάγοντες ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς ἑορταῖς. ἦν δὲ καὶ τἆλλα παράτολμος ὁ Στρατοκλῆς, καὶ βεβιωκὼς ἀσελγῶς, καὶ τῇ τοῦ παλαιοῦ Κλέωνος ἀπομιμεῖσθαι δοκῶν βωμολοχίᾳ καὶ βδελυρίᾳ τὴν πρὸς τὸν δῆμον εὐχέρειαν. εἶχε δὲ τὴν ἑταίραν Φυλάκιον ἀνειληφώς· καί ποτε αὐτῷ πρὸς δεῖπνον ἐξ ἀγορᾶς πριαμένης ἐγκεφάλους καὶ τραχήλους, παπαὶ, εἶπε, τοιαῦτά γε ὠψώνηκας οἷς σφαιρίζομεν οἱ πολιτευόμενοι. τὸ δὲ περὶ Ἀμοργὸν ἥττης τῶν νεῶν συμβάσης τοῖς Ἀθηναίοις, φθάσας τοὺς ἀπαγγέλλοντας, εἰσήλασεν ἐστεφανωμένος διὰ τοῦ Κεραμεικοῦ, καὶ προσαγγείλας ὅτι νενικήκασιν,

acta retulerunt, abrogatoque vetere magistratu Archonte, a quo denominabatur in fastis annus, Servatorum sacerdotem quotannis creaverunt, quem plebiscitis contractibusque præscripserunt, sciveruntque ut eorum cum Diis nomina peplo intexerentur. Locum etiam ubi primum descenderat de curru, consecraverunt, posueruntque ibi aram, quam Demetrii Catabatæ, id est desultoris, sive descendentis no minavere. Insuper tribubus duas adjecere, Demetriadem & Antigonidem, curiamque quingentenariam tum primum sexcentenariam fecere: quod singulæ tribus quinquagenos senatores præberent.

Superavit omnia Stratoclis commentum. Iste fuit enim scitorum horum & præclarorum designator blandimentorum: qui promulgavit ut qui ex plebiscito publice ad Antigonum & Demetrium mitterentur, pro legatis dicerentur theori, sicut qui Delphos & Olympiam solennibus Græcorum victimas a majoribus traditas pro civitatibus agunt. Erat vel alias projectæ Stratocles audaciæ, & lascivam vitam agebat, procacitateque & insolentia veteris Cleonis videbatur ad populum licentiam referre. Meretrix erat ei domi Phylacium: quæ quum aliquando ad cœnam ei cerebella & colla emisset, Papæ, inquit, hæc obsonata es, quibus, tanquam pilis, nos qui gerimus rempublicam, ludimus. Quum cladem illam Athenienses navalem apud Amorgum accepissent, prævertens nuntios coronatus per Ceramicum incessit, ac victoriam nuntiavit, tulit-

κασιν, εὐαγγέλια θύειν ἔγραψε, καὶ κρεωδοσίαν τινὰ κατὰ φυλὴν ἐποίησεν. ὀλίγῳ δ' ὕστερον τῶν τὰ ναυάγια κομιζόντων ἀπὸ τῆς μάχης παραγινομένων, καὶ τοῦ δήμου πρὸς ὀργὴν καλοῦντος αὐτὸν, ἰταμῶς ὑποστὰς τὸν θόρυβον, Εἶτα, ἔφη, τί πεπόνθατε δεινὸν, εἰ δύο ἡμέρας ἡδέως γεγόνατε; τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ Στρατοκλέους θρασύτης.

Ἦν δ' ἄρα καὶ πυρὸς ἕτερα θερμότερα, κατὰ τὸν Ἀριστοφάνην. γράφει γάρ τις ἄλλος, ὑπερβαλλόμενος ἀνελευθερίᾳ τὸν Στρατοκλέα, δέχεσθαι Δημήτριον, ὁσάκις ἂν παραγένηται, τοῖς Δήμητρος καὶ Διονύσου ξενισμοῖς· τῷ δ' ὑπερβαλλομένῳ λαμπρότητι καὶ πολυτελείᾳ τὴν ὑποδοχὴν, ἀργύριον εἰς ἀνάθημα δημοσίᾳ δίδοσθαι. τέλος δὲ τῶν τε μηνῶν τὸν Μουνυχιῶνα, Δημητριῶνα, καὶ τῶν ἡμερῶν τὴν ἕνην καὶ νέαν, Δημητριάδα προσηγόρευσαν, καὶ τῶν ἑορτῶν τὰ Διονύσια μετωνόμασαν Δημήτρια. ἐπεσήμαινε δὲ τοῖς πλείστοις τὸ θεῖον. ὁ μὲν γὰρ πέπλος, ὥσπερ ἐψηφίσαντο, μετὰ τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀθηνᾶς προσενυφηναμένων Δημήτριον καὶ Ἀντίγονον, πεμπόμενος διὰ τοῦ Κεραμεικοῦ, μέσος ἐρράγη θυέλλης ἐμπεσούσης· περὶ δὲ τοὺς βωμοὺς τοὺς ἐκείνων, ἐξήνθησεν ἡ γῆ κύκλῳ πολὺ κώνειον, ἄλλως μηδὲ τῆς χώρας πολλαχοῦ φυόμενον. τῇ δ' ἡμέρᾳ ᾗ τὰ Διονύσια ἐγίνετο, τὴν πομπὴν κατέλυσαν, ἰσχυρῶν πάγων γενομένων παρ' ὥραν· καὶ πάχνης βαθείας πεσούσης, οὐ μόνον ἀμπέλους καὶ συκᾶς ἁπάσας ἀπέκαυσε τὸ ψῦχος, ἀλλὰ καὶ τοῦ σίτου τὸ πλεῖστον κατέφθειρεν ἐν χλόῃ. διὸ καὶ Φιλιππίδης, ἐχθρὸς

que rogationem, ut ejus causa Diis immortalibus gratiæ haberentur: atque viscerationem populo tributim dedit. Mox adfuere qui naufragia pugnæ retulerunt. Ubi hic ira incensus accivit eum populus, tumultum subsistens impudenter, Quid tandem, inquit, injuriæ accepistis, si duos dies transegistis per lætitiam? Ea extitit Stratoclis audacia.

Jam fuerunt etiam igne alia fervidiora, ut Aristophanis verbis utar. Nam rogationem alius quidam promulgavit, impudentia superans Stratoclem: ut Demetrium, quotiescunque appelleret, Cereris & Liberi patris lautitiis exciperent; qui splendore & magnificentia in eo excipiendo excelluisset, ut pecunia huic de publico tribueretur ad donum Diis ponendum. Ad postremum, mensem Munychionem, Demetrionem, & diem mensis uniuscujusque ultimum Demetriadem appellaverunt. Adhæc Bacchanalia mutato nomine vocaverunt Demetria. At in plerisque demonstrarunt Dii portentis offensionem suam: quando peplum, in quo Demetrius & Antigonus ex plebiscito fuerant una cum Jove & Minerva intexti, dum per Ceramicum transfertur, irruente procella medium laceratum est. Circa aras illorum frequens in ambitu edita cicuta, quum nec ea regio passim istam fundat. Quo die agi solent Bacchanalia, pompam intermiserunt, quod ingens & intempestivum gelu extitisset: & quia frequens deciderat pruina, non vineas modo & ficos omnes adussit frigus, sed frumentum quoque maxima ex parte in herba perdidit. Quapropter Strato-

ἐχθρὸς ὢν τοῦ Στρατοκλέους, ἐν κωμῳδίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐποίησε ταῦτα,

> Δι' ὃν ἀπέκαυσεν ἡ πάχνη τὰς ἀμπέλους,
> Δι' ὃν ἀσεβοῦντα ὁ πέπλος ἐρράγη μέσος,
> Τὰς τῶν Θεῶν τιμὰς ἀνθρωπίνας ποιοῦντα·
> Ταῦτα καταλύει δῆμον, οὐ κωμῳδία.

ἦν δὲ ὁ Φιλιππίδης, Λυσιμάχου φίλος, καὶ πολλὰ δι' αὐτὸν ὁ δῆμος εὖ ἔπαθεν ὑπὸ τοῦ βασιλέως. ἐδόκει δὲ καὶ πρὸς πρᾶξιν αὐτῷ καὶ πρὸς στρατείαν εὐσύμβολος ἀπαντήσας εἶναι καὶ ὀφθείς. ἄλλως δὲ καὶ διὰ τὸ ἦθος εὐδοκίμει, μηδὲν ἐνοχλῶν, μηδὲ αὐλικῆς περιεργίας ἀναπιμπλάμενος. φιλοφρονουμένου δέ ποτε τοῦ Λυσιμάχου πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντος, Ὦ Φιλιππίδη, τίνος σοι τῶν ἐμῶν μεταδῶ; μόνον, ἔφη, βασιλεῦ, μὴ τῶν ἀπορρήτων. τοῦτον μὲν οὖν ἐπίτηδες ἐκείνῳ παρεθήκαμεν, τῷ ἀπὸ τοῦ βήματος, τὸν ἀπὸ τῆς θυμέλης.

Ὃ δὲ μάλιστα τῶν τιμῶν ὑπερφυὲς ἦν καὶ ἀλλόκοτον, ἔγραψε Δρομοκλείδης ὁ Σφήττιος, ὑπὲρ τῆς τῶν ἀσπίδων ἀναθέσεως εἰς Δελφοὺς παρὰ Δημητρίου λαβεῖν χρησμόν. αὐτὴν δὲ παραγράψω τὴν λέξιν ἐκ τοῦ ψηφίσματος, οὕτως ἔχουσαν· Ἀγαθῇ τύχῃ δεδόχθαι τῷ δήμῳ, χειροτονῆσαι τὸν δῆμον ἕνα ἄνδρα ἐξ Ἀθηνῶν, ὅστις ἀφικόμενος πρὸς τὸν σωτῆρα καὶ καλλιερησάμενος, ἐπερωτήσει Δημήτριον τὸν σωτῆρα πῶς εὐσεβέστατα καὶ κάλλιστα καὶ τὴν ταχίστην ὁ δῆμος τὴν ἀποκατάστασιν ποιήσαιτο τῶν ἀναθη-

μάτων

Stratoclis inimicus Philippides his versibus perstrinxit eum in Comœdia:

> *Quem propter obfuit pruina vitibus,*
> *Propter quem agentem non pie scissum est peplum,*
> *Divinum honorem qui dedit mortalibus:*
> *Populo exitialia sunt hæc, non comœdia.*

utebatur Philippides Lysimacho familiariter, multaque ejus gratia populus a rege beneficia accepit. Hujus videbatur occursus & conspectus bonum omen illi ad res gerendas & expeditiones adferre. Fuit alioquin ei etiam ob mores probatus, quod non esset importunus, & aulica vacaret affectatione. Agente cum eo aliquando comiter Lysimacho, ac dicente, Quid tibi Philippide rerum mearum impertiar? Tantum (inquit) ne, rex, secreta. Hunc de industria cum illo contendimus, cum concionali viro scenicum.

Quod vero præter cæteros honores modum excessit & fuit absonum, de consecrandis apud Delphos clypeis Dromoclides Sphettius rogationem tulit, ut oraculum a Demetrio peterent. Verba ipsa adscribam legis, quæ sic habent: Quod felix faustumque sit, velit jubeat populus, unum ut populus civem Atheniensem designet, qui ad Servatorem profectus, ubi litaverit, consulat Demetrium Servatorem, quemadmodum religiosissime, commodissime, & ocyssime dona dedicaturus sit: quam-

μάτων ὅ,τι δ' ἂν χρήσῃ, ταῦτα πράττειν τὸν δῆμον. οὕτω καταμωκώμενοι τοῦ ἀνθρώπου, προσδιέφθειραν αὐτὸν, οὐδὲ ἄλλως ὑγιαίνοντα τὴν διάνοιαν.

Ἀλλ' οὖν γε ταῖς Ἀθήναις τότε σχολάζων, ἠγάγετο χηρεύουσαν Εὐρυδίκην, ἣ Μιλτιάδου μὲν ἦν ἀπόγονος τοῦ παλαιοῦ, συνοικήσασα δὲ Ὀφέλτᾳ τῷ Κυρήνης ἄρξαντι, μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἀφίκετο πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας. οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι τὸν γάμον τοῦτον εἰς χάριν ἔθεντο καὶ τιμὴν τῆς πόλεως. ἄλλως δὲ ὁ Δημήτριος εὐχερής τις ἦν περὶ γάμους, καὶ πολλαῖς ἅμα συνῆν γυναιξὶν, ὧν ἀξίωμα μέγιστον εἶχε καὶ τιμὴν Φίλλα, δι' Ἀντίπατρον τὸν πατέρα, καὶ διὰ τὸ προσυνῳκηκέναι Κρατερῷ, τῷ πλείστην εὔνοιαν αὐτοῦ παρὰ Μακεδόσι τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων ἀπολιπόντι. ταύτην, ὡς ἔοικε, κομιδῇ νέον ὄντα τὸν Δημήτριον ἔπεισεν ὁ πατὴρ, οὐκ οὖσαν αὐτῷ καθ' ὥραν, ἀλλὰ πρεσβυτέραν λαβεῖν· ἀπροθύμως δ' ἔχοντι, λέγεται πρὸς τὸ οὖς Εὐριπίδειον εἰπεῖν·

Ὅπου τὸ κέρδος, παρὰ φύσιν γαμητέον·

ὁμοιόπτωτόν τι τῷ δουλευτέον εὐθυρρημονήσας. τοιαύτη μὲν οὖν τις ἦν ἡ τοῦ Δημητρίου τιμὴ πρός τε Φίλλαν καὶ τὰς ἄλλας γαμετὰς, ὥστε πολλαῖς μὲν ἀναίδην ἑταίραις, πολλαῖς δὲ ἐλευθέραις συνεῖναι γυναιξὶ, καὶ μάλιστα δὴ περὶ τὴν ἡδονὴν ταύτην κακῶς ἀκοῦσαι τῶν τότε βασιλέων.

Ἐπεὶ δὲ ὁ πατὴρ αὐτὸν ἐκάλει Πτολεμαίῳ περὶ Κύπρου πολεμήσοντα, πείθεσθαι μὲν ἦν ἀναγκαῖον· ἀχθόμενος δὲ ὅτι τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πόλεμον

quamcunque dederit dictionem, eam ut populus sequatur. Ita hominem deridentes insuper dementaverunt, nec alias satis sanum.

At ille Athenis tunc otio indulgens Eurydicen viduam matrimonio sibi junxit. Fuit illa ex veteris illius Miltiadis genere oriunda, & Opheltæ nuptias Cyrenæorum principis tenuerat. Quo defuncto remigraverat Athenas. Has nuptias posuerunt in beneficio & honore civitatis suæ Athenienses. Cæterum erat alias ad nuptias Demetrius proclivis, multasque uno tempore conjuges habebat: quarum erat maxima in dignatione & honore Phila, cum propter patrem Antipatrum, tum quod etiam matrimonio juncta fuisset Cratero, qui summum ex Alexandri successoribus desiderium sui reliquerat Macedonibus. Hanc scilicet Demetrio admodum juveni suasit pater, ut ætate sibi non respondentem, sed natu majorem duceret. Abhorrenti dicitur in aurem hoc Euripideum insusurrasse.

Duc ob lucrum invita natura conjugem:

ubi unam tantum voculam similiter desinentem in locum alterius pro re nata substituit. Atqui hunc Demetrius Philæ cæterisque conjugibus honorem habuit, impudenter ut consuesceret multis scortis & multis liberis matronis, essetque supra illius ævi reges ex hac libidine infamis.

Ut pater eum ad bellum Ptolemæo de Cypro movendum excivit, habuit necessarium obtemperare ei. Cæterum moleste ferens quod bellum pro Græciæ liberta-

te

ἐχθρὸς ὢν τοῦ Στρατοκλέους, ἐν κωμῳδίᾳ πρὸς αὐτὸν ἐποίησε ταῦτα,

Δι' ὃν ἀπέκαυσεν ἡ πάχνη τὰς ἀμπέλους,
Δι' ὃν ἀσεβοῦντα ὁ πέπλος ἐρράγη μέσος,
Τὰς τῶν Θεῶν τιμὰς ἀνθρωπίνας ποιοῦντα·
Ταῦτα καταλύει δῆμον, οὐ κωμῳδία.

ἦν δὲ ὁ Φιλιππίδης, Λυσιμάχου φίλος, καὶ πολλὰ δι' αὐτὸν ὁ δῆμος εὖ ἔπαθεν ὑπὸ τοῦ βασιλέως. ἐδόκει δὲ καὶ πρὸς πρᾶξιν αὐτῷ καὶ πρὸς στρατείαν εὐσύμβολος ἀπαντήσας εἶναι καὶ ὀφθείς. ἄλλως δὲ καὶ διὰ τὸ ἦθος εὐδοκίμει, μηδὲν ἐνοχλῶν, μηδὲ αὐλικῆς περιεργίας ἀναπιμπλάμενος. φιλοφρονουμένου δέ ποτε τοῦ Λυσιμάχου πρὸς αὐτὸν, καὶ εἰπόντος, Ὦ Φιλιππίδη, τίνος σοι τῶν ἐμῶν μεταδῶ; μόνον, ἔφη, βασιλεῦ, μὴ τῶν ἀπορρήτων. τοῦτον μὲν οὖν ἐπίτηδες ἐκείνῳ παρεθήκαμεν, τῷ ἀπὸ τοῦ βήματος, τὸν ἀπὸ τῆς θυμέλης.

Ὃ δὲ μάλιστα τῶν τιμῶν ὑπερφυὲς ἦν καὶ ἀλλόκοτον, ἔγραψε Δρομοκλείδης ὁ Σφήττιος, ὑπὲρ τῆς τῶν ἀσπίδων ἀναθέσεως εἰς Δελφοὺς παρὰ Δημητρίου λαβεῖν χρησμόν. αὐτὴν δὲ παραγράψω τὴν λέξιν ἐκ τοῦ ψηφίσματος, οὕτως ἔχουσαν· Ἀγαθῇ τύχῃ δεδόχθω τῷ δήμῳ, χειροτονῆσαι τὸν δῆμον ἕνα ἄνδρα ἐξ Ἀθηνῶν, ὅστις ἀφικόμενος πρὸς τὸν σωτῆρα καὶ καλλιερησάμενος, ἐπερωτήσει Δημήτριον τὸν σωτῆρα πῶς εὐσεβέστατα καὶ κάλλιστα καὶ τὴν ταχίστην ὁ δῆμος τὴν ἀποκατάστασιν ποιήσαιτο τῶν ἀναθημάτων

Stratoclis inimicus Philippides his versibus perstrinxit eum in Comœdia:

Quem propter obfuit pruina vitibus,
Propter quem agentem non pie scissum est peplum,
Divinum honorem qui dedit mortalibus:
Populo exitialia sunt hæc, non comœdia.

Utebatur Philippides Lysimacho familiariter, multaque ejus gratia populus a rege beneficia accepit. Hujus videbatur occursus & conspectus bonum omen illi ad res gerendas & expeditiones adferre. Fuit alioquin ei etiam ob mores probatus, quod non esset importunus, & aulica vacaret affectatione. Agente cum eo aliquando comiter Lysimacho, ac dicente, Quid tibi Philippide rerum mearum impertiar? Tantum (inquit) ne, rex, secreta. Hunc de industria cum illo contendimus, cum concionali viro scenicum.

Quod vero præter cæteros honores modum excessit & fuit absonum, de consecrandis apud Delphos clypeis Dromoclides Sphettius rogationem tulit, ut oraculum a Demetrio peterent. Verba ipsa adscribam legis, quæ sic habent: Quod felix faustumque sit, velit jubeat populus, unum ut populus civem Atheniensem designet, qui ad Servatorem profectus, ubi litaverit, consulat Demetrium Servatorem, quemadmodum religiosissime, commodissime, & ocyssime dona dedicaturus sit: quam-

μάτων ὅ,τι δ' ἂν χρήσῃ, ταῦτα πράττειν τὸν δῆμον. οὕτω καταμωκώμενοι τοῦ ἀνθρώπου, προσδιέφθειραν αὐτὸν, οὐδὲ ἄλλως ὑγιαίνοντα τὴν διάνοιαν.

Ἀλλ' οὖν γε ταῖς Ἀθήναις τότε σχολάζων, ἠγάγετο χηρεύουσαν Εὐρυδίκην, ἣ Μιλτιάδου μὲν ἦν ἀπόγονος τοῦ παλαιοῦ, συνοικήσασα δὲ Ὀφέλτᾳ τῷ Κυρήνης ἄρξαντι, μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν ἀφίκετο πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας. οἱ μὲν οὖν Ἀθηναῖοι τὸν γάμον τοῦτον εἰς χάριν ἔθεντο καὶ τιμὴν τῆς πόλεως. ἄλλως δὲ ὁ Δημήτριος εὐχερὴς τις ἦν περὶ γάμους, καὶ πολλαῖς ἅμα συνῆν γυναιξὶν, ὧν ἀξίωμα μέγιστον εἶχε καὶ τιμὴν Φίλα, δι' Ἀντίπατρον τὸν πατέρα, καὶ διὰ τὸ προσυνῳκηκέναι Κρατερῷ, τῷ πλείστην εὔνοιαν αὐτοῦ παρὰ Μακεδόσι τῶν Ἀλεξάνδρου διαδόχων ἀπολιπόντι. ταύτην, ὡς ἔοικε, κομιδῇ νέον ὄντα τὸν Δημήτριον ἔπεισεν ὁ πατὴρ, οὐκ οὖσαν αὐτῷ καθ' ὥραν, ἀλλὰ πρεσβυτέραν λαβεῖν· ἀπροθύμως δ' ἔχοντι, λέγεται πρὸς τὸ οὖς Εὐριπίδειον εἰπεῖν·

Ὅπου τὸ κέρδος, παρὰ φύσιν γαμητέον·

ὁμοιόπτωτόν τι τῷ δουλευτέον εὐθυρρημονήσας. τοιαύτη μὲν οὖν τις ἦν ἡ τοῦ Δημητρίου τιμὴ πρός τε Φίλαν καὶ τὰς ἄλλας γαμετὰς, ὥστε πολλαῖς μὲν ἀναίδην ἑταίραις, πολλαῖς δὲ ἐλευθέραις συνεῖναι γυναιξὶ, καὶ μάλιστα δὴ περὶ τὴν ἡδονὴν ταύτην κακῶς ἀκοῦσαι τῶν τότε βασιλέων.

Ἐπεὶ δὲ ὁ πατὴρ αὐτὸν ἐκάλει Πτολεμαίῳ περὶ Κύπρου πολεμήσοντα, πείθεσθαι μὲν ἦν ἀναγκαῖον· ἀχθόμενος δὲ ὅτι τὸν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πόλεμον

quamcunque dederit dictionem, eam ut populus ſequatur. Ita hominem deridentes inſuper dementaverunt, nec alias ſatis ſanum.

At ille Athenis tunc otio indulgens Eurydicen viduam matrimonio ſibi junxit. Fuit illa ex veteris illius Miltiadis genere oriunda, & Opheltæ nuptias Cyrenæorum principis tenuerat. Quo defuncto remigraverat Athenas. Has nuptias poſuerunt in beneficio & honore civitatis ſuæ Athenienſes. Cæterum erat alias ad nuptias Demetrius proclivis, multaſque uno tempore conjuges habebat: quarum erat maxima in dignatione & honore Phila, cum propter patrem Antipatrum, tum quod etiam matrimonio juncta fuiſſet Cratero, qui ſummum ex Alexandri ſucceſſoribus deſiderium ſui reliquerat Macedonibus. Hanc ſcilicet Demetrio admodum juveni ſuaſit pater, ut ætate ſibi non reſpondentem, ſed natu majorem duceret. Abhorrenti dicitur in aurem hoc Euripideum inſuſurraſſe.

Duc ob lucrum invita natura conjugem:

ubi unam tantum voculam ſimiliter deſinentem in locum alterius pro re nata ſubſtituit. Atqui hunc Demetrius Philæ cæteriſque conjugibus honorem habuit, impudenter ut conſueſceret multis ſcortis & multis liberis matronis, eſſetque ſupra illius ævi reges ex hac libidine infamis.

Ut pater eum ad bellum Ptolemæo de Cypro movendum excivit, habuit neceſſarium obtemperare ei. Cæterum moleſte ferens quod bellum pro Græciæ liberta-

λεμον ὄντα καλλίω καὶ λαμπρότερον ἀπολείπει, προσέπεμψε Κλεωνίδῃ τῷ Πτολεμαίου στρατηγῷ φρουροῦντι Σικυῶνα καὶ Κόρινθον, χρήματα προτείνων, ὥστε ἐλευθέρας ἀφεῖναι τὰς πόλεις. οὐ προσδεξαμένου δὲ ἐκείνου, διὰ ταχέων ἀναχθεὶς καὶ προσλαβὼν δύναμιν, ἐπέπλευσε Κύπρῳ· καὶ Μενέλαον μὲν ἀδελφὸν Πτολεμαίου μάχην συνάψας εὐθὺς ἐνίκησεν· αὐτοῦ δὲ Πτολεμαίου μετὰ δυνάμεως πεζικῆς ἅμα καὶ ναυτικῆς μεγάλης ἐπιφανέντος, ἐγίνοντο μὲν ἀπειλαί τινες κομπώδεις καὶ διάλογοι, τοῦ μὲν ἀποπλεῖν Δημήτριον κελεύοντος, πρὶν ὑπὸ τῆς δυνάμεως πάσης ἀθροισθείσης καταπατηθῆναι· Δημητρίου δὲ ἐκεῖνον ἀφεῖναι φάσκοντος, ἂν ὁμολογήσῃ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ἀπαλλάξειν τῆς φρουρᾶς. ὁ δὲ ἀγὼν οὐ μόνον αὐτοῖς ἐκείνοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι δυνάσταις πολλὴν εἶχε προσδοκίαν τῆς ἐπικρεμαμένης ἀδηλότητος, ὡς οὐ Κύπρον, οὐδὲ Συρίαν, ἀλλὰ τὸ μέγιστον εὐθὺς εἶναι πάντων, τῷ κρατοῦντι τῆς νίκης προστεθείσης.

Αὐτὸς μὲν οὖν Πτολεμαῖος ἐπέπλει, πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ναῦς ἔχων· ἐκ δὲ Σαλαμῖνος ἐκέλευσε Μενέλαον ἑξήκοντα ναυσὶν, ὅταν μάλιστα σύστασιν ὁ ἀγὼν ἔχῃ, προσφερόμενον, τὰς Δημητρίου κόπτειν ἐξόπισθεν, καὶ διαταράττειν τὴν τάξιν. Δημήτριος δὲ ταῖς μὲν ἑξήκοντα ταύταις ἀντέταξε δέκα ναῦς (τοσαῦται γὰρ ἤρκουν στενὸν ὄντα τοῦ λιμένος ἐκφράξαι τὸν ἔκπλουν) αὐτὸς δὲ τὸ πεζὸν ἐκτάξας καὶ τοῖς ἀνατείνουσιν εἰς τὴν θάλασσαν ἀκρωτηρίοις περιχεάμενος, οὕτως ἀνήχθη ναυσὶν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα. προσμίξας δὲ ῥώμῃ καὶ βίᾳ πολλῇ, κατὰ κράτος ἐτρέψατο τὸν Πτολεμαῖον, αὐ-

τὸν

te cogeretur præclarius & illustrius omittere, Ptolemæi ducem Cleonidem, qui Sicyonem & Corinthum tuebatur, pecunia pertentavit certis interpretibus, illas civitates ut relinqueret liberas. Renuente illo, confestim cum copiis conscendit, petiitque Cyprum, & fratrem Ptolemæi Menelaum signis collatis protinus fudit. Mox contulit se eo Ptolemæus ipse cum ingentibus pedestribus simul & navalibus copiis, ac minæ quædam insolentes disputationesque habitæ sunt: Ptolemæo Demetrium ut recederet prius monente, quam a toto coacto exercitu suo obtereretur: Demetrio omissurum se illum ostendente, si Sicyone & Corintho præsidium se deducturum recepisset. Certamen hoc non illis ipsis modo verum etiam omnibus ubique dynastis grandem movit impendentis exspectationem eventus: quod non Cyprum, non Syriam, sed principatum inter omnes victoria protinus esset palmam referenti præbitura.

Igitur Ptolemæus ipse centum quinquaginta navibus infestus petiit hostem. Menelao ex Salamine imperavit, ut sexaginta navibus in ipso pugnæ ardore inveheret, & Demetrii navium terga cæderet ordinesque turbaret. His sexaginta Demetrius decem objecit. Tot enim arctum excludere portus exitum valebant. Ipse pedestres copias instructas per prominentia in pelagus promontoria circumfudit, ac sic centum octoginta navibus est in altum provectus. Illatus magna impressione & impetu Ptolemæum vi

6

pe-

τὸν μὲν, ὡς ἐνικήθη, διὰ ταχέων φεύγοντα ναυσὶν ὀκτὼ μόναις (τοσαῦται γὰρ ἐκ πασῶν περιεσώθησαν) τῶν δὲ ἄλλων αἱ μὲν ἐν τῇ ναυμαχίᾳ διεφθάρησαν, ἑβδομήκοντα δὲ ἥλωσαν αὔτανδροι. τοῦ δὲ ἐν ὁλκάσι παρορμοῦντος ὄχλου θεραπόντων καὶ φίλων καὶ γυναικῶν, ἔτι δὲ ὅπλων καὶ χρημάτων καὶ μηχανημάτων ἁπλῶς οὐδὲν ἐξέφυγε τὸν Δημήτριον, ἀλλ' ἔλαβε πάντα καὶ κατήγαγεν εἰς τὸ στρατόπεδον. ἐν δὲ τούτοις ἡ περιβόητος ἦν Λάμια, τὴν μὲν ἀρχὴν σπουδασθεῖσα διὰ τὴν τέχνην (ἐδόκει γὰρ αὐλεῖν οὐκ εὐκαταφρονήτως) ὕστερον δὲ καὶ τοῖς ἐρωτικοῖς λαμπρὰ γενομένη. τότε γοῦν ἤδη λήγουσα τῆς ὥρας, καὶ πολὺ νεώτερον ἑαυτῆς λαβοῦσα τὸν Δημήτριον, ἐκράτησε τῇ χάριτι καὶ κατέσχεν, ὥστε ἐκείνης εἶναι μόνης ἐραστὴν, τῶν δὲ ἄλλων γυναικῶν ἐρώμενον. μετὰ δὲ τὴν ναυμαχίαν οὐδὲ ὁ Μενέλαος ἀντέσχεν, ἀλλὰ τήν τε Σαλαμῖνα παρέδωκε τῷ Δημητρίῳ, καὶ τὰς ναῦς, καὶ τὸ πεζόν· ἱππεῖς δὲ χιλίους καὶ διακοσίους, καὶ μυρίους καὶ δισχιλίους ὁπλίτας.

Οὕτω δὲ λαμπρὰν καὶ καλὴν τὴν νίκην γενομένην, ἔτι μᾶλλον ἐπικοσμῶν ὁ Δημήτριος εὐγνωμοσύνῃ καὶ φιλανθρωπίᾳ, τοὺς νεκροὺς τῶν πολεμίων ἔθαψε μεγαλοπρεπῶς, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἀφῆκεν· Ἀθηναίοις δὲ χιλίας καὶ διακοσίας ἀπὸ τῶν λαφύρων ἐδωρήσατο πανοπλίας. αὐτάγγελον δὲ τῆς νίκης τῷ πατρὶ τὸν Μιλήσιον Ἀριστόδημον ἔπεμψε, πρωτεύοντα κολακείᾳ τῶν αὐλικῶν ἁπάντων, καὶ τότε παρεσκευασμένον, ὡς ἔοικε, τῶν κολακευμάτων τὸ μέγιστον ἐπενεγκεῖν τοῖς πράγμασιν. ὡς γὰρ ἐπέρασεν ἀπὸ

τῆς

pepulit. Qui, ut profligatus est, citato cursu cum solis octo navibus profugit. Neque enim plures ex omnibus evasere. Cæteræ partim in prœlio depressæ, septuaginta cum propugnatoribus & sociis navalibus captæ. Ex turba, quæ in navibus onerariis circa littus stationem habebant, servitiorum, amicorum Ptolemæi, fœminarumque, adhæc armorum, stipendii, machinarum, nihil prorsus elapsum Demetrio est, sed omnia cepit, atque in castra deportavit. In his nobilis illa fuit Lamia, quæ initio propter artem fuit in pretio habita. Siquidem scienter tibia canebat. Post extitit commercio meretricio celebris. Tunc vero etiam exolescente forma multo se natu minorem pellexit Demetrium, adeoque lepore devinxit & cepit eum, ut ab aliis mulieribus amaretur, unius illius esset amator. Secundum prœlium navale etiam Menelaus manus dedit, Salaminaque Demetrio & naves & pedestres copias tradidit: equites mille ducentos, gravis armaturæ militum duodecim millia.

Hanc victoriam Demetrius adeo claram & insignem multo magis æquanimitate & humanitate decorans, hostes qui ceciderant, magnifice funeravit, atque captivos missos fecit. Atheniensibus tantum armorum numerum dono dedit, quibus mille ducentos milites valebant exornare. Victoriæ nuntium patri Milesium Aristodemum misit, inter omnes aulicos primum adulatorem, qui tunc elaboravit, uti compertum est, maxima adulatione cumulare hanc victoriam. Ut enim ex

Cy-

τῆς Κύπρου, προσέχειν μὲν οὐκ εἴασε τῇ γῇ τὸ πλοῖον, ἀγκύρας δ' ἀφεῖναι κελεύσας, καὶ κατὰ ναῦν ἔχειν ἀτρέμα πάντας, αὐτὸς ἐμβὰς εἰς τὸ ἐφόλκιον, ἐξῆλθε μόνος, καὶ πρὸς τὸν Ἀντίγονον ἀνέβαινε μετέωρον ὄντα τῇ προσδοκίᾳ τῆς μάχης, καὶ διακείμενον ὡς εἰκός ἐστι διακεῖσθαι τοὺς περὶ πραγμάτων τηλικούτων ἀγωνιῶντας. τότε γε μὴν ἀκούσας ἐκεῖνον ἥκειν, ἔτι μᾶλλον ἢ πρότερον ἔσχε ταραχωδῶς, καὶ μόλις μὲν αὐτὸν οἴκοι κατεῖχεν, ἄλλους δὲ ἔπεμψεν ἐπ' ἄλλοις ὑπηρέτας καὶ φίλους, πευσομένους παρὰ τοῦ Ἀριστοδήμου περὶ τῶν γεγονότων. ἀποκρινάμενος δὲ μηδὲν αὐτοῦ μηδενί, βάδην δὲ καὶ συνεστῶτι τῷ προσώπῳ μετὰ πολλῆς σιωπῆς προσιόντος, ἐκπλαγεὶς κομιδῇ, καὶ μηκέτι καρτερῶν ὁ Ἀντίγονος, ἐπὶ τὰς θύρας ἀπήντησε, πολλοῦ παραπέμποντος ἤδη τὸν Ἀριστόδημον ὄχλου, καὶ συντρέχοντος ἐπὶ τὸ βασίλειον. ὡς οὖν ἐγγὺς ἦλθεν, ἐκτείνας τὴν δεξιὰν ἀνεβόησε μεγάλῃ τῇ φωνῇ, Χαῖρε, βασιλεῦ Ἀντίγονε, νικῶμεν βασιλέα Πτολεμαῖον ναυμαχίᾳ, καὶ Κύπρον ἔχομεν, καὶ στρατιώτας αἰχμαλώτους μυρίους ἑξακισχιλίους ὀκτακοσίους. ὁ δὲ Ἀντίγονος, Καὶ σύ, νὴ Δία χαῖρε, εἶπεν· οὕτω δὲ ἡμᾶς βασανίσας, δίκην ὑφέξεις· βράδιον γὰρ ἀπολήψῃ τὸ εὐαγγέλιον.

Ἐκ τούτου πρῶτον ἀνεφώνησε τὸ πλῆθος Ἀντίγονον καὶ Δημήτριον βασιλέας. Ἀντίγονον μὲν οὖν εὐθὺς ἀνέδησαν οἱ φίλοι· Δημητρίῳ δὲ ὁ πατὴρ ἔπεμψε διάδημα, καὶ γράφων ἐπιστολήν, βασιλέα προσεῖπεν. οἱ δ' ἐν Αἰγύπτῳ, τούτων ἀπαγγελλομένων, καὶ αὐτοὶ βασιλέα τὸν Πτολεμαῖον ἀνηγόρευσαν, ὡς μὴ δοκεῖν τοῦ φρονήματος ὑφεῖσθαι διὰ τὴν ἧτταν. ἐπενείματο δὲ οὕτως τὸ πρᾶγμα τοῖς

Cypro transmisit, vetuit navigium terræ appelli; sed ancoras jaci, omnibusque conquiescere præcepit in navi: ipse scapham conscendens, solus est egressus, atque ad suspensum pugnæ exspectatione perrexit Antigonum, itaque affectum ut verisimile est tantis de rebus sollicitos. Tunc vero ubi illum accepit adesse, multo quam prius magis trepidavit, vixque se tenuit domi, atque alios super alios ministros amicosque ad percontandum de pugnæ exitu Aristodemum misit. Qui ut nihil cuiquam respondit, sed lento gradu vultuque immoto accessit admodum tacitus, mire attonitus Antigonus, neque ultra sui compos, occurrit ei ad januam, multa jam Aristodemum prosequente turba, atque in regiam concurrente. Ut ergo prope venit, protensa dextra exclamavit alta voce, Salve rex Antigone, vicimus prœlio navali regem Ptolemæum, Cyprum tenemus, militum sexdecim millia octingentos captivos habemus. Tum Antigonus, Et tu quoque hercle, inquit, salve. Quia vero ita nos torsisti, lues pœnam: nam tardius præmium læti nuntii accipies.

Hinc primum Antigonum & Demetrium vulgus reges consalutavit, atque Antigonum confestim diademate amici evinxere: Demetrio pater diadema misit, scriptaque epistola regem appellavit. Ægyptii quoque his nuntiatis, ne ob cladem abjecisse viderentur animos, regem Ptolemæum dixere. Ea res pariter æmulatione omnes successores Alex-

τῷ ζήλῳ τῆς διαδοχῆς. καὶ γὰρ Λυσίμαχος ἤρξατο φορεῖν διάδημα, καὶ Σέλευκος ἐντυγχάνων τοῖς Ἕλλησιν· ἐπεὶ τοῖς γε βαρβάροις πρότερον οὕτως ὡς βασιλεὺς ἐχρημάτιζε. Κάσανδρος δέ, τῶν ἄλλων αὐτὸν βασιλέα καὶ γραφόντων καὶ καλούντων, αὐτός, ὥσπερ πρότερον εἰώθει, τὰς ἐπιστολὰς ἔγραφε. τοῦτο δ' οὐ προσθήκην ὀνόματος καὶ σχήματος ἐξαλλαγὴν εἶχε μόνον, ἀλλὰ καὶ τὰ φρονήματα τῶν ἀνδρῶν ἐκίνησε, καὶ τὰς γνώμας ἐπῆρε, καὶ τοῖς βίοις καὶ ταῖς ὁμιλίαις αὐτῶν ὄγκον ἐπέθηκε καὶ βαρύτητα, καθάπερ τραγικῶν ὑποκριτῶν ἅμα τῇ σκευῇ μεταβαλλόντων καὶ βάδισμα καὶ φωνὴν, καὶ κατάκλισιν καὶ προσαγόρευσιν. ἐκ δὲ τούτων ἐγένοντο καὶ περὶ τὰς δικαιώσεις βιαιότεροι, τὴν εἰς πολλὰ παρέχουσαν αὐτοὺς ἐλαφροτέρους καὶ μαλακωτέρους τοῖς ὑπηκόοις πρότερον εἰρωνείαν τῆς ἐξουσίας ἀφελόντες, τοσοῦτον ἴσχυε κόλακος φωνὴ μία, καὶ τοσαύτης ἐνέπλησε τὴν οἰκουμένην μεταβολῆς.

Ἀντίγονος δέ, τοῖς πεπραγμένοις ὑπὸ Δημητρίου περὶ Κύπρον ἐπαρθείς, εὐθὺς ἐστράτευσεν ἐπὶ Πτολεμαῖον, αὐτὸς μὲν ἄγων πεζῇ τὴν δύναμιν, Δημητρίου δὲ μεγάλῳ στόλῳ συμπαραπλέοντος. ὃν δὲ τρόπον ἔμελλε κρινεῖσθαι τὰ πράγματα, Μήδιος Ἀντιγόνου φίλος ὄψιν εἶδε κατὰ τοὺς ὕπνους. ἐδόκει γὰρ αὐτὸν Ἀντίγονον ἀγωνίζεσθαι μετὰ τῆς στρατιᾶς ἁπάσης δίαυλον, ἐρρωμένως καὶ ταχὺ τὸ πρῶτον, εἶτα κατὰ μικρὸν ἐνδιδόναι τὴν δύναμιν αὐτῷ· καὶ τέλος, ὡς ἔκαμψεν, ἀσθενῆ γενόμενον καὶ μεστὸν ἄσθματος, οὐ ῥᾳδίως ἀναφέρειν. αὐτός τε οὖν ἐντυχὼν κατὰ γῆν πολλαῖς ἀπορίαις, καὶ Δημητρίου

Alexandri pervasit. Etenim cœpit diadema Lysimachus gestare, & Græcos Seleucus alloquens: quando barbaris eo ornatu ante quoque ut rex responsa dederat. At Cassander, aliis regem eum scribentibus & vocantibus, ipse pristino more suo inscripsit epistolas. Id vero non additamentum nominis & habitus tantum habuit variationem, verum etiam illorum inflavit spiritus & animos sustulit, moribusque & congressibus eorum fastum addidit & supercilium, tragicorum histrionum more una cum persona incessum, vocem, accubitum salutationemque immutantium. Hinc evaserunt in imperiis & judiciis violentiores: ubi illam, quæ ipsos multo faciliores & leniores ante popularibus reddebat, detraxerunt potestati dissimulantiam. Tantum vox una valuit adulatoris, tantaque orbem terræ implevit conversione.

Porro Antigonus, rebus gestis Demetrii circa Cyprum intumescens, confestim movit in Ptolemæum. Copias terrestres ipse duxit. Demetrius magna classe eum littus legens comitabatur. Res autem quemadmodum decreturæ erant, Medius vidit in somnis, Antigoni amicus. Visus enim ei ipse est Antigonus cum toto exercitu diauli cursu certare, valide & acriter primum, deinde vires ejus flaccessere paulatim: denique, ut flexit cursum, languidus & anhelosus ægre spiritum recipere. Igitur Antigonus, quum in magnas difficultates terra incurrisset, Demetrius

τρίτου χειμῶνι καὶ κλύδωνι μεγάλῳ κινδυνεύσαντος εἰς τόπους ἀλιμένους καὶ χαλεποὺς ἐκριφῆναι, πολλὰς δὲ τῶν νεῶν ἀπολέσαντος, ἐπανῆλθεν ἄπρακτος. ἦν δὲ τότε μικρὸν ἀπολείποντα γεγονὼς ἔτη ὀγδοήκοντα, μεγέθει δὲ καὶ βαρύτητι σώματος μᾶλλον ἢ διὰ τὸ γῆρας ἐπὶ τὰς στρατείας γεγονὼς δυσπαρακόμιστος, ἐχρῆτο τῷ παιδὶ καὶ δι' εὐτυχίαν καὶ δι' ἐμπειρίαν ἤδη τὰ μέγιστα καλῶς διοικοῦντι· τρυφὰς δὲ καὶ πολυτελείας καὶ πότους αὐτοῦ μὴ βαρυνόμενος. εἰρήνης γὰρ οὔσης ἀφύβριζεν εἰς ταῦτα, καὶ σχολάζων ἐχρῆτο πρὸς τὰς ἡδονὰς ἀνειμένως αὐτῷ καὶ κατακόρως· ἐν δὲ τοῖς πολέμοις, ὡς οἱ φύσει σώφρονες, ἔνηφε. λέγεται δ', τῆς Λαμίας ἀναφανδὸν ἤδη κρατούσης, τὸν Ἀντίγονον ὑπὸ τοῦ Δημητρίου καταφιλούμενον ἥκοντος ἀπὸ ξένης, εἰπεῖν ἅμα γελῶντα, δοκεῖς Λάμιαν, ὦ παῖ, καταφιλεῖν· πάλιν δέ ποτε πλείονας ἡμέρας ἐν πότοις γινομένου, καὶ πρόφασιν λέγοντος ὡς ῥεῦμά τι διοχλήσειεν αὐτὸν, ἐπυθόμην, φάναι τὸν Ἀντίγονον, ἀλλὰ πότερον Θάσιον ἢ Χῖον ἦν τὸ ῥεῦμα; πυθόμενος δ' αὖθις ἀσθενῶς ἔχειν αὐτὸν, ἐβάδιζεν ὀψόμενος, καὶ τῶν καλῶν τινι περὶ θύρας ἀπήντησεν· εἰσελθὼν δὲ καὶ καθίσας παρ' αὐτῷ, ἥψατο τῆς χειρός· ἐκείνου δ' εἰπόντος, ὅτι νῦν ὁ πυρετὸς ἀποκεχώρηκεν, Ἀμέλει παιδίον, ἔφη, καὶ ἐμοὶ περὶ θύρας ἀπιὸν νῦν ἀπήντηκε. ταῦτα δ' οὕτω πρᾴως ἔφερε διὰ τὴν ἄλλην πρᾶξιν τοῦ Δημητρίου. οἱ μὲν γὰρ Σκύθαι πίνοντες καὶ μεθυσκόμενοι παραψάλλουσι τὰς νευρὰς τῶν τόξων, οἷον ἐκλυόμενον ὑπὸ τῆς ἡδονῆς ἀνακαλούμενοι τὸν θυμόν· ἐκεῖνος δὲ τὰ μὲν ἡδονῇ διδοὺς ἁπλῶς ἑαυτὸν, τὰ δὲ σπουδῇ, καὶ θάτερα

trius vero tempestate & ingentibus fluctibus jactatus prope in loca importuosa & aspera esset ejectus, multasque amisisset naves, re infecta rediit. Erat ille tunc annos natus paulo minus octoginta, mole vero & pondere corporis magis quam senio ad expeditiones inhabilis, filio utebatur ob felicitatem & rerum usum maxima quæque jam præclare procurante. Nec delicias vel luxum ejus vel potationes moleste ferebat. Pace enim projectus erat in hæc vitia, atque per otium profundebat affatim se in voluptates: bello autem, ut natura temperantes, sobrius erat. Fama est, quum Lamia propalam jam omnia apud Demetrium posset, Antigonum, cui revertens peregre tulit ille osculum, arridentem dixisse, Videris Lamiam, fili, osculari. Alio tempore, quum plures dies perpotasset, & prætexeret fluore se conflictatum, Audivi, dixisse Antigonum: sed Thasius an Chius fuit fluor? Rursus quum eum accepisset male habere, perrexit ad eum visendum, ac formoso puero ad fores occurrit. Ingressus, quum apud eum assedisset, tetigit manum ejus. Qui quum dixisset febrem modo recessisse, Sane, inquit, fili: & mihi ad januam modo digrediens obviam venit. Hæc ob alia Demetrii præstantia facta tam ferebat leniter. Nempe Scythæ inter pocula & temulentiam arcuum nervos interim pulsant, quasi voluptatibus remissum revocantes animum. Ille vero partim se luxuriæ totum dedens, partim rebus seriis, tractansque seorsum

τερα τῶν ἑτέρων ἄκρατα μεταχειριζόμενος, οὐχ ἧττον ἦν δεινὸς ἐν ταῖς τοῦ πολέμου παρασκευαῖς.

Ἀλλὰ καὶ παρασκευάσασθαι δύναμιν ἢ χρήσασθαι βελτίων ἐδόκει στρατηγὸς εἶναι, πάντα μὲν ἐκ περιουσίας ὑπάρχειν βουλόμενος ἐπὶ τὰς χρείας, τὸ δὲ περὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ μηχανικὰ μεγαλουργίας, καὶ καθ' ἡδονήν τινα τοῦ θεωρεῖν ἀπλήστως ἔχων. εὐφυὴς γὰρ ὢν καὶ θεωρητικὸς, οὐκ εἰς παιδιὰς, οὐδὲ εἰς ἀγωγὰς ἀχρήστους ἔτρεψε τὸ φιλότεχνον, ὥσπερ βασιλεῖς ἄλλοι, αὐλοῦντες καὶ ζωγραφοῦντες καὶ τορεύοντες. Ἀέροπος δὲ ὁ Μακεδὼν τραπέζια μικρὰ καὶ λυχνίδια τεκταινόμενος, ὁπότε σχολάζοι, διῆγεν. Ἄτταλος δὲ ὁ Φιλομήτωρ ἐκήπευε τὰς φαρμακώδεις βοτάνας, οὐ μόνον ὑοσκύαμον καὶ ἐλλέβορον, ἀλλὰ καὶ κώνειον καὶ ἀκόνιτον καὶ δορύκνιον αὐτὸς ἐν τοῖς βασιλικοῖς σπείρων καὶ φυτεύων, ὀπούς τε καὶ καρπὸν αὐτῶν ἔργον πεποιημένος εἰδέναι καὶ κομίζεσθαι καθ' ὥραν. οἱ δὲ Πάρθων βασιλεῖς ἐσεμνύνοντο τὰς ἀκίδας τῶν βελῶν χαράττοντες αὐτοὶ καὶ παραθήγοντες. ἀλλὰ μὴν Δημητρίου καὶ τὸ βάναυσον ἦν βασιλικὸν, καὶ μέγεθος ἡ μέθοδος εἶχε, ἅμα τῷ περιττῷ καὶ φιλοτέχνῳ τῶν ἔργων ὕψος τι διανοίας καὶ φρονήματος συνεκφερόντων· ὥστε μὴ μόνον γνώμης καὶ περιουσίας, ἀλλὰ καὶ χειρὸς ἄξια φαίνεσθαι βασιλικῆς. μεγέθει μὲν γὰρ ἐξέπληττε καὶ τοὺς φίλους, κάλλει δὲ καὶ τοὺς πολεμίους ἔτερπε. τοῦτο δὲ ἔτι μᾶλλον ἀληθῶς ἢ κομψῶς εἴρηται. καὶ τὰς μὲν ἑκκαιδεκήρεις αὐτοῦ καὶ πεντεκαιδεκήρεις ἐθαύμαζον ἑστῶτες οἱ πολέμιοι παρὰ τὴν γῆν αὐ-

orsum utrumque altero nequaquam admisto, æque erat in belli apparatu acris.

Cæterum dux in exercitu instruendo quam tractando videbatur melior, quod omnia ad usum suppetere vellet affluenter, essetque in classe machinamentisque splendide parandis, atque in iis cum voluptate commentandis nimium curiosus. Nam solerti quum esset atque contemplationibus apto ingenio, non ad ludicra, neque ad studia futilia applicuit ingenii sui præstantiam, aliorum regum more, & tibiis canentium, pingentium, & tornantium. Quippe Æropus Macedo subtiles mensulas & lucernulas, ubi vacabat, fabricando tempus traducebat. Attalus Philometor herbas venenosas colebat, non tantum hyoscyamum & helleborum, sed & cicutam, aconitum, dorycnium ipse in hortis regiis seminans & plantans: liquoresque & semina & fructus horum elaborabat cognoscere, ac suo quæque tempore colligere. Parthorum reges telorum cuspidibus ipsi formandis & exacuendis sese venditabant. At Demetrii erant etiam vulgaria opificia regalia, granditatemque ratio fabricæ habebat, una cum artificio & solertia celsitudinem quandam mentis & magnanimitatem autoris repræsentantibus operibus: ut non ingenio tantum & opulentia, verum etiam manu regia viderentur digna. Quippe mole vel amicos percellebant, venustate delectabant & hostes. Atque hoc quoque verius est quam lepidius relatum. Quippe sedeciremes & quindeciremes ejus stabant stupentes hostes, quum litora sua præ-

αὐτῶν πλευσάσας· αἱ δ' ἑλεπόλεις ὡς θέαμα τοῖς πολιορκουμένοις ἦσαν, ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα μαρτυρεῖ. Λυσίμαχος μὲν γὰρ, ἔχθιστος ὢν Δημητρίῳ τῶν βασιλέων, καὶ πολιορκοῦντι Σόλους τοὺς Κιλικίους ἀντιτεταγμένος, ἔπεμψε παρακαλῶν ἀποδεῖξαι τὰς μηχανὰς αὐτῷ, καὶ τὰς ναῦς πλεούσας· ἀποδείξαντος δὲ, θαυμάσας ἀπῆλθε. Ῥόδιοι δὲ πολὺν χρόνον ὑπ' αὐτοῦ πολιορκηθέντες, ἐπεὶ κατελύσατο τὸν πόλεμον, ᾐτήσαντο τῶν μηχανῶν ἐνίας, ὅπως ὑπόμνημα τῆς ἐκείνου δυνάμεως ἅμα καὶ τῆς αὐτῶν ἀνδραγαθίας ἔχωσιν.

Ἐπολέμησε δὲ Ῥοδίοις, Πτολεμαίου συμμάχοις οὖσι, καὶ τὴν μεγίστην ἑλέπολιν τοῖς τείχεσι προσήγαγεν· ἧς ἕδρα μὲν ἦν τετράγωνος, ἑκάστην ἔχουσα τοῦ κάτω πλαισίου πλευρὰν ὀκτὼ καὶ τεσσαράκοντα πηχῶν, ἓξ δὲ καὶ ἑξήκοντα πηχῶν ὕψος εἶχεν, εἰς κορυφὴν συννεύουσαν ταῖς ἄνω πλευραῖς, στενοτέραν τῆς βάσεως. ἔνδοθεν μὲν οὖν στέγαις διεπέφρακτο καὶ χώραις πολλαῖς· τὸ δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους αὐτῆς μέτωπον ἀνέῳκτο, καὶ καθ' ἑκάστην στέγην θυρεὶς, καὶ διὰ τούτων ἐξέπιπτε βέλη παντοδαπά· μεστὴ γὰρ ἦν ἀνδρῶν μαχομένων πᾶσαν ἰδέαν μάχης. καὶ τὸ μὴ κραδαινόμενον αὐτῆς μηδὲ κλινόμενον ἐν ταῖς κινήσεσιν, ἀλλ' ὀρθὸν ἐν ἕδρᾳ καὶ ἀσάλευτον ἰσορρόπως ἅμα ῥοίζῳ καὶ τόνῳ πολλῷ προσχωροῦν, θάμβος ἅμα τῇ ψυχῇ καὶ χάριν ὁμοῦ τινα τῇ ὄψει τῶν θεωμένων παρεῖχε. πρὸς δὲ τοῦτον τὸν πόλεμον αὐτῷ καὶ θώρακες ἐκομίσθησαν ἐκ Κύπρου δύο σιδηροῖ, μνῶν ὁλκῆς ἑκάτερος τεσσαράκοντα. δυσπάθειαν δὲ αὐτῶν καὶ ῥώμην ἀποδεικνύμενος ὁ τεχνί-

præterveherentur. Jam helepoles velut spectaculum erant obsessis, ut res ipsæ astipulantur. Siquidem ex omnibus regibus Lysimachus Demetrio infestissimus, qui ad repellendum eum ab obsidione Solorum in Cilicia venerat, misit ad eum oratum ut machinas suas & classem ostenderet sibi in cursu. Ubi ille ostendit eas, discessit cum admiratione. Rhodii diu ab eo obsessi, bello composito machinas aliquot ab eo petivere: quo & illius potentiæ pariter & virtutis suæ haberent monumentum.

Rhodiis intulit bellum, quod Ptolemæi socii essent, maximamque helepolim admovit muro. Hujus fuit quadrata basis, habuitque singula imæ quadraturæ latera octonum & quadragenum cubitorum. Assurrexit sexaginta sex cubitos in fastigium subvexa, superioribus lateribus basi contractioribus. Intus contignationibus frequentibusque cameris intersepta fuit. Frons ejus hostium ex adverso aperta, & per quamque contignationem fenestrata. Hinc omnis generis missilia mittebantur: nam referta militibus erat omni genere armorum prœliantibus. Quod vero non vibraret neque nutaret, quum moveretur, verum recta in basi ac nihil fluctuans in æquilibrio cum stridore & vi magna promoveretur: id pavorem simul animo & oculis oblectationem exhibebat spectantium. Hoc ad bellum duo ei ex Cypro allati thoraces ferrei fuerunt, appendens uterque minas quadraginta: quorum firmitatem & robur opifex osten-

τεχνίτης Ζωίλος, ἐκέλευσεν ἓξ καὶ εἴκοσι βημάτων ἀφεῖναι καταπελτικὸν βέλος. οὗ προσπεσόντος, ἀρραγὴς διέμεινεν ὁ σίδηρος, ἀμυχὴν δὲ μόλις ἔσχεν ἀμβλεῖαν, οἵαν ἀπὸ γραφείου. τοῦτον αὐτὸς ἐφόρει· τὸν δὲ ἕτερον Ἄλκιμος ὁ Ἠπειρώτης, ἀνὴρ πολεμικώτατος τῶν σὺν αὐτῷ καὶ ῥωμαλεώτατος, ὃς μόνος ἐχρῆτο διταλάντῳ πανοπλίᾳ, τῶν ἄλλων χρωμένων ταλαντιαίᾳ· καὶ μαχόμενος ἐν Ῥόδῳ περὶ τὸ θέατρον ἔπεσεν.

Εὐρώστως δὲ καὶ τῶν Ῥοδίων ἀμυνομένων, οὐδὲν ἄξιον λόγου πράττων ὁ Δημήτριος, ὅμως ἐθυμομάχει πρὸς αὐτούς, ὅτι Φίλας τῆς γυναικὸς αὐτῷ γράμματα καὶ στρώματα καὶ ἱμάτια πεμψάσης, λαβόντες τὸ πλοῖον, ὥσπερ εἶχε, πρὸς Πτολεμαῖον ἀπέστειλαν· καὶ τὴν Ἀθηναίων οὐκ ἐμιμήσαντο φιλανθρωπίαν, οἳ Φιλίππου πολεμοῦντος αὐτοῖς γραμματοφόρους ἑλόντες, τὰς μὲν ἄλλας ἀνέγνωσαν ἐπιστολάς, μόνην δὲ τὴν Ὀλυμπιάδος οὐκ ἔλυσαν, ἀλλ' ὥσπερ ἦν κατασεσημασμένη, πρὸς ἐκεῖνον ἀπέστειλαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ ἐπὶ τούτῳ σφόδρα δηχθεὶς ὁ Δημήτριος, εὐθὺς παρασχόντας λαβὴν οὐχ ὑπέμεινεν ἀντιλυπῆσαι τοὺς Ῥοδίους. ἔτυχε γὰρ αὐτοῖς ὁ Καύνιος Πρωτογένης γράφων τὴν περὶ τὸν Ἰάλυσον διάθεσιν, καὶ τὸν πίνακα μικρὸν ἀπολείποντα τοῦ τέλος ἔχειν, ἔν τινι τῶν προαστείων ἔλαβεν ὁ Δημήτριος. πεμψάντων δὲ κήρυκα τῶν Ῥοδίων, καὶ δεομένων φείσασθαι καὶ μὴ διαφθεῖραι τὸ ἔργον, ἀπεκρίνατο τὰς τοῦ πατρὸς εἰκόνας ἐμπρῆσαι μᾶλλον, ἢ τέχνης πόνον τοσοῦτον. ἑπτὰ γὰρ ἔτεσι συντελέσαι λέγεται τὴν γραφὴν ὁ Πρωτογένης. καί φησιν ὁ Ἀπελλῆς οὕτως ἐκπλαγῆναι θεασάμενος τὸ ἔργον, ὥστε

καὶ

ostentans Zoilus, intorqueri catapulta ex spatio passuum viginti sex telum jussit. Quo adacto integrum ferrum permansit, ac vix leviter fuit sicut a stilo perstrictum. Hunc thoracem ipse gestavit, alterum Alcimus Epirota, vir omnium qui in præsidiis ejus erant bellicosissimus valentissimusque: qui solus centum viginti pondo armis utebatur, quum cæteri sexaginta pondo uterentur. Iis pugnans Rhodi secundum theatrum occubuit.

Quum defenderent se fortiter Rhodii, quamvis nullum operæ pretium Demetrius faceret, oppugnavit eos tamen pertinaciter præ ira, quod quum uxor sibi Phila litteras, vestem stragulam, & pallia curasset, captum navigium misissent cum omnibus rebus ad Ptolemæum; nec humanitatem imitati Atheniensium qui Philippi captis tabellariis, hostis sui, cæteras litteras legerunt, solam epistolam Olympiadis non solverunt, sed bona fide obsignatam ei remisere. Haud tamen, licet non mediocriter stimulatus, quum mox oblata occasio esset sibi, vicem sustinuit illis Demetrius reddere injuriæ. Nam forte pingebat eis Caunius Protogenes Ialysi figuram, tabulamque ceperat Demetrius in uno ex suburbiis pene absolutam. Mittentibus caduceatorem & deprecantibus eum Rhodiis picturæ ut parceret, neque eam violaret, patris respondit se prius simulacra concrematurum quam tantos artis sudores: septem enim annis explevisse Protogenes picturam hanc memoratur. Quo Apelles aspecto opere usque adeo refert obstupuisse se, uti vox

eum

καὶ φωνὴν ἐπιλιπεῖν αὐτόν, ὀψὲ δὲ εἰπεῖν, μέγας ὁ πόνος, καὶ θαυμαστὸν τὸ ἔργον· οὐ μὴν ἔχειν γε χάριτας, δι' ἃς οὐρανοῦ ψαύειν τὰ ὑπ' αὐτοῦ γραφόμενα. ταύτην μὲν οὖν τὴν γραφὴν εἰς ταυτὸ ταῖς ἄλλαις συνωσθεῖσαν ἐν Ῥώμῃ τὸ πῦρ ἐπενείματο. τῶν δὲ Ῥοδίων κατεξανισαμένων τοῦ πολέμου, δεόμενον προφάσεως τὸν Δημήτριον Ἀθηναῖοι παραγενόμενοι διήλλαξαν, ἐπὶ τῷ συμμαχεῖν Ῥοδίους Ἀντιγόνῳ καὶ Δημητρίῳ, πλὴν ἐπὶ Πτολεμαῖον.

Ἐκάλουν δὲ τὸν Δημήτριον οἱ Ἀθηναῖοι, Κασάνδρου τὸ ἄστυ πολιορκοῦντος. ὁ δὲ ναυσὶν ἐπιπλεύσας τριακοσίαις τριάκοντα, καὶ πολλοῖς ὁπλίταις, οὐ μόνον ἐξήλασε τῆς Ἀττικῆς τὸν Κάσανδρον, ἀλλὰ φεύγοντα μέχρι Θερμοπυλῶν διώξας καὶ τρεψάμενος, Ἡράκλειαν ἔλαβεν, ἑκουσίως αὐτῷ προσθεμένην, καὶ τῶν Μακεδόνων ἑξακισχιλίους μεταβαλλομένους πρὸς αὐτόν. ἐπανιὼν δέ, τοὺς ἐντὸς πυλῶν Ἕλληνας ἠλευθέρου, καὶ Βοιωτοὺς ἐποιήσατο συμμάχους, καὶ Κεγχρειὰς εἷλε· καὶ Φυλὴν, καὶ Πάνακτον, ἐπιτειχίσματα τῆς Ἀττικῆς ὑπὸ Κασάνδρου φρουρούμενα καταστρεψάμενος, ἀπέδωκε τοῖς Ἀθηναίοις. οἱ δὲ καίπερ ἐκκεχυμένοι πρότερον πρὸς αὐτὸν καὶ κατακεχρημένοι πᾶσαν φιλοτιμίαν, ἐξεῦρον ὅμως καὶ τότε πρόσφατοι καὶ καινοὶ ταῖς κολακείαις φανῆναι. τὸν γὰρ ὀπισθόδομον τοῦ παρθενῶνος ἀπέδειξαν αὐτῷ κατάλυσιν· κἀκεῖ δίαιταν εἶχε, τῆς Ἀθηνᾶς λεγομένης ὑποδέχεσθαι καὶ ξενίζειν αὐτόν, οὐ πάνυ κόσμιον ξένον, οὐδὲ ὡς παρθένῳ πράως ἐπισταθμεύοντα. καίτοι ἀδελφὸν αὐτοῦ Φίλιππον αἰσθόμενός ποτε ὁ πατὴρ καταλύοντα ἐν

οἰκίᾳ

eum defecerit: ac tandem dixisse, ingentem laborem & inclytum opus esse, defici tamen gratiis, ob quas picturæ suæ cœlum attingerent. Hæc tabula una cum aliis Romam congesta, atque ibi incendio est absumpta. Porro bellum Rhodiis fortiter sustinentibus, & quærente velamentum Demetrio, Athenienses eo advecti fecerunt inter eos fœdus, hac lege, ut socii Antigoni & Demetrii Rhodii præterquam contra Ptolemæum essent.

Accersiverunt Athenienses Demetrium, quod urbem eorum obsideret Cassander: Ille navibus advectus triginta supra trecentas cum magna peditum manu, non Attica terra modo Cassandrum summovit, sed fugientem tergori inhærens usque ad Thermopylas fudit, Heracleamque ultro se dedentem recepit, ac Macedonum sex millia ad eum transierunt. In reditu Græcos citra Thermopylas in libertatem asseruit, Bœotios in societatem ascivit, Cenchreis potitus est, Phylenque & Panactum, præsidia Atticæ a Cassandro insessa, in potestatem redegit, restituitque Atheniensibus. Qui quamvis effusi ante in illum fuerant, & omnis generis exhauserant honores, excogitaverunt rationem tamen ut tunc quoque recentes & novi assentationibus apparerent. Siquidem Parthenonis partem posteriorem attribuerunt ei pro diversorio, ibique agebat; & Minerva dicebatur eum hospitio excipere, non nimium castum hospitem, neque ut apud virginem divertentem honeste. Atqui fratrem ejus Philippum pater, quum animadverteret aliquando hospitium habere eum in

ædibus

οἰκίᾳ τρεῖς ἐχούσῃ νέας γυναῖκας, πρὸς ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν ἐφθέγξατο· παρόντος δὲ ἐκείνου, τὸν σταθμοδότην μεταπεμψάμενος, Οὗτος, εἶπεν, οὐκ ἐξάξεις μου τὸν υἱὸν ἐκ τῆς στενοχωρίας;

Δημήτριος δὲ τὴν Ἀθηνᾶν αὐτῷ προσῆκον, εἰ δι' ἄλλο μηδὲν, ὥς γε πρεσβυτέραν ἀδελφὴν αἰσχύνεσθαι (τοῦτο γὰρ ἐβούλετο λέγεσθαι) τοσαύτην ὕβριν εἰς παῖδας ἐλευθέρους καὶ γυναῖκας καταστὰς κατεσκέδασε τῆς ἀκροπόλεως, ὥστε δοκεῖν τότε μάλιστα καθαρεύειν τὸν τόπον, ὅτε Χρυσίδι καὶ Λαμίᾳ καὶ Δημοῖ καὶ Ἀντικύρᾳ ταῖς πόρναις ἐκείναις συνακολασταίνοι. τὰ μὲν οὖν ἄλλα σαφῶς ἀπαγγέλλειν οὐ πρέπει, διὰ τὴν πόλιν· τὴν δὲ Δημοκλέους ἀρετὴν καὶ σωφροσύνην ἄξιόν ἐστι μὴ παρελθεῖν. ἐκεῖνος γὰρ ἦν ἔτι παῖς ἄνηβος, οὐκ ἔλαθε δὲ τὸν Δημήτριον, ἔχων τῆς εὐμορφίας τὴν ἐπωνυμίαν κατήγορον· ἐκαλεῖτο γὰρ Δημοκλῆς ὁ καλός. ὡς δὲ πολλὰ διδόντων, καὶ πειρώντων, καὶ φοβούντων, ὑπ' οὐδενὸς ἡλίσκετο· τέλος δὲ, φεύγων τὰς παλαίστρας καὶ τὸ γυμνάσιον, εἴς τι βαλανεῖον ἰδιωτικὸν ἐφοίτα λουσόμενος· ἐπιτηρήσας τὸν καιρὸν ὁ Δημήτριος ἐπεισῆλθεν αὐτῷ μόνῳ. ὁ δὲ παῖς, ὡς συνεῖδε τὴν περὶ αὐτὸν ἐρημίαν, καὶ τὴν ἀνάγκην, ἀφελὼν τὸ πῶμα τοῦ χαλκώματος, εἰς ζέον ὕδωρ ἐνήλατο, καὶ διέφθειρεν αὐτὸν, ἀνάξια μὲν παθὼν, ἄξια δὲ τῆς πατρίδος καὶ τοῦ κάλλους φρονήσας· οὐχ ὡς Κλεαίνετος ὁ Κλεομέδοντος, ὃς ὠφληκότι τῷ πατρὶ πεντήκοντα ταλάντων δίκην ἀφεθῆναι διαπραξάμενος, καὶ γράμματα παρὰ Δημητρίου κομίσας πρὸς τὸν δῆμον, οὐ μόνον ἑαυ-

ædibus in quibus tres juvenculæ erant, nullum verbum huic fecit, sed accito illo qui super hospitia attribuenda positus erat, eo præsente, Quin tu, inquit, filium meum educis ex istis angustiis?

At Demetrius, quum Minervam debuisset, si nulla alia de causa, certe ut majorem natu sororem (id enim dici volebat) erubescere, tanta in pueros ingenuos & urbanas matronas conspurcavit arcem lascivia, tunc ut maxime locus ille videretur mundus, ubi cum Chryside, Lamia, Demo, Anticyra, scortis illis in omni lascivia volutaretur. Ac cætera quidem non decet urbis nomine aperte in lucem proferre: Democlis vero & virtutem & pudicitiam operæ pretium est non præterire. Puer ille impubes adhuc erat, tamen non latebat Demetrium, habebatque formæ cognomen delatorem: Democles formosus vocabatur. Qui quum multis propositis muneribus, solicitationibus, terroribus, superatus esset a nemine, palæstras denique gymnasiumque declinans contulisset se lavatum ad privatum balneum, captata Demetrius opportunitate, ad solum est ingressus. Ubi in solitudine deprehensum se, & necessitatem cognovit, detracto aheni operculo in aquam insiliit ferventem, ac semet ipse peremit. Ita ille indigno quidem modo periit, sed spiritibus præditus fuit patria & specie dignis sua: secus atque Clεænetus Cleomedontis. Qui quum patri suo quinquaginta talentorum, quanti ei lis æstimata fuerat, remissionem confecisset, & literas attulisset ad populum a Demetrio, non se

ἑαυτὸν κατῄσχυνεν, ἀλλὰ καὶ τὴν πόλιν συνετάραξε. τὸν μὲν γὰρ Κλεομέδοντα τῆς δίκης ἀφῆκεν, ἐγράφη δὲ ψήφισμα, μηδένα τῶν πολιτῶν ἐπιστολὴν παρὰ Δημητρίου κομίζειν. ἐπεὶ δὲ ἀκούσας ἐκεῖνος οὐκ ἤνεγκε μετρίως, ἀλλ' ἠγανάκτησε, δείσαντες αὖθις, οὐ μόνον τὸ ψήφισμα καθεῖλον, ἀλλὰ καὶ τῶν εἰσηγησαμένων καὶ συνειπόντων τοὺς μὲν ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ ἐφυγάδευσαν. ἔτι δὲ προσεψηφίσαντο δεδόχθαι τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων, πᾶν ὅ,τι ὁ βασιλεὺς Δημήτριος κελεύσῃ, τοῦτο καὶ πρὸς Θεοὺς ὅσιον, καὶ πρὸς ἀνθρώπους εἶναι δίκαιον. εἰπόντος δέ τινος τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν, μαίνεσθαι τὸν Στρατοκλέα τοιαῦτα γράφοντα, Δημοχάρης ὁ Λακωνεὺς εἶπε, μαίνοιτο μὲν τ' ἄν, εἰ μὴ μαίνοιτο. πολλὰ γὰρ ὁ Στρατοκλῆς ὠφελεῖτο διὰ τὴν κολακείαν· ὁ δὲ Δημοχάρης ἐπὶ τούτῳ διαβληθεὶς ἐφυγαδεύθη. τοιαῦτα ἔπραττον Ἀθηναῖοι, φρουρᾶς ἀπηλλάχθαι, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἔχειν δοκοῦντες.

Δημήτριος δὲ παρελθὼν εἰς Πελοπόννησον, ὡς οὐδενὸς ὑφισταμένου τῶν ἐναντίων, ἀλλὰ φευγόντων, καὶ προεμένων τὰς πόλεις, προσηγάγετο τὴν καλουμένην Ἀκτὴν καὶ Ἀρκαδίαν, πλὴν Μαντινείας καὶ Ἄργους· καὶ Σικυῶνα καὶ Κόρινθον ἐλύσατο, τάλαντα δοὺς ἑκατὸν τοῖς φρουροῦσιν. ἐν Ἄργει μὲν οὖν τῆς τῶν Ἡραίων ἑορτῆς καθηκούσης, ἀγωνοθετῶν καὶ συμπανηγυρίζων τοῖς Ἕλλησιν, ἔγημε τὴν Αἰακίδου θυγατέρα τοῦ Μολοττῶν βασιλέως, ἀδελφὴν δὲ Πύρρου, Δηϊδάμειαν. Σικυωνίους δὲ φήσας παρὰ τὴν πόλιν οἰκεῖν, τὴν πόλιν ἔπεισεν οὗ νῦν οἰκοῦσι μετοικίσασθαι. τῷ δὲ τόπῳ καὶ τοὔνομα τὴν πόλιν συμμεταβαλοῦσαν, ἀντὶ Σικυῶνος Δημητριάδα προσηγόρευσεν. ἐν δὲ Ἰσθ-

modo fœdavit, verum etiam in turbas conjecit civitatem. Nam Cleomedonti quidem remisit mulctam, sed plebiscito cavit ne quis civium a Demetrio afferret literas. Quam rem ubi ille delatam non modice tulit, sed indignatus est, rursus trepidantes non tantum refixerunt plebiscitum illud, sed & eos qui tulerant & suaserant id, partim necaverunt, partim exterminaverunt. Sciverunt insuper, videri populo Atheniensi, quicquid jussisset rex Demetrius, fas id & apud Deos, & jus apud homines esse. Ibi quum quidam ex optimatibus insanire dixisset Stratoclem, eam qui promulgaret legem, Demochares Laconensis ait, Atqui insaniat, nisi insaniat. Habebat enim admodum quæstuosam Stratocles adulationem. Demochares ob id dictum delatus quum esset, in exilium datus est. Hæc agebant Athenienses, quum liberati præsidio, & agere viderentur in libertate.

At Demetrius progressus in Peloponnesum, quod nemo subsisteret hostis, fugerentque omnes & oppida desererent, adjunxit sibi Acten, quam vocant, Arcadiamque dempta Mantinea; Argos, Sicyonem, Corinthum redemit centum talentis, quæ præsidiariis numeravit. Instante apud Argivos Junonis solenni, ludos faciens & festos dies cum Græcis agitans, Æacidis Molossorum regis filiam, sororem Pyrrhi, Deidamiam duxit. Sicyonios induxit, cum dixisset eos extra urbem habitare, ut demigrarent eo ubi nunc sedes habent. Hac ratione mutato etiam urbis nomine pro Sicyone Demetriadem appellavit. Quum in Isthmo

Ἰσθμῷ κοινῆς συνεδρίας γενομένης, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων συνελθόντων, ἡγεμὼν ἀνηγορεύθη τῆς Ἑλλάδος, ὡς πρότερον οἱ περὶ Φίλιππον καὶ Ἀλέξανδρον· ὧν ἐκεῖνος οὐ παρὰ μικρὸν ἐνόμιζεν ἑαυτὸν εἶναι βελτίονα, τῇ τύχῃ τῇ παρούσῃ καὶ τῇ δυνάμει τῶν πραγμάτων ἐπαιρόμενος. Ἀλέξανδρος γ' οὖν οὐδένα τῶν ἄλλων βασιλέων ἀπεστέρησε τῆς ἐπωνυμίας, οὐδὲ αὐτὸν ἀνεῖπε βασιλέων βασιλέα, καίτοι πολλοῖς τὸ καλεῖσθαι καὶ εἶναι βασιλέας αὐτὸς δεδωκώς· ἐκεῖνος δὲ χλευάζων καὶ γελῶν τοὺς ἄλλον τινὰ πλὴν τοῦ πατρὸς καὶ αὐτοῦ βασιλέα προσαγορεύοντας, ἡδέως ἤκουε τῶν παρὰ πότον ἐπιχύσεις λαμβανόντων, Δημητρίου βασιλέως, Σελεύκου δὲ, ἐλεφαντάρχου, Πτολεμαίου δὲ, ναυάρχου, Λυσιμάχου δὲ, γαζοφύλακος, Ἀγαθοκλέους δὲ τοῦ Σικελιώτου, νησιάρχου. τούτων δὲ πρὸς τοὺς βασιλεῖς ἐκφερομένων, οἱ μὲν ἄλλοι βασιλεῖς κατεγέλων, Λυσίμαχος δὲ ἠγανάκτει μόνος, εἰ σπάδοντα νομίζει Δημήτριος αὐτόν. ἐπιεικῶς γὰρ εἰώθεισαν εὐνούχους ἔχειν γαζοφύλακας. ἦν δὲ καὶ πάντων ἀπεχθέστατος ὁ Λυσίμαχος αὐτῷ, καὶ λοιδορῶν εἰς τὸν ἔρωτα τῆς Λαμίας ἔλεγε, νῦν πρῶτον ἑωρακέναι πόρνην προερχομένην ἐκ τραγικῆς σκηνῆς· ὁ δὲ Δημήτριος ἔφη σωφρονεστέραν εἶναι τὴν ἑαυτοῦ πόρνην τῆς ἐκείνου Πηνελόπης.

Τότε δ' οὖν ἀναζευγνύων εἰς τὰς Ἀθήνας, ἔγραψεν ὅτι βούλεται παραγενόμενος εὐθὺς μυηθῆναι, καὶ τὴν τελετὴν ἅπασαν ἀπὸ τῶν μικρῶν ἄχρι τῶν ἐποπτικῶν παραλαβεῖν. τοῦτο δὲ οὐ θεμιτὸν ἦν, οὐδὲ γεγονὸς πρότερον, ἀλλὰ τὰ μικρὰ τοῦ Ἀνθεστηριῶνος ἐτελοῦντο, τὰ δὲ μεγάλα τοῦ Βοηδρομιῶνος·

Isthmo conventus publicus celebraretur, multique mortales eo convenissent, renuntiatus est dux Græciæ, ut ante Philippus & Alexander: quibus ille non paulo se censebat præstare, præsenti fortuna & potentia inflatus. Alexander quidem certe aliorum neminem nomine regio fraudavit, neque regem regum pronuntiavit se, quamvis ejus munere multi essent & dicerentur reges. At hic illudens & irridens siquis alium extra patrem suum & se appellaret regem, libenter audiebat quum inter pocula quis postulato vino propinaret Demetrio regi, Seleuco elephantorum magistro, Ptolemæo classis præfecto, Lysimacho a thesauris, Agathocli insulæ Siciliæ rectori. His apud reges enuntiatis reliqui deriserunt eum, solus stomachatus est Lysimachus, quod haberet se pro spadone Demetrius. Eunuchos enim fere præponere solent thesauris. Erat autem omnium ei Lysimachus infestissimus: qui insectans eum ob Lamiæ amores, dictitabat nunc primum scortum se ex tragica prodeuntem scena vidisse. Contra Demetrius castius jactavit illius Penelope suum esse scortum.

Porro repetens tunc Athenas, velle scripsit se, ubi eo venisset, illico initiari, mysteriaque a parvis usque ad ultima & recondita sacra, quæ epoptica appellant, cuncta percipere. Id nefas erat, neque factum ante fuerat unquam: verum peragebantur parva mense Anthesterione, magna Boedro-

μιῶνος· ἐπώπτευον δὲ τοὐλάχιστον ἀπὸ τῶν μεγάλων ἐνιαυτὸν διαλιπόντες. ἀναγνωσθέντων δὲ τῶν γραμμάτων, μόνος ἐτόλμησεν ἀντειπεῖν Πυθόδωρος ὁ δᾳδοῦχος· ἐπέρανε δὲ οὐδέν. ἀλλὰ Στρατοκλέους γνώμην εἰπόντος, Ἀνθεστηριῶνα τὸν Μουνυχιῶνα ψηφισαμένους καλεῖν καὶ νομίζειν, ἐτέλουν τῷ Δημητρίῳ τὰ πρὸς ἀγοράν. καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἐξ Ἀνθεστηριῶνος ὁ Μουνυχιὼν γενόμενος Βοηδρομιών, ἐδέξατο τὴν λοιπὴν τελετὴν ἅμα καὶ τὴν ἐποπτείαν, τοῦ Δημητρίου προσεπιλαβόντος. δι' ὃ καὶ Φιλιππίδης τὸν Στρατοκλέα λοιδορῶν ἐποίησεν,

Ὁ τὸν ἐνιαυτὸν συντεμὼν εἰς μῆν' ἕνα·

καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ παρθενῶνι κατασκηνώσεως,

Ὁ τὴν ἀκρόπολιν πανδοκεῖον ὑπολαβών,
Καὶ τὰς ἑταίρας εἰσάγων τῇ παρθένῳ.

Πολλῶν δὲ γινομένων ἐν τῇ πόλει τότε πλημμελημάτων καὶ παρανομημάτων, ἐκεῖνο μάλιστα λέγεται λυπῆσαι τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι διακόσια καὶ πεντήκοντα τάλαντα πορίσαι ταχὺ καὶ δοῦναι προσταχθὲν αὐτοῖς, καὶ τῆς εἰσπράξεως συντόμου καὶ ἀπαραιτήτου γενομένης, ἰδὼν ἠθροισμένον τὸ ἀργύριον, ἐκέλευσε Λαμίᾳ καὶ ταῖς περὶ αὐτὴν ἑταίραις εἰς σμῆγμα δοθῆναι. ἡ γὰρ αἰσχύνη τῆς ζημίας, καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ πράγματος μᾶλλον ἠνώχλησε τοὺς ἀνθρώπους. ἔνιοι δὲ τοῦτο Θετταλοῖς οὐκ Ἀθηναίοις ὑπ' αὐτοῦ συμβῆναι λέγουσιν. χωρὶς δὲ τούτων, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ Λαμία τῷ βασιλεῖ παρασκευάζουσα δεῖπνον, ἠργυρολόγησε πολλούς. καὶ τὸ δεῖπνον οὕτως ἤνθησε τῇ δόξῃ διὰ

edromione: recondita inspiciebant interjecto a magnis ut minimum anno. Lectis literis ejus, unus sustinuit intercedere tædifer Pythodorus, incassum tamen. Cæterum lata ex Stratoclis sententia lege, ut mensem Munychionem Anthesterionem nuncuparent & haberent, Demetrium initiaverunt cæremoniis quæ publice fiebant. Mox iterum ab Anthesterione Munychion conversus in Boedromionem reliquas ceremonias recepit, simulque ad inspectionem quoque admissus Demetrius est sacrorum. Unde in Stratoclis opprobrium Philippides hos versus fecit,

In mensis arctum traxit anni circulum.

Iam de diversorio ejus in templo Minervæ,

Arcem tabernæ deputavit hic loco,
Et scorta duxit ad sacrata virginis.

Multis admissis id temporis in urbe illa delictis & flagitiis, illud momordit, ut fertur, Athenienses potissimum, quod cum ducenta quinquaginta talenta ipsis propere imperata ab Demetrio fuissent, præcipitataque exactio & acerbe exercita; ubi coactum argentum vidit, Lamiæ jussit id, cæterisque meretricibus quæ circa eam erant, ad saponem emendum præberi. Pupugit enim cives pudor magis quam jactura, & verba, quibus est usus, quam exactio. Sunt qui Thessalis hoc, non Atheniensibus referant accidisse. Præter hæc ipsa seorsum Lamia cœnam regi parans, a multis pecuniam conciliavit, atque ob immensos sumptus usque adeo

διὰ τὴν πολυτέλειαν, ὥστε ὑπὸ Λυγκέως τοῦ Σαμίου συγγεγράφθαι. δι᾽ ὃ καὶ τῶν κωμικῶν τις οὐ φαύλως τὴν Λαμίαν Ἑλέπολιν ἀληθῶς προσεῖπε. Δημοχάρης δὲ ὁ Σόλιος τὸν Δημήτριον ἐκάλει Μῦθον· εἶναι γὰρ αὐτῷ καὶ Λαμίαν. οὐ μόνον δὲ ταῖς γαμεταῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς φίλοις τοῦ Δημητρίου ζῆλον καὶ φθόνον εὐημεροῦσα καὶ στεργομένη παρεῖχεν. ἀφίκοντο γοῦν τινες παρ᾽ αὐτοῦ κατὰ πρεσβείαν πρὸς Λυσίμαχον, οἷς ἐκεῖνος ἄγων σχολὴν ἐπέδειξεν ἔν τε τοῖς μηροῖς καὶ τοῖς βραχίοσιν ὠτειλὰς βαθείας ὀνύχων λεοντείων· καὶ διηγεῖτο τὴν γενομένην αὐτῷ μάχην πρὸς τὸ θηρίον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου συγκαθειρχθέντι τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ γελῶντες ἔφασαν καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα δεινοῦ θηρίου δήγματα φέρειν ἐν τῷ τραχήλῳ, Λαμίας. ἦν δὲ θαυμαστὸν ὅτι τῆς Φίλας ἐν ἀρχῇ τὸ μὴ καθ᾽ ἡλικίαν δυσχεραίνων, ἡττήθη τῆς Λαμίας, καὶ τοσοῦτον ἤρα χρόνον ἤδη παρηκμακυίας. Δημὼ γοῦν ἡ ἐπικαλουμένη Μανία, παρὰ δεῖπνον αὐλούσης τῆς Λαμίας, καὶ τοῦ Δημητρίου πυθομένου, τί σοι δοκεῖ; Γραῦς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ. πάλιν δὲ τραγημάτων παρατεθέντων, κἀκείνου πρὸς αὐτὴν εἰπόντος, ὁρᾷς ὅσα μοι Λαμία πέμπει; πλείονα, ἔφη, πεμφθήσεταί σοι παρὰ τῆς ἐμῆς μητρός, ἐὰν θέλῃς καὶ μετ᾽ αὐτῆς καθεύδειν. ἀπομνημονεύεται δὲ τῆς Λαμίας καὶ πρὸς τὴν λεγομένην Βοκχόρεως κρίσιν ἀντίρρησις. ἐπεὶ γάρ τις ἐρῶν ἐν Αἰγύπτῳ τῆς ἑταίρας Θωνίδος, ἠτεῖτο συχνὸν χρυσίον, εἶτα κατὰ τοὺς ὕπνους δόξας αὐτῇ συγγενέσθαι, τῆς ἐπιθυμίας ἐπαύσατο· δίκην ἔλαχεν ἡ Θωνὶς αὐτῷ τοῦ μισθώματος. ἀκού-

adeo fuit illa celebrata cœna, ut eam Lynceus Samius mandaverit literis. Quamobrem Lamiam comicus quidam apposite veram Helepolim vocavit. Demochares etiam Solius Demetrium Fabulam appellavit, quod ei Lamia quoque esset. Hujus, non uxoribus modo, sed amicis quoque Demetrii, gratia apud eum, ejusque in hanc amor, æmulationem & invidiam movit. Venerunt ad Lysimachum aliqui ab Demetrio legati, quibus ille per otium altas in cruribus & brachiis suis leoninorum unguium cicatrices ostendit, exposuitque suam cum leone pugnam, quam ab Alexandro rege cum illo conclusus conseruerat. Illi in risum effusi suum quoque regem prædicaverunt immanis feræ in collo ferre morsus Lamiæ. Mirum fuit eum qui Philæ deflorescente ætate offensus fuerat initio, succubuisse Lamiæ, & tamdiu jam vergentem annis dilexisse. Ac Demo quidem cognomento Mania, tibia super cœnam canente Lamia, quum rogaret eam Demetrius, Quid tibi videtur? Anus, inquit, rex. Iterum appositis secundis mensis quum diceret ille, Videsne quam multa mihi mittat Lamia? Plura, inquit, a matre mea mittentur tibi, si cum ea quoque volueris cubare. Memoratur Lamiæ quoque celebrati Bocchoris judicii impugnatio: nam quum quidam meretricem Ægyptiam Thonidem amaret, poposcit illa ingentem pecuniæ summam. Adolescens inde quum in somnis sibi visus esset cum illa concumbere, liberatus est libidine. Ob id mercedem ab illo instituit Thonis judicio exigere.

ἀκούσας δὲ τὸν λόγον ὁ Βόκχορις, ἐκέλευσε τὸν ἄνθρωπον ὅσον ᾐτήθη χρυσίον ἠριθμημένον ἐν τῷ ἀγγείῳ διαφέρειν δεῦρο κἀκεῖσε τῇ χειρί, τὴν δ' ἑταίραν ἔχεσθαι τῆς σκιᾶς· ὡς τὴν δόξαν τῆς ἀληθείας σκιὰν οὖσαν. οὐκ ᾤετο ταύτην εἶναι τὴν κρίσιν ἡ Λαμία δικαίαν. οὐ γὰρ ἀπέλυσεν ἡ σκιὰ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀργυρίου τὴν ἑταίραν, τὸ δὲ ὄναρ ἔπαυσεν ἐρῶντα τὸν νεανίσκον. ταῦτα μὲν οὖν περὶ Λαμίας.

Τὴν δὲ διήγησιν, ὥσπερ ἐκ κωμικῆς σκηνῆς, πάλιν εἰς τραγικὴν μετάγουσιν αἱ τύχαι καὶ αἱ πράξεις τοῦ ἀνδρὸς ὃν διηγούμεθα. τῶν γὰρ ἄλλων βασιλέων ἁπάντων συνισταμένων ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον καὶ συμφερόντων εἰς ταὐτὸ τὰς δυνάμεις, ἀπῆρεν ὁ Δημήτριος ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῷ πατρὶ συμμίξας φιλοτιμουμένῳ παρ' ἡλικίαν πρὸς τὸν πόλεμον, ἔτι μᾶλλον αὐτὸς ἐπερρώσθη. καίτοι δοκεῖ γε Ἀντίγονος, εἰ μικρῶν τινῶν ὑφεῖτο, καὶ τῆς ἄγαν φιλαρχίας ἐχάλασε, μέχρι παντὸς ἂν αὑτῷ διαφυλάξαι, κἀκείνῳ καταλιπεῖν τὸ πρῶτον εἶναι. φύσει δὲ βαρὺς ὢν καὶ ὑπερόπτης, καὶ τοῖς λόγοις οὐχ ἧττον ἢ τοῖς πράγμασι τραχύς, πολλοὺς καὶ νέους καὶ δυνατοὺς ἄνδρας ἐξηγρίαινε καὶ παρώξυνε. καὶ τήν γε τότε σύστασιν καὶ κοινωνίαν αὐτῶν ἔλεγεν, ὥσπερ ὀρνίθων σπερμολόγων συνδρομὴν, ἐν λίθῳ καὶ ψόφῳ συνδιαταράξειν. ἦγε δὲ πεζοὺς μὲν ἑπτακισμυρίων πλείους, ἱππεῖς δὲ μυρίους, ἐλέφαντας δὲ ἑβδομήκοντα πέντε· τῶν ἐναντίων ἐχόντων πεζοὺς μὲν, ἑξακισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ, πεντακοσίους τῶν ἐκείνου πλείονας, ἐλέφαντας δὲ τετρακοσίους, ἅρματα δὲ, ἑκατὸν εἴκοσι. γενομένων δ' ἐγγὺς αὐτῷ, τροπὴν ἔσχεν ἡ διάνοια

τῆς

Cognita causa jussit Bocchoris illi, quantum postulaverat Thonis argenti, in vase numeratum huc atque illuc manu jactare, ac meretricem umbra frui: quod veritatis opinio umbra sit. Hanc sententiam censuit Lamia iniquam esse. Neque enim, inquit illa, ademit meretrici umbra pecuniæ cupiditatem, somnium vero amore adolescentem expedivit. Hactenus de Lamia.

Porro historiam fortunæ & res gestæ viri, quem describimus, ex comica scena iterum traducunt in tragicam. Nam quum cæteri reges in Antigonum omnes conspirarent, viresque conferrent in unum, solvit Demetrius ex Græcia. Qui postquam se parenti supra ætatem in bellum incumbenti & exultanti conjunxit, multo magis erectus ipse est. Quanquam videtur Antigonus, si paululum de jure suo decessisset, atque ex insana ambitione remisisset, retenturus sibi perpetuo & illi fuisse relicturus primatum: verum ingenio ferox & contemptor aliorum, verbisque non secus ac factis insolens, multos & juvenes & potentes efferavit exacerbavitque viros. Atque coitionem illam regum & societatem jactavit se, sicut avium pascentium globum, uno lapide & strepitu disturbaturum. Pedites sub signis habebat supra septuaginta millia, decem equitum, elephantos quinque & septuaginta. Hostibus pedites erant quatuor millia supra sexaginta millia, equites quam illi plus quingentis, quadringenti elephanti, currus centum viginti. Quum illi castra castris ejus contulissent, mutationem mens ejus spei magis

gis

τῆς ἐλπίδος μᾶλλον ἢ τῆς γνώμης. ὑψηλὸς γὰρ εἶναι καὶ γαῦρος εἰωθὼς ἐν τοῖς ἀγῶσι, καὶ χρώμενος φωνῇ τε μεγάλῃ καὶ λόγοις σοβαροῖς, πολλάκις δὲ καὶ παρὰ σκῶψαί τι καὶ γελοῖον εἰπεῖν, τῶν πολεμίων ἐν χερσὶν ὄντων, ἐπιδεικνύμενος εὐστάθειαν καὶ καταφρόνησιν, τότε σύννους ἑωρᾶτο καὶ σιωπηλὸς τὰ πολλὰ, καὶ τὸν υἱὸν ἀπέδειξε τῷ πλήθει καὶ συνέστησε διάδοχον. ὃ δὲ μάλιστα πάντες ἐθαύμασαν, ἐν τῇ σκηνῇ μόνος διελέχθη πρὸς αὐτὸν, οὐκ εἰθισμένος ἔχειν οὐδὲ πρὸς ἐκεῖνον ἀπορρήτους κοινολογίας, ἀλλὰ ἴδιος ὢν γνώμῃ, εἶτα προστάττων φανερῶς καὶ χρώμενος οἷς βουλεύσαιτο καθ' ἑαυτόν. λέγεται γοῦν μειράκιον ἔτι ὄντα τὸν Δημήτριον αὐτοῦ πυθέσθαι, πότε μέλλουσιν ἀναζευγνύειν· τὸν δὲ εἰπεῖν πρὸς ὀργὴν, ἀγωνιᾷς μὴ μόνος σὺ τῆς σάλπιγγος οὐκ ἀκούσῃς;

Τότε μέντοι καὶ σημεῖα μοχθηρὰ κατεδουλοῦτο τὴν γνώμην αὐτῶν. Δημήτριος μὲν γὰρ ἔδοξε κατὰ τοὺς ὕπνους Ἀλέξανδρον ὡπλισμένον λαμπρῶς ἐρωτᾶν, ὁποῖόν τι σύνθημα διδόναι πρὸς τὴν μάχην μέλλουσιν. αὐτοῦ δὲ φήσαντος, Δία καὶ Νίκην, ἄπειμι τοίνυν, φάναι, πρὸς τοὺς ἐναντίους· ἐκεῖνοι γάρ με παραλαμβάνουσιν. Ἀντίγονος δὲ, παραταττομένης ἤδη τῆς φάλαγγος, ἐξιὼν προσέπταισεν, ὥστε πεσεῖν ὅλος ἐπὶ στόμα, καὶ διατεθῆναι χαλεπῶς· ἀναστὰς δὲ καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας πρὸς τὸν οὐρανὸν, ᾐτήσατο νίκην παρὰ τῶν θεῶν, ἢ θάνατον ἀναίσθητον πρὸ τῆς ἥττης. Γενομένης δὲ τῆς μάχης ἐν χερσὶ, Δημήτριος ἔχων τοὺς πλείστους καὶ κρατίστους τῶν ἱππέων, Ἀντι-

gis quam consilii habuit. Nam qui esse celsus in prœliis & exultare consueverat, & magna uti voce verbisque elatis, subinde etiam commisso jam prœlio per cavillum ridiculum quippiam jacere ad constantiam suam & contemptum hostium ostendendum, tunc cogitabundus fere & taciturnus conspiciebatur, filiumque suum exercitui ostendit commendavitque, successorem designans. Quod vero præcipue omnes stupuerunt, in tabernaculo colloquium cum eo solus habuit, haud solitus ne cum illo quidem remotis arbitris agere: verum suum solius consilium secutus, inde propalam dabat imperia, utebaturque iis quæ secum ipse statuisset. Fama est, quum adolescentulus etiamnum Demetrius ex eo quæsisset quando castra essent moturi, illum respondisse stomachabundum, Times ne solus tubam tu non exaudias?

At tunc fœda præsagia quoque multa animos eorum fregere. Demetrio visus est Alexander secundum quietem eximie armatus ab eo percontari quodnam signum pugnæ daturi essent: ubi respondit Demetrius, Jovem & Victoriam, Abeo ergo, dicere ille, ad hostes tuos: illi enim recipient me. Antigonus, quum acies jam instrueretur, progressus offendit pedem, ut totus in faciem caderet, atque affligeret corpus. Ut resurrexit, tensis ad cœlum manibus victoriam ab Diis, vel mortem poposcit antequam vinceretur subitam. Quum in prœlio ad manus esset ventum, Demetrius, qui plurimos & delectissimos equites ducebat, con-

Ἀντιόχῳ τῷ Σελεύκου συνέπεσε, καὶ μέχρι τροπῆς τῶν πολεμίων λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, ἐν τῇ διώξει σοβαρᾷ καὶ φιλοτίμῳ παρὰ καιρὸν γενομένῃ τὴν νίκην διέφθειρεν. αὐτὸς μὲν γὰρ οὐκ ἔσχε πάλιν ἀναστρέψας συμμῖξαι τοῖς πεζοῖς, τῶν ἐλεφάντων ἐν μέσῳ γενομένων· τὴν δὲ φάλαγγα γυμνὴν ἱππέων κατιδόντες οἱ περὶ Σέλευκον, οὐκ ἐνέβαλον μὲν, ὡς δὲ ἐμβαλοῦντες ἐφόβουν καὶ περιήλαυνον, μεταβάλλεσθαι διδόντες αὐτοῖς. ὃ καὶ συνέβη. πολὺ γὰρ μέρος ἀποῤῥαγὲν ἑκουσίως μετεχώρησε πρὸς ἐκείνους, τὸ δὲ λοιπὸν ἐτράπη. φερομένων δὲ πολλῶν ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον, καί τινος τῶν περὶ αὐτὸν εἰπόντος, ἐπὶ σὲ οὗτοι, βασιλεῦ· τίνα γὰρ, εἶπεν, ἐμοῦ σκοπὸν ἔχουσιν; ἀλλὰ Δημήτριος ἀφίξεται βοηθῶν. καὶ τοῦτο μέχρι παντὸς ἐλπίζων, καὶ περισκοπῶν τὸν υἱὸν, ἅμα πολλῶν ἀκοντισμάτων εἰς αὐτὸν ἀφεθέντων ἔπεσε· καὶ τῶν ἄλλων ἀπολιπόντων ὀπαδῶν καὶ φίλων, μόνος παρέμεινε τῷ νεκρῷ Θώραξ ὁ Λαρισσαῖος.

Οὕτω δὲ κριθείσης τῆς μάχης, οἱ μὲν νενικηκότες βασιλεῖς τὴν ὑπ' Ἀντιγόνῳ καὶ Δημητρίῳ πᾶσαν ἀρχὴν, ὥσπερ μέγα σῶμα, κατακόπτοντες, ἐλάμβανον μερίδας, καὶ προσδιενείμαντο τὰς ἐκείνων ἐπαρχίας, ἃς εἶχον αὐτοὶ πρότερον. Δημήτριος δὲ μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν καὶ τετρακισχιλίων ἱππέων φεύγων, καὶ συντόνως ἐλάσας εἰς Ἔφεσον, οἰομένων ἁπάντων ἀποροῦντα χρημάτων αὐτὸν οὐκ ἀφέξεσθαι τοῦ ἱεροῦ, φοβηθεὶς τοὺς στρατιώτας μὴ τοῦτο ποιήσωσιν, ἀνέστη διὰ ταχέων, καὶ τὸν πλοῦν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐποιεῖτο, τῶν λοιπῶν ἐλπίδων ἐν Ἀθηναίοις ἔχων τὰς μεγίστας.

καὶ

concurrit cum Antiocho Seleuci filio: atque usquedum profligavit hostem, præclare certavit, sed hostium tergis insolenter & ambitiose instando ultra quam tempus postulabat, labefecit victoriam. Neque enim regressus conjungere se peditatui valuit, elephantis interjectis. Cernens autem aciem Antigoni Seleucus nudatam equitatu, non irrupit in eam, sed irruptionem minitans circumvectus est, ac potestatem militibus fecit transeundi ad se: quod evenit. Magna enim pars abrupta transitionem voluntariam ad illum fecere. Reliqui dederunt terga. Petente Antigonum ingenti hostium globo, quum quidam ex iis qui circa eum erant, diceret ei, In te hi rex: Quo vero proposito isti, inquit, me petunt? at Demetrius suppetias veniet. Idque usque ad extremum exspectans, & respectans filium, grandine in eum conjecta telorum occubuit, aliisque comitibus & amicis eum relinquentibus, solus apud cadaver Larissæus Thorax remansit.

Ita prœlio decreto victores reges totum imperium quod Antigono & Demetrio parebat, sicut magnum corpus, discerptum diviserunt inter se, illorumque provincias conjunxerunt suis quas ante tenebant. Demetrius quinque millibus peditum & quatuor equitum fugam cepit. Qui citato cursu delatus Ephesum, omnibus non abstenturum ob pecuniæ difficultatem fano existimantibus, quia timebat ipse ne id facerent milites, raptim movit signa. Cursum in Græciam direxit, inter spes reliquas maximam reponens in Atheniensibus.

Quippe

καὶ γὰρ καὶ ναῦς ἐκεῖ καὶ χρήματα καὶ γυναῖκα Δηϊδάμειαν ἐτύγχανε καταλελοιπώς· καὶ βεβαιοτέραν οὐκ ἐνόμιζε καταφυγὴν εἶναι τοῖς πράγμασι τῆς Ἀθηναίων εὐνοίας. ὅθεν ἐπεὶ ἐπειγομένῳ περὶ τὰς Κυκλάδας αὐτῷ πρέσβεις Ἀθηναίων ἀπήντησαν, ἀπέχεσθαι τῆς πόλεως παρακαλοῦντες, ὡς ἐψηφισμένου τοῦ δήμου μηδένα δέχεσθαι τῇ πόλει τῶν βασιλέων, τὴν δὲ Δηϊδάμειαν εἰς Μέγαρα ἐξέπεμψαν μετὰ τιμῆς καὶ πομπῆς πρεπούσης, τοῦ καθεστηκότος ἐξέστη δι' ὀργὴν αὐτοῦ, καίπερ εὐηνιόχως ῥᾷστα τὴν ἄλλην ἀτυχίαν, καὶ γεγονὼς ἐν τοιαύτῃ μεταβολῇ πραγμάτων οὐ ταπεινὸς οὐδ' ἀγεννής. ἀλλὰ τὸ παρ' ἐλπίδα διεψεῦσθαι τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὴν δοκοῦσαν εὔνοιαν ἐξελέγχεσθαι τοῖς πράγμασι κενὴν καὶ πεπλασμένην οὖσαν, ὀδυνηρὸν ἦν αὐτῷ. τὸ γὰρ φαυλότατον, ὡς ἔοικεν, εὐνοίας ὄχλων βασιλεῦσι καὶ δυνάσταις τεκμήριόν ἐστιν ὑπερβολὴ τιμῶν, ἧς ἐν τῇ προαιρέσει τῶν ἀποδιδόντων ἐχούσης τὸ καλὸν, ἀφαιρεῖ τὴν πίστιν ὁ φόβος. τὰ γὰρ αὐτὰ καὶ δεδιότες ψηφίζονται καὶ φιλοῦντες. διόπερ οἱ νοῦν ἔχοντες, οὐκ εἰς ἀνδριάντας, οὐδὲ γραφὰς, οὐδὲ ἀποθεώσεις, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις τὰς ἑαυτῶν ἀποβλέποντες, ἢ πιστεύουσιν ὡς τιμαῖς, ἢ ἀπιστοῦσιν ὡς ἀνάγκαις. ὡς οἵ γε δῆμοι πολλάκις ἐν αὐταῖς μάλιστα ταῖς τιμαῖς μισοῦσι τοὺς ἀμέτρως καὶ ὑπερόγκως καὶ παρ' ἀκόντων λαμβάνοντας.

Ὁ γοῦν Δημήτριος τότε δεινὰ μὲν ἡγούμενος πάσχειν, ἀδύνατος δὲ ὢν ἀμύνασθαι, προσέπεμψε τοῖς Ἀθηναίοις ἐγκαλῶν μετρίως, ἀξιῶν δὲ τὰς ναῦς ἀπολαβεῖν, ἐν αἷς ἦν καὶ ἡ τρισκαιδεκήρης. κομισάμενος

δὲ

Quippe classem illic pecuniamque & conjugem Deidamiam reliquerat, nec portum arbitratus est rebus suis fideliorem Atheniensium benevolentia. Unde ubi properanti Atheniensium legati ad Cycladas insulas occurrerunt, ut urbe abstineret orantes, quod scivisset populus ne quis ex regibus urbe acciperetur, Deidamiamque Megaram honorifice & magno cum comitatu miserunt, inflammatus ira exivit e potestate mentis: quamvis moderatissime asperitatem reliquam fortunæ tulit, neque in ea rerum inclinatione se gessit vel abjecte vel ignaviter. Verum quod spem suam fefellissent Athenienses, & speciem illam benevolentiæ usu vanam deprehenderet & fucatam, id fuit ei acerbum. Siquidem inconstantissimum profecto benevolentiæ multitudinis erga reges & principes sunt indicium effusi honores. Quorum quum positum sit in offerentium studio ornamentum, fidem metus derogat. Eadem enim, & quum timent, decernunt, & quum amant. Quamobrem non statuas sani neque tabulas pictas vel divinos honores, sed sua ipsorum potius respicientes opera & facta, aut fidunt ut honoribus, aut ut necessitate expressis diffidunt. Nam frequenter populi in ipsis maxime conferendis honoribus oderunt eos qui immodicos & immoderatos accipiunt, idque ab invitis.

Ac Demetrius quidem id temporis insigni injuria se putans affectum, quum ulcisci non valeret, leniter cum Atheniensibus per legatos expostulavit, petiitque ut classem sibi, in qua navis una erat tredecim ordinum, remitterent. Qua

ac-

ὁ δὲ παρέπλευσεν εἰς Ισθμὸν, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῷ κακῶς ἐχόντων (ἐξέπιπτον γὰρ ἑκασταχόθεν αἱ φρουραὶ, καὶ πάντα μεθίστατο πρὸς τοὺς πολεμίους) ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος Πύῤῥον, αὐτὸς ἄρας ἐπὶ τὴν Χεῤῥόνησον ἔπλευσεν· καὶ κακῶς ἅμα ποιῶν Λυσίμαχον, ὠφέλει καὶ συνεῖχε τὴν περὶ αὐτὸν δύναμιν, ἀρχομένην ἀναλαμβάνειν, καὶ γίνεσθαι πάλιν οὐκ εὐκαταφρόνητον. ὁ δὲ Λυσίμαχος ὑπὸ τῶν ἄλλων βασιλέων ἠμελᾶτο, μηδὲν ἐπιεικέστερος ἐκείνου δοκῶν εἶναι, τῷ μᾶλλον ἰσχύειν καὶ φοβερώτερος. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον Σέλευκος ἐμνᾶτο πέμπων τὴν Δημητρίου καὶ Φίλλας θυγατέρα Στρατονίκην, ἔχων μὲν ἐξ Ἀπάμας τῆς Περσίδος υἱὸν Ἀντίοχον· οἰόμενος δὲ τὰ πράγματα καὶ διαδόχοις ἀρκεῖν πλείοσι, καὶ δεῖσθαι τῆς πρὸς ἐκεῖνον οἰκειότητος· ἐπεὶ καὶ Λυσίμαχον ἑώρα τῶν Πτολεμαίου θυγατέρων τὴν μὲν ἑαυτῷ, τὴν δὲ Ἀγαθοκλεῖ τῷ υἱῷ λαμβάνοντα. Δημητρίῳ δ' ἦν ἀνέλπιστος εὐτυχία, κηδεῦσαι Σελεύκῳ. καὶ τὴν κόρην ἀναλαβὼν ἔπλει ταῖς ναυσὶ πάσαις εἰς Συρίαν, τῇ τε ἄλλῃ γῇ προσέχων ἀναγκαίως, καὶ τῆς Κιλικίας ἁπτόμενος, ἣν Πλείσταρχος ἦρχε μετὰ τὴν πρὸς Ἀντίγονον μάχην, ἐξαίρετον αὐτῷ δοθεῖσαν ὑπὸ τῶν βασιλέων. ἦν δὲ Κασάνδρου Πλείσταρχος ἀδελφός· ἀδικεῖσθαι δὲ τὴν χώραν αὐτοῦ νομίζων ὑπὸ Δημητρίου κατὰ τὰς ἀποβάσεις, καὶ μέμψασθαι βουλόμενος τὸν Σέλευκον, ὅτι τῷ κοινῷ διαλλάττεται πολεμίῳ δίχα τῶν ἄλλων βασιλέων, ἀνέβη πρὸς αὐτόν.

Αἰθό-

accepta præternavigavit in Isthmum, rebusque suis afflictis, (præsidia enim ejus ejiciebantur undique, cunctaque desciscebant ad hostes) reliquit in Græcia Pyrrhum, ac cursum in Chersonesum intendit, vastansque simul Lysimachi ditionem præda ditabat & retinebat copias suas, quæ recipere vires, nec mediocria incrementa accipere denuo occipiebant. Lysimachus autem nihil erat aliis regibus curæ, quod nihilo haberetur moderatior illo, ob majores vero vires formidabilior. Brevi post petiit per legatos Seleucus dari sibi conjugem Demetrii & Philæ filiam Stratonicen. Erat quidem ei jam ex Apama Perside Antiochus filius, sed res suas sufficere vel pluribus successoribus, & illius ducebat necessitudinem postulare. Quandoquidem Lysimachum quoque videbat ex Ptolemæi filiabus unam sibi, filio Agathocli alteram in matrimonium assumere. Demetrio oblata insperato fuit Seleuci affinitas, assumptaque puella navigavit cum tota classe in Syriam. Necesse habuit cum ad aliam terram appellere, tum attingere etiam Ciliciam: quam tenebat Plistarchus, extra ordinem sibi a regibus, postquam conflictum fuit cum Antigono, donatam. Cassandri fuit Plistarchus frater. Qui violatos putans ex Demetrii descensione fines suos, profectus est ad eum, ut quereretur de Seleuco, quod cum communi hoste sine aliis regibus in gratiam rediisset.

De

Αἰσθόμενος δὲ τοῦτο Δημήτριος, ὥρμησεν ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ Κυΐνδων, καὶ τῶν χρημάτων εὑρὼν ἔτι λοιπὰ χίλια διακόσια τάλαντα, ταῦτα συσκευασάμενος, καὶ φθάσας ἐμβαλέσθαι, διὰ ταχέων ἀνήχθη. καὶ παρούσης ἤδη Φίλας τῆς γυναικὸς, αὐτῷ περὶ Ὀρροσὸν ἀπήντησε Σέλευκος· καὶ τὴν ἔντευξιν εὐθὺς ἄδολον καὶ ἀνύποπτον καὶ βασιλικὴν ἐποιοῦντο, πρότερον μὲν Σέλευκος ἑστιάσας ἐπὶ σκηνὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ Δημήτριον, αὖθις δὲ Δημήτριος ἐκεῖνον ἐν τῇ τρισκαιδεκήρει δεξάμενος. ἦσαν δὲ καὶ σχολαὶ καὶ κοινολογίαι καὶ συνδιημερεύσεις ἀφρούρων καὶ ἀνόπλων· ἄχρις οὗ Σέλευκος τὴν Στρατονίκην ἀναλαβὼν λαμπρῶς εἰς Ἀντιόχειαν ἀνέβη. Δημήτριος δὲ Κιλικίαν κατέσχε, καὶ Φίλαν τὴν γυναῖκα πρὸς Κάσανδρον ἔπεμψε τὸν ἀδελφὸν, ἀπολυσομένην τὰς Πλειστάρχου κατηγορίας. ἐν δὲ τούτῳ Δηϊδάμεια πλεύσασα πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ συγγενομένη χρόνον οὐ πολὺν, ἐξ ἀρρωστίας τινὸς ἐτελεύτησε. γενομένης δὲ φιλίας πρὸς Πτολεμαῖον αὐτῷ διὰ Σελεύκου, ὡμολογήθη Πτολεμαΐδα τὴν Πτολεμαίου θυγατέρα λαβεῖν αὐτὸν γυναῖκα. καὶ ταῦτα μὲν ἀστεῖα τοῦ Σελεύκου. Κιλικίαν δὲ ἀξιῶν χρήματα λαβόντα παραδοῦναι Δημήτριον, ὡς οὐκ ἔπειθε, Σιδῶνα καὶ Τύρον ἀπαιτῶν πρὸς ὀργὴν, ἐδόκει βίαιος εἶναι καὶ δεινὰ ποιεῖν, εἰ τὴν ἀπ' Ἰνδῶν ἄχρι τῆς κατὰ Συρίαν θαλάσσης ἅπασαν ὑφ' αὑτῷ πεποιημένος, οὕτως ἐνδεής ἐστιν ἔτι χρημάτων καὶ πτωχὸς, ὡς ὑπὲρ δυοῖν πόλεων ἄνδρα κηδεστὴν καὶ μεταβολῇ τύχης κεχρημένον ἐλαύνειν· λαμπρὰν τῷ Πλάτωνι μαρτυρίαν διδοὺς, διακελευομένῳ μὴ τὴν οὐσίαν πλείω, τὴν δὲ ἀπληστίαν ποι-

εῖν

De eo factus Demetrius certior, a mari ad Quinda contendit. Ubi quum reliqua adhuc ex thesauris mille ducenta talenta reperisset, his asportatis maturavit conscendere, ac raptim solvit. Quum jam adjunxisset se ei uxor Phila, occurrit ei ad Orossum Seleucus. Congressus fuit eorum simplex, candidus, & regalis. Prior in tabernaculum suum invitavit in castris Seleucus Demetrium. Inde Demetrius illum in tredecim ordinum navi accepit. Feriati una colloquutique sunt, & tempus traduxerunt incustoditi & inermes. Tandem Seleucus ducta socum Stratonice, magna cum pompa Antiochiam perrexit. At Demetrius Ciliciam occupavit, uxoremque Philam misit criminum Plistarchi diluendorum gratia ad fratrem Cassandrum. Interea Deidamia ad Demetrium ex Græcia navigavit. Quum non diu apud eum fuisset, ex morbo est extincta. Amicitia cum Ptolemæo Seleuci opera conciliata, nuptias Ptolemaidis Ptolemæi sororis pepigit. Atque hæc plena civilitatis facta Seleuci sunt. Cæterum ubi postulavit a Demetrio ut pro certa pecunia traderet sibi Ciliciam: renuente vero hoc, poposcit cum stomacho Sidonem & Tyrum; habitus est violenter agere & sæve: qui, quum recidisset in potestatem suam quicquid inter Indiam & mare Syrium interjacet, adeo adhuc esset inops & mendicus, ut duorum causa oppidorum socerum suum, & fortunæ varietate afflictum agitaret: præbuitque illustre testimonium Platoni, monenti ne facultates amplificet, sed diminuat is qui vere esse

ve-

ἂν ἐλάσσω, τόν γε βουλόμενον ὡς ἀληθῶς εἶναι πλούσιον. ὡς ὅ γε μὴ παύων φιλοπλουτίαν, οὔτε πενίας οὔτε ἀπορίας ἀπήλλακται.

Οὐ μὴν ὑπέπτηξε Δημήτριος, ἀλλὰ φήσας, οὐδ' ἂν μυριάκις ἡττηθῇ μάχας ἄλλας, ἐνθήσω γαμβρὸν ἀγαπήσειν ἐπὶ μισθῷ Σέλευκον, τὰς μὲν πόλεις ἐκρατύνατο φρουραῖς· αὐτὸς δὲ πυθόμενος Λαχάρην στασιάζουσιν Ἀθηναίοις ἐπιθέμενον τυραννεῖν, ἤλπισε ῥᾳδίως ἐπιφανεὶς λήψεσθαι τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πέλαγος ἀσφαλῶς διεπεραιώθη μεγάλῳ στόλῳ· παρὰ δὲ τὴν Ἀττικὴν παραπλέων ἐχειμάσθη, καὶ τὰς πλείστας ἀπέβαλε τῶν νεῶν, καὶ συνδιεφθάρη πλῆθος ἀνθρώπων οὐκ ὀλίγον. αὐτὸς δὲ σωθεὶς ἥψατο μὲν τινος πολέμου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινε, πέμψας ναυτικὸν αὖθις ἀθροίσοντας, αὐτὸς εἰς Πελοπόννησον παρῆλθε, καὶ Μεσσήνην ἐπολιόρκει, καὶ προσμαχόμενος τοῖς τείχεσιν ἐκινδύνευσε, καταπελτικοῦ βέλους εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῷ καὶ τὸ στόμα διὰ τῆς σιαγόνος ἐμπεσόντος. ἀναληφθεὶς δὲ, καὶ πόλεις τινὰς ἀφεστώσας προσαγαγόμενος, πάλιν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐνέβαλε· καὶ κρατήσας Ἐλευσῖνος καὶ Ῥαμνοῦντος, ἔφθειρε τὴν χώραν· καὶ ναῦν τινα λαβὼν ἔχουσαν σῖτον, καὶ εἰσάγουσαν τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκρέμασε τὸν ἔμπορον καὶ τὸν κυβερνήτην· ὥστε τῶν ἄλλων ἀποτρεπομένων διὰ φόβον, σύντονον λιμὸν ἐν ἄστει γενέσθαι, πρὸς δὲ τῷ λιμῷ, καὶ τῶν ἄλλων ἀπορίαν γενέσθαι. ἀλῶν γοῦν μέδιμνον ὠνοῦντο τετταράκοντα δραχμῶν, ὁ δὲ τῶν πυρῶν μόδιος ὤνιος ἦν τριακοσίων. μικρὰν δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἀναπνοὴν παρέσχον ἑκατὸν πεντήκοντα νῆες φανεῖσαι περὶ Αἴγιναν,

velit dives cupiditatem insatiabilem. Nam aviditatem habendi qui non reprimit, hic nec a paupertate nec inopia est exolutus.

Nihil trepidavit tamen Demetrius: sed, Ut sexcentis pugnis aliis, inquit, victus sim, non inducam in animum ut Seleuci affinitatem amplectar mercede. Atque urbes illas præsidio firmavit. Ut vero accepit dissidentibus Atheniensibus moliri Lacharem tyrannidem, speravit repentino incursu urbe se facile potiturum. Ac pelagus magna classe incolumis transmisit. Atticam prætervehens, tempestate jactatus est, navesque plerasque amisit, & non exiguus hominum numerus interiit. Ipse sospes quum evasisset, bellum commisit cum Atheniensibus aliquantulum. Ubi nihil profecit, missis certis qui classem denuo cogerent, transiit in Peloponnesum, & Messenem obsedit. Ubi dum oppugnat mœnia, in discrimen venit, telo ex catapulta in faciem ejus & os per maxillam adacto. Ut recollegit se, & oppida aliquot quæ defecerant, recepit, incurrit de integro in Atticam, captaque Eleusine & Ramnunte fines foedavit: ac nave capta frumento onusta, quod importabatur Athenas, negotiatorem & gubernatorem suspendit. Unde deterritis aliis pressa est ingenti fame urbs: praeterque famem aliarum rerum laborabat difficultate. Salis modimnum licitabantur quadraginta drachmis: tritici modius trecentis venundabatur. Exiguam vero populo Atheniensi respirationem centum quinquaginta naves præbuerunt circa Æginam conspectæ,

Αἴγιναν, ἃς ἔπεμψεν ἐπικούρους αὐτοῖς Πτολεμαῖος. εἶτα Δημητρίῳ πολλῶν μὲν ἐκ Πελοποννήσου, πολλῶν δὲ ἀπὸ Κύπρου νεῶν παραγινομένων, ὥστε συμπάσας ἀθροισθῆναι τριακοσίας, ἔφυγον ἄραντες οἱ Πτολεμαίου, καὶ Λαχάρης ὁ τύραννος ἀπέδρα προέμενος τὴν πόλιν.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καίπερ ψηφισάμενοι θάνατον, εἰ μνησθείη τις εἰρήνης καὶ διαλλαγῆς πρὸς Δημήτριον, εὐθὺς ἀνεῴγνυσαν τὰς ἐγγὺς πύλας. καὶ πρέσβεις ἔπεμπον, οὐδὲν μὲν ἀπ' ἐκείνου χρηστὸν προσδοκῶντες, ἐκβιαζομένης δὲ τῆς ἀπορίας, ἐν ᾗ δυσχερῶν πολλῶν συμπεσόντων, λέγεταί τι καὶ τοιοῦτον γενέσθαι· πατέρα καὶ υἱὸν ἐν οἰκήματι καθέζεσθαι τὰ καθ' ἑαυτοὺς ἀπεγνωκότας, ἐκ δὲ τῆς ὀροφῆς μῦν νεκρὸν ἐκπεσεῖν, τοὺς δ', ὡς εἶδον, ἀναπηδήσαντας ἀμφοτέρους διαμάχεσθαι περὶ αὐτοῦ. τότε καὶ τὸν φιλόσοφον Ἐπίκουρον ἱστοροῦσι διαθρέψαι τοὺς συνήθεις, κυάμους πρὸς ἀριθμὸν μετ' αὐτῶν διανεμόμενον. οὕτως οὖν τῆς πόλεως ἐχούσης, εἰσελθὼν ὁ Δημήτριος, καὶ κελεύσας εἰς τὸ θέατρον ἀθροισθῆναι πάντας, ὅπλοις μὲν συνέφραξε τὴν σκηνὴν, καὶ δορυφόροις τὸ λογεῖον περιέλαβεν, αὐτὸς δὲ καταβὰς, ὥσπερ οἱ τραγῳδοὶ, διὰ τῶν ἄνω παρόδων, ἔτι μᾶλλον ἐκπεπληγμένων τῶν Ἀθηναίων, τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, πέρας ἐποιήσατο τοῦ δέους αὐτῶν. καὶ γὰρ τόνου φωνῆς, καὶ ῥημάτων πικρίας φεισάμενος, ἐλαφρῶς δὲ καὶ φιλικῶς μεμψάμενος αὐτοὺς, διηλλάσετο, καὶ δέκα μυριάδας σίτου μεδίμνων ἐπέδωκε, καὶ κατέστησεν ἀρχὰς αἳ μάλιστα τῷ δήμῳ προσφιλεῖς ἦσαν. συνιδὼν δὲ Δρομοκλείδης ὁ ῥήτωρ ὑπὸ χαρᾶς τὸν δῆμον ἔν τε φωναῖς ὄντα παντοδαπαῖς, καὶ τοὺς

ſpectæ, quas Ptolemæus eis ſubſidio miſit. Mox quum multas Demetrius ex Peloponneſo, multas ex Cypro accepiſſet naves, atque cunctæ trecentas numero compleſſent, conſcivit claſſis Ptolemæi fugam, ac tyrannus Lachares deſerta profugit urbe.

Athenienſes vero licet ſanxiſſent pœnam capitalem in eum qui pacis cum Demetrio & fœderis feciſſet mentionem, protinus proximam portam patefecerunt, legatoſque miſerunt, non quo quicquam ab eo exſpectarent clementiæ, ſed quia exprimebat inopia: in qua inter multa acerbitatis exempla hoc refertur accidiſſe, patrem & filium uno in domicilio rebus ſuis deploratis ſediſſe; quum ex tecto mus mortuus eſt delapſus, illos, ut viderunt, ambos exiliiſſe atque de eo inter ſe decertaſſe. Tunc etiam Epicurum philoſophum eos qui eſſent ex ſecta ſua, memoriæ tradunt ſuſtinuiſſe, fabaſque cum iis ad numerum partitum. Eo in civitatis ſtatu Demetrius urbem ingreſſus, imperavit ut omnes in theatrum convenirent, ſepſitque ſcenam armis, & pulpitum ſtipatoribus cinxit. Ipſe tragœdorum more ſuperioribus deſcendens tranſitibus, multo jam magis attonitis Athenienſibus, initio orationis metum eorum terminavit. Etenim vocis contentioni & verborum amarulentiæ parcens, molliter & benevole caſtigavit eos, atque in gratiam cum iis rediit. Donavit iis centum millia medimnum tritici, magiſtratuſque præfecit qui maxime populo forent grati. Hic Dromoclides orator populum advertens præ lætitia varias facere acclamationes, ac præ-

μιῶνος ἐπώπτευον δὲ τοὐλάχιστον ἀπὸ τῶν μεγάλων ἐνιαυτὸν διαλιπόντες. ἀναγνωσθέντων δὲ τῶν γραμμάτων, μόνος ἐτόλμησεν ἀντειπεῖν Πυθόδωρος ὁ δᾳδοῦχος· ἐπέρανε δὲ οὐδέν. ἀλλὰ Στρατοκλέους γνώμην εἰπόντος, Ἀνθεστηριῶνα τὸν Μουνυχιῶνα ψηφισαμένους καλεῖν καὶ νομίζειν, ἐτέλουν τῷ Δημητρίῳ τὰ πρὸς ἀγοράν. καὶ μετὰ ταῦτα πάλιν ἐξ Ἀνθεστηριῶνος ὁ Μουνυχιὼν γενόμενος Βοηδρομιὼν, ἐδέξατο τὴν λοιπὴν τελετὴν ἅμα καὶ τὴν ἐποπτείαν, τοῦ Δημητρίου προσεπιλαβόντος. διὸ καὶ Φιλιππίδης τὸν Στρατοκλέα λοιδορῶν ἐποίησεν,

Ὁ τὸν ἐνιαυτὸν συντεμὼν εἰς μῆν' ἕνα·

καὶ περὶ τῆς ἐν τῷ παρθενῶνι κατασκηνώσεως,

Ὁ τὴν ἀκρόπολιν πανδοχεῖον ὑπολαβὼν,
Καὶ τὰς ἑταίρας εἰσάγων τῇ παρθένῳ.

Πολλῶν δὲ γινομένων ἐν τῇ πόλει τότε πλημμελημάτων καὶ παρανομημάτων, ἐκεῖνο μάλιστα λέγεται λυπῆσαι τοὺς Ἀθηναίους, ὅτι διακόσια καὶ πεντήκοντα τάλαντα πορίσαι ταχὺ καὶ δοῦναι προσταχθὲν αὐτοῖς, καὶ τῆς εἰσπράξεως συντόμου καὶ ἀπαραιτήτου γινομένης, ἰδὼν ἠθροισμένον τὸ ἀργύριον, ἐκέλευσε Λαμίᾳ καὶ ταῖς περὶ αὐτὴν ἑταίραις εἰς σμῆγμα δοθῆναι. ἡ γὰρ αἰσχύνη τῆς ζημίας, καὶ τὸ ῥῆμα τοῦ πράγματος μᾶλλον ἠνώχλησε τοὺς ἀνθρώπους. ἔνιοι δὲ τοῦτο Θετταλοῖς οὐκ Ἀθηναίοις ὑπ' αὐτοῦ συμβῆναι λέγουσιν. χωρὶς δὲ τούτων, αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ Λαμία τῷ βασιλεῖ παρασκευάζουσα δεῖπνον, ἠργυρολόγησε πολλούς. καὶ τὸ δεῖπνον οὕτως ἤνθησε τῇ δόξῃ διὰ

edromione: recondita inſpiciebant interjecto a magnis ut minimum anno. Lectis literis ejus, unus ſuſtinuit intercedere tædifer Pythodorus, incaſſum tamen. Cæterum lata ex Stratoclis ſententia lege, ut menſem Munychionem Antheſterionem nuncuparent & haberent, Demetrium initiaverunt cæremoniis quæ publice fiebant. Mox iterum ab Antheſterione Munychion converſus in Boedromionem reliquas ceremonias recepit, ſimulque ad inſpectionem quoque admiſſus Demetrius eſt ſacrorum. Unde in Stratoclis opprobrium Philippides hos verſus fecit,

In menſis arctum traxit anni circulum.

Iam de diverſorio ejus in templo Minervæ,

Arcem tabernæ deputavit hic loco,
Et ſcorta duxit ad ſacrata virginis.

Multis admiſſis id temporis in urbe illa delictis & flagitiis, illud momordit, ut fertur, Athenienſes potiſſimum, quod cum ducenta quinquaginta talenta ipſis propere imperata ab Demetrio fuiſſent, præcipitataque exactio & acerbe exercita; ubi coactum argentum vidit, Lamiæ juſſit id, cæteriſque meretricibus quæ circa eam erant, ad ſaponem emendum præberi. Pupugit enim cives pudor magis quam jactura, & verba, quibus eſt uſus, quam exactio. Sunt qui Theſſalis hoc, non Athenienſibus referant accidiſſe. Præter hæc ipſa ſeorſum Lamia cœnam regi parans, a multis pecuniam conciliavit, atque ob immenſos ſumptus uſque adeo

διὰ τὴν πολυτέλειαν, ὥστε ὑπὸ Λυγκέως τοῦ Σαμίου συγγεγράφθαι. διὸ καὶ τῶν κωμικῶν τις οὐ φαύλως τὴν Λαμίαν Ἑλέπολιν ἀληθῶς προσεῖπε. Δημοχάρης δὲ ὁ Σόλιος τὸν Δημήτριον ἐκάλει Μῦθον· εἶναι γὰρ αὐτῷ καὶ Λαμίαν. οὐ μόνον δὲ ταῖς γαμεταῖς, ἀλλὰ καὶ τοῖς φίλοις τοῦ Δημητρίου ζῆλον καὶ φθόνον ἀνημεροῦσα καὶ στεργομένη παρεῖχεν. ἀφικόμενοι γοῦν τινες παρ' αὐτοῦ κατὰ πρεσβείαν πρὸς Λυσίμαχον, οἷς ἐκεῖνος ἄγων σχολὴν ἐπέδειξεν ἔν τε τοῖς μηροῖς καὶ τοῖς βραχίοσιν ὠτειλὰς βαθείας ὀνύχων λεοντείων· καὶ διηγεῖτο τὴν γενομένην αὐτῷ μάχην πρὸς τὸ θηρίον, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου συγκαθειρχθέντι τοῦ βασιλέως. οἱ δὲ γελῶντες ἔφασαν καὶ τὸν αὐτῶν βασιλέα δεινοῦ θηρίου δήγματα φέρειν ἐν τῷ τραχήλῳ, Λαμίας. ἦν δὲ θαυμαστὸν ὅτι τῆς Φίλας ἐν ἀρχῇ τὸ μὴ καθ' ἡλικίαν δυσχεραίνων, ἥττητο τῆς Λαμίας, καὶ τοσοῦτον ἤρα χρόνον ἤδη παρηκμακυίας. Δημὼ γ' οὖν ἡ ἐπικαλουμένη Μανία, παρὰ δεῖπνον αὐλούσης τῆς Λαμίας, καὶ τοῦ Δημητρίου πυθομένου, τί σοι δοκεῖ; Γραῦς, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ. πάλιν δὲ τραγημάτων παρατεθέντων, κἀκείνου πρὸς αὐτὴν εἰπόντος, ὁρᾷς ὅσα μοι Λαμία πέμπει; πλείονα, ἔφη, πεμφθήσεταί σοι παρὰ τῆς ἐμῆς μητρὸς, ἐὰν θέλῃς καὶ μετ' αὐτῆς καθεύδειν. ἀπομνημονεύεται δὲ τῆς Λαμίας καὶ πρὸς τὴν λεγομένην Βοκχόρεως κρίσιν ἀντίρρησις. ἐπεὶ γάρ τις ἐρῶν ἐν Αἰγύπτῳ τῆς ἑταίρας Θώνιδος, ᾐτεῖτο συχνὸν χρυσίον, εἶτα κατὰ τοὺς ὕπνους δόξας αὐτῇ συγγενέσθαι, τῆς ἐπιθυμίας ἐπαύσατο δίκην ἔλαχεν ἡ Θῶνις αὐτῷ τοῦ μισθώματος. ἀκού-

adeo fuit illa celebrata cœna, ut eam Lynceus Samius mandaverit literis. Quamobrem Lamiam comicus quidam apposite veram Helepolim vocavit. Demochares etiam Solius Demetrium Fabulam appellavit, quod ei Lamia quoque esset. Hujus, non uxoribus modo, sed amicis quoque Demetrii, gratia apud eum, ejusque in hanc amor, æmulationem & invidiam movit. Venerunt ad Lysimachum aliqui ab Demetrio legati, quibus ille per otium altas in cruribus & brachiis suis leoninorum unguium cicatrices ostendit, exposuitque suam cum leone pugnam, quam ab Alexandro rege cum illo conclusus conseruerat. Illi in risum effusi suum quoque regem prædicaverunt immanis feræ in collo ferre morsus Lamiæ. Mirum fuit eum qui Philæ deflorescente ætate offensus fuerat initio, succubuisse Lamiæ, & tamdiu jam vergentem annis dilexisse. Ac Demo quidem cognomento Mania, tibia super cœnam canente Lamia, quum rogaret eam Demetrius, Quid tibi videtur? Anus, inquit, rex. Iterum appositis secundis mensis quum diceret ille, Vides-ne quam multa mihi mittat Lamia? Plura, inquit, a matre mea mittentur tibi, si cum ea quoque volueris cubare. Memoratur Lamiæ quoque celebrati Bocchoris judicii impugnatio: nam quum quidam meretricem Ægyptiam Thonidem amaret, poposcit illa ingentem pecuniæ summam. Adolescens inde quum in somnis sibi visus esset cum illa concumbere, liberatus est libidine. Ob id mercedem ab illo institit Thonis judicio exigere. Cognita

ἀκούσας δὲ τὸν λόγον ὁ Βόκχορις, ἐκέλευσε τὸν ἄνθρωπον ὅσον ᾐτήθη χρυσίον ἠριθμημένον ἐν τῷ ἀγγείῳ διαφέρειν δεῦρο κἀκεῖσε τῇ χειρὶ, τὴν δ' ἑταίραν ἔχεσθαι τῆς σκιᾶς· ὡς τὴν δόξαν τῆς ἀληθείας σκιὰν οὖσαν. οὐκ ᾤετο ταύτην εἶναι τὴν κρίσιν ἡ Λαμία δικαίαν. οὐ γὰρ ἀπέλυσεν ἡ σκιὰ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἀργυρείου τὴν ἑταίραν, τὸ δὲ ὄναρ ἔπαυσεν ἐρῶντα τὸν νεανίσκον. ταῦτα μὲν οὖν περὶ Λαμίας.

Τὴν δὲ διήγησιν, ὥσπερ ἐκ κωμικῆς σκηνῆς, πάλιν εἰς τραγικὴν μετάγουσιν αἱ τύχαι καὶ αἱ πράξεις τοῦ ἀνδρὸς ὃν διηγούμεθα. τῶν γὰρ ἄλλων βασιλέων ἁπάντων συνισταμένων ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον καὶ συμφερόντων εἰς ταυτὸ τὰς δυνάμεις, ἀπῆρεν ὁ Δημήτριος ἐκ τῆς Ἑλλάδος, καὶ τῷ πατρὶ συμμίξας φιλοτιμουμένῳ παρ' ἡλικίαν πρὸς τὸν πόλεμον, ἔτι μᾶλλον αὐτὸς ἐπερρώσθη. καίτοι δοκεῖ γε Ἀντίγονος, εἰ μικρῶν τινῶν ὑφεῖτο, καὶ τῆς ἄγαν φιλαρχίας ἐχάλασε, μέχρι παντὸς ἂν αὑτῷ διαφυλάξαι, κἀκείνῳ καταλιπεῖν τὸ πρῶτον εἶναι. φύσει δὲ βαρὺς ὢν καὶ ὑπερόπτης, καὶ τοῖς λόγοις οὐχ ἧττον ἢ τοῖς πράγμασι τραχὺς, πολλοὺς καὶ νέους καὶ δυνατοὺς ἄνδρας ἐξηγρίαινε καὶ παρώξυνε. καὶ τήν γε τότε σύστασιν καὶ κοινωνίαν αὐτῶν ἔλεγεν, ὥσπερ ὀρνίθων σπερμολόγων συνδρομὴν, ἐν λίθῳ καὶ ψόφῳ συνδιαταράξειν. ἦγε δὲ πεζοὺς μὲν ἑπτακισμυρίων πλείους, ἱππεῖς δὲ μυρίους, ἐλέφαντας δὲ ἑβδομήκοντα πέντε· τῶν ἐναντίων ἐχόντων πεζοὺς μὲν, ἑξακισμυρίους καὶ τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ, πεντακοσίους τῶν ἐκείνου πλείονας, ἐλέφαντας δὲ τετρακοσίους, ἅρματα δὲ, ἑκατὸν εἴκοσι. γενομένων δ' ἐγγὺς αὐτῶν, τροπὴν ἔσχεν ἡ διάνοια τῆς

Cognita causa jussit Bocchoris illi, quantum postulaverat Thonis argenti, in vase numeratum huc atque illuc manu jactare, ac meretricem umbra frui: quod veritatis opinio umbra sit. Hanc sententiam censuit Lamia iniquam esse. Neque enim, inquit illa, ademit meretrici umbra pecuniæ cupiditatem, somnium vero amore adolescentem expedivit. Hactenus de Lamia.

Porro historiam fortunæ & res gestæ viri, quem describimus, ex comica scena iterum traducunt in tragicam. Nam quum cæteri reges in Antigonum omnes conspirarent, viresque conferrent in unum, solvit Demetrius ex Græcia. Qui postquam se parenti supra ætatem in bellum incumbenti & exultanti conjunxit, multo magis erectus ipse est. Quanquam videtur Antigonus, si paululum de jure suo decessisset, atque ex insana ambitione remisisset, retenturus sibi perpetuo & illi fuisse relicturus primatum: verum ingenio ferox & contemptor aliorum, verbisque non secus ac factis insolens, multos & juvenes & potentes efferavit exacerbavitque viros. Atque coitionem illam regum & societatem jactavit se, sicut avium pascentium globum, uno lapide & strepitu disturbaturum. Pedites sub signis habebat supra septuaginta millia, decem equitum, elephantos quinque & septuaginta. Hostibus pedites erant quatuor millia supra sexaginta millia, equites quam illi plus quingentis, quadringenti elephanti, currus centum viginti. Quum illi castra castris ejus contulissent, mutationem mens ejus spei magis

τῆς ἐλπίδος μᾶλλον ἢ τῆς γνώμης. ὑψηλὸς γὰρ εἶναι καὶ γαῦρος εἰωθὼς ἐν τοῖς ἀγῶσι, καὶ χρώμενος φωνῇ τε μεγάλῃ καὶ λόγοις σοβαροῖς, πολλάκις δὲ καὶ τῷ παρασκῶψαί τι καὶ γελοῖον εἰπεῖν, τῶν πολεμίων ἐν χερσὶν ὄντων, ἐπιδεικνύμενος εὐστάθειαν καὶ καταφρόνησιν, τότε σύννους ἑωρᾶτο καὶ σιωπηλὸς τὰ πολλά, καὶ τὸν υἱὸν ἀπέδειξε τῷ πλήθει καὶ συνέστησε διάδοχον. ὃ δὲ μάλιστα πάντες ἐθαύμασαν, ἐν τῇ σκηνῇ μόνος διελέχθη πρὸς αὐτόν, οὐκ εἰθισμένος ἔχειν οὐδὲ πρὸς ἐκεῖνον ἀπορρήτους κοινολογίας, ἀλλὰ ἴδιος ὢν γνώμῃ, εἶτα προστάττων φανερῶς καὶ χρώμενος οἷς βουλεύσαιτο καθ' ἑαυτόν. λέγεται γοῦν μειράκιον ἔτι ὄντα τὸν Δημήτριον αὐτοῦ πυθέσθαι, πότε μέλλουσιν ἀναζευγνύειν· τὸν δὲ εἰπεῖν πρὸς ὀργήν, ἀγωνιᾷς μὴ μόνος σὺ τῆς σάλπιγγος οὐκ ἀκούσης;

Τότε μέντοι καὶ σημεῖα μοχθηρὰ κατεδούλουτο τὴν γνώμην αὐτῶν. Δημήτριος μὲν γὰρ ἔδοξε κατὰ τοὺς ὕπνους Ἀλέξανδρον ὡπλισμένον λαμπρῶς ἐρωτᾶν, ὁποῖόν τι σύνθημα διδόναι πρὸς τὴν μάχην μέλλουσιν. αὐτοῦ δὲ φήσαντος, Δία καὶ Νίκην, ἄπειμι τοίνυν, φάναι, πρὸς τοὺς ἐναντίους· ἐκεῖνοι γάρ με παραλαμβάνουσιν. Ἀντίγονος δέ, παρατατομένης ἤδη τῆς φάλαγγος, ἐξιὼν προσέπταισεν, ὥστε πεσεῖν ὅλος ἐπὶ στόμα, καὶ διατεθῆναι χαλεπῶς· ἀναστὰς δὲ καὶ τὰς χεῖρας ἀνατείνας πρὸς τὸν οὐρανόν, ᾐτήσατο νίκην παρὰ τῶν Θεῶν, ἢ θάνατον ἀναίσθητον πρὸ τῆς ἥττης. γινομένης δὲ τῆς μάχης ἐν χερσί, Δημήτριος ἔχων τοὺς πλείστους καὶ κρατίστους τῶν ἱππέων, Ἀντι-

gis quam consilii habuit. Nam qui esse celsus in prœliis & exultare consueverat, & magna uti voce verbisque elatis, subinde etiam commisso jam prœlio per cavillum ridiculum quippiam jacere ad constantiam suam & contemptum hostium ostendendum, tunc cogitabundus fere & taciturnus conspiciebatur, filiumque suum exercitui ostendit commendavitque, successorem designans. Quod vero præcipue omnes stupuerunt, in tabernaculo colloquium cum eo solus habuit, haud solitus ne cum illo quidem remotis arbitris agere: verum suum solius consilium secutus, inde propalam dabat imperia, utebaturque iis quæ secum ipse statuisset. Fama est, quum adolescentulus etiamnum Demetrius ex eo quæsisset quando castra essent moturi, illum respondisse stomachabundum, Times ne solus tubam tu non exaudias?

At tunc fœda præsagia quoque multa animos eorum fregere. Demetrio visus est Alexander secundum quietem eximie armatus ab eo percontari quodnam signum pugnæ daturi essent: ubi respondit Demetrius, Jovem & Victoriam, Abeo ergo, dicere ille, ad hostes tuos: illi enim recipient me. Antigonus, quum acies jam instrueretur, progressus offendit pedem, ut totus in faciem caderet, atque affligeret corpus. Ut resurrexit, tensis ad cœlum manibus victoriam ab Diis, vel mortem poposcit antequam vinceretur subitam. Quum in prœlio ad manus esset ventum, Demetrius, qui plurimos & delectissimos equites ducebat, con-

Ἀντιόχῳ τῷ Σελεύκου συνέπεσε, καὶ μέχρι τροπῆς τῶν πολεμίων λαμπρῶς ἀγωνισάμενος, ἐν τῇ διώξει σοβαρᾷ καὶ φιλοτίμῳ παρὰ καιρὸν γενομένῃ τὴν νίκην διέφθειρεν. αὐτὸς μὲν γὰρ οὐκ ἔσχε πάλιν ἀναστρέψας συμμῖξαι τοῖς πεζοῖς, τῶν ἐλεφάντων ἐν μέσῳ γενομένων· τὴν δὲ φάλαγγα γυμνὴν ἱππέων κατιδόντες οἱ περὶ Σέλευκον, οὐκ ἐνέβαλον μὲν, ὡς δὲ ἐμβαλοῦντες ἐφόβουν καὶ περιήλαυνον, μεταβάλλεσθαι διδόντες αὐτοῖς. ὃ καὶ συνέβη. πολὺ γὰρ μέρος ἀπορραγὲν ἑκουσίως μετεχώρησε πρὸς ἐκείνους, τὸ δὲ λοιπὸν ἐτράπη. φερομένων δὲ πολλῶν ἐπὶ τὸν Ἀντίγονον, καί τινος τῶν περὶ αὐτὸν εἰπόντος, ἐπὶ σὲ οὗτοι, βασιλεῦ· τίνα γὰρ, εἶπεν, ἐμοῦ σκοπὸν ἔχουσιν; ἀλλὰ Δημήτριος ἀφίξεται βοηθῶν. καὶ τοῦτο μέχρι παντὸς ἐλπίζων, καὶ περισκοπῶν τὸν υἱὸν, ἅμα πολλῶν ἀκοντισμάτων εἰς αὐτὸν ἀφεθέντων ἔπεσε· καὶ τῶν ἄλλων ἀπολιπόντων ὀπαδῶν καὶ φίλων, μόνος παρέμεινε τῷ νεκρῷ Θώραξ ὁ Λαρισσαῖος.

Οὕτω δὲ κριθείσης τῆς μάχης, οἱ μὲν νενικηκότες βασιλεῖς τὴν ὑπ' Ἀντιγόνῳ καὶ Δημητρίῳ πᾶσαν ἀρχὴν, ὥσπερ μέγα σῶμα, κατακόπτοντες, ἐλάμβανον μερίδας, καὶ προσδιενέμοντο τὰς ἐκείνων ἐπαρχίας, ἃς εἶχον αὐτοὶ πρότερον. Δημήτριος δὲ μετὰ πεντακισχιλίων πεζῶν καὶ τετρακισχιλίων ἱππέων φεύγων, καὶ συντόνως ἐλάσας εἰς Ἔφεσον, οἰομένων ἁπάντων ἀποροῦντα χρημάτων αὐτὸν οὐκ ἀφέξεσθαι τοῦ ἱεροῦ, φοβηθεὶς τοὺς στρατιώτας μὴ τοῦτο ποιήσωσιν, ἀνέστη διὰ ταχέων, καὶ τὸν πλοῦν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος ἐποιεῖτο, τῶν λοιπῶν ἐλπίδων ἐν Ἀθηναίοις ἔχων τὰς μεγίστας.

καὶ

concurrit cum Antiocho Seleuci filio: atque usquedum profligavit hostem, præclare certavit, sed hostium tergis insolenter & ambitiose instando ultra quam tempus postulabat, labefecit victoriam. Neque enim regressus conjungere se peditatui valuit, elephantis interjectis. Cernens autem aciem Antigoni Seleucus nudatam equitatu, non irrupit in eam, sed irruptionem minitans circumvectus est, ac potestatem militibus fecit transeundi ad se: quod evenit. Magna enim pars abrupta transitionem voluntariam ad illum fecere. Reliqui dederunt terga. Petente Antigonum ingenti hostium globo, quum quidam ex iis qui circa eum erant, diceret ei, In te hi rex: Quo vero proposito isti, inquit, me petunt? at Demetrius suppetias veniet. Idque usque ad extremum exspectans, & respectans filium, grandine in eum conjecta telorum occubuit, aliisque comitibus & amicis eum relinquentibus, solus apud cadaver Lariffæus Thorax remansit.

Ita prœlio decreto victores reges totum imperium quod Antigono & Demetrio parebat, sicut magnum corpus, discerptum diviserunt inter se, illorumque provincias conjunxerunt suis quas ante tenebant. Demetrius quinque millibus peditum & quatuor equitum fugam cepit. Qui citato cursu delatus Ephesum, omnibus non abstenturum ob pecuniæ difficultatem fano existimantibus, quia timebat ipse ne id facerent milites, raptim movit signa. Cursum in Græciam direxit, inter spes reliquas maximam reponens in Athenienſibus.

Quippe

καὶ γὰρ καὶ ναῦς ἐκεῖ καὶ χρήματα καὶ γυναῖκα Δηϊδάμειαν ἐτύγχανε καταλελοιπώς· καὶ βεβαιοτέραν οὐκ ἐνόμιζε καταφυγὴν εἶναι τοῖς πράγμασι τῆς Ἀθηναίων εὐνοίας. ὅθεν ἐπεὶ ἐπειγομένῳ περὶ τὰς Κυκλάδας αὐτῷ πρέσβεις Ἀθηναίων ἀπήντησαν, ἀπέχεσθαι τῆς πόλεως παρακαλοῦντες, ὡς ἐψηφισμένου τοῦ δήμου μηδένα δέχεσθαι τῇ πόλει τῶν βασιλέων, τὴν δὲ Δηϊδάμειαν εἰς Μέγαρα ἐξέπεμψαν μετὰ τιμῆς καὶ πομπῆς πρεπούσης, τοῦ καθεστηκότος ἐξέστη δι' ὀργὴν αὐτοῦ, καίπερ εὐηνιόχως ῥᾷστα τὴν ἄλλην ἀτυχίαν, καὶ γεγονὼς ἐν τοσαύτῃ μεταβολῇ πραγμάτων οὐ ταπεινὸς οὐδ' ἀγεννής. ἀλλὰ τὸ παρ' ἐλπίδα διεψεῦσθαι τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὴν δοκοῦσαν εὔνοιαν ἐξηλέγχθαι τοῖς πράγμασι κενὴν καὶ πεπλασμένην οὖσαν, ὀδυνηρὸν ἦν αὐτῷ. τὸ γὰρ φαυλότατον, ὡς ἔοικεν, εὐνοίας ὄχλων βασιλεῦσι καὶ δυνάσταις τεκμήριόν ἐστιν ὑπερβολὴ τιμῶν, ἧς ἐν τῇ προαιρέσει τῶν ἀποδιδόντων ἐχούσης τὸ καλὸν, ἀφαιρεῖ τὴν πίστιν ὁ φόβος. τὰ γὰρ αὐτὰ καὶ δεδιότες ψηφίζονται καὶ φιλοῦντες. διόπερ οἱ νοῦν ἔχοντες, οὐκ εἰς ἀνδριάντας, οὐδὲ γραφὰς, οὐδὲ ἀποθεώσεις, ἀλλὰ μᾶλλον εἰς τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις τὰς ἑαυτῶν ἀποβλέποντες, ἢ πιστεύουσιν ὡς τιμαῖς, ἢ ἀπιστοῦσιν ὡς ἀνάγκαις. ὡς οἵ γε δῆμοι πολλάκις ἐν αὐταῖς μάλιστα ταῖς τιμαῖς μισοῦσι τοὺς ἀμέτρως καὶ ὑπερόγκως καὶ παρ' ἀκόντων λαμβάνοντας.

Ὁ γοῦν Δημήτριος τότε δεινὰ μὲν ἡγούμενος πάσχειν, ἀδύνατος δὲ ὢν ἀμύνασθαι, προσέπεμψε τοῖς Ἀθηναίοις ἐγκαλῶν μετρίως, ἀξιῶν δὲ τὰς ναῦς ἀπολαβεῖν, ἐν αἷς ἦν καὶ ἡ τρεισκαιδεκήρης. κομισάμενος

δὲ

Quippe classem illic pecuniamque & conjugem Deidamiam reliquerat, nec portum arbitratus est rebus suis fideliorem Atheniensium benevolentia. Unde ubi properanti Atheniensium legati ad Cycladas insulas occurrerunt, ut urbe abstineret orantes, quod scivisset populus ne quis ex regibus urbe acciperetur, Deidamiamque Megaram honorifice & magno cum comitatu miserunt, inflammatus ira exivit e potestate mentis: quamvis moderatissime asperitatem reliquam fortunæ tulit, neque in ea rerum inclinatione se gessit vel abjecte vel ignaviter. Verum quod spem suam fefellissent Athenienses, & speciem illam benevolentiæ usu vanam deprehenderet & fucatam, id fuit ei acerbum. Siquidem inconstantissimum profecto benevolentiæ multitudinis erga reges & principes sunt indicium effusi honores. Quorum quum positum sit in offerentium studio ornamentum, fidem metus derogat. Eadem enim, & quum timent, decernunt, & quum amant. Quamobrem non statuas sani neque tabulas pictas vel divinos honores, sed sua ipsorum potius respicientes opera & facta, aut fidunt ut honoribus, aut ut necessitate expressis diffidunt. Nam frequenter populi in ipsis maxime conferendis honoribus oderunt eos qui immodicos & immoderatos accipiunt, idque ab invitis.

Ac Demetrius quidem id temporis insigni injuria se putans affectum, quum ulcisci non valeret, leniter cum Atheniensibus per legatos expostulavit, petiitque ut classem sibi, in qua navis una erat tredecim ordinum, remitterent. Qua

ac-

δὲ παρέπλευσεν εἰς Ἰσθμόν, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτοῦ κακῶς ἐχόντων (ἐξέπιπτον γὰρ ἑκασταχόθεν αἱ φρουραί, καὶ πάντα μεθίσατο πρὸς τοὺς πολεμίους) ἀπολιπὼν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος Πύρρον, αὐτὸς ἄρας ἐπὶ τὴν Χερρόνησον ἔπλευσεν· καὶ κακῶς ἅμα ποιῶν Λυσίμαχον, ὠφέλει καὶ συνεῖχε τὴν περὶ αὐτὸν δύναμιν, ἀρχομένην ἀναλαμβάνειν, καὶ γίνεσθαι πάλιν οὐκ εὐκαταφρόνητον. ὁ δὲ Λυσίμαχος ὑπὸ τῶν ἄλλων βασιλέων ἠμελεῖτο, μηδὲν ἐπιεικέστερος ἐκείνου δοκῶν εἶναι, τῷ μᾶλλον ἰσχύειν καὶ φοβερώτερος. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον Σέλευκος ἐμνᾶτο πέμπων τὴν Δημητρίου καὶ Φίλλας θυγατέρα Στρατονίκην, ἔχων μὲν ἐξ Ἀπάμας τῆς Περσίδος υἱὸν Ἀντίοχον· οἰόμενος δὲ τὰ πράγματα καὶ διαδόχοις ἀρκεῖν πλείοσι, καὶ δεῖσθαι τῆς πρὸς ἐκεῖνον οἰκειότητος· ἐπεὶ καὶ Λυσίμαχον ἑώρα τῶν Πτολεμαίου θυγατέρων τὴν μὲν ἑαυτῷ, τὴν δὲ Ἀγαθοκλεῖ τῷ υἱῷ λαμβάνοντα. Δημητρίῳ δ' ἦν ἀνέλπιστος εὐτυχία, κηδεῦσαι Σελεύκῳ. καὶ τὴν κόρην ἀναλαβὼν ἔπλει ταῖς ναυσὶ πάσαις εἰς Συρίαν, τῇ τε ἄλλῃ γῇ προσέχων ἀναγκαίως, καὶ τῆς Κιλικίας ἁπτόμενος, ἣν Πλείσταρχος εἶχε μετὰ τὴν πρὸς Ἀντίγονον μάχην, ἐξαίρετον αὐτῷ δοθεῖσαν ὑπὸ τῶν βασιλέων. ἦν δὲ Κασάνδρου Πλείσταρχος ἀδελφός. ἀδικεῖσθαι δὲ τὴν χώραν αὐτοῦ νομίζων ὑπὸ Δημητρίου κατὰ τὰς ἀποβάσεις, καὶ μέμψασθαι βουλόμενος τὸν Σέλευκον, ὅτι τῷ κοινῷ διαλλάττεται πολεμίῳ δίχα τῶν ἄλλων βασιλέων, ἀνέβη πρὸς αὐτόν.

Αἰσθό-

accepta præternavigavit in Isthmum, rebusque suis afflictis, (præsidia enim ejus ejiciebantur undique, cunctaque desciscebant ad hostes) reliquit in Græcia Pyrrhum, ac cursum in Chersonesum intendit, vastansque simul Lysimachi ditionem præda ditabat & retinebat copias suas, quæ recipere vires, nec mediocria incrementa accipere denuo occipiebant. Lysimachus autem nihil erat aliis regibus curæ, quod nihilo haberetur moderatior illo, ob majores vero vires formidabilior. Brevi post petiit per legatos Seleucus dari sibi conjugem Demetrii & Philæ filiam Stratonicen. Erat quidem ei jam ex Apama Perside Antiochus filius, sed res suas sufficere vel pluribus successoribus, & illius ducebat necessitudinem postulare. Quandoquidem Lysimachum quoque videbat ex Ptolemæi filiabus unam sibi, filio Agathocli alteram in matrimonium assumere. Demetrio oblata insperato fuit Seleuci affinitas, assumptaque puella navigavit cum tota classe in Syriam. Necesse habuit cum ad aliam terram appellere, tum attingere etiam Ciliciam: quam tenebat Plistarchus, extra ordinem sibi a regibus, postquam conflictum fuit cum Antigono, donatam. Cassandri fuit Plistarchus frater. Qui violatos putans ex Demetrii descensione fines suos, profectus est ad eum, ut quereretur de Seleuco, quod cum communi hoste sine aliis regibus in gratiam redisset.

De

Αἰσθόμενος δὲ τοῦτο Δημήτριος, ὥρμησεν ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ Κυΐνδων, καὶ τῶν χρημάτων εὑρὼν ἔτι λοιπὰ χίλια διακόσια τάλαντα, ταῦτα συσκευασάμενος, καὶ φθάσας ἐμβαλέσθαι, διὰ ταχέων ἀνήχθη. καὶ παρούσης ἤδη Φίλας τῆς γυναικὸς, αὐτῷ περὶ Ὀρροσὸν ἀπήντησε Σέλευκος· καὶ τὴν ἔντευξιν εὐθὺς ἄδολον καὶ ἀνύποπτον καὶ βασιλικὴν ἐποιοῦντο, πρότερον μὲν Σέλευκος ἑστιάσας ἐπὶ σκηνὴν ἐν τῷ στρατοπέδῳ Δημήτριον, αὖθις δὲ Δημήτριος ἐκεῖνον ἐν τῇ τρισκαιδεκήρει δεξάμενος. ἦσαν δὲ καὶ σχολαὶ καὶ κοινολογίαι καὶ συνδιημερεύσεις ἀφρούρων καὶ ἀνόπλων· ἄχρις οὗ Σέλευκος τὴν Στρατονίκην ἀναλαβὼν λαμπρῶς εἰς Ἀντιόχειαν ἀνέβη. Δημήτριος δὲ Κιλικίαν κατέσχε, καὶ Φίλαν τὴν γυναῖκα πρὸς Κάσανδρον ἔπεμψε τὸν ἀδελφὸν, ἀπολυσομένην τὰς Πλειστάρχου κατηγορίας. ἐν δὲ τούτῳ Δηϊδάμεια πλεύσασα πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος, καὶ συγγενομένη χρόνον οὐ πολὺν, ἐξ ἀῤῥωστίας τινὸς ἐτελεύτησε. γενομένης δὲ φιλίας πρὸς Πτολεμαῖον αὐτῷ διὰ Σελεύκου, ὡμολογήθη Πτολεμαΐδα τὴν Πτολεμαίου θυγατέρα λαβεῖν αὐτὸν γυναῖκα. καὶ ταῦτα μὲν ἀστεῖα τοῦ Σελεύκου. Κιλικίαν δὲ ἀξιῶν χρήματα λαβόντα παραδοῦναι Δημήτριον, ὡς οὐκ ἔπειθε, Σιδῶνα καὶ Τύρον ἀπαιτῶν πρὸς ὀργὴν, ἐδόκει βίαιος εἶναι καὶ δεινὰ ποιεῖν, εἰ τὴν ἀπ' Ἰνδῶν ἄχρι τῆς κατὰ Συρίαν θαλάσσης ἅπασαν ὑφ' αὑτῷ πεποιημένος, οὕτως ἐνδεής ἐστιν ἔτι χρημάτων καὶ πτωχὸς, ὡς ὑπὲρ δυοῖν πόλεων ἄνδρα κηδεστὴν καὶ μεταβολῇ τύχης κεχρημένον ἐλαύνειν· λαμπρὰν τῷ Πλάτωνι μαρτυρίαν διδοὺς, διακελευομένῳ μὴ τὴν οὐσίαν πλείω, τὴν δὲ ἀπληστίαν ποι-

εῖν

De eo factus Demetrius certior, a mari ad Quinda contendit. Ubi quum reliqua adhuc ex thesauris mille ducenta talenta reperisset, his asportatis maturavit conscendere, ac raptim solvit. Quum jam adjunxisset se ei uxor Phila, occurrit ei ad Orossum Seleucus. Congressus fuit eorum simplex, candidus, & regalis. Prior in tabernaculum suum invitavit in castris Seleucus Demetrium. Inde Demetrius illum in tredecim ordinum navi accepit. Feriati una colloquutique sunt, & tempus traduxerunt incustoditi & inermes. Tandem Seleucus ducta secum Stratonice, magna cum pompa Antiochiam perrexit. At Demetrius Ciliciam occupavit, uxoremque Philam misit criminum Plistarchi diluendorum gratia ad fratrem Cassandrum. Interea Deidamia ad Demetrium ex Græcia navigavit. Quum non diu apud eum fuisset, ex morbo est extincta. Amicitia cum Ptolemæo Seleuci opera conciliata, nuptias Ptolemaidis Ptolemæi sororis pepigit. Atque hæc plena civilitatis facta Seleuci sunt. Cæterum ubi postulavit a Demetrio ut pro certa pecunia traderet sibi Ciliciam: renuente vero hoc, poposcit cum stomacho Sidonem & Tyrum; habitus est violenter agere & sæve: qui, quum recidisset in potestatem suam quicquid inter Indiam & mare Syrium interjacet, adeo adhuc esset inops & mendicus, ut duorum causa oppidorum socerum suum, & fortunæ varietate afflictum agitaret: præbuitque illustre testimonium Platoni, monenti ne facultates amplificet, sed diminuat is qui vere esse

ve-

ἂν ἐλάσσω, τόν γε βουλόμενον εἰς ἀληθῶς εἶναι πλούσιον. ὡς ὅ γε μὴ παύων φιλοπλουτίαν, οὔτε πενίας οὔτε ἀπορίας ἀπήλλακται.

Οὐ μὴν ὑπέπληξε Δημήτριος, ἀλλὰ φήσας, οὐδ' ἂν μυριάκις ἡττηθῇ μάχας ἄλλας, ἐνθήσω γαμβρὸν ἀγαπήσειν ἐπὶ μισθῷ Σέλευκον, τὰς μὲν πόλεις ἐκρατύνατο φρουραῖς· αὐτὸν δὲ πυθόμενος Λαχάρην στασιάζουσιν Ἀθηναίοις ἐπιθέμενον τυραννεῖν, ἤλπισε ῥᾳδίως ἐπιφανεὶς λήψεσθαι τὴν πόλιν. καὶ τὸ μὲν πέλαγος ἀσφαλῶς διεπεραιώθη μεγάλῳ στόλῳ· περὶ δὲ τὴν Ἀττικὴν παραπλέων ἐχειμάσθη, καὶ τὰς πλείστας ἀπέβαλε τῶν νεῶν, καὶ συνδιεφθάρη πλῆθος ἀνθρώπων οὐκ ὀλίγων. αὐτὸς δὲ σωθεὶς ἥψατο μέν τινος πολέμου πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινε, πέμψας ναυτικὸν αὖθις ἀθροίσοντας, αὐτὸς εἰς Πελοπόννησον παρῆλθε, καὶ Μεσσήνην ἐπολιόρκει, καὶ προσμαχόμενος τοῖς τείχεσιν ἐκινδύνευσε, καταπελτικοῦ βέλους εἰς τὸ πρόσωπον αὐτῷ καὶ τὸ στόμα διὰ τῆς σιαγόνος ἐμπεσόντος. ἀναληφθεὶς δὲ, καὶ πόλεις τινὰς ἀφεστώσας προσαγαγόμενος, πάλιν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐνέβαλε· καὶ κρατήσας Ἐλευσῖνος καὶ Ῥαμνοῦντος, ἔφθειρε τὴν χώραν· καὶ ναῦν τινα λαβὼν ἄγουσαν σῖτον, καὶ εἰσάγουσαν τοῖς Ἀθηναίοις, ἐκρέμασε τὸν ἔμπορον καὶ τὸν κυβερνήτην· ὥστε τῶν ἄλλων ἀποτρεπομένων διὰ φόβον, σύντονον λιμὸν ἐν ἄστει γενέσθαι, πρὸς δὲ τῷ λιμῷ, καὶ τῶν ἄλλων ἀπορίαν χρειῶν. ἁλῶν γοῦν μέδιμνον ὠνοῦντο τετταράκοντα δραχμῶν, ὁ δὲ τῶν πυρῶν μόδιος ὤνιος ἦν τριακοσίων. μικρὰν δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἀναπνοὴν παρέσχον ἑκατὸν πεντήκοντα νῆες φανεῖσαι περὶ

Αἴγιναν,

velit dives cupiditatem insatiabilem. Nam aviditatem habendi qui non reprimit, hic nec a paupertate nec inopia est exolutus.

Nihil trepidavit tamen Demetrius: sed, Ut sexcentis pugnis aliis, inquit, victus sim, non inducam in animum ut Seleuci affinitatem amplectar mercede. Atque urbes illas præsidio firmavit. Ut vero accepit dissidentibus Atheniensibus moliri Lacharem tyrannidem, speravit repentino incursu urbe se facile potiturum. Ac pelagus magna classe incolumis transmisit. Atticam prætervehens, tempestate jactatus est, navesque plerasque amisit, & non exiguus hominum numerus interiit. Ipse sospes quum evasisset, bellum commisit cum Atheniensibus aliquantulum. Ubi nihil profecit, missis certis qui classem denuo cogerent, transiit in Peloponnesum, & Messenem obsedit. Ubi dum oppugnat mœnia, in discrimen venit, telo ex catapulta in faciem ejus & os per maxillam adacto. Ut recollegit se, & oppida aliquot quæ defecerant, recepit, incurrit de integro in Atticam, captaque Eleusine & Ramnunte fines fœdavit: ac nave capta frumento onusta, quod importabatur Athenas, negotiatorem & gubernatorem suspendit. Unde deterritis aliis pressa est ingenti fame urbs: præterque famem aliarum rerum laborabat difficultate. Salis medimnum licitabantur quadraginta drachmis: tritici modius trecentis venundabatur. Exiguam vero populo Atheniensi respirationem centum quinquaginta naves præbuerunt circa Æginam conspectæ,

Αἴγιναν, ἃς ἔπεμψεν ἐπικούρους αὐτοῖς Πτολεμαῖος. εἶτα Δημητρίῳ πολλῶν μὲν ἐκ Πελοποννήσου, πολλῶν δὲ ἀπὸ Κύπρου νεῶν παραγινομένων, ὥστε συμπάσας ἀθροισθῆναι τριακοσίας, ἔφυγον ἄραντες οἱ Πτολεμαίου, καὶ Λαχάρης ὁ τύραννος ἀπέδρα προέμενος τὴν πόλιν.

Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, καίπερ ψηφισάμενοι θάνατον, εἰ μνησθείη τις εἰρήνης καὶ διαλλαγῆς πρὸς Δημήτριον, εὐθὺς ἀνεῴγνυσαν τὰς ἐγγὺς πύλας. καὶ πρέσβεις ἔπεμπον, οὐδὲν μὲν ἀπ᾽ ἐκείνου χρηστὸν προσδοκῶντες, ἐκβιαζομένης δὲ τῆς ἀπορίας, ἐν ᾗ δυσχερῶν πολλῶν συμπεσόντων, λέγεταί τι καὶ τοιοῦτον γενέσθαι· πατέρα καὶ υἱὸν ἐν οἰκήματι καθέζεσθαι τὰ καθ᾽ ἑαυτοὺς ἀπεγνωκότας, ἐκ δὲ τῆς ὀροφῆς μῦν νεκρὸν ἐκπεσεῖν, τοὺς δὲ, ὡς εἶδον, ἀναπηδήσαντας ἀμφοτέρους διαμάχεσθαι περὶ αὐτοῦ. τότε καὶ τὸν φιλόσοφον Ἐπίκουρον ἱστοροῦσι διαθρέψαι τοὺς συνήθεις, κυάμους πρὸς ἀριθμὸν μετ᾽ αὐτῶν διανεμόμενον. οὕτως οὖν τῆς πόλεως ἐχούσης, εἰσελθὼν ὁ Δημήτριος, καὶ κελεύσας εἰς τὸ θέατρον ἀθροισθῆναι πάντας, ὅπλοις μὲν συνέφραξε τὴν σκηνὴν, καὶ δορυφόροις τὸ λογεῖον περιέλαβεν, αὐτὸς δὲ καταβὰς, ὥσπερ οἱ τραγῳδοὶ, διὰ τῶν ἄνω παρόδων, ἔτι μᾶλλον ἐκπεπληγμένων τῶν Ἀθηναίων, τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, πέρας ἐποιήσατο τοῦ δέους αὐτῶν. καὶ γὰρ τόνου φωνῆς, καὶ ῥημάτων πικρίας φεισάμενος, ἐλαφρῶς δὲ καὶ φιλικῶς μεμψάμενος αὐτοὺς, διηλλάσετο, καὶ δέκα μυριάδας σίτου μεδίμνων ἐπέδωκε, καὶ κατέστησεν ἀρχὰς αἳ μάλιστα τῷ δήμῳ προσφιλεῖς ἦσαν. συνιδὼν δὲ Δρομοκλείδης ὁ ῥήτωρ ὑπὸ χαρᾶς τὸν δῆμον ἔν τε φωναῖς ὄντα παντοδαπαῖς, καὶ τοὺς

spectæ, quas Ptolemæus eis subsidio misit. Mox quum multas Demetrius ex Peloponneso, multas ex Cypro accepisset naves, atque cunctæ trecentas numero complessent, conscivit classis Ptolemæi fugam, ac tyrannus Lachares deserta profugit urbe.

Athenienses vero licet sanxissent pœnam capitalem in eum qui pacis cum Demetrio & fœderis fecisset mentionem, protinus proximam portam patefecerunt, legatosque miserunt, non quo quicquam ab eo exspectarent clementiæ, sed quia exprimebat inopia: in qua inter multa acerbitatis exempla hoc refertur accidisse, patrem & filium uno in domicilio rebus suis deploratis sedisse; quum ex tecto mus mortuus est delapsus, illos, ut viderunt, ambos exiliisse atque de eo inter se decertasse. Tunc etiam Epicurum philosophum eos qui essent ex secta sua, memoriæ tradunt sustinuisse, fabasque cum iis ad numerum partitum. Eo in civitatis statu Demetrius urbem ingressus, imperavit ut omnes in theatrum convenirent, sepsitque scenam armis, & pulpitum stipatoribus cinxit. Ipse tragœdorum more superioribus descendens transitibus, multo jam magis attonitis Atheniensibus, initio orationis metum eorum terminavit. Etenim vocis contentioni & verborum amarulentiæ parcens, molliter & benevole castigavit eos, atque in gratiam cum iis rediit. Donavit iis centum millia medimnum tritici, magistratusque præfecit qui maxime populo forent grati. Hic Dromoclides orator populum advertens præ lætitia varias facere acclamationes, ac præ-

τοὺς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐπαίνους τῶν δημαγωγῶν ἁμιλλώμενον ὑπερβάλλεσθαι, γνώμην ἔγραψε, Δημητρίῳ τῷ βασιλεῖ τὸν Πειραιᾶ παραδοθῆναι καὶ τὴν Μουνυχίαν. ἐπιψηφισθέντων δὲ τούτων, ὁ Δημήτριος αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ προσενέβαλε φρουρὰν εἰς τὸ Μουσεῖον, ὡς μὴ πάλιν ἀναχαιτίσαντα τὸν δῆμον ἀσχολίας αὐτῷ πραγμάτων ἑτέρων παρασχεῖν.

Ἐχομένων δὲ τῶν Ἀθηναίων, εὐθὺς ἐπεβούλευε τῇ Λακεδαίμονι· καὶ περὶ Μαντίνειαν Ἀρχιδάμου τοῦ βασιλέως ἀπαντήσαντος αὐτῷ, νικήσας μάχῃ καὶ τρεψάμενος, εἰς τὴν Λακωνικὴν ἐνέβαλε. καὶ πρὸς αὐτῇ τῇ Σπάρτῃ πάλιν ἐκ παρατάξεως ἑλὼν πεντακοσίους, καὶ διαφθείρας διακοσίους, ὅσον οὔπω τὴν πόλιν ἔχειν ἐδόκει μέχρι τῶν χρόνων ἐκείνων ἀνάλωτον οὖσαν. ἀλλ' ἡ τύχη περὶ οὐδένα τῶν βασιλέων ἔοικεν οὕτω τροπὰς λαβεῖν μεγάλας καὶ ταχείας, οὐδ' ἐν ἑτέροις πράγμασι τοσαυτάκις μικρὰ καὶ πάλιν μεγάλη, καὶ ταπεινὴ μὲν ἐκ λαμπρᾶς, ἰσχυρὰ δὲ αὖθις ἐκ φαύλης γενέσθαι. διὸ καί φασιν αὐτὸν ἐν ταῖς χείροσι μεταβολαῖς, πρὸς τὴν τύχην ἀναφθέγγεσθαι τὸ Αἰσχύλειον,

Σύ τοί μ' ἔφυσας, σύ με καταίθειν μοι δοκεῖς.

καὶ γὰρ τότε τῶν πραγμάτων οὕτως εὐπόρως αὐτῷ πρὸς ἀρχὴν καὶ δύναμιν ἐπιδιδόντων, ἀγγέλλεται Λυσίμαχος μὲν πρῶτος ἀφῃρημένος αὐτοῦ τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις, Κύπρον δὲ Πτολεμαῖος ᾑρηκώς, ἄνευ μιᾶς πόλεως Σαλαμῖνος, ἐν δὲ Σαλαμῖνι πολιορκῶν τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα κατειλημμένους. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ τύχη, καθάπερ ἡ παρ' Ἀρχιλόχῳ γυνή,

Τῇ

præconia ex ſuggeſtu certare ut ſuperaret concionatorum, legem promulgavit ut Demetrio regi Piræeum & Munychia traderentur. Hac perlata, collocavit Demetrius per ſe præſidium in Muſeo quoque, ne ſi iterum deſciviſſet ab ſe populus, ab aliis occupationibus deſtineret ſe.

Redactis in poteſtatem Athenis, mox appetiit Lacedæmonem, atque rege Archidamo, qui apud Mantineam ſibi occurrit, ſignis collatis fuſo fugatoque, in Laconiam invaſit, atque in ipſius conſpectu Spartæ conflixit iterum cum eo, captiſque quingentis, ducentis cæſis, tantum non videbatur urbem ad illam uſque memoriam nunquam captam cepiſſe. Verum enimvero in nullo fortunam rege adeo magnas apparet & volucres viciſſitudines feciſſe, neque aliis in negotiis toties ex abjecta denuo celſam, & humilem ex clara, potentemque rurſus ex fracta evaſiſſe. Unde in ſiniſterioribus inclinationibus ad fortunam aiunt eum dicere hoc Æſchyli ſolitum,

Tu me extuliſti, eadem me is, ſentio, perditum.

Etenim rebus ejus tam ſplendide ad imperium tunc & potentiam aſſurgentibus, Lyſimachum nuntiatur urbes Aſianas ei abſtuliſſe, Cyprum Ptolemæum una excepta urbe Salamine cepiſſe: Salamine autem liberos ejus matremque occupatos circumſedere. Verum enimvero fortuna, ſicut illa apud Archilochum mulier,

Una

Τῇ μὲν ὕδωρ ἐφόρει δολοφρονέουσα χειρὶ, τῇ δ' ἑτέρῃ πῦρ,

δεινοῖς αὐτὸν οὕτω καὶ φοβεροῖς ἀγγέλμασιν ἀποστήσασα τῆς Λακεδαίμονος, εὐθὺς ἑτέρας πραγμάτων καινῶν καὶ μεγάλων ἐπήνεγκεν ἐλπίδας, ἐκ τοιαύτης αἰτίας.

Ἐπεὶ Κασάνδρου τελευτήσαντος, ὁ πρεσβύτατος αὐτοῦ τῶν παίδων Φίλιππος, οὐ πολὺν χρόνον βασιλεύσας Μακεδόνων, ἀπέθανεν, οἱ λοιποὶ δύο πρὸς ἀλλήλους ἐστασίαζον. θατέρου δὲ αὐτῶν Ἀντιπάτρου, τὴν μητέρα Θεσσαλονίκην φονεύσαντος, ἅτερος ἐκάλει βοηθοὺς, ἐκ μὲν Ἠπείρου Πύῤῥον, ἐκ δὲ Πελοποννήσου Δημήτριον. ἔφθασε δὲ Πύῤῥος ἐλθὼν, καὶ πολὺ μέρος Μακεδονίας ἀποτεμόμενος, τῆς βοηθείας μισθὸν, φοβερὸς μὲν ἦν ἤδη παροικῶν Ἀλεξάνδρῳ· Δημητρίου δὲ, ὡς ἐδέξατο τὰ γράμματα, μετὰ τῆς δυνάμεως προσιόντος, ἔτι μᾶλλον ὁ νεανίας τοῦτον φοβηθεὶς διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν δόξαν, ἀπήντησεν αὐτῷ περὶ Δῖον, ἀσπαζόμενος μὲν καὶ φιλοφρονούμενος, οὐδὲν δὲ φάσκων ἔτι τῆς ἐκείνου δεῖσθαι τὰ πράγματα παρουσίας. ἦσαν οὖν ἐκ τούτων ὑποψίαι πρὸς ἀλλήλους αὐτοῖς, καὶ βαδίζοντι Δημητρίῳ πρὸς δεῖπνον ὑπὸ τοῦ νεανίσκου παρακεκλημένῳ μηνύει τις ἐπιβουλὴν, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ πότῳ μελλόντων αὐτὸν ἀνελεῖν. ὁ δὲ, μηδὲν διαταραχθεὶς, ἀλλὰ μικρὸν ὑφεὶς τῆς πορείας, ἐκέλευσε τοὺς μὲν ἡγεμόνας ἐν τοῖς ὅπλοις τὴν στρατιὰν ἔχειν· ἀκολούθους δὲ καὶ παῖδας ὅσοι περὶ αὐτὸν ἦσαν (ἦσαν δὲ πολὺ πλείους τῶν Ἀλεξάνδρου) συνεισελθεῖν εἰς τὸν ἀνδρῶνα, καὶ παραμένειν ἄχρις ἂν ἐξαναστῇ. τοῦτο δείσαντες οἱ περὶ τὸν Ἀλέξανδρον,

οὐκ

Una manu dolosa aquam, ignemque altera
Ferebat,

tam gravibus eum & tristibus nuntiis ab Lacedæmone avellens, alias de integro novarum & splendidarum spes rerum ex hujuscemodi causa obtulit.

Postquam defuncto Cassandro filius ejus stirpis maximus, quum haud diu tenuisset regnum Macedonum, decessit, reliqui duo inter se dissederunt. Quorum quoniam alter matrem trucidavit Thessalonicam, alter socios evocavit, ex Epiro Pyrrhum, ex Peloponneso Demetrium. Pyrrhus autem maturavit venire: qui magna parte ablata Macedoniæ, auxilii mercede, formidabilis jam Alexandro erat vicinus. Ubi vero Demetrius literis acceptis cum exercitu adfuit, multo hunc magis ex dignitate & autoritate formidans adolescens, processit ei ad Dion obviam: atque illum quidem salutavit, comiterque accepit, sed res suas negavit jam præsentiam ejus requirere. Hinc mutuæ inter eos extitere suspiciones, pergentique ad cœnam, quum esset ab adolescente invitatus Demetrius, indicat non nemo insidias, cædem nempe ei inter pocula parari. Ille nihil attonitus, verum iter suum minus maturans, imperavit ducibus suis ut copias in armis tenerent, comitibusque ac ministris, quotquot eum sequebantur, (erant hi longe quam Alexandri plures) ut in triclinium comitarentur se, ibique, dum exsurgeret, remanerent. Hoc veriti Alexandri ministri,

non

οὐκ ἐτόλμησαν ἐπιχειρῆσαι. καὶ ὁ μὲν Δημήτριος οὐκ ἔχειν αὐτῷ τὸ σῶμα ποτικῶς σκηψάμενος, ἀπῆλθε διὰ ταχέων· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ περὶ ἀναζυγὴν εἶχε, πράγματα νεώτερα προσπεπτωκέναι φάμενος αὐτῷ, καὶ παρῃτεῖτο συγγνώμην ἔχειν τὸν Ἀλέξανδρον, εἰ τάχιον ἀπαίρει· συνέσεσθαι γὰρ αὐτῷ μᾶλλον ἄλλοτε σχολάζων. ἔχαιρεν οὖν Ἀλέξανδρος ὡς οὐ πρὸς ἔχθραν ἀλλ' ἑκουσίως ἐκ τῆς χώρας ἐπαιρομένου αὐτοῦ, καὶ προέπεμπεν ἄχρι Θετταλίας. ἐπεὶ δὲ εἰς Λάρισσαν ἧκον, αὖθις ἀλλήλοις ἐπήγγελλον ἑστιάσεις ἀντεπιβουλεύοντες· ὃ δὴ μάλιστα τὸν Ἀλέξανδρον ὑποχείριον ἐποίησε τῷ Δημητρίῳ. φυλάττεσθαι γὰρ ὀκνῶν, ὡς μὴ κἀκεῖνον ἀντιφυλάττεσθαι διδάξῃ, παθὼν ἔφθασε, δρᾶν μέλλοντος αὐτοῦ, μὴ διαφυγεῖν ἐκεῖνον ὃ ἐμηχανᾶτο. κληθεὶς γὰρ ἐπὶ δεῖπνον ἦλθε πρὸς τὸν Δημήτριον. ὡς δὲ ἐκεῖνος ἐξανέστη μεταξὺ δειπνῶν, φοβηθεὶς ὁ Ἀλέξανδρος συνεξανέστη, καὶ κατὰ πόδας αὐτῷ πρὸς τὰς θύρας συνηκολούθει. γενόμενος οὖν ὁ Δημήτριος πρὸς ταῖς θύραις κατὰ τοὺς ἑαυτοῦ δορυφόρους, καὶ τοῦτο μόνον εἰπὼν, κόπτε τὸν ἑπόμενον, αὐτὸς μὲν ὑπεξῆλθεν· ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ὑπ' ἐκείνων κατεκόπη, καὶ τῶν φίλων οἱ προσβοηθοῦντες, ὧν ἕνα λέγουσι σφαττόμενον εἰπεῖν, ὡς ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ φθάσειεν αὐτοὺς ὁ Δημήτριος.

Ἡ μὲν οὖν νὺξ οἷον εἰκὸς θόρυβον ἔχεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ ταραττομένοις τοῖς Μακεδόσι, καὶ φοβουμένοις τὴν τοῦ Δημητρίου δύναμιν, ὡς ἐπῄει μὲν οὐδεὶς φοβερὸς, ὁ δὲ Δημήτριος ἔπεμπε βουλόμενος ἐντυχεῖν, καὶ περὶ τῶν πεπραγμένων ἀπολογίζεσθαι, θαῤῥεῖν παρέστη, καὶ δέχεσθαι φιλανθρώπως αὐτόν.

non fuerunt ausi eum aggredi. Demetrius autem corpus suum simulans ad compotationem non esse comparatum, cito est digressus. Postridie jussit vasa conclamari, nova negotia sibi ferens oblata, oravitque Alexandrum ut de maturiore abitu ignosceret sibi: alias, ubi vacaret, futurum se cum eo diutius. Gavisus est Alexander non infensum, sed ultro ex ditione sua illum digredi, atque in Thessaliam usque est eum prosequutus. Ut autem ventum est Larissam, iterum alter alterum, molientes invicem insidias, invitaverunt ad convivia: quod Alexandrum maxime fecit Demetrio opportunum. Nam quum cavere sibi nollet, ne cavere vicissim doceret illum, dum cunctatur efficere, ne ille evadat, insidiis quas machinabatur, est occupatus. Quippe ad cœnam vocatus, venit ad Demetrium. Ut hic media cœna surrexit, trepidus Alexander una surrexit, & vestigiis eum ad fores sequutus est Ut ergo pervenit Demetrius ad fores, ubi stipatores ejus stabant, hoc solum loquutus, Cæde sequentem, egressus est: Alexander vero ab iis est trucidatus, unaque qui opem ferebant amici ejus; quorum unum, dum obtruncaretur, referunt dixisse, uno die Demetrium ipsos antevertisse.

Tumultum nox, qualem verisimile est, habuit. Ubi diluxit, consternatis Macedonibus, & Demetrii formidantibus copias, quum nullus oblatus est terror, & Demetrius misit ad illos, alloqui eos quærens, & factum purgare, rediit iis animus, statueruntque recipere eum benigne.

τόν. ὡς δὲ ἦλθεν, οὐ μακρῶν ἐδέησεν αὐτῷ λόγων, ἀλλὰ τῷ μισεῖν μὲν Ἀντίπατρον φονέα τῆς μητρὸς ὄντα, βελτίονα δὲ ἀπορεῖν, ἐκεῖνον ἀνηγόρευσαν βασιλέα Μακεδόνων, καὶ παραλαβόντες αὐτὸν κατῆγον εἰς Μακεδονίαν. ἦν δὲ καὶ τοῖς οἴκοι Μακεδόσιν οὐκ ἀκούσιος ἡ μεταβολὴ, μεμνημένοις ἀεὶ καὶ μισοῦσιν ἃ Κάσανδρος εἰς Ἀλέξανδρον τεθνηκότα παρηνόμησεν. εἰ δέ τις ἔτι μνήμη τῆς Ἀντιπάτρου τοῦ παλαιοῦ μετριότητος ὑπελείπετο, καὶ ταύτην Δημήτριος ἐκαρποῦτο Φίλλαν συνοικῶν, καὶ τὸν ἐξ ἐκείνης υἱὸν ἔχων διάδοχον τῆς ἀρχῆς, ἤδη τότε μειράκιον ὄντα καὶ τῷ πατρὶ συστρατευόμενον.

Οὕτω δὲ λαμπρᾷ κεχρημένος εὐτυχίᾳ, πυνθάνεται μὲν περὶ τῶν τέκνων καὶ τῆς μητρὸς, ὡς μεθεῖνται δῶρα καὶ τιμὰς Πτολεμαίου προσθέντος αὐτοῖς· πυνθάνεται δὲ περὶ τῆς Σελεύκῳ γαμηθείσης θυγατρὸς, ὡς Ἀντιόχῳ τῷ Σελεύκου συνοικεῖ, καὶ βασίλισσα τῶν ἄνω βαρβάρων ἀνηγόρευται. συνέβη γὰρ, ὡς ἔοικε, τὸν Ἀντίοχον ἐρασθέντα τῆς Στρατονίκης νέας οὔσης, ἤδη δὲ παιδίον ἐχούσης ἐκ τοῦ Σελεύκου, διακεῖσθαι κακῶς, καὶ πολλὰ ποιεῖν τῷ πάθει διαμαχόμενον. τέλος δὲ αὑτοῦ καταγνόντα, δεινὰ μὲν ἐπιθυμεῖν, ἀνήκεστα δὲ νοσεῖν, κεκρατῆσθαι δὲ τῷ λογισμῷ, τρόπον ἀπαλλαγῆς τοῦ βίου ζητεῖν, καὶ παραλύειν ἀτρέμα, καὶ θεραπείας ἀμελείᾳ, καὶ τροφῆς ἀποχῇ, τὸ σῶμα νοσεῖν τινα νόσον σκηπτόμενον. Ἐρασίστρατον δὲ τὸν ἰατρὸν αἰσθέσθαι μὲν οὐ χαλεπῶς ἐρῶντος αὐτοῦ· τὸ δὲ οὗτινος ἐρᾷ δυστόπαστον ὂν, ἐξανευρεῖν βουλόμενον,

nigne. Ut venit, non eguit prolixa oratione, sed quod Antipatrum odissent matris parricidam, neque haberent præ manibus meliorem, regem illum Macedonum appellaverunt, receptumque deduxerunt in Macedoniam. Nec abhorruerunt qui domi erant Macedones ab hac mutatione, memores semper Cassandri scelerum, quæ in Alexandrum admiserat defunctum, & proinde liberis ejus infesti. Quod si qua etiam veteris memoria Antipatri moderationis, qua utebatur, superesset, fruebatur hac quoque Demetrius, quod Philam in matrimonio haberet, atque ex illa filium regni successorem jam tunc adultum, qui castra patris sequebatur.

In rerum cursu tam secundarum nuntium accipit liberos suos & uxorem dimissos, additis insuper a Ptolemæo muneribus & honoribus. Adfertur etiam, filiam ejus quam Seleuco collocaverat, Antiocho Seleuci filio nupsisse, ac superiorum provinciarum renuntiatam reginam. Forte enim Antiochus amore deperiens Stratonices juvenculæ, quæ puerum jam ex Seleuco ediderat, graviter fuit affectus, multaque ad reluctandum animi motui molitus est. Postremo perpendens dira se libidine teneri, ægritudine affligi deplorata, & consilio esse destitutum; rationem quæsivit vitæ deponendæ, corpusque instituit sensim curationis negligentia atque inedia conficere, morbo quodam se correptum simulans. At medicus Erasistratus facile amorem ejus deprehendit: verum, ut cujus amore flagraret, quod conjectu erat arduum, exploraret,

λόμενον, ἀεὶ μὲν ἐν τῷ δωματίῳ διημερεύειν· εἰ δέ τις εἰσίοι τῶν ἐν ὥρᾳ μειρακίων ἢ γυναικῶν, ἐγκαθορᾷν τε τῷ προσώπῳ τοῦ Ἀντιόχου, καὶ τὰ συμπάσχειν μάλιστα τῇ ψυχῇ τρεπομένῃ πεφυκότα μέρη καὶ κινήματα τοῦ σώματος ἐπισκοπεῖν. ὡς οὖν τῶν μὲν ἄλλων εἰσιόντων, ὁμοίως εἶχε, τῆς δὲ Στρατονίκης, καὶ καθ' ἑαυτὴν καὶ μετὰ τοῦ Σελεύκου φοιτώσης πολλάκις, ἐγίνετο τὰ τῆς Σαπφοῦς ἐκεῖνα περὶ αὐτὸν πάντα, φωνῆς ἐπίσχεσις, ἐρύθημα πυρῶδες, ὄψεων ὑποδείξεις, ἱδρῶτες ὀξεῖς, ἀταξία καὶ θόρυβος ἐν τοῖς σφυγμοῖς· τέλος δέ, τῆς ψυχῆς κατὰ κράτος ἡττωμένης, ἀπορία καὶ θάμβος, καὶ ὠχρίασις· ἐπὶ τούτοις προσλογιζόμενον τὸν Ἐρασίστρατον κατὰ τὸ εἰκός, ὡς οὐκ ἂν ἑτέρας ἐρῶν βασιλέως υἱὸς ἐνεκαρτέρει τῷ σιωπᾷν μέχρι θανάτου, χαλεπὸν μὲν ἡγεῖσθαι τὸ φράσαι ταῦτα καὶ κατειπεῖν· οὐ μὴν ἀλλὰ πιστεύοντα τῇ πρὸς τὸν υἱὸν εὐνοίᾳ τοῦ Σελεύκου, παρακινδυνεῦσαι ποτὲ καὶ εἰπεῖν, ὡς ἔρως μὲν εἴη τοῦ νεανίσκου τὸ πάθος, ἔρως δὲ ἀδύνατος καὶ ἀνίατος. ἐκπλαγέντος δὲ ἐκείνου καὶ πυθομένου, πῶς ἀνίατος· ὅτι νὴ Δία, φάναι τὸν Ἐρασίστρατον, ἐρᾷ τῆς ἐμῆς γυναικός. εἶτα οὐκ ἄν, εἰπεῖν τὸν Σέλευκον, ἐπιδοίης Ἐρασίστρατε τῷ ἐμῷ παιδὶ φίλος ὢν τὸν γάμον; καὶ ταῦτα, ὁρῶν ἡμᾶς ἐπὶ τούτῳ μόνῳ σαλεύοντας; οὐδὲ γὰρ ἂν σύ, φάναι, τοῦτο πατὴρ ὢν ἐποίησας, εἰ Στρατονίκης Ἀντίοχος ἐπεθύμησε. καὶ τὸν Σέλευκον, Εἴθε γάρ, ὦ ἑταῖρε, εἶπε, ταχὺ μεταστρέψαι τις ἐπὶ ταῦτα καὶ μεταβάλοι Θεῶν ἢ ἀνθρώπων τὸ πάθος· ὡς ἐμοὶ καὶ τὴν βασιλείαν ἀφεῖναι καλὸν Ἀντιόχου περιεχομένῳ. ταῦτα ἐμπαθῶς σφόδρα τοῦ Σελεύκου καὶ μετὰ πολλῶν δακρύων λέγοντος,

exploraret; agebat assidue apud eum in cubiculo. Siquis formosus adolescens vel fœmina ingrederetur, observabat Antiochi vultum & partes quæ potissimum solent affectibus animi consentire, ac corporis inspiciebat motus. Quum igitur ad cæterorum ingressum nihil moveretur, Stratonice vero & sola & cum Seleuco subinde eum invisente, illa Sapphus in eo omnia existerent, vocis compressio, rubor vultus igneus, tectus oculorum conjectus, sudores præcipites, confusio & perturbatio pulsus, denique vi victo animo, perplexitas, stupor, & pallor: his verisimilibus conjecturis reputans Erasistratus in nullam aliam exardescentem regis filium in silentio ad mortem usque perseverare, grave hoc putavit nuntiare & detegere: attamen indulgentia fretus in filium Seleuci, tentavit aliquando aperire ei amore adolescentem affligi, sed deplorato amore incurabilique. Obstupefacto & rogante rege, quemadmodum incurabili: Quia hercle, inquit Erasistratus, meam amat uxorem. Et tu, infit Seleucus, neges, Erasistrate, qui amicus noster es, hasce filio meo nuptias; idque qui unum hunc cernis rerum nostrarum sacram ancoram esse? Ne tu quidem, inquit ille, id facias, pater, si Stratonicem Antiochus adamaret. Utinam vero (inquit) amice Deus aliquis vel homo eo traducat morbum: nam equidem vel regnum, modo retineam Antiochum, cupiam dimittere. Ita commote Seleuco multis cum lacrymis fato dextram Erasistratus injiciens, nihil

τος, ἐμβαλόντα τὴν δεξιὰν αὐτῷ τὸν Ἐρασίστρατον εἰπεῖν ὡς οὐδὲν Ἐρασιστράτου δέοιτο· καὶ γὰρ πατὴρ καὶ ἀνὴρ ὢν καὶ βασιλεύς, αὐτὸς ἅμα καὶ ἰατρὸς εἴη τῆς οἰκίας ἄριστος. ἐκ τούτου τὸν Σέλευκον ἐκκλησίαν ἀθροίσαντα πάνδημον, εἰπεῖν ὅτι βούλεται καὶ διέγνωκε, τῶν ἄνω πάντων τόπων Ἀντίοχον ἀποδεῖξαι βασιλέα καὶ Στρατονίκην βασιλίδα, ἀλλήλοις συνοικοῦντας· οἴεσθαι δὲ τὸν μὲν υἱόν, εἰθισμένον ἅπαντα πείθεσθαι καὶ κατήκοον ὄντα, μηδὲν ἀντερεῖν αὐτῷ πρὸς τὸν γάμον· εἰ δ' ἡ γυνὴ τῷ μὴ νενομισμένῳ δυσκολαίνοι, παρακαλεῖν τοὺς φίλους ὅπως διδάσκωσιν αὐτὴν καὶ πείθωσι, καλὰ καὶ δίκαια τὰ δοκοῦντα βασιλεῖ μετὰ τοῦ συμφέροντος ἡγεῖσθαι. τὸν μὲν οὖν Ἀντιόχου καὶ Στρατονίκης γάμον ἐκ τοιαύτης γενέσθαι προφάσεως λέγουσι.

Δημήτριος δὲ Μακεδονίαν καὶ Θετταλίαν ἤδη παρειληφώς· ἔχων δὲ καὶ τῆς Πελοποννήσου τὰ πλεῖστα, καὶ τῶν ἐντὸς Ἰσθμοῦ, Μέγαρα καὶ Ἀθήνας, ἐπὶ Βοιωτοὺς ἐστράτευσε. καὶ πρῶτον μὲν ἐγένοντο συμβάσεις μέτριαι περὶ φιλίας πρὸς αὐτόν, ἔπειτα Κλεωνύμου τοῦ Σπαρτιάτου παραβαλόντος εἰς Θήβας μετὰ στρατιᾶς, ἐπαρθέντες οἱ Βοιωτοί, καὶ Πίσιδος ἅμα τοῦ Θεσπιέως, ὃς ἐπρώτευε δόξῃ καὶ δυνάμει, τότε συμπαρορμῶντος αὐτούς, ἀπέστησαν. ὡς δὲ ταῖς Θήβαις ἐπαγαγὼν τὰς μηχανὰς ὁ Δημήτριος ἐπολιόρκει, καὶ φοβηθεὶς ὑπεξῆλθεν ὁ Κλεώνυμος, καταπλαγέντες οἱ Βοιωτοὶ παρέδωκαν ἑαυτούς. ὁ δὲ ταῖς πόλεσιν ἐμβαλὼν φρουράν, καὶ πραξάμενος πολλὰ χρήματα, καὶ καταλιπὼν αὐτοῖς ἐπιμελητὴν καὶ ἁρμοστήν, Ἱερώνυμον τὸν ἱστορικόν, ἔδοξεν

nihil eum Erasistrato ait indigere: nam quum pater, vir, & rex esset, ipsum simul medicum domus suæ optimum fore. Hinc Seleucus universi populi advocata concione, declaravit velle se & statuisse omnium superiorum regionum Antiochum regem & Stratonicen declarare reginam connubio junctos. Arbitrari se filium, qui parere sibi ubique sit solitus & dicto audiens esse, non repugnaturum sibi in hisce nuptiis. Quod si uxor sua ab re inusitata abhorreat, orare amicos ut doceant & inducant eam, ut omnia quæ regi videantur, & sint ex usu publico, recta habeat & justa. Atque Antiochi cum Stratonice ex hujuscemodi perhibent occasione conciliatas fuisse nuptias.

Porro Demetrius Macedonia cum Thessalia potitus, tenens etiam majore ex parte Peloponnesum, item intra Isthmum Megaram & Athenas, bellum movit Bœotiis. Ac primo conditionibus pacta pax tolerabilibus fuit. Inde ut Lacon Cleonymus Thebas cum exercitu intravit, erecti Bœotii, simulque a Piside Thespiensi, qui princeps civium dignitate & opibus erat, tunc concitati descivere. At ubi Thebas Demetrius machinis admotis obsedit, perterritus autem subduxit se ex urbe Cleonymus, trepidi Bœotii deditionem fecere. Demetrius imposito oppidis præsidio, magnaque exacta pecuniæ summa, relicto etiam eis procuratore præsideque Hieronymo historiographo, cle-

ἔδοξεν ἠπίως κεχρῆσθαι, καὶ μάλιστα διὰ Πίσιν. ἑλὼν γὰρ αὐτὸν, οὐδὲν κακὸν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ προσαγορεύσας καὶ φιλοφρονηθεὶς, πολέμαρχον ἐν Θεσπιαῖς ἀπέδειξεν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον ἁλίσκεται Λυσίμαχος ὑπὸ Δρομιχαίτου, καὶ πρὸς τοῦτο κατὰ τάχος ἐξορμήσαντος ἐπὶ Θρᾴκην τοῦ Δημητρίου, ὥσπερ ἔρημα καταληψομένου, πάλιν ἀπέστησαν οἱ Βοιωτοὶ, καὶ Λυσίμαχος ἅμα διειμένος ἀπηγγέλλετο. ταχέως οὖν καὶ πρὸς ὀργὴν ἀναστρέψας ὁ Δημήτριος, εὗρεν ἡττημένους ὑπὸ τοῦ παιδὸς Ἀντιγόνου μάχῃ τοὺς Βοιωτοὺς, καὶ τὰς Θήβας αὖθις ἐπολιόρκει.

Πύρρου δὲ Θεσσαλίαν κατατρέχοντος, καὶ μέχρι Θερμοπυλῶν παραφανέντος, Ἀντίγονον ἐπὶ τῆς πολιορκίας καταλιπὼν, αὐτὸς ὥρμησεν ἐπ' ἐκεῖνον. ὀξέως δὲ φυγόντος, ἐν Θεσσαλίᾳ καταστήσας μυρίους ὁπλίτας καὶ χιλίους ἱππεῖς, αὖθις ἐνέκειτο ταῖς Θήβαις, καὶ προσῆγε τὴν λεγομένην ἑλέπολιν, πολυπόνως καὶ κατὰ μικρὸν ὑπὸ βρίθους καὶ μεγέθους μοχλευομένην, ὡς μόλις ἐν δυσὶ μησὶ δύο σταδίους προελθεῖν. τῶν δὲ Βοιωτῶν ἐρρωμένως ἀμυνομένων, καὶ τοῦ Δημητρίου πολλάκις φιλονεικίας ἕνεκα μᾶλλον ἢ χρείας μάχεσθαι καὶ κινδυνεύειν τοὺς στρατιώτας ἀναγκάζοντος, ὁρῶν ὁ Ἀντίγονος πίπτοντας οὐκ ὀλίγους, καὶ περιπαθῶν, Τί, ὦ πάτερ, ἔφη, παραναλισκομένους οὐκ ἀναγκαίως τούτους περιορῶμεν; ὁ δὲ παροξυνθεὶς, Σὺ δὲ, ἔφη, τί δυσχεραίνεις; ἢ διάμετρον ὀφείλεις τοῖς ἀποθνήσκουσιν; οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ βουλόμενός γε μὴ δοκεῖν ἑτέρων ἀφειδεῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ συγ-

clementer cum iis visus est egisse, Pisidis potissimum causa. Hunc enim captum nulla affecit injuria, immo comiter appellavit, ac polemarchum Thespiis creavit. Brevi post capitur a Dromichæte Lysimachus. Quapropter properante in Thraciam Demetrio, & sperante vacuam se occupaturum, defecerunt iterum Bœotii, simulque Lysimachum nuntiatur dimissum esse. Igitur confestim ira flagrans Demetrius retro recepit se, Bœotiosque offendit jam acie a filio suo Antigono cæsos, ac Thebas iterum obsedit.

Depopulante autem Thessaliam Pyrrho, & usque ad Thermopylas excurrente, relinquens ad continuandam obsidionem Antigonum, contendit in illum. Qui quum propere fugisset, decem millibus peditum & mille equitibus ad præsidium Thessaliæ relictis, rursus pressit Thebanos, machinamque helepolim dictam instituit urbi admovere. Eam ingenti labore ponderis & amplitudinis causa moliebantur pedetentim, vix ut duobus mensibus duo stadia promoveretur. Quum Bœotii fortiter defenderent se, Demetrius vero frequenter, ex pervicacia magis quam ex utilitate, oppugnare urbem milites & periculo se cogeret objicere, videns Antigonus non paucos cadere, & magno percitus dolore, Quid, pater, inquit, perire hos nequicquam nulla subigente necessitate floccipendimus? Tum ille ira percitus, Quid, tu, inquit, cruciaris, anne admensurus frumentum occumbentibus sis? Atque dum ostendit non aliorum modo levem se jacturam facere, sed & seipsum

συγκινδυνεύειν τοῖς μαχομένοις, διελαύνεται τὸν τράχηλον ὀξεῖ βέλει. καὶ δεινῶς μὲν ἔσχεν, οὐ μὴν ἀνῆκεν, ἀλλὰ εἷλε τὰς Θήβας πάλιν. καὶ παρελθὼν, ἀνάτασιν μὲν καὶ φόβον ὡς τὰ δεινότατα πεισομένοις παρέσχεν· ἀνελὼν δὲ τρισκαίδεκα καὶ μεταστήσας τινὰς, ἀφῆκε τοὺς ἄλλους. ταῖς μὲν οὖν Θήβαις οὔπω δέκατον οἰκουμέναις ἔτος ἁλῶναι δὶς ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ συνέπεσε. τῶν δὲ Πυθίων καθηκόντων, πρᾶγμα καινότατον ἐπέτρεψεν αὐτῷ ποιεῖν ὁ Δημήτριος. ἐπεὶ γὰρ Αἰτωλοὶ τὰ περὶ Δελφοὺς στενὰ κατεῖχον, ἐν Ἀθήναις αὐτὸς ἦγε τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν πανήγυριν, ὡς ἂν προσῆκον αὐτόθι μάλιστα τιμᾶσθαι τὸν Θεὸν, ὃς δὴ καὶ πατρῷός ἐστι, καὶ λέγεται τοῦ γένους ἀρχηγός.

Ἐντεῦθεν ἐπανελθὼν εἰς Μακεδονίαν, καὶ μήτε αὐτὸς ἄγειν ἡσυχίαν πεφυκὼς, τούς τε ἄλλους ὁρῶν ἐν ταῖς στρατείαις μᾶλλον αὐτῷ προσέχοντας, οἴκοι δὲ ταραχώδεις καὶ πολυπράγμονας ὄντας, ἐστράτευσεν ἐπ' Αἰτωλοὺς, καὶ τὴν χώραν κακώσας, καὶ Πάνταυχον ἐν αὐτῇ, μέρος ἔχοντα τῆς δυνάμεως οὐκ ὀλίγον, ἀπολιπὼν, ἐπὶ Πύρρον αὐτὸς ἐχώρει, καὶ Πύρρος ἐπ' ἐκεῖνον· ἀλλήλων δὲ διαμαρτόντες, ὁ μὲν ἐπόρθει τὴν Ἤπειρον, ὁ δὲ, Πανταύχῳ περιπεσὼν καὶ μάχην συνάψας, αὐτὸν μὲν ἄχρι τοῦ δοῦναι καὶ λαβεῖν πληγὴν ἐν χερσὶ γενόμενον ἐτρέψατο, τῶν δὲ ἄλλων πολλοὺς μὲν ἀπέκτεινεν, ἐζώγρησε δὲ πεντακισχιλίους. καὶ τοῦτο μάλιστα Δημήτριον ἐκάκωσεν· οὐ γὰρ οὕτω μισηθεὶς ὁ Πύρρος ἀφ' ὧν ἔπραξεν, ὡς θαυμασθεὶς διὰ τὸ πλεῖστα τῇ χειρὶ κατεργάσασθαι, μέγα τε καὶ λαμπρὸν ἔσχεν ἀπὸ τῆς μάχης ἐκείνης ὄνομα

seipsum una cum militibus capessere periculum, collum ejus acuto telo trajicitur. Qui quanquam graviter afflictus fuit, non remisit obsidionem tamen: verum Thebis iterum potitus est. Urbem ingressus, minas & terrorem ut sævissime in eos consulturus præ se tulit, sed tredecim interfectis & nonnullis in exilium pulsis liberavit noxa cæteros. Ita urbi Thebanæ accidit, ut quum fuisset nondum decem annos instaurata, bis hoc spatio caperetur. Instantibus Pythiis, rem plane novam Demetrius animum induxit facere. Quum enim angustias apud Delphos insedissent Ætoli, ludum & festum egit apud Athenienses, quasi illic potius colere deceret Deum, qui scilicet præses urbis esset, & originis eorum perhiberetur autor.

Hinc in Macedoniam regressus, & neque ipse ad quietem natus, atque Macedonas considerans magis sibi in expeditionibus audientes, domi vero seditiosos & novarum rerum esse cupidos, movit in Ætolos. Vastatis eorum finibus, relictoque ibi cum magna exercitus parte Pantaucho, in Pyrrhum contendit, & in hunc Pyrrhus. Cæterum quia diversis itineribus profecti non occurrerunt inter se, Epirum Demetrius vastavit, alter in Pantauchum incurrens, signis collatis hactenus secum congressum, ut inferret & acciperet in manu vulnus, fudit: ex aliis multos peremit, & quinque millia cepit. Ea potissimum res afflixit Demetrium. Neque enim ita factis suis invisus Pyrrhus, ut admiratione exceptus ob insignem strenuitatem, magnum quæsivit ex illo conflictu & illustre

μὲν παρὰ τοῖς Μακεδόσι· καὶ πολλοῖς ἐπῄει λέγειν τῶν Μακεδόνων, ὡς ἐν μόνῳ τούτῳ τῶν βασιλέων εἴδωλον ὁρῷεν τῆς Ἀλεξάνδρου τόλμης· οἱ δ' ἄλλοι, καὶ μάλιστα Δημήτριος, ὡς ἐπὶ σκηνῆς τὸ βάρος ὑποκρίνοιντο καὶ τὸν ὄγκον τοῦ ἀνδρός. ἦν δ' ὡς ἀληθῶς τραγῳδία μεγάλη περὶ τὸν Δημήτριον, οὐ μόνον ἀμπεχόμενον καὶ διαδούμενον περιττῶς καυσίαις διμίτροις, καὶ χρυσοπαρύφοις ἁλουργίσιν, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῖς ποσὶν ἐκ πορφύρας ἀκράτου συμπεπιλημένης χρυσοβαφὰς πεποιημένον ἐμβάδας. ἦν δέ τις ὑφαινομένη χλαμὺς αὐτῷ πολὺν χρόνον, ἔργον ὑπερήφανον, εἴκασμα τοῦ κόσμου καὶ τῶν κατ' οὐρανὸν φαινομένων· ὃ κατελείφθη μὲν ἡμιτελὲς ἐν τῇ μεταβολῇ τῶν πραγμάτων, οὐδεὶς δ' ἐτόλμησεν αὐτῇ χρήσασθαι, καίπερ οὐκ ὀλίγων ὕστερον ἐν Μακεδονίᾳ σοβαρῶν γενομένων βασιλέων.

Οὐ μόνον δὲ τούτοις τοῖς θεάμασιν ἐλύπει τοὺς ἀνθρώπους ἀήθεις ὄντας, ἀλλὰ καὶ τρυφὴν καὶ δίαιταν ἐβαρύνοντο· καὶ μάλιστα δὴ τὸ δυσόμιλον αὐτοῦ καὶ δυσπρόσοδον. ἢ γὰρ οὐ παρεῖχε καιρὸν ἐντυχεῖν, ἢ χαλεπὸς καὶ τραχὺς ἦν τοῖς ἐντυγχάνουσιν. Ἀθηναίων μὲν γὰρ, περὶ οὓς ἐσπουδάκει μάλιστα τῶν Ἑλλήνων, ἔτη δύο πρεσβείαν κατέσχεν· ἐκ Λακεδαίμονος δὲ ἑνὸς πρεσβευτοῦ παραγενομένου, καταφρονεῖσθαι δοκῶν, ἠγανάκτησεν. ἀστείως μέντοι καὶ Λακωνικῶς ἐκεῖνος, εἰπόντος αὐτοῦ, τί σὺ λέγεις; ἕνα Λακεδαιμόνιοι πρεσβευτὴν ἔπεμψαν; Ναὶ, εἶπεν, ὦ βασιλεῦ, πρὸς ἕνα. δόξαντος δ' αὐτοῦ ποτε δημοτικώτερον ἐξελαύνειν, καὶ πρὸς ἔντευξιν ἔχειν οὐκ ἀηδῶς, συνέδραμόν τινες ἐγγράφους ἀξιώσεις ἀναδιδόντες. δεξάμενος δὲ πάσας καὶ τῇ χλαμύδι

lustre apud Macedonas nomen: multisque subiit Macedonum dicere, in uno se hoc omnium regum imaginem contemplari Alexandri audaciæ: cæteros & Demetrium imprimis, velut in scena gravitatem simulare & supercilium illius. Et erat revera ingens circa Demetrium tragœdiæ species, qui non solum amiciebat se & caput ornabat nullo exemplo dimitris causiis atque auro intertextis purpuris: verum etiam pedibus adhibuit auratas ex pura purpura compacta soleas. Chlamys ei longo tempore texebatur, superbum opus, in qua mundus & sydera depingenda erant: hanc imperfectam in rerum conversione reliquit. Neque ista sustinuit quisquam uti, quamvis successerint ei non pauci in Macedoniam fastuosi reges.

Neque vero his tantum spectaculis homines offendit eorum insolentes, sed luxus ejus etiam & vitæ institutum moleste ferebant, maxime alloquii & aditus difficultatem. Aut enim locum non dabat sui conveniendi, aut acerbus & asper erat ipsum convenientibus. Quippe Atheniensium, quorum erat supra cæteros Græcos studiosus, duos annos detinuit legatos. Ab Lacedæmoniis quum legatus missus unus esset, despici ratus se, stomachatus est. Urbane tamen & Laconice ille, quum hic diceret, Quid tu ais, unum miserunt Lacedæmonii legatum? Sane vero, inquit, rex, ad unum. Quum aliquando magis populariter exire videretur, nec aditum difficilem præbiturus: concurrerunt aliqui ad libellos supplices ei porrigendos. Quos quum omnes accepisset, & chlamyde

μύδι συλλαβόντος, ἥδοντο οἱ ἄνθρωποι καὶ ἐπηκολούθουν. ὡς δὲ ἦλθεν ἐπὶ τὴν τοῦ Ἀξίου γέφυραν, ἀναπτύξας τὴν χλαμύδα, πάσας εἰς τὸν ποταμὸν ἐξέρριψε. καὶ τοῦτο δὴ δεινῶς ἠνίασε τοὺς Μακεδόνας, ὑβρίζεσθαι δοκοῦντας, οὐ βασιλεύεσθαι· καὶ Φιλίππου μνημονεύοντας, ἢ τῶν μνημονευόντων ἀκούοντας, ὡς μέτριος ἦν περὶ ταῦτα καὶ κοινός. καί ποτε πρεσβυτέρας γυναικὸς κόπτοντος αὐτὸν ἐν παρόδῳ τινὶ, καὶ δεομένης πολλάκις ἀκουσθῆναι, φήσας μὴ σχολάζειν, ἐκκραγούσης ἐκείνης, καὶ μὴ βασίλευε, εἰπούσης, δηχθεὶς σφόδρα, καὶ πρὸς τούτῳ γενόμενος, ἀνέστρεψεν εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ πάντα ποιησάμενος ὕστερα, τοῖς ἐντυχεῖν βουλομένοις, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς πρεσβύτιδος ἐκείνης, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐσχόλασεν. οὐδὲν γὰρ οὕτως τῷ βασιλεῖ προσῆκον ὡς τὸ τῆς δίκης ἔργον. Ἄρης μὲν γὰρ τύραννος, ὥς φησι Τιμόθεος· νόμος δὲ πάντων βασιλεὺς κατὰ Πίνδαρον ἐστι. καὶ τοὺς βασιλεῖς Ὅμηρός φησιν, οὐχ ἑλεπόλεις, οὐδὲ ναῦς χαλκήρεις, ἀλλὰ θέμιστας παρὰ τοῦ Διὸς λαμβάνοντας ῥύεσθαι καὶ φυλάσσειν. καὶ τοῦ Διὸς οὐ τὸν πολεμικώτατον, οὐδὲ τὸν ἀδικώτατον καὶ φονικώτατον τῶν βασιλέων, ἀλλὰ τὸν δικαιότατον, ὀαριστὴν καὶ μαθητὴν προσηγόρευκεν. ἀλλὰ Δημήτριος ἔχαιρε, τῷ βασιλεῖ τῶν θεῶν ἀνομοιοτάτην ἐπιγραφόμενος προσωνυμίαν. ὁ μὲν γὰρ, Πολιεὺς καὶ Πολιοῦχος· ὁ δὲ, Πολιορκητὴς ἐπίκλησιν ἔσχεν. οὕτως ἐπὶ τὴν τοῦ καλοῦ χώραν τὸ αἰσχρὸν ὑπὸ δυνάμεως ἀμαθοῦς ἐπελθὸν, συνῳκείωσε τῇ δόξῃ τὴν ἀδικίαν.

Ὁ

myde collegisset, læti assectabantur eum homines. Ut venit ad Axii pontem, explicata chlamyde projecit omnes in flumen. Id vero majorem in modum pupugit Macedonas. Qui ludibrio haberi se, non regem arbitrabantur habere; atque Philippum commemorabant, vel audiebant de commemorantibus, quam civilis in his & communis fuisset. Obtundente aliquando eum anu in transitu & crebrius flagitante audientiam, ait sibi non vacare. Quæ quum exclamaret, & diceret, Noli ergo rex esse: graviter stimulatus, ac dictum animo versans, rediit domum, omnibusque posthabitis, convenire se volentibus exorsus ab illa anu per multos dies vacavit. Nempe nullum æque convenit regi ac justitiæ munus. Mars enim est, ut ait Timotheus, tyrannus: lex vero omnium, ut apud Pindarum est, regina. Et reges Homerus autor est, non machinas ad expugnandas urbes ab Jove, neque æratas naves, sed legum oracula accipere in depositum & custodiam: Jovisque non bellacissimum nec violentissimum & cruentissimum regem, sed justissimum, alumnum & discipulum vocavit. Enimvero gaudebat Demetrius dissimillimum superorum regis inscribi sibi cognomen. Hic enim πολιεύς, & πολιοῦχος, id est, urbium tutor & præses: ille, πολιορκητής, id est, expugnator, cognomine dictus est. Ita in honesti locum turpitudo per imperitam potentiam succedens adscripsit gloriæ injustitiam.

Ὁ δ' οὖν Δημήτριος ἐπισφαλέστατα νοσήσας ἐν Πέλλῃ, μικροῦ τότε Μακεδονίαν ἀπέβαλε, καταδραμόντος ὀξέως Πύρρου, καὶ μέχρις Ἐδέσσης προελθόντος. ἅμα δὲ τῷ κουφότερος γενέσθαι, πάνυ ῥᾳδίως ἐξελάσας αὐτὸν, ἐποιήσατο τινὰς ὁμολογίας· οὐ βουλόμενος ἐμποδὼν ὄντι συνεχῶς προσπταίων καὶ τοπομαχῶν, ἥττων εἶναι πρὸς οἷς διενοεῖτο. διενοεῖτο δὲ οὐθὲν ὀλίγον, ἀλλὰ πᾶσαν ἀναλαμβάνειν τὴν ὑπὸ τῷ πατρὶ γενομένην ἀρχήν. καὶ τῆς ἐλπίδος ταύτης καὶ τῆς ἐπιβολῆς οὐκ ἀπελείπετο τὰ τῆς παρασκευῆς, ἀλλὰ στρατιᾶς μὲν ἤδη συνετέτακτο πεζῆς μυριάδας δέκα, δισχιλίων ἀνδρῶν ἀποδεούσας, καὶ χωρὶς, ἱππέας ὀλίγῳ δισχιλίων καὶ μυρίων ἐλάττους. στόλον δὲ νεῶν ἅμα πεντακοσίων καταβαλλόμενος, τὰς μὲν ἐν Πειραιεῖ τρόπεις ἔθετο, τὰς δ' ἐν Κορίνθῳ, τὰς δ' ἐν Χαλκίδι, τὰς δὲ περὶ Πέλλαν· αὐτὸς ἐπιὼν ἑκασταχόσε, καὶ διδάσκων ἃ χρὴ, καὶ συντεχνώμενος· ἐκπληττομένων ἁπάντων οὐ τὰ πλήθη μόνον ἀλλὰ καὶ τὰ μεγέθη τῶν ἔργων. οὐδεὶς γὰρ οἶδεν ἀνθρώπων οὔτε πεντεκαιδεκήρη ναῦν πρότερον, οὔτε ἑκκαιδεκήρη· ἀλλ' ὕστερον τεσσαρακοντήρη Πτολεμαῖος ὁ Φιλοπάτωρ ἐναυπηγήσατο, μῆκος διακοσίων ὀγδοήκοντα πηχῶν, ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου πεντήκοντα δυοῖν δεόντων· ναύταις δὲ χωρὶς ἐρετῶν ἐξηρτυμένην τετρακοσίοις, ἐρέταις δὲ τετρακισχιλίοις· χωρὶς δὲ τούτων, ὁπλίτας δεχομένην ἐπί τε τῶν παρόδων καὶ τοῦ καταστρώματος, ὀλίγῳ τρισχιλίων ἀποδέοντας. ἀλλὰ θέαν μόνην ἐκείνη παρέσχε καὶ μικρὸν ὅσον διαφέρουσα τῶν μονίμων οἰκοδομημάτων

Porro Demetrius quum Pellæ in ancipitem morbum incidisset, amisit tunc pene totam Macedoniam, incurrente subito Pyrrho, qui usque ad Edessam est progressus. Verum simul atque paululum allevatus est, sane quam facile expulit eum, fecitque cum eo certum fœdus: nolebat enim cum hoste assidue confli&tando finitimo, levibusque prœliis & excursionibus digladiando, distrahi ab institutis consiliis. Instituerat autem rem non exiguam, sed totum imperium, quod obtinuerat pater suus, recuperare. Huic spei & molimini respondebat apparatus. Siquidem exercitum habebat jam conscriptum peditum centum millium duobus millibus minus, adhæc equitum paulo minus duodecim millia. Classem navium ad quingentarum numerum moliens, alias ædificabat in portu Piræi, alias Corinthi, alias Chalcide, alias circa Pellam. Ipse assidue accurrebat, docebatque quæ essent ex usu, & consilio fabros adjuvabat. Obstupescebant omnes non numerum modo, verum molem quoque operum. Nemo enim conspexerat ante mortalium nec quindecim ordinum, nec sexdecim navem. Verum post quadraginta ordinum navem Ptolemæus Philopator fabricatus est, ducentorum octoginta cubitorum longitudine, altitudine autem usque ad summitatem puppis duodequinquaginta: nautis extra remiges quadringentis instructam, remigum quatuor millibus: adhæc milites armatos capiebat in foris & tabulato paulo minus tria millia. Verum spectaculum tantum exhibuit illa, atque perparum ab immobilibus ædificiis specie dif-

μάτων, φανῆναι πρὸς ἐπίδειξιν, οὐ χρείαν, ἐπισφαλῶς καὶ δυσέργως ἐκινήθη. τὴν δὲ Δημητρείου νεῶν οὐκ ἦν τὸ καλὸν ἀναγώνιστον, οὐδὲ τῷ περιττῷ τῆς κατασκευῆς ἀπεστερεῖτο τὴν χρείαν, ἀλλὰ τὸ τάχος καὶ τὸ ἔργον ἀξιοθεατότερον τοῦ μεγέθους παρεῖχον.

Αἰρομένης οὖν τοσαύτης δυνάμεως ἐπὶ τὴν Ἀσίαν, ὅσην μετ' Ἀλέξανδρον οὐδεὶς ἔσχε πρότερον, οἱ τρεῖς συνέστησαν ἐπὶ Δημήτρειον, Σέλευκος, Πτολεμαῖος, Λυσίμαχος· ἔπειτα κοινῇ πρὸς Πύρρον ἀποστείλαντες, ἐκέλευον ἐξάπτεσθαι Μακεδονίας, καὶ μὴ νομίζειν σπονδάς, ἃς Δημήτρειος οὐκ ἐκείνῳ τοῦ μὴ πολεμεῖσθαι, δέδωκεν, ἀλλ' εἴληφεν ἑαυτῷ, τοῦ πολεμεῖν οἷς βούλεται πρότερον. δεξαμένου δὲ Πύρρου, πολὺς περιέστη πόλεμος ἔτι μέλλοντα Δημήτρειον. ἅμα γὰρ τὴν μὲν Ἑλλάδα πλεύσας στόλῳ μεγάλῳ Πτολεμαῖος ἀφίστη, Μακεδονίαν δὲ Λυσίμαχος ἐκ Θρᾴκης, ἐκ δὲ τῆς ὁμόρου Πύρρος, ἐμβαλόντες ἐλεηλάτουν. ὁ δὲ τὸν μὲν υἱὸν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ βοηθῶν Μακεδονίᾳ, πρῶτον ὥρμησεν ἐπὶ Λυσίμαχον. ἀγγέλλεται δὲ αὐτῷ Πύρρος ᾑρηκὼς πόλιν Βέρροιαν. καὶ τοῦ λόγου ταχέως εἰς τοὺς Μακεδόνας ἐμπεσόντος, οὐδὲν ἔτι τῷ Δημητρείῳ κατὰ κόσμον εἶχεν, ἀλλὰ καὶ ὀδυρμῶν καὶ δακρύων καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὀργῆς καὶ βλασφημιῶν μεστὸν ἦν τὸ στράτευμα· καὶ συμμένειν οὐκ ἤθελον, ἀλλ' ἀπιέναι, τῷ μὲν λόγῳ πρὸς τὰ οἴκοι, τῇ δὲ ἀληθείᾳ, πρὸς τὸν Λυσίμαχον. ἔδοξεν οὖν τῷ Δημητρείῳ, Λυσιμάχου μὲν ἀποστῆναι πορρωτάτω, πρὸς δὲ Πύρρον τραπέσθαι. τὸν

differens, ad oſtentationem, non ad uſum, magno periculo & labore mota fuit. Demetrii vero navium haud erat decor ignavus, neque ob eximium opificium deficiebant uſu, ſed agilitatem & utilitatem mole conſpectiorem præbebant.

Tantis viribus Aſiæ imminentibus, quantas ſecundum Alexandrum habuit nemo quiſquam, tres in Demetrium conſpiravere, Seleucus, Ptolemæus, Lyſimachus. Inde communi nomine miſſis ad Pyrrhum legatis, hortati eum ſunt Macedoniam ut aſſereret, neque duceret inducias, quas Demetrius non ipſi, ne bello laceſſeretur, dederat, ſed ſibi ſumpſerat, quo bellum prius, quibus vellet, poſſet movere. Id ubi probavit Pyrrhus, multiplex Demetrium morantem adhuc bellum circumſtetit. Eodem enim tempore Græciam Ptolemæus ingenti advectus claſſe ſollicitavit, Macedoniam Lyſimachus ex Thracia, ex vicino Pyrrhus incurſionibus populati ſunt. Ille filium in Græcia reliquit, ipſe ad tuendam Macedoniam primum petiit Lyſimachum. Ibi nuntium accepit Pyrrhum urbe Berrhœa potitum. Quo rumore cito ad Macedonas delato, nihil Demetrio jam ordine gerebatur: ſed lamentationibus, lacrymis, & indignatione in illum atque maledictis perſonabat exercitus: neque cohærere ultra, ſed volebant diſcedere, verbo domum ad conſulendum rebus ſuis, re ipſa ad Lyſimachum. Itaque viſum Demetrio eſt quam longiſſime ab Lyſimacho deflectere, & vertere in Pyrrhum. Illum

τὸν μὲν γὰρ ὁμόφυλον εἶναι, καὶ πολλοῖς συνήθη δι' Ἀλέξανδρον· ἔπηλυν δὲ καὶ ξένον ἄνδρα, τὸν Πύῤῥον, οὐκ ἂν αὐτοῦ προτιμῆσαι Μακεδόνας. τούτων μέντοι πολὺ διεψεύσθη τῶν λογισμῶν. ὡς γὰρ ἐγγὺς ἐλθὼν τῷ Πύῤῥῳ παρεστρατοπέδευσεν, ἀεὶ μὲν αὐτοῦ τὴν ἐν τοῖς ὅπλοις λαμπρότητα θαυμάζοντες, ἔκ τε τοῦ παλαιοτάτου βασιλικώτατον ἐθισμένοι νομίζειν τὸν ἐν τοῖς ὅπλοις κράτιστον, τότε δὲ καὶ πράως κεχρῆσθαι τοῖς ἁλισκομένοις πυνθανόμενοι, πάντες δὲ καὶ πρὸς ἕτερον καὶ πρὸς τοῦτον ἀπαλλαγῆναι τοῦ Δημητρίου ζητοῦντες, ἀπεχώρουν λάθρᾳ, καὶ κατ' ὀλίγους τό γε πρῶτον, εἶτα φανερῶς ἅπαν εἶχε κίνησιν καὶ ταραχὴν τὸ στρατόπεδον. τέλος δὲ τῷ Δημητρίῳ τολμήσαντές τινες προσελθεῖν, ἐκέλευον ἀπιέναι καὶ σώζειν αὐτόν· ἀπειρηκέναι γὰρ ἤδη Μακεδόνας ὑπὲρ τῆς ἐκείνου τρυφῆς πολεμοῦντας. οὗτοι μετριώτατοι τῶν λόγων ἐφαίνοντο τῷ Δημητρίῳ πρὸς τὴν τῶν ἄλλων τραχύτητα· καὶ παρελθὼν ἐπὶ σκηνὴν, ὥσπερ οὐ βασιλεὺς, ἀλλ' ὑποκριτὴς, μεταμφιέννυται χλαμύδα φαιὰν ἀντὶ τῆς τραγικῆς ἐκείνης, καὶ διαλαθὼν ὑπεχώρησεν. ὁρμησάντων δὲ τῶν πλείστων εὐθὺς ἐφ' ἁρπαγὴν, καὶ πρὸς ἀλλήλους διαμαχομένων, καὶ τὴν σκηνὴν διασπώντων, ἐπιφανεὶς ὁ Πύῤῥος ἐκράτησεν αὐτοβοεὶ καὶ κατέσχε τὸ στρατόπεδον. καὶ γίνεται πρὸς Λυσίμαχον αὐτῷ συμπάσης Μακεδονίας νέμησις, ἑπταετίαν ὑπὸ Δημητρίου βεβαίως ἀρχθείσης.

Οὕτω δὲ τῶν Δημητρίου πραγμάτων ἐκπεσόντος, καὶ καταφυγόντος εἰς Κασάνδρειαν, ἡ γυνὴ Φίλα περιπαθὴς γενομένη, προσιδεῖν μὲν οὐχ ὑπέμεινεν αὖθις ἰδιώτην καὶ φυγάδα, τὸν τλημονέστατον βασιλέων Δημήτριον, ἀπει-

παμένη

Illum enim popularem esse perpendit, & compluribus ex Alexandri militia familiarem: advenam vero & hospitem non prælaturos Macedonas sibi Pyrrhum. Cæterum hæ eum multum fefellere rationes. Nam ut ex propinquo castra Pyrrho contulit, quum semper ejus fuissent in armis mirati strenuitatem, & plane jam inde antiquitus regno dignissimum essent soliti habere eum, armis qui foret præstantissimus, & vero tunc ejus in captivos lenitatem accepissent; omnes autem & ad alium, præcipue ad hunc ab Demetrio quærerent deficere: clam & exiguis agminibus primum descivere, deinde aperte totus in motu & seditione exercitus. Postremo non dubitaverunt nonnulli adire Demetrium, & monere abiret sibique consuleret: fatigatos enim jam esse Macedonas pro illius luxu bellando. Moderatissima hæc Demetrio oratio præ aliorum visa asperitate est: tabernaculumque ingressus, ut si non rex sed esset histrio, tragicam illam chlamydem pulla commutavit, ac furtim subduxit se. Properantibus plerisque statim ad prædam, atque inter se digladiantibus, dilacerantibusque tabernaculum Demetrii, superveniens Pyrrhus protinus compressit eos, & occupavit castra. Inde partitus est cum Lysimacho universam Macedoniam, in qua annos septem Demetrius nemine turbante regnaverat.

Ita nudatus regno Demetrius quum Cassandriam refugisset, uxor ejus Philla dolore victa non sustinuit iterum privatum & exulem videre regem ærumnosissimum Demetrium: sed

abjecta

παμένη δὲ πᾶσαν ἐλπίδα, καὶ μισήσασα τὴν τύχην αὐτοῦ, βεβαιοτέραν ἐν τοῖς κακοῖς οὖσαν ἢ τοῖς ἀγαθοῖς, πιοῦσα φάρμακον ἀπέθανε. Δημήτριος δὲ ἔτι τὰ λοιπὰ τῶν ναυαγίων ἔχεσθαι διανοηθεὶς, ἀπῆρεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τοὺς ἐκεῖ στρατηγοὺς καὶ φίλους συνῆγεν. ἣν οὖν ὁ Σοφοκλέους Μενέλαος ταῖς αὐτοῦ τύχαις παρατίθησιν,

Ἀλλ᾽ οὑμὸς αἰεὶ πότμος ἐν πυκνῷ θεοῦ
Τροχῷ κυκλεῖται, καὶ μεταλλάσσει φύσιν.
Ὥσπερ σελήνης δ᾽ ὄψις εὐφρόναις δύο
Στῆναι δύναιτ᾽ ἂν οὔποτ᾽ ἐν μορφῇ μιᾷ,
Ἀλλ᾽ ἐξ ἀδήλου πρῶτον ἔρχεται νέα,
Πρόσωπα καλλύνουσα καὶ πληρουμένη,
Χ᾽ ὥταν περ αὑτῆς εὐγενεστάτη φανῇ,
Πάλιν διαρρεῖ, κἀπὶ μηδὲν ἔρχεται.

ταύτῃ μᾶλλον ἄν τις ἀπεικάσαι τὰ Δημητρίου πράγματα καὶ τὰς περὶ αὐτὸν αὐξήσεις καὶ φθίσεις, καὶ ἀναπληρώσεις καὶ ταπεινότητας. οὗ γε καὶ τότε παντάπασιν ἀπολείπειν καὶ κατασβέννυσθαι δοκοῦντος, ἀνέλαμπεν αὖθις ἡ ἀρχή· καὶ δυνάμεις τινὲς ἐπιῤῥέουσαι, κατὰ μικρὸν ἀνεπλήρουν τὴν ἐλπίδα. καὶ τότε πρῶτον ἰδιώτης, καὶ τῶν βασιλικῶν κοσμίων ἔρημος ἐπεφοίτα ταῖς πόλεσιν. καί τις αὐτὸν ἐν Θήβαις τοιοῦτον θεασάμενος, ἐχρήσατο τοῖς Εὐριπίδου στίχοις οὐκ ἀηδῶς,

Μορφὴν ἀμείψας ἐκ θεοῦ βροτησίαν,
Πάρεστι Δίρκης νάματ᾽ Ἰσμηνοῦ θ᾽ ὕδωρ.

Ἐ-

abjecta omni spe fortunam ejus execrata, quæ in adversitatibus esset quam secundis rebus stabilior, atque hausto veneno extincta est. Demetrius vero reliquias adhuc colligere naufragiorum suorum deliberans, contendit in Græciam, ducesque & amicos, quos ibi habebat, contraxit. Igitur quam Sophocleus Menelaus cum fortunis suis confert imaginem,

At mea jugi fortuna volvitur dei
Rota, bifronsque suam retexit indolem,
Lunæ sicut vultus, duas quæ non potest
Noctes in una permanere imagine:
Obscura nunc, sed innovatur illico,
Vultumque sumit, auget atque splendidum.
Et cum refulget nitida lumine plurimo,
Spoliata rursum luce tenebras induit.

huic rectius Demetrii res ejusque incrementa & abscessiones, cumulationes & inclinationes assimiles. Cujus quidem tunc quoque quum prorsus exspirare & extingui videretur, de integro eluxit potentia: affluentesque sensim aliquæ copiæ spem ejus refecerunt. Tunc vero primum privatus, atque regiis destitutus ornamentis, iniit civitates. Ac quum Thebis quispiam eum in isto squalore conspexisset, non illepide Euripidis versus usurpavit,

Habitu Dei mutato in hominis imaginem,
Ismeni adit ripam, Dircesque rivulos.

Ut

Ἐπεὶ δ' ἅπαξ ὥσπερ εἰς ὁδὸν βασιλικὴν τὴν ἐλπίδα κατέστη, καὶ συνίστατο πάλιν σῶμα καὶ σχῆμα περὶ αὐτὸν ἀρχῆς, Θηβαίοις μὲν ἀπέδωκε τὴν πολιτείαν, Ἀθηναῖοι δ' ἀπέστησαν αὐτοῦ. καὶ τόν τε Δίφιλον, ὃς ἦν ἱερεὺς τῶν Σωτήρων ἀναγεγραμμένος ἐκ τῶν ἐπωνύμων, ἀνεῖλον, ἄρχοντας αἱρεῖσθαι πάλιν ὥσπερ ἦν πάτριον ψηφισάμενοι, τόν τε Πύῤῥον ἐκ Μακεδονίας μετεπέμποντο, μᾶλλον ἢ προσεδόκησαν ἰσχύοντα τὸν Δημήτριον ὁρῶντες. ὁ δ' ὀργῇ μὲν ἐπῆλθεν αὐτοῖς, καὶ πολιορκίαν περὶ τὸ ἄστυ συνεστήσατο καρτεράν. Κράτητος δὲ τοῦ φιλοσόφου πεμφθέντος ὑπὸ τοῦ δήμου πρὸς αὐτὸν, ἀνδρὸς ἐνδόξου καὶ δυνατοῦ, τὰ μὲν, οἷς ὑπὲρ τῶν Ἀθηναίων ἐδεῖτο πεισθεὶς, τὰ δ' ἐξ ὧν ἐδίδασκε περὶ τῶν ἐκείνῳ συμφερόντων νοήσας, ἔλυσε τὴν πολιορκίαν, καὶ συναγαγὼν ὅσαι νῆες ἦσαν αὐτῷ, καὶ στρατιώτας μυρίους καὶ χιλίους σὺν ἱππεῦσιν ἐμβιβάσας, ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἔπλει, Λυσιμάχου Καρίαν καὶ Λυδίαν ἀποστήσων. δέχεται δ' αὐτὸν Εὐρυδίκη περὶ Μίλητον ἀδελφὴ Φίλλας, ἄγουσα τῶν αὐτῆς καὶ Πτολεμαίου θυγατέρων Πτολεμαΐδα, καθωμολογημένην ἐκείνῳ πρότερον διὰ Σελεύκου. ταύτην γαμεῖ Δημήτριος, Εὐρυδίκης ἐκδιδούσης. καὶ μετὰ τὸν γάμον εὐθὺς ἐπὶ τὰς πόλεις τρέπεται, πολλῶν μὲν ἑκουσίως προστιθεμένων, πολλὰς δὲ καὶ βιαζόμενος. ἔλαβε δὲ καὶ Σάρδεις· καί τινες τῶν Λυσιμάχου στρατιωτῶν ἀπεχώρησαν πρὸς αὐτὸν, χρήματα καὶ στρατιὰν κομίζοντες. ἐπερχομένου δ' Ἀγαθοκλέους τοῦ Λυσιμάχου μετὰ δυνάμεως, ἀνέβαινεν εἰς Φρυγίαν, ἐγνωκὼς, ἄνπερ Ἀρμενίας ἐπιλάβηται, Μηδείαν κινεῖν, καὶ τῶν ἄνω πραγμάτων ἔχεσθαι, πολλὰς ἐξωθου-

μένῳ

Ut autem semel, tanquam regiam viam, spem est ingressus, corpusque denuo & species circa eum regni cœpit esse, Thebanis restituit rempublicam, Athenienses defecerunt ab eo, ac Diphilum, qui in acta relatus Servatorum sacerdos erat, ex fastis expunxerunt: sciveruntque ut archontes denuo, quod de more iis erat, crearentur: Pyrrhumque ex Macedonia accivere, quum esse Demetrium adverterent exspectatione sua validiorem. Ille inflammatus movit in eos, urbemque valida cinxit obsidione. Cæterum misso ad ipsum philosopho a populo Cratete, claro viro & magnæ autoritatis, partim illius adductus pro Atheniensibus precibus, partim pensitatis illis quæ Crates de rationibus suis subjiciebat sibi, solvit obsidionem, coactisque navibus suis omnibus, ac militum undecim millibus cum equitatu impositis, in Asiam ad Cariam & Lydiam Lysimacho adimendam navigavit. Ibi Eurydice eum, Philæ soror, circa Miletum excepit, adducens suam & Ptolemæi filiam Ptolemaidem, antea ei interprete pactam Seleuco. Hanc Demetrius collocante Eurydice ducit, ac protinus a nuptiis in urbes se convertit. Earum multæ ultro venerunt in potestatem ejus, multæ vi subegit. Cepit etiam Sardes, defeceruntque ad eum nonnulli Lysimachi milites: qui ei pecuniam & copias secum adduxerunt. At superveniente cum exercitu Lysimachi filio Agathocle, Phrygiam petiit, statuitque si occupasset Armeniam, Mediam movere, & superiores tentare provincias: quæ, si repel-

2 leretur,

μένων περιφυγὰς καὶ ἀναχωρήσεις ἐχόντων. ἐπομένου δὲ Ἀγαθοκλέους, ἐν ταῖς συμπλοκαῖς περιῆν· ἐπισιτισμοῦ δὲ καὶ προνομῆς εἰργόμενος, ἠπορεῖτο, καὶ τοῖς στρατιώταις δι᾽ ὑποψίας ἦν ὡς ἐπ᾽ Ἀρμενίαν καὶ Μήδειαν ἐκκλοπίζων. ἅμα δὲ μᾶλλον ὁ λιμὸς ἐπέτεινε, καὶ διαμαρτία τις γενομένη περὶ τὴν Λύκου διάβασιν πλῆθος ἀνθρώπων ἁρπαθὲν ὑπὸ τοῦ ῥεύματος ἀπώλεσεν· ὅμως δὲ τοῦ σκώπτειν οὐκ ἀπείχοντο. προγράφει δέ τις αὐτοῦ πρὸ τῆς σκηνῆς τὴν τοῦ Οἰδίποδος ἀρχὴν, μικρὸν παραλλάξας,

Τέκνον τυφλοῦ γέροντος Ἀντιγόνου, τίνας
Χώρους ἀφίγμεθα;

Τέλος δὲ καὶ νόσου τῷ λιμῷ συνεπιτιθεμένης, ὥσπερ εἴωθεν, ἐπὶ βρώσεις ἀναγκαίας τρεπομένων, τοὺς πάντας οὐκ ἐλάσσονας ὀκτακισχιλίων ἀποβαλὼν, ἀπῆγε ὀπίσω τοὺς λοιπούς· καὶ καταβὰς εἰς Ταρσὸν, ἐβούλετο μὲν ἀπέχεσθαι τῆς χώρας, οὔσης ὑπὸ Σελεύκῳ τότε, καὶ πρόφασιν ἐκείνῳ μηδεμίαν παρασχεῖν· ὡς δὲ ἦν ἀμήχανον, ἐν ταῖς ἐσχάταις ὄντων ἀπορίαις τῶν στρατιωτῶν, καὶ τοῦ Ταύρου τὰς ὑπερβολὰς Ἀγαθοκλῆς ἀπετείχισε, γράφει πρὸς Σέλευκον ἐπιστολὴν, μακρόν τινα τῆς αὐτοῦ τύχης ὀδυρμὸν, εἶτα πολλὴν ἱκεσίαν καὶ δέησιν ἔχουσαν, ἀνδρὸς οἰκείου λαβεῖν οἶκτον, ἄξια καὶ πολεμίοις συναλγῆσαι πεπονθότος. ἐπικλασθέντος δέ πως Σελεύκου, καὶ γράψαντος τοῖς ἐκεῖ στρατηγοῖς, ὅπως αὐτῷ τε τῷ Δημητρίῳ χορηγίαν βασιλικὴν καὶ τῇ δυνάμει τροφὴν ἄφθονον παρέχωσιν, ἐπελθὼν Πατροκλῆς, ἀνὴρ συνετὸς εἶναι δοκῶν καὶ Σελεύκῳ φίλος πιστὸς, οὐ τὸ τῆς δαπάνης ἔφη πλεῖστον εἶναι

leretur, multa præberent effugia & receptus. Premente eum Agathocle, fuit in procursationibus levibusque prœliis superior, sed frumentatione & pabulatione prohibitus in magnis fuit angustiis, militibusque in suspicionem venit, quod in Armeniam & Mediam eos exportaret. Simul fames magis intendebatur, atque ex errore quodam in transitu Lyci multi milites undis rapti interierunt. Nec a dicteriis abstinuerunt tamen. Præscripsit taberrnaculo ejus quidam Oedipi exordium paululum immutatum,

Quo gentium cæci Antigoni fili senis
Devenimus?

Morbus quoque demum ubi eum super pestilentiam, ut solet quum quibusvis cibariis vescuntur necessario, infestaret: amissis non minus in summa octo millibus militum, reliquos retro reduxit. Ut Tarsum descendit, cupivit quidem abstinere a prædando, quia ea regio tunc in ditione erat Seleuci, neque ansam illi præbere ullam: verum quod fieri id non posset in ultima militum inopia, & Tauri juga Agathocles muro clausisset, dedit ad Seleucum literas, quibus prolixe sortem lamentabatur suam: inde supplex obsecrabat, miseraretur hominis necessarii, ita afflicti ut commovere posset vel hostes. Quum esset nonnihil fractus Seleucus, atque illius regionis præsidibus scripsisset, ut ipsi Demetrio sumptum regalem, copiisque ejus abunde præberent commeatum: interveniens Patrocles, vir prudentia celebris ac fidus Seleuci amicus, negavit sumptum in militum

εἶναι τῶν Δημητρίου στρατιωτῶν τρεφομένων, ἀλλ' ἐνδιατρίβοντα τῇ χώρᾳ Δημήτριον οὐ καλῶς περιορᾶν αὐτόν, ὃς ἀεὶ βιαιότατος ὢν καὶ μεγαλοπραγμονέστατος βασιλέων, νῦν ἐν τύχαις γέγονεν, αἳ καὶ τοὺς φύσει μετρίους ἐξάγουσι τολμᾶν καὶ ἀδικεῖν. ἐκ τούτου παροξυνθεὶς ὁ Σέλευκος ἐξώρμησεν εἰς Κιλικίαν μετὰ πολλῆς δυνάμεως. ὁ δὲ Δημήτριος, ἐκπλαγεὶς τῇ δι' ὀλίγου μεταβολῇ τοῦ Σελεύκου, καὶ φοβηθείς, ὑπέστειλε τοῖς ὀχυρωτάτοις τοῦ Ταύρου, καὶ διαπεμπόμενος, ἠξίου μάλιστα μὲν αὐτὸν περιϊδεῖν τῶν αὐτονόμων τινὰ βαρβάρων κτησάμενον ἀρχήν, ἐν ᾗ καταβιώσεται πλάνης καὶ φυγῆς παυσάμενος· εἰ δὲ μή, τὸν χειμῶνα διαθρέψαι τὴν δύναμιν αὐτόθι, καὶ μὴ πάντων ἐνδεᾶ καὶ γυμνὸν ἐξελαύνειν καὶ προβάλλειν τοῖς πολεμίοις.

Ἐπεὶ δὲ Σέλευκος ταῦτα πάντα ὑποπτεύων, ἐκέλευσεν αὐτόν, εἰ βούλεται, δύο μῆνας ἐν τῇ Καταονίᾳ χειμάσαι, δόντα τοὺς πρώτους τῶν φίλων ὁμήρους, ἅμα δὲ τὰς εἰς Συρίαν ἀπετείχιζεν ἐκβολάς· ἐκκλειόμενος ὥσπερ θηρίον ὁ Δημήτριος κύκλῳ καὶ περιβαλλόμενος, ὑπ' ἀνάγκης τρέπεται πρὸς ἀλκήν, καὶ τήν τε χώραν κατέτρεχε, καὶ τῷ Σελεύκῳ προσβάλλοντι συμπλεκόμενος, ἀεὶ πλέον εἶχε. καί ποτε τῶν δρεπανηφόρων εἰς αὐτὸν ἀφεθέντων, ὑπερβὰς τροπὴν ἐποιήσατο, καὶ τῶν εἰς Συρίαν ὑπερβολῶν τοὺς ἀποτειχίζοντας ἐξελάσας ἐκράτησεν. καὶ ὅλως ἐπῆρτο τῇ γνώμῃ, καὶ τοὺς στρατιώτας ἀνατεθαρρηκότας ὁρῶν, παρεσκευάζετο διαγωνίσασθαι πρὸς τὸν Σέλευκον ἐπὶ τοῖς μεγίστοις ἄθλοις, ἠπορημένον ἤδη καὶ αὐτόν. ἀπέστρεψε μὲν γὰρ τὴν

περὶ

tum Demetrii neceſſaria tanti faciendum: ſed conſulere eum parum recte, quod Demetrium, qui regum ſemper fuiſſet violentiſſimus, atque ad res magnificas gerendas acerrimus, nunc vero fluctibus jactatus eſſet fortunæ, quæ etiam ſua ſponte moderatos ad audendum atque ad injuriam impellat, permitteret in finibus ſuis morari. His verbis ſtimulatus Seleucus magno exercitu contendit in Ciliciam. Attonitus Demetrius mutatione tam celeri Seleuci, paviduſque, ad loca Tauri munitiſſima recepit ſe, miſſiſque ad eum legatis oravit maxime ut concederet ſibi liberorum barbarorum aliquod regnum quærere, ubi explicatus erroribus & fuga reliquum vitæ traduceret: ſin minus, copias ſuas ut ibi aleret per hyemem, neque omnium rerum egenum nudumque ſummoveret, & objiceret hoſtibus.

Ubi Seleucus, qui hæc omnia habebat ſuſpecta, præſcripſit ei ut duos menſes, ſi videretur ei, in Cataonia hybernaret, datis ſibi amicis primariis obſidibus, ſimulque fauces, qua patet iter in Syriam obſtruxit: incluſus undique inſtar feræ Demetrius & circumventus, vertit ſe neceſſario ad vim, fineſque Seleuci depopulatus eſt, ac cum adoriente confligens Seleuco ſemper fuit ſuperior. Currus falcatos aliquando in ſe emiſſos ſuperavit, atque hoſtes fudit fugavitque. Ad hæc clauſtra Syriæ dejectis munitoribus in ſuam redegit poteſtatem. Jamque plane animo erectus, cernenſque milites ſuos alacres, inſtitit cum Seleuco de ſumma dimicare. Erat hic jam perplexus: quippe rejecerat

περὶ Λυσιμάχου βοήθειαν, ἀπιστῶν καὶ φοβούμενος· αὐτὸς δὲ καθ' ἑαυτὸν ὤκνει τῷ Δημητρίῳ συνάψαι, δεδιὼς τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀεὶ μεταβολὴν, ἐκ τῶν ἐσχάτων ἀπορειῶν τὰς μεγίστας εὐτυχίας ἐπιφέρουσαν. νόσος μέντοι βαρεῖα τὸν Δημήτριον ἐν τούτῳ καταλαβοῦσα, τό, τε σῶμα δεινῶς ἐκάκωσε, καὶ τὰ πράγματα παντάπασι διέφθειρεν. οἱ μὲν γὰρ ἀπεχώρησαν πρὸς τοὺς πολεμίους, οἱ δὲ διερρύησαν αὐτοῦ τῶν στρατιωτῶν. μόλις δὲ ἐν ἡμέραις τεσσαράκοντα ῥαΐσας, καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἀναλαβὼν, καὶ ὁρμήσας, ὅσον ἰδεῖν καὶ δοξάσαι τοὺς πολεμίους, ἐπὶ Κιλικίας, εἶτα νυκτὸς ἄνευ σάλπιγγος ἄρας ἐπὶ θάτερα, καὶ τὸν Ἀμανὸν ὑπερβαλὼν, ἐπόρθει τὴν κάτω χώραν ἄχρι τῆς Κυρρηστικῆς.

Ἐπιφανέντος δὲ τοῦ Σελεύκου, καὶ ποιουμένου τὰς καταλύσεις ἐγγὺς, ἀναστήσας ὁ Δημήτριος τὸ στράτευμα, νυκτὸς ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτὸν, ἀγνοοῦντα μέχρι πολλοῦ καὶ κοιμώμενον. αὐτομόλων δέ τινων παραγγελλομένων καὶ φρασάντων τὸν κίνδυνον, ἐκπλαγεὶς καὶ ἀναπηδήσας, ἐκέλευσε σημαίνειν, ἅμα τὰς κρηπῖδας ὑποδούμενος, καὶ βοῶν πρὸς τοὺς ἑταίρους ὡς θηρίῳ δεινῷ συμπλέκεται. Δημήτριος δὲ τῷ θορύβῳ τῶν πολεμίων αἰσθόμενος ὅτι μεμήνυται, κατὰ τάχος ἀπῆγεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προσκειμένου τοῦ Σελεύκου, πέμψας τινὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπὶ θάτερον κέρας, ἐποίησε τινὰ τροπὴν τῶν ἐναντίων. εἶτα μέντοι Σέλευκος αὐτὸς, ἀφεὶς τὸν ἵππον, καὶ τὸ κράνος ἀποθέμενος, καὶ λαβὼν πέλτην, ἀπήντα τοῖς μισθοφόροις ἐπιδεικνύμενος αὐτὸν, καὶ μεταβάλλεσθαι παρακαλῶν, ἤδη ποτὲ συμφρονήσαντας ὅτι φειδόμενος

jecerat Lysimachi auxilia, quod ei diffideret & metueret. Dubitabat vero solus cum Demetrio signa conferre, desperationem ejus formidans, perpetuamque vicissitudinem ejus fortunæ, quæ ex novissimis difficultatibus summas afferebat felicitates. At gravis morbus interea Demetrium occupans, cum corpus ejus debilitavit vehementer, tum rationes ejus semel convulsit, quando alii milites ejus ad hostes transfere, pars dilapsi sunt. Tandem diebus quadraginta vires recollegit, trahensque secum reliquias exercitus, speciem præbuit, & movit hostibus suspicionem, petere se Ciliciam: mox nocte sine tuba in alteram partem motis signis, superatoque Amano, incursavit subjectam regionem usque ad Cyrrhesticam.

Quum supervenisset Seleucus, essetque metatus in propinquo, excitavit Demetrius exercitum suum, movitque in eum noctu, diu nihil sentientem & sopitum. Verum a perfugis quibusdam, qui ad ipsum concesserunt, de periculo edoctus, cohorruit, exiliensque ex lecto signa jussit canere: ac dum crepidas induit, clamavit ad amicos commissum se cum immani fera. At Demetrius ex hostium trepidatione consilium suum animadvertens detectum, recepit se propere. Orta luce quum instaret Seleucus, certum de suis in alterum cornu misit, ipse hostem partim in cornu sibi opposito in fugam egit. Mox tamen ipse Seleucus dimisso equo, galeaque detracta, & parma sumpta, processit in primam aciem, monstrans se mercenariis: hortatusque est eos ad se ut transirent, tandemque

μενος ἐκείνων, οὐ Δημητρίου, χρόνον πολὺν διατετέλεκεν. ἐκ τούτου πάντες ἀσπαζόμενοι, καὶ βασιλέα προσαγορεύοντες μεθίσαντο. Δημήτριος δὲ, πολλῶν μεταβολῶν αἰσθόμενος, ἐσχάτην ἐκείνην ἤκουσαν ἐπ' αὐτὸν ἐκκλίνας, ἐπὶ τὰς Ἀμανίδας ἔφυγε πύλας, καὶ καταλαβὼν ὕλην τινὰ συνηρεφῆ, μετὰ φίλων τινῶν καὶ ἀκολούθων ὀλίγων παντάπασιν ὄντων προσέμεινε τὴν νύκτα, βουλόμενος, εἰ δύναιτο, τῆς ἐπὶ Καῦνον ὁδοῦ λαβέσθαι, καὶ διεκπεσεῖν ἐπὶ τὴν ἐκεῖ θάλασσαν, οὗ τὸν ναύσταθμον εὑρήσειν ἤλπισεν. ὡς δὲ ἔγνω μηδὲ ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐφόδιον ἔχοντας αὐτοὺς, ἐπ' ἄλλων ἐγίνετο λογισμῶν. εἶτα μέντοι Σωσιγένης ἐπῆλθεν ἑταῖρος αὐτοῦ χρυσοῦς τετρακοσίους ὑπεζωσμένος, καὶ ἀπὸ τούτων ἐλπίζοντες ἄχρι θαλάσσης διαγενήσεσθαι, πρὸς τὰς ὑπερβολὰς ἐχώρουν σκοταῖοι. πυρῶν δὲ καιομένων πρὸς αὐταῖς πολεμίων, ἀπογνόντες ἐκείνην τὴν ὁδὸν, αὖθις ἀνεχώρησαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, οὔτε πάντες (ἔνιοι γὰρ ἀπέδρασαν) οὔτε ὁμοίως οἱ παραμένοντες πρόθυμοι. τολμήσαντος δέ τινος εἰπεῖν τι, ὡς Σελεύκῳ χρὴ τὸ σῶμα παραδοῦναι, Δημήτριος ὥρμησε μὲν τὸ ξίφος σπασάμενος ἀνελεῖν ἑαυτόν· οἱ δὲ φίλοι περιστάντες καὶ παραμυθούμενοι, συνέπεισαν οὕτω ποιῆσαι. καὶ πέμπει πρὸς Σέλευκον, ἐπιτρέπων ἐκείνῳ τὰ καθ' ἑαυτόν.

Ἀκούσας δὲ Σέλευκος, οὐκ ἔφη τῇ Δημητρίου τύχῃ σώζεσθαι Δημήτριον, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν αὐτῷ φιλανθρωπίας καὶ χρηστότητος ἐπίδειξιν διδούσης. καλέσας δὲ τοὺς ἐπιμελητὰς, σκηνήν τε πηγνύναι βασι-

intelligerent tamdiu cunctatum ſe eſſe ut illis parceret, non Demetrio. Ibi omnes ſalutantes eum & regem appellantes, tranſitionem fecere. Demetrius, qui multarum converſionum extremam illam premere intelligebat ſe, deflectens de via ad portas Amanidas refugit: aſſequutuſque cum amicis quibuſdam & miniſtris admodum paucis denſam ſylvam, exſpectavit ibi noctem, certus, ſiqua fieri poſſet, viam Caunum verſus arripere, atque ad propinquum illic mare, ubi claſſem ſperabat ſe inventurum, evadere. Ut vero comperit ne in illum quidem diem habere eos viaticum, applicuit ad alia conſilia animum. Poſtquam tamen advenit amicus ejus Soſigenes quadringentis aureis ſuccinctus, his toleraturos ſe uſque ad mare ſperantes, contenderunt per tenebras ad juga montium ſuperanda. Cæterum quia hoſtium frequentes ignes apud ea lucebant, illo deplorato itinere, retro ſe, unde digreſſi erant, receperunt; neque omnes tamen (aliqui enim profugerant) neque perinde, qui remanſerunt, alacres. Quum dicere quidam ſuſtinuiſſet, Seleuco ut ſe traderet, admovit Demetrius manum gladio ad ſe interficiendum. Verum circumfuſi amici, conſolanteſque induxerunt eum ut id conſilii ſequeretur. Ita miſſis certis Seleuci fidei ſalutem ſuam permittit.

Ea re nuntiata, negavit Seleucus ipſius fortuna incolumem eſſe Demetrium, ſed ſua; quæ cum reliqua felicitate humanitatis ſibi & clementiæ materiam oſtendendæ præberet: ac vocatis procuratoribus tabernaculum ſtatui re-

βασιλικὴν ἐκέλευσεν, καὶ πάντα τἆλλα ποιεῖν καὶ παρασκευάζειν εἰς ὑποδοχὴν καὶ θεραπείαν μεγαλοπρεπῶς. ἦν δέ τις Ἀπολλωνίδης παρὰ τῷ Σελεύκῳ τοῦ Δημητρίου γεγονὼς συνήθης· τοῦτον εὐθὺς ἐξέπεμψε πρὸς αὐτὸν, ὅπως ἡδίων γένηται, καὶ θαρρῶν ὡς πρὸς οἰκεῖον ἄνδρα καὶ κηδεστὴν ἀπαντᾷ. φανερᾶς δὲ τῆς γνώμης αὐτοῦ γενομένης, ὀλίγοι τὸ πρῶτον, εἶτα οἱ πλεῖστοι τῶν φίλων ἐξεπήδων παρὰ τὸν Δημήτριον, ἁμιλλώμενοι καὶ φθάνοντες ἀλλήλους. ἠλπίζετο γὰρ εὐθὺς παρὰ τῷ Σελεύκῳ μέγιστος ἔσεσθαι. τοῦτο δὲ ἐκείνῳ μὲν εἰς φθόνον μετέβαλλε τὸν ἔλεον, τοῖς δὲ κακοήθεσι καὶ βασκάνοις παρέσχεν ἀποτρέψαι καὶ διαφθεῖραι τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως, ἐκφοβήσασιν αὐτὸν, ὡς οὐκ εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἅμα τῷ πρῶτον ὀφθῆναι τὸν ἄνδρα, μεγάλων ἐσομένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νεωτερισμῶν. ἄρτι δὴ τοῦ Ἀπολλωνίδου πρὸς τὸν Δημήτριον ἀφιγμένου περιχαροῦς, καὶ τῶν ἄλλων ἐπερχομένων καὶ λόγους θαυμαστοὺς ἀπαγγελλόντων παρὰ τοῦ Σελεύκου, καὶ τοῦ Δημητρίου μετὰ τηλικαύτην δυστυχίαν καὶ κακοπραγίαν, εἰ καὶ πρότερον ἐδόκει τὴν παράδοσιν τοῦ σώματος αἰσχρὰν πεποιῆσθαι, τότε μετεγνωκότος διὰ τὸ θαρρεῖν καὶ πιστεύειν ταῖς ἐλπίσιν, ἦλθε Παυσανίας ἔχων στρατιώτας ὁμοῦ πεζοὺς καὶ ἱππεῖς περὶ χιλίους. καὶ τούτοις περισχὼν τὸν Δημήτριον ἄφνω, τοὺς δὲ ἄλλους ἀποστήσας, Σελεύκῳ μὲν αὐτὸν εἰς ὄψιν οὐ κατέστησεν, εἰς δὲ Χερρόνησον τὴν Συριακὴν ἀπήγαγεν. ὅπου τὸ λοιπὸν ἰσχυρᾶς φυλακῆς ἐπισταθείσης, θεραπεία μὲν ἧκεν ἱκανὴ παρὰ Σελεύκου, καὶ χρήματα καὶ δίαιτα παρεσκευάζετο καθ' ἡμέραν οὐ μεμπτὴ, δρόμοι δὲ καὶ περίπατοι βασιλικοὶ, καὶ παράδεισοι θήρας ἔχοντες ἀπεδείχθησαν. ἦν δὲ καὶ

τῶν

regale præcepit, omniaque alia fieri & parari ad eum excipiendum & tractandum splendide. Erat in comitatu Seleuci quidam Apollonides, cui familiaritas intercesserat cum Demetrio. Hunc, quo animo esset erectiore, & citra ullum metum tanquam ad necessarium & generum veniret, confestim misit ad eum. Vulgata Seleuci sententia, pauci primo, mox plerique amici ejus pro se quisque magno studio processerunt certatim Demetrio obviam. Sperabatur enim statim apud Seleucum maximus fore. Cæterum vertit id ei ex misericordia in invidiam, malignisque atque invidis divertendæ & depravandæ regis humanitatis præbuit occasionem, terrentibus regem, sine mora simul atque conspectus ille esset, multas innovationes extituras in exercitu. Quum modo autem Apollonides ad Demetrium lætus venisset, sequutique essent alii, & mirificos sermones nuntiarent a Seleuco, ac Demetrius ex tam dira fortuna & infesto casu, quamvis ante corporis deditionem se fecisse fœdam censuerat, tunc ex fiducia & spe ostentata fretus sententiam mutavisset: venit cum pedibus simul & equitibus ad mille Pausanias, atque his repente Demetrium circumfusum, aliis remotis, in Seleuci non adduxit conspectum, sed in Chersonesum Syriæ removit. Ubi per reliquum tempus valida adhibita custodia, cultus sufficiens Seleuci jussu præbitus ei fuit, pecuniaque, & ad victum necessaria quotidie subministrata prolixe. Curriculi præterea assignati & ambulationes regiæ, & instructa feris vivaria. Adhæc

ami-

τῶν φίλων τῶν συμφυγόντων τῷ βουλομένῳ συνεῖναι· καὶ παρ' αὐτοῦ τινες ὅμως ἐπιφοιτῶντες ἀπὸ τοῦ Σελεύκου ἧκον, κομίζοντες ἐπιεικεῖς λόγους, καὶ θαρρεῖν παρακαλοῦντες, ὡς ὅταν πρῶτον Ἀντίοχος ἀφίκηται σὺν Στρατονίκῃ, διαθησομένου.

Ὁ δὲ Δημήτριος ἐν τοιαύτῃ τύχῃ γεγονὼς ἐπέστειλε πρὸς τὸν υἱὸν καὶ τοὺς περὶ Ἀθήνας καὶ Κόρινθον ἡγεμόνας καὶ φίλους, μήτε γράμμασιν αὐτοῦ μήτε σφραγῖδι πιστεύειν, ἀλλ' ὥσπερ τεθνηκότος, Ἀντιγόνῳ τὰς πόλεις καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα διαφυλάττειν. Ἀντίγονος δὲ τὴν τοῦ πατρὸς σύλληψιν πυθόμενος, καὶ βαρέως ἐνεγκὼν, καὶ πενθίμην ἀναλαβὼν ἐσθῆτα, πρός τε τοὺς ἄλλους βασιλεῖς ἔγραψε, καὶ πρὸς αὐτὸν Σέλευκον δεόμενος, καὶ πᾶν ὅ, τι λοιπὸν ἦν αὐτοῖς παραδιδοὺς, καὶ πρὸ πάντος ὁμηρεύειν ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ πατρός. καὶ συνεδέοντο ταῦτα πόλεις τε πολλαὶ, καὶ δυνάσται, πλὴν Λυσιμάχου. Λυσίμαχος δὲ καὶ χρήματα πολλὰ πέμπων ὑπισχνεῖτο Σελεύκῳ κτείναντι Δημήτριον. ὁ δὲ ἐκεῖνον μὲν καὶ ἄλλως προβαλλόμενος, ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ μιαρὸν ἡγεῖτο καὶ βάρβαρον. Ἀντιόχῳ δὲ τῷ παιδὶ καὶ Στρατονίκῃ παραφυλάττων Δημήτριον, ὡς ἐκείνων ἡ χάρις γένοιτο, παρήγαγε τὸν χρόνον.

Ὁ δὲ Δημήτριος, ὡς ἐν ἀρχῇ τὴν τύχην προσπεσοῦσαν ὑπέμεινε, καὶ ῥᾷον ἤδη φέρειν εἰθίζετο τὰ παρόντα, πρῶτον μὲν ἁμωσγέπως ἐκίνει τὸ σῶμα, θήρας ἐφ' ὅσον ἦν καὶ δρόμων ἁπτόμενος, ἔπειτα κατὰ μικρὸν ὄκνου πρὸς αὐτὰ καὶ νωθείας ἐπίμπλατο, καὶ φέρων ἑαυτὸν εἰς πότους καὶ κύβους κατέβαλλε, καὶ τοῦ χρόνου τὸ πλεῖστον ἐν τούτοις διῆγεν· εἴτε τοὺς ἐν τῷ νή-

φειν

amicis, qui fuerant fugam ejus comitati, quicunque vellent, poteſtas facta cum eo vivendi. Aliqui etiam quotidie ad eum a Seleuco ventitabant cum benignis mandatis, bono animo eſſet hortantes, atque ut primum Antiochus cum Stratonice adeſſet, conventurum oſtendentes inter ipſos de pactis.

Demetrius vero, poſtquam in eam decidit fortunam, mandavit filio ducibuſque & amicis qui Athenis & Corinthi erant, ne literis vel annulo ſuo fidem adhiberent, ſed ut ſi mortuus ſit, reſervarent oppida & reliquias regni Antigono. At Antigonus allatam patris captivitatem graviter ferens, ſumpta veſte lugubri cum ad alios reges tum ad Seleucum ſupplex ſcribit, & quicquid relictum ipſis fuerat traditurus, ante omnia pro parente offert ſe obſidem. Eadem oraverunt multæ civitates & dynaſtæ extra Lyſimachum. Hic etiam ingentem pecuniam per legatos Seleuco, ſi necaſſet Demetrium, obtulit. Seleucus autem vel alias eum execratus, longe impenſius hinc duxit deteſtabilem & barbarum. Antiocho vero & Stratonicæ reſervans Demetrium, ut illorum beneficium foret, protrahebat tempus.

At Demetrius ut initio fortunæ caſum tulit, facilius jam præſentem ſortem aſſuevit tolerare. Primo corpus quovis modo exercuit, venatione, quatenus licebat, & curſibus utens. Hinc paulatim ab iis ad pigritiam & ignaviam delapſus, præcipitavit ſe in pocula & aleam, atque his tempus fere traduxit; vel quo conditionis

φεύγειν ἀναλογισμοὺς τῶν παρόντων ἀποδιδράσκων, καὶ παρακαλυπτόμενος τῇ μέθῃ τὴν διάνοιαν· εἴτε συγγνοὺς ἑαυτῷ τοῦτον εἶναι τὸν βίον, ὃν ἔκπαλαι ποθῶν καὶ διώκων, ἄλλως ὑπ' ἀνοίας καὶ κενῆς δόξης ἐπλάζετο, καὶ πολλὰ μὲν ἑαυτῷ, πολλὰ δ' ἑτέροις πράγματα παρεῖχεν, ἐν ὅπλοις καὶ στόλοις καὶ στρατοπέδοις τὸ ἀγαθὸν ζητῶν, ὃ νῦν ἐν ἀπραγμοσύνῃ καὶ σχολῇ καὶ ἀναπαύσει μὴ προσδοκήσας ἀνεύρηκε. τί γὰρ ἄλλο τῶν πολέμων καὶ τῶν κινδύνων πέρας ἐστὶ τοῖς φαύλοις βασιλεῦσι, κακῶς καὶ ἀνοήτως διακειμένοις, οὐχ ὅτι μόνον τρυφὴν καὶ ἡδονὴν ἀντὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ διώκουσιν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἥδεσθαι μηδὲ τρυφᾶν ὡς ἀληθῶς ἴσασιν; ὁ δ' οὖν Δημήτριος ἔτος τρίτον ἐν τῇ Χερρονήσῳ καθειργμένος, ὑπ' ἀργίας καὶ πλησμονῆς καὶ οἴνου νοσήσας ἀπέθανε, ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα βεβιωκώς. καὶ Σέλευκος ἤκουσέ τε κακῶς, καὶ μετενόησεν οὐ μετρίως, ἐν ὑποψίᾳ τὸν Δημήτριον θέμενος τότε καὶ μήτε Δρομιχαίτην, ἄνδρα βάρβαρον Θρᾷκα μιμησάμενος, οὕτω φιλανθρώπως καὶ βασιλικῶς ἁλόντι Λυσιμάχῳ χρησάμενον.

Ἔσχε μέντοι καὶ τὰ περὶ τὴν ταφὴν αὐτοῦ τραγικήν τινα καὶ θεατρικὴν διάθεσιν. ὁ γὰρ υἱὸς Ἀντίγονος, ὡς ᾔσθετο τὰ λείψανα κομιζόμενα, πάσαις ἀναχθεὶς ταῖς ναυσὶν, ἐπὶ νήσων ἀπήντησε. καὶ δεξάμενος εἰς τὴν μεγίστην τῶν ναυαρχίδων ἔθετο τὴν ὑδρίαν χρυσήλατον οὖσαν. αἱ δὲ πόλεις αἷς προσεῖχον, τοῦτο μὲν, στεφάνους ἐπέφερον τῇ ὑδρίᾳ, τοῦτο δὲ ἄνδρας ἐν σχήματι πενθίμῳ συνθάψοντας καὶ συμπαραπέμψοντας ἀπέστελλον. εἰς

δὲ

ditionis ſuæ præſentis cogitationes, quibus angebatur ſobrius, devitaret, & obtegeret crapula mentem ſuam: vel, quo perſpiceret jam hanc eſſe vitam quam jampridem affectaſſet & captaſſet, temere vero ex vecordia & inani ambitione erraſſet, multumque ſibi ipſe, multum negotii exhibuiſſet aliis, dum in armis, claſſibus, caſtris, quærit ſummam felicitatem, quam tunc in tranquillitate & otio & quiete nec opinato repeririſſet. Nam quis bellorum & periculorum eſt miſeris regibus terminus alius, qui adeo male & inſipienter ſibi conſulunt, ut non delicias ſolum & voluptatem venentur virtutis & honeſti loco, ſed & neque jucunde vivere neque oblectare ſe vere ſciant? Igitur Demetrius poſtquam tertium annum incluſus Cherſonneſo fuit, ex otio ſagina & vino in morbum delapſus deceſſit, quum annos natus eſſet quatuor & quinquaginta. Seleucus & infamis fuit & non mediocriter eum pœnituit quod Demetrium eo tempore ſuſpectum habuiſſet, neque barbarum Thracem eſſet æmulatus Dromichætem, qui tam benigne & regaliter de Lyſimacho capto conſuluerat.

At enim habuit & funus Demetrii tragicam theatralemque ſpeciem. Nam filius ejus Antigonus ubi reliquias patris cognovit afferri, totam claſſem ſolvit, eiſque apud inſulas occurrit obviam. Ut eas accepit, impoſuit urnam, quæ ex ſolido auro erat, in navem prætoriam. Civitates, ad quas appulerunt, hinc coronas ingeſſerunt urnæ, hinc viros cultu lugubri miſerunt ad exequias decorandas & proſequendas. Decurrente

εἶναι τῶν Δημητρίου στρατιωτῶν τρεφομένων, ἀλλ' ἐνδιατρίβοντα τῇ χώρᾳ Δημήτριον οὐ καλῶς περιορᾶν αὐτὸν, ὃς ἀεὶ βιαιότατος ὢν καὶ μεγαλοπραγμονέστατος βασιλέων, νῦν ἐν τύχαις γέγονεν, αἳ καὶ τοὺς φύσει μετρίους ἐξάγουσι τολμᾷν καὶ ἀδικεῖν. ἐκ τούτου παροξυνθεὶς ὁ Σέλευκος ἐξώρμησεν εἰς Κιλικίαν μετὰ πολλῆς δυνάμεως. ὁ δὲ Δημήτριος, ἐκπλαγεὶς τῇ δι' ὀλίγου μεταβολῇ τοῦ Σελεύκου, καὶ φοβηθεὶς, ὑπέστειλε τοῖς ὀχυρωτάτοις τοῦ Ταύρου, καὶ διαπεμπόμενος, ἠξίου μάλιστα μὲν αὐτὸν περιιδεῖν τῶν αὐτονόμων τινὰ βαρβάρων κτησάμενον ἀρχὴν, ἐν ᾗ καταβιώσεται πλάνης καὶ φυγῆς παυσάμενος· εἰ δὲ μὴ, τὸν χειμῶνα διαθρέψαι τὴν δύναμιν αὐτόθι, καὶ μὴ πάντων ἐνδεᾶ καὶ γυμνὸν ἐξελαύνειν καὶ προβάλλειν τοῖς πολεμίοις.

Ἐπεὶ δὲ Σέλευκος ταῦτα πάντα ὑποπτεύων, ἐκέλευσεν αὐτὸν, εἰ βούλεται, δύο μῆνας ἐν τῇ Καταονίᾳ χειμάσαι, δόντα τοὺς πρώτους τῶν φίλων ὁμήρους, ἅμα δὲ τὰς εἰς Συρίαν ἀπετείχιζεν ἐμβολάς· ἐγκλειόμενος ὥσπερ θηρίον ὁ Δημήτριος κύκλῳ καὶ περιβαλλόμενος, ὑπ' ἀνάγκης τρέπεται πρὸς ἀλκὴν, καὶ τήν τε χώραν κατέτρεχε, καὶ τῷ Σελεύκῳ προσβάλλοντι συμπλεκόμενος, ἀεὶ πλέον εἶχε. καί ποτε τῶν δρεπανηφόρων εἰς αὐτὸν ἀφεθέντων, ὑπερβὰς τροπὴν ἐποιήσατο, καὶ τῶν εἰς Συρίαν ὑπερβολῶν τοὺς ἀποτειχίζοντας ἐξελάσας ἐκράτησεν. καὶ ὅλως ἐπῆρτο τῇ γνώμῃ, καὶ τοὺς στρατιώτας ἀνατεθαῤῥηκότας ὁρῶν, παρεσκευάζετο διαγωνίσασθαι πρὸς τὸν Σέλευκον περὶ τοῖς μεγίστοις ἄθλοις, ἠπορημένον ἤδη καὶ αὐτόν. ἀπέστρεψε μὲν γὰρ τὴν

παρὰ

tum Demetrii necessaria tanti faciendum: sed consulere eum parum recte, quod Demetrium, qui regum semper fuisset violentissimus, atque ad res magnificas gerendas acerrimus, nunc vero fluctibus jactatus esset fortunæ, quæ etiam sua sponte moderatos ad audendum atque ad injuriam impellat, permitteret in finibus suis morari. His verbis stimulatus Seleucus magno exercitu contendit in Ciliciam. Attonitus Demetrius mutatione tam celeri Seleuci, pavidusque, ad loca Tauri munitissima recepit se, missisque ad eum legatis oravit maxime ut concederet sibi liberorum barbarorum aliquod regnum quærere, ubi explicatus erroribus & fuga reliquum vitæ traduceret: sin minus, copias suas ut ibi aleret per hyemem, neque omnium rerum egenum nudumque summoveret, & objiceret hostibus.

Ubi Seleucus, qui hæc omnia habebat suspecta, præscripsit ei ut duos menses, si videretur ei, in Cataonia hybernaret, datis sibi amicis primariis obsidibus, simulque fauces, qua patet iter in Syriam obstruxit: inclusus undique instar feræ Demetrius & circumventus, vertit se necessario ad vim, finesque Seleuci depopulatus est, ac cum adoriente confligens Seleuco semper fuit superior. Currus falcatos aliquando in se emissos superavit, atque hostes fudit fugavitque. Ad hæc claustra Syriæ dejectis munitoribus in suam redegit potestatem. Jamque plane animo erectus, cernensque milites suos alacres, instituit cum Seleuco de summa dimicare. Erat hic jam perplexus: quippe rejecerat

παρὰ Λυσιμάχου βοήθειαν, ἀπιστῶν καὶ φοβούμενος· αὐτὸς δὲ καθ' ἑαυτὸν ὤκνει τῷ Δημητρίῳ συνάψαι, δεδιὼς τὴν ἀπόνοιαν αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀεὶ μεταβολὴν, ἐκ τῶν ἐσχάτων ἀπορειῶν τὰς μεγίστας εὐτυχίας ἐπιφέρουσαν. νόσος μέντοι βαρεῖα τὸν Δημήτριον ἐν τούτῳ καταλαβοῦσα, τό, τε σῶμα δεινῶς ἐκάκωσε, καὶ τὰ πράγματα παντάπασι διέφθειρεν. οἱ μὲν γὰρ ἀπεχώρησαν πρὸς τοὺς πολεμίους, οἱ δὲ διερρύησαν αὐτοῦ τῶν στρατιωτῶν. μόλις δὲ ἐν ἡμέραις τεσσαράκοντα ῥαΐσας, καὶ τοὺς ὑπολοίπους ἀναλαβὼν, καὶ ὁρμήσας, ὅσον ἰδεῖν καὶ δοξάσαι τοὺς πολεμίους, ἐπὶ Κιλικίας, εἶτα νυκτὸς ἄνευ σάλπιγγος ἄρας ἐπὶ θάτερα, καὶ τὸν Ἀμανὸν ὑπερβαλὼν, ἐπόρθει τὴν κάτω χώραν ἄχρι τῆς Κυρρηστικῆς.

Ἐπιφανέντος δὲ τοῦ Σελεύκου, καὶ ποιουμένου τὰς καταλύσεις ἐγγὺς, ἀναστήσας ὁ Δημήτριος τὸ στράτευμα, νυκτὸς ἐβάδιζεν ἐπ' αὐτὸν, ἀγνοοῦντα μέχρι πολλοῦ καὶ κοιμώμενον. αὐτομόλων δέ τινων παραγινομένων καὶ φρασάντων τὸν κίνδυνον, ἐκπλαγεὶς καὶ ἀναπηδήσας, ἐκέλευσε σημαίνειν, ἅμα τὰς κρηπῖδας ὑποδούμενος, καὶ βοῶν πρὸς τοὺς ἑταίρους ὡς θηρίῳ δεινῷ συμπλέκεται. Δημήτριος δὲ τῷ θορύβῳ τῶν πολεμίων αἰσθόμενος ὅτι μεμήνυται, κατὰ τάχος ἀπῆγεν. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ προσκειμένου τοῦ Σελεύκου, πέμψας τινὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπὶ θάτερον κέρας, ἐποίησε τινὰ τροπὴν τῶν ἐναντίων. εἶτα μέντοι Σέλευκος αὐτὸς, ἀφεὶς τὸν ἵππον, καὶ τὸ κράνος ἀποθέμενος, καὶ λαβὼν πέλτην, ἀπήντα τοῖς μισθοφόροις ἐπιδεικνύμενος αὐτὸν, καὶ μεταβάλλεσθαι παρακαλῶν, ἤδη ποτὲ συμφρονήσαντας ὅτι φειδόμενος

jecerat Lysimachi auxilia, quod ei diffideret & metueret. Dubitabat vero solus cum Demetrio signa conferre, desperationem ejus formidans, perpetuamque vicissitudinem ejus fortunæ, quæ ex novissimis difficultatibus summas afferebat felicitates. At gravis morbus interea Demetrium occupans, cum corpus ejus debilitavit vehementer, tum rationes ejus semel convulsit, quando alii milites ejus ad hostes transfiere, pars dilapsi sunt. Tandem diebus quadraginta vires recollegit, trahensque secum reliquias exercitus, speciem præbuit, & movit hostibus suspicionem, petere se Ciliciam: mox nocte sine tuba in alteram partem motis signis, superatoque Amano, incursavit subjectam regionem usque ad Cyrrhesticam.

Quum supervenisset Seleucus, essetque metatus in propinquo, excitavit Demetrius exercitum suum, movitque in eum noctu, diu nihil sentientem & sopitum. Verum a perfugis quibusdam, qui ad ipsum concesserunt, de periculo edoctus, cohorruit, exiliensque ex lecto signa jussit canere: ac dum crepidas induit, clamavit ad amicos commissum se cum immani fera. At Demetrius ex hostium trepidatione consilium suum animadvertens detectum, recepit se propere. Orta luce quum instaret Seleucus, certum de suis in alterum cornu misit, ipse hostem partim in cornu sibi opposito in fugam egit. Mox tamen ipse Seleucus dimisso equo, galeaque detracta, & parma sumpta, processit in primam aciem, monstrans se mercenariis: hortatusque est eos ad se ut transirent, tandemque intelli-

μένος ἐκείνων, οὐ Δημητρίου, χρόνον πολὺν διατετέλεκεν. ἐκ τούτου πάντες ἀσπαζόμενοι, καὶ βασιλέα προσαγορεύοντες μεθίσταντο. Δημήτριος δὲ, πολλῶν μεταβολῶν αἰσθόμενος, ἐσχάτην ἐκείνην ἥκουσαν ἐπ' αὐτὸν ἐκκλίνας, ἐπὶ τὰς Ἀμανίδας ἔφυγε πύλας, καὶ καταλαβὼν ὕλην τινὰ συνηρεφῆ, μετὰ φίλων τινῶν καὶ ἀκολούθων ὀλίγων παντάπασιν ὄντων προσέμεινε τὴν νύκτα, βουλόμενος, εἰ δύναιτο, τῆς ἐπὶ Καῦνον ὁδοῦ λαβέσθαι, καὶ διεκπεσεῖν ἐπὶ τὴν ἐκεῖ θάλασσαν, οὗ τὸν ναύσταθμον εὑρήσειν ἤλπισεν. ὡς δὲ ἔγνω μηδὲ ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἐφόδιον ἔχοντας αὐτοὺς, ἐπ' ἄλλων ἐγίνετο λογισμῶν. εἶτα μέντοι Σωσιγένης ἐπῆλθεν ἑταῖρος αὐτοῦ χρυσοῦς τετρακοσίους ὑπεζωσμένος, καὶ ἀπὸ τούτων ἐλπίζοντες ἄχρι θαλάσσης διαγενήσεσθαι, πρὸς τὰς ὑπερβολὰς ἐχώρουν σκοταῖοι. πυρῶν δὲ καιομένων πρὸς αὐταῖς πολεμίων, ἀπογνόντες ἐκείνην τὴν ὁδὸν, αὖθις ἀνεχώρησαν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, οὔτε πάντες (ἔνιοι γὰρ ἀπέδρασαν) οὔτε ὁμοίως οἱ παραμένοντες πρόθυμοι. τολμήσαντος δέ τινος εἰπεῖν τι, ὡς Σελεύκῳ χρὴ τὸ σῶμα παραδοῦναι, Δημήτριος ὥρμησε μὲν τὸ ξίφος σπασάμενος ἀνελεῖν ἑαυτόν· οἱ δὲ φίλοι περιστάντες καὶ παραμυθούμενοι, συνέπεισαν οὕτω ποιῆσαι. καὶ πέμπει πρὸς Σέλευκον, ἐπιτρέπων ἐκείνῳ τὰ καθ' ἑαυτόν.

Ἀκούσας δὲ Σέλευκος, οὐκ ἔφη τῇ Δημητρίου τύχῃ σώζεσθαι Δημήτριον, ἀλλὰ τῇ αὐτοῦ, μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν αὐτῷ φιλανθρωπίας καὶ χρηστότητος ἐπίδειξιν διδούσης. καλέσας δὲ τοὺς ἐπιμελητὰς, σκηνήν τε πηγνύναι βασι-

intelligerent tamdiu cunctatum se esse ut illis parceret, non Demetrio. Ibi omnes salutantes eum & regem appellantes, transitionem fecere. Demetrius, qui multarum conversionum extremam illam premere intelligebat se, deflectens de via ad portas Amanidas refugit: assequutusque cum amicis quibusdam & ministris admodum paucis densam sylvam, exspectavit ibi noctem, certus, siqua fieri posset, viam Caunum versus arripere, atque ad propinquum illic mare, ubi classem sperabat se inventurum, evadere. Ut vero comperit ne in illum quidem diem habere eos viaticum, applicuit ad alia consilia animum. Postquam tamen advenit amicus ejus Sosigenes quadringentis aureis succinctus, his toleraturos se usque ad mare sperantes, contenderunt per tenebras ad juga montium superanda. Cæterum quia hostium frequentes ignes apud ea lucebant, illo deplorato itinere, retro se, unde digressi erant, receperunt; neque omnes tamen (aliqui enim profugerant) neque perinde, qui remanserunt, alacres. Quum dicere quidam sustinuisset, Seleuco ut se traderet, admovit Demetrius manum gladio ad se interficiendum. Verum circumfusi amici, consolantesque induxerunt eum ut id consilii sequeretur. Ita missis certis Seleuci fidei salutem suam permittit.

Ea re nuntiata, negavit Seleucus ipsius fortuna incolumem esse Demetrium, sed sua; quæ cum reliqua felicitate humanitatis sibi & clementiæ materiam ostendendæ præberet: ac vocatis procuratoribus tabernaculum statui re-

βασιλικὴν ἐκέλευσεν, καὶ πάντα τἆλλα ποιεῖν καὶ παρασκευάζειν εἰς ὑποδοχὴν καὶ θεραπείαν μεγαλοπρεπῶς. ἦν δέ τις Ἀπολλωνίδης παρὰ τῷ Σελεύκῳ τοῦ Δημητρίου γεγονὼς συνήθης· τοῦτον εὐθὺς ἐξέπεμψε πρὸς αὐτὸν, ὅπως ἡδίων γένηται, καὶ θαρρῶν ὡς πρὸς οἰκεῖον ἄνδρα καὶ κηδεστὴν ἀπαντᾷ. φανερᾶς δὲ τῆς γνώμης αὐτοῦ γενομένης, ὀλίγοι τὸ πρῶτον, εἶτα οἱ πλεῖστοι τῶν φίλων ἐξεπήδων παρὰ τὸν Δημήτριον, ἁμιλλώμενοι καὶ φθάνοντες ἀλλήλους. ἠλπίζετο γὰρ εὐθὺς παρὰ τῷ Σελεύκῳ μέγιστος ἔσεσθαι. τοῦτο δὲ ἐκείνῳ μὲν εἰς φθόνον μετέβαλλε τὸν ἔλεον, τοῖς δὲ κακοήθεσι καὶ βασκάνοις παρεῖχεν ἀποτρέψαι καὶ διαφθεῖραι τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ βασιλέως, ἐκφοβήσασιν αὐτὸν, ὡς οὐκ εἰς ἀναβολὰς, ἀλλ' ἅμα τῷ πρῶτον ὀφθῆναι τὸν ἄνδρα, μεγάλων ἐσομένων ἐν τῷ στρατοπέδῳ νεωτερισμῶν. ἄρτι δὴ τοῦ Ἀπολλωνίδου πρὸς τὸν Δημήτριον ἀφιγμένου περιχαροῦς, καὶ τῶν ἄλλων ἐπερχομένων καὶ λόγους θαυμαστοὺς ἀπαγγελλόντων παρὰ τοῦ Σελεύκου, καὶ τοῦ Δημητρίου μετὰ τηλικαύτην δυστυχίαν καὶ κακοπραγίαν, εἰ καὶ πρότερον ἐδόκει τὴν παράδοσιν τοῦ σώματος αἰσχρὰν πεποιῆσθαι, τότε μετεγνωκότος διὰ τὸ θαρρεῖν καὶ πιστεύειν ταῖς ἐλπίσιν, ἦλθε Παυσανίας ἔχων στρατιώτας ὁμοῦ πεζοὺς καὶ ἱππεῖς περὶ χιλίους. καὶ τούτοις περισχὼν τὸν Δημήτριον ἄφνω, τοὺς δὲ ἄλλους ἀποστήσας, Σελεύκῳ μὲν αὐτὸν εἰς ὄψιν οὐ κατέστησεν, εἰς δὲ Χερρόνησον τὴν Συριακὴν ἀπήγαγεν. ὅπου τὸ λοιπὸν ἰσχυρᾶς φυλακῆς ἐπισταθείσης, θεραπεία μὲν ἧκεν ἱκανὴ παρὰ Σελεύκου, καὶ χρήματα καὶ δίαιτα παρεσκευάζετο καθ' ἡμέραν οὐ μεμπτὴ, δρόμοι δὲ καὶ περίπατοι βασιλικοὶ, καὶ παράδεισοι θήρας ἔχοντες ἀπεδείχθησαν. ἦν δὲ καὶ

τῶν

regale præcepit, omniaque alia fieri & parari ad eum excipiendum & tractandum splendide. Erat in comitatu Seleuci quidam Apollonides, cui familiaritas intercesserat cum Demetrio. Hunc, quo animo esset erectiore, & citra ullum metum tanquam ad necessarium & generum veniret, confestim misit ad eum. Vulgata Seleuci sententia, pauci primo, mox plerique amici ejus pro se quisque magno studio processerunt certatim Demetrio obviam. Sperabatur enim statim apud Seleucum maximus fore. Cæterum vertit id ei ex misericordia in invidiam, malignisque atque invidis divertendæ & depravandæ regis humanitatis præbuit occasionem, terrentibus regem, sine mora simul atque conspectus ille esset, multas innovationes extituras in exercitu. Quum modo autem Apollonides ad Demetrium lætus venisset, sequutique essent alii, & mirificos sermones nuntiarent a Seleuco, ac Demetrius ex tam dira fortuna & infesto casu, quamvis ante corporis deditionem se fecisse fœdam censuerat, tunc ex fiducia & spe ostentata fretus sententiam mutavisset: venit cum pedibus simul & equitibus ad mille Pausanias, atque his repente Demetrium circumfusum, aliis remotis, in Seleuci non adduxit conspectum, sed in Chersonesum Syriæ removit. Ubi per reliquum tempus valida adhibita custodia, cultus sufficiens Seleuci jussu præbitus ei fuit, pecuniaque, & ad victum necessaria quotidie subministrata prolixe. Curriculi præterea assignati & ambulationes regiæ, & instructa feris vivaria. Adhæc

ami-

τῶν φίλων τῶν συμφυγόντων τῷ βουλομένῳ συνεῖναι· καὶ παρ' αὐτὸν τινὲς ὅμως ἐπιφοιτῶντες ἀπὸ τοῦ Σελεύκου ἧκον, κομίζοντες ἐπιεικεῖς λόγους, καὶ θαῤῥεῖν παρακαλοῦντες, ὡς ὅταν πρῶτον Ἀντίοχος ἀφίκηται σὺν Στρατονίκῃ, διαθησόμενον.

Ὁ δὲ Δημήτριος ἐν τοιαύτῃ τύχῃ γεγονὼς ἐπέστειλε πρὸς τὸν υἱὸν καὶ τοὺς περὶ Ἀθήνας καὶ Κόρινθον ἡγεμόνας καὶ φίλους, μήτε γράμμασιν αὐτοῦ μήτε σφραγῖδι πιστεύειν, ἀλλ' ὥσπερ τεθνηκότος, Ἀντιγόνῳ τὰς πόλεις καὶ τὰ λοιπὰ πράγματα διαφυλάττειν. Ἀντίγονος δὲ τὴν τοῦ πατρὸς σύλληψιν πυθόμενος, καὶ βαρέως ἐνεγκὼν, καὶ πενθίμην ἀναλαβὼν ἐσθῆτα, πρός τε τοὺς ἄλλους βασιλεῖς ἔγραψε, καὶ πρὸς αὐτὸν Σέλευκον δεόμενος, καὶ πᾶν ὅ,τι λοιπὸν ἦν αὐτοῖς παραδιδοὺς, καὶ πρὸ παντὸς ὁμηρεύειν ἕτοιμος ὢν αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ πατρός. καὶ συνεδέοντο ταῦτα πόλεις τε πολλαὶ, καὶ δυνάσται, πλὴν Λυσιμάχου. Λυσίμαχος δὲ καὶ χρήματα πολλὰ πέμπων ὑπισχνεῖτο Σελεύκῳ κτείναντι Δημήτριον. ὁ δὲ ἐκεῖνον μὲν καὶ ἄλλως προβαλλόμενος, ἔτι μᾶλλον ἐπὶ τούτῳ μιαρὸν ἡγεῖτο καὶ βάρβαρον. Ἀντιόχῳ δὲ τῷ παιδὶ καὶ Στρατονίκῃ παραφυλάττων Δημήτριον, ὡς ἐκείνων ἡ χάρις γένοιτο, παρήγαγε τὸν χρόνον.

Ὁ δὲ Δημήτριος, ὡς ἐν ἀρχῇ τὴν τύχην προσπεσοῦσαν ὑπέμεινε, καὶ ῥᾷον ἤδη φέρειν εἰθίζετο τὰ παρόντα, πρῶτον μὲν ἁμωσγέπως ἐκίνει τὸ σῶμα, θήρας ἐφ' ὅσον ἦν καὶ δρόμων ἁπτόμενος, ἔπειτα κατὰ μικρὸν ὄκνου πρὸς αὐτὰ καὶ ῥαθυμίας ἐπίμπλατο, καὶ φέρων ἑαυτὸν εἰς πότους καὶ κύβους κατέβαλλε, καὶ τοῦ χρόνου τὸ πλεῖστον ἐν τούτοις διῆγεν· εἴτε τοὺς ἐν τῷ νήφειν

amicis, qui fuerant fugam ejus comitati, quicunque vellent, poteſtas facta cum eo vivendi. Aliqui etiam quotidie ad eum a Seleuco ventitabant cum benignis mandatis, bono animo eſſet hortantes, atque ut primum Antiochus cum Stratonice adeſſet, conventurum oſtendentes inter ipſos de pactis.

Demetrius vero, poſtquam in eam decidit fortunam, mandavit filio ducibuſque & amicis qui Athenis & Corinthi erant, ne literis vel annulo ſuo fidem adhiberent, ſed ut ſi mortuus ſit, reſervarent oppida & reliquias regni Antigono. At Antigonus allatam patris captivitatem graviter ferens, ſumpta veſte lugubri cum ad alios reges tum ad Seleucum ſupplex ſcribit, & quicquid relictum ipſis fuerat traditurus, ante omnia pro parente offert ſe obſidem. Eadem oraverunt multæ civitates & dynaſtæ extra Lyſimachum. Hic etiam ingentem pecuniam per legatos Seleuco, ſi necaſſet Demetrium, obtulit. Seleucus autem vel alias eum execratus, longe impenſius hinc duxit deteſtabilem & barbarum. Antiocho vero & Stratonicæ reſervans Demetrium, ut illorum beneficium foret, protrahebat tempus.

At Demetrius ut initio fortunæ caſum tulit, facilius jam præſentem ſortem aſſuevit tolerare. Primo corpus quovis modo exercuit, venatione, quatenus licebat, & curſibus utens. Hinc paulatim ab iis ad pigritiam & ignaviam delapſus, præcipitavit ſe in pocula & aleam, atque his tempus fere traduxit; vel quo conditionis

φεύγειν ἀναλογισμοὺς τῶν παρόντων ἀποδιδράσκων, καὶ παρακαλυπτόμενος τῇ μέθῃ τὴν διάνοιαν· εἴτε συγγνοὺς ἑαυτῷ τοῦτον εἶναι τὸν βίον, ὃν ἔκπαλαι ποθῶν καὶ διώκων, ἄλλως ὑπ' ἀνοίας καὶ κενῆς δόξης ἐπλάζετο, καὶ πολλὰ μὲν ἑαυτῷ, πολλὰ δ' ἑτέροις πράγματα παρεῖχεν, ἐν ὅπλοις καὶ στόλοις καὶ στρατοπέδοις τὸ ἀγαθὸν ζητῶν, ὃ νῦν ἐν ἀπραγμοσύνῃ καὶ σχολῇ καὶ ἀναπαύσει μὴ προσδοκήσας ἀνεύρηκε. τί γὰρ ἄλλο τῶν πολέμων καὶ τῶν κινδύνων πέρας ἐστὶ τοῖς φαύλοις βασιλεῦσι, κακῶς καὶ ἀνοήτως διακειμένοις, οὐχ ὅτι μόνον τρυφὴν καὶ ἡδονὴν ἀντὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ καλοῦ διώκουσιν, ἀλλ' ὅτι μηδὲ ἥδεσθαι μηδὲ τρυφᾶν ὡς ἀληθῶς ἴσασιν; ὁ δ' οὖν Δημήτριος ἔτος τρίτον ἐν τῇ Χερρονήσῳ καθειργμένος, ὑπ' ἀργίας καὶ πλησμονῆς καὶ οἴνου νοσήσας ἀπέθανε, ἔτη τέσσαρα καὶ πεντήκοντα βεβιωκώς. καὶ Σέλευκος ἤκουσέ τε κακῶς, καὶ μετενόησεν οὐ μετρίως, ἐν ὑποψίᾳ τὸν Δημήτριον θέμενος τότε καὶ μήτε Δρομιχαίτην, ἄνδρα βάρβαρον Θρᾷκα μιμησάμενος, οὕτω φιλανθρώπως καὶ βασιλικῶς ἁλόντι Λυσιμάχῳ χρησάμενον.

Ἔσχε μέντοι καὶ τὰ περὶ τὴν ταφὴν αὐτοῦ τραγικήν τινα καὶ θεατρικὴν διάθεσιν. ὁ γὰρ υἱὸς Ἀντίγονος, ὡς ᾔσθετο τὰ λείψανα κομιζόμενα, πάσαις ἀναχθεὶς ταῖς ναυσὶν, ἐπὶ νήσων ἀπήντησε. καὶ δεξάμενος εἰς τὴν μεγίστην τῶν ναυαρχίδων ἔθετο τὴν ὑδρίαν χρυσήλατον οὖσαν. αἱ δὲ πόλεις αἷς προσεῖχον, τοῦτο μὲν, στεφάνους ἐπέφερον τῇ ὑδρίᾳ, τοῦτο δὲ ἄνδρας ἐν σχήματι πενθίμῳ συνθάψοντας καὶ συμπαραπέμψοντας ἀπέστελλον. εἰς

δὲ

ditionis suæ præsentis cogitationes, quibus angebatur sobrius, devitaret, & obtegeret crapula mentem suam: vel, quo perspiceret jam hanc esse vitam quam jampridem affectasset & captasset, temere vero ex vecordia & inani ambitione errasset, multumque sibi ipse, multum negotii exhibuisset aliis, dum in armis, classibus, castris, quærit summam felicitatem, quam tunc in tranquillitate & otio & quiete nec opinato reperisset. Nam quis bellorum & periculorum est miseris regibus terminus alius, qui adeo male & insipienter sibi consulunt, ut non delicias solum & voluptatem venentur virtutis & honesti loco, sed & neque jucunde vivere neque oblectare se vere sciant? Igitur Demetrius postquam tertium annum inclusus Chersonneso fuit, ex otio sagina & vino in morbum delapsus decessit, quum annos natus esset quatuor & quinquaginta. Seleucus & infamis fuit & non mediocriter eum pœnituit quod Demetrium eo tempore suspectum habuisset, neque barbarum Thracem esset æmulatus Dromichætem, qui tam benigne & regaliter de Lysimacho capto consuluerat.

At enim habuit & funus Demetrii tragicam theatralemque speciem. Nam filius ejus Antigonus ubi reliquias patris cognovit afferri, totam classem solvit, eisque apud insulas occurrit obviam. Ut eas accepit, imposuit urnam, quæ ex solido auro erat, in navem prætoriam. Civitates, ad quas appulerunt, hinc coronas ingesserunt urnæ, hinc viros cultu lugubri miserunt ad exequias decorandas & prosequendas. De-

currente

δὲ Κόρινθον τοῦ στόλου καταπλέοντος, ἥ τε κάλπις ἐκ πρύμνης περιφανὴς ἑωρᾶτο, πορφύρᾳ βασιλικῇ καὶ διαδήματι κεκοσμημένη, καὶ παρειστήκεισαν ἐν ὅπλοις νεανίσκοι δορυφοροῦντες. ὁ δὲ τῶν τότε αὐλητῶν ἐλλογιμώτατος Ξενόφαντος, ἐγγὺς καθεζόμενος προσηύλει τῶν μελῶν τὸ ἱερώτατον· καὶ πρὸς τοῦτο τῆς εἰρεσίας ἀναφερομένης, μετὰ ῥυθμοῦ τινος ἀπήντα ψόφος ὥσπερ ἐν κοπετῷ ταῖς τῶν αὐλημάτων περιόδοις. τὸ δὲ πλεῖστον οἶκτον καὶ ὀλοφυρμὸν αὐτὸς ὁ Ἀντίγονος τοῖς ἠθροισμένοις ἐπὶ τὴν θάλατταν ὀφθεὶς ταπεινὸς καὶ δεδακρυμένος παρεῖχεν. ἐπενεχθεισῶν δὲ τιμῶν καὶ στεφάνων περὶ Κόρινθον, εἰς Δημητριάδα κομίσας ἔθηκε τὰ λείψανα, πόλιν ἐπώνυμον ἐκείνου, οἰκισθεῖσαν ἐκ μικρῶν τῶν περὶ τὴν Ἰωλκὸν πολιχνίων. ἀπέλιπε δὲ γενεὰν Δημήτριος Ἀντίγονον μὲν ἐκ Φίλλας καὶ Στρατονίκην, δύο δὲ Δημητρίους, τὸν μὲν Λεπτὸν, ἐξ Ἰλλυρίδος γυναικὸς, τὸν δὲ ἄρξαντα Κυρήνης, ἐκ Πτολεμαΐδος· ἐκ δὲ Δηϊδαμείας, Ἀλέξανδρον, ὃς ἐν Αἰγύπτῳ κατεβίωσε. λέγεται δὲ καὶ Κόρραβον υἱὸν ἐξ Εὐρυδίκης αὐτῷ γενέσθαι. κατέβη δὲ ταῖς διαδοχαῖς τὸ γένος αὐτοῦ βασιλεῦον εἰς Περσέα τελευταῖον, ἐφ᾽ οὗ Ῥωμαῖοι Μακεδονίαν ὑπηγάγοντο. διηγωνισμένου δὲ τοῦ Μακεδονικοῦ δράματος, ὥρα τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐπεισαγαγεῖν.

currente Corinthum classe, urna ex puppi conspicua visa, regali purpura & diademate exornata, quam circumstitit in armis juvenum statio. Celeberrimus illius ætatis tibicen Xenophantus, assidens sacratissimum carmen accinuit: cui concinente remigio, clangor cum modulatione quadam velut in planctu respondit cantilenæ ad tibias ambitibus. Maximam commiserationem & luctum ipse Antigonus stantibus in portu & littore frequentibus movit sordidatus lacrymisque confectus. Honoribus & coronis funeri Corinthi delatis, deportavit reliquias Demetriadem, urbem illi cognominem ex parvis ad Iolcum oppidulis frequentatam. Stirpem Demetrius reliquit, ex Phila Antigonum & Stratonicen: duos Demetrios, alterum cognomine Gracilem, ex muliere Illyrica: alterum qui Cyrenis regnavit, ex Ptolemaide: ex Deidamia Alexandrum, qui in Ægypto vitam egit. Fama est filium quoque illi ex Eurydice fuisse Corrabum genitum. Progenies ejus per successiones regnans descendit ad Perseum, in quo expiravit, eoque regnante Macedoniam subjugavere Romani. Peracta jam fabula Macedonica, tempus est ut Romana introducatur.

ΑΝΤΩ-

Ric: Edgecumbe R. G. V. Gucht Sculp.

Α Ν Τ Ω Ν Ι Ο Σ.

ΝΤΩΝΙΟΥ πάππος μὲν ἦν ὁ ῥήτωρ Ἀντώνιος, ὃν τῆς Σύλλα γενόμενον στάσεως Μάριος ἀπέκτεινε· πατὴρ δὲ, ὁ Κρητικὸς ἐπικληθεὶς Ἀντώνιος, οὐχ οὕτω μὲν εὐδόκιμος ἐν τοῖς πολιτικοῖς ἀνὴρ οὐδὲ λαμπρὸς, εὐγνώμων δὲ καὶ χρηστὸς, ἄλλως τε καὶ πρὸς τὰς μεταδόσεις ἐλευθέριος, ὡς ἀφ' ἑνὸς ἄν τις ἔργου καταμάθοι. κεκτημένος γὰρ οὐ πολλὰ, καὶ διὰ τοῦτο τῇ φιλανθρωπίᾳ χρῆσθαι κωλυόμενος ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ἐπεί τις ἀφίκετο τῶν συνήθων πρὸς αὐτὸν ἀργυρίου δεόμενος, ἀργύριον μὲν οὐκ εἶχε, παιδαρίῳ δὲ προσέταξεν εἰς ἀργυροῦν σκύφον ὕδωρ ἐμβαλόντι κομίσαι· καὶ κομίσαντος, ὡς ξυρεῖσθαι μέλλων, κατέβρεχε τὰ γένεια. τοῦ δὲ παιδαρίου καθ' ἑτέραν πρόφασιν ἐκποδὼν γενομένου, τὸν μὲν σκύφον ἔδωκε τῷ φίλῳ, χρῆσθαι κελεύσας· ζητήσεως δὲ πολλῆς ἐν τοῖς οἰκέταις οὔσης, ὁρῶν χαλεπαίνουσαν τὴν γυναῖκα καὶ βουλομένην καθ' ἕκαστον ἐξετάζειν, ὡμολόγησε, συγγνώμην ἔχειν δεηθείς. Ἠν

Antonii avus M. Antonius orator fuit, quem partes Syllanas sequutum interfecit Marius. Pater Creticus dictus Antonius, non ille quidem vir celebratus in toga neque clarus, sed rectus benignusque, præsertim ad largiendum liberalis, ut ex uno facto perspicias. Nam quum ei angustum patrimonium esset, atque ideo, ne exerceret munificentiam suam, contineretur ab uxore; familiaris autem ejus quispiam difficultate pecuniaria laborans eum adiisset pecuniam rogatum: quia deficiebatur argento, imperavit puero ut scyphum argenteum aqua impleret, & ad se ferret. Quo allato, quasi barbam rasurus rigavit mentum: ac puero ad aliud negotium ablegato, dedit scyphum amico suo, ut eo uteretur. Quum esset autem magna inter servos investigatio, videns exardescentem uxorem, atque de singulis parantem quærere, petita venia id quod erat confessus est. Uxor

Ἦν δὲ αὐτῷ γυνὴ, Ἰουλία, τοῦ Καισάρων οἴκου, ταῖς ἀρίσταις τότε καὶ σωφρονεστάταις ἐνάμιλλος. ὑπὸ ταύτης ὁ υἱὸς Ἀντώνιος ἐτράφη μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν, Κορνηλίῳ Λέντλῳ γαμηθείσης, ὃν Κικέρων ἀπέκτεινε, τῶν Κατιλίνα συνωμοτῶν γενόμενον. αὕτη δοκεῖ τῆς σφοδρᾶς ἔχθρας Ἀντωνίῳ πρὸς Κικέρωνα πρόφασις καὶ ἀρχὴ γενέσθαι. φησὶ γοῦν Ἀντώνιος οὐδὲ τὸν νεκρὸν αὐτοῖς ἀποδοθῆναι τοῦ Λέντλου πρότερον, ἢ τῆς γυναικὸς τοῦ Κικέρωνος τὴν μητέρα δεηθῆναι. τοῦτο μὲν οὖν ὁμολογουμένως ψεῦδός ἐστιν. οὐδεὶς γὰρ εἴρχθη ταφῆς τῶν τότε κολασθέντων ὑπὸ Κικέρωνος. Ἀντωνίῳ δὲ λαμπρῷ καθ᾽ ὥραν γενομένῳ, τὴν Κουρίωνος φιλίαν καὶ συνήθειαν, ὥσπερ τινὰ κῆρα, προσπεσεῖν λέγουσιν· αὐτοῦ τε περὶ τὰς ἡδονὰς ἀπαιδεύτου γενομένου, καὶ τὸν Ἀντώνιον, ὡς μᾶλλον εἴη χειροήθης, εἰς πότους καὶ γύναια καὶ δαπάνας πολυτελεῖς καὶ ἀκολάστους ἐμβαλόντος. ἐξ ὧν ὄφλημα βαρὺ καὶ παρ᾽ ἡλικίαν αὐτῷ συνήχθη πεντήκοντα καὶ διακοσίων ταλάντων· τοῦτο πᾶν ἐγγυησαμένου τοῦ Κουρίωνος. ὁ πατὴρ αἰσθόμενος ἐξήλασε τὸν Ἀντώνιον ἐκ τῆς οἰκίας. ὁ δὲ βραχὺν μέν τινα χρόνον τῇ Κλωδίου τοῦ θρασυτάτου καὶ βδελυρωτάτου τῶν τότε δημαγωγῶν φορᾷ πάντα τὰ πράγματα ταραττούσῃ προσέμιξεν ἑαυτόν· ταχὺ δὲ τῆς μανίας ἐκείνου μεστὸς γενόμενος, καὶ φοβηθεὶς τοὺς συνισταμένους ἐπὶ τὸν Κλώδιον, ἀπῆρεν ἐκ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ διέτριβε τό, τε σῶμα γυμνάζων πρὸς τοὺς στρατιωτικοὺς ἀγῶνας, καὶ λέγειν μελετῶν. ἐχρῆτο δὲ τῷ καλουμένῳ μὲν Ἀσιανῷ ζήλῳ τῶν λόγων, ἀνθοῦντι μάλιστα κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, ἔχοντι δὲ πολλὴν ὁμοιότητα πρὸς

τὸν

Uxor ejus Julia fuit ex Cæſarum familia, cum præſtantiſſimis & pudiciſſimis illius memoriæ matronis comparanda. In hujus contubernio filius Antonius eductus eſt, quum poſt patris ejus fata nupſiſſet Cornelio Lentulo, quem Cicero unum ex Catilinæ conjuratione necavit. Hinc apparet acris illius cum Cicerone Antonio ſimultatis occaſio & fons extitiſſe. Jactat Antonius ne exanime quidem corpus Lentuli prius quam exorata a matre ſua Ciceronis uxore redditum: verum id apertum eſt mendacium. Nemo enim quiſquam eorum in quos tunc fuit a Cicerone animadverſum, fuit ſepultura prohibitus. Antonio forma inſigni quaſi peſtem aliquam adhæſiſſe amicitiam & conſuetudinem ferunt Curionis: qui ſeſe effrænibus dediderat voluptatibus, & Antonium, quo magis ſibi foret obnoxius, in vinum, luſtra, & graves profuſoſque ſumptus immerſit. Unde hic æs alienum grande, & plus quam ætati ſuæ conveniebat, contraxit, ſexagies ſeſtertium. Id omne interceſſit pro eo Curio. Quod ubi reſcivit pater ejus, interdixit Antonio domo ſua. Ita hic pauliſper Clodii audaciſſimi & teterrimi illius ſeculi tribunorum furori rempublicam perturbanti applicuit ſe. Cæterum cito inſaniam Clodii pertæſus, & timens illorum qui conſpirabant in illum, navigavit ex Italia in Græciam. Illic corpus ad labores militares exercuit, & dicendi facultatem excoluit. Sequutus eſt Aſiaticum, quod vocant, dicendi genus, quod ea tempeſtate maxime florebat, oppido moribus ſuis congruens

info-

τὸν βίον αὐτοῦ, κομπώδη ϗ φρυαγματίαν ὄντα, ϗ κενοῦ γαυριάματος ϗ φιλοτιμίας ἀνωμάλου μεστόν.

Ἐπεὶ δὲ Γαβίνιος ἀνὴρ ὑπατικὸς εἰς Συρίαν πλέων ἀνέπειθεν αὐτὸν ὁρμῆσαι πρὸς τὴν στρατείαν, ἰδιώτης μὲν οὐκ ἂν ἔφη συνεξελθεῖν· ἀποδειχθεὶς δὲ ἱππέων ἄρχων, συνεστράτευε. ϗ πρῶτον μὲν ἐπ' Ἀριστόβουλον Ἰουδαίους ἀφιστάντα πεμφθεὶς, αὐτὸς μὲν ἐπέβη τῶν μεγίστων ἐρυμάτων πρῶτος, ἐκεῖνον δὲ πάντων ἐξήλασεν· εἶτα μάχην συνάψας, ϗ τρεψάμενος ὀλίγοις τοῖς σὺν αὐτῷ τοὺς ἐκείνου πολλαπλασίους ὄντας, ἀπέκτεινε πλὴν ὀλίγων ἅπαντας· αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ παιδὸς Ἀριστόβουλος ἥλω. μετὰ ταῦτα Γαβίνιον ἐπὶ μυρίοις ταλάντοις Πτολεμαίου πείθοντος εἰς Αἴγυπτον ἅμα συνεμβάλλειν αὐτῷ, ϗ τὴν βασιλείαν ἀναλαβεῖν, οἱ μὲν πλεῖστοι τῶν ἡγεμόνων ἠναντιοῦντο, ϗ Γαβίνιον δὲ ὄκνος τις εἶχε τοῦ πολέμου, καίπερ ἐξηνδραποδισμένον κομιδῇ τοῖς μυρίοις ταλάντοις· Ἀντώνιος δὲ, πράξεων μεγάλων ἐφιέμενος, ϗ τῷ Πτολεμαίῳ χαριζόμενος δεομένῳ, συνέπεισε μὲν ϗ συνεξώρμησεν ἐπὶ τὴν στρατείαν τὸν Γαβίνιον. ἐπεὶ δὲ τοῦ πολέμου μᾶλλον ἐφοβοῦντο τὴν ἐπὶ τὸ Πηλούσιον ὁδὸν, ἅτε δὴ διὰ ψάμμου βαθείας ϗ ἀνύδρου παρὰ τὸ ἔκρηγμα ϗ τὰ τῆς Σερβωνίδος ἕλη γινομένης αὐτοῖς τῆς πορείας, ἃς Τυφῶνος μὲν ἐκπνοὰς Αἰγύπτιοι καλοῦσι, τῆς δ' ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὑπονόστησις εἶναι δοκεῖ ϗ διήθησις, ᾗ βραχυτάτῳ διορίζεται πρὸς τὴν ἐντὸς θάλασσαν ἰσθμῷ· πεμφθεὶς μετὰ τῶν ἱππέων ὁ Ἀντώνιος, οὐ μόνον τὰ στενὰ κατέσχεν, ἀλλὰ ϗ Πηλούσιον εἷλεν, πόλιν μεγάλην, ϗ τῶν ἐν αὐτῇ φρου-

inſolentibus, elatis, inaniſque jactantiæ & inconſtantis ambitionis plenis.

Quum autem Gabinius proconſul in Syriam navigans invitaret eum ad capeſſendum militiam, abnuit privatum ſequuturum ſe: ſed delata ſibi equitum præfectura, ſequutus eſt illum ad bellum. Primum in Ariſtobulum, qui Judæos ad rebellandum ſolicitaverat, miſſus, primus ampliſſimæ arcis muros tranſcendit, præſidiiſque illum omnibus exuit reliquis. Inde ſignis collatis numero multo plures copias ejus parva manu fudit, pauciſque demptis has occidione occidit. Ipſe una cum filio Ariſtobulus captus eſt. Hic quum Gabinium Ptolemæus decem millium talentorum mercede impelleret ad reducendum ſe in Ægyptum, & regnum ſuum recipiendum, plerique duces refragati ſunt, & Gabinius bellum hoc dubitavit ſuſcipere, quamvis vehementer decem illis millibus talentorum manciparus. Antonius vero rerum avidus magnificarum, & Ptolemæo cupiens gratificari roganti, præſto ei fuit ad inducendum atque incendendum ad ſuſcipiendum hoc bellum Gabinium. Sed quia bello longe magis iter ad Peluſium formidabant, quod per altum & ſitiens ſabulum faciendum ipſis erat circa eluviem & Serbonidis paludes, quas Typhonis quidem exhalationes vocant Ægyptii; videntur vero reſtagnatio ſub terram & percolatio eſſe maris rubri, quod arctiſſima cervice a mari interno dirimitur: miſſus cum equitatu Antonius non modo anguſtias occupavit, ſed Peluſium quoque cepit, amplam urbem: redactoque

φρουρῶν κρατήσας, ἅμα καὶ τὴν ὁδὸν ἀσφαλῆ τῷ στρατεύματι, καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἐποίησε τῷ στρατηγῷ βέβαιον. ἀπέλαυσαν δὲ τῆς φιλοτιμίας αὐτοῦ καὶ οἱ πολέμιοι. Πτολεμαίου γὰρ, ἅμα τῷ παρελθεῖν εἰς τὸ Πηλούσιον, ὑπ' ὀργῆς καὶ μίσους ὡρμημένου φονεύειν τοὺς Αἰγυπτίους, ἐνέστη καὶ διεκώλυσεν. ἐν δὲ ταῖς μάχαις καὶ τοῖς ἀγῶσι μεγάλοις καὶ συχνοῖς γενομένοις πολλὰ καὶ τόλμης ἔργα καὶ προνοίας ἡγεμονικῆς ἀποδειξάμενος, ἐμφανέστατα δὲ τῷ κυκλώσασθαι καὶ περιβαλεῖν κατόπιν τοὺς πολεμίους, τὴν νίκην τοῖς κατὰ στόμα παρασχὼν, ἀριστεῖα καὶ τιμὰς ἔλαβε πρεπούσας. οὐ διέλαθε δὲ τοὺς πολλοὺς οὐδ' ἡ πρὸς Ἀρχέλαον αὐτοῦ τεθνηκότα φιλανθρωπία· γεγονὼς γὰρ αὐτῷ συνήθης καὶ ξένος, ἐπολέμει μὲν ἀναγκαίως ζῶντι, τὸ δὲ σῶμα πεσόντος ἐξευρὼν, καὶ κοσμήσας βασιλικῶς ἐκήδευσεν. ἐπὶ τούτοις Ἀλεξανδρεῦσί τε πλεῖστον αὐτοῦ λόγον κατέλιπε, καὶ Ῥωμαίων τοῖς στρατευομένοις ἀνὴρ ἔδοξε λαμπρότατος εἶναι.

Προσῆν δὲ καὶ μορφῆς ἐλευθέριον ἀξίωμα, καὶ πώγων τις οὐκ ἀγεννὴς, καὶ πλάτος μετώπου, καὶ γρυπότης μυκτῆρος ἐδόκει τοῖς γραφομένοις καὶ πλαττομένοις Ἡρακλέους προσώποις ἐμφερὲς ἔχειν τὸ ἀρρενωπόν. ἦν δὲ καὶ λόγος παλαιὸς, Ἡρακλείδας εἶναι τοὺς Ἀντωνίους, ἀπ' Ἀντέωνος παιδὸς Ἡρακλέους γεγονότας. καὶ τοῦτον ᾤετο τὸν λόγον τῇ τε μορφῇ τοῦ σώματος, ὥσπερ εἴρηται, καὶ τῇ στολῇ βεβαιοῦν. ἀεὶ γὰρ ὅτε μέλλοι πλείοσιν ὁρᾶσθαι, χιτῶνα εἰς μηρὸν ἔζωστο, καὶ μάχαιρα μεγάλη παρήρτητο, καὶ σάγος περιέκειτο.

ctoque in potestatem praesidio ejus, simul iter praestitit exercitui securum, & spem imperatori victoriae firmavit. Hujus cupiditas gloriae fuit hostibus quoque salutaris. Nam quum Ptolemaeus, simul atque Pelusium iniit, ira & odio inflammatus instituisset Aegyptios trucidare, intercessit & prohibuit id. In praeliis & certaminibus, quae magna & crebra commissa fuerunt, multa virtutis & consilii imperatorii facta edidit: liquidissime autem, quum circumdedit & circumvenit a tergo hostes; qua re victoriam in frontem incurrentibus paravit. Horum causa eximiis donis honoratus est. Nec vero obscura ad vulgus humanitas ejus adversus Archelaum defunctum extitit. Nam quum familiaritas ei cum illo & jus hospitii intercessisset, bellum cum vivente gessit necessario, corpus vero interfecti requisitum regio cultu funeravit. Hinc magnam sui memoriam Alexandrinis reliquit, & apud milites Romanos maximum nominis splendorem sibi comparavit.

Formae quoque ei ingenua dignitas fuit, & barba non indecore promissa: frontisque amplitudo & nasus aduncus faciem virilem repraesentare pictis & sculptis Herculis simulacris germanam videbatur. Fuit etiam vetus fama ducere ab Hercule Antonios genus, atque esse ab Anteone Herculis filio prognatos. Quem rumorem corporis specie, uti dicitur, & vestitu confirmare existimabatur: quippe quum prodituras in multorum conspectum esset, semper tunicam ad coxam incinctam habebat, grandem gladium suspendebat ex cingulo, & rigido cilicio

ἐκεῖτο τῶν στρατιωτῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις φορτικὰ δοκοῦντα, μεγαλαυχία καὶ σκῶμμα, καὶ κώθων ἐμφανὴς, καὶ καθίσαι παρὰ τὸν ἐσθίοντα, καὶ φαγεῖν ἐπιστάντα τραπέζῃ στρατιωτικῇ, θαυμαστὸν ὅσον εὐνοίας καὶ πόθου πρὸς αὐτὸν ἐνεποίει τοῖς στρατιώταις. ἦν δέ που καὶ τὸ ἐρωτικὸν οὐκ ἀναφρόδιτον, ἀλλὰ καὶ τούτῳ πολλοὺς ἐδημαγώγει, συμπράττων τε τοῖς ἐρῶσι, καὶ σκωπτόμενος οὐκ ἀηδῶς εἰς τοὺς ἰδίους ἔρωτας. ἡ δ' ἐλευθεριότης, καὶ τὸ μηδὲν ὀλίγῃ χειρὶ μηδὲ φειδομένῃ χαρίζεσθαι στρατιώταις καὶ φίλοις, ἀρχήν τε λαμπρὰν ἐπὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῷ παρέσχε, καὶ μεγάλου γενομένου τὴν δύναμιν ἐπὶ πλεῖον ἐπῆρεν, ἐκ μυρίων ἄλλων ἁμαρτημάτων ἀνατρεπομένην. ἓν δέ τι τοῦ μεγαλοδώρου παράδειγμα διηγήσομαι. τῶν φίλων τινὶ μυριάδας ἐκέλευσε πέντε καὶ εἴκοσι δοθῆναι· τοῦτο Ῥωμαῖοι δεκίες καλοῦσι. τοῦ δ' ἐπιτρόπου θαυμάσαντος, καὶ ἵνα δείξῃ τὸ πλῆθος αὐτῷ, καταβαλόντος ἐν μέσῳ τὸ ἀργύριον, ἠρώτησε παριὼν ὅ, τι δὴ τοῦτο εἴη. τοῦ δ' ἐπιτρόπου φήσαντος, ὡς ὃ κελεύσειε δοθῆναι, συμβαλὼν αὐτοῦ τὴν κακοήθειαν ὁ Ἀντώνιος, Ἐγὼ πλεῖον ᾤμην, ἔφη, τὸ δεκίες εἶναι. τοῦτο δὲ μικρόν ἐστιν· ὥστε ἄλλο πρόσθες αὐτῷ τοσοῦτον.

Ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον. ἐπεὶ δὲ τὰ Ῥωμαίων πράγματα διέστη, τῶν μὲν ἀριστοκρατικῶν Πομπηΐῳ παρόντι προσθεμένων, τῶν δὲ δημοτικῶν Καίσαρα παρακαλούντων ἐκ Γαλατίας ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντα, Κουρίων ὁ Ἀντωνίου φίλος ἐκ μεταβολῆς θεραπεύων τὰ Καίσαρος, Ἀντώνιον προσηγάγετο, καὶ μεγάλην μὲν ἀπὸ τοῦ λέγειν ἐν τοῖς πολλοῖς ἔχων ἰσχὺν, χρώμενος δὲ καὶ δαπάναις ἀφειδῶς, ἀφ' ὧν Καῖσαρ ἐχορήγει, δήμαρχον ἀπέδειξε τὸν Ἀντώνιον·

cilicio amiciebat se. At quæ etiam importuna aliis videbantur, jactantia, dicacitas, perpotatio aperta, in publico sedere inter vescendum, & cibum sumere assistentem ex militari mensa: incredibile dictu quantam benevolentiam ei & desiderium conciliavit apud milites. Jam nec amores ejus veneribus carebant: verum & his allexit multos, dum amantes adjuvit, neque ægre tulit in amores suos dicta. Liberalitas vero, & quod nihil parca manu neque astricta militibus & amicis largiretur, aditum præbuit ei ad potentiam amplum, ejusque, quum jam magnus evasisset, majorem in modum amplificavit opes: quas infinita alia evertebant vitia. Unum munificentiæ ejus exemplum commemorabo. Amico cuipiam decies sestertium jusserat dari. Obstupescente dispensatore, &, quo summæ magnitudinem ei ostenderet, argentum in medio proponente, transiens, quid hoc esset, rogavit. Ubi respondit dispensator, id quod donari jusserat: livorem ejus conjiciens Antonius, Ego vero majorem summam, inquit, esse decies putavi: hoc exiguum est. Itaque alterum ei tantum adjice.

Cæterum hæc postea. In discordia Romanorum civili, quum optimates præsentem Pompeium sequerentur, populares armatum ex Gallia excirent Cæsarem: Antonii amicus Curio mutata sententia a Cæsare stans, adjunxit Antonium, ac quum multum facundia ad plebem posset, multaque profunderet præbente Cæsare, tribunum plebis Antonium,

τώνιον· εἶτα, τῶν ἐπ᾽ οἰωνοῖς ἱερέων, οὓς αὐγούρας καλοῦσιν. ὁ δὲ εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν παρελθὼν, οὐ μικρὸν ἦν ὄφελος τοῖς πολιτευομένοις ὑπὲρ Καίσαρος· ἀλλὰ πρῶτον μὲν Μαρκέλλου τοῦ ὑπάτου Πομπηΐῳ τούς τε συνειλεγμένους ἤδη στρατιώτας παρεγγυῶντος, καὶ καταλέγειν ἑτέρους διδόντος, ἐμποδὼν ἔστη, διάταγμα γράψας, ὅπως ἡ μὲν ἠθροισμένη δύναμις εἰς Συρίαν πλέῃ, καὶ Βίβλῳ βοηθῇ πολεμοῦντι Πάρθοις, οὓς δὲ Πομπήϊος καταλέγοιεν, μὴ προσέχωσιν αὐτῷ. δεύτερον, καὶ τὰς Καίσαρος ἐπιστολὰς οὐ προσιεμένων, οὐδὲ ἐώντων ἀναγινώσκεσθαι τῶν συγκλητικῶν, αὐτὸς ἰσχύων διὰ τὸ ἄρχειν ἀνέγνω, καὶ πολλοὺς μετέστησε τῇ γνώμῃ, δίκαια καὶ μέτρια Καίσαρος ἀξιοῦν ἀφ᾽ ὧν ἔγραψε δόξαντος. τέλος δὲ, δυοῖν ἐρωτήσεων ἐν τῇ βουλῇ γενομένων, τῆς μὲν, εἰ δοκεῖ Πομπήϊον ἀφεῖναι τὰ στρατεύματα, τῆς δὲ, εἰ Καίσαρα· καὶ Πομπήϊον μὲν ὀλίγων τὰ ὅπλα καταθέσθαι, Καίσαρα δὲ παρ᾽ ὀλίγους πάντων κελευόντων, ἀναστὰς Ἀντώνιος ἠρώτησεν εἰ δοκεῖ καὶ Πομπήϊον ἅμα καὶ Καίσαρα τὰ ὅπλα καταθέσθαι καὶ τὰς δυνάμεις ἀφεῖναι. ταύτην ἐδέξαντο λαμπρῶς τὴν γνώμην ἅπαντες, καὶ μετὰ βοῆς ἐπαινοῦντες τὸν Ἀντώνιον, ἠξίουν ἐπιψηφίζεσθαι. μὴ βουλομένων δὲ τῶν ὑπάτων, αὖθις ἑτέρας οἱ Καίσαρος φίλοι προὔτειναν ἐπιεικεῖς δοκούσας ἀξιώσεις, αἷς ὅ, τε Κάτων ἀντέπιπτε, καὶ Λέντλος ὑπατεύων ἐξέβαλε τῆς βουλῆς τὸν Ἀντώνιον. ὁ δὲ πολλὰ μὲν αὐτοῖς ἐξιὼν ἐπηράσατο, λαβὼν δὲ θεράποντος ἐσθῆτα, καὶ μισθωσάμενος μετὰ Κασσίου Κοΐντου ζεῦγος, ἐξώρμησε πρὸς Καίσαρα, καὶ κατεβόων εὐθὺς ὀφθέντες, ὡς οὐδένα κόσμον ἔτι τῶν ἐν Ῥώμῃ

tonium, mox augurem, cujus est auspiciis præesse, creavit. Hic statim inito magistratu non leve præsidium fuit partibus Julianis. Primum enim consule Marcello, Pompeio veteres legiones mandante, & novos delectus permittente, intercessit, promulgationem ferens ut conscriptus exercitus in Syriam mitteretur, & Bibulo subveniret bellum cum Parthis gerenti, ac ne quis delectum habenti Pompeio nomen daret. Iterum Cæsaris literas non recipientibus patribus, neque recitari permittentibus, hic pro tribunitia potestate recitavit, multosque a priore sententia deduxit, quod viderentur ex epistolis æqua & moderata Cæsaris postulata. Postremo duabus in senatu propositis quæstionibus: una, an videretur ut exercitum dimitteret Pompeius: altera, an Cæsar; quum pauci, ut Pompeius arma poneret, ut Cæsar, exceptis paucis omnes censerent: exsurgens Antonius rogavit placeretne utrumque, Pompeium & Cæsarem, arma ponere & exercitus dimittere: omnes hanc sententiam citra controversiam comprobaverunt, Antoniumque cum assensione laudantes, postulaverunt ut discessionem faceret. Repugnantibus consulibus, proposuerunt de integro alias Cæsaris amici in speciem æquas postulationes: quibus Cato obstrepuit, & consul Lentulus ejecit Antonium curia. Ille dira in ils inter exeundum imprecatus, sumpta veste famulari, curruque conducto, cum Q. Cassio profectus ad Cæsarem est. Simul ut in conspectum exercitus venere, clamaverunt nihil jam Romæ

Ῥώμῃ πραγμάτων ἐχόντων, ὅτε μηδὲ δημάρχοις παρρησίας μέτεστιν, ἀλλ' ἐλαύνεται καὶ κινδυνεύει πᾶς ὁ φθεγξάμενος ὑπὲρ τῶν δικαίων.

Ἐκ τούτου λαβὼν τὴν στρατιὰν ὁ Καῖσαρ, εἰς Ἰταλίαν ἐνέβαλε. διὸ καὶ Κικέρων ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς ἔγραψε, τοῦ μὲν Τρωικοῦ πολέμου τὴν Ἑλένην, τοῦ δ' ἐμφυλίου τὸν Ἀντώνιον ἀρχὴν γενέσθαι περιφανῶς ψευδόμενος. οὐ γὰρ οὕτως εὐχερὴς ἦν οὐδὲ ῥᾴδιος ὑπ' ὀργῆς ἐκπεσεῖν τῶν λογισμῶν Γάιος Καῖσαρ, ὥστε, εἰ μὴ ταῦτα πάλαι ἐγνώκει πράττειν, οὕτως ἂν ἐπὶ καιροῦ τὸν κατὰ τῆς πατρίδος ἐξενεγκεῖν πόλεμον, ὅτι φαύλως ἠμφιεσμένον εἶδεν Ἀντώνιον καὶ Κάσσιον ἐπὶ ζεύγους μισθίου πεφευγότας πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ ταῦτα πάλαι δεομένῳ προφάσεως, σχῆμα καὶ λόγον εὐπρεπῆ τοῦ πολέμου παρέσχεν. ἦγε δ' αὐτὸν ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους, ἃ καὶ πρότερον Ἀλέξανδρον, καὶ πάλαι Κῦρον, ἔρως ἀπαρηγόρητος ἀρχῆς, καὶ περιμανὴς ἐπιθυμία τοῦ πρῶτον εἶναι καὶ μέγιστον· ὧν τυχεῖν οὐκ ἦν, μὴ Πομπηΐου καταλυθέντος. ὡς δ' οὖν ἐπελθὼν ἐκράτησε τῆς Ῥώμης, καὶ Πομπήϊον ἐξήλασε τῆς Ἰταλίας, καὶ πρὸς τὰς ἐν Ἰβηρίᾳ Πομπηΐου δυνάμεις ἐπιστρέφειν ἔγνω πρότερον, εἶτα οὕτως παρασκευασάμενος στόλον ἐπὶ Πομπήϊον διαβαίνειν, Λεπίδῳ μὲν στρατηγοῦντι τὴν Ῥώμην, Ἀντωνίῳ δὲ δημαρχοῦντι τὰ στρατεύματα καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐπέτρεψεν. ὁ δὲ τοῖς μὲν στρατιώταις εὐθὺς προσφιλὴς ἦν, συγγυμναζόμενος καὶ συνδιαιτώμενος τὰ πολλά, καὶ δωρούμενος ἐκ τῶν παρόντων· τοῖς δ' ἄλλοις ἐπαχθής. καὶ γὰρ ἀδικουμένων ὑπὸ ῥαθυμίας ὀλιγώρει, καὶ

Romae recte vel ordine geri, quum ne tribunis plebis quidem libera vox permittatur, sed quicunque æquitatem tueatur, hic exagitetur atque in periculum vocetur.

Inde Cæsar cum exercitu irrupit in Italiam. Quare scripsit in Philippicis Cicero, ut bello Trojano Helenam, ita Antonium caussam civili dedisse. Sed aperte mentitur. Neque enim tam prompte vel facile ira Cæsar a consilio esset ablatus, ut, nisi hæc jam pridem habuisset deliberata exequi, ita repente bellum patriæ inferret, quod sordidatos vidisset Antonium & Cassium, atque in vehiculo meritorio ad se refugientes. Verum hæc jamdudum occasionem quærenti, colorem & prætextum præbuerunt bellum faciendi speciosum. Immo impulerunt illum ad lacessendos omnes mortales, eadem quæ Alexandrum ante, & olim Cyrum, inexplebilis imperandi amor, atque insana principatus summæque potestatis cupiditas: quæ assequi nisi conculcato non valebat Pompeio. Ut igitur repentino adventu Roma potitus est, & Pompeium exegit Italia, atque Pompeii legiones Hispanienses primum petere decrevit, ita inde parata classe persequi trans mare Pompeium: Lepidum prætorem urbi, Antonium tribunum plebis legionibus & Italiæ præfecit. Fuit hic mox militibus acceptus, quod una cum iis plerumque exerceret se, una cibum sumeret, atque pro præsentibus facultatibus iis largiretur: aliis odio venit. Siquidem læsorum præ socordia nullam habebat rationem, cum

καὶ πρὸς ὀργὴν ἠκροᾶτο τῶν ἐντυγχανόντων, καὶ κακῶς ἐπὶ γυναιξὶν ἀλλοτρίαις ἤκουε. καὶ ὅλως τὴν Καίσαρος ἀρχήν, πάντα μᾶλλον ἢ τυραννίδα δι' αὐτὸν ἐκεῖνον φανεῖσαν, οἱ φίλοι διέβαλλον· ὧν Ἀντώνιος, ἀπ' ἐξουσίας μεγίστης ἁμαρτάνειν μέγιστα δόξας, τὴν πλείστην αἰτίαν ἔλαβεν.

Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπανελθὼν ὁ Καῖσαρ ἐκ τῆς Ἰβηρίας, τὰ μὲν ἐγκλήματα παρεῖδεν αὐτοῦ· πρὸς δὲ τὸν πόλεμον ὡς ἐνεργῷ καὶ ἀνδρείῳ καὶ ἡγεμονικῷ χρώμενος, οὐδαμῇ διήμαρτεν. αὐτὸς μὲν οὖν μετ' ὀλίγων ἀπὸ Βρεντησίου διαπεράσας τὸν Ἰόνιον, ἔπεμψεν ὀπίσω τὰ πλοῖα, Γαβινίῳ καὶ Ἀντωνίῳ τὰς δυνάμεις ἐμβιβάζειν καὶ περαιοῦν κατὰ τάχος εἰς Μακεδονίαν ἐπιστείλας. Γαβινίου δὲ πρὸς τὸν πλοῦν χαλεπὸν ὄντα χειμῶνος ὥρᾳ καταδειλιάσαντος, καὶ πεζῇ μακρὰν ὁδὸν περιάγοντος τὸν στρατόν, Ἀντώνιος ὑπὲρ Καίσαρος ἐν πολλοῖς ἀπειλημμένου πολεμίοις φοβηθείς, Λίβωνα μὲν ἐφορμοῦντα τῷ στόματι τοῦ λιμένος ἀπεκρούσατο, πολλὰ τῶν λεπτῶν ἀκατίων ταῖς τριήρεσιν αὐτοῦ περιστήσας· ἐμβιβάσας δὲ ταῖς ναυσὶν ἱππεῖς ὀκτακοσίους καὶ δισμυρίους ὁπλίτας, ἀνήχθη. καὶ γενόμενος καταφανὴς τοῖς πολεμίοις καὶ διωκόμενος, τὸν μὲν ἐκ τούτων κίνδυνον διέφυγε, λαμπροῦ νότου κῦμα μέγα καὶ κοίλην θάλατταν ταῖς τριήρεσιν αὐτῶν περιστήσαντος· ἐκφερόμενος δὲ ταῖς ναυσὶ πρὸς κρημνοὺς καὶ φάραγγας ἀγχιβαθεῖς, οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας εἶχεν. ἄφνω δὲ τοῦ κόλπου πολὺν ἐκπνεύσαντος λίβα, καὶ τοῦ κλύδωνος ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸ πέλαγος διαχεομένου, μεταβαλλόμενος ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πλέων

σο-

cum ſtomacho audiebat adeuntes, ob adulteria infamis erat: denique Cæſaris imperium, quod nihil minus quam tyrannis ipſius quidem cauſa erat, reddebant inviſum amici ejus; quorum in Antonium, ex maxima poteſtate maxime peccare habitum, conferebatur potiſſimum cauſa.

Attamen reverſus ex Hiſpania Cæſar connivit criminibus ejus, & quoad bellum impigri, fortis, atque rei militaris periti opera utens, haudquaquam exſpectatione decidit. Ac quum paucis copiis ex Brunduſio mare Ionium tranſmiſiſſet, remiſit naves retro, mandavitque per literas Gabinio & Antonio ut imponerent exercitum, eumque quam ocyſſime tranſportarent in Macedoniam. Quum eſſet a navigando Gabinius hyemis metu alienus, ac pedeſtri longinquo itinere exercitum circumduceret, Antonius verſanti inter multos hoſtes timens Cæſari, Libonem, qui pro faucibus portus ſtationem habens imminebat tranſituris, repulit, cum ejus triremes arcuiſſet multis parvis acatiis; impoſitiſque peditum viginti millibus, octingentis equitum vela fecit. Poſtquam eſt ab hoſtibus conſpectus, inſequuti ſunt illi eum: verum imminens ab his diſcrimen effugit, quod vis acrior auſtri magnis undis & fluctuante mari naves eorum involverit. Cæterum quod conjiceretur claſſis ejus in abruptos ſcopulos atque altos ſinus maris, omnem ſpem ſalutis abjecit. Ut vero ex ſinu vehemens increbuit Africus, & fluctus a terra expulſus in pelagus eſt, repetens altum, ac feliciter

na-

σοβαρῶς, ὁρᾷ ναυαγίων περίπλεων τὸν αἰγιαλόν. ἐνταῦθα γὰρ ἐξέβαλε τὸ πνεῦμα τὰς διωκούσας αὐτὸν τριήρεις, καὶ διεφθάρησαν οὐκ ὀλίγαι· καὶ σωμάτων πολλῶν καὶ χρημάτων ἐκράτησεν Ἀντώνιος· καὶ Λίσσον εἷλε, καὶ μέγα Καίσαρι παρέσχε θάρσος, ἐν καιρῷ μετὰ τηλικαύτης ἀφικόμενος δυνάμεως.

Πολλῶν δὲ γινομένων καὶ συνεχῶν ἀγώνων, ἐν πᾶσι μὲν ἦν διαπρεπής· δὶς δὲ φεύγοντας προτροπάδην τοὺς Καίσαρος ἀπαντήσας ἀνέστρεψε, καὶ στῆναι καὶ συμβαλεῖν αὖθις τοῖς διώκουσιν ἀναγκάσας, ἐνίκησεν. ἦν οὖν αὐτοῦ μετὰ Καίσαρα πλεῖστος ἐν τῷ στρατοπέδῳ λόγος. ἐδήλωσε δὲ Καῖσαρ ἣν ἔχοι περὶ αὐτοῦ δόξαν. ἐπεὶ γὰρ ἔμελλε τὴν τελευταίαν καὶ τὰ ὅλα κρίνασαν ἐν Φαρσάλῳ μάχην μάχεσθαι, τὸ μὲν δεξιὸν αὐτὸς εἶχε κέρας, τοῦ δ' εὐωνύμου τὴν ἡγεμονίαν Ἀντωνίῳ παρέδωκεν, ὡς πολεμικωτάτῳ τῶν ὑφ' ἑαυτῷ. μετὰ δὲ τὴν νίκην δικτάτωρ ἀναγορευθεὶς, αὐτὸς μὲν ἐδίωκε Πομπήϊον, Ἀντώνιον δὲ δήμαρχον ἑλόμενος εἰς Ῥώμην ἔπεμψεν. ἔστι δὲ ἡ ἀρχὴ, δευτέρα, τοῦ δικτάτωρος παρόντος· ἂν δὲ μὴ παρῇ, πρώτη καὶ μόνη σχεδόν. ἡ γὰρ δημαρχία διαμένει, τὰς δὲ ἄλλας καταλύουσι πάσας δικτάτωρος αἱρεθέντος.

Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε δημαρχῶν Δολοβέλλας, νέος ἀνὴρ καὶ νέων πραγμάτων ὀρεγόμενος, εἰσηγεῖτο χρεῶν ἀποκοπὰς, καὶ τὸν Ἀντώνιον αὐτῷ τε φίλον ὄντα καὶ βουλόμενον ἀεὶ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν, ἔπειθε συμπράττειν καὶ κοινωνεῖν τοῦ πολιτεύματος. Ἀσινίου δὲ καὶ Τρεβελλίου τἀναντία παρακαλούντων, ὑπό-

navigans, cernit plenum naufragiorum littus. Eo enim consectantes eum naves ejecit ventus, & afflictæ sunt non paucæ, multisque captivis & præda potitus est Antonius. Hinc Lissum cepit, magnosque Cæsari animos addidit opportunus ejus tantis cum copiis adventus.

Commissæ fuerunt crebræ & assiduæ velitationes: in quibus ubique enituit eximia ejus virtus. Bis effusum in fugam Cæsaris exercitum occurrens convertit, fugamque repressit, & repetere cogens suos pugnam, instantes profligavit. Maximum igitur ejus erat secundum Cæsarem in exercitu nomen. Quanti autem eum faceret, demonstravit Cæsar: nam quum postremum, qua de summa rerum decrevit, esset pugnam Pharsalicam initurus, dextrum cornu ipse tenuit, Antonium sinistro, ut omnium suorum bellicosissimum, præposuit. Post victoriam dictator dictus, mox insequutus est Pompeium: Antonium tribunum plebis fecit, misitque eum Romam. Hic magistratus præsente dictatore secundum obtinet locum; quo absente primus & pene est solus. Manet enim tribunatus, quum alios magistratus dictatore dicto omnes abrogent.

At Dolabella id temporis tribunus plebis, juvenis & rerum novarum cupidus, legem de novis tabulis promulgabat, Antoniumque impellebat amicum suum, qui semper gratificari avebat plebi, ut adjutor & socius sibi in hac actione esset. Contra suadebant Asinius & Trebellius. Ibi

τώνιον εἶτα, τῶν ἐπ' οἰωνοῖς ἱερέων, οὓς αὐγούρας καλοῦσιν. ὁ δὲ εὐθὺς εἰς τὴν ἀρχὴν παρελθὼν, οὐ μικρὸν ἦν ὄφελος τοῖς πολιτευομένοις ὑπὲρ Καίσαρος· ἀλλὰ πρῶτον μὲν Μαρκέλλου τοῦ ὑπάτου Πομπηΐῳ τούς τε συνειλεγμένους ἤδη στρατιώτας παρεγγυῶντος, καὶ καταλέγειν ἑτέρους διδόντος, ἐμποδὼν ἔστη, διάταγμα γράψας, ὅπως ἡ μὲν ἠθροισμένη δύναμις εἰς Συρίαν πλέῃ καὶ Βίβλῳ βοηθῇ πολεμοῦντι Πάρθοις, οὓς δὲ Πομπήϊος καταλέγοιεν, μὴ προσέχωσιν αὐτῷ. δεύτερον, καὶ τὰς Καίσαρος ἐπιστολὰς οὐ προσιεμένων, οὐδὲ ἐώντων ἀναγινώσκεσθαι τῶν συγκλητικῶν, αὐτὸς ἰσχύων διὰ τὸ ἄρχειν ἀνέγνω, καὶ πολλοὺς μετέστησε τῇ γνώμῃ, δίκαια καὶ μέτρια Καίσαρος ἀξιοῦν ἀφ' ὧν ἔγραφε δόξαντος. τέλος δὲ, δυοῖν ἐρωτήσεων ἐν τῇ βουλῇ γινομένων, τῆς μὲν, εἰ δοκεῖ Πομπήϊον ἀφεῖναι τὰ στρατεύματα, τῆς δὲ, εἰ Καίσαρα· καὶ Πομπήϊον μὲν ὀλίγων τὰ ὅπλα καταθέσθαι, Καίσαρα δὲ παρ' ὀλίγους πάντων κελευόντων, ἀναστὰς Ἀντώνιος ἠρώτησεν εἰ δοκεῖ καὶ Πομπήϊον ἅμα καὶ Καίσαρα τὰ ὅπλα καταθέσθαι καὶ τὰς δυνάμεις ἀφεῖναι. ταύτην ἐδέξαντο λαμπρῶς τὴν γνώμην ἅπαντες, καὶ μετὰ βοῆς ἐπαινοῦντες τὸν Ἀντώνιον ἠξίουν ἐπιψηφίζεσθαι. μὴ βουλομένων δὲ τῶν ὑπάτων, αὖθις ἑτέρας οἱ Καίσαρος φίλοι προὔτειναν ἐπιεικεῖς δοκούσας ἀξιώσεις, αἷς ὅ,τε Κάτων ἀντέπιπτε, καὶ Λέντλος ὑπατεύων ἐξέβαλε τῆς βουλῆς τὸν Ἀντώνιον. ὁ δὲ πολλὰ μὲν αὐτοῖς ἐξιὼν ἐπηράσατο, λαβὼν δὲ θεράποντος ἐσθῆτα, καὶ μισθωσάμενος μετὰ Κασσίου Κοΐντου ζεῦγος, ἐξώρμησε πρὸς Καίσαρα, καὶ κατεβόων εὐθὺς ὀφθέντες, ὡς οὐδένα κόσμον ἔτι τῶν ἐν Ῥώμῃ

tonium, mox augurem, cujus est auspiciis præesse, creavit. Hic statim inito magistratu non leve præsidium fuit partibus Julianis. Primum enim consule Marcello, Pompeio veteres legiones mandante, & novos delectus permittente, intercessit, promulgationem ferens ut conscriptus exercitus in Syriam mitteretur, & Bibulo subveniret bellum cum Parthis gerenti, ac ne quis delectum habenti Pompeio nomen daret. Iterum Cæsaris literas, non recipientibus patribus, neque recitari permittentibus, hic pro tribunitia potestate recitavit, multosque a priore sententia deduxit, quod viderentur ex epistolis æqua & moderata Cæsaris postulata. Postremo duabus in senatu propositis quæstionibus: una, an videretur ut exercitum dimitteret Pompeius: altera, an Cæsar; quum pauci, ut Pompeius arma poneret, ut Cæsar, exceptis paucis omnes conferent: exsurgens Antonius rogavit placeretne utrumque, Pompeium & Cæsarem, arma ponere & exercitus dimittere: omnes hanc sententiam citra controversiam comprobaverunt, Antoniumque cum assensione laudantes, postulaverunt ut discessionem faceret. Repugnantibus consulibus, proposuerunt de integro alias Cæsaris amici in speciem æquas postulationes: quibus Cato obstrepuit, & consul Lentulus ejecit Antonium curia. Ille dira in iis inter exeundum imprecatus, sumpta veste famulari, curruque conducto, cum Q. Cassio profectus ad Cæsarem est. Simul ut in conspectum exercitus venere, clamaverunt nihil jam Romæ

Ῥώμῃ πραγμάτων ἐχόντων, ὅτε μηδὲ δημάρχοις παρρησίας μέτεστιν, ἀλλ' ἐλαύνεται καὶ κινδυνεύει πᾶς ὁ φθεγξάμενος ὑπὲρ τῶν δικαίων.

Ἐκ τούτου λαβὼν τὴν στρατείαν ὁ Καῖσαρ, εἰς Ἰταλίαν ἐνέβαλε. διὸ καὶ Κικέρων ἐν τοῖς Φιλιππικοῖς ἔγραψε, τοῦ μὲν Τρωικοῦ πολέμου τὴν Ἑλένην, τοῦ δ' ἐμφυλίου τὸν Ἀντώνιον ἀρχὴν γενέσθαι περιφανῶς ψευδόμενος. οὐ γὰρ οὕτως εὐχερὴς ἦν οὐδὲ ῥᾴδιος ὑπ' ὀργῆς ἐκπεσεῖν τῶν λογισμῶν Γάϊος Καῖσαρ, ὥστε, εἰ μὴ ταῦτα πάλαι ἔγνωστο πράττειν, οὕτως ἂν ἐπὶ καιροῦ τὸν κατὰ τῆς πατρίδος ἐξενεγκεῖν πόλεμον, ὅτι φαύλως ἠμφιεσμένον εἶδεν Ἀντώνιον καὶ Κάσσιον ἐπὶ ζεύγους μισθίου πεφευγότας πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ ταῦτα πάλαι δεομένῳ προφάσεως, σχῆμα καὶ λόγον εὐπρεπῆ τοῦ πολέμου παρέσχεν. ἦγε δ' αὐτὸν ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους, ἃ καὶ πρότερον Ἀλέξανδρον, καὶ πάλαι Κῦρον, ἔρως ἀπαρηγόρητος ἀρχῆς, καὶ περιμανὴς ἐπιθυμία τοῦ πρῶτον εἶναι καὶ μέγιστον· ὧν τυχεῖν οὐκ ἦν, μὴ Πομπηΐου καταλυθέντος. ὡς δ' οὖν ἐπελθὼν ἐκράτησε τῆς Ῥώμης, καὶ Πομπήϊον ἐξήλασε τῆς Ἰταλίας, καὶ πρὸς τὰς ἐν Ἰβηρίᾳ Πομπηΐου δυνάμεις ἐπιστρέφειν ἔγνω πρότερον, εἶτα οὕτως παρασκευασάμενος στόλον ἐπὶ Πομπήϊον διαβαίνειν, Λεπίδῳ μὲν στρατηγοῦντι τὴν Ῥώμην, Ἀντωνίῳ δὲ δημαρχοῦντι τὰ στρατεύματα καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐπέτρεψεν. ὁ δὲ τοῖς μὲν στρατιώταις εὐθὺς προσφιλὴς ἦν, συγγυμναζόμενος καὶ συνδιαιτώμενος τὰ πολλά, καὶ δωρούμενος ἐκ τῶν παρόντων· τοῖς δὲ ἄλλοις ἐπαχθής. καὶ γὰρ ἀδικουμένων ὑπὸ ῥᾳθυμίας ὠλιγώρει, καὶ

Romae recte vel ordine geri, quum ne tribunis plebis quidem libera vox permittatur, sed quicunque æquitatem tueatur, hic exagitetur atque in periculum vocetur.

Inde Cæsar cum exercitu irrupit in Italiam. Quare scripsit in Philippicis Cicero, ut bello Trojano Helenam, ita Antonium caussam civili dedisse. Sed aperte mentitur. Neque enim tam prompte vel facile ira Cæsar a consilio esset ablatus, ut, nisi hæc jam pridem habuisset deliberata exequi, ita repente bellum patriæ inferret, quod sordidatos vidisset Antonium & Cassium, atque in vehiculo meritorio ad se refugientes. Verum hæc jamdudum occasionem quærenti, colorem & prætextum præbuerunt bellum faciendi speciosum. Immo impulerunt illum ad lacessendos omnes mortales, eadem quæ Alexandrum ante, & olim Cyrum, inexplébilis imperandi amor, atque insana principatus summæque potestatis cupiditas: quæ assequi nisi conculcato non valebat Pompeio. Ut igitur repentino adventu Roma potitus est, & Pompeium exegit Italia, atque Pompeii legiones Hispanienses primum petere decrevit, ita inde parata classe persequi trans mare Pompeium: Lepidum prætorem urbi, Antonium tribunum plebis legionibus & Italiæ præfecit. Fuit hic mox militibus acceptus, quod una cum iis plerumque exerceret se, una cibum sumeret, atque pro præsentibus facultatibus iis largiretur: aliis odio venit. Siquidem læsorum præ socordia nullam habebat rationem, cum

καὶ πρὸς ὀργὴν ἠκροᾶτο τῶν ἐντυγχανόντων, καὶ κακῶς ἐπὶ γυναιξὶν ἀλλοτρίαις ἤκουε. καὶ ὅλως τὴν Καίσαρος ἀρχὴν, πάντα μᾶλλον ἢ τυραννίδα δι' αὐτὸν ἐκεῖνον φανεῖσαν, οἱ φίλοι διέβαλλον· ὧν Ἀντώνιος, ἀπ' ἐξουσίας μεγίστης ἁμαρτάνειν μέγιστα δόξας, τὴν πλείστην αἰτίαν ἔλαβεν.

Οὐ μὴν ἀλλ' ἐπανελθὼν ὁ Καῖσαρ ἐκ τῆς Ἰβηρίας, τὰ μὲν ἐγκλήματα παρεῖδεν αὐτοῦ· πρὸς δὲ τὸν πόλεμον ὡς ἐνεργῷ καὶ ἀνδρείῳ καὶ ἡγεμονικῷ χρώμενος, οὐδαμῇ διήμαρτεν. αὐτὸς μὲν οὖν μετ' ὀλίγων ἀπὸ Βρεντησίου διαπεράσας τὸν Ἰόνιον, ἔπεμψεν ὀπίσω τὰ πλοῖα, Γαβινίῳ καὶ Ἀντωνίῳ τὰς δυνάμεις ἐμβιβάζειν καὶ περαιοῦν κατὰ τάχος εἰς Μακεδονίαν ἐπιστείλας. Γαβινίου δὲ πρὸς τὸν πλοῦν χαλεπὸν ὄντα χειμῶνος ὥρᾳ καταδειλιάσαντος, καὶ πεζῇ μακρὰν ὁδὸν περιάγοντος τὸν στρατὸν, Ἀντώνιος ὑπὲρ Καίσαρος ἐν πολλοῖς ἀπειλημμένου πολεμίοις φοβηθεὶς, Λίβωνα μὲν ἐφορμοῦντα τῷ στόματι τοῦ λιμένος ἀπεκρούσατο, πολλὰ τῶν λεπτῶν ἀκατίων ταῖς τριήρεσιν αὐτοῦ περιστήσας· ἐμβιβάσας δὲ ταῖς ναυσὶν ἱππεῖς ὀκτακοσίους καὶ δισμυρίους ὁπλίτας, ἀνήχθη. καὶ γενόμενος καταφανὴς τοῖς πολεμίοις καὶ διωκόμενος, τὸν μὲν ἐκ τούτων κίνδυνον διέφυγε, λαμπροῦ νότου κῦμα μέγα καὶ κοίλην θάλατταν ταῖς τριήρεσιν αὐτῶν περιστήσαντος· ἐκφερόμενος δὲ ταῖς ναυσὶ πρὸς κρημνοὺς καὶ φάραγγας ἀγχιβαθεῖς, οὐδεμίαν ἐλπίδα σωτηρίας εἶχεν. ἄφνω δὲ τοῦ κόλπου πολὺν ἐκπνεύσαντος λίβα, καὶ τοῦ κλύδωνος ἀπὸ τῆς γῆς εἰς τὸ πέλαγος διαχεομένου, μεταβαλλόμενος ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ πλέων σο-

cum ſtomacho audiebat adeuntes, ob adulteria infamis erat: denique Cæſaris imperium, quod nihil minus quam tyrannis ipſius quidem cauſa erat, reddebant inviſum amici ejus; quorum in Antonium, ex maxima poteſtate maxime peccare habitum, conferebatur potiſſimum cauſa.

Attamen reverſus ex Hiſpania Cæſar connivit criminibus ejus, & quoad bellum impigri, fortis, atque rei militaris periti opera utens, haudquaquam exſpectatione decidit. Ac quum paucis copiis ex Brunduſio mare Ionium tranſmiſiſſet, remiſit naves retro, mandavitque per literas Gabinio & Antonio ut imponerent exercitum, eumque quam ocyſſime tranſportarent in Macedoniam. Quum eſſet a navigando Gabinius hyemis metu alienus, ac pedeſtri longinquo itinere exercitum circumduceret, Antonius verſanti inter multos hoſtes timens Cæſari, Libonem, qui pro faucibus portus ſtationem habens imminebat tranſituris, repulit, cum ejus triremes arcuiſſet multis parvis acatiis; impoſitiſque peditum viginti millibus, octingentis equitum vela fecit. Poſtquam eſt ab hoſtibus conſpectus, inſequuti ſunt illi eum: verum imminens ab his diſcrimen effugit, quod vis acrior auſtri magnis undis & fluctuante mari naves eorum involverit. Cæterum quod conjiceretur claſſis ejus in abruptos ſcopulos atque altos ſinus maris, omnem ſpem ſalutis abjecit. Ut vero ex ſinu vehemens increbuit Africus, & fluctus a terra expulſus in pelagus eſt, repetens altum, ac feliciter na-

σοβαρῶς, ὁρᾷ ναυαγίων περίπλεων τὸν αἰγιαλόν. ἐνταῦθα γὰρ ἐξέβαλε τὸ πνεῦμα τὰς διωκούσας αὐτὸν τριήρεις, καὶ διεφθάρησαν οὐκ ὀλίγαι· καὶ σωμάτων πολλῶν καὶ χρημάτων ἐκράτησεν Ἀντώνιος· καὶ Λίσσον εἷλε, καὶ μέγα Καίσαρι παρέσχε θάρσος, ἐν καιρῷ μετὰ τηλικαύτης ἀφικόμενος δυνάμεως.

Πολλῶν δὲ γινομένων καὶ συνεχῶν ἀγώνων, ἐν πᾶσι μὲν ἦν διαπρεπής· δὶς δὲ φεύγοντας προτροπάδην τοὺς Καίσαρος ἀπαντήσας ἀνέστρεψε, καὶ στῆναι καὶ συμβαλεῖν αὖθις τοῖς διώκουσιν ἀναγκάσας, ἐνίκησεν. ἦν οὖν αὐτοῦ μετὰ Καίσαρα πλεῖστος ἐν τῷ στρατοπέδῳ λόγος. ἐδήλωσε δὲ Καῖσαρ ἣν εἶχε περὶ αὐτοῦ δόξαν. ἐπεὶ γὰρ ἔμελλε τὴν τελευταίαν καὶ τὰ ὅλα κρίνασαν ἐν Φαρσάλῳ μάχην μάχεσθαι, τὸ μὲν δεξιὸν αὐτὸς εἶχε κέρας, τοῦ δ' εὐωνύμου τὴν ἡγεμονίαν Ἀντωνίῳ παρέδωκεν, ὡς πολεμικωτάτῳ τῶν ὑφ' ἑαυτῷ. μετὰ δὲ τὴν νίκην δικτάτωρ ἀναγορευθείς, αὐτὸς μὲν ἐδίωκε Πομπήϊον, Ἀντώνιον δὲ δήμαρχον ἑλόμενος εἰς Ῥώμην ἔπεμψεν. ἔστι δὲ ἡ ἀρχὴ δευτέρα, τοῦ δικτάτορος παρόντος· ἂν δὲ μὴ παρῇ, πρώτη καὶ μόνη σχεδόν. ἡ γὰρ δημαρχία διαμένει, τὰς δὲ ἄλλας καταλύουσι πάσας δικτάτορος αἱρεθέντος.

Οὐ μὴν ἀλλὰ τότε δημαρχῶν Δολοβέλλας, νέος ἀνὴρ καὶ νέων πραγμάτων ὀρεγόμενος, εἰσηγεῖτο χρεῶν ἀποκοπάς, καὶ τὸν Ἀντώνιον αὐτῷ τε φίλον ὄντα καὶ βουλόμενον ἀεὶ τοῖς πολλοῖς ἀρέσκειν, ἔπειθε συμπράττειν καὶ κοινωνεῖν τοῦ πολιτεύματος. Ἀσινίου δὲ καὶ Τρεβελλίου τἀναντία παρακαλούντων, ὑπό-

navigans, cernit plenum naufragiorum littus. Eo enim consectantes eum naves ejecit ventus, & afflictæ sunt non paucæ, multisque captivis & præda potitus est Antonius. Hinc Lissum cepit, magnosque Cæsari animos addidit opportunus ejus tantis cum copiis adventus.

Commissæ fuerunt crebræ & assiduæ velitationes: in quibus ubique enituit eximia ejus virtus. Bis effusum in fugam Cæsaris exercitum occurrens convertit, fugamque repressit, & repetere cogens suos pugnam, instantes profligavit. Maximum igitur ejus erat secundum Cæsarem in exercitu nomen. Quanti autem eum faceret, demonstravit Cæsar: nam quum postremum, qua de summa rerum decrevit, esset pugnam Pharsalicam initurus, dextrum cornu ipse tenuit, Antonium sinistro, ut omnium suorum bellicosissimum, præposuit. Post victoriam dictator dictus, mox insequutus est Pompeium: Antonium tribunum plebis fecit, misitque eum Romam. Hic magistratus præsente dictatore secundum obtinet locum; quo absente primus & pene est solus. Manet enim tribunatus, quum alios magistratus dictatore dicto omnes abrogent.

At Dolabella id temporis tribunus plebis, juvenis & rerum novarum cupidus, legem de novis tabulis promulgabat, Antoniumque impellebat amicum suum, qui semper gratificari avebat plebi, ut adjutor & socius sibi in hac actione esset. Contra suadebant Asinius & Trebellius.

ὑπόνοια δεινὴ κατὰ τύχην τῷ Ἀντωνίῳ προσέπεσεν ὡς ἀδικουμένῳ περὶ τὸν γάμον ὑπὸ τοῦ Δολοβέλλα. καὶ τὸ πρᾶγμα βαρέως ἐνεγκὼν, τήν τε γυναῖκα τῆς οἰκίας ἐξήλασεν, ἀνεψιὰν οὖσαν αὐτοῦ· θυγάτηρ γὰρ ἦν Γαΐου Ἀντωνίου τοῦ Κικέρωνι συνυπατεύσαντος· καὶ τοὺς περὶ Ἀσίνιον δεξάμενος ἐπολέμει τῷ Δολοβέλλᾳ. κατέλαβε γὰρ τὴν ἀγορὰν ἐκεῖνος, ὡς βίᾳ κυρώσων τὸν νόμον. Ἀντώνιος δὲ, καὶ τῆς βουλῆς ψηφισαμένης ὅπλων δεῖν ἐπὶ τὸν Δολοβέλλαν, ἐπελθὼν, καὶ μάχην συνάψας, ἀπέκτεινέ τε τινὰς τῶν ἐκείνου, καὶ τῶν ἰδίων ἀπέβαλε. τοῖς μὲν οὖν πολλοῖς ἐκ τούτων ἀπηχθάνετο· τοῖς δὲ χρηστοῖς καὶ σώφροσι διὰ τὸν ἄλλον βίον οὐκ ἦν ἀρεστὸς, ὡς Κικέρων φησὶν, ἀλλ' ἐμισεῖτο, βδελυττομένων αὐτοῦ μέθας ἀώρους, καὶ δαπάνας ἐπαχθεῖς, καὶ κυλινδήσεις ἐν γυναίοις· καὶ μεθ' ἡμέραν μὲν ὕπνους καὶ περιπάτους ἀλύοντος καὶ κραιπαλῶντος, νύκτωρ δὲ, κώμους, καὶ θέατρα καὶ διατριβὰς ἐν γάμοις μίμων καὶ γελωτοποιῶν. λέγεται γοῦν ὡς ἐν Ἱππίου ποτὲ τοῦ μίμου γάμοις ἑστιαθεὶς, καὶ πιὼν διὰ νυκτὸς, εἶτα πρωῒ τοῦ δήμου καλοῦντος εἰς ἀγορὰν, προελθὼν ἔτι τροφῆς μεστὸς ἐμέσειε, τῶν φίλων τινὸς ὑποσχόντος τὸ ἱμάτιον. ἦν δὲ καὶ Σέργιος ὁ μῖμος τῶν μέγιστον παρ' αὐτῷ δυναμένων, καὶ Κύθηρις ἀπὸ τῆς αὐτῆς παλαίστρας γύναιον ἀγαπώμενον· ὃ δὴ καὶ τὰς πόλεις ἐπιὼν, ἐν φορείῳ περιήγετο, καὶ τὸ φορεῖον οὐκ ἐλάττους ἢ τὸ τῆς μητρὸς αὐτοῦ περιέποντες ἠκολούθουν. ἐλύπει δὲ καὶ χρυσῶν ἐκπωμάτων, ὥσπερ ἐν πομπαῖς, ταῖς ἀποδημίαις διαφερομένων ὄψεις, καὶ στάσεις ἐνόδιοι σκηνῶν, καὶ πρὸς ἄλσεσι καὶ ποταμοῖς ἀρίστων πολυτελῶν διαθέσεις,

καὶ

Ibi forte gravis suspicio allata est Antonio, violasse nuptias suas Dolabellam. Quod factum iniquo animo ferens, nuntium remisit uxori, quæ patruelis sua erat, C. Antonii Ciceronis collegæ filia. Igitur Asinii partes secutus, Dolabellam oppugnavit. Nam forum occupaverat ille, legem intendens vi perferre. Antonius vero, quum etiam arma senatus decrevisset in Dolabellam, irrumpens in forum prœlio commisso nonnullos illius gregales occidit, & aliquot amisit de suis. Hinc in multitudinem incurrit. Bonis & sanis ob vitam reliquam (ut Cicero ait) non placebat, sed erat iis invisus, execrantibus intempestivas ejus perpotationes & odiosos sumptus, volutationesque in lustris, somnos diurnos, ambulationes nauseantis & vino mersi, comessationes nocturnas, ludos & commorationes in mimorum & scurrarum nuptiis. Ac fertur, quum ad Hippiæ mimi nuptias invitatus totam noctem perpotasset, mane autem a populo accitus in forum esset, adhuc cibo plenus progressus, vomuisse, excipiente amico quodam toga sua. Jam erat Sergius mimus unus ex iis qui plurimum apud eum poterant, & Cytheris ex eadem palæstra, quam mulierculam adamabat. Hanc urbes peragrans circumducebat lectica. Lecticam ejus non minor comitatus quam matris ipsius sequebatur. Mordebant etiam homines poculorum aureorum in peregrinationibus ejus tanquam in triumphali pompa translatorum spectacula, erectiones in itinere tentoriorum, prandiorum apud lucos & flumina exquisitorum apparatus,

leo-

καὶ λέοντες ἅρμασιν ὑπεζευγμένοι, καὶ σωφρόνων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν οἰκίαι χαμαιτύπαις καὶ σαμβυκιστρίαις ἐπισταθμευόμεναι. δεινὸν γὰρ ἐποιοῦντο, Καίσαρα μὲν αὐτὸν ἔξω τῆς Ἰταλίας θυραυλεῖν, τὰ λείψανα τοῦ μεγάλου πολέμου μεγάλοις πόνοις καὶ κινδύνοις ἀνακαθαιρόμενον, ἑτέρους δὲ δι᾽ ἐκεῖνον τρυφᾶν τοῖς πολίταις ἐνυβρίζοντας.

Ταῦτα καὶ τὴν στάσιν αὐξῆσαι δοκεῖ, καὶ τὸ στρατιωτικὸν εἰς ὕβρεις δεινὰς καὶ πλεονεξίας ἀνεῖναι. διὸ καὶ Καῖσαρ ἐπανελθὼν Δολοβέλλᾳ τε συγγνώμην ἔδωκε, καὶ τὸ τρίτον αἱρεθεὶς ὕπατος, οὐκ Ἀντώνιον ἀλλὰ Λέπιδον εἵλετο συνάρχοντα. τὴν δὲ Πομπηΐου πωλουμένην οἰκίαν ὠνήσατο μὲν Ἀντώνιος, ἀπαιτούμενος δὲ τὴν τιμὴν ἠγανάκτει· καί φησιν αὐτὸς διὰ τοῦτο μὴ μετασχεῖν Καίσαρι τῆς εἰς Λιβύην στρατείας, ἐπὶ τοῖς προτέροις κατορθώμασι μὴ τυχὼν ἀμοιβῆς. ἔοικε μέντοι τὸ πολὺ τῆς ἀβελτηρίας αὐτοῦ καὶ ἀσωτείας ἀφελεῖν ὁ Καῖσαρ, οὐκ ἀναισθήτως τὰ πλημμελήματα δεξάμενος. ἀπαλλαγεὶς γὰρ ἐκείνου τοῦ βίου, γάμῳ προσέσχε, Φουλβίαν ἀγόμενος τὴν Κλωδίῳ τῷ δημαγωγῷ συνοικήσασαν, οὐ ταλασίαν, οὐδὲ οἰκουρείαν φρονοῦν γύναιον, οὐδὲ ἀνδρὸς ἰδιώτου κρατεῖν ἀξιοῦν, ἀλλὰ ἄρχοντος ἄρχειν, καὶ στρατηγοῦντος στρατηγεῖν βουλόμενον· ὥστε Κλεοπάτραν διδασκάλια Φουλβίᾳ τῆς Ἀντωνίου γυναικοκρατίας ὀφείλειν, πάνυ χειροήθη καὶ πεπαιδαγωγημένον ἀπ᾽ ἀρχῆς ἀκροᾶσθαι γυναικῶν παραλαβοῦσαν αὐτόν. οὐ μὴν ἀλλὰ κἀκείνην ἐπειρᾶτο προσπαίζων καὶ μειρακιευόμενος ἱλαρωτέραν

leonibus juncti currus, pudicorum virorum & matronarum domicilia scortis & sambucistriis ad divertendum attributa. Intolerandum enim videbatur, Cæsarem extra Italiam pernoctare sub dio, dum magni illius belli magnis sudoribus & periculis reliquias persequitur, alios vero per illius autoritatem luxu diffluere civibus insultantes.

Hæc etiam intendisse videntur seditionem, militibusque frænum ad fœdissima flagitia atque rapinas relaxasse. Quapropter reversus Cæsar ignovit Dolabellæ: ac creatus tertium consul, non Antonium, sed Lepidum cooptavit collegam. Pompeii domum subhastatam emit Antonius. At indignabatur quum exigeretur pretium: qua quidem de causa noluisse allegat ipse se comitari Cæsarem ad bellum Africanum, quod præclaris factis suis prioribus non fuisset honos habitus. Apparet tamen multum de Antonii amentia & intemperantia Cæsarem, peccata ejus non dissimulando, detraxisse. Siquidem explicuit se illa vita, animoque ad nuptias applicato, Fulviam Clodii, plebis concitatoris, viduam uxorem duxit; mulierem non ad lanificium aut ad rei familiaris administrationem factam, neque in virum contentam dominari privatum, sed quæ imperanti imperare & ducem volebat ducere: ut mercedem Fulviæ, quod ancillari Antonium docuisset fœminis, debuerit Cleopatra, quæ plane cicurem atque a tyrocinio institutum ad obtemperandum mulieribus accepit. Atqui illam quoque alludendo & lasciviendo enitebatur Antonius

ἐρωτέραν ποιεῖν ὁ Ἀντώνιος· οἷον ὅτε Καίσαρι πολλῶν ἀπαντώντων μετὰ τὴν ἐν Ἰβηρίᾳ νίκην, καὶ αὐτὸς ἐξῆλθε· εἶτα ἄφνω φήμης εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐμπεσούσης, ὡς ἐπίασιν οἱ πολέμιοι Καίσαρος τεθνηκότος, ἀνέστρεψεν εἰς Ῥώμην. λαβὼν δὲ θεράποντος ἐσθῆτα, νύκτωρ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἦλθε, καὶ φήσας ἐπιστολὴν Φουλβίᾳ παρὰ Ἀντωνίου κομίζειν, εἰσήχθη πρὸς αὐτὴν ἐγκεκαλυμμένος. εἶτα ἡ μὲν ἐκπαθὴς οὖσα, πρὶν ἢ τὰ γράμματα λαβεῖν, ἠρώτησεν εἰ ζῇ ὁ Ἀντώνιος· ὁ δὲ τὴν ἐπιστολὴν σιωπῇ προτείνας, ἀρξαμένην λύειν καὶ ἀναγινώσκειν περιβαλὼν κατεφίλησεν. ταῦτα μὲν οὖν ὀλίγα, πολλῶν ὄντων, ἕνεκεν δείγματος ἐξενηνόχαμεν.

Ἐκ δὲ Ἰβηρίας ἐπανιόντι Καίσαρι πάντες μὲν οἱ πρῶτοι πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπήντων· ἐτιμήθη δὲ Ἀντώνιος ἐκπρεπῶς ὑπ' αὐτοῦ. κομιζόμενος γὰρ ἐπὶ ζεύγους διὰ τῆς Ἰταλίας Ἀντώνιον εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ συνοχούμενον, ὄπισθεν δὲ Βροῦτον Ἀλβῖνον, καὶ τὸν τῆς ἀδελφιδῆς υἱὸν Ὀκταουιανόν, ὃς μετὰ ταῦτα Καῖσαρ ὠνομάσθη, καὶ Ῥωμαίων ἦρξε πλεῖστον χρόνον. ἐπεὶ δὲ τὸ πέμπτον ἀπεδείχθη Καῖσαρ ὕπατος, προσείλετο μὲν εὐθὺς συνάρχοντα τὸν Ἀντώνιον, ἐβούλετο δὲ τὴν ἀρχὴν ἀπειπάμενος Δολοβέλλᾳ παρεγγυῆσαι· καὶ τοῦτο πρὸς τὴν σύγκλητον ἐξήνεγκεν. Ἀντωνίου δὲ τραχέως ἀντιπεσόντος, καὶ πολλὰ μὲν εἰπόντος κακὰ Δολοβέλλαν, οὐκ ἐλάττονα δὲ ἀκούσαντος, τότε μὲν αἰσχυνθεὶς τὴν ἀκοσμίαν ὁ Καῖσαρ ἀπηλλάγη. μετὰ δὲ ταῦτα προελθὼν ἀναγορεῦσαι Δολοβέλλαν, Ἀντωνίου δὲ τοὺς οἰωνοὺς ἐναντιοῦσθαι βοῶντος, εἶξε καὶ προήκατο Δολοβέλλαν ἀχθόμενον. ἐδόκει δὲ κἀκεῖνον οὐδὲν

ἧττον

tonius reddere hilariorem: ut quum inter frequentiam Cæsari a victoria Hispaniensi obviam procedentem, ipse quoque socium se adjunxit. Mox allato in Italiam rumore hostes Cæsare fato functo adventare, Romam recurrit, sumptaque veste famulari nocte domum venit, ac Fulviæ simulans se literas ab Antonio portare, obvoluto capite est ad eam introductus. Tum illa magno percita motu, ante quam acciperet literas, percunctata est viveretne Antonius: Antonius vero epistolam ei tacitus reddidit, solvere & legere aggressam complexus est & osculatus. Hæc nos ex multis pauca exempli causa retulimus.

At regredienti ex Hispania Cæsari quum omnes principes multorum dierum itinere occurrerent, Antonius honoratus ab eo eximie est. Quippe rheda per Italiam vehens assidentem habuit Antonium, a tergo Brutum Albinum, & sororis suæ nepotem Octavianum, qui post Cæsar dictus est, longoque tempore Romanum tenuit imperium. Creatus Cæsar quintum consul, illico cooptavit collegam Antonium. Intendit autem abdicare se magistratu, & cedere Dolabellæ, idque ad senatum retulit: verum repugnante aspere Antonio, multaque maledicta in Dolabellam congerente, nec pauciora audiente, illius indignitatis Cæsar pudore rem in præsentia omisit. Post ad renunciandum Dolabellam progressus, auspicia obsistere clamante Antonio cessit, Dolabellamque stomachantem destituit. Videtur autem illum non

minus

ἧττον τοῦ Ἀντωνίου βδελύττεσθαι. λέγεται γὰρ ὡς ἀμφοτέρους τινὸς ὁμοῦ διαβάλλοντος πρὸς αὐτόν, εἴποι μὴ δεδιέναι τοὺς παχεῖς τούτους καὶ κομήτας, ἀλλὰ τοὺς ὠχροὺς καὶ λεπτοὺς ἐκείνους, Βροῦτον καὶ Κάσσιον ἀποδεικνύμενος· ὑφ' ὧν ἔμελλεν ἐπιβουλευθεὶς ἀναιρεῖσθαι.

Κἀκείνοις δὲ τὴν εὐπρεπεστάτην πρόφασιν ἄκων παρέσχεν Ἀντώνιος. ἦν μὲν γὰρ ἡ τῶν Λυκαίων ἑορτὴ Ῥωμαίοις, ἣν Λουπερκάλια καλοῦσι· Καῖσαρ δὲ κεκοσμημένος ἐσθῆτι θριαμβικῇ, καὶ καθήμενος ὑπὲρ βήματος ἐν ἀγορᾷ, τοὺς διαθέοντας ἐθεᾶτο. διαθέουσι δὲ τῶν εὐγενῶν νέοι πολλοί, καὶ τῶν ἀρχόντων, ἀληλειμμένοι λίπα, σκύτεσι λευκοῖς καθικνούμενοι μετὰ παιδιᾶς τῶν ἐντυγχανόντων. ἐν τούτοις ὁ Ἀντώνιος διαθέων τὰ μὲν πάτρια χαίρειν εἴασε, διάδημα δὲ δάφνης στεφάνῳ περιελίξας, προσέδραμε τῷ βήματι, καὶ συνεξαρθεὶς ὑπὸ τῶν συνθεόντων, ἐπέθηκε τῇ κεφαλῇ τοῦ Καίσαρος, ὡς δὴ βασιλεύειν αὐτῷ προσῆκον. ἐκείνου δὲ θρυπτομένου καὶ διακλίνοντος, ἡσθεὶς ὁ δῆμος ἀνεκρότησε· καὶ πάλιν ὁ Ἀντώνιος ἐπῆγε, καὶ πάλιν ἐκεῖνος ἀπετρίβετο. καὶ πολὺν χρόνον οὕτω διαμαχομένων, Ἀντωνίῳ μὲν ὀλίγοι τῶν φίλων βιαζομένῳ, Καίσαρι δὲ ἀρνουμένῳ πᾶς ὁ δῆμος ἐπεκρότει μετὰ βοῆς. ὃ καὶ θαυμαστὸν ἦν, ὅτι τοῖς ἔργοις τὰ τῶν βασιλευομένων ὑπομένοντες, τοὔνομα τοῦ βασιλέως, ὡς κατάλυσιν τῆς ἐλευθερίας, ἔφευγον. ἀνέστη μὲν οὖν ὁ Καῖσαρ ἀχθεσθεὶς ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ τὸ ἱμάτιον ἀπάγων ἀπὸ τοῦ τραχήλου, τῷ βουλομένῳ παρέχειν τὴν σφαγὴν ἐβόα. τὸν δὲ στέφανον ἑνὶ τῶν ἀνδριάντων αὐτοῦ περιτεθέντα δήμαρχοι τινὲς κατέσπασαν, οὓς ὁ δῆμος εὐφημῶν μετὰ κρότου παρείπετο, Καίσαρα δὲ τῆς ἀρχῆς ἀπέστησαν. Ταῦ-

minus quam Antonium deteſtatus. Fertur enim, quum ambos ſimul quidam apud illum deferret, dixiſſe non formidare ſe craſſos illos & comatos, ſed iſtos pallidos & macilentos: Brutum & Caſſium deſignans; a quibus inde per inſidias eſt interfectus.

His Antonius ſpecioſiſſimum velamentum præbuit imprudens. Lupercalia Romæ agebantur Lycæis ſimilia. Cæſar autem triumphali ornatus veſte ſedens pro roſtris ſpectabat in foro diſcurrentes. Multi juvenes ex nobilitate & magiſtratibus diſcurrunt oleo uncti, atque albis ſcuticis verberant ludibundi obvium quemque. Inter hos diſcurrens Antonius, ſalute vetuſtis ſolennibus dicta, diadema ferens lauri coronam circumjectum, accurrit ad roſtra, ſublatuſque ab ſodalibus impoſuit eam capiti Cæſaris, quaſi deferendum ei regnum eſſet. Simulanti illi rejicere diadema, lætus populus applauſit. Antonio illud iterum ingerente, repulit Cæſar denuo. Quum ad hunc modum diu concertarent, pauci amici inſtanti Antonio, Cæſari renuenti populus univerſus plauſum cum gratulatione dedit. Quod ſane mirandum erat, eos qui reipſa dominatum ferebant, regis nomen ut diſſolutionem libertatis defugiſſe. Ac Cæſar quidem offenſus ſurrexit ex roſtris, detractaque a collo toga jugulum volenti percutere clamavit ſe offerre. Coronam uni ex ſtatuis ejus impoſitam detraxerunt tribuni quidam, quos populus feſtis vocibus plauſu eſt proſequutus. His abrogavit Cæſar magiſtratum.

Ea

ρωτέραν ποιεῖν ὁ Ἀντώνιος· οἷον ὅτε Καίσαρι πολλῶν ἀπαντώντων μετὰ τὴν ἐν Ἰβηρίᾳ νίκην, καὶ αὐτὸς ἐξῆλθε· εἶτα ἄφνω φήμης εἰς τὴν Ἰταλίαν ἐμπεσούσης, ὡς ἐπίασιν οἱ πολέμιοι Καίσαρος τεθνηκότος, ἀνέστρεψεν εἰς Ῥώμην. λαβὼν δὲ θεράποντος ἐσθῆτα, νύκτωρ ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἦλθε, καὶ φήσας ἐπιστολὴν Φουλβίᾳ παρὰ Ἀντωνίου κομίζειν, εἰσήχθη πρὸς αὐτὴν ἐγκεκαλυμμένος. εἶτα ἡ μὲν ἐκπαθὴς οὖσα, πρὶν ἢ τὰ γράμματα λαβεῖν, ἠρώτησεν εἰ ζῇ ὁ Ἀντώνιος· ὁ δὲ τὴν ἐπιστολὴν σιωπῇ προτείνας, ἀρξαμένην λύειν καὶ ἀναγινώσκειν περιβαλὼν κατεφίλησεν. ταῦτα μὲν οὖν ὀλίγα, πολλῶν ὄντων, ἕνεκεν δείγματος ἐξενηνόχαμεν.

Ἐκ δὲ Ἰβηρίας ἐπανιόντι Καίσαρι πάντες μὲν οἱ πρῶτοι πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπήντων· ἐτιμήθη δὲ Ἀντώνιος ἐκπρεπῶς ὑπ' αὐτοῦ. κομιζόμενος γὰρ ἐπὶ ζεύγους διὰ τῆς Ἰταλίας Ἀντώνιον εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ συνοχούμενον, ὄπισθεν δὲ Βροῦτον Ἀλβῖνον, καὶ τὸν τῆς ἀδελφιδῆς υἱὸν Ὀκταουϊανόν, ὃς μετὰ ταῦτα Καῖσαρ ὠνομάσθη, καὶ Ῥωμαίων ἦρξε πλεῖστον χρόνον. ἐπεὶ δὲ τὸ πέμπτον ἀπεδείχθη Καῖσαρ ὕπατος, προσείλετο μὲν εὐθὺς συνάρχοντα τὸν Ἀντώνιον, ἐβούλετο δὲ τὴν ἀρχὴν ἀπειπάμενος Δολοβέλλᾳ παρεγγυῆσαι· καὶ τοῦτο πρὸς τὴν σύγκλητον ἐξήνεγκεν. Ἀντωνίου δὲ τραχέως ἀντιπεσόντος, καὶ πολλὰ μὲν εἰπόντος κακὰ Δολοβέλλαν, οὐκ ἐλάττονα δὲ ἀκούσαντος, τότε μὲν αἰσχυνθεὶς τὴν ἀκοσμίαν ὁ Καῖσαρ ἀπηλλάγη. μετὰ δὲ ταῦτα προελθὼν ἀναγορεῦσαι Δολοβέλλαν, Ἀντωνίου δὲ τοὺς οἰωνοὺς ἐναντιοῦσθαι βοῶντος, εἶξε καὶ προήκατο Δολοβέλλαν ἀχθόμενον. ἐδόκει δὲ κἀκεῖνον οὐδὲν ἧττον

tonius reddere hilariorem: ut quum inter frequentiam Cæsari a victoria Hispaniensi obviam procedentem, ipse quoque socium se adjunxit. Mox allato in Italiam rumore hostes Cæsare fato functo adventare, Romam recurrit, sumptaque veste famulari nocte domum venit, ac Fulviæ simulans se literas ab Antonio portare, obvoluto capite est ad eam introductus. Tum illa magno percita motu, ante quam acciperet literas, percunctata est viveretne Antonius: Antonius vero epistolam ei tacitus reddidit, solvere & legere aggressam complexus est & osculatus. Hæc nos ex multis pauca exempli causa retulimus.

At regredienti ex Hispania Cæsari quum omnes principes multorum dierum itinere occurrerent, Antonius honoratus ab eo eximie est. Quippe rheda per Italiam vehens assidentem habuit Antonium, a tergo Brutum Albinum, & sororis suæ nepotem Octavianum, qui post Cæsar dictus est, longoque tempore Romanum tenuit imperium. Creatus Cæsar quintum consul, illico cooptavit collegam Antonium. Intendit autem abdicare se magistratu, & cedere Dolabellæ, idque ad senatum retulit: verum repugnante aspere Antonio, multaque maledicta in Dolabellam congerente, nec pauciora audiente, illius indignitatis Cæsar pudore rem in præsentia omisit. Post ad renunciandum Dolabellam progressus, auspicia obsistere clamante Antonio cessit, Dolabellamque stomachantem destituit. Videtur autem illum non

minus

ἧττον τοῦ Ἀντωνίου βδελύττεσθαι. λέγεται γὰρ ὡς ἀμφοτέρους τινὸς ὁμοῦ διαβάλλοντος πρὸς αὐτὸν, εἴποι μὴ δεδιέναι τοὺς παχεῖς τούτους καὶ κομήτας, ἀλλὰ τοὺς ὠχροὺς καὶ λεπτοὺς ἐκείνους, Βροῦτον καὶ Κάσιον ἀποδεικνύμενος· ὑφ᾿ ὧν ἔμελλεν ἐπιβουλευθεὶς ἀναιρεῖσθαι.

Κἀκείνοις δὲ τὴν εὐπρεπεστάτην πρόφασιν ἄκων παρέσχεν Ἀντώνιος. ἦν μὲν γὰρ ἡ τῶν Λυκαίων ἑορτὴ Ῥωμαίοις, ἣν Λουπερκάλια καλοῦσι· Καῖσαρ δὲ κεκοσμημένος ἐσθῆτι θριαμβικῇ, καὶ καθήμενος ὑπὲρ βήματος ἐν ἀγορᾷ, τοὺς διαθέοντας ἐθεᾶτο. διαθέουσι δὲ τῶν εὐγενῶν νέοι πολλοὶ, καὶ τῶν ἀρχόντων, ἀληλειμμένοι λίπα, σκύτεσι λευκοῖς καθικνούμενοι μετὰ παιδιᾶς τῶν ἐντυγχανόντων. ἐν τούτοις ὁ Ἀντώνιος διαθέων τὰ μὲν πάτρια χαίρειν εἴασε, διάδημα δὲ δάφνης στεφάνῳ περιελίξας, προσέδραμε τῷ βήματι, καὶ συνεξαρθεὶς ὑπὸ τῶν συνθεόντων, ἐπέθηκε τῇ κεφαλῇ τοῦ Καίσαρος, ὡς δὴ βασιλεύειν αὐτῷ προσῆκον. ἐκείνου δὲ θρυπτομένου καὶ διακλίνοντος, ἡσθεὶς ὁ δῆμος ἀνεκρότησε· καὶ πάλιν ὁ Ἀντώνιος ἐπῆγε, καὶ πάλιν ἐκεῖνος ἀπετρίβετο. καὶ πολὺν χρόνον οὕτω διαμαχομένων, Ἀντωνίῳ μὲν ὀλίγοι τῶν φίλων βιαζομένῳ, Καίσαρι δὲ ἀρνουμένῳ πᾶς ὁ δῆμος ἐπεκρότει μετὰ βοῆς. ὃ καὶ θαυμαστὸν ἦν, ὅτι τοῖς ἔργοις τὰ τῶν βασιλευομένων ὑπομένοντες, τοὔνομα τοῦ βασιλέως, ὡς κατάλυσιν τῆς ἐλευθερίας, ἔφευγον. ἀνέστη μὲν οὖν ὁ Καῖσαρ ἀχθεσθεὶς ἀπὸ τοῦ βήματος, καὶ τὸ ἱμάτιον ἀπάγων ἀπὸ τοῦ τραχήλου, τῷ βουλομένῳ παρέχειν τὴν σφαγὴν ἐβόα. τὸν δὲ στέφανον ἑνὶ τῶν ἀνδριάντων αὐτοῦ περιτεθέντα δήμαρχοί τινες κατέσπασαν, οὓς ὁ δῆμος εὐφημῶν μετὰ κρότου παρείπετο, Καίσαρα δὲ τῆς ἀρχῆς ἀπέστησαν. Ταῦ-

minus quam Antonium deteſtatus. Fertur enim, quum ambos ſimul quidam apud illum deferret, dixiſſe non formidare ſe craſſos illos & comatos, ſed iſtos pallidos & macilentos: Brutum & Caſſium deſignans; a quibus inde per inſidias eſt interfectus.

His Antonius ſpecioſiſſimum velamentum præbuit imprudens. Lupercalia Romæ agebantur Lycæis ſimilia. Cæſar autem triumphali ornatus veſte ſedens pro roſtris ſpectabat in foro diſcurrentes. Multi juvenes ex nobilitate & magiſtratibus diſcurrunt oleo uncti, atque albis ſcuticis verberant ludibundi obvium quemque. Inter hos diſcurrens Antonius, ſalute vetuſtis ſolennibus dicta, diadema ferens lauri coronam circumjectum, accurrit ad roſtra, ſublatuſque ab ſodalibus impoſuit eam capiti Cæſaris, quaſi deferendum ei regnum eſſet. Simulanti illi rejicere diadema, lætus populus applauſit. Antonio illud iterum ingerente, repulit Cæſar denuo. Quum ad hunc modum diu concertarent, pauci amici inſtanti Antonio, Cæſari renuenti populus univerſus plauſum cum gratulatione dedit. Quod ſane mirandum erat, eos qui reipſa dominatum ferebant, regis nomen ut diſſolutionem libertatis defugiſſe. Ac Cæſar quidem offenſus ſurrexit ex roſtris, detrectaque a collo toga jugulum volenti percutere clamavit ſe offerre. Coronam uni ex ſtatuis ejus impoſitam detraxerunt tribuni quidam, quos populus feſtis vocibus plauſu eſt proſequutus. His abrogavit Cæſar magiſtratum.

Ea

Ταῦτα τοὺς περὶ Βροῦτον καὶ Κάσσιον ἐπέρρωσε· καὶ τῶν φίλων τοὺς πιστοὺς καταλέγοντες ἐπὶ τὴν πρᾶξιν, ἐσκέπτοντο περὶ Ἀντωνίου. τῶν δ' ἄλλων προσιεμένων τὸν ἄνδρα, Τρεβώνιος ἀντεῖπεν· ἔφη γὰρ ὑφ' ὃν χρόνον ἀπήντων ἐξ Ἰβηρίας ἐπανιόντι Καίσαρι, τοῦ Ἀντωνίου συσκηνοῦντος αὐτῷ καὶ συνοδεύοντος, ἅψασθαι τῆς γνώμης ἀτρέμα πως, καὶ μετ' εὐλαβείας· τὸν δὲ νοῆσαι μὲν, οὐ δέξασθαι δὲ τὴν πεῖραν, οὐ μὴν οὐδὲ πρὸς Καίσαρα κατειπεῖν, ἀλλὰ πιστῶς κατασιωπῆσαι τὸν λόγον. ἐκ τούτου πάλιν ἐβουλεύοντο Καίσαρα κτείναντες ἐπισφάττειν Ἀντώνιον· ἐκώλυσε δὲ Βροῦτος, ἀξιῶν τὴν ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῶν δικαίων τολμωμένην πρᾶξιν, εἰλικρινῆ καὶ καθαρὰν ἀδικίας εἶναι. φοβούμενοι δὲ τήν τε ῥώμην τοῦ Ἀντωνίου καὶ τὸ τῆς ἀρχῆς ἀξίωμα, τάττουσιν ἐπ' αὐτὸν ἐνίους τῶν ἐκ τῆς συνωμοσίας, ὅπως ὅταν εἰσίῃ Καῖσαρ εἰς τὴν βουλὴν, καὶ μέλλῃ δρᾶσθαι τὸ ἔργον, ἔξω διαλεγόμενοί τι καὶ σπουδάζοντες κατέχωσιν αὐτόν.

Τούτων δὲ πραττομένων ὡς συνετέθη, καὶ πεσόντος ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Καίσαρος, εὐθὺς μὲν ὁ Ἀντώνιος, ἐσθῆτα θεράποντος μεταλαβὼν, ἔκρυψεν αὑτόν· ὡς δ' ἔγνω τοὺς ἄνδρας ἐπιχειροῦντας μὲν οὐδενὶ, συνηθροισμένους δὲ εἰς τὸ Καπιτώλιον, ἔπεισε καταβῆναι, λαβόντας ὅμηρον παρ' αὐτοῦ τὸν υἱόν· καὶ Κάσσιον μὲν αὐτὸς ἐδείπνισε, Βροῦτον δὲ Λέπιδος. συναγαγὼν δὲ βουλὴν, αὐτὸς μὲν ὑπὲρ ἀμνηστίας εἶπε καὶ διανομῆς ἐπαρχιῶν τοῖς περὶ Κάσσιον καὶ Βροῦτον· ἡ δὲ σύγκλητος ἐκύρωσε ταῦτα, καὶ τῶν ὑπὸ Καίσαρος γεγονότων ἐψηφίσατο μηδὲν ἀλλάττειν. ἐξῄει δὲ τῆς βουλῆς λαμπρότατος

ἀν-

Ea Cassium & Brutum confirmaverunt, delectisque ad illud facinus fidis amicis consultaverunt de Antonio. Quem cæteris admittentibus, reclamavit Trebonius. Docuit enim, quo tempore redeunti ex Hispania Cæsari prodibant obviam, Antonii se, qui eodem secum tabernaculo utebatur, & una faciebat iter, leviter sententiam & caute tentasse: percepisse autem illum se, sed incepto non adsensisse, nec Cæsari prodidisse tamen, sed cum fide compressisse eum sermonem. Hinc denuo deliberaverunt una cum Cæsare interficere Antonium. Verum id Brutus impedivit. Volebat enim ut suscepta pro legibus & jure, sincera & pura maneret actio. Cæterum quod robur Antonii & imperii majestatem timerent, assignaverunt ei de conjuratis certos, qui quum senatum ingrederetur Cæsar, atque exequendum consilium esset, sermone de rebus seriis injecto detinerent eum.

His ut composita erant actis, ac Cæsare in curia perempto, Antonius extemplo veste sumpta famulari abdidit sese. Ut vero illos neminem advertit lædere, sed in Capitolium recepisse se, dato filio suo obside induxit illos ad descendendum, ac Cassium ad cœnam invitavit, Brutum Lepidus: senatuque coacto retulit de præteritorum oblivione, & provinciis Cassio & Bruto decernendis Antonius. Hæc comprobaverunt patres, decreveruntque ut acta Cæsaris rata essent. Ita egressus curia est

omnium

ἀνθρώπων ὁ Ἀντώνιος, ἀνῃρηκέναι δοκῶν ἐμφύλιον πόλεμον, καὶ πράγμασι δυσκολίας ἔχουσι καὶ ταραχὰς οὐ τὰς τυχούσας ἐμφανέστατα κεχρῆσθαι καὶ πολιτικώτατα. τούτων μέντοι ταχὺ τῶν λογισμῶν ἐξέωσεν αὐτὸν ἡ παρὰ τῶν ὄχλων δόξα, πρῶτον ἐλπίσαντα βεβαίως ἔσεσθαι, Βρούτου καταλυθέντος. ἔτυχε μὲν οὖν ἐκκομιζομένου Καίσαρος, ὥσπερ ἔθος ἦν, ἐν ἀγορᾷ διεξιὼν ἐγκώμιον· ὁρῶν δὲ τὸν δῆμον ὑπερφυῶς ἀγόμενον καὶ κηλούμενον, ἐνέμιξε τοῖς ἐπαίνοις οἶκτον ἅμα καὶ δείνωσιν ἐπὶ τῷ πάθει καὶ τῷ λόγῳ, τελευτῶν τε τοὺς χιτωνίσκους τοῦ τεθνηκότος ᾑμαγμένους καὶ διακεκομμένους τοῖς ξίφεσιν ἀνασείων, καὶ τοὺς εἰργασμένους ταῦτα καλῶν παλαμναίους καὶ ἀνδροφόνους, τοσοῦτον ὀργῆς ἐνέβαλε τοῖς ἀνθρώποις, ὥστε τὸ μὲν σῶμα τοῦ Καίσαρος ἐν ἀγορᾷ καθαγίσαι, συνενεγκαμένους τὰ βάθρα καὶ τὰς τραπέζας, ἁρπάζοντας δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς πυρᾶς δαλούς, ἐπὶ τὰς οἰκίας θεῖν τῶν ἀπεκτονότων, καὶ προσμάχεσθαι.

Διὰ ταῦτα τῶν περὶ Βροῦτον ἐκ τῆς πόλεως ἀπελθόντων, οἵ τε φίλοι τοῦ Καίσαρος συνίσταντο πρὸς τὸν Ἀντώνιον, ἥ τε γυνὴ Καλπουρνία πιστεύσασα τῶν χρημάτων τὰ πλεῖστα κατέθετο πρὸς αὐτὸν ἐκ τῆς οἰκίας, εἰς λόγον σύμπαντα τετρακισχιλίων ταλάντων. ἔλαβε δὲ καὶ τὰ βιβλία τὰ Καίσαρος, ἐν οἷς ὑπομνήματα τῶν κεκριμένων καὶ δεδογμένων ἦν ἀναγεγραμμένα· καὶ τούτοις παρεγγράφων οὓς ἐβούλετο, πολλοὺς μὲν ἄρχοντας ἀπεδείκνυε, πολλοὺς δὲ βουλευτάς, ἐνίους δὲ καὶ κατῆγε πεφυγαδευμένους, καὶ καθειργμένους ἔλυεν, ὡς δὴ ταῦτα τῷ Καίσαρι δόξαντα. διὸ τούτους ἅπαντας ἐπισκώπ-

omnium hominum Antonius clarissimus, quod sustulisse bellum civile, & res difficillimas & perturbatissimas putaretur prudentissime & peritissime composuisse. Cæterum hæc consilia ei brevi popularis gloria excussit, speranti oppresso Bruto principatum se citra controversiam assequuturum. Ut igitur elatum Cæsarem in foro de more laudavit, populum cernens mirifice duci & mulceri oratione sua, laudibus commiserationem pariter & exaggerationem intexuit cædis, atque in peroratione vestes interfecti sanguinolentas gladiisque trajectas explicans, patratoresque nefarios vocans & parricidas, usque adeo inflammavit populum ut corpus Cæsaris in foro cremaverint scamnis & mensis congestis, raptisque ex rogo titionibus currerent ad ædes interfectorum, easque oppugnarent.

Itaque conjuratis urbem relinquentibus, Cæsaris amici conjunxerunt se Antonio, uxorque ejus Calpurnia huic fidens pecuniam magna ex parte, cujus fuit summa quatuor millia talenta, domo sua exportavit, deposuitque apud eum. Accepit etiam commentarios Cæsaris in quibus perscripta erant quæ ipse agere decrevisset. His interferens quos ei visum est, multis magistratus dedit, multos in senatum allegit, aliquos etiam reduxit exules, & custodias solvit, tanquam ea decrevisset Cæsar. Unde omnes hos populus Romanus per ludibrium

σκώπτοντες οἱ Ῥωμαῖοι, Χαρωνίτας ἐκάλουν. ἐλεγχόμενοι γὰρ εἰς τοὺς τοῦ νεκροῦ κατέφευγον ὑπομνηματισμούς. καὶ τἆλλα δὲ ἔπραττεν αὐτοκρατορικῶς ὁ Ἀντώνιος, αὐτὸς μὲν ὑπατεύων, τοὺς δὲ ἀδελφοὺς ἔχων συνάρχοντας, Γάϊον μὲν στρατηγὸν, Λεύκιον δὲ, δήμαρχον.

Ἐνταῦθα δὲ τῶν πραγμάτων ὄντων ὁ νέος ἀφικνεῖται Καῖσαρ εἰς Ῥώμην, ἀδελφῆς μὲν ὢν τοῦ τεθνηκότος υἱός, ὡς εἴρηται, κληρονόμος δὲ τῆς οὐσίας ἀπολελειμμένος· ἐν Ἀπολλωνίᾳ δὲ διατρίβων ὑφ' ὃν χρόνον ἀνῃρεῖτο Καῖσαρ. οὗτος εὐθὺς Ἀντώνιον, ὡς δὴ πατρῷον φίλον, ἀσπασάμενος, τῶν παρακαταθηκῶν ἐμέμνητο. καὶ γὰρ ὤφειλε Ῥωμαίων ἑκάστῳ δραχμὰς ἑβδομήκοντα πέντε δοῦναι, Καίσαρος ἐν ταῖς διαθήκαις γράψαντος. Ἀντώνιος δὲ, τὸ μὲν πρῶτον ὡς μειρακίου καταφρονῶν, ἔλεγεν οὐχ ὑγιαίνειν αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ φρενῶν ἀγαθῶν καὶ φίλων ἔρημον ὄντα, φορτίον ἀβάστακτον αἱρεῖσθαι τὴν Καίσαρος διαδοχήν. μὴ πειθομένου δὲ τούτοις, ἀλλ' ἀπαιτοῦντος τὰ χρήματα, πολλὰ καὶ λέγων πρὸς ὕβριν αὐτοῦ καὶ πράττων διετέλει. δημαρχίαν τε γὰρ ἐνέστη μετιόντι, καὶ δίφρον χρυσοῦν τοῦ πατρὸς, ὥσπερ ἐψήφιστο, θέντος, ἠπείλησεν εἰς φυλακὴν ἀπάξειν, εἰ μὴ παύσαιτο δημαγωγῶν. ἐπεὶ μέντοι Κικέρωνι δοὺς ἑαυτὸν ὁ νεανίας, καὶ τοῖς ἄλλοις ὅσοι τὸν Ἀντώνιον ἐμίσουν, δι' ἐκείνων μὲν ᾠκειοῦτο τῇ βουλῇ, αὐτὸς δὲ τὸν δῆμον ἀνελάμβανε, καὶ τοὺς στρατιώτας ἀπὸ τῶν κατοικιῶν συνῆγε, δείσας ὁ Ἀντώνιος εἰς λόγους αὐτῷ συνῆλθεν ἐν Καπιτωλίῳ, καὶ διηλλάγησαν. εἶτα κοιμώμενος ἐκείνης τῆς νυκτὸς ὄψιν εἶδεν ἄτοπον ὁ Ἀντώνιος. ἐδόκει γὰρ

αὐτοῦ

dibrium Charonitas appellabat: quandoquidem ubi arguebantur, ad mortui confugiebant commentarios. Jam cætera quoque pro domino agebat Antonius, ipse consul & fratres habens in magistratibus positos, Caium prætorem, tribunum plebis Lucium.

Hoc rerum statu Octavius Cæsar appulit Romam, defuncti sororis, ut diximus, filius, & hæres patrimonii relictus, qui Apolloniæ sub tempus cædis Cæsaris agebat. Is statim ut paternum amicum salutans Antonium, fecit depositi mentionem: siquidem populo Romano ex testamento Cæsaris trecentos sestertios viritim debebat. Antonius primum, ut adolescentem despiciens, insanire dixit eum, bonoque consilio & amicis carere, qui onus importabile subiret Cæsaris hereditatem. His verbis quum non sedaretur adolescens, sed repeteret argentum, multa in contumeliam ejus assidue dixit & egit: nam ambienti tribunatum obstitit, & sellam auream patris ex plebiscito ponenti minitatus est, nisi populum desisteret solicitare, in carcerem se eum ducturum. Ut vero Ciceroni se adolescens & aliis, qui oderant Antonium, dedidit, illorum opera commendatus senatui est, gratiam popularem ipse instituit colligere, & veteranos ex coloniis cogere. Tum pavefactus Antonius, venit cum eo in colloquium in Capitolio, ubi reconciliati sunt. Illa nocte somnium oblatum Antonio dirum est. Dextra ma-

nus

αὐτοῦ τὴν δεξιὰν χεῖρα βεβλῆσθαι κεραυνῷ. καὶ μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ἐνέπεσε λόγος ὡς ἐπιβουλεύοι Καῖσαρ αὐτῷ. Καῖσαρ δὲ ἀπελογεῖτο μὲν, οὐκ ἔπειθε δέ· καὶ πάλιν ἦν ἐνεργὸς ἡ ἔχθρα, καὶ περιθέοντες ἀμφότεροι τὴν Ἰταλίαν, τὸ μὲν ἱδρυμένον ἐν ταῖς κατοικίαις ἤδη τοῦ στρατιωτικοῦ μεγάλοις ἀνίστασαν μισθοῖς, τὸ δὲ ἐν ὅπλοις ἔτι τεταγμένον, ὑποφθάνοντες ἀλλήλους, προσήγοντο.

Τῶν δ' ἐν τῇ πόλει Κικέρων μέγιστον δυνάμενος, καὶ παροξύνων ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον ἅπαντας ἀνθρώπους, τέλος ἔπεισε τὴν βουλὴν ἐκεῖνον μὲν πολέμιον ψηφίσασθαι, Καίσαρι δὲ ῥαβδουχίαν πέμψαι, καὶ στρατηγικὰ κόσμια, Πάνσαν δὲ καὶ Ἵρτιον ἀποστέλλειν, ἐξελοῦντας Ἀντώνιον τῆς Ἰταλίας. οὗτοι δὲ ἦσαν ὕπατοι τότε, καὶ συμβαλόντες Ἀντωνίῳ περὶ πόλιν Μυτίνην, Καίσαρος παρόντος καὶ συμμαχομένου, τοὺς μὲν πολεμίους ἐνίκων, αὐτοὶ δὲ ἀπέθανον. φεύγοντι δὲ Ἀντωνίῳ πολλὰ συνέπιπτε τῶν ἀπόρων· ὁ δὲ λιμὸς, ἀπορώτατον. ἀλλὰ φύσει παρὰ τὰς κακοπραγίας ἐγίνετο βέλτιστος ἑαυτοῦ, καὶ δυστυχῶν ὁμοιότατος ἦν ἀγαθῷ· κοινοῦ μὲν ὄντος τοῦ αἰσθάνεσθαι τῆς ἀρετῆς τοῖς δι' ἀπορίαν τινὰ σφαλλομένοις, οὐ μὴν ἁπάντων ἃ ζηλοῦσι μιμεῖσθαι, καὶ φεύγειν ἃ δυσχεραίνουσιν, ἐρρωμένων ἐν ταῖς μεταβολαῖς· ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐνίων τοῖς ἔθεσιν ἐνδιδόντων ὑπὸ ἀσθενείας καὶ θραυομένων τὸν λογισμόν. ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος τότε θαυμαστὸν ἦν παράδειγμα τοῖς στρατιώταις, ἀπὸ τρυφῆς τοσαύτης καὶ πολυτελείας ὕδωρ τε πίνων διεφθαρμένον εὐκόλως, καὶ καρποὺς ἀγρίους καὶ ῥίζας προσφερόμενος. ἐβρώθη δὲ καὶ φλοιὸς, ὡς λέγεται,

nus ei fulmine visa est icta, paucisque diebus delatum ad eum est Cæsarem insidias sibi parare. Purganti se non credidit Cæsari. Unde simultas exarsit de integro inter eos vehemens, percursitavitque uterque Italiam ad veteranos ex coloniis magnis propositis præmiis excitandos, milites vero qui adhuc sub signis erant, alter alteri præripientes, certatim solicitavere.

In urbe Cicero plurimum pollens, omnesque homines concitans in Antonium, tandem senatum perpulit ut hostem illum judicaret, Cæsari lictores & insignia prætoria decerneret, Pansamque & Hirtium, qui tunc consules erant, mitteret ad pellendum Italia Antonium. Hi commisso ad Mutinam oppidum cum Antonio prœlio, Cæsare præsente & socio, fuderunt Antonium, sed ipsi occubuere. Fugientem multæ exceperunt Antonium difficultates, difficillima vero, fames. Sed natura erat asperis in rebus longe solito præstantior, ac fortuna improspera pressus, germanissimus reddebatur bono viro. Est quidem commune virtutem intelligere illis qui angustiis pressi sunt: non omnium est tamen quæ laudant & mirantur, exprimere, & fugere a quibus abhorrent, & quæ improbant, in rerum vicissitudinibus: sed quidam magis etiam ex inertia concedunt moribus pristinis, & ratione debilitantur. Erat igitur tunc notabile militibus exemplum Antonius: qui ex tantis deliciis & luxu facile aquam putridam potabat, fructibusque agrestibus & radicibus vescebatur. Voraverunt etiam, ut fama est,

γεται, καὶ ζῴων ἀγεύστων πρότερον ἥψαντο, τὰς Ἄλπεις ὑπερβάλλοντες.

Ἦν δὲ ὁρμὴ τοῖς ἐπέκεινα στρατεύμασιν ἐντυχεῖν, ὧν Λέπιδος ἦρχε, φίλος εἶναι δοκῶν Ἀντωνίου, καὶ πολλὰ τῆς Καίσαρος φιλίας ἀπολελαυκέναι δι' αὐτόν. ἐλθὼν δὲ καὶ στρατοπεδεύσας πλησίον, ὡς οὐδὲν ἀπήντα φιλάνθρωπον, ἔγνω παραβάλλεσθαι. καὶ κόμη μὲν ἀτημελὴς, καὶ βαθὺς πώγων μετὰ τὴν ἧτταν εὐθὺς ἦν αὐτῷ καθειμένος· λαβὼν δὲ φαιὸν ἱμάτιον, ἐγγὺς προσῆγε τῷ χάρακι τοῦ Λεπίδου, καὶ λέγειν ἤρξατο. πολλῶν δὲ καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐπικλωμένων καὶ τοῖς λόγοις ἀγομένων, δείσας ὁ Λέπιδος, τὰς σάλπιγγας ἐκέλευσε συνηχούσας ἀφαιρεῖσθαι τὸ κατακούεσθαι τὸν Ἀντώνιον. οἱ δὲ στρατιῶται μᾶλλον ᾤκτειρον καὶ διελέγοντο κρύφα, Λαίλιον καὶ Κλώδιον ἀποστείλαντες πρὸς αὐτὸν, ἐσθῆτας λαβόντας ἑταιρευομένων γυναικῶν, οἳ τὸν Ἀντώνιον ἐκέλευον ἐπιχειρεῖν θαρροῦντα τῷ χάρακι· πολλοὺς γὰρ εἶναι δεξομένους, καὶ τὸν Λέπιδον, εἰ βούλοιτο, κτενοῦντας. Ἀντώνιος δὲ Λεπίδου μὲν οὐκ εἴασεν ἅψασθαι, μεθ' ἡμέραν δὲ τὸν στρατὸν ἔχων, ἀπεπειρᾶτο τοῦ ποταμοῦ. καὶ πρῶτος αὐτὸς ἐμβὰς ἐπορεύετο πρὸς τὴν ἀντιπέρας ὄχθην, ὁρῶν ἤδη πολλοὺς τῶν Λεπίδου στρατιωτῶν τάς τε χεῖρας ὀρέγοντας αὐτῷ καὶ τὸν χάρακα διασπῶντας. εἰσελθὼν δὲ καὶ κρατήσας ἁπάντων, ἡμερώτατα Λεπίδῳ προσηνέχθη. πατέρα γὰρ προσηγόρευσεν αὐτὸν ἀσπασάμενος· καὶ τῷ μὲν ἔργῳ πάντων αὐτὸς ἦν κύριος, ἐκείνῳ δὲ ὄνομα καὶ τιμὴν αὐτοκράτορος διετέλει φυλάττων. τοῦτο καὶ Φλάκκον αὐτῷ Μουνάτιον ἐποίησε προσθέσθαι,

est, corticem, nec ab animalibus nunquam antea gustatis in superandis Alpibus abstinuere.

Subiit animum cupido proficiscendi ad legiones transalpinas, quibus præerat Lepidus. Hunc numerabat Antonius amicum, qui multa putabatur ejus opera consequutus a Cæsare. Eo profectus, castris prope locatis, ubi nihil ei benigne oblatum est, statuit ultimam aleam subire. Coma ejus incompta erat, & barba prolixa, quam mox ab adverso prœlio habebat promissam: sumptaque toga pulla sub vallum Lepidi accessit, atque orationem exorsus est habere. Multi ad eam speciem infringebantur & ducebantur oratione ejus. Quare timens Lepidus, ad interpellandum Antonii orationem tubis jussit concini. At milites inde misericordiam majorem ejus ceperunt, & colloquia secreta cum Antonio habuerunt per Lælium & Clodium, quos vestitu meretricio miserunt ad eum. Hi Antonium hortati sunt ut vallum adoriretur audacter: multos esse qui eum recepturi, & Lepidum, si vellet, essent interfecturi. Verum non permisit Antonius manus ut Lepido inferrent. Postero die tentavit cum exercitu flumen, ac primus ingressus ad ulteriorem ripam contendit, frequentesque jam Lepidi milites conspexit manus sibi porrigentes & vallum diffipantes. Ingressus castra, & potitus omnium, egit cum Lepido humanissime. Nam in salutando appellavit eum patrem: ac quamvis revera omnia in potestate sua haberet, nomen illi tamen & honorem non destitit conservare imperatoris. Ea res adjunxit ei quoque Munatium Plancum,

σθαι, καθήμενον οὐ πόῤῥω μετὰ συχνῆς δυνάμεως. οὕτω δὲ μέγας ἀρθεὶς, αὖθις ὑπερέβαλε τὰς Ἄλπεις εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἄγων ἑπτακαίδεκα τέλη πεζῶν σὺν αὐτῷ, καὶ μυρίους ἱππεῖς· χωρὶς δὲ φρουρὰν Γαλατίας, ἓξ τάγματα λελοίπει μετὰ Οὐαρίου τινὸς τῶν συνήθων καὶ συμποτῶν, ὃν Κοτύλωνα προσηγόρευον.

Καῖσαρ δὲ Κικέρωνι μὲν οὐκέτι προσεῖχε, τῆς ἐλευθερίας ὁρῶν περιεχόμενον, Ἀντώνιον δὲ προὐκαλεῖτο διὰ τῶν φίλων εἰς διαλύσεις, καὶ συνελθόντες οἱ τρεῖς εἰς νησῖδα ποταμῷ περιῤῥεομένην, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας συνήδρευσαν. καὶ τἄλλα μὲν ἐπιεικῶς ὡμολογεῖτο, καὶ διενείμαντο τὴν σύμπασαν ἀρχὴν, ὥσπερ οὐσίαν πατρῴαν ἐν ἀλλήλοις. ἡ δὲ περὶ τῶν ἀπολουμένων ἀνδρῶν ἀμφισβήτησις αὐτοῖς πλεῖστα πράγματα παρέσχε, τοὺς μὲν ἐχθροὺς ἀνελεῖν ἑκάστου, σῶσαι δὲ τοὺς προσήκοντας ἀξιοῦντος. τέλος δὲ τῇ πρὸς τοὺς μισουμένους ὀργῇ καὶ συγγενῶν τιμὴν καὶ φίλων εὔνοιαν προέμενοι, Κικέρωνος μὲν Ἀντωνίῳ Καῖσαρ ἐξέστη, τούτῳ δὲ Ἀντώνιος Λευκίου Καίσαρος, ὃς ἦν θεῖος αὐτῷ πρὸς μητρός· ἐδόθη δὲ καὶ Λεπίδῳ Παῦλον ἀνελεῖν τὸν ἀδελφόν· οἱ δέ φασιν ἐκστῆναι τοῦ Παύλου τὸν Λέπιδον ἐκείνοις, ἀποθανεῖν αὐτὸν αἰτησαμένοις. οὐδὲν ὠμότερον οὐδὲ ἀγριώτερον τῆς διαμείψεως ταύτης δοκῶ γενέσθαι. φόνων γὰρ ἀντικαταλλασσόμενοι φόνους, ὁμοίως μὲν οὓς ἐλάμβανον, ἀνῄρουν οὓς ἐδίδοσαν· ἀδικώτεροι δὲ περὶ τοὺς φίλους ἦσαν, οὓς ἀπεκτίννυσαν μηδὲ μισοῦντες.

Ἐπὶ δ' οὖν ταῖς διαλλαγαῖς ταύταις οἱ στρατιῶται περιστάντες ἠξίουν καὶ γάμῳ

Plancum, qui non procul cum magnis copiis considebat. Jam præpotens iterum redditus, Alpes trajecit, duxitque in Italiam secum peditum septendecim integras legiones, & decem millia equitum. Præter hos reliquit ad præsidium Galliæ sex legiones sub Vario quodam familiari & compotore suo, quem Cotylonem appellabant.

At Cæsar Ciceroni jam, quem inhærere videbat libertati, salutem dixit, Antoniumque per necessarios ad reconciliationem invitavit. Congressi tres illi in modica insula amne circumflua, triduum in colloquio fuere. De cæteris convenit inter eos facile, totumque imperium inter se sicut patrimonium suum sunt partiti: sed disceptatio de illis quos statuerant interficere, diu distinuit eos, quod interimere quisque inimicos suos, & necessarios niteretur conservare. Tandem iracundiæ in eos quos oderant & cognatorum reverentiam & amicorum benevolentiam posthabentes, Cicerone cessit Cæsar Antonio, huic Antonius L. Cæsare avunculo suo: Lepido permissum Paulum fratrem suum trucidare. Alii ferunt Lepidum illis Paulum, quem ad cædem deposcebant, concessisse. Hac permutatione nihil equidem arbitror atrocius vel immanius extitisse: nam quum cædibus cædes mutarent, non secus occiderunt illos quos condonabant, quam quos accipiebant. Iniquiores autem fuerunt in amicos, quos nullo adducti odio peremerunt.

Hoc fœdus petierunt circumsistentes milites ut nuptiarum aliquarum vinculo conglutinarent,

γάμῳ τινὶ τὴν φιλίαν συνάψαι Καίσαρα λαβόντα τὴν Φουλβίας τῆς Ἀντωνίου γυναικὸς θυγατέρα Κλωδίαν. ὁμολογηθέντος δὲ καὶ τούτου, τριακόσιοι μὲν ἐκ προγραφῆς ἐθανατώθησαν ὑπ' αὐτῶν· Κικέρωνος δὲ σφαγέντος, ἐκέλευσεν Ἀντώνιος τήν τε κεφαλὴν ἀποκοπῆναι καὶ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν, ᾗ τοὺς κατ' αὐτοῦ λόγους ἔγραψε. καὶ κομισθέντων, ἐθεᾶτο γεγηθὼς, καὶ ἀνακαγχάζων ὑπὸ χαρᾶς πολλάκις. εἶτα ἐμπλησθεὶς, ἐκέλευσεν ὑπὲρ τοῦ βήματος ἐν ἀγορᾷ τεθῆναι, καθάπερ εἰς τὸν νεκρὸν ὑβρίζων, οὐχ αὐτὸν ἐνυβρίζοντα τῇ τύχῃ καὶ καταισχύνοντα τὴν ἐξουσίαν ἐπιδεικνύμενος. ὁ δὲ θεῖος αὐτοῦ Καῖσαρ, ζητούμενος καὶ διωκόμενος, κατέφυγε πρὸς τὴν ἀδελφήν. ἡ δὲ, τῶν σφαγέων ἐπιστάντων καὶ βιαζομένων εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς, ἐν ταῖς θύραις στᾶσα καὶ διαχοῦσα τὰς χεῖρας, ἐβόα πολλάκις, Οὐκ ἀποκτενεῖτε Καίσαρα Λεύκιον, ἐὰν μὴ πρῶτον ἐμὲ ἀποκτείνητε, τὴν τὸν αὐτοκράτορα τεκοῦσαν. ἐκείνη μὲν οὖν τοιαύτη γενομένη, διέκλεψε καὶ διέσωσε τὸν ἀδελφόν.

Ἦν δὲ καὶ τὰ πολλὰ Ῥωμαίοις ἐπαχθὴς ἡ τῶν τριῶν ἀρχή· καὶ τὸ πλεῖστον ὁ Ἀντώνιος τῆς αἰτίας εἶχε, πρεσβύτερος μὲν ὢν Καίσαρος, Λεπίδου δὲ δυνατώτερος· εἰς δὲ τὸν βίον ἐκεῖνον αὖθις τὸν ἡδυπαθῆ καὶ ἀκόλαστον ὡς πρῶτον ἀνεχαίτισε τῶν πραγμάτων ἐκκεχυμένος. προσῆν δὲ τῇ κοινῇ κακοδοξίᾳ τὸ διὰ τὴν οἰκίαν οὐ μικρὸν μῖσος, ἣν ᾤκει, Πομπηΐου τοῦ Μεγάλου γενομένην, ἀνδρὸς οὐχ ἧττον ἐπὶ σωφροσύνῃ, καὶ τῷ τεταγμένως καὶ δημοτικῶς διαιτᾶσθαι θαυμασθέντος, ἢ διὰ τοὺς τρεῖς θριάμβους. ἤχθοντο

γὰρ

rent, & Cæsar Fulviæ filiam duceret, privignam Antonii, Clodiam. Postquam & hoc convenit, trecentos ad cædem proscripserunt. Ciceronis interfecti imperavit Antonius caput & dextram, qua Philippicas scripserat, detruncari: quæ allata exultans spectavit, cachinnansque crebro præ gaudio. Ubi satiatus fuit, mandavit ut pro rostris in foro figerentur. Quasi vero insultaret mortuo, & non potius se ipse fortunæ insultare suæ, & potestatem quam tenebat, ostenderet maculare. Avunculus ejus L. Cæsar, quum eum investigarent & persequerentur, confugit ad sororem suam. Ea, instantibus percussoribus atque in cubiculum suum irrumpentibus, consistens in janua expansis manibus clamavit subinde, L. Cæsarem non interficietis, nisi ante interfeceritis me, quæ vestrum peperi imperatorem. Illa ergo hac ratione eripuit & conservavit fratrem suum.

Erat populo Romano illorum triumviratus multis in rebus odiosus: culpam tamen in Antonium conferebant potissimum, qui, natu Cæsare major, & Lepido potentior, in vitam eam luxuriosam & perditam, ut primum emersit ex negotiis, est revolutus. Accessit ad communem illius infamiam non mediocre odium ex ea in qua habitabat domo, quæ fuerat Magni Pompeii, viri non minus ob temperantiam modestamque & civilem vitam quam ob tres triumphos admirabilis. Dolebant

enim

γὰρ ὁρῶντες αὐτὴν τὰ πολλὰ κεκλεισμένην μὲν ἡγεμόσι καὶ στρατηγοῖς καὶ πρέσβεσιν, ὠθουμένοις πρὸς ὕβριν ἀπὸ τῶν θυρῶν, μεστὴν δὲ μίμων καὶ θαυματοποιῶν, καὶ κολάκων κραιπαλώντων· εἰς οὓς τὰ πλεῖστα κατανηλίσκετο τῶν χρημάτων, τῷ βιαιοτάτῳ καὶ χαλεπωτάτῳ τρόπῳ ποριζομένων. οὐ γὰρ μόνον ἐπώλουν οὐσίας τῶν φονευομένων, ἐπισυκοφαντοῦντες οἰκείους καὶ γυναῖκας αὐτῶν, οὐδὲ τελῶν πᾶν ἐκίνησαν γένος· ἀλλὰ καὶ παρὰ ταῖς Ἑστιάσι πυθόμενοι παρθένοις παρακαταθήκας τινὰς κεῖσθαι καὶ ξένων καὶ πολιτῶν, ἔλαβον ἐπελθόντες. ὡς δὲ οὐδὲν ἦν ἱκανὸν Ἀντωνίῳ, Καῖσαρ ἠξίωσε νείμασθαι τὰ χρήματα πρὸς αὐτόν. ἐνείμαντο δὲ καὶ τὸν στρατὸν, ἐπὶ Βροῦτον καὶ Κάσσιον εἰς Μακεδονίαν στρατεύοντες ἀμφότεροι, Λεπίδῳ δὲ τὴν Ῥώμην ἐπέτρεψαν.

Ὡς μέντοι διαβάντες ἥψαντο πολέμου, καὶ παρεστρατοπέδευσαν τοῖς πολεμίοις, Ἀντωνίου μὲν ἐπιτεταγμένου Κασσίῳ, Βρούτῳ δὲ Καίσαρος, οὐδὲν ἔργον ἐφάνη μέγα τοῦ Καίσαρος, ἀλλ' Ἀντώνιος ἦν ὁ νικῶν πάντα καὶ κατορθῶν. τῇ μέν γε προτέρᾳ μάχῃ Καῖσαρ ὑπὸ Βρούτου κατὰ κράτος ἡττηθεὶς, ἀπέβαλε τὸ στρατόπεδον, καὶ μικρὸν ἔφθη τοὺς διώκοντας ὑπεκφυγών. ὡς δὲ αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι γέγραφε, τῶν φίλων τινὸς ὄναρ ἰδόντος, ἀνεχώρησε πρὸ τῆς μάχης. Ἀντώνιος δὲ Κάσσιον ἐνίκησε· καίτοι γεγράφασιν ἔνιοι, μὴ παραγενέσθαι τῇ μάχῃ τὸν Ἀντώνιον, ἀλλὰ προσγενέσθαι μετὰ τὴν μάχην ἤδη διώκουσι. Κάσσιον δὲ Πίνδαρος τῶν πιστῶν τις ἀπελευθέρων, αὐτοῦ δεομένου καὶ κελεύοντος, ἔσφαξεν· οὐ γὰρ ἔγνω νενικηκότα Βροῦτον. ὀλίγων

δὲ

enim quum cernerent clausam magistratibus, ducibus & legatis, qui contumeliose repellebantur a foribus: plenam vero mimorum, præstigiatorum, & adulatorum vinolentorum, in quos fere argentum violentissima & acerbissima coactum ratione absumebatur. Quippe non tantum proscriptorum subhastaverunt bona, circumvenientes insuper calumniis necessarios eorum & conjuges, neque solum omnis generis moverunt vectigalia, verum etiam ut compererunt apud virgines Vestales quædam a peregrinis & civibus deposita, illuc profecti ea abstulere. Ubi nihil satis fuit Antonio, postulavit Cæsar ut divideret secum pecuniam. Diviserunt etiam exercitum, proficiscentes in Macedoniam ambo ad bellum Bruto & Cassio faciendum, Lepido autem urbem permisere.

Postquam tamen instituerunt transmisso mari res gerere, & castris hostium collata castra habuere, quum oppositus Antonius Cassio esset, Cæsar Bruto, nihil Cæsar gessit præclari, verum ubique palmam tulit & successum habuit Antonius. Priore certe acie prorsus a Bruto Cæsar fusus fugatusque castra amisit, & pene in potestatem venit fugientem insectantium. Ut vero in commentariis ipse prodidit Cæsar, quum oblatum cuidam ejus amico fuisset somnium, recepit se ante conflictum. Antonius Cassium pepulit: quamvis sint qui scripserunt non interfuisse prœlio Antonium, sed post pugnam consectantibus jam hostes suis supervenisse. Cassium Pindarus, fidus libertus ejus, orantem & instantem, quod non resciviffet victoriam Bruti, obtruncavit. Paucis interjectis

δὲ ἡμερῶν διαγενομένων, πάλιν ἐμαχέσαντο· καὶ Βροῦτος μὲν ἡττηθεὶς ἑαυτὸν ἀνεῖλεν, Ἀντώνιος δὲ τῆς νίκης ἠνέγκατο τῇ δόξῃ τὸ πλεῖστον, ἅτε δὴ καὶ νοσοῦντος τοῦ Καίσαρος. ἐπιστὰς δὲ τῷ Βρούτου νεκρῷ, μικρὰ μὲν ὠνείδισεν ὑπὲρ τῆς Γαΐου τοῦ ἀδελφοῦ τελευτῆς· ἀπεκτήκει γὰρ ἐκεῖνον ὁ Βροῦτος ἐν Μακεδονίᾳ, Κικέρωνι τιμωρῶν. φήσας δὲ μᾶλλον Ὁρτήσιον ἢ Βροῦτον αἰτιᾶσθαι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σφαγῆς, Ὁρτήσιον μὲν ἐκέλευσεν ἐπισφάξαι τῷ μνήματι· Βρούτῳ δὲ τὴν αὑτοῦ φοινικίδα πολλῶν χρημάτων ἀξίαν οὖσαν ἐπέρριψε, καὶ τῶν ἀπελευθέρων τινὶ τῶν ἑαυτοῦ προσέταξε τῆς ταφῆς ἐπιμεληθῆναι. τοῦτον ὕστερον γνοὺς οὐ συγκατακαύσαντα τὴν φοινικίδα τῷ νεκρῷ, καὶ πολλὰ τῆς εἰς τὴν ταφὴν δαπάνης ὑφῃρημένον ἀπέκτεινεν.

Ἐκ τούτου Καῖσαρ μὲν εἰς Ῥώμην ἐκομίζετο, δοκῶν οὐ περιέσεσθαι πολὺν χρόνον ἐκ τῆς ἀρρωστίας· Ἀντώνιος δὲ τὰς πρὸς ἕω πάσας ἐπαρχίας ἀργυρολογήσων, καὶ διέβαινεν εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὴν στρατιὰν ἄγων· ὑπεσχημένοι γὰρ ἑκάστῳ στρατιώτῃ δραχμὰς πεντακισχιλίας, ἐδέοντο συντονωτέρου χρηματισμοῦ καὶ δασμολογίας. τοῖς μὲν οὖν Ἕλλησιν οὐκ ἄτοπος οὐδὲ φορτικὸς συνηνέχθη τότε πρῶτον, ἀλλὰ καὶ τὸ παῖζον αὐτοῦ πρὸς ἀκροάσεις φιλολόγων, καὶ θέας ἀγώνων, καὶ μυήσεις ἔτρεπε, καὶ περὶ τὰς κρίσεις ἦν ἐπιείκεια· καὶ φιλέλλην ἀκούων ἔχαιρεν, ἔτι δὲ μᾶλλον φιλαθηναῖος προσαγορευόμενος, καὶ τῇ πόλει πλείστας δωρεὰς ἔδωκε. βουλομένων δέ τι καὶ Μεγαρέων καλὸν ἀντεπιδείξασθαι ταῖς Ἀθήναις, καὶ τὸ βουλευτήριον ἰδεῖν αὐτὸν

jectis diebus iterum conflixere. Victus Brutus semetipsum trajecit. Tulit autem totam pene Antonius hujus gloriam pugnæ, nempe ægrotante Cæsare. Assistens vero cadaveri Bruti, exprobravit ei modice Caii fratris sui necem: illum enim in Ciceronis vindictam interfecerat in Macedonia Brutus. Cæterum Hortensio potius dictitans se quam Bruto cædem fratris imputare, Hortensium super illius monumentum præcepit interfici: Bruto magni pretii paludamentum suum purpureum injecit, & cuidam liberto suo commisit ejus funerandi curam. Hunc post, cognito exquisitum illud paludamentum non concremasse in funere, plurimumque impensæ funeri destinatæ intervertisse, interfecit.

Hinc Cæsar Romam deportatus est, quem ex valetudinis imbecillitate apparebat non diu superfuturum. Antonius vero ad provincias Orientales ut cogeret pecuniam profectus, transcendit magno exercitu in Græciam: qui enim militibus in capita vicena millia nummum polliciti fuerant, intentiore cura quærenda ipsis & impetranda pecunia erat. Atque Græcis quidem tunc primo neque durum neque acerbum præbuit se, sed remissio ejus ad viros eruditos audiendos ludosque spectandos & initiationes fuit illis jucunda. Jam æquum se in judicando exhibebat, atque Græcorum studiosus gaudebat dici, multoque magis Atheniensium appellari studiosus: quorum civitatem plurimis donis affecit. Gestientibus autem Megarensibus certare cum Atheniensibus, & aliquid ei eximii osten-

τῶν ἀξιωσάντων, ἀναβὰς καὶ θεασάμενος, ὡς ἐπυνθάνοντο τί δοκοίη, Μικρὸν μὲν, ἔφη, σαπρὸν δέ. πρὸς δὲ, καὶ τὸν τοῦ Πυθίου νεὼν κατεμέτρησεν ὡς συντελέσων. τοῦτο γὰρ ὑπέσχετο πρὸς τὴν σύγκλητον.

Ἐπεὶ δὲ Λεύκιον Κηνσωρῖνον ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καταλιπὼν εἰς Ἀσίαν διέβη, καὶ τῶν ἐκεῖ πλούτων ἥψατο, καὶ βασιλεῖς ἐπὶ θύρας ἐφοίτων, καὶ βασιλέων γυναῖκες, ἁμιλλώμεναι δωρεαῖς πρὸς ἀλλήλας καὶ κάλλεσιν, ἐφθείροντο πρὸς αὐτόν· ἐν Ῥώμῃ δὲ Καῖσαρ στάσεσι καὶ πολέμοις ἀποτρυχόμενος, πολλὴν αὐτὸς ἄγων σχολὴν καὶ εἰρήνην, ἀνεκυκλεῖτο τοῖς πάθεσιν εἰς τὸν συνήθη βίον· Ἀναξήνορες δὲ κιθαρῳδοὶ, καὶ Ξοῦθοι χοραῦλαι, καὶ Μητρόδωρός τις ὀρχηστὴς, καὶ τοιοῦτος ἄλλος Ἀσιανῶν ἀκροαμάτων θίασος, ὑπερβαλλομένων λαμυρίᾳ καὶ βωμολοχίᾳ τὰς ἀπὸ τῆς Ἰταλίας κῆρας, εἰσρρύη καὶ διῴκει τὴν αὐλὴν, οὐδὲν ἦν ἀνεκτὸν, εἰς ταῦτα φερομένων ἁπάντων. ἡ γὰρ Ἀσία πᾶσα, καθάπερ ἡ Σοφόκλειος ἐκείνη πόλις, ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων ἔγεμεν,

Ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

εἰς γοῦν Ἔφεσον εἰσιόντος αὐτοῦ, γυναῖκες μὲν εἰς Βάκχας, ἄνδρες δὲ καὶ παῖδες εἰς Σατύρους καὶ Πᾶνας ἡγοῦντο διεσκευασμένοι· κιττοῦ δὲ καὶ θύρσων καὶ ψαλτηρίων καὶ συρίγγων καὶ αὐλῶν ἡ πόλις ἦν πλέα, Διόνυσον αὐτὸν ἀνακαλουμένων χαριδότην καὶ μειλίχιον. ἦν γὰρ ἀμέλει τοιοῦτος ἐνίοις, τοῖς δὲ πολλοῖς ὠμηστὴς καὶ ἀγριώνιος. ἀφῃρεῖτο γὰρ εὐγενεῖς ἀνθρώπους τὰ ὄντα, μαστιγίαις καὶ κόλαξι χαριζόμενος. πολλῶν δὲ καὶ ζώντων, ὡς τεθνηκότων, αἰτη-

ostendere, orantibusque ut curiam suam viseret, eo profectus spectavit eam. Interrogatus quæ sibi videretur, Angusta, inquit, & ruinosa. Adhæc Apollinis Pythii templum dimensus est, ostendens se id instauraturum: id enim declaravit ad senatum.

Postquam relicto in Græcia L. Censorino in Asiam transmisit, illiusque gustavit opes, reges autem januam ejus frequentavere, regumque conjuges muneribus inter se & formæ splendore certantes sese ei venditarunt, atque dum Romæ Cæsar seditionibus & bellis fatigatur, otio ipse & pace diffluens revolutus est ex prava ejus indole in pristinam vitam: Anaxenores vero citharœdi, Xuthi choraulæ, Metrodorus quidam saltator, reliquusque acroamatum chorus Asianorum, fœcetia & dicacitate Italicas pestes superantium, irrepserunt aulæ simulque ei imperitarunt: nihil jam ordine gerebatur, quod omnes ad ista delaberentur. Siquidem tota Asia, ut civitas illa Sophoclea, gratis simul suffitibus referta erat,

Et cantilenis & simul quoque fletibus.

Ingredientem Ephesum fœminæ, Baccharum; viri puerique, Satyrorum & Panum habitu præcesserunt. Hedera, thyrsis, psalteriis, fistulis, tibiis personabat urbs: appellabantque eum Bacchum benignum ac blandum. Et erat sane nonnullis talis, multis tamen immanis & truculentus: exspoliabat enim homines nobiles facultatibus, quas verberonibus & adulatoribus largiebatur. Multorum fortunas viventium petebant, accipiebantque aliqui,

γεται, καὶ ζώων ἀγεύστων πρότερον ἥψαντο, τὰς Ἄλπεις ὑπερβάλλοντες.

Ἦν δὲ ὁρμὴ τοῖς ἐπέκεινα στρατεύμασιν ἐντυχεῖν, ὧν Λέπιδος ἦρχε, φίλος εἶναι δοκῶν Ἀντωνίου, καὶ πολλὰ τῆς Καίσαρος φιλίας ἀπολελαυκέναι δι' αὐτόν. ἐλθὼν δὲ καὶ στρατοπεδεύσας πλησίον, ὡς οὐδὲν ἀπήντα φιλάνθρωπον, ἔγνω παραβαλέσθαι. καὶ κόμη μὲν ἀτημελὴς, καὶ βαθὺς πώγων μετὰ τὴν ἧτταν εὐθὺς ἦν αὐτῷ καθειμένος· λαβὼν δὲ φαιὸν ἱμάτιον, ἐγγὺς προσῆγε τῷ χάρακι τοῦ Λεπίδου, καὶ λέγειν ἤρξατο. πολλῶν δὲ καὶ πρὸς τὴν ὄψιν ἐπικλωμένων καὶ τοῖς λόγοις ἀγομένων, δείσας ὁ Λέπιδος, τὰς σάλπιγγας ἐκέλευσε συνηχούσας ἀφαιρεῖσθαι τὸ κατακούεσθαι τὸν Ἀντώνιον. οἱ δὲ στρατιῶται μᾶλλον ᾤκτειρον καὶ διελέγοντο κρύφα, Λαίλιον καὶ Κλώδιον ἀποστείλαντες πρὸς αὐτὸν, ἐσθῆτας λαβόντας ἑταιρευομένων γυναικῶν, οἳ τὸν Ἀντώνιον ἐκέλευον ἐπιχειρεῖν θαρροῦντα τῷ χάρακι· πολλοὺς γὰρ εἶναι τοὺς δεξομένους, καὶ τὸν Λέπιδον, εἰ βούλοιτο, κτενοῦντας. Ἀντώνιος δὲ Λεπίδου μὲν οὐκ εἴασεν ἅψασθαι, μεθ' ἡμέραν δὲ τὸν στρατὸν ἔχων, ἀπεπειρᾶτο τοῦ ποταμοῦ. καὶ πρῶτος αὐτὸς ἐμβὰς ἐπορεύετο πρὸς τὴν ἀντιπέρας ὄχθην, ὁρῶν ἤδη πολλοὺς τῶν Λεπίδου στρατιωτῶν τάς τε χεῖρας ὀρέγοντας αὐτῷ καὶ τὸν χάρακα διασπῶντας. εἰσελθὼν δὲ καὶ κρατήσας ἁπάντων, ἡμερώτατα Λεπίδῳ προσηνέχθη. πατέρα γὰρ προσηγόρευσεν αὐτὸν ἀσπασάμενος· καὶ τῷ μὲν ἔργῳ πάντων αὐτὸς ἦν κύριος, ἐκείνῳ δὲ ὄνομα καὶ τιμὴν αὐτοκράτορος διετέλει φυλάττων. τοῦτο καὶ Φλάγκον αὐτῷ Μουνάτιον ἐποίησε προσθέσθαι,

est, corticem, nec ab animalibus nunquam antea gustatis in superandis Alpibus abstinuere.

Subiit animum cupido proficiscendi ad legiones transalpinas, quibus praeerat Lepidus. Hunc numerabat Antonius amicum, qui multa putabatur ejus opera consequutus a Cæsare. Eo profectus, castris prope locatis, ubi nihil ei benigne oblatum est, statuit ultimam aleam subire. Coma ejus incompta erat, & barba prolixa, quam mox ab adverso prœlio habebat promissam: sumptaque toga pulla sub vallum Lepidi accessit, atque orationem exorsus est habere. Multi ad eam speciem infringebantur & ducebantur oratione ejus. Quare timens Lepidus, ad interpellandum Antonii orationem tubis jussit concini. At milites inde misericordiam majorem ejus ceperunt, & colloquia secreta cum Antonio habuerunt per Lælium & Clodium, quos vestitu meretricio miserunt ad eum. Hi Antonium hortati sunt ut vallum adoriretur audacter: multos esse qui eum recepturi, & Lepidum, si vellet, essent interfecturi. Verum non permisit Antonius manus ut Lepido inferrent. Postero die tentavit cum exercitu flumen, ac primus ingressus ad ulteriorem ripam contendit, frequentesque jam Lepidi milites conspexit manus sibi porrigentes & vallum diffipantes. Ingressus castra, & potitus omnium, egit cum Lepido humanissime. Nam in salutando appellavit eum patrem: ac quamvis revera omnia in potestate sua haberet, nomen illi tamen & honorem non destitit conservare imperatoris. Ea res adjunxit ei quoque Munatium Plancum,

σθαι, καθήμενον οὐ πόρρω μετὰ συχνῆς δυνάμεως. οὕτω δὲ μέγας ἀρθεὶς, αὖθις ὑπερέβαλε τὰς Ἄλπεις εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἄγων ἑπτακαίδεκα τέλη πεζῶν σὺν αὐτῷ, καὶ μυρίους ἱππεῖς· χωρὶς δὲ, φρουρὰν Γαλατίας, ἓξ τάγματα λελοίπει μετὰ Οὐαρίου τινὸς τῶν συνήθων καὶ συμποτῶν, ὃν Κοτύλωνα προσηγόρευον.

Καῖσαρ δὲ Κικέρωνι μὲν οὐκέτι προσεῖχε, τῆς ἐλευθερίας ὁρῶν ἀντεχόμενον, Ἀντώνιον δὲ προὐκαλεῖτο διὰ τῶν φίλων εἰς διαλύσεις, καὶ συνελθόντες οἱ τρεῖς εἰς νησῖδα ποταμῷ περιρρεομένην, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας συνήδρευσαν. καὶ τἄλλα μὲν ἐπιεικῶς ὡμολογεῖτο, καὶ διενείμαντο τὴν σύμπασαν ἀρχὴν, ὥσπερ οὐσίαν πατρῴαν ἐν ἀλλήλοις. ἡ δὲ περὶ τῶν ἀπολουμένων ἀνδρῶν ἀμφισβήτησις αὐτοῖς πλεῖστα πράγματα παρέσχε, τοὺς μὲν ἐχθροὺς ἀνελεῖν ἑκάστου, σῶσαι δὲ τοὺς προσήκοντας ἀξιοῦντος. τέλος δὲ τῇ πρὸς τοὺς μισουμένους ὀργῇ καὶ συγγενῶν τιμὴν καὶ φίλων εὔνοιαν προέμενοι, Κικέρωνος μὲν Ἀντωνίῳ Καῖσαρ ἐξέστη, τούτῳ δὲ Ἀντώνιος Λευκίου Καίσαρος, ὃς ἦν θεῖος αὐτῷ πρὸς μητρός· ἐδόθη δὲ καὶ Λεπίδῳ Παῦλον ἀνελεῖν τὸν ἀδελφόν· οἱ δέ φασιν ἐκστῆναι τοῦ Παύλου τὸν Λέπιδον ἐκείνοις, ἀποθανεῖν αὐτὸν αἰτησαμένοις. οὐδὲν ὠμότερον οὐδὲ ἀγριώτερον τῆς διαμείψεως ταύτης δοκῶ γενέσθαι. φόνων γὰρ ἀντικαταλλασσόμενοι φόνους, ὁμοίως μὲν οὓς ἐλάμβανον, ἀνῄρουν οὓς ἐδίδοσαν· ἀδικώτεροι δὲ περὶ τοὺς φίλους ἦσαν, οὓς ἀπεκτίννυσαν μηδὲ μισοῦντες.

Ἐπὶ δ' οὖν ταῖς διαλλαγαῖς ταύταις οἱ στρατιῶται περιστάντες ἠξίουν καὶ

γάμῳ

Plancum, qui non procul cum magnis copiis considebat. Jam præpotens iterum redditus, Alpes trajecit, duxitque in Italiam secum peditum septendecim integras legiones, & decem millia equitum. Præter hos reliquit ad præsidium Galliæ sex legiones sub Vario quodam familiari & compotore suo, quem Cotylonem appellabant.

At Cæsar Ciceroni jam, quem inhærere videbat libertati, salutem dixit, Antoniumque per necessarios ad reconciliationem invitavit. Congressi tres illi in modica insula amne circumflua, triduum in colloquio fuere. De cæteris convenit inter eos facile, totumque imperium inter se sicut patrimonium suum sunt partiti: sed disceptatio de illis quos statuerant interficere, diu distinuit eos, quod interimere quisque inimicos suos, & necessarios niteretur conservare. Tandem iracundiæ in eos quos oderant & cognatorum reverentiam & amicorum benevolentiam posthabentes, Cicerone cessit Cæsar Antonio, huic Antonius L. Cæsare avunculo suo: Lepido permissum Paulum fratrem suum trucidare. Alii ferunt Lepidum illis Paulum, quem ad cædem deposcebant, concessisse. Hac permutatione nihil equidem arbitror atrocius vel immanius extitisse: nam quum cædibus cædes mutarent, non secus occiderunt illos quos condonabant, quam quos accipiebant. Iniquiores autem fuerunt in amicos, quos nullo adducti odio peremerunt.

Hoc fœdus petierunt circumsistentes milites ut nuptiarum aliquarum vinculo conglutinarent,

γάμῳ τινὶ τὴν φιλίαν συνάψαι Καίσαρα λαβόντα τὴν Φουλβίας τῆς Ἀντωνίου γυναικὸς θυγατέρα Κλωδίαν. ὁμολογηθέντος δὲ καὶ τούτου, τριακόσιοι μὲν ἐκ προγραφῆς ἐθανατώθησαν ὑπ' αὐτῶν· Κικέρωνος δὲ σφαγέντος, ἐκέλευσεν Ἀντώνιος τήν τε κεφαλὴν ἀποκοπῆναι καὶ τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν, ᾗ τοὺς κατ' αὐτοῦ λόγους ἔγραψε. καὶ κομισθέντων, ἐθεᾶτο γεγηθὼς, καὶ ἀνακαγχάζων ὑπὸ χαρᾶς πολλάκις. εἶτα ἐμπλησθεὶς, ἐκέλευσεν ὑπὲρ τοῦ βήματος ἐν ἀγορᾷ τεθῆναι, καθάπερ εἰς τὸν νεκρὸν ὑβρίζων, οὐχ αὑτὸν ἐνυβρίζοντα τῇ τύχῃ καὶ καταισχύνοντα τὴν ἐξουσίαν ἐπιδεικνύμενος. ὁ δὲ θεῖος αὐτοῦ Καῖσαρ, ζητούμενος καὶ διωκόμενος, κατέφυγε πρὸς τὴν ἀδελφήν. ἡ δὲ, τῶν σφαγέων ἐπιστάντων καὶ βιαζομένων εἰς τὸ δωμάτιον αὐτῆς, ἐν ταῖς θύραις στᾶσα καὶ διασχοῦσα τὰς χεῖρας, ἐβόα πολλάκις, Οὐκ ἀποκτενεῖτε Καίσαρα Λεύκιον, ἐὰν μὴ πρῶτον ἐμὲ ἀποκτείνητε, τὴν τὸν αὐτοκράτορα τεκοῦσαν. ἐκείνη μὲν οὖν τοιαύτη γενομένη, διέκλεψε καὶ διέσωσε τὸν ἀδελφόν.

Ἦν δὲ καὶ τὰ πολλὰ Ῥωμαίοις ἐπαχθὴς ἡ τῶν τριῶν ἀρχή· καὶ τὸ πλεῖστον ὁ Ἀντώνιος τῆς αἰτίας εἶχε, πρεσβύτερος μὲν ὢν Καίσαρος, Λεπίδου δὲ δυνατώτερος· εἰς δὲ τὸν βίον ἐκεῖνον αὖθις τὸν ἡδυπαθῆ καὶ ἀκόλαστον ὡς πρῶτον ἀνεχαίτισε τῶν πραγμάτων ἐκκεχυμένος. προσῆν δὲ τῇ κοινῇ κακοδοξίᾳ τὸ διὰ τὴν οἰκίαν οὐ μικρὸν μῖσος, ἣν ᾤκει, Πομπηΐου τοῦ Μεγάλου γενομένην, ἀνδρὸς οὐχ ἧττον ἐπὶ σωφροσύνῃ καὶ τῷ τεταγμένως καὶ δημοτικῶς διαιτᾶσθαι θαυμασθέντος, ἢ διὰ τοὺς τρεῖς θριάμβους. ἤχθοντο

γὰρ

rent, & Cæsar Fulviæ filiam duceret, privignam Antonii, Clodiam. Postquam & hoc convenit, trecentos ad cædem proscripserunt. Ciceronis interfecti imperavit Antonius caput & dextram, qua Philippicas scripserat, detruncari: quæ allata exultans spectavit, cachinnansque crebro præ gaudio. Ubi satiatus fuit, mandavit ut pro rostris in foro figerentur. Quasi vero insultaret mortuo, & non potius se ipse fortunæ insultare suæ, & potestatem quam tenebat, ostenderet maculare. Avunculus ejus L. Cæsar, quum eum investigarent & persequerentur, confugit ad sororem suam. Ea, instantibus percussoribus atque in cubiculum suum irrumpentibus, consistens in janua expansis manibus clamavit subinde, L. Cæsarem non interficietis, nisi ante interfeceritis me, quæ vestrum peperi imperatorem. Illa ergo hac ratione eripuit & conservavit fratrem suum.

Erat populo Romano illorum triumviratus multis in rebus odiosus: culpam tamen in Antonium conferebant potissimum, qui, natu Cæsare major, & Lepido potentior, in vitam eam luxuriosam & perditam, ut primum emersit ex negotiis, est revolutus. Accessit ad communem illius infamiam non mediocre odium ex ea in qua habitabat domo, quæ fuerat Magni Pompeii, viri non minus ob temperantiam modestamque & civilem vitam quam ob tres triumphos admirabilis. Dolebant

enim

γὰρ ὁρῶντες αὐτὴν τὰ πολλὰ κεκλεισμένην μὲν ἡγεμόσι καὶ στρατηγοῖς καὶ πρέσβεσιν, ὠθουμένοις πρὸς ὕβριν ἀπὸ τῶν θυρῶν, μεστὴν δὲ μίμων καὶ θαυματοποιῶν, καὶ κολάκων κραιπαλώντων· εἰς οὓς τὰ πλεῖστα κατανηλίσκετο τῶν χρημάτων, τῷ βιαιοτάτῳ καὶ χαλεπωτάτῳ τρόπῳ ποριζομένων. οὐ γὰρ μόνον ἐπώλουν οὐσίας τῶν φονευομένων, ἐπισυκοφαντοῦντες οἰκείους καὶ γυναῖκας αὐτῶν, οὐδὲ τελῶν πᾶν ἐκίνησαν γένος· ἀλλὰ καὶ παρὰ ταῖς Ἑστιάσι πυθόμενοι παρθένοις παρακαταθήκας τινὰς κεῖσθαι καὶ ξένων καὶ πολιτῶν, ἔλαβον ἐπελθόντες. ὡς δὲ οὐδὲν ἦν ἱκανὸν Ἀντωνίῳ, Καῖσαρ ἠξίωσε νείμασθαι τὰ χρήματα πρὸς αὐτόν. ἐνείμαντο δὲ καὶ τὸν στρατὸν, ἐπὶ Βροῦτον καὶ Κάσσιον εἰς Μακεδονίαν στρατεύοντες ἀμφότεροι, Λεπίδῳ δὲ τὴν Ῥώμην ἐπέτρεψαν.

Ὡς μέντοι διαβάντες ἥψαντο πολέμου, καὶ παρεστρατοπέδευσαν τοῖς πολεμίοις, Ἀντωνίου μὲν ἀντιτεταγμένου Κασσίῳ, Βρούτῳ δὲ Καίσαρος, οὐδὲν ἔργον ἐφάνη μέγα τοῦ Καίσαρος, ἀλλ' Ἀντώνιος ἦν ὁ νικῶν πάντα καὶ κατορθῶν. τῇ μέν γε προτέρᾳ μάχῃ Καῖσαρ ὑπὸ Βρούτου κατὰ κράτος ἡττηθεὶς, ἀπέβαλε τὸ στρατόπεδον, καὶ μικρὸν ἔφθη τοὺς διώκοντας ὑπεκφυγών. ὡς δὲ αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασι γέγραφε, τῶν φίλων τινὸς ὄναρ ἰδόντος, ἀνεχώρησε πρὸ τῆς μάχης. Ἀντώνιος δὲ Κάσσιον ἐνίκησε· καίτοι γεγράφασιν ἔνιοι, μὴ παραγενέσθαι τῇ μάχῃ τὸν Ἀντώνιον, ἀλλὰ προσγενέσθαι μετὰ τὴν μάχην ἤδη διώκουσι. Κάσσιον δὲ Πίνδαρος τῶν πιστῶν τις ἀπελευθέρων, αὐτοῦ δεομένου καὶ κελεύοντος, ἔσφαξεν· οὐ γὰρ ἔγνω νενικηκότα Βροῦτον. ὀλίγων

δὲ

enim quum cernerent clausam magistratibus, ducibus & legatis, qui contumeliose repellebantur a foribus: plenam vero mimorum, præstigiatorum, & adulatorum vinolentorum, in quos fere argentum violentissima & acerbissima coactum ratione absumebatur. Quippe non tantum proscriptorum subhastaverunt bona, circumvenientes insuper calumniis necessarios eorum & conjuges, neque solum omnis generis moverunt vectigalia, verum etiam ut compererunt apud virgines Vestales quædam a peregrinis & civibus deposita, illuc profecti ea abstulere. Ubi nihil satis fuit Antonio, postulavit Cæsar ut divideret secum pecuniam. Diviserunt etiam exercitum, proficiscentes in Macedoniam ambo ad bellum Bruto & Cassio faciendum, Lepido autem urbem permisere.

Postquam tamen instituerunt transmisso mari res gerere, & castris hostium collata castra habuere, quum oppositus Antonius Cassio esset, Cæsar Bruto, nihil Cæsar gessit præclari, verum ubique palmam tulit & successum habuit Antonius. Priore certe acie prorsus a Bruto Cæsar fusus fugatusque castra amisit, & pene in potestatem venit fugientem insectantium. Ut vero in commentariis ipse prodidit Cæsar, quum oblatum cuidam ejus amico fuisset somnium, recepit se ante conflictum. Antonius Cassium pepulit: quamvis sint qui scripserunt non interfuisse prœlio Antonium, sed post pugnam consectantibus jam hostes suis supervenisse. Cassium Pindarus, fidus libertus ejus, orantem & instantem, quod non resciviffet victoriam Bruti, obtruncavit. Paucis inter-

jectis

δὲ ἡμερῶν διαγενομένων, πάλιν ἐμαχέσαντο· καὶ Βροῦτος μὲν ἡττηθεὶς ἑαυτὸν ἀνεῖλεν, Ἀντώνιος δὲ τῆς νίκης ἠνέγκατο τῇ δόξῃ τὸ πλεῖστον, ἅτε δὴ καὶ νοσοῦντος τοῦ Καίσαρος. Ἐπιστὰς δὲ τῷ Βρούτου νεκρῷ, μικρὰ μὲν ὠνείδισεν ὑπὲρ τῆς Γαΐου τοῦ ἀδελφοῦ τελευτῆς· ἀπεκτόνει γὰρ ἐκεῖνον ὁ Βροῦτος ἐν Μακεδονίᾳ, Κικέρωνι τιμωρῶν. Φήσας δὲ μᾶλλον Ὁρτήσιον ἢ Βροῦτον αἰτιᾶσθαι τῆς τοῦ ἀδελφοῦ σφαγῆς, Ὁρτήσιον μὲν ἐκέλευσεν ἐπισφάξαι τῷ μνήματι· Βρούτῳ δὲ τὴν αὐτοῦ φοινικίδα πολλῶν χρημάτων ἀξίαν οὖσαν ἐπέρριψε, καὶ τῶν ἀπελευθέρων τινὶ τῶν ἑαυτοῦ προσέταξε τῆς ταφῆς ἐπιμεληθῆναι. τοῦτον ὕστερον γνοὺς οὐ συγκατακαύσαντα τὴν φοινικίδα τῷ νεκρῷ, καὶ πολλὰ τῆς εἰς τὴν ταφὴν δαπάνης ὑφῃρημένον ἀπέκτεινεν.

Ἐκ τούτου Καῖσαρ μὲν εἰς Ῥώμην ἐκομίζετο, δοκῶν οὐ περιέσεσθαι πολὺν χρόνον ἐκ τῆς ἀρρωστίας· Ἀντώνιος δὲ τὰς πρὸς ἕω πάσας ἐπαρχίας ἀργυρολογήσων, καὶ διέβαινεν εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὴν στρατιὰν ἄγων· ὑπεσχημένοι γὰρ ἑκάστῳ στρατιώτῃ δραχμὰς πεντακισχιλίας, ἐδέοντο συντονωτέρου χρηματισμοῦ καὶ δασμολογίας. τοῖς μὲν οὖν Ἕλλησιν οὐκ ἄτοπος οὐδὲ φορτικὸς συνηνέχθη τότε πρῶτον, ἀλλὰ καὶ τὸ παῖζον αὐτοῦ πρὸς ἀκροάσεις φιλολόγων, καὶ θέας ἀγώνων, καὶ μυήσεις ἔπρεπε, καὶ περὶ τὰς κρίσεις ἦν ἐπιείκεια· καὶ φιλέλλην ἀκούων ἔχαιρεν, ἔτι δὲ μᾶλλον φιλαθήναιος προσαγορευόμενος, καὶ τῇ πόλει πλείστας δωρεὰς ἔδωκε. βουλομένων δέ τι καὶ Μεγαρέων καλὸν ἀντεπιδείξασθαι ταῖς Ἀθήναις, καὶ τὸ βουλευτήριον ἰδεῖν αὐτὸν

jectis diebus iterum conflixere. Victus Brutus semetipsum trajecit. Tulit autem totam pene Antonius hujus gloriam pugnæ, nempe ægrotante Cæsare. Assistens vero cadaveri Bruti, exprobravit ei modice Caii fratris sui necem: illum enim in Ciceronis vindictam interfecerat in Macedonia Brutus. Cæterum Hortensio potius dictitans se quam Bruto cædem fratris imputare, Hortensium super illius monumentum præcepit interfici: Bruto magni pretii paludamentum suum purpureum injecit, & cuidam liberto suo commisit ejus funerandi curam. Hunc post, cognito exquisitum illud paludamentum non concremasse in funere, plurimumque impensæ funeri destinatæ intervertisse, interfecit.

Hinc Cæsar Romam deportatus est, quem ex valetudinis imbecillitate apparebat non diu superfuturum. Antonius vero ad provincias Orientales ut cogeret pecuniam profectus, transcendit magno exercitu in Græciam: qui enim militibus in capita vicena millia nummum polliciti fuerant, intentiore cura quærenda ipsis & impetranda pecunia erat. Atque Græcis quidem tunc primo neque durum neque acerbum præbuit se, sed remissio ejus ad viros eruditos audiendos ludosque spectandos & initiationes fuit illis jucunda. Jam æquum se in judicando exhibebat, atque Græcorum studiosus gaudebat dici, multoque magis Atheniensium appellari studiosus: quorum civitatem plurimis donis affecit. Gestientibus autem Megarensibus certare cum Atheniensibus, & aliquid ei eximii osten-

τῶν ἀξιωσάντων, ἀναβὰς καὶ θεασάμενος, ὡς ἐπυνθάνοντο τί δοκοίη, Μικρὸν μὲν ἔφη, σαπρὸν δέ. πρὸς δὲ, καὶ τὸν τοῦ Πυθίου νεὼν κατεμέτρησεν ὡς συντελέσων. τοῦτο γὰρ ὑπέσχετο πρὸς τὴν σύγκλητον.

Ἐπεὶ δὲ Λεύκιον Κηνσωρῖνον ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος καταλιπὼν εἰς Ἀσίαν διέβη, καὶ τῶν ἐκεῖ πλούτων ἥψατο, καὶ βασιλεῖς ἐπὶ θύρας ἐφοίτων, καὶ βασιλέων γυναῖκες, ἁμιλλώμεναι δωρεαῖς πρὸς ἀλλήλας καὶ κάλλεσιν, ἐφθείροντο πρὸς αὐτόν· ἐν Ῥώμῃ δὲ Καίσαρος στάσεσι καὶ πολέμοις ἀποτρυχομένου, πολλὴν αὐτὸς ἄγων σχολὴν καὶ εἰρήνην, ἀνεκυκλεῖτο τοῖς πάθεσιν εἰς τὸν συνήθη βίον· Ἀναξήνορες δὲ κιθαρῳδοὶ, καὶ Ξοῦθοι χοραῦλαι, καὶ Μητρόδωρός τις ὀρχηστὴς, καὶ τοιοῦτος ἄλλος Ἀσιανῶν ἀκροαμάτων θίασος, ὑπερβαλλομένων λαμυρίᾳ καὶ βωμολοχίᾳ τὰς ἀπὸ τῆς Ἰταλίας κῆρας, εἰσρρύη καὶ διῴκει τὴν αὐλὴν, οὐδὲν ἦν ἀνεκτὸν, εἰς ταῦτα φερομένων ἁπάντων. ἡ γὰρ Ἀσία πᾶσα, καθάπερ ἡ Σοφόκλειος ἐκείνη πόλις, ὁμοῦ μὲν θυμιαμάτων ἔγεμεν,

Ὁμοῦ δὲ παιάνων τε καὶ στεναγμάτων.

εἰς γοῦν Ἔφεσον εἰσιόντος αὐτοῦ, γυναῖκες μὲν εἰς Βάκχας, ἄνδρες δὲ καὶ παῖδες εἰς Σατύρους καὶ Πᾶνας ἡγοῦντο διεσκευασμένοι· κιττοῦ δὲ καὶ θύρσων καὶ ψαλτηρίων καὶ συρίγγων καὶ αὐλῶν ἡ πόλις ἦν πλέα, Διόνυσον αὐτὸν ἀνακαλουμένων χαριδότην καὶ μειλίχιον. ἦν γὰρ ἀμέλει τοιοῦτος ἐνίοις, τοῖς δὲ πολλοῖς ὠμηστὴς καὶ ἀγριώνιος. ἀφῃρεῖτο γὰρ εὐγενεῖς ἀνθρώπους τὰ ὄντα, μαστιγίαις καὶ κόλαξι χαριζόμενος. πολλῶν δὲ καὶ ζώντων, ὡς τεθνηκότων, αἰτη-

ostendere, orantibusque ut curiam suam viseret, eo profectus spectavit eam. Interrogatus quæ sibi videretur, Angusta, inquit, & ruinosa. Adhæc Apollinis Pythii templum dimensus est, ostendens se id instauraturum: id enim declaravit ad senatum.

Postquam relicto in Græcia L. Censorino in Asiam transmisit, illiusque gustavit opes, reges autem januam ejus frequentavere, reginæque conjuges muneribus inter se & formæ splendore certantes sese ei venditarunt, atque dum Romæ Cæsar seditionibus & bellis fatigatur, otio ipse & pace diffluens revolutus est ex prava ejus indole in pristinam vitam: Anaxenores vero citharœdi, Xuthi choraulæ, Metrodorus quidam saltator, reliquusque acroamatum chorus Asianorum, facetia & dicacitate Italicas pestes superantium, irrepserunt aulæ simulque ei imperitarunt: nihil jam ordine gerebatur, quod omnes ad ista delaberentur. Siquidem tota Asia, ut civitas illa Sophoclea, gratis simul suffitibus referta erat,

Et cantilenis & simul quoque fletibus.

Ingredientem Ephesum fœminæ, Baccharum; viri puerique, Satyrorum & Panum habitu præcesserunt. Hedera, thyrsis, psalteriis, fistulis, tibiis personabat urbs: appellabantque eum Bacchum benignum ac blandum. Et erat sane nonnullis talis, multis tamen immanis & truculentus: exspoliabat enim homines nobiles facultatibus, quas verberonibus & adulatoribus largiebatur. Multorum fortunas viventium petebant, accipiebantque aliqui,

αἰτησάμενοι τινὲς οὐσίας ἔλαβον. ἀνδρὸς δὲ Μάγνητος οἶκον ἐδωρήσατο μαγείρῳ, περὶ ἓν, ὥς λέγεται, δεῖπνον εὐδοκιμήσαντι. τέλος δὲ, ταῖς πόλεσι δεύτερον ἐπιβάλλοντος φόρον, ἐτόλμησεν Ὑβρέας ὑπὲρ τῆς Ἀσίας λόγον εἰπεῖν, ἀγοραίως μὲν ἐκεῖνα, καὶ πρὸς τὸν Ἀντωνίου ζῆλον οὐκ ἀηδῶς, Εἰ δύνασαι δὶς λαβεῖν ἑνὸς ἐνιαυτοῦ φόρον, δύνασαι καὶ δὶς ἡμῖν ποιῆσαι θέρος, καὶ δὶς ὀπώραν. πρακτικῶς δὲ καὶ παραβόλως συναγαγὼν, ὅτε μυριάδας εἴκοσι ταλάντων ἡ Ἀσία δέδωκε, ταῦτα εἶπεν, Εἰ μὲν οὐκ εἴληφας, ἀπαίτει παρὰ τῶν λαβόντων· εἰ δὲ λαβὼν οὐκ ἔχεις, ἀπολώλαμεν. ἐτρέψατο τοῦτο δεινῶς τὸν Ἀντώνιον. ἠγνόει γὰρ τὰ πολλὰ τῶν γιγνομένων, οὐχ οὕτω ῥάθυμος ὢν, ὡς δι' ἁπλότητα πιστεύων τοῖς περὶ αὐτόν. ἐνῆν γὰρ ἁπλότης τῷ ἤθει, καὶ βραδεῖα μὲν αἴσθησις· αἰσθανομένῳ δὲ, τῶν ἁμαρτανομένων ἰσχυρὰ μετάνοια, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐξομολόγησις τοὺς ἀγνωμονηθέντας, μέγεθος δὲ καὶ περὶ τὰς ἀμοιβὰς καὶ περὶ τὰς τιμωρίας. μᾶλλόν γε μὴν ἐδόκει χαριζόμενος, ἢ κολάζων, ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον. ἡ δὲ περὶ τὰς παιδιὰς καὶ τὰς ἐπισκώψεις ὕβρις ἐν αὐτῇ τὸ φάρμακον εἶχεν. ἀντισκῶψαι γὰρ ἐξῆν καὶ ἀνθυβρίσαι· καὶ γελώμενος οὐχ ἧττον ἢ γελῶν ἔχαιρε. καὶ τοῦτο διελυμήνατο πολλὰ τῶν πραγμάτων. τοὺς γὰρ ἐν τῷ παίζειν παρρησιαζομένους οὐκ ἂν οἰηθεὶς σπουδάζοντας κολακεύειν αὐτὸν, ἡλίσκετο ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ἐπαίνων· ἀγνοῶν ὅτι τὴν παρρησίαν τινὲς ὡς ὑπόστυφον ἥδυσμα τῇ κολακείᾳ παραμιγνύντες, ἀφῄρουν τὸ πλήσμιον τῇ παρὰ τὴν κύλικα θρασύτητι καὶ λαλιᾷ, διαμηχανώμενοι τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων ὕφεσιν καὶ συγκατάθεσιν,

liqui, quasi mortuorum. Civis Magnetis bona coquo, qui unam cœnam, ut fertur, paraverat scite, donavit. Postremo, quum civitates altero tributo oneraret, ausus est Hybreas, qui pro Asia agebat, quiddam dicere, urbanum illud quidem atque ad Antonii aures non illepidum, Si bis anno tributum vales exigere, vales bis etiam æstatem nobis & bis autumnum efficere. Sed cum acrimonia & confidentia adjecit, ubi ducenta millia talentorum intulit Asia, Hæc, inquit, si non accepisti, ab illis qui acceperunt, repete: sin quæ accepisti, hæc non habes, perimus. Eo dicto vehementer pupugit Antonium: nam pleraque quæ agebantur, ignorabat, non quod ita foret socors, sed quia ex simplicitate credebat suis. Inerat enim moribus ejus simplicitas & tarda rerum perceptio. Verum si quando sensisset peccata, mire angebatur, eaque apud læsos abunde fatebatur. Effusus erat ad præmia & supplicia, beneficiis magis tamen quam pœnis repræsentandis excedebat modum. Contumelia ejus in jocis & dicteriis afferebat secum medicinam. Siquidem reponere licebat dicta & convitia. Nec minus hilaris erat quum derideretur, quam quum derideret alium: quod quidem multa negotia illius labefactavit. Quippe liberos in jocando quia non arbitrabatur sibi in rebus seriis assentari, capiebatur facile quum ab eis laudaretur, ignorans liberam linguam nonnullos sicut condimentum subastringens adulationi admiscere, quo detraherent satietatem audaciæ & loquacitati, qua utebantur inter pocula;

τάθεσιν, μὴ πρὸς χάριν ὁμιλοῦντες, ἀλλὰ τῷ φρονεῖν ἡττώμενοι φαίνεσθαι.

Τοιούτῳ δ' οὖν ὄντι τὴν φύσιν Ἀντωνίῳ τελευταῖον κακὸν ὁ Κλεοπάτρας ἔρως ἐπιγενόμενος, καὶ πολλὰ τῶν ἔτι κρυπτομένων ἐν αὐτῷ καὶ ἀτρεμούντων παθῶν ἐγείρας καὶ ἀναβακχεύσας, εἴ τι χρηστὸν καὶ σωτήριον ὅμως ἀντεῖχεν, ἠφάνισε καὶ προσδιέφθειρεν. ἁλίσκεται δὲ τοῦτον τὸν τρόπον. ἁπτόμενος τοῦ Παρθικοῦ πολέμου, ἔπεμψε πρὸς αὐτὴν, κελεύων εἰς Κιλικίαν ἀπαντῆσαι, λόγον ὑφέξουσαν ὧν ἐνεκαλεῖτο τοῖς περὶ Κάσιον δοῦναι πολλὰ καὶ συμβαλέσθαι πρὸς τὸν πόλεμον. ὁ δὲ πεμφθεὶς Δέλλιος, ὡς εἶδε τὴν ὄψιν, καὶ κατέμαθε τὴν ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα καὶ πανουργίαν, εὐθὺς αἰσθόμενος ὅτι κακὸν μὲν οὐδὲ μελλήσει τὶ ποιεῖν γυναῖκα τοιαύτην Ἀντώνιος, ἔσται δὲ μεγίστη παρ' αὐτῷ, τρέπεται πρὸς τὸ θεραπεύειν καὶ προτρέπεσθαι τὴν Αἰγυπτίαν, τοῦτο δὴ τὸ Ὁμηρικὸν, ἐλθεῖν εἰς Κιλικίαν, εὖ ἐντύνασαν, καὶ μὴ φοβεῖσθαι τὸν Ἀντώνιον, ἥδιστον ἡγεμόνων ὄντα καὶ φιλανθρωπότατον. ἡ δὲ καὶ Δελλίῳ πεισθεῖσα, καὶ τοῖς πρὸς Καίσαρα καὶ Γναῖον τὸν Πομπηΐου παῖδα πρότερον αὐτῇ γεγενημένοις ἀφ' ὥρας συμβολαίοις τεκμαιρομένη, ῥᾷον ἤλπιζεν ὑπάξεσθαι τὸν Ἀντώνιον. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ αὐτὴν ἔτι κόρην καὶ πραγμάτων ἄπειρον ἔγνωσαν, πρὸς δὲ τοῦτον ἔμελλε φοιτήσειν, ἐν ᾧ μάλιστα καιροῦ γυναῖκες ὥραν τε λαμπροτάτην ἔχουσι καὶ τῷ φρονεῖν ἀκμάζουσι. διὸ πολλὰ μὲν συνεσκευάσατο δῶρα καὶ χρήματα, καὶ κόσμον οἷον εἰκὸς ἦν ἀπὸ πραγμάτων μεγάλων καὶ βασιλείας εὐδαίμονος κομίζειν· τὰς δὲ

πλείστας

cula; machinantes ne cedere in feriis & assentiri præ adulatione viderentur, sed quia vincerentur prudentia.

Eo præditum ingenio Antonium novissimum malum excipiens Cleopatræ amor, qui multa etiamnum latentia in eo & quiescentia vitia excitavit atque inflammavit, siquid repugnaret adhuc in eo boni & virtutis, id oppressit insuper & corrupit. Capitur autem hoc modo: Accinctus ad bellum Parthicum, misit ad eam, imperans in Ciliciam ut sibi occurreret ad causam dicendam, quod Cassio diceretur multum ad bellum subministrasse opis & subsidii. Qui missus fuit Dellius, ut formam ejus aspexit, in verbisque facundiam & astutiam animadvertit, quod protinus sentiret nihil in talem fœminam Antonium consulturum gravius, sed fore illam apud eum maximam, convertit se ad colendam excitandamque Ægyptiam, iret (ut ait Homerus) in Ciliciam egregie adornata, neque jucundissimum imperatorem humanissimumque formidaret Antonium. Illa hinc ab Dellio inducta, hinc conjecturam ducens ex prioribus suis formæ cum Cæsare & Cnæo Pompeii filio commerciis, facile Antonium speravit se subacturam: quando puellam adhuc illi & rerum rudem cognoverant, ad hunc vero ventura erat quo maxime tempore speciem habent fœminæ florentissimam & ingenio plurimum vigent. Itaque magnam vim donorum & pecuniæ parat, ornamentaque qualia verisimile sit potuisse eam ex ingenti opulentia & regno felici afferre. Maximam

vero

πλείσας ἐν ἑαυτῇ καὶ τοῖς περὶ αὐτὴν μαγγανεύμασι καὶ φίλτροις ἐλπίδας θεμένη παρεγένετο.

Πολλὰ δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ καὶ παρὰ τῶν φίλων δεχομένη γράμματα καλούντων, οὕτω κατεφρόνησε καὶ κατεγέλασε τοῦ ἀνδρὸς, ὥστε πλεῖν ἀνὰ τὸν Κύδνον ποταμὸν ἐν πορθμίῳ χρυσοπρύμνῳ, τῶν μὲν ἱστίων ἁλουργῶν ἐκπεπετασμένων, τῆς δὲ εἰρεσίας ἀργυραῖς κώπαις ἀναφερομένης πρὸς αὐλὸν ἅμα σύριγξι καὶ κιθάραις συνηρμοσμένης· αὐτὴ δὲ κατέκειτο μὲν ὑπὸ σκιάδι χρυσοπάστῳ, κεκοσμημένη γραφικῶς ὥσπερ Ἀφροδίτη· παῖδες δὲ τοῖς γραφικοῖς Ἔρωσιν εἰκασμένοι, παρ' ἑκάτερον ἑστῶτες ἐρρίπιζον. ὁμοίως δὲ καὶ θεραπαινίδες αἱ καλλιστεύουσαι, Νηρηΐδων ἔχουσαι καὶ Χαρίτων στολὰς, αἱ μὲν πρὸς οἴαξιν, αἱ δὲ πρὸς κάλοις ἦσαν. ὀδμαὶ δὲ θαυμασταὶ τὰς ὄχθας ἀπὸ θυμιαμάτων πολλῶν κατεῖχον. τῶν δὲ ἀνθρώπων οἱ μὲν εὐθὺς ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ παρωμάρτουν ἑκατέρωθεν, οἱ δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως κατέβαινον ἐπὶ τὴν θέαν. ἐκχεομένου δὲ τοῦ κατὰ τὴν ἀγορὰν ὄχλου, τέλος αὐτὸς ὁ Ἀντώνιος ἐπὶ βήματος καθεζόμενος, ἀπελείφθη μόνος· καί τις λόγος ἐχώρει διὰ πάντων, ὡς ἡ Ἀφροδίτη κωμάζοι παρὰ τὸν Διόνυσον ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἀσίας. ἔπεμψε μὲν οὖν καλῶν αὐτὴν ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἡ δὲ μᾶλλον ἐκεῖνον ἠξίου πρὸς ἑαυτὴν ἥκειν. εὐθὺς οὖν τινα βουλόμενος εὐκολίαν ἐπιδείκνυσθαι καὶ φιλοφροσύνην, ὑπήκουσε, καὶ ἦλθεν. ἐντυχὼν δὲ παρασκευῇ λόγου κρείττονι, μάλιστα τῶν φώτων τὸ πλῆθος ἐξεπλάγη. τοσαῦτα γὰρ λέγεται καθίεσθαι καὶ ἀναφαίνεσθαι πανταχόθεν ἅμα, καὶ τοιαύταις πρὸς ἄλληλα κλίσεσι

vero spem in semetipsa suisque ponens præstigiis & veneribus, dat se in iter.

Quum vero multas ab illo atque ab invitantibus ipsam amicis illius acciperet literas, usque adeo despexit & derisit Antonium, ut subveheretur Cydno fluvio in navigio aurata puppi, velis passis purpureis, remigio argenteis ducto remis ad tibiarum, fistularum & cithararum modos. Recumbebat illa sub tabernaculo auro intexto eleganter exculta, ut pingitur Venus. Pueri pictis Cupidinibus assimiles hinc inde stabant, & ventulum ei faciebant: Ancillæ itidem, quæ forma præcellebant, Nereidum & Gratiarum modo amictæ partim assistebant gubernaculis, partim rudentibus. Complebant ripas odores ex suffituum copia fragrantissimi. Homines autem alii statim a fluvio ex utraque ripa comitabantur eam, alii ad spectaculum descendebant ex urbe. Effusa forensi turba, ipse denique pro tribunali sedens Antonius relictus est solus. Manavit autem per omnes rumor, Venerem bona Asiæ fortuna venire ad Bacchum comessatum. Antonius ergo misit certos qui eam ad cœnam invitarent. Illa vero Antonium potius venire censebat ad se debere. Qui ut sub adventum illius facilitatem aliquam & comitatem ostenderet, morem gessit ei, ac venit. Apparatum quum offendisset incredibilem, imprimis frequentiam obstupuit luminum. Tam crebra enim undique simul demissa & exorta perhibentur fuisse, iisque inter se posituris & sedibus distincta, & composita in quadrorum

σεσι καὶ θέσεσι διακεκοσμημένα καὶ συντεταγμένα πλαισίων καὶ περιφερειῶν τρόπῳ, ὥστε τῶν ἐν λόγοις ἀξιοθεάτων καὶ καλῶν ἐκείνην γενέσθαι τὴν ὄψιν.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ πάλιν ἀνθεστιῶν αὐτὴν, ἐφιλοτιμήθη μὲν ὑπερβαλέσθαι τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν ἐπιμέλειαν. ἀμφοῖν δὲ λειπόμενος, καὶ κρατούμενος ἐν αὐτοῖς ἐκείνοις, πρῶτος ἔσκωπτεν εἰς αὐχμὸν καὶ ἀγροικίαν τὰ παρ' αὐτῷ. πολλὴν δὲ ἡ Κλεοπάτρα καὶ τοῖς σκώμμασι τοῦ Ἀντωνίου τὸν στρατιώτην ἐνορῶσα καὶ βάναυσον, ἐχρῆτο καὶ τούτῳ πρὸς αὐτὸν ἀνειμένως ἤδη, καὶ κατατεθαρρηκότως. καὶ γὰρ ἦν, ὡς λέγουσιν, αὐτὸ μὲν καθ' αὐτὸ τὸ κάλλος αὐτῆς οὐ πάνυ δυσπαράβλητον, οὐδὲ οἷον ἐκπλῆξαι τοὺς ἰδόντας· ἁφὴν δὲ εἶχεν ἡ συνδιαίτησις ἄφυκτον, ἥ τε μορφὴ, μετὰ τῆς ἐν τῷ διαλέγεσθαι πιθανότητος, καὶ τοῦ περιθέοντος ἅμα πως περὶ τὴν ὁμιλίαν ἤθους, ἀνέφερέ τι κέντρον. ἡδονὴ δὲ καὶ φθεγγομένης ἐπῆν τῷ ἤχῳ, καὶ τὴν γλῶτταν, ὥσπερ ὄργανόν τι πολύχορδον, εὐπετῶς τρέπουσα καθ' ἣν βούλοιτο διάλεκτον, ὀλίγοις παντάπασι δι' ἑρμηνέως ἐνετύγχανε βαρβάροις· τοῖς δὲ πλείστοις, αὐτὴ δι' αὐτῆς ἀπεδίδου τὰς ἀποκρίσεις, οἷον Αἰθίοψι, Τρωγλοδύταις, Ἑβραίοις, Ἄραψι, Σύροις, Μήδοις, Παρθυαίοις. πολλῶν δὲ λέγεται καὶ ἄλλων ἐκμαθεῖν γλώττας, τῶν πρὸ αὐτῆς βασιλέων οὐδὲ τὴν Αἰγυπτίων ἀνασχομένων παραλαβεῖν διάλεκτον, ἐνίων δὲ καὶ τὸ μακεδονίζειν ἐκλιπόντων.

Οὕτω δ' οὖν τὸν Ἀντώνιον ἥρπασεν, ὥστε πολεμούσης μὲν ἐν Ῥώμῃ Καίσαρι Φουλβίας τῆς γυναικὸς ὑπὲρ τῶν ἐκείνου πραγμάτων, αἰωρουμένης δὲ Παρθικῆς στρατιᾶς περὶ τὴν Μεσοποταμίαν, ἧς Λαβιηνὸν οἱ βασιλέως στρατηγοὶ

rum & circulorum figuras, ut illud inter celebrata literis & eximia spectacula fuerit unum.

Postero die illam invitans vicissim, splendorem illum & accuratum paratum enisus est superare. Utrobique inferior, & victus in his ipsis, primus derisit cœnæ suæ sordes & rusticitatem. Ubi jam dicteria Cleopatra Antonii admodum castra & vulgus animadvertit resipiscere, usa est eodem genere in eum effuse & intrepide. Neque enim erat, ut perhibent, figura ejus per se usque adeo incomparabilis, neque ut obstupefaceret spectatores, sed habebat aculeos consuetudo inevitabiles, formaque cum sermonis illecebris, & morum simul circumfusæ consuetudinem veneres stimulum aliquem infligebant. Ad hæc loquentis voci inerat suavitas, ac linguam sicut multarum organum fidium prompte ad quemlibet sermonem vertens, perpaucis sane barbaris per interpretem, plerisque dabat per semetipsa responsa, ut Æthiopibus, Troglodytis, Hebræis, Arabibus, Syris, Medis, Parthis. Multarum insuper linguas aliarum gentium dicitur tenuisse, quum antecessores ejus reges ne Ægyptiam quidem percipere sustinuissent, nonnulli etiam obliti essent Macedonicam.

Ita ergo cepit Antonium, ut quum Romæ uxor illius Fulvia pro rebus ejus digladiaretur cum Cæsare, & Parthorum essent circa Mesopotamiam suspensæ copiæ, quarum Labieno au-

τηγοὶ Παρθικὸν ἀναγορεύσαντες αὐτοκράτορα, Συρίας ἐπιβατεύσειν ἔμελλον, οἴχεσθαι φερόμενον ὑπ᾽ αὐτῆς εἰς Ἀλεξάνδρειαν· ἐκεῖ δὲ μειρακίου σχολὴν ἄγοντος διατριβαῖς καὶ παιδιαῖς χρώμενον, ἀναλίσκειν καὶ καθηδυπαθεῖν τὸ πολυτελέστατον, ὡς Ἀντιφῶν εἶπεν, ἀνάλωμα, τὸν χρόνον. ἦν γάρ τις αὐτοῖς σύνοδος ἀμίμητος βίων λεγομένη· καὶ καθ᾽ ἡμέραν εἱστίων ἀλλήλους, ἄπιστόν τινα ποιούμενοι τῶν ἀναλισκομένων ἀμετρίαν. διηγεῖτο γοῦν ἡμῶν τῷ πάππῳ Λαμπρίᾳ Φιλώτας ὁ Ἀμφισσεὺς ἰατρός, εἶναι μὲν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τότε μανθάνων τὴν τέχνην· γενόμενος δέ τινι τῶν βασιλικῶν ὀψοποιῶν συνήθης, ἀναπεισθῆναι νέος ὢν ὑπ᾽ αὐτοῦ τὴν πολυτέλειαν καὶ τὴν παρασκευὴν τοῦ δείπνου θεάσασθαι. παρεισαχθεὶς οὖν εἰς τοὐπτανεῖον, ὡς τά τε ἄλλα πάμπολλα ἑώρα καὶ σῦς ἀγρίους ὀπτωμένους ὀκτώ, θαυμάσαι τὸ πλῆθος τῶν δειπνούντων. τὸν δὲ ὀψοποιὸν γελάσαι, καὶ εἰπεῖν ὅτι πολλοὶ μὲν οὐκ εἰσὶν οἱ δειπνοῦντες, ἀλλὰ περὶ δώδεκα· δεῖ δὲ ἀκμὴν ἔχειν τῶν παρατιθεμένων ἕκαστον, ἣν ἀκαρὲς ὥρας μαραίνει. καὶ γὰρ αὐτίκα γένοιτ᾽ ἂν Ἀντώνιον δείπνου δεηθῆναι, καὶ μετὰ μικρὸν, ἂν δὲ οὕτω τύχῃ, παραγαγεῖν, αἰτήσαντα ποτήριον, ἢ λόγου τινὸς ἐμπεσόντος. ὅθεν, οὐχ ἕν, ἀλλὰ πολλὰ, φάναι, δεῖπνα συντέτακται· δυσόχαστος γὰρ ὁ καιρός. ταῦτα οὖν ὁ Φιλώτας ἔλεγε, καὶ χρόνου προϊόντος ἐν τοῖς θεραπεύουσι γενέσθαι τὸν πρεσβύτατον τῶν Ἀντωνίου παίδων, ὃν ἐκ Φουλβίας εἶχε· καὶ συνδειπνεῖν παρ᾽ αὐτῷ μετὰ τῶν ἄλλων ἑταίρων ἐπιεικῶς, ὁπότε μὴ δειπνοίη μετὰ τοῦ πατρός. ἰατρὸν οὖν ποτὲ θρασυνόμενον, καὶ πράγματα πολλὰ παρέχοντα δειπνοῦσιν αὐτοῖς, ἐπι-

στομί-

auſpiciis Parthicis creato imperatore, adorituri regii duces erant Syriam, abduceretur ab ea Alexandriam, ibique, dum in adoleſcentis otioſi ſe oblectamenta & ludos abjicit, abſumeret & per luxum profunderet *pretioſiſſimum*, ut ait Antipho, *impendium*, tempus. Vitæ autem conſuetudine utebantur, quæ inimitabilis vocabatur, invitabantque in dies ſe invicem incredibili ſumptuum profuſione. Expoſuit avo noſtro Lampriæ Philotas Amphiſſenſis medicus, fuiſſe id temporis ſe Alexandriæ ſtudiorum cauſa. Cui quod conſuetudo cum uno ex coquis regiis intercederet, impulſum ſe juvenem ab illo, ut ſplendorem & paratum cœnæ unius contemplaretur. Inductus igitur in culinam, ut inter alia multa vidit apros octo aſſari, numerum ſe miratum fuiſſe convivarum. Ibi riſiſſe coquum, ac dixiſſe non eſſe frequentes convivas, ſed circa duodecim: verum quodque ferculum ponendum in vigore, qui momento temporis defloreſcat. Etenim fieri poſſe, e veſtigio ut cœnare Antonius velit, vel paulo poſt, vel forte traducat tempus poculo poſcendo vel ſermone aliquo illato. Unde non una, inquit, ſed multæ parandæ ſunt cœnæ. Siquidem difficile conjectu cœnandi tempus eſt. Hoc Philotas memoravit præterea, temporis progreſſu inter clientes ſe fuiſſe filii Antonii natu maximi, quem ex Fulvia habebat; ac ſubinde apud eum cum aliis familiaribus cœnatum, quum non cœnaret ille apud parentem: ac medicum aliquando inſolentem, qui multa negotia cœnantibus ipſis exhibebat, hac cavillatione fuiſſe ab ſe repreſ-

ſum:

στομίσαι τοιούτῳ σοφίσματι, τῷ πῶς πυρέττοντι δοτέον ψυχρόν· πᾶς δὲ ὁ πυρέττων, πῶς πυρέττει· παντὶ ἄρα πυρέττοντι δοτέον ψυχρόν. πληγέντος δὲ τοῦ ἀνθρώπου καὶ σιωπήσαντος, ἡσθέντα τὸν παῖδα γελάσαι, καὶ εἰπεῖν, ταῦτα, ὦ Φιλώτα, χαρίζομαι πάντα σοι· δείξαντα πολλῶν τινῶν καὶ μεγάλων ἐκπωμάτων μεστὴν τράπεζαν. αὐτοῦ δὲ τὴν μὲν προθυμίαν ἀποδεξαμένου, πόῤῥω δὲ ὄντος τοῦ νομίζειν ἐξουσίαν εἶναι παιδὶ τηλικούτῳ δωρεῖσθαι τοσαῦτα, μετὰ μικρὸν ἁψάμενόν τινα τῶν παίδων, ἐν ἀγγείῳ τὰ ἐκπώματα προσφέρειν καὶ σημήνασθαι κελεύειν. ἀφοσιουμένου δὲ αὐτοῦ καὶ δεδοικότος λαβεῖν, τί ὦ πονηρὲ, φάναι τὸν ἄνθρωπον, ὀκνεῖς; οὐκ οἶδας ὡς ὁ διδοὺς, Ἀντωνίου παῖς ἐστιν, ᾧ τοσαῦτα πάρεστι χρυσᾶ χαρίσασθαι; ἐμοὶ μέντοι πειθόμενος, πάντα διάμειψαι πρὸς ἀργύριον ἡμῖν. ἴσως γὰρ ἂν καὶ ποθήσειεν ὁ πατὴρ ἔνια τῶν παλαιῶν ὄντα καὶ σπουδαζομένων κατὰ τὴν τέχνην ἔργων. ταῦτα μὲν οὖν ἡμῖν ἔλεγεν ὁ πάππος ἑκάστοτε διηγεῖσθαι τὸν Φιλώταν.

Ἡ δὲ Κλεοπάτρα τὴν κολακείαν, οὐχ ὥσπερ ὁ Πλάτων φησὶ, τετραχῆ, πολλαχῆ δὲ διελοῦσα, καὶ σπουδῆς ἁπτομένῳ καὶ παιδιᾶς ἀεί τινα καινὴν ἡδονὴν ἐπιφέρουσα καὶ χάριν, ᾗ διεπαιδαγώγει τὸν Ἀντώνιον, οὔτε νυκτὸς οὔτε ἡμέρας ἀνεῖσα. καὶ γὰρ συνεκύβευε, καὶ συνέπινε, καὶ συνεθήρευε, καὶ γυμναζόμενον ἐν ὅπλοις ἐθεᾶτο· καὶ νύκτωρ προϊσταμένῳ θύραις καὶ θυρίσι δημοτῶν, καὶ σκώπτοντι τοὺς ἔνδον, συνεπλανᾶτο καὶ συνήλυε, θεραπαινιδίου στολὴν λαμβάνουσα. καὶ γὰρ ἐκεῖνος οὕτως ἐπειρᾶτο σκευάζειν ἑαυτόν. ὅθεν ἀεὶ σκωμμάτων, πολλάκις

ſum: Febricitanti aliquatenus frigida propinanda eſt: omnis autem febricitans aliquatenus febricitat: omni ergo febricitanti propinanda frigida. Iſto homine atque obmuteſcente, oblectatum Antonii filium riſiſſe, ac dixiſſe, Hæc tibi, Philota, cuncta dono: oſtendens multis & grandibus poculis cumulatam menſam. Cujus quum amplexus eſſet benignitatem, & quidvis tamen potius quam poteſtatem eſſe putaret tantillo puero tam multa donandi, paulo poſt arripuiſſe pocula unum ex pueris, atque in vaſe apportaſſe, ſibique dixiſſe ut vas ſignaret. Recuſante vero ac timente Philota accipere, Quid malum, dixiſſe hominem, dubitas? Neſcis eum qui dat, Antonii filium eſſe, cui facultas eſt tantundem auri largiendi? Si tamen mihi credis, permuta nobis pecunia omnia: fortaſſis enim deſiderabit quædam pater operis antiqui atque ob artem nobilis. Hæc nobis expoſuit avus crebro ſolitum narrare Philotam.

At Cleopatra blandiendi artem non, ſicut Plato ait, quadrifariam, ſed multifariam partita, & ſeriis intento & ludo ſemper novam aliquam objiciebat voluptatem & oblectamentum, quo lactabat Antonium, neque noctu neque interdiu ab eo diſcedens. Etenim ludebat cum eo alea, potabat, venabatur, in armis exercentem ſe ſpectabat, noctu aſſiſtentem janua & feneſtris popularium, atque in eos qui intus erant, dicta jacientem, per plateas comitabatur, ac cum eo vagabatur veſte ancillari tecta: namque ejuſcemodi cultu ornare ſe ille elaborabat. Unde frequenter dictis, frequenter

λάκις δὲ καὶ πληγῶν ἀπολαύσας ἐπανήρχετο· τοῖς δὲ πλείστοις ἦν δι' ὑπονοίας. οὐ μὴν ἀλλὰ προσέχαιρον αὐτοῦ τῇ βωμολοχίᾳ, καὶ συνέπαιζον οὐκ ἀρρύθμως οὐδὲ ἀμούσως οἱ Ἀλεξανδρεῖς, ἀγαπῶντες καὶ λέγοντες ὡς τῷ τραγικῷ πρὸς Ῥωμαίους χρῆται προσώπῳ, τῷ δὲ κωμικῷ πρὸς αὐτούς. τὰ μὲν οὖν πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ παιζομένων διηγεῖσθαι, πολὺς ἂν εἴη φλύαρος· ἐπεὶ δ' ἁλιεύων ποτὲ καὶ δυσαγρῶν ἤχθετο παρούσης τῆς Κλεοπάτρας, ἐκέλευσε τοὺς ἁλιεῖς ὑποννηξαμένους κρύφα τῷ ἀγκίστρῳ περικαθάπτειν ἰχθῦς τῶν προεαλωκότων, καὶ δὶς ἢ τρὶς ἀνασπάσας, οὐκ ἔλαθε τὴν Αἰγυπτίαν. προσποιουμένη δὲ θαυμάζειν, τοῖς φίλοις διηγεῖτο, καὶ παρεκάλει τῇ ὑστεραίᾳ γενέσθαι θεατάς. ἐμβάντων δὲ πολλῶν εἰς τὰς ἁλιάδας, καὶ τοῦ Ἀντωνίου τὴν ὁρμιὰν καθέντος, ἐκέλευσε τινὰ τῶν αὐτῆς ὑποφθάσαντα καὶ προσνηξάμενον τῷ ἀγκίστρῳ περιπεῖραι Ποντικὸν τάριχος. ὡς δ' ἔχειν πεισθεὶς ὁ Ἀντώνιος ἀνεῖλκε, γέλωτος οἷον εἰκὸς γενομένου, Παράδος ἡμῖν, ἔφη, τὸν κάλαμον, αὐτόκρατορ, τοῖς Φαρίταις καὶ Κανωβίταις βασιλεῦσιν· ἡ δὲ σὴ θήρα, πόλεις εἰσὶ καὶ βασιλεῖς καὶ ἤπειροι.

Τοιαῦτα ληροῦντα καὶ μειρακιευόμενον τὸν Ἀντώνιον ἀγγελίαι δύο καταλαμβάνουσιν, ἡ μὲν ἀπὸ Ῥώμης, Λεύκιον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ Φουλβίαν τὴν γυναῖκα, πρῶτον ἀλλήλοις στασιάσαντας, εἶτα Καίσαρι πολεμήσαντας, ἀποβεβληκέναι τὰ πράγματα, καὶ φεύγειν ἐξ Ἰταλίας· ἑτέρα δὲ ταύτης οὐδὲν ἐπιεικεστέρα, Λαβιηνὸν ἐπάγοντα Πάρθους, τὴν ἀπ' Εὐφράτου καὶ Συρίας ἄχρι Λυδίας καὶ Ἰωνίας Ἀσίαν καταστρέφεσθαι. μόλις οὖν, ὥσπερ ἐξυπνι-

ter etiam verberibus mulctatus regrediebatur. Quamvis esset autem suspectus plerisque, gaudebant tamen illius ludo & vernilitate Alexandrini, atque una ludebant non inscite neque inconcinne, lætique dicebant tragicam personam eum adversus Romanos sumere, comicam adversus ipsos. Et quidem multos illius ludos plane ineptum sit referre. Quum vero piscans aliquando, quod infelix esset in capiendo, præsente Cleopatra, stomacharetur, jussit piscatores urinantes ante captos pisces clam hamo suo affigere. Ut bis aut ter traxit, non fefellit Ægyptiam. Mirari autem fingens se illa, rem narravit amicis, oravitque ut postero die spectatum venirent. Ubi frequentes conscenderunt naves piscatorias, & funiculum Antonius demisit, imperavit uni ex suis ut præveniens & adnatans salsamentum Ponticum annecteret hamo. Quum prædam Antonius habere putans subduxisset calamum, consequuto scilicet risu, Nobis da calamum, inquit, imperator, Pharitis & Canobitis regibus: venatio tua urbes, reges, provinciæ sunt.

Hujuscemodi nugas & pueriles ludos agentem Antonium duo occupant nuntii, unus a Roma, Lucium fratrem ejus & uxorem Fulviam post mutuas dissensiones cum Cæsare belligerasse, ac rebus perditis profugere ex Italia: alter nihilo hoc lenior, Labienum cum Parthis Asiam ab Euphrate & Syria usque ad Lydiam & Ioniam subjugare. Vix tandem ergo excitatus

ὑπνωθεὶς καὶ ἀποκραιπαλήσας, ὥρμησε μὲν Πάρθοις ἐνίστασθαι, καὶ μέχρι Φοινίκης προῆλθε· Φουλβίας δὲ γράμματα θρήνων μεστὰ πεμπούσης, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἄγων ναῦς διακοσίας. ἀναλαβὼν δὲ κατὰ πλοῦν τῶν φίλων τοὺς πεφευγότας, ἐπυνθάνετο τοῦ πολέμου τὴν Φουλβίαν αἰτίαν γεγονέναι, φύσει μὲν οὖσαν πολυπράγμονα καὶ θρασεῖαν, ἐλπίζουσαν δὲ τῆς Κλεοπάτρας ἀπάξειν τὸν Ἀντώνιον, εἴ τι γένοιτο κίνημα περὶ τὴν Ἰταλίαν. συμβαίνει δὲ ἀπὸ τύχης καὶ Φουλβίαν πλέουσαν πρὸς αὐτὸν ἐν Σικυῶνι νόσῳ τελευτῆσαι· διὸ καὶ μᾶλλον αἱ πρὸς Καίσαρα διαλλαγαὶ καιρὸν ἔσχον. ὡς γὰρ προσέμιξε τῇ Ἰταλίᾳ, καὶ Καῖσαρ ἦν φανερὸς ἐκείνῳ μὲν οὐδὲν ἐγκαλῶν, αὐτὸς δ' ὧν ἐνεκαλεῖτο τὰς αἰτίας τῇ Φουλβίᾳ προστριβόμενος, οὐκ ἐῶν ἐξελέγχειν οἱ φίλοι τὴν πρόφασιν, ἀλλὰ διέλυον ἀμφοτέρους, καὶ διῄρουν τὴν ἡγεμονίαν, ὅρον ποιούμενοι τὸν Ἰώνιον· καὶ τὰ μὲν ἑῷα νέμοντες Ἀντωνίῳ, τὰ δὲ ἑσπέρια Καίσαρι, Λέπιδον δὲ Λιβύην ἔχειν ἐῶντες· ὑπατεύειν δὲ τάξαντες, ὅτε μὴ δόξειεν αὐτοῖς, φίλους ἑκατέρων παρὰ μέρος.

Ταῦτα ἔχειν καλῶς δοκοῦντα, πίστεως ἐδεῖτο σφοδροτέρας, ἣν ἡ τύχη παρέσχεν. Ὀκταβία γὰρ ἦν ἀδελφὴ πρεσβυτέρα μὲν, οὐχ ὁμομητρία δὲ Καίσαρι· ἐγεγόνει γὰρ ἐξ Ἀγχαρίας, ὁ δὲ ὕστερον, ἐκ Ἀτίας. ἔστεργε δὲ ὑπερφυῶς τὴν ἀδελφὴν, χρῆμα θαυμαστὸν, ὡς λέγεται, γυναικὸς γενομένην. αὕτη, Γαΐου Μαρκέλλου τοῦ γήμαντος αὐτὴν, οὐ πάλαι τεθνηκότος, ἐχήρευεν· ἐδόκει δὲ καὶ Φουλβίας ἀποιχομένης χηρεύειν Ἀντώνιος, ἔχειν μὲν

οὐκ

excitatus tanquam ex ſomno, exhalata crapula, contendit in Parthos, proceſſitque ad Phoeniciam uſque. Cæterum quum literas a Fulvia lamentabiles accepiſſet, in Italiam ſe ducentis navibus vertit. Exceptis in curſu amicis, qui diffugerant, Fulviam eſſe intellexit belli autorem, mulierem cum ſponte importunam ferocemque, tum ſperantem, ſiquis extitiſſet in Italia motus, a Cleopatra ſe retracturam Antonium. Forte fortuna Fulvia, quum ipſa quoque ad eum navigaret, Sicyone ex morbo deceſſit. Unde major eſt cum Cæſare reconciliationis nata opportunitas. Ut enim ad Italiam applicuit, & præ ſe tulit Cæſar nihil illi ſuccenſere ſe, & eorum quæ ſibi objiciebantur, in Fulviam ipſe cauſam rejecit, non permiſere cauſationem amici excuti, verum in gratiam ambos reduxerunt, & imperium ſunt partiti. Orientem Antonio, qua mare Ionium terminaret: Cæſari attribuerunt Occidentem, Africam Lepido permiſere, conſulatum gerere quum ipſi nollent, ſtatuerunt ut utriuſque amici eum caperent viciſſim.

Quæ quum probarentur, arctius requirebant vinculum, quod fortuna obtulit. Quippe ſoror erat Cæſari Octavia, natu eo major, ſed non uterina. Ex Ancharia illa, hic poſt eam ex Accia fuerat genitus. Diligebat autem mirifice ſororem, quæ rari mulier exempli perhibetur fuiſſe. Hæc C. Marcello, cui nupſerat, non ita dudum defuncto, vidua erat. Habebatur item exceſſu Fulviæ torus Antonii vacare. Non diſſimulabat hic

quidem

οὐκ ἀρνούμενος Κλεοπάτραν, γάμῳ δὲ, οὐχ ὁμολογῶν, ἀλλ' ἔτι τῷ λόγῳ περί γε τούτου πρὸς τὸν ἔρωτα τῆς Αἰγυπτίας μαχόμενος. τοῦτον ἅπαντες εἰσηγοῦντο τὸν γάμον, ἐλπίζοντες τὴν Ὀκταβίαν, ἐπὶ κάλλει τοσούτῳ σεμνότητα καὶ νοῦν ἔχουσαν, εἰς ταυτὸ τῷ Ἀντωνίῳ παραγενομένην, καὶ στερχθεῖσαν, ὡς εἰκὸς τοιαύτην γυναῖκα, πάντων πραγμάτων αὐτοῖς σωτηρίαν ἔσεσθαι καὶ σύγκρασιν. ὡς οὖν ἔδοξεν ἀμφοτέροις, ἀναβάντες εἰς Ῥώμην ἐπετέλουν τὸν Ὀκταβίας γάμον· οὐκ ἐῶντος μὲν νόμου πρὸ δέκα μηνῶν ἀνδρὸς τελευτήσαντος γαμεῖσθαι, τῆς δὲ συγκλήτου δόγματι τὸν χρόνον ἐκείνης ἀνείσης.

Σέξτου δὲ Πομπηΐου Σικελίαν μὲν ἔχοντος, Ἰταλίαν δὲ πορθοῦντος, λῃστρίσι δὲ ναυσὶ πολλαῖς, ὧν Μηνᾶς ὁ πειρατὴς καὶ Μενεκράτης ἦρχον, ἄπλουν τὴν θάλασσαν πεποιηκότος· Ἀντωνίῳ δὲ κεχρῆσθαι δοκοῦντος φιλανθρώπως (ὑπεδέξατο γὰρ αὐτοῦ τὴν μητέρα τῇ Φουλβίᾳ συνεκπεσοῦσαν) ἔδοξε καὶ πρὸς τοῦτον διαλυθῆναι. καὶ συνῆλθον εἰς ταυτὸ κατὰ τὴν ἐν Μισηνοῖς ἄκραν καὶ τὸ χῶμα, Πομπηΐῳ μὲν τοῦ στόλου παρορμοῦντος, Ἀντωνίῳ δὲ καὶ Καίσαρι τῶν πεζῶν παρακεκριμένων. ἐπεὶ δὲ συνέθεντο, Πομπήϊον ἔχοντα Σαρδόνα καὶ Σικελίαν, καθαράν τε λῃστηρίων παρέχειν τὴν θάλασσαν, καὶ σίτου τι τεταγμένον ἀποστέλλειν εἰς Ῥώμην, ἐκάλουν ἐπὶ δεῖπνον ἀλλήλους. κληρουμένων δὲ, πρῶτος ἑστιᾶν αὐτοὺς ἔλαχε Πομπήϊος. ἐρομένου δὲ αὐτὸν Ἀντωνίου, ποῦ δειπνήσουσιν, ἐνταῦθα, ἔφη. δείξας τὴν στρατηγίδα ναῦν οὖσαν ἑξήρη. πατρῷος

quidem habere se Cleopatram: in matrimonio inficiabatur tamen, qua unica adhuc in re ratione certe luctabatur contra Ægyptiæ amorem. Has nuptias suaserunt omnes, quod Octaviam sperarent, quæ excellenti formæ gravitatem & prudentiam habebat adjunctam, ubi Antonio conjuncta esset, atque ut talis fœmina haud dubie ab eo adamata, omnium rerum ipsis salutem & concordiam allaturam. Ubi placuit utrique conditio, Romam profecti sunt ad Octaviæ nuptias celebrandas. Quia vero vetabat lex ne qua mulier nisi exactis a morte viri decem mensibus nuberet, tempus est ei senatusconsulto remissum.

Tenebat autem Sextus Pompeius Siciliam, qui Italiam vastabat, navibusque frequentibus prædatoriis, super quas Menas pirata & Menecrates positi erant, infestum mare faciebant. Hic humanum se visus est præstitisse Antonio: nam profugientem cum Fulvia exceperat matrem ejus. Igitur cum eo quoque visum iis pacem jungere. Congressi sunt igitur apud promontorium Misenum & projectum in mare aggerem. Cinctus erat Pompeius classe, Antonius & Cæsar pedestres copias ei ex adverso habebant. Postquam convenit, ut Sardiniam cum Sicilia teneret Pompeius, hac lege, ut tutum a prædonibus præstaret mare, ac certum numerum frumenti Romam mitteret: invitaverunt se invicem ad cœnam. Sors autem evenit Pompeio ut primus præberet illis epulum. Rogante eum Antonio ubi cœnaturi essent, Hic, inquit: monstrata navi prætoria hexere; domus

τρῷος γὰρ οἶκος αὕτη Πομπηΐῳ λέλειπται. ταῦτα δὲ εἰς τὸν Ἀντώνιον ὀνειδίζων ἔλεγεν, ἐπεὶ τὴν Πομπηΐου τοῦ πατρὸς γενομένην οἰκίαν ἐκεῖνος εἶχεν. ὁρμίσας δὲ τὴν ναῦν ἐπ' ἀγκυρῶν, καὶ διάβασίν τινα γεφυρώσας ἀπὸ τῆς ἄκρας, ἀνελάμβανεν αὐτοὺς προθύμως. ἀκμαζούσης δὲ τῆς συνουσίας, καὶ τῶν εἰς Κλεοπάτραν καὶ Ἀντώνιον ἀνθούντων σκωμμάτων, Μηνᾶς ὁ πειρατὴς Πομπηΐῳ προσελθὼν, ὡς μὴ κατακούειν ἐκείνους, Βούλει, φησὶ, τὰς ἀγκύρας τῆς νεὼς ὑποτέμω, καὶ ποιήσω σε μὴ Σικελίας καὶ Σαρδόνος, ἀλλὰ τῆς Ῥωμαίων κύριον ἡγεμονίας; ὁ δὲ Πομπήϊος ἀκούσας, καὶ πρὸς αὑτῷ γενόμενος βραχὺν χρόνον, Ἔδει σε, φησὶν, ὦ Μηνᾶ, τοῦτο ἐμοὶ μὴ προειπόντα ποιῆσαι· νυνὶ δὲ τὰ παρόντα στέργωμεν. ἐπιορκεῖν γὰρ οὐκ ἐμόν. οὗτος μὲν οὖν πάλιν ἀνθεστιαθεὶς ὑπ' ἀμφοτέρων, εἰς τὴν Σικελίαν ἀπέπλευσεν.

Ἀντώνιος δὲ μετὰ τὰς διαλύσεις Οὐεντίδιον μὲν εἰς Ἀσίαν προὔπεμπε, Πάρθοις ἐμποδὼν ἐσόμενον τοῦ πρόσω χωρεῖν· αὐτὸς δὲ Καίσαρι χαριζόμενος, ἱερεὺς ἀπεδείχθη τοῦ προτέρου Καίσαρος· καὶ τἆλλα κοινῶς καὶ φιλικῶς ἐν τοῖς πολιτικοῖς καὶ μεγίστοις ἔπραττον. αἱ δὲ περὶ τὰς παιδιὰς ἅμιλλαι τὸν Ἀντώνιον ἐλύπουν, ἀεὶ τοῦ Καίσαρος ἔλαττον φερόμενον. ἦν γάρ τις ἀνὴρ σὺν αὐτῷ μαντικὸς ἀπ' Αἰγύπτου, τῶν τὰς γενέσεις ἐπισκοπούντων, ὃς εἴτε Κλεοπάτρᾳ χαριζόμενος, εἴτε χρώμενος ἀληθείᾳ, πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐπαῤῥησιάζετο, λέγων τὴν τύχην αὐτοῦ, λαμπροτάτην οὖσαν καὶ μεγίστην, ὑπὸ τῆς Καίσαρος ἀμαυροῦσθαι. καὶ συνεβούλευε πορρωτάτω τοῦ

νεανίσκου

mus enim Pompeio hæc relicta paterna est. Id Antonio exprobrandi gratia dixit, quoniam ille tenebat Pompeii patris ejus domum. Stante in ancoris navi, ac ponte ex promontorio constructo, accepit eos comiter. Medio convivio, & quum maxime dicteria in Cleopatram & Antonium jacerentur, adiit Menas pirata Pompeium, atque ut illi non exaudirent, Vis, inquit, ancoras navis incidam, efficiamque te non Siciliæ modo & Sardiniæ, sed imperii Romani dominum? Pompeius ut eum audivit, & rem perpendit secum paulisper, Facere, Mena, inquit, oportebat id, nec mihi prænuntiare. Nunc quidem rebus præsentibus acquiescamus: neque enim meum est pejerare. Hic vicissim ab utroque exceptus convivio: atque inde in Siciliam est reversus.

Porro Antonius pace composita Ventidium præmisit in Asiam, ut progressum Parthorum sustineret. Ipse in Cæsaris Octavii gratiam, Cæsaris Dictatoris sacerdos creatus est, reliquaque communi consilio & amice in urbanis atque imperii negotiis transegere. At Antonium concertationes ludicræ, in quibus semper fuit Cæsare inferior, mordebant. Erat enim in contubernio ejus fatiloquus quidam Ægyptius ex natalibus prædicere futura doctus: qui vel Cleopatræ gratia, vel expromens veritatem, aperte demonstravit Antonio, auspicatissimam ejus & summam fortunam a Cæsaris fortuna offuscari, suasitque ut ab illo adolescente removeret

νεανίσκῳ ποιεῖν ἑαυτόν. Ὁ γὰρ σὸς, ἔφη, δαίμων τὸν τούτου φοβεῖται· καὶ γαῦρος ὢν καὶ ὑψηλὸς ὅταν ᾖ καθ' αὑτὸν, ὑπ' ἐκείνου γίνεται ταπεινότερος ἐγγίσαντος, καὶ ἀγεννέστερος. καὶ μέντοι τὰ γινόμενα τῷ Αἰγυπτίῳ μαρτυρεῖν ἐδόκει. λέγεται γὰρ ὅτι κληρουμένων μετὰ παιδιᾶς ἐφ' ὅτῳ τύχοιεν ἑκάστοτε καὶ κυβευόντων, ἔλαττον ἔχων Ἀντώνιος ἀπῄει. πολλάκις δὲ συμβαλόντων ἀλεκτρυόνας, πολλάκις δὲ μαχίμους ὄρτυγας, ἐνίκων οἱ Καίσαρος. ἐφ' οἷς ἀνιώμενος ἀδήλως ὁ Ἀντώνιος, καὶ μᾶλλόν τι τῷ Αἰγυπτίῳ προσέχων, ἀπῆρεν ἐκ τῆς Ἰταλίας, ἐγχειρίσας Καίσαρι τὰ οἰκεῖα· τὴν δὲ Ὀκταβίαν ἄχρι τῆς Ἑλλάδος ἐπήγετο, θυγατρίου γεγονότος αὐτοῖς. διαχειμάζοντι δὲ αὐτῷ περὶ Ἀθήνας, ἀπαγγέλλεται τὰ πρῶτα τῶν Οὐεντιδίου κατορθωμάτων, ὅτι μάχῃ τοὺς Πάρθους κρατήσας Λαβιηνὸν ἀπεκτόνοι, καὶ Φαρναπάτην ἡγεμονικώτατον τῶν Ἡρώδου βασιλέως στρατηγῶν. ἐπὶ τούτοις εἱστία τοὺς Ἕλληνας, ἐγυμνασιάρχει δὲ Ἀθηναίοις, καὶ τὰ τῆς ἡγεμονίας παράσημα καταλιπὼν οἴκοι, μετὰ τῶν γυμνασιάρχων ῥάβδων ἐν ἱματίῳ καὶ φαικασίοις προῄει, καὶ διαλαμβάνων τοὺς νεανίσκους ἐτραχήλιζεν.

Ἐξιέναι δὲ μέλλων ἐπὶ τὸν πόλεμον, ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ἐλαίας στέφανον ἔλαβε, καὶ κατά τι λόγιον ἀπὸ τῆς κλεψύδρας ὕδατος ἐμπλησάμενος ἀγγεῖον, ἐκόμιζεν. ἐν τούτῳ δὲ Πάκορον τὸν βασιλέως παῖδα μεγάλῳ στρατῷ Πάρθων αὖθις ἐπὶ Συρίαν ἐλαύνοντα, συμπεσὼν Οὐεντίδιος ἐν τῇ Κυρρηστικῇ τρέπεται, καὶ διαφθείρει παμπόλλους, ἐν πρώτοις Πακόρου πεσόντος. τοῦτο ἔργον ἐν τοῖς ἀοιδιμωτάτοις γενόμενον, Ῥωμαίοις τε τῶν κατὰ Κράσσον ἀτυχημά-

veret se quam longissime. Hujus enim genium, inquit, formidat genius tuus: qui erectus & celsus, ubi solus est, illo appropinquante demissior redditur & deterior. Et sane suffragari rem ipsam apparebat Ægyptio. Namque ferunt, quum per lusum quacunque in re mitterent quotidie sortem, vel alea luderent, victum discessisse Antonium. Crebro commissis gallis gallinaceis, crebro bellatricibus coturnicibus, superaverunt emissi a Cæsare. Unde occulte doluit Antonius, magisque Ægyptio fidem habens, re familiari sua Cæsari mandata excessit Italia. Octaviam in Græciam usque duxit secum, ex qua jam filiam sustulerat. Hybernanti Athenis primæ Ventidii res prospere gestæ nuntiantur, Parthis fusis Labienum & summum regis Herodis ducem Pharnapatem ab eo interfectos. Hujus victoriæ gratia præbuit Græcis epulum, ludos gymnicos populo Atheniensi edidit: in quibus esse ipse voluit gymnasiarcha. Relictisque domi insignibus imperatoriis, cum virgis gymnasiarchicis in pallio & phæcasiis processit, correptosque juvenes, ubi satis certassent, diremit.

Profecturus ad bellum coronam sumpsit ex sacra olea, atque secundum oraculum quiddam vasculum aqua ex clepsydra impletum tulit secum. Interea Pacorum Parthorum regis filium ingenti exercitu Parthico iterum Syriam invadentem Ventidius signis collatis in Cyrrhestica fudit, multosque concidit. Inter primos cecidit Pacorus. Hoc factum, quod in celebratissimis fuit, abunde vindicavit populi Romani accep-

χρημάτων ἔκπλεω ποινὴν παρέσχε, καὶ Πάρθους αὖθις εἴσω Μηδείας καὶ Μεσοποταμίας συνέστειλε, τρισὶ μάχαις ἐφεξῆς κατὰ κράτος ἡττημένους. Οὐεντίδιος δὲ Πάρθους μὲν προσωτέρω διώκειν ἀπέγνω, φθόνον Ἀντωνίου δείσας, τοὺς δὲ ἀφεστῶτας ἐπιὼν κατεστρέφετο, καὶ τὸν Κομμαγηνὸν Ἀντίοχον ἐν πόλει Σαμοσάτοις ἐπολιόρκει. δεομένου δὲ χίλια τάλαντα δοῦναι, καὶ ποιεῖν Ἀντωνίῳ τὸ προσταττόμενον, ἐκέλευε πέμπειν πρὸς Ἀντώνιον. ἤδη γὰρ ἐγγὺς ἦν ἐπιὼν, καὶ τὸν Οὐεντίδιον οὐκ εἴα σπένδεσθαι τῷ Ἀντιόχῳ· βουλόμενος ἕν γε τοῦτο τῶν ἔργων, ἐπώνυμον αὐτοῦ γενέσθαι, καὶ μὴ πάντα διὰ Οὐεντιδίου κατορθοῦσθαι. τῆς δὲ πολιορκίας μῆκος λαμβανούσης, καὶ τῶν ἔνδον, ὡς ἀπέγνωσαν τὰς διαλύσεις, πρὸς ἀλκὴν τραπομένων, πράττων οὐδὲν, ἐν αἰσχύνῃ δὲ καὶ μεταγνώσει γενόμενος, ἀγαπητῶς ἐπὶ τριακοσίοις σπένδεται ταλάντοις πρὸς τὸν Ἀντίοχον· καὶ μικρὰ τῶν ἐν Συρίᾳ καταστησάμενος, εἰς Ἀθήνας ἐπανῆλθε, καὶ τὸν Οὐεντίδιον οἷς ἔπρεπε τιμήσας, ἔπεμψεν ἐπὶ τὸν θρίαμβον. οὗτος ἀπὸ Πάρθων ἄχρι δεῦρο τεθριάμβευκε μόνος, ἀνὴρ γενόμενος μὲν ἀφανὴς, ἀπολαύσας δὲ τῆς Ἀντωνίου φιλίας, τὸ λαβεῖν ἀφορμὰς πράξεων μεγάλων· αἷς κάλλιστα χρησάμενος, ἐβεβαίωσε τὸν περὶ Ἀντωνίου λεγόμενον Καίσαρος λόγον, ὡς εὐτυχέστεροι δι' ἑτέρων ἦσαν ἢ δι' αὐτῶν στρατηγεῖν. καὶ γὰρ Σόσσιος Ἀντωνίου στρατηγὸς ἐν Συρίᾳ πολλὰ διεπράττετο· καὶ Κανίδιος ἀπολειφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ περὶ Ἀρμενίαν, τούτους τε νικῶν καὶ τοὺς Ἰβήρων καὶ Ἀλβανῶν βασιλέας, ἄχρι τοῦ Καυκάσου προῆλθεν. ἀφ' ὧν ἐν τοῖς βαρβάροις ὄνομα καὶ κλέος ηὔξετο τῆς Ἀντωνίου δυνάμεως.

Αὐτὸς

acceptas sub Crasso clades, Parthosque denuo intra Mediam & Mesopotamiam redegit tribus ordine certaminibus profligatos. Ventidius insectari ulterius Parthos veritus Antonii invidiam dubitavit; at in illos qui defecerant, suscepta expeditione, subjugavit eos, & Commagenum Antiochum in urbe Samosatis obsedit. Hunc supplicem mille talentorum offerentem pendere & facere imperata, ad Antonium jussit mittere legatos: jam enim prope aderat, neque pacem Antiocho dare permittebat Ventidium; quo hoc unum certe factum sibi adscriberetur, neque omnia prospera gererentur Ventidii ductu. Dum vero protrahitur obsidio, & obsessis desperatio pacis vertit in audaciam: nulla re gesta, ductus pœnitentia, præ pudore turpiter contentus trecentis talentis dedit pacem Antiocho, ac parum rebus Syriæ compositis Athenas regressus est. Ventidium pro meritis honoratum ad triumphum misit. Hic de Parthis ad hanc memoriam triumphavit solus, vir obscuro natus loco, sed eum ex amicitia Antonii fructum cepit, ut magnarum rerum gerendarum haberet materiam: qua pulcherrime usus, dictum de Antonio & Cæsare confirmavit, felicius res eos per alios quam per se gerere. Quippe Antonii legatus Sossius multa in Syria patravit, Canidiusque ab eo in finibus Armeniæ relictus hanc domuit, Iberorumque & Albanorum regibus subjugatis usque ad Caucasum progressus est: quibus rebus nomen & fama inter barbaros Antonii potentiæ est amplificata.

 An-

Αὐτὸς δὲ πάλιν ἔκ τινων διαβολῶν παροξυνθεὶς πρὸς Καίσαρα, ναυσὶ τριακοσίαις ἔπλει πρὸς τὴν Ἰταλίαν. οὐ δεξαμένων δὲ τῶν Βρεντεσηνῶν τὸν στόλον, εἰς Τάραντα περιώρμησεν. ἐνταῦθα τὴν Ὀκταβίαν (συνέπλει γὰρ ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος αὐτῷ) δεηθεῖσαν ἀποπέμπει πρὸς τὸν ἀδελφὸν, ἔγκυον μὲν οὖσαν, ἤδη δὲ καὶ δευτέραν ἐξ αὐτοῦ θυγάτριον ἔχουσαν. ἡ δὲ ἀπαντήσασα καθ' ὁδὸν Καίσαρι, καὶ παραλαβοῦσα τῶν ἐκείνου φίλων Ἀγρίππαν καὶ Μαικήναν ἐνετύγχανε, πολλὰ ποτνιωμένη καὶ πολλὰ δεομένη μὴ περιϊδεῖν αὐτὴν ἐκ μακαριωτάτης γυναικὸς ἀθλιωτάτην γενομένην. νῦν μὲν γὰρ ἅπαντας ἀνθρώπους εἰς αὐτὴν ἀποβλέπειν, αὐτοκρατόρων δυοῖν, τοῦ μὲν γυναῖκα, τοῦ δὲ ἀδελφὴν οὖσαν· εἰ δὲ τὰ χείρω κρατήσειεν, ἔφη, καὶ γένοιτο πόλεμος, ὑμῶν μὲν ἄδηλον ὅτῳ κρατεῖν ἢ κρατεῖσθαι πέπρωται, τὰ ἐμὰ δὲ ἀμφοτέρως ἄθλια. τούτοις ἐπικλασθεὶς ὁ Καῖσαρ, ἧκεν εἰρηνικῶς εἰς Τάραντα, καὶ θέαμα κάλλιστον οἱ παρόντες ἐθεῶντο, πολὺν μὲν ἐκ γῆς στρατὸν ἡσυχάζοντα, πολλὰς δὲ ναῦς ἀτρέμα πρὸς τοῖς αἰγιαλοῖς ἐχούσας, αὐτῶν δὲ καὶ φίλων ἀπαντήσεις καὶ φιλοφροσύνας. εἱστία δὲ Ἀντώνιος πρότερος, καὶ τοῦτο τῇ ἀδελφῇ Καίσαρος δόντος. ἐπεὶ δὲ ὡμολόγητο Καίσαρα μὲν Ἀντωνίῳ δοῦναι δύο τάγματα πρὸς τὸν Παρθικὸν πόλεμον, Ἀντώνιον δὲ Καίσαρι χαλκεμβόλους ἑκατὸν, Ὀκταβία, τῶν ὡμολογημένων χωρὶς, ᾐτήσατο τῷ μὲν ἀδελφῷ παρὰ τοῦ ἀνδρὸς εἴκοσι μυοπάρωνας, τῷ δὲ ἀνδρὶ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ στρατιώτας χιλίους. οὕτω δὲ ἀλλήλων διακριθέντες, ὁ μὲν εὐθὺς εἴχετο τοῦ πρὸς Πομπήϊον πολέμου, Σικελίας ἐφιέμενος, Ἀντώνιος δὲ Ὀκταβίαν

Antonius denuo, ex delationibus quibusdam incensus in Cæsarem, navigavit trecentis navibus versus Italiam. Non recipientibus classem ejus Brundusinis, Tarentum navibus decurrit. Inde Octaviam, quæ comitata eum fuerat ex Græcia, orantem dimittit ad fratrem. Prægnans tum erat, atque alteram ex eo jam filiam genuerat. Hæc occurrens Cæsari in itinere, adjunctis illius amicis Agrippa & Mæcenate, convenit eum. Multis autem oravit questibus ne permitteret ex fortunatissima fœmina miserrimam se evadere. Nunc enim omnes mortales ait suspicere se duorum imperatorum alterius conjugem, alterius sororem. Quod si deteriora consilia, inquit, valuerint, & extiterit bellum: utri vestrum, incertum est, in fatis sit vincere an vinci: mea vero sors utrinque erit misera. His fractus Cæsar venit pacatus Tarentum. Pulcherrimum spectaculum qui adfuerunt videre, ingentem terra exercitum quietum, ingentem ad littora tranquillam classem, illorum amicorumque occursus & complexus. Prior cœnam præbuit Antonius, quod etiam tribuit Cæsar sorori suæ. Pacti sunt inter se, ut duas legiones Antonio Cæsar ad bellum Parthicum daret, Antonius Cæsari naves rostratas centum. Octavia vero extra conventa fratri impetravit a viro viginti myoparonas, viro a fratre mille milites. Ita digressi, Cæsar Siciliæ potiundæ ardore confestim bello contra Pompeium moliendo intendit: Antonius, Octavia

βίαν μετὰ τῶν ἐξ ἐκείνης, καὶ τοὺς ἐκ Φουλβίας παῖδας αὐτοῦ παρακαταθέμενος, εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπεπέρασεν.

Εὕδουσα δ' ἡ δεινὴ συμφορὰ χρόνον πολὺν, ὁ Κλεοπάτρας ἔρως, δοκῶν κατευνάσθαι καὶ κατακεκηλῆσθαι τοῖς βελτίοσι λογισμοῖς, αὖθις ἀνέλαμπε καὶ ἀνεθάῤῥει, Συρίᾳ πλησιάζοντος αὐτοῦ· καὶ τέλος, ὥσπερ φησὶν ὁ Πλάτων, τὸ δυσπειθὲς καὶ ἀκόλαστον τῆς ψυχῆς ὑποζύγιον, ἀπολακτίσας τὰ καλὰ καὶ σωτήρια πάντα, Καπίτωνα Φοντήϊον ἔπεμψεν ἄξοντα Κλεοπάτραν εἰς Συρίαν. ἐλθούσῃ δὲ χαρίζεται καὶ προστίθησι μικρὸν οὐδὲν οὐδὲ ὀλίγον, ἀλλὰ Φοινίκην, κοίλην Συρίαν, Κύπρον, Κιλικίας πολλήν· ἔτι δὲ τῆς τε Ἰουδαίας τὴν τὸ βάλσαμον φέρουσαν, καὶ τῆς Ναβαταίων Ἀραβίας ὅση πρὸς τὴν ἐκτὸς ἀποκλίνει θάλασσαν. αὗται μάλιστα Ῥωμαίους ἠνίασαν αἱ δωρεαί. καίτοι πολλοῖς ἐχαρίζετο τετραρχίας καὶ βασιλείας ἐθνῶν μεγάλων, ἰδιώταις οὖσι, πολλοὺς δὲ ἀφῃρεῖτο βασιλείας· ὡς Ἀντίγονον τὸν Ἰουδαῖον, καὶ προαγαγὼν ἐπελέκισεν, οὐδενὸς πρότερον ἑτέρου βασιλέως οὕτω κολασθέντος. ἀλλὰ τὸ αἰσχρὸν ἦν τῶν Κλεοπάτρας τιμῶν ἀνιαρώτατον. ηὔξησε δὲ τὴν διαβολὴν, παῖδας ἐξ αὐτῆς διδύμους ἀνελόμενος, καὶ προσαγορεύσας τὸν μὲν, Ἀλέξανδρον, τὴν δὲ, Κλεοπάτραν· ἐπίκλησιν δὲ, τὸν μὲν ἥλιον, τὴν δὲ σελήνην. οὐ μὴν ἀλλ' ἀγαθὸς ὢν ἐγκαλλωπίσασθαι τοῖς αἰσχροῖς, ἔλεγε τὴν μὲν Ῥωμαίων ἡγεμονίας, οὐ δι' ὧν λαμβάνουσιν, ἀλλ' ἐν οἷς χαρίζονται, φαίνεσθαι τὸ μέγεθος· διαδοχαῖς δὲ καὶ τεκνώσεσι πολλῶν βασιλέων πλατύνεσθαι τὰς εὐγενείας. οὕτω γοῦν ὑφ' Ἡρακλέους τεκνωθῆναι τὸν αὐτοῦ πρόγονον, οὐκ ἐν μιᾷ γαστρὶ θεμένου τὴν διαδοχὴν, οὐδὲ νόμους Σο-

tavia cum suis ex illa & ex Fulvia liberis Cæsari commendata, transmisit in Asiam.

At ingens ista calamitas diu dormitans Cleopatræ amor, qui sopitus melioribus consiliis atque extinctus videbatur, eluxit ex integro & excitatus est appropinquante Syriæ Antonio: ac postremo sicut contumax, ut ait Plato, atque lascivum animi jumentum calcibus repellens omnia honesta & salubria consilia, Fonteium Capitonem ad Cleopatram in Syriam adducendam misit. Ut venit, non mediocria neque exigua donat & adjicit ei, sed Phœniciam, Cœlesyriam, Cyprum, magnam Ciliciæ partem, adhæc Judææ regionem quæ balsamum gignit, & Arabiæ Nabathææ quantum ad Oceanum vergit. Hæc potissimum momorderunt populum Romanum munera, quamvis multis hominibus privatis magnarum gentium tetrarchias & regna condonaret, multis regna auferret: ut Antigono Judæo, quem productum securi percussit; qua pœna in regem nullum fuerat ante animadversum alium. Cæterum turpitudo fuit Cleopatræ honorum Romanis molestissima. Exaggeravit probrum quod geminos ex illa sustulisset, appellassetque unum Alexandrum, alteram Cleopatram, cognomento hanc Lunam, illum Solem. Atqui doctus in rebus turpibus ostentare se, jactabat Romani imperii non ex his quæ caperent, sed quæ donarent, conspici magnitudinem: successionibus autem & sobole multorum regum, propagatam nobilitatem. Ita prognatum genitorem suum ab Hercule: qui non uni utero progeniem commendaverit suam, neque So-

Σολωνείους καὶ κυήσεως εὐθύνας δεδοικότος, ἀλλὰ τῇ φύσει πολλὰς γενῶν ἀρχὰς καὶ καταβολὰς ἀπολιπεῖν ἐφιέντος.

Ἐπεὶ δὲ Φραόρτης κτείνας Ἡρώδην τὸν πατέρα, καὶ τὴν βασιλείαν κατασχών, ἄλλοι τε Πάρθων ἀπεδίδρασκον οὐκ ὀλίγοι, καὶ Μοναίσης ἀνὴρ ἐπιφανὴς καὶ δυνατὸς ἧκε φεύγων πρὸς Ἀντώνιον, τὰς μὲν ἐκείνου τύχας ταῖς Θεμιστοκλέους εἰκάσας, περιουσίαν δὲ τὴν ἑαυτοῦ καὶ μεγαλοφροσύνην τοῖς Περσῶν βασιλεῦσι παραβαλών, ἐδωρήσατο τρεῖς πόλεις αὐτῷ, Λάρισσαν, καὶ Ἀρέθουσαν, καὶ Ἱερὰν πόλιν, ἣν Βομβύκην πρότερον ἐκάλουν. τοῦ δὲ Πάρθων βασιλέως τῷ Μοναίσῃ δεξιὰν καταπέμψαντος, ἄσμενος αὐτὸν ἀπέστειλεν ὁ Ἀντώνιος, ἐξαπατᾶν μὲν ἐγνωκὼς τὸν Φραόρτην, ὡς εἰρήνης ἐσομένης, ἀξιῶν τὰς ἁλούσας ἐπὶ Κράσσου σημαίας, καὶ τῶν ἀνδρῶν ἀπολαβεῖν τοὺς περιόντας· αὐτὸς δὲ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον ἀποπέμψας, ἐχώρει δι' Ἀραβίας καὶ Ἀρμενίας, ὅπου συνελθούσης αὐτῷ τῆς δυνάμεως, καὶ τῶν συμμάχων βασιλέων, (πάμπολλοι δὲ ἦσαν οὗτοι, μέγιστος δὲ πάντων ὁ τῆς Ἀρμενίας Ἀρταυάσδης, ἑξακισχιλίους ἱππεῖς καὶ πεζοὺς ἑπτακισχιλίους παρέχων) ἐξήτασε τὸν στρατόν. ἦσαν δὲ Ῥωμαίων μὲν αὐτῶν, ἑξακισμύριοι πεζοί, καὶ τὸ Ῥωμαίοις συντεταγμένον ἱππικόν, Ἰβήρων καὶ Κελτῶν μύριοι· τῶν δὲ ἄλλων ἐθνῶν ἐγένοντο τρεῖς μυριάδες σὺν ἱππεῦσιν ὁμοῦ καὶ ψιλοῖς. τοσαύτην μέντοι παρασκευὴν καὶ δύναμιν, ἣ καὶ τοὺς πέραν Βάκτρων Ἰνδοὺς ἐφόβησε, καὶ πᾶσαν ἐκράδανε τὴν Ἀσίαν, ἀνόνητον αὐτῷ διὰ Κλεοπάτραν γενέσθαι λέγουσι. σπεύδοντα γὰρ ἐκείνῃ συνδιαχειμάσαι, τὸν πόλεμον ἐξενεγ-

κεῖν

Solonis leges vel judicia liberis tollendis timuerit: verum naturæ cupierit complura familiarum semina & propagines relinquere.

Postquam vero occiso Herode a filio Phraorte qui regnum occupavit, cum alii complures Parthi fugam cepere, tum Moneses, vir illustris & potens, contulit se ad Antonium: illius fortunam Themistoclis assimilans fortunæ, suam vero opulentiam magnificentiamque comparans regibus Persarum, tres urbes donavit ei, Larissam, Arethusam, & Hierampolim: quam ante Bambycen nuncupaverunt. Cæterum quum Parthorum rex per nuntios Monesi fidem dedisset, dimisit eum libenter Antonius, imponere statuens Phraorti quasi pacem facturus: postulavitque ut capta Crassi clade signa militaria & captivos, qui superstites essent, redderet. Inde remissa in Ægyptum Cleopatra, iter fecit per Arabiam & Armeniam: ubi coactis copiis & sociis regibus (multi erant hi; maximus autem omnium Armeniæ rex Artavasdes, qui sex millia equitum & septem peditum dedit) lustravit exercitum. Erant peditum Romanorum sexaginta millia, Hispanorum Gallorumque inter equitatum Romanum recensitorum decem millia, cæterarum nationum cum equitibus simul & levi armatura triginta millia. Tantum tamen apparatum atque vires, quæ Indos ultra Bactros tremefecerunt, omnemque concusserunt Asiam, nulli ei usui Cleopatræ causa ferunt fuisse. Properantem enim cum illa hybernare,

bellum

χεῖν πρὸ καιροῦ, καὶ πᾶσι χρήσασθαι τεταραγμένως, οὐκ ὄντα τῶν ἑαυτοῦ λογισμῶν, ἀλλὰ ὑπὸ φαρμάκων τινῶν ἢ γοητείας παπταίνοντα πρὸς ἐκείνην ἀεὶ, καὶ πρὸς τὸ τάχιον ἐπανελθεῖν μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ κρατῆσαι τῶν πολεμίων γινόμενον.

Πρῶτον μὲν αὐτοῦ δέον ἐν Ἀρμενίᾳ διαχειμάσαι, καὶ διαναπαῦσαι τὸν στρατὸν, ὀκτακισχιλίων σταδίων ἀποτετρυχωμένον πορείᾳ, καὶ πρὶν ἢ κινεῖν ἐκ τῶν χειμαδίων Πάρθους, ἔαρος ἀρχῇ Μηδίαν καταλαβεῖν, οὐκ ἠνέσχετο τὸν χρόνον, ἀλλ' εὐθὺς ἦγεν, ἐν ἀριστερᾷ λαβὼν Ἀρμενίαν, καὶ τῆς Ἀτροπατηνῆς ἁψάμενος ἐπόρθει τὴν χώραν. ἔπειτα μηχανημάτων αὐτῷ πρὸς πολιορκίαν ἀναγκαίων τριακοσίαις ἁμάξαις παραπεμπομένων, ἐν οἷς καὶ κριὸς ἦν ὀγδοήκοντα ποδῶν μῆκος, ὧν οὐδὲν ἐνεχώρει διαφθαρὲν ἐπὶ καιροῦ πάλιν γενέσθαι, διὰ τὸ τὴν ἄνω χώραν πᾶν ξύλον ἀγεννὲς εἰς μῆκος καὶ μαλθακὸν ἐκφέρειν· ἐπειγόμενος, ὡς ἐμπόδια τοῦ ταχύνειν ἀπέλιπε, φυλακήν τινα καὶ Τατιανὸν ἡγεμόνα τῶν ἁμαξῶν ἐπιστήσας· αὐτὸς δὲ Φραάορτου μεγάλην πόλιν, ἐν ᾗ καὶ τέκνα καὶ γυναῖκες ἦσαν τοῦ τῆς Μηδείας βασιλέως, ἐπολιόρκει. τῆς δὲ χρείας εὐθὺς ὅσον ἥμαρτε τὰς μηχανὰς ἀπολιπὼν ἐξελεγχούσης, ὁμόσε χωρῶν ἔχου πρὸς τὴν πόλιν χῶμα σχολῇ καὶ πολυπόνως ἀνιστάμενον. ἐν τούτῳ δὲ καταβαίνων στρατιᾷ μεγάλῃ Φραόρτης, ὡς ἤκουσε τὴν ἀπόλειψιν τῶν μηχανοφόρων ἁμαξῶν, ἔπεμψε τῶν ἱππέων πολλοὺς ἐπ' αὐτάς· ὑφ' ὧν περιληφθεὶς ὁ Τατιανὸς, ἀποθνήσκει μὲν αὐτὸς, ἀποθνήσκουσι δὲ μύριοι τῶν μετ' αὐτοῦ. τὰς δὲ μηχανὰς ἑλόντες οἱ βάρβαροι

bellum ante tempus moviſſe, cunctaque adminiſtraſſe abrupte: quod mente ſua alienatus, atque ex medicamentis aut præſtigiis illam perpetuo reſpectans, plus ad maturius revertendum quam ad ſuperandos intentus eſſet hoſtes.

Primum enim quum hybernandum ei eſſet in Armenia, & exercitus ex itinere octo millium ſtadiorum reficiendus, ac prius quam moverent ex hybernis Parthi, occupanda veris initio Media: haud ſuſtinuit hanc moram, ſed confeſtim movit ſigna, tenens ad ſiniſtram Armeniam, atque ubi Atropatenem attigit, fines eſt populatus. Deinde quum ſequerentur eum trecentis plauſtris neceſſariæ ad oppugnandas urbes machinæ, inter quas octoginta pedum longitudine aries erat, neque poſſet earum quicquam labefactatum tempeſtive reparari, quod ſuperior regio omnem materiam nec proceram ſatis, & mollem gignat: properans, has ut accelerationis impedimenta reliquit. Præſidium aliquod adjunxit plauſtris, cujus conſtituit Tatianum ducem. Mox Phraata, amplam urbem, in qua liberi & conjuges erant regis Medorum, circumſedit: ubi protinus quantum peccati admiſiſſet relictis machinis, oſtendit uſus. Itaque quo milites ſui poſſent cum hoſtibus manus conſerere, duxit ad urbem aggerem: quem lente & magnis excitavit ſudoribus. Interea magnis copiis deſcendit Phraortes. Qui ubi relicta accepit machinamentorum plauſtra, miſit in ea magnam equitatus partem: a qua Tatianus circumventus cadit ipſe, cadunt etiam decem millia ex copiis quas ſecum habebat. Barbari machinas captas

βαροι διέφθειραν· εἷλον δὲ παμπόλλους, ἐν οἷς καὶ Πολέμων ἦν ὁ βασιλεύς.

Τοῦτο πάντας μὲν, ὡς εἰκὸς, ἠνίασε τοὺς περὶ Ἀντώνιον, ἀνελπίστως ἐν ἀρχῇ πληγέντας· ὁ δὲ Ἀρμένιος Ἀρταυάσδης, ἀπογνοὺς τὰ Ῥωμαίων, ᾤχετο τὴν αὐτοῦ στρατείαν ἀναλαβὼν, καίπερ αἰτιώτατος τοῦ πολέμου γενόμενος. Ἐπιφανέντων δὲ λαμπρῶς τοῖς πολιορκοῦσι τῶν Πάρθων, καὶ χρωμένων ἀπειλαῖς πρὸς ὕβριν, οὐ βουλόμενος Ἀντώνιος ἡσυχάζοντι τῷ στρατῷ τὸ δυσθυμοῦν καὶ καταπεπληγμένον ἐμμένειν καὶ αὔξεσθαι, δέκα τάγματα λαβὼν, καὶ τρεῖς στρατηγίδας σπείρας ὁπλιτῶν, τοὺς δὲ ἱππεῖς ἅπαντας, ἐξήγαγε πρὸς σιτολογίαν· οἰόμενος οὕτως ἂν ἐπισπασθέντων μάλιστα τῶν πολεμίων, ἐκ παρατάξεως μάχην γενέσθαι. προελθὼν δὲ μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, ὡς ἑώρα τοὺς Πάρθους κύκλῳ περιχεομένους, καὶ προσπεσεῖν καθ' ὁδὸν αὐτῷ ζητοῦντας, ἐξέθηκε μὲν τὸ τῆς μάχης σύμβολον ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καθελὼν δὲ τὰς σκηνὰς, ὡς οὐ μαχησόμενος, ἀλλὰ ἀπάξων, παρημείβετο τῶν βαρβάρων τὴν τάξιν, οὖσαν μηνοειδῆ· κελεύσας, ὅταν οἱ πρῶτοι τοῖς ὁπλίταις ἐν ἐφικτῷ δοκῶσιν εἶναι, τοὺς ἱππεῖς ἐναντίους εἰσελαύνειν. τοῖς δὲ Πάρθοις παρακεκριμένοις λόγου κρείττων ἡ τάξις ἐφαίνετο τῶν Ῥωμαίων, καὶ κατεθεῶντο παρεξιόντες ἐν διαστήμασιν ἴσους ἀθορύβως καὶ σιωπῇ τοὺς ὑσσοὺς κραδαίνοντας. ὡς δὲ τὸ σημεῖον ἤρθη, καὶ προσεφέροντο μετὰ κραυγῆς, ἐπιστρέψαντες οἱ ἱππεῖς, τούτους μὲν ἠμύνοντο δεξάμενοι, καίπερ εὐθὺς ἐντὸς τοξεύματος γενομένους· τῶν δὲ ὁπλιτῶν συναπτόντων ἅμα βοῇ καὶ πατάγῳ τῶν

captas corruperunt. Permultos ceperunt, in quibus fuit rex Polemon.

Id haud immerito omnes Antonii milites præter spem in limine ictos perculit: Armenius Artavasdes, rebus Romanorum depositis, licet autor fuit belli præcipuus, discessit cum copiis suis. Porro obsidentibus quum alacres ostenderent se Parthi, & contumeliosas jacerent minas: Antonius, ne otioso exercitui desperatio & pavor inhæreret incresceretque, eduxit frumentatum decem legiones, tres cohortes prætorias gravis armaturæ, & totum equitatum: ita potissimum eliciturum se exspectans hostem, ac signis collatis dimicaturum. Progressus unius diei iter, ut Parthos vidit undique circumfusos, & irrumpere in ipsum quærentes ex via, proposuit in castris signum pugnæ. Detractis tentoriis tanquam non pugnaturus, sed reducturus retro exercitum, præteriit barbarorum aciem forma lunari instructam: imperavitque, quum prope antesignanos viderentur legionarii venisse, ut infestos equos in hostem admitterent. At Parthis in procinctu ex adverso consistentibus stupenda acies visa Romanorum, spectabantque prætereuntes paribus intervallis sine confusione ordinum, & silentio pila vibrantes. Ut signum datum est pugnæ, circumagentes se equites cum clamore intulerunt se. Quos exceperunt Parthi & defenderunt se adversus eos, quamvis statim intra teli jactum venissent. At ubi legionarii cum clamore & crepitu armorum

τῶν ὅπλων, οἵ τε ἵπποι τοῖς Πάρθοις ἐξίσαντο ταρβοῦντες, καὶ αὐτοὶ, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἔφυγον. ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐνέκειτο τῇ διώξει, καὶ μεγάλας εἶχεν ἐλπίδας, ὡς τοῦ πολέμου τὸ σύμπαν ἢ τὸ πλεῖστον ἐκείνῃ τῇ μάχῃ διαπεπραγμένος. ἐπεὶ δὲ τῆς διώξεως γενομένης τοῖς μὲν πεζοῖς ἐπὶ πεντήκοντα στάδια, τοῖς δ' ἱππεῦσιν ἐπὶ τρὶς τοσαῦτα, τοὺς πεπτωκότας τῶν πολεμίων καὶ τοὺς ἡλωκότας ἐπισκοποῦντες, εὗρον αἰχμαλώτους μὲν τριάκοντα, νεκροὺς δὲ ὀγδοήκοντα μόνους, ἀπορία καὶ δυσθυμία πᾶσι παρέστη, δεινὸν εἶναι λογιζομένοις, εἰ νικῶντες μὲν οὕτως ὀλίγους κτείνουσιν, ἡττώμενοι δὲ στερήσονται τοσούτων ὅσους ἀπέβαλον περὶ ταῖς ἁμάξαις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ συσκευασάμενοι, τὴν ἐπὶ Φραόρτου καὶ τοῦ στρατοπέδου προῆγον. ἐντυχόντες δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν πρῶτον μὲν ὀλίγοις τῶν πολεμίων, ἔπειτα πλείοσιν, τέλος δὲ πᾶσιν, ὥσπερ ἀηττήτοις καὶ νεαλέσι προκαλουμένοις καὶ προσβάλλουσι πανταχόθεν, μοχθηρῶς καὶ πολυπόνως ἀπεσώθησαν εἰς τὸ στρατόπεδον. τῶν δὲ Μήδων ἐκδρομήν τινα ποιησαμένων ἐπὶ τὸ χῶμα, καὶ τοὺς προμαχομένους φοβησάντων, ὀργισθεὶς ὁ Ἀντώνιος ἐχρήσατο τῇ λεγομένῃ δεκατίᾳ πρὸς τοὺς ἀποδειλιάσαντας. διελὼν γὰρ εἰς δεκάδας τὸ πλῆθος, ἀφ' ἑκάστης ἕνα τὸν λαχόντα κλήρῳ διέφθειρε, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀντὶ πυρῶν ἐκέλευε κριθὰς μετρεῖσθαι.

Χαλεπὸς δὲ ἦν ἀμφοτέροις ὁ πόλεμος, καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ φοβερώτερον, Ἀντωνίῳ μὲν, προσδοκῶντι λιμόν· οὐκέτι γὰρ ἦν ἄνευ τραυμάτων καὶ νεκρῶν πολλῶν ἐπισιτίσασθαι· Φραόρτης δὲ τοὺς Πάρθους ἐπιστάμενος πάντα μᾶλλον

rum incurrerunt, cum equi Parthorum pavore ſunt perculſi, tum ipſi priuſquam ad manus ventum eſt, in fugam effuderunt ſe: quorum tergis inhæſit Antonius, atque in magnam ſpem venit, univerſum ſe bellum aut majore ex parte illo patraſſe die. Ubi vero conſectati hoſtem pedites ad quinquaginta ſtadia, equites ad ter totidem, recenſuerunt eos qui ceciderant aut in poteſtatem venerant, atque invenerunt captos triginta, cæſos octoginta tantum: tum vero perplexitas & deſperatio omnium animos inceſſit, durum eſſe reputantes, ſi victores, tam paucos occiderent, victi vero amitterent tam multos quam deſideraverant apud plauſtra. Inſequenti die vaſis collectis moverunt ad Phraata & caſtra ſua. Ubi inciderunt in via primum in paucos hoſtes, deinde in plures, denique in cunctos tanquam non ante fuſos & recentes, qui laceſſebant eos & irrumpebant undique: receperunt ſe ægre & laborioſe in caſtra. Quia vero excurſionem Medi in aggerem fecerant, & propugnatores conſternaverant terrore: inflammatus Antonius animadvertit in eos qui loco ceſſerant per decimationem. Diviſis enim per denos legionibus, decimum quemque ſorte ducta interfecit, cæteris pro tritico admenſus eſt hordeum.

Erat bellum utrique grave, atque id quod inſtabat, eo formidabilius, Antonio quidem famem exſpectanti. Non ultra enim ſine vulneribus & ingenti cæde licebat ei frumentari. Phraortes vero Parthos cognoſcens quidvis prius

μᾶλλον ἢ χειμῶνος ἔξω προσταλαιπωρεῖν καὶ θυραυλεῖν δυναμένους, ἐφοβεῖτο μὴ τῶν Ῥωμαίων ἐγκαρτερούντων καὶ παραμενόντων ἀπολίπωσιν αὐτὸν, ἤδη τοῦ ἀέρος συνισταμένου μετὰ φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν. δόλον οὖν τίθησι τοιόνδε· Πάρθων οἱ γνωριμώτατοι περὶ τὰς σιτολογίας καὶ τὰς ἄλλας ἀπαντήσεις μαλακώτερον τοῖς Ῥωμαίοις προσεφέροντο, λαμβάνειν τε παριέντες αὐτοῖς ἔνια, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦντες ὡς πολεμικωτάτων ἀνδρῶν καὶ θαυμαζομένων ὑπὸ τοῦ σφετέρου βασιλέως δικαίως. ἐκ δὲ τούτου προσελαύνοντες ἐγγυτέρω καὶ τοὺς ἵππους ἀτρέμα παραβάλλοντες, ἐλοιδόρουν τὸν Ἀντώνιον, ὅτι βουλομένῳ Φραάτῃ διαλλαγῆναι καὶ φείσασθαι τοιούτων ἀνδρῶν καὶ τοσούτων, ἀφορμὴν οὐ δίδωσιν, ἀλλὰ τοὺς χαλεποὺς καὶ μεγάλους κάθηται πολεμίους ἀναμένων, λιμὸν καὶ χειμῶνα, δι' ὧν ἔργον ἐστὶ καὶ προπεμπομένους ὑπὸ Πάρθων ἀποφυγεῖν. πολλῶν δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἀναφερόντων, μαλασσόμενος ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ὅμως οὐ πρότερον ἐπεκηρυκεύσατο πρὸς τὸν Πάρθον, ἢ πυθέσθαι τῶν φιλοφρονουμένων ἐκείνων βαρβάρων, εἰ τοῦ βασιλέως ταῦτα φρονοῦντος διαλέγοιντο. φασκόντων δὲ, καὶ παρακαλούντων μὴ δεδιέναι μηδὲ ἀπιστεῖν, ἔπεμψέ τινας τῶν ἑταίρων, πάλιν τὰς σημαίας ἀξιῶν ἀπολαβεῖν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ὡς δὴ μὴ παντάπασιν ἀγαπᾶν τὸ σωθῆναι καὶ διαφυγεῖν νομισθείη. τοῦ δὲ Πάρθου ταῦτα μὲν ἐᾶν κελεύοντος, ἀπιόντι δὲ εὐθὺς εἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν εἶναι φήσαντος, ὀλίγαις ἡμέραις συσκευασάμενος ἀνεζεύγνυεν. ὢν δὲ καὶ δήμῳ πιθανὸς ἐντυχεῖν, καὶ στρατὸν ἄγειν διὰ λόγου παρ' ὁντινοῦν τῶν τότε πεφυκὼς, ἐξέλι-

πεν

prius quam hyemem extra tecta tolerare vel in ſtativis poſſe contineri, metuebat ne perdurantibus in obſidione & perſiſtentibus Romanis ipſum deſererent, cœlo jam poſt æquinoctium autumnale nubibus obducto. Ergo dolum fabricat hujuſcemodi: Parthorum qui Romanis notiores erant, in frumentationibus & aliis concurſibus lentius fatigabant Romanos, permittebantque iis quædam capere, & virtutem laudabant eorum ut fortiſſimorum virorum, qui merito in admiratione apud regem ſuum haberentur. Hinc propius advecti atque ſenſim admoventes equos, Antonium convitiis proſcindebant, quod cupienti pacem Phraorti & tot talibuſque viris parcere, non præberet ad id occaſionem: ſed duros ac graves deſideret hoſtes operiens, famem & hyemem: per quas arduum ipſis ſit vel proſequentibus effugere Parthis. Multis hæc ad Antonium referentibus, ſpe emollitus, non ante tamen miſit ad Parthum legatos, quam blandientes illos rogaſſet barbaros, eane ex regis ſententia referrent. Affirmantibus id illis, hortantibuſque ne formidaret vel diffideret: miſit certos ex amicis iterum poſtulatum, ne omnino acquieſcere exiſtimaretur, modo ſalvus eſſet & elaberetur, ut ſibi ſigna militaria & captivi redderentur. Reſpondit Parthus ut mitteret hæc: ſed ſi illico decederet, oſtendit ſe præſtaturum ei pacem & fidem publicam. Igitur paucis diebus vaſis collectis reduxit retro exercitum. Hic ille, qui facundus ad populum erat, atque ad exercitum dicendo mulcendum ſupra omnes comparatus æquales, rubore & mœ-

πεν αὐτὸς αἰσχύνῃ καὶ κατηφείᾳ τὸ παραθαρρῦναι τὸ πλῆθος, Δομίτιον δὲ Αἰνόβαρβον ἐκέλευσε τοῦτο ποιῆσαι. καί τινες μὲν ἠγανάκτησαν ὡς ὑπερορώμενοι, τὸ δὲ πλεῖστον ἐπεκλάσθη, καὶ συνεφρόνησε τὴν αἰτίαν· διὸ καὶ μᾶλλον ᾤοντο δεῖν ἀντιαιδεῖσθαι, καὶ πείθεσθαι τῷ στρατηγῷ.

Μέλλοντος δὲ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἄγειν ὀπίσω, πεδινὴν καὶ ἄδενδρον οὖσαν, ἀνὴρ τῷ γένει Μάρδος, πολλὰ τοῖς Πάρθων ἤθεσιν ἐνωμιληκώς, ἤδη δὲ Ῥωμαίοις πιστὸς ἐν τῇ μάχῃ τῇ περὶ τὰς μηχανὰς γεγονώς, Ἀντωνίῳ προσελθών, ἐκέλευε φεύγειν ἐν δεξιᾷ τῶν ὀρῶν ἀντιλαβόμενον, καὶ μὴ στρατὸν ὁπλίτην καὶ βαρὺν ἐν δρόμοις γυμνοῖς καὶ ἀναπεπταμένοις ὑποβαλεῖν ἵππῳ τοσαύτῃ καὶ τοξεύμασιν· ὃ δὴ τεχνώμενον τὸν Φραάτην ἀναστῆσαι τῆς πολιορκίας αὐτὸν ὁμολογίαις φιλανθρώποις· ἔσεσθαι δὲ αὐτὸς ἡγεμὼν ὁδοῦ βραχυτέρας, καὶ μᾶλλον εὐπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐχούσης. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀντώνιος ἐβουλεύετο, καὶ Πάρθοις μὲν οὐκ ἐβούλετο δοκεῖν ἀπιστεῖν μετὰ σπονδάς, τὴν δὲ συντομίαν τῆς ὁδοῦ, καὶ τὸ παρὰ κώμας οἰκουμένας ἔσεσθαι τὴν πορείαν ἐπαινῶν, πίστιν ᾔτει τὸν Μάρδον. ὁ δὲ δῆσαι παρεῖχεν αὐτόν, ἄχρις οὗ καταστήσῃ τὸν στρατὸν εἰς Ἀρμενίαν, καὶ δεθεὶς ἡγεῖτο δύο ἡμέρας καθ' ἡσυχίαν. τῇ δὲ τρίτῃ, παντάπασι τοὺς Πάρθους ἀπεγνωκότος τοῦ Ἀντωνίου, καὶ βαδίζοντος ἀνειμένως διὰ τὸ θαῤῥεῖν, ἰδὼν ὁ Μάρδος ἀπόχωσιν ἐμβολῆς ποταμοῦ νεωστὶ διεσπασμένην, καὶ τὸ ῥεῦμα πολὺ πρὸς τὴν ὁδὸν ᾗ πορευτέον ἦν ἐκχεόμενον, συνῆκεν ὅτι τῶν Πάρθων ἔργον εἴη τοῦτο, δυσκολίας ἕνεκα καὶ διατριβῆς ἐμποδὼν αὐτοῖς τὸν ποταμὸν τιθεμένων· καὶ τὸν Ἀν-

mœrore ipse vulgus militum confirmare prætermisit, delegavitque id muneris Domitio Ænobarbo. Ibi aliqui stomachati sunt, quasi despicerentur. Maxima pars tamen infracta est, caussamque perspexit: atque ideo magis reverendum vicissim imperatorem, eique duxit parendum.

Quum recipere se retro eadem via campestri & nuda instituerct, quidam Mardus genere, morum Parthicorum ex diutino usu peritus, cujus in Romanos fides in prœlio ad machinas fuerat probata, adit Antonium, monetque ita fugiat, ut montes teneat ad dextram, neque gravem armis exercitum in planicie nuda apertaque tanto equitatui & sagittariis objiciat: quod sane fabricantem Phraortem benignis pollicitis reduxisse ipsum ab obsidione: ducem se viæ compendiosioris magisque necessariis abundantis fore. His perceptis deliberavit Antonius. Parthis nolebat diffidere post inducias videri, compendium tamen viæ atque iter per vicos frequentatos laudans, pignus fidei postulavit a Mardo. Ille vinciri jussit se, quoad exercitum reduxisset in Armeniam. Duxit itaque eum vinctus duos dies pacate. Tertio die, quum nihil minus Antonius quam Parthos exspectaret, atque ex securitate progrederetur dissolute, advertens Mardus aggerem, quo arcebatur amnis, recens dissipatum, undasque late in viam, qua pergendum erat, effusas: Parthorum id conjecit factum esse ad ipsos implicandos & morandos fluminis impedimentum objicientium, monuitque An-

Ἀντώνιον ὁρᾶν ἐκέλευε καὶ προσέχειν, ὡς τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὄντων. ἄρτι δὲ αὐτοῦ καθιστάντος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα, καὶ δι' αὐτῶν τοῖς ἀκοντισταῖς καὶ σφενδονήταις ἐκδρομὴν ἐπὶ τοὺς πολεμίους παρασκευάζοντος, ἐπεφάνησαν οἱ Πάρθοι, καὶ περιήλαυνον ὡς κυκλωσόμενοι καὶ συνταράξοντες πανταχόθεν τὸν στρατόν. ἐκδραμόντων δὲ τῶν ψιλῶν ἐπ' αὐτοὺς, πολλὰς μὲν διδόντες ἀπὸ τόξων, οὐκ ἐλάττονας δὲ ταῖς μολυβδίσι καὶ τοῖς ἀκοντίοις πληγὰς λαμβάνοντες ἀνεχώρουν. εἶτα ἐπῆγον αὖθις, ἄχρις οὗ συστρέψαντες οἱ Κελτοὶ τοὺς ἵππους, ἐνέβαλον καὶ διεσκέδασαν αὐτοὺς, οὐκέτι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑπόδειγμα γενομένους.

Ἐκ τούτου μαθὼν Ἀντώνιος ὃ ποιεῖν ἔδει, πολλοῖς ἀκοντισταῖς καὶ σφενδονήταις οὐ μόνον τὴν οὐραγίαν, ἀλλὰ καὶ τὰς πλευρὰς ἑκατέρας στομώσας, ἐν πλαισίῳ τὸν στρατὸν ἦγε, καὶ τοῖς ἱππόταις εἴρητο προσβαλόντας τρέπεσθαι, τρεψαμένους δὲ, μὴ πόῤῥω διώκειν. ὥστε τοὺς Πάρθους τὰς ἐφεξῆς τέσσαρας ἡμέρας, οὐδὲν πλέον δράσαντας ἢ παθόντας, ἀμβλυτέρους γεγονέναι, καὶ τὸν χειμῶνα ποιουμένους πρόφασιν, ἀπιέναι διανοεῖσθαι. τῇ δὲ πέμπτῃ Φλαούιος Γάλλος, ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ δραστήριος, ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένος, ᾔτησεν Ἀντώνιον προσελθὼν πλείονας ψιλοὺς ἀπ' οὐρᾶς, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ στόματος ἱππέων τινὰς, ὡς μέγα κατόρθωμα ποιήσων. δόντος δὲ, προσβαλόντας ἀνέκοπτε τοὺς πολεμίους, οὐχ, ὥσπερ πρότερον, ὑπάγων ἅμα πρὸς τοὺς ὁπλίτας καὶ ἀναχωρῶν, ἀλλὰ ὑφιστάμενος καὶ συμπληκόμενος παραβολώτερον. ὁρῶντες

Antonium provideret & esset intentus: nam prope esse hostes. Dum aciem legionum instruit, ac per ordines jaculatoribus & funditoribus excursiones parat in hostes, superveniunt Parthi, circumvehunturque ad cingendum & conturbandum undique exercitum. Procurrente autem in illos levi armatura, ac multis illatis per missilia, nec paucioribus glandium & jaculorum jactu acceptis vulneribus, pedem retulere, mox ex integro irruere: quousque equites Galli globo facto impressionem dederunt disjeceruntque eos, ut eo die non ultra ostenderint se.

Ex eo quid faciendum esset Antonius doctus, magna manu jaculatorum & funditorum non novissimum modo agmen, sed utramque etiam alam præmuniens processit quadrato agmine. Equitibus imperatum ut incursum facientes propellerent hostes, propulsos non longe consectarentur. Itaque quum Parthi proximis quatuor diebus nihilo plus intulissent mali quam accepissent, redditi sunt segniores, causataque hyeme deliberaverunt discedere. Quinto die Flavius Gallus, vir fortis & strenuus, qui præfecturam obtinebat, adit Antonium, petitque majorem manum levis armaturæ a postremo agmine, & a fronte aliquot equites dari sibi, rem magnificam se ostendens editurum. Quibus ab Antonio datis, propulsavit invehentem se hostem, non ut ante pedem referens sensim & recipiens se ad gravem armaturam: sed subsistens & confligens cum hostibus animosius. Hunc quum

ρῶντες δὲ αὐτὸν οἱ τῆς οὐραγίας ἡγεμόνες ἀπορρηγνύμενον, ἐκάλουν πέμποντες· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο. Τίτιον δέ φασι τὸν ταμίαν, καὶ τῶν σημαιῶν ἐπιλαβόμενον, στρέφειν ὀπίσω, καὶ λοιδορεῖν τὸν Γάλλον, ὡς ἀπολλύντα πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας. ἀντιλοιδοροῦντος δὲ ἐκείνου, καὶ διακελευομένου τοῖς περὶ αὐτὸν μένειν, ὁ μὲν Τίτιος ἀπεχώρει· τὸν δὲ Γάλλον ὠθούμενον εἰς τοὺς κατὰ στόμα λανθάνουσι πολλοὶ περιέχοντες ἐκ τῶν ὄπισθεν. βαλλόμενος δὲ πανταχόθεν ἐκάλει πέμπων ἀρωγήν· οἱ δὲ τοὺς ὁπλίτας ἄγοντες, ὧν καὶ Κανίδιος ἦν, ἀνὴρ παρὰ Ἀντωνίῳ δυνάμενος μέγιστον, οὐ μικρὰ δοκοῦσι διαμαρτεῖν. δέον γὰρ ἀθρόαν ἐπιστρέψαι τὴν φάλαγγα, πέμποντες κατ' ὀλίγους ἐπιβοηθοῦντας, καὶ πάλιν ἡττωμένων τούτων ἑτέρους ἀποστέλλοντες, ἔλαθον ὀλίγου δεῖν ἥττης καὶ φυγῆς ὅλον ἀναπλήσαντες τὸ στρατόπεδον, εἰ μὴ ταχὺ μὲν αὐτὸς Ἀντώνιος μετὰ τῶν ὅπλων ἀπὸ τοῦ στόματος ἧκεν ὑπαντιάζων, ταχὺ δὲ τὸ τρίτον τάγμα διὰ τῶν φευγόντων ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὠσάμενον, ἔσχε τοῦ πρόσω διώκειν.

Ἀπέθανον δὲ τρισχιλίων οὐκ ἐλάττους, ἐκομίσθησαν δὲ ἐπὶ σκηνὰς τραυματίαι πεντακισχίλιοι· καὶ Γάλλος ἦν ἐν τούτοις, τέτταρσιν ἐναντίοις διαπεπαρμένος τοξεύμασιν. ἀλλ' οὗτος μὲν ἐκ τῶν τραυμάτων οὐκ ἀνήνεγκε· τοὺς δὲ ἄλλους περιϊὼν Ἀντώνιος ἐπεσκόπει καὶ παρεθάρρυνε, δεδακρυμένος καὶ περιπαθῶν. οἱ δὲ φαιδροὶ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ λαμβανόμενοι, παρεκάλουν ἀπιόντα θεραπεύειν αὐτόν, καὶ μὴ κακοπαθεῖν, αὐτοκράτορα καλοῦντες, καὶ σω-

quum viderent novissimi agminis duces avulsum a reliquis, missis certis revocaverunt eum: cæterum non obtemperavit ille. Titium quæstorem aiunt etiam signa arripuisse ac retro convertisse, Gallumque increpasse, quod multos & fortes milites perditum iret. Increpante eum vicissim illo, ac præcipiente his qui circa ipsum erant, ut consisterent: recepit se Titius. Gallum impressionem in frontem hostium facientem incurrentes multi a tergo incautum circumdederunt. Quum undique peteretur, misso nuntio flagitavit opem. Legionum autem ductores, in quibus erat Canidius, qui summa apud Antonium gratia valebat, non parum videntur hic offendisse. Nam quum convertenda confertim in hostes tota acies esset, dum catervatim mittunt subsidia, atque his rursus fusis alios submittunt: imprudentes totum pene clade & fuga complessent exercitum, nisi propere cum gravi armatura Antonius ex prima acie hostibus occurrisset, propere etiam tertiam legionem per medios fugientes in hostes rapiens instantes repressisset.

Cecidere non minus tria millia, sauciorum quinque millia in castra reportata. Inter hos Gallus fuit, quatuor sagittis, quas adverso corpore exceperat, trajectus. Verum hic non convaluit ex vulneribus. Cæteros circumivit Antonius invisens, consolatusque est eos lacrymarum plenus & dolore percitus. Illi alacres dextram ejus apprehendentes, oraverunt iret semetipsum curatum, nec sese affligeret. Appellabant eum imperatorem, & modo ipse

σώζεσθαι λέγοντες, ἂν ἐκεῖνος ὑγιαίνῃ. καθόλου μὲν γὰρ οὔτε ἀλκαῖς, οὔτε ὑπομοναῖς, οὔτε ἡλικίᾳ λαμπροτέρῳ ἄλλος αὐτοκράτωρ στρατὸν ἐκείνου δοκεῖ συναγαγεῖν ἐν τοῖς τότε χρόνοις· ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν αἰδὼς τὸν ἡγεμόνα, καὶ πειθαρχία μετ' εὐνοίας, καὶ τὸ πάντας ὁμαλῶς, ἐνδόξους, ἀδόξους, ἄρχοντας, ἰδιώτας, τὴν παρ' Ἀντωνίῳ τιμήν τε καὶ χάριν μᾶλλον αἱρεῖσθαι τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀσφαλείας, οὐδὲ τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις ἀπέλιπεν ὑπερβολήν. τούτου δὲ αἰτίαι πλείονες ἦσαν, ὡς προειρήκαμεν· εὐγένεια, λόγου δύναμις, ἁπλότης, τὸ φιλόδωρον καὶ μεγαλόδωρον, ἡ περὶ τὰς παιδιὰς καὶ τὰς ὁμιλίας εὐτραπελία. τότε δὲ καὶ συμπονῶν καὶ συναλγῶν τοῖς κακοπαθοῦσι, καὶ μεταδιδοὺς οὗ τις δεηθείη, προθυμοτέρους τῶν ἐρρωμένων τοὺς νοσοῦντας καὶ τετρωμένους ἐποίησε.

Τοὺς μέντοι πολεμίους ἀπαγορεύοντας ἤδη καὶ κάμνοντας οὕτως ἐπῆρεν ἡ νίκη, καὶ τοσοῦτον τῶν Ῥωμαίων κατεφρόνησαν, ὥστε καὶ νυκτὸς ἐπαυλίσασθαι τῷ στρατοπέδῳ, προσδοκῶντες αὐτίκα μάλα σκηνὰς ἐρήμους καὶ χρήματα διαρπάσειν ἀποδιδρασκόντων. ἅμα δ' ἡμέρᾳ πολὺ πλείονες ἐπηθροίζοντο, καὶ λέγονται τετρακισμυρίων οὐκ ἐλάττονες ἱππόται γενέσθαι, βασιλέως καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀεὶ τεταγμένους ὡς ἐπὶ σαφεῖ καὶ βεβαίῳ κατορθώματι πέμψαντος. αὐτὸς μὲν γὰρ οὐδεμιᾷ μάχῃ παρέτυχεν. Ἀντώνιος δὲ βουλόμενος προσαγορεῦσαι τοὺς στρατιώτας, ᾔτησε φαιὸν ἱμάτιον, ὡς οἰκτρότερος ὀφθείη. τῶν δὲ φίλων ἐναντιωθέντων, ἐν τῇ στρατηγικῇ φοινικίδι προελθὼν ἐδημηγόρησε, τοὺς μὲν νενικηκότας ἐπαινῶν, ὀνειδίζων δὲ τοὺς φεύγοντας. τῶν δὲ

οἱ

ipse valeret, salvos se dicebant. Omnino autem neque robore neque patientia laboris neque flore ætatis præstantiorem alius imperator exercitum ea memoria ductasse illo videtur: reverentia vero adversus ducem, obtemperantia cum benevolentia, & quod omnes æque, nobiles, obscuri, præfecti, gregarii in honore esse & gratia apud Antonium saluti suæ & incolumitati præferrent, ne a veteribus quidem Romanis potuit superari. Hujus rei complures, uti retulimus, causæ fuere, nobilitas Antonii, facundia, candor, munificentia & magnificentia, in jocis & colloquiis lepores: tunc vero etiam communicatio cum afflictis angoris dolorisque, & suppeditatio ejus quo quisque indigebat, alacriores reddidit valentibus ægros & vulneratos.

At hostes quantumvis fatiscentes antea & defatigatos adeo erexit ea victoria, ac tantopere Romanos despexerunt, ut etiam pernoctarent ad castra, exspectantes tentoria jamjam deserta, & impedimenta se fugientium direpturos. Prima luce longe plures affluxerunt, aiuntque equites fuisse non minus quadraginta millia: quod rex cohortem quoque, quæ corpus suum stipabat perpetuo, sicut ad indubitatam & certam victoriam misisset. Ipse enim nulli interfuit pugnæ. Antonius vero appellaturus milites, togam pullam, quo appareret miserabilior, poposcit. Quod quia prohibuerunt amici, progressus est ad concionem habendam paludatus. Laudavit eos qui vicerant: illos qui terga dederant, castigavit. Quorum superiores

riores

οἱ μὲν παρεκελεύοντο θαρρεῖν, οἱ δὲ ἀπολογούμενοι σφᾶς αὐτοὺς παρεῖχον, εἴτε βούλοιτο δεκατεύειν, εἴτε ἄλλῳ τρόπῳ κολάζειν· μόνον παύσασθαι δυσφοροῦντα καὶ λυπούμενον ἐδέοντο. πρὸς ταῦτα τὰς χεῖρας ἀνατείνας, ἐπεύξατο τοῖς θεοῖς, εἴ τις ἄρα νέμεσις τὰς πρόσθεν εὐτυχίας αὐτοῦ μέτεισιν, εἰς αὐτὸν ἐλθεῖν, τῷ δ' ἄλλῳ στρατῷ σωτηρίαν διδόναι καὶ νίκην.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ φραξάμενοι βέλτιον προῆγον· καὶ τοῖς Πάρθοις ἐπιχειροῦσι πολὺς ἀπήντα παράλογος. οἰόμενοι γὰρ ἐφ' ἁρπαγὴν καὶ λεηλασίαν, οὐ μάχην ἐλαύνειν, εἶτα πολλοῖς βέλεσιν ἐντυγχάνοντες, ἐρρωμένους δὲ καὶ νεαλεῖς προθυμίαις ὁρῶντες, αὖθις ἐξέκαμνον. ἐπεὶ δὲ καταβαίνουσιν αὐτοῖς ἀπὸ λόφων τινῶν ἐπικλινῶν ἐπέθεντο, καὶ βραδέως ὑπεξάγοντας ἔβαλλον, ἀναστρέψαντες οἱ θυρεαφόροι συνέκλεισαν εἴσω τῶν ὅπλων τοὺς ψιλούς, αὐτοὶ δὲ καθέντες εἰς γόνυ προὐβάλλοντο τοὺς θυρεούς· οἱ δὲ ὄπισθεν ὑπερεῖχον αὐτῶν τὰ ὅπλα, κἀκείνων ὁμοίως ἕτεροι. τὸ δὲ σχῆμα παραπλήσιον ἐρέψει γινόμενον, ὄψιν τε θεατρικὴν παρέχει, καὶ τῶν προβλημάτων στεγανώτατόν ἐστι πρὸς τοὺς οἰστοὺς ἀπολισθαίνοντας. οἱ μέντοι Πάρθοι τὴν εἰς γόνυ κλίσιν τῶν Ῥωμαίων, ἀπαγόρευσιν ἡγούμενοι καὶ κάματον εἶναι, τὰ μὲν τόξα κατέθεντο, τοὺς δὲ κοντοὺς διαλαβόντες, ἐγγὺς προσέμιξαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι συναλαλάξαντες, ἐξαίφνης ἀνέθορον, καὶ τοῖς ὑσσοῖς παίοντες ἐκ χειρὸς, ἔκτεινάν τε τοὺς πρώτους, καὶ τροπὴν ἔθεντο τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἐγίνετο δὲ ταῦτα καὶ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις, ἐπὶ μικρὸν ἀνυόντων τῆς ὁδοῦ. καὶ λιμὸς ἥπτετο τοῦ στρα-

τοῦ

niores bono illum animo esse jubebant, hi excusantes se, paratos ostenderunt, sive decimare ipsos, sive alio modo statueret punire: tantum rogaverunt, molestiam & mœrorem animi deponeret. Sub hæc manus ad cœlum tendens, Deos precatus est, Siqua priores fortunæ suæ serenitates divina invidia maneret, in se ut ea verteret, reliquo exercitui incolumitatem tribueret & victoriam.

Postero die agmine progressi sunt melius septo, inferentibusque se Parthis res oblata multum inopinata est. Nam qui pergere ad rapinam & prædam, non ad pugnam arbitrabantur, quum in multa tela incurrerent, valentesque & recentes animis cernerent Romanos, rursus obtorpuere. Ut vero descendentes ex declivibus tumulis adorti sunt Romanos, & lento digredientes telis instituerunt figere, conversis signis legionarii levem armaturam texerunt armis suis, atque ipsi submittentes in genu se objiciebant scuta sua. Qui a tergo horum stabant, arma tenebant super hos, ac super illos pari modo alii. Ea figura tecto assimilis speciem præbet visu mirabilem, & munimentum est ad jacula arcenda, quo delabantur, densissimum. At Parthi procumbentibus in genu Romanis, fatigationem & lassitudinem esse arbitrantes, deposuerunt arcus, hastisque arreptis comminus incurrerunt in eos. Ibi Romani sublato clamore subito exilierunt, pilisque comminus ferientes trucidaverunt antesignanos, ac cæteros verterunt omnes in fugam. Idem quum ageretur sequentibus diebus, parum itineris perfecerunt, & tentavit fames ex-

βαροι διέφθειραν· εἷλον δὲ παμπόλλους, ἐν οἷς καὶ Πολέμων ἦν ὁ βασιλεύς.

Τοῦτο πάντας μὲν, ὡς εἰκὸς, ἠνίασε τοὺς περὶ Ἀντώνιον, ἀνελπίστως ἐν ἀρχῇ πληγέντας· ὁ δὲ Ἀρμένιος Ἀρταουάσδης, ἀπογνοὺς τὰ Ῥωμαίων, ᾤχετο τὴν αὐτοῦ στρατείαν ἀναλαβὼν, καίπερ αἰτιώτατος τοῦ πολέμου γενόμενος. ἐπιφανέντων δὲ λαμπρῶς τοῖς πολιορκοῦσι τῶν Πάρθων, καὶ χρωμένων ἀπειλαῖς πρὸς ὕβριν, οὐ βουλόμενος Ἀντώνιος ἡσυχάζοντι τῷ στρατῷ τὸ δυσθυμοῦν καὶ καταπεπληγμένον ἐμμένειν καὶ αὔξεσθαι, δέκα τάγματα λαβὼν, καὶ τρεῖς στρατηγίδας σπείρας ὁπλιτῶν, τοὺς δὲ ἱππεῖς ἅπαντας, ἐξήγαγε πρὸς σιτολογίαν· οἰόμενος οὕτως ἂν ἐπισπασθέντων μάλιστα τῶν πολεμίων, ἐκ παρατάξεως μάχην γενέσθαι. προελθὼν δὲ μιᾶς ὁδὸν ἡμέρας, ὡς ἑώρα τοὺς Πάρθους κύκλῳ περιχεομένους, καὶ προσπεσεῖν καθ' ὁδὸν αὐτῷ ζητοῦντας, ἐξέθηκε μὲν τὸ τῆς μάχης σύμβολον ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καθελὼν δὲ τὰς σκηνὰς, ὡς οὐ μαχησόμενος, ἀλλὰ ἀπάξων, παρημείβετο τῶν βαρβάρων τὴν τάξιν, οὖσαν μηνοειδῆ· κελεύσας, ὅταν οἱ πρῶτοι τοῖς ὁπλίταις ἐν ἐφικτῷ δοκῶσιν εἶναι, τοὺς ἱππεῖς ἐναντίους εἰσελαύνειν. τοῖς δὲ Πάρθοις παρακεκριμένοις λόγου κρείττων ἡ τάξις ἐφαίνετο τῶν Ῥωμαίων, καὶ κατεθεῶντο παρεξιόντες ἐν διαστήμασιν ἴσους ἀθορύβως καὶ σιωπῇ τοὺς ὑσσοὺς κραδαίνοντας. ὡς δὲ τὸ σημεῖον ἤρθη, καὶ προσεφέροντο μετὰ κραυγῆς, ἐπιστρέψαντες οἱ ἱππεῖς, τούτους μὲν ἠμύνοντο δεξάμενοι, καίπερ εὐθὺς ἐντὸς τοξεύματος γενομένους· τῶν δὲ ὁπλιτῶν συναπτόντων ἅμα βοῇ καὶ πατάγῳ τῶν

captas corruperunt. Permultos ceperunt, in quibus fuit rex Polemon.

Id haud immerito omnes Antonii milites præter spem in limine ictos perculit: Armenius Artavasdes, rebus Romanorum depositis, licet autor fuit belli præcipuus, discessit cum copiis suis. Porro obsidentibus quum alacres ostenderent se Parthi, & contumeliosas jacerent minas: Antonius, ne otioso exercitui desperatio & pavor inhæreret incresceretque, eduxit frumentatum decem legiones, tres cohortes prætorias gravis armaturæ, & totum equitatum: ita potissimum eliciturum se exspectans hostem, ac signis collatis dimicaturum. Progressus unius diei iter, ut Parthos vidit undique circumfusos, & irrumpere in ipsum quærentes ex via, proposuit in castris signum pugnæ. Detractis tentoriis tanquam non pugnaturus, sed reducturus retro exercitum, præteriit barbarorum aciem forma lunari instructam: imperavitque, quum prope antesignanos viderentur legionarii venisse, ut infestos equos in hostem admitterent. At Parthis in procinctu ex adverso consistentibus stupenda acies visa Romanorum, spectabantque prætereuntes paribus intervallis sine confusione ordinum, & silentio pila vibrantes. Ut signum datum est pugnæ, circumagentes se equites cum clamore intulerunt se. Quos exceperunt Parthi & defenderunt se adversus eos, quamvis statim intra teli jactum venissent. At ubi legionarii cum clamore & crepitu armorum

τῶν ὅπλων, οἵ τε ἵπποι τοῖς Πάρθοις ἐξίσαντο ταρβοῦντες, καὶ αὐτοὶ, πρὶν εἰς χεῖρας ἐλθεῖν, ἔφυγον. ὁ δὲ Ἀντώνιος ἐνέκειτο τῇ διώξει, καὶ μεγάλας εἶχεν ἐλπίδας, ὡς τοῦ πολέμου τὸ σύμπαν ἢ τὸ πλεῖστον ἐκείνῃ τῇ μάχῃ διαπεπραγμένος. ἐπεὶ δὲ τῆς διώξεως γενομένης τοῖς μὲν πεζοῖς ἐπὶ πεντήκοντα στάδια, τοῖς δ' ἱππεῦσιν ἐπὶ τρὶς τοσαῦτα, τοὺς πεπτωκότας τῶν πολεμίων καὶ τοὺς ἡλωκότας ἐπισκοποῦντες, εὗρον αἰχμαλώτους μὲν τριάκοντα, νεκροὺς δὲ ὀγδοήκοντα μόνους, ἀπορία καὶ δυσθυμία πᾶσι παρέστη, δεινὸν εἶναι λογιζομένοις, εἰ νικῶντες μὲν οὕτως ὀλίγους κτείνουσιν, ἡττώμενοι δὲ στερήσονται τοσούτων ὅσους ἀπέβαλον περὶ ταῖς ἁμάξαις. τῇ δ' ὑστεραίᾳ συσκευασάμενοι, τὴν ἐπὶ Φραόρτου καὶ τοῦ στρατοπέδου προῆγον. ἐντυχόντες δὲ κατὰ τὴν ὁδὸν πρῶτον μὲν ὀλίγοις τῶν πολεμίων, ἔπειτα πλείοσιν, τέλος δὲ πᾶσιν, ὥσπερ ἀηττήτοις καὶ νεαλέσι προκαλουμένοις καὶ προσβάλλουσι πανταχόθεν, μοχθηρῶς καὶ πολυπόνως ἀπεσώθησαν εἰς τὸ στρατόπεδον. τῶν δὲ Μήδων ἐκδρομήν τινα ποιησαμένων ἐπὶ τὸ χῶμα, καὶ τοὺς προμαχομένους φοβησάντων, ὀργισθεὶς ὁ Ἀντώνιος ἐχρήσατο τῇ λεγομένῃ δεκατίᾳ πρὸς τοὺς ἀποδειλιάσαντας. διελὼν γὰρ εἰς δεκάδας τὸ πλῆθος, ἀφ' ἑκάστης ἕνα τὸν λαχόντα κλήρῳ διέφθειρε, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀντὶ πυρῶν ἐκέλευε κριθὰς μετρεῖσθαι.

Χαλεπὸς δὲ ἦν ἀμφοτέροις ὁ πόλεμος, καὶ τὸ μέλλον αὐτοῦ φοβερώτερον, Ἀντωνίῳ μὲν, προσδοκῶντι λιμόν· οὐκέτι γὰρ ἦν ἄνευ τραυμάτων καὶ νεκρῶν πολλῶν ἐπισιτίσασθαι· Φραόρτης δὲ τοὺς Πάρθους ἐπιστάμενος πάντα μᾶλλον

rum incurrerunt, cum equi Parthorum pavore sunt perculsi, tum ipsi priusquam ad manus ventum est, in fugam effuderunt se: quorum tergis inhæsit Antonius, atque in magnam spem venit, universum se bellum aut majore ex parte illo patrasse die. Ubi vero consectati hostem pedites ad quinquaginta stadia, equites ad ter totidem, recensuerunt eos qui ceciderant aut in potestatem venerant, atque invenerunt captos triginta, cæsos octoginta tantum: tum vero perplexitas & desperatio omnium animos incessit, durum esse reputantes, si victores, tam paucos occiderent, victi vero amitterent tam multos quam desideraverant apud plaustra. Insequenti die vasis collectis moverunt ad Phraata & castra sua. Ubi inciderunt in via primum in paucos hostes, deinde in plures, denique in cunctos tanquam non ante fusos & recentes, qui lacessebant eos & irrumpebant undique: receperunt se ægre & laboriose in castra. Quia vero excursionem Medi in aggerem fecerant, & propugnatores consternaverant terrore: inflammatus Antonius animadvertit in eos qui loco cesserant per decimationem. Divisis enim per denos legionibus, decimum quemque sorte ducta interfecit, cæteris pro tritico admensus est hordeum.

Erat bellum utrique grave, atque id quod instabat, eo formidabilius, Antonio quidem famem exspectanti. Non ultra enim sine vulneribus & ingenti cæde licebat ei frumentari. Phraortes vero Parthos cognoscens quidvis prius

μᾶλλον ἢ χειμῶνος ἔξω προσταλαιπωρεῖν καὶ θυραυλεῖν δυνάμενος, ἐφοβεῖτο μὴ τῶν Ῥωμαίων ἐγκαρτερούντων καὶ παραμενόντων ἀπολίπωσιν αὐτὸν ἤδη τοῦ ἀέρος συνισταμένου μετὰ φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν. δόλον οὖν τίθησι τοιόνδε· Πάρθων οἱ γνωριμώτατοι περὶ τὰς σιτολογίας καὶ τὰς ἄλλας ἀπαντήσεις μαλακώτερον τοῖς Ῥωμαίοις προσεφέροντο, λαμβάνειν τε παριέντες αὐτοῖς ἔνια, καὶ τὴν ἀρετὴν ἐπαινοῦντες ὡς πολεμικωτάτων ἀνδρῶν καὶ θαυμαζομένων ὑπὸ τοῦ σφετέρου βασιλέως δικαίως. ἐκ δὲ τούτου προσελαύνοντες ἐγγυτέρω καὶ τοὺς ἵππους ἀτρέμα παραβάλλοντες, ἐλοιδόρουν τὸν Ἀντώνιον, ὅτι βουλομένῳ Φραάρτῃ διαλλαγῆναι καὶ φείσασθαι τοιούτων ἀνδρῶν καὶ τοσούτων, ἀφορμὴν οὐ δίδωσιν, ἀλλὰ τοὺς χαλεποὺς καὶ μεγάλους κάθηται πολεμίους ἀναμένων, λιμὸν καὶ χειμῶνα, δι' ὧν ἔργον ἐστὶ καὶ προπεμπομένους ὑπὸ Πάρθων ἀποφυγεῖν. πολλῶν δὲ ταῦτα πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἀναφερόντων, μαλασσόμενος ὑπὸ τῆς ἐλπίδος, ὅμως οὐ πρότερον ἐπεκηρυκεύσατο πρὸς τὸν Πάρθον, ἢ πυθέσθαι τῶν φιλοφρονουμένων ἐκείνων βαρβάρων, εἰ τοῦ βασιλέως ταῦτα φρονοῦντος διαλέγονται. φασκόντων δὲ, καὶ παρακαλούντων μὴ δεδιέναι μηδὲ ἀπιστεῖν, ἔπεμψέ τινας τῶν ἑταίρων, πάλιν τὰς σημαίας ἀξιῶν ἀπολαβεῖν καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, ὡς δὴ μὴ παντάπασιν ἀγαπᾷν τὸ σωθῆναι καὶ διαφυγεῖν νομισθείη. τοῦ δὲ Πάρθου ταῦτα μὲν ἐᾶν κελεύοντος, ἀπιόντι δὲ εὐθὺς εἰρήνην καὶ ἀσφάλειαν εἶναι φήσαντος, ὀλίγαις ἡμέραις συσκευασάμενος ἀνεζεύγνυεν. ὢν δὲ καὶ δήμῳ πιθανὸς ἐντυχεῖν, καὶ στρατὸν ἄγειν διὰ λόγου παρ' ὁντινοῦν τῶν τότε πεφυκὼς, ἐξέλι-

πεν

prius quam hyemem extra tecta tolerare vel in stativis posse contineri, metuebat ne perdurantibus in obsidione & persistentibus Romanis ipsum desererent, cœlo jam post æquinoctium autumnale nubibus obducto. Ergo dolum fabricat hujuscemodi: Parthorum qui Romanis notiores erant, in frumentationibus & aliis concursibus lentius fatigabant Romanos, permittebantque iis quædam capere, & virtutem laudabant eorum ut fortissimorum virorum, qui merito in admiratione apud regem suum haberentur. Hinc propius advecti atque sensim admoventes equos, Antonium convitiis proscindebant, quod cupienti pacem Phraorti & tot talibusque viris parcere, non præberet ad id occasionem: sed duros ac graves desideret hostes operiens, famem & hyemem: per quas arduum ipsis sit vel prosequentibus effugere Parthis. Multis hæc ad Antonium referentibus, spe emollitus, non ante tamen misit ad Parthum legatos, quam blandientes illos rogasset barbaros, eane ex regis sententia referrent. Affirmantibus id illis, hortantibusque ne formidaret vel diffideret: misit certos ex amicis iterum postulatum, ne omnino acquiescere existimaretur, modo salvus esset & elaberetur, ut sibi signa militaria & captivi redderentur. Respondit Parthus ut mitteret hæc: sed si illico decederet, ostendit se præstaturum ei pacem & fidem publicam. Igitur paucis diebus vasis collectis reduxit retro exercitum. Hic ille, qui facundus ad populum erat, atque ad exercitum dicendo mulcendum supra omnes comparatus æquales, rubore & mœ-

πεν αὐτὸς αἰσχύνῃ καὶ κατηφείᾳ τὸ παραθαρρύνειν τὸ πλῆθος, Δομίτιον δὲ Αἰνόβαρβον ἐκέλευσε τοῦτο ποιῆσαι. καί τινες μὲν ἠγανάκτησαν ὡς ὑπερορώμενοι, τὸ δὲ πλεῖστον ἐπεκλάσθη, καὶ συνεφρόνησε τὴν αἰτίαν· διὸ καὶ μᾶλλον ᾤοντο δεῖν ἀνταιδεῖσθαι καὶ πείθεσθαι τῷ στρατηγῷ.

Μέλλοντος δὲ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἄγειν ὀπίσω, πεδινὴν καὶ ἄδενδρον οὖσαν, ἀνὴρ τῷ γένει Μάρδος, πολλὰ τοῖς Πάρθων ἤθεσιν ἐνωμιληκώς, ἤδη δὲ Ῥωμαίοις πιστὸς ὢν ἐν τῇ μάχῃ τῇ περὶ τὰς μηχανὰς γεγονώς, Ἀντωνίῳ προσελθών, ἐκέλευε φεύγειν ἐν δεξιᾷ τῶν ὀρῶν ἐπιλαβόμενον, καὶ μὴ στρατὸν ὁπλίτην καὶ βαρὺν ἐν δρόμοις γυμνοῖς καὶ ἀναπεπταμένοις ὑποβαλεῖν ἵππῳ τοσαύτῃ καὶ τοξεύμασιν· ὃ δὴ τεχνώμενον τὸν Φραόρτην ἀναστῆσαι τῆς πολιορκίας αὐτὸν ὁμολογίαις φιλανθρώποις· ἔσεσθαι δὲ αὐτὸς ἡγεμὼν ὁδοῦ βραχυτέρας, καὶ μᾶλλον εὐπορίαν τῶν ἐπιτηδείων ἐχούσης. ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀντώνιος ἐβουλεύετο, καὶ Πάρθοις μὲν οὐκ ἐβούλετο δοκεῖν ἀπιστεῖν μετὰ σπονδάς, τὴν δὲ συντομίαν τῆς ὁδοῦ, καὶ τὸ παρὰ κώμας οἰκουμένας ἔσεσθαι τὴν πορείαν ἐπαινῶν, πίστιν ᾔτει τὸν Μάρδον. ὁ δὲ δῆσαι παρεῖχεν αὐτόν, ἄχρις οὗ καταστήσῃ τὸν στρατὸν εἰς Ἀρμενίαν, καὶ δεθεὶς ἡγεῖτο δύο ἡμέρας καθ' ἡσυχίαν. τῇ δὲ τρίτῃ, παντάπασι τοὺς Πάρθους ἀπεγνωκότος τοῦ Ἀντωνίου, καὶ βαδίζοντος ἀνειμένως διὰ τὸ θαρρεῖν, ἰδὼν ὁ Μάρδος ἀπόχωσιν ἐμβολῆς ποταμοῦ νεωστὶ διεσπασμένην, καὶ τὸ ῥεῦμα πολὺ πρὸς τὴν ὁδὸν ᾗ πορευτέον ἦν ἐκχεόμενον, συνῆκεν ὅτι τῶν Πάρθων ἔργον εἴη τοῦτο, δυσκολίας ἕνεκα καὶ διατριβῆς ἐμποδὼν αὐτοῖς τὸν ποταμὸν τιθεμένων· καὶ τὸν Ἀν-

moerore ipse vulgus militum confirmare praetermisit, delegavitque id muneris Domitio Aenobarbo. Ibi aliqui stomachati sunt, quasi despicerentur. Maxima pars tamen infracta est, causamque perspexit: atque ideo magis reverendum vicissim imperatorem, eique duxit parendum.

Quum recipere se retro eadem via campestri & nuda institueret, quidam Mardus genere, morum Parthicorum ex diutino usu peritus, cujus in Romanos fides in proelio ad machinas fuerat probata, adit Antonium, monetque ita fugiat, ut montes teneat ad dextram, neque gravem armis exercitum in planicie nuda apertaque tanto equitatui & sagittariis objiciat: quod sane fabricantem Phraortem benignis pollicitis reduxisse ipsum ab obsidione: ducem se viae compendiosioris magisque necessariis abundantis fore. His perceptis deliberavit Antonius. Parthis nolebat diffidere post inducias videri, compendium tamen viae atque iter per vicos frequentatos laudans, pignus fidei postulavit a Mardo. Ille vinciri jussit se, quoad exercitum reduxisset in Armeniam. Duxit itaque eum vinctus duos dies pacate. Tertio die, quum nihil minus Antonius quam Parthos exspectaret, atque ex securitate progrederetur dissolute, advertens Mardus aggerem, quo arcebatur amnis, recens dissipatum, undasque late in viam, qua pergendum erat, effusas: Parthorum id conjecit factum esse ad ipsos implicandos & morandos fluminis impedimentum objicientium, monuitque An-

Ἀντώνιον ὁρᾷν ἐκέλευε καὶ προσέχειν, ὡς τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὄντων. ἄρτι δὲ αὐτοῦ καθιστάντος εἰς τάξιν τὰ ὅπλα, καὶ δι' αὐτῶν τοῖς ἀκοντισταῖς καὶ σφενδονήταις ἐκδρομὴν ἐπὶ τοὺς πολεμίους παρασκευάζοντος, ἐπεφάνησαν οἱ Πάρθοι, καὶ περιήλαυνον ὡς κυκλωσόμενοι καὶ συνταράξοντες πανταχόθεν τὸν στρατόν. ἐκδραμόντων δὲ τῶν ψιλῶν ἐπ' αὐτοὺς, πολλὰς μὲν διδόντες ἀπὸ τόξων, οὐκ ἐλάττονας δὲ ταῖς μολυβδίσι καὶ τοῖς ἀκοντίοις πληγὰς λαμβάνοντες ἀνεχώρουν. εἶτα ἐπῆγον αὖθις, ἄχρις οὗ συστρέψαντες οἱ Κελτοὶ τοὺς ἵππους, ἐνέβαλον καὶ διεσκέδασαν αὐτοὺς, οὐκέτι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὑπόδειγμα γενομένους.

Ἐκ τούτου μαθὼν Ἀντώνιος ὃ ποιεῖν ἔδει, πολλοῖς ἀκοντισταῖς καὶ σφενδονήταις οὐ μόνον τὴν οὐραγίαν, ἀλλὰ καὶ τὰς πλευρὰς ἑκατέρας στομώσας, ἐν πλαισίῳ τὸν στρατὸν ἦγε, καὶ τοῖς ἱππόταις εἴρητο προσβαλόντας τρέπεσθαι, τρεψαμένους δὲ, μὴ πόῤῥω διώκειν. ὥστε τοὺς Πάρθους τὰς ἐφεξῆς τέσσαρας ἡμέρας, οὐθὲν πλέον δράσαντας ἢ παθόντας, ἀμβλυτέρους γεγονέναι, καὶ τὸν χειμῶνα ποιουμένους πρόφασιν, ἀπιέναι διανοεῖσθαι. τῇ δὲ πέμπτῃ Φλαούϊος Γάλλος, ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ δραστήριος, ἐφ' ἡγεμονίας τεταγμένος, ᾔτησεν Ἀντώνιον προσελθὼν πλείονας ψιλοὺς ἀπ' οὐρᾶς, καὶ τῶν ἀπὸ τοῦ στόματος ἱππέων τινὰς, ὡς μέγα κατόρθωμα ποιήσων. δόντος δὲ, προσβαλόντας ἀνέκοπτε τοὺς πολεμίους, οὐχ, ὥσπερ πρότερον, ὑπάγων ἅμα πρὸς τοὺς ὁπλίτας καὶ ἀναχωρῶν, ἀλλὰ ὑφιστάμενος καὶ συμπληκόμενος παραβολώτερον. ὁρῶντες

Antonium provideret & esset intentus: nam prope esse hostes. Dum aciem legionum instruit, ac per ordines jaculatoribus & funditoribus excursiones parat in hostes, superveniunt Parthi, circumvehunturque ad cingendum & conturbandum undique exercitum. Procurrente autem in illos levi armatura, ac multis illatis per missilia, nec paucioribus glandium & jaculorum jactu acceptis vulneribus, pedem retulere, mox ex integro irruere: quousque equites Galli globo facto impressionem dederunt disjeceruntque eos, ut eo die non ultra ostenderint se.

Ex eo quid faciendum esset Antonius doctus, magna manu jaculatorum & funditorum non novissimum modo agmen, sed utramque etiam alam præmuniens processit quadrato agmine. Equitibus imperatum ut incursum facientes propellerent hostes, propulsos non longe consectarentur. Itaque quum Parthi proximis quatuor diebus nihilo plus intulissent mali quam accepissent, redditi sunt segniores, causataque hyeme deliberaverunt discedere. Quinto die Flavius Gallus, vir fortis & strenuus, qui præfecturam obtinebat, adit Antonium, petitque majorem manum levis armaturæ a postremo agmine, & a fronte aliquot equites dari sibi, rem magnificam se ostendens editurum. Quibus ab Antonio datis, propulsavit invehentem se hostem, non ut ante pedem referens sensim & recipiens se ad gravem armaturam: sed subsistens & confligens cum hostibus animosius. Hunc quum

ρῶντες δ' αὐτὸν οἱ τῆς οὐραγίας ἡγεμόνες ἀπορρηγνύμενον, ἐκάλουν πέμποντες· ὁ δ' οὐκ ἐπείθετο. Τίτιον δέ φασι τὸν ταμίαν, καὶ τῶν σημαιῶν ἐπιλαβόμενον, στρέφειν ὀπίσω, καὶ λοιδορεῖν τὸν Γάλλον, ὡς ἀπολλύντα πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας. ἀντιλοιδορουμένου δ' ἐκείνου, καὶ διακελευομένου τοῖς περὶ αὐτὸν μένειν, ὁ μὲν Τίτιος ἀπεχώρει· τὸν δὲ Γάλλον ὠθούμενον εἰς τοὺς κατὰ στόμα λανθάνουσι πολλοὶ περισχόντες ἐκ τῶν ὄπισθεν. βαλλόμενος δὲ πανταχόθεν ἐκάλει πέμπων ἀρωγήν· οἱ δὲ τοὺς ὁπλίτας ἄγοντες, ὧν καὶ Κανίδιος ἦν, ἀνὴρ παρ' Ἀντωνίῳ δυνάμενος μέγιστον, οὐ μικρὰ δοκοῦσι διαμαρτεῖν. δέον γὰρ ἀθρόαν ἐπιστρέψαι τὴν φάλαγγα, πέμποντες κατ' ὀλίγους ἐπιβοηθοῦντας, καὶ πάλιν ἡττωμένων τούτων ἑτέρους ἀποστέλλοντες, ἔλαθον ὀλίγου δεῖν ἥττης καὶ φυγῆς ὅλον ἀναπλήσαντες τὸ στρατόπεδον, εἰ μὴ ταχὺ μὲν αὐτὸς Ἀντώνιος μετὰ τῶν ὅπλων ἀπὸ τοῦ στόματος ἧκεν ὑπαντιάζων, ταχὺ δὲ τὸ τρίτον τάγμα διὰ τῶν φευγόντων ἐπὶ τοὺς πολεμίους ὠσάμενον, ἔσχε τοῦ πρόσω διώκειν.

Ἀπέθανον δὲ τρισχιλίων οὐκ ἐλάττους, ἐκομίσθησαν δ' ἐπὶ σκηνὰς τραυματίαι πεντακισχίλιοι· καὶ Γάλλος ἦν ἐν τούτοις, τέτταρσιν ἐναντίοις διαπεπαρμένος τοξεύμασιν. ἀλλ' οὗτος μὲν ἐκ τῶν τραυμάτων οὐκ ἀνήνεγκε· τοὺς δ' ἄλλους περιιὼν Ἀντώνιος ἐπεσκόπει καὶ παρεθάρρυνε, δεδακρυμένος καὶ περιπαθῶν. οἱ δὲ φαιδροὶ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ λαμβανόμενοι, παρεκάλουν ἀπιόντα θεραπεύειν αὐτὸν, καὶ μὴ κακοπαθεῖν, αὐτοκράτορα καλοῦντες, καὶ σω-

quum viderent novissimi agminis duces avulsum a reliquis, missis certis revocaverunt eum: cæterum non obtemperavit ille. Titium quæstorem aiunt etiam signa arripuisse ac retro convertisse, Gallumque increpasse, quod multos & fortes milites perditum iret. Increpante eum vicissim illo, ac præcipiente his qui circa ipsum erant, ut consisterent: recepit se Titius. Gallum impressionem in frontem hostium facientem incurrentes multi a tergo incautum circumdederunt. Quum undique peteretur, misso nuntio flagitavit opem. Legionum autem ductores, in quibus erat Canidius, qui summa apud Antonium gratia valebat, non parum videntur hic offendisse. Nam quum convertenda confertim in hostes tota acies esset, dum catervatim mittunt subsidia, atque his rursus fusis alios submittunt: imprudentes totum pene clade & fuga complessent exercitum, nisi propere cum gravi armatura Antonius ex prima acie hostibus occurrisset, propere etiam tertiam legionem per medios fugientes in hostes rapiens instantes repressisset.

Cecidere non minus tria millia, sauciorum quinque millia in castra reportata. Inter hos Gallus fuit, quatuor sagittis, quas adverso corpore exceperat, trajectus. Verum hic non convaluit ex vulneribus. Cæteros circumivit Antonius invisens, consolatusque est eos lacrymarum plenus & dolore percitus. Illi alacres dextram ejus apprehendentes, oraverunt iret semetipsum curatum, nec sese affligeret. Appellabant eum imperatorem, & modo ipse

σώζεσθαι λέγοντες, ἂν ἐκεῖνος ὑγιαίνῃ. καθόλου μὲν γὰρ οὔτε ἀλκαῖς, οὔτε ὑπομοναῖς, οὔτε ἡλικίᾳ λαμπρότερον ἄλλος αὐτοκράτωρ στρατὸν ἐκείνου δοκεῖ συναγαγεῖν ἐν τοῖς τότε χρόνοις· ἡ δὲ πρὸς αὐτὸν αἰδὼς τὸν ἡγεμόνα, καὶ πειθαρχία μετ' εὐνοίας, καὶ τὸ πάντας ὁμαλῶς, ἐνδόξους, ἀδόξους, ἄρχοντας, ἰδιώτας, τὴν παρὰ Ἀντωνίῳ τιμήν τε καὶ χάριν μᾶλλον αἱρεῖσθαι τῆς σωτηρίας καὶ τῆς ἀσφαλείας, οὐδὲ τοῖς πάλαι Ῥωμαίοις ἀπέλιπεν ὑπερβολήν. τούτου δὲ αἰτίαι πλείονες ἦσαν, ὡς προειρήκαμεν· εὐγένεια, λόγου δύναμις, ἁπλότης, τὸ φιλόδωρον καὶ μεγαλόδωρον, ἡ περὶ τὰς παιδιὰς καὶ τὰς ὁμιλίας εὐτραπελία. τότε δὲ καὶ συμπονῶν καὶ συναλγῶν τοῖς κακοπαθοῦσι, καὶ μεταδιδοὺς οὗ τις δεηθείη, προθυμοτέρους τῶν ἐρρωμένων τοὺς νοσοῦντας καὶ τετρωμένους ἐποίησε.

Τοὺς μέντοι πολεμίους ἀπαγορεύοντας ἤδη καὶ κάμνοντας οὕτως ἐπῆρεν ἡ νίκη, καὶ τοσοῦτον τῶν Ῥωμαίων κατεφρόνησαν, ὥστε καὶ νυκτὸς ἐπαυλίσασθαι τῷ στρατοπέδῳ, προσδοκῶντες αὐτίκα μάλα σκηνὰς ἐρήμους καὶ χρήματα διαρπάσειν ἀποδιδρασκόντων. ἅμα δ' ἡμέρᾳ πολὺ πλείονες ἐπηθροίζοντο, καὶ λέγονται τετρακισμυρίων οὐκ ἐλάττονες ἱππόται γενέσθαι, βασιλέως καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀεὶ τεταγμένους ὡς ἐπὶ σαφεῖ καὶ βεβαίῳ κατορθώματι πέμψαντος. αὐτὸς μὲν γὰρ οὐδεμιᾷ μάχῃ παρέτυχεν. Ἀντώνιος δὲ βουλόμενος προσαγορεῦσαι τοὺς στρατιώτας, ᾔτησε φαιὸν ἱμάτιον, ὡς οἰκτρότερος ὀφθείη. τῶν δὲ φίλων ἐναντιωθέντων, ἐν τῇ στρατηγικῇ φοινικίδι προελθὼν ἐδημηγόρησε, τοὺς μὲν νενικηκότας ἐπαινῶν, ὀνειδίζων δὲ τοὺς φεύγοντας. τῶν δὲ

οἱ

ipſe valeret, ſalvos ſe dicebant. Omnino autem neque robore neque patientia laboris neque flore ætatis præſtantiorem alius imperator exercitum ea memoria duxiſſe illo videtur: reverentia vero adverſus ducem, obtemperantia cum benevolentia, & quod omnes æque, nobiles, obſcuri, præfecti, gregarii in honore eſſe & gratia apud Antonium ſaluti ſuæ & incolumitati præferrent, ne a veteribus quidem Romanis potuit ſuperari. Hujus rei complures, uti retulimus, cauſæ fuere, nobilitas Antonii, facundia, candor, munificentia & magnificentia, in jocis & colloquiis lepores: tunc vero etiam communicatio cum afflictis angoris doloriſque, & ſuppeditatio ejus quo quiſque indigebat, alacriores reddidit valentibus ægros & vulneratos.

At hoſtes quantumvis fatiſcentes antea & defatigatos adeo erexit ea victoria, ac tantopere Romanos deſpexerunt, ut etiam pernoctarent ad caſtra, exſpectantes tentoria jamjam deſerta, & impedimenta ſe fugientium direpturos. Prima luce longe plures affluxerunt, aiuntque equites fuiſſe non minus quadraginta millia: quod rex cohortem quoque, quæ corpus ſuum ſtipabat perpetuo, ſicut ad indubitatam & certam victoriam miſiſſet. Ipſe enim nulli interfuit pugnæ. Antonius vero appellaturus milites, togam pullam, quo appareret miſerabilior, popoſcit. Quod quia prohibuerunt amici, progreſſus eſt ad concionem habendam paludatus. Laudavit eos qui vicerant: illos qui terga dederant, caſtigavit. Quorum ſuperiores

riores

οἱ μὲν παρεκελεύοντο θαρρεῖν, οἱ δὲ ἀπολογούμενοι σφᾶς αὐτοὺς παρεῖχον, εἴτε βούλοιτο δεκατεύειν, εἴτε ἄλλῳ τρόπῳ κολάζειν· μόνον παύσασθαι δυσφοροῦντα καὶ λυπούμενον ἐδέοντο. πρὸς ταῦτα τὰς χεῖρας ἀνατείνας, ἐπεύξατο τοῖς θεοῖς, εἴ τις ἄρα νέμεσις τὰς πρόσθεν εὐτυχίας αὐτοῦ μέτεισιν, εἰς αὐτὸν ἐλθεῖν, τῷ δ' ἄλλῳ στρατῷ σωτηρίαν διδόναι καὶ νίκην.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ φραξάμενοι βέλτιον προῆγον· καὶ τοῖς Πάρθοις ἐπιχειροῦσι πολὺς ἀπήντα παράλογος. οἰόμενοι γὰρ ἐφ' ἁρπαγὴν καὶ λεηλασίαν, οὐ μάχην ἐλαύνειν, εἶτα πολλοῖς βέλεσιν ἐντυγχάνοντες, ἐρρωμένους δὲ καὶ νεαλεῖς προθυμίαις ὁρῶντες, αὖθις ἐξέκαμνον. ἐπεὶ δὲ καταβαίνουσιν αὐτοῖς ἀπὸ λόφων τινῶν ἐπικλινῶν ἐπέθεντο, καὶ βραδέως ὑπεξάγοντας ἔβαλλον, ἀναστρέψαντες οἱ θυρεαφόροι συνέκλεισαν εἴσω τῶν ὅπλων τοὺς ψιλοὺς, αὐτοὶ δὲ καθέντες εἰς γόνυ προὔβαλλοντο τοὺς θυρεούς· οἱ δὲ ὄπισθεν ὑπερέσχον αὐτῶν τὰ ὅπλα, κἀκείνων ὁμοίως ἕτεροι. τὸ δὲ σχῆμα παραπλήσιον ἐρέψει γινόμενον, ὄψιν τε θεατρικὴν παρέχει, καὶ τῶν προβλημάτων στεγανώτατον ἐστὶ πρὸς τοὺς οἰστοὺς ἀπολισθαίνοντας. οἱ μέντοι Πάρθοι τὴν εἰς γόνυ κλίσιν τῶν Ῥωμαίων, ἀπαγόρευσιν ἡγούμενοι καὶ κάματον εἶναι, τὰ μὲν τόξα κατέθεντο, τοὺς δὲ κοντοὺς διαλαβόντες, ἐγγὺς προσέμιξαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι συναλαλάξαντες, ἐξαίφνης ἀνέθορον, καὶ τοῖς ὑσσοῖς παίοντες ἐκ χειρὸς, ἔκτεινάν τε τοὺς πρώτους, καὶ τροπὴν ἔθεντο τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἐγίνετο δὲ ταῦτα καὶ ταῖς ἄλλαις ἡμέραις, ἐπὶ μικρὸν ἀνυόντων τῆς ὁδοῦ. καὶ λιμὸς ἥπτετο τοῦ στρα-

τοῦ

riores bono illum animo eſſe jubebant, hi excuſantes ſe, paratos oſtenderunt, ſive decimare ipſos, ſive alio modo ſtatueret punire: tantum rogaverunt, moleſtiam & mœrorem animi deponeret. Sub hæc manus ad cœlum tendens, Deos precatus eſt, Siqua priores fortunæ ſuæ ſerenitates divina invidia maneret, in ſe ut ea verteret, reliquo exercitui incolumitatem tribueret & victoriam.

Poſtero die agmine progreſſi ſunt melius ſepto, inferentibuſque ſe Parthis res oblata multum inopinata eſt. Nam qui pergere ad rapinam & prædam, non ad pugnam arbitrabantur, quum in multa tela incurrerent, valenteſque & recentes animis cernerent Romanos, rurſus obtorpuere. Ut vero deſcendentes ex declivibus tumulis adorti ſunt Romanos, & lento digredientes telis inſtituerunt figere, converſis ſignis legionarii levem armaturam texerunt armis ſuis, atque ipſi ſubmittentes in genu ſe objiciebant ſcuta ſua. Qui a tergo horum ſtabant, arma tenebant ſuper hos, ac ſuper illos pari modo alii. Ea figura tecto aſſimilis ſpeciem præbet viſu mirabilem, & munimentum eſt ad jacula arcenda, quo delabantur, denſiſſimum. At Parthi procumbentibus in genu Romanis, fatigationem & laſſitudinem eſſe arbitrantes, depoſuerunt arcus, haſtiſque arreptis comminus incurrerunt in eos. Ibi Romani ſublato clamore ſubito exilierunt, piliſque comminus ferientes trucidaverunt anteſignanos, ac cæteros verterunt omnes in fugam. Idem quum ageretur ſequentibus diebus, parum itineris perfecerunt, & tentavit fames ex-

τοῦ, σιτόντε βραχὺ διὰ μάχης ποριζομένου, καὶ τῶν πρὸς ἄλετον σκευῶν οὐκ εὐποροῦντος. τὰ γὰρ πολλὰ κατελείπετο, τῶν μὲν ἀποθνησκόντων ὑποζυγίων, τῶν δὲ τοὺς νοσοῦντας καὶ τραυματίας φερόντων. λέγεται δὲ χοῖνιξ Ἀττικὴ πυρῶν, πεντήκοντα δραχμῶν ὠνία γενέσθαι· τοὺς δὲ κριθίνους ἄρτους πρὸς ἀργύριον ἱστάντες ἀπεδίδοντο. τραπόμενοι δὲ πρὸς λάχανα καὶ ῥίζας, ὀλίγοις μὲν ἐνετύγχανον τῶν συνήθων, ἀναγκαζόμενοι δὲ πειρᾶσθαι καὶ τῶν ἀγεύστων πρότερον, ἥψαντο τινὸς πόας ἐπὶ θάνατον διὰ μανίας ἀγούσης. ὁ γὰρ φαγὼν οὐδὲν ἐμέμνητο τῶν ἄλλων, οὐδὲ ἐγίνωσκεν, ἓν δὲ ἔργον εἶχεν, κινεῖν καὶ στρέφειν πάντα λίθον, ὥς τι μεγάλης σπουδῆς ἄξιον διαπραττόμενος. ἦν δὲ μεστὸν τὸ πεδίον κεκυφότων χαμᾶζε, καὶ τοὺς λίθους περιορυττόντων καὶ μεθιστάντων· τέλος δὲ χολὴν ἐμοῦντες ἔθνησκον, ἐπεὶ καὶ τὸ μόνον ἀντιπαθὲς οἶνος ἐξέλιπε. φθειρομένων δὲ πολλῶν, καὶ τῶν Πάρθων οὐκ ἀφισταμένων, πολλάκις ἀναφθέγξασθαι τὸν Ἀντώνιον ἱστοροῦσιν, Ὦ μύριοι, θαυμάζοντα τοὺς μετὰ Ξενοφῶντος, ὅτι καὶ πλείονα καταβαίνοντες ὁδὸν ἐκ τῆς Βαβυλωνίας, καὶ πολλαπλασίοις μαχόμενοι πολεμίοις ἀπεσώθησαν.

Οἱ δὲ Πάρθοι, διαπλέξαι μὲν οὐ δυνάμενοι τὸν στρατὸν, οὐδὲ διασπάσαι τὴν τάξιν, ἤδη δὲ πολλάκις ἡττημένοι καὶ πεφευγότες, αὖθις εἰρηνικῶς ἀνεμίγνυντο τοῖς ἐπὶ χιλὸν ἢ σῖτον προερχομένοις, καὶ τῶν τόξων τὰς νευρὰς ἐπιδεικνύντες ἀνειμένας, ἔλεγον ὡς αὐτοὶ μὲν ἀπίασιν ὀπίσω, καὶ τοῦτο ποιοῦνται πέρας ἀμύνης, ὀλίγοι δὲ Μήδων ἀκολουθήσουσιν ἔτι μιᾶς ἢ δευτέ-

ρας

exercitum, quod parum frumentari, idque non sine certamine possent, & deficerentur ad molendum instrumentis. Magna enim ex parte relicta fuerant, jumentis partim mortuis, partim ægrotos & saucios ferentibus. Chœnicem autem tritici Atticam quinquaginta drachmis aiunt venisse. Panes hordeaceos ad argenti pondus distrahebant. Ad olera vero & radices quum verterunt se, pauca reperere familiaria. Coacti etiam insolita ante gustare, herbam attigerunt quæ adferebat per insaniam mortem. Qui eam sumpserat, nullius alterius rei meminerat vel notitiam habebat. Unum agebat ut omnem lapidem moveret & versaret, quasi rem efficeret magni momenti. Plenus igitur campus fuit humi inclinatorum lapidesque eruentium & transferentium. Postremo bilem vomentes emoriebantur, quando unicum remedium deficiebat, vinum. Quum exspirarent multi, nec Parthi abscederent, tradunt Antonium identidem exclamasse, O decem millia! admirantem Xenophontis copias: quod illi, quum longiore via ex Babylone recepissent se, atque cum hostibus dimicassent longe pluribus, evasissent incolumes.

Parthi autem, qui perrumpere agmen Romanorum non valebant, neque dissipare ordines, frequenter vero jam victi fuerant & pulsi, egerunt denuo pacate cum aquatoribus & frumentatoribus: ac nervos ostendentes arcuum suorum remissos, retro se abire dixerunt, & hunc finem facere eos consectandi; paucos Medos solum unius aut alterius adhuc dieì

ρας ὁδὸν ἡμέρας, οὐδὲν παρενοχλοῦντες, ἀλλὰ τὰς ἀπωτέρω κώμας φυλάττοντες. τούτοις τοῖς λόγοις ἀσπασμοί τε καὶ φιλοφροσύναι προσῆσαν· ὥστε πάνυ τοὺς Ῥωμαίους εὐθαρσεῖς γενέσθαι, καὶ τὸν Ἀντώνιον ἀκούσαντα, τῶν πεδίων ἐφίεσθαι μᾶλλον, ἀνύδρου λεγομένης εἶναι τῆς διὰ τῶν ὀρῶν. οὕτω δὲ ποιεῖν μέλλοντος, ἧκεν ἀνὴρ ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἐκ τῶν πολεμίων, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀνεψιὸς Μοναίσου τοῦ παρ' Ἀντωνίῳ γενομένου, καὶ τὰς τρεῖς πόλεις δωρεὰν λαβόντος. ἠξίου δὲ αὐτῷ προσελθεῖν τινα τῶν Παρθιστὶ διαλεχθῆναι δυναμένων, ἢ Συριστί. καὶ προσελθόντος Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀντιοχέως, ὃς ἦν Ἀντωνίῳ συνήθης, ὑπειπὼν ὃς εἴη, καὶ Μοναίσῃ τὴν χάριν ἀνάπτων, ἠρώτησε τὸν Ἀλέξανδρον εἰ λόφους συνεχεῖς καὶ ὑψηλοὺς ὁρᾷ πρόσωθεν. φήσαντος δὲ ὁρᾶν, Ὑπ' ἐκείνοις, ἔφη, πανστρατιᾷ Πάρθοι λοχῶσιν ὑμᾶς. τὰ γὰρ μεγάλα πεδία τῶν λόφων τούτων ἐξήρτηται, καὶ προσδοκῶσιν ὑμᾶς ἐξηπατημένους ὑπ' αὐτῶν ἐνταῦθα τρέψεσθαι, τὴν διὰ τῶν ὀρῶν ἀπολείποντας. ἐκείνη μὲν οὖν ἔχει δίψος ὑμῖν συνήθη καὶ πόνον· ταύτῃ δὲ χωρῶν Ἀντώνιος ἴσω τὰς Κράσσου τύχας αὐτὸν ἐκδεχομένας.

Ὁ μὲν οὕτω φράσας ἀπῆλθεν· Ἀντώνιος δὲ ἀκούσας, καὶ διαταραχθεὶς, συνεκάλει τοὺς φίλους, καὶ τὸν ἡγεμόνα τῆς ὁδοῦ, Μάρδον, οὐδὲ αὐτὸν ἄλλως φρονοῦντα. καὶ γὰρ ἄνευ πολεμίων, ἐγίνωσκε τὰς διὰ τῶν πεδίων ἀνοδίας καὶ πλάνας χαλεπὰς καὶ δυστεκμάρτους οὔσας· τὴν δὲ τραχεῖαν ἀπέφαινεν οὐδὲν ἄλλο δυσχερὲς ἢ μιᾶς ἡμέρας ἀνυδρείαν ἔχουσαν. οὕτω δὴ τραπόμενος, ταύτην ἦγε νυκτὸς, ὕδωρ ἐπιφέρεσθαι κελεύσας. ἀγγείων δὲ ἦν ἀπορία τοῖς πολ-

diei iter sequuturos: sed nihil ipsos fatigaturos, tantum protecturos remotiores vicos. His dictis salutationes & benevolentiæ demonstrationem adjunxerunt: unde perquam alacres redditi sunt Romani, atque Antonius eo nuntiato campestria potius cupivit petere, quod via montana diceretur arida esse. Quum in eo esset ut id exequeretur, venit quidam ex castris hostium, Mithridates nomine, consobrinus Monæsis illius qui ad Antonium confugerat, & tria illa oppida acceperat dono. Hic petiit ut aliquis secum colloqueretur qui linguam Parthicam aut Syriacam calleret. Congresso cum eo Alexandro Antiochensi, cui familiaritas intercedebat cum Antonio, indicans qui esset, & Monæsi hoc beneficium tribuens, rogavit Alexandrum videretne procul ex adverso colles contiguos & excelsos. Sub illis, inquit, struunt vobis Parthi cum omnibus copiis insidias. Quippe subjacent his collibus spatiosi campi, & delusos ab ipsis vos exspectant illuc deflexuros relicta via montana. Habet hæc quidem vobis consuetam sitim & laborem: at illac si pergat Antonius, scito Crassi eum manere fortunam.

Hæc ille fatus, abscessit. Quibus nuntiatis convocavit Antonius amicos, & ducem viæ Mardum, qui ejusdem erat sententiæ. Etenim nosse ostendit se vel sine hostibus iter invium per planiciem esse & flexus longos habere atque inventu difficiles. Alteram asperam docuit nihil tædii præter unius diei sitim habere. Mutata igitur sententia, nocte hac via duxit, jussitque aquam quemque secum ferre: sed deficiebantur

πολλοῖς· διὸ καὶ τὰ κράνη πιμπλάντες ὕδατος ἐκόμιζον, οἱ δὲ διφθέρας ὑπολαμβάνοντες. ἤδη δὲ προχωρῶν ἀγγέλλεται τοῖς Πάρθοις· καὶ παρὰ τὸ εἰωθὸς ἔτι νυκτὸς ἐδίωκον. ἡλίου δὲ ἀνίσχοντος ἥπτοντο τῶν ἐσχάτων, ἀγρυπνίᾳ καὶ πόνῳ κακῶς διακειμένων. τεσσαράκοντα γὰρ καὶ διακοσίους ἐν τῇ νυκτὶ σταδίους κατηνύκεισαν· καὶ τὸ μὴ προσδοκῶσιν οὕτω ταχέως ἐπελθεῖν τοὺς πολεμίους, ἀθυμίαν παρεῖχε. καὶ τὸ δίψος ἐπέτεινεν ὁ ἀγών· ἀμυνόμενοι γὰρ ἅμα προῆγον. οἱ δὲ πρῶτοι βαδίζοντες ἐντυγχάνουσι ποταμῷ ψυχρὸν μὲν ἔχοντι καὶ διαυγὲς, ἁλμυρὸν δὲ καὶ φαρμακῶδες ὕδωρ, ὃ πόθεν, εὐθὺς ὀδύνας ἑλκομένης τῆς κοιλίας καὶ τοῦ δίψους ἀναφλεγομένου παρεῖχε. καὶ ταῦτα τοῦ Μάρδου προλέγοντος, οὐδὲν ἧττον ἐκβιαζόμενοι τοὺς ἀνείργοντας ἔπινον. Ἀντώνιος δὲ περιιὼν ἐδεῖτο βραχὺν ἐγκαρτερῆσαι χρόνον· ἕτερον γὰρ οὐ πόῤῥω ποταμὸν εἶναι πότιμον· εἶτα τὴν λοιπὴν, ἄφιππον καὶ τραχεῖαν, ὥστε παντάπασιν ἀποτρέψαι τοὺς πολεμίους. ἅμα δὲ καὶ τοὺς μαχομένους ἀνεκαλεῖτο, καὶ κατάζευξιν ἐσήμαινεν, ὡς σκιᾶς γοῦν μεταλάβοιεν οἱ στρατιῶται.

Πηγνυμένων οὖν τῶν σκηνῶν, καὶ τῶν Πάρθων εὐθὺς, ὥσπερ εἰώθεισαν, ἀπαλλαττομένων, ἧκεν αὖθις ὁ Μιθριδάτης, καὶ τοῦ Ἀλεξάνδρου προσελθόντος παρῄνει μικρὸν ἡσυχάσαντα τὸν στρατὸν ἀνιστάναι καὶ σπεύδειν ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ὡς οὐ διαβησομένων Πάρθων, ἄχρι δὲ ἐκείνου διωξόντων. ταῦτα ἀπαγγείλας πρὸς Ἀντώνιον Ἀλέξανδρος, ἐκφέρει παρ' αὐτοῦ χρυσᾶ ποτήρια πάμπολλα, καὶ φιάλας, ὧν ἐκεῖνος ὅσα τῇ ἐσθῆτι κατακρύψαι δυνα-

ciebantur multi vasis. Ita galeas aqua impletas portarunt, pars utres impleverunt. Jam progredi Antonium nuntii venerunt Parthis, qui præter morem etiam sunt nocte eum insectati. Orto sole novissimum agmen cœperunt carpere vigiliis & labore confectum: quandoquidem quadraginta & ducenta stadia fuerant ea nocte emensi; & incursus hostium tam subitus nec opinantes perculit, sitimque augebat certamen: simul enim inter progrediendum pugnabant ad repellendum hostem. Primum agmen pervenit ad amnem, cujus erat gelidus & limpidus liquor, sed salsus medicatusque: qui haustus mox alvo concitata & inflammata siti excitabat dolores. Quod quamvis præmoneret Mardus, nihilominus repulsis qui prohiberent, potaverunt. Orabat Antonius circumcursitans, paulisper ut sustinerent. Alterum enim ostendit non procul potabilem fluvium abesse, inde reliquam inequitabilem & confragosam viam, ut nequaquam sequi ultra possit hostis. Simul prœliantibus receptui cani jussit, signumque dedit metandis castris, quo saltem umbra potirentur milites.

Dum tentoria statuuntur, & Parthi protinus pro consuetudine sua recedunt, venit iterum Mithridates: ad quem progresso Alexandro, monuit ut quum paulisper dedisset se exercitus quieti, surgeret, & properaret ad amnem; non trajecturos eum Parthos, sed eatenus insequuturos. Hæc ubi ad Antonium retulit Alexander, tradita sunt ei ab Antonio pocula permulta aurea & phialæ, ex quibus Mithridates quantum occulere veste poterat, accepit,

δυνατὸς ἦν, λαβὼν ἀπήλαυνεν. ἔτι δ' ἡμέρας οὔσης ἀναζεύξαντος, ἐπορεύοντο, τῶν πολεμίων οὐ παρενοχλούντων· αὐτοὶ δ' ἑαυτοῖς νύκτα χαλεπωτάτην πασῶν ἐκείνην καὶ φοβερωτάτην ἀπεργασάμενοι. τοὺς γὰρ ἔχοντας ἀργύριον ἢ χρυσίον ἀποκτιννύντες ἐσύλων, καὶ τὰ χρήματα τῶν ὑποζυγίων ἀφήρπαζον· τέλος δὲ, τοῖς Ἀντωνίου σκευοφόροις ἐπιχειρήσαντες, ἐκπώματα καὶ τραπέζας πολυτελεῖς κατέκοπτον καὶ διενέμοντο. θορύβου δὲ πολλοῦ καὶ πλάνου τὸ στράτευμα πᾶν ἐπέχοντος (ᾤοντο γὰρ ἐπιπεπτωκότων τῶν πολεμίων τροπὴν γεγονέναι καὶ διασπασμὸν) Ἀντώνιος ἕνα καλέσας τῶν δορυφορούντων αὐτὸν ἀπελευθέρων, ὄνομα Ῥάμνον, ὥρκωσεν, ὅταν κελεύσῃ, τὸ ξίφος αὐτοῦ διεῖναι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, ὡς μήτε ἁλῴη ζῶν ὑπὸ τῶν πολεμίων, μήτε γνωσθείη τεθνηκώς. ἐκδακρυσάντων δὲ τῶν φίλων, ὁ Μάρδος ἐθάρρυνε τὸν Ἀντώνιον, ὡς ἐγγὺς ὄντος τοῦ ποταμοῦ· καὶ γὰρ αὔρα τις ἀπορρέουσα νοτερὰ, καὶ ψυχρότερος ἀὴρ ἀπαντῶν ἡδίω τὴν ἀναπνοὴν ἐποίει, καὶ τὸν χρόνον ἔφη τῆς πορείας οὕτω συμπεραίνειν τὸ μέτρον. οὐκέτι γὰρ ἦν πολὺ τὸ λειπόμενον τῆς νυκτός. ἅμα δ' ἀπήγγελλον ἕτεροι τὸν θόρυβον ἐκ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀδικίας καὶ πλεονεξίας εἶναι. διὸ καὶ καταστῆσαι τὸ πλῆθος εἰς τάξιν ἐκ τῆς πλάνης καὶ τοῦ διασπασμοῦ βουλόμενος, ἐκέλευσε σημαίνειν καταζεύξειν.

Ἤδη δ' ὑπέλαμπεν ἡμέρα, καὶ τοῦ στρατοῦ κόσμον ἀρχομένου τινὰ λαμβάνειν καὶ ἡσυχίαν, προσέπιπτε τοῖς τελευταίοις τὰ τῶν Πάρθων τοξεύματα, καὶ μάχης σημεῖον ἐδόθη τοῖς ψιλοῖς. οἱ δ' ὁπλῖται πάλιν ὁμοίως κατ-

ερέ-

cepit, inde digressus est. Luce adhuc castra movente Antonio perrexerunt, nihil negotii facessentibus hostibus: verum noctem sibimet ipsi omnium illam effecerunt laboriosissimam & terribilissimam. Nam eos qui aurum vel argentum haberent, interficiebant spoliabantque, & pecuniam, quæ jumentis portabatur, diripiebant. Postremo impedimenta Antonii adorti, pateras & mensas pretiosas dissecabant partiebanturque. Ingenti tumultu & errore universum occupante exercitum (incursu enim hostili fugam fieri & divulsionem ordinum arbitrabantur) accitum Antonius unum ex libertis suis qui eum stipabant, Rhamnum nomine, adegit jurejurando, ut ubi præcepisset, confoderet se gladio, caputque detruncaret, ne veniret vivus in hostium potestatem, neque cognosceretur mortuus. Effusis in lacrymas amicis ejus, allevavit Mardus Antonium, prope esse docens fluvium (quippe aura inde emanans liquidior, atque gelidior aer afflans, lætiorem reddebat spirationem) & itineris tempore ita ostendit finiri spatium: neque enim multum noctis restabat. Simul alii turbam nuntiarunt ex propria injuria & avaritia militum natam. Itaque ut componeret agmen confusum & divulsum, signum dari castris metandis imperavit.

Jam illucescebat dies, & quum cœpisset aliquatenus componi exercitus & sedari tumultus, postremum agmen infestarunt tela Parthorum. Itaque signum pugnæ levi armaturæ est datum. Gravis armatura scutis itidem

dem

ἐρέψαντες ἀλλήλους τοῖς θυρεοῖς, ὑπέμενον τοὺς βάλλοντας, ἐγγὺς οὐ τολμῶντας συνελθεῖν. ὑπαγόντων δὲ κατὰ μικρὸν οὕτως τῶν πρώτων, ὁ ποταμὸς ἐφάνη· καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐπ᾽ αὐτοῦ παρατάξας Ἀντώνιος ἐναντίους τοῖς πολεμίοις, διεβίβαζε τοὺς ἀσθενεῖς πρώτους. ἤδη δὲ καὶ τοῖς μαχομένοις ἄδεια καὶ ῥαστώνη τοῦ πιεῖν ἦν. ὡς γὰρ εἶδον οἱ Πάρθοι τὸν ποταμὸν, τάς τε νευρὰς ἀνῆκαν, καὶ θαῤῥοῦντας ἐκέλευον διαπερᾶν τοὺς Ῥωμαίους, πολλὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ἐγκωμιάζοντες. διαβάντες οὖν καθ᾽ ἡσυχίαν, αὐτοὺς ἀνελάμβανον, εἶτα ὥδευον, οὐ πάνυ τοῖς Πάρθοις πιστεύοντες. ἕκτῃ δὲ ἡμέρᾳ μετὰ τὴν τελευταίαν μάχην ἐπὶ τὸν Ἀράξην ποταμὸν ἧκον, ὁρίζοντα Μήδειαν καὶ Ἀρμενίαν. ἐφάνη δὲ καὶ βάθει καὶ τραχύτητι χαλεπός· καὶ λόγος διῆλθεν, ἐνεδρεύοντας αὐτόθι τοὺς πολεμίους ἐπιθήσεσθαι διαβαίνουσιν αὐτοῖς. ἐπεὶ δὲ ἀσφαλῶς διαπεράσαντες, ἐπέβησαν τῆς Ἀρμενίας, ὥσπερ ἄρτι γῆν ἐκείνην ἰδόντες ἐκ πελάγους, προσεκύνουν, καὶ πρὸς δάκρυα καὶ περιβολὰς ἀλλήλων ὑπὸ χαρᾶς ἐτράποντο. προϊόντες δὲ διὰ χώρας εὐδαίμονος, καὶ χρώμενοι πᾶσιν ἀναίδην ἐκ πολλῆς ἀπορίας, ὑδερικοῖς καὶ κοιλιακοῖς περιέπιπτον ἀῤῥωστήμασιν.

Ἐνταῦθα ποιησάμενος ἐξέτασιν αὐτῶν Ἀντώνιος, εὗρε δισμυρίους πεζοὺς καὶ τετρακισχιλίους ἱππεῖς ἀπολωλότας, οὐ πάντας ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ἡμίσεις νοσήσαντας. ὥδευσαν μὲν οὖν ἀπὸ Φραάτων ἡμέρας ἑπτὰ καὶ εἴκοσι, μάχαις δὲ ὀκτὼ καὶ δέκα Πάρθους ἐνίκησαν, αἱ δὲ νῖκαι κράτος οὐκ εἶχον, οὐδὲ βεβαιότητα, μικρὰς ποιουμένων καὶ ἀτελεῖς τὰς διώξεις.

ὃ

dem sese mutuo contegens, jacula excepit. Parthi vero non audebant propius gradum admovere. Ita principiis paulatim progredientibus, flumen in conspectu fuit: atque ubi instruxit in ripa adversus hostes equitatum, primos Antonius infirmos transportavit. Jam prœliantes quoque secure & quiete potare poterant: ut enim conspexere Parthi flumen, arcus remiserunt, dixeruntque Romanis ut transmitterent audacter, in cœlum virtutem eorum efferentes. Igitur trajecto tranquille fluvio, refecerunt se: inde processerunt haudquaquam Parthis fidentes. Sexto a novissimo prœlio die pervenerunt ad Araxem amnem, quo Media & Armenia disterminantur. Hic altitudine & violentia difficilis visus trajectu, increbruitque rumor subsidere ibi in insidiis hostes, ut transeuntes aggrederentur. Postquam tuto traducti Armeniam iniere, ut si tunc terram illam ex pelago conspexissent, adoraverunt eam, atque in lacrymas se & mutuos complexus præ gaudio effudere. Quia vero iter faciebant per affluentem regionem, utebanturque omnibus post magnam inopiam effuse, evaserunt hydropici & cœliaci.

Ibi recensito Antonius exercitu desideravit viginti millia peditum & quatuor equitum: qui non interierunt vi omnes hostili, sed supra dimidium ejus morbo. A Phraatis viginti septem diebus iter fecerunt, & Parthos prœliis octodecim fudere. Cæterum non fuerunt victoriæ hæ integræ vel solidæ, quod parum neque usquequaque insectati hostes fuissent.

Qua

ᾧ καὶ μάλιστα κατάδηλος ἦν Ἀρταουάσδης ὁ Ἀρμένιος Ἀντώνιον ἐκείνου τοῦ πολέμου τὸ τέλος ἀφελόμενος. εἰ γὰρ οὓς ἀπήγαγεν ἐκ Μηδείας ἱππεῖς ἑξακισχιλίους καὶ μυρίους, παρῆσαν ἐσκευασμένοι παραπλησίως Πάρθοις, καὶ συνήθεις μάχεσθαι πρὸς αὐτοὺς, Ῥωμαίων μὲν τοὺς μαχομένους τρεπομένων, ἐκείνων δὲ τοὺς φεύγοντας αἱρούντων, οὐκ ἂν ὑπῆρξεν αὐτοῖς ἡττωμένοις ἀναφέρειν καὶ ἀνατολμᾶν τοσαυτάκις. ἅπαντες οὖν ὀργῇ παρώξυνον ἐπὶ τὴν τιμωρίαν τοῦ Ἀρμενίου τὸν Ἀντώνιον. ὁ δὲ λογισμῷ χρησάμενος, οὔτε ἐμέμψατο τὴν προδοσίαν, οὔτε ἀφεῖλε τῆς συνήθους φιλοφροσύνης καὶ τιμῆς πρὸς αὐτὸν, ἀσθενὴς τῷ στρατῷ καὶ ἄπορος γεγονώς. ὕστερον μέντοι πάλιν ἐμβαλὼν εἰς Ἀρμενίαν, καὶ πολλαῖς ὑποσχέσεσι καὶ προκλήσεσι πείσας αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς χεῖρας, συνέλαβε, καὶ δέσμιον καταγαγὼν εἰς Ἀλεξάνδρειαν, ἐθριάμβευσεν. ᾧ μάλιστα Ῥωμαίους ἐλύπησεν, ὡς τὰ καλὰ καὶ σεμνὰ τῆς πατρίδος Αἰγυπτίοις διὰ Κλεοπάτραν χαριζόμενος. ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐπράχθη.

Τότε δὲ διὰ πολλοῦ χειμῶνος ἤδη καὶ νιφετῶν ἀπαύστων ἐπειγόμενος, ὀκτακισχιλίους ἀπέβαλε καθ᾽ ὁδόν. αὐτὸς δὲ καταβὰς ὀλιγοστὸς ἐπὶ θάλασσαν, ἐν χωρίῳ τινὶ μεταξὺ Βηρυτοῦ κειμένῳ καὶ Σιδῶνος, Λευκὴ κώμη καλεῖται, Κλεοπάτραν περιέμενε· καὶ βραδυνούσης ἀδημονῶν ἤλυε, ταχὺ μὲν εἰς τὸ πίνειν καὶ μεθύσκεσθαι διδοὺς ἑαυτόν, οὐ καρτερῶν δὲ κατακείμενος, ἀλλὰ μεταξὺ πινόντων ἀνιστάμενος καὶ ἀναπηδῶν πολλάκις, ἐπισκοπεῖν· ἕως ἐκείνη κατέπλευσεν, ἐσθῆτα πολλὴν καὶ χρήματα κομίζουσα τοῖς στρατιώταις

Qua maxime re constitit Armenium Artavasdem illius belli Antonium effectu fraudasse. Nam si quos ex Media abduxit, equitum sex & decem millia, adfuissent, pariter ac Parthi instructi, ac cum illis assueti pugnare, Romanis pugnantes pellentibus, illis in fugam effusos persequentibus, haud valuissent toties recolligere se profligati & denuo repetere pugnam. Quare Antonium omnes infesti ad vindicandum in Armenium concitabant. At ille consilio usus, neque proditionem exprobravit ei, neque de consueta in eum comitate & honore quicquam, quod infirmus ab exercitu & omnium rerum esset indigus, detraxit. Post tamen iterum Armeniam ingressus, multis pollicitationibus & invitationibus induxit Artavasdem ad congressum: ac tunc comprehendit eum, vinctumque deduxit Alexandriam, ubi de eo triumphavit. Qua potissimum re populum Romanum offendit, quod prima patriæ ornamenta in gratiam Cleopatræ deferret Ægyptiis. Cæterum hæc postmodum consequuta sunt.

Tunc vero per gravem jam hyemem & perpetuas nives citatum rapiens agmen, octo millia militum in via amisit. Paucis ipse comitatus descendit ad mare, atque in castello quodam inter Berytum Sidonemque posito (Leuce come appellatur) substitit, ut Cleopatram operiretur: cujus anxius mora languebat. Itaque conjecit se statim in vinum & crapulam: intolerans tamen tractus convivii exsurgebat inter pocula, ac crebro exiliens speculabatur, quoad illa est in portum delata. Tulit ea militibus magnam vim vestium

τιώταις. εἰσὶ δ' οἱ λέγοντες ὅτι τὴν μὲν ἐσθῆτα παρ' ἐκείνης λαβὼν, τὸ δ' ἀργύριον ἐκ τῶν ἰδίων διένειμεν, ὡς ἐκείνης διδούσης.

Τῷ δὲ βασιλεῖ τῶν Μήδων γίνεται διαφορὰ πρὸς Φραόρτην τὸν Μῆδον ἀρξαμένη μὲν, ὥς φασιν, ὑπὲρ τῶν Ῥωμαϊκῶν λαφύρων, ὑπόνοιαν δὲ τῷ Μήδῳ καὶ φόβον ἀφαιρέσεως τῆς ἀρχῆς παρασχοῦσα. διὸ καὶ πέμπων ἐκάλει τὸν Ἀντώνιον, ἐπαγγελλόμενος συμπολεμήσειν μετὰ τῆς ἑαυτοῦ δυνάμεως. γενόμενος οὖν ἐπ' ἐλπίδος μεγάλης ὁ Ἀντώνιος (ᾧ γὰρ ἐδόκει μόνῳ τοῦ κατεργάσασθαι Πάρθους ἀπολιπεῖν, ἱππέων πολλῶν καὶ τοξοτῶν ἐνδεὴς ἐλθὼν, τοῦτο ἑώρα προσγινόμενον αὐτῷ, χαριζομένῳ μᾶλλον ἢ δεομένῳ) παρεσκευάζετο δι' Ἀρμενίας αὖθις ἀναβαίνειν, καὶ συγγινόμενος τῷ Μήδῳ περὶ ποταμὸν Ἀράξην, οὕτω κινεῖν τὸν πόλεμον.

Ἐν δὲ Ῥώμῃ βουλομένης Ὀκταβίας πλεῦσαι πρὸς Ἀντώνιον, ἐπέτρεψε Καῖσαρ, ὡς οἱ πλείους λέγουσιν, οὐκ ἐκείνῃ χαριζόμενος, ἀλλ' ὅπως περιυβρισθεῖσα καὶ καταμεληθεῖσα, πρὸς τὸν πόλεμον αἰτίαν εὐπρεπῆ παράσχοι. γενομένη δὲ ἐν Ἀθήναις ἐδέξατο γράμματα παρὰ Ἀντωνίου κελεύοντος αὐτόθι προσμένειν, καὶ τὰ περὶ τὴν ἀνάβασιν δηλοῦντος. ἡ δὲ, καίπερ ἀχθομένη, καὶ νοοῦσα τὴν πρόφασιν, ὅμως ἔγραψε πυνθανομένη ποῦ κελεύει πεμφθῆναι τὰ κομιζόμενα πρὸς αὐτόν. ἐκόμιζε δὲ πολλὴν μὲν ἐσθῆτα στρατιωτικὴν, πολλὰ δὲ ὑποζύγια καὶ χρήματα, καὶ δῶρα τοῖς περὶ αὐτὸν ἡγεμόσι καὶ φίλοις· ἐκτὸς δὲ τούτων, ἐπιλέκτους στρατιώτας δισχιλίους, εἰς στρατηγικὰς σπείρας κεκοσμημένους ἐκπρεπέσι πανοπλίαις. ταῦτα Νίγερ τις Ἀν-

vestium & pecuniam. Sunt qui dictitant vestem Antonium ab illa sumptam, & pecuniam de suo, ut si illa dedisset, divisisse.

Jam regi Medorum dissensio cum Partho Phraorte intercessit: exorsa quidem, ut fama est, ex præda Romana, sed quæ in suspicionem Medum, & motum, ne regno spoliaretur, adduxit. Unde Antonium per legatos accersivit, eique auxilium ostendit copiarum suarum. Antonius igitur magna inflatus spe (nam quæ una res ad debellandos Parthos videbatur ei defuisse, quod minus ab equitatu & sagittariis firmus venisset, eam accedere sibi putabat, danti magis quam accipienti beneficium) paravit iterum per Armeniam pergere, conventoque ad Araxem amnem Modo, tum bellum movere.

Interea Romæ instituenti ad Antonium navigare Octaviæ annuit Cæsar, non, ut plerique tradunt, quo illi indulgeret; verum quo contumelia affecta despectaque colorem præberet bello movendo honestum. Ut venit Athenas, literæ redditæ ei ab Antonio sunt, quibus mandavit ibi ut præstolaretur, significans ei expeditionem suam. Illa quanquam id ægre tulit, & odorata est prætextum, quæsivit per literas tamen quo mitti vellet quæ attulerat ei. Attulerat autem multam vestem militarem, magnum numerum jumentorum, pecuniæ, & munerum ducibus amicisque ejus; insuper duo millia delectorum militum in cohortes prætorias insignibus armis exornatorum. Hæc Niger quidam

Ἀντωνίου φίλος ἀποσταλεὶς παρ' αὐτῆς ἔφραζε, καὶ προσετίθει τοὺς ἀξίους καὶ πρέποντας ἐπαίνους. αἰσθομένη δὲ ἡ Κλεοπάτρα τὴν Ὀκταβίαν ὁμόσε χωροῦσαν αὐτῇ, καὶ φοβηθεῖσα μὴ τοῦ τρόπου τῇ σεμνότητι καὶ τῇ Καίσαρος δυνάμει προσκτησαμένη τὸ καθ' ἡδονὴν ὁμιλεῖν καὶ θεραπεύειν Ἀντώνιον, ἄμαχος γένηται, καὶ κρατήσῃ παντάπασι τοῦ ἀνδρὸς, ἐρᾶν αὐτὴ προσεποιεῖτο τοῦ Ἀντωνίου, καὶ τὸ σῶμα λεπταῖς καθῄρει διαίταις· τὸ δὲ βλέμμα προσιόντος ἐκπεπληγμένον, ἀπερχομένου δὲ τηκόμενον καὶ ταπεινούμενον ὑπεφαίνετο. πραγματευομένη δὲ πολλάκις ὀφθῆναι δακρύουσα, ταχὺ τὰ δάκρυα ἀφῄρει καὶ ἀπέκρυπτεν, ὡς δὴ βουλομένη λανθάνειν ἐκεῖνον. ἐπράττετο δὲ ταῦτα μέλλοντος τοῦ ἀνδρὸς ἐκ Συρίας ἀναβαίνειν πρὸς τὸν Μῆδον. οἱ δὲ κόλακες σπουδάζοντες ὑπὲρ αὐτῆς, ἐλοιδόρουν τὸν Ἀντώνιον, ὡς σκληρὸν καὶ ἀπαθῆ καὶ περιαπολλύντα τὸ γύναιον, εἰς ἕνα καὶ μόνον ἐκεῖνον ἀνηρτημένον. Ὀκταβίαν μὲν γὰρ πραγμάτων ἕνεκα διὰ τὸν ἀδελφὸν συνελθεῖν, καὶ τὸ τῆς γαμετῆς ὄνομα καρποῦσθαι· Κλεοπάτραν δὲ, τοσούτων ἀνθρώπων βασιλεύουσαν, ἐρωμένην Ἀντωνίου καλεῖσθαι, καὶ τοὔνομα τοῦτο μὴ φεύγειν μηδ' ἀπαξιοῦν ἕως ὁρᾶν ἐκεῖνον ἔξεστι καὶ συζῆν· ἀπελαυνομένην δὲ τούτου μὴ περιβιώσεσθαι. τέλος δ' οὖν οὕτω τὸν ἄνθρωπον ἐξέτηξαν καὶ ἀπεθήλυναν, ὥστε δείσαντα μὴ Κλεοπάτρα προῆται τὸν βίον, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐπανελθεῖν, τὸν δὲ Μῆδον εἰς ὥραν ἔτους ἀναβαλέσθαι, καίπερ ἐν στάσει τῶν Παρθικῶν εἶναι λεγομένων. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτον ἀναβὰς αὖθις εἰς φιλίαν προσηγάγετο, καὶ λαβὼν ἑνὶ τῶν ἐκ Κλεοπάτρας υἱῶν γυναῖκα, μίαν αὐτοῦ τῶν θυγατέρων, ἔτι μικρὰν οὖσαν

dam Antonii amicus ab Octavia missus exposuit ei. Addidit meritas & convenientes laudes. At Cleopatra conferre secum pedem animadvertens Octaviam, veritaque ne cum gravitate morum & Cæsaris potentia placidam adjungens consuetudinem, & Antonii observantiam, insuperabilis esset, & penitus potiretur viro; deperire simulabat se Antonii amore, ac corpus tenui victu deducebat. Obtutus oculorum ejus adeunte illo obstupefactus, marcescens abeunte & dejectus simulabatur. Moliebatur subinde videri lacrymare, lacrymas vero quasi illum falsura cito detergebat & occultabat. Hæc agebantur parante illo profectionem ad Medum. Inservientes autem assentatores Cleopatræ increpabant Antonium, ut durum & ferreum, qui immerito perderet fœminam ex illo pendentem uno & solo. Octaviam enim rebus postulantibus fratris gratia junctam ei fuisse & nomine frui uxoris: Cleopatram vero, tam multorum reginam mortalium, pellicem Antonii nominari; neque eam hoc defugere vel dedignari nomen, quoad aspicere illum & una liceat vivere: quo si orbaretur, non ducturam ultra spiritum. In tantum denique molliverunt & effœminarunt hominem, ut verens ne mortem sibi conscisceret Cleopatra, Alexandriam regrederetur, Medumque in æstatis horam, quamvis nuntiarentur res Parthorum agitari seditione, rejiceret. Veruntamen rursus eo profectus adjunxit sibi hujus amicitiam, desponsaque uni ex Cleopatræ filiis una illius filiarum, admodum par-

οὖσαν, ἐγγυήσας ἐπανῆλθεν, ἤδη πρὸς τὸν ἐμφύλιον πόλεμον τετραμμένος.

Ὀκταβίαν δὲ Καῖσαρ ὑβρίσθαι δοκοῦσαν, ὡς ἐπανῆλθεν ἐξ Ἀθηνῶν, ἐκέλευσε καθ' ἑαυτὴν οἰκεῖν. ἡ δὲ οὐκ ἔφη τὸν οἶκον ἀπολείψειν τοῦ ἀνδρός· ἀλλὰ κἀκεῖνον αὐτὸν, εἰ μὴ δι' ἑτέρας αἰτίας ἔγνωκε πολεμεῖν Ἀντωνίῳ, παρεκάλει τὰ καθ' ἑαυτὴν ἐᾶν· ὡς οὐδὲ ἀκοῦσαι καλὸν, εἰ τῶν μεγίστων αὐτοκρατόρων ὁ μὲν δι' ἔρωτα γυναικὸς, ὁ δὲ διὰ ζηλοτυπίαν εἰς ἐμφύλιον πόλεμον Ῥωμαίους κατέστησε. ταῦτα δὲ λέγουσα, μᾶλλον ἐβεβαίου δι' ἔργων. καὶ γὰρ ᾤκει τὴν οἰκίαν, ὥσπερ αὐτοῦ παρόντος ἐκείνου, καὶ τῶν τέκνων οὐ μόνον τῶν ἐξ ἑαυτῆς ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ Φουλβίας γεγονότων καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπεμελεῖτο· καὶ τοὺς πεμπομένους ἐπὶ ἀρχάς τινας ἢ πράγματα τῶν Ἀντωνίου φίλων ὑποδεχομένη, συνέπραττεν ὧν παρὰ Καίσαρος δεηθεῖεν. ἄκουσα δὲ ἔβλαπτε διὰ τούτων Ἀντώνιον. ἐμισεῖτο γὰρ ἀδικῶν γυναῖκα τοιαύτην· ἐμισήθη δὲ καὶ διὰ τὴν διανέμησιν ἣν ἐποιήσατο τοῖς τέκνοις ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τραγικὴν καὶ ὑπερήφανον καὶ μισορώμαιον φανεῖσαν. ἐμπλήσας γὰρ ὄχλου τὸ γυμνάσιον, καὶ θέμενος ἐπὶ βήματος ἀργυροῦ δύο θρόνους χρυσοῦς, τὸν μὲν ἑαυτῷ, τὸν δὲ Κλεοπάτρᾳ, καὶ τοῖς παισὶν ἑτέρους ταπεινοτέρους· πρώτην μὲν ἀπέφηνε Κλεοπάτραν βασίλισσαν Αἰγύπτου καὶ Κύπρου, καὶ Λιβύης, καὶ κοίλης Συρίας, συμβασιλεύοντος αὐτῇ Καισαρίωνος, ὃς ἐκ Καίσαρος ἐδόκει τοῦ προτέρου γεγονέναι Κλεοπάτραν ἔγκυον καταλιπόντος. δεύτερον δὲ, τοὺς ἐξ αὐτοῦ καὶ Κλεοπάτρας υἱοὺς, βασιλεῖς βασιλέων ἀναγορεύσας,

parvula, reversus est, bello civili jam intentus.

Porro Octaviam, quæ ludibrio haberi est visa, ut redux ex Athenis fuit, in aliam domum per se habitaturam migrare jussit Cæsar. Sed negavit illa domum se viri relicturam. Oravit etiam eum, nisi aliis de causis sumere in Antonium decrevisset arma, ne moveretur rebus suis: nam & infame auditu fore, summorum imperatorum alterum ob mulieris amorem, ob æmulationem alterum bello civili populum Romanum implicuisse. Dicta rebus ipsis magis confirmavit: nam domi illius, ut si præsens sit, habitavit, & liberorum ejus non modo ex se, sed ex Fulvia quoque editorum, honestam & magnificam curam egit. Amicos item Antonii, qui ad honores petendos vel negotiorum causa mittebantur, excepit, fuitque iis præsto ad impetranda a Cæsare quæ postulabant. Enimvero hisce rebus offecit invita Antonio. Invidia namque flagrabat, quod talem fœminam violaret, nec minus ex partitione quam filiis suis Alexandriæ fecerat, quæ tragica, insolens, & nomini Romano habita est infesta. Congregata enim in gymnasium plebe, positisque pro tribunali argenteo soliis duobus aureis, sibi uno, altero Cleopatræ, & filiis, humilioribus aliis; primum reginam appellavit Cleopatram Ægypti, Cypri, Africæ, & Cœlesyriæ, collega regni Cæsarione, qui ex Cæsare dictatore gravidam relinquente Cleopatram existimabatur editus. Deinde suos & Cleopatræ filios reges regum appellavit,

ρώσας, Ἀλεξάνδρῳ μὲν Ἀρμενίαν ἀπένειμε καὶ Μηδίαν, καὶ τὰ Πάρθων, ὅταν ὑπαγάγηται· Πτολεμαίῳ δὲ, Φοινίκην καὶ Συρίαν καὶ Κιλικίαν· ἅμα δὲ καὶ προήγαγε τῶν παίδων Ἀλέξανδρον μὲν ἐσθῆτι Μηδικῇ, τιάραν καὶ κίταριν ὀρθὴν ἐχούσῃ, Πτολεμαῖον δὲ κρηπῖσι καὶ χλαμύδι καὶ καυσίᾳ διαδηματοφόρῳ κεκοσμημένον. αὕτη γὰρ ἦν σκευὴ τῶν ἀπ' Ἀλεξάνδρου βασιλέων, ἐκείνη δὲ, Μήδων καὶ Ἀρμενίων. ἀσπασαμένων δὲ τῶν παίδων τοὺς γονεῖς, τὸν μὲν Ἀρμενίων φυλακὴ περιΐστατο, τὸν δὲ Μακεδόνων. Κλεοπάτρα μὲν γὰρ καὶ τότε καὶ τὸν ἄλλον χρόνον εἰς πλῆθος ἐξιοῦσα, στολὴν ἑτέραν ἱερὰν Ἴσιδος ἐλάμβανε, καὶ νέα Ἶσις ἐχρημάτιζε.

Ταῦτα δὲ εἰς σύγκλητον ἐκφέρων Καῖσαρ καὶ πολλάκις ἐν τῷ δήμῳ κατηγορῶν, παρώξυνε τὸ πλῆθος ἐπ' Ἀντώνιον. ἔπεμψε δὲ καὶ Ἀντώνιος ἀντεγκαλῶν ἐκείνῳ. μέγιστα δ' ἦν ὧν ἐνεκάλει, πρῶτον μὲν, ὅτι Πομπηΐου Σικελίαν ἀφελόμενος, οὐκ ἔνειμε μέρος αὐτῷ τῆς νήσου· δεύτερον, ὅτι χρησάμενος ναῦς παρ' αὐτοῦ πρὸς τὸν πόλεμον, ἀπεστέρησε. τρίτον, ὅτι τὸν συνάρχοντα Λέπιδον ἐκβαλὼν τῆς ἀρχῆς, καὶ ποιήσας ἄτιμον, αὐτὸς ἔχει στρατὸν καὶ χώραν, καὶ προσόδους τὰς ἐκείνῳ προσνεμηθείσας. ἐπὶ πᾶσιν, ὅτι τοῖς αὐτοῦ στρατιώταις ἅπασαν ὀλίγου δεῖν Ἰταλίαν κατακεκληρούχηκε, μηδὲν λιπὼν τοῖς ἐκείνου. πρὸς ταῦτα Καῖσαρ ἀπελογεῖτο, Λέπιδον μὲν ὑβρίζοντα καταπαῦσαι τῆς ἀρχῆς· ἃ δὲ ἔσχηκε πολεμήσας, νεμήσεσθαι πρὸς Ἀντώνιον, ὅταν κἀκεῖνος Ἀρμενίαν πρὸς αὐτόν. τοῖς δὲ στρατιώταις Ἰταλίας μὴ μετεῖναι, Μηδίαν γὰρ ἔχειν καὶ Παρθίαν αὐτοὺς, ἃς προσεκτήσαντο Ῥωμαίοις καλῶς ἀγωνισάμενοι μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος. Ταῦτα

vit, & Alexandro Armeniam cum Media & Parthorum regno, quum ſubactum eſſet, attribuit: Ptolemæo Phœniciam, Syriam, Ciliciam. Simul pueros produxit, cultu Alexandrum Medico, tiara directa & cidari cultum: Ptolemæum crepidis, chlamyde & cauſia ornatum diademate redimita. Hic enim Alexandri ſucceſſorum cultus, ille Medorum erat & Armeniorum. Mox quum ſalutaſſent parentes pueri, hunc Macedones, illum Armenii ſtipavere. Nam Cleopatra quidem & tunc & alias in publicum progrediens, ſtolam Iſidis ſacram ſumebat, atque novæ Iſidis nomine reſponſa dabat populis.

Hæc in ſenatu Cæſar exponens, & crebro ad populum criminans, incendit plebem in Antonium. Contra miſit ad illum recriminandum Antonius. Maxima crimina fuerunt hæc: Primum, quod extortam Pompeio Siciliam non eſſet ſecum partitus. Alterum, quod commodato acceptas ab ſe non reſtituiſſet ſibi naves. Tertium, quod imperio collegæ abrogato Lepido, redditoque eo privato, ipſe exercitum, provinciam, vectigalia retineret illi attributa. Denique quod militibus ipſius agros Italiæ pene totius diviſiſſet, neque quicquam reliquiſſet ſuis. His reſpondit Cæſar, Lepidum ſe, quod impotenter uteretur imperio, in ordinem coegiſſe. Quæ bello quæſiſſet, participaturum ſe Antonio, ſimul atque ille ſibi Armeniam. Milites illius in ſortem non venire Italiæ, quod Mediam & Parthiam tenerent, quas Romano imperio ſtrenue cum imperatore ſuo prœliati adjunxiſſent.

Ταῦτα ἐν Ἀρμενίᾳ διατρίβων Ἀντώνιος ἤκουσε· καὶ Κανίδιον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἑκκαίδεκα τέλη λαβόντα καταβαίνειν ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς δὲ Κλεοπάτραν ἀναλαβὼν εἰς Ἔφεσον ἧκε. καὶ τὸ ναυτικὸν ἐκεῖ συνῄει πανταχόθεν, ὀκτακόσιαι σὺν ὁλκάσι νῆες, ὧν Κλεοπάτρα παρεῖχε διακοσίας, καὶ τάλαντα δισμύρια, καὶ τροφὴν τῷ στρατῷ παντὶ πρὸς τὸν πόλεμον. Ἀντώνιος δὲ πεισθεὶς ὑπὸ Δομιτίου καί τινων ἄλλων, ἐκέλευε Κλεοπάτραν πλεῖν ἐπ' Αἰγύπτου, κἀκεῖ καραδοκεῖν τὸν πόλεμον· ἡ δὲ φοβουμένη τὰς δι' Ὀκταβίας πάλιν αὐτοῦ διαλύσεις, ἔπεισε πολλοῖς Κανίδιον χρήμασιν Ἀντωνίῳ διαλεχθῆναι περὶ αὐτῆς, ὡς οὔτε δίκαιον ἀπελαύνεσθαι τοῦ πολέμου γυναῖκα συμβολὰς τηλικαύτας διδοῦσαν, οὔτε συμφέρον ἀθυμοτέρους ποιεῖν τοὺς Αἰγυπτίους, μέγα μέρος τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ὄντας· ἄλλως δὲ μηδὲ ὁρᾶν οὗτινος τῶν συστρατευόντων βασιλέων ἀπολείποιτο τῷ φρονεῖν Κλεοπάτρα, πολὺν μὲν χρόνον δι' αὐτῆς κυβερνῶσα βασιλείαν τοσαύτην, πολὺν δ' ἐκείνῳ συνοῦσαν, καὶ μανθάνουσαν χρῆσθαι πράγμασι μεγάλοις. ταῦτα (ἔδει γὰρ εἰς Καίσαρα πάντα περιελθεῖν) ἐνίκα· καὶ συνιουσῶν τῶν δυνάμεων, πλεύσαντες εἰς Σάμον ἐν εὐπαθείαις ἦσαν. ὥσπερ γὰρ βασιλεῦσι καὶ δυνάσταις καὶ τετράρχαις, ἔθνεσί τε καὶ πόλεσι πάσαις ταῖς μεταξὺ Συρίας καὶ Μαιώτιδος καὶ Ἀρμενίας καὶ Λαυρίων προείρητο πέμπειν καὶ κομίζειν τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς, οὕτω πᾶσι τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίταις ἐπάναγκες ἦν εἰς Σάμον ἀπαντᾶν· καὶ τῆς ἐν κύκλῳ σχεδὸν ἁπάσης οἰκουμένης περι-

Hæc in Armenia agens accepit Antonius. Extemplo igitur Canidium cum sedecim legionibus ad mare descendere imperavit. Ipse trahens secum Cleopatram concessit Ephesum, quo classis undique cogebatur navium annumeratis oneratis octingentarum, ex quibus ducentas Cleopatra & viginti millia talentorum commeatusque per bellum toti exercitui præbuit. Antonius Domitii & quorundam aliorum consilio præcepit Cleopatræ, ut in Ægyptum navigaret, atque exitum ibi maneret belli. At illa novam interprete Octavia timens reconciliationem, induxit ingenti mercede Canidium ut pro se apud Antonium ageret, demonstraretque ei, neque æquum esse summoveri bello mulierem quæ tantum conferret auxilii, neque ex usu ejus esse ut frangerentur ea re Ægyptiorum animi, qui virium navalium magnam partem efficerent: neque vero alioqui videre cui sociorum regum prudentia concederet Cleopatra, quæ tantum regnum tam diu gubernaverat sola, atque ex diutino ipsius usu magnas res didicerat tractare. Hæc (nempe in fatis erat ut reciderent cuncta ad Cæsarem) obtinuerunt, ac coactis copiis navigaverunt Samum, ubi genio indulsere. Ut enim regibus, dynastis, tetrarchis, gentibus, & civitatibus inter Syriam, Mæotin, Armeniam, & Lauria positis, indictum omnibus fuit ut mitterent deportarentque apparatum bellicum: ita erat injunctum cunctis theatralium & musicarum artium professoribus Samum occurrere. Ac quum universus pene circumcirca lamentis

&

περιθρηνουμένης καὶ περιστεναζομένης, μία νῆσος ἐφ' ἡμέρας πολλὰς κατηυλεῖτο καὶ κατεψάλλετο, πληρουμένων θεάτρων καὶ χορῶν ἀγωνιζομένων. συνέθυε δὲ καὶ πόλις πᾶσα βοῦν πέμπουσα, καὶ βασιλεῖς διημιλλῶντο ταῖς ὑποδοχαῖς καὶ δωρεαῖς πρὸς ἀλλήλους. ὥστε καὶ λόγος διήει, τίνες ἔσονται κρατήσαντες ἐν τοῖς ἐπινικίοις, οἱ τοῦ πολέμου τὰς παρασκευὰς οὕτω πολυτελῶς ἑορτάζοντες.

Γενόμενος δὲ ἀπὸ τούτων, τοῖς μὲν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίταις Πριήνην ἔδωκεν οἰκητήριον· αὐτὸς δὲ πλεύσας εἰς Ἀθήνας, πάλιν ἐν παιδιαῖς ἦν καὶ θεάτροις. ζηλοτυποῦσα δὲ Κλεοπάτρα τὰς Ὀκταβίας ἐν τῇ πόλει τιμὰς (ἠγαπήθη γὰρ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἡ Ὀκταβία μάλιστα) πολλαῖς ἀνελάμβανε φιλοτιμίαις τὸν δῆμον. οἱ δὲ τιμὰς αὐτοὶ ψηφισάμενοι, πρέσβεις ἔπεμψαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὸ ψήφισμα κομίζοντας, ὧν εἷς ἦν Ἀντώνιος, ὡς δὴ πολίτης Ἀθηναίων· καὶ δὴ καταστὰς ἐπ' αὐτῆς λόγον ὑπὲρ τῆς πόλεως διεξῆλθεν. εἰς δὲ Ῥώμην ἔπεμψε τοὺς Ὀκταβίαν ἐκ τῆς οἰκίας ἐκβαλοῦντας. ἀπελθεῖν δέ φασιν αὐτὴν, τὰ μὲν τέκνα πάντα Ἀντωνίου μεθ' ἑαυτῆς ἔχουσαν, ἄνευ τοῦ πρεσβυτάτου τῶν ἐκ Φουλβίας (ἐκεῖνος γὰρ ἦν παρὰ τῷ πατρὶ) κλαίουσαν δὲ καὶ δυσφοροῦσαν, εἰ δόξει μία τῶν αἰτιῶν τοῦ πολέμου καὶ αὐτὴ γεγονέναι. Ῥωμαῖοι δὲ ᾤκτειρον οὐκ ἐκείνην ἀλλ' Ἀντώνιον, καὶ μᾶλλον οἱ Κλεοπάτραν ἑωρακότες, οὔτε κάλλει τῆς Ὀκταβίας οὔτε ὥρᾳ διαφέρουσαν.

Καῖσαρ δὲ τὸ τάχος καὶ τὸ μέγεθος τῆς παρασκευῆς ἀκούσας, ἐθορυβήθη μὴ

& gemitibus orbis creparet, una per multos dies insula tibiis & cantu personabat, ubi referta erant theatra certantibus choris. Jam ad sacrificium singulæ civitates boves mittebant, & certabant invicem conviviis & muneribus reges: ut sermonibus jactaretur, qui erunt in triumpho victores, quum belli tantis sumptibus celebrent apparatum?

His peractis sedes scenicis Prienen donavit. Hinc navigavit Athenas: ubi de integro effudit se in ludos & spectacula. Æmulatione autem Cleopatra Octaviæ honorum, quos ibi acceperat, (nam Octaviam Athenienses imprimis habebant charam) prosequuta est multis congiariis populum. Illi invicem decretis huic honoribus legatos domum ad plebiscitum ei deferendum miserunt, inter quos Antonius fuit, utpote civis Atheniensis. Et vero orationem apud eam habuit nomine civitatis. Jam Romam misit certos Octaviam qui domo sua pellerent. Exiisse memorant eam trahentem secum omnes Antonii liberos, præter natu maximum ex Fulvia genitorum: ille enim agebat apud parentem. Plorabat illa & lamentabatur, quod una ex belli causis ipsa quoque videretur. Populum vero Romanum miserebat non ita illius, ut Antonii, atque impensius eos qui Cleopatram viderant, neque forma Octaviæ neque ætatis flore præcellentem.

At Cæsar celeritate & mole Antonii apparatus nuntiata, trepidavit ne bellare illa æsta-

μὴ τοῦ θέρους ἐκείνου διαπολεμεῖν ἀναγκασθῇ. καὶ γὰρ ἐνέδει πολλά, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐλύπουν αἱ τῶν χρημάτων εἰσπράξεις. ἀναγκαζόμενοι γὰρ οἱ μὲν ἄλλοι τὰ τέταρτα τῶν καρπῶν, οἱ δὲ ἐξελευθερικοὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν τὰς ὀγδόας ἀποφέρειν, κατεβόων αὐτοῦ, καὶ ταραχαὶ κατεῖχον ἐκ τούτων ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν. ὅθεν ἐν τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν Ἀντωνίου τὴν μεταβολὴν τοῦ πολέμου τίθενται. καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι χρόνον ἔδωκε Καίσαρι, καὶ τὰς ταραχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐξέλυσε. πραττόμενοι γὰρ ἠγριαίνοντο, πραχθέντες δὲ καὶ δόντες ἡσύχαζον. Τίτιος δὲ καὶ Πλάγκος Ἀντωνίου φίλοι τῶν ὑπατικῶν, ὑπὸ Κλεοπάτρας προπηλακιζόμενοι (πλεῖστα γὰρ ἠναντιώθησαν αὐτῇ περὶ τοῦ συστρατεύειν) ἀποδράντες ᾤχοντο πρὸς Καίσαρα, καὶ περὶ τῶν Ἀντωνίου διαθηκῶν ἐγίνοντο μηνυταί, τὰ γεγραμμένα συνειδότες. ἀπέκειντο δ' αὗται παρὰ ταῖς Ἑστιάσι παρθένοις, καὶ Καίσαρος αἰτοῦντος, οὐκ ἔδωκαν· εἰ δὲ βούλοιτο λαμβάνειν, ἐλθεῖν αὐτὸν ἐκέλευον. ἔλαβεν οὖν ἐλθών· καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς ἰδίᾳ τὰ γεγραμμένα διῆλθε, καὶ παρεσημήνατο τόπους τινὰς εὐκατηγορήτους· ἔπειτα τὴν βουλὴν ἀθροίσας, ἀνεγίνωσκε, τῶν πλείστων ἀηδῶς ἐχόντων. ἀλλόκοτον γὰρ ἔδοξεν εἶναι καὶ δεινόν, εὐθύνας τινὰ διδόναι ζῶντα περὶ ὧν ἐβουλήθη γενέσθαι μετὰ τὴν τελευτήν. ἐπεφύετο δὲ τῶν γεγραμμένων μάλιστα τῷ περὶ τῆς ταφῆς. ἐκέλευε γὰρ αὐτοῦ τὸ σῶμα, κἂν ἐν Ῥώμῃ τελευτήσῃ, δι' ἀγορᾶς πομπευθὲν, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὡς Κλεοπάτραν ἀποσταλῆναι. Καλούϊσιος δὲ Καίσαρος ἑταῖρος ἔτι καὶ ταῦτα τῶν εἰς Κλεοπάτραν ἐγκλημάτων Ἀντωνίῳ προὔφερε· χαρί-

æstate cogeretur. Etenim multa deficiebant eum, & homines pungebant pecuniæ exactiones. Compulsi enim alii quartam partem fructuum, libertini ipsarum possessionum octavam partem pendere, declamabant contra eum. Unde tumultus totam occupavit Italiam. Quare numerant in maximis Antonii peccatis belli procrastinationem. Quippe instruendi se Cæsari spatium dedit, & tumultum sedandi hominum. Siquidem exacerbabantur dum exprimerentur nummi, expressis & illatis conquiescebant. Titius autem & Plancus, Antonii ex consularibus amici, a Cleopatra suggillati quod plurimum fuissent adversati ne bello interesset, perfugerunt ad Cæsarem, & testamentum Antonii detexere, contentorum conscii. Tabulæ depositæ apud virgines Vestales erant, quas poscenti Cæsari denegaverunt illæ tradere: si accipere vellet, ipse veniret, mandaverunt. Illuc ergo profectus accepit tabulas. Ac primum ipse seorsum scripta evolvit, ac loca quædam annotavit reprehensioni maxime patentia. Advocato inde senatu, recitavit ea, plerisque id moleste ferentibus. Indignum enim videbatur & insolens, rationem ut quis redderet vivus eorum quæ post mortem fieri vellet. Exagitavit in tabulis illud præcipue quod de funere suo statuerat. Præscripserat enim ut corpus suum, etiamsi in urbe decessisset, per forum elatum Alexandriam mitteretur ad Cleopatram. Calvisius item, Cæsaris necessarius, hæc quoque commissa in Cleopatræ gratiam exprobravit Antonio crimina, donasse

χαρίσασθαι μὲν αὐτῇ τὰς ἐκ Περγάμου βιβλιοθήκας, ἐν αἷς εἴκοσι μυριάδες βιβλίων ἁπλῶν ἦσαν· ἐν δὲ συνδείπνῳ πολλῶν παρόντων ἀναστάντα τρίβειν αὐτῆς τοὺς πόδας ἔκ τινος ὁρισμοῦ καὶ συνθήκης γενομένης· Ἐφεσίους δὲ ἀνασχέσθαι παρόντος αὐτοῦ κυρίαν τὴν Κλεοπάτραν ἀσπασαμένους· δικάζοντα δὲ πολλάκις τετράρχαις καὶ βασιλεῦσιν ἐπὶ βήματος, δελτάρια τῶν ἐρωτικῶν ὀνύχινα καὶ κρυστάλλινα δέχεσθαι παρ᾽ αὐτῆς, καὶ ἀναγινώσκειν· Φουρνίου δὲ λέγοντος, ὃς ἦν ἀξιώματος μεγάλου, καὶ δεινότατος εἰπεῖν Ῥωμαίων, τὴν μὲν Κλεοπάτραν ἐν φορείῳ διὰ τῆς ἀγορᾶς κομίζεσθαι· τὸν δὲ Ἀντώνιον, ὡς εἶδεν, ἀναπηδήσαντα, τὴν μὲν δίκην ἀπολιπεῖν, ἐκκρεμαννύμενον δὲ τοῦ φορείου παραπέμπειν ἐκείνην.

Ἀλλὰ τούτων μὲν ἐδόκει τὰ πλεῖστα καταψεύδεσθαι Καλουΐσιος. οἱ δὲ φίλοι τοῦ Ἀντωνίου περιιόντες ἐν Ῥώμῃ τὸν δῆμον ἱκέτευον, ἕνα δὲ ἐξ αὐτῶν ἔπεμψαν Γεμίνιον, δεόμενοι τοῦ Ἀντωνίου, μὴ περιιδεῖν αὐτὸν ἀποψηφισθέντα τῆς ἀρχῆς, καὶ πολέμιον Ῥωμαίων ἀναγορευθέντα. Γεμίνιος δὲ πλεύσας εἰς τὴν Ἑλλάδα, Κλεοπάτρᾳ μὲν ἦν ὕποπτος, ὡς ὑπὲρ Ὀκταβίας πράττων, σκωπτόμενος δὲ παρὰ δεῖπνον ἀεὶ, καὶ κλισίαις ἀτίμοις προπηλακιζόμενος ἠνείχετο, καιρὸν ἐντεύξεως ἀναμένων· κελευσθεὶς δὲ λέγειν ἐφ᾽ οἷς ἥκει παρὰ τὸ δεῖπνον, τὴν μὲν ἄλλην ἔφη νήφοντος εἶναι διάλεξιν, ἓν δὲ καὶ νήφων ἐπίστασθαι καὶ μεθύων, ὅτι καλῶς ἕξει πάντα Κλεοπάτρας εἰς Αἴγυπτον ἀπαλλαγείσης. πρὸς τοῦτο τοῦ Ἀντωνίου χαλεπήναντος, ἡ Κλεοπάτρα, Καλῶς, ἔφη, πεποίηκας ὦ Γεμίνιε, τὴν ἀλήθειαν ἄνευ βασάνων ἐξομολογησάμενος.

Γεμί-

nasse eum illi bibliothecas quæ Pergami erant, in quibus ducenta millia erant simplicium voluminum: in convivio multis aspicientibus surrexisse, atque illius pedes ex certa sponsione & compacto calcasse: Ephesios passum coram se dominam Cleopatram salutare: frequenter responsa dantem tetrarchis & regibus, pro tribunali tabellas amatorias accepisse ab ea & lectitasse onychinas & crystallinas. Quum Furnius aliquando, magnæ vir autoritatis, atque inter Romanos eloquentissimus, causam quandam ageret, Cleopatram fuisse lectica per forum delatam: Antonium vero, ut eam vidit, exiliisse & judicium reliquisse, dependentemque ex lectica illam deduxisse.

Cæterum pleraque horum existimaverunt Calvisium ementitum. At amici Antonii Romæ supplices prensabant populum. Unum etiam de suo numero miserunt Geminium, rogatum Antonium caveret ne abrogaretur sibi imperium & hostis populi Romani declararetur. Geminius, ut appulit in Græciam, Cleopatræ ut pro Octavia agens suspectus fuit. Quum autem cavillis super cœnam lacesseretur assidue, ac loco mensæ despecto ignominiose tractaretur, toleravit ea, opportunitatem conveniendi exspectans Antonii. Jussus quamobrem venisset inter cœnandum expromere, cætera ait sobrii quærere sermocinationem: unum vero se & sobrium scire & temulentum, omnia recta fore si abscessisset in Ægyptum Cleopatra. Excandescente ad id Antonio; Cleopatra, Bene, inquit, fecisti Gemini, quod sine tormentis veritatem aperueris.

Γεμίνιος μὲν οὖν μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀποδρὰς εἰς Ῥώμην ᾤχετο. πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἄλλων φίλων οἱ Κλεοπάτρας κόλακες ἐξέβαλον, τὰς παροινίας καὶ βωμολοχίας οὐχ ὑπομένοντας· ὧν καὶ Μάρκος ἦν Σιλανὸς, καὶ Δέλλιος ὁ ἱστορικός. οὗτος δὲ καὶ δεῖσαι φησὶν ἐπιβουλὴν ἐκ Κλεοπάτρας, Γλαύκου τοῦ ἰατροῦ φράσαντος αὐτῷ. προσέκρουσε δὲ Κλεοπάτρᾳ παρὰ δεῖπνον, εἰπὼν αὐτοῖς μὲν ὀξίνην ἐγχεῖσθαι, Σάρμεντον δὲ πίνειν ἐν Ῥώμῃ Φαλερῖνον. ὁ δὲ Σάρμεντος ἦν τῶν Καίσαρος παιγνίων παιδάριον, ἃ διλίκια Ῥωμαῖοι καλοῦσιν.

Ἐπεὶ δὲ παρεσκεύαστο Καῖσαρ ἱκανῶς, ψηφίζεται Κλεοπάτρᾳ πολεμεῖν, ἀφελέσθαι δὲ τῆς ἀρχῆς Ἀντώνιον, ἧς ἐξέστη γυναικί. καὶ προσεῖπε Καῖσαρ, ὡς Ἀντώνιος μὲν ὑπὸ φαρμάκων οὐδ' ἑαυτοῦ κρατοίη· πολεμοῦσι δὲ αὐτοῖς Μαρδίων ὁ εὐνοῦχος καὶ Ποθεινὸς, καὶ Εἰρᾶς ἡ Κλεοπάτρας κουρεύτρια, καὶ Χάρμιον, ὑφ' ὧν τὰ μέγιστα διοικεῖται τῆς ἡγεμονίας. σημεῖα δὲ πρὸ τοῦ πολέμου τάδε γενέσθαι λέγεται. Πείσαυρα μὲν Ἀντωνίου πόλις κληρουχία, ᾠκισμένη παρὰ τὸν Ἀδρίαν, χασμάτων ὑπορραγέντων κατεπόθη. τῶν δὲ περὶ Ἄλβαν Ἀντωνίου λιθίνων ἀνδριάντων ἑνὸς ἱδρὼς ἀνεπίδυεν ἡμέρας πολλὰς, ἀποματτόντων τινῶν οὐ παυόμενος. ἐν δὲ Πάτραις διατρίβοντος αὐτοῦ, κεραυνοῖς ἐνεπρήσθη τὸ Ἡράκλειον· καὶ τῆς Ἀθήνησι γιγαντομαχίας ὑπὸ πνευμάτων ὁ Διόνυσος ἐκσεισθεὶς εἰς τὸ θέατρον κατηνέχθη. προσῳκείου δὲ ἑαυτὸν Ἀντώνιος Ἡρακλεῖ κατὰ γένος, καὶ Διονύσῳ κατὰ τὸν τοῦ βίου ζῆλον, ὥσπερ εἴρηται, Διόνυσος νέος προσαγορευόμενος. ἡ δὲ αὐτὴ θύελλα καὶ

τοὺς

ris. At Geminius brevi post fugam capessens, Romam se recepit. Complures præterea alios illius amicos expulere Cleopatræ adulatores, quod contumelias & procacitatem eorum non sustinerent: in quibus M. Silanus fuit, & Dellius historicus. Hic insidias quoque timuisse ait se a Cleopatra, idque Glaucum medicum sibi enuntiasse. Offendit Cleopatram, quod in cœna jactasset acidum ipsis infundi, Sarmentum vero bibere Romæ Falernum. Erat Sarmentus puer quocum oblectabat se Cæsar, qualem delicias vocant Romani.

Ut satis paratus Cæsar fuit, decernitur bellum in Cleopatram, Antonio etiam abrogatur imperium, cujus mulieri arbitrium permisisset. Addidit Cæsar medicamentis Antonium potionatum ne in sua quidem esse potestate: Bellum cum Romanis gesturos Mardionem eunuchum, Pothinum, & tonstricem Cleopatræ Iram, Charmiumque, a quibus maxima quæque in imperio Antonii administrarentur. Prodigia bellum hæc memorant antecessisse. Pisaurum, quam deduxerat Antonius coloniam ad mare Adriaticum, quum terra desedisset, haustum est. Ex marmoreis quæ erant Albæ Antonii statuis, una sudore permultos dies manavit, nec multis detergentibus substitit sudor. Patris, quum ibi ageret, fanum Herculis conflagravit. Athenis Liber pater vi venti ex Gigantum pugna excussus atque in theatrum est delapsus. Referebat autem genus suum ad Herculem Antonius, & Liberum patrem, ut supra retulimus, æmulabatur vita, & Bacchus junior dicebatur. Idem turbo

Eu-

τοὺς Εὐμένους καὶ Ἀττάλου κολοσσοὺς ἐπιγεγραμμένους Ἀντωνίους, Ἀθήνησιν ἐμπεσοῦσα, μόνους ἐκ πολλῶν ἀνέτρεψε. ἡ δὲ Κλεοπάτρας ναυαρχὶς, ἐκαλεῖτο μὲν Ἀντωνιάς· σημεῖον δὲ περὶ αὐτὴν δεινὸν ἐφάνη. χελιδόνες γὰρ ὑπὸ τὴν πρύμναν ἐνεόττευσαν· ἕτεραι δὲ ἐπελθοῦσαι καὶ ταύτας ἐξέλασαν, καὶ τὰ νεόττια διέφθειραν.

Συνιόντων δὲ πρὸς τὸν πόλεμον, Ἀντωνίῳ μὲν ἦσαν αἱ μάχιμοι νῆες οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων, ἐν αἷς ὀκτήρεις πολλαὶ καὶ δεκήρεις κεκοσμημέναι σοβαρῶς καὶ πανηγυρικῶς· στρατοῦ δὲ μυριάδες δέκα, δισχίλιοι δὲ ἱππεῖς ἐπὶ μυρίοις. βασιλεῖς δὲ ὑπήκοοι συνεμάχουν, Βόκχος ὁ Λιβύων, καὶ Ταρκόνδημος ὁ τῆς ἄνω Κιλικίας, καὶ Καππαδοκίας μὲν Ἀρχέλαος, Παφλαγονίας δὲ Φιλάδελφος, Κομμαγηνῆς δὲ Μιθριδάτης, Ἀδάλλας δὲ, Θρᾴκης. οὗτοι μὲν αὐτῷ παρῆσαν. ἐκ δὲ Πόντου Πολέμων στρατὸν ἔπεμπε, καὶ Μάλχος ἐξ Ἀραβίας, καὶ Ἡρώδης ὁ Ἰουδαῖος· ἔτι δὲ Ἀμύντας, ὁ Λυκαόνων καὶ Γαλατῶν βασιλεύς. ἦν δὲ καὶ παρὰ τοῦ Μήδων βασιλέως ἀπεσταλμένη βοήθεια. Καίσαρι δὲ νῆες ἦσαν πρὸς ἀλκὴν πεντήκοντα καὶ διακόσιαι, στρατοῦ δὲ ὀκτὼ μυριάδες, ἱππεῖς δὲ παραπλήσιοι τὸ πλῆθος τοῖς πολεμίοις. ἦρχον δὲ, Ἀντώνιος μὲν τῆς ἀπ' Εὐφράτου καὶ Ἀρμενίας μέχρι πρὸς τὸν Ἰόνιον καὶ Ἰλλυριοὺς· Καῖσαρ δὲ ἀπ' Ἰλλυριῶν τῆς ἐπὶ τὸν ἑσπέριον Ὠκεανὸν καθηκούσης, καὶ τῆς ἀπ' Ὠκεανοῦ πάλιν ἐπὶ τὸ Τυῤῥηνικὸν καὶ Σικελικὸν πέλαγος. Λιβύης δὲ, τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλατίαν καὶ Ἰβηρίαν μέχρι στηλῶν Ἡρακλείων ἀντιπαρήκουσαν εἶχε Καῖσαρ· τὰ δὲ ἀπὸ Κυρήνης μέχρις Αἰθιοπίας, Ἀντώνιος.

Οὕτω

Eumenis quoque & Attali colossos inscriptione Antonios Athenis irruens, solos ex multis prostravit. Navis Cleopatræ regia Antonias appellata fuit. Ostentum in ea mirum accidit. Hirundines nidulatæ fuerant sub puppi. Aliæ vero involantes & has exegerunt & pullos perdiderunt.

Postquam ad bellum congressi sunt, habuit Antonius naves bellicas non minus quingentas, in quibus octo & decem ordinum frequentes erant, superbe & ad triumphum exornatæ; peditum centum millia, duodecim equitum. Reges ei parentes in auxiliis erant Bocchus Africæ, Tarcondemus superioris Ciliciæ, Cappadociæ Archelaus, Paphlagoniæ Philadelphus, Commagenæ Mithridates, Adallas Thraciæ. Hi interfuerunt bello. Ex Ponto Polemon auxilia misit, Manchus item ex Arabia, & Herodes Judæus: adhæc Amyntas Lycaonum & Galatiæ rex. A Medorum etiam rege submissa auxilia. Cæsari naves fuerunt bellicæ ducentæ & quinquaginta, octoginta millia peditum, totidem equitum quot hostibus. Imperabat Antonius ab Euphrate & Armenia usque ad mare Ionium & Illyricum: Cæsar ab Illyrico toti tractui qui ad Oceanum occidentalem pertinet, ab Oceano rursus ad Tuscum & Siculum pelagus. Africam, qua Italiæ, Galliæ, & Hispaniæ ad columnas Herculis usque obvertitur, Cæsar tenebat: reliquum a Cyrenis Æthiopia tenus Antonius.

Usque

Οὕτω δ' ἄρα προσθήκη τῆς γυναικὸς ἦν, ὥστε τῷ πεζῷ πολὺ διαφέρων, ἐβούλετο τοῦ ναυτικοῦ τὸ κράτος εἶναι διὰ Κλεοπάτραν· καὶ ταῦτα, πληρωμάτων ἀπορίᾳ συναρπαζομένους ὁρῶν ὑπὸ τῶν τριηράρχων ἐκ τῆς πολλὰ δὴ τλάσης Ἑλλάδος ὁδοιπόρους, ὀνηλάτας, θεριστὰς, ἐφήβους· καὶ οὐδὲ οὕτω πληρουμένας τὰς ναῦς, ἀλλὰ τὰς πλείστας ἀποδεεῖς καὶ μοχθηρῶς πλεούσας. Καῖσαρ δὲ οὐ πρὸς ὕψος οὐδὲ ὄγκον ἐπιδεικτικῶς πεπηγυίαις ναυσὶν, εὐστρόφοις δὲ καὶ ταχείαις καὶ πεπληρωμέναις ἀκριβῶς ἐξηρτυμένος, ἐν Τάραντι καὶ Βρεντησίῳ συνέχων τὸ ναυτικὸν, ἔπεμπε πρὸς Ἀντώνιον, ἀξιῶν μὴ διατρίβειν τὸν χρόνον, ἀλλ' ἔρχεσθαι μετὰ τῶν δυνάμεων· αὐτὸς δὲ τῷ μὲν στόλῳ παρέξειν ὅρμους ἀκωλύτως καὶ λιμένας, ὑποχωρήσειν δὲ τῷ πεζῷ τῆς Ἰταλίας, ἵππου δρόμον ἀπὸ θαλάσσης, μέχρις ἂν ἀσφαλῶς ἀποβῇ καὶ στρατοπεδεύσηται. τούτοις ἀντικομπάζων Ἀντώνιος, αὐτὸν μὲν εἰς μονομαχίαν προὐκαλεῖτο, καίπερ ὢν πρεσβύτερος· εἰ δὲ φεύγοι τοῦτο, περὶ Φάρσαλον ἠξίου τοῖς στρατεύμασιν, ὡς πάλαι Καῖσαρ καὶ Πομπήϊος, διαγωνίσασθαι. φθάνει δὲ Καῖσαρ, Ἀντωνίου περὶ τὸ Ἄκτιον ὁρμοῦντος ἐν ᾧ τόπῳ νῦν ἡ Νικόπολις ἵδρυται, διαλαβὼν τὸν Ἰόνιον, καὶ τῆς Ἠπείρου χωρίον, ὃ Τορύνη καλεῖται, κατασχών. θορυβουμένων δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντώνιον (ὑστέρει γὰρ ὁ πεζὸς αὐτοῖς) ἡ μὲν Κλεοπάτρα σκώπτουσα, Τί δεινὸν, ἔλεγεν, εἰ Καῖσαρ ἐπὶ τῇ τορύνῃ κάθηται;

Ἀντώνιος δὲ ἅμα ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἐπιπλεόντων, φοβηθεὶς μὴ τῶν ἐπιβατῶν ἐρήμους ἕλωσι τὰς ναῦς, τοὺς μὲν ἐρέτας ὁπλίσας ἐπὶ τῶν κατα-
στρωμάτων

Usque adeo vero appendix erat hic fœminæ, ut quum peditatu longe præstaret, Cleopatræ gratia robur poneret omne in classe; idque quum videret sociorum navalium inopia a præfectis navium corripi ex plurima jam passa Græcia viatores, agasones, messores, adolescentulos, ac ne ita quidem compleri naves, sed plerasque manere vacuas, & male ad navigandum instructas. Cæsar, non ad altitudinis vel molis ostentationem pompose ædificatis navibus, sed agilibus, expeditis, & egregie completis instructus, Tarenti & Brundusii classem habebat. Hic misit ad Antonium postulatum ne tempus tereret, sed admoveret copias, classi se stationes securas & portus præbiturum, terrestribus copiis de continente Italiæ concessurum equi curriculum a mari, quoad tuto descendisset & castra locasset. Antonius contra jactabundus provocavit eum, ut solus secum, licet ætate ipse foret gravior, congrederetur. Quod si declinaret, in campis Pharsalicis poposcit, sicut pridem Cæsar & Pompeius, signa ut secum conferret. Prævertit autem Cæsar, dum apud Actium in statione est Antonius quo loco nunc est Nicopolis condita, transmisso mari Ionio oppidum Epiri, quæ Toryne vocatur, occupare. Tumultuantibus hic illis qui erant circa Antonium, (nam pedestres copiæ eorum nondum aderant) irridens Cleopatra, Quid miri est, inquit, si in Toryne considet Cæsar?

Antonius invehentibus prima luce hostibus, timens ne inanes propugnatoribus naves caperent, ad speciem instruxit in tabulatis

στρωμάτων παρέταξεν ὄψεως ἕνεκα, τοὺς δὲ ταρσοὺς τῶν νεῶν ἐγείρας καὶ πτερώσας, ἑκατέρωθεν ἐν τῷ στόματι περὶ τὸ Ἄκτιον ἀντιπρώρους συνεῖχεν, ὡς ἐνήρεις καὶ παρεσκευασμένας ἀμύνεσθαι. καὶ Καῖσαρ μὲν οὕτω καταστρατηγηθεὶς ἀπεχώρησεν. ἔδοξε δὲ καὶ τὸ ὕδωρ εὐμηχάνως ἐρύμασί τισιν ἐμπεριλαβὼν, ἀφελέσθαι τοὺς πολεμίους, τῶν ἐν κύκλῳ χωρίων ὀλίγον καὶ πονηρὸν ἐχόντων. εὐγνωμόνως δὲ καὶ Δομιτίῳ προσηνέχθη παρὰ τὴν Κλεοπάτρας γνώμην. ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖνος ἤδη πυρέττων εἰς μικρὸν ἐμβὰς ἀκάτιον, πρὸς Καίσαρα μετέστη, βαρέως ἐνεγκὼν ὁ Ἀντώνιος, ὅμως πᾶσαν αὐτῷ τὴν ἀποσκευὴν μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν θεραπόντων ἀπέπεμψε. καὶ Δομίτιος μὲν, ὥσπερ ἐπὶ τῷ μὴ λαθεῖν τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ καὶ προδοσίαν μεταβαλλόμενος, εὐθὺς ἐτελεύτησεν· ἐγένοντο δὲ καὶ βασιλέων ἀποστάσεις, Ἀμύντου καὶ Δηϊοτάρου πρὸς Καίσαρα. τὸ δὲ ναυτικὸν ἐν παντὶ δυσπραγοῦν, καὶ πρὸς ἅπασαν ὑστερίζον βοήθειαν, αὖθις ἠνάγκαζε τῷ πεζῷ προσέχειν τὸν Ἀντώνιον. ἔσχε δὲ καὶ Κανίδιον τὸν ἄρχοντα τοῦ πεζοῦ μεταβολὴ γνώμης παρὰ τὰ δεινά· καὶ συνεβούλευε Κλεοπάτραν μὲν ἀποπέμπειν, ἀναχωρήσαντα δὲ εἰς Θρᾴκην ἢ Μακεδονίαν, πεζομαχίᾳ κρῖναι. καὶ γὰρ Δικόμης ὁ Γετῶν βασιλεὺς ὑπισχνεῖτο πολλῇ στρατιᾷ βοηθήσειν· οὐκ εἶναι δὲ αἰσχρὸν εἰ Καίσαρι γεγυμνασμένῳ περὶ τὸν Σικελικὸν πόλεμον ἐκστήσονται τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ δεινὸν εἰ τῶν πεζῶν ἀγώνων ἐμπειρότατος ὢν Ἀντώνιος, οὐ χρήσεται ῥώμῃ καὶ παρασκευῇ τοσούτων ὁπλιτῶν, εἰς ναῦς διανέμων καὶ καταναλίσκων τὴν δύναμιν. οὐ μὴν ἀλλὰ ἐξενίκησε Κλεοπάτρα διὰ τῶν νεῶν κριθῆναι τὸν πόλεμον, ἤδη πρὸς φυγὴν ὁρῶσα,

καὶ

remiges armatos, remos erigi & suspendi ex utroque navium latere præcepit, atque ita in faucibus portus ad Actium obversas in hostem continuit, quasi instructas remigio & paratas ad confligendum. Ita delusus Cæsar retro abiit. Aquam insuper magna solertia operibus complexus intercepit hostibus, quum loca illa circa paucam & vitiosam haberent. Generose item egit contra Cleopatræ sententiam cum Domitio. Quum enim febre jam correptus ille minutum acatium conscendisset, atque ad Cæsarem transisset, etsi graviter tulit id Antonius, misit ei tamen omnia impedimenta cum amicis & servis. Domitius vero, tanquam pœniteret eum quod perfidia sua & proditio non esset clam, illico exspiravit. Desciverunt reges quoque Amyntas & Deiotarus ad Cæsarem. Quia vero classis Antonii nihil prospere gerebat, neque ad rem ullam mature occurrebat, subactus est iterum terrestres copias respicere. Canidius quoque, qui præerat legionibus, sub ipsum discrimen mutata sententia, autor fuit ut Cleopatram remitteret, recedensque in Thraciam vel Macedoniam decerneret terrestri Marte. Quippe Getarum rex Dicomes, magna manu ostendebat se ei subventurum. Neque vero esse infame, si exercitato bello Siculo Cæsari mari cederet, sed absurdum si terrestrium certaminum Antonius peritissimus, tot legionum non uteretur robore & apparatu, sed distraheret & absumeret in classem vires. Verum enimvero evicit Cleopatra, classe ut bellum decerneretur, circumspiciens jam tum fugam,

com-

Ταῦτα ἐν Ἀρμενίᾳ διατρίβων Ἀντώνιος ἤκουσε· καὶ Κανίδιον εὐθὺς ἐκέλευσεν ἑκκαίδεκα τέλη λαβόντα καταβαίνειν ἐπὶ θάλασσαν. αὐτὸς δὲ Κλεοπάτραν ἀναλαβὼν εἰς Ἔφεσον ἧκε. καὶ τὸ ναυτικὸν ἐκεῖ συνῄει πανταχόθεν, ὀκτακόσιαι σὺν ὁλκάσι νῆες, ὧν Κλεοπάτρα παρεῖχε διακοσίας, καὶ τάλαντα δισμύρια, καὶ τροφὴν τῷ στρατῷ παντὶ πρὸς τὸν πόλεμον. Ἀντώνιος δὲ πεισθεὶς ὑπὸ Δομιτίου καί τινων ἄλλων, ἐκέλευε Κλεοπάτραν πλεῖν ἐπ' Αἰγύπτου, κἀκεῖ καραδοκεῖν τὸν πόλεμον· ἡ δὲ φοβουμένη τὰς δι' Ὀκταβίας πάλιν αὐτοῦ διαλύσεις, ἔπεισε πολλοῖς Κανίδιον χρήμασιν Ἀντωνίῳ διαλεχθῆναι περὶ αὐτῆς, ὡς οὔτε δίκαιον ἀπελαύνεσθαι τοῦ πολέμου γυναῖκα συμβολὰς τηλικαύτας διδοῦσαν, οὔτε συμφέρον ἀθυμοτέρους ποιεῖν τοὺς Αἰγυπτίους, μέγα μέρος τῆς ναυτικῆς δυνάμεως ὄντας· ἄλλως δὲ μηδὲ ὁρᾶν ὅτου τινὸς τῶν συστρατευόντων βασιλέων ἀπολείποιτο τῷ φρονεῖν Κλεοπάτρα, πολὺν μὲν χρόνον δι' αὐτῆς κυβερνῶσα βασιλείαν τοσαύτην, πολὺν δὲ ἐκείνῳ συνοῦσαν, καὶ μανθάνουσαν χρῆσθαι πράγμασι μεγάλοις. ταῦτα (ἔδει γὰρ εἰς Καίσαρα πάντα περιελθεῖν) ἐνίκα· καὶ συνιουσῶν τῶν δυνάμεων, πλεύσαντες εἰς Σάμον ἐν εὐπαθείαις ἦσαν. ὥσπερ γὰρ βασιλεῦσι καὶ δυνάσταις καὶ τετράρχαις, ἔθνεσί τε καὶ πόλεσι πάσαις ταῖς μεταξὺ Συρίας καὶ Μαιώτιδος καὶ Ἀρμενίας καὶ Λαυρείων προείρητο πέμπειν καὶ κομίζειν τὰς εἰς τὸν πόλεμον παρασκευάς, οὕτω πᾶσι τοῖς περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίταις ἐπάναγκες ἦν εἰς Σάμον ἀπαντᾷν· καὶ τῆς ἐν κύκλῳ σχεδὸν ἁπάσης οἰκουμένης περι-

Hæc in Armenia agens accepit Antonius. Extemplo igitur Canidium cum sedecim legionibus ad mare descendere imperavit. Ipse trahens secum Cleopatram concessit Ephesum, quo classis undique cogebatur navium annumeratis oneratis octingentarum, ex quibus ducentas Cleopatra & viginti millia talentorum commeatusque per bellum toti exercitui præbuit. Antonius Domitii & quorundam aliorum consilio præcepit Cleopatræ, ut in Ægyptum navigaret, atque exitum ibi maneret belli. At illa novam interprete Octavia timens reconciliationem, induxit ingenti mercede Canidium ut pro se apud Antonium ageret, demonstraretque ei, neque æquum esse summoveri bello mulierem quæ tantum conferret auxilii, neque ex usu ejus esse ut frangerentur ea re Ægyptiorum animi, qui virium navalium magnam partem efficerent: neque vero alioqui videre cui sociorum regum prudentia concederet Cleopatra, quæ tantum regnum tam diu gubernaverat sola, atque ex diutino ipsius usu magnas res didicerat tractare. Hæc (nempe in fatis erat ut reciderent cuncta ad Cæsarem) obtinuerunt, ac coactis copiis navigaverunt Samum, ubi genio indulsere. Ut enim regibus, dynastis, tetrarchis, gentibus, & civitatibus inter Syriam, Mæotin, Armeniam, & Lauria positis, indictum omnibus fuit ut mitterent deportarentque apparatum bellicum: ita erat injunctum cunctis theatralium & musicarum artium professoribus Samum occurrere. Ac quum universus pene circumcirca lamentis

&

περιθρηνουμένης καὶ περιστεναζομένης, μία νῆσος ἐφ' ἡμέρας πολλὰς κατηυλεῖτο καὶ κατεψάλλετο, πληρουμένων θεάτρων καὶ χορῶν ἀγωνιζομένων. συνέθυε δὲ καὶ πόλις πᾶσα βοῦν πέμπουσα, καὶ βασιλεῖς διημιλλῶντο ταῖς ὑποδοχαῖς καὶ δωρεαῖς πρὸς ἀλλήλους. ὥστε καὶ λόγος διῄει, τίνες ἔσονται κρατήσαντες ἐν τοῖς ἐπινικίοις, οἱ τοῦ πολέμου τὰς παρασκευὰς οὕτω πολυτελῶς ἑορτάζοντες.

Γενόμενος δὲ ἀπὸ τούτων, τοῖς μὲν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνίταις Πριήνην ἔδωκεν οἰκητήριον· αὐτὸς δὲ πλεύσας εἰς Ἀθήνας, πάλιν ἐν παιδιαῖς ἦν καὶ θεάτροις. ζηλοτυποῦσα δὲ Κλεοπάτρα τὰς Ὀκταβίας ἐν τῇ πόλει τιμὰς (ἠγαπήθη γὰρ ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἡ Ὀκταβία μάλιστα) πολλαῖς ἀνελάμβανε φιλοτιμίαις τὸν δῆμον. οἱ δὲ τιμὰς αὐτοὶ ψηφισάμενοι, πρέσβεις ἔπεμψαν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὸ ψήφισμα κομίζοντας, ὧν εἷς ἦν Ἀντώνιος, ὡς δὴ πολίτης Ἀθηναίων· καὶ δὴ καταστὰς ἐπ' αὐτῆς λόγον ὑπὲρ τῆς πόλεως διεξῆλθεν. εἰς δὲ Ῥώμην ἔπεμψε τοὺς Ὀκταβίαν ἐκ τῆς οἰκίας ἐκβαλοῦντας. ἀπελθεῖν δέ φασιν αὐτὴν, τὰ μὲν τέκνα πάντα Ἀντωνίου μεθ' ἑαυτῆς ἔχουσαν, ἄνευ τοῦ πρεσβυτάτου τῶν ἐκ Φουλβίας (ἐκεῖνος γὰρ ἦν παρὰ τῷ πατρὶ) κλαίουσαν δὲ καὶ δυσφοροῦσαν, εἰ δόξει μία τῶν αἰτιῶν τοῦ πολέμου καὶ αὐτὴ γεγονέναι. Ῥωμαῖοι δὲ ᾤκτειρον οὐκ ἐκείνην ἀλλ' Ἀντώνιον, καὶ μᾶλλον οἱ Κλεοπάτραν ἑωρακότες, οὔτε κάλλει τῆς Ὀκταβίας οὔτε ὥρᾳ διαφέρουσαν.

Καῖσαρ δὲ τὸ τάχος καὶ τὸ μέγεθος τῆς παρασκευῆς ἀκούσας, ἐθορυβήθη μὴ

μὴ

& gemitibus orbis creparet, una per multos dies insula tibiis & cantu personabat, ubi referta erant theatra certantibus choris. Jam ad sacrificium singulæ civitates boves mittebant, & certabant invicem conviviis & muneribus reges: ut sermonibus jactaretur, qui erunt in triumpho victores, quum belli tantis sumptibus celebrent apparatum?

His peractis sedes scenicis Prienen donavit. Hinc navigavit Athenas: ubi de integro effudit se in ludos & spectacula. Æmulatione autem Cleopatra Octaviæ honorum, quos ibi acceperat, (nam Octaviam Athenienses imprimis habebant charam) prosequuta est multis congiariis populum. Illi invicem decretis huic honoribus legatos domum ad plebiscitum ei deferendum miserunt, inter quos Antonius fuit, utpote civis Atheniensis. Et vero orationem apud eam habuit nomine civitatis. Jam Romam misit certos Octaviam qui domo sua pellerent. Exiisse memorant eam trahentem secum omnes Antonii liberos, præter natu maximum ex Fulvia genitorum: ille enim agebat apud parentem. Plorabat illa & lamentabatur, quod una ex belli causis ipsa quoque videretur. Populum vero Romanum miserebat non ita illius, ut Antonii, atque impensius eos qui Cleopatram viderant, neque forma Octaviæ neque ætatis flore præcellentem.

At Cæsar celeritate & mole Antonii apparatus nuntiata, trepidavit ne bellare illa

æsta-

μὴ τοῦ θέρους ἐκείνου διαπολεμεῖν ἀναγκασθῇ. καὶ γὰρ ἐνέδει πολλά, καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐλύπουν αἱ τῶν χρημάτων εἰσπράξεις. ἀναγκαζόμενοι γὰρ οἱ μὲν ἄλλοι τὰ τέταρτα τῶν καρπῶν, οἱ δὲ ἐξελευθερικοὶ τῶν κτημάτων αὐτῶν τὰς ὀγδόας ἀποφέρειν, κατεβόων αὐτοῦ, καὶ ταραχαὶ κατεῖχον ἐκ τούτων ἅπασαν τὴν Ἰταλίαν. ὅθεν ἐν τοῖς μεγίστοις ἁμαρτήμασιν Ἀντωνίου τὴν μεταβολὴν τοῦ πολέμου τίθενται. καὶ γὰρ παρασκευάσασθαι χρόνον ἔδωκε Καίσαρι, καὶ τὰς ταραχὰς τῶν ἀνθρώπων ἐξέλυσε. πραττόμενοι γὰρ ἠγριαίνοντο, πραχθέντες δὲ καὶ δόντες ἡσύχαζον. Τίτιος δὲ καὶ Πλάγκος Ἀντωνίου φίλοι τῶν ὑπατικῶν, ὑπὸ Κλεοπάτρας προπηλακιζόμενοι (πλεῖστα γὰρ ἠναντιώθησαν αὐτῇ περὶ τοῦ συστρατεύειν) ἀποδράντες ᾤχοντο πρὸς Καίσαρα, καὶ περὶ τῶν Ἀντωνίου διαθηκῶν ἐγίνοντο μηνυταί, τὰ γεγραμμένα συνειδότες. ἀπέκειντο δ' αὗται παρὰ ταῖς Ἑστιάσι παρθένοις, καὶ Καίσαρος αἰτοῦντος, οὐκ ἔδωκαν· εἰ δὲ βούλοιτο λαμβάνειν, ἐλθεῖν αὐτὸν ἐκέλευον. ἔλαβεν οὖν ἐλθών· καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς ἰδίᾳ τὰ γεγραμμένα διῆλθε, καὶ παρεσημήνατο τόπους τινὰς εὐκατηγορήτους· ἔπειτα τὴν βουλὴν ἀθροίσας, ἀνεγίνωσκε, τῶν πλείστων ἀηδῶς ἐχόντων. ἀλλόκοτον γὰρ ἔδοξεν εἶναι καὶ δεινόν, εὐθύνας τινὰ διδόναι ζῶντα περὶ ὧν ἐβουλήθη γενέσθαι μετὰ τὴν τελευτήν. ἐπεφύετο δὲ τῶν γεγραμμένων μάλιστα τῷ περὶ τῆς ταφῆς. ἐκέλευε γὰρ αὐτοῦ τὸ σῶμα, κἂν ἐν Ῥώμῃ τελευτήσῃ, δι' ἀγορᾶς πομπευθέν, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ὡς Κλεοπάτραν ἀποσταλῆναι. Καλουίος δὲ Καίσαρος ἑταῖρος ἔτι καὶ ταῦτα τῶν εἰς Κλεοπάτραν ἐγκλημάτων Ἀντωνίῳ προὔφερε· χαρί-

æstate cogeretur. Etenim multa deficiebant cum, & homines pungebant pecuniæ exactiones. Compulsi enim alii quartam partem fructuum, libertini ipsarum possessionum octavam partem pendere, declamabant contra eum. Unde tumultus totam occupavit Italiam. Quare numerant in maximis Antonii peccatis belli procrastinationem. Quippe instruendi se Cæsari spatium dedit, & tumultum sedandi hominum. Siquidem exacerbabantur dum exprimerentur nummi, expressis & illatis conquiescebant. Titius autem & Plancus, Antonii ex consularibus amici, a Cleopatra suggillati quod plurimum fuissent adversati ne bello interesset, perfugerunt ad Cæsarem, & testamentum Antonii detexere, contentorum conscii. Tabulæ depositæ apud virgines Vestales erant, quas poscenti Cæsari denegaverunt illæ tradere: si accipere vellet, ipse veniret, mandaverunt. Illuc ergo profectus accepit tabulas. Ac primum ipse seorsum scripta evolvit, ac loca quædam annotavit reprehensioni maxime patentia. Advocato inde senatu, recitavit ea, plerisque id moleste ferentibus. Indignum enim videbatur & insolens, rationem ut quis redderet vivus eorum quæ post mortem fieri vellet. Exagitavit in tabulis illud præcipue quod de funere suo statuerat. Præscripserat enim ut corpus suum, etiamsi in urbe decessisset, per forum elatum Alexandriam mitteretur ad Cleopatram. Calvisius item, Cæsaris necessarius, hæc quoque commissa in Cleopatræ gratiam exprobravit Antonio crimina, do-nasse

χαρίσασθαι μὲν αὐτῇ τὰς ἐκ Περγάμου βιβλιοθήκας, ἐν αἷς εἴκοσι μυριάδες βιβλίων ἁπλῶν ἦσαν· ἐν δὲ συνδείπνῳ πολλῶν παρόντων ἀναστάντα τρίβειν αὐτῆς τοὺς πόδας ἔκ τινος ὁρισμοῦ καὶ συνθήκης γενομένης· Ἐφεσίους δὲ ἀνασχέσθαι παρόντος αὐτοῦ κυρίαν τὴν Κλεοπάτραν ἀσπασαμένους· δικάζοντα δὲ πολλάκις τετράρχαις καὶ βασιλεῦσιν ἐπὶ βήματος, δελτάρια τῶν ἐρωτικῶν ὀνύχινα καὶ κρυστάλλινα δέχεσθαι παρ' αὐτῆς, καὶ ἀναγινώσκειν· Φουρνίου δὲ λέγοντος, ὃς ἦν ἀξιώματος μεγάλου, καὶ δεινότατος εἰπεῖν Ῥωμαίων, τὴν μὲν Κλεοπάτραν ἐν φορείῳ διὰ τῆς ἀγορᾶς κομίζεσθαι· τὸν δὲ Ἀντώνιον, ὡς εἶδεν, ἀναπηδήσαντα, τὴν μὲν δίκην ἀπολιπεῖν, ἐκκρεμαννύμενον δὲ τοῦ φορείου παραπέμπειν ἐκείνην.

Ἀλλὰ τούτων μὲν ἐδόκει τὰ πλεῖστα καταψεύδεσθαι Καλουΐος. οἱ δὲ φίλοι τοῦ Ἀντωνίου περιιόντες ἐν Ῥώμῃ τὸν δῆμον ἱκέτευον, ἕνα δὲ ἐξ αὐτῶν ἔπεμψαν Γεμίνιον, δεόμενοι τοῦ Ἀντωνίου, μὴ περιϊδεῖν αὐτὸν ἀποψηφισθέντα τῆς ἀρχῆς, καὶ πολέμιον Ῥωμαίων ἀναγορευθέντα. Γεμίνιος δὲ πλεύσας εἰς τὴν Ἑλλάδα, Κλεοπάτρᾳ μὲν ἦν ὕποπτος, ὡς ὑπὲρ Ὀκταβίας πράττων, σκωπτόμενος δὲ παρὰ δεῖπνον ἀεὶ, καὶ κλισίαις ἀτίμοις προπηλακιζόμενος ἠνείχετο, καιρὸν ἐντεύξεως ἀναμένων· κελευσθεὶς δὲ λέγειν ἐφ' οἷς ἥκει παρὰ τὸ δεῖπνον, τὴν μὲν ἄλλην ἔφη νήφοντος εἶναι διάλεξιν, ἓν δὲ καὶ νήφων ἐπίστασθαι καὶ μεθύων, ὅτι καλῶς ἕξει πάντα Κλεοπάτρας εἰς Αἴγυπτον ἀπαλλαγείσης. πρὸς τοῦτο τοῦ Ἀντωνίου χαλεπήναντος, ἡ Κλεοπάτρα, Καλῶς, ἔφη, πεποίηκας ὦ Γεμίνιε, τὴν ἀλήθειαν ἄνευ βασάνων ἐξομολογησάμενος.

Γεμί-

nasse eum illi bibliothecas quæ Pergami erant, in quibus ducenta millia erant simplicium voluminum: in convivio multis aspicientibus surrexisse, atque illius pedes ex certa sponsione & compacto calcasse: Ephesios passum coram se dominam Cleopatram salutare: frequenter responsa dantem tetrarchis & regibus, pro tribunali tabellas amatorias accepisse ab ea & lectitasse onychinas & crystallinas. Quum Furnius aliquando, magnæ vir autoritatis, atque inter Romanos eloquentissimus, causam quandam ageret, Cleopatram fuisse lectica per forum delatam: Antonium vero, ut eam vidit, exiliisse & judicium reliquisse, dependentemque ex lectica illam deduxisse.

Cæterum pleraque horum existimaverunt Calvisium ementitum. At amici Antonii Romæ supplices prensabant populum. Unum etiam de suo numero miserunt Geminium, rogatum Antonium caveret ne abrogaretur sibi imperium & hostis populi Romani declararetur. Geminius, ut appulit in Græciam, Cleopatræ ut pro Octavia agens suspectus fuit. Quum autem cavillis super cœnam lacesseretur assidue, ac loco mensæ despecto ignominiose tractaretur, toleravit ea, opportunitatem conveniendi exspectans Antonii. Jussus quamobrem venisset inter cœnandum expromere, cætera ait sobrii quærere sermocinationem: unum vero se & sobrium scire & temulentum, omnia recta fore si abscessisset in Ægyptum Cleopatra. Excandescente ad id Antonio; Cleopatra, Bene, inquit, fecisti Gemini, quod sine tormentis veritatem aperueris.

Γεμίνιος μὲν οὖν μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἀποδρὰς εἰς Ῥώμην ᾤχετο. πολλοὺς δὲ καὶ τῶν ἄλλων φίλων οἱ Κλεοπάτρας κόλακες ἐξέβαλον, τὰς παροινίας καὶ βωμολοχίας οὐχ ὑπομένοντας· ὧν καὶ Μάρκος ἦν Σιλανός, καὶ Δέλλιος ὁ ἱστορικός. οὗτος δὲ καὶ δεῖσαι φησὶν ἐπιβουλὴν ἐκ Κλεοπάτρας, Γλαύκου τοῦ ἰατροῦ φράσαντος αὐτῷ. προσέκρουσε δὲ Κλεοπάτρα παρὰ δεῖπνον, εἰπὼν αὐτοῖς μὲν ὀξίνην ἐγχεῖσθαι, Σάρμεντον δὲ πίνειν ἐν Ῥώμῃ Φαλερῖνον. ὁ δὲ Σάρμεντος ἦν τῶν Καίσαρος παιγνίων παιδάριον, ἃ δηλίκια Ῥωμαῖοι καλοῦσιν.

Ἐπεὶ δὲ παρεσκεύαστο Καῖσαρ ἱκανῶς, ψηφίζεται Κλεοπάτρᾳ πολεμεῖν, ἀφελέσθαι δὲ τῆς ἀρχῆς Ἀντώνιον, ἧς ἐξέστη γυναικί. καὶ προσεῖπε Καῖσαρ, ὡς Ἀντώνιος μὲν ὑπὸ φαρμάκων οὐδ' ἑαυτοῦ κρατοίη· πολεμοῦσι δὲ αὐτοῖς Μαρδίων ὁ εὐνοῦχος καὶ Ποθεινός, καὶ Εἰρᾶς ἡ Κλεοπάτρας κουρεύτρια, καὶ Χάρμιον, ὑφ' ὧν τὰ μέγιστα διοικεῖται τῆς ἡγεμονίας. σημεῖα δὲ πρὸ τοῦ πολέμου τάδε γενέσθαι λέγεται. Πείσαυρα μὲν Ἀντωνίου πόλις κληρουχία, ᾠκισμένη παρὰ τὸν Ἀδρίαν, χασμάτων ὑπορραγέντων κατεπόθη. τῶν δὲ περὶ Ἄλβαν Ἀντωνίου λιθίνων ἀνδριάντων ἑνὸς ἱδρὼς ἀνεπίδυεν ἡμέρας πολλάς, ἀποματτόντων τινῶν οὐ παυόμενος. ἐν δὲ Πάτραις διατρίβοντος αὐτοῦ, κεραυνοῖς ἐνεπρήσθη τὸ Ἡράκλειον· καὶ τῆς Ἀθήνησι γιγαντομαχίας ὑπὸ πνευμάτων ὁ Διόνυσος ἐκσεισθεὶς εἰς τὸ θέατρον κατηνέχθη. προσῳκείου δὲ ἑαυτὸν Ἀντώνιος Ἡρακλεῖ κατὰ γένος, καὶ Διονύσῳ κατὰ τὸν τοῦ βίου ζῆλον, ὥσπερ εἴρηται, Διόνυσος νέος προσαγορευόμενος. ἡ δὲ αὐτὴ θύελλα καὶ τοὺς

ris. At Geminius brevi post fugam capessens, Romam se recepit. Complures præterea alios illius amicos expulere Cleopatræ adulatores, quod contumelias & procacitatem eorum non sustinerent: in quibus M. Silanus fuit, & Dellius historicus. Hic insidias quoque timuisse ait se a Cleopatra, idque Glaucum medicum sibi enuntiasse. Offendit Cleopatram, quod in cœna jactasset acidum ipsis infundi, Sarmentum vero bibere Romæ Falernum. Erat Sarmentus puer quocum oblectabat se Cæsar, qualem delicias vocant Romani.

Ut satis paratus Cæsar fuit, decernitur bellum in Cleopatram, Antonio etiam abrogatur imperium, cujus mulieri arbitrium permisisset. Addidit Cæsar medicamentis Antonium potionatum ne in sua quidem esse potestate: Bellum cum Romanis gesturos Mardionem eunuchum, Pothinum, & tonstricem Cleopatræ Iram, Charmiumque, a quibus maxima quæque in imperio Antonii administrarentur. Prodigia bellum hæc memorant antecessisse. Pisaurum, quam deduxerat Antonius coloniam ad mare Adriaticum, quum terra desedisset, haustum est. Ex marmoreis quæ erant Albæ Antonii statuis, una sudore permultos dies manavit, nec multis detergentibus substitit sudor. Patris, quum ibi ageret, fanum Herculis conflagravit. Athenis Liber pater vi venti ex Gigantum pugna excussus atque in theatrum est delapsus. Referebat autem genus suum ad Herculem Antonius, & Liberum patrem, ut supra retulimus, æmulabatur vita, & Bacchus junior dicebatur. Idem turbo Eu-

τοὺς Εὐμένους καὶ Ἀττάλου κολοσσοὺς ἐπιγεγραμμένους Ἀντωνίους, Ἀθήνησιν ἐμπεσοῦσα, μόνους ἐκ πολλῶν ἀνέτρεψε. ἡ δὲ Κλεοπάτρας ναυαρχὶς, ἐκαλεῖτο μὲν Ἀντωνιάς· σημεῖον δὲ περὶ αὐτὴν δεινὸν ἐφάνη. χελιδόνες γὰρ ὑπὸ τὴν πρύμναν ἐνεόττευσαν· ἕτεραι δὲ ἐπελθοῦσαι καὶ ταύτας ἐξήλασαν, καὶ τὰ νεόττια διέφθειραν.

Συνιόντων δὲ πρὸς τὸν πόλεμον, Ἀντωνίῳ μὲν ἦσαν αἱ μάχιμοι νῆες οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων, ἐν αἷς ὀκτήρεις πολλαὶ καὶ δεκήρεις κεκοσμημέναι σοβαρῶς καὶ πανηγυρικῶς· στρατοῦ δὲ μυριάδες δέκα, δισχίλιοι δὲ ἱππεῖς ἐπὶ μυρίοις. βασιλεῖς δὲ ὑπήκοοι συνεμάχουν, Βόκχος ὁ Λιβύων, καὶ Ταρκόνδημος ὁ τῆς ἄνω Κιλικίας, καὶ Καππαδοκίας μὲν Ἀρχέλαος, Παφλαγονίας δὲ Φιλάδελφος, Κομμαγηνῆς δὲ Μιθριδάτης, Ἀδάλλας δὲ, Θρᾳκης. οὗτοι μὲν αὐτοὶ παρῆσαν. ἐκ δὲ Πόντου Πολέμων στρατὸν ἔπεμπε, καὶ Μάλχος ἐξ Ἀραβίας, καὶ Ἡρώδης ὁ Ἰουδαῖος· ἔτι δὲ Ἀμύντας, ὁ Λυκαόνων καὶ Γαλατῶν βασιλεύς. ἦν δὲ καὶ παρὰ τοῦ Μήδων βασιλέως ἀπεσταλμένη βοήθεια. Καίσαρι δὲ νῆες ἦσαν πρὸς ἀλκὴν πεντήκοντα καὶ διακόσιαι, στρατοῦ δὲ ὀκτὼ μυριάδες, ἱππεῖς δὲ παραπλήσιοι τὸ πλῆθος τοῖς πολεμίοις. ἦρχον δὲ, Ἀντώνιος μὲν τῆς ἀπ' Εὐφράτου καὶ Ἀρμενίας μέχρι πρὸς τὸν Ἰόνιον καὶ Ἰλλυριούς· Καῖσαρ δὲ ἀπ' Ἰλλυριῶν τῆς ἐπὶ τὸν ἑσπέριον Ὠκεανὸν καθηκούσης, καὶ τῆς ἀπ' Ὠκεανοῦ πάλιν ἐπὶ τὸ Τυρρηνικὸν καὶ Σικελικὸν πέλαγος. Λιβύης δὲ, τὴν Ἰταλίαν καὶ Γαλατίαν καὶ Ἰβηρίαν μέχρι στηλῶν Ἡρακλείων ἀντιπαρήκουσαν εἶχε Καῖσαρ· τὰ δὲ ἀπὸ Κυρήνης μέχρις Αἰθιοπίας, Ἀντώνιος.

Οὕτω

Eumenis quoque & Attali colossos inscriptione Antonios Athenis irruens, solos ex multis prostravit. Navis Cleopatræ regia Antonias appellata fuit. Ostentum in ea mirum accidit. Hirundines nidulatæ fuerant sub puppi. Aliæ vero involantes & has exegerunt & pullos perdiderunt.

Postquam ad bellum congressi sunt, habuit Antonius naves bellicas non minus quingentas, in quibus octo & decem ordinum frequentes erant, superbe & ad triumphum exornatæ; peditum centum millia, duodecim equitum. Reges ei parentes in auxiliis erant Bocchus Africæ, Tarcondemus superioris Ciliciæ, Cappadociæ Archelaus, Paphlagoniæ Philadelphus, Commagenæ Mithridates, Adallas Thraciæ. Hi interfuerunt bello. Ex Ponto Polemon auxilia misit, Manchus item ex Arabia, & Herodes Judæus: adhæc Amyntas Lycaonum & Galatiæ rex. A Medorum etiam rege submissa auxilia. Cæsari naves fuerunt bellicæ ducentæ & quinquaginta, octoginta millia peditum, totidem equitum quot hostibus. Imperabat Antonius ab Euphrate & Armenia usque ad mare Ionium & Illyricum: Cæsar ab Illyrico toti tractui qui ad Oceanum occidentalem pertinet, ab Oceano rursus ad Tuscum & Siculum pelagus. Africam, qua Italiæ, Galliæ, & Hispaniæ ad columnas Herculis usque obvertitur, Cæsar tenebat: reliquum a Cyrenis Æthiopia tenus Antonius.

Usque

Οὕτω δ' ἄρα προσθήκη τῆς γυναικὸς ἦν, ὥστε τῷ πεζῷ πολὺ διαφέρων, ἐβούλετο τοῦ ναυτικοῦ τὸ κράτος εἶναι διὰ Κλεοπάτραν· καὶ ταῦτα, πληρωμάτων ἀπορίᾳ συναρπαζομένους ὁρῶν ὑπὸ τῶν τριηράρχων ἐκ τῆς πολλὰ δὴ τλάσης Ἑλλάδος ὁδοιπόρους, ὀνηλάτας, θεριστὰς, ἐφήβους· καὶ οὐδὲ οὕτω πληρουμένας τὰς ναῦς, ἀλλὰ τὰς πλείστας ἀποδεεῖς καὶ μοχθηρῶς πλεούσας. Καῖσαρ δὲ οὐ πρὸς ὕψος οὐδὲ ὄγκον ἐπιδεικτικῶς πεπηγυίαις ναυσὶν, εὐστρόφοις δὲ καὶ ταχείαις καὶ πεπληρωμέναις ἀκριβῶς ἐξηρτυμένος, ἐν Τάραντι καὶ Βρεντησίῳ συνέχων τὸ ναυτικὸν, ἔπεμπε πρὸς Ἀντώνιον, ἀξιῶν μὴ διατρίβειν τὸν χρόνον, ἀλλ' ἔρχεσθαι μετὰ τῶν δυνάμεων· αὐτὸς δὲ τῷ μὲν στόλῳ παρέξειν ὅρμους ἀκωλύτως καὶ λιμένας, ὑποχωρήσειν δὲ τῷ πεζῷ τῆς Ἰταλίας, ἵππου δρόμον ἀπὸ θαλάσσης, μέχρις ἂν ἀσφαλῶς ἀποβῇ καὶ στρατοπεδεύσηται. τούτοις ἀντικομπάζων Ἀντώνιος, αὐτὸν μὲν εἰς μονομαχίαν προὐκαλεῖτο, καίπερ ὢν πρεσβύτερος· εἰ δὲ φεύγοι τοῦτο, περὶ Φάρσαλον ἠξίου τοῖς στρατεύμασιν, ὡς πάλαι Καῖσαρ καὶ Πομπήϊος, διαγωνίσασθαι. φθάνει δὲ Καῖσαρ, Ἀντωνίου περὶ τὸ Ἄκτιον ὁρμοῦντος ἐν ᾧ τόπῳ νῦν ἡ Νικόπολις ἵδρυται, διαλαβὼν τὸν Ἰόνιον, καὶ τῆς Ἠπείρου χωρίον, ὃ Τορύνη καλεῖται, καταλαβών. θορυβουμένων δὲ τῶν περὶ τὸν Ἀντώνιον (ὑστέρει γὰρ ὁ πεζὸς αὐτοῖς) ἡ μὲν Κλεοπάτρα σκώπτουσα, Τί δεινὸν, ἔλεγεν, εἰ Καῖσαρ ἐπὶ τῇ τορύνῃ κάθηται;

Ἀντώνιος δὲ ἅμα ἡμέρᾳ τῶν πολεμίων ἐπιπλεόντων, φοβηθεὶς μὴ τῶν ἐπιβατῶν ἐρήμους ἕλωσι τὰς ναῦς, τοὺς μὲν ἐρέτας ὁπλίσας ἐπὶ τῶν καταστρωμάτων

Usque adeo vero appendix erat hic fœminæ, ut quum peditatu longe præstaret, Cleopatræ gratia robur poneret omne in classe; idque quum videret sociorum navalium inopia a præfectis navium corripi ex plurima jam passa Græcia viatores, agasones, messores, adolescentulos, ac ne ita quidem compleri naves, sed plerasque manere vacuas, & male ad navigandum instructas. Cæsar, non ad altitudinis vel molis ostentationem pompose ædificatis navibus, sed agilibus, expeditis, & egregie completis instructus, Tarenti & Brundusii classem habebat. Hic misit ad Antonium postulatum ne tempus tereret, sed admoveret copias, classi se stationes securas & portus præbiturum, terrestribus copiis de continente Italiæ concessurum equi curriculum a mari, quoad tuto descendisset & castra locasset. Antonius contra jactabundus provocavit eum, ut solus secum, licet ætate ipse foret gravior, congrederetur. Quod si declinaret, in campis Pharsalicis poposcit, sicut pridem Cæsar & Pompeius, signa ut secum conferret. Prævertit autem Cæsar, dum apud Actium in statione est Antonius quo loco nunc est Nicopolis condita, transmisso mari Ionio oppidum Epiri, quæ Toryne vocatur, occupare. Tumultuantibus hic illis qui erant circa Antonium, (nam pedestres copiæ eorum nondum aderant) irridens Cleopatra, Quid miri est, inquit, si in Toryne considet Cæsar?

Antonius invehentibus prima luce hostibus, timens ne inanes propugnatoribus naves caperent, ad speciem instruxit in tabulatis

6 remi-

στρωμάτων παρέταξεν ὄψεως ἕνεκα, τοὺς δὲ ταρσοὺς τῶν νεῶν ἐγείρας καὶ πτερώσας, ἑκατέρωθεν ἐν τῷ στόματι περὶ τὸ Ἄκτιον ἀντιπρώρους συνεῖχεν, ὡς ἐνήρεις καὶ παρεσκευασμένας ἀμύνεσθαι. καὶ Καῖσαρ μὲν οὕτω καταστρατηγηθεὶς ἀπεχώρησεν. ἔδοξε δὲ καὶ τὸ ὕδωρ ἀμηχάνως ἐρύμασί τισιν ἐμπεριλαβὼν, ἀφελέσθαι τοὺς πολεμίους, τῶν ἐν κύκλῳ χωρίων ὀλίγον καὶ πονηρὸν ἐχόντων. εὐγνωμόνως δὲ καὶ Δομιτίῳ προσηνέχθη παρὰ τὴν Κλεοπάτρας γνώμην. ἐπεὶ γὰρ ἐκεῖνος ἤδη πυρέττων εἰς μικρὸν ἐμβὰς ἀκάτιον, πρὸς Καίσαρα μετέστη, βαρέως ἐνεγκὼν ὁ Ἀντώνιος, ὅμως πᾶσαν αὐτῷ τὴν ἀποσκευὴν μετὰ τῶν φίλων καὶ τῶν θεραπόντων ἀπέπεμψε. καὶ Δομίτιος μὲν, ὥσπερ ἐπὶ τῷ μὴ λαθεῖν τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ καὶ προδοσίαν μεταβαλλόμενος, εὐθὺς ἐτελεύτησεν· ἐγένοντο δὲ καὶ βασιλέων ἀποστάσεις, Ἀμύντου καὶ Δηιοτάρου πρὸς Καίσαρα. τὸ δὲ ναυτικὸν ἐν παντὶ δυσπραγοῦν, καὶ πρὸς ἅπασαν ὑστερίζον βοήθειαν, αὖθις ἠνάγκαζε τῷ πεζῷ προσέχειν τὸν Ἀντώνιον. ἔσχε δὲ καὶ Κανίδιον τὸν ἄρχοντα τοῦ πεζοῦ μεταβολὴ γνώμης παρὰ τὰ δεινά· καὶ συνεβούλευε Κλεοπάτραν μὲν ἀποπέμπειν, ἀναχωρήσαντα δὲ εἰς Θρᾴκην ἢ Μακεδονίαν, πεζομαχίᾳ κρῖναι. καὶ γὰρ Δικόμης ὁ Γετῶν βασιλεὺς ὑπισχνεῖτο πολλῇ στρατιᾷ βοηθήσειν· οὐκ εἶναι δὲ αἰσχρὸν εἰ Καίσαρι γεγυμνασμένῳ περὶ τὸν Σικελικὸν πόλεμον ἐκστήσονται τῆς θαλάσσης, ἀλλὰ δεινὸν εἰ τῶν πεζῶν ἀγώνων ἐμπειρότατος ὢν Ἀντώνιος, οὐ χρήσεται ῥώμῃ καὶ παρασκευῇ τοσούτων ὁπλιτῶν, εἰς ναῦς διανέμων καὶ καταναλίσκων τὴν δύναμιν. οὐ μὴν ἀλλὰ ἐξενίκησε Κλεοπάτρα διὰ τῶν νεῶν κριθῆναι τὸν πόλεμον, ἤδη πρὸς φυγὴν ὁρῶσα,

καὶ

remiges armatos, remos erigi & ſuſpendi ex utroque navium latere præcepit, atque ita in faucibus portus ad Actium obverſas in hoſtem continuit, quaſi inſtructas remigio & paratas ad confligendum. Ita deluſus Cæſar retro abiit. Aquam inſuper magna ſolertia operibus complexus intercepit hoſtibus, quum loca illa circa paucam & vitioſam haberent. Generoſe item egit contra Cleopatræ ſententiam cum Domitio. Quum enim febre jam correptus ille minutum acatium conſcendiſſet, atque ad Cæſarem tranſiſſet, etſi graviter tulit id Antonius, miſit ei tamen omnia impedimenta cum amicis & ſervis. Domitius vero, tanquam pœniteret eum quod perfidia ſua & proditio non eſſet clam, illico exſpiravit. Deſciverunt reges quoque Amyntas & Deiotarus ad Cæſarem. Quia vero claſſis Antonii nihil proſpere gerebat, neque ad rem ullam mature occurrebat, ſubactus eſt iterum terreſtres copias reſpicere. Canidius quoque, qui præerat legionibus, ſub ipſum diſcrimen mutata ſententia, autor fuit ut Cleopatram remitteret, recedenſque in Thraciam vel Macedoniam decerneret terreſtri Marte. Quippe Getarum rex Dicomes, magna manu oſtendebat ſe ei ſubventurum. Neque vero eſſe infame, ſi exercitato bello Siculo Cæſari mari cederet, ſed abſurdum ſi terreſtrium certaminum Antonius periτiſſimus, tot legionum non uteretur robore & apparatu, ſed diſtraheret & abſumeret in claſſem vires. Verum enimvero evicit Cleopatra, claſſe ut bellum decerneretur, circumſpiciens jam tum ſugam,

com-

καὶ τιθέμενον τὰ καθ' ἑαυτὸν οὐχ ὅπου πρὸς τὸ νικᾶν ἔσται χρήσιμος, ἀλλὰ ὅθεν ἄπεισι ῥᾷστα, τῶν πραγμάτων ἀπολλυμένων. ἦν δὲ μακρὰ σκέλη κατατείνοντα πρὸς τὸν ναύσταθμον τῆς στρατοπεδείας, δι' ὧν ὁ Ἀντώνιος εἰώθει παριέναι μηδὲν ὑφορώμενος. οἰκέτου δὲ Καίσαρι φράσαντος ὡς δυνατὸν εἴη κατιόντα διὰ τῶν σκελῶν συλλαβεῖν αὐτὸν, ἔπεμψε τοὺς ἐνεδρεύσοντας. οἱ δὲ παρὰ τοσοῦτον ἦλθον, ὥστε συναρπάσαι τὸν προηγούμενον αὐτοῦ, προεξαναστάντες· αὐτὸς δὲ δρόμῳ μόλις ὑπεξέφυγεν.

Ὡς δὲ ναυμαχεῖν ἐδέδοκτο, τὰς μὲν ἄλλας ἐνέπρησεν ναῦς πλὴν ἑξήκοντα τῶν Αἰγυπτίων· τὰς δὲ ἀρίστας καὶ μεγίστας ἀπὸ τριήρους μέχρι δεκήρους ἐπλήρου, δισμυρίους ἐμβιβάζων ὁπλίτας, καὶ δισχιλίους τοξότας. ἔνθα πεζομάχον ἄνδρα τῶν ταξιαρχῶν λέγουσι, παμπόλλους ἠγωνισμένον ἀγῶνας Ἀντωνίῳ, καὶ κατατετριμμένον τὸ σῶμα, τοῦ Ἀντωνίου παριόντος ἀνακλαύσασθαι, καὶ εἰπεῖν, Ὦ αὐτοκράτορ, τί τῶν τραυμάτων τούτων ἢ τοῦ ξίφους καταγνοὺς, ἐν ξύλοις πονηροῖς ἔχεις τὰς ἐλπίδας; Αἰγύπτιοι καὶ Φοίνικες ἐν θαλάσσῃ μαχέσθωσαν, ἡμῖν δὲ γῆν δὸς ἐφ' ἧς εἰώθαμεν ἑστῶτες ἀποθνήσκειν, ἢ νικᾶν τοὺς πολεμίους. πρὸς ταῦτα μηδὲν ἀποκρινάμενος, ἀλλὰ τῇ χειρὶ καὶ τῷ προσώπῳ μόνῳ οἷον ἐγκελευσάμενος τὸν ἄνδρα θαρρεῖν, παρῆλθεν, οὐ χρηστὰς ἔχων ἐλπίδας· ὅς γε καὶ τοὺς κυβερνήτας τὰ ἱστία βουλομένους ἀπολιπεῖν, ἠνάγκασεν ἐμβαλέσθαι καὶ κομίζειν, λέγων ὅτι δεῖ μηδένα φεύγοντα τῶν πολεμίων διαφυγεῖν.

Ἐκεί-

componenſque res ſuas, non ubi ad victoriam conſuleret, ſed unde expediret fugam rebus perditis quam facillime. Longa brachia erant caſtrorum ad ſtationem claſſis pertinentia, qua tranſire Antonius ſine ulla ſolebat ſuſpicione. Cæſar autem a ſervo edoctus poſſe illum per brachia deſcendentem occupari, ſummiſit ſubſeſſores. Illi tantulo modo maturius exſurrexerunt, ut corripuerint illum qui antecedebat Antonium, atque ipſe curſu ægre effugerit.

Poſtquam decernere deliberatum eſt prœlio navali, reliquas naves extra ſexaginta Ægyptias concremaverunt. Optimas quaſque & ampliſſimas a triremi uſque ad decem ordinum naves complevit, iiſque impoſuit viginti millia peditum & duo ſagittariorum. Ibi quendam ordinum ductorem pedeſtrium certaminum ſcientem, qui complura prœlia ſub Antonio decertaverat, corpuſque cicatricibus habebat conciſum, Antonio præſenti ferunt ejulantem dixiſſe, Quid, imperator, hiſce diffiſus vulneribus & gladiis ſpem tuam profligatis in lignis reponis? Ægyptii & Phœnices in mari prœlientur: nobis permitte terram, in qua aſſuevimus ſtantes occumbere, vel vincere hoſtes. Ad ea nihil reſpondit, manu tantum & vultu quaſi excitans eum ut bono animo eſſet, præteriit omni bona ſpe depoſita. Nempe gubernatores vela, quum ea vellent relinquere, imponere in naves & portare ſecum coegit, addens faciendum ne quis hoſtium fuga evadat.

At

Ἐκείνην μὲν οὖν τὴν ἡμέραν καὶ τρεῖς τὰς ἐφεξῆς μεγάλῳ πνεύματι κυμανθὲν τὸ πέλαγος τὴν μάχην ἀπέσχε, πέμπτῃ δὲ νηνεμίας καὶ γαλήνης ἀκλύστου γενομένης συνῄεσαν· Ἀντώνιος μὲν, τὸ δεξιὸν κέρας ἔχων καὶ Ποπλικόλας· Κοίλιος δὲ, τὸ εὐώνυμον· ἐν μέσῳ δὲ Μάρκος Ὀκτάβιος, καὶ Μάρκος Ἰνστήϊος. Καῖσαρ δ' ἐπὶ τοῦ εὐωνύμου τάξας Ἀγρίππαν, αὑτῷ τὸ δεξιὸν κατέλιπε. τῶν δὲ πεζῶν, τὸν μὲν Ἀντωνίου, Κανίδιος· τὸν δὲ Καίσαρος, Ταῦρος ἐπὶ τῆς θαλάττης παρατάξαντες ἡσύχαζον. αὐτῶν δὲ τῶν ἡγεμόνων, Ἀντώνιος μὲν ἐπεφοίτα πανταχόσε κωπήρει, τοὺς στρατιώτας παρακαλῶν ὑπὸ βρίθους τῶν νεῶν, ὥσπερ ἐκ γῆς ἑδραίους μάχεσθαι, τοῖς δὲ κυβερνήταις διακελευόμενος, ὥσπερ ὁρμούσαις ἀτρέμα ταῖς ναυσὶ δέχεσθαι τὰς ἐμβολὰς τῶν πολεμίων, τὴν περὶ τὸ στόμα δυσχωρίαν φυλάττοντας. Καίσαρι δὲ λέγεται μὲν ἔτι σκότους ἀπὸ τῆς σκηνῆς κύκλῳ περιιόντι πρὸς τὰς ναῦς ἄνθρωπος ἐλαύνων ὄνον ἀπαντῆσαι. πυθομένῳ δὲ τοὔνομα, γνωρίσας αὐτὸν, εἰπεῖν, ἐμοὶ μὲν Εὔτυχος ὄνομα, τῷ δὲ ὄνῳ, Νίκων. διὸ καὶ τοῖς ἐμβόλοις τὸν τόπον κοσμῶν ὕστερον, ἔστησε χαλκοῦν ὄνον καὶ ἄνθρωπον. ἐπιδὼν δὲ τὴν ἄλλην παράταξιν, ἐν πλοίῳ πρὸς τὸ δεξιὸν κομισθεὶς, ἐθαύμασεν ἀτρεμοῦντας ἐν τοῖς στενοῖς τοὺς πολεμίους. ἡ γὰρ ὄψις ἦν τῶν νεῶν ἐπ' ἀγκύραις ὁρμουσῶν. καὶ τοῦτο μέχρι πολλοῦ πεπεισμένος, ἀνεῖχε τὰς ἑαυτοῦ, περὶ ὀκτὼ στάδια τῶν ἐναντίων ἀφεστώσας. ἕκτη δὲ ἦν ὥρα, καὶ πνεύματος αἰρομένου πελαγίου, δυσανασχετοῦντες οἱ Ἀντωνίου πρὸς τὴν διατριβὴν, καὶ τοῖς ὕψεσι καὶ μεγέθεσι τῶν οἰκείων νεῶν πεποιθότες, ὡς ἀπροσμάχοις,

At illo die & proximis tribus grandi vento fluctuans mare prœlium interpellavit. Quinto die cœlo sereno & tranquillo mari concurrere. Antonius cum Poplicola in dextro cornu egit, in sinistro Cœlius, mediam aciem M. Octavius & M. Justeius obtinuere. Cæsar sinistro præfecit Agrippam, dextrum ipse retinuit. Copias Antonii terrestres Canidius, Cæsaris Taurus in littore instructas quietas tenuere. Quod duces ipsos spectat: Antonius actuaria navi circumvectus & adhortatus est milites, monens ut ob navium pondus velut in solo stabiles pugnarent. Gubernatoribus imperavit ut quasi in ancoris stantibus navibus, nihil se moventes incursum hostium exciperent, declinarentque iniquitatem loci in faucibus portus. Cæsari memorant, tenebris adhuc quum egressus tabernaculo esset, in orbem circumeunti ad lustrandam classem, hominem quendam qui agebat asinum occurrisse: nomen quærenti, quum eum cognosceret, respondisse hominem, Eutycho mihi nomen est; asino, Niconi. Unde locum illum rostris navium post exornans, asini & hominis illius statuam ex ære posuit. Contemplatus reliquam aciem & navigio ad dextrum cornu vectus, quiescentes in angustiis miratus est hostes. Siquidem stantium in ancoris erat navium species, idque diu credens sustinuit suas, quæ octo stadiis ab hostibus aberant. Jam hora erat sexta, quum vento ex alto increbrescente cunctationem moleste ferentes Antonii milites, naviumque suarum freti fastigio & amplitudine, tanquam non expugnari

χοις, τὸ εὐώνυμον ἐκίνησαν. ἰδὼν δὲ Καῖσαρ ἥσθη, καὶ πρύμναν ἐκρούσατο τῷ δεξιῷ, βουλόμενος ἔτι μᾶλλον ἐκ τοῦ κόλπου καὶ τῶν στενῶν ἔξω τοὺς πολεμίους ἐπισπάσασθαι, καὶ περιπλέων εὐήρεσι σκάφεσι τοῖς ἑαυτοῦ συμπλέκεσθαι πρὸς τὰς ναῦς ὑπὸ ὄγκου καὶ πληρωμάτων ὀλιγότητος ἀργὰς καὶ βραδείας.

Ἀρχομένου δὲ τοῦ ἀγῶνος ἐν χερσὶν εἶναι, ἐμβολαὶ μὲν οὐκ ἦσαν, οὐδὲ ἀναρρήξεις νεῶν· τῶν μὲν Ἀντωνίου διὰ βάρος ῥύμην οὐκ ἐχουσῶν, ἣ μάλιστα ποιεῖ τὰς τῶν ἐμβολῶν πληγὰς ἐνεργούς· τῶν δὲ Καίσαρος οὐ μόνον ἀντιπρώρων συμφέρεσθαι πρὸς χαλκώματα στερεὰ καὶ τραχέα φυλαττομένων, ἀλλὰ μηδὲ κατὰ πλευρὰν ἐμβολὰς διδόναι θαρρούντων. ἀπεθραύοντο γὰρ τὰ ἔμβολα ῥᾳδίως ᾗ προσπέσειε σκάφεσι τετραγώνων ξύλων μεγάλων σιδήρῳ συνηρμοσμένων πρὸς ἄλληλα δεδεμένοις. ἦν οὖν πεζομαχίᾳ προσφερὴς ὁ ἀγών· τὸ δὲ ἀληθέστερον εἰπεῖν, τειχομαχίᾳ. τρεῖς γὰρ ἅμα καὶ τέσσαρες περὶ μίαν τῶν Ἀντωνίου συνείχοντο, γέρροις καὶ δόρασι καὶ κοντοῖς χρωμένων καὶ πυρβόλοις· οἱ δὲ Ἀντωνίου καὶ καταπέλταις ἀπὸ ξυλίνων πύργων ἔβαλλον. Ἀγρίππου δὲ θάτερον κέρας εἰς κύκλωσιν ἐκτείνοντος, ἀντανάγειν Ποπλικόλας ἀναγκαζόμενος, ἀπερρήγνυτο τῶν μέσων. θορυβουμένων δὲ τούτων καὶ συμπλεκομένων τοῖς περὶ τὸν Ἀρρούντιον, ἀκρίτου δὲ καὶ κοινῆς ἔτι τῆς ναυμαχίας συνεστώσης, αἰφνίδιον αἱ Κλεοπάτρας ἑξήκοντα νῆες ὤφθησαν αἰρόμεναι πρὸς ἀπόπλουν τὰ ἱστία, καὶ διὰ μέσου φεύγουσαι τῶν μαχομένων· ἦσαν γὰρ ὀπίσω τεταγμέναι τῶν μεγάλων, καὶ διεκπίπ-

τουσαι

ri poterant, sinistrum cornu moverunt. Id Cæsar contemplatus exultavit, navesque in dextro cornu inhibuit, quo magis ac magis ex sinu & angustiis eliceret hostem, & circumvectus navigiis suis expeditis dimicaret cum navibus ob molem & sociorum navalium paucitatem ignavis & segnibus.

Ubi ad manus ventum est, haud datæ impressiones fuerunt neque irruptiones navium, quod naves Antonii non valerent ob pondus cum impetu ferri, unde redduntur potissimum impressionum ictus validi: Cæsaris vero naves, non tantum ne infestæ fronte cum rostris committerentur firmis & asperis, vitarent, sed ne incursum quidem facere auderent in latus; quando comminuebantur facile rostra earum, qua in naves impingebant tignis ingentibus quadratis, quæ colligata inter se ferro erant, compactas. Erat igitur assimile pedestri prœlio certamen, aut, ut verius dicam, murorum oppugnationi. Simul enim tres aut quatuor unam Antonii cingebant, tragulisque & lanceis & contis & telis ignitis pugnabant. Antoniani ingerebant etiam catapultis ex turribus ligneis tela. Porrigente ad circundandos hostes alterum cornu Agrippa, expandere contra Poplicola suos coactus, a media acie sua est divulsus. Tumultuante hac, ac cum Arruntio dimicante, nondum autem decreto sed communi adhuc marte, repente sexaginta Cleopatræ naves conspectæ vela ad discessum in altum dare, ac per medios fugam arripere pugnantes: nam magnis navibus locati a tergo fuerant, perrum-

τουσαν ταραχὴν ἐποίουν. οἱ δὲ ἐναντίοι θαυμάζοντες ἐθεῶντο, τῷ πνεύματι χρωμένας ὁρῶντες ἐπεχούσας πρὸς τὴν Πελοπόννησον. ἔνθα δὴ φανερὸν αὐτὸν Ἀντώνιος ἐποίησεν οὔτε ἄρχοντος, οὔτε ἀνδρὸς, οὔτε ὅλως ἰδίοις λογισμοῖς διοικούμενον· ἀλλ', ὅπερ τις παίζων εἶπε, τὴν ψυχὴν τοῦ ἐρῶντος ἐν ἀλλοτρίῳ σώματι ζῆν, ἑλκόμενος ὑπὸ τῆς γυναικὸς, ὥσπερ συμπεφυκὼς καὶ συμμεταφερόμενος. οὐ γὰρ ἔφθη τὴν ἐκείνης ἰδὼν ναῦν ἀποπλέουσαν, καὶ πάντων ἐκλαθόμενος, καὶ προδοὺς καὶ ἀποδρὰς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ μαχομένους καὶ θνήσκοντας, εἰς πεντήρη μετεμβὰς, Ἀλεξάνδρου τοῦ Σύρου καὶ Σκελλίου μόνων αὐτῷ συνεμβάντων, ἐδίωκε τὴν ἀπολωλεκυῖαν ἤδη καὶ προσαπολοῦσαν αὐτόν.

Ἐκείνη δὲ γνωρίσασα σημεῖον ἀπὸ τῆς νεὼς ἀνέσχε· καὶ προσενεχθεὶς οὕτω καὶ ἀναληφθεὶς, ἐκείνην μὲν οὔτε εἶδεν, οὔτε ὤφθη· παρελθὼν δὲ μόνος εἰς πρῶραν, ἐφ' αὑτοῦ ἐκάθητο σιωπῇ, ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἐχόμενος τῆς κεφαλῆς. ἐν τούτῳ δὲ λιβυρνίδες ὤφθησαν διώκουσαι παρὰ Καίσαρος· ὁ δὲ ἀντίπρωρον ἐπιστρέφειν τὴν ναῦν κελεύσας, τὰς μὲν ἄλλας ἀνέστειλεν· Εὐρυκλῆς δ' ὁ Λάκων ἐνέκειτο σοβαρὸς, λόγχην τινὰ κραδαίνων ἀπὸ τοῦ καταστρώματος, ὡς ἀφήσων εἰς αὐτόν. ἐπιστάντος δὲ τῇ πρώρᾳ τοῦ Ἀντωνίου, καὶ, Τίς οὗτος, εἰπόντος, ὁ διώκων Ἀντώνιον; Ἐγὼ, εἶπεν, Εὐρυκλῆς ὁ Λαχάρους, τῇ Καίσαρος τύχῃ τὸν τοῦ πατρὸς ἐκδικῶν θάνατον. ὁ δὲ Λαχάρης ὑπ' Ἀντωνίου λῃστείας αἰτίᾳ περιπεσὼν ἐπελεκίσθη. πλὴν οὐκ ἐνέβαλεν ὁ Εὐρυκλῆς εἰς τὴν Ἀντωνίου ναῦν, ἀλλὰ τὴν ἑτέραν τῶν ναυαρχίδων (δύο γὰρ ἦσαν)

rumpentesque tumultum cierunt. Hostes obstupefacti petentes viderunt secundo vento Peloponnesum. Hic vero patefecit se Antonius nec ducis nec viri nec omnino suo duci consilio, sed (quod ludens quispiam dixit, amantis animam in alieno vivere corpore) raptus a fœmina est, ut si conglutinatus ei foret, unaque moveretur cum ea. Nam simul atque navem contemplatus est illius vela facientem, omnium oblitus, proditis & desertis illis qui pro ipso certabant atque animam profundebant, conscendit quinqueremem, Alexandro Syro & Scellio solis comitibus, sequutusque est illam perditam jam & perdituram insuper ipsum.

Illa percipiens eum venire, signum sustulit ex navi. Ita ad eam Antonius delatus & acceptus navi, neque aspexit illam neque aspectus est ab illa. Solitarius transiit in proram, atque ibi tacitus cogitabundusque consedit, ambabus manibus caput tenens. Interea Liburnicæ Cæsaris quæ insequebantur eum, in conspectu fuere. Antonius jusso obversam circumagi navem, cæteras repulit: Eurycles vero Lacon ferox institit, lanceam ex tabulatis navis minitabundus vibrans, tanquam illum petiturus. Consistente in prora Antonio, & quærente quisnam est hic, Antonium qui consectatur? Ego, inquit, Eurycles Lacharis filius, Cæsaris fortuna patris mei persequens necem. Fuerat Lachares ob latrocinii crimen ab Antonio securi percussus. Neque tamen irruptionem dedit in navem Antonii Eurycles: sed alteram prætoriam (duæ enim erant)

ἦσαν) τῷ χαλκώματι πατάξας περιερρόμβησε, καὶ ταύτην τε πλαγίαν περιπεσοῦσαν εἷλε, καὶ τῶν ἄλλων μίαν, ἐν ᾗ πολυτελεῖς σκευαὶ τῶν περὶ δίαιταν ἦσαν. ἀπαλλαγέντος δὲ τούτου, πάλιν ὁ Ἀντώνιος εἰς τὸ αὐτὸ σχῆμα καθεὶς ἑαυτόν, ἡσυχίαν ἦγε· καὶ τρεῖς ἡμέρας καθ᾽ ἑαυτὸν ἐν πρώρᾳ διαιτηθείς, εἴθ᾽ ὑπὸ ὀργῆς, εἴτε αἰδούμενος ἐκείνην, Ταινάρῳ προσέσχεν. ἐνταῦθα δὲ αὐτοὺς αἱ συνήθεις γυναῖκες πρῶτον μὲν εἰς λόγους ἀλλήλοις συνήγαγον, εἶτα συνδειπνεῖν καὶ συγκαθεύδειν ἔπεισαν. ἤδη δὲ καὶ τῶν στρογγύλων πλοίων οὐκ ὀλίγα, καὶ τῶν φίλων τινὲς ἐκ τῆς τροπῆς ἠθροίζοντο πρὸς αὐτούς, ἀγγέλλοντες ἀπολωλέναι τὸ ναυτικόν, οἴεσθαι δὲ τὸ πεζὸν συνεστάναι. Ἀντώνιος δὲ πρὸς μὲν Κανίδιον ἀγγέλους ἔπεμψεν, ἀναχωρεῖν διὰ Μακεδονίας εἰς Ἀσίαν τῷ στρατῷ κατὰ τάχος κελεύων, αὐτὸς δὲ μέλλων ἀπὸ Ταινάρου πρὸς τὴν Λιβύην διαίρειν, ὁλκάδα μίαν πολὺ μὲν νόμισμα, πολλοῦ δὲ ἀξίας ἐν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ κατασκευὰς τῶν βασιλικῶν κομίζουσαν ἐξελόμενος, τοῖς φίλοις ἐπέδωκε, κοινῇ νείμασθαι καὶ σώζειν ἑαυτοὺς κελεύσας. ἀρνουμένους δὲ καὶ κλαίοντας εὐμενῶς πάνυ καὶ φιλοφρόνως παραμυθησάμενος καὶ δεηθείς, ἀπέστειλε γράψας πρὸς Θεόφιλον τὸν ἐν Κορίνθῳ διοικητήν, ὅπως ἀσφάλειαν ἐκπορίσῃ, καὶ ἀποκρύψῃ τοὺς ἄνδρας, ἄχρις ἂν ἱλάσασθαι Καίσαρα δυνηθῶσιν. οὗτος ἦν Θεόφιλος Ἱππάρχου πατὴρ τοῦ πλεῖστον παρὰ Ἀντωνίῳ δυνηθέντος, πρώτου δὲ πρὸς Καίσαρα τῶν ἀπελευθέρων μεταβαλομένου, καὶ κατοικήσαντος ὕστερον ἐν Κορίνθῳ.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ κατὰ τὸν Ἀντώνιον. ἐν Ἀκτίῳ δὲ πολὺν ὁ στόλος ἀντισχὼν Καίσαρι

erant) rostro percussam contorsit, atque impactam obliquam cepit, simulque ex aliis unam, qua exquisita supellex portabatur. Ut hic abscessit, Antonius eadem componens se figura silentium egit. Postquam tres dies transegit in prora solus, seu ira percitus seu erubescens illam, appulit ad Tænarum. Ibi fœminæ familiares adduxerunt eos primum ad mutua colloquia, deinde ad convivia una ineunda & ad concubitum perpulere. Jam naves onerariæ quoque non paucæ & amici aliquot ex fuga ad eum confluxerunt, profligatam nuntiantes classem, sed terrestres copias arbitrari se constare. Ita Antonius nuntios ad Canidium misit, imperans ut propere per Macedoniam reciperet se cum exercitu in Asiam. A Tænaro in Africam transmissurus, navem unam onerariam magna pecuniæ vi, magni pretii etiam aureo & argenteo instrumento regio onustam selegit, donavitque amicis, jubens ut ea partirentur inter se & saluti suæ prospicerent. Abnuentes flentesque sane quam placide & humaniter consolatus, precatusque ut reciperent se, dimisit, scriptis ad Theophilum procuratorem suum Corinthi literis, ut securitatem expediret illis, absconderetque eos, quoad placare Cæsarem quivissent. Hic fuit Theophilus Hipparchi pater, ejus cujus fuit autoritas apud Antonium maxima, & primus ad Cæsarem ex libertis ejus defecit, ac domicilium suum post contulit Corinthum.

Hoc in statu res erant Antonii. Ad Actium quum classis Antonii diu fuisset Cæsari

Καίσαρι χρόνῳ, καὶ μέγιστα βλαβεῖς ὑπὸ τοῦ κλύδωνος ὑψηλοῦ κατὰ πρῷραν ἱσταμένου, μόλις ὥρας δεκάτης ἀπεῖπε. καὶ νεκροὶ μὲν οὐ πλείους ἐγένοντο πεντακισχιλίων, ἑάλωσαν δὲ τριακόσιαι νῆες, ὡς αὐτὸς ἀνέγραψε Καῖσαρ. ᾔσθοντο δὲ οἱ πολλοὶ πεφευγότος Ἀντωνίου, καὶ τοῖς πυνθανομένοις τὸ πρῶτον ἄπιστος ἦν ὁ λόγος, εἰ δέκα καὶ ἐννέα τάγματα πεζῶν ἀηττήτων, καὶ δισχιλίους ἐπὶ μυρίοις ἱππεῖς ἀπολιπὼν οἴχεται, καθάπερ οὐ πολλάκις ἐπ' ἀμφότερα τῇ τύχῃ κεχρημένος, οὐδὲ μυρίων ἀγώνων καὶ πολέμων μεταβολαῖς ἐγγεγυμνασμένος. οἱ δὲ στρατιῶται καὶ πόθον τινὰ καὶ προσδοκίαν εἶχον, ὡς αὐτίκα ποθὲν ἐπιφανησομένου· καὶ τοσαύτην ἐπεδείξαντο πίστιν καὶ ἀρετήν, ὥστε καὶ τῆς φυγῆς αὐτοῦ φανερᾶς γενομένης, ἡμέρας ἑπτὰ συμμεῖναι, περιορῶντες ἀποπρεσβευόμενον αὐτοῖς Καίσαρα. τέλος δὲ τοῦ στρατηγοῦ Κανιδίου νύκτωρ ἀποδράντος, καὶ καταλιπόντος τὸ στρατόπεδον, γενόμενοι πάντων ἔρημοι, καὶ προδοθέντες ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, τῷ κρατοῦντι προσεχώρησαν. ἐκ τούτου Καῖσαρ μὲν ἐπ' Ἀθήνας ἔπλευσε, καὶ διαλλαγεὶς τοῖς Ἕλλησι, τὸν περιόντα σῖτον ἐκ τοῦ πολέμου διένειμε ταῖς πόλεσι πραττούσαις ἀθλίως, καὶ περικεκομμέναις χρημάτων, ἀνδραπόδων, ὑποζυγίων. ὁ γοῦν πρόπαππος ἡμῶν Νίκαρχος διηγεῖτο τοὺς πολίτας ἅπαντας ἀναγκάζεσθαι τοῖς ὤμοις καταφέρειν μέτρημα πυρῶν τεταγμένον ἐπὶ τὴν πρὸς Ἀντίκυραν θάλασσαν, ὑπὸ μαστίγων ἐπιταχυνομένους· καὶ μίαν μὲν οὕτω φορὰν ἐνεγκεῖν, τὴν δὲ δευτέραν ἤδη μεμετρημένοις καὶ μέλλουσιν αἴρεσθαι, νενικημένον Ἀντώνιον ἀγγελθῆναι, καὶ τοῦτο διασῶσαι τὴν πόλιν· εὐθὺς γὰρ τῶν Ἀντωνίου διοικητῶν καὶ στρατιωτῶν φυγόντων, διανείμασθαι τὸν σῖτον αὐτούς. Ἀν-

fari obluctata, atque graviſſime ab inſurgentibus in proram infeſtata fluctibus, tandem hora decima ſuccubuit, neque plus quinque millia cecidere. Naves captæ trecentæ, ut ipſe in commentariis tradidit Cæſar. Haud multi ſenſerant Antonii fugam: atque audientibus res primo viſa incredibilis, novendecim legionibus peditum integrorum adhuc & duodecim millibus equitum relictis capere eum fugam, quaſi non ſubinde ambigua uſus fortuna, neque ſexcentorum certaminum & bellorum fuiſſet vicibus verſatus. Milites ejus in deſiderio quoque & exſpectatione erant mox alicunde appariturum. Tantam autem præſtiterunt ei fidem & virtutem, ut & fuga ejus patefacta cohæſerint diebus ſeptem, miſſoſque ad ſe a Cæſare legatos repudiaverint. Denique ubi dux noctu profugit Canidius, & caſtra reliquit, ab omnibus derelicti, proditique a ducibus ſuis, aggregaverunt ſe ad victorem. Hinc navigavit Cæſar Athenas, ac Græcis placatus, civitatibus afflictis & exutis pecunia ſervitiiſque & jumentis, quod ſupererat ex bello frumentum diſtribuit. Commemorabat proavus noſter Nicarchus, cives noſtros modum præfinitum tritici omnes humeris deferre coactos ad vicinum Anticyræ mare, flagelliſque ad maturandum concitatos, atque unum onus ſic portaſſe, alterum menſum jam ſublaturis victum Antonium allatum fuiſſe, idque conſervaſſe civitatem. Extemplo enim procuratoribus & militibus Antonii fugam arripientibus, frumentum ipſos partitos.

Porro

Ἀντώνιος δὲ Λιβύης ἁψάμενος, καὶ Κλεοπάτραν εἰς Αἴγυπτον ἐκ Παραιτονίου προπέμψας, αὐτὸς ἀπέλαυεν ἐρημίας ἀφθόνου σὺν δυσὶ φίλοις ἀλύων καὶ πλανώμενος, Ἕλληνι μὲν Ἀριστοκράτει ῥητορικῷ, Ῥωμαίῳ δὲ Λουκιλίῳ. περὶ οὗ δι᾽ ἑτέρων γεγράφαμεν, ὡς ἐν Φιλίπποις ὑπὲρ τοῦ διαφυγεῖν Βροῦτον, αὐτὸς αὑτὸν, ὡς δὴ Βροῦτος ὢν, ἐνεχείρισε τοῖς διώκουσι· καὶ διασωθεὶς ὑπ᾽ Ἀντωνίου, διὰ τοῦτο πιστὸς αὐτῷ καὶ βέβαιος ἄχρι τῶν ἐσχάτων καιρῶν παρέμεινεν. ἐπεὶ δὲ καὶ τὴν ἐν Λιβύῃ δύναμιν ὁ πεπιστευμένος ἀπέστησεν, ὁρμήσας ἑαυτὸν ἀνελεῖν, καὶ διακωλυθεὶς ὑπὸ τῶν φίλων, καὶ κομισθεὶς εἰς Ἀλεξάνδρειαν, εὗρε Κλεοπάτραν ἐπιτολμῶσαν ἔργῳ παραβόλῳ καὶ μεγάλῳ. τοῦ γὰρ εἴργοντος ἰσθμοῦ τὴν ἐρυθρὰν ἀπὸ τῆς κατ᾽ Αἴγυπτον θαλάσσης, καὶ δοκοῦντος Ἀσίαν καὶ Λιβύην ὁρίζειν, ᾗ σφίγγεται μάλιστα τοῖς πελάγεσι, καὶ βραχύτερος εὖρός ἐστιν, τριακοσίων σταδίων ὄντων, ἐνεχείρισεν ἄρασα τὸν στόλον, ὑπερνεωλκῆσαι, καὶ καθεῖσα τὰς ναῦς εἰς τὸν Ἀραβικὸν κόλπον μετὰ χρημάτων πολλῶν καὶ δυνάμεως, ἔξω κατοικεῖν, ἀποφυγοῦσα δουλείαν καὶ πόλεμον. ἐπεὶ δὲ τὰς πρώτας ἀνελκομένας τῶν νεῶν οἱ περὶ τὴν Πέτραν Ἄραβες κατέκαυσαν, ἔτι δὲ Ἀντώνιος τὸν ἐν Ἀκτίῳ στρατὸν ᾤετο συμμένειν, ἐπαύσατο, καὶ τὰς ἐμβολὰς ἐφύλαττεν. Ἀντώνιος δὲ τὴν πόλιν ἐκλιπὼν καὶ τὰς μετὰ τῶν φίλων διατριβὰς, οἴκησιν ἔναλον κατεσκεύαζεν αὐτῷ περὶ τὴν Φάρον, εἰς τὴν θάλασσαν χῶμα προβαλών· καὶ διῆγεν αὐτόθι φυγὰς ἀνθρώπων, καὶ τὸν Τίμωνος ἀγαπᾶν καὶ ζηλοῦν βίον ἔφασκεν,

Porro Antonius in Africam delatus, præmiſſa in Ægyptum ex Parætonio Cleopatra, conjecit ſe penitus in ſolitudinem cum duobus amicis palans & vagans, Græco Ariſtocrate rhetore & Lucilio Romano: de quo alio loco ſcripſimus, acie Philippenſi, quo ſpatium haberet Brutus effugiendi, tradidiſſe ſeſe, ut ſi Brutus eſſet, inſequentibus; & quod conſervatus ab Antonio eſſet, fidum ei firmumque uſque ad extrema tempora permanſiſſe. Poſtquam præfectus copiis Africanis deſcivit ab eo, inſtitit ſibi manus inferre: verum interpellatus ab amicis, delatuſque Alexandriam, Cleopatram offendit opus aggreſſam audax & grande. Nempe iſthmum, qui mare rubrum dirimit ab Ægyptio, qui etiam diſtinguere Aſiam & Africam putatur, qua maxime ab utroque ſtringitur pelago & coarctatur, ut non plus trecentis ſtadiis pateat in latum, adorta eſt trajicere claſſem, demiſſiſque in ſinum Arabicum cum magna pecuniæ vi copiis & navibus ſedes quærere remotas, ſervitutem & bellum refugiens. Cæterum quia primas naves quæ ſubvehebantur, Arabes Petræi inflammaverunt, & Antonius exercitum Actiacum exiſtimavit adhuc integrum eſſe, deſtitit cœpto, atque oſtia Nili ſtationibus ſepſit. At Antonius relicta urbe & amicorum conſuetudine, domicilium ſibi in mari ad Pharum exſtruxit projecto in altum aggere, atque ibi extorris ab hominibus egit. Vitam ferebat ſe imitari & æmulari Timonis, quod res ſuæ eodem loco eſ-

σκεν, ὡς δὴ πεπονθὼς ὅμοια· καὶ γὰρ αὐτὸς ἀδικηθεὶς ὑπὸ φίλων καὶ ἀχαριστηθεὶς, διὰ τοῦτο πᾶσιν ἀνθρώποις ἀπιστεῖν καὶ δυσχεραίνειν.

Ὁ δὲ Τίμων ἦν Ἀθηναῖος, ὃς καὶ γέγονεν ἡλικίᾳ μάλιστα κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, ὡς ἐκ τῶν Ἀριστοφάνους καὶ Πλάτωνος δραμάτων λαβεῖν ἐστιν. κωμῳδεῖται γὰρ ἐν ἐκείνοις ὡς δυσμενὴς καὶ μισάνθρωπος· ἐκκλίνων δὲ καὶ διωθούμενος ἅπασαν ἔντευξιν, Ἀλκιβιάδην νέον ὄντα καὶ θρασὺν ἠσπάζετο καὶ κατεφίλει προθύμως. Ἀπημάντου δὲ θαυμάσαντος, καὶ πυνθανομένου τὴν αἰτίαν, φιλεῖν ἔφη τὸν νεανίσκον, εἰδὼς ὅτι πολλῶν Ἀθηναίοις κακῶν αἴτιος ἔσοιτο. τὸν δὲ Ἀπήμαντον μόνον, ὡς ὅμοιον αὐτῷ καὶ ζηλοῦντα τὴν δίαιταν, ἔστιν ὅτε προσίετο· καί ποτε τῆς τῶν χοῶν οὔσης ἑορτῆς, εἱστιῶντο καθ' αὑτοὺς οἱ δύο. τοῦ δ' Ἀπημάντου φήσαντος, Ὡς καλὸν, ὦ Τίμων, τὸ συμπόσιον ἡμῶν; Εἴγε σὺ, ἔφη, μὴ παρῆς. λέγεται δὲ, Ἀθηναίων ἐκκλησιαζόντων, ἀναβὰς ἐπὶ τὸ βῆμα ποιῆσαι σιωπὴν καὶ προσδοκίαν μεγάλην διὰ τὸ παράδοξον· εἶτα εἰπεῖν, Ἔστι μοι μικρὸν οἰκόπεδον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ συκῆ τις ἐν αὐτῷ πέφυκεν, ἐξ ἧς ἤδη συχνοὶ τῶν πολιτῶν ἀπήγξαντο. μέλλων οὖν οἰκοδομεῖν τὸν τόπον, ἐβουλήθην δημοσίᾳ προειπεῖν, ἵνα ἂν ἄρα τινὲς ἐθέλωσιν ὑμῶν, πρὶν ἐκκοπῆναι τὴν συκῆν, ἀπάγξωνται. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ καὶ ταφέντος Ἁλῆσι παρὰ τὴν θάλασσαν, ὤλισθε τὰ προὔχοντα τοῦ αἰγιαλοῦ· καὶ τὸ κῦμα περιελθὸν, ἄβατον καὶ ἀπροσπέλαστον ἀνθρώπῳ πεποίηκε τὸν τάφον. ἦν δ' ἐπιγεγραμμένον,

Ἐνθάδ'

essent. Quippe violatum se ab amicis suis, atque ingratitudinem eorum expertum, ideo omnibus diffidere & ab omnibus abhorrere hominibus.

Fuit Timon civis Atheniensis, vixitque circa bellum Peloponnesiacum, ut est colligere ex Aristophanis & Platonis comœdiis, in quibus perstringitur ut inimicus & osor generis humani. Hic quum declinaret & rejiceret omnium hominum congressum, Alcibiadem juvenem & audacem sedulo salutabat & exosculabatur. Stupente Apemanto causamque requirente, diligere ait se adolescentem, quod multorum eum populo Atheniensi malorum aliquando autorem sciret fore. Unum admittebat interim Apemantum, ut germanum sui & ejusdem vitæ sectatorem. Quum aliquando inferiarum solenne esset, convivabantur hi duo inter se soli, ac quum dixisset Apemantus, Quam est, Timon, egregium nostrum convivium! Siquidem tu, inquit, non adsis. Fertur in concione populi Atheniensis conscendisse suggestum, silentio autem & exspectatione propter rei novitatem magna facta, tandem dixisse, Est mihi exigua, Athenienses, area, in qua adolevit ficus, ex ea multi jam cives se suspendere: quia vero hunc locum statui inædificare, nolui prætermittere quin id publice prænuntiarem, quo, si quibus vestrum visum erit, priusquam exsecetur ficus, suspendat se. Defuncto illo & Halis juxta mare humato, abluit unda prætextum littus, ac circumfusa monumentum ejus reddidit hominibus inaccessum & invium. Id inscriptionem hanc habuit,

Hic

Ἐνθάδ' ἀποῤῥήξας ψυχὴν βαρυδαίμονα κεῖμαι.
Τοὔνομα δ' οὐ πεύσοισθε, κακοὶ δὲ κακῶς ἀπόλοισθε.

καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸν ἔτι ζῶντα πεποιηκέναι λέγουσι, τὸ δὲ περιφερόμενον, Καλλιμάχειόν ἐστι,

Τίμων μισάνθρωπος ἐνοικέω· ἀλλὰ πάρελθε,
Οἰμώζειν εἴπας πολλά, πάρελθε μόνον.

Ταῦτα μὲν περὶ Τίμωνος ἀπὸ πολλῶν ὀλίγα. τῷ δὲ Ἀντωνίῳ Κανίδιός τε τῆς ἀποβολῆς τῶν ἐν Ἀκτίῳ δυνάμεων αὐτάγγελος ἦλθε, καὶ τὸν Ἰουδαῖον Ἡρώδην ἔχοντά τινα τάγματα καὶ σπείρας ἤκουσε Καίσαρι προσκεχωρηκέναι· καὶ τοὺς ἄλλους ὁμοίως δυνάστας ἀφίστασθαι, καὶ μηδὲν ἔτι συμμένειν τῶν ἐκτός. οὐ μὴν διετάραξέ τι τούτων αὐτόν, ἀλλ' ὥσπερ ἄσμενος τὸ ἐλπίζειν ἀποτεθειμένος, ἵνα καὶ τὸ φροντίζειν, τὴν μὲν ἔναλον ἐκείνην δίαιταν, ἣν Τιμώνειον ὠνόμαζεν, ἐξέλιπεν· ἀναληφθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς Κλεοπάτρας εἰς τὰ βασίλεια, πρὸς δεῖπνα καὶ πότους καὶ διανομὰς ἔτρεψε τὴν πόλιν, ἐγγράφων μὲν εἰς ἐφήβους τὸν Κλεοπάτρας παῖδα καὶ Καίσαρος, τὸ δὲ ἀπόρφυρον καὶ τέλειον ἱμάτιον Ἀντύλλῳ τῷ ἐκ Φουλβίας περιτιθείς· ἐφ' οἷς ἡμέρας πολλὰς συμπόσια καὶ κῶμοι καὶ θαλίαι τὴν Ἀλεξάνδρειαν κατεῖχον. αὐτοὶ δὲ τὴν μὲν τῶν ἀμιμητοβίων ἐκείνην σύνοδον κατέλυσαν, ἑτέραν δὲ συνέταξαν, οὐδέν τι λειπομένην ἐκείνης ἁβρότητι καὶ τρυφαῖς καὶ πολυτελείαις, ἣν συναποθανουμένων ἐκάλουν. ἀπεγράφοντο γὰρ οἱ φίλοι συναποθανουμένους ἑαυτούς, καὶ διῆγον εὐπαθοῦντες ἐν δείπνων περιόδοις. Κλεοπάτρα δὲ φαρμά-

κων

Hic recubans abrupta anima infelice quiesco.
Nomen non quæras: mala pestis perde scelestos.

Atque hoc epigramma ab illo ferunt adhuc superstite factum. Illud vero quod circumfertur, est Callimachi,

Timon Misanthropus ego hic jaceo. Sed etiam hac tu
Transi, dira precans, ac modo prætereas.

Hactenus de Timone pauca de multis. At Antonio legionum Actiacarum amissarum ipse nuntium Canidius attulit. Mox Judæum Herodem cum aliquot legionibus & cohortibus accepit ad Cæsarem transiisse, & alios item defecisse dynastas, neque quicquam ultra foris manere in fide. Nihil eum horum tamen commovit, sed quasi libenter spem abjiceret, ut simul & curam, tabernaculum illud marinum, quod nominabat Timonium, reliquit: acceptusque a Cleopatra in regiam, convertit civitatem ad comessationes poculaque, & se ad donativa. Cleopatræ & Cæsaris filium inter ephebos ascripsit; togam puram & virilem Antyllo dedit suo ex Fulvia filio: quamobrem agitaverunt convivia per multos dies comessationesque & festum Alexandrini. Illi conventum istum inimitabiliter viventium dissolverunt, atque alium instituerunt nihilo deliciis, luxu, splendore, illo inferiorem, quem commorientium dixere: nam amici eorum qui volebant commori, nomina dabant, transigebantque tempus per voluptates in cœnarum orbibus. Porro Cleopatra varia gene-

ra

κων θανασίμων συνῆγε παντοδαπὰς δυνάμεις, ὧν ἑκάστης τὸ ἀνώδυνον ἐλέγχουσα, προὔβαλλε τοῖς ἐπὶ θανάτῳ φρουρουμένοις. ἐπεὶ δὲ ἑώρα τὰς μὲν ὠκυμόρους τὴν ὀξύτητα τοῦ θανάτου δι' ὀδύνης ἐπιφερούσας, τὰς δὲ πρᾳοτέρας τάχος οὐκ ἐχούσας, τῶν θηρίων ἀπεπειρᾶτο, θεωμένης αὐτῆς ἕτερον ἑτέρῳ προσφερόντων. ἐποίει δὲ καὶ τοῦτο καθ' ἡμέραν· καὶ σχεδὸν ἐν πᾶσι μόνον εὕρισκε τὸ δῆγμα τῆς ἀσπίδος ἄνευ σπασμοῦ καὶ στεναγμοῦ κάρον ὑπνώδη καὶ καταφορὰν ἐφελκόμενον, ἱδρῶτι μαλακῷ τοῦ προσώπου καὶ τῶν αἰσθητηρίων ἀμαυρώσει παραλυομένων ῥᾳδίως, καὶ δυσχεραινόντων πρὸς τὰς ἐξεγέρσεις καὶ ἀνακλήσεις, ὥσπερ οἱ βαθέως καθεύδοντες.

Ἅμα δὲ καὶ πρὸς Καίσαρα πρέσβεις ἔπεμπον εἰς Ἀσίαν, ἡ μὲν αἰτουμένη τὴν ἐν Αἰγύπτῳ τοῖς παισὶν ἀρχήν, ὁ δὲ ἀξιῶν Ἀθήνησιν, εἰ μὴ δοκοίη περὶ Αἴγυπτον, ἰδιώτης καταβιῶναι. φίλων δὲ ἀπορίᾳ καὶ ἀπιστίᾳ διὰ τὰς αὐτομολίας, ὁ τῶν παίδων διδάσκαλος ἐπέμφθη πρεσβεύων Εὐφρόνιος. καὶ γὰρ Ἀλέξας ὁ Λαοδικεὺς γνωρισθεὶς μὲν ἐν Ῥώμῃ διὰ Τιμαγένους, καὶ πλεῖστον Ἑλλήνων δυνηθείς, γενόμενος δὲ τῶν Κλεοπάτρας ἐπ' Ἀντώνιον ὀργάνων τὸν βιαιότατον, καὶ τῶν ὑπὲρ Ὀκταβίας ἱσταμένων ἐν αὐτῷ λογισμῶν ἀνατροπεύς, ἐπέμφθη μὲν Ἡρώδην τὸν βασιλέα τῆς μεταβολῆς ἐφέξων· αὐτοῦ δὲ καταμείνας, καὶ προδοὺς Ἀντώνιον, ἐτόλμησεν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν Καίσαρος Ἡρώδῃ πεποιθώς. ὤνησε δὲ αὐτὸν οὐδὲν Ἡρώδης, ἀλλ' εὐθὺς εἱρχθεὶς καὶ κομισθεὶς εἰς τὴν ἑαυτοῦ πατρίδα δέσμιος, ἐκεῖ Καίσαρος κελεύσαντος ἀνῃρέθη.

τοι-

ta collegit venenorum lethalium: quorum singula ut periclitaretur, quod minimum doloris sensum inferret, obtulit rerum capitalium custodiis. Ut animadvertit quæ maxime lethalia essent, ea mortem cum dolore maturare, leniora defici celeritate, transiit ad experiendum bestias. Aspiciebat quum alia aliis admoveretur. Tractabat id quotidie, atque in omnibus pene unicum invenit aspidis morsum citra contractionem membrorum vel gemitum, gravem soporem & torporem inducere, cum faciei molli sudore & sensuum stupore facile elanguescentium, & ægre ferentium, sicut qui somno mersi alto sunt, expergefieri & excitari.

Simul ad Cæsarem legatos in Asiam misere. Petebat Cleopatra liberis suis regnum Ægypti: ille Athenis postulabat, si non daretur in Ægypto, ut privato liceret vitam agere. Amicorum ob transitiones penuria & diffidentia præceptor filiorum ejus Euphronius missus legatus est: nam Laodicensis Alexas, qui Timagenis opera Romæ innotuerat Antonio, & plurimum Græcorum polluerat, fueratque machinamentorum in Antonium Cleopatræ violentissimum, atque inhærentium animo ejus pro Octavia consiliorum expugnator, missus fuit ad retinendam Herodis regis transitionem. Cæterum restitit apud eum prodito Antonio, sustinuitque Herode fretus in Cæsaris venire conspectum. At nihil ei profuit Herodes: verum confestim vinctus atque in patriam suam in compedibus deportatus, ibique Cæsaris jussu necatus est.

τοιαύτην μὲν Ἀλέξας ἔτι ζῶντι δίκην Ἀντωνίῳ τῆς ἀπιστίας ἐξέτισε.

Καῖσαρ δὲ τοὺς μὲν ὑπὲρ Ἀντωνίου λόγους οὐκ ἠνέσχετο, Κλεοπάτραν δὲ ἀπεκρίνατο μηδενὸς ἁμαρτήσεσθαι τῶν ἐπιεικῶν, ἀνελοῦσαν Ἀντώνιον, ἢ ἐκβαλοῦσαν. συνέπεμψε δὲ καὶ παρ' αὐτοῦ τινὰ τῶν ἀπελευθέρων, Θύρεον, οὐκ ἀνόητον ἄνθρωπον, οὐδὲ ἀπιθάνως ἂν ἀφ' ἡγεμόνος νέου διαλεχθέντα πρὸς γυναῖκα σοβαρὰν, καὶ θαυμαστὸν ὅσον ἐπὶ κάλλους φρονοῦσαν. οὗτος ἐντυγχάνων αὐτῇ μακρότερα τῶν ἄλλων, καὶ τιμώμενος διαφερόντως, ὑπόνοιαν τῷ Ἀντωνίῳ παρέσχε, καὶ συλλαβὼν αὐτὸν ἐμαστίγωσεν, εἶτα ἀφῆκε πρὸς Καίσαρα· γράψας ὡς ἐντρυφῶν καὶ περιφρονῶν παροξύνειεν αὐτὸν, εὐπαρόξυντον ὑπὸ κακῶν ὄντα. σὺ δὲ εἰ μὴ φέρεις τὸ πρᾶγμα, ἔφη, μετρίως, ἔχεις ἐμὸν ἀπελεύθερον Ἵππαρχον, τοῦτον κρεμάσας μαστίγωσον, ἵνα ἴσον ἔχωμεν. ἐκ τούτου Κλεοπάτρα μὲν ἀπολυομένη τὰς αἰτίας καὶ ὑπονοίας, ἐθεράπευεν αὐτὸν περιττῶς· καὶ τὴν ἑαυτῆς γενέθλιον ταπεινῶς διαγαγοῦσα καὶ ταῖς τύχαις πρεπόντως, τὴν ἐκείνου πᾶσαν ὑπερβαλλομένη λαμπρότητα καὶ πολυτέλειαν ἑώρτασεν, ὥστε πολλοὺς τῶν κεκλημένων ἐπὶ τὸ δεῖπνον πένητας ἐλθόντας, ἀπελθεῖν πλουσίους. Καίσαρα δὲ Ἀγρίππας ἀνεκαλεῖτο πολλάκις ἀπὸ Ῥώμης γράφων, ὡς τῶν ἐκεῖ πραγμάτων τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ποθούντων.

Ἔσχεν οὖν ἀναβολὴν ὁ πόλεμος τότε· τοῦ δὲ χειμῶνος παρελθόντος, αὖθις ἐπῄει διὰ Συρίας, οἱ δὲ στρατηγοὶ διὰ Λιβύης. ἁλόντος δὲ Πηλουσίου, λόγος

Has Alexas vivo adhuc Antonio pependit perfidiæ pœnas.

Cæsar rejectis Antonii postulatis, Cleopatræ respondit nihil benignitatis ei, si sustulisset vel ejecisset Antonium, defuturum. Misit etiam una libertum suum Thyreum, hominem haud insulsum: qui oratione sua juvenis imperatoris nomine missus inflatam mulierem ac mire formæ causa tumidam posset movere. Hic prolixiore oratione quam alii cum ea agens, & supra modum honoratus ab ea, suspicionem movit Antonio. Itaque corripuit eum & flagellis cecidit, inde remisit ad Cæsarem, scribens insultatione & superbia illius se fuisse irritatum, qui esset ob ærumnas irritabilis. Id tu si fers, inquit, inique, habes libertum meum Hipparchum. Hunc suspensum flagellato, ut par feramus. Mox quo dilueret Cleopatra crimina & suspiciones illius, coluit eum mirifice, ac die suo natali summisse & pro præsenti fortuna acto, natalem illius summo splendore & magnificentia celebravit ut nihil supra; adeo ut multi ad cœnam invitati, qui accesserant inopes, opulenti discesserint. Porro Cæsarem literis ex urbe scriptis subinde revocavit Agrippa, rempub. significans ejus præsentiam postulare.

Unde habuit bellum in præsentia dilationem. Hyeme autem transacta movit iterum in Antonium per Syriam, & duces ejus per Africam. Pelusio capto, rumor

λόγος ἦν ἐνδοῦναι Σέλευκον οὐκ ἀκούσης τῆς Κλεοπάτρας. ἡ δὲ ἐκείνου μὲν γυναῖκα καὶ παῖδας Ἀντωνίῳ κτεῖναι παρεῖχεν· αὐτὴ δὲ θήκας ἔχουσα καὶ μνήματα κατεσκευασμένα περιττῶς εἴς τε κάλλος καὶ ὕψος, ἃ προσῳκοδόμησε τῷ ναῷ τῆς Ἴσιδος, ἐνταῦθα τῶν βασιλικῶν συνεφόρει τὰ πλείστης ἄξια σπουδῆς, χρυσόν, ἄργυρον, σμάραγδον, μαργαρίτην, ἔβενον, ἐλέφαντα, κινάμωμον· ἐπὶ πᾶσι δὲ δᾷδα πολλὴν καὶ στυππεῖον· ὥστε δείσαντα περὶ τῶν χρημάτων Καίσαρα, μὴ τραπομένη πρὸς ἀπόγνωσιν ἡ γυνὴ διαφθείρῃ καὶ καταφλέξῃ τὸν πλοῦτον, ἀεί τινας ἐλπίδας αὐτῇ φιλανθρώπους προσπέμπειν, ἅμα τῷ στρατῷ πορευόμενον ἐπὶ τὴν πόλιν. ἱδρυθέντος δὲ αὐτοῦ περὶ τὸν ἱππόδρομον, Ἀντώνιος ἐπεξελθὼν ἠγωνίσατο λαμπρῶς, καὶ τροπὴν τῶν Καίσαρος ἱππέων ἐποίησεν, καὶ κατεδίωξεν ἄχρι τοῦ στρατοπέδου. μεγαλυνόμενος δὲ τῇ νίκῃ, παρῆλθεν εἰς τὰ βασίλεια, καὶ τὴν Κλεοπάτραν κατεφίλησεν ἐν τοῖς ὅπλοις· καὶ τὸν ἠγωνισμένον προθυμότατα τῶν στρατιωτῶν συνέστησεν. ἡ δὲ ἀριστεῖον αὐτῷ θώρακα χρυσοῦν καὶ κράνος ἔδωκεν. ἐκεῖνος μὲν οὖν ὁ ἄνθρωπος λαβὼν ταῦτα, διὰ νυκτὸς ηὐτομόλησεν ὡς Καίσαρα.

Πάλιν δὲ Ἀντώνιος ἔπεμπε, Καίσαρα μονομαχῆσαι προκαλούμενος. ἀποκριναμένου δὲ ἐκείνου, πολλὰς ὁδοὺς Ἀντωνίῳ παρεῖναι θανάτου, συμφρονήσας ὅτι τοῦ διὰ μάχης οὐκ ἔστιν αὐτῷ βελτίων θάνατος, ἔγνω καὶ κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλασσαν ἐπιχειρεῖν. καὶ παρὰ δεῖπνον, ὡς λέγεται, τοὺς οἰκέτας ἐκέλευεν ὑπεγχεῖν καὶ προθυμότερον εὐωχεῖν αὐτόν. ἄδηλον γὰρ εἰ τοῦτο ποι-

ήσουσιν

mor fuit oppidum illud non invita Cleopatra fuisse Cæsari a Seleuco traditum. At Cleopatra dedidit Antonio ad supplicium uxorem illius & liberos. Illa vero conditoria habebat & monumenta eximio artificio & fastigio extructa, quæ Isidis templo adjecerat. Eo ex regiis thesauris pretiosissima quæque congessit, aurum, argentum, smaragdum, unionem, ebenum, ebur, cinamomum: postremo magnam vim tædarum & stuppæ. Unde metuens illis opibus Cæsar, ne eas despondens animum perderet illa & concremaret, ostendit ei assidue, dum cum exercitu ad urbem contendit, benignam spem. Ut consedit ad Hippodromum, erumpens infestus Antonius certavit strenue, atque equitatum Cæsaris profligavit, effusumque egit usque ad castra. Hac elatus victoria, ingressus est regiam, & Cleopatram in armis osculatus est: atque eum qui fortissime dimicaverat, commendavit illi. Cleopatra præmium ei auream loricam & galeam donavit. Iste vero his acceptis transiit nocte ad Cæsarem.

Porro provocavit denuo per nuntios Antonius Cæsarem, ut solus secum certaret: qui respondit, Vias Antonio multas patere ad interitum. Quare considerans non posse quam in prœlio mori se honestius, deliberavit simul terra Cæsarem marique adoriri: atque inter cœnandum, ut fertur, imperavit servis ut propinarent & exciperent epulis se liberalius: incertum esse idemne facturi po-

stridie

ήσουσιν ἄνεμον, ἢ δεσπόταις ἑτέροις ὑπηρετήσουσιν, αὐτὸς δὲ κείσεται σκελετὸς καὶ τὸ μηδὲν γενόμενος. τοὺς δὲ φίλους ἐπὶ τούτοις δακρύοντας ὁρῶν, ἔφη μὴ προάξειν ἐπὶ τὴν μάχην, ἐξ ἧς αὐτῷ θάνατον εὐκλεᾶ μᾶλλον ἢ σωτηρίαν ζητεῖν καὶ νίκην. ἐν ταύτῃ τῇ νυκτὶ λέγεται, μεσούσης σχεδὸν, ἐν ἡσυχίᾳ καὶ κατηφείᾳ τῆς πόλεως διὰ φόβον καὶ προσδοκίαν τοῦ μέλλοντος οὔσης, αἰφνίδιον ὀργάνων τε παντοδαπῶν ἐμμελεῖς φωνὰς ἀκουσθῆναι, καὶ βοὴν ὄχλου μετ' εὐασμῶν καὶ πηδήσεων σατυρικῶν, ὥσπερ θιάσου τινὸς οὐκ ἀθορύβου ἐξελαύνοντος. εἶναι δὲ τὴν ὁρμὴν ὁμοῦ τι διὰ τῆς πόλεως μέσης, ἐπὶ τὴν πύλην ἔξω τὴν τετραμμένην πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ ταύτῃ τὸν θόρυβον ἐκπεσεῖν πλεῖστον γενόμενον. ἐδόκει δὲ τοῖς ἀναλογιζομένοις τὸ σημεῖον ἀπολείπειν ὁ Θεὸς Ἀντώνιον, ᾧ μάλιστα συνεξομοιῶν καὶ συνοικειῶν ἑαυτὸν διετέλεσεν.

Ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τὸν πεζὸν αὐτὸς ἐπὶ τῶν πρὸ τῆς πόλεως λόφων ἱδρύσας, ἐθεᾶτο τὰς ναῦς ἀνηγμένας, καὶ τὰς τῶν πολεμίων προσφερομένας καὶ περιμένων ἔργον τι παρ' ἐκείνων ἰδεῖν, ἡσύχαζεν. οἱ δὲ, ὡς ἐγγὺς ἐγένοντο, ταῖς κώπαις ἠσπάσαντο τοὺς Καίσαρος· ἐκείνων δὲ ἀντασπασαμένων μετεβάλλοντο, καὶ πάσαις ἅμα ταῖς ναυσὶν ὁ στόλος εἷς γενόμενος ἐπέπλει πρὸς τὴν πόλιν ἀντίπρωρος. τοῦτο Ἀντώνιος ἰδὼν, ἀπελείφθη μὲν εὐθὺς ὑπὸ τῶν ἱππέων μεταβαλλομένων· ἡττηθεὶς δὲ τοῖς πεζοῖς ἀνεχώρησεν εἰς τὴν πόλιν, ὑπὸ Κλεοπάτρας προδεδόσθαι βοῶν οἷς δι' ἐκείνην ἐπολέμησεν. ἡ δὲ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ φοβηθεῖσα καὶ τὴν ἀπόνοιαν, εἰς τὸν τάφον κατέφυγε, καὶ τοὺς κατ-

αρ-

stridie essent, an aliis dominis ministraturi; ipse vero exstinctus jaceret & ad nihilum redactus. Amicos ob hæc quum cerneret illacrymari, non ducturum ait se ad pugnam, ex qua mortem gloriosam potius quam salutem & palmam speraret se quæsiturum. Circa noctis illius conticinium fama est, quum silentium & mœstitia ex metu & exspectatione eventus teneret civitatem, repente omnis generis organorum exauditam symphoniam, strepitumque turbæ cum clamore Bacchico & tripudiis Satyricis, velut sacris Liberis patris choro non sine ingenti tumultu erumpente: concessisse hanc turbam media ferme urbe ad portam quæ foras ad hostes ducebat, atque ea cum maxima esset evasisse. Visum est autem prodigium hoc reputantibus, a Deo quem præcipue effingere, & ad quem consueverat se accommodare, esse Antonium destitutum.

Simul atque diluxit, peditem ipse in tumulis pro urbe collocavit. Classem vero in altum provectam atque in hostem spectavit pergentem. Constitit ibi præstolans, ut successum ejus cerneret. Classici postquam remigio appropinquaverunt adversæ classi, salutaverunt Cæsaris milites. Quibus salutem reddentibus, desciverunt ad illos: atque ex omnibus navibus una effecta classis urbem infesta petiit. Dum id contemplatur Antonius, extemplo desertus est ab equitibus, qui transitionem fecere. Peditatu fuso, recepit se in urbem, proditum se a Cleopatra vociferans iis in quos illius causa sumpserat arma. Quæ quum iram ejus & desperationem formidaret, confugit ad monumentum, cata-

ractas-

καταρράκτας ἀφῆκε, κλείθροις καὶ μοχλοῖς καρτεροὺς ὄντας. πρὸς δ' Ἀντώνιον ἔπεμψε τοὺς ἀναγγελοῦντας ὅτι τέθνηκε. πιστεύσας δ' ἐκεῖνος καὶ εἰπὼν πρὸς αὑτόν, Τί ἔτι μέλλεις Ἀντώνιε; τὴν μόνην ἡ τύχη καὶ λοιπὴν ἀφῄρηκε τοῦ φιλοψυχεῖν πρόφασιν· εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιον, καὶ τὸν θώρακα παραλύων καὶ διαστέλλων, Ὦ Κλεοπάτρα, εἶπεν, οὐκ ἄχθομαί σου στερούμενος· αὐτίκα γὰρ εἰς ταὐτὸν ἀφίξομαι· ἀλλ' ὅτι γυναικὸς ὁ τηλικοῦτος αὐτοκράτωρ εὐψυχίᾳ πεφώραμαι λειπόμενος. ἦν δέ τις οἰκέτης αὐτοῦ πιστὸς, Ἔρως ὄνομα. τοῦτον ἐκ πολλοῦ παρακεκληκὼς, εἰ δεήσειεν, ἀνελεῖν αὐτὸν, ἀπῄτει τὴν ὑπόσχεσιν. ὁ δὲ σπασάμενος τὸ ξίφος, ἀνέσχετο μὲν ὡς παίσων ἐκεῖνον, ἀποστρέψας δὲ τὸ πρόσωπον ἑαυτὸν ἀπέκτεινε. πεσόντος δ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς πόδας, ὁ Ἀντώνιος, Εὖγε, εἶπεν, ὦ Ἔρως· ὅτι μὴ δυνηθεὶς αὐτὸς, ἐμὲ ποιεῖν ὃ δεῖ διδάσκεις· καὶ παίσας διὰ τῆς κοιλίας ἑαυτὸν ἀφῆκεν εἰς τὸ κλινίδιον. ἦν δ' οὐκ εὐθυθάνατος ἡ πληγή. διὸ καὶ τῆς φορᾶς τοῦ αἵματος, ἐπεὶ κατεκλίθη, παυσαμένης ἀναλαβὼν, ἐδεῖτο τῶν παρόντων ἐπισφάττειν αὐτόν. οἱ δ' ἔφυγον ἐκ τοῦ δωματίου, βοῶντος καὶ σφαδάζοντος· ἄχρι οὗ παρὰ Κλεοπάτρας ἧκε Διομήδης ὁ γραμματεὺς, κομίζειν αὐτὸν ὡς ἐκείνην εἰς τὸν τάφον κελευσθείς.

Γνοὺς οὖν ὅτι ζῇ, προθύμως ἐκέλευσεν ἄρασθαι τοῖς ὑπηρέταις τὸ σῶμα, καὶ διὰ χειρῶν προσεκομίσθη ταῖς θύραις τοῦ οἰκήματος. ἡ δὲ Κλεοπάτρα τὰς μὲν θύρας οὐκ ἀνέῳξεν, ἐκ δὲ θυρίδων τινῶν φανεῖσα, σειρὰς καὶ καλώδια καθίει. καὶ τούτοις ἐναψάντων τὸν Ἀντώνιον,

ractasque demisit claustris & repagulis firmatas, ac misit ad Antonium nuntiatum defunctam se esse. Id credens ille, & secum loquutus, Quid ultra moraris Antoni? unicam fortuna & reliquam eripuit tibi trahendi spiritus causam: cubiculum ingreditur, laxansque & aperiens loricam, Non crucior, inquit, Cleopatra, quia te sum orbatus, (mox enim istuc tecum adero) sed quod tantus imperator superari animi celsitudine deprehensus sim a foemina. Erat servus ei fidus, Eros nomine: Hunc jampridem oraverat, si res postularet, ut interficeret ipsum. Tunc exegit promissa. Ille districtum ensem extulit quasi illum icturus: verum averso vultu interemit semetipsum. Quo ad pedes suos collapso, Antonius, Macte Eros, inquit, qui, quod non sustinuisti ipse facere, me quomodo faciendum sit doces. Ita ventrem vulnere confodiens in lectulum demittit se. Ictus non fuit is qui maturaret mortem. Unde cursu sanguinis, postquam decubuit, inhibito refocillatus, oravit assistentes ut se conficerent: illi vero ejecerunt se ex cubiculo, vociferante & discruciante se Antonio, dum Diomedes scriba venit a Cleopatra, jussus eum in monumentum ad illam deportare.

Quam ut cognovit vivere, servis imperavit ardenter, ut tollerent se, ac manibus ad januam aedificii est gestatus. Non reseravit Cleopatra fores, sed ex fenestris spectans restes & funiculos demisit: his annexum Antonium

νιον, ἀνεῖλκεν αὐτὴ καὶ δύο γυναῖκες, ἃς μόνας ἐδέξατο μετ' αὐτῆς εἰς τὸν τάφον. οὐδὲν ἐκείνου λέγουσιν οἰκτρότερον γενέσθαι οἱ παραγενόμενοι θέαμα. πεφυρμένος γὰρ αἵματι καὶ δυσθανατῶν εἵλκετο, τὰς χεῖρας ὀρέγων εἰς ἐκείνην καὶ παραιωρούμενος. οὐ γὰρ ἦν γυναιξὶ ῥᾴδιον τὸ ἔργον, ἀλλὰ μόλις ἡ Κλεοπάτρα ταῖν χεροῖν ἐμπεφυκυῖα καὶ κατατεινομένη τῷ προσώπῳ, τὸν δεσμὸν ἀνελάμβανεν, ἐπικελευομένων τῶν κάτωθεν αὐτῇ καὶ συναγωνιώντων. δεξαμένη δ' αὐτὸν οὕτως, καὶ κατακλίνασα, περιερρήξατο τοὺς πέπλους ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὰ στέρνα τυπτομένη καὶ σπαράττουσα ταῖς χερσὶ, καὶ τῷ προσώπῳ τοῦ αἵματος ἀναματτομένη, δεσπότην ἐκάλει, καὶ ἄνδρα καὶ αὐτοκράτορα· καὶ μικροῦ δεῖν ἐπιλέληστο τῶν αὐτῆς κακῶν, οἴκτῳ τῶν ἐκείνου. καταπαύσας δὲ τὸν θρῆνον αὐτῆς Ἀντώνιος, ᾔτησεν οἶνον πιεῖν· εἴτε διψῶν, εἴτε συντομώτερον ἐλπίζων ἀπολυθήσεσθαι. πιὼν δὲ, παρῄνεσεν αὐτῇ τὰ μὲν ἑαυτῆς, ἂν ᾖ μὴ μετ' αἰσχύνης, σωτήρια τίθεσθαι, μάλιστα τῶν Καίσαρος ἑταίρων Προκληΐῳ πιστεύουσαν· αὐτὸν δὲ μὴ θρηνεῖν ἐπὶ ταῖς ὑστάταις μεταβολαῖς, ἀλλὰ μακαρίζειν ὧν ἔτυχε καλῶν, ἐπιφανέστατος ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ πλεῖστον ἰσχύσας, καὶ νῦν οὐκ ἀγεννῶς Ῥωμαῖος ὑπὸ Ῥωμαίου κρατηθείς.

Ὅσον δ' ἀπολείποντος αὐτοῦ, Προκλήϊος ἧκε παρὰ Καίσαρος. ἐπεὶ γὰρ ἑαυτὸν πατάξας ὁ Ἀντώνιος ᾤχετο πρὸς Κλεοπάτραν κομιζόμενος, Δερκεταῖός τις τῶν δορυφόρων, λαβὼν τὸ ἐγχειρίδιον αὐτοῦ καὶ ἀποκρύψας, ὑπεξῆλθε, καὶ

nium traxit in altum ipſa & duæ mulieres, quas in monumentum ſolas ſecum duxerat. Nihil aiunt fuiſſe illo ſpectaculo, qui adfuere, lamentabilius. Quippe ſanguine oppletus & animam agens trahebatur, manuſque verſus illam porrigebat, & annitebatur ſuſtollere ſe. Neque enim id mulieribus factu proclive erat: ſed magno labore Cleopatra manibus incumbens & prona facie apprehendit vinculum, excitantibus eam qui infra ſtabant, & ob vicem ejus anxiis. Ut eum hoc modo accepit & depoſuit in lectum, pepla eum lamentans dilaceravit, pectúſque ſuum percutiens & lanians manibus, cruoremque facie abſtergens, dominum, virum, imperatorem appellavit, ac ſuorum pene malorum eſt illius miſeratione oblita. Lenito Antonius ejus dolore, vini hauſtum popoſcit: vel quod ſitiret, vel quod celerius ita exſpiraturum ſe ſperaret. Poſtquam bibit, monuit eam ut rerum ſuarum, ſi abſque turpitudine liceret, conſuleret incolumitati, ac præcipue inter amicos Cæſaris fidem adjungeret Proculeio: ſe vero ob noviſſimam rerum converſionem ne lamentaretur; ſed gratularetur ob bona quæ fuerat conſequutus, quod omnium hominum fuiſſet clariſſimus, & plurimum potuiſſet, atque eo tempore non ignaviter eſſet Romanus a Romano ſuperatus.

Jam efflabat animam quum a Cæſare adfuit Proculeius. Quum enim ſemetipſe Antonius percuſſiſſet, & ferretur ad Cleopatram, Dercetæus quidam ejus ſatelles rapto Antonii pugione reconditoque ſubduxit ſe, cur-

καὶ δραμὼν πρὸς Καίσαρα, πρῶτος ἤγγειλε τὴν Ἀντωνίου τελευτὴν, καὶ τὸ ξίφος ἔδειξεν ᾑμαγμένον. ὁ δὲ ὡς ἤκουσεν, ἐνδοτέρω τῆς σκηνῆς ὑποστὰς, ἀπεδάκρυσεν ἄνδρα κηδεστὴν γενόμενον καὶ συνάρχοντα, καὶ πολλῶν ἀγώνων καὶ πραγμάτων κοινωνόν. εἶτα τὰς ἐπιστολὰς λαβὼν, καὶ τοὺς φίλους καλέσας, ἀνεγίνωσκεν ὡς εὐγνώμονα γράφοντος αὐτοῦ καὶ δίκαια, φορτικὸς ἦν καὶ ὑπερήφανος ἀεὶ περὶ τὰς ἀποκρίσεις ἐκεῖνος. ἐκ δὲ τούτου τὸν Προκλήϊον ἔπεμψε κελεύσας, ἢν δύνηται, μάλιστα τῆς Κλεοπάτρας ζώσης κρατῆσαι. καὶ γὰρ ἐφοβεῖτο περὶ τῶν χρημάτων, καὶ μέγα πρὸς δόξαν ἡγεῖτο τοῦ θριάμβου καταγαγεῖν ἐκείνην. εἰς μὲν οὖν χεῖρας τῷ Προκληΐῳ συνελθεῖν οὐκ ἠθέλησεν· ἐγίνοντο δὲ λόγοι ἐν τῷ οἰκήματι, προσελθόντος ἔξωθεν αὐτοῦ κατὰ θύρας ἐπιπέδους, ἀποκεκλεισμένας μὲν ὀχυρῶς, φωνῇ δὲ δίεξοδον ἐχούσας. καὶ διελέχθησαν, ἡ μὲν αἰτουμένη τὴν βασιλείαν τοῖς παισὶ, ὁ δὲ θαῤῥεῖν καὶ πάντα πιστεύειν Καίσαρι κελεύων.

Ὡς δὲ κατιδὼν τὸν τόπον ἀπήγγειλε Καίσαρι, Γάλλος μὲν ἐπέμφθη πάλιν, ἐντευξόμενος αὐτῇ· καὶ παρὰ τὰς θύρας ἐλθὼν, ἐπίτηδες ἐμήκυνε τὸν λόγον. ἐν τούτῳ δὲ Προκλήϊος κλίμακος προστεθείσης, διὰ τῆς θυρίδος εἰσῆλθεν ᾗ τὸν Ἀντώνιον αἱ γυναῖκες ἐδέξαντο. καὶ πρὸς ταῖς θύραις αὐταῖς εὐθὺς, αἷς ἡ Κλεοπάτρα παρειστήκει προσέχουσα τῷ Γάλλῳ, κατέβαινεν, ὑπηρέτας ἔχων δύο μετ' αὐτοῦ. τῶν δὲ συγκαθειργμένων τῇ Κλεοπάτρᾳ γυναικῶν τῆς ἑτέρας ἀνακραγούσης, Τάλαινα Κλεοπάτρα ζωγρῇ· μεταστραφεῖσα καὶ θεασαμένη τὸν Προκλήϊον, ὥρμησεν μὲν αὑτὴν πατάξαι· παρεζωσμένη γὰρ

currensque ad Cæsarem exitum Antonii primus nuntiavit ei, atque ensem ostendit cruentum. Ille accepto hoc nuntio in intimum secessit tabernaculum: ubi illacrimavit Antonio, affini quondam & collegæ suo, multorumque certaminum & rerum socio. Mox sumptis epistolis, accitisque amicis, recitavit eas, ut ostenderet ad lenia & æqua scripta sua quam ille semper respondisset importune & superbè. Inde Proculeium mittit, mandans ut maxime, si queat, Cleopatram redigat vivam in potestatem. Etenim timebat thesauris, & magnificum adornamentum ducebat triumphi, si illam adduxisset. Illa vero congredi ex propinquo abnuit cum Proculeio, sed colloquium cum eo ex illo ædificio habuit assistente foris ad positum in plano ostium, quod firmiter erat obseratum, ut admitti tamen vox posset. In colloquio illa regnum liberis suis petiit: alter bono animo ut esset hortatus est, & omnia permitteret Cæsari.

Ut locum contemplatus Cæsari renuntiavit, iterum missus est ad eam appellandam Gallus. Qui ut venit ad fores, produxit de industria sermonem. Interea Proculeius admotis scalis intravit per fenestram, qua exceperant mulieres Antonium, trahensque secum duos ministros descendit confestim ad ipsas fores, quibus assistebat attendens Gallum Cleopatra. Ubi una ex mulieribus, quæ incluserant se illic cum Cleopatra, exclamavit, Misera Cleopatra, viva in potestatem venis: convertens se cernensque Proculeium, institit seipsam ferire: nam sica erat

γὰρ ἐτύγχανε τῶν λῃστρικῶν ξιφιδίων· προσδραμὼν δὲ ταχὺ, καὶ περισχὼν αὐτὴν ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ὁ Προκλήϊος, Ἀδικεῖς, ἔφη, ὦ Κλεοπάτρα, σεαυτὴν καὶ Καίσαρα, μεγάλην ἀφαιρουμένη χρηστότητος ἐπίδειξιν αὐτοῦ, καὶ διαβάλλουσα τὸν πρᾳότατον ἡγεμόνων, ὡς ἄπιστον καὶ ἀδιάλλακτον. ἅμα δὲ καὶ τὸ ξίφος αὐτῆς παρείλετο, καὶ τὴν ἐσθῆτα, μὴ κρύπτοι τι φάρμακον, ἐξέσεισεν. ἐπέμφθη δὲ καὶ παρὰ Καίσαρος τῶν ἀπελευθέρων Ἐπαφρόδιτος, ᾧ προσετέτακτο ζῶσαν αὐτὴν φυλάττειν, ἰσχυρῶς ἐπιμελόμενον, τἆλλα πρὸς τὸ ῥᾷστον ἐνδιδόναι καὶ ἥδιστον.

Αὐτὸς δὲ Καῖσαρ εἰσήλαυνεν εἰς τὴν πόλιν Ἀρείῳ τῷ φιλοσόφῳ προσδιαλεγόμενος, καὶ τὴν δεξιὰν ἐνδεδωκώς· ἵνα εὐθὺς ἐν τοῖς πολίταις περίβλεπτος εἴη, καὶ θαυμάζοιτο τιμώμενος ὑπ᾽ αὐτοῦ θεοπρεπῶς. εἰς δὲ τὸ γυμνάσιον εἰσελθὼν καὶ ἀναβὰς ἐπὶ βῆμά τι πεποιημένον, ἐκπεπληγμένων ὑπὸ δέους τῶν ἀνθρώπων, καὶ προσπιπτόντων, ἀναστῆναι κελεύσας, ἔφη πάσης αἰτίας τὸν δῆμον ἀφιέναι, πρῶτον μὲν, διὰ τὸν κτίστην Ἀλέξανδρον· δεύτερον δὲ, τῆς πόλεως θαυμάζων τὸ κάλλος, καὶ τὸ μέγεθος· τρίτον δὲ, Ἀρείῳ τῷ ἑταίρῳ χαριζόμενος. ταύτης δὴ τῆς τιμῆς ἔτυχεν Ἄρειος παρὰ Καίσαρος, καὶ τῶν ἄλλων ἐξῃτήσατο συχνούς· ὧν εἷς ἦν καὶ Φιλόστρατος, ἀνὴρ εἰπεῖν μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς τῶν τότε σοφιστῶν ἱκανώτατος, εἰσποιῶν δὲ μὴ προσηκόντως ἑαυτὸν τῇ Ἀκαδημίᾳ. διὸ καὶ Καῖσαρ αὐτοῦ βδελυττόμενος τὸν τρόπον, οὐ προσίετο τὰς δεήσεις. ὁ δὲ πώγωνα πολιὸν καθεὶς, καὶ φαιὸν ἱμάτιον περιβαλλόμενος, ἐξόπισθεν Ἀρείῳ παρηκολούθει, τοῦτον ἀεὶ στίχον ἀναφθεγγόμενος,

Σο-

erat accincta. Cæterum accurrens propere & complexus eam ambabus manibus Proculeius, Injuriam facis, inquit, Cleopatra, & tibi & Cæsari: quæ magno documento eum clementiæ privas, & lenissimo imperatori notam inuris perfidiæ & sævitiæ non placandæ. Simul detrahit ei gladium, vestemque ejus, ne quid tegeret veneni, excutit. Missus etiam a Cæsare libertus ejus est Epaphroditus: cui imperatum, intentissima cura ut vivam custodiret, reliqua haberet quam lenissime & blandissime.

Cæsar urbem invectus est cum Ario philosopho colloquens, dextraque eum tenens, quo tam eximio honore ab ipso cultus, conspicuus civibus & suspiciendus esset. Ingressus gymnasium, conscenso tribunali, quod erectum erat, consternatos metu cives & humi se abjicientes exsurgere jussit, aitque populum se omni noxa liberare, primum Alexandri causa conditoris: deinde urbis tam pulchræ tamque spatiosæ spectaculo ductum, tertio amici gratia Arii. Hoc honore Cæsar Arium dignatus est, multosque precibus ejus condonavit alios: quorum fuit Philostratus unus, dicendi ex tempore illius ætatis sophistarum promptissimus, verum immerito inter Academiæ sectatores se recensebat. Quapropter execrans mores illius Cæsar, rejiciebat preces ejus. Ille barba cana promissa affectabatur atratus a tergo Arium, hunc versum semper repetens,

Sa-

Σοφοὶ σοφοὺς σώζουσιν, ἂν ὦσι σοφοί.

πυθόμενος δὲ Καῖσαρ, καὶ τοῦ φθόνου μᾶλλον Ἄρειον ἢ τοῦ δέους Φιλόστρατον ἀπαλλάξαι βουλόμενος ἀφῆκε.

Τῶν δὲ Ἀντωνίου παίδων, ὁ μὲν ἐκ Φουλβίας Ἄντυλλος ὑπὸ Θεοδώρου τοῦ παιδαγωγοῦ παραδοθεὶς ἀπέθανε· καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῶν στρατιωτῶν ἀποτεμνόντων, ὁ παιδαγωγὸς ἀφελὼν ὃν ἐφόρει περὶ τῷ τραχήλῳ πολυτιμότατον λίθον, εἰς τὴν ζώνην κατέρραψεν· ἀρνησάμενος δὲ καὶ φωραθεὶς ἀνεσταυρώθη. τὰ δὲ Κλεοπάτρας παιδία φρουρούμενα μετὰ τῶν τρεφόντων ἐλευθέριον εἶχε δίαιταν. Καισαρίωνα δὲ τὸν ἐκ Καίσαρος εἶναι λεγόμενον ἡ μὲν μήτηρ ἐξέπεμψε μετὰ χρημάτων πολλῶν εἰς τὴν Ἰνδικὴν δι᾽ Αἰθιοπίας· ἕτερος δὲ παιδαγωγὸς ὅμοιος Θεοδώρῳ, Ῥόδων, ἀνέπεισεν ἐπανελθεῖν, ὡς Καίσαρος αὐτὸν ἐπὶ βασιλείαν καλοῦντος. βουλευομένου δὲ Καίσαρος, Ἄρειον εἰπεῖν λέγουσιν,

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκαισαρίη.

Τοῦτον μὲν οὖν ὕστερον ἀπέκτεινε μετὰ τὴν Κλεοπάτρας τελευτήν. Ἀντώνιον δὲ πολλῶν αἰτουμένων θάψαι καὶ βασιλέων καὶ στρατηγῶν, οὐκ ἀφείλετο Κλεοπάτρας τὸ σῶμα Καῖσαρ, ἀλλὰ ἐθάπτετο ταῖς ἐκείνης χερσὶ πολυτελῶς καὶ βασιλικῶς, πᾶσιν ὡς ἐβούλετο χρῆσθαι λαβούσης. ἐκ δὲ λύπης ἅμα τοσαύτης καὶ ὀδύνης (ἀνεφλέγμηνε γὰρ αὐτῆς τὰ στέρνα τυπτομένης καὶ ἥλκωτο) πυρετῶν ἐπιλαβόντων, ἠγάπησε τὴν πρόφασιν, ὡς ἀφεξομένη τροφῆς διὰ τοῦτο, καὶ παραλύσουσα τοῦ ζῆν ἀκωλύτως ἑαυτήν. ἦν δὲ ἰατρὸς αὐ-

Sapiens ſalus ſapienti erit, modo is ſapit.

Id ubi Cæſar audivit, ut Arium invidia magis, quam metu exſolveret Philoſtratum, ignovit homini.

Ex Antonii liberis Antyllus Fulvia natus, quem prodidit pædagogus Theodorus, interfectus eſt. Obtruncantibus eum militibus detraxit ei pædagogus quam collo gerebat, pretioſiſſimam gemmam, eamque inſuit zonæ ſuæ. Id inficiatus & compertus quum eſſet, in crucem eſt actus. Cleopatræ liberi cum nutritiis cuſtoditi & liberaliter habiti. Cæſarionem, qui ex Cæſare dictatore prognatus ferebatur, miſerat mater cum magna pecuniæ ſumma per Æthiopiam in Indiam. Hunc alter ſimilis Theodoro pædagogus Rhodon induxit ad regrediendum, tanquam vocaret eum Cæſar ad regnum. Deliberante de eo Cæſare perhibent Arium dixiſſe,

Cæſaris in multis nomen non expedit eſſe.

Eum igitur poſt ſub Cleopatræ mortem exſtinxit. Antonium multis regibus & ducibus petentibus funerare, non ademit corpus Cæſar Cleopatræ: ſed illius manibus eſt humatus ſplendide & regaliter, omniaque ei, quibus uti voluit, permiſſa. Ex tanto ſimul mœrore & dolore (nam pectus ejus ex verberibus inflammatum & exulceratum fuerat) febre correpta, id velamentum arripuit læta, quaſi ideo temperatura cibo & vitam libere poſitura. Medicum habebat fami-

αὐτῇ συνήθης, Ὄλυμπος, ᾧ φράσασα τἀληθὲς, ἐχρῆτο συμβούλῳ καὶ συνεργῷ τῆς καθαιρέσεως, ὡς αὐτὸς ὁ Ὄλυμπος εἴρηκεν, ἱστορίαν τινὰ τῶν πραγμάτων τούτων ἐκδεδωκώς· ὑπονοήσας δὲ Καῖσαρ, ἀπειλάς μέν τινας αὐτῇ καὶ φόβους περὶ τῶν τέκνων προσέβαλεν, οἷς ἐκείνη καθάπερ μηχανήμασιν ὑπερείπετο, καὶ παρεδίδου τὸ σῶμα θεραπεύειν καὶ τρέφειν τοῖς χρῄζουσιν.

Ἧκε δὲ καὶ αὐτὸς ἡμέρας ὀλίγας διαλιπὼν, ἐντευξόμενος αὐτῇ καὶ παρηγορήσων. ἡ δὲ ἔτυχε μὲν ἐν στιβάδι κατακειμένη ταπεινῶς· εἰσιόντι δ' αὐτῷ μονοχίτων ἀναπηδήσασα προσπίπτει, δεινῶς μὲν ἐξηγριωμένη κεφαλὴν καὶ πρόσωπον, ὑπότρομος δὲ τῇ φωνῇ, καὶ συντετηκυῖα ταῖς ὄψεσιν. ἦν δὲ πολλὰ καὶ τῆς περὶ τὸ στέρνον αἰκίας καταφανῆ· καὶ ὅλως οὐθὲν ἐδόκει τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς ἔχειν βέλτιον. ἡ μέντοι χάρις ἐκείνη καὶ τὸ τῆς ὥρας ἰταμὸν οὐ κατέσβεστο παντάπασιν, ἀλλὰ καίπερ οὕτως διακειμένη, ἔνδοθέν ποθεν ἐξέλαμπε καὶ συνεπεκφαίνετο τοῖς κινήμασι τοῦ προσώπου. κελεύσαντος δὲ τοῦ Καίσαρος αὐτὴν κατακλιθῆναι, καὶ πλησίον αὐτοῦ καθίσαντος, ἥψατο μέν τινος δικαιολογίας, εἰς ἀνάγκην καὶ φόβον Ἀντωνίου τὰ πεπραγμένα τρεπούσης. ἐνισταμένου δὲ πρὸς ἕκαστον αὐτῇ τοῦ Καίσαρος, ἐξελεγχομένη ταχὺ πρὸς οἶκτον μεθηρμόσατο καὶ δέησιν, ὡς δή τις μάλιστα τοῦ ζῆν περιεχομένη. τέλος δὲ, τοῦ πλήθους τῶν χρημάτων ἀναγραφὴν ἔχουσα προσέδωκεν αὐτῷ· Σελεύκου δέ τινος τῶν ἐπιτρόπων ἐλέγχοντος ὡς ἔνια κρύπτουσαν καὶ διακλέπτουσαν, ἀναπηδήσασα, καὶ τῶν τριχῶν αὐτοῦ λαβομένη, πολλὰς ἐνεφόρει

ταῖς

familiarem Olympum, quem prodita ei veritate consiliarium & adjutorem ad tabem sibi inducendam adhibuit, ut ipse scriptum reliquit Olympus, qui edidit harum rerum historiam. Odoratus rem Cæsar, objecit ei minas & terrores de liberis: quibus illa sicut machinis expugnata est, permisitque corpus suum omnibus pro arbitrio curare & alere.

Venit etiam paucis diebus post ipse ad eam appellandam & consolandam. Jacebat forte illa in toro sordide. Quo ingresso, una velata tunica exiliit, abjecitque se ad pedes ejus, capite & facie mire fœdata, tremula voce atque oculis tabidis. Multæ quoque vibices in pectore ejus conspiciebantur. Brevi nihilo videbatur corpus ejus animo habere melius. At gratiæ illæ & formæ protervitas non erat semel exstincta: sed ex ea licet ita affecta elucebat intrinsecus aliquatenus, & cum vultus motibus effulgebat. Quum eam jussisset Cæsar decumbere, & juxta assedisset, attigit illa nonnullam excusationem, ea quæ facta essent in vim & metum Antonii deflectens: quam confutante in singulis Cæsare ac coarguente, divertit protinus ad misericordiam exposcendam & ad preces, quasi summopere concupisceret vivere. Postremo numeri thesauri breviarium, quod habebat, tradidit ei. Quum Seleucus, unus procuratorum, argueret eam quod reconderet & supprimeret nonnulla: exsiliens & in capillum hujus involans, multis

plagis

τοῦ προσώπου πληγάς. τοῦ δὲ Καίσαρος μειδιῶντος, καὶ καταπαύοντος αὐτὴν, ἀλλ᾽ οὐ δεινὸν, εἶπεν, ὦ Καῖσαρ, εἰ σὺ μὲν ἠξίωσας ἀφικέσθαι πρὸς ἐμὲ καὶ προσειπεῖν οὕτω πράττουσαν, οἱ δὲ δοῦλοί μου κατηγοροῦσιν, εἴ τι τῶν γυναικείων ἀπεθέμην οὐκ ἐμαυτῇ δήπουθεν ἡ τάλαινα κόσμον, ἀλλ᾽ ὅπως Ὀκταβίᾳ καὶ Λιβίᾳ τῇ σῇ μικρὰ δοῦσα, δι᾽ ἐκείνων ἵλεω σου τύχοιμι καὶ πρᾳοτέρου. τούτοις ὁ Καῖσαρ ἥδετο, παντάπασιν αὐτὴν φιλοψυχεῖν οἰόμενος. εἰπὼν οὖν ὅτι καὶ ταῦτα ἐπιτρέπει, καὶ τἄλλα πάσης ἐλπίδος αὐτῇ χρήσεται λαμπρότερον, ᾤχετο ἀπιὼν, ἐξηπατηκέναι μὲν οἰόμενος, ἐξηπατημένος δὲ μᾶλλον.

Ἦν δὲ Κορνήλιος Δολοβέλλας ἐπιφανὴς νεανίσκος ἐν τοῖς Καίσαρος ἑταίροις· οὗτος εἶχε πρὸς τὴν Κλεοπάτραν οὐκ ἀηδῶς, καὶ τότε χαριζόμενος αὐτῇ δεηθείσῃ κρύφα πέμψας ἐξήγγειλεν, ὡς αὐτὸς μὲν ὁ Καῖσαρ ἀναζεύγνυσι πεζῇ διὰ Συρίας, ἐκείνην δὲ μετὰ τῶν τέκνων ἀποστέλλειν εἰς τρίτην ἡμέραν ἔγνωκεν. ἡ δὲ ἀκούσασα ταῦτα, πρῶτον μὲν ἐδεήθη Καίσαρος, ὅπως αὐτὴν ἐάσῃ χοὰς ἐπενεγκεῖν Ἀντωνίῳ· καὶ συγχωρήσαντος, ἐπὶ τὸν τάφον κομισθεῖσα καὶ περιπεσοῦσα τῇ σορῷ μετὰ τῶν συνήθων γυναικῶν, Ὦ φίλε Ἀντώνιε, εἶπεν, ἔθαπτον μέν σε πρώην ἔτι χερσὶν ἐλευθέραις, σπένδω δὲ νῦν αἰχμάλωτος οὖσα, καὶ φρουρουμένη μήτε κοπετοῖς μήτε θρήνοις αἰκίσασθαι τὸ δοῦλον τοῦτο σῶμα, καὶ τηρούμενον ἐπὶ τοὺς κατὰ σοῦ θριάμβους. ἄλλας δὲ μὴ προσδέχου τιμὰς ἢ χοάς· ἀλλ᾽ αὗταί σοι τελευταῖαι, Κλεοπάτρας ἀγομένης. ζῶντας μὲν γὰρ ἡμᾶς οὐθὲν ἀλλήλων διέστησεν, κινδυνεύομεν δὲ τῷ θανάτῳ

plagis os ejus contudit. Subridente Cæsare atque illam reprimente, Nonne grave, inquit, Cæsar, est, quum tu invisere me hoc in statu & appellare sis dignatus, a servis me meis deferri, siquid reposui muliebre, non mihi sane miseræ mundum: sed quo pauca munera Octaviæ & Liviæ tuæ feram, ut placatum te per illas & clementiorem habeam? His gavisus est Cæsar, omnino illam existimans teneri cupiditate vitæ. Igitur Cæsar ubi ostendit & hæc ei concedere se, cæteraque supra omnem spem cum ea melius acturum, digressus decepisse arbitrabatur se eam: at magis deceptus ipse est.

Cornelius Dolabella erat nobilis juvenis inter Cæsaris amicos: hic Cleopatram benevolo respiciens animo, precanti tunc hoc dedit beneficii, ut per internuntium clam ei significaret Cæsarem ipsum pedibus decessurum per Syriam, ipsam vero cum liberis statuisse post triduum in Italiam mittere. Quo intellecto, primum Cæsarem oravit ut sibi inferias dare permitteret Antonio. Annuente illo, ubi ad monumentum est perlata, incumbens cum familiaribus mulieribus in tumulum, Nuper te, inquit, liberis adhuc manibus, chare Antoni, funeravi, nunc parento captiva & custodita, ne planctibus & lamentationibus suggillem servile hoc corpus, quod ad triumphum de te servatur. Alios honores vel justa ne exspectaveris, verum hæc tibi a Cleopatra, quæ abducitur, sunt novissima. Vivos nos nihil distraxit, nunc vero morte videmur com-

νάτῳ διαμείψασθαι τοὺς τόπους· σὺ μὲν ὁ Ῥωμαῖος, ἐνταῦθα κείμενος, ἐγὼ δ' ἡ δύστηνος, ἐν Ἰταλίᾳ, τοσοῦτο τῆς σῆς μεταλαβοῦσα χώρας μόνον. ἀλλ' εἰ δή τις τῶν ἐκεῖ Θεῶν ἀλκὴ καὶ δύναμις (οἱ γὰρ ἐνταῦθα προὔδωκαν ἡμᾶς) μὴ πρόῃ ζῶσαν τὴν σεαυτοῦ γυναῖκα, μηδ' ἐν ἐμοὶ περιίδῃς θριαμβευόμενον σεαυτὸν, ἀλλ' ἐνταῦθά με κρύψον μετὰ σεαυτοῦ καὶ συνθάψον, ὡς ἐμοὶ μυρίων κακῶν ὄντων, οὐδὲν οὕτω μέγα καὶ δεινόν ἐστιν, ὡς ὁ βραχὺς οὗτος χρόνος ὃν σοῦ χωρὶς ἔζηκα.

Τοιαῦτα ὀλοφυραμένη, καὶ στέψασα καὶ κατασπασαμένη τὴν σορὸν, ἐκέλευσεν αὐτῇ λουτρὸν γενέσθαι. λουσαμένη δὲ καὶ κατακλιθεῖσα λαμπρὸν ἄριστον ἠρίστα. καί τις ἧκεν ἀπ' ἀγροῦ κίστην τινὰ κομίζων· τῶν δὲ φυλάκων ὅ, τι φέροι πυνθανομένων, ἀνοίξας, καὶ ἀφελὼν τὰ θρία, σύκων περίπλεω τὸ ἀγγεῖον ἔδειξε. θαυμασάντων δὲ τὸ κάλλος καὶ τὸ μέγεθος, μειδιάσας παρεκάλει λαβεῖν· οἱ δὲ πιστεύσαντες ἐκέλευον εἰσενεγκεῖν. μετὰ δὲ τὸ ἄριστον ἡ Κλεοπάτρα δέλτον ἔχουσα γεγραμμένην καὶ κατασεσημασμένην, ἀπέστειλε πρὸς Καίσαρα, καὶ τοὺς ἄλλους ἐκποδὼν ποιησαμένη, πλὴν τῶν δυοῖν ἐκείνων γυναικῶν, τὰς θύρας ἔκλεισε. Καῖσαρ δὲ λύσας τὴν δέλτον, ὡς ἐνέτυχε λιταῖς καὶ ὀλοφυρμοῖς δεομένης αὐτῆς σὺν Ἀντωνίῳ θάψαι, ταχὺ συνῆκε τὸ πεπραγμένον. καὶ πρῶτον μὲν αὐτὸς ὥρμησε βοηθεῖν, ἔπειτα τοὺς σκεψομένους κατὰ τάχος ἔπεμψεν. ἐγεγόνει δὲ ὀξὺ τὸ πάθος. δρόμῳ γὰρ ἐλθόντες, καὶ τοὺς μὲν φυλάσσοντας οὐδὲν ᾐσθημένους καταλαβόντες, τὰς δὲ θύρας ἀνοίξαντες, εὗρον αὐτὴν τεθνηκυῖαν, ἐν χρυσῇ κατακειμένην κλίνῃ,

commutaturi loca: tu ut Romanus hic jaceas, infelix ego illic in Italia, hactenus modo patriae particeps tuae. At siquid istic numina valent & possunt, (nam nostrates nos Dii prodidere) noli deserere vivam tuam conjugem, neque in me permitte triumphum duci de te, sed hic me tecum abde & conde: nam mihi ex infinitis malis nihil tam grave vel acerbum est, quam breve hoc tempus quod te sine vixi.

His editis lamentis, postquam coronas & oscula tumulo tulit, praecepit sibi parari balneum. Lota accubuit & splendide est epulata. Tum cistam quidam rure veniens attulit. Percunctantibus quid ferret satellitibus, aperiens & auferens folia cophinum plenum ficorum ostendit. Mirantes speciem & magnitudinem arridens invitavit ut sumerent. Illi nihil suspicati, jusserunt ficos eum intro ferre. Sub prandium tabulas, quas scriptas & consignatas habebat, misit Cleopatra ad Caesarem: tum omnibus ejectis reliquis praeter duas illas foeminas, obdidit fores. Solutis tabulis Caesar ut obsecrationes & questus legit, precantis ut apud Antonium conderetur, intellexit illico quid gestum esset. Ac primum instituit illuc ipse accurrere, deinde spectatum propere misit quid rei esset: verum momento transactum cum illa fuerat. Nam cursu illuc profecti, & stationem nihil offendentes sensisse, reserata janua defunctam invenerunt, & in aureo jacentem lecto,

νην, κεκοσμημένην βασιλικῶς. τῶν δὲ γυναικῶν ἡ μὲν Εἰρὰς λεγομένη πρὸς τοῖς ποσὶν ἀπέθνησκεν, ἡ δὲ Χάρμιον, ἤδη σφαλλομένη καὶ καρηβαροῦσα, κατεκόσμει τὸ διάδημα περὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῆς. εἰπόντος δέ τινος ὀργῇ, Καλὰ ταῦτα Χάρμιον· Κάλλιστα μὲν οὖν, ἔφη, καὶ πρέποντα τῇ τοσούτων ἀπογόνῳ βασιλέων. πλέον δ' οὐδὲν εἶπεν, ἀλλ' αὐτοῦ παρὰ τὴν κλίνην ἔπεσε.

Λέγεται δὲ τὴν ἀσπίδα κομισθῆναι σὺν τοῖς σύκοις ἐκείνοις καὶ τοῖς θρίοις ἄνωθεν ἐπικαλυφθεῖσαν. οὕτω γὰρ τὴν Κλεοπάτραν κελεῦσαι, μηδὲν αὐτῆς ἐπισταμένης τῷ σώματι προσπεσεῖν τὸ θηρίον. ὡς δ' ἀφαιροῦσα τῶν σύκων εἶδεν, εἰπεῖν, ἐνταῦθα ἦν ἄρα τοῦτο· καὶ τὸν βραχίονα παρασχεῖν τῷ δήγματι γυμνώσασαν. οἱ δὲ, τηρεῖσθαι μὲν ἐν ὑδρείᾳ τὴν ἀσπίδα καθειργμένην φάσκουσιν· ἠλακάτῃ δέ τινι χρυσῇ τῆς Κλεοπάτρας ἐκκαλουμένης αὐτὴν καὶ διαγριαινούσης, ὁρμήσασαν ἐμφῦναι τῷ βραχίονι. τὸ δ' ἀληθὲς οὐδεὶς οἶδεν· ἐπεὶ καὶ φάρμακον αὐτὴν ἐλέχθη φορεῖν ἐν κνηστίδι κοίλῃ, τὴν δὲ κνηστίδα κρύπτειν τῇ κόμῃ. πλὴν οὔτε κηλὶς ἐξήνθησε τοῦ σώματος, οὔτε ἄλλου φαρμάκου σημεῖον. οὐ μὴν οὐδὲ τὸ θηρίον ἐντὸς ὤφθη, συρμοὺς δέ τινας αὐτοῦ παρὰ θάλασσαν, ᾗ τὸ δωμάτιον ἀφεώρα, καὶ θυρίδες ἦσαν, ἰδεῖν ἔφασκον. ἔνιοι δὲ, καὶ τὸν βραχίονα τῆς Κλεοπάτρας ὀφθῆναι δύο νυγμὰς ἔχοντα, λεπτὰς καὶ ἀμυδράς· οἷς ἔοικε πιστεύσας καὶ ὁ Καῖσαρ. ἐν γὰρ τῷ θριάμβῳ τῆς Κλεοπάτρας αὐτῆς εἴδωλον ἐκομίζετο, καὶ τῆς ἀσπίδος ἐμπεφυκυίας. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω λέγεται γενέσθαι. Καῖσαρ δὲ, καίπερ ἀχθεσθεὶς ἐπὶ

to, regio cultu exornatam. Ex mulieribus illis, Iras nomine ad pedes ejus exspiraverat, Charmium jam lapsabunda & capite gravata componebat diadema, quo redimitum erat caput ejus. Ibi quum quidam fremens dixisset, Hæccine pulchra Charmium? Pulcherrima sane, inquit, decentiaque reginam tot regibus oriundam. Nihil amplius loquuta juxta lectum ibi concidit.

Perhibent aspidem inter ficos illos illatam, foliisque fuisse intectam. Ita enim jussisse Cleopatram, ut ignorantis corpus bestia invaderet: ut tollens de ficis conspexit eam, dixisse Cleopatram, Nempe hic illa est, brachiumque nudatum morsui præbuisse. Alii inclusam hydria aspidem, atque ita fuisse asservatam, fusoque aureo ipsam lacessentis & stimulantis arripuisse Cleopatræ brachium. Sed veritatem novit nemo: quando venenum quoque gestasse proditum est eam in novacula cava, eamque recondisse coma sua. Verum nec macula in corpore exstitit, neque aliud veneni vestigium. Neque vero bestia illa intus comparuit. Tractus aliquos ejus tantum juxta mare, quo cubiculum spectabat & fenestræ erant, aiunt deprehensos. Nonnullis brachium quoque Cleopatræ notas duas ex punctione visum est habere tenues & exiles: quibus credidisse Cæsar videtur. Siquidem in triumpho ejus imago translata est ipsius Cleopatræ & aspidis mordicus brachio affixæ. Hæc eo modo feruntur gesta. Cæsar quamvis molestiam

ἐπὶ τῇ τελευτῇ τῆς γυναικὸς, ἐθαύμασε τὴν εὐγένειαν αὐτῆς· καὶ ταφῆναι τὸ σῶμα σὺν Ἀντωνίῳ λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς ἐκέλευσεν. ἐντίμως δὲ καὶ τὰ γύναια κηδείας ἔτυχεν, αὐτοῦ προστάξαντος. ἐτελεύτησε δὲ Κλεοπάτρα μὲν ἑνὸς δέοντα τεσσαράκοντα ἔτη βιώσασα, καὶ τούτων δύο καὶ εἴκοσι βασιλεύσασα, συνάρξασα δὲ πλείω τῶν δεκατεσσάρων. Ἀντώνιον δὲ οἱ μὲν ἕξ, οἱ δὲ τρισὶ τὰ πεντήκοντα ὑπερβάλλειν φασίν. αἱ μὲν οὖν Ἀντωνίου καθῃρέθησαν εἰκόνες, αἱ δὲ Κλεοπάτρας κατὰ χώραν ἔμειναν, Ἀρχιβίου τινὸς τῶν φίλων αὐτῆς χίλια τάλαντα Καίσαρι δόντος, ἵνα μὴ τὸ αὐτὸ τοῖς Ἀντωνίου πάθωσιν.

Ἀντωνίου δὲ γενεὰν ἀπολιπόντος ἐκ τριῶν γυναικῶν ἑπτὰ παῖδας, ὁ πρεσβύτατος Ἄντυλλος ὑπὸ Καίσαρος ἀνῃρέθη μόνος· τοὺς δὲ λοιποὺς Ὀκταβία παραλαβοῦσα μετὰ τῶν ἐξ ἑαυτῆς ἔθρεψε. καὶ Κλεοπάτραν μὲν τὴν ἐκ Κλεοπάτρας Ἰόβα τῷ χαριεστάτῳ βασιλέων συνῴκισεν· Ἀντώνιον δὲ τὸν ἐκ Φουλβίας οὕτω μέγαν ἐποίησεν, ὥστε τὴν πρώτην παρὰ Καίσαρι τιμὴν Ἀγρίππου, τὴν δὲ δευτέραν τῶν Λιβίας παίδων ἐχόντων, τρίτον εἶναι καὶ δοκεῖν Ἀντώνιον. ἐκ δὲ Μαρκέλλου δυοῖν αὐτῇ θυγατέρων οὐσῶν, ἑνὸς δὲ υἱοῦ Μαρκέλλου, τοῦτον μὲν ἅμα παῖδα καὶ γαμβρὸν ἐποιήσατο Καῖσαρ, τῶν δὲ θυγατέρων, Ἀγρίππᾳ τὴν ἑτέραν ἔδωκεν. ἐπεὶ δὲ Μάρκελλος ἐτελεύτησεν νεόγαμος κομιδῇ, καὶ Καίσαρι γαμβρὸν ἔχοντα πίστιν οὐκ εὔπορον ἦν ἐκ τῶν ἄλλων φίλων ἑλέσθαι, λόγον ἡ Ὀκταβία προσήνεγκεν ὡς χρὴ τὴν Καίσαρος θυγατέρα λαβεῖν Ἀγρίππαν, ἀφέντα τὴν ἑαυτῆς. πεισθέντος δὲ Καίσαρος πρῶτον, εἶτα Ἀγρίππα, τὴν μὲν αὐτῆς ἀπολαβοῦσα συν-

ῴ-

stiam traxit ex illius decessu, animum tamen ejus generosum est admiratus, & corpus condi apud Antonium splendide & regaliter jussit. Sortitæ sunt & mulieres funus jussu ejus honorabile. Excessit Cleopatra annos nata undequadraginta, quorum duos & viginti regnavit, imperavit cum Antonio amplius quatuordecim. Antonium alii sex, alii tres & quinquaginta annos aiunt vixisse. Statuæ Antonii dejectæ sunt: Cleopatræ, loco non motæ. Impetravit amicus ejus Archibius a Cæsare mille talentis, ne cum Antonianis convellerentur.

Antonius sobolem ex tribus uxoribus septem liberorum reliquit. Ex his stirpis maximus Antyllus a Cæsare solus est interfectus. Reliquos accepit Octavia, quos cum suis eduxit. Ex Cleopatra susceptam Cleopatram lepidissimo regi Jubæ collocavit, Antonium ex Fulvia in tantum evexit ut quum primum locum apud Cæsarem Agrippa, Liviæ filii secundum tenerent, tertius esset & numeraretur Antonius. Ex Marcello illa filias duas, unicum filium Marcellum habebat. Hunc simul adoptavit & generum fecit Cæsar. Alteram filiam Octavia Agrippæ nuptum dedit. Quum Marcellus brevi post has nuptias interisset, neque Cæsari generum, cui fideret, ex cæteris amicis promptum esset deligere: sermonem Octavia movit Cæsari, ut Agrippa ipsius filiam dimissa duceret sua. Inducto Cæsare primo, inde Agrippa, receptam suam

An-

ῴκισεν Ἀντωνίῳ, τὴν δὲ Καίσαρος Ἀγρίππας ἔγημεν. ἀπολειπομένων δὲ τῶν Ἀντωνίου καὶ Ὀκταβίας δυοῖν θυγατέρων, τὴν μὲν Δομίτιος Αἰνόβαρβος ἔλαβε, τὴν δὲ σωφροσύνῃ καὶ κάλλει περιβόητον Ἀντωνίαν, Δροῦσος ὁ Λιβίας υἱὸς, πρόγονος δὲ Καίσαρος. ἐκ τούτων ἐγένετο Γερμανικὸς καὶ Κλαύδιος· ὧν Κλαύδιος μὲν ὕστερον ἦρξε· τῶν δὲ Γερμανικοῦ παίδων Γάϊος μὲν, ἄρξας ἐπιφανῶς οὐ πολὺν χρόνον, ἀνῃρέθη μετὰ τέκνου καὶ γυναικός. Ἀγριππῖνα δὲ υἱὸν ἐξ Αἰνοβάρβου Λεύκιον Δομίτιον ἔχουσα, Κλαυδίῳ Καίσαρι συνῴκισε· καὶ θέμενος τὸν υἱὸν αὐτῆς Κλαύδιος, Νέρωνα Γερμανικὸν προσωνόμασεν. οὗτος ἄρξας ἐφ᾽ ἡμῶν, ἀπέκτεινε τὴν μητέρα, καὶ μικρὸν ἐδέησεν ὑπὸ ἐμπληξίας καὶ παραφροσύνης ἀνατρέψαι τὴν Ῥωμαίων ἡγεμονίαν, πέμπτος ἀπὸ Ἀντωνίου κατ᾽ ἀριθμὸν διαδοχῆς γενόμενος.

Antonio nuptui dedit, Cæſaris filiam duxit Agrippa. Duarum quæ ſupererant Antonii & Octaviæ filiarum, alteram in matrimonio habuit Domitius Ænobarbus, alteram caſtitate & forma celebrem Antoniam Druſus Liviæ filius, privignus Cæſaris. Ex his procreati Germanicus & Claudius: quorum Claudius poſt imperavit. Ex Germanici liberis Caius, cujus nobile, infamia nec diuturnum fuit imperium, cum filia & uxore eſt interemptus. Agrippina, quæ filium ex Ænobarbo L. Domitium habebat, nupſit Claudio Cæſari. Hic adoptavit Domitium, quem Neronem Germanicum dixit. Is imperans noſtra memoria interfecit genitricem ſuam, vecordiaque & amentia pene Romanum evertit imperium, ab Antonio in ſucceſſione numero quintus.

ΠΕΙ τοίνυν μεγάλαι περὶ ἀμφοτέρους ἐγένοντο μεταβολαὶ, πρῶτον τὰ τῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἐπιφανείας σκοπῶμεν. ὅτι τῷ μὲν ἦν πατρῷα καὶ προκατειργασμένα, μέγιστον ἰσχύσαντος Ἀντιγόνου τῶν διαδόχων, καὶ πρὸ τοῦ Δημήτριον ἐν ἡλικίᾳ γενέσθαι τὰ πλεῖστα τῆς Ἀσίας ἐπελθόντος καὶ κρατήσαντος· Ἀντώνιος δὲ χαρίεντος μὲν ἄλλως, ἀπολέμου δὲ καὶ μέγα μηδὲν εἰς δόξαν αὐτῷ καταλιπόντος γενόμενος πατρὸς, ἐπὶ τὴν Καίσαρος ἐτόλμησεν ἀρχὴν οὐδὲν αὐτῷ κατὰ γένος προσήκουσαν ἐλθεῖν, καὶ τοῖς ἐκείνῳ προπεπονημένοις αὐτὸς ἑαυτὸν εἰσεποίησε διάδοχον. καὶ τοσοῦτον ἴσχυσεν ἐκ μόνων τῶν περὶ αὐτὸν ὑπαρχόντων ὁρμώμενος, ὥστε δύο μοίρας τὰ σύμπαντα ποιησάμενος, τὴν ἑτέραν ἑλέσθαι καὶ λαβεῖν, τὴν ἐπιφανεστέραν· ἀπὼν δὲ αὐτὸς, ὑπηρέταις τε καὶ ὑποστρατηγοῖς Πάρθους τε νικῆσαι πολλάκις, καὶ τὰ περὶ τὸν Καύκασον ἔθνη βάρβαρα μέχρι τῆς Κασπίας ὤσασθαι θαλάσσης. μαρτύρια δὲ τοῦ μεγέθους αὐτοῦ, καὶ δι᾽ ἃ κακῶς ἀκούει. Δημητρίῳ μὲν γὰρ ὁ πατὴρ ἠγάπησε τὴν Ἀντιπάτρου Φίλαν, ὡς κρείττονα, συνοικίσαι παρ᾽ ἡλι-

κίαν,

Quia vero magnis uterque rerum vicissitudinibus usus est, primum potentiam & claritatem utriusque consideremus. Hæc erat paterna Demetrio & præparata: fuit enim Alexandri successorum Antigonus præpollentissimus, Demetrioque nondum adulto pleraque Asiæ obivit atque in potestatem suam redegit. Antonius autem, patre genitus cætera quidem probo viro, sed bellis inexercitato, & a quo parum ad nomen parandum accepit momenti, non dubitavit ad Cæsaris aspirare imperium, nihil ad ipsum generis propinquitate pertinens, atque in elaboratorum ab illo irrepsit successionem: tantumque solis suis fretus præsidiis valuit, ut orbem universum in portiones partitus duas, alteram selegerit & sumpserit præcellentiorem; absens ipse per ministros & legatos suos subinde fuderit Parthos, gentesque barbaras Caucasum circumjectas usque ad mare Caspium summoverit. Testantur magnitudinem ejus vel illa quæ eum reddunt infamem. Demetrio enim pater præclare agi putavit, si Philam Antipatri præter ætatem ut præstantiorem desponde-

ret:

κίαν, Ἀντωνίῳ δὲ ὁ Κλεοπάτρας γάμος ὄνειδος ἦν, γυναικὸς ὑπερβαλλομένης δυνάμει καὶ λαμπρότητι πάντας πλὴν Ἀρσάκου τοὺς καθ' αὑτὴν βασιλεῖς· ἀλλ' οὕτως ἐποίησε μέγαν ἑαυτὸν, ὥστε τοῖς ἄλλοις μειζόνων ἢ ἐβούλετο δοκεῖν ἄξιος.

Ἡ μέντοι προαίρεσις ἀφ' ἧς ἐκτήσαντο τὴν ἀρχὴν, ἄμεμπτος ἐπὶ τοῦ Δημητρίου, κρατεῖν καὶ βασιλεύειν ἀνθρώπων εἰθισμένων κρατεῖσθαι καὶ βασιλεύεσθαι ζητοῦντος· ἡ δὲ Ἀντωνίου, χαλεπὴ καὶ τυραννικὴ, καταδουλουμένη τὸν Ῥωμαίων δῆμον, ἄρτι διαφυγόντα τὴν ὑπὸ Καίσαρι μοναρχίαν. ὃ δ' οὖν μέγιστον αὐτῷ καὶ λαμπρότατόν ἐστι τῶν εἰργασμένων, ὁ πρὸς Κάσσιον καὶ Βροῦτον πόλεμος, ἐπὶ τῷ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς πολίτας ἀφελέσθαι τὴν ἐλευθερίαν ἐπολεμήθη. Δημήτριος δὲ, καὶ πρὶν εἰς τύχας ἐλθεῖν ἀναγκαίας, ἐλευθερῶν τὴν Ἑλλάδα, καὶ τῶν πόλεων ἐξελαύνων τὰς φρουρὰς διετέλεσεν· οὐχ ὥσπερ Ἀντώνιος, ὅτι τοὺς ἐλευθερώσαντας τὴν Ῥώμην ἀπέκτεινεν ἐν Μακεδονίᾳ, σεμνυνόμενος. ἓν τοίνυν ἐστὶ τῶν ἐπαινουμένων Ἀντωνίου, τὸ φιλόδωρον καὶ μεγαλόδωρον, ἐν ᾧ τοσοῦτον ὑπεραίρει Δημήτριος, ὥστε χαρίσασθαι τοῖς πολεμίοις ὅσα τοῖς φίλοις οὐκ ἔδωκεν Ἀντώνιος. καίτοι ταφῆναί γε καὶ περισταλῆναι κελεύσας Βροῦτον ἐκεῖνος εὐδοκίμησεν· οὗτος δὲ καὶ τοὺς ἀποθανόντας τῶν πολεμίων πάντας ἐκήδευσε, καὶ τοὺς ἁλόντας Πτολεμαίῳ μετὰ χρημάτων καὶ δωρεῶν ἀπέπεμψεν.

Ὑβρισταὶ μὲν εὐτυχοῦντες ἀμφότεροι, καὶ πρὸς τρυφὰς ἀνειμένοι καὶ ἀπολαύσεις· οὐκ ἂν εἴποι δέ τις ὡς Δημήτριον ἐν εὐπαθείαις καὶ συνουσίαις ὄντα πράξεων

ret: Antonio vero ipsius Cleopatræ labi fuerunt nuptiæ, fœminæ opibus & splendore natalium, si Arsacem exceperis, suæ ætatis reges antecellentis. Adeo autem se effecit ipse grandem, ut aliis fortuna dignus quam ipse vellet majore haberetur.

Consilium tamen & institutum quo imperium peperit, irreprehensibile Demetrii, ut dominaretur & regnaret apud homines servire assuetos & regnari quærentes: tetrum Antonii & tyrannicum, quod in servitutem redegit populum Romanum, qui modo ex Cæsaris dominatu effugerat. Quod igitur maximum in rebus ejus gestis & splendidissimum est, bellum contra Cassium & Brutum susceptum, id gestum est ad extorquendum patriæ & civibus suis libertatem. Demetrius vero, & ante quam in fortunas extremas est delapsus, non cessavit liberare Græciam & præsidia ex urbibus abigere: ubi contra Antonius, quod liberatores populi Romani oppressisset in Macedonia, est gloriatus. Una autem in Antonio laudatur munificentia atque in donis magnificentia: in qua hactenus eminet Demetrius, ut plura largitus sit hostibus, quam donaverat amicis Antonius. Et quidem ex eo quod funerari Brutum jussisset magnifice, gloriam ille paravit: at hic cunctos qui ciciderant humavit hostes, captivosque ad Ptolemæum cum rebus suis & muneribus remisit.

Impotentes rebus secundis ambo, in deliciasque & luxum effusi. Sed non invenias Demetrium voluptatibus & conviviis immersum

πράξεων καιρὸς διέφυγεν, ἀλλὰ τῇ περιουσίᾳ τῆς σχολῆς ἐπεισῆγε τὰς ἡδονάς, καὶ τὴν Λάμιαν ὥσπερ τὴν μυθικὴν ἀτεχνῶς παίζων καὶ νυστάζων ἐποιεῖτο διαγωγήν. ἐν δὲ ταῖς τοῦ πολέμου παρασκευαῖς οὐκ εἶχεν αὐτοῦ τὸ δόρυ κιττόν, οὐδὲ μύρων ὀδώδει τὸ κράνος· οὐδὲ γεγανωμένος καὶ ἀνθηρὸς ἐπὶ τὰς μάχας ἐκ τῆς γυναικωνίτιδος προῄει, κοιμίζων δὲ τοὺς θιάσους καὶ τὰ βακχεῖα καταπαύων,

Ἀμφίπολος Ἄρεος ἀνιέρου,

κατὰ τὸν Εὐριπίδην, ἐγίνετο, καὶ δι' ἡδονὴν ἢ ῥᾳθυμίαν οὐθὲν ἁπλῶς ἔπταισεν. Ἀντώνιον δέ, ὥσπερ ἐν ταῖς γραφαῖς ὁρῶμεν τοῦ Ἡρακλέους τὴν Ὀμφάλην ὑφαιροῦσαν τὸ ῥόπαλον, καὶ τὴν λεοντῆν ἀποδύουσαν, οὕτω πολλάκις Κλεοπάτρα παροπλίσασα καὶ καταθέλξασα, συνέπεισεν ἀφέντα μεγάλας πράξεις ἐκ τῶν χειρῶν καὶ στρατείας ἀναγκαίας, ἐν ταῖς περὶ Κάνωβον καὶ Ταφόσιριν ἀκταῖς ἀλύειν καὶ παίζειν μετ' αὐτῆς. τέλος δὲ ὡς ὁ Πάρις ἐκ τῆς μάχης ἀποδρὰς εἰς τοὺς ἐκείνης κατεδύετο κόλπους, μᾶλλον δὲ ὁ μὲν Πάρις ἡττηθεὶς ἔφυγεν εἰς τὸν θάλαμον, Ἀντώνιος δὲ Κλεοπάτραν διώκων ἔφυγε καὶ προήκατο τὴν νίκην.

Ἔτι Δημήτριος μὲν οὐ κεκωλυμένος, ἀλλ' ἀπὸ Φιλίππου καὶ Ἀλεξάνδρου γεγονὼς ἐν ἔθει τοῖς Μακεδόνων βασιλεῦσιν ἐγάμει γάμους πλείονας, ὥσπερ Λυσίμαχος καὶ Πτολεμαῖος· εἶχε δὲ διὰ τιμῆς ὅσας ἔγημεν. Ἀντώνιος δὲ πρῶτον μὲν ὁμοῦ δύο γυναῖκας ἠγάγετο, πρᾶγμα μηδενὶ Ῥωμαίῳ τετολμημένον, ἔπειτα τὴν ἀστὴν καὶ δικαίως γαμηθεῖσαν ἐξήλασε, τῇ

ξένῃ

ſum rerum gerendarum neglexiſſe occaſionem. Ubi quidem otio abundaret, indulgebat voluptatibus, Lamiamque ſicut fabuloſam illam plane, quum ludere & dormire quæreret, pro oblectamento habebat. Enimvero in belli apparatibus non habebat haſta ejus hederam, neque unguentum renidebat galea, neque delibutus & comptus ad prœlia ex conclavibus mulierum procedebat: verum ſopiens Bacchi chorum compeſcenſque Bacchanalia,

Aſſecla Martis profani,

ut ait Euripides, fiebat: neque per voluptates vel ſocordiam impegit uſquam. Antonium vero, ſicut in picturis Herculi videmus ſubtrahi ab Omphale clavam, leoninamque detrahi: ita frequenter exarmatum ac emollitum induxit Cleopatra, ut amiſſis e manibus magnis rebus atque expeditionibus neceſſariis, oſcitaret luderetque ſecum circa Canopi & Taphoſiridis littora. Poſtremo ut Paris, quum profugiſſet ex prœlio, in illius ſe ſinum abdidit. Immo victus confugit in thalamum Paris, Antonius Cleopatram conſectans fugit & projecit victoriam.

Adhæc non lege vetante Demetrius, ſed more a Philippo & Alexandro inter reges Macedonum uſurpato, plures, ſicut Lyſimachus & Ptolemæus, duxit uxores: quotquot autem duxit, honorem habuit omnibus. Antonius primum, quod erat apud Romanos inauditum, duas ſimul accepit uxores. Deinde civem & juſtam uxorem expulit domo,

quo

ξένῃ καὶ μὴ κατὰ νόμους συνούσῃ χαριζόμενος. ὅθεν καὶ ἐκ γάμου τῷ μὲν οὐθὲν, τῷ δὲ τὰ μέγιστα τῶν κακῶν ἀπήντησεν. ἀσέβημα μέντοι τοσοῦτον δι' ἀσέλγειαν οὐθὲν ταῖς Ἀντωνίου πράξεσιν, ὅσον ταῖς Δημητρίου πρόσεστιν. οἱ μὲν γὰρ ἱστορικοί φασι καὶ τῆς ἀκροπόλεως ὅλης εἴργεσθαι τὰς κύνας, διὰ τὸ τὴν μίξιν ἐμφανῆ μάλιστα ποιεῖσθαι τοῦτο τὸ ζῶον. ὁ δὲ ἐν αὐτῷ τῷ παρθενῶνι ταῖς τε πόρναις συνῆν, καὶ τῶν ἀστῶν κατεπόρνευσε πολλάς· καὶ ὅ τις ἂν ἥκιστα τὰς τοιαύτας τρυφὰς καὶ ἀπολαύσεις οἴοιτο μετέχειν κακοῦ, τῆς ὠμότητος, τοῦτό ἐστι τῇ Δημητρίου φιληδονίᾳ, περιϊδόντος, μᾶλλον δὲ ἀναγκάσαντος οἰκτρῶς ἀποθανεῖν τὸν κάλλιστον καὶ σωφρονέστατον Ἀθηναίων, φεύγοντα τὸ καθυβρισθῆναι. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, Ἀντώνιος μὲν ἑαυτὸν διὰ τὴν ἀκρασίαν, Δημήτριος δὲ ἄλλους ἠδίκησε.

Πρὸς μέντοι γονεῖς ἄμεμπτον ἑαυτὸν εἰς ἅπαντα παρέσχεν ὁ Δημήτριος· Ἀντώνιος δὲ τὸν ἀδελφὸν τῆς μητρὸς ἐξέδωκεν ἐπὶ τῷ Κικέρωνα ἀποκτεῖναι, πρᾶγμα καὶ καθ' ἑαυτὸ μιαρὸν καὶ ὠμὸν, ὡς μόλις Ἀντώνιον ἐπ' αὐτῷ συγγνώμης τυχεῖν, εἰ σωτηρίας τοῦ θείου μισθὸς ἦν ὁ Κικέρωνος θάνατος. ἃ τοίνυν ἐπιώρκησαν ἀμφότεροι καὶ παρεσπόνδησαν, ὁ μὲν Ἀρτάβαζον συλλαβὼν, ὁ δὲ Ἀλέξανδρον ἀποκτείνας, Ἀντωνίῳ μὲν ἔχει τὴν πρόφασιν ὁμολογουμένην. ἀπελείφθη γὰρ ἐν Μήδοις ὑπὸ Ἀρταβάζου, καὶ προεδόθη· Δημήτριον δὲ πολλοὶ λέγουσι ψευδεῖς αἰτίας ἐφ' οἷς ἔδρασε πλασάμενον κατηγορεῖν, ἀδικηθέντα οὐκ ἀδικήσαντα ἀμύνασθαι. πάλιν δὲ, τῶν μὲν κατορθωμάτων αὐτουργὸς ὁ Δημήτριος γέγονε· καὶ τοὐναντίον ὁ Ἀντώνιος ἐν οἷς οὐ παρῆν, καλλίστας καὶ μεγίστας διὰ τῶν στρατηγῶν ἀνῃρεῖτο νίκας. Ἐξέ-

quo peregrinæ & illegitimæ indulgeret. Unde ex matrimonio huic summa mala, illi nullum evenit. Piaculum tamen ex lascivia contractum nullum tantum Antonii facta, quantum Demetrii habent. Quippe scribunt historiographi tota arce arceri canes solere, quod præcipue hoc animal ineat in aperto. At Demetrius in ipsius penetralibus Minervæ cum scortis consuevit, & urbanas matronas stupravit complures. Quod vero minime conjunctum existimes esse cum deliciis & voluptatibus vitium, sævitiam, id Demetrii lasciviæ adest: qui pro nihilo duxit, immo coegit formosissimum & castissimum puerum Atheniensem, ut stuprum effugeret, misere vitam profundere. Ut verbo dicam, semetipsum Antonius per incontinentiam, Demetrius alios læsit.

Vice versa adversus parentes suos præstitit se Demetrius usquequaque irreprehensibilem: Antonius avunculum dedidit, ut interficeret Ciceronem; rem per se execrabilem atque immanem: ut vix in eo ignoscas Antonio, si salutis avunculi Ciceronis cædes merces fuisset. At perjuria & perfidiæ utriusque, quod hic Artabazum vinxit, ille obtruncavit Alexandrum, velamentum in Antonio habet confessum: nam desertus ab Artabazo in Media & proditus fuit. Demetrium multi memorant ad factum suum falsis colorandum causis insimulasse illum qui ab ipso fuit violatus, non pœnas persequutum a violatore. Rursus, palmarum suarum vicissim ipse effector Demetrius fuit: contra Antonius, ubi non adfuit, pulcherrimas maximasque per legatos suos retulit victorias.

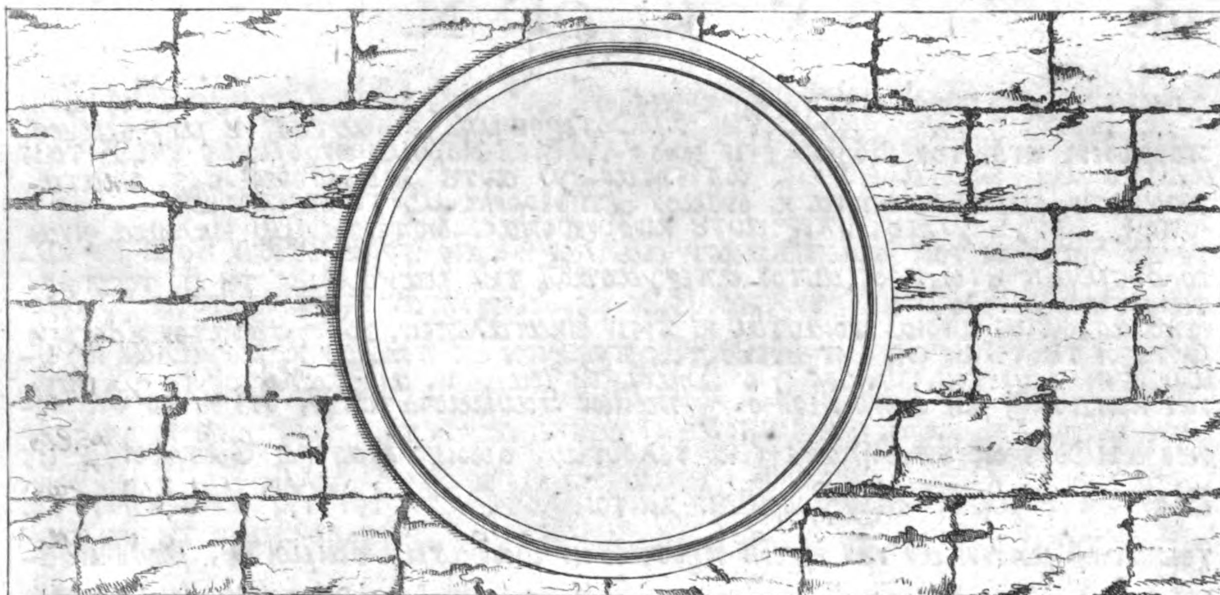
Impe-

Ἐξέπεσον δὲ τῶν πραγμάτων ἀμφότεροι μὲν δι' αὑτούς, οὐ μὴν ὁμοίως· ἀλλ' ὁ μὲν, ἐγκαταλειφθείς· ἀπέστησαν γὰρ αὐτοῦ Μακεδόνες· ὁ δὲ, ἐγκαταλιπών· ἔφυγε γὰρ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ κινδυνεύοντας. ὥστε τοῦ μὲν ἔγκλημα εἶναι τὸ δυσμενεῖς οὕτω πρὸς αὐτὸν ἀπεργάσασθαι τοὺς μαχομένους· τοῦ δὲ, τὸ παρεσκευασμένην εὔνοιαν τοιαύτην καὶ πίστιν ἐγκαταλιπεῖν. τὸν δὲ θάνατον οὐδετέρου μὲν ἔστιν ἐπαινέσαι, ψεκτὸς δὲ ὁ Δημητρίου μᾶλλον. αἰχμάλωτός τε γὰρ ὑπέμεινε γενέσθαι, καὶ καθειρχθεὶς ὑπέμεινεν ἐπικερδᾶναι τριετίαν, οἴνῳ καὶ γαστρί, καθάπερ τὰ ζῶα, χειροήθης γενόμενος. Ἀντώνιος δὲ δειλῶς μὲν καὶ οἰκτρῶς καὶ ἀτίμως, οὐ μὴν ἀλλὰ πρό γε τοῦ κύριον γενέσθαι τὸν πολέμιον τοῦ σώματος, ἑαυτὸν ἐξήγαγεν.

Imperium vero amisit sua culpa uterque, non pari tamen modo: sed superior destitutus, quod defecissent ab eo Macedones: hic, destituens suos; fugit enim desertis illis qui dimicabant pro ipso. Itaque crimen est Demetrii, quod reddiderit adeo infestos sibi milites suos: Antonii, quod paratam tantam benevolentiam atque fidem deseruerit. Exitum certe neutrius commendes: improbandus Demetrii tamen magis; siquidem in manus sustinuit hostium venire, & in custodia usuram facere triennii passus est, vino & ventre pecudum modo cicuratus. Antonius timide quidem & lamentabiliter turpiterque; prius tamen quam corpus suum in potestatem venit hostis, exitum sibi conciliavit.

ΔΙΩΝ.

ΔΙΩΝ.

ΡΑ γε ὥσπερ ὁ Σιμωνίδης φησὶν, ὦ Σόσιε Σενεκίων, τοῖς Κορινθίοις οὐ μηνίειν τὸ Ἴλιον ἐπιστρατεύσασι μετὰ τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι κἀκείνοις οἱ περὶ Γλαῦκον ἐξ ἀρχῆς Κορίνθιοι γεγονότες συνεμάχουν προθύμως· οὕτως εἰκὸς τῇ Ἀκαδημίᾳ μήτε Ῥωμαίους μήτε Ἕλληνας ἐγκαλεῖν, ἴσον φερομένους ἐκ τῆς γραφῆς ταύτης, ἣ τόν τε Βρούτου περιέχει βίον καὶ τὸν Δίωνος· ὧν ὁ μὲν αὐτῷ Πλάτωνι πλησιάσας, ὁ δὲ τοῖς λόγοις ἐντραφεὶς τοῖς Πλάτωνος, ὥσπερ ἐκ μιᾶς ὥρμησαν ἀμφότεροι παλαίστρας ἐπὶ τοὺς μεγίστους ἀγῶνας. καὶ τὸ μὲν ὅμοια πολλὰ καὶ ἀδελφὰ πράξαντας μαρτυρῆσαι τῷ καθηγεμόνι τῆς ἀρετῆς, ὅτι δεῖ φρονήσει καὶ δικαιοσύνῃ δύναμιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ τύχην συνελθεῖν, ἵνα κάλλος ἅμα καὶ μέγεθος αἱ πολιτικαὶ πράξεις λάβωσιν, οὐ θαυμαστόν ἐστιν. ὡς γὰρ Ἱππόμαχος ὁ ἀλείπτης ἔλεγεν τοὺς γεγυμ-

Sicut ait Simonides, Sossi Senecio, Corinthiis Ilium, quum fecissent cum Achæis ei bellum, non fuisse infensum, quod ipsi quoque oriundus Corintho socia arma Glaucus junxisset: ita nimirum debent Academiæ neque Romani neque Græci succensere, qui portionem referunt parem ex hoc scripto, quod vitam complectitur Bruti & Dionis: quorum hic consuetudinem cum Platone habuit, alter præceptis imbutus fuit Platonis. Itaque quasi ex una ambo palæstra sunt ad maxima certamina progressi. Nec mirum est eos multis factis consimilibus & germanis edendis præceptori virtutis astipulari, ut res amplas & splendidas geras in republica procuranda, potentiæ & fortunæ requiri cum prudentia & justitia associationem. Ut enim Hippomachus aliptes exercitatos ait apud se etiam

γυμνασμένους παρ' αὐτοῦ, καὶ κρέας ἐξ ἀγορᾶς ἰδὼν φέροντας ἐπιγνῶναι πόρρωθεν· οὕτω τὸν λόγον ἐστὶν εἰκὸς τῶν πεπαιδευμένων ὁμοίως ἕπεσθαι ταῖς πράξεσιν, ἐμμέλειάν τινα καὶ ῥυθμὸν ἐπιφέροντα μετὰ τοῦ πρέποντος.

Αἱ δὲ τύχαι τοῖς συμπτώμασι μᾶλλον ἢ ταῖς προαιρέσεσιν οὖσαι αἱ αὐταί, συνάγουσι τῶν ἀνδρῶν τοὺς βίους εἰς ὁμοιότητα. προανῃρέθησαν γὰρ ἀμφότεροι τοῦ τέλους εἰς ὃ προὔθεντο τὰς πράξεις, ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀγώνων καταθέσθαι μὴ δυνηθέντες. ὃ δὲ πάντων θαυμασιώτατον, ὅτι καὶ τὸ δαιμόνιον ἀμφοτέροις ὑπεδήλωσε τὴν τελευτήν, ὁμοίως ἑκατέρῳ φάσματος εἰς ὄψιν οὐκ εὐμενοῦς παραγινομένου. καίτοι λόγος τις ἐστὶ τῶν ἀναιρούντων τὰ τοιαῦτα, μηδενὶ ἂν νοῦν ἔχοντι προσπεσεῖν φάντασμα δαίμονος, μηδὲ εἴδωλον, ἀλλὰ παιδάρια καὶ γύναια, καὶ παραφόρους δι' ἀσθένειαν ἀνθρώπους, ἔν τινι πλάνῳ ψυχῆς ἢ δυσκρασίᾳ σώματος γινομένους, δόξας ἐφέλκεσθαι κενὰς καὶ ἀλλοκότους, δαίμονα πονηρὸν ἐν αὐτοῖς εἶναι δεισιδαιμονίαν ἔχοντας. εἰ δὲ Δίων καὶ Βροῦτος, ἄνδρες ἐμβριθεῖς καὶ φιλόσοφοι, καὶ πρὸς οὐδὲν ἀκροσφαλεῖς οὐδ' εὐάλωτοι πάθος, οὕτως ὑπὸ φάσματος διετέθησαν, ὥστε καὶ φράσαι πρὸς ἑτέρους, οὐκ οἶδα μὴ τῶν πάνυ παλαιῶν τὸν ἀτοπώτατον ἀναγκασθῶμεν προσδέχεσθαι λόγον, ὡς τὰ φαῦλα δαιμόνια καὶ βάσκανα, προσφθονοῦντα τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, καὶ ταῖς πράξεσιν ἀνιστάμενα, ταραχὰς καὶ φόβους ἐπάγει, σείοντα καὶ σφάλλοντα τὴν ἀρετήν· ὡς μὴ διαμείναντες ἀπλῶτες ἐν τῷ καλῷ καὶ ἀκέραιοι, βελτίονος ἐκείνων μοίρας μετὰ τὴν τελευτὴν

τελευτὴν

etiam quum ex macello conspiceret ferentes carnes, procul se cognoscere: ita rationem consentaneum est bene institutorum pariter factis comitem se adjungere, quæ concinnitatem quandam eis consonantiamque cum decoro afferat.

At fortunæ, quæ casu magis quam consilio acciderunt his pares, similitudinem vitis eorum conciliant. Siquidem uterque sublatus de medio ante metam est quam sibi proposuerant, ubi facta sua ex multis & magnis contentionibus deponere nequivere. Quod vero omnium est maxime stupendum, utrique Deus vitæ exitum prænuntiavit, parum propitio spectro juxta utrique oblato. Tametsi perhibent illi qui negant talia, nemini cordato visum dæmonii vel simulacrum obversari, verum pueros, mulierculas, & deliros ex corporis imbecillitate homines, quum aliquo teneantur mentis errore vel intemperie corporis, opiniones alienas atque absonas admittere, dum malum dæmonium superstitiose credunt se invasisse. Quod si Dion Brutusque, constantes viri & philosophi, neque ad ullum præcipites aut proclives animi motum, adeo sunt a spectro permoti, amicis ut referrent visa sua, haud scio anne ex veteribus opinionibus recipere maxime absonam cogamur, mala dæmonia & invida esse bonis viris æmulantia, quæ, quo obstrepant illorum actionibus, commotiones iis & pavores invehant, hisque concutiant & impellant virtutem, ne erecti & integri in virtute permanentes potiorem quam ipsi per mortem consequantur a fatis

tis

τὴν τύχωσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς ἄλλον ἀνακείσθω λόγον. ἐν τούτῳ δὲ, δωδεκάτῳ τῶν παραλλήλων ὄντι βίῳ, τὸν τοῦ πρεσβυτέρου προεισαγάγωμεν.

Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος, εἰς τὴν ἀρχὴν καταστὰς, εὐθὺς ἔγημεν τὴν Ἑρμοκράτους τοῦ Συρακουσίου θυγατέρα. ταύτην, οὔπω τῆς τυραννίδος ἱδρυμένης βεβαίως, ἀποστάντες οἱ Συρακούσιοι, δεινὰς καὶ παρανόμους ὕβρεις εἰς τὸ σῶμα καθύβρισαν, ἐφ᾽ αἷς προήκατο τὸν βίον ἑκουσίως. Διονύσιος δὲ τὴν ἀρχὴν ἀναλαβὼν καὶ κρατυνάμενος, αὖθις ἄγεται δύο γυναῖκας ἅμα, τὴν μὲν ἐκ Λοκρῶν, ὄνομα Δωρίδα· τὴν δὲ ἐπιχώριον, Ἀριστομάχην, θυγατέρα Ἱππαρίνου, πρωτεύσαντος ἀνδρὸς Συρακουσίων, καὶ Διονυσίῳ συνάρξαντος, ὅτε πρῶτον αὐτοκράτωρ ἐπὶ τὸν πόλεμον ᾑρέθη στρατηγός. λέγεται δ᾽ ἡμέρᾳ μὲν ἀμφοτέρας ἀγαγέσθαι μιᾷ, καὶ μηδενὶ γενέσθαι φανερὸς ἀνθρώπων ὁποτέρᾳ προτέρᾳ συνέλθοι· τὸν δὲ ἄλλον χρόνον, ἴσον νέμων ἑαυτὸν διατελεῖν ἑκατέρᾳ, κοινῇ μὲν εἰθισμένων δειπνεῖν μετ᾽ αὐτοῦ, παρὰ νύκτα δὲ ἐν μέρει συναναπαυομένων. καίτοι τῶν Συρακουσίων ἐβούλετο τὸ πλῆθος τὴν ἐγγενῆ πλέον ἔχειν τῆς ξένης· ἀλλὰ ἐκείνῃ προτέρᾳ ὑπῆρχεν, τεκούσῃ τὸν πρεσβεύοντα τῆς Διονυσίου γενεᾶς υἱὸν, αὐτῇ βοηθεῖν πρὸς τὸ γένος. ἡ δὲ Ἀριστομάχη πολὺν χρόνον ἄπαις συνῴκει τῷ Διονυσίῳ, καίπερ σπουδάζοντι περὶ τὴν ἐκ ταύτης τέκνωσιν. ὅς γε καὶ τὴν μητέρα τῆς Λοκρίδος αἰτιασάμενος καταφαρμακεύειν τὴν Ἀριστομάχην, ἀπέκτεινεν.

Ταύτης ἀδελφὸς ὢν ὁ Δίων, ἐν ἀρχῇ μὲν εἶχε τιμὴν ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς,

tis ſortem. Verum hæc alium in locum rejiciamus. Nunc vero in hoc duodecimo de vitis parallelis libro hiſtoriam majoris introducamus priorem.

Dionyſius ſenior dominatu occupato protinus conjunxit ſibi matrimonio Hermocratis Syracuſii filiam. Hujus corpus nondum ſatis firmata tyrannide rebellantes Syracuſani immanibus & atrocibus contumeliis affecere: quamobrem ſponte conſcivit ſibi mortem. Recepto inde Dionyſius dominatu & viribus confirmato, rurſus duas uxores ſimul duxit, unam ex Locris, Doridem nomine, indigenam alteram Ariſtomachen, principis Syracuſanorum filiam Hipparini, qui Dionyſii collega fuit, quum primum imperator eſſet cum libera poteſtate ad bellum deſignatus. Fama eſt autem eum uno die ambas duxiſſe, neque cum utra concubuerit priore cuiquam mortalium conſtitiſſe, parem etiam utrique benevolentiam exhibuiſſe perpetuo, una ambas cœnare cum eo conſueſſe, noctibus alternis concubare, quamvis poſtularet plebs Syracuſana externæ præferri civem. Verum illa hac uſa fortuna eſt, ut maximum ſtirpis filium Dionyſio ediderit: quod detractionem gentis ejus ſublevavit. Ariſtomache vero diu infœcunda cum Dionyſio fuit, quum cuperet ille ex hac liberos: ut matrem etiam Locrenſis interfecerit, potionatam ab ea criminans Ariſtomachen.

Hujus Dion frater in honore ſororis cauſa initio

φύσεως, ὕστερον δὲ τοῦ φρονεῖν διδοὺς πεῖραν, ἤδη καθ' ἑαυτὸν ἠγαπᾶτο παρὰ τοῦ τυράννου. καὶ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις, εἴρητο τοῖς ταμίαις, ὅ, τι ἂν αἰτῇ Δίων, διδόναι, διδόντας δὲ, πρὸς αὐτὸν αὐθημερὸν φράζειν. ὢν δὲ καὶ πρότερον ὑψηλὸς τὸ ἦθος, καὶ μεγαλόφρων, καὶ ἀνδρώδης, ἔτι μᾶλλον ἐπέδωκε πρὸς ταῦτα, θείᾳ τινὶ τύχῃ Πλάτωνος εἰς Σικελίαν παραβαλόντος κατ' οὐδένα λογισμὸν ἀνθρώπινον· ἀλλὰ δαίμων τὶς, ὡς ἔοικε, πόρρωθεν ἀρχὴν ἐλευθερίας παραβαλλόμενος Συρακουσίοις, καὶ τυραννίδος κατάλυσιν μηχανώμενος, ἐκόμισεν ἐξ Ἰταλίας εἰς Συρακούσας Πλάτωνα· καὶ Δίωνα συνήγαγεν εἰς λόγους αὐτῷ, νέον μὲν ὄντα κομιδῇ, πολὺ δὲ εὐμαθέστατον ἁπάντων τῶν Πλάτωνι συγγεγονότων, καὶ ὀξύτατον ὑπακοῦσαι πρὸς ἀρετὴν, ὡς αὐτὸς γέγραφε Πλάτων, καὶ τὰ πράγματα μαρτυρεῖ. τραφεὶς γὰρ ἐν ἤθεσιν ὑπὸ τυράννῳ ταπεινοῖς, καὶ βίου μὲν ἀνίσου καὶ καταφόβου, θεραπείας δὲ νεοπλούτου, καὶ τρυφῆς ἀπειροκάλου, καὶ διαίτης ἐν ἡδοναῖς καὶ πλεονεξίαις τιθεμένης τὸ καλὸν, ἐθὰς καὶ μεστὸς γενόμενος, ὡς πρῶτον ἐγεύσατο λόγου, καὶ φιλοσοφίας ἡγεμονικῆς πρὸς ἀρετὴν, ἀνεφλέχθη τὴν ψυχὴν ταχὺ, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν εὐπειθείᾳ τῶν καλῶν, ἀκάκως πάνυ καὶ νεωτερικῶς προσδοκήσας ὑπὸ τῶν αὐτῶν λόγων ὅμοια πείσεσθαι Διονύσιον, ἐσπούδασε καὶ διεπράξατο ποιησάμενος σχολὴν αὐτὸν ἐντυχεῖν Πλάτωνι καὶ ἀκοῦσαι.

Γενομένης δὲ τῆς συνουσίας αὐτοῖς, τὸ μὲν ὅλον, περὶ ἀνδρὸς ἀρετῆς, πλείστων δὲ περὶ ἀνδρείας διαπορηθέντων, ὡς πάντα μᾶλλον ὁ Πλάτων ἢ τοὺς τυράν-

tio fuit. Post ubi eluxit prudentia ejus, jam per se fuit charus tyranno: atque inter cætera præceptum est quæstoribus, quicquid postularet Dion, id ei ut præberent: quum præbuissent, eodem die sibi renuntiarent. Fuit ante quoque excelso ingenio ingentique animo & forti: cæterum animus hic magis adolevit quum divina sorte appulisset in Siciliam Plato, nullo ille quidem consilio humano: sed haud dubie Deus aliquis aditum procul libertatis Syracusanis instituens, & tyrannidis moliens eversionem, detulit Platonem Syracusas, Dionemque ad colloquium ejus attraxit, admodum tunc quidem juvenem, verum discipulorum Platonis omnium indolis longe solertissimæ, acerrimumque ad arripiendam virtutem, ut ipse scripsit Plato & ipsa facta testantur. Nam quamvis tinctus moribus esset sub tyranno abjectis, vitæque obnoxiæ & trepidæ, arroganti famulitio, insolentibus deliciis, & consuetudini summum bonum voluptatibus & opulentia metienti assuetus, atque in iis volutatus: ut primum tamen doctrinam gustavit, & philosophiam ad virtutem ducem, illico est ad eam animo incensus: atque ex suo ad honestatem proclivi animo simpliciter plane & juveniliter existimans ab iisdem præceptis pariter Dionysium motum iri, contendit & effecit ut per otium ille conveniret & audiret Platonem.

In colloquio quum in summa de viri virtute, præsertim autem de fortitudine disputaretur, quia quidvis citius Plato quam tyran-

τυράννους ἀπέφαινεν ἀνδρείους· ἐκ δὲ τούτου τραπόμενος περὶ δικαιοσύνης ἐδίδασκεν, ὡς μακάριος μὲν ὁ τῶν δικαίων, ἄθλιος δὲ ὁ τῶν ἀδίκων βίος· οὔτε τοὺς λόγους ἔφερεν ὁ τύραννος, ὥσπερ ἐξελεγχόμενος, ἤχθετό τε τοῖς παροῦσι θαυμαστῶς ἀποδεχομένοις τὸν ἄνδρα, καὶ κηλουμένοις ὑπὸ τῶν λεγομένων. τέλος δὲ θυμωθεὶς καὶ παροξυνθεὶς, ἠρώτησεν αὐτὸν ὅ,τι δὴ βουλόμενος εἰς Σικελίαν παραγένοιτο. τοῦ δὲ φήσαντος ἀγαθὸν ἄνδρα ζητεῖν, ὑπολαβὼν ἐκεῖνος, Ἀλλὰ νὴ θεοὺς, εἶπεν, καὶ φαίνῃ μήπω τοιοῦτον εὑρηκώς. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Δίωνα τοῦτο τέλος ᾤοντο τῆς ὀργῆς γεγονέναι, καὶ τὸν Πλάτωνα σπεύδοντα συνεξέπεμπον ἐπὶ τριήρους, ἣ Πόλλιν ἐκόμιζεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Σπαρτιάτην. ὁ δὲ Διονύσιος κρύφα τοῦ Πόλλιδος ἐποιήσατο δέησιν μάλιστα μὲν ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα κατὰ πλοῦν, εἰ δὲ μὴ, πάντως ἀποδόσθαι· βλαβήσεσθαι γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' εὐδαιμονήσειν ὁμοίως, δίκαιον ὄντα, κἂν δοῦλος γένηται. διὸ καὶ λέγεται Πόλλις εἰς Αἴγιναν φέρων ἀποδόσθαι Πλάτωνα, πολέμου πρὸς Ἀθηναίους ὄντος αὐτοῖς, καὶ ψηφίσματος, ὅπως ὁ ληφθεὶς Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ πιπράσκηται. οὐ μὴν ὅγε Δίων ἔλαττον εἶχε παρὰ τῷ Διονυσίῳ τιμῆς ἢ πίστεως, ἀλλὰ πρεσβείας τε τὰς μεγίστας διῴκει, πεμπόμενος πρὸς Καρχηδονίους· ἐθαυμάσθη τε διαφερόντως, καὶ τὴν παῤῥησίαν ἔφερεν αὐτοῦ μόνου σχεδὸν ἀδεῶς λέγοντος τὸ παριστάμενον, ὡς καὶ τὴν περὶ Γέλωνος ἐπίπληξιν. χλευαζομένης γὰρ, ὡς ἔοικε, τῆς Γέλωνος ἀρχῆς, αὐτόν τε τὸν Γέλωνα τοῦ Διονυσίου γέλωτα τῆς Σικελίας γεγονέναι φήσαντος, οἱ μὲν ἄλλοι τὸ σκῶμμα προσεποιοῦντο θαυμάζειν· ὁ δὲ Δίων δυσχε-

rannos fortes asseruit; hinc ad justitiam transiens docuit beatam justorum esse, injustorum miseram vitam: non tulit sermonem ejus tyrannus, verum quasi coargueretur, infensus quoque fuit assistentibus, qui Platonem commendabant mirifice, atque ejus oratione ducebantur. Postremo inflammatus exacerbatusque, rogavit eum quid in Siciliam venisset: qui quum respondisset virum bonum se quærere: excipiens ille, Atqui hercle, inquit, nondum videris eum invenisse. At Dion, qui non existimabat porro iram Dionysii progressuram, properantem Platonem in triremi, qua Pollis Spartiates redibat in Græciam, dimisit. Verum rogavit Dionysius Pollim secreto, maxime ut in cursu occideret eum; sin minus, omnino venundaret: nullam injuriam accepturum, sed æque beatum fore vel in servitute, ut qui esset justus. Itaque dicitur Platonem Pollis Æginam deportasse ac distraxisse, quum bellum haberet ea civitas tunc cum populo Atheniensi, & plebiscito statueretur, siquis captus civis Atheniensis foret, ut venderetur Æginæ. Nihilo habuit tamen Dioni minorem Dionysius vel honorem vel fidem, sed maximas legationes obivit ad Carthaginenses missus. Insuper in summa fuit admiratione, ac ferebat tyrannus libertatem ejus: qui solus prope intrepide quod videretur dicebat; ut inter alia quum reprehendit eum de Gelone: quippe quum illuderetur Gelonis regnum, ipsumque Gelonem Dionysius Siciliæ γέλωτα, id est ludibrium, dixisset fuisse, alii dictum se simulabant mirari: Dion vero

δυσχεράνας, Καὶ μὴν, ἔφη, σὺ τυραννεῖς διὰ Γέλωνα πιστευθείς· διά σε δ' οὐδεὶς ἕτερος πιστευθήσεται. τῷ γὰρ ὄντι φαίνεται κάλλιστον μὲν Γέλων ἀποδειξάμενος θέαμα, μοναρχουμένην πόλιν, αἴσχιστον δὲ Διονύσιος.

Ὄντων δὲ Διονυσίῳ παίδων τριῶν μὲν ἐκ τῆς Λοκρίδος, τεττάρων δὲ ἐξ Ἀριστομάχης, ὧν δύο ἦσαν θυγατέρες, Σωφροσύνη καὶ Ἀρετή, Σωφροσύνην μὲν Διονυσίῳ τῷ υἱῷ συνῴκησεν, Ἀρετὴν δὲ Θεαρίδῃ τῷ ἀδελφῷ. τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ Θεαρίδου, Δίων ἔλαβε τὴν Ἀρετὴν, ἀδελφιδῆν οὖσαν. ἐπεὶ δὲ νοσῶν ἔδοξεν ὁ Διονύσιος ἀβιώτως ἔχειν, ἐπεχείρησεν αὐτῷ διαλέγεσθαι περὶ τῶν ἐκ τῆς Ἀριστομάχης τέκνων ὁ Δίων. οἱ δ' ἰατροὶ τῷ μέλλοντι τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι χαριζόμενοι, καιρὸν οὐ παρέσχον· ὡς δὲ Τίμαιος φησὶ, καὶ φάρμακον ὑπνωτικὸν αἰτοῦντι δόντες, ἀφείλοντο τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ, θανάτῳ συνάψαντες τὸν ὕπνον. οὐ μὴν ἀλλὰ συλλόγου πρώτου τῶν φίλων γινομένου παρὰ τὸν νέον Διονύσιον, οὕτω διελέχθη περὶ τῶν συμφερόντων πρὸς τὸν καιρὸν ὁ Δίων, ὥστε τοὺς ἄλλους ἅπαντας τῇ μὲν φρονήσει παῖδας ἀποδεῖξαι, τῇ δὲ παῤῥησίᾳ δούλους τῆς τυραννίδος, ἀγεννῶς καὶ περιφόβως τὰ πολλὰ πρὸς χάριν τῷ μειρακίῳ συμβουλεύοντας. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐξέπληξεν τὸν ἀπὸ Καρχηδόνος κίνδυνον ἐπικρεμάμενον τῇ ἀρχῇ δεδοικότας, ὑπισχνούμενος, εἰ μὲν εἰρήνης δέοιτο Διονύσιος, πλεύσας εὐθὺς εἰς Λιβύην ὡς ἄριστα διαθήσεσθαι τὸν πόλεμον· εἰ δὲ πολεμεῖν προθυμοῖτο, θρέψειν αὐτὸς ἰδίοις τέλεσιν, καὶ παρέξειν εἰς τὸν πόλεμον αὐτῷ πεντήκοντα τριήρεις πλεούσας.

Ὁ

ro indignatus, Atqui tu, inquit, tyrannide potiris, quia tibi Gelonis causa habita fides est; tui causa fides tribuetur posthac nemini. Nam revera pulcherrimum videtur Gelo ostendisse civitatis sub unius principatu statum esse, Dionysius fœdissimum.

Habuit autem Dionysius tres liberos ex Locride, ex Aristomache quatuor: ex quibus duæ filiæ fuerunt, Sophrosyne & Arete. Sophrosyne Dionysio filio, Arete fratri ejus Thearidi nupsit. Fratre defuncto Thearide, Dion Areten sororis filiam in matrimonium accepit. Quum vero ægrotanti Dionysio fatum imminere videretur, elaboravit Dion cum eo de Aristomaches liberis agere: verum medici inservientes successori, non dederunt ei locum. Ut autem tradit Timæus, etiam medicamentum poscenti somnificum propinantes, sensum abstulerunt, somnumque morti commisere. At primo amicorum apud Dionysium conventu ita disseruit de præsenti rerum statu Dion, ut cæteros omnes prudentia infantes & dicendi libertate tyrannidis ostenderet esse mancipia, qui blandientes adolescenti abjecta & prætrepida consilia ei darent. Perculit eos potissimum quum imminens a Carthagine dominatui periculum expavescentibus polliceretur, si cuperet pacem Dionysius, navigaturum se confestim in Africam, bellumque honestissimis conditionibus compositurum: sin bellare averet, quinquaginta triremes suo se sumptu exhibiturum & præbiturum instructas.

Hanc

Ὁ μὲν οὖν Διονύσιος ὑπερφυῶς τὴν μεγαλοψυχίαν ἐθαύμασεν, καὶ τὴν προθυμίαν ἠγάπησεν. οἱ δ' ἐλέγχεσθαι τῇ λαμπρότητι, καὶ ταπεινοῦσθαι τῇ δυνάμει τοῦ Δίωνος οἰόμενοι, ταύτην εὐθὺς ἀρχὴν λαβόντες, οὐδεμιᾶς ἐφείδοντο φωνῆς, ᾗ τὸ μειράκιον ἐξαγριαίνειν ἔμελλον πρὸς αὐτὸν, ὡς ὑπερχόμενον διὰ τῆς θαλάττης τυραννίδα, καὶ περισπῶντα ταῖς ναυσὶ τὴν δύναμιν εἰς τοὺς Ἀριστομάχης παῖδας, ἀδελφιδοῦς ὄντας αὐτῷ. φανερώταται δὲ καὶ μέγισται τῶν εἰς φθόνον καὶ μῖσος αἰτιῶν ὑπῆρχον, ἡ τοῦ βίου διαφορὰ, καὶ τὸ τῆς διαίτης ἄμικτον. οἱ μὲν γὰρ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νέου τυράννου καὶ τεθραμμένου φαύλως ὁμιλίαν καὶ συνήθειαν ἡδοναῖς καὶ κολακείαις καταλαμβάνοντες, ἀεί τινας ἔρωτας καὶ διατριβὰς ἐμηχανῶντο ῥεμβώδεις περὶ πότους καὶ γυναῖκας καὶ παιδιὰς ἑτέρας ἀσχήμονας· ὑφ' ὧν ἡ τυραννὶς, ὥσπερ σίδηρος, μαλασσομένη, τοῖς μὲν ἀρχομένοις ἐφάνη φιλάνθρωπος, καὶ τὸ λίαν ἀπάνθρωπον ὑπανῆκεν, οὐκ ἐπιεικείᾳ τινὶ μᾶλλον ἢ ῥᾳθυμίᾳ τοῦ κρατοῦντος ἀμβλυνομένη. ἐκ δὲ τούτου προϊοῦσα καὶ νεμομένη κατὰ μικρὸν ἡ περὶ τὸ μειράκιον ἄνεσις, τοὺς ἀδαμαντίνους δεσμοὺς ἐκείνους οἷς ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος ἔφη δεδεμένην ἀπολιπεῖν τὴν μοναρχίαν, ἐξέτηξε καὶ διέφθειρεν. ἡμέρας γὰρ, ὥς φασιν, ἐνενήκοντα συνεχῶς ἔπινεν ἀρξάμενος, καὶ τὴν αὐλὴν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ σπουδαίοις ἀνδράσι καὶ λόγοις ἄβατον καὶ ἀνείσοδον οὖσαν, μέθαι καὶ σκώμματα καὶ ψαλμοὶ καὶ ὀρχήσεις καὶ βωμολοχίαι κατεῖχον.

Ἦν οὖν, ὡς εἰκὸς, ὁ Δίων ἐπαχθὴς, εἰς οὐδὲν ἡδὺ καὶ νεωτερικὸν ἐνδιδοὺς ἑαυ-

Hanc magnificentiam obstupuit mirifice Dionysius, atque animum ejus promptum amplexus est. At illi qui coargui se hac munificentia, & autoritate deprimi Dionis existimabant, hinc capto exordio nullam prætermiserunt vocem qua exacerbare in eum adolescentem sperabant posse, quasi tyrannidem viribus maritimis pararet occupare, ut dominatum classe ad Aristomaches sororis suæ liberos traheret. Apertissimas vero atque gravissimas ad invidiam ejus & odium causas suppeditaverunt morum diversitas & vita insocialis. Illi enim statim ab initio juvenis tyranni & male educti usum ac consuetudinem voluptatibus subministrandis assentationibusque subeuntes, in dies amores aliquos atque ignavas occupationes ei in poculis, lustris, aliisque turpibus ludis offerebant: a quibus tyrannis ferri modo emollita, popularibus apparebat lenis, nimiamque immanitatem remittebat paululum, non humanitate potius quam domini hebetata socordia. Hinc paulatim progrediens & serpens adolescentis dissolutio, compedes illas adamantinas, quibus Dionysius major ait alligatum relinquere se dominatum, fudit atque tabefecit. Siquidem dies, ut aiunt, continuos nonaginta sine ullo intervallo, ubi semel cœpit, perpotavit: aulamque interea bonis viris sermonibusque honestis inaccessam & clausam, crapulæ, joci, cantus, tripudia, atque alia licentia tenuere.

Fuit igitur haud dubie invisus Dion, qui ad nullam relaxabat se hilaritatem vel ludum juve-

ἑαυτόν. διὸ καὶ πιθανὰ κακιῶν προσρήματα ταῖς ἀρεταῖς ἐπιφέροντες αὐτοῦ διέβαλλον, ὑπερηφανίαν, τὴν σεμνότητα, καὶ τὴν παρρησίαν, αὐθάδειαν ἀποκαλοῦντες. καὶ νουθετῶν, κατηγορεῖν ἐδόκει· καὶ μὴ συνεξαμαρτάνων, καταφρονεῖν. ἀμέλει δὲ καὶ φύσει τινὰ τὸ ἦθος ὄγκον εἶχεν αὐτοῦ, καὶ τραχύτητα δυσπρόσοδον ἐντεύξει καὶ δυσξύμβολον. οὐ γὰρ μόνον ἀνδρὶ νέῳ, καὶ διατεθρυμμένῳ τὰ ὦτα κολακείαις ἄχαρις ἦν συγγενέσθαι καὶ προσάντης, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν πάνυ χρωμένων αὐτῷ, καὶ τὴν ἁπλότητα καὶ τὸ γενναῖον ἀγαπώντων τοῦ τρόπου, κατεμέμφοντο τῆς ὁμιλίας, ὡς ἀγροικότερον καὶ βαρύτερον πολιτικῶν χρειῶν τοῖς δεομένοις συναλλάσσοντα. περὶ ὧν καὶ Πλάτων ὕστερον, ὥσπερ ἀποθεσπίζων, ἔγραψεν πρὸς αὐτόν, ἐξευλαβεῖσθαι τὴν αὐθάδειαν, ὡς ἐρημίᾳ συνοικοῦσαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε πλείστου δοκῶν ἄξιος ὑπάρχειν διὰ τὰ πράγματα, καὶ μόνος ἢ μάλιστα τὴν τυραννίδα σαλεύουσαν ἀνορθοῦν καὶ διαφυλάττειν, ἐγίνωσκεν οὐ πρὸς χάριν, ἀλλ' ἄκοντος ὑπὸ χρείας τοῦ τυράννου, πρῶτος ὢν καὶ μέγιστος.

Αἰτίαν δὲ τούτου τὴν ἀπαιδευσίαν εἶναι νομίζων, ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς διατριβὰς ἐλευθερίους ἐφιλοτιμεῖτο, καὶ γεῦσαι λόγων καὶ μαθημάτων ἠθοποιῶν, ὡς ἀρετήν τε παύσαιτο δεδιώς, καὶ τοῖς καλοῖς χαίρειν ἐθισθείη. φύσει γὰρ οὐκ ἐγεγόνει τῶν φαυλοτάτων τυράννων ὁ Διονύσιος· ἀλλ' ὁ πατὴρ δεδοικὼς μὴ φρονήματος μεταλαβών, καὶ συγγενόμενος νοῦν ἔχουσιν ἀνθρώποις ἐπιβουλεύσειεν αὐτῷ, καὶ παρέλοιτο τὴν ἀρχήν, ἐφρούρει κατάκλειστον οἴκοι,

juvenilem. Quocirca consentanea vitiorum vocabula tribuentes virtutibus calumniabantur eum, gravitatem, arrogantiam, & libertatem loquendi appellantes pervicaciam: admonensque, accusare, & quia non una vitiis indulgebat, videbatur fastidire. Et quidem habebant sua natura fastum aliquem ejus mores, austeritatemque aditu difficilem & pene insociabilem. Non solum enim juveni & corruptas aures habenti adulationibus, ingrata consuetudo ejus & aspera erat: verum multi etiam qui utebantur eo familiariter, simplicitatemque animi ejus & generositatem amplectebantur, congressus causa insectabantur eum: quod morosius & difficilius quam pro civili usu ageret cum adeuntibus. De quibus post Plato quasi vaticinans ad eum scripsit, pervicaciam tanquam solitudinis contubernalem ut declinaret. Verum enimvero quamvis plurimi eum id temporis negotiorum causa fieri appareret, solumque vel potissimum nutantem erigere & conservare tyrannidem: intellexit tamen non acceptum se, sed invito tyranno usus ratione primum esse & maximum.

Hujus quum literarum existimaret imperitiam causam esse, enisus est eum in studia liberalia conjicere, gustumque dare praeceptorum & disciplinarum moralium: quo & virtutem formidare desineret, & rebus assuescere se oblectare honestis. Neque enim fuit teterrimus in tyrannis Dionysius: sed veritus pater ejus ne si animi ei crevissent, & consuetudine esset usus hominum cordatorum, insidiaretur sibi & dominatu spoliaret; inclusum asservavit

ᾤκει, δι' ἐρημίαν ὁμιλίας ἑτέρας, καὶ ἀπειρίᾳ πραγμάτων, ὥς φασιν, ἁμαξίδια καὶ λυχνίας, καὶ δίφρους ξυλίνους, καὶ τραπέζας τεκταινόμενον. οὕτω γὰρ ἦν ἄπιστος, καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ὕποπτος καὶ προβεβλημένος διὰ φόβον ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος, ὥστε μηδὲ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας ἀφελεῖν κουρικαῖς μαχαίραις, ἀλλὰ τῶν πλαστῶν τις ἐπιφοιτῶν ἄνθρακι τὴν κόμην περιέκαιεν. εἰσῄει δὲ πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιον οὔτε ἀδελφὸς, οὔθ' υἱὸς, ὡς ἔτυχεν ἠμφιεσμένος, ἀλλ' ἔδει πρὶν εἰσελθεῖν ἀποδύντα τὴν ἑαυτοῦ στολὴν ἕκαστον, ἑτέραν ἀναλαβεῖν, ὀφθέντα γυμνὸν ὑπὸ τῶν φυλαττόντων. ἐπεὶ δὲ Λεπτίνης ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ ποτε χωρίου φύσιν ἐξηγούμενος, λαβὼν λόγχην παρά τινος τῶν δορυφόρων, ὑπέγραψε τὸν τόπον, ἐκείνῳ μὲν ἰσχυρῶς ἐχαλέπαινε, τὸν δὲ δόντα τὴν λόγχην ἀπέκτεινεν. ἔλεγε δὲ τοὺς φίλους φυλάττεσθαι, νοῦν ἔχοντας εἰδὼς, καὶ βουλομένους μᾶλλον τυραννεῖν ἢ τυραννεῖσθαι. καὶ Μαρσύαν δέ τινα τῶν προηγμένων ὑπ' αὐτοῦ καὶ τεταγμένων ἐφ' ἡγεμονίας ἀνεῖλε, δόξαντα κατὰ τοὺς ὕπνους σφάττειν αὐτόν· ὡς ἀπ' ἐννοίας μεθημερινῆς, καὶ διαλογισμοῦ, τῆς ὄψεως ταύτης εἰς τὸν ὕπνον αὐτῷ παραγενομένης. ὁ μὲν δὴ Πλάτωνι θυμωθεὶς, ὅτι μὴ πάντων αὐτὸν ἀνθρώπων ἀνδρειότατον ἀπέφηνεν, οὕτω περίφοβον καὶ τοσούτων ὑπὸ δειλίας κακῶν μεστὴν εἶχε τὴν ψυχήν.

Τὸν δ' υἱὸν αὐτοῦ, καθάπερ εἴρηται, διαλελωβημένον ἀπαιδευσίᾳ, καὶ συντετριμμένον τὸ ἦθος ὁ Δίων ὁρῶν, παρεκάλει πρὸς παιδείαν τραπέσθαι, καὶ δεηθῆναι τοῦ πρώτου τῶν φιλοσόφων πᾶσαν δέησιν ἐλθεῖν εἰς Σικελίαν· ἐλθόν-

servavit in conclavi. Ibi usu destitutus alio, & rerum imperitia, uti dictitant, parva plaustra, candelabra, sedes ligneas & mensas fabricabatur. Usque adeo enim diffidebat, & adversus omnes mortales erat suspiciosus atque projectæ timiditatis major Dionysius, ut nec capillum cultris tonsoriis tonderet, sed admitteretur quispiam ex plastis, qui carbone capillum adureret. In cubiculum ejus non frater, non filius admittebatur ut erat amictus: verum oportebat quemque, prius quam ingrederetur, posita stola sua aliam sumere, atque excuti ab satellitibus nudum. Quum Leptines frater ejus situm loci cujuspiam declarans ei aliquando accepta a stipatore hasta delinearet eum, excanduit in illum vehementer: alterum vero qui dederat hastam, interfecit. Amicos solertes dicebat suspectos sibi esse, quod sciret eos dominari ipsos malle, quam domino parere. Marsyam quendam quem evexerat & præfectura donaverat, quod ipsum secundum quietem visus esset interficere, interemit: existimans ex cogitatione diurna & meditatione hanc visionem fuisse ei per somnium oblatam. Adeo ille qui Platoni infensus fuit, quod non omnium mortalium ipsum pronuntiasset fortissimum, pavidam & malis mentem tam multis habebat refertam.

Hujus filium, sicut diximus, bonarum literarum inertia mutilatum & labefactatum moribus Dion quum animadverteret, hortatus eum est ut dederet sese literis, & philosophorum principem enixe rogaret ut in Siciliam veniret. Ubi venisset,

θόντι δὲ παρασχεῖν αὐτὸν, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετῆς λόγον, καὶ πρὸς τὸ θειότερον ἀφομοιωθεὶς παράδειγμα τῶν ὄντων καὶ κάλλιστον, ᾧ τὸ πᾶν ἡγουμένῳ πειθόμενον, ἐξ ἀκοσμίας κόσμος ἐστὶ, πολλὴν μὲν εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσηται, πολλὴν δὲ τοῖς πολίταις, ὅσα νῦν ἐν ἀθυμίᾳ διοικοῦσι πρὸς ἀνάγκην τῆς ἀρχῆς, ταῦτα σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ μετ᾽ εὐμενείας πατρονομούμενα παρεχόντων, καὶ γενόμενος βασιλεὺς ἐκ τυράννου. τοὺς γὰρ ἀδαμαντίνους δεσμοὺς, οὐχ ὥσπερ ὁ πατὴρ ἔλεγεν αὐτοῦ, φόβον καὶ βίαν καὶ νεῶν πλῆθος εἶναι, καὶ βαρβάρων μυριάνδρον φυλακὴν, εὔνοιαν δὲ καὶ προθυμίαν καὶ χάριν ἐγγινομένην ὑπ᾽ ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης. ἃ, καίπερ ὄντα μαλακώτερα τῶν συντόνων καὶ σκληρῶν ἐκείνων, ἰσχυρότερα πρὸς διαμονὴν ἡγεμονίας ὑπάρχειν. χωρὶς δὲ τούτων, ἀφιλότιμον εἶναι καὶ ἄζηλον, τὸν ἄρχοντα τῷ μὲν σώματι περιττῶς ἀμπεχόμενον, καὶ τῇ περὶ τὴν οἴκησιν ἁβρότητι καὶ κατασκευῇ λαμπρυνόμενον, ὁμιλίᾳ δὲ καὶ λόγῳ μηδὲν ὄντα τοῦ προστυχόντος σεμνότερον· μηδὲ τῆς ψυχῆς τὸ βασίλειον ἀξιοῦντα κεκοσμημένον ἔχειν βασιλικῶς καὶ πρεπόντως.

Ταῦτα πολλάκις τοῦ Δίωνος παραινοῦντος, καὶ τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος ἔστιν οὕστινας ὑποσπείροντος, ἔσχεν ἔρως τὸν Διονύσιον ὀξὺς καὶ περιμανὴς τῶν τε λόγων καὶ τῆς συνουσίας τοῦ Πλάτωνος. εὐθὺς οὖν Ἀθήναζε πολλὰ μὲν ἐφοίτα γράμματα παρὰ τοῦ Διονυσίου, πολλαὶ δ᾽ ἐπισκήψεις παρὰ τοῦ Δίωνος· ἄλλαι δ᾽ ἐξ Ἰταλίας παρὰ τῶν Πυθαγορικῶν, διακελευομένων παραγενέσθαι, καὶ νέας ψυχῆς ἐξουσίᾳ μεγάλῃ καὶ δυνάμει περιφερομένης ἐπι-

ſet, daret ſe ei.: quo moribus ex doctrina ad virtutem expolitus, atque ad diviniſſimum rerum & pulcherrimum conformatus exemplum (cui univerſitas duci parens non jam confuſio ſed mundus eſt) magnam ſibimetipſi, magnam item civibus pararet felicitatem: qui quæ nunc metu domini faciant inviti, hæc moderatione & juſtitia benevole velut parenti eſſent præſtituri, atque ita ipſe rex evaderet ex tyranno. Nam adamantinas compedes, non, ut ejus dixit parens, metum, vim, ingentem claſſem, & decem millium ſtationem barbarorum eſſe: ſed benevolentiam, ſed ſtudium, ſed favorem, quæ juſtitia & virtus imprimant; quæ licet molliora, intentis illis & duris firmiora ad imperii eſſe perpetuitatem. Abſque his eſſe turpe & fœdum, ſi princeps corpore eximie cultus, domeſticoque ſplendore atque inſtrumento magnificus, conſuetudine & ſermone nihilo homini præſtet plebeio, neque animi partem regiam ſtudeat habere egregie & inſigniter exornatam.

Hæc crebro inculcante ei Dione, ac nonnullos Platonis ſermones paſſim ſubjiciente, acris Dionyſium ardor & veſanus cepit ſermonum & colloquii Platonis. Extemplo igitur multæ Athenas a Dionyſio literæ, multæ obteſtationes volitarunt a Dione, aliæ a Pythagoreis ex Italia, ut veniret hortantibus, & tyrocinium animi magna licentia & potentia fluctuantis arriperet, ſolidio-

ἐπιλαβέσθαι, καὶ καταχεῖν ἐμβριθεστέροις λογισμοῖς. Πλάτων μὲν οὖν, ὥς φησιν, αὐτὸς ἑαυτὸν αἰσχυνθεὶς, μάλιστα μὴ δόξειεν ἐν λόγοις εἶναι μόνον, ἔργου δ' ἑκὼν οὐδενὸς ἂν ἅψασθαι· καὶ προσδοκήσας δι' ἑνὸς ἀνδρὸς, ὥσπερ ἡγεμονικοῦ μέρους, ἐκκαθαρθέντος, ὅλην ἰατρεύειν Σικελίαν νοσοῦσαν, ὑπήκουσεν. οἱ δὲ τῷ Δίωνι πολεμοῦντες, φοβούμενοι τὴν τοῦ Διονυσίου μεταβολὴν, ἔπεισαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυγῆς μεταπέμψασθαι Φίλιστον, ἄνδρα καὶ πεπαιδευμένον περὶ λόγους, καὶ τυραννικῶν ἠθῶν ἐμπειρότατον, ὡς ἀντίταγμα πρὸς Πλάτωνα καὶ φιλοσοφίαν ἐκεῖνον ἕξοντες. ὁ γὰρ δὴ Φίλιστος ἐξ ἀρχῆς τε τῇ τυραννίδι καθισταμένῃ προθυμότατον ἑαυτὸν παρέσχεν, καὶ τὴν ἄκραν διεφύλαξε, φρουραρχῶν ἐπὶ πολὺν χρόνον. ἦν δὲ λόγος ὡς καὶ τῇ μητρὶ πλησιάζοι τοῦ πρεσβυτέρου Διονυσίου, τοῦ τυράννου μὴ παντάπασιν ἀγνοοῦντος. ἐπεὶ δὲ Λεπτίνης ἐκ γυναικὸς ἣν διαφθείρας ἑτέρῳ συνοικοῦσαν ἔσχε, γενομένων αὐτῷ δυοῖν θυγατέρων, τὴν ἑτέραν ἔδωκε Φιλίστῳ, μηδὲ φράσας πρὸς Διονύσιον· ὀργισθεὶς ἐκεῖνος, τὴν μὲν γυναῖκα τοῦ Λεπτίνου δήσας ἐν πέδαις καθεῖρξε, τὸν δὲ Φίλιστον ἐξήλασε Σικελίας, φυγόντα παρὰ ξένους τινὰς εἰς τὸν Ἀδρίαν· ὅπου καὶ δοκεῖ τὰ πλεῖστα συνθεῖναι τῆς ἱστορίας σχολάζων. οὐ γὰρ ἐπανῆλθε τοῦ πρεσβυτέρου ζῶντος, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ὥσπερ εἴρηται, κατήγαγεν αὐτὸν ὁ πρὸς Δίωνα τῶν ἄλλων φθόνος, ὡς αὐτοῖς τε μᾶλλον ἐπιτήδειον ὄντα, καὶ τῇ τυραννίδι βεβαιότερον.

Οὗτος μὲν οὖν εὐθὺς κατελθὼν διεπεφύκει τῆς τυραννίδος· τῷ δὲ Δίωνι καὶ παρ' ἄλλων ἐτύγχανον οὖσαι διαβολαὶ καὶ κατηγορίαι πρὸς τὸν τύραννον, ὡς

lidioribusque frænaret consiliis. Ac Plato quidem, ut ipsemet testatur, se ipse erubescens, maxime ne verbis tantum vacare, operi vero manus admovere volens nulli videretur: speransque per unum virum, quasi membrum principale purgatum, universæ laboranti medicinam se Siciliæ facturum, gessit illis morem. At Dionis adversarii timentes mutationem Dionysii, induxerunt eum ut Philistum ab exilio revocaret, virum & literis instructum, & morum tyrannicorum scientissimum: quo haberent eum quem Platoni & philosophiæ objicerent. Quippe a primo surgenti tyrannidi promptissimum præbuerat Philistus se, arcemque præsidio præfectus diu custodierat. Fama quoque fuit matri eum majoris Dionysii consuesse, haud undequaque inscio tyranno. Sed quum Leptini ex muliere, quam alteri nuptam per stuprum cognoverat, duæ editæ filiæ essent, quarum alteram re non communicata cum tyranno collocasset Philisto: ira frendens ille Leptinis conjugem vinctam in custodia habuit, Philistum vero exterminavit Sicilia, qui ad hospites certos perfugit Adriam: ubi, ut mihi videtur, quum abundaret otio, historiam suam maxima ex parte composuit. Neque enim reversus est in patriam vivo majore Dionysio, sed secundum illius excessum uti diximus, reduxit eum æmulatio cum Dione aliorum, quasi & ipsis magis accommodatum, & firmiorem tyrannidi.

Igitur mox redux hic conservandæ tyrannidi se totum dedit, simul Dioni ab aliis struebantur apud tyrannum calumniæ & crimina, cum

γυμνασμένους παρ' αὐτοῦ, καὶ κρέας ἐξ ἀγορᾶς ἰδὼν φέροντας ἐπιγνῶναι πόῤῥωθεν· οὕτω τὸν λόγον ἐστὶν εἰκὸς τῶν πεπαιδευμένων ὁμοίως ἕπεσθαι ταῖς πράξεσιν, ἐμμέλειάν τινα καὶ ῥυθμὸν ἐπιφέροντα μετὰ τοῦ πρέποντος.

Αἱ δὲ τύχαι τοῖς συμπτώμασι μᾶλλον ἢ ταῖς προαιρέσεσιν οὖσαι αἱ αὐταί, συνάγουσι τῶν ἀνδρῶν τοὺς βίους εἰς ὁμοιότητα. προανῃρέθησαν γὰρ ἀμφότεροι τοῦ τέλους εἰς ὃ προὔθεντο τὰς πράξεις, ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀγώνων καταθέσθαι μὴ δυνηθέντες. ὃ δὲ πάντων θαυμασιώτατον, ὅτι καὶ τὸ δαιμόνιον ἀμφοτέροις ὑπεδήλωσε τὴν τελευτήν, ὁμοίως ἑκατέρῳ φάσματος εἰς ὄψιν οὐκ εὐμενοῦς παραγινομένου. καίτοι λόγος τις ἐστὶ τῶν ἀναιρούντων τὰ τοιαῦτα, μηδενὶ ἂν νοῦν ἔχοντι προσπεσεῖν φάντασμα δαίμονος, μηδὲ εἴδωλον, ἀλλὰ παιδάρια καὶ γύναια, καὶ παραφόρους δι' ἀσθένειαν ἀνθρώπους, ἔν τινι πλάνῳ ψυχῆς ἢ δυσκρασίᾳ σώματος γινομένους, δόξας ἐφέλκεσθαι κενὰς καὶ ἀλλοκότους, δαίμονα πονηρὸν ἐν αὐτοῖς εἶναι δεισιδαιμονίαν ἔχοντας. εἰ δὲ Δίων καὶ Βροῦτος, ἄνδρες ἐμβριθεῖς καὶ φιλόσοφοι, καὶ πρὸς οὐδὲν ἀκροσφαλεῖς οὐδ' εὐάλωτοι πάθος, οὕτως ὑπὸ φάσματος διετέθησαν, ὥστε καὶ φράσαι πρὸς ἑτέρους, οὐκ οἶδα μὴ τῶν πάνυ παλαιῶν τὸν ἀτοπώτατον ἀναγκασθῶμεν προσδέχεσθαι λόγον, ὡς τὰ φαῦλα δαιμόνια καὶ βάσκανα, προσφθονοῦντα τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν, καὶ ταῖς πράξεσιν ἀνισάμενα, ταραχὰς καὶ φόβους ἐπάγει, σείοντα καὶ σφάλλοντα τὴν ἀρετήν· ὡς μὴ διαμείναντες ἀπλῶτες ἐν τῷ καλῷ καὶ ἀκέραιοι, βελτίονος ἐκείνων μοίρας μετὰ τὴν τελευτὴν

etiam quum ex macello conſpiceret ferentes carnes, procul ſe cognoſcere: ita rationem conſentaneum eſt bene inſtitutorum pariter factis comitem ſe adjungere, quæ concinnitatem quandam eis conſonantiamque cum decoro afferat.

At fortunæ, quæ caſu magis quam conſilio acciderunt his pares, ſimilitudinem vitis eorum conciliant. Siquidem uterque ſublatus de medio ante metam eſt quam ſibi propoſuerant, ubi facta ſua ex multis & magnis contentionibus deponere nequivere. Quod vero omnium eſt maxime ſtupendum, utrique Deus vitæ exitum prænuntiavit, parum propitio ſpectro juxta utrique oblato. Tametſi perhibent illi qui negant talia, nemini cordato viſum dæmonii vel ſimulacrum obverſari, verum pueros, mulierculas, & deliros ex corporis imbecillitate homines, quum aliquo tenentur mentis errore vel intemperie corporis, opiniones alienas atque abſonas admittere, dum malum dæmonium ſuperſtitioſe credunt ſe invaſiſſe. Quod ſi Dion Brutuſque, conſtantes viri & philoſophi, neque ad ullum præcipites aut proclives animi motum, adeo ſunt a ſpectro permoti, amicis ut referrent viſa ſua, haud ſcio anne ex veteribus opinionibus recipere maxime abſonam cogamur, mala dæmonia & invida eſſe bonis viris æmulantia, quæ, quo obſtrepant illorum actionibus, commotiones iis & pavores invehant, hiſque concutiant & impellant virtutem, ne erecti & integri in virtute permanentes potiorem quam ipſi per mortem conſequantur a fatis

τὴν τύχωσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν εἰς ἄλλον ἀνακείσθω λόγον. ἐν τούτῳ δὲ, δωδεκάτῳ τῶν παραλλήλων ὄντι βίῳ, τὸν τοῦ πρεσβυτέρου προεισαγάγωμεν.

Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος, εἰς τὴν ἀρχὴν καταστὰς, εὐθὺς ἔγημεν τὴν Ἑρμοκράτους τοῦ Συρακουσίου θυγατέρα. ταύτην, οὔπω τῆς τυραννίδος ἱδρυμένης βεβαίως, ἀποστάντες οἱ Συρακούσιοι, δεινὰς καὶ παρανόμους ὕβρεις εἰς τὸ σῶμα καθύβρισαν, ἐφ᾽ αἷς προήκατο τὸν βίον ἑκουσίως. Διονύσιος δὲ τὴν ἀρχὴν ἀναλαβὼν καὶ κρατυνάμενος, αὖθις ἄγεται δύο γυναῖκας ἅμα, τὴν μὲν ἐκ Λοκρῶν, ὄνομα Δωρίδα· τὴν δὲ ἐπιχώριον, Ἀριστομάχην, θυγατέρα Ἱππαρίνου, πρωτεύσαντος ἀνδρὸς Συρακουσίων, καὶ Διονυσίῳ συνάρξαντος, ὅτε πρῶτον αὐτοκράτωρ ἐπὶ τὸν πόλεμον ᾑρέθη στρατηγός. λέγεται δ᾽ ἡμέρα μὲν ἀμφοτέρας ἀγαγέσθαι μιᾷ, καὶ μηδενὶ γενέσθαι φανερὸς ἀνθρώπων ὁποτέρᾳ προτέρᾳ συνέλθοι· τὸν δὲ ἄλλον χρόνον, ἴσον νέμων ἑαυτὸν διατελεῖν ἑκατέρᾳ, κοινῇ μὲν εἰθισμένων δειπνεῖν μετ᾽ αὐτοῦ, παρὰ νύκτα δὲ ἐν μέρει συναναπαυομένων. καίτοι τῶν Συρακουσίων ἐβούλετο τὸ πλῆθος τὴν ἐγγενῆ πλέον ἔχειν τῆς ξένης· ἀλλὰ ἐκείνῃ προτέρᾳ ὑπῆρχεν, τεκούσῃ τὸν πρεσβεύοντα τῆς Διονυσίου γενεᾶς υἱὸν, αὐτῇ βοηθεῖν πρὸς τὸ γένος. ἡ δὲ Ἀριστομάχη πολὺν χρόνον ἄπαις συνῴκει τῷ Διονυσίῳ, καίπερ σπουδάζοντι περὶ τὴν ἐκ ταύτης τέκνωσιν. ὅς γε καὶ τὴν μητέρα τῆς Λοκρίδος αἰτιασάμενος καταφαρμακεύειν τὴν Ἀριστομάχην, ἀπέκτεινεν.

Ταύτης ἀδελφὸς ὢν ὁ Δίων, ἐν ἀρχῇ μὲν εἶχε τιμὴν ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς,

tis sortem. Verum hæc alium in locum rejiciamus. Nunc vero in hoc duodecimo de vitis parallelis libro historiam majoris introducamus priorem.

Dionysius senior dominatu occupato protinus conjunxit sibi matrimonio Hermocratis Syracusii filiam. Hujus corpus nondum satis firmata tyrannide rebellantes Syracusani immanibus & atrocibus contumeliis affecere: quamobrem sponte conscivit sibi mortem. Recepto inde Dionysius dominatu & viribus confirmato, rursus duas uxores simul duxit, unam ex Locris, Doridem nomine, indigenam alteram Aristomachen, principis Syracusanorum filiam Hipparini, qui Dionysii collega fuit, quum primum imperator esset cum libera potestate ad bellum designatus. Fama est autem eum uno die ambas duxisse, neque cum utra concubuerit priore cuiquam mortalium constitisse, parem etiam utrique benevolentiam exhibuisse perpetuo, una ambas cœnare cum eo consuesse, noctibus alternis concubare, quamvis postularet plebs Syracusana externæ præferri civem. Verum illa hac usa fortuna est, ut maximum stirpis filium Dionysio ediderit: quod detractionem gentis ejus sublevavit. Aristomache vero diu infœcunda cum Dionysio fuit, quum cuperet ille ex hac liberos: ut matrem etiam Locrensis interfecerit, potionatam ab ea criminans Aristomachen.

Hujus Dion frater in honore sororis causa ini-

φύσεως, ὕστερον δὲ τῷ φρονεῖν διδοὺς πεῖραν, ἤδη καθ' ἑαυτὸν ἠγαπᾶτο παρὰ τῷ τυράννῳ. καὶ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις, εἴρητο τοῖς ταμίαις, ὅ,τι ἂν αἰτῇ Δίων, διδόναι, διδόντας δὲ, πρὸς αὐτὸν αὐθημερὸν φράζειν. ὢν δὲ καὶ πρότερον ὑψηλὸς τῷ ἤθει, καὶ μεγαλόφρων, καὶ ἀνδρώδης, ἔτι μᾶλλον ἐπέδωκε πρὸς ταῦτα, θείᾳ τινὶ τύχῃ Πλάτωνος εἰς Σικελίαν παραβαλόντος κατ' οὐδένα λογισμὸν ἀνθρώπινον· ἀλλὰ δαίμων τις, ὡς ἔοικε, πόῤῥωθεν ἀρχὴν ἐλευθερίας παραβαλλόμενος Συρακουσίοις, καὶ τυραννίδος κατάλυσιν μηχανώμενος, ἐκόμισεν ἐξ Ἰταλίας εἰς Συρακούσας Πλάτωνα· καὶ Δίωνα συνήγαγεν εἰς λόγους αὐτῷ, νέον μὲν ὄντα κομιδῇ, πολὺ δὲ εὐμαθέστατον ἁπάντων τῶν Πλάτωνι συγγεγονότων, καὶ ὀξύτατον ὑπακοῦσαι πρὸς ἀρετὴν, ὡς αὐτὸς γέγραφε Πλάτων, καὶ τὰ πράγματα μαρτυρεῖ. τραφεὶς γὰρ ἐν ἤθεσιν ὑπὸ τυράννῳ ταπεινοῖς, καὶ βίου μὲν ἀνίσου καὶ καταφόβου, θεραπείας δὲ νεοπλούτου, καὶ τρυφῆς ἀπειροκάλου, καὶ διαίτης ἐν ἡδοναῖς καὶ πλεονεξίαις τιθεμένης τὸ καλὸν, ἐθὰς καὶ μεστὸς γενόμενος, ὡς πρῶτον ἐγεύσατο λόγου, καὶ φιλοσοφίας ἡγεμονικῆς πρὸς ἀρετὴν, ἀνεφλέχθη τὴν ψυχὴν ταχὺ, καὶ τῇ περὶ αὐτὸν εὐπειθείᾳ τῶν καλῶν, ἀκάκως πάνυ καὶ νεωτερικῶς προσδοκήσας ὑπὸ τῶν αὐτῶν λόγων ὅμοια πείσεσθαι Διονύσιον, ἐσπούδασε καὶ ἐπράξατο ποιησάμενος σχολὴν αὐτὸν ἐντυχεῖν Πλάτωνι καὶ ἀκοῦσαι.

Γενομένης δὲ τῆς συνουσίας αὐτοῖς, τὸ μὲν ὅλον, περὶ ἀνδρὸς ἀρετῆς, πλείστων δὲ περὶ ἀνδρείας διαπορηθέντων, ὡς πάντα μᾶλλον ὁ Πλάτων ἢ τοὺς τυράν-

tio fuit. Post ubi eluxit prudentia ejus, jam per se fuit charus tyranno: atque inter cætera præceptum est quæstoribus, quicquid postularet Dion, id ei ut præberent: quum præbuissent, eodem die sibi renuntiarent. Fuit ante quoque excelso ingenio ingentique animo & forti: cæterum animus hic magis adolevit quum divina sorte appulisset in Siciliam Plato, nullo ille quidem consilio humano: sed haud dubie Deus aliquis aditum procul libertatis Syracusanis instituens, & tyrannidis moliens eversionem, detulit Platonem Syracusas, Dionemque ad colloquium ejus attraxit, admodum tunc quidem juvenem, verum discipulorum Platonis omnium indolis longe solertissimæ, acerrimumque ad arripiendam virtutem, ut ipse scripsit Plato & ipsa facta testantur. Nam quamvis tinctus moribus esset sub tyranno abjectis, vitæque obnoxiæ & trepidæ, arroganti famulitio, insolentibus deliciis, & consuetudini summum bonum voluptatibus & opulentia metienti assuetus, atque in iis volutatus: ut primum tamen doctrinam gustavit, & philosophiam ad virtutem ducem, illico est ad eam animo incensus: atque ex suo ad honestatem proclivi animo simpliciter plane & juveniliter existimans ab iisdem præceptis pariter Dionysium motum iri, contendit & effecit ut per otium ille conveniret & audiret Platonem.

In colloquio quum in summa de viri virtute, præsertim autem de fortitudine disputaretur, quia quidvis citius Plato quam tyran-

τυράννους ἀπέφαινεν ἀνδρείους· ἐκ δὲ τούτου τραπόμενος περὶ δικαιοσύνης ἐδίδασκεν, ὡς μακάριος μὲν ὁ τῶν δικαίων, ἄθλιος δὲ ὁ τῶν ἀδίκων βίος· οὔτε τοὺς λόγους ἔφερεν ὁ τύραννος, ὥσπερ ἐξελεγχόμενος, ἤχθετό τε τοῖς παροῦσι θαυμαστῶς ἀποδεχομένοις τὸν ἄνδρα, καὶ κηλουμένοις ὑπὸ τῶν λεγομένων. τέλος δὲ θυμωθεὶς καὶ παροξυνθεὶς, ἠρώτησεν αὐτὸν ὅ,τι δὴ βουλόμενος εἰς Σικελίαν παραγένοιτο. τοῦ δὲ φήσαντος ἀγαθὸν ἄνδρα ζητεῖν, ὑπολαβὼν ἐκεῖνος, Ἀλλὰ νὴ Θεοὺς, εἶπεν, καὶ φαίνῃ μήπω τοιοῦτον εὑρηκώς. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Δίωνα τοῦτο τέλος ᾤοντο τῆς ὀργῆς γεγονέναι, καὶ τὸν Πλάτωνα σπεύδοντα συνεξέπεμπον ἐπὶ τριήρους, ἣ Πόλλιν ἐκόμιζεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸν Σπαρτιάτην. ὁ δὲ Διονύσιος κρύφα τοῦ Πόλλιδος ἐποιήσατο δέησιν, μάλιστα μὲν ἀποκτεῖναι τὸν ἄνδρα κατὰ πλοῦν, εἰ δὲ μὴ, πάντως ἀποδόσθαι· βλαβήσεσθαι γὰρ οὐδὲν, ἀλλ' εὐδαιμονήσειν ὁμοίως, δίκαιον ὄντα, κἂν δοῦλος γένηται. διὸ καὶ λέγεται Πόλλις εἰς Αἴγιναν φέρων ἀποδόσθαι Πλάτωνα, πολέμου πρὸς Ἀθηναίους ὄντος αὐτοῖς, καὶ ψηφίσματος, ὅπως ὁ ληφθεὶς Ἀθηναίων ἐν Αἰγίνῃ πιπράσκηται. οὐ μὴν ὅγε Δίων ἔλαττον εἶχε παρὰ τῷ Διονυσίῳ τιμῆς ἢ πίστεως, ἀλλὰ πρεσβείας τε τὰς μεγίστας διῴκει, πεμπόμενος πρὸς Καρχηδονίους· ἐθαυμάσθη τε διαφερόντως, καὶ τὴν παρρησίαν ἔφερεν αὐτοῦ μόνου σχεδὸν ἀδεῶς λέγοντος τὸ παριστάμενον, ὡς καὶ τὴν περὶ Γέλωνος ἐπίπληξιν. χλευαζομένης γὰρ, ὡς ἔοικε, τῆς Γέλωνος ἀρχῆς, αὐτόν τε τὸν Γέλωνα τοῦ Διονυσίου γέλωτα τῆς Σικελίας γεγονέναι φήσαντος, οἱ μὲν ἄλλοι τὸ σκῶμμα προσεποιοῦντο θαυμάζειν· ὁ δὲ Δίων δυσχε-

rannos fortes asseruit; hinc ad justitiam transiens docuit beatam justorum esse, injustorum miseram vitam: non tulit sermonem ejus tyrannus, verum quasi coargueretur, infensus quoque fuit assistentibus, qui Platonem commendabant mirifice, atque ejus oratione ducebantur. Postremo inflammatus exacerbatusque, rogavit eum quid in Siciliam venisset: qui quum respondisset virum bonum se quærere: excipiens ille, Atqui hercle, inquit, nondum videris eum invenisse. At Dion, qui non existimabat porro iram Dionysii progressuram, properantem Platonem in triremi, qua Pollis Spartiates redibat in Græciam, dimisit. Verum rogavit Dionysius Pollim secreto, maxime ut in cursu occideret eum; sin minus, omnino venundaret: nullam injuriam accepturum, sed æque beatum fore vel in servitute, ut qui esset justus. Itaque dicitur Platonem Pollis Æginam deportasse ac distraxisse, quum bellum haberet ea civitas tunc cum populo Atheniensi, & plebiscito statueretur, siquis captus civis Atheniensis foret, ut venderetur Æginæ. Nihilo habuit tamen Dioni minorem Dionysius vel honorem vel fidem, sed maximas legationes obivit ad Carthaginenses missus. Insuper in summa fuit admiratione, ac ferebat tyrannus libertatem ejus: qui solus prope intrepide quod videretur dicebat; ut inter alia quum reprehendit eum de Gelone: quippe quum illuderetur Gelonis regnum, ipsumque Gelonem Dionysius Siciliæ γέλωτα, id est ludibrium, dixisset fuisse, alii dictum se simulabant mirari: Dion vero

δυσχεράνας, Καὶ μὴν, ἔφη, σὺ τυραννεῖς διὰ Γέλωνα πιστευθείς· διά σε δὲ οὐδεὶς ἕτερος πιστευθήσεται. τῷ γὰρ ὄντι φαίνεται κάλλιστον μὲν Γέλων ἐπιδειξάμενος θέαμα, μοναρχουμένην πόλιν, αἴσχιστον δὲ Διονύσιος.

Ὄντων δὲ Διονυσίῳ παίδων τριῶν μὲν ἐκ τῆς Λοκρίδος, τεττάρων δὲ ἐξ Ἀριστομάχης, ὧν δύο ἦσαν θυγατέρες, Σωφροσύνη καὶ Ἀρετὴ, Σωφροσύνη μὲν Διονυσίῳ τῷ υἱῷ συνῴκησεν, Ἀρετὴ δὲ Θεαρίδῃ τῷ ἀδελφῷ. τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ Θεαρίδου, Δίων ἔλαβε τὴν Ἀρετὴν, ἀδελφιδῆν οὖσαν. ἐπεὶ δὲ νοσῶν ἔδοξεν ὁ Διονύσιος ἀβιώτως ἔχειν, ἐπεχείρησεν αὐτῷ διαλέγεσθαι περὶ τῶν ἐκ τῆς Ἀριστομάχης τέκνων ὁ Δίων. οἱ δ' ἰατροὶ τῷ μέλλοντι τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι χαριζόμενοι, καιρὸν οὐ παρέσχον· ὡς δὲ Τίμαιος φησὶ, καὶ φάρμακον ὑπνωτικὸν αἰτοῦντι δόντες, ἀφείλοντο τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ, θανάτῳ συνάψαντες τὸν ὕπνον. οὐ μὴν ἀλλὰ συλλόγου πρώτου τῶν φίλων γινομένου παρὰ τὸν νέον Διονύσιον, οὕτω διελέχθη περὶ τῶν συμφερόντων πρὸς τὸν καιρὸν ὁ Δίων, ὥστε τοὺς ἄλλους ἅπαντας τῇ μὲν φρονήσει παῖδας ἀποδεῖξαι, τῇ δὲ παῤῥησίᾳ δούλους τῆς τυραννίδος, ἀγεννῶς καὶ περιφόβως τὰ πολλὰ πρὸς χάριν τῷ μειρακίῳ συμβουλεύοντας. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐξέπληξεν τὸν ἀπὸ Καρχηδόνος κίνδυνον ἐπικρεμάμενον τῇ ἀρχῇ δεδοικότας, ὑποσχόμενος, εἰ μὲν εἰρήνης δέοιτο Διονύσιος, πλεύσας εὐθὺς εἰς Λιβύην ὡς ἄριστα διαθήσεσθαι τὸν πόλεμον· εἰ δὲ πολεμεῖν προθυμοῖτο, θρέψειν αὐτὸς ἰδίοις τέλεσιν, καὶ παρέξειν εἰς τὸν πόλεμον αὐτῷ πεντήκοντα τριήρεις πλεούσας.

Ὁ

ro indignatus, Atqui tu, inquit, tyrannide potiris, quia tibi Gelonis causa habita fides est; tui causa fides tribuetur posthac nemini. Nam revera pulcherrimum videtur Gelo ostendisse civitatis sub unius principatu statum esse, Dionysius foedissimum.

Habuit autem Dionysius tres liberos ex Locride, ex Aristomache quatuor: ex quibus duae filiae fuerunt, Sophrosyne & Arete. Sophrosyne Dionysio filio, Arete fratri ejus Thearidi nupsit. Fratre defuncto Thearide, Dion Areten sororis filiam in matrimonium accepit. Quum vero aegrotanti Dionysio fatum imminere videretur, elaboravit Dion cum eo de Aristomaches liberis agere: verum medici inservientes successori, non dederunt ei locum. Ut autem tradit Timaeus, etiam medicamentum poscenti somnificum propinantes, sensum abstulerunt, somnumque morti commisere. At primo amicorum apud Dionysium conventu ita disseruit de praesenti rerum statu Dion, ut caeteros omnes prudentia infantes & dicendi libertate tyrannidis ostenderet esse mancipia, qui blandientes adolescenti abjecta & praetrepida consilia ei darent. Perculit eos potissimum quum imminens a Carthagine dominatui periculum expavescentibus polliceretur, si cuperet pacem Dionysius, navigaturum se confestim in Africam, bellumque honestissimis conditionibus compositurum: sin bellare averet, quinquaginta triremes suo se sumptu exhibiturum & praebiturum instructas.

Hanc

Ὁ μὲν οὖν Διονύσιος ὑπερφυῶς τὴν μεγαλοψυχίαν ἐθαύμασεν, καὶ τὴν προθυμίαν ἠγάπησεν. οἱ δ' ἐλέγχεσθαι τῇ λαμπρότητι, καὶ ταπεινοῦσθαι τῇ δυνάμει τοῦ Δίωνος οἰόμενοι, ταύτην εὐθὺς ἀρχὴν λαβόντες, οὐδεμιᾶς ἐφείδοντο φωνῆς, ᾗ τὸ μειράκιον ἐξαγριαίνειν ἔμελλον πρὸς αὐτὸν, ὡς ὑπερχόμενον διὰ τῆς θαλάττης τυραννίδα, καὶ περισπῶντα ταῖς ναυσὶ τὴν δύναμιν εἰς τοὺς Ἀριστομάχης παῖδας, ἀδελφιδοῦς ὄντας αὐτῷ. Φανερώταται δὲ καὶ μέγισται τῶν εἰς φθόνον καὶ μῖσος αἰτιῶν ὑπῆρχον, ἡ τοῦ βίου διαφορὰ, καὶ τὸ τῆς διαίτης ἄμικτον. οἱ μὲν γὰρ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νέου τυράννου καὶ τεθραμμένου φαύλως ὁμιλίαν καὶ συνήθειαν ἡδοναῖς καὶ κολακείαις καταλαμβάνοντες, ἀεί τινας ἔρωτας καὶ διατριβὰς ἐμηχανῶντο ῥεμβώδεις περὶ πότους καὶ γυναῖκας καὶ παιδιὰς ἑτέρας ἀσχήμονας· ὑφ' ὧν ἡ τυραννὶς, ὥσπερ σίδηρος, μαλασσομένη, τοῖς μὲν ἀρχομένοις ἐφάνη φιλάνθρωπος, καὶ τὸ λίαν ἀπάνθρωπον ὑπανῆκεν, οὐκ ἐπιεικείᾳ τινὶ μᾶλλον ἢ ῥαθυμίᾳ τοῦ κρατοῦντος ἀμβλυνομένη. ἐκ δὲ τούτου προϊοῦσα καὶ νεμομένη κατὰ μικρὸν ἡ περὶ τὸ μειράκιον ἄνεσις, τοὺς ἀδαμαντίνους δεσμοὺς ἐκείνους οἷς ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος ἔφη δεδεμένην ἀπολιπεῖν τὴν μοναρχίαν, ἐξέτηξε καὶ διέφθειρεν. ἡμέρας γὰρ, ὥς φασιν, ἐνενήκοντα συνεχῶς ἔπινεν ἀρξάμενος, καὶ τὴν αὐλὴν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ σπουδαίοις ἀνδράσι καὶ λόγοις ἄβατον καὶ ἀνείσοδον οὖσαν, μέθαι καὶ σκώμματα καὶ ψαλμοὶ καὶ ὀρχήσεις καὶ βωμολοχίαι κατεῖχον.

Ἦν οὖν, ὡς εἰκὸς, ὁ Δίων ἐπαχθὴς, εἰς οὐδὲν ἡδὺ καὶ νεωτερικὸν ἐνδιδοὺς ἑαυ-

Hanc magnificentiam obstupuit mirifice Dionysius, atque animum ejus promptum amplexus est. At illi qui coargui se hac munificentia, & autoritate deprimi Dionis existimabant, hinc capto exordio nullam prætermiserunt vocem qua exacerbare in eum adolescentem sperabant posse, quasi tyrannidem viribus maritimis pararet occupare, ut dominatum classe ad Aristomaches sororis suæ liberos traheret. Apertissimas vero atque gravissimas ad invidiam ejus & odium causas suppeditaverunt morum diversitas & vita insocialis. Illi enim statim ab initio juvenis tyranni & male educti usum ac consuetudinem voluptatibus subministrandis assentationibusque subeuntes, in dies amores aliquos atque ignavas occupationes ei in poculis, lustris, aliisque turpibus ludis offerebant: a quibus tyrannis ferri modo emollita, popularibus apparebat lenis, nimiamque immanitatem remittebat paululum, non humanitate potius quam domini hebetata socordia. Hinc paulatim progrediens & serpens adolescentis dissolutio, compedes illas adamantinas, quibus Dionysius major ait alligatum relinquere se dominatum, fudit atque tabefecit. Siquidem dies, ut aiunt, continuos nonaginta sine ullo intervallo, ubi semel cœpit, perpotavit: aulamque interea bonis viris sermonibusque honestis inaccessam & clausam, crapulæ, joci, cantus, tripudia, atque alia licentia tenuere.

Fuit igitur haud dubie invisus Dion, qui ad nullam relaxabat se hilaritatem vel ludum juve-

ἑαυτόν. διὸ καὶ πιθανὰ κακιῶν προσρήματα ταῖς ἀρεταῖς ἐπιφέροντες αὐτοῦ διέβαλλον, ὑπεροψίαν τὴν σεμνότητα, καὶ τὴν παρρησίαν αὐθάδειαν ἀποκαλοῦντες. καὶ νουθετῶν, κατηγορεῖν ἐδόκει· καὶ μὴ συνεξαμαρτάνων, καταφρονεῖν. ἀμέλει δὲ καὶ φύσει τινὰ τὸ ἦθος ὄγκον εἶχεν αὐτοῦ, καὶ τραχύτητα δυσπρόσοδον ἐντεύξει καὶ δυσξύμβολον. οὐ γὰρ μόνον ἀνδρὶ νέῳ, καὶ διατεθρυμμένῳ τὰ ὦτα κολακείαις ἄχαρις ἦν συγγενέσθαι καὶ προσάντης, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν πάνυ χρωμένων αὐτῷ, καὶ τὴν ἁπλότητα καὶ τὸ γενναῖον ἀγαπώντων τοῦ τρόπου, κατεμέμφοντο τῆς ὁμιλίας, ὡς ἀγροικότερον καὶ βαρύτερον πολιτικῶν χρειῶν τοῖς δεομένοις συναλλάσσοντα. περὶ ὧν καὶ Πλάτων ὕστερον, ὥσπερ ἀποθεσπίζων, ἔγραψεν πρὸς αὐτόν, ἐξευλαβεῖσθαι τὴν αὐθάδειαν, ὡς ἐρημίᾳ συνοικοῦσαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε πλείστου δοκῶν ἄξιος ὑπάρχειν διὰ τὰ πράγματα, καὶ μόνος ἢ μάλιστα τὴν τυραννίδα σαλεύουσαν ἀνορθοῦν καὶ διαφυλάττειν, ἐγίνωσκεν οὐ πρὸς χάριν, ἀλλ᾽ ἄκοντος ὑπὸ χρείας τοῦ τυράννου, πρῶτος ὢν καὶ μέγιστος.

Αἰτίαν δὲ τούτου τὴν ἀπαιδευσίαν εἶναι νομίζων, ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς διατριβὰς ἐλευθερίους ἐφιλοτιμεῖτο, καὶ γεῦσαι λόγων καὶ μαθημάτων ἠθοποιῶν, ὡς ἀρετήν τε παύσαιτο δεδιώς, καὶ τοῖς καλοῖς χαίρειν ἐθισθείη. φύσει γὰρ οὐκ ἐγεγόνει τῶν φαυλοτάτων τυράννων ὁ Διονύσιος· ἀλλ᾽ ὁ πατὴρ δεδοικὼς μὴ φρονήματος μεταλαβών, καὶ συγγενόμενος νοῦν ἔχουσιν ἀνθρώποις ἐπιβουλεύσειεν αὐτῷ, καὶ παρέλοιτο τὴν ἀρχήν, ἐφρούρει κατάκλειστον οἴκοι,

juvenilem. Quocirca consentanea vitiorum vocabula tribuentes virtutibus calumniabantur eum, gravitatem, arrogantiam, & libertatem loquendi appellantes pervicaciam: admonensque, accusare, & quia non una vitiis indulgebat, videbatur fastidire. Et quidem habebant sua natura fastum aliquem ejus mores, austeritatemque aditu difficilem & pene insociabilem. Non solum enim juveni & corruptas aures habenti adulationibus, ingrata consuetudo ejus & aspera erat: verum multi etiam qui utebantur eo familiariter, simplicitatemque animi ejus & generositatem amplectebantur, congressus causa insectabantur eum: quod morosius & difficilius quam pro civili usu ageret cum adeuntibus. De quibus post Plato quasi vaticinans ad eum scripsit, pervicaciam tanquam solitudinis contubernalem ut declinaret. Verum enimvero quamvis plurimi eum id temporis negotiorum causa fieri appareret, solumque vel potissimum nutantem erigere & conservare tyrannidem: intellexit tamen non acceptum se, sed invito tyranno usus ratione primum esse & maximum.

Hujus quum literarum existimaret imperitiam causam esse, enisus est eum in studia liberalia conjicere, gustumque dare praeceptorum & disciplinarum moralium: quo & virtutem formidare desineret, & rebus assuesceret se oblectare honestis. Neque enim fuit teterrimus in tyrannis Dionysius: sed veritus pater ejus ne si animi ei crevissent, & consuetudine esset usus hominum cordatorum, insidiaretur sibi & dominatu spoliaret, inclusum asservavit

ᾤκει δι' ἐρημίαν ὁμιλίας ἑτέρας, καὶ ἀπειρίᾳ πραγμάτων, ὥς φασιν, ἁμάξια καὶ λυχνίας, καὶ δίφρους ξυλίνους, καὶ τραπέζας τεκταινόμενον. οὕτω γὰρ ἦν ἄπιστος, καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ὕποπτος καὶ προβεβλημένος διὰ φόβον ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος, ὥστε μηδὲ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας ἀφελεῖν κουρικαῖς μαχαίραις, ἀλλὰ τῶν πλαστῶν τις ἐπιφοιτῶν ἄνθρακι τὴν κόμην περιέκαιεν. εἰσῄει δὲ πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιον οὔτε ἀδελφὸς, οὔθ' υἱὸς, ὡς ἔτυχεν ἠμφιεσμένος, ἀλλ' ἔδει πρὶν εἰσελθεῖν ἀποδυσάμενον τὴν ἑαυτοῦ στολὴν ἕκαστον, ἑτέραν ἀναλαβεῖν, ὀφθέντα γυμνὸν ὑπὸ τῶν φυλαττόντων. ἐπεὶ δὲ Λεπτίνης ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ποτε χωρίου φύσιν ἐξηγούμενος, λαβὼν λόγχην παρά τινος τῶν δορυφόρων ὑπέγραψε τὸν τόπον, ἐκείνῳ μὲν ἰσχυρῶς ἐχαλέπαινε, τὸν δὲ δόντα τὴν λόγχην ἀπέκτεινεν. ἔλεγε δὲ τοὺς φίλους φυλάττεσθαι, νοῦν ἔχοντας εἰδὼς, καὶ βουλομένους μᾶλλον τυραννεῖν ἢ τυραννεῖσθαι. καὶ Μαρσύαν δέ τινα τῶν προηγμένων ὑπ' αὐτοῦ καὶ τεταγμένων ἐφ' ἡγεμονίας ἀνεῖλεν, δόξαντα κατὰ τοὺς ὕπνους σφάττειν αὐτόν· ὡς ἀπ' ἐννοίας μεθημερινῆς, καὶ διαλογισμοῦ, τῆς ὄψεως ταύτης εἰς τὸν ὕπνον αὐτῷ παραγενομένης. ὁ μὲν δὴ Πλάτωνι θυμωθεὶς, ὅτι μὴ πάντων αὐτὸν ἀνθρώπων ἀνδρειότατον ἀπέφηνεν, οὕτω περίφοβον καὶ τοσούτων ὑπὸ δειλίας κακῶν μεστὴν εἶχε τὴν ψυχήν.

Τὸν δ' υἱὸν αὐτοῦ, καθάπερ εἴρηται, διαλελωβημένον ἀπαιδευσίᾳ, καὶ συντετριμμένον τὸ ἦθος ὁ Δίων ὁρῶν, παρεκάλει πρὸς παιδείαν τραπέσθαι, καὶ δεηθῆναι τοῦ πρώτου τῶν φιλοσόφων πᾶσαν δέησιν ἐλθεῖν εἰς Σικελίαν· ἐλθόν-

servavit in conclavi. Ibi usu destitutus alio, & rerum imperitia, uti dictitant, parva plaustra, candelabra, sedes ligneas & mensas fabricabatur. Usque adeo enim diffidebat, & adversus omnes mortales erat suspiciosus atque projectæ timiditatis major Dionysius, ut nec capillum cultris tonsoriis tonderet, sed admitteretur quispiam ex plastis, qui carbone capillum adureret. In cubiculum ejus non frater, non filius admittebatur ut erat amictus: verum oportebat quemque, prius quam ingrederetur, posita stola sua aliam sumere, atque excuti ab satellitibus nudum. Quum Leptines frater ejus situm loci cujuspiam declarans ei aliquando accepta a stipatore hasta delinearet eum, excanduit in illum vehementer: alterum vero qui dederat hastam, interfecit. Amicos solertes dicebat suspectos sibi esse, quod sciret eos dominari ipsos malle, quam domino parere. Marsyam quendam quem evexerat & præfectura donaverat, quod ipsum secundum quietem visus esset interficere, interemit: existimans ex cogitatione diurna & meditatione hanc visionem fuisse ei per somnium oblatam. Adeo ille qui Platoni infensus fuit, quod non omnium mortalium ipsum pronuntiasset fortissimum, pavidam & malis mentem tam multis habebat refertam.

Hujus filium, sicut diximus, bonarum literarum inertia mutilatum & labefactatum moribus Dion quum animadverteret, hortatus eum est ut dederet sese literis, & philosophorum principem enixe rogaret ut in Siciliam veniret. Ubi venisset,

θόντι δὲ παρασχεῖν αὐτὸν, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετῆς λόγων, καὶ πρὸς τὸ θειότερον ἀφομοιωθεὶς παράδειγμα τῶν ὄντων καὶ κάλλιστον, ᾧ τὸ πᾶν ἡγεμόνι πειθόμενον, ἐξ ἀκοσμίας κόσμος ἐστὶ, πολλὴν μὲν εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσηται, πολλὴν δὲ τοῖς πολίταις, ὅσα νῦν ἐν ἀθυμίᾳ διοικοῦσι πρὸς ἀνάγκην τῆς ἀρχῆς, ταῦτα σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ μετ᾽ εὐμενείας πατρονομούμενα παρασχῶν, καὶ γενόμενος βασιλεὺς ἐκ τυράννου. τοὺς γὰρ ἀδαμαντίνους δεσμοὺς, οὐχ ὥσπερ ὁ πατὴρ ἔλεγεν αὐτοῦ, φόβον καὶ βίαν καὶ νεῶν πλῆθος εἶναι, καὶ βαρβάρων μυριάνδρον φυλακὴν, εὔνοιαν δὲ καὶ προθυμίαν καὶ χάριν ἐγγινομένην ὑπ᾽ ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης. ἃ, καίπερ ὄντα μαλακώτερα τῶν συντόνων καὶ σκληρῶν ἐκείνων, ἰσχυρότερα πρὸς διαμονὴν ἡγεμονίας ὑπάρχειν. χωρὶς δὲ τούτων, ἀφιλότιμον εἶναι καὶ ἄζηλον, τὸν ἄρχοντα τῷ μὲν σώματι περιττῶς ἀμπεχόμενον, καὶ τῇ περὶ τὴν οἴκησιν ἁβρότητι καὶ κατασκευῇ λαμπρυνόμενον, ὁμιλίᾳ δὲ καὶ λόγῳ μηδὲν ὄντα τοῦ προστυχόντος σεμνότερον· μηδὲ τῆς ψυχῆς τὸ βασίλειον ἀξιοῦντα κεκοσμημένον ἔχειν βασιλικῶς καὶ πρεπόντως.

Ταῦτα πολλάκις τοῦ Δίωνος παραινοῦντος, καὶ τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος ἔστιν οὕστινας ὑποσπείροντος, ἔσχεν ἔρως τὸν Διονύσιον ὀξὺς καὶ περιμανὴς τῶν τε λόγων καὶ τῆς συνουσίας τοῦ Πλάτωνος. εὐθὺς οὖν Ἀθήναζε πολλὰ μὲν ἐφοίτα γράμματα παρὰ τοῦ Διονυσίου, πολλαὶ δ᾽ ἐπισκήψεις παρὰ τοῦ Δίωνος· ἄλλαι δ᾽ ἐξ Ἰταλίας παρὰ τῶν Πυθαγορικῶν, διακελευομένων παραγενέσθαι, καὶ νέας ψυχῆς ἐξουσίᾳ μεγάλῃ καὶ δυνάμει περιφερομένης ἐπι-

set, daret se ei: quo moribus ex doctrina ad virtutem expolitus, atque ad divinissimum rerum & pulcherrimum conformatus exemplum (cui universitas duci parens non jam confusio sed mundus est) magnam sibimetipsi, magnam item civibus pararet felicitatem: qui quæ nunc metu domini faciant inviti, hæc moderatione & justitia benevole velut parenti essent præstituri, atque ita ipse rex evaderet ex tyranno. Nam adamantinas compedes, non, ut ejus dixit parens, metum, vim, ingentem classem, & decem millium stationem barbarorum esse: sed benevolentiam, sed studium, sed favorem, quæ justitia & virtus imprimant; quæ licet molliora, intentis illis & duris firmiora ad imperii esse perpetuitatem. Absque his esse turpe & fœdum, si princeps corpore eximie cultus, domesticoque splendore atque instrumento magnificus, consuetudine & sermone nihilo homini præstet plebeio, neque animi partem regiam studeat habere egregie & insigniter exornatam.

Hæc crebro inculcante ei Dione, ac nonnullos Platonis sermones passim subjiciente, acris Dionysium ardor & vesanus cepit sermonum & colloquii Platonis. Extemplo igitur multæ Athenas a Dionysio literæ, multæ obtestationes volitarunt a Dione, aliæ a Pythagoreis ex Italia, ut veniret hortantibus, & tyrocinium animi magna licentia & potentia fluctuantis arriperet, solidio-

ἐπιλαβέσθαι, καὶ καταχεῖν ἐμβριθεστέροις λογισμοῖς. Πλάτων μὲν οὖν, ὥς φησιν, αὐτὸς ἑαυτὸν αἰσχυνθεὶς, μάλιστα μὴ δόξειεν ἐν λόγοις εἶναι μόνον, ἔργου δ' ἑκὼν οὐδενὸς ἂν ἅψασθαι· καὶ προσδοκήσας δι' ἑνὸς ἀνδρὸς, ὥσπερ ἡγεμονικοῦ μέρους, ἐκκαθαρθέντος, ὅλην ἰατρεύειν Σικελίαν νοσοῦσαν, ὑπήκουσεν. οἱ δὲ τῷ Δίωνι πολεμοῦντες, φοβούμενοι τὴν τοῦ Διονυσίου μεταβολὴν, ἔπεισαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυγῆς μεταπέμπεσθαι Φίλιστον, ἄνδρα καὶ πεπαιδευμένον περὶ λόγους, καὶ τυραννικῶν ἠθῶν ἐμπειρότατον, ὡς ἀντίταγμα πρὸς Πλάτωνα καὶ φιλοσοφίαν ἐκεῖνον ἕξοντες. ὁ γὰρ δὴ Φίλιστος ἐξ ἀρχῆς τε τῇ τυραννίδι καθισταμένῃ προθυμότατον ἑαυτὸν παρέσχεν, καὶ τὴν ἄκραν διεφύλαξε, φρουραρχῶν ἐπὶ πολὺν χρόνον. ἦν δὲ λόγος ὡς καὶ τῇ μητρὶ πλησιάζοι τοῦ πρεσβυτέρου Διονυσίου, τοῦ τυράννου μὴ παντάπασιν ἀγνοοῦντος. ἐπεὶ δὲ Λεπτίνης ἐκ γυναικὸς ἣν διαφθείρας ἑτέρῳ συνοικοῦσαν ἔσχε, γενομένων αὐτῷ δυοῖν θυγατέρων, τὴν ἑτέραν ἔδωκε Φιλίστῳ, μηδὲ φράσας πρὸς Διονύσιον· ὀργισθεὶς ἐκεῖνος, τὴν μὲν γυναῖκα τοῦ Λεπτίνου δήσας ἐν πέδαις καθεῖρξε, τὸν δὲ Φίλιστον ἐξήλασε Σικελίας, φυγόντα παρὰ ξένους τινὰς εἰς τὸν Ἀδρίαν· ὅπου καὶ δοκεῖ τὰ πλεῖστα συνθεῖναι τῆς ἱστορίας σχολάζων. οὐ γὰρ ἐπανῆλθε τοῦ πρεσβυτέρου ζῶντος, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ὥσπερ εἴρηται, κατήγαγεν αὐτὸν ὁ πρὸς Δίωνα τῶν ἄλλων φθόνος, ὡς αὐτοῖς τε μᾶλλον ἐπιτήδειον ὄντα, καὶ τῇ τυραννίδι βεβαιότερον.

Οὗτος μὲν οὖν εὐθὺς κατελθὼν διεπεφύκει τῆς τυραννίδος· τῷ δὲ Δίωνι καὶ παρ' ἄλλων ἐτύγχανον οὖσαι διαβολαὶ καὶ κατηγορίαι πρὸς τὸν τύραννον, ὡς

lidioribusque frænaret consiliis. Ac Plato quidem, ut ipsemet testatur, se ipse erubescens, maxime ne verbis tantum vacare, operi vero manus admovere volens nulli videretur: speransque per unum virum, quasi membrum principale purgatum, universæ laboranti medicinam se Siciliæ facturum, gessit illis morem. At Dionis adversarii timentes mutationem Dionysii, induxerunt eum ut Philistum ab exilio revocaret, virum & literis instructum, & morum tyrannicorum scientissimum: quo haberent eum quem Platoni & philosophiæ objicerent. Quippe a primo surgenti tyrannidi promptissimum præbuerat Philistus se, arcemque præsidio præfectus diu custodierat. Fama quoque fuit matri eum majoris Dionysii consuesse, haud undequaque inscio tyranno. Sed quum Leptini ex muliere, quam alteri nuptam per stuprum cognoverat, duæ editæ filiæ essent, quarum alteram re non communicata cum tyranno collocasset Philisto: ira frendens ille Leptinis conjugem vinctam in custodia habuit, Philistum vero exterminavit Sicilia, qui ad hospites certos perfugit Adriam: ubi, ut mihi videtur, quum abundaret otio, historiam suam maxima ex parte composuit. Neque enim reversus est in patriam vivo majore Dionysio, sed secundum illius excessum uti diximus, reduxit eum æmulatio cum Dione aliorum, quasi & ipsis magis accommodatum, & firmiorem tyrannidi.

Igitur mox redux hic conservandæ tyrannidi se totum dedit, simul Dioni ab aliis struebantur apud tyrannum calumniæ & crimina, cum

ὡς διειλεγμένῳ περὶ καταλύσεως τῆς ἀρχῆς πρός τε Θεοδότην καὶ πρὸς Ἡρακλείδην. ἤλπιζε μὲν γὰρ, ὡς ἔοικε, διὰ Πλάτωνος παραγενομένου τὸ δεσποτικὸν καὶ λίαν ἄκρατον ἀφελὼν τῆς τυραννίδος, ἐμμελῆ τινα καὶ νόμιμον ἄρχοντα τὸν Διονύσιον καταστήσειν. εἰ δὲ ἀντιβαίνοι, καὶ μὴ μαλάσσοιτο, καταλύσας ἐκεῖνον, ἐγνώκει τὴν πολιτείαν ἀποδιδόναι Συρακουσίοις· οὐκ ἐπαινῶν μὲν δημοκρατίαν, πάντως δὲ βελτίω τυραννίδος ἡγούμενος τοῖς διαμαρτάνουσιν ὑγιαινούσης ἀριστοκρατίας.

Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει τῶν πραγμάτων ὄντων, Πλάτων εἰς Σικελίαν ἀφικόμενος, περὶ μὲν τὰς πρώτας ἀπαντήσεις θαυμαστῆς ἐτύγχανε φιλοφροσύνης καὶ τιμῆς. καὶ γὰρ ἅρμα τῶν βασιλικῶν αὐτῷ παρέστη κεκοσμημένον διαπρεπῶς, ἀποβάντι τῆς τριήρους· καὶ θυσίαν ἔθυσεν ὁ τύραννος, ὡς εὐτυχήματος μεγάλου τῇ ἀρχῇ προσγεγονότος. αἰδὼς δὲ συμποσίων, καὶ σχηματισμὸς αὐλῆς, καὶ πρᾳότης αὐτοῦ τοῦ τυράννου περὶ ἕκαστα τῶν χρηματιζομένων, θαυμαστὰς ἐνέδωκεν ἐλπίδας μεταβολῆς τοῖς πολίταις. φορὰ δέ τις ἦν ἐπὶ λόγους καὶ φιλοσοφίαν ἁπάντων· καὶ τὸ τυραννεῖον, ὥς φασι, κονιορτὸς ὑπὸ πλήθους τῶν γεωμετρούντων κατεῖχεν. ἡμερῶν δὲ ὀλίγων διαγενομένων θυσία μὲν ἦν πάτριος ἐν τοῖς τυραννείοις· τοῦ δὲ κήρυκος, ὥσπερ εἰώθει, κατευξαμένου διαμένειν τὴν τυραννίδα ἀσάλευτον πολλοὺς χρόνους, ὁ Διονύσιος λέγεται παρεστὼς, οὐ παύσῃ, φάναι, καταρώμενος ἡμῖν; τοῦτο κομιδῆ τοὺς περὶ τὸν Φίλιστον ἐλύπησεν, ἄμαχόν τινα τοῦ Πλάτωνος ἡγουμένους ἔσεσθαι χρόνῳ καὶ συνηθείᾳ τὴν δύναμιν, εἰ νῦν ἐκ συνουσίας ὀλί-

cum Theodote & Heraclide eum de opprimendo dominatu egisse. Nempe sperabat sane per Platonis præsentiam detracto tyrannidi nimis imperioso dominatu atque impotentia, moderatum & legitimum principem Dionysium effecturum: sin reluctaretur nec molliretur, opprimere statuerat eum ac Syracusanis reddere rempublicam: non quo statum probaret popularem, sed quod omnino censeret tyrannide eam esse meliorem, iis qui sanum principatum non possent assequi ab optimatibus administratum.

In hoc rerum statu venit in Siciliam Plato: qui primo adventu eximia comitate & honore est exceptus: nam regius currus & splendide cultus præsto fuit e navi egredienti. Tyrannus autem, tanquam magno bono imperium suum esset auctum, sacrificavit. Pudor in conviviis, aula composita, atque ipsius tyranni in omnibus responsis judiciisque lenitas spem civibus miram præbebat conversionis. Ardor etiam erat ad disciplinas & philosophiam omnium. Tyrannidis sedem, ut fama est, pulvis occupabat, ob numerum eorum qui geometriæ incumbebant. Paucis interpositis diebus solenne sacrificium fuit in arce. Ibi quum precaretur de more præco ut dominatus in multas ætates consisteret inconcussus, assistens Dionysius perhibetur dixisse, Quin tu desinis in nos execrari? Momordit id supra modum Philistum cum suis: insuperabilem autoritatem fore spatio & consuetudine existimantes Platonis, qui tunc modico ex usu usque adeo ani-

ὀλίγης ἠλλοίωκεν οὕτω καὶ μεταβέβληκεν τὴν γνώμην τὸ μειράκιον.

Οὐκ ἔτ' οὖν καθ' ἕνα καὶ λαθραίως, ἀλλὰ πάντες ἀναφανδὸν ἐλοιδόρουν τὸν Δίωνα· λέγοντες ὡς οὐ λέληθε κατεπᾴδων καὶ καταφαρμάσσων τῷ Πλάτωνος λόγῳ Διονύσιον, ὅπως ἀφέντος ἑκουσίως αὐτοῦ καὶ προεμένου τὴν ἀρχὴν, ὑπολαβὼν εἰς τοὺς Ἀριστομάχης περιστήσῃ παῖδας, ὧν θεῖός ἐστιν. ἔνιοι δὲ προσεποιοῦντο δυσχεραίνειν, εἰ πρότερον μὲν Ἀθηναῖοι ναυτικαῖς καὶ πεζικαῖς δυνάμεσι μεγάλαις δεῦρο πλεύσαντες ἀπώλοντο, καὶ διεφθάρησαν πρότερον ἢ λαβεῖν Συρακούσας, νυνὶ δὲ δι' ἑνὸς σοφιστοῦ καταλύσουσι τὴν Διονυσίου τυραννίδα, συμπείσαντες αὐτὸν ἐκ τῶν μυρίων δορυφόρων ἀποδράντα, καὶ καταλιπόντα τὰς τετρακοσίας τριήρεις, καὶ τοὺς μυρίους ἱππεῖς, καὶ τοὺς πολλάκις τοσούτους ὁπλίτας, ἐν Ἀκαδημίᾳ τὸ σιωπώμενον ἀγαθὸν ζητεῖν, καὶ διὰ γεωμετρίας εὐδαίμονα γενέσθαι, τὴν ἐν ἀρχῇ καὶ χρήμασι καὶ τρυφαῖς εὐδαιμονίαν Δίωνι καὶ τοῖς Δίωνος ἀδελφιδοῖς προέμενον. ἐκ τούτων ὑποψίας πρῶτον, εἶτα καὶ φανερωτέρας ὀργῆς καὶ διαφορᾶς γενομένης, ἐκομίσθη τις ἐπιστολὴ κρύφα πρὸς Διονύσιον, ἣν ἐγεγράφει Δίων πρὸς τοὺς Καρχηδονίων ἐπιμελητάς· κελεύων, ὅταν Διονυσίῳ περὶ τῆς εἰρήνης διαλέγωνται, μὴ χωρὶς αὐτοῦ ποιήσασθαι τὴν ἔντευξιν, ὡς πάντα θησομένους ἀμεταπτώτως δι' αὐτοῦ. ταύτην ἀναγνοὺς Διονύσιος Φιλίστῳ, καὶ μετ' ἐκείνου βουλευσάμενος, ὥς φησι Τίμαιος, ὑπῆλθε τὸν Δίωνα πεπλασμέναις διαλύσεσι· καὶ μέτρια σκηψάμενος, διαλλάττεσθαί τε φήσας, μόνον τε ἀπαγαγὼν ὑπὸ τὴν

animum inverterat & variaverat adolescentis.

Non ultra igitur unus aut alter neque clam, verum aperte omnes lacerare Dionem, & jactare non obscure fascinare eum & inficere Platonis eloquentia Dionysium: quo simul atque ille sponte deposuerit potestatem, eam ad Aristomaches filios, quorum avunculus sit, transferat. Nonnulli vero moleste ferre simulabant se, quum pridem Athenienses, qui ingentibus navalibus & terrestribus copiis eo navigaverant, interiissent, oppressique ante fuissent quam caperent Syracusas: nunc Dionysii tyrannidem per unum diruituros sophistam, qui persuadeat ei ut ex decem millium stipatorum profugiens statione, quadringentis triremibus, decem millibus equitum atque infinitis peditum copiis relictis, in Academia arcanum illud bonum investiget, & evadat per geometriam beatus: hanc vero in principatu, pecunia & deliciis felicitatem Dioni permittat & Dionis sororis filiis. Hinc suspicione primum, deinde clariore simultate & alienatione ab Dione orta Dionysii, defertur clam ad Dionysium epistola quædam, quam ad magistratus Carthaginensium scripserat Dion, monens, ut quum Dionysium de pace adituri essent, ne remoto se convenirent illum: omnia se certo confecturum ipsis ex sententia. Hanc quum Philisto Dionysius recitasset, ac cum eo, ut autor Timæus est, consultasset, surrepsit Dioni ficta reconciliatione, atque specie prætenta honesta, redire cum ipso ait se in gratiam, soloque sub

δυσχεράνας, Καὶ μὴν, ἔφη, σὺ τυραννεῖς διὰ Γέλωνα πιστευθείς· διά σε δὲ οὐδεὶς ἕτερος πιστευθήσεται. τῷ γὰρ ὄντι φαίνεται κάλλιστον μὲν Γέλων ἐπιδειξάμενος θέαμα, μοναρχουμένην πόλιν, αἴσχιστον δὲ Διονύσιος.

Ὄντων δὲ Διονυσίῳ παίδων τριῶν μὲν ἐκ τῆς Λοκρίδος, τεττάρων δὲ ἐξ Ἀριστομάχης, ὧν δύο ἦσαν θυγατέρες, Σωφροσύνη καὶ Ἀρετὴ, Σωφροσύνη μὲν Διονυσίῳ τῷ υἱῷ συνῴκησεν, Ἀρετὴ δὲ Θεαρίδῃ τῷ ἀδελφῷ. τελευτήσαντος δὲ τοῦ ἀδελφοῦ Θεαρίδου, Δίων ἔλαβε τὴν Ἀρετὴν, ἀδελφιδῆν οὖσαν. ἐπεὶ δὲ νοσῶν ἔδοξεν ὁ Διονύσιος ἀβιώτως ἔχειν, ἐπεχείρησεν αὐτῷ διαλέγεσθαι περὶ τῶν ἐκ τῆς Ἀριστομάχης τέκνων ὁ Δίων. οἱ δ' ἰατροὶ τῷ μέλλοντι τὴν ἀρχὴν διαδέχεσθαι χαριζόμενοι, καιρὸν οὐ παρέσχον· ὡς δὲ Τίμαιος φησὶ, καὶ φάρμακον ὑπνωτικὸν αἰτοῦντι δόντες, ἀφείλοντο τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ, θανάτῳ συνάψαντες τὸν ὕπνον. οὐ μὴν ἀλλὰ συλλόγου πρώτου τῶν φίλων γενομένου παρὰ τὸν νέον Διονύσιον, οὕτω διελέχθη περὶ τῶν συμφερόντων πρὸς τὸν καιρὸν ὁ Δίων, ὥστε τοὺς ἄλλους ἅπαντας τῇ μὲν φρονήσει παῖδας ἀποδεῖξαι, τῇ δὲ παῤῥησίᾳ δούλους τῆς τυραννίδος, ἀγεννῶς καὶ περιφόβως τὰ πολλὰ πρὸς χάριν τῷ μειρακίῳ συμβουλεύοντας. μάλιστα δὲ αὐτοὺς ἐξέπληξεν τὸν ἀπὸ Καρχηδόνος κίνδυνον ἐπικρεμάμενον τῇ ἀρχῇ δεδοικότας, ὑποσχόμενος, εἰ μὲν εἰρήνης δέοιτο Διονύσιος, πλεύσας εὐθὺς εἰς Λιβύην ὡς ἄριστα διαθήσεσθαι τὸν πόλεμον· εἰ δὲ πολεμεῖν προθυμοῖτο, θρέψειν αὐτὸς ἰδίοις τέλεσιν, καὶ παρέξειν εἰς τὸν πόλεμον αὐτῷ πεντήκοντα τριήρεις πλεούσας.

Ὁ

ro indignatus, Atqui tu, inquit, tyrannide potiris, quia tibi Gelonis causa habita fides est; tui causa fides tribuetur posthac nemini. Nam revera pulcherrimum videtur Gelo ostendisse civitatis sub unius principatu statum esse, Dionysius fœdissimum.

Habuit autem Dionysius tres liberos ex Locride, ex Aristomache quatuor: ex quibus duæ filiæ fuerunt, Sophrosyne & Arete. Sophrosyne Dionysio filio, Arete fratri ejus Thearidi nupsit. Fratre defuncto Thearide, Dion Areten sororis filiam in matrimonium accepit. Quum vero ægrotanti Dionysio fatum imminere videretur, elaboravit Dion cum eo de Aristomaches liberis agere: verum medici inservientes successori, non dederunt ei locum. Ut autem tradit Timæus, etiam medicamentum poscenti somnificum propinantes, sensum abstulerunt, somnumque morti commisere. At primo amicorum apud Dionysium conventu ita disseruit de præsenti rerum statu Dion, ut cæteros omnes prudentia infantes & dicendi libertate tyrannidis ostenderet esse mancipia, qui blandientes adolescenti abjecta & prætrepida consilia ei darent. Perculit eos potissimum quum imminens a Carthagine dominatui periculum expavescentibus polliceretur, si cuperet pacem Dionysius, navigaturum se confestim in Africam, bellumque honestissimis conditionibus compositurum: sin bellare averet, quinquaginta triremes suo se sumptu exhibiturum & præbiturum instructas.

Hanc

Ὁ μὲν οὖν Διονύσιος ὑπερφυῶς τὴν μεγαλοψυχίαν ἐθαύμασεν, καὶ τὴν προθυμίαν ἠγάπησεν. οἱ δὲ ἐλέγχεσθαι τῇ λαμπρότητι, καὶ ταπεινοῦσθαι τῇ δυνάμει τοῦ Δίωνος οἰόμενοι, ταύτην εὐθὺς ἀρχὴν λαβόντες, οὐδεμιᾶς ἐφείδοντο φωνῆς, ᾗ τὸ μειράκιον ἐξαγριαίνειν ἔμελλον πρὸς αὐτόν, ὡς ὑπερχόμενον διὰ τῆς θαλάττης τυραννίδα, καὶ περισπῶντα ταῖς ναυσὶ τὴν δύναμιν εἰς τοὺς Ἀριστομάχης παῖδας, ἀδελφιδοῦς ὄντας αὐτῷ. Φανερώταται δὲ καὶ μέγισται τῶν εἰς φθόνον καὶ μῖσος αἰτιῶν ὑπῆρχον, ἡ τοῦ βίου διαφορὰ, καὶ τὸ τῆς διαίτης ἄμικτον. οἱ μὲν γὰρ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νέου τυράννου καὶ τεθραμμένου φαύλως ὁμιλίαν καὶ συνήθειαν ἡδοναῖς καὶ κολακείαις καταλαμβάνοντες, ἀεί τινας ἔρωτας καὶ διατριβὰς ἐμνῶντο ῥεμβώδεις περὶ πότους καὶ γυναῖκας καὶ παιδιὰς ἑτέρας ἀσχήμονας· ὑφ' ὧν ἡ τυραννὶς, ὥσπερ σίδηρος, μαλασσομένη, τοῖς μὲν ἀρχομένοις ἐφάνη φιλάνθρωπος, καὶ τὸ λίαν ἀπάνθρωπον ὑπανῆκεν, οὐκ ἐπιεικείᾳ τινὶ μᾶλλον ἢ ῥαθυμίᾳ τοῦ κρατοῦντος ἀμβλυνομένη. ἐκ δὲ τούτου προϊοῦσα καὶ νεμομένη κατὰ μικρὸν ἡ περὶ τὸ μειράκιον ἄνεσις, τοὺς ἀδαμαντίνους δεσμοὺς ἐκείνους οἷς ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος ἔφη δεδεμένην ἀπολιπεῖν τὴν μοναρχίαν, ἐξέτηξε καὶ διέφθειρεν. ἡμέρας γὰρ, ὥς φασιν, ἐνενήκοντα συνεχῶς ἔπινεν ἀρξάμενος, καὶ τὴν αὐλὴν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ σπουδαίοις ἀνδράσι καὶ λόγοις ἄβατον καὶ ἀνείσοδον οὖσαν, μέθαι καὶ σκώμματα καὶ ψαλμοὶ καὶ ὀρχήσεις καὶ βωμολοχίαι κατεῖχον.

Ἦν οὖν, ὡς εἰκὸς, ὁ Δίων ἐπαχθὴς, εἰς οὐδὲν ἡδὺ καὶ νεωτερικὸν ἐνδιδοὺς ἑαυ-

Hanc magnificentiam obstupuit mirifice Dionysius, atque animum ejus promptum amplexus est. At illi qui coargui se hac munificentia, & autoritate deprimi Dionis existimabant, hinc capto exordio nullam prætermiserunt vocem qua exacerbare in eum adolescentem sperabant posse, quasi tyrannidem viribus maritimis pararet occupare, ut dominatum classe ad Aristomaches sororis suæ liberos traheret. Apertissimas vero atque gravissimas ad invidiam ejus & odium causas suppeditaverunt morum diversitas & vita insocialis. Illi enim statim ab initio juvenis tyranni & male educti usum ac consuetudinem voluptatibus subministrandis assentationibusque subeuntes, in dies amores aliquos atque ignavas occupationes ei in poculis, lustris, aliisque turpibus ludis offerebant: a quibus tyrannis ferri modo emollita, popularibus apparebat lenis, nimiamque immanitatem remittebat paululum, non humanitate potius quam domini hebetata socordia. Hinc paulatim progrediens & serpens adolescentis dissolutio, compedes illas adamantinas, quibus Dionysius major ait alligatum relinquere se dominatum, fudit atque tabefecit. Siquidem dies, ut aiunt, continuos nonaginta sine ullo intervallo, ubi semel cœpit, perpotavit: aulamque interea bonis viris sermonibusque honestis inaccessam & clausam, crapulæ, joci, cantus, tripudia, atque alia licentia tenuere.

Fuit igitur haud dubie invisus Dion, qui ad nullam relaxabat se hilaritatem vel ludum

f juve-

ἑαυτόν. διὸ καὶ πιθανὰ κακιῶν προσρήματα ταῖς ἀρεταῖς ἐπιφέροντες αὐτοῦ διέβαλλον, ὑπερηφανίαν, τὴν σεμνότητα, καὶ τὴν παρρησίαν, αὐθάδειαν ἀποκαλοῦντες. καὶ νουθετῶν, κατηγορεῖν ἐδόκει· καὶ μὴ συνεξαμαρτάνων, καταφρονεῖν. ἀμέλει δὲ καὶ φύσει τινὰ τὸ ἦθος ὄγκον εἶχεν αὐτοῦ, καὶ τραχύτητα δυσπρόσοδον ἐντεύξει καὶ δυσξύμβολον. οὐ γὰρ μόνον ἀνδρὶ νέῳ, καὶ διατεθρυμμένῳ τὰ ὦτα κολακείαις ἄχαρις ἦν συγγενέσθαι καὶ προσάντης, ἀλλὰ καὶ πολλοὶ τῶν πάνυ χρωμένων αὐτῷ, καὶ τὴν ἁπλότητα καὶ τὸ γενναῖον ἀγαπώντων τοῦ τρόπου, κατεμέμφοντο τῆς ὁμιλίας, ὡς ἀγροικότερον καὶ βαρύτερον πολιτικῶν χρειῶν τοῖς δεομένοις συναλλάσσοντα. περὶ ὧν καὶ Πλάτων ὕστερον, ὥσπερ ἀποθεσπίζων, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν, ἐξευλαβεῖσθαι τὴν αὐθάδειαν, ὡς ἐρημίᾳ συνοικοῦσαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε πλείστου δοκῶν ἄξιος ὑπάρχειν διὰ τὰ πράγματα, καὶ μόνος ἢ μάλιστα τὴν τυραννίδα σαλεύουσαν ἀνορθοῦν καὶ διαφυλάττειν, ἐγίνωσκεν οὐ πρὸς χάριν, ἀλλ' ἄκοντος ὑπὸ χρείας τοῦ τυράννου, πρῶτος ὢν καὶ μέγιστος.

Αἰτίαν δὲ τούτου τὴν ἀπαιδευσίαν εἶναι νομίζων, ἐμβαλεῖν αὐτὸν εἰς διατριβὰς ἐλευθερίους ἐφιλοτιμεῖτο, καὶ γεῦσαι λόγων καὶ μαθημάτων ἠθοποιῶν, ὡς ἀρετήν τε παύσαιτο δεδιὼς, καὶ τοῖς καλοῖς χαίρειν ἐθισθείη. φύσει γὰρ οὐκ ἐγεγόνει τῶν φαυλοτάτων τυράννων ὁ Διονύσιος· ἀλλ' ὁ πατὴρ δεδοικὼς μὴ φρονήματος μεταλαβὼν, καὶ συγγενόμενος νοῦν ἔχουσιν ἀνθρώποις ἐπιβουλεύσειεν αὐτῷ, καὶ παρέλοιτο τὴν ἀρχὴν, ἐφρούρει κατάκλειστον οἴκοι,

juvenilem. Quocirca consentanea vitiorum vocabula tribuentes virtutibus calumniabantur eum, gravitatem, arrogantiam, & libertatem loquendi appellantes pervicaciam: admonensque, accusare, & quia non una vitiis indulgebat, videbatur fastidire. Et quidem habebant sua natura fastum aliquem ejus mores, austeritatemque aditu difficilem & pene insociabilem. Non solum enim juveni & corruptas aures habenti adulationibus, ingrata consuetudo ejus & aspera erat: verum multi etiam qui utebantur eo familiariter, simplicitatemque animi ejus & generositatem amplectebantur, congressus causa insectabantur eum: quod morosius & difficilius quam pro civili usu ageret cum adeuntibus. De quibus post Plato quasi vaticinans ad eum scripsit, pervicaciam tanquam solitudinis contubernalem ut declinaret. Verum enimvero quamvis plurimi eum id temporis negotiorum causa fieri appareret, solumque vel potissimum nutantem erigere & conservare tyrannidem: intellexit tamen non acceptum se, sed invito tyranno usus ratione primum esse & maximum.

Hujus quum literarum existimaret imperitiam causam esse, enisus est eum in studia liberalia conjicere, gustumque dare praeceptorum & disciplinarum moralium: quo & virtutem formidare desineret, & rebus assuesceret se oblectare honestis. Neque enim fuit teterrimus in tyrannis Dionysius: sed veritus pater ejus ne si animi ei crevissent, & consuetudine esset usus hominum cordatorum, insidiaretur sibi & dominatu spoliaret; inclusum asservavit

ᾤκοι δι' ἐρημίαν ὁμιλίας ἑτέρας, καὶ ἀπειρίᾳ πραγμάτων, ὥς φασιν, ἁμάξια καὶ λυχνίας, καὶ δίφρους ξυλίνους, καὶ τραπέζας τεκταινόμενος. οὕτω γὰρ ἦν ἄπιστος, καὶ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους ὕποπτος καὶ προβεβλημένος διὰ φόβον ὁ πρεσβύτερος Διονύσιος, ὥστε μηδὲ τῆς κεφαλῆς τὰς τρίχας ἀφαιρεῖν κουρικαῖς μαχαίραις, ἀλλὰ τῶν πλαστῶν τις ἐπιφοιτῶν ἄνθρακι τὴν κόμην περιέκαιεν. εἰσῄει δὲ πρὸς αὐτὸν εἰς τὸ δωμάτιον οὔτε ἀδελφὸς, οὔθ' υἱὸς, ὡς ἔτυχεν ἠμφιεσμένος, ἀλλ' ἔδει πρὶν εἰσελθεῖν ἀποδυόμενον τὴν ἑαυτοῦ στολὴν ἕκαστον, ἑτέραν ἀναλαβεῖν, ὀφθέντα γυμνὸν ὑπὸ τῶν φυλαττόντων. ἐπεὶ δὲ Λεπτίνης ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ ποτε χωρίου φύσιν ἐξηγούμενος, λαβὼν λόγχην παρά τινος τῶν δορυφόρων ὑπέγραψε τὸν τόπον, ἐκείνῳ μὲν ἰσχυρῶς ἐχαλέπαινε, τὸν δὲ δόντα τὴν λόγχην ἀπέκτεινεν. ἔλεγε δὲ τοὺς φίλους φυλάττεσθαι, νοῦν ἔχοντας εἰδὼς, καὶ βουλομένους μᾶλλον τυραννεῖν ἢ τυραννεῖσθαι. καὶ Μαρσύαν δέ τινα τῶν προηγμένων ὑπ' αὐτοῦ καὶ τεταγμένων ἐφ' ἡγεμονίας ἀνεῖλεν, δόξαντα κατ' ὕπνους σφάττειν αὐτὸν ὡς ἀπ' ἐννοίας μεθημερινῆς, καὶ διαλογισμοῦ, τῆς ὄψεως ταύτης εἰς τὸν ὕπνον αὐτῷ παραγενομένης. ὁ μὲν δὴ Πλάτωνι θυμωθεὶς, ὅτι μὴ πάντων αὐτὸν ἀνθρώπων ἀνδρειότατον ἀπέφηνεν, οὕτω περίφοβον καὶ τοσούτων ὑπὸ δειλίας κακῶν μεστὴν εἶχε τὴν ψυχήν.

Τὸν δ' υἱὸν αὐτοῦ, καθάπερ εἴρηται, διαλελωβημένον ἀπαιδευσίᾳ, καὶ συντετριμμένον τὰ ἦθος ὁ Δίων ὁρῶν, παρεκάλει πρὸς παιδείαν τρέπεσθαι, καὶ δεηθῆναι τοῦ πρώτου τῶν φιλοσόφων πᾶσαν δέησιν ἐλθεῖν εἰς Σικελίαν· ἐλθόν-

servavit in conclavi. Ibi usu destitutus alio, & rerum imperitia, uti dictitant, parva plaustra, candelabra, sedes ligneas & mensas fabricabatur. Usque adeo enim diffidebat, & adversus omnes mortales erat suspiciosus atque projectæ timiditatis major Dionysius, ut nec capillum cultris tonsoriis tonderet, sed admitteretur quispiam ex plastis, qui carbone capillum adureret. In cubiculum ejus non frater, non filius admittebatur ut erat amictus: verum oportebat quemque, prius quam ingrederetur, posita stola sua aliam sumere, atque excuti ab satellitibus nudum. Quum Leptines frater ejus situm loci cujuspiam declarans ei aliquando accepta a stipatore hasta delinearet eum, excanduit in illum vehementer: alterum vero qui dederat hastam, interfecit. Amicos solertes dicebat suspectos sibi esse, quod sciret eos dominari ipsos malle, quam domino parere. Marsyam quendam quem evexerat & præfectura donaverat, quod ipsum secundum quietem visus esset interficere, interemit: existimans ex cogitatione diurna & meditatione hanc visionem fuisse ei per somnium oblatam. Adeo ille qui Platoni infensus fuit, quod non omnium mortalium ipsum pronuntiasset fortissimum, pavidam & malis mentem tam multis habebat refertam.

Hujus filium, sicut diximus, bonarum literarum inertia mutilatum & labefactatum moribus Dion quum animadverteret, hortatus eum est ut dederet sese literis, & philosophorum principem enixe rogaret ut in Siciliam veniret. Ubi venisset,

θόντι δὲ παρασχεῖν αὐτόν, ὅπως διακοσμηθεὶς τὸ ἦθος εἰς ἀρετὴν λόγων, καὶ πρὸς τὸ θειότερον ἀφομοιωθεὶς παράδειγμα τῶν ὄντων καὶ κάλλιστον, ᾧ τὸ πᾶν ἡγεμόνι πειθόμενον, ἐξ ἀκοσμίας κόσμος ἐστί, πολλὴν μὲν εὐδαιμονίαν ἑαυτῷ μηχανήσηται, πολλὴν δὲ τοῖς πολίταις, ὅσα νῦν ἐν ἀθυμίᾳ διοικοῦσι πρὸς ἀνάγκην τῆς ἀρχῆς, ταῦτα σωφροσύνῃ καὶ δικαιοσύνῃ μετ' εὐμενείας πατρονομούμενα παρασχών, καὶ γενόμενος βασιλεὺς ἐκ τυράννου. τοὺς γὰρ ἀδαμαντίνους δεσμούς, οὐχ ὥσπερ ὁ πατὴρ ἔλεγεν αὐτοῦ, φόβον καὶ βίαν καὶ νεῶν πλῆθος εἶναι, καὶ βαρβάρων μυρίανδρον φυλακήν, εὔνοιαν δὲ καὶ προθυμίαν καὶ χάριν ἐγγινομένην ὑπ' ἀρετῆς καὶ δικαιοσύνης. ἃ, καίπερ ὄντα μαλακώτερα τῶν συντόνων καὶ σκληρῶν ἐκείνων, ἰσχυρότερα πρὸς διαμονὴν ἡγεμονίας ὑπάρχειν. χωρὶς δὲ τούτων, ἀφιλότιμον εἶναι καὶ ἄζηλον, τὸν ἄρχοντα τῷ μὲν σώματι περιττῶς ἀμπεχόμενον, καὶ τῇ περὶ τὴν οἴκησιν ἁβρότητι καὶ κατασκευῇ λαμπρυνόμενον, ὁμιλίᾳ δὲ καὶ λόγῳ μηδὲν ὄντα τοῦ προστυχόντος σεμνότερον· μηδὲ τῆς ψυχῆς τὸ βασίλειον ἀξιοῦντα κεκοσμημένον ἔχειν βασιλικῶς καὶ πρεπόντως.

Ταῦτα πολλάκις τοῦ Δίωνος παραινοῦντος, καὶ τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος ἔστιν οὕστινας ὑποσπείροντος, ἔσχεν ἔρως τὸν Διονύσιον ὀξὺς καὶ περιμανὴς τῶν τε λόγων καὶ τῆς συνουσίας τοῦ Πλάτωνος. εὐθὺς οὖν Ἀθήναζε πολλὰ μὲν ἐφοίτα γράμματα παρὰ τοῦ Διονυσίου, πολλαὶ δ' ἐπισκήψεις παρὰ τοῦ Δίωνος· ἄλλαι δ' ἐξ Ἰταλίας παρὰ τῶν Πυθαγορικῶν, διακελευομένων παραγενέσθαι, καὶ νέας ψυχῆς ἐξουσίᾳ μεγάλῃ καὶ δυνάμει περιφερομένης ἐπι-

ſet, daret ſe ei.: quo moribus ex doctrina ad virtutem expolitus, atque ad diviniſſimum rerum & pulcherrimum conformatus exemplum (cui univerſitas duci parens non jam confuſio ſed mundus eſt) magnam ſibimetipſi, magnam item civibus pararet felicitatem: qui quæ nunc metu domini faciant inviti, hæc moderatione & juſtitia benevole velut parenti eſſent præſtituri, atque ita ipſe rex evaderet ex tyranno. Nam adamantinas compedes, non, ut ejus dixit parens, metum, vim, ingentem claſſem, & decem millium ſtationem barbarorum eſſe: ſed benevolentiam, ſed ſtudium, ſed favorem, quæ juſtitia & virtus imprimant; quæ licet molliora, intentis illis & duris firmiora ad imperii eſſe perpetuitatem. Abſque his eſſe turpe & fœdum, ſi princeps corpore eximie cultus, domeſticoque ſplendore atque inſtrumento magnificus, conſuetudine & ſermone nihilo homini præſtet plebeio, neque animi partem regiam ſtudeat habere egregie & inſigniter exornatam.

Hæc crebro inculcante ei Dione, ac nonnullos Platonis ſermones paſſim ſubjiciente, acris Dionyſium ardor & veſanus cepit ſermonum & colloquii Platonis. Extemplo igitur multæ Athenas a Dionyſio literæ, multæ obteſtationes volitarunt a Dione, aliæ a Pythagoreis ex Italia, ut veniret hortantibus, & tyrocinium animi magna licentia & potentia fluctuantis arriperet, ſolidio-

ἐπιλαβέσθαι, καὶ καταχεῖν ἐμβριθεστέροις λογισμοῖς. Πλάτων μὲν οὖν, ὥς φησιν, αὐτὸς ἑαυτὸν αἰσχυνθεὶς, μάλιστα μὴ δόξειεν ἐν λόγοις εἶναι μόνον, ἔργου δ' ἑκὼν οὐδενὸς ἂν ἅψασθαι· καὶ προσδοκήσας δι' ἑνὸς ἀνδρὸς, ὥσπερ ἡγεμονικοῦ μέρους, ἐκκαθαρθέντος, ὅλην ἰατρεύειν Σικελίαν νοσοῦσαν, ὑπήκουσεν. οἱ δὲ τῷ Δίωνι πολεμοῦντες, φοβούμενοι τὴν τοῦ Διονυσίου μεταβολὴν, ἔπεισαν αὐτὸν ἀπὸ τῆς φυγῆς μεταπέμπεσθαι Φίλιστον, ἄνδρα καὶ πεπαιδευμένον περὶ λόγους, καὶ τυραννικῶν ἠθῶν ἐμπειρότατον, ὡς ἀντίταγμα πρὸς Πλάτωνα καὶ φιλοσοφίαν ἐκεῖνον ἕξοντες. ὁ γὰρ δὴ Φίλιστος ἐξ ἀρχῆς τε τῇ τυραννίδι καθισταμένῃ προθυμότατον ἑαυτὸν παρέσχεν, καὶ τὴν ἄκραν διεφύλαξε, φρουραρχῶν ἐπὶ πολὺν χρόνον. ἦν δὲ λόγος ὡς καὶ τῇ μητρὶ πλησιάζοι τοῦ πρεσβυτέρου Διονυσίου, τοῦ τυράννου μὴ παντάπασιν ἀγνοοῦντος. ἐπεὶ δὲ Λεπτίνης ἐκ γυναικὸς ἣν διαφθείρας ἑτέρῳ συνοικοῦσαν ἔσχε, γενομένων αὐτῷ δυοῖν θυγατέρων, τὴν ἑτέραν ἔδωκε Φιλίστῳ, μηδὲ φράσας πρὸς Διονύσιον· ὀργισθεὶς ἐκεῖνος, τὴν μὲν γυναῖκα τοῦ Λεπτίνου δήσας ἐν πέδαις καθεῖρξε, τὸν δὲ Φίλιστον ἐξήλασε Σικελίας, φυγόντα παρὰ ξένους τινὰς εἰς τὸν Ἀδρίαν· ὅπου καὶ δοκεῖ τὰ πλεῖστα συνθεῖναι τῆς ἱστορίας σχολάζων. οὐ γὰρ ἐπανῆλθε τοῦ πρεσβυτέρου ζῶντος, ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, ὥσπερ εἴρηται, κατήγαγεν αὐτὸν ὁ πρὸς Δίωνα τῶν ἄλλων φθόνος, ὡς αὐτοῖς τε μᾶλλον ἐπιτήδειον ὄντα, καὶ τῇ τυραννίδι βεβαιότερον.

Οὗτος μὲν οὖν εὐθὺς κατελθὼν διεπεφύκει τῆς τυραννίδος· τῷ δὲ Δίωνι καὶ παρ' ἄλλων ἐτύγχανον οὖσαι διαβολαὶ καὶ κατηγορίαι πρὸς τὸν τύραννον, ὡς

lidioribusque frænaret consiliis. Ac Plato quidem, ut ipsemet testatur, se ipse erubescens, maxime ne verbis tantum vacare, operi vero manus admovere volens nulli videretur: speransque per unum virum, quasi membrum principale purgatum, universæ laboranti medicinam se Siciliæ facturum, gessit illis morem. At Dionis adversarii timentes mutationem Dionysii, induxerunt eum ut Philistum ab exilio revocaret, virum & literis instructum, & morum tyrannicorum scientissimum: quo haberent eum quem Platoni & philosophiæ objicerent. Quippe a primo surgenti tyrannidi promptissimum præbuerat Philistus se, arcemque præsidio præfectus diu custodierat. Fama quoque fuit matri eum majoris Dionysii consuesse, haud undequaque inscio tyranno. Sed quum Leptini ex muliere, quam alteri nuptam per stuprum cognoverat, duæ editæ filiæ essent, quarum alteram re non communicata cum tyranno collocasset Philisto: ira frendens ille Leptinis conjugem vinctam in custodia habuit, Philistum vero exterminavit Sicilia, qui ad hospites certos perfugit Adriam: ubi, ut mihi videtur, quum abundaret otio, historiam suam maxima ex parte composuit. Neque enim reversus est in patriam vivo majore Dionysio, sed secundum illius excessum uti diximus, reduxit eum æmulatio cum Dione aliorum, quasi & ipsis magis accommodatum, & firmiorem tyrannidi.

Igitur mox redux hic conservandæ tyrannidi se totum dedit, simul Dioni ab aliis struebantur apud tyrannum calumniæ & crimina, cum

ὡς διειλεγμένῳ περὶ καταλύσεως τῆς ἀρχῆς πρός τε Θεοδότην καὶ πρὸς Ἡρακλείδην. ἤλπιζε μὲν γὰρ, ὡς ἔοικε, διὰ Πλάτωνος παραγενομένου τὸ δεσποτικὸν καὶ λίαν ἄκρατον ἀφελὼν τῆς τυραννίδος, ἐμμελῆ τινα καὶ νόμιμον ἄρχοντα τὸν Διονύσιον καταστήσειν. εἰ δὲ ἀντιβαίνοι, καὶ μὴ μαλάσσοιτο, καταλύσας ἐκεῖνον, ἐγνώκει τὴν πολιτείαν ἀποδιδόναι Συρακουσίοις· οὐκ ἐπαινῶν μὲν δημοκρατίαν, πάντως δὲ βελτίω τυραννίδος ἡγούμενος τοῖς διαμαρτάνουσιν ὑγιαινούσης ἀριστοκρατίας.

Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει τῶν πραγμάτων ὄντων, Πλάτων εἰς Σικελίαν ἀφικόμενος, περὶ μὲν τὰς πρώτας ἀπαντήσεις θαυμαστῆς ἐτύγχανε φιλοφροσύνης καὶ τιμῆς. καὶ γὰρ ἅρμα τῶν βασιλικῶν αὐτῷ παρέστη κεκοσμημένον διαπρεπῶς, ἀποβάντι τῆς τριήρους· καὶ θυσίαν ἔθυσεν ὁ τύραννος, ὡς εὐτυχήματος μεγάλου τῇ ἀρχῇ προσγεγονότος. αἰδὼς δὲ συμποσίων, καὶ σχηματισμὸς αὐλῆς, καὶ πρᾳότης αὐτοῦ τοῦ τυράννου περὶ ἕκαστα τῶν χρηματιζομένων, θαυμαστὰς ἐνέδωκεν ἐλπίδας μεταβολῆς τοῖς πολίταις. φορὰ δέ τις ἦν ἐπὶ λόγους καὶ φιλοσοφίαν ἁπάντων· καὶ τὸ τυραννεῖον, ὥς φασι, κονιορτὸς ὑπὸ πλήθους τῶν γεωμετρούντων κατεῖχεν. ἡμερῶν δὲ ὀλίγων διαγενομένων θυσία μὲν ἦν πάτριος ἐν τοῖς τυραννείοις· τοῦ δὲ κήρυκος, ὥσπερ εἰώθει, κατευξαμένου διαμένειν τὴν τυραννίδα ἀσάλευτον πολλοὺς χρόνους, ὁ Διονύσιος λέγεται παρεστὼς, οὐ παύσῃ, φάναι, καταρώμενος ἡμῖν; τοῦτο κομιδῇ τοὺς περὶ τὸν Φίλιστον ἐλύπησεν, ἄμαχόν τινα τοῦ Πλάτωνος ἡγουμένους ἔσεσθαι χρόνῳ καὶ συνηθείᾳ τὴν δύναμιν, εἰ νῦν ἐκ συνουσίας ὀλί-

cum Theodote & Heraclide eum de opprimendo dominatu egisse. Nempe sperabat sane per Platonis præsentiam detracto tyrannidi nimis imperioso dominatu atque impotentia, moderatum & legitimum principem Dionysium effecturum: sin reluctaretur nec molliretur, opprimere statuerat eum ac Syracusanis reddere rempublicam: non quo statum probaret popularem, sed quod omnino censeret tyrannide eam esse meliorem, iis qui sanum principatum non possent assequi ab optimatibus administratum.

In hoc rerum statu venit in Siciliam Plato: qui primo adventu eximia comitate & honore est exceptus: nam regius currus & splendide cultus præsto fuit e navi egredienti. Tyrannus autem, tanquam magno bono imperium suum esset auctum, sacrificavit. Pudor in conviviis, aula composita, atque ipsius tyranni in omnibus responsis judiciisque lenitas spem civibus miram præbebat conversionis. Ardor etiam erat ad disciplinas & philosophiam omnium. Tyrannidis sedem, ut fama est, pulvis occupabat, ob numerum eorum qui geometriæ incumbebant. Paucis interpositis diebus solenne sacrificium fuit in arce. Ibi quum precaretur de more præco ut dominatus in multas ætates consisteret inconcussus, assistens Dionysius perhibetur dixisse, Quin tu desinis in nos execrari? Momordit id supra modum Philistum cum suis: insuperabilem autoritatem fore spatio & consuetudine existimantes Platonis, qui tunc modico ex usu usque adeo ani-

ὀλίγης ἠλλοιώκει οὕτω καὶ μεταβεβλήκει τὴν γνώμην τοῦ μειρακίου.

Οὐκ ἔτ' οὖν καθ' ἕνα καὶ λαθραίως, ἀλλὰ πάντες ἀναφανδὸν ἐλοιδόρουν τὸν Δίωνα· λέγοντες ὡς οὐ λέληθε κατεπᾴδων καὶ καταφαρμάσσων τῷ Πλάτωνος λόγῳ Διονύσιον, ὅπως ἀφέντος ἑκουσίως αὐτοῦ καὶ προεμένου τὴν ἀρχὴν, ὑπολαβὼν εἰς τοὺς Ἀριστομάχης περιστήσῃ παῖδας, ὧν θεῖός ἐστιν. ἔνιοι δὲ προσεποιοῦντο δυσχεραίνειν, εἰ πρότερον μὲν Ἀθηναῖοι ναυτικαῖς καὶ πεζικαῖς δυνάμεσι μεγάλαις δεῦρο πλεύσαντες ἀπώλοντο, καὶ διεφθάρησαν πρότερον ἢ λαβεῖν Συρακούσας, νυνὶ δὲ δι' ἑνὸς σοφιστοῦ καταλύουσι τὴν Διονυσίου τυραννίδα, συμπείσαντες αὐτὸν ἐκ τῶν μυρίων δορυφόρων ἀποδράντα, καὶ καταλιπόντα τὰς τετρακοσίας τριήρεις, καὶ τοὺς μυρίους ἱππεῖς, καὶ τοὺς πολλάκις τοσούτους ὁπλίτας, ἐν Ἀκαδημίᾳ τὸ σιωπώμενον ἀγαθὸν ζητεῖν, καὶ διὰ γεωμετρίας εὐδαίμονα γενέσθαι, τὴν ἐν ἀρχῇ καὶ χρήμασι καὶ τρυφαῖς εὐδαιμονίαν Δίωνι καὶ τοῖς Δίωνος ἀδελφιδοῖς προέμενον. ἐκ τούτων ὑποψίας πρῶτον, εἶτα καὶ φανερωτέρας ὀργῆς καὶ διαφορᾶς γινομένης, ἐκομίσθη τις ἐπιστολὴ κρύφα πρὸς Διονύσιον, ἣν ἐγεγράφει Δίων πρὸς τοὺς Καρχηδονίων ἐπιμελητάς· κελεύων, ὅταν Διονυσίῳ περὶ τῆς εἰρήνης διαλέγωνται, μὴ χωρὶς αὐτοῦ ποιήσασθαι τὴν ἔντευξιν, ὡς πάντα θησομένους ἀμεταπτώτως δι' αὐτοῦ. ταύτην ἀναγνοὺς Διονύσιος Φιλίστῳ, καὶ μετ' ἐκείνου βουλευσάμενος, ὥς φησι Τίμαιος, ὑπῆλθε τὸν Δίωνα πεπλασμέναις διαλύσεσι· καὶ μέτρια σκηψάμενος, διαλλάττεσθαί τε φήσας, μόνον τε ἀπαγαγὼν ὑπὸ

τὴν

animum inverterat & variaverat adolescentis.

Non ultra igitur unus aut alter neque clam, verum aperte omnes lacerare Dionem, & jactare non obscure fascinare eum & inficere Platonis eloquentia Dionysium: quo simul atque ille sponte deposuerit potestatem, eam ad Aristomaches filios, quorum avunculus sit, transferat. Nonnulli vero moleste ferre simulabant se, quum pridem Athenienses, qui ingentibus navalibus & terrestribus copiis eo navigaverant, interiissent, oppressique ante fuissent quam caperent Syracusas: nunc Dionysii tyrannidem per unum diruituros sophistam, qui persuadeat ei ut ex decem millium stipatorum profugiens statione, quadringentis triremibus, decem millibus equitum atque infinitis peditum copiis relictis, in Academia arcanum illud bonum investiget, & evadat per geometriam beatus: hanc vero in principatu, pecunia & deliciis felicitatem Dioni permittat & Dionis sororis filiis. Hinc suspicione primum, deinde clariore simultate & alienatione ab Dione orta Dionysii, defertur clam ad Dionysium epistola quædam, quam ad magistratus Carthaginensium scripserat Dion, monens, ut quum Dionysium de pace adituri essent, ne remoto se convenirent illum: omnia se certo confecturum ipsis ex sententia. Hanc quum Philisto Dionysius recitasset, ac cum eo, ut autor Timæus est, consultasset, surrepsit Dioni ficta reconciliatione, atque specie prætenta honesta, redire cum ipso ait se in gratiam, soloque

sub

τὴν ἀκρόπολιν πρὸς τὴν θάλασσαν, ἔδειξε τὴν ἐπιστολὴν καὶ κατηγόρησεν, ὡς συνισταμένου μετὰ Καρχηδονίων ἐπ' αὐτόν. ἀπολογεῖσθαι δὲ βουλομένου τοῦ Δίωνος οὐκ ἀνασχόμενος, ἀλλ' εὐθὺς ὡς εἶχεν θέμενος εἰς ἀκάτιον, προσέταξεν τοῖς ναύταις κομίζοντας αὐτὸν ἐκθεῖναι πρὸς τὴν Ἰταλίαν.

Γενομένου δὲ τούτου, καὶ φανέντος ὠμοῦ τοῖς ἀνθρώποις, τὴν μὲν οἰκίαν τοῦ τυράννου πένθος εἶχε, διὰ τὰς γυναῖκας· ἡ δὲ πόλις ἡ τῶν Συρακουσίων ἐπῄρετο, πράγματα νεώτερα καὶ μεταβολὴν προσδεχομένη ταχεῖαν ἐκ τοῦ περὶ Δίωνα θορύβου, καὶ τῆς πρὸς τὸν τύραννον ἀπιστίας τῶν ἄλλων. ἃ δὴ συνορῶν ὁ Διονύσιος, καὶ δεδοικώς, τοὺς μὲν φίλους παρεμυθεῖτο καὶ τὰς γυναῖκας, ὡς οὐ φυγῆς ἀλλ' ἀποδημίας τῷ Δίωνι γεγενημένης, ὡς μή τι χεῖρον ὀργῇ πρὸς τὴν αὐθάδειαν αὐτοῦ παρόντος ἁμαρτεῖν βιασθείη. δύο δὲ ναῦς παραδοὺς τοῖς Δίωνος οἰκείοις, ἐκέλευσεν ἐνθεμένοις ὅσα βούλοιντο τῶν ἐκείνου χρήματα καὶ θεράποντας ἀπάγειν πρὸς αὐτὸν εἰς Πελοπόννησον. ἦν δ' οὐσία μεγάλη τῷ Δίωνι, καὶ σχεδόν τι τυραννικὴ πομπὴ καὶ κατασκευὴ περὶ τὴν δίαιταν, ἣν οἱ φίλοι συλλαβόντες ἐκόμιζον. ἄλλα δ' ἐπέμπετο πολλὰ παρὰ τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἑταίρων, ὥστε χρημάτων ἕνεκα καὶ πλούτου λαμπρὸν ἐν τοῖς Ἕλλησιν εἶναι, καὶ διαφανῆναι τῇ τοῦ φυγάδος εὐπορίᾳ τὴν τῆς τυραννίδος δύναμιν.

Πλάτωνα δὲ Διονύσιος εὐθὺς μὲν εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετέστησεν, ἔντιμον αὐτῷ σχήματι ξενίας φιλανθρώπου φρουρὰν μηχανησάμενος, ὡς μὴ συμπλέοι Δίωνι μάρτυς ὧν ἠδίκητο. χρόνῳ δὲ καὶ συνδιαιτήσει, καθάπερ ψαύειν ἀν-

ſub arcem ad mare abducto oſtendit epiſtolam, inſimulavitque cum Pœnis eum in ſe conſpirare. Purgare ſe Dionem volentem noluit audire: verum extemplo & raptim conjecit eum in acatium, imperavitque nautis ut exponerent eum in ora Italiæ.

Quod factum quum videretur hominibus ſævum, domus tyranni mulierum cauſa in luctu fuit: civitas vero Syracuſana erexit ſe, res novas & brevem viciſſitudinem exſpectans ex tumultu de Dione, & ex diffidentia erga tyrannum aliorum. Quæ ubi animadvertit Dionyſius, timore anxius lenivit amicos & mulieres, quaſi non in exilium, ſed eſſet peregre Dion miſſus, ne in præſentis contumaciam conſulere ex ira compelleretur gravius. Permiſit autem naves duas Dionis familiaribus, ut quæcunque vellent ex bonis & famulitio ejus, imponerent eo, & ad eum deportarent in Peloponneſum. Ingentes enim erant Dionis facultates, tyrannicuſque prope domi ſplendor & inſtrumentum: quæ conſarcinata aſportaverunt amici. Multa inſuper alia a fœminis & amicis miſſa. Ita pecuniæ quidem cauſa & opum ſplendidus erat inter Græcos, atque ex exulis opulentia potentia elucebat tyrannidis.

Platonem vero tranſtulit extemplo Dionyſius in arcem, honorificam ei benigni colore hoſpitii cuſtodiam machinatus, ne cum Dione abiret illatarum ei injuriarum teſtis. Tempore porro & contubernio, ſicut fe-

ἀνθρώπου θηρίον, ἐθισθεὶς ὑπομένειν τε τὴν ὁμιλίαν αὐτοῦ καὶ τὸν λόγον, ἠράσθη τυραννικὸν ἔρωτα, μόνος ἀξιῶν ὑπὸ Πλάτωνος ἀντερᾶσθαι καὶ θαυμάζεσθαι μάλιστα πάντων, ἕτοιμος ὢν ἐπιτρέπειν τὰ πράγματα καὶ τὴν τυραννίδα μὴ προτιμῶντι τὴν πρὸς Δίωνα φιλίαν τῆς πρὸς αὐτόν. ἦν οὖν τῷ Πλάτωνι συμφορὰ τὸ πάθος αὐτοῦ τοῦτο μαινομένου καθάπερ οἱ δυσέρωτες ὑπὸ ζηλοτυπίας· καὶ πολλὰς μὲν ὀργὰς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, πολλὰς δὲ διαλλαγὰς καὶ δεήσεις ποιουμένου πρὸς αὐτόν, ἀκροᾶσθαι δὲ τῶν λόγων καὶ κοινωνεῖν τῆς περὶ φιλοσοφίαν πραγματείας σπουδάζοντος μὲν ὑπερφυῶς, αἰδουμένου δὲ τοὺς ἀποτρέποντας, ὡς διαφθαρησομένου. ἐν τούτῳ δὲ πολέμου τινὸς ἐμπεσόντος, ἀποπέμπει τὸν Πλάτωνα, συνθέμενος εἰς ὥραν ἔτους μεταπέμψασθαι Δίωνα. καὶ τοῦτο μὲν ἐψεύσατο, τὰς δὲ προσόδους τῶν κτημάτων ἀπέπεμπεν αὐτῷ, ἀξιῶν Πλάτωνα συγγνῶναι περὶ τοῦ χρόνου διὰ τὸν πόλεμον· εἰρήνης γὰρ γενομένης, τάχιστα μεταπέμψασθαι τὸν Δίωνα, καὶ ἀξιοῦν αὐτὸν ἡσυχίαν ἄγειν, καὶ μηδὲν νεωτερίζειν μηδὲ βλασφημεῖν κατ' αὐτοῦ πρὸς τοὺς Ἕλληνας.

Ταῦτα ἐπειρᾶτο ποιεῖν Πλάτων, καὶ Δίωνα τρέψας ἐπὶ φιλοσοφίαν, ἐν Ἀκαδημίᾳ συνεῖχεν. ᾤκει μὲν οὖν ἐν ἄστει παρὰ Καλλίππῳ τινὶ τῶν γνωρίμων· ἀγρὸν δὲ διαγωγῆς χάριν ἐκτήσατο, καὶ τοῦτον ὕστερον εἰς Σικελίαν πλέων Σπευσίππῳ δωρεὰν ἔδωκεν. ᾧ μάλιστα τῶν Ἀθήνησι φίλων ἐχρῆτο, καὶ συνδιητᾶτο, βουλομένου τοῦ Πλάτωνος ὁμιλίᾳ χάριν ἐχούσῃ, καὶ παιδιᾶς ἐμμελοῦς κατὰ καιρὸν ἁπτομένῃ κεραννύμενον ἀφηδύνεσθαι τοῦ Δίωνος τὸ ἦθος·

τοι-

ra attingere hominem, ita ille assuefactus est ferre colloquia ejus & orationem, ac prosequutus eum amore tyrannico, solumque redamari se a Platone & suspici supra omnes postulavit: paratus ei summam rerum dominatumque permittere, si Dionis amicitiam non præferret suæ. Erat Platoni calamitatis loco hic affectus illius, qui insaniebat perdite amantium modo per æmulationem: multasque brevi spatio rixas, multas vicissim reconciliationes cum eo & obsecrationes fecit: atque audire ejus præcepta, & in consortium venire studii philosophiæ majorem in modum affectabat: sed divertentes ipsum, quasi labefieret, erubescebat. Interea exorto bello remittit Platonem, pollicitus proxima æstate se Dionem revocaturum. Cæterum non stetit promisso: censum prædiorum tamen misit ei, petens a Platone ut de tempore daret sibi belli causa veniam; quum primum composita pax esset, acciturum se Dionem: postulavitque ut ille quiesceret interim, ac ne quid moveret, neve insectaretur se apud Græcos.

Id elaboravit Plato efficere, Dionemque ad philosophiam flexit, detinuitque in Academia. Habitavit hic in urbe apud Callippum notum sibi. Oblectamenti causa prædium comparavit, quod post donavit in Siciliam navigans Speusippo, cujus præter cæteros amicos Athenienses utebatur consuetudine & contubernio: quod vellet Plato colloquio festivo & scitis facetiis tempestive condito mores Dionis tinctos diffundere.

Id

τοιοῦτος δέ τις ὁ Σπεύσιππος ἦν· ᾗ καὶ σκῶψαι ἀγαθὸν αὐτὸν ἐν τοῖς σίλλοις ὁ Τίμων προσηγόρευσεν. αὐτῷ δὲ Πλάτωνι χορηγοῦντι παίδων χορῷ τόν τε χορὸν ἤσκησεν ὁ Δίων, καὶ τὸ δαπάνημα πᾶν ἐτέλεσεν παρ' ἑαυτοῦ, συγχωροῦντος τοῦ Πλάτωνος τὴν τοιαύτην φιλοτιμίαν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, ὡς ἐκείνῳ μᾶλλον εὔνοιαν ἢ δόξαν αὐτῷ φέρουσαν. ἐπεφοίτα δὲ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ὁ Δίων, καὶ συνεσχόλαζε καὶ συνεπανηγύριζε τοῖς ἀρίστοις καὶ πολιτικωτάτοις ἀνδράσιν, οὐδὲν ἐν τῇ διαίτῃ σόλοικον ἐπιδεικνύμενος, οὐδὲ τυραννικὸν, οὐδὲ ἐπιτεθρυμμένον, ἀλλὰ σωφροσύνην καὶ ἀρετὴν καὶ ἀνδρείαν, καὶ περὶ λόγους καὶ περὶ φιλοσοφίαν εὐσχήμονας διατριβάς. ἐφ' οἷς εὔνοια παρὰ πάντων ἐγίνετο καὶ ζῆλος αὐτῷ, τιμαί τε δημόσιαι καὶ ψηφίσματα παρὰ τῶν πόλεων. Λακεδαιμόνιοι δὲ καὶ Σπαρτιάτην αὐτὸν ἐποιήσαντο, τῆς Διονυσίου καταφρονήσαντες ὀργῆς, καίπερ αὐτοῖς τότε προθύμως ἐπὶ τοὺς Θηβαίους συμμαχοῦντος. λέγεται δέ ποτε τὸν Δίωνα τοῦ Μεγαρέως Πτοιοδώρου δεομένου ἐπὶ τὴν οἰκίαν ἐλθεῖν. ἦν δὲ, ὡς ἔοικεν, τῶν πλουσίων τις καὶ δυνατῶν ὁ Πτοιόδωρος. ὄχλον οὖν ἐπὶ θύραις ἰδὼν ὁ Δίων, καὶ πλῆθος ἀσχολιῶν, καὶ δυσέντευκτον αὐτὸν καὶ δυσπρόσοδον, ἀπιδὼν πρὸς τοὺς φίλους δυσχεραίνοντας καὶ ἀγανακτοῦντας, Τί τοῦτον, ἔφη, μεμφόμεθα; καὶ γὰρ αὐτοὶ πάντα ἐν Συρακούσαις ὅμοια τούτοις ἐποιοῦμεν.

Χρόνου δὲ προϊόντος ὁ Διονύσιος ζηλοτυπῶν, καὶ δεδοικὼς τοῦ Δίωνος τὴν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν εὔνοιαν, ἐπαύσατο τὰς προσόδους ἀποστέλλων, καὶ τὴν οὐσίαν παρέδωκεν ἰδίοις ἐπιτρόποις. βουλόμενος δὲ καὶ τὴν εἰς τοὺς φιλο-

σόφους

Id præstare poterat Speusippus: quapropter facetum appellavit eum in Syllis Timon. Edente puerorum chorum Platone, Dion chorum exercuit, & sumptum omnem a se præbuit. Hanc Plato admisit illius erga Athenienses munificentiam: quæ illi potius benevolentiam quam gloriam sibi conciliaret. Invisit Dion cæteras quoque urbes, cum optimis & prudentissimis in republica tractanda viris versans agitansque festos dies: nihil in convictu ineptum, nihil tumidum neque tyrannicum præ se ferens vel molle, sed modestiam, sed virtutem, sed fortitudinem, in literisque ac philosophia honestas congressiones. Hinc studium in se omnium, amoremque, publicos quoque honores & decreta est apud civitates consequutus. Lacedæmonii offensa contempta Dionysii, quamvis mitteret eis id temporis prompte contra Thebanos auxilia, civitate quoque eum donavere. Ferunt Dionem aliquando domum ad Megarensem Ptœodorum ejus rogatu venisse. Fuit autem locuples atque opibus valens Ptœodorus. Ad cujus limen quum turbam Dion & frequentia negotia, illumque conventu & aditu difficilem adverteret: respiciens amicos stomachantes & offensos, Quid hunc, inquit, incusamus? nempe nos ipsi omnia his similia faciebamus Syracusis.

Temporis spatio incensus Dionysius invidia, favoremque metuens apud Græcos Dionis, desiit ei mittere censum, præfecitque facultatibus ejus procuratores suos. Quo autem infamiam apud philosophos Pla-

σοφοὺς διὰ Πλάτωνα κακοδοξίαν ἀναμάχεσθαι, πολλοὺς συνῆγε τῶν πεπαιδεῦσθαι δοκούντων. φιλοτιμούμενος δὲ τῷ διαλέγεσθαι περιεῖναι πάντων, ἠναγκάζετο τοῖς Πλάτωνος παρακούσμασι κακῶς χρῆσθαι. καὶ πάλιν ἐκεῖνον ἐπόθει, καὶ κατεγίνωσκεν αὐτὸς αὐτοῦ, μὴ χρησάμενος παρόντι, μηδὲ διακούσας ὅσα καλῶς εἶχεν. οἷα δὲ τύραννος, ἔμπληκτος ἀεὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, καὶ πρὸς πᾶσαν ὀξύῤῥοπος σπουδὴν, εὐθὺς ὥρμησεν ἐπὶ τὸν Πλάτωνα, καὶ πᾶσαν μηχανὴν αἴρων, συνέπεισε τοὺς περὶ Ἀρχύταν Πυθαγορικοὺς, τῶν ὁμολογουμένων ἀναδόχους γενομένους, καλεῖν Πλάτωνα. δι' ἐκείνου γὰρ αὐτοῖς ἐγεγόνει φιλία καὶ ξενία τὸ πρῶτον. οἱ δ' ἔπεμψαν Ἀρχέδημον παρ' αὐτόν. ἔπεμψε δὲ καὶ Διονύσιος τριήρεις, καὶ φίλους δεησομένους τοῦ Πλάτωνος. αὐτός τε σαφῶς καὶ διαῤῥήδην ἔγραψεν ὡς οὐδὲν ἂν γένοιτο τῶν μετρίων Δίωνι, μὴ πεισθέντος Πλάτωνος ἐλθεῖν εἰς Σικελίαν· πεισθέντος δὲ, πάντα. πολλαὶ δ' ἀφίκοντο πρὸς Δίωνα παρὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ γυναικὸς ἐπισκήψεις, δεῖσθαι Πλάτωνος ὑπακοῦσαι Διονυσίῳ, καὶ μὴ πρόφασιν παρασχεῖν. οὕτω μὲν δή φησιν ὁ Πλάτων ἐλθεῖν τὸ τρίτον εἰς τὸν πορθμὸν τὸν περὶ Σικελίαν,

Ὄφρ' ἔτι τὴν ὀλοὴν ἐξολοθρεύσειε Χάρυβδιν.

Ἐλθὼν δὲ μεγάλης μὲν αὐτὸν ἐνέπλησε χαρᾶς, μεγάλης δὲ πάλιν ἐλπίδος Σικελίαν, συνευχομένην καὶ συμφιλοτιμουμένην Πλάτωνα μὲν Φιλίστου περιγενέσθαι, φιλοσοφίαν δὲ τυραννίδος. ἦν δὲ πολλὴ μὲν τῶν γυναικῶν σπουδὴ περὶ αὐτὸν, ἐξαιρέτως δὲ παρὰ τῷ Διονυσίῳ πίστις, ἣν οὐδεὶς ἄλ-
λος

Platonis causa elueret, multos coegit qui habebantur eruditi. Cupiens vero in disputando omnes superare, necesse habebat ea quæ obiter ex Platone acceperat, perperam usurpare. Quare cœpit illum denuo requirere, pœnituitque eum quod non fuisset præsente usus, neque doctrinam percepisset honestarum disciplinarum absolutam. Ita ut tyrannus, semper cupiditatibus stolidus, atque in omnem præceps animi motum, repente ardenti desiderio captus fuerit Platonis, omnemque machinam movens, Archytam cum Pythagoreis induxerit ut promissorum suorum sponsor esset apud Platonem, eumque acciret: nam illo interprete jus inter eos amicitiæ & hospitii contractum primo fuerat. Allegarunt illi ad eum Archedemum. Misit etiam Dionysius triremes & amicos oratum Platonem. Scripsit insuper ipse aperte & diserte, nihil ab se ut Dion benignum exspectaret, ni adductus Plato esset in Siciliam venire: si veniret, omnia. Multæ etiam ad Dionem allatæ ab sorore & uxore obtestationes sunt, ut cum Platone ageret quo morem gereret Dionysio, neque ei prætextum præberet. Ita venisse tertio se Plato in fretum Siculum refert,

Rursum ut tentaret diram superare Charybdim.

Adventus ejus magno illum gaudio, magna de integro spe Siciliam complevit, vota facientem & contendentem studiis ut Philistum Plato, & tyrannidem superaret philosophia. Ingens etiam extitit studium in eum mulierum. Peculiariter fidem ei Dionysius ut nulli alii ha-

λος εἶχεν, ἀδιερεύνητον αὐτῷ πλησιάζειν. δωρεὰς δὲ χρημάτων πολλῶν καὶ πολλάκις τοῦ μὲν διδόντος, τοῦ δὲ μὴ δεχομένου, παρὼν Ἀρίστιππος ὁ Κυρηναῖος, ἀσφαλῶς ἔφη μεγαλόψυχον εἶναι Διονύσιον. αὐτοῖς μὲν γὰρ μικρὰ διδόναι, πλειόνων δεομένοις· Πλάτωνι δὲ πολλά, μηδὲν λαμβάνοντι. μετὰ δὲ τὰς πρώτας φιλοφροσύνας, ἀρξαμένου Πλάτωνος ἐντυγχάνειν περὶ Δίωνος, ὑπερθέσεις τὸ πρῶτον ἦσαν, εἶτα μέμψεις καὶ διαφοραὶ λανθάνουσαι τοὺς ἐκτὸς, ἐπικρυπτομένου Διονυσίου, καὶ ταῖς ἄλλαις τὸν Πλάτωνα θεραπείαις καὶ τιμαῖς πειρωμένου παράγειν ἀπὸ τῆς Δίωνος εὐνοίας· οὐδ' αὐτὸν ἔν γε τοῖς πρώτοις χρόνοις ἀποκαλύπτοντα τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ, καὶ ψευδολογίαν, ἀλλ' ἐγκαρτεροῦντα, καὶ σχηματιζόμενον. οὕτω δὲ διακειμένων πρὸς ἀλλήλους, καὶ λανθάνειν πάντας οἰομένων, Ἑλίκων ὁ Κυζικηνὸς, εἷς τῶν Πλάτωνος συνήθων, ἡλίου προεῖπεν ἔκλειψιν· καὶ γενομένης ὡς προεῖπεν, θαυμασθεὶς ὑπὸ τοῦ τυράννου, δωρεὰν ἔλαβεν ἀργυρίου τάλαντον. Ἀρίστιππος δὲ παίζων πρὸς τοὺς ἄλλους φιλοσόφους, ἔφη τι καὶ αὐτὸς ἔχειν τῶν παραδόξων προειπεῖν. ἐκείνων δὲ φράσαι δεομένων, προλέγω τοίνυν, εἶπεν, ὀλίγου χρόνου Πλάτωνα καὶ Διονύσιον ἐχθροὺς γενησομένους. τέλος δὲ, τὴν μὲν οὐσίαν τοῦ Δίωνος ὁ Διονύσιος ἐπώλει, καὶ τὰ χρήματα κατεῖχε· Πλάτωνα δ' ἐν τῷ περὶ τὴν οἰκίαν κήπῳ διαιτώμενον εἰς τοὺς μισθοφόρους μετέστησεν, πάλαι μισοῦντας αὐτὸν καὶ ζητοῦντας ἀνελεῖν, ὡς πείθοντα Διονύσιον ἀφεῖναι τὴν τυραννίδα, καὶ ζῆν ἀδορυφόρητον.

Ἐν

habuit, ut adire ipsum liceret ei non prætentato. Quum magnam vim pecuniæ & crebro hic offerret Platoni, nec ille acciperet: adpræsens Aristippus Cyrenæus sine periculo magnificum Dionysium dixit esse. Ipsis enim qui multis opus haberent, eum pauca donare: Platoni multa, qui nihil caperet. Postquam defluxerunt primæ invitationes, ingresso de Dione agere Platone, procrastinationes primum fuere, expostulationes inde & simultates, apud alios tectæ: quum occuleret eas Dionysius, aliisque obsequiis Platonem & honoribus abducere ab Dionis tenderet amicitia, nec ipse statim Plato perfidiam & vanitatem ejus aperiret, sed toleraret eas dissimularetque. Quum ita essent inter se animati, & fallere putarent omnes, Helicon Cyzicenus, unus ex Platonis familiaribus, defectionem Solis prænuntiavit. Qua, ut prædixerat, consequuta, affectus admiratione tyrannus donavit ei argenti talentum. Tum Aristippus ludens apud alios philosophos, rem se quoque retulit prænuntiare admirabilem posse. Quibus ut eloqueretur quid id esset rogantibus, Significo, inquit, ego Platonem & Dionysium brevi inimicos fore. Denique bona Dionysius Dionis distraxit, & pecuniam ipse retinuit. Platonem in hortis qui ædibus ipsius erant annexi divertentem, migrare jussit inter milites mercenarios jamdudum ei infestos, & interficere quærentes eum, quasi ponere Dionysio tyrannidem & vivere sine corporis custodibus consuleret.

Discri-

Ἐν τοιούτῳ κινδύνῳ γινομένου τοῦ Πλάτωνος, οἱ περὶ Ἀρχύταν πυθόμενοι, ταχὺ πέμπουσι πρεσβείαν καὶ τριακόντορον· ἀπαιτοῦντες τὸν ἄνδρα παρὰ Διονυσίου, καὶ λέγοντες ὡς αὐτοὺς λαβὼν ἀναδόχους τῆς ἀσφαλείας πλεύσειεν εἰς Συρακούσας. ἀπολογουμένου δὲ τοῦ Διονυσίου τὴν ἔχθραν ἑστιάσεσι καὶ φιλοφροσύναις περὶ τὴν προπομπὴν, ἓν δέ τι προαχθέντος ὡς αὐτὸν τοιοῦτον εἰπεῖν, Ἦπου Πλάτων πολλὰ καὶ δεινὰ κατηγορήσεις ἡμῶν πρὸς τοὺς συμφιλοσοφοῦντας· ὑπομειδιάσας ἐκεῖνος ἀπεκρίνατο, Μὴ τοσαύτη λόγων ἐν Ἀκαδημίᾳ γένοιτο σπάνις, ὥστε σοῦ τινα μνημονεῦσαι. τοιαύτην μὲν τὴν ἀποστολὴν τοῦ Πλάτωνος γενέσθαι λέγουσιν. οὐ μέντοι τὰ Πλάτωνος αὐτοῦ πάνυ τούτοις συνᾴδει.

Δίων δὲ καὶ τούτοις ἐχαλέπαινε, καὶ μετ' ὀλίγον χρόνον ἐξεπολεμώθη παντάπασι, πυθόμενος τὸ περὶ τὴν γυναῖκα. περὶ οὗ καὶ Πλάτων ἠνίξατο, γράφων πρὸς Διονύσιον. ἦν δὲ τοιοῦτον· μετὰ τὴν ἐκβολὴν τοῦ Δίωνος, ἀποπέμπων Πλάτωνα Διονύσιος, ἐκέλευσεν αὐτοῦ δι' ἀπορρήτων πυθέσθαι μή τι κωλύοι τὴν γυναῖκα πρὸς γάμον ἑτέρῳ δοθῆναι. καὶ γὰρ ἦν λόγος, εἴτ' ἀληθὴς, εἴτε συντεθεὶς ὑπὸ τῶν Δίωνα μισούντων, ὡς οὐ καθ' ἡδονὴν ὁ γάμος εἴη Δίωνι γεγονὼς, οὐδ' εὐάρμοστος ἡ πρὸς τὴν γυναῖκα συμβίωσις. ὡς οὖν ἧκεν ὁ Πλάτων Ἀθήναζε, καὶ τῷ Δίωνι περὶ πάντων ἐνέτυχε, γράφει πρὸς τὸν τύραννον ἐπιστολὴν, τὰ μὲν ἄλλα σαφῶς πᾶσιν, αὐτὸ δὲ τοῦτο μόνον γνώριμον ἐκείνῳ φράζουσαν· ὡς διαλεχθείη Δίωνι περὶ τοῦ πράγματος ἐκείνου, καὶ σφόδρα δῆλος εἴη χαλεπαίνων εἰ τοῦτο Διονύσιος ἐξεργάσαιτο.

Discriminis in quo positus Plato erat, Archytas factus certior, missis propere cum navi triginta remorum actuaria legatis repetit illum a Dionysio, prætendens se fidei publicæ expromissore navigasse eum Syracusas. Dum offensiones Dionysius in Platone prosequendo conviviis & honoribus sublevat, prorupit ut hoc diceret, Nempe multis & atrocibus criminibus nos apud tuos philosophiæ commilitones onerabis. Cui respondit Plato, Absit ut adeo materia nos sermonum deficiat, tui ut quisquam meminerit. Ita Platonem memorant dimissum. His tamen ipsius Platonis scripta non sunt undequaque consentanea.

Porro cum his Dion offensus est, tum brevi post, ubi de uxore accepit, omnino hostilem animum in eum suscepit. Id significavit tecte Dionysio per literas Plato. Fuit autem hujuscemodi: Exacto Dione remittens Platonem Dionysius, quærere ex illo remotis arbitris jussit ei, nunquid causæ esset quin alteri uxor ejus nuberet: quod obtineret rumor, verus fictusne ab Dionis æmulis, molestas eas nuptias Dioni & contubernium ingratum uxoris suæ esse. Ut igitur appulit Plato Athenas, & de omnibus est cum Dione sermocinatus, dedit ad tyrannum literas: quibus cætera liquida omnibus, verum hoc ipsum solum indicavit illi notum, cum Dione se illa de re egisse, nec dissimulasse eum molestissime laturum se si hoc perpetrasset Dionysius.

σαιτο. καὶ τότε μὲν ἔτι πολλῶν ἐλπίδων οὐσῶν πρὸς τὰς διαλύσεις, οὐδὲν ἔπραξεν περὶ τὴν ἀδελφὴν νεώτερον, ἀλλ' εἴα μένειν αὐτὴν μετὰ τοῦ παιδίου τοῦ Δίωνος οἰκοῦσαν. ἐπεὶ δὲ παντάπασιν ἀσυμβάτως εἶχεν, καὶ Πλάτων αὖθις ἐλθὼν ἀπεπέμφθη πρὸς ἀπέχθειαν, οὕτω τὴν Ἀρετὴν ἄκουσαν ἑνὶ τῶν φίλων Τιμοκράτει δίδωσιν· οὐ μιμησάμενος τὴν κατά γε τοῦτο τοῦ πατρὸς ἐπιείκειαν. ἐγεγόνει γάρ, ὡς ἔοικεν, κἀκείνῳ Πολύξενος, ὁ τὴν ἀδελφὴν ἔχων αὐτοῦ Θέστην, πολέμιος· ἀποδράντος οὖν αὐτοῦ διὰ φόβον, καὶ φυγόντος ἐκ Σικελίας, μεταπεμψάμενος ᾐτιᾶτο τὴν ἀδελφὴν ὅτι συνειδυῖα τὴν φυγὴν τοῦ ἀνδρὸς οὐ κατεῖπεν πρὸς αὐτόν. ἡ δ' ἀνεκπλήκτως καὶ νὴ Δί' ἀφόβως, Εἶθ' οὕτως σοι δοκῶ, Διονύσιε, φαύλη γυνὴ γεγονέναι καὶ ἄνανδρος, ὥστε προγνοῦσα τὴν φυγὴν τοῦ ἀνδρὸς οὐκ ἂν συνεκπλεῦσαι καὶ μετασχεῖν τῆς αὐτῆς τύχης;· ἀλλ' οὐ προέγνων. ἐπεὶ καλῶς εἶχέ μοι μᾶλλον Πολυξένου γυναῖκα φεύγοντος, ἢ σοῦ τυραννοῦντος ἀδελφὴν λέγεσθαι. ταῦτα τῆς Θέστης παῤῥησιασαμένης, θαυμάσαι λέγουσι τὸν τύραννον. ἐθαύμασαν δὲ καὶ οἱ Συρακούσιοι τὴν ἀρετὴν τῆς γυναικός, ὥστε καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίδος ἐκείνῃ τιμὴν καὶ θεραπείαν βασιλικὴν ὑπάρχειν· ἀποθανούσης δέ, δημοσίᾳ πρὸς τὴν ταφὴν ἐπακολουθῆσαι τοὺς πολίτας. ταῦτα μὲν οὖν οὐκ ἄχρηστον ἔχει τὴν παρέκβασιν.

Ὁ δὲ Δίων ἐντεῦθεν ἤδη τρέπεται πρὸς πόλεμον· αὐτοῦ δὲ Πλάτωνος ἐμποδὼν ἱσταμένου δι' αἰδῶ τῆς πρὸς Διονύσιον ξενίας καὶ γῆρας, Σπευσίππου δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἑταίρων τῷ Δίωνι συλλαμβανόντων, καὶ παρακελευομένων ἐλευθεροῦν

nysius. Nec tunc, quia magna spes erat reconciliationis, quicquam de sorore novavit, sed domi permisit eam cum filio Dionis manere. Ut vero omni præcisa placatione Plato a reditu in Siciliam cum offensione dimissus fuit, tum invitam Areten uni amicorum Timocrati despondit, ne in eo quidem patris sequutus lenitatem. Nam illi item Polyxenus, qui sororem ejus in matrimonio habebat Thesten, hostem se declaraverat. Qui quum metu Sicilia relicta profugisset, sororem accersitam incusavit ille, quod conscia fugæ viri, id non denuntiasset sibi. Quæ intrepide & hercle fidenter, Adeone tibi videor, inquit, Dionysi, improba fuisse uxor & ignava, ut fugæ viri præscia cum non essem comitata, atque in societatem venissem ejusdem fortunæ? Verum haud præscivi: nam equidem malim me Polyxeni exulis uxorem, quam tuam tyranni sororem appellari. Hoc Thesten tam libere loquutam admiratum fuisse tyrannum ferunt. Admirati sunt etiam hujus fœminæ virtutem Syracusani, retinuitque post eversam tyrannidem illa dignationem & cultum regium, ac defunctam cives publico funere comitati sunt. Atque habent digressionem hæc non inutilem.

Dion hinc convertit se statim ad bellum, Platone ipso ob ruborem sui cum Dionysio hospitii & senectutem Dionis obsistente, Speusippo vero aliisque amicis Dionem adjuvantibus, & ad porrigentem manus Siciliam

θεροῦν Σικελίαν χεῖρας ὀρέγουσαν αὐτῷ, καὶ προθύμως ὑποδεχομένην. ὅτε γὰρ ἐν Συρακούσαις Πλάτων διέτριβεν, οἱ περὶ Σπεύσιππον, ὡς ἔοικε, μᾶλλον ἀναμιγνύμενοι τοῖς ἀνθρώποις κατεμάνθανον τὴν διάνοιαν αὐτῶν· καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐφοβοῦντο τὴν παρρησίαν, ὡς διάπειραν οὖσαν ὑπὸ τοῦ τυράννου, χρόνῳ δ' ἐπίστευσαν. ὁ γὰρ αὐτὸς ἦν παρὰ πάντων λόγος δεομένων καὶ παρακελευομένων ἐλθεῖν Δίωνα, μὴ ναῦς ἔχοντα, μηδ' ὁπλίτας, μηδ' ἵππους, ἀλλ' αὐτὸν εἰς ὑπηρετικὸν ἐμβάντα, χρῆσαι τὸ σῶμα καὶ τοὔνομα Σικελιώταις ἐπὶ τὸν Διονύσιον. ταῦτα τῶν περὶ Σπεύσιππον ἀγγελλόντων, ἐπιρρωσθεὶς ἐξενολόγει κρύφα καὶ δι' ἑτέρων, ἐπικρυπτόμενος τὴν διάνοιαν. συνέπραττον δὲ καὶ τῶν πολιτικῶν πολλοὶ καὶ τῶν φιλοσόφων, ὅ, τε Κύπριος Εὔδημος, εἰς ὃν Ἀριστοτέλης ἀποθανόντα τὸν περὶ ψυχῆς διάλογον ἐποίησε, καὶ Τιμωνίδης ὁ Λευκάδιος. συνέστησαν δὲ καὶ Μίλταν αὐτῷ τὸν Θεσσαλὸν, ἄνδρα μάντιν, καὶ μετεσχηκότα τῆς ἐν Ἀκαδημίᾳ διατριβῆς. τῶν δ' ὑπὸ τοῦ τυράννου πεφυγαδευμένων, οὐ μεῖον ἢ χιλίων ὄντων, πέντε καὶ εἴκοσι μόνοι τῆς στρατείας ἐκοινώνησαν, οἱ δ' ἄλλοι προὔδοσαν, ἀποδειλιάσαντες. ὁρμητήριον δ' ἦν ἡ Ζακυνθίων νῆσος, εἰς ἣν οἱ στρατιῶται συνελέγησαν, ὀκτακοσίων ἐλάττους γενόμενοι· γνώριμοι δὲ πάντες ἐκ πολλῶν καὶ μεγάλων στρατειῶν, καὶ τοῖς σώμασιν ἠσκημένοι διαφερόντως· ἐμπειρίᾳ δὲ καὶ τόλμῃ πολὺ πάντων κράτιστοι, καὶ δυνάμενοι πλῆθος, ὅσον ἤλπιζεν ἕξειν ἐν Σικελίᾳ Δίων, ὑπεκκαῦσαι καὶ συνεξορμῆσαι πρὸς ἀλκήν.

Οὗτοι

liam & ad recipiendum eum promptam adhortantibus liberandam. Nam quum Syracusis ageret Plato, Speusippus quidem cum civibus plus versatus intellexerat mentem eorum. Ac primum effusam in loquendo libertatem eorum velut submissam a tyranno habuit suspectam, tractu tamen temporis fidem adjunxit. Siquidem erat omnium oratio precantium & hortantium veniret Dion sine navibus, sine peditatu & equitatu: actuarium navigium conscenderet modo corpusque & nomen suum commodaret in Dionysium Siculis. Hæc nuntiante Speusippo erectus, quo reconderet consilium suum, conscripsit occulte & per alios mercenarium militem. Adjuverunt etiam eum multi qui rempublicam tractabant, & philosophi; inter quos Cyprius Eudemus, in cujus honorem mortui dialogum de anima Aristoteles scripsit: Timonides item Leucadius. Præterea adjunxerunt ei Miltam Thessalum, vaticinandi peritum & Academiæ contubernalem. Ex illis qui a tyranno fuerant exterminati non minus mille, quinque & viginti duntaxat nomina dedere: cæteri ignavia rem deseruere. Receptaculum autem futuri belli Zacynthiorum insula fuit, quo milites convenerunt minus octingentis; verum omnes celebres crebris & magnis expeditionibus, corporibusque egregie exercitati, scientia vero rei militaris atque animis longe omnium primi: qui multitudinem quantam habiturum se Dion sperabat in Sicilia, excitare & inflammare valerent ad virtutem.

Οὗτοι μὲν πρῶτον ἀκούσαντες ἐπὶ Διονύσιον καὶ Σικελίαν αἱρεῖσθαι τὸν στόλον, ἐξεπλάγησαν καὶ κατέγνωσαν, ὡς ὀργῆς τινος παραφροσύνῃ καὶ μανίᾳ τοῦ Δίωνος ἢ χρηστῶν ἐλπίδων ἀπορίᾳ ῥιπτοῦντος ἑαυτὸν εἰς ἀπεγνωσμένας πράξεις· καὶ τοῖς ἑαυτῶν ἡγεμόσι καὶ ξενολόγοις ὠργίζοντο, μὴ προειποῦσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὸν πόλεμον. ἐπεὶ δὲ Δίων τῷ λόγῳ τὰ σαθρὰ τῆς τυραννίδος ἐπεξιὼν ἐδίδασκεν, ὡς οὐ στρατιώτας ἀλλὰ μᾶλλον ἡγεμόνας αὐτοὺς κομίζοι, Συρακουσίων καὶ τῶν ἄλλων Σικελιωτῶν πάλαι πρὸς ἀπόστασιν ἑτοίμων ὑπαρχόντων· μετὰ δὲ τὸν Δίωνα διαλεχθέντος αὐτοῖς Ἀλκιμένους, ὃς πρῶτος ὢν Ἀχαιῶν δόξῃ καὶ γένει συνεστράτευεν, ἐπείσθησαν. ἦν μὲν οὖν θέρους ἀκμή, καὶ κατεῖχον ἐτησίαι τὸ πέλαγος· ἡ δὲ σελήνη διχομηνίαν ἦγεν. τῷ δ' Ἀπόλλωνι θυσίαν μεγαλοπρεπῆ παρασκευάσας ὁ Δίων, ἐπόμπευσε μετὰ τῶν στρατιωτῶν κεκοσμημένων ταῖς πανοπλίαις πρὸς τὸ ἱερόν· καὶ μετὰ θυσίαν ἐν τῷ σταδίῳ τῶν Ζακυνθίων κατακλιθέντας αὐτοὺς εἱστία, θαυμάζοντας ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν ἐκπωμάτων καὶ τραπεζῶν ὑπερβάλλουσαν ἰδιωτικὸν πλοῦτον λαμπρότητα· καὶ λογιζομένους ὅτι παρηκμακὼς ἀνὴρ ἤδη καὶ τοσαύτης εὐπορίας κύριος οὐκ ἂν ἐπιχειροίη παραβόλοις πράγμασι χωρὶς ἐλπίδος βεβαίου, καὶ φίλων ἐνδιδόντων ἐκεῖθεν αὐτῷ τὰς πλείστας καὶ μεγίστας ἀφορμάς.

Μετὰ δὲ τὰς σπονδὰς καὶ τὰς νενομισμένας κατευχὰς ἐξέλιπεν ἡ σελήνη· καὶ τοῖς μὲν περὶ τὸν Δίωνα θαυμαστὸν οὐδὲν ἦν, λογιζομένοις τὰς ἐκλειπτικὰς περιόδους, καὶ τὴν γινομένην τοῦ σκιάσματος ἀπάντησιν πρὸς τὴν σελήνην, καὶ τῆς γῆς τὴν ἀντίφραξιν πρὸς τὸν ἥλιον. ἐπεὶ δὲ τοῖς στρατιώταις διατα-

ραχθεῖσιν

Hi ut primum in Dionysium & Siciliam acceperunt classem parari, obstupuerunt, animosque desponderunt, quasi amens ira & insaniens Dion vel bonæ spei inops in res deploratas se dimitteret: succensuerunt que ducibus suis & conquisitoribus, quod ipsis mox ab initio non indicavissent bellum. Verum ut Dion pro concione tyrannidis exposita imbecillitate docuit non milites se, sed potius duces ipsos adducere Syracusanorum Siculorumque aliorum, qui jampridem essent ad rebellandum prompti: & secundum Dionem egit cum eis Alcimenes, qui Achæorum dignitate & nobilitate princeps, socius belli erat, acquievere. Adulta tunc æstas erat, spirabantque in alto Etesiæ. Luna pleno lucebat orbe, quum Dion Apollini magnificum sacrificium paravit, & armatis militibus ad templum processit. A sacrificio mensis stratis in Zacynthiorum curriculo, excepit eos epulo. Mirabantur illi poculorum aureorum & argenteorum mensarumque supra privatas opes splendorem: reputabantque ætate virum jam provecta & tam opulentum sine certa spe, & nisi amici ei inde plurima & maxima ostenderent subsidia, non temere se in periculum demissurum.

Sub libamina & solennia vota defecit luna. Nec fuit quicquam Dioni novi eclipticos ambitus, occurrentemque lunæ umbram & objectam soli terram reputanti. Cæterum quia milites attoniti erant ele-

ραχθεῖσιν ἔδει τινὸς παρηγορίας, Μίλτας ὁ μάντις ἐν μέσῳ καταστάς, ἐκέλευε θαρρεῖν αὐτοὺς καὶ προσδοκᾶν τὰ κράτιστα. σημαίνειν γὰρ τὸ δαιμόνιον ἔκλειψίν τινα τῶν νῦν ἐπιφανῶν· ἐπιφανέστερον δὲ μηδὲν εἶναι τῆς Διονυσίου τυραννίδος, ἧς τὸ λαμπρὸν ἀποσβέσειν ἐκείνους εὐθὺς ἁψαμένους Σικελίας. τοῦτο μὲν οὖν ὁ Μίλτας εἰς μέσον ἐξέθηκε πᾶσι· τὸ δὲ τῶν μελισσῶν, αἳ περὶ τὰ πλοῖα τοῦ Δίωνος ὤφθησαν ἑσμὸν λαμβάνουσαι κατὰ πρύμναν, ἰδίᾳ πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς φίλους ἔφραζε δεδιέναι· μὴ καλαὶ μὲν αἱ πράξεις αὐτοῦ γένωνται, χρόνον δ' ὀλίγον ἀνθήσασαι μαρανθῶσιν. λέγεται δὲ καὶ τῷ Διονυσίῳ πολλὰ τερατώδη παρὰ τοῦ δαιμονίου γενέσθαι σημεῖα. ἀετὸς μὲν γὰρ ἁρπάσας δοράτιον τινὸς τῶν δορυφόρων, ἀράμενος ὕψου καὶ φέρων ἀφῆκεν εἰς τὸν βυθόν. ἡ δὲ προσκλύζουσα πρὸς τὴν ἀκρόπολιν θάλασσα μίαν ἡμέραν τὸ ὕδωρ γλυκὺ πότιμον παρέσχεν· ὥστε γευσαμένοις πᾶσι κατάδηλον εἶναι. χοῖροι δ' ἐτέχθησαν αὐτῷ, τῶν μὲν ἄλλων οὐδενὸς ἐνδεεῖς μορίων, ὦτα δ' οὐκ ἔχοντες. ἀπεφαίνοντο δ' οἱ μάντεις, τοῦτο μὲν ἀποστάσεως καὶ ἀπειθείας εἶναι σημεῖον, ὡς οὐκ ἔτι τῶν πολιτῶν ἀκουσομένων τῆς τυραννίδος· τὴν δὲ γλυκύτητα τῆς θαλάσσης μεταβολὴν καιρῶν ἀνιαρῶν καὶ πονηρῶν εἰς πράγματα χρηστὰ φέρειν Συρακουσίοις. ἀετὸς δὲ, θεράπων Διός· λόγχη δὲ, παράσημον ἀρχῆς καὶ δυναστείας· ἀφανισμὸν οὖν καὶ κατάλυσιν τῇ τυραννίδι βουλεύειν τὸν τῶν Θεῶν μέγιστον. ταῦτα μὲν οὖν Θεόπομπος ἱστόρηκε.

Τοὺς δὲ στρατιώτας τοὺς Δίωνος ἐξεδέξαντο στρογγύλαι δύο ναῦς, τρίτον δὲ πλοῖον οὐ μέγα, καὶ δύο τριακόντοροι παρηκολούθουν. ὅπλα δὲ, χωρὶς ὧν

εἶχον

elevandi, Miltas vates concione advocata jussit eos bono animo esse & spem optimam concipere: quippe denuntiare Deum defectum cujuspiam rei in præsentia illustris. Illustrius autem nihil Dionysii tyrannide esse, cujus luminibus ipsos, ut primum Siciliam attigissent, obstructuros. Atque hoc Miltas palam omnibus exposuit. At apum ostentum, quarum in Dionis navigiis conspexerunt ad puppim examen consedisse, privatim apud illum & amicos timere ostendit se, ne res, quas gesturus esset magnificas, quum floruissent paulisper, emarcescerent. Ferunt item multa Dionysio portentosa prodigia fuisse a Deo oblata. Aquila raptam satellitis lanceam in sublime tulit, inde demisit in profundum. Mare, qua alluit arcem, aquam per unum diem dulcem & potabilem reddidit: idque quicunque gustaverunt, percepere. Porcelli ei editi sunt reliquis membris integri, tantum mutili auribus. Id vates exposuerunt defectionis & rebellionis ostentum esse: quod cives non ultra tyrannidi futuri essent dicto audientes. Maris dulcedinem tristium & sævorum temporum in meliora Syracusanis vicissitudinem afferre. Ministrum denique esse aquilam Jovis, lanceam principatus & dominatus insigne: igitur eversionem & excidium tyrannidis moliri Deorum principem. Hæc Theopompus scripta reliquit.

Vecti sunt Dionis milites navibus duabus onerariis: quas tertium navigium non grande, & duo comitata sunt quæ triginta remis agebantur. Arma, præter ea quæ

mi-

εἶχον οἱ στρατιῶται, δισχιλίας μὲν ἐκόμιζεν ἀσπίδας, βέλη δὲ καὶ δόρατα πολλὰ, καὶ πλῆθος ἐφοδίων ἄφθονον, ὅπως ἐπιλίπῃ μηδὲν αὐτοὺς ποντοπορεῦντας· ἅτε δὴ τὸ σύμπαν ἐπὶ πνεύμασι καὶ θαλάσσῃ πεποιημένοις τὸν πλοῦν, διὰ τὸ τὴν γῆν φοβεῖσθαι, καὶ πυνθάνεσθαι Φίλιστον ἐν Ἰαπυγίᾳ ναυλοχοῦντα παραφυλάττειν. ἀραιῷ δὲ καὶ μαλακῷ πνεύματι πλεύσαντες ἡμέρας δώδεκα, τῇ τρισκαιδεκάτῃ κατὰ Πάχυνον ἦσαν, ἄκραν τῆς Σικελίας. καὶ πρῶτος μὲν ὁ κυβερνήτης κατὰ τάχος ἐκέλευσεν ἀποβαίνειν, ὡς ἂν ἀποσπασθῶσι τῆς γῆς, καὶ τὴν ἄκραν ἑκόντες ἀφῶσι, πολλὰς ἡμέρας καὶ νύκτας ἐν τῷ πελάγει τριβησομένους, ὥρᾳ θέρους νότον περιμένοντας. Δίων δὲ τὴν ἐγγὺς τῶν πολεμίων ἀπόβασιν δεδιὼς, καὶ τῶν πρόσω μᾶλλον ἅψασθαι βουλόμενος, παρέπλευσε τὸν Πάχυνον. ἐκ δὲ τούτου, τραχὺς μὲν ἀπαρκτίας ἐπιπεσὼν ἤλαυνε πολλῷ κλύδωνι τὰς ναῦς ἀπὸ τῆς Σικελίας, ἀστραπαὶ δὲ καὶ βρονταὶ φανέντος ἀρκτούρου συμπεσοῦσαι, πολὺν ἐξ οὐρανοῦ χειμῶνα καὶ ῥαγδαῖον ὄμβρον ἐξέχεαν· ᾧ τῶν ναυτῶν συνταραχθέντων, καὶ πλάνης γινομένης, καθορῶσιν αἰφνίδιον ὑπὸ τοῦ κύματος ὠθουμένας τὰς ναῦς ἐπὶ τὴν πρὸς Λιβύην Κέρκιναν, ᾗ μάλιστα κρημνώδης ἀπήντα καὶ τραχεῖα προσφερομένοις αὐτοῖς ἡ νῆσος. μικρὸν οὖν δεήσαντες ἐκριφῆναι καὶ συντριβῆναι περὶ τὰς πέτρας, ἐβιάζοντο πρὸς κοντὸν παραφερόμενοι μόλις· ἕως ὁ χειμὼν ἐλώφησεν, καὶ πλοίῳ συντυχόντες, ἔγνωσαν ἐπὶ ταῖς καλουμέναις κεφαλαῖς τῆς μεγάλης Σύρτεως ὄντες. ἀθυμοῦσι δ' αὐτοῖς πρὸς τὴν γαλήνην καὶ διαφερομένοις αὔραν

milites habebant, duo millia clypeorum portavit secum, telorum & lancearum magnum numerum, ac commeatus ingentem vim, ne qua re dum forent in cursu laborarent. Quippe summam navigationis ventis & pelago commiserant: quod terram timerent, & Philistum intelligerent in Japygia ipsos captantem stationem habere. Leni & molli vento dies duodecim vecti, tertio decimo Pachynum Siciliæ promontorium tenuere. Ibi primus gubernator monuit Dionem ut confestim illic exponeret milites: nam si avulsi a terra essent, ac promontorium ultro dimisissent, multos dies & noctes ipsos in salo hæsuros, dum operirentur æstatis tempore austrum. At Dion, qui propinquam hostibus timeret descensionem, malletque remotiora primum aggredi, Pachynum est prætervectus. Sævus inde septentrio increbrescens & majores volvens fluctus, rejecit naves a Sicilia, fulguraque & tonitrua exorto Arcturo corruentia atrocem cœlo tempestatem & procellosum imbrem effuderunt. Quo quum conterriti nautæ essent, neque scirent ubi essent, repente animadvertunt naves ab undis expelli ad prætextam Africæ Cercinam, qua maxime prærupta est & appellentibus confragosa insula. Quum igitur parum abesset quin naufragium facerent, & impingerent in cautes: contis incumbentes ægre sunt perlati, dum tempestas exsævit, atque occurrentes navigio cuipiam, didicerunt se esse ad magnæ Syrtis capita appellata. Obtorpescentibus propter tranquillitatem atque huc illuc te-

αὔραν τινὰ κατέσπειρεν ἡ χώρα νότιον, οὐ πάνυ προσδεχομένοις νότον, οὐδὲ πιστεύουσι τῇ μεταβολῇ. κατὰ μικρὸν δὲ ῥωννυμένου τοῦ πνεύματος καὶ μέγεθος λαμβάνοντος, ἐκτείναντες ὅσον ἦν ἱστίον, καὶ προσευξάμενοι τοῖς θεοῖς, πελάγιοι πρὸς τὴν Σικελίαν ἔφευγον ἀπὸ τῆς Λιβύης· καὶ θέοντες ἐλαφρῶς, πεμπταῖοι κατὰ Μίνωαν ὡρμήσαντο, πολισμάτιον ἐν τῇ Σικελίᾳ τῆς Καρχηδονίων ἐπικρατείας. ἔτυχε δὲ παρὼν ὁ Καρχηδόνιος ἄρχων Συνάλος ἐν τῷ χωρίῳ, ξένος ὢν καὶ φίλος Δίωνος. ἀγνοῶν δὲ τὴν παρουσίαν αὐτοῦ καὶ τὸν στόλον, ἐπειρᾶτο κωλύειν τοὺς στρατιώτας ἀποβαίνοντας. οἱ δὲ μετὰ τῶν ὅπλων ἐκδραμόντες, ἀπέκτειναν μὲν οὐδένα· ἀπειρήκει γὰρ ὁ Δίων διὰ τὴν οὖσαν αὐτῷ φιλίαν πρὸς τὸν Καρχηδόνιον· φεύγουσι δὲ συνεισπεσόντες αἱροῦσι τὸ χωρίον. ὡς δ' ἀπήντησαν ἀλλήλοις οἱ ἡγεμόνες καὶ ἠσπάσαντο, Δίων μὲν ἀπέδωκεν τὴν πόλιν Συνάλῳ, οὐδὲν ἀδικήσας· Συνάλος δὲ τοὺς στρατιώτας ἐξένιζεν, καὶ συμπαρεσκεύαζεν ὧν Δίων ἐδεῖτο.

Μάλιστα δ' αὐτοὺς ἐθάρρυνε τὸ συμβεβηκὸς αὐτομάτως περὶ τὴν ἀποδημίαν τοῦ Διονυσίου. νεωστὶ γὰρ ἐκπεπλευκὼς ἐτύγχανεν ὀγδοήκοντα ναυσὶν εἰς τὴν Ἰταλίαν. διὸ καὶ τοῦ Δίωνος παρακαλοῦντος ἐνταῦθα τοὺς στρατιώτας ἀναλαμβάνειν, πολὺν χρόνον ἐν τῇ θαλάσσῃ κεκακωμένους, οὐχ ὑπέμειναν αὐτοί, σπεύδοντες ἁρπάσαι τὸν καιρόν, ἀλλ' ἐκέλευον ἡγεῖσθαι τὸν Δίωνα πρὸς τὰς Συρακούσας. ἀποσκευασάμενος οὖν τὰ περιόντα τῶν ὅπλων καὶ τῶν φορτίων ἐκεῖ, καὶ τοῦ Συνάλου δεηθείς, ὅταν ᾖ καιρός, ἀποστεῖλαι πρὸς αὐτόν, ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰς Συρακούσας. πορευομένῳ δ' αὐτῷ πρῶτον μὲν Ἀκραγαντίνων

temere jactatis aura quædam aspiravit ex regione austrina: quum nihil minus quam austrum exspectarent, neque fiderent mutationi. Increbrescente paulatim vento ac vim concipiente, pandunt quantum possunt vela: Deorumque ope implorata, in altum excurrentes Africa relicta petunt Siciliam, atque facili cursu quinto die ad Minoam decurrunt: id oppidulum erat in Sicilia provinciæ Pœnorum. Aderat forte tum Carthaginensium præfectus Synalus, Dionis hospes & amicus. Qui, quod adesse illum ejusque classem ignoraret, institit descensionem militum arcere. Hi exilientes armati, nullum quidem occiderunt (nam id Dion ob amicitiam cum Pœno suam interdixerat) sed uno agmine cum fugientibus irrumpentes oppidulum ceperunt. Ut mutuo duces occurrentes inter se consalutavere, restituit Dion oppidum Synalo intactum. Milites Synalus hospitio accepit, adjuvitque Dionem iis rebus quæ erant ei necessariæ.

Confirmavit eos potissimum fortuitus casus Dionysii peregrinationis: nam paulo ante navibus octoginta profectus erat in Italiam. Quapropter milites, quum adhortaretur eos ut ex diutina maris jactatione ibi reficerent se, ipsi non obtemperaverunt ei, occasionem ante arripere maturantes: sed Dioni dixerunt, duceret Syracusas. Igitur depositis ibidem superfluis armis & sarcinis, Synalum rogavit ut ea, ubi opportunum esset, mitteret ad se: hinc movit Syracusas. Ad progredientem primi defecerunt ducenti Agrigentinorum

γαντίνων προσεχώρησαν ἱππεῖς διακόσιοι τῶν περὶ τὸ Ἔκνομον οἰκούντων, μετὰ δὲ τούτους Γελῷοι. ταχὺ δὲ τῆς φήμης διαδραμούσης εἰς Συρακούσας, Τιμοκράτης ὁ τῇ Δίωνος γυναικὶ συνοικῶν, Διονυσίου ἀδελφῇ, τῶν ἀπολελειμμένων ἐν τῇ πόλει φίλων προεστώς, ἐκπέμπει κατὰ τάχος ἄγγελον τῷ Διονυσίῳ, γράμματα κομίζοντα περὶ τῆς Δίωνος ἀφίξεως. αὐτὸς δὲ τοῖς κατὰ τὴν πόλιν προσεῖχεν θορύβοις καὶ κινήμασιν, ἐπηρμένων μὲν πάντων, διὰ δ' ἀπιστίαν ἔτι καὶ φόβον ἡσυχαζόντων. τῷ δὲ πεμφθέντι γραμματοφόρῳ τύχη τις συμπίπτει παράλογος. διαπλεύσας γὰρ εἰς τὴν Ἰταλίαν, καὶ τὴν Ῥηγίνην διελθών, ἐπειγόμενος εἰς Καυλωνίαν πρὸς Διονύσιον, ἀπήντησε τινὶ τῶν συνήθων ἱερεῖον νεωστὶ τεθυμένον κομίζοντι· καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ μοῖραν τῶν κρεῶν, ἐχώρει σπουδῇ. τῆς δὲ νυκτὸς μέρος ὁδεύσας, καὶ μικρὸν ἀποδαρθεῖν ὑπὸ κόπου βιασθείς, ὡς εἶχε, παρὰ τὴν ὁδὸν ἐν ὕλῃ τινὶ κατέκλινεν ἑαυτόν. πρὸς δὲ τὴν ὀσμὴν λύκος ἐπελθών, καὶ λαβόμενος τῶν κρεῶν ἀναδεδεμένων ἐκ τῆς πήρας, ᾤχετο φέρων ἅμα σὺν αὐτοῖς τὴν πήραν ἐν ᾗ τὰς ἐπιστολὰς ὁ ἄνθρωπος εἶχεν. ὡς δὲ διεγερθεὶς ᾔσθετο, καὶ πολλὰ μάτην πλανηθεὶς καὶ διώξας οὐχ εὗρεν, ἔγνω μὴ πορεύεσθαι δίχα τῶν γραμμάτων πρὸς τὸν τύραννον, ἀλλ' ἀποδρὰς ἐκποδὼν γενέσθαι.

Διονύσιος μὲν οὖν ὀψὲ καὶ παρ' ἑτέρων ἔμελλεν πυνθάνεσθαι τὸν ἐν Σικελίᾳ πόλεμον. Δίωνι δὲ πορευομένῳ Καμαριναῖοί τε προσετίθεντο, καὶ τῶν κατ' ἀγροὺς Συρακουσίων ἀνισταμένων ἐπέρρει πλῆθος οὐκ ὀλίγον. οἱ δὲ μετὰ Τιμοκράτους τὰς Ἐπιπολὰς φυλάσσοντες Λεοντῖνοι καὶ Καμπανοί, λόγον ψευδῆ

tinorum equites, qui circa Ecnomum incolunt: post hos Geloi. Eo rumore cito Syracusas perlato, Timocrates, qui Dionis uxorem, Dionysii sororem, in matrimonio habebat, relictis in urbe amicis praepositus, nuntium raptim mittit ad Dionysium cum literis, quibus eum de Dionis adventu facit certiorem. Ipse urbanis tumultibus & motibus intendit animum. Erant cuncti erecti: sed, quod nondum satis rumori crederent, & metuerent ne verus non esset, quiescebant. Tabellario autem, qui emissus erat, mirus casus est oblatus. Quum trajecisset in Italiam & Rheginorum fines peragrans Cauloniam ad Dionysium properaret, occurrit cuidam familiari, qui ferebat modo immolatam victimam: a quo accepta portione maturavit pergere. Quum partem noctis iter fecisset, ex lassitudine paulisper dormire coactus, in sylva quapiam abjecit se temere prope viam. Odorem lupus sequutus rapuit carnes perae alligatas, unaque auferens peram, in qua condiderat epistolam nuntius, fugit. Ut ex somno excitus, multumque nequicquam palatus in requirenda pera, non invenit eam: non sustinuit sine literis ad tyrannum pergere, sed subduxit se, certus non venire in conspectum ejus.

Itaque Dionysius sero erat, & ab aliis esse bellum in Sicilia, accepturus. Jam Dioni in itinere Camarinaei adjuncti sunt, atque ex agro Syracusanorum excitatorum affluxit non exigua manus. Qui cum Timocrate Epipolas tuebantur Leontini & Campani, falso

προσπέμψαντος εἰς αὐτοὺς τοῦ Δίωνος, ὡς ἐπὶ τὰς πόλεις πρῶτον τρέποιτο τὰς ἐκείνων, ἀπολιπόντες ᾤχοντο τὸν Τιμοκράτην, τοῖς οἰκείοις βοηθήσοντες. ὡς δ' ἀπηγγέλθη ταῦτα πρὸς τὸν Δίωνα περὶ τὰς Μακρὰς στρατοπεδεύοντα, νυκτὸς ἔτι τοὺς στρατιώτας ἀναστήσας, πρὸς τὸν Ἄναπον ποταμὸν ἧκεν, ἀπέχοντα τῆς πόλεως δέκα σταδίους. ἐνταῦθα δὲ τὴν πορείαν ἐπιστήσας ἐσφαγιάζετο πρὸς τὸν ποταμόν, ἀνατέλλοντι τῷ ἡλίῳ προσευξάμενος. ἅμα δ' οἱ μάντεις παρὰ τῶν θεῶν νίκην ἔφραζον αὐτῷ· καὶ θεασάμενοι τὸν Δίωνα διὰ τὴν θυσίαν ἐστεφανωμένον οἱ παρόντες, ἀπὸ μιᾶς ὁρμῆς ἐστεφανοῦντο πάντες. ἦσαν δὲ πεντακισχιλίων οὐκ ἐλάττους προσγεγονότες κατὰ τὴν ὁδόν. ὡπλισμένοι δὲ φαύλως ἐκ τοῦ προστυχόντος, ἀνεπλήρουν τῇ προθυμίᾳ τὴν τῆς παρασκευῆς ἔνδειαν, ὥστε κινήσαντος τοῦ Δίωνος δρόμῳ χωρεῖν μετὰ χαρᾶς καὶ βοῆς ἀλλήλους παρακαλοῦντας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν.

Τῶν δ' ἐν τῇ πόλει Συρακουσίων, οἱ μὲν γνώριμοι καὶ χαρίεντες, ἐσθῆτα καθαρὰν ἔχοντες, ἀπήντων ἐπὶ τὰς πύλας· οἱ δὲ πολλοὶ τοῖς τυράννου φίλοις ἐπετίθεντο, καὶ συνήρπαζον τοὺς καλουμένους προσαγωγίδας, ἀνθρώπους ἀνοσίους, καὶ θεοῖς ἐχθρούς, οἳ περιενόστουν ἐν τῇ πόλει καταμεμιγμένοι τοῖς Συρακουσίοις, πολυπραγμονοῦντες, καὶ διαγγέλλοντες τῷ τυράννῳ τάς τε διανοίας καὶ τὰς φωνὰς ἑκάστων. οὗτοι μὲν οὖν πρῶτοι δίκην ἐδίδοσαν ὑπὸ τῶν προστυγχανόντων τυμπανιζόμενοι. Τιμοκράτης δὲ συμμίξαι τοῖς φρουροῦσι τὴν ἀκρόπολιν μὴ δυνηθείς, ἵππον λαβὼν διεξέπεσε τῆς πόλεως, καὶ πάντα φεύγων ἐνέπλησε φόβου καὶ ταραχῆς, ἐπὶ μεῖζον αἴρων τὰ τοῦ Δίωνος, ὡς μὴ δο-

a Dione inter eos vulgato nuntio, petiturum ipsum primo ipsorum oppida, deserto Timocrate ad protegenda discesserunt sua. His Dioni, qui circa Macras considebat, nuntiatis, movit ante lucem castra, venitque ad amnem Anapum, qui ab urbe abest stadiis decem. Ibi consistere signa jubens, apud amnem immolavit, orientem solem adorans. Simul ostenderunt ei aruspices spondere Deos victoriam, Dionemque contemplati præsentes sacrificii causa coronatum, sumpserunt uno impetu omnes coronas. Erant non infra quinque millia qui se progredienti associaverant. Qui quamvis ex tempore essent male armati, alacritate tamen inopiam suppleverunt apparatus. Itaque movente castra Dione citato cursu exultantes & conclamantes progressi sunt, incitaveruntque sese mutuo ad libertatem.

Ex urbano Syracusanorum populo nobiles & boni viri candida amicti veste Dioni se ad portas effuderunt obviam. Vulgus tyranni amicos adortum est, & quos appellabant emissarios, nefarios homines & Diis invisos, corripuerunt. Hi permisti civibus urbem peragrabant, rimantesque ad tyrannum deferebant singulorum mentes & voces, qui primi pœnas dederunt, ab obviis male mulctati. Timocrates vero quum arcis præsidio non valeret se adjungere, arrepto equo profugit ex urbe: cunctaque in fuga metu & tumultu implevit; in majus tollens Dionis vires, ne mediocri

δοκοίη μέτριόν τι δείσας ἀποβεβληκέναι τὴν πόλιν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Δίων προσερχόμενος ἤδη καταφανὴς ἦν, πρῶτος αὐτὸς ὡπλισμένος λαμπρῶς καὶ παρ' αὐτὸν, ἔνθεν μὲν ὁ ἀδελφὸς Μεγακλῆς, ἔνθεν δὲ Κάλλιππος ὁ Ἀθηναῖος, ἐστεφανωμένοι. τῶν δὲ ξένων, ἑκατὸν μὲν εἵποντο φύλακες περὶ τὸν Δίωνα, τοὺς δ' ἄλλους ἦγον οἱ λοχαγοὶ διακεκοσμημένους, θεωμένων τῶν Συρακουσίων, καὶ δεχομένων ὥσπερ ἱεράν τινα καὶ θεοπρεπῆ πομπὴν ἐλευθερίας καὶ δημοκρατίας δι' ἐτῶν ὀκτὼ καὶ τετταράκοντα κατιούσης εἰς τὴν πόλιν.

Ἐπεὶ δ' εἰσῆλθεν ὁ Δίων κατὰ τὰς Μενιτίδας πύλας, τῇ σάλπιγγι καταπαύσας τὸν θόρυβον ἐκήρυξεν, ὅτι Δίων καὶ Μεγακλῆς ἥκοντες ἐπὶ καταλύσει τῆς τυραννίδος ἐλευθεροῦσι Συρακουσίους καὶ τοὺς ἄλλους Σικελιώτας ἀπὸ τοῦ τυράννου. βουλόμενος δὲ καὶ δι' ἑαυτοῦ προσαγορεῦσαι τοὺς ἀνθρώπους, ἀνῄει διὰ τῆς Ἀχραδινῆς, ἑκατέρωθεν παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν Συρακουσίων ἱερεῖα καὶ τραπέζας καὶ κρατῆρας ἱστάντων· καὶ καθ' οὓς γένοιτο, προχύταις τε βαλλόντων, καὶ προστρεπομένων ὥσπερ θεὸν κατευχαῖς. ἦν δ' ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ πεντάπυλα, Διονυσίου κατασκευάσαντος, ἡλιοτρόπιον καταφανὲς καὶ ὑψηλόν. ἐπὶ τοῦτο προσβὰς ἐδημηγόρησεν, καὶ παρώρμησε τοὺς πολίτας ἀντέχεσθαι τῆς ἐλευθερίας. οἱ δὲ χαίροντες καὶ φιλοφρονούμενοι κατέστησαν ἀμφοτέρους αὐτοκράτορας στρατηγοὺς, καὶ προσείλοντο, βουλομένων καὶ δεομένων ἐκείνων, αὐτοῖς συνάρχοντας εἴκοσιν· ὧν ἡμίσεις ἦσαν ἐκ τῶν μετὰ Δίωνος ἀπὸ τῆς φυγῆς συγκατερχομένων. τοῖς δὲ μάντεσιν αὖθις ἐδόκει τὸ μὲν ὑπὸ πόδας λαβεῖν τὸν Δίωνα

diocri perculsus re urbem videretur amisisse. Interea accedens Dion in conspectu erat, primus ipse magnificis ornatus armis. Cingebant latera ejus hinc frater Megacles, illinc Callippus Atheniensis, coronati. De militibus externis centum stipantes Dionis corpus sequebantur. Reliquos exornatos ducebant manipulares spectantibus Syracusanis, ac quasi sacram excipientibus & divinam libertatis atque imperii pompam popularis, quod annis octo & quadraginta postliminio in urbem regrediebatur.

Menitide porta ingressus, Dion compresso tuba tumultu pronuntiari jussit, Dionem & Megaclem, qui ad opprimendam tyrannidem advenerant, Syracusanos cæterosque Siculos a tyranno liberos esse jubere. Cupiens autem ipse quoque alloqui cives, ascendit per Achradinam. Syracusani autem secus viam hinc atque hinc hostias, mensas & crateras posuerant: & ut quosque præteribat, congerebant in eum flores frugesque, atque votis eum ut Deum compellabant. Erat sub arce & Pentapylis solarium conspicuum atque excelsum, a Dionysio exstructum. Eo ubi conscendit, concionatus est, civesque ad vindicandum se in libertatem incitavit. Læti illi & gratulantes ambos prætores cum libera potestate creaverunt, adjunxerunt volentibus & orantibus collegas viginti: quorum pars dimidia fuit ex illis qui cum Dione redierunt ab exilio. Hic rursus vates, quod pedibus subjectum haberet Dion

Δίωνα δημηγοροῦντα τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὸ ἀνάθημα τοῦ τυράννου, λαμπρὸν εἶναι σημεῖον· ὅτι δ' ἡλιοτρόπιον ἦν, ἐφ' οὗ βεβηκὼς ῃρέθη στρατηγὸς, ὠρρώδουν μὴ τροπήν τινα τῆς τύχης αἱ πράξεις ταχεῖαν λάβωσιν. ἐκ τούτου τὰς μὲν Ἐπιπολὰς ἑλὼν, τοὺς καθειργμένους τῶν πολιτῶν ἔλυσε, τὴν δ' ἀκρόπολιν ἀπετείχισεν. ἑβδόμῃ δ' ἡμέρᾳ Διονύσιος κατέπλευσεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ Δίωνι προσῆγον ἅμαξαι πανοπλίας ἃς Συνάλῳ κατέλιπε. ταύτας διένειμε τοῖς πολίταις, τῶν δ' ἄλλων ἕκαστος ἑαυτὸν, ὡς δυνατὸν ἦν, ἐκόσμει καὶ παρεῖχεν ὁπλίτην πρόθυμον.

Διονύσιος δὲ πρῶτον ἰδίᾳ πρὸς Δίωνα πρέσβεις ἔπεμπεν ἀποπειρώμενος· ἔπειτα κελεύσαντος ἐκείνου διαλέγεσθαι κοινῇ Συρακουσίοις, ὡς ἐλευθέροις οὖσιν, ἐγίνοντο λόγοι διὰ τῶν πρέσβεων παρὰ τοῦ τυράννου φιλάνθρωποι, φόρων ὑπισχνουμένου μετριότητα, καὶ ῥᾳστώνης στρατειῶν ὧν αὐτοὶ σύμψηφοι γένωνται. ταῦτ' ἐχλεύαζον οἱ Συρακούσιοι. Δίων δ' ἀπεκρίνατο τοῖς πρέσβεσιν, μὴ διαλέγεσθαι πρὸς αὐτοὺς Διονύσιον, εἰ μὴ τὴν ἀρχὴν ἀφίησιν· ἀφιέντι δὲ συμπράξειν ἃ δεῖ αὐτὸς, κἂν ἄλλο τι τῶν μετρίων δύνηται, μεμνημένος τῆς οἰκειότητος. ταῦτα Διονύσιος ἐπῄνει, καὶ πάλιν ἔπεμπε πρέσβεις, κελεύων ἥκειν τινὰς εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Συρακουσίων, οἷς τὰ μὲν πείθων, τὰ δὲ πειθόμενος διαλέξεται περὶ τῶν κοινῇ συμφερόντων. ἐπέμφθησαν οὖν ἄνδρες πρὸς αὐτὸν οὓς Δίων ἐδοκίμαζε. καὶ λόγος πολὺς ἐκ τῆς ἄκρας εἰς τοὺς Συρακουσίους κατῄει, Διονύσιον ἀφήσειν τὴν τυραννίδα, καὶ μᾶλλον ἑαυτοῦ χάριν ἢ Δίωνος. ἦν δὲ δόλος ἡ προσποίησις αὕτη τοῦ τυράννου, καὶ σκευωρία

κατὰ

Dion concionans donum & monumentum tyranni, pro læto omine duxerunt: sed quod horologium esset in quo consistens prætor fuit designatus, facta ejus veriti sunt ne subita fortunæ mutatio consequatur. Hinc captis Epipolis cives vinctos liberavit, arcemque muro circumvallavit. Septimo die decurrit in arcem Dionysius, & Dion plaustra cum armis, quæ apud Synalum reliquerat, accepit. Ea distribuit civibus. Cæteri, ut quisque poterat, instruxerunt se, militesque se impigros præbuerunt.

Dionysius autem tentandi causa misit primum ad Dionem seorsum legatos. Deinde quum dixisset ille, ut publice cum Syracusanis, qui liberi erant, agerent: lenia postulata tyranni legati proposuerunt, vectigalium remissionem pollicentis & militiæ vacationem per bella quæ ipsi comprobassent. Deriserunt hæc Syracusani. Dion vero respondit legatis, ne quid cum Syracusanis Dionysius ageret, nisi deponeret imperium. Id si deposuisset, quibus ei foret opus, & siquid posset ipse præterea, quod æquum foret, memorem se propinquitatis confecturum. Probavit ea Dionysius, ac legatos denuo misit, petens ut mitterentur in arcem aliquot Syracusani, quibuscum de rebus communibus ageret: partimque persuaderet iis, partim persuaderi sibi pateretur. Missi sunt certi ad eum quos probavit Dion. Jam magnus rumor ex arce ad Syracusanos deferebatur abiturum tyrannide Dionysium, idque sui magis quam Dionis gratia. Verum dolus erat & simulatio hæc tyranni, ac fraudulenta in Syra-

καὶ τῶν Συρακουσίων. τοὺς μὲν γὰρ ἐλθόντας πρὸς αὐτὸν ἐκ πόλεως συγκλείσας εἶχεν· τοὺς δὲ μισθοφόρους πρὸς ὄρθρον ἐμπλήσας ἀκράτου, δρόμῳ πρὸς τὸ περιτείχισμα τῶν Συρακουσίων ἀφῆκεν. γενομένης δὲ τῆς προσβολῆς ἀνελπίστου, καὶ τῶν βαρβάρων θράσει πολλῷ καὶ θορύβῳ καθαιρούντων τὸ διατείχισμα, καὶ τοῖς Συρακουσίοις ἐπιφερομένων, οὐδεὶς ἐτόλμα μένων ἀμύνεσθαι, πλὴν οἱ ξένοι τῶν Δίωνος· οἳ πρῶτον αἰσθόμενοι τὸν θόρυβον ἐξεβοήθησαν. οὐδ' οὗτοι δὲ τῆς βοηθείας τὸν τρόπον συνεφρόνουν, οὐδ' εἰσήκουον ὑπὸ κραυγῆς καὶ πλάνης τῶν φευγόντων Συρακουσίων, ἀναπεφυρμένων αὐτοῖς, καὶ διεκθεόντων· πρίν γε δὴ Δίων, ἐπεὶ λέγοντος οὐδεὶς κατήκουεν, ἔργῳ τὸ πρακτέον ὑφηγήσασθαι βουλόμενος, ἐμβάλλει πρῶτος εἰς τοὺς βαρβάρους, καὶ γίνεται περὶ αὐτὸν ὀξεῖα καὶ δεινὴ μάχη, γινωσκόμενον οὐχ ἧττον ὑπὸ τῶν πολεμίων ἢ τῶν φίλων. ὥρμησαν γὰρ ἅμα πάντες ἐμβοήσαντες. ὁ δ' ἦν μὲν ἤδη βαρύτερος δι' ἡλικίαν ἢ κατὰ τοιούτους ἀγῶνας, ἀλκῇ δὲ καὶ θυμῷ προσφερομένους ὑφιστάμενος καὶ ἀνακόπτων, τιτρώσκεται λόγχῃ τὴν χεῖρα, πρὸς δὲ τὰ ἄλλα βέλη καὶ τὰς ἐκ χειρὸς πληγὰς μόλις ὁ θώραξ ἤρκεσεν διὰ τῆς ἀσπίδος δόρασι πολλοῖς καὶ λόγχαις τυπτόμενος· ὧν κατακλασθέντων κατέπεσεν ὁ Δίων, εἶτα ἀναρπασθεὶς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, ἐκείνοις μὲν ἡγεμόνα Τιμωνίδην ἐπέστησεν· αὐτὸς δὲ τὴν πόλιν ἵππῳ περιελαύνων, τούς τε Συρακουσίους ἔπαυε φυγῆς, καὶ τῶν ξένων τοὺς φυλάττοντας τὴν Ἀχραδινὴν ἀναστήσας, ἐπῆγε τοῖς βαρβάροις ἀκμῆτας ἐκπεπονημένοις, καὶ προθύμους ἀπαυ-

cuſanos machinatio: ſiquidem vinxit cives qui fuerant ad ipſum miſſi, & mercenarios primo diluculo impletos mero immiſit magno impetu in murum quo Syracuſani clauſerant arcem. Quum inexſpectata fieret oppugnatio, barbarique magna ferocitate & ſtrepitu diſturbarent murum, atque in Syracuſanos incurrerent: nemo conſiſtere ad repellendos hoſtes ſuſtinuit præter Dionis externos milites. Qui ut primum ſenſerunt tumultum, accurrerunt ad ferendam opem. Cæterum ne hi quidem quemadmodum ſuccurrerent, expediebant, neque exaudiebant ob plangorem & diſcurſum fugientium Syracuſanorum ipſis permiſtorum, & per ipſos perrumpentium: donec Dion, quando audiebat nemo loquentem, facto volens quid agendum eſſet præcipere, princeps ſe in barbaros infert, editurque circa eum acris & vehemens pugna: quod non ſecus ab hoſtibus quam ab amicis cognoſceretur. Omnes enim ſublato clamore impreſſionem in eum dedere. Erat ob ætatem jam gravior quam pro talibus certaminibus Dion: ſed dum virtute & animo inferentes ſe ſubſiſtit & obtruncat, haſta vulneratur in manu. Adverſus cætera tela & ictus, qui comminus fuerunt inflicti, reſtitit ægre lorica ejus crebris jaculis & haſtis per clypeum percuſſa, quibus confractis concidit Dion. Is de medio a militibus ablatus, præfecit eis Timonidem. Ipſe equo urbem circumvectus & fugam repreſſit Syracuſanorum, & externos milites, quos Achradinæ pro præſidio ad eam tuendam impoſuerat, evocavit: integroſque & alacres in barbaros induxit defeſſos & fatiſcentes ad

ἀπαυδῶσιν ἤδη πρὸς τὴν πεῖραν. ἐλπίσαντες γὰρ ἅμα τῇ πρώτῃ ῥύμῃ τὴν πόλιν ἅπασαν ἐξ ἐπιδρομῆς καθέξειν, εἶτα παρὰ δόξαν ἐντυγχάνοντες ἀνδράσι πλήκταις καὶ μαχίμοις, ἀνεστέλλοντο πρὸς τὴν ἀκρόπολιν. ἔτι δὲ μᾶλλον ὡς ἐνέδωκαν, ἐπικειμένων τῶν Ἑλλήνων, τραπόμενοι κατεκλείσθησαν εἰς τὸ τεῖχος, ἑβδομήκοντα μὲν καὶ τέσσαρας ἀποκτείναντες τῶν μετὰ Δίωνος, ἑαυτῶν δὲ πολλοὺς ἀποβαλόντες.

Γενομένης δὲ λαμπρᾶς τῆς νίκης, οἱ μὲν Συρακούσιοι τοὺς ξένους ἑκατὸν μναῖς ἐστεφάνωσαν, οἱ δὲ ξένοι Δίωνα χρυσῷ στεφάνῳ. κήρυκες δὲ παρὰ τοῦ Διονυσίου κατέβαινον, ἐπιστολὰς πρὸς Δίωνα παρὰ τῶν οἰκείων γυναικῶν κομίζοντες. μία δ' ἦν ἔξωθεν ἐπιγεγραμμένη τῷ πατρὶ, παρ' Ἱππαρίνου· τοῦτο γὰρ ἦν ὄνομα τοῦ Δίωνος υἱῷ. καίτοι φησὶ Τίμαιος Ἀρεταῖον αὐτὸν ἀπὸ τῆς μητρὸς Ἀρετῆς καλεῖσθαι. Τιμωνίδῃ δὲ μᾶλλον, ὡς οἴομαι, περί γε τούτων πιστευτέον, ἀνδρὶ φίλῳ καὶ συστρατιώτῃ Δίωνος. αἱ μὲν οὖν ἄλλαι τοῖς Συρακουσίοις ἀνεγνώσθησαν ἐπιστολαὶ, πολλὰς ἱκεσίας καὶ δεήσεις ἔχουσαι παρὰ τῶν γυναικῶν· τὴν δὲ παρὰ τοῦ παιδὸς εἶναι δοκοῦσαν οὐκ ἐώντων φανερῶς λυθῆναι, βιασάμενος ὁ Δίων ἔλυσεν. ἦν δὲ παρὰ τοῦ Διονυσίου, τοῖς μὲν γράμμασι πρὸς τὸν Δίωνα, τοῖς δὲ πράγμασι πρὸς τοὺς Συρακουσίους διαλεγομένου· σχῆμα μὲν ἔχουσα δεήσεως καὶ δικαιολογίας, συγκειμένη δὲ πρὸς διαβολὴν τοῦ Δίωνος. ὑπομνήσεις τε γὰρ ἦσαν ὧν ὑπὲρ τῆς τυραννίδος ἔπραξε προθύμως, καὶ κατὰ τῶν φιλτάτων ἀπειλαὶ σωμάτων, ἀδελφῆς καὶ τέκνου καὶ γυναικὸς, ἐπισκήψεις τε δειναὶ μετ' ὀλοφυρμῶν· καὶ τὸ μάλιστα κινῆσαν αὐτὸν,

ad urgendum cœptum suum. Qui enim speraverant prima irruptione urbem totam se ex incursu occupaturos, ubi inde incurrerunt præter exspectationem in milites impigros & bellicosos, pedem retulerunt ad arcem. Quos inclinatos quum urgerent acrius Græci, fugati atque intra muros suos sunt redacti. Occiderunt ex Dionis militibus septuaginta quatuor: de suis magnum numerum desideravere.

Cujus causa victoriæ, quæ extitit insignis, Syracusani donaverunt externos milites centum minis, illi Dionem aurea corona. Jam caduceatores ab Dionysio aderant cum epistolis, quas ad Dionem scripserant fœminæ propinquæ. Una inscriptionem foris habebat, Patri ab Hipparino. Id nomen fuit Dionis filio, licet Aretæum illum dicat Timæus ex matris Aretes nomine nuncupatum: verum in his Timonidi sane, meo judicio, qui amicus Dionis & commilito fuit, est credendum. Cæteræ apud Syracusanos recitatæ epistolæ sunt, quæ multas obsecrationes precesque continebant mulierum: illam vero quam filii apparebat esse non permittentibus solvi publice Syracusanis, Dion invitis illis solvit. Dionysii erat, verbis quidem Dionem, sed re Syracusanos alloquentis. Habebat illa quidem precum & causationis speciem, sed erat ad invidia premendum composita Dionem. Commemorationes enim complectabatur eorum, quæ pro tyrannide gessisset strenue, minas adversus charissima pignora, sororem, filium, conjugem, miserasque admista lamentatione obtestationes: &, quod commovit eum maxime,

αὐτὸν, ἀξιοῦντος μὴ καθαιρεῖν ἀλλὰ παραλαμβάνειν τὴν τυραννίδα, μηδ' ἐλευθεροῦν μισοῦντας ἀνθρώπους καὶ μνησικακοῦντας, ἀλλ' αὐτὸν ἄρχειν, παρέχοντα τοῖς φίλοις καὶ οἰκείοις τὴν ἀσφάλειαν.

Ἀναγινωσκομένων δὲ τούτων, οὐχ, ὅπερ ἦν δίκαιον, εἰσῄει τοῖς Συρακουσίοις ἐκπλήττεσθαι τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν μεγαλοψυχίαν τοῦ Δίωνος ὑπὲρ τῶν καλῶν καὶ δικαίων ἀπισχυριζομένου πρὸς τοιαύτας οἰκειότητας, ἀλλ' ὑποψίας καὶ φόβου λαβόντες ἀρχὴν, ὡς μεγάλης οὔσης ἀνάγκης ἐκείνῳ φείδεσθαι τοῦ τυράννου, πρὸς ἑτέρους ἤδη προστάτας ἀπέβλεπον· καὶ μάλιστα πυνθανόμενοι καταπλεῖν Ἡρακλείδην, ἀνεπτοήθησαν. ἦν δὲ τῶν φυγάδων Ἡρακλείδης, στρατηγικὸς μὲν ἄνθρωπος, καὶ γνώριμος ἀφ' ἡγεμονίας ἣν ἔσχε παρὰ τοῖς τυράννοις· οὐκ ἀραρὼς δὲ τὴν γνώμην, ἀλλὰ πρὸς πάντα κοῦφος, ἥκιστα δὲ βέβαιος ἐν κοινωνίᾳ πραγμάτων ἀρχὴν ἐχόντων καὶ δόξαν. οὗτος ἐν Πελοποννήσῳ πρὸς Δίωνα στασιάσας, ἔγνω καθ' αὐτὸν ἰδιόστολος πλεῖν ἐπὶ τὸν τύραννον, εἴς τε Συρακούσας ἀφικόμενος ἑπτὰ τριήρεσι καὶ τρισὶ πλοίοις, Διονύσιον μὲν αὖθις εὗρε περιτετειχισμένον, ἐπηρμένους δὲ τοὺς Συρακουσίους. εὐθὺς οὖν ὑπεδύετο τὴν τῶν πολλῶν χάριν, ἔχων μέν τι καὶ φύσει πιθανὸν καὶ κινητικὸν ὄχλου θεραπεύεσθαι ζητοῦντος· ὑπολαμβάνων δὲ καὶ μετάγων ῥᾷον αὐτοὺς, οἳ τὸ σεμνὸν τοῦ Δίωνος, ὡς βαρὺ καὶ δυσπολίτευτον, ἀπεστρέφοντο, διὰ τὴν γεγενημένην ἐκ τοῦ κρατεῖν ἄνεσιν καὶ θρασύτητα πρὸ τοῦ δῆμος εἶναι τὸ δημαγωγεῖσθαι θέλοντες.

Καὶ

xime, petebat ne everteret, sed susciperet tyrannidem: neque infestis ipsi hominibus & præteritarum injuriarum memoribus restitueret libertatem, verum acciperet ipse dominatum, præstaretque amicis & necessariis securitatem.

His recitatis non subiit, ut par erat, Syracusanis immotum animum & celsum obstupescere Dionis: qui pro honesto & virtute renitebatur adversus ejuscemodi necessitudines: sed suspicionis & formidinis inde sumentes exordium, quasi arctis vinculis ille constringeretur ad parcendum tyranno, verterunt jam ad alios duces, ac potissimum nuntiato advenire Heraclidem, gestiere. Erat inter exules Heraclides, scientiæ militaris peritus, atque ex præfectura quam sub tyrannis habuerat celebris, verum consilio instabili atque ad omnia mobili, minime vero in imperii & honoris societate firmus. Hic in Peloponneso a Dione dissentiens propria classe statuit movere in tyrannum. Qui ubi Syracusas septem triremibus & navigiis tribus appulit, Dionysium offendit iterum circumvallatum & sublatos animis Syracusanos. Mox igitur captavit multitudinis gratiam: qui quum natura vim haberet pelliciendi & mulcendi quærentem blandimenta plebem, extemplo subiit traduxitque ad se eos qui Dionis ut gravem & minime popularem aversabantur majestatem, malebantque se ob licentiam & ferociam ex victoria assumptam concionatorum agi obsequiis, ut fieri solet in populis liberis, antequam liberi essent.

Ac

Καὶ πρῶτον μὲν εἰς ἐκκλησίαν ἀφ' αὑτῶν συνδραμόντες, εἵλοντο τὸν Ἡρακλείδην ναύαρχον. ἐπεὶ δὲ Δίων παρελθὼν ᾐτιᾶτο τὴν ἐκείνῳ διδομένην ἀρχὴν, ἀφαίρεσιν εἶναι τῆς πρότερον αὐτῷ δεδομένης· οὐκ ἔτι γὰρ αὐτοκράτωρ μένειν, ἂν ἄλλος ἡγῆται τῶν κατὰ θάλασσαν· ἄκοντες οἱ Συρακούσιοι πάλιν ἀπεψηφίσαντο τὸν Ἡρακλείδην. γενομένων δὲ τούτων, μεταπεμψάμενος αὐτὸν ὁ Δίων οἴκαδε, καὶ μικρὰ μεμψάμενος, ὡς οὐ καλῶς οὐδὲ συμφερόντως ὑπὲρ δόξης στασιάζοντα πρὸς αὐτὸν ἐν καιρῷ ῥοπῆς ὀλίγης δεομένῳ πρὸς ἀπώλειαν, αὖθις ἐκκλησίαν αὐτὸς συναγαγὼν, ναύαρχον ἀπέδειξεν τὸν Ἡρακλείδην, καὶ τοῦ σώματος ἔπεισε φυλακὴν δοῦναι τοὺς πολίτας, ὥσπερ αὐτὸς εἶχεν. ὁ δὲ τῷ μὲν λόγῳ καὶ τῷ σχήματι τὸν Δίωνα θεραπεύων, καὶ χάριν ὁμολογῶν ἔχειν, παρηκολούθει ταπεινὸς, ὑπηρετῶν τὸ κελευόμενον· κρύφα δὲ τοὺς πολλοὺς καὶ νεωτεριστὰς διαφθείρων καὶ ὑποκινῶν, θορύβοις τὸν Δίωνα περιέβαλλεν, εἰς ἅπασαν ἀπορίαν καθιστάμενον. εἴτε γὰρ ἀφιέναι κελεύοι Διονύσιον ὑπόσπονδον ἐκ τῆς ἄκρας, διαβολὴν εἶχε φείδεσθαι καὶ περισώζειν ἐκεῖνον· εἴτε λυπεῖν μὴ βουλόμενος, ἐπὶ τῆς πολιορκίας ἡσυχάζοι, διατηρεῖν ἐδόκει τὸν πόλεμον, ὡς μᾶλλον ἄρχοι καὶ καταπλήττοιτο τοὺς πολίτας.

Ἦν δέ τις Σῶσις, ἄνθρωπος ἐκ πονηρίας καὶ θρασύτητος εὐδοκιμῶν παρὰ τοῖς Συρακουσίοις, περιουσίαν ἡγούμενος ἐλευθερίας, τὸ μέχρι τοιούτων ἀνεῖσθαι τὴν παῤῥησίαν. οὗτος ἐπιβουλεύων Δίωνι, πρῶτον μὲν ἐκκλησίας οὔσης ἀναστὰς, πολλὰ τοὺς Συρακουσίους ἐλοιδόρησεν, εἰ μὴ συνιᾶσιν ὡς ἐμπλήκτου

καὶ

Ac primum ad concionem ultro concurrentes designaverunt Heraclidem navarchum: at postquam superveniens Dion datam illi præfecturam conquestus est prioris sibi datæ esse ademptionem, (neque enim liberum sibi imperium manere si alius classi præesset) inviti Syracusani abrogaverunt rursus Heraclidi imperium. Inde accersivit illum Dion ad se domum, ac modice cum eo expostulavit, quod non recte neque ordine de gloria secum articulo momentum quærente ad perniciem exiguum, moveret dissidium. Tum advocata ipse concione, navarchum creavit Heraclidem: corporisque custodes induxit cives ut illi darent, sicut ipse habebat. Ille verbis Dionem & in speciem observans, gratiasque profitens ei agere, demissus comitabatur eum, & imperata exequebatur; occulte vero multitudinem & novatores labefaciens solicitansque, implicavit tumultibus Dionem, ac reddidit omnino difficultatibus perplexum. Nam sive Dionysium fide publica censeret ex arce dimittendum, erat in obtrectatione, quod parcere & eripere illum studeret: sive offendere vitans populum, in obsidione persisteret, alere videbatur, quo imperaret diutius atque in terrore teneret cives, bellum.

Erat Sosis quidam, homo improbitate & audacia apud Syracusanos clarus, cumulum arbitrans libertatis eatenus laxari licentiam linguæ. Hic dum Dioni parat insidias, primum in concione surgens multa probra ingessit Syracusanis, qui non intelligerent vecordi se

&

καὶ μεθυούσης ἀπηλλαγμένοι τυραννίδος, ἐγρηγορότα καὶ νήφοντα δεσπότην εἰλήφασιν· ἔπειτα φανερὸν τοῦ Δίωνος ἐπιδείξας ἐχθρὸν αὐτὸν, τότε μὲν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀπῆλθεν, τῇ δ' ὑστεραίᾳ γυμνὸς ὤφθη διὰ τῆς πόλεως θέων, ἀνάπλεως αἵματος τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον, ὡς δή τινας φεύγων διώκοντας. ἐμβαλὼν δὲ τοιοῦτος εἰς τὴν ἀγορὰν, ἔλεγεν ὑπὸ τῶν ξένων τοῦ Δίωνος ἐπιβεβουλεῦσθαι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπεδείκνυεν τετρωμένην· καὶ πολλοὺς εἶχε τοὺς συναγανακτοῦντας καὶ συνισταμένους κατὰ τοῦ Δίωνος, ὡς δεινὰ καὶ τυραννικὰ πράττοντος, εἰ φόνοις καὶ κινδύνοις τῶν πολιτῶν ἀφαιρεῖται τὴν παῤῥησίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ, καίπερ ἀκρίτου καὶ ταραχώδους ἐκκλησίας γινομένης, παρελθὼν ὁ Δίων ἀπελογεῖτο, καὶ τὸν Σῶσιν ἀπέφαινεν τῶν Διονυσίου δορυφόρων ἑνὸς ἀδελφὸν ὄντα, καὶ δι' ἐκείνου πεπεισμένον στασιάσαι καὶ συνταράξαι τὴν πόλιν, οὐδεμιᾶς Διονυσίῳ σωτηρίας οὔσης, πλὴν τῆς ἐκείνων ἀπιστίας καὶ διαφορᾶς πρὸς αὐτούς. ἅμα δ' οἱ μὲν ἰατροὶ τοῦ Σώσιδος τὸ τραῦμα καταμανθάνοντες, εὕρισκον ἐξ ἐπιπολῆς μᾶλλον ἢ καταφορᾶς γεγενημένον. αἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ ξίφους πληγαὶ, μάλιστα τὸ μέσον ὑπὸ βάθους πιέζουσιν· τὸ δὲ τοῦ Σώσιδος λεπτὸν ἦν διόλου, καὶ πολλὰς εἶχεν ἀρχὰς, ὡς εἰκὸς ὑπ' ἀλγηδόνος ἀνιέντος, εἶτα αὖθις ἐπάγοντος. ἧκον δέ τινες τῶν γνωρίμων, ξυρὸν κομίζοντες εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ διηγούμενοι βαδίζουσιν αὐτοῖς καθ' ὁδὸν ἀπαντῆσαι τὸν Σῶσιν ᾑμαγμένον, καὶ λέγοντα φεύγειν τοὺς Δίωνος ξένους, ὡς ἀρτίως ὑπ' ἐκείνων τετρωμένος· εὐθὺς οὖν διώκοντες, ἄνθρωπον

& vinolenta explicatos tyrannide, vigilantem & sobrium dominum accepisse. Inde quum ita se hostem ex professo declarasset Dioni, in præsenti ex foro digressus est: postridie currens per urbem conspectus est nudus, capite & facie cruore fœdatis, quasi aliquos profugeret consectantes. Tali specie in forum se conjiciens, ab externis militibus Dionis docuit insidias sibi structas, & caput suum saucium ostendit. Multi vicem ejus dolebant, & cooriebantur in Dionem, frementes eum rem indignam & tyrannicam agere, qui cædibus & periculis extorqueret civibus liberam vocem. Quanquam autem confusa erat & turbulenta concio, perrexit eo tamen Dion ad se purgandum, Sosimque demonstravit unius Dionysii satellitum esse fratrem, atque per eum impulsum ut solicitaret & concitaret civitatem: quod nulla nisi in ipsorum adversus se diffidentia & dissensione mutua Dionysio reliqua salus esset. Simul medici Sosidis vulnus inspicientes, in superficie offenderunt potius quam vi altius adactum: quippe inflicta gladio vulnera semper sunt in medio profundiora; at Sosidis erat undequaque exile vulnus, & multa habebat initia, quod per dolorem, ut est verisimile, remisisset plagam, mox iterum repetisset. Jam aderant quidam illius familiares. Hi novaculam in concionem attulerunt, exposueruntque in via ipsis Sosim sanguinolentum occurrisse, ac refugere se jactantem Dionis mercenarios milites, a quibus modo esset percussus. Igitur confestim insequutos se neminem

θρωπον μὲν οὐδένα λαβεῖν, ὑπὸ πέτραν δὲ κοίλην κείμενον ἰδεῖν ξυρὸν, ὅθεν ἐκεῖνος ὤφθη προσερχόμενος.

Ἦν μὲν οὖν ἤδη μοχθηρὰ τὰ περὶ τὸν Σῶσιν· προσγινομένων δὲ τούτοις τοῖς ἐλέγχοις οἰκετῶν, καταμαρτυρούντων ὡς ἔτι νυκτὸς ἐξέλθοι μόνος ἔχων τὸ ξυρὸν, οἵ τε κατηγοροῦντες τοῦ Δίωνος ὑπεχώρησαν, ὅ,τε δῆμος καταψηφισάμενος θάνατον τοῦ Σώσιδος, διηλλάσσετο τῷ Δίωνι. τοὺς δὲ μισθοφόρους οὐδὲν ἧττον ἐν ὑποψίαις εἶχον, καὶ μάλιστα τῶν πλείστων ἀγώνων πρὸς τὸν τύραννον ἤδη γιγνομένων κατὰ θάλατταν. ἐπεὶ δὲ Φίλιστος ἧκεν ἐξ Ἰαπυγίας, ἔχων πολλὰς τριήρεις, Διονυσίῳ βοηθήσων, καὶ τῶν ξένων ὄντων ὁπλιτῶν οὐδεμίαν ἔτι χρῆσιν ἐνόμιζον εἶναι πρὸς τὸν πόλεμον, ἀλλὰ κἀκείνους ἐφ' ἑαυτοῖς ἔσεσθαι ναυταῖς οὖσι, καὶ τὸ κράτος ἐκ τῶν νεῶν κτωμένοις. ἔτι δὲ μᾶλλον αὐτοὺς ἐπῆρεν εὐτυχία τις γενομένη κατὰ θάλασσαν, ἐν ᾗ νικήσαντες τὸν Φίλιστον, ὠμῶς καὶ βαρβαρικῶς αὐτῷ προσηνέχθησαν. Ἔφορος μὲν οὖν φησιν ὡς ἁλισκομένης τῆς νεὼς ἑαυτὸν ἀνέλοι· Τιμωνίδης δὲ πραττομέναις ἐξ ἀρχῆς ταῖς πράξεσι ταύταις μετὰ Δίωνος παραγενόμενος, καὶ γράφων πρὸς Σπεύσιππον τὸν φιλόσοφον, ἱστορεῖ ζῶντα ληφθῆναι τῆς τριήρους εἰς τὴν γῆν ἐκπεσούσης τὸν Φίλιστον. καὶ πρῶτον μὲν ἀποδύσαντας αὐτοῦ τὸν θώρακα τοὺς Συρακουσίους, καὶ γυμνὸν ἐπιδειξαμένους τὸ σῶμα, προπηλακίζειν, ὄντος ἤδη γέροντος· ἔπειτα τὴν κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, καὶ τοῖς παισὶ παραδοῦναι τὸ σῶμα, κελεύσαντας ἕλκειν διὰ τῆς Ἀχραδινῆς, καὶ καταβαλεῖν εἰς τὰς Λατομίας. ἔτι δὲ μᾶλλον ἐφυβρίζων ὁ Τίμαιος, ἐκ τοῦ σκέ-

λους

minem deprehendisse, sed repositam sub cavo saxo, unde pergentem illum viderant, animadvertisse novaculam.

Jam malo loco res erant Sosidis. Ut vero hisce indiciis accesserunt servi illius, testimonio eum prementes multa nocte novaculam tenentem egressum solum fuisse, abscesserunt accusatores Dionis. Populus Sosim rei capitalis damnavit, & Dioni est placatus: mercenarios milites nihilo tamen minus habuerunt suspectos, præsertim quod certamina pleraque adversus tyrannum jam mari fierent; maxime ubi cum magna classe Philistus ex Japygia suppetias Dionysio venit, & externorum illorum, qui pedites erant, nullus ultra ad bellum illud usus esse videbatur, immo vero illi quoque in sua fore tutela qui nautici essent & plus pollerent ex navibus. Multo etiam majores animos secunda quædam fortuna dedit eis ex pugna navali, qua victo Philisto immaniter & barbare cum eo egerunt. Ephorus quidem ait, dum navis ejus capitur, sibimet ipsum manus intulisse: Timonides vero, qui hisce rebus cum Dione interfuit ab initio, scribens ad Speusippum philosophum, tradit Philistum impacta in terram navi vivum in potestatem venisse: ac primum exuisse Syracusanos eum thorace, denudatoque illusisse jam seni, inde caput dempsisse, & corpus pueris tradidisse, ut per Achradinam traherent id, & præcipitarent in Latomias. Timæus augendæ contumeliæ causa addit, ex

claudo

λους φησὶ τοῦ χωλοῦ τὰ παιδάρια τὸ νεκρὸν ἐφαψάμενα τοῦ Φιλίστου, σύρειν διὰ τῆς πόλεως, χλευαζόμενον ὑπὸ τῶν Συρακουσίων, ὁρώντων τοῦ σκέλους ἑλκόμενον τὸν εἰπόντα, μὴ δεῖν ἐκ τυραννίδος φεύγειν Διονύσιον ἵππῳ ταχεῖ χρώμενον, ἀλλὰ τοῦ σκέλους ἑλκόμενον. καίτοι τοῦτο Φίλιστος ὡς ὑφ' ἑτέρου λεχθὲν, οὐχ ὑπ' αὐτοῦ πρὸς Διονύσιον ἐξήγγελκεν.

Ἀλλὰ Τίμαιος οὐκ ἄδικον λαβὼν πρόφασιν, τὴν ὑπὲρ τῆς τυραννίδος τοῦ Φιλίστου σπουδὴν καὶ πίστιν, ἐμπίπλαται τῶν κατ' αὐτοῦ βλασφημιῶν, ᾧ τοὺς μὲν ἀδικηθέντας τότε συγγνωστόν ἐστιν ἴσως ἄχρι τῆς εἰς ἀναίσθητον ὀργῆς χαλεποὺς γενέσθαι· τοὺς δ' ὕστερον συγγράφοντας τὰ πεπραγμένα, καὶ τῷ μὲν βίῳ μὴ λυπηθέντας αὐτοῦ, τῷ δὲ λόγῳ χρωμένους, ἡ δόξα παραιτεῖται μὴ μεθ' ὕβρεως μηδὲ μετὰ βωμολοχίας ὀνειδίζειν τὰς συμφοράς. ὧν οὐδὲν ἀπέχει καὶ τὸν ἄριστον ἀνδρῶν ἐκ τύχης μεταχεῖν. οὐ μὴν οὐδ' Ἔφορος ὑγιαίνει τὸν Φίλιστον ἐγκωμιάζων, ὃς καίπερ ὢν δεινότατος ἀδίκοις πράγμασιν καὶ πονηροῖς ἤθεσιν εὐσχήμονας αἰτίας περιβαλεῖν, καὶ λόγους ἔχοντας κόσμον ἐξευρεῖν, αὐτὸς αὑτὸν οὐ δύναται πάντα μηχανώμενος ἐξελέσθαι τῆς γραφῆς, ὡς οὐ φιλοτυραννότατος ἀνθρώπων γένοιτο, καὶ μάλιστα πάντων ἀεὶ ζηλώσας καὶ θαυμάσας τρυφὴν καὶ δύναμιν καὶ πλούτους καὶ γάμους τοὺς τῶν τυράννων. ἀλλὰ γὰρ Φιλίστου μὲν ὁ μήτε τὰς πράξεις ἐπαινῶν, μήτε τὰς τύχας ὀνειδίζων, ἐμμελέστατος.

Μετὰ δὲ τὴν Φιλίστου τελευτὴν Διονύσιος ἔπεμπε πρὸς Δίωνα, τὴν μὲν ἀκρόπολιν ἐκείνῳ παραδιδοὺς, καὶ τὰ ὅπλα καὶ τοὺς μισθοφόρους, καὶ πέντε μηνῶν

claudo pede pueros Philisti cadaver religatum per urbem rapuisse, irridentibus iis qui contemplabantur crure trahi ab Syracusanis eum, qui non debere dixerat ex tyrannide Dionysium citato fugere equo, sed crure raptum: quamvis Philistus id ut ab alio dictum, non ab se ad Dionysium vulgaverit.

Verum Timæus non injusta oblata occasione, Philisti nempe in tyrannidem studio & fide, maledictis animo suo satisfacit. Qua in re tunc læsis danda venia sit quod usque ad crudelitatem in exanime corpus proruperint exercendam: at ab inferioribus harum rerum scriptoribus, quos nunquam ille in vita offendit, & qui ex eloquentia ejus capiunt fructum, postulat existimatio ipsorum ne per contumeliam & procacitatem objiciant ei calamitates in quas etiam optimus quisque facile incidat ex fortuna. Nec vero satis sobrius Ephorus est qui Philistum celebrat. Qui licet optime calleat turpes res & improbos mores honestis exornare coloribus, atque ad id orationes invenire decoras: non valet illum tamen, quum omnem lapidem moveat, eo explicare crimine, quin omnium hominum studiosissimus fuerit tyrannorum, & præter omnes semper sequutus sit atque admiratus luxuriam, potentiam, opes, & nuptias tyrannorum. Sed enim qui Philisti neque facta laudet neque exprobret fortunas, hic veram rationem tenet historici.

Post Philisti necem misit ad Dionem Dionysius tradere se velle ei arcem, arma, & mercenarios milites cum integro horum in men-

νῶν ἐντελῆ τούτοις μισθόν· αὐτὸς δ' ἀξιῶν ὑπόσπονδος εἰς Ἰταλίαν ἀπελθεῖν, κἀκεῖ κατοικῶν καρποῦσθαι τῆς Συρακουσίας τὸν καλούμενον Γύατα, πολλὴν καὶ ἀγαθὴν χώραν, ἀνήκουσαν ἀπὸ θαλάττης εἰς τὴν μεσόγειον. οὐ προσδεξαμένου δὲ τοῦ Δίωνος, ἀλλὰ δεῖσθαι τῶν Συρακουσίων κελεύσαντος, οἱ μὲν Συρακούσιοι ζῶντα λήψεσθαι τὸν Διονύσιον ἐλπίσαντες, ἀπήλασαν τοὺς πρέσβεις· ἐκεῖνος δὲ τὴν μὲν ἄκραν Ἀπολλοκράτει τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων παρέδωκεν, αὐτὸς δὲ πνεῦμα τηρήσας ἐπίφορον, καὶ τὰ τιμιώτατα τῶν σωμάτων καὶ τῶν χρημάτων ἐνθέμενος εἰς τὰς ναῦς, λαθὼν τὸν ναύαρχον Ἡρακλείδην, ἐξέπλευσεν. ὁ δὲ κακῶς ἀκούων, καὶ θορυβούμενος ὑπὸ τῶν πολιτῶν, Ἵππωνά τινα τῶν δημαγωγῶν καθίησι προκαλεῖσθαι τὸν δῆμον ἐπὶ γῆς ἀναδασμὸν, ὡς ἐλευθερίας ἀρχὴν οὖσαν τὴν ἰσότητα, δουλείας δὲ, τὴν πενίαν τοῖς ἀκτήμοσιν. συνηγορῶν δὲ τούτῳ, καὶ τὸν Δίωνα καταστασιάζων ἐναντιούμενον, ἔπεισε τοὺς Συρακουσίους ταῦτα ψηφίσασθαι, καὶ τῶν ξένων τὸν μισθὸν ἀποστερεῖν, καὶ στρατηγοὺς ἑτέρους ἑλέσθαι τῆς ἐκείνου βαρύτητος ἀπαλλαγέντας. οἱ δ', ὥσπερ ἐκ μακρᾶς ἀῤῥωστίας τῆς τυραννίδος, εὐθὺς ἐπιχειροῦντες ἐξανίστασθαι, καὶ πράττειν τὰ τῶν αὐτονομουμένων παρὰ καιρὸν, ἐσφάλλοντο μὲν αὐτοὶ ταῖς πράξεσιν, ἐμίσουν δὲ τὸν Δίωνα βουλόμενον, ὥσπερ ἰατρὸν, ἐν ἀκριβεῖ καὶ σωφρονούσῃ διαίτῃ κατασχεῖν τὴν πόλιν.

Ἐκκλησιάζουσι δ' αὐτοῖς ἐπὶ νέαις ἀρχαῖς, θέρους μεσοῦντος, ἐξαίσιοι βρονταὶ καὶ διοσημεῖαι πονηραὶ συνέβαινον ἐφ' ἡμέρας δεκαπέντε συνεχῶς, ἀνι-

menses quinque ſtipendio: ſibi vero poſtulavit ut abire in Italiam fide publica, atque ibi habitare, & retinere liceret in agro Syracuſano fructum, latam & fructuoſam regionem quam Gyata vocant, a mari pertingentem ad mediterranea. Quas conditiones quum non acciperet Dion, ſed rejiceret eum ad Syracuſanos, ut eos oraret: Syracuſani, qui vivum Dionyſium ſe ſperabant capturos, rejecerunt legatos. Ita illa arce Apollocrati majori filio tradita ventum ſecundum captavit, capitibuſque & rebus chariſſimis in naves impoſitis navarchum fallens Heraclidem abnavigavit. Qui quum male audiret & tumultu civium premeretur, Hipponem quendam ſummiſit concionatorem, qui ageret ad populum de agri partitione: quod libertatis æqualitas caput eſſet, & ſervitutis paupertas inopibus. Huic patrocinans & apud plebem Dioni invidiam conflans repugnanti, ſuaſit populo Syracuſano ut eam rogationem ſciſceret, utque ſtipendio fraudaret externum militum, atque moroſitate excuſſa Dionis alios crearet prætores. Populus autem ex tyrannide quaſi longo morbo protinus conatus attollere ſe, & agere intempeſtive more liberorum populorum, cum ipſe evertit res ſuas, tum oderat Dionem: qui inſtar medici in exquiſita & frugali victus ratione continere intendebat civitatem.

Concionem ad novos ſubrogandos magiſtratus habentibus, media æſtate, enormia tonitrua & tetra prodigia oblata ſunt, quæ dies perpetuos quindecim averterunt

ἀνιστᾶσαι τὸν δῆμον, ἀπὸ δεισιδαιμονίας κωλυόμενον ἑτέρους ἀποδεῖξαι στρατηγούς. ἐπεὶ δὲ φυλάξαντες εὐδίαν σταθερὰν οἱ δημαγωγοὶ, συνετέλουν τὰς ἀρχαιρεσίας, βοῦς ἁμαξεὺς οὐκ ἀήθης οὐδ' ἄπειρος ὄχλων, ἄλλως δέ πως τότε πρὸς τὸν ἐλαύνοντα θυμωθεὶς, καὶ φυγὼν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ δρόμῳ πρὸς τὸ θέατρον ὥρμησεν· καὶ τὸν μὲν δῆμον εὐθὺς ἀνέστησεν καὶ διεσκέδασεν οὐδενὶ κόσμῳ φεύγοντα, τῆς δ' ἄλλης πόλεως ἐπέδραμε σκιρτῶν καὶ ταράττων ὅσον ὕστερον οἱ πολέμιοι κατέσχον. οὐ μὴν ἀλλὰ ταῦτα χαίρειν ἐάσαντες οἱ Συρακούσιοι, πέντε καὶ εἴκοσι στρατηγοὺς ἐχειροτόνησαν, ὧν εἷς ἦν Ἡρακλείδης· καὶ τοὺς ξένους ὑποπέμποντες κρύφα τοῦ Δίωνος ἀφίστασαν, καὶ μετεκάλουν πρὸς αὐτοὺς, ἐπαγγελλόμενοι καὶ τῆς πολιτείας ἰσομοιρίαν. οἱ δὲ ταῦτα μὲν οὐ προσεδέξαντο, τὸν δὲ Δίωνα πιστῶς καὶ προθύμως μετὰ τῶν ὅπλων ἀναλαβόντες καὶ συμφράξαντες, ὑπῆγον ἐκ τῆς πόλεως· ἀδικοῦντες μὲν οὐδένα, πολλὰ δὲ τοὺς ἐντυγχάνοντας εἰς ἀχαριστίαν καὶ μοχθηρίαν ὀνειδίζοντες. οἱ δὲ τῆς ὀλιγότητος αὐτῶν καὶ τοῦ μὴ προεπιχειρεῖν καταφρονήσαντες, καὶ γενόμενοι πολὺ πλείους ἐκείνων, ἐφώρμησαν, ὡς ῥᾳδίως ἐπικρατήσοντες ἐν τῇ πόλει, καὶ πάντας αὐτοὺς κατακλεύσοντες.

Ἐν τούτῳ δὲ γεγονὼς ἀνάγκης καὶ τύχης ὁ Δίων, ἢ μάχεσθαι τοῖς πολίταις, ἢ μετὰ τῶν ξένων ἀποθανεῖν, πολλὰ μὲν ἱκέτευσεν, ὀρέγων τὰς χεῖρας τοῖς Συρακουσίοις, καὶ τὴν ἀκρόπολιν περίπλεων πολεμίων οὖσαν ὑπερφαινομένων τὰ τείχη, καὶ τὰ γινόμενα καθορώντων ἐπιδεικνύμενος· ὡς δ' ἦν ἀπαραίτητος·

populum, & religione prohibuerunt alios prætores creare. Quum inde observata stabili serenitate peragerent concionatores comitia, bos quidam plaustrarius non insolens neque insuetus multitudinis, sed forte tunc in rectorem irritatus, jugum reliquit, concitatoque cursu contendit ad theatrum, populumque illico excitavit, atque effuse fugientem disjecit: inde in aliam civitatis partem, quantam post occupaverunt hostes, petulcus & evertens in quæ incidebat, incurrit. At nulla tamen horum habita Syracusani ratione, viginti quinque prætores creaverunt, in quibus fuit Heraclides. Mercenarios clam per internuntios ad deficiendum a Dione sollicitaverunt, atque ad se conati sunt trahere, promissa eis civitate. Quibus illi rejectis fideliter & alacriter Dionem in medio cum armis suis accipientes stipantesque, eduxerunt urbe. Neque violaverunt quenquam, sed ingratitudinem improbitatemque sæpius objectarunt obviis. Illi paucitatem eorum, & quod non fuissent adorti se priores, contemnentes, & quod multo ipsi essent quam hi plures, irruerunt in eos, facile rati intra mœnia se oppressuros eos, atque omnes contrucidaturos.

Eo necessitatis & fortunæ Dion deductus, ut aut dimicandum ei cum civibus, aut cum mercenariis esset occumbendum: multum obtestatus est Syracusanos, manus ad eos tendens, arcemque refertam monstrans hostibus: qui ex edito supra muros contemplabantur quæ gererentur. Ubi vero multitudinis

ρητος ἡ τῶν πολλῶν φορὰ, καὶ κατεῖχεν ὥσπερ ἐν πελάγει, τὸ τῶν δημαγωγῶν πνεῦμα τὴν πόλιν, ἐμβολῆς μὲν ἀποσχέσθαι τοῖς ξένοις προσέταξεν· ὅσον δ' ἐπιδραμόντων μετὰ βοῆς καὶ τοῖς ὅπλοις τιναξαμένων, οὐδεὶς ἔμεινε τῶν Συρακουσίων, ἀλλ' ᾤχοντο φεύγοντες ἀνὰ τὰς ἀγυιὰς οὐδενὸς ἐπιδιώκοντος. εὐθὺς γὰρ ἐπέστρεψεν ὁ Δίων τοὺς ξένους, καὶ προῆγεν εἰς Λεοντίνους. οἱ δ' ἄρχοντες τῶν Συρακουσίων, καταγέλαστοι γεγονότες ὑπὸ τῶν γυναικῶν, καὶ τὴν αἰσχύνην ἀναλαβεῖν ζητοῦντες, αὖθις ὁπλίσαντες τοὺς πολίτας, ἐδίωκον τὸν Δίωνα. καὶ κατέλαβον μὲν ἐπὶ διαβάσει τινὸς ποταμοῦ, καὶ προσίππευσαν ἀψιμαχοῦντες· ὡς δ' ἑώρων οὐκ ἔτι πράως οὐδὲ πατρικῶς ὑπομένοντα τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν, ἀλλὰ θυμῷ τοὺς ξένους ἐπιστρέφοντα καὶ παραταττόμενον, αἰσχίονα φυγὴν τῆς προτέρας φυγόντες ὑπεχώρησαν εἰς τὴν πόλιν, οὐ πολλῶν ἀποθανόντων.

Δίωνα δὲ Λεοντῖνοι λαμπραῖς ἐδέχοντο τιμαῖς, καὶ τοὺς ξένους ἀπελάμβανον μισθοῖς καὶ πολιτείαις. πρὸς δὲ τοὺς Συρακουσίους ἐπρέσβευον, ἀξιοῦντες τὰ δίκαια τοῖς ξένοις ποιεῖν. οἱ δὲ πρέσβεις ἔπεμψαν κατηγορήσοντας Δίωνος. τῶν δὲ συμμάχων ἁπάντων εἰς Λεοντίνους ἀθροισθέντων, καὶ γενομένων λόγων ἐν αὐτοῖς, ἔδοξαν ἀδικεῖν οἱ Συρακούσιοι· τοῖς δὲ κριθεῖσιν ὑπὸ τῶν συμμάχων οὐκ ἐνέμενον, τρυφῶντες ἤδη καὶ μεγαλοφρονοῦντες ἐπὶ τῷ μηδενὸς ἀκούειν, ἀλλὰ χρῆσθαι δουλεύουσιν καὶ φοβουμένοις τὸν δῆμον στρατηγοῖς.

Ἐκ τούτου καταπλέουσιν εἰς τὴν πόλιν παρὰ Διονυσίου τριήρεις, Νύψιον ἄγουσαι τὸν Νεαπολίτην, σῖτον καὶ χρήματα κομίζοντα τοῖς πολιορκουμένοις. γενο-

tudinis impetus nulla re valuit leniri, ſed tenuit, ſicut in pelago, concionatorum ventus civitatem: impreſſione imperavit mercenariis ut abſtinerent. At ubi hi tantum cum clamore incurrerunt, armiſque concrepuerunt, nemo Syracuſanorum conſtitit, ſed per vias ruerunt inſequente nemine in fugam. Siquidem revocavit actutum Dion mercenarios, movitque in Leontinos. Syracuſanorum vero prætores fœminis facti ridiculi, quo maculam illam eluerent, armatis denuo civibus inſequuti ſunt Dionem, eumque in fluminis cujuſdam tranſmiſſu occupaverunt, & advecti ſunt pugnam laceſſentes. Verum ut conſpexerunt non jam placide eum neque paterna lenitate inſolentiam ſuam ferentem, verum infeſtum mercenarios in ſe vertentem, aciemque inſtruentem: turpius quam ante tergis datis in urbem ſe non multis deſideratis recepere.

Dionem Leontini eximiis exceperunt honoribus, mercenarioſque ſtipendiis & civitate donavere. Ad hæc ad Syracuſanos miſerunt legatos, poſtulatum ut ſatisfacerent mercenariis. At illi certos legaverunt ad accuſandum Dionem. Conventu Leontinis habito omnium ſociorum, ac re apud eos diſceptata, Syracuſani viſi ſunt in culpa eſſe: cæterum judicato ab ſociis non ſteterunt, inſolentes jam & feroces ex eo quod nemini eſſent dicto audientes, ſed ancillantibus uterentur & populum formidantibus prætoribus.

Hinc invectæ ſunt in urbem miſſæ ab Dionyſio naves, cum Nypſio Neapolitano, qui annonam & ſtipendium ſupportabat obſeſſis. Com-

γινομένης δὲ ναυμαχίας, ἐνίκων μὲν οἱ Συρακούσιοι, καὶ τέσσαρας τῶν τυραννικῶν νεῶν ἔλαβον· ὑβρίσαντες δὲ τῇ νίκῃ, καὶ δι' ἀναρχίαν τὸ χαίρειν εἰς πότους καὶ συνουσίας μανικὰς τρέψαντες, οὕτω τῶν χρησίμων ἠμέλησαν, ὥστε τὴν ἀκρόπολιν ἔχειν δοκοῦντες ἤδη, καὶ τὴν πόλιν προσαπέβαλον. ὁ γὰρ Νύψιος ὁρῶν οὐδὲν ὑγιαῖνον ἐν τῇ πόλει μέρος, ἀλλὰ τὸν μὲν ὄχλον αὐλήμασι καὶ μέθαις εἰς νύκτα βαθεῖαν ἀφ' ἡμέρας κατεχόμενον, τοὺς δὲ στρατηγοὺς ἐπιτερπομένους τε τούτῳ τῷ πανηγυρισμῷ, καὶ προσάγειν ἀνάγκην μεθύουσιν ἀνθρώποις ὀκνοῦντας, ἄριστα τῷ καιρῷ χρησάμενος, ἐπεχείρησε τῷ τειχίσματι· καὶ κρατήσας καὶ διαθρύψας, ἀφῆκε τοὺς βαρβάρους, κελεύσας χρῆσθαι τοῖς προστυγχάνουσιν ὡς βούλονται καὶ δύνανται. ταχέως μὲν οὖν οἱ Συρακούσιοι τὸ κακὸν ᾔσθοντο, βραδέως δὲ καὶ χαλεπῶς συνεβοήθουν ἐκπεπληγμένοι. πόρθησις γὰρ ἦν τὰ γινόμενα τῆς πόλεως, τῶν μὲν ἀνδρῶν φονευομένων, τῶν δὲ τειχῶν κατασκαπτομένων, γυναικῶν δὲ καὶ παίδων ἀγομένων εἰς τὴν ἀκρόπολιν μετ' οἰμωγῆς· ἀπεγνωκότων δὲ τὰ πράγματα τῶν στρατηγῶν, καὶ χρῆσθαι μὴ δυναμένων τοῖς πολίταις πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀναπεφυρμένους καὶ συμμεμιγμένους αὐτοῖς πανταχόθεν.

Οὕτω δὲ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐχόντων, καὶ τοῦ κινδύνου πρὸς τὴν Ἀχραδινὴν πλησιάζοντος, εἰς ὃν μόνον ἦν καὶ λοιπὸν ἀπερείσασθαι τὴν ἐλπίδα, πάντες μὲν ἐφρόνουν, ἔλεγε δὲ οὐδείς, αἰσχυνόμενοι τὴν ἀχαριστίαν καὶ τὴν ἀβουλίαν τὴν πρὸς Δίωνα. πλήν γε δὴ τῆς ἀνάγκης ἐκβιαζομένης, παρὰ τῶν συμμάχων καὶ τῶν ἱππέων γίνεται φωνή, καλεῖν Δίωνα, καὶ μεταπέμπεσθαι τοὺς Πελοπον-

Commisso prœlio navali, victoria penes Syracusanos fuit, ceperuntque quatuor de tyrannicis navibus. Illi victoria utentes insolenter, & ex licentia lætitiam in pocula & insana convivia vertentes, adeo fuerunt rerum suarum incuriosi, ut quum arcem jam in potestate sua ducerent esse, amiserint insuper urbem. Nypsius enim nullam videns sanam urbis partem, sed tibiarum cantu poculisque noctem die continuantes, atque intempestivis hisce conviviis prætores applaudentes, dubitantesque vim adhibere vino gravatis hominibus: optime usus tempore, objectum murum est adortus. Quo expugnato & diruto immisit barbaros in urbem, præcepitque agerent cum obviis sicut possent & vellent. Senserunt protinus Syracusani malum, sed cunctanter perculsi & ignaviter succurrerunt. Vastatio enim illa erat civitatis: quum cæderentur viri, muri proruerentur, mulieres & pueri cum ejulatu in arcem raperentur, prætores haberent res pro deploratis: qui uti civibus contra hostes ubique cum iis confusos & commistos non valebant.

Quum in hoc statu res urbanæ essent, & pervenisset ad Achradinam periculum; in quo uno spem reponere reliquam liceret, omnes quidem intelligebant, sed proponebat, ingratitudinis rubore & temeritatis in Dionem admissæ, nemo. Verum necessitate tandem exprimente, vocem miserunt socii & equites, ut vocaretur Dion, & Peloponnesii

λοποννησίους ἐκ Λεοντίνων. ὡς δὲ πρῶτον ἠκούσθη καὶ ἀπετολμήθη τοῦτο, κραυγὴ καὶ χαρὰ καὶ δάκρυα τοὺς Συρακουσίους κατεῖχεν, εὐχομένους ἐπιφανῆναι τὸν ἄνδρα, καὶ ποθοῦντας τὴν ὄψιν αὐτοῦ, καὶ μεμνημένους τῆς παρὰ τὰ δεινὰ ῥώμης καὶ προθυμίας· ὡς οὐ μόνον αὐτὸς ἦν ἀνέκπληκτος, ἀλλὰ κἀκείνους παρεῖχε θαῤῥοῦντας, καὶ ἀδεῶς τοῖς πολεμίοις συμφερομένους. εὐθὺς οὖν ἐκπέμπουσι πρὸς αὐτὸν ἀπὸ μὲν τῶν συμμάχων, Ἀρχωνίδην καὶ Τελεσίδην, ἀπὸ δὲ τῶν ἱππέων, πέντε τοὺς περὶ Ἑλλάνικον. οὗτοι διελάσαντες τὴν ὁδὸν ἵπποις ἀπὸ ῥυτῆρος, ἧκον εἰς Λεοντίνους τῆς ἡμέρας ἤδη καταφερομένης. ἀποπηδήσαντες δὲ τῶν ἵππων, καὶ τῷ Δίωνι πρώτῳ προσπεσόντες δεδακρυμένοι, τὰς συμφορὰς τῶν Συρακουσίων ἔφραζον. ἤδη δὲ καὶ τῶν Λεοντίνων τινὲς ἀπήντων, καὶ τῶν Πελοποννησίων ἠθροίζοντο πρὸς τὸν Δίωνα πολλοὶ, τῇ σπουδῇ καὶ τῇ δεήσει τῶν ἀνδρῶν ὑπονοοῦντες εἶναί τι καινότερον. εὐθὺς οὖν ἡγεῖτο πρὸς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῖς, καὶ συνδραμόντων προθύμως, οἱ περὶ τὸν Ἀρχωνίδην καὶ τὸν Ἑλλάνικον εἰσελθόντες ἐξήγγειλάν τε βραχέως τὸ μέγεθος τῶν κακῶν, καὶ παρεκάλουν τοὺς ξένους ἐπαμῦναι τοῖς Συρακουσίοις, τὸ μνησικακεῖν ἀφέντας, ὡς μείζονα δίκην δεδωκότων αὐτῶν, ἢ λαβεῖν ἂν οἱ κακῶς πεπονθότες ἠξίωσαν.

Παυσαμένων δὲ τούτων, σιγὴ μὲν εἶχεν πολλὴ τὸ θέατρον· ἀναστάντος δὲ τοῦ Δίωνος, καὶ λέγειν ἀρξαμένου, πολλὰ τῶν δακρύων ἐμπίπτοντα τὴν φωνὴν ἐπεῖχεν· οἱ δὲ ξένοι παρεκάλουν θαῤῥεῖν, καὶ συνήχθοντο. μικρὸν οὖν ἀναλαβὼν ἐκ τοῦ πάθους ἑαυτὸν ὁ Δίων, Ἄνδρες, ἔφη, Πελοποννήσιοι καὶ σύμμαχοι,

nesii ex Leontinis accirentur. Quod ut primum est auditum, quum id proferre aliqui sustinuissent: clamor, gratulatio & lacrymæ Syracusanos occupaverunt, votum facientes ut appareret ille, & desiderantes conspectum ejus, memoresque ejus in periculis virtutis & alacritatis; non ipsum modo esse solere imperterritum, verum sibi quoque animum addere & fiduciam cum hostibus confligendi. Legant igitur extemplo ad eum ex sociis Archonidem & Telesidem, ex equitibus quinque cum Hellanico. Hi via effusis habenis percursa, in Leontinos præcipiti jam in vesperum die pervenere. Desilientes ex equis, atque ad Dionis pedes se primum lacrymabundi abjicientes, cladem exposuerunt ei Syracusanorum. Jam etiam Leontini aliqui accurrebant, & Peloponnesii ad Dionem frequentes conveniebant, ex festinatione & precibus legatorum aliquid esse novi conjicientes. Igitur duxit eos confestim ad concionem, omnibusque cito concurrentibus ingressi Archonides & Hellanicus cum suis, succincte magnitudinem cladis explicuerunt, oraveruntque mercenarios milites ut Syracusanis opem ferrent, injuriarum acceptarum memoria deposita: quod majores pœnas luissent quam ipsi repetere læsi voluissent.

Ubi hi dicendi finem fecere, totum theatrum erat silentio defixum. Surgenti Dioni & dicere exorso vis oborta lacrymarum inclusit vocem. At mercenarii, quamvis illius dolore premerentur, confirmaverunt eum. Ut igitur paululum se ex animi dolore Dion collegit, Vos ego, inquit, Peloponnesii & socii,

μαχοι, βουλευσομένους ὑμᾶς ἐνταῦθα περὶ ὑμῶν αὐτῶν συνήγαγον. ἐμοὶ δὲ περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι καλῶς οὐκ ἔχει, Συρακουσῶν ἀπολλυμένων· ἀλλ᾽ εἰ σῶσαι μὴ δυναίμην, ἄπειμι τῷ πυρὶ καὶ τῷ πτώματι τῆς πατρίδος ἐνταφησόμενος. ὑμεῖς δὲ βουλόμενοι μὲν ἔτι καὶ νῦν βοηθεῖν τοῖς ἀβουλοτάτοις ἡμῖν καὶ δυστυχεστάτοις, ὑμέτερον ἔργον οὖσαν ὀρθοῦτε τὴν Συρακουσίων πόλιν· εἰ δὲ μεμφόμενοι Συρακουσίοις ὑπερόψεσθε, τῆς γε πρότερον ἀρετῆς καὶ προθυμίας περὶ ἐμὲ χάριν ἀξίαν κομίζοισθε παρὰ τῶν Θεῶν· μεμνημένοι Δίωνος, ὡς οὔθ᾽ ὑμᾶς ἀδικουμένους πρότερον, οὔθ᾽ ὕστερον τοὺς πολίτας δυστυχοῦντας ἐγκαταλιπόντος. ἔτι δ᾽ αὐτοῦ λέγοντος, οἱ μὲν ξένοι μετὰ κραυγῆς ἀνεπήδησαν, ἄγειν καὶ βοηθεῖν μετὰ τάχους κελεύοντες· οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Συρακουσίων περιβαλόντες ἠσπάσαντο, πολλὰ μὲν ἐκείνῳ, πολλὰ δὲ τοῖς ξένοις ἀγαθὰ παρὰ τῶν Θεῶν εὐχόμενοι. καταστάντος δὲ τοῦ θορύβου παρήγγειλεν ὁ Δίων εὐθὺς ἀπιόντας παρασκευάζεσθαι, καὶ δειπνήσαντας ἥκειν μετὰ τῶν ὅπλων εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐγνωκὼς διὰ νυκτὸς βοηθεῖν.

Ἐν δὲ ταῖς Συρακούσαις τῶν Διονυσίου στρατηγῶν, ἄχρι μὲν ἦν ἡμέρα, πολλὰ κακὰ τὴν πόλιν ἐργασαμένων, γενομένης δὲ νυκτὸς ἀναχωρησάντων εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καί τινας ἐξ ἑαυτῶν ὀλίγους ἀποβαλόντων, ἀναθαρρήσαντες οἱ δημαγωγοὶ τῶν Συρακουσίων, καὶ τοὺς πολεμίους ἐλπίσαντες ἀτρεμήσειν ἐπὶ τοῖς διαπεπραγμένοις, παρεκάλουν τοὺς πολίτας αὖθις, ἐᾶν Δίωνα· κἂν προσίῃ μετὰ τῶν ξένων, μὴ δέχεσθαι, μηδὲ παραχωρεῖν τῆς ἀρετῆς ἐκείνοις, ὡς κρείττοσιν, ἀλλὰ σώζειν τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοὺς δι᾽

cii, huc ad deliberandum de vobis ipsis convocavi. Me quidem consulere de memet ipso non decet pereuntibus Syracusanis. Sed si servare eos nequeam, abibo ut in patriæ rogo & ruina sepeliar. Vos si etiam nunc inconsultissimis nobis & miserrimis statuistis subvenire, opus vestrum urbem Syracusanam erigite. Si vero Syracusanis infesti negligitis eos, Deos certe precor ut pristinæ virtuti & studio erga me vestro dignam referant gratiam, Dionis memoriam retinentibus, quod neque vos pridem violatos, nec modo afflictos reliquerit cives. Nondum finierat orationem, quum mercenarii sublato clamore exilierunt, hortantes duceret se illico, & suppetias ferret. Quos Syracusanorum legati complexi & osculati sunt, multa illi, multa externo militi a Diis fausta precantes. Sedato tumultu, edixit Dion ut abirent statim, instruerent se, ac cœnati illum ipsum in locum cum armis adessent, in animo habens nocte cum auxilio venire.

At Syracusis quum milites Dionysii dum dies duraret magna calamitate affecissent urbem, ac sub tenebras paucis de suis desideratis in arcem se recepissent, Syracusanorum concionatores recepto animo, sperantes perpetratis hostes acquieturos, cives ex integro incitaverunt ut omitterent Dionem. Quod si cum mercenariis accederet, ne reciperent eum, neque illis virtute ut præstantioribus concederent, verum urbem libertatemque tuerentur per

δι' ἑαυτῶν. πάλιν οὖν ἐπέμποντο πρὸς τὸν Δίωνα, παρὰ μὲν τῶν στρατηγῶν ἀποτρέποντες, παρὰ δὲ τῶν ἱππέων καὶ τῶν γνωρίμων πολιτῶν ἐπισπεύδοντες τὴν πορείαν. καὶ διὰ τοῦτο βραδέως ἅμα καὶ κατὰ σχολὴν πορευόμενος προσῄει. τῆς δὲ νυκτὸς προελθούσης, οἱ μὲν μισοῦντες τὸν Δίωνα κατεῖχον τὰς πύλας, ὡς ἀποκλείσοντες αὐτόν· ὁ δὲ Νύψιος ἐκ τῆς ἄκρας αὖθις πολλῷ προθυμοτέρους γεγονότας καὶ πλείονας ἐφιεὶς τοὺς μισθοφόρους, τὸ μὲν προτείχισμα πᾶν εὐθὺς κατέσκαπτε, τὴν δὲ πόλιν κατέτρεχεν καὶ διήρπαζεν. ἦν δὲ φόνος μὲν οὐκ ἔτι μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν καὶ παίδων, ἁρπαγαὶ δ' ὀλίγαι, φθόρος δὲ πάντων πολύς. ἀπεγνωκότος γὰρ ἤδη τὰ πράγματα τοῦ Διονυσίου, καὶ τοὺς Συρακουσίους δεινῶς μεμισηκότος, ὥσπερ ἐνταφιάσαι τὴν τυραννίδα τῇ πόλει πίπτουσαν ἐβούλετο. καὶ τοῦ Δίωνος προκαταλαμβάνοντες τὴν βοήθειαν, ἐπὶ τὸν ὀξύτατον διὰ πυρὸς πάντων ὄλεθρον καὶ ἀφανισμὸν ἐχώρησαν, τὰ μὲν ἐγγὺς ἀπὸ χειρῶν δασὶ καὶ λαμπάσιν ὑποπιμπράντες, εἰς δὲ τὰ πρόσω διαπείροντες ἀπὸ τόξων πυρβόλους. φευγόντων δὲ τῶν Συρακουσίων, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐφονεύοντο καταλαμβανόμενοι· τὸ δὲ εἰς τὰς οἰκίας καταδυόμενον, αὖθις ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐξέπιπτε, πολλῶν ἤδη φλεγομένων καὶ καταφερομένων ἐπὶ τοὺς διαθέοντας.

Τοῦτο τὸ πάθος μάλιστα τὴν πόλιν ἀνέῳξε Δίωνι, πάντων συμφωνησάντων. ἔτυχε μὲν γὰρ οὐκ ἔτι σπουδῇ πορευόμενος, ὡς ἤκουσεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν κατακεκλεῖσθαι τοὺς πολεμίους. προϊούσης δὲ τῆς ἡμέρας, πρῶτον ἱππεῖς ἀπήντησαν αὐτῷ, τὴν δευτέραν κατάληψιν ἀπαγγέλλοντες· ἔπειτα καὶ τῶν ὑπεναντιου-

per se ipsi. Mittuntur igitur legati denuo ad Dionem a prætoribus ad deterrendum eum ne veniat, ab equitibus & nobilibus civibus, ut maturet iter. Qua de causa lente simul & segniter progrediebatur. Nocte adulta æmuli Dionis portas occupant ad eum excludendum. Nypsius vero iterum mercenariis militibus ex arce multo jam erectioribus & pluribus immissis, loricam muri protinus omnem disturbat, urbemque evastat & diripit. Cædes fit non virorum jam tantum sed mulierum quoque & puerorum: prædatio non multa, sed exitium omnium ingens. Nam deploratis rebus quum Syracusanos prosequeretur Dionysius atroci odio, ruentem tyrannidem intendit in ruinis urbis funerare. Milites autem auxilia anticipantes Dionis, ad perniciosissimam omnium per ignem perniciem & excidium accingunt se. In propinqua tædas & faces manibus ingerunt, in remota, tela ignita arcubus mittunt. Syracusani in fugam consternati, qui deprehenduntur in viis, cæduntur: qui in tecta abdunt se, expelluntur rursus ab igne, multis jam conflagrantibus ædificiis atque in discurrentes prolabentibus.

Hæc ærumna potissimum urbem omnium consensu patefecit Dioni. Siquidem non ultra incitato gradu pergebat, postquam conclusos in arcem hostes accepit. Die vero progrediente occurrerunt primi ei equites iterum captam urbem annuntiantes. Mox ex inimicis

ναυλισμένων ἔνιοι παρῆσαν, ἐπείγεσθαι δεόμενοι. συντείνοντος δὲ τοῦ κακοῦ μᾶλλον, Ἡρακλείδης τὸν ἀδελφὸν ἐξέπεμψεν, εἶτα Θεοδότην τὸν θεῖον, ἱκετεύων ἀρήγειν, ὡς μηδενὸς ἀντέχοντος τοῖς πολεμίοις, αὐτοῦ δὲ τετρωμένου, τῆς δὲ πόλεως μικρὸν ἀπεχούσης ἀνατετράφθαι καὶ καταπεπρῆσθαι. τούτων ἀγγελμάτων τῷ Δίωνι προσπεσόντων, ἔτι μὲν ἑξήκοντα σταδίους τῶν πυλῶν ἀπεῖχεν· φράσας δὲ τὸν κίνδυνον τοῖς ξένοις καὶ παρακελευσάμενος, οὐκ ἔτι βάδην ἦγεν ἀλλὰ δρόμῳ τὸ στράτευμα πρὸς τὴν πόλιν, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἀντιαζόντων, καὶ δεομένων ἐπείγεσθαι. χρησάμενος δὲ θαυμαστῷ τάχει καὶ προθυμίᾳ τῶν ξένων, εἰσέβαλε διὰ τῶν πυλῶν εἰς τὴν Ἑκατόμπεδον λεγομένην· καὶ τοὺς μὲν ἐλαφροὺς εὐθὺς ἀφῆκεν ἐλθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ὡς ἰδοῦσι θαρσῆσαι τοῖς Συρακουσίοις ἐγγένοιτο· τοὺς δ' ὁπλίτας αὐτὸς συνέταττε, καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ἐπιρρέοντας καὶ συνισταμένους, ὀρθίους λόχους ποιῶν, καὶ διαιρῶν τὰς ἡγεμονίας, ὅπως ὁμοῦ πολλαχόθεν ἅμα προσφέροιτο φοβερώτερον.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα παρασκευασάμενος, καὶ τοῖς Θεοῖς προσευξάμενος, ὤφθη διὰ τῆς πόλεως ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους, κραυγὴ καὶ χαρὰ καὶ πολὺς ἀλαλαγμὸς εὐχαῖς ὁμοῦ καὶ παρακλήσεσιν μεμιγμένος ἐγίνετο παρὰ τῶν Συρακουσίων· τὸν μὲν Δίωνα, σωτῆρα καὶ Θεὸν ἀποκαλούντων, τοὺς δὲ ξένους, ἀδελφοὺς καὶ πολίτας. οὐδεὶς δὲ φίλαυτος ἦν καὶ φιλόψυχος παρὰ τὸν τότε καιρὸν, ὃς οὐ μᾶλλον ὑπὲρ μόνου Δίωνος ἢ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀγωνιῶν ἐφαίνετο, πρώτου πρὸς τὸν κίνδυνον πορευομένου δι' αἵματος καὶ πυρὸς καὶ νεκρῶν πολ-

micis nonnulli adfuerunt, ut maturaret orantes. Gliscente vehementius malo, misit Heraclides fratrem suum, inde patruum Theodotem, obsecratum ut ferret opem, neminem significans hostibus resistere, se vulneratum, urbem tantum non excisam & incendio haustam. His nuntiis sibi incussis aberat Dion adhuc a portis sexaginta stadia, demonstratoque periculo, mercenarios cohortatus, non jam sedato gradu, sed cursu rapuit ad urbem exercitum, alii atque aliis subinde occurrentibus, & ut adderent gradum rogantibus. Usus mirifica mercenariorum velocitate & promptitudine, per portam in Hecatompedon, quam vocant, ingressus est. Levem armaturam immisit confestim in hostes, quo spectantibus ipsos Syracusanis animos facerent. Interea gravem armaturam affluentesque cives & sibi aggregatos instruxit in aciem, profundos manipulos produxit, & diversos præfecit duces, quo simul multis locis incurreret terribilior.

Quibus perfectis ubi precatum Deos & per urbem conspexerunt ducentem in hostes, clamor, gratulatio & fremitus cum votis simul & adhortationibus confusus a Syracusanis editus est, Dionem servatorem & Deum appellantibus; mercenarios, fratres & cives. Nemo sese illo articulo adeo respiciebat, aut vitæ cupidus erat, qui non impensius de uno Dione quam de aliis omnibus anxius videretur: quum primus ad discrimen per sanguinem, per flammam, per cadaverum

πολλῶν κειμένων ἐν ταῖς πλατείαις. ἦν μὲν οὖν καὶ τὰ παρὰ τῶν πολεμίων φοβερὰ, παντάπασιν ἀπηγριωμένων, καὶ παρατεταγμένων παρὰ τὸ τείχισμα χαλεπὴν ἔχον καὶ δυσεκβίαστον τὴν πρόσοδον. ὁ δ' ἐκ τοῦ πυρὸς κίνδυνος ἐτάραττε μᾶλλον τοὺς ξένους, καὶ δύσεργον ἐποίει τὴν πορείαν. κύκλῳ γὰρ ἀπὸ τῆς φλογὸς περιελάμποντο, τὰς οἰκίας περινεμομένης· καὶ διὰ πυρὸς ἐπιβαίνοντες ἐρειπίοις, καὶ καταφερομένοις ἀπορρήγμασι μεγάλοις ἐπιτρέχοντες ἐπισφαλῶς, καὶ πολὺν ὁμοῦ καπνῷ διαπορευόμενοι κονιορτὸν, ἐπειρῶντο συνέχειν καὶ μὴ διασπᾶν τὴν τάξιν. ὡς δὲ προσέμιξαν τοῖς πολεμίοις, ἐν χερσὶ μὲν ὀλίγων πρὸς ὀλίγους ἐγίνετο μάχη, διὰ τὴν στενότητα καὶ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ τόπου· κραυγῇ δὲ καὶ προθυμίᾳ τῶν Συρακουσίων ἐπιρρωσάντων ἐβιάσθησαν οἱ περὶ τὸν Νύψιον. καὶ τὸ μὲν πλεῖστον αὐτῶν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐγγὺς οὖσαν ἀναφυγὸν ἐσώζετο· τοὺς δ' ἐναπολειφθέντας ἔξω καὶ διασπαρέντας ᾕρουν οἱ ξένοι διώκοντες. ἀπόλαυσιν δὲ τῆς νίκης ἐν τῷ παραυτίκα, καὶ χαρὰν καὶ περιβολὰς ἔργῳ τηλικούτῳ πρεπούσας οὐ παρέσχεν ὁ καιρὸς, ἐπὶ τὰς οἰκίας τρεπομένων τῶν Συρακουσίων, καὶ τὸ πῦρ μόλις ἐν τῇ νυκτὶ κατασβεσάντων.

Ἡμέρα δ' ὡς ἦν, τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ὑπέμεινε δημαγωγῶν, ἀλλὰ καταγνόντες αὐτῶν ἔφυγον. Ἡρακλείδης δὲ καὶ Θεοδότης, αὐτοὶ κομίσαντες ἑαυτοὺς τῷ Δίωνι παρέδωκαν· ἀδικεῖν ὁμολογοῦντες, καὶ δεόμενοι βελτίονος ἐκείνου τυχεῖν ἢ γεγόνασιν αὐτοὶ περὶ ἐκεῖνον· πρέπειν δὲ Δίωνι, τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀρετὴν ἀσύγκριτον ἔχοντι, καὶ πρὸς ὀργὴν κρείττονι φα-

νῆναι

verum acervos in viis jacentium pergeret. Erant vero etiam ab hostibus omnia horrenda, efferatis penitus & in acie stantibus apud murum, quo difficilis erat & arduus aditus. Jam periculum ab incendio mercenarios vehementius terrebat, ac salebrosum faciebat progressum. Quippe flamma ædificia depascente undique erant cincti: ignitisque ingredientes ruderibus, & per stragem magnam tectorum parietumque ingenti cum discrimine currentes, densumque & cum fumo conjunctum penetrantes pulverem, enitebantur retinere neque dissipare ordines. Ut ad hostem ventum est, propter loci angustias & iniquitatem pauci cum paucis manus conseruere. Cæterum clamore & alacritate excitantibus pugnantes Syracusanis, pulsus est Nypsius, ac plerique milites ejus in propinquam refugientes arcem evaserunt, relictos foris & palantes mercenarii insequuti occiderunt. Fructum autem in præsentia victoriæ, gratulationemque & complexus tali facto convenientes non permisit tempus capere; convertentibus se ad ædificia Syracusanis, atque ignem ægre per totam noctem extinguentibus.

Ubi diluxit, nemo concionatorum remansit in urbe, sed damnantes semet ipsi fugæ consuluerunt. Heraclides autem & Theodotes ultro dediderunt sese Dioni, culpam fatentes, orantesque eum ut benigniorem in ipsos præberet se quam in se fuissent ipsi. Decere Dionem virtute omni alia præditum incomparabili, iræ quoque impe-

rare

νικῆσαι τῶν ἠγνωμονηκότων, οἳ περὶ ᾗ πρότερον ἐστασίασαν πρὸς αὐτὸν, νῦν ἥκουσιν ἡττᾶσθαι τῆς ἀρετῆς ὁμολογοῦντες. ταῦτα τῶν περὶ τὸν Ἡρακλείδην δεομένων, οἱ μὲν φίλοι παρεκελεύοντο τῷ Δίωνι μὴ φείδεσθαι κακῶν καὶ βασκάνων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τοῖς στρατιώταις χαρίσασθαι τὸν Ἡρακλείδην, καὶ τοῦ πολιτεύματος ἐξελεῖν δημοκοπίαν, ἐπιμανὲς νόσημα, τυραννίδος οὐκ ἔλαττον. ὁ δὲ Δίων παραμυθούμενος αὐτοὺς, ἔλεγεν ὡς τοῖς μὲν ἄλλοις στρατηγοῖς πρὸς ὅπλα καὶ πόλεμον ἡ πλείστη τῆς ἀσκήσεως ἐστὶν, αὐτῷ δὲ πολὺν χρόνον ἐν Ἀκαδημίᾳ μεμελέτηται θυμοῦ περιεῖναι καὶ φθόνου καὶ φιλονεικίας πάσης· ὧν ἐπίδειξίς ἐστιν οὐχ ἡ πρὸς φίλους καὶ χρηστοὺς μετριότης, ἀλλ᾽ εἴ τις ἀδικούμενος, εὐπαραίτητος εἴη καὶ πρᾶος τοῖς ἁμαρτάνουσι· βούλεσθαι δὲ Ἡρακλείδου μὴ τοσοῦτον δυνάμει καὶ φρονήσει κρατῶν, ὅσον χρηστότητι καὶ δικαιοσύνῃ φανῆναι. τὸ γὰρ ἀληθῶς βέλτιον ἐν τούτοις. αἱ δὲ τοῦ πολέμου κατορθώσεις, εἰ καὶ ἀνθρώπων μηδένα, τήν γε τύχην διαμφισβητοῦσαν ἔχουσιν. εἰ δ᾽ Ἡρακλείδης ἄπιστος καὶ κακὸς διὰ φθόνον, οὔτι καὶ Δίωνα δεῖ θυμῷ διαφθεῖραι τὴν ἀρετήν; τὸ γὰρ ἀντιτιμωρεῖσθαι τοῦ προαδικεῖν νόμῳ δικαιότερον ὡρίσθαι, φύσει γινόμενον ἀπὸ μιᾶς ἀσθενείας. ἀνθρώπου δὲ κακίαν, εἰ καὶ χαλεπόν ἐστιν, οὐχ οὕτως ἄγριον εἶναι παντάπασι καὶ δύσκολον, ὥστε μὴ μεταβάλλειν χάριτι νικηθεῖσαν ὑπὸ τῶν πολλάκις εὖ ποιούντων.

Τοιούτοις χρησάμενος λογισμοῖς ὁ Δίων, ἀφῆκε τοὺς περὶ τὸν Ἡρακλείδην. τραπόμενος δὲ πρὸς τὸ διατείχισμα, τῶν Συρακουσίων ἕκαστον ἐκέλευσεν

rare adversus ingratos: qui de qua ante cum eo contendebant, nunc veniunt ut vinci se virtute fateantur. Hæc illis precantibus, monuerunt amici Dionem ne improbis & malignis hominibus parceret, sed Heraclidem permitteret militibus, atque e republica istam popularis gratiæ aucupationem exstirparet, morbum tyrannide non minus vesanum. Quos placans Dion demonstravit cæteros duces plurimum ponere meditationis in armis & bello, se vero longo tempore in Academia iram commentatum invidiamque & æmulationem omnem vincere. Ejus esse documentum non in amicos & bonos moderationem, verum si quis injuriam inferentibus placabilis, in peccantes sit lenis; Heraclidem velle se non tam opibus & prudentia quam clementia & justitia superare videri. Quippe veram in his esse præcellentiam: victorias bellicas etsi neminem mortalium, fortunam certe quæ partem earum vindicet, habere. Quod si infidus Heraclides, & ex livore improbus sit, ideone Dionem oportere ira virtutem labefacere? Nam repetere pœnas quam priorem inferre injuriam lege quidem justius definiri, quum tamen natura ab imbecillitate proficiscatur eadem. Hominis improbitatem, quamvis aspera sit, non usque adeo feram tamen omnino esse & morosam, quin frequentibus beneficiis sese invertat superatam.

His usus rationibus Dion, Heraclidem & Theodotem missos fecit. Inde ad reficiendum arci objectum murum conversus, Syracusanis impe-

λευσεν ἕνα κόψαντας τάφρον ἐγγὺς καταβάλλειν. τοὺς δὲ ξένους ἐπιστήσας διὰ νυκτὸς, ἀναπαυομένων τῶν Συρακουσίων, ἔλαθεν ἀποσταυρώσας τὴν ἀκρόπολιν· ὥστε μεθ' ἡμέραν τὸ τάχος καὶ τὴν ἐργασίαν θεασαμένους ὁμοίως θαυμάζειν τοὺς πολίτας καὶ τοὺς πολεμίους. θάψας δὲ τοὺς τεθνηκότας τῶν Συρακουσίων, καὶ λυσάμενος τοὺς ἑαλωκότας δισχιλίων οὐκ ἐλάττονας ὄντας, ἐκκλησίαν συνήγαγεν. καὶ παρελθὼν Ἡρακλείδης εἰσηγήσατο γνώμην, αὐτοκράτορα στρατηγὸν ἑλέσθαι Δίωνα κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀποδεξαμένων δὲ τῶν ἀρίστων, καὶ χειροτονεῖν κελευόντων, ἐθορύβησεν ὁ ναυτικὸς ὄχλος καὶ βάναυσος, ἀχθόμενος ἐκπίπτοντι τῆς ναυαρχίας τῷ Ἡρακλείδῃ· καὶ νομίζων αὐτὸν, εἰ κατ' ἄλλα μηδενὸς ἄξιός ἐστιν, δημοτικώτερόν γε πάντως εἶναι τοῦ Δίωνος, καὶ μᾶλλον ὑπὸ χεῖρα τοῖς πολλοῖς. ὁ δὲ Δίων τοῦτο μὲν ἐφῆκεν αὐτοῖς, καὶ τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχὴν ἀπέδωκε τῷ Ἡρακλείδῃ, πρὸς δὲ τὸν γῆς καὶ τῶν οἰκιῶν τὸν ἀναδασμὸν ὡρμημένοις ἐναντιωθεὶς, καὶ τὰ πρότερον ψηφισθέντα περὶ τούτων ἀκυρώσας ἐλύπησεν. ὅθεν εὐθὺς ἑτέραν ἀρχὴν λαβὼν ὁ Ἡρακλείδης, τοὺς συνεκπλεύσαντας μετ' αὐτοῦ στρατιώτας καὶ ναύτας ἐν Μεσσήνῃ καθήμενος ἐδημαγώγει καὶ παρώξυνε κατὰ τοῦ Δίωνος, ὡς τυραννεῖν μέλλοντος· αὐτὸς δὲ πρὸς Διονύσιον ἐποιεῖτο συνθήκας κρύφα διὰ Φάρακος τοῦ Σπαρτιάτου. καὶ τοῦτο τῶν γνωριμωτάτων Συρακουσίων ὑπονοησάντων, στάσις ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ δι' αὐτὴν ἀπορία καὶ σπάνις ἐν ταῖς Συρακούσαις· ὥστε παντάπασιν ἀμηχανεῖν τὸν Δίωνα, καὶ κακῶς ἀκούειν ὑπὸ τῶν φίλων, οὕτω δυσμεταχείριστον ἄνθρωπον καὶ διεφθαρμένον

imperat ſingulis vallum cædere & prope murum projicere. Requieſcentibus Syracuſanis, admovens noſte mercenarios, clam arcem circumvallavit. Itaque celeritatem & opus poſtridie ſpectantes, juxta cives atque hoſtes mirati ſunt. Humatis qui ceciderant Syracuſanis, redemptiſque captivis non minus duobus millibus, advocavit concionem. Ibi procedens Heraclides promulgationem tulit, ut Dionem imperatorem terra marique cum libera poteſtate crearent. Comprobantibus optimatibus & ſuffragia cives inire jubentibus, fremuit colluvies nautica & artificum claſſis, præfecturam ægre ferens adimi Heraclidi: quem exiſtimabant etſi alias improbum, magis quam Dionem popularem tamen & multitudini obnoxium. Conceſſit hoc eis Dion, imperiumque maris reddidit Heraclidi. At dum ad agri & ædificiorum partitionem incumbentibus reluctatur, & plebiſcita de his priora antiquat, offendit eos. Inde mox aliud initium Heraclides capiens, milites & nautas, qui navigaverant ſecum in expeditionem, Meſſanæ deſidens ſubiit, atque in Dionem, affectare dictitans eum tyrannidem, concitavit. Interim cum Dionyſio clam de fœdere interprete Pharace Spartiate agebat. Quod quum nobiliſſimi Syracuſani odorarentur, ſeditio exorta in exercitu eſt, atque ex ea fames Syracuſis commeatuſque anguſtiæ; ut inops conſilii Dion eſſet, & male audiret apud amicos, quod hominem adeo intractabilem,

φαρμάκου ὑπὸ φθόνου καὶ πονηρίας αὐξήσαντα καθ' αὑτοῦ τὸν Ἡρακλείδην.

Φάρακος δὲ πρὸς Νεαπόλει τῆς Ἀκραγαντίνης στρατοπεδεύοντος, ἐξαγαγὼν τοὺς Συρακουσίους, ἐβούλετο μὲν ἐν ἑτέρῳ καιρῷ διαγωνίσασθαι πρὸς αὐτόν· Ἡρακλείδου δὲ καὶ τῶν ναυτῶν καταβοώντων ὡς οὐ βούλεται μάχῃ κρῖναι τὸν πόλεμον Δίων, ἀλλ' ἀεὶ μένοντος ἄρχειν, ἀναγκασθεὶς συνέβαλε καὶ ἡττήθη. γενομένης δὲ τῆς τροπῆς οὐ βαρείας, ἀλλὰ μᾶλλον ὑφ' ἑαυτῶν καὶ τοῦ στασιάζειν ταραχθέντων, αὖθις ὁ Δίων παρεσκευάζετο μάχεσθαι, καὶ συνέταττε πείθων καὶ παραθαρρύνων. τῆς δὲ νυκτὸς ἀρχομένης ἀγγέλλεται πρὸς αὐτόν, Ἡρακλείδην ἄραντα τὸν στόλον πλεῖν ἐπὶ Συρακουσῶν, ἐγνωκότα τὴν πόλιν καταλαβεῖν, κἀκεῖνον ἀποκλεῖσαι μετὰ τοῦ στρατεύματος. εὐθὺς οὖν ἀναλαβὼν τοὺς δυνατωτάτους καὶ προθυμοτάτους, ἱππάσατο διὰ τῆς νυκτὸς καὶ περὶ τρίτην ὥραν τῆς ἡμέρας πρὸς ταῖς πύλαις ἦν, σταδίους κατηνυκὼς ἑπτακοσίους. Ἡρακλείδης δὲ ταῖς ναυσὶν ὡς ἁμιλλώμενος ὑστέρησεν, ἀποπλεύσας, καὶ πλανώμενος ἐν ταῖς πράξεσιν ἀσκόπως, ἐπιτυγχάνει Γαισύλῳ τῷ Σπαρτιάτῃ, φάσκοντι πλεῖν ἐφ' ἡγεμονίᾳ Σικελιωτῶν ἐκ Λακεδαίμονος, ὡς πρότερόν ποτε Γύλιππος. ἄσμενος οὖν ἀναλαβὼν τοῦτον τὸν ἄνδρα, καὶ περιαψάμενος ὥσπερ ἀλεξιφάρμακον τοῦ Δίωνος, ἐπεδείκνυτο τοῖς συμμάχοις· καὶ κήρυκα πέμπων εἰς τὰς Συρακούσας, ἐκέλευε δέχεσθαι τὸν Σπαρτιάτην ἄρχοντα τοὺς πολίτας. ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Δίωνος ὡς εἰσὶν ἄρχοντες ἱκανοὶ τοῖς Συρακουσίοις, εἰ δὲ πάντως δέοι καὶ Σπαρτιάτου τοῖς πράγμασιν,

bilem, invidiaque & improbitate perverſum adverſus ſe evexiſſet Heraclidem.

Porro Pharace apud Neapolim in agro Agrigentino ſtativa habente, eduxit Syracuſanos Dion, ea mente ut alia opportunitate ſigna cum eo conferret. Verum obtrectantibus Heraclide & nautis, nolle prœlio decernere Dionem, ſed bellum ducere, quo ſemper eſſet cum imperio: quum invitus contuliſſet ſigna, fuſus eſt. Quia vero haud magnam cladem acceperat, ſed magis ab ſemetipſis & ſeditione fuerant diſſipati: accingebat ſe Dion ex integro ad pugnam, componebatque milites, mulcens & confirmans eos. Verum primis tenebris defertur ad eum, ſolviſſe Heraclidem, & claſſe Syracuſas petere, eo animo ut urbem occupet, ipſumque cum exercitu excludat. Itaque trahens ſecum militum validiſſimos & impigerrimos per totam noctem, equo advolavit ad urbem, ac circa horam diei tertiam, portam tenuit, ſtadia ſeptingenta emenſus. Heraclides, ut magna properatione uſus, tempore tamen eſt excluſus, reduxit claſſem, vaganſque nullo certo in rebus gerendis conſilio incidit in Gæſylum Spartiatem, qui Lacedæmone ferebat ſe, ut imperator Siculorum eſſet, ut ante Gylippus, veniſſe: hunc lubens recepit, eumque tanquam pro amuleto contra Dionem appendens ſociis oſtentavit, ac miſſo Syracuſas caduceatore monuit cives, ut Laconem ducem acciperent. Quum reſpondiſſet Dion ſatis imperatorum Syracuſanis eſſe: quod ſi prorſus res Spartiatem requireret, eſſe ad-

μασιν, αὐτὸς οὗτος εἶναι, κατὰ ποίησιν γεγονὼς Σπαρτιάτης· τὴν μὲν ἀρχὴν ὁ Γαίσυλος ἀπέγνω, πλεύσας δὲ πρὸς τὸν Δίωνα διήλλαξεν τὸν Ἡρακλείδην, ὅρκους δόντα καὶ πίστεις τὰς μεγίστας, αἷς αὐτὸς ὁ Γαίσυλος ὤμοσε τιμωρὸς ἔσεσθαι Δίωνι, καὶ κολαστὴς Ἡρακλείδου κακοπραγμονοῦντος.

Ἐκ τούτου κατέλυσαν μὲν οἱ Συρακούσιοι τὸ ναυτικόν· οὐδὲν γὰρ ἦν ἔργον αὐτοῦ, μεγάλαι δὲ δαπάναι τοῖς πλέουσι, καὶ στάσεως ἀφορμαὶ τοῖς ἄρχουσι. τὴν δὲ ἄκραν ἐπολιόρκουν, ἐξοικοδομήσαντες τὸ περιτείχισμα. μηδενὸς δὲ τοῖς πολιορκουμένοις βοηθοῦντος, ἐπιλιπόντος δὲ σίτου, τῶν δὲ μισθοφόρων γινομένων πονηρῶν, ἀπογνοὺς ὁ υἱὸς τοῦ Διονυσίου τὰ πράγματα, καὶ σπεισάμενος πρὸς τὸν Δίωνα, τὴν μὲν ἄκραν ἐκείνῳ μετὰ τῶν ὅπλων καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς παρέδωκεν, αὐτὸς δὲ τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς ἀναλαβὼν, καὶ πέντε πληρωσάμενος τριήρεις, ἐξέπλει πρὸς τὸν πατέρα· τοῦ Δίωνος ἀσφαλῶς μὲν ἐκπέμποντος, οὐδενὸς δὲ τῶν ἐν Συρακούσαις ἀπολιπόντος ἐκείνην τὴν ὄψιν· ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ παρόντας ἐπιβοωμένων, ὅτι τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ τὸν ἥλιον ἐλευθέραις ἀνίσχοντα ταῖς Συρακούσαις οὐκ ἐφορῶσιν. ὅπου γὰρ ἔτι νῦν τῶν λεγομένων κατὰ τῆς τύχης παραδειγμάτων ἐμφανέστατόν ἐστιν καὶ μέγιστον ἡ Διονυσίου φυγή, τίνα χρὴ δοκεῖν αὐτῶν ἐκείνων τὴν τότε χαρὰν γενέσθαι, καὶ πηλίκον φρονῆσαι τοὺς τὴν μεγίστην τῶν πώποτε τυραννίδων καθελόντας ἐλαχίσταις ἀφορμαῖς;

Ἐκπλεύσαντος δὲ τοῦ Ἀπολλοκράτους, καὶ τοῦ Δίωνος εἰς τὴν ἀκρόπολιν βαδίζοντος, οὐκ ἐκαρτέρησαν αἱ γυναῖκες, οὐδ᾽ ἀνέμειναν εἰσελθεῖν αὐτὸν, ἀλλ᾽

adſcriptitium ſe Spartiatem: Gæſylus ſpe imperii depoſita, profectus ad Dionem tamen, reconciliavit eum Heraclidi conceptis verbis ſanctiſſime jurato: adjuravitque Gæſylus vindicem ſe Dioni, Heraclidis, ſi falleret ille fidem, fore ultorem.

Hinc claſſem Syracuſani dimittunt: quippe nullum erat ejus operæ pretium: tantum erant ex ea magni in ſocios navales ſumptus, & ſeditionis anſæ ducibus. Arcem obſederunt, abſoluto muro quo eam circumvallaverunt. Quum obſeſſis nemo ſuccurreret, commeatus deficeret, mercenarii gererent ſe perverſe, deploratis rebus filius Dionyſii fœdus cum Dione pactus, arcem ei cum armis & reliquo inſtrumento tradidit. Inde matre ſororibuſque acceptis, & quinque completis triremibus, navigavit ad patrem, cui Dion ſecurum exitum dedit. Illo ſpectaculo fraudari nemo Syracuſis voluit, & abſentes quoque inclamaverunt, quod illum diem & ſolem liberis exorientem Syracuſis non intuerentur. Quando enim nunc etiam ex fortunæ mutatæ exemplis memoralibus clariſſimum eſt & maximum Dionyſii fuga, quantam exiſtimandum eſt illorum ipſorum gratulationem fuiſſe, quantoſque animos eorum, qui omnis ætatis maximam tenuiſſimis ſubſidiis tyrannidem evertere?

Quum ſolviſſet Apollocrates, & pergeret Dion in arcem, non continuerunt ſe mulieres, neque exſpectaverunt dum eſſet ingreſſus, ſed

μαχοι, βουλευσομένους ὑμᾶς ἐνταῦθα περὶ ὑμῶν αὐτῶν συνήγαγον. ἐμοὶ δὲ περὶ ἐμαυτοῦ βουλεύεσθαι καλῶς οὐκ ἔχει, Συρακουσῶν ἀπολλυμένων· ἀλλ' εἰ σῶσαι μὴ δυναίμην, ἄπειμι τῷ πυρὶ καὶ τῷ πτώματι τῆς πατρίδος ἐνταφησόμενος. ὑμεῖς δὲ βουλόμενοι μὲν ἔτι καὶ νῦν βοηθεῖν τοῖς ἀβουλοτάτοις ἡμῖν καὶ δυστυχεστάτοις, ὑμέτερον ἔργον οὖσαν ὀρθοῦτε τὴν Συρακουσίων πόλιν· εἰ δὲ μεμφόμενοι Συρακουσίοις ὑπερόψεσθε, τῆς γε πρότερον ἀρετῆς καὶ προθυμίας περὶ ἐμὲ χάριν ἀξίαν κομίζοισθε παρὰ τῶν Θεῶν· μεμνημένοι Δίωνος, ὡς οὔθ' ὑμᾶς ἀδικουμένους πρότερον, οὔθ' ὕστερον τοὺς πολίτας δυστυχοῦντας ἐγκαταλιπόντος. ἔτι δ' αὐτοῦ λέγοντος, οἱ μὲν ξένοι μετὰ κραυγῆς ἀνεπήδησαν, ἄγειν καὶ βοηθεῖν μετὰ τάχους κελεύοντες· οἱ δὲ πρέσβεις τῶν Συρακουσίων περιβαλόντες ἠσπάσαντο, πολλὰ μὲν ἐκείνῳ, πολλὰ δὲ τοῖς ξένοις ἀγαθὰ παρὰ τῶν Θεῶν εὐχόμενοι. καταστάντος δὲ τοῦ θορύβου παρήγγειλεν ὁ Δίων εὐθὺς ἀπιόντας παρασκευάζεσθαι, καὶ δειπνήσαντας ἥκειν μετὰ τῶν ὅπλων εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἐγνωκὼς διὰ νυκτὸς βοηθεῖν.

Ἐν δὲ ταῖς Συρακούσαις τῶν Διονυσίου στρατηγῶν, ἄχρι μὲν ἦν ἡμέρα, πολλὰ κακὰ τὴν πόλιν ἐργασαμένων, γενομένης δὲ νυκτὸς ἀναχωρησάντων εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καί τινας ἐξ ἑαυτῶν ὀλίγους ἀποβαλόντων, ἀναθαρρήσαντες οἱ δημαγωγοὶ τῶν Συρακουσίων, καὶ τοὺς πολεμίους ἐλπίσαντες ἀτρεμήσειν ἐπὶ τοῖς διαπεπραγμένοις, παρεκάλουν τοὺς πολίτας αὖθις, ἐὰν Δίωνα κἂν προσίῃ μετὰ τῶν ξένων, μὴ δέχεσθαι, μηδὲ παραχωρεῖν τῆς ἀρετῆς ἐκείνοις, ὡς κρείττοσιν, ἀλλὰ σώζειν τὴν πόλιν καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοὺς

δι'

cii, huc ad deliberandum de vobis ipsis convocavi. Me quidem consulere de memet ipso non decet pereuntibus Syracusanis. Sed si servare eos nequeam, abibo ut in patriæ rogo & ruina sepeliar. Vos si etiam nunc inconsultissimis nobis & miserrimis statuistis subvenire, opus vestrum urbem Syracusanam erigite. Si vero Syracusanis infesti negligitis eos, Deos certe precor ut pristinæ virtuti & studio erga me vestro dignam referant gratiam, Dionis memoriam retinentibus, quod neque vos pridem violatos, nec modo afflictos reliquerit cives. Nondum finierat orationem, quum mercenarii sublato clamore exilierunt, hortantes duceret se illico, & suppetias ferret. Quos Syracusanorum legati complexi & osculati sunt, multa illi, multa externo militi a Diis fausta precantes. Sedato tumultu, edixit Dion ut abirent statim, instruerent se, ac cœnati illum ipsum in locum cum armis adessent, in animo habens nocte cum auxilio venire.

At Syracusis quum milites Dionysii dum dies duraret magna calamitate affecissent urbem, ac sub tenebras paucis de suis desideratis in arcem se recepissent, Syracusanorum concionatores recepto animo, sperantes perpetratis hostes acquieturos, cives ex integro incitaverunt ut omitterent Dionem. Quod si cum mercenariis accederet, ne reciperent eum, neque illis virtute ut præstantioribus concederent, verum urbem libertatemque tuerentur

per

δι' ἑαυτῶν. πάλιν οὖν ἔπεμπον πρὸς τὸν Δίωνα, παρὰ μὲν τῶν στρατηγῶν ἀποτρέποντες, παρὰ δὲ τῶν ἱππέων καὶ τῶν γνωρίμων πολιτῶν ἐπισπεύδοντες τὴν πορείαν. καὶ διὰ τοῦτο βραδέως ἅμα καὶ κατὰ σχολὴν προσιόμενος προσῄει. τῆς δὲ νυκτὸς προελθούσης, οἱ μὲν μισοῦντες τὸν Δίωνα κατεῖχον τὰς πύλας, ὡς ἀποκλείσοντες αὐτόν· ὁ δὲ Νύψιος ἐκ τῆς ἄκρας αὖθις πολλῷ προθυμοτέρους γεγονότας καὶ πλείονας ἐφιεὶς τοὺς μισθοφόρους, τὸ μὲν προτείχισμα πᾶν εὐθὺς κατέσκαπτε, τὴν δὲ πόλιν κατέτρεχεν καὶ διήρπαζεν. ἦν δὲ φόνος μὲν οὐκ ἔτι μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν καὶ παίδων, ἁρπαγαὶ δ' ὀλίγαι, φθόρος δὲ πάντων πολύς. ἀπεγνωκότος γὰρ ἤδη τὰ πράγματα τοῦ Διονυσίου, καὶ τοὺς Συρακουσίους δεινῶς μεμισηκότος, ὥσπερ ἐνταφιάσαι τὴν τυραννίδα τῇ πόλει πίπτουσαν ἐβούλετο. καὶ τοῦ Δίωνος προκαταλαμβάνοντες τὴν βοήθειαν, ἐπὶ τὸν ὀξύτατον διὰ πυρὸς πάντων ὄλεθρον καὶ ἀφανισμὸν ἐχώρησαν, τὰ μὲν ἐγγὺς ἀπὸ χειρῶν δασὶ καὶ λαμπάσιν ὑποπιμπράντες, εἰς δὲ τὰ πρόσω διασπείροντες ἀπὸ τόξων πυρβόλους. φευγόντων δὲ τῶν Συρακουσίων, οἱ μὲν ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐφονεύοντο καταλαμβανόμενοι· τὸ δὲ εἰς τὰς οἰκίας καταδυόμενον, αὖθις ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐξέπιπτε, πολλῶν ἤδη φλεγομένων καὶ καταφερομένων ἐπὶ τοὺς διαθέοντας.

Τοῦτο τὸ πάθος μάλιστα τὴν πόλιν ἀνέῳξε Δίωνι, πάντων συμφωνησάντων. ἔτυχε μὲν γὰρ οὐκ ἔτι σπουδῇ προσιόμενος, ὡς ἤκουσεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν κατακεκλεῖσθαι τοὺς πολεμίους. προϊούσης δὲ τῆς ἡμέρας, πρῶτον ἱππεῖς ἀπήντησαν αὐτῷ, τὴν δευτέραν κατάληψιν ἀπαγγέλλοντες· ἔπειτα καὶ τῶν ὑπε-

ναντιω-

per se ipsi. Mittuntur igitur legati denuo ad Dionem a prætoribus ad deterrendum eum ne veniat, ab equitibus & nobilibus civibus, ut maturet iter. Qua de causa lente simul & segniter progrediebatur. Nocte adulta æmuli Dionis portas occupant ad eum excludendum. Nypsius vero iterum mercenariis militibus ex arce multo jam erectioribus & pluribus immissis, loricam muri protinus omnem disturbat, urbemque evastat & diripit. Cædes fit non virorum jam tantum sed mulierum quoque & puerorum: prædatio non multa, sed exitium omnium ingens. Nam deploratis rebus quum Syracusanos prosequeretur Dionysius atroci odio, ruentem tyrannidem intendit in ruinis urbis funerare. Milites autem auxilia anticipantes Dionis, ad perniciosissimam omnium per ignem perniciem & excidium accingunt se. In propinqua tædas & faces manibus ingerunt, in remota, tela ignita arcubus mittunt. Syracusani in fugam consternati, qui deprehenduntur in viis, cæduntur: qui in tecta abdunt se, expelluntur rursus ab igne, multis jam conflagrantibus ædificiis atque in discurrentes prolabentibus.

Hæc ærumna potissimum urbem omnium consensu patefecit Dioni. Siquidem non ultra incitato gradu pergebat, postquam conclusos in arcem hostes accepit. Die vero progrediente occurrerunt primi ei equites iterum captam urbem annuntiantes. Mox ex inimicis

κεκλεισμένων ἔνιοι παρῆσαν, ἐπείγεσθαι δεόμενοι. συντείνοντος δὲ τοῦ κακοῦ μᾶλλον, Ἡρακλείδης τὸν ἀδελφὸν ἐξέπεμψεν, εἶτα Θεοδότην τὸν θεῖον, ἱκετεύων ἀρήγειν, ὡς μηδενὸς ἀντέχοντος τοῖς πολεμίοις, αὐτοῦ δὲ τετρωμένου, τῆς δὲ πόλεως μικρὸν ἀπεχούσης ἀνατετράφθαι καὶ καταπεπρῆσθαι. τούτων ἀγγελμάτων τῷ Δίωνι προσπεσόντων, ἔτι μὲν ἑξήκοντα σταδίους τῶν πυλῶν ἀπεῖχεν· φράσας δὲ τὸν κίνδυνον τοῖς ξένοις καὶ παρακελευσάμενος, οὐκ ἔτι βάδην ἦγεν ἀλλὰ δρόμῳ τὸ στράτευμα πρὸς τὴν πόλιν, ἄλλων ἐπ' ἄλλοις ἀντιαζόντων, καὶ δεομένων ἐπείγεσθαι. χρησάμενος δὲ θαυμαστῷ τάχει καὶ προθυμίᾳ τῶν ξένων, εἰσέβαλε διὰ τῶν πυλῶν εἰς τὴν Ἑκατόμπεδον λεγομένην· καὶ τοὺς μὲν ἐλαφροὺς εὐθὺς ἀφῆκεν ἐλθεῖν πρὸς τοὺς πολεμίους, ὡς ἰδοῦσι θαρσῆσαι τοῖς Συρακουσίοις ἐγγένοιτο· τοὺς δ' ὁπλίτας αὐτὸς συνέταττε, καὶ τῶν πολιτῶν τοὺς ἐπιρρέοντας καὶ συνισταμένους, ὀρθίους λόχους ποιῶν, καὶ διαιρῶν τὰς ἡγεμονίας, ὅπως ὁμοῦ πολλαχόθεν ἅμα προσφέροιτο φοβερώτερον.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα παρασκευασάμενος, καὶ τοῖς Θεοῖς προσευξάμενος, ὤφθη διὰ τῆς πόλεως ἄγων ἐπὶ τοὺς πολεμίους, κραυγὴ καὶ χαρὰ, καὶ πολὺς ἀλαλαγμὸς εὐχαῖς ὁμοῦ καὶ παρακλήσεσιν μεμιγμένος ἐγίνετο παρὰ τῶν Συρακουσίων· τὸν μὲν Δίωνα, σωτῆρα καὶ Θεὸν ἀποκαλούντων, τοὺς δὲ ξένους, ἀδελφοὺς καὶ πολίτας. οὐδεὶς δὲ φίλαυτος ἦν καὶ φιλόψυχος παρὰ τὸν τότε καιρὸν, ὃς οὐ μᾶλλον ὑπὲρ μόνου Δίωνος ἢ τῶν ἄλλων ἁπάντων ἀγωνιῶν ἐφαίνετο, πρώτου πρὸς τὸν κίνδυνον πορευομένου δι' αἵματος καὶ πυρὸς καὶ νεκρῶν πολ-

micis nonnulli adfuerunt, ut maturaret orantes. Gliscente vehementius malo, misit Heraclides fratrem suum, inde patruum Theodotem, obsecratum ut ferret opem, neminem significans hostibus resistere, se vulneratum, urbem tantum non excisam & incendio haustam. His nuntiis sibi incussis aberat Dion adhuc a portis sexaginta stadia, demonstratoque periculo, mercenarios cohortatus, non jam sedato gradu, sed cursu rapuit ad urbem exercitum, alii atque aliis subinde occurrentibus, & ut adderent gradum rogantibus. Usus mirifica mercenariorum velocitate & promptitudine, per portam in Hecatompedon, quam vocant, ingressus est. Levem armaturam immisit confestim in hostes, quo spectantibus ipsos Syracusanis animos facerent. Interea gravem armaturam affluentesque cives & sibi aggregatos instruxit in aciem, profundos manipulos produxit, & diversos præfecit duces, quo simul multis locis incurreret terribilior.

Quibus perfectis ubi precatum Deos & per urbem conspexerunt ducentem in hostes, clamor, gratulatio & fremitus cum votis simul & adhortationibus confusus a Syracusanis editus est, Dionem servatorem & Deum appellantibus; mercenarios, fratres & cives. Nemo sese illo articulo adeo respiciebat, aut vitæ cupidus erat, qui non impensius de uno Dione quam de aliis omnibus anxius videretur: quum primus ad discrimen per sanguinem, per flammam, per cadaverum

πολλῶν κειμένων ἐν ταῖς πλατείαις. ἦν μὲν οὖν καὶ τὰ παρὰ τῶν πολεμίων φοβερὰ, παντάπασιν ἀπηγριωμένων, καὶ παρατεταγμένων παρὰ τὸ τείχισμα χαλεπὴν ἔχον καὶ δυσεκβίαστον τὴν πρόσοδον. ὁ δ' ἐκ τοῦ πυρὸς κίνδυνος ἐτάραττε μᾶλλον τοὺς ξένους, καὶ δύσεργον ἐποίει τὴν πορείαν. κύκλῳ γὰρ ἀπὸ τῆς φλογὸς περιελάμποντο, τὰς οἰκίας περινεμομένης· καὶ διὰ πυρὸς ἐπιβαίνοντες ἐρειπίοις, καὶ καταφερομένοις ἀπορρήγμασι μεγάλοις ἐπιτρέχοντες ἐπισφαλῶς, καὶ πολλὴν ὁμοῦ καπνῷ διαπορευόμενοι κονιορτὸν, ἐπειρῶντο συνέχειν καὶ μὴ διασπᾶν τὴν τάξιν. ὡς δὲ προσέμιξαν τοῖς πολεμίοις, ἐν χερσὶ μὲν ὀλίγων πρὸς ὀλίγους ἐγίνετο μάχη, διὰ τὴν στενότητα καὶ τὴν ἀνωμαλίαν τοῦ τόπου· κραυγῇ δὲ καὶ προθυμίᾳ τῶν Συρακουσίων ἐπιρρωσάντων ἐβιάσθησαν οἱ περὶ τὸν Νύψιον. καὶ τὸ μὲν πλεῖστον αὐτῶν εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἐγγὺς οὖσαν ἀναφυγὸν ἐσώζετο· τοὺς δ' ἐναπολειφθέντας ἔξω καὶ διασπαρέντας ᾕρουν οἱ ξένοι διώκοντες. ἀπόλαυσιν δὲ τῆς νίκης ἐν τῷ παραυτίκα, καὶ χαρὰν καὶ περιβολὰς ἔργῳ τηλικούτῳ πρεπούσας οὐ παρέσχεν ὁ καιρὸς, ἐπὶ τὰς οἰκίας τρεπομένων τῶν Συρακουσίων, καὶ τὸ πῦρ μόλις ἐν τῇ νυκτὶ κατασβεσάντων.

Ἡμέρας δ' ὡς ἦν, τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ὑπέμεινε δημαγωγῶν, ἀλλὰ καταγνόντες αὐτῶν ἔφυγον. Ἡρακλείδης δὲ καὶ Θεοδότης, αὐτοὶ κομίσαντες ἑαυτοὺς τῷ Δίωνι παρέδωκαν· ἀδικεῖν ὁμολογοῦντες, καὶ δεόμενοι βελτίονος ἐκείνου τυχεῖν ἢ γεγόνασιν αὐτοὶ περὶ ἐκεῖνον· πρέπειν δὲ Δίωνι, τὴν ἄλλην ἅπασαν ἀρετὴν ἀσύγκριτον ἔχοντι, καὶ πρὸς ὀργὴν κρείττονι φανῆναι

verum acervos in viis jacentium pergeret. Erant vero etiam ab hostibus omnia horrenda, efferatis penitus & in acie stantibus apud murum, quo difficilis erat & arduus aditus. Jam periculum ab incendio mercenarios vehementius terrebat, ac salebrosum faciebat progressum. Quippe flamma ædificia depascente undique erant cincti: ignitisque ingredientes ruderibus, & per stragem magnam tectorum parietumque ingenti cum discrimine currentes, densumque & cum fumo conjunctum penetrantes pulverem, enitebantur retinere neque dissipare ordines. Ut ad hostem ventum est, propter loci angustias & iniquitatem pauci cum paucis manus conseruere. Cæterum clamore & alacritate excitantibus pugnantes Syracusanis, pulsus est Nypsius, ac plerique milites ejus in propinquam refugientes arcem evaserunt, relictos foris & palantes mercenarii insequuti occiderunt. Fructum autem in præsentia victoriæ, gratulationemque & complexus tali facto convenientes non permisit tempus capere; convertentibus se ad ædificia Syracusanis, atque ignem ægre per totam noctem extinguentibus.

Ubi diluxit, nemo concionatorum remansit in urbe, sed damnantes semet ipsi fugæ consuluerunt. Heraclides autem & Theodotes ultro dediderunt sese Dioni, culpam fatentes, orantesque eum ut benigniorem in ipsos præberet se quam in se fuissent ipsi. Decere Dionem virtute omni alia præditum incomparabili, iræ quoque imperare

νικῆσαι τῶν ἠγνωμονηκότων, οἳ περὶ οὗ πρότερον ἐστασίασαν πρὸς αὐτὸν, νῦν ἥκουσιν ἡττᾶσθαι τῆς ἀρετῆς ὁμολογοῦντες. ταῦτα τῶν περὶ τὸν Ἡρακλείδην δεομένων, οἱ μὲν φίλοι παρεκελεύοντο τῷ Δίωνι μὴ φείδεσθαι κακῶν καὶ βασκάνων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τοῖς στρατιώταις χαρίσασθαι τὸν Ἡρακλείδην, καὶ τοῦ πολιτεύματος ἐξελεῖν δημοκοπίαν, ἐπιμανὲς νόσημα, τυραννίδος οὐκ ἔλαττον. ὁ δὲ Δίων παραμυθούμενος αὐτοὺς, ἔλεγεν ὡς τοῖς μὲν ἄλλοις στρατηγοῖς πρὸς ὅπλα καὶ πόλεμον ἡ πλείστη τῆς ἀσκήσεως ἐστὶν, αὐτῷ δὲ πολὺν χρόνον ἐν Ἀκαδημίᾳ μεμελέτηται θυμοῦ περιεῖναι καὶ φθόνου καὶ φιλονεικίας πάσης· ὧν ἐπίδειξίς ἐστιν οὐχ ἡ πρὸς φίλους καὶ χρηστοὺς μετριότης, ἀλλ' εἴ τις ἀδικούμενος, εὐπαραίτητος εἴη καὶ πρᾶος τοῖς ἁμαρτάνουσι· βούλεσθαι δ' Ἡρακλείδου μὴ τοσοῦτον δυνάμει καὶ φρονήσει κρατῶν, ὅσον χρηστότητι καὶ δικαιοσύνῃ φανῆναι. τὸ γὰρ ἀληθῶς βέλτιον ἐν τούτοις. αἱ δὲ τοῦ πολέμου κατορθώσεις, εἰ καὶ ἀνθρώπων μηδένα, τήν γε τύχην διαμφισβητοῦσαν ἔχουσιν. εἰ δ' Ἡρακλείδης ἄπιστος καὶ κακὸς διὰ φθόνον, οὔτι καὶ Δίωνα δεῖ θυμῷ διαφθεῖραι τὴν ἀρετήν; τὸ γὰρ ἀντιτιμωρεῖσθαι τοῦ προαδικεῖν νόμῳ δικαιότερον ὡρίσθαι, φύσει γινόμενον ἀπὸ μιᾶς ἀσθενείας. ἀνθρώπου δὲ κακίαν, εἰ καὶ χαλεπόν ἐστιν, οὐχ οὕτως ἄγριον εἶναι παντάπασι καὶ δύσκολον, ὥστε μὴ μεταβάλλειν χάριτι νικηθεῖσαν ὑπὸ τῶν πολλάκις εὖ ποιούντων.

Τοιούτοις χρησάμενος λογισμοῖς ὁ Δίων, ἀφῆκε τοὺς περὶ τὸν Ἡρακλείδην. τραπόμενος δὲ πρὸς τὸ διατείχισμα, τῶν Συρακουσίων ἕκαστον ἐκέλευσεν·

rare adversus ingratos: qui de qua ante cum eo contendebant, nunc veniunt ut vinci se virtute fateantur. Hæc illis precantibus, monuerunt amici Dionem ne improbis & malignis hominibus parceret, sed Heraclidem permitteret militibus, atque e republica istam popularis gratiæ aucupationem exstirparet, morbum tyrannide non minus vesanum. Quos placans Dion demonstravit cæteros duces plurimum ponere meditationis in armis & bello, se vero longo tempore in Academia iram commentatum invidiamque & æmulationem omnem vincere. Ejus esse documentum non in amicos & bonos moderationem, verum si quis injuriam inferentibus placabilis, in peccantes sit lenis; Heraclidem velle se non tam opibus & prudentia quam clementia & justitia superare videri. Quippe veram in his esse præcellentiam: victorias bellicas etsi neminem mortalium, fortunam certe quæ partem earum vindicet, habere. Quod si infidus Heraclides, & ex livore improbus sit, ideone Dionem oportere ira virtutem labefacere? Nam repetere pœnas quam priorem inferre injuriam lege quidem justius definiri, quum tamen natura ab imbecillitate proficiscatur eadem. Hominis improbitatem, quamvis aspera sit, non usque adeo feram tamen omnino esse & morosam, quin frequentibus beneficiis sese invertat superatam.

His usus rationibus Dion, Heraclidem & Theodotem missos fecit. Inde ad reficiendum arci objectum murum conversus, Syracusanis impe-

λευσεν ἕνα κόψαντας τάφρον ἐγγὺς καταβάλλειν. τοὺς δὲ ξένους ἐπιστήσας διὰ νυκτὸς, ἀναπαυομένων τῶν Συρακουσίων, ἔλαθεν ἀποσταυρώσας τὴν ἀκρόπολιν· ὥστε μεθ' ἡμέραν τὸ τάχος καὶ τὴν ἐργασίαν θεασαμένους ὁμοίως θαυμάζειν τοὺς πολίτας καὶ τοὺς πολεμίους. θάψας δὲ τοὺς τεθνηκότας τῶν Συρακουσίων, καὶ λυσάμενος τοὺς ἑαλωκότας δισχιλίων οὐκ ἐλάττονας ὄντας, ἐκκλησίαν συνήγαγε. καὶ παρελθὼν Ἡρακλείδης εἰσηγήσατο γνώμην, αὐτοκράτορα στρατηγὸν ἑλέσθαι Δίωνα κατὰ γῆν καὶ θάλασσαν. ἀποδεξαμένων δὲ τῶν ἀρίστων, καὶ χειροτονεῖν κελευόντων, ἐθορύβησεν ὁ ναυτικὸς ὄχλος καὶ βάναυσος, ἀχθόμενος ἐκπίπτοντι τῆς ναυαρχίας τῷ Ἡρακλείδῃ· καὶ νομίζων αὐτὸν, εἰ κατ' ἄλλα μηδενὸς ἄξιός ἐστιν, δημοτικώτερόν γε πάντως εἶναι τοῦ Δίωνος, καὶ μᾶλλον ὑπὸ χεῖρα τοῖς πολλοῖς. ὁ δὲ Δίων τοῦτο μὲν ἐφῆκεν αὐτοῖς, καὶ τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχὴν ἀπέδωκε τῷ Ἡρακλείδῃ, πρὸς δὲ τὸν γῆς καὶ τῶν οἰκιῶν τὸν ἀναδασμὸν ὡρμημένοις ἐναντιωθεὶς, καὶ τὰ πρότερον ψηφισθέντα περὶ τούτων ἀκυρώσας ἐλύπησεν. ὅθεν εὐθὺς ἑτέραν ἀρχὴν λαβὼν ὁ Ἡρακλείδης, τοὺς συνεκπλεύσαντας μετ' αὐτοῦ στρατιώτας καὶ ναύτας ἐν Μεσσήνῃ καθήμενος ἐδημαγώγει καὶ παρώξυνε κατὰ τοῦ Δίωνος, ὡς τυραννεῖν μέλλοντος· αὐτὸς δὲ πρὸς Διονύσιον ἐποιεῖτο συνθήκας κρύφα διὰ Φάρακος τοῦ Σπαρτιάτου. καὶ τοῦτο τῶν γνωριμωτάτων Συρακουσίων ὑπονοησάντων, στάσις ἦν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ δι' αὐτὴν ἀπορία καὶ σπάνις ἐν ταῖς Συρακούσαις· ὥστε παντάπασιν ἀμηχανεῖν τὸν Δίωνα, καὶ κακῶς ἀκούειν ὑπὸ τῶν φίλων, οὕτω δυσμεταχείριστον ἄνθρωπον καὶ διεφθαρμένον

imperat ſingulis vallum cædere & prope murum projicere. Requieſcentibus Syracuſanis, admovens nocte mercenarios, clam arcem circumvallavit. Itaque celeritatem & opus poſtridie ſpectantes, juxta cives atque hoſtes mirati ſunt. Humatis qui ceciderant Syracuſanis, redemptiſque captivis non minus duobus millibus, advocavit concionem. Ibi procedens Heraclides promulgationem tulit, ut Dionem imperatorem terra marique cum libera poteſtate crearent. Comprobantibus optimatibus & ſuffragia cives inire jubentibus, fremuit colluvies nautica & artificum claſſis, præfecturam ægre ferens adimi Heraclidi: quem exiſtimabant etſi alias improbum, magis quam Dionem popularem tamen & multitudini obnoxium. Conceſſit hoc eis Dion, imperiumque maris reddidit Heraclidi. At dum ad agri & ædificiorum partitionem incumbentibus reluctatur, & plebiſcita de his priora antiquat, offendit eos. Inde mox aliud initium Heraclides capiens, milites & nautas, qui navigaverant ſecum in expeditionem, Meſſanæ deſidens ſubiit, atque in Dionem, affectare dictitans eum tyrannidem, concitavit. Interim cum Dionyſio clam de fœdere interprete Pharace Spartiate agebat. Quod quum nobiliſſimi Syracuſani odorarentur, ſeditio exorta in exercitu eſt, atque ex ea fames Syracuſis commeatuſque anguſtiæ; ut inops conſilii Dion eſſet, & male audiret apud amicos, quod hominem adeo intractabilem,

φθαρμένον ὑπὸ φθόνου καὶ πονηρίας αὐξήσαντα καθ' αὑτοῦ τὸν Ἡρακλείδην.

Φάρακος δὲ πρὸς Νεαπόλει τῆς Ἀκραγαντίνης στρατοπεδεύοντος, ἐξαγαγὼν τοὺς Συρακουσίους, ἐβούλετο μὲν ἐν ἑτέρῳ καιρῷ διαγωνίσασθαι πρὸς αὐτόν· Ἡρακλείδου δὲ καὶ τῶν ναυτῶν καταβοώντων ὡς οὐ βούλεται μάχῃ κρῖναι τὸν πόλεμον Δίων, ἀλλ' ἀεὶ μένοντος ἄρχειν, ἀναγκασθεὶς συνέβαλε καὶ ἡττήθη. γενομένης δὲ τῆς τροπῆς οὐ βαρείας, ἀλλὰ μᾶλλον ὑφ' ἑαυτῶν καὶ τοῦ στασιάζειν ταραχθέντων, αὖθις ὁ Δίων παρεσκευάζετο μάχεσθαι, καὶ συνέταττε πείθων καὶ παραθαρρύνων. τῆς δὲ νυκτὸς ἀρχομένης ἀγγέλλεται πρὸς αὐτόν, Ἡρακλείδην ἄραντα τὸν στόλον πλεῖν ἐπὶ Συρακουσῶν, ἐγνωκότα τὴν πόλιν καταλαβεῖν, κἀκεῖνον ἀποκλεῖσαι μετὰ τοῦ στρατεύματος. εὐθὺς οὖν ἀναλαβὼν τοὺς δυνατωτάτους καὶ προθυμοτάτους, ἱππάσατο διὰ τῆς νυκτός· καὶ περὶ τρίτην ὥραν τῆς ἡμέρας πρὸς ταῖς πύλαις ἦν, σταδίους κατηνυκὼς ἑπτακοσίους. Ἡρακλείδης δὲ ταῖς ναυσὶν ὡς ἁμιλλώμενος ὑστέρησεν, ἀποπλεύσας, καὶ πλανώμενος ἐν ταῖς πράξεσιν ἀσκόπως, ἐπιτυγχάνει Γαισύλῳ τῷ Σπαρτιάτῃ, φάσκοντι πλεῖν ἐφ' ἡγεμονίᾳ Σικελιωτῶν ἐκ Λακεδαίμονος, ὡς πρότερόν ποτε Γύλιππος. ἄσμενος οὖν ἀναλαβὼν τοῦτον τὸν ἄνδρα, καὶ περιαψάμενος ὥσπερ ἀλεξιφάρμακον τοῦ Δίωνος, ἐπεδείκνυτο τοῖς συμμάχοις· καὶ κήρυκα πέμπων εἰς τὰς Συρακούσας, ἐκέλευε δέχεσθαι τὸν Σπαρτιάτην ἄρχοντα τοὺς πολίτας. ἀποκριναμένου δὲ τοῦ Δίωνος ὡς εἰσὶν ἄρχοντες ἱκανοὶ τοῖς Συρακουσίοις, εἰ δὲ πάντως δέοι καὶ Σπαρτιάτου τοῖς πράγμασιν,

bilem, invidiaque & improbitate perversum adversus se evexisset Heraclidem.

Porro Pharace apud Neapolim in agro Agrigentino stativa habente, eduxit Syracusanos Dion, ea mente ut alia opportunitate signa cum eo conferret. Verum obtrectantibus Heraclide & nautis, nolle prœlio decernere Dionem, sed bellum ducere, quo semper esset cum imperio: quum invitus contulisset signa, fusus est. Quia vero haud magnam cladem acceperat, sed magis ab semetipsis & seditione fuerant dissipati: accingebat se Dion ex integro ad pugnam, componebatque milites, mulcens & confirmans eos. Verum primis tenebris defertur ad eum, solvisse Heraclidem, & classe Syracusas petere, eo animo ut urbem occupet, ipsumque cum exercitu excludat. Itaque trahens secum militum validissimos & impigerrimos per totam noctem, equo advolavit ad urbem, ac circa horam diei tertiam, portam tenuit, stadia septingenta emensus. Heraclides, ut magna properatione usus, tempore tamen est exclusus, reduxit classem, vagansque nullo certo in rebus gerendis consilio incidit in Gæsylum Spartiatem, qui Lacedæmone ferebat se, ut imperator Siculorum esset, ut ante Gylippus, venisse: hunc lubens recepit, eumque tanquam pro amuleto contra Dionem appendens sociis ostentavit, ac misso Syracusas caduceatore monuit cives, ut Laconem ducem acciperent. Quum respondisset Dion satis imperatorum Syracusanis esse: quod si prorsus res Spartiatem requireret, esse ad-

μασιν, αὐτὸς οὗτος εἶναι, κατὰ ποίησιν γεγονὼς Σπαρτιάτης· τὴν μὲν ἀρχὴν ὁ Γαῖσυλος ἀπέγνω, πλεύσας δὲ πρὸς τὸν Δίωνα διήλλαξε τὸν Ἡρακλείδην, ὅρκους δόντα καὶ πίστεις τὰς μεγίστας, αἷς αὐτὸς ὁ Γαῖσυλος ὤμοσε τιμωρὸς ἔσεσθαι Δίωνι, καὶ κολαστὴς Ἡρακλείδου κακοπραγμονοῦντος.

Ἐκ τούτου κατέλυσαν μὲν οἱ Συρακούσιοι τὸ ναυτικόν· οὐδὲν γὰρ ἦν ἔργον αὐτοῦ, μεγάλαι δὲ δαπάναι τοῖς πλέουσι, καὶ στάσεως ἀφορμαὶ τοῖς ἄρχουσι. τὴν δὲ ἄκραν ἐπολιόρκουν, ἐξοικοδομήσαντες τὸ περιτείχισμα. μηδενὸς δὲ τοῖς πολιορκουμένοις βοηθοῦντος, ἐπιλιπόντος δὲ σίτου, τῶν δὲ μισθοφόρων γινομένων πονηρῶν, ἀπογνοὺς ὁ υἱὸς τοῦ Διονυσίου τὰ πράγματα, καὶ σπεισάμενος πρὸς τὸν Δίωνα, τὴν μὲν ἄκραν ἐκείνῳ μετὰ τῶν ὅπλων καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς παρέδωκεν, αὐτὸς δὲ τὴν μητέρα καὶ τὰς ἀδελφὰς ἀναλαβὼν, καὶ πέντε πληρωσάμενος τριήρεις, ἐξέπλει πρὸς τὸν πατέρα· τοῦ Δίωνος ἀσφαλῶς μὲν ἐκπέμποντος, οὐδενὸς δὲ τῶν ἐν Συρακούσαις ἀπολιπόντος ἐκείνην τὴν ὄψιν· ἀλλὰ καὶ τοὺς μὴ παρόντας ἐπιβοωμένων, ὅτι τὴν ἡμέραν ταύτην καὶ τὸν ἥλιον ἐλευθέρας ἀνίσχοντα ταῖς Συρακούσαις οὐκ ἐφορῶσιν. ὅπου γὰρ ἔτι νῦν τῶν λεγομένων κατὰ τῆς τύχης παραδειγμάτων ἐμφανέστατόν ἐστι καὶ μέγιστον ἡ Διονυσίου φυγὴ, τίνα χρὴ δοκεῖν αὐτῶν ἐκείνων τὴν τότε χαρὰν γενέσθαι, καὶ πηλίκον φρονῆσαι τοὺς τὴν μεγίστην τῶν πώποτε τυραννίδων καθελόντας ἐλαχίσταις ἀφορμαῖς;

Ἐκπλεύσαντος δὲ τοῦ Ἀπολλοκράτους, καὶ τοῦ Δίωνος εἰς τὴν ἀκρόπολιν βαδίζοντος, οὐκ ἐκαρτέρησαν αἱ γυναῖκες, οὐδ᾽ ἀνέμειναν εἰσελθεῖν αὐτὸν, ἀλλ᾽

adſcriptitium ſe Spartiatem: Gæſylus ſpe imperii depoſita, profectus ad Dionem tamen, reconciliavit eum Heraclidi conceptis verbis ſanctiſſime jurato: adjuravitque Gæſylus vindicem ſe Dioni, Heraclidis, ſi falleret ille fidem, fore ultorem.

Hinc claſſem Syracuſani dimittunt: quippe nullum erat ejus operæ pretium: tantum erant ex ea magni in ſocios navales ſumptus, & ſeditionis anſæ ducibus. Arcem obſederunt, abſoluto muro quo eam circumvallaverunt. Quum obſeſſis nemo ſuccurreret, commeatus deficeret, mercenarii gererent ſe perverſe, deploratis rebus filius Dionyſii fœdus cum Dione pactus, arcem ei cum armis & reliquo inſtrumento tradidit. Inde matre ſororibuſque acceptis, & quinque completis triremibus, navigavit ad patrem, cui Dion ſecurum exitum dedit. Illo ſpectaculo fraudari nemo Syracuſis voluit, & abſentes quoque inclamaverunt, quod illum diem & ſolem liberis exorientem Syracuſis non intuerentur. Quando enim nunc etiam ex fortunæ mutatæ exemplis memoralibus clariſſimum eſt & maximum Dionyſii fuga, quantam exiſtimandum eſt illorum ipſorum gratulationem fuiſſe, quantoſque animos eorum, qui omnis ætatis maximam tenuiſſimis ſubſidiis tyrannidem evertere?

Quum ſolviſſet Apollocrates, & pergeret Dion in arcem, non continuerunt ſe mulieres, neque exſpectaverunt dum eſſet ingreſſus, ſed

ἀλλ' ἐπὶ τὰς θύρας ἐξέδραμον· ἡ μὲν Ἀριστομάχη τὸν υἱὸν ἄγουσα τοῦ Δίωνος· ἡ δ' Ἀρετὴ κατόπιν εἵπετο δακρύουσα, καὶ διαποροῦσα πῶς ἀσπάσηται καὶ προσείπῃ τὸν ἄνδρα, κοινωνίας αὐτῇ πρὸς τὸν ἕτερον γεγενημένης. ἀσπασαμένου δ' αὐτοῦ πρώτην τὴν ἀδελφὴν, εἶτα τὸ παιδίον, ἡ Ἀριστομάχη προσαγαγοῦσα τὴν Ἀρετὴν, Ἠτυχοῦμεν, ἔφη, ὦ Δίων, σοῦ φεύγοντος· ἥκων δὲ καὶ νικῶν ἀφῄρηκας ἡμῶν ἁπάντων τὰς κατηφείας, πλὴν μόνης ταύτης, ἣν ἐπεῖδον ἡ δυστυχὴς ἐγὼ σοῦ ζῶντος ἑτέρῳ συνελθεῖν βιασθεῖσαν. ὅτε οὖν σε κύριον ἡμῶν ἡ τύχη πεποίηκεν, πῶς αὐτῇ διαιτᾷς ἐκείνην τὴν ἀνάγκην, πότερον ὡς θεῖον, ἢ καὶ ὡς ἄνδρα σε ἀσπάσεται; τοιαῦτα τῆς Ἀριστομάχης λεγούσης, ὁ Δίων ἐκδακρύσας, προσηγάγετο φιλοστόργως τὴν γυναῖκα· καὶ παραδοὺς αὐτῇ τὸν υἱὸν, ἐκέλευσεν εἰς τὴν οἰκίαν τὴν αὐτοῦ βαδίζειν, ὅπου καὶ αὐτὸς διῃτᾶτο, τὴν ἄκραν ἐπὶ τοῖς Συρακουσίοις ποιησάμενος.

Οὕτω δὲ τῶν πραγμάτων αὐτῷ προσκεχωρηκότων, οὐδὲν ἀπολαῦσαι πρότερον ἠξίωσε τῆς παρούσης εὐτυχίας, ἢ καὶ τὸ φίλοις χάριτας, καὶ συμμάχοις δωρεὰς, μάλιστα δὲ τοῖς ἐν ἄστει συνήθεσι καὶ ξένοις ἀπονεῖμαι τινα φιλανθρωπίας καὶ τιμῆς μερίδα, τῇ μεγαλοψυχίᾳ τὴν δύναμιν ὑπερβαλλόμενος. ἑαυτὸν δὲ λιτῶς καὶ σωφρόνως ἐκ τῶν τυχόντων διῴκει· θαυμαζόμενος ὅτι μὴ μόνον Σικελίας τε καὶ Καρχηδόνος, ἀλλὰ καὶ τῆς Ἑλλάδος ὅλης ἀποβλεπούσης πρὸς αὐτὸν εὐημεροῦντα, καὶ μηδὲν οὕτω μέγα τῶν τότε νομιζόντων, μηδ' ἐπιφανεστέρας περὶ ἄλλον ἡγεμόνα τόλμης καὶ τύχης γεγονέναι δοκούσης,

ſed effuderunt ſe ad januam. Ariſtomache filium ducebat Dionis: Arete pone ſequebatur eam flens, & incerta quemadmodum virum, quod conſuetudo ei interceſſiſſet cum altero, ſalutaret & appellaret. Primam quum ille ſororem ſalutaſſet, deinde filium: Ariſtomache admovens Areten, Miſeræ, inquit, exule te, Dion, fuimus. Redux vero & victor omnibus nobis mœſtitiam detraxiſti extra quam uni huic, quam aſpexi ego miſera vivo te alteri viro coactam nupſiſſe. Quando igitur arbitrium tibi fortuna noſtri dedit, quomodo diſpenſas ei illam neceſſitatem, ut avunculumne te, an etiam ut virum ſalutet? Dum ea fatur Ariſtomache, profuſis Dion lacrymis excepit uxorem indulgenter, traditoque ei filio juſſit ei domum ſuam concedere, ubi ipſe quoque agebat. Nam arcem permiſit Syracuſanis.

Hoc rerum ſucceſſu nullum ante ex præſenti felicitate capere fructum voluit, quam gratiam amicis, ſociis præmia, præcipue familiaribus civibus & externis militibus eſſet munificentiam & honorem impertitus, magnificentia excedens facultates ſuas, quum tenuiter & frugaliter ſeſe vulgari toleraret cultu. Unde erat in admiratione, quod quum non Sicilia modo & Carthago, verum univerſa quoque Græcia oculos intentos haberet in ejus felicitatem, neque quicquam illius ætatis homines adeo arbitrarentur magnum, neque virtus & fortuna in alio duce videretur illuſtrior fuiſſe,

σης, οὕτω παρεῖχεν ἑαυτὸν ἐσθῆτι καὶ θεραπείᾳ καὶ τραπέζῃ μέτριον, ὥσπερ ἐν Ἀκαδημίᾳ συσσιτῶν μετὰ Πλάτωνος, οὐκ ἐν ξεναγοῖς καὶ μισθοφόροις διαιτώμενος, οἷς αἱ καθ' ἑκάστην ἡμέραν πλησμοναὶ καὶ ἀπολαύσεις, παραμυθία τῶν πόνων καὶ τῶν κινδύνων εἰσίν. ἀλλ' ἐκείνῳ μὲν Πλάτων ἔγραφεν, ὡς πρὸς ἕνα νῦν τῆς οἰκουμένης τοῦτον ἅπαντες ἀποβλέπουσιν· αὐτὸς δὲ ἐκεῖνος, ὡς ἔοικεν, ἀφεώρα πρὸς ἓν χωρίον μιᾶς πόλεως, τὴν Ἀκαδημίαν, καὶ τοὺς αὐτόθι καὶ θεατὰς καὶ δικαστὰς ἐγίνωσκεν οὔτε πρᾶξιν, οὔτε τόλμαν, οὔτε νίκην τινὰ θαυμάζοντας, ἀλλὰ μόνον εἰ κοσμίως καὶ σωφρόνως τῇ τύχῃ χρῆται, καὶ παρέχει μέτριον ἑαυτὸν ἐν πράγμασι μεγάλοις, ἀποσκοποῦντας. τοῦ μέντοι περὶ τὰς ὁμιλίας ὄγκου καὶ τοῦ πρὸς τὸν δῆμον ἀτενοῦς ἐφιλονείκει μηδὲν ὑφελεῖν μηδὲ χαλάσαι· καίτοι τῶν πραγμάτων αὐτῷ χάριτος ἐνδεῶν ὄντων, καὶ Πλάτωνος ἐπιτιμῶντος, ὡς εἰρήκαμεν, καὶ γράφοντος, ὅτι ἡ αὐθάδεια ἐρημίᾳ σύνοικός ἐστιν. ἀλλὰ φύσει τε φαίνεται πρὸς τὸ πιθανὸν δυσκεράστῳ κεχρημένος, ἀντισπᾶν τε τοὺς Συρακουσίους ἄγαν ἀνειμένους καὶ διατεθρυμμένους προθυμούμενος.

Ὁ γὰρ Ἡρακλείδης αὖθις ἐπέκειτο· καὶ πρῶτον μὲν εἰς συνέδριον παρακαλούμενος, οὐκ ἐβούλετο βαδίζειν· ἰδιώτης γὰρ ὤν, μετὰ τῶν ἄλλων ἐκκλησιάζειν πολιτῶν. ἔπειτα κατηγόρει τοῦ Δίωνος, ὅτι τὴν ἄκραν οὐ κατέσκαψεν, καὶ τῷ δήμῳ τὸν Διονυσίου τάφον ὡρμημένῳ λῦσαι, καὶ τὸν νεκρὸν ἐκβαλεῖν, οὐκ ἐπέτρεψεν· μεταπέμπεται δ' ἐκ Κορίνθου συμβούλους καὶ συνάρχοντας, ἀπαξιῶν τοὺς πολίτας. τῷ δ' ὄντι μετεπέμπετο τοὺς Κορινθίους ὁ Δίων, ῥᾷον ἐπε-

isse, adeo se vestitu & famulitio & mensa moderatum præberet, ut si cum Platone ageret in Academia, non cum mercenario milite & ducibus eorum viveret, qui crapulam & delicias quotidianas pro laborum & periculorum habent solatiis. Verum scripsit ei Plato in unum omnes mortales ipsum oculos conjicere. Ille vero ipse, meo judicio, in unius locum urbis erat versus, Academiam; cujus loci spectatores & judices non factum, non audaciam sciebat, non denique victoriam suspicere ullam, verum solum an modeste & moderate uteretur fortuna, & magnis in rebus præberet se temperantem, speculari. De severitate tamen in congressibus & de rigore adversus populum nihil enitebatur detrahere vel relaxare, quamvis res ejus civilitatem requirerent, & reprehenderet eum, ut diximus, Plato, scriberetque ei solitudinis pervicaciam contubernalem esse. Sed natura videtur abhorruisse a comitate, ac Syracusanos intendere nimium solutos & delicatos animo statuisse.

Quippe imminebat ei denuo Heraclides. Qui ad consilium vocatus recusavit venire, privatum se esse ferens, & in cœtu aliorum civium venturum ad concionem. Inde criminatus est Dionem, quod non esset demolitus arcem, & populo Dionysii conditorium dissipare & projicere reliquias aggredienti non permisisset: adhæc evocaret consiliarios Corintho, collegas dedignans cives. At revera accersiverat Corinthios Dion, quam in

ἐπενόει πολιτείαν ῥᾷον ἐλπίζων καταστήσειν ἐκείνων παραγινομένων. ἐπενόει δὲ τὴν μὲν ἄκρατον δημοκρατίαν, ὡς οὐ πολιτείαν, ἀλλὰ παντοπώλιον οὖσαν πολιτειῶν, κατὰ τὸν Πλάτωνα, κωλύειν· Λακωνικὸν δέ τι καὶ Κρητικὸν σχῆμα μιξάμενος ἐκ δήμου καὶ βασιλείας, ἀριστοκρατίαν ἔχων τὴν ἐπιστατοῦσαν καὶ βραβεύουσαν τὰ μέγιστα, καθιστάναι καὶ κοσμεῖν· ὁρῶν καὶ τοὺς Κορινθίους ὀλιγαρχικώτερόν τε πολιτευομένους, καὶ μὴ πολλὰ τῶν κοινῶν ἐν τῷ δήμῳ πράττοντας. ὡς οὖν μάλιστα πρὸς ταῦτα τὸν Ἡρακλείδην ἐναντιώσεσθαι προσεδόκα, καὶ τἄλλα ταραχώδης καὶ εὐμετάθετος καὶ στασιαστικὸς ἦν, οὓς πάλαι βουλομένους αὐτὸν ἐκώλυεν ἀνελεῖν, τούτοις ἐπέτρεψεν τότε· καὶ παρελθόντες εἰς τὴν οἰκίαν ἀποκτιννύουσιν αὐτόν. ἐλύπησεν δὲ σφόδρα τοὺς Συρακουσίους ἀποθανών. ὅμως δὲ τοῦ Δίωνος ταφάς τε λαμπρὰς παρασκευάσαντος, καὶ μετὰ τοῦ στρατεύματος ἑπομένου προπέμψαντος τὸν νεκρόν, εἶτα διαλεχθέντος αὐτοῖς, συνέγνωσαν ὡς οὐ δυνατὸν ἦν ταρασσομένην παύσασθαι τὴν πόλιν, Ἡρακλείδου καὶ Δίωνος ἅμα πολιτευομένων.

Ἦν δέ τις ἑταῖρος τοῦ Δίωνος ἐξ Ἀθηνῶν Κάλλιππος, ὅν φησιν ὁ Πλάτων οὐκ ἀπὸ παιδείας, ἀλλ' ἐκ μυσταγωγιῶν καὶ τῆς περιτρεχούσης ἑταιρείας γνώριμον αὐτῷ γενέσθαι καὶ συνήθη· μετασχὼν δὲ τῆς στρατείας, καὶ τιμώμενος, ὥστε καὶ συνεισελθεῖν τὰς Συρακούσας πρῶτος τῶν ἑταίρων ἁπάντων ἐστεφανωμένος, καὶ λαμπρὸς ἐν τοῖς ἀγῶσι καὶ διάσημος. ἐπεὶ δὲ τῶν πρώτων καὶ βελτίστων φίλων τοῦ Δίωνος ἀνηλωμένων ὑπὸ τοῦ πολέμου,

in mente habebat, facilius illis præſentibus conſtituturum ſe reipublicæ formam ſperans. Meditabatur autem effuſam populi poteſtatem, quod ea non reſpublica ſed rerumpublicarum eſſet, ut ait Plato, nundinæ, coercere, & Laconicam quandam Creticamque miſtam formam ex populari arbitrio & regno, in qua optimatum jus eſſet, hique præſiderent, & maxima quæque diſpenſarent, temperare & concinnare; quum Corinthios quoque rempublicam cerneret per optimates præcipue procurare, nec multa negotia tractare apud populum. Quum igitur hanc rem imprimis impugnaturum exſpectaret Heraclidem: qui alias inquietus, temporarius, & ſeditioſus erat; quos jamdudum cupientes eum interficere repreſſerat, his tunc connivit: qui in domum illius irrumpentes obtruncaverunt eum. Tulit graviter hujus mortem populus. Quum ſplendidas exequias tamen ei Dion paraſſet, & comitante exercitu funus eſſet proſequutus, concionemque habuiſſet, placati ſunt, intelligentes motus civiles Heraclide & Dione una rempub. gerentibus ſedari nullo modo poſſe.

Erat Dioni amicus quidam Athenienſis Callippus, quem non literarum commendatione ait Plato, ſed initiationibus & circulatoria conſuetudine notum ei & familiarem fuiſſe. Hic eum ad bellum ſequutus honeſtum ordinem habebat, atque ingreſſus cum eo Syracuſas eſt primus amicorum omnium coronatus, præbueratque ſe ſtrenuum & inſignem bellatorem. Qui quum amicis Dionis primariis & optimis bello conſumptis, ſub-

μου, καὶ τεθνηκότος Ἡρακλείδου, τόν τε δῆμον ἑώρα τῶν Συρακουσίων ἔρημον ἡγεμόνος ὄντα, καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς μετὰ Δίωνος προσέχοντας αὐτῷ μάλιστα, μιαρώτατος ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ παντάπασιν ἐλπίσας Σικελίαν ἆθλον ἕξειν τῆς ξενοκτονίας, ὡς δέ φασιν ἔνιοι, καὶ τάλαντα προσλαβὼν εἴκοσι, τοῦ φόνου μισθὸν παρὰ τῶν πολεμίων, διέφθειρε καὶ παρεσκεύασέ τινας τῶν ξένων ἐπὶ τὸν Δίωνα, κακοηθεστάτην ἀρχὴν καὶ πανουργοτάτην ποιησάμενος. ἀεὶ γάρ τινας φωνὰς τῶν στρατιωτῶν πρὸς ἐκεῖνον ἢ λελεγμένας ἀληθῶς ἀναφέρων, ἢ πεπλασμένας ὑπ' αὐτοῦ, τοιαύτην ἐξουσίαν ἔλαβεν διὰ τὴν πίστιν, ὥστ' ἐντυγχάνειν κρύφα καὶ διαλέγεσθαι μετὰ παρρησίας οἷς βούλοιτο κατὰ τοῦ Δίωνος, αὐτοῦ κελεύοντος, ἵνα μηδεὶς λανθάνῃ τῶν ὑπούλως καὶ δυσμενῶς ἐχόντων. ἐκ δὲ τούτων συνέβαινε τοὺς μὲν πονηροὺς καὶ νοσοῦντας εὑρίσκειν ταχὺ καὶ συνιστάναι τὸν Κάλλιππον· εἰ δέ τις ἀπωσάμενος τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ τὴν πεῖραν ἐξείποι πρὸς τὸν Δίωνα, μὴ ταράττεσθαι μηδὲ χαλεπαίνειν ἐκεῖνον, ὡς ἃ προσέταττε τοῦ Καλλίππου περαίνοντος.

Συνισταμένης δὲ τῆς ἐπιβουλῆς, φάσμα γίνεται τῷ Δίωνι μέγα καὶ τερατῶδες. ἐτύγχανε μὲν γὰρ ὀψὲ τῆς ἡμέρας καθεζόμενος ἐν παστάδι τῆς οἰκίας, μόνος ὢν πρὸς ἑαυτὸν τὴν διάνοιαν· ἐξαίφνης δὲ ψόφου γενομένου, πρὸς θατέρῳ πέρατι τῆς στοᾶς ἀποβλέψας ἔτι φωτὸς ὄντος, εἶδε γυναῖκα μεγάλην, στολῇ μὲν καὶ προσώπῳ μηδὲν ἐριννύος τραγικῆς παραλλάττουσαν, σαίρουσαν δὲ καλλύντρῳ τινὶ τὴν οἰκίαν. ἐκπλαγεὶς δὲ δεινῶς καὶ περίφοβος γενόμενος, μετεπέμψατο τοὺς φίλους, καὶ διηγεῖτο τὴν ὄψιν αὐτοῖς· καὶ παραμένειν ἐδεῖ-

το

sublatoque Heraclide, populum Syracusanum cerneret duce orbum, & Dionis milites sui potissimum cupidos, homo sceleratissimus, qui prorsus Siciliam interfecti hospitis habiturum se sperabat præmium: &, ut aliqui commemorant, insuper viginti talenta cædis acceperat ab hostibus mercedem: nonnullos mercenarios milites solicitavit & subornavit in Dionem, atque hoc improbissimum callidissimumque exordium fecit. Deferebat nempe quotidie militum quasdam apud ipsum voces aut vere emissas aut confictas ab se. Qua re ob habitam ei fidem tantum homini permissum, ut quibuscum vellet clam congrederetur, & in colloquio detraheret Dioni, ipsius jussu, ne ullus lateret malevolorum & infensorum. Hinc accidit ut brevi improbos & ægros facile cognosceret Callippus conglobaretque: ubi vero quis sermones ejus respueret, & solicitatum se Dioni renuntiaret, ne commoveretur ille neque offenderetur, quasi exequeretur jussa ejus Callippus.

Dum conjuratio coitur, spectrum est Dioni immane & monstrificum oblatum. Sedebat forte diei sero domi in porticu cogitabundus. Ibi strepitu repente facto respiciens clara adhuc luce ad alteram porticus partem, conspexit grandem mulierem, cultu & facie nihil a tragica abhorrentem furia, quæ verrebat scopis domum. Ille vehementer perculsus & trepidans, accivit amicos, visumque iis narravit, atque oravit apud se ut permane-

rent

το καὶ συννυκτερεύειν, παντάπασιν ἐκστατικῶς ἔχων, καὶ δεδοικὼς μὴ πάλιν εἰς ὄψιν αὐτῷ μονωθέντι τὸ τέρας ἀφίκηται. τοῦτο μὲν οὖν αὖθις οὐ συνέπεσεν. μεθ' ἡμέρας ὀλίγας ὁ υἱὸς αὐτοῦ σχεδὸν ἀντίπαις ὢν, ἔκ τινος λύπης καὶ ὀργῆς, μικρὰν καὶ παιδιὰν ἀπαρχὴν λαβούσης, ἔρριψεν ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ στέγους ἐπὶ τὴν κεφαλὴν, καὶ διεφθάρη.

Ἐν τοιούτοις δὲ τοῦ Δίωνος ὄντος, ὁ Κάλλιππος ἔτι μᾶλλον εἴχετο τῆς ἐπιβουλῆς· καὶ λόγον εἰς τοὺς Συρακουσίους ἐξέδωκεν ὡς ὁ Δίων ἄπαις γεγονὼς, ἔγνωκε τὸν Διονυσίου καλεῖν Ἀπολλοκράτην, καὶ ποιεῖσθαι διάδοχον, ἀδελφιδοῦν μὲν ὄντα τῆς ἑαυτοῦ γυναικὸς, θυγατριδοῦν δὲ τῆς ἀδελφῆς. ἤδη δὲ καὶ τὸν Δίωνα καὶ τὰς γυναῖκας ὑπόνοια τῶν πραττομένων εἶχε, καὶ μηνύσεις ἐγίγνοντο πανταχόθεν. ἀλλ' ὁ μὲν Δίων, ὡς ἔοικεν, ἐπὶ τοῖς κατὰ τὸν Ἡρακλείδην ἀχθόμενος, καὶ τὸν φόνον ἐκεῖνον, ὥστινα τοῦ βίου καὶ τῶν πράξεων αὐτῷ κηλῖδα περικειμένην, δυσχεραίνων ἀεὶ καὶ βαρυνόμενος, εἶπεν ὅτι πολλάκις ἤδη θνήσκειν ἕτοιμός ἐστιν, καὶ παρέχειν τῷ βουλομένῳ σφάττειν αὐτὸν, εἰ ζῆν δεήσει μὴ μόνον τοὺς ἐχθροὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους φυλαττόμενον. τὰς δὲ γυναῖκας ὁρῶν ὁ Κάλλιππος ἐξεταζούσας ἀκριβῶς τὸ πρᾶγμα, καὶ φοβηθεὶς, ἦλθεν πρὸς αὐτὰς ἀρνούμενος καὶ δακρύων, καὶ πίστιν ἣν βούλονται διδόναι βουλόμενος. αἱ δ' ἠξίουν αὐτὸν ὀμόσαι τὸν μέγαν ὅρκον. ἦν δὲ τοιοῦτος· καταβὰς εἰς τὸ τῶν θεσμοφόρων τέμενος ὁ διδοὺς τὴν πίστιν, ἱερῶν τινων γενομένων, περιβάλλεται τὴν πορφυρίδα τῆς θεοῦ, καὶ λαβὼν δᾷδα καιομένην ἀπόμνυσι. ταῦτα ποιήσας ὁ Κάλιππος πάντα,

rent & pernoctarent, quod plane metu esset attonitus, timens ne si solum reliquissent, iterum sibi obversaretur monstrum. Cæterum id non est reversum: sed filius ejus fere adultus per dolorem aliquem animi & iram ex parva & puerili ortam occasione de fastigio domus præcipitavit se in caput, & interiit.

Hac icto calamitate Dione, ursit magis ac magis insidias Callippus, rumoremque dissipavit inter Syracusanos orbum jam liberis Dionem, Dionysii filium Apollocratem, qui fratris uxoris suæ filius & nepos sororis esset, accire & facere statuisse successorem. Jam Dioni quoque & fœminis oblata suspicio insidiarum erat, atque hæ omni ex parte detegebantur. Verum Dion, ut ego arbitror, Heraclidis nece dolens, eamque, ut aliquam vitæ & rebus suis gestis aspersam labem, ægre semper ac moleste ferens, demonstravit cupere sæpius jam se subire mortem, jugulumque cuivis præbere, ita si vivendum foret sibi, ut non tantum ab inimicis, sed etiam cavendum esset ab amicis. Porro mulieres advertens Callippus acriter rem perscrutari, territusque, adiit eas, inficians rem, lacrymansque, & quam vellent cunque fidem offerens dare. Illæ postulaverunt ut magnum juramentum perageret. Id est hujuscemodi: Qui fidem daturus est, templum Cereris & Proserpinæ ingressus, sacris quibusdam peractis vestem Deæ purpuream induit, sumptaque ardenti tæda adjurat. Hæc Callippus quum omnia egisset,

τα, καὶ τὸν ὅρκον ἀπομόσας, οὕτω κατεγέλασε τῶν Θεῶν, ὥστε περιμείνας τὴν ἑορτὴν ἧς ὤμοσε Θεοῦ, δρᾷ τὸν φόνον ἐν τοῖς Κορείοις· οὐδὲν ἴσως τὸ περὶ τὴν ἡμέραν τοῦ Θεοῦ ποιησάμενος, ὡς ἀσεβουμένης πάντως, εἰ καὶ κατ' ἄλλον χρόνον ἔσφαττε τὸν μύστην αὐτῆς ὁ μυσταγωγός.

Ὄντων δὲ πλειόνων ἐν τῇ κοινωνίᾳ τῆς πράξεως, καὶ καθεζομένου Δίωνος ἐν οἰκήματι κλίνας τινὰς ἔχοντι μετὰ τῶν φίλων, οἱ μὲν ἔξω τὴν οἰκίαν περιέστησαν, οἱ δὲ πρὸς ταῖς θύραις τοῦ οἴκου καὶ ταῖς θυρίσιν ἦσαν. αὐτοὶ δ' οἱ προσφέρειν τὰς χεῖρας μέλλοντες Ζακύνθιοι, παρῆλθον ἄνευ ξιφῶν ἐν τοῖς χιτῶσιν. ἅμα δ' οἱ μὲν ἔξω τὰς θύρας ἐπισπασάμενοι κατεῖχον· οἱ δὲ τῷ Δίωνι προσπεσόντες, κατέχειν ἐπειρῶντο, καὶ συντρίβειν αὐτόν. ὡς δ' οὐδὲν ἐπέραινον, ᾔτουν ξίφος· οὐδεὶς δ' ἐτόλμα τὰς θύρας ἀνοῖξαι. συχνοὶ γὰρ ἦσαν ἔνδον οἱ μετὰ τοῦ Δίωνος· ὧν ἕκαστος οἰόμενος, ἂν ἐκεῖνον προῆται, διασώσειν ἑαυτόν, οὐκ ἐτόλμα βοηθεῖν. διατριβῆς δὲ γινομένης, Λύκων Συρακούσιος ὀρέγει τινὶ τῶν Ζακυνθίων διὰ τῆς θυρίδος ἐγχειρίδιον, ᾧ καθάπερ ἱερεῖον τὸν Δίωνα κρατούμενον πάλαι καὶ δεδιττόμενον ἀπέσφαξαν. εὐθὺς δὲ καὶ τὴν ἀδελφὴν μετὰ τῆς γυναικὸς ἐγκύμονος οὔσης εἰς τὴν εἱρκτὴν ἐνέβαλον. καὶ συνέβη τῇ γυναικὶ τλημονέστατα λοχευθείσῃ τεκεῖν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ παιδάριον ἄρρεν. ὅπερ καὶ θρέψαι μᾶλλον παρέβαλλοντο, πείσασαι τοὺς φύλακας, ἤδη τοῦ Καλλίππου θορυβουμένου τοῖς πράγμασιν.

Ἐν ἀρχῇ μὲν γὰρ ἀποκτείνας τὸν Δίωνα λαμπρὸς ἦν, καὶ κατεῖχεν τὰς Συρα-

gisset, & juramento factum negasset, usque adeo contempsit Deas, ut exspectato Deæ, per quam juratus fuerat, die festo, cædem patraret Proserpinalibus: Atque illum ipsum diem Deæ solennem floccifecit, fortasse ut religionem ejus prorsus violaturus, si vel alio tempore mystam ejus mystagogus jugularet.

Quum essent autem permulti in conjuratione, & in cubiculo quodam lectulos habente sederet Dion cum amicis, pars domum foris cinxerunt, alii ostio ædium & fenestris admoverunt se. Illi qui manus ei illaturi erant, Zacynthii, tunicati absque gladiis sunt ad eum ingressi. Simul illi qui extra stabant, fores attraxerunt, obditasque tenuerunt. Alii Dionem adorti instituerunt eum suffocare & strangulare. Ut nihil profecerunt, gladium postulaverunt. Verum aperire nemo audebat fores. Multi enim erant intus cum Dione, quorum quisque, si illum projecisset, servaturum ratus semetipsum, dubitavit ei opem ferre. Interposita mora Lycon Syracusanus porrigit per fenestram uni Zacynthiorum pugionem, quo victimæ modo Dionem oppressum jamdudum & obstupefactum jugulaverunt. Mox sororem ejus cum uxore prægnante conjecerunt in carcerem, contigitque uxori ejus ærumnosissimæ puerperæ filium edere in carcere: quem educare persuasis custodibus non sunt veritæ, quum exagitaretur jam rerum motibus Callippus.

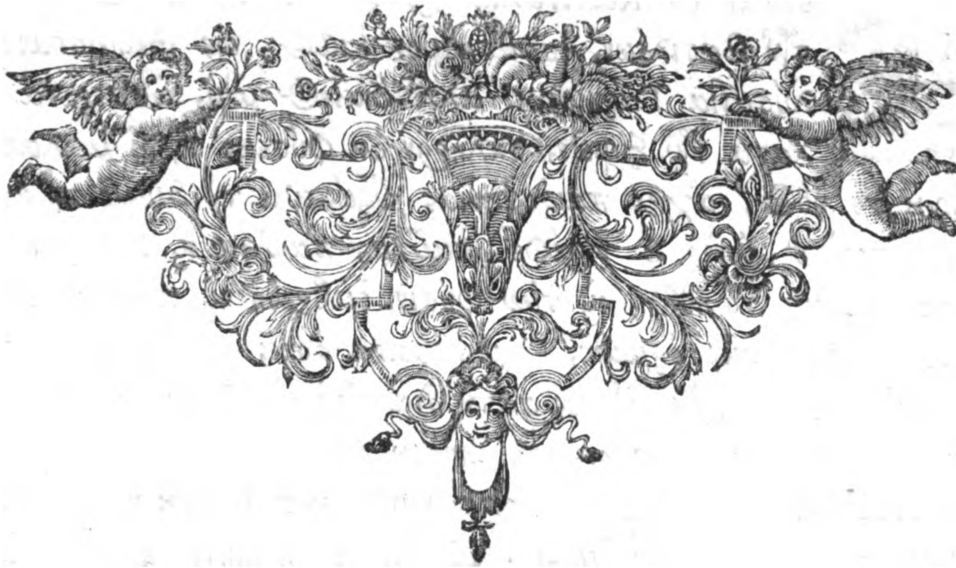
Siquidem initio quum Dionem interfecisset, inclytus fuit, & rerum Syracusis potitus

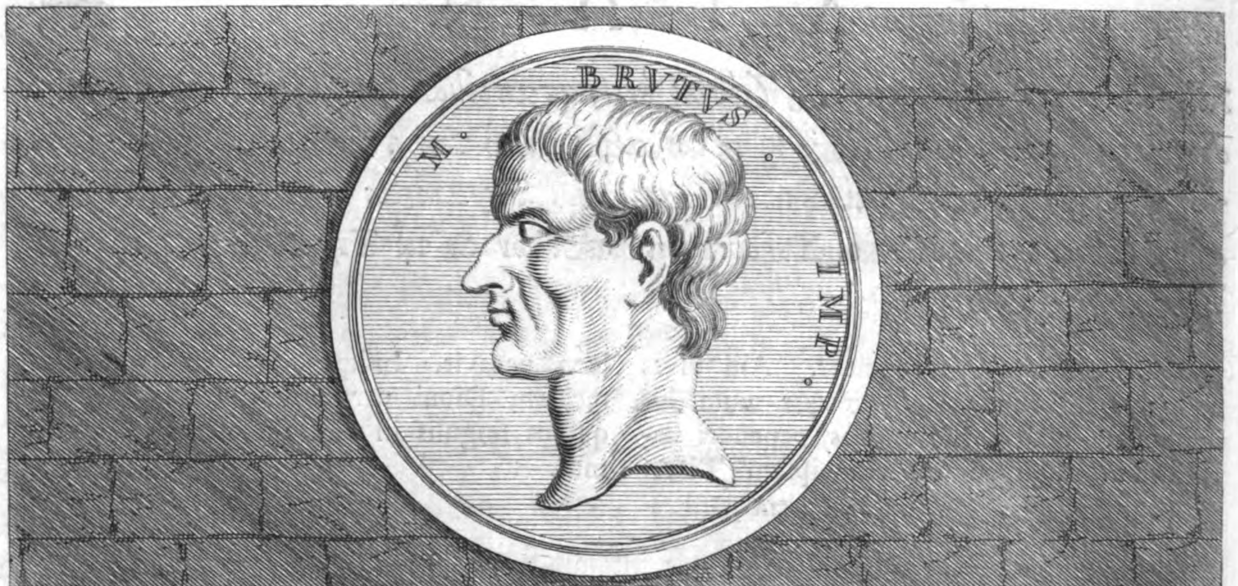
Συρακούσας· καὶ πρὸς τὴν Ἀθηναίων ἔγραψε πόλιν, ἣν μάλιστα μετὰ τοὺς θεοὺς ὤφειλεν αἰδεῖσθαι καὶ δεδιέναι τηλικούτου μίσους ἁψάμενος. ἀλλ' ἔοικεν ἀληθῶς λέγεσθαι τὸ τὴν πόλιν ἐκείνην φέρειν ἄνδρας ἀρετῇ τε τοὺς ἀγαθοὺς, ἀρίστους, καὶ κακίᾳ τοὺς φαύλους, πονηροτάτους· καθάπερ αὐτῶν καὶ ἡ χώρα κάλλιστον μέλι, καὶ κώνειον ὠκυμορώτατον ἀναδίδωσιν. οὐ μὴν πολὺν χρόνον ὁ Κάλλιππος ἔγκλημα τῆς τύχης καὶ τῶν θεῶν περιῆν, ὡς περιορώντων ἐξ ἀσεβήματος ἄνθρωπον τηλικούτου κτώμενον ἡγημονίας καὶ πράγματα· ταχὺ δ' ἀξίαν δίκην ἔδωκεν. ὁρμήσας μὲν γὰρ Κατάνην λαβεῖν, εὐθὺς ἀπέβαλε Συρακούσας. ὅτε καὶ φασὶν αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι πόλιν ἀπολωλεκὼς, τυρόκνηστιν εἴληφεν. ἐπιθέμενος δὲ Μεσσηνίοις, καὶ τοὺς πλείστους στρατιώτας ἀπολέσας, ἐν οἷς ἦσαν οἱ Δίωνα κατακτείναντες, οὐδεμιᾶς καὶ πόλεως αὐτὸν ἐν Σικελίᾳ προσδεχομένης, ἀλλὰ μισούντων ἁπάντων καὶ προβαλλομένων, Ῥήγιον κατέσχεν. ἐκεῖ δὲ λυπρῶς πράττων, καὶ κακῶς διατρέφων τοὺς μισθοφόρους, ὑπὸ Λεπτίνου καὶ Πολυπέρχοντος ἀνῃρέθη, χρησαμένων ξιφιδίῳ κατὰ τύχην, ᾧ καὶ Δίωνα πληγῆναι φασίν. ἐγνώσθη καὶ τῷ μεγέθει· βραχὺ γὰρ ἦν, ὥσπερ τὰ Λακωνικὰ, καὶ τῇ κατασκευῇ τῆς τέχνης εἰργασμένον γλαφυρῶς καὶ περιττῶς. τοιαύτην μὲν οὖν τίσιν Κάλλιππος ἔδωκεν· τὴν δ' Ἀριστομάχην καὶ τὴν Ἀρετὴν, ὡς ἀφείθησαν ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἀναλαβὼν Ἱκέτης ὁ Συρακούσιος, εἷς τῶν Δίωνος φίλων γεγονὼς, ἐδόκει πιστῶς καὶ καλῶς περιέπειν· εἶτα συμπεισθεὶς ὑπὸ τῶν Δίωνος ἐχθρῶν, καὶ παρασκευάσας πλοῖον αὐταῖς, ὡς εἰς Πελοπόννησον ἀποσταλησομέναις, ἐκέλευσεν κατὰ πλοῦν ἀποσφάξαντας ἐκβαλεῖν

tus est, scripsitque id ad civitatem Atheniensem, quam tanto admisso piaculo maxime debuerat secundum Deos vereri & tremere. Sed verum videtur illud dictum, eam urbem viros qui virtutem sectantur, optimos, & qui vitia, teterrimos ferre: sicut tellus eorum optimum mel, & cicutam edit exitiosissimam. Haud diu tamen superstes fuit Callippus in fortunæ & Deorum opprobrium, quasi conniventium homini tanto flagitio imperium & opes paranti: sed brevi dignas pœnas dedit. Nam Catanam quum contenderet capere, protinus amisit Syracusas. Quo tempore dixisse referunt eum, missa e manibus urbe se tyrocnestim cepisse. Hinc adortus Messanenses, maxima militum suorum parte desiderata, in quibus erant Dionis interfectores, nulloque Siciliæ oppido eum recipiente, sed infestis & detestantibus omnibus, occupavit Rhegium. Ibi gravi pressus penuria, & mercenarium militem maligne tolerans, a Leptine & Polyperchonte eodem forte gladio, quo percussum ferunt Dionem, interfectus est. Agnitus gladius ex figura fuit. Nam brevis sicut Laconici fuit, & opificio scite & eleganter fabrefactus. Hoc persolvit Callippus supplicium. Aristomachen & Areten, ut ex vinculis liberatæ fuerunt, Syracusanus Icetes, qui ex Dionis amicis fuerat, accepit. Hic eas fovit aliquandiu fideliter & honeste: verum a Dionis inimicis inductus, parato eis navigio, quasi eas esset in Peloponnesum amandaturus, præcepit ut in cursu interficerentur atque

λεῖν εἰς τὴν θάλασσαν. οἱ δὲ ζώσας ἔτι καταποντιωθῆναι λέγουσι, καὶ τὸ παιδίον μετ' αὐτῶν. περιῆλθε δὲ καὶ τοῦτον ἀξία ποινὴ τῶν τετολμημένων. αὐτός τε γὰρ ὑπὸ Τιμολέοντος ἁλοὺς ἀπέθανε, καὶ θυγατέρας δύο προσαπέκτειναν αὐτοῦ Δίωνι τιμωροῦντες οἱ Συρακούσιοι. περὶ ὧν ἐν τῷ Τιμολέοντος βίῳ καθ' ἕκαστα γέγραπται.

que in pontum projicerentur. Alii vivas adhuc aiunt ſubmerſas, unaque cum his infantem. Sed & hic pœnas pependit flagitiorum. Quippe captum ipſum Timoleon necavit. Inſuper duas ejus filias Syracuſani Dioni parentantes occiderunt: de quibus ſingulis in vita Timoleontis diſſeruimus.

Apud Ful: Ursin: — G. V.^r Gucht Sculp.

ΒΡΟΥΤΟΣ.

ΜΑΡΚΟΥ δὲ Βρούτου πρόγονος ἦν Ἰούνιος Βροῦτος, ὃν ἀνέστησαν ἐν Καπιτωλίῳ χαλκοῦν οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι, μέσον τῶν βασιλέων, ἐσπασμένον ξίφος, ὡς βεβαιότατα καταλύσαντα Ταρκυνίους. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν, ὥσπερ τὰ ψυχρήλατα τῶν ξιφῶν, σκληρὸν ἐκ φύσεως καὶ οὐ μαλακὸν ἔχων ὑπὸ λόγου τὸ ἦθος, ἄχρι παιδοφονίας ἐξώκειλε τῷ θυμῷ τῷ κατὰ τῶν τυράννων· οὑτοσὶ δ', ὑπὲρ οὗ γράφεται ταῦτα, παιδείᾳ καὶ λόγῳ διὰ φιλοσοφίας καταμίξας τὸ ἦθος, καὶ τὴν φύσιν ἐμβριθῆ καὶ πρᾳεῖαν οὖσαν ἐπεγείρας ταῖς πρακτικαῖς ὁρμαῖς, ἐμμελέστατα δοκεῖ κραθῆναι πρὸς τὸ καλόν. ὥστε καὶ τοὺς ἀπεχθανομένους αὐτῷ διὰ τὴν ἐπὶ Καίσαρα συνωμοσίαν, εἰ μέν τι γενναῖον ἡ πρᾶξις ἤνεγκεν, Βρούτῳ προσάπτειν, τὰ δυσχερέστατα δὲ τῶν γεγονότων τρέπειν εἰς Κάσσιον, οἰκεῖον μὲν ὄντα Βρούτου καὶ φίλον, ἁπλοῦν δὲ τῷ τρόπῳ καὶ καθαρὸν οὐχ ὁμοίως. Σερβιλία δὲ ἡ μήτηρ ἀνέφερε τὸ γένος

εἰς

M. **Brutus** ſtemma ad Junium Brutum refert generis autorem, cui priſci Romani in Capitolio mediam inter reges poſuere ſtatuam ex ære, quæ ſtrictum tenet enſem, quod penitus regno pepuliſſet Tarquinios. Cæterum ille, gladiorum inſtar qui candentes frigida extincti ſunt, duris præditus natura, nec ex literarum cultura mollibus moribus, uſque in liberorum cædem ira adverſus tyrannos provectus eſt. At hunc, ſuper quo hic tractamus, qui doctrina & philoſophiæ præceptis mores temperaverat, ingeniumque ſolidum & lene excitaverat impetu ad res agendas accommodato, ad virtutem decentiſſime comparatum apparet fuiſſe. Unde qui ei conjurationis in Cæſarem cauſa infeſti fuere, ſiquid eſſet geſtum præclare, adſcripſerunt Bruto, atrociſſima quæque Caſſio tulerunt expenſa, familiari Bruti & amico, haud perinde ſimplicium tamen morum neque integrorum. Mater ejus Servilia genus repetebat a

Ser-

εἰς Ἄλαν Σερβίλιον, ὅς, Μαλλίου Σπορίου τυραννίδα κατασκευαζομένου, καὶ ταράττοντος τὸν δῆμον, ἐγχειρίδιον λαβὼν ὑπὸ μάλης προῆλθεν εἰς ἀγοράν· καὶ παραστὰς τῷ ἀνδρὶ πλησίον, ὡς ἐντυγχάνειν τι μέλλων καὶ διαλέγεσθαι, προσνεύσαντα πατάξας ἀπέκτεινεν. τοῦτο μὲν οὖν ὁμολογούμενόν ἐστιν· τὸ δὲ πατρῷον γένος, οἱ διὰ τὸν Καίσαρος φόνον ἔχθραν τινὰ καὶ δυσμένειαν ἀποδεικνύμενοι πρὸς Βροῦτον, οὔ φασιν εἰς τὸν ἐκβαλόντα Ταρκυνίους ἀνήκειν· οὐδὲν γὰρ ἐκείνῳ λειφθῆναι γένος ἀνελόντι τοὺς υἱούς· ἀλλὰ δημότην τοῦτον οἰκονόμου υἱὸν ὄντα Βρούτου, ἄρτι καὶ πρώην εἰς ἄρχοντα προελθεῖν. Ποσειδώνιος δ' ὁ φιλόσοφος τοὺς μὲν ἐνηλικίους φησὶν ἀπολέσθαι τοῦ Βρούτου παῖδας, ὡς ἱστόρηται· τρίτον δὲ λειφθῆναι νήπιον, ἀφ' οὗ τὸ γένος ὡρμῆσθαι· καὶ τῶν γε καθ' αὑτὸν ἐκ τῆς οἰκίας γεγονότων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν ἀναφέρειν ἐνίους πρὸς τὸν ἀνδριάντα τοῦ Βρούτου τὴν ὁμοιότητα τῆς ἰδέας. περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτα.

Σερβιλίας δὲ τῆς Βρούτου μητρὸς ἀδελφὸς ἦν Κάτων ὁ φιλόσοφος, ὃν μάλιστα Ῥωμαίων ἐζήλωσεν οὗτος, θεῖον ὄντα, καὶ πενθερὸν ὕστερον γενόμενον. τῶν δ' Ἑλληνικῶν φιλοσόφων οὐδενὸς μὲν, ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀνήκοος ἦν, οὐδὲ ἀλλότριος· διαφερόντως δ' ἐσπουδάκει πρὸς τοὺς ἀπὸ Πλάτωνος· καὶ τὴν νέαν καὶ μέσην λεγομένην Ἀκαδημίαν οὐ πάνυ προσιέμενος, ἐξήρτητο τῆς παλαιᾶς· καὶ διετέλει θαυμάζων μὲν Ἀντίοχον τὸν Ἀσκαλωνίτην, φίλον δὲ καὶ συμβιωτὴν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ πεποιημένος Ἀρίστωνα, ἄνδρα τῇ μὲν ἐν

Servilio Ahala, qui, Spurio Manlio tyrannidem moliente ac seditionem concitante, pugionem sub ala ferens in forum processit, & prope illi assistens, quasi haberet quod cum eo ageret & conferret, caput inclinantem percussit interfecitque. Verum hoc in confesso est. Paternam vero stirpem ejus illi qui ob necem Cæsaris immicitiam aliquam & odium cum Bruto exercuerunt, negant Tarquinii exactorem contingere. Nullam enim contendunt ab illo qui filios interfecerat, superstitem sobolem relictam, sed plebeium hunc Bruti dispensatoris fuisse filium, atque non ita dudum ad magistratus aspirasse. At Posidonius philosophus filios Bruti adultos, ut proditum est memoriæ, fuisse memorat interfectos: tertium vero relictum infantem, a quo genus propagatum. Nonnullos etiam æqualium suorum, qui ex ea gente erant, clarorum virorum, repræsentasse facie Bruti statuam. Verum hactenus de his.

Serviliæ Bruti matris Cato philosophus frater fuit, quem inter Romanos hic potissimum avunculum & post socerum est æmulatus. A philosophorum Græcorum nulla secta, ut semel dicam, audienda peregrinus aut alienus fuit, præcipue vero asseclarum Platonis extitit studiosus. Ac nova & media, quam vocant, Academia parum probata, veterem sectatus est, & Antiochum quidem Ascalonitem in admiratione habuit perpetuo, fratrem vero ejus amicum & convictorem paravit Aristonem, eruditionis sane ex-

ἐν λόγοις ἕξιν πολλῶν φιλοσόφων λειπόμενον, ἀξίᾳ δὲ καὶ πραότητι τοῖς πρώτοις ἐνάμιλλον. ὁ δ' Ἔμπυλος, οὗ καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς καὶ οἱ φίλοι μέμνηνται πολλάκις ὡς συμβιώτου αὐτῷ, ῥήτωρ μὲν ἦν, καὶ καταλέλοιπε μικρὸν μὲν, οὐ φαῦλον δὲ σύγγραμμα περὶ τῆς Καίσαρος ἀναιρέσεως, ὃ Βροῦτος ἐπιγέγραπται. Ῥωμαϊστὶ μὲν οὖν ἤσκητο πρὸς τὰς διεξόδους καὶ τοὺς ἀγῶνας ἱκανῶς ὁ Βροῦτος· Ἑλληνιστὶ δὲ τὴν ἀποφθεγματικὴν καὶ Λακωνικὴν ἐπιτηδεύων βραχυλογίαν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἐνιαχοῦ παράσημός ἐστιν. οἷον ἤδη καθεστηκὼς εἰς τὸν πόλεμον γράφει Περγαμηνοῖς, Ἀκούω ὑμᾶς Δολοβέλλᾳ δεδωκέναι χρήματα· ἃ εἰ μὲν ἑκόντες ἔδοτε, ὁμολογεῖτε ἀδικεῖν· εἰ δὲ ἄκοντες, ἀποδείξατε τῷ ἐμοὶ ἑκόντες δοῦναι. πάλιν Σαμίοις, Αἱ βουλαὶ ὑμῶν ὀλίγωροι, αἱ ὑπουργίαι βραδεῖαι. τί τούτων τέλος ἐννοεῖσθε; καὶ περὶ Παταρέων ἑτέραν, Ξάνθιοι τὴν ἐμὴν εὐεργεσίαν ὑπεριδόντες, τάφον ἀπονοίας ἐσχήκασι τὴν πατρίδα· Παταρεῖς δὲ πιστεύσαντες ἑαυτοὺς ἐμοὶ, οὐδὲν ἐλλείπουσι διοικοῦντες τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἐλευθερίας. ἐξὸν οὖν καὶ ὑμῖν ἢ τὴν Παταρέων κρίσιν ἢ τὴν Ξανθίων τύχην ἑλέσθαι. τὰ μὲν οὖν τῶν παρασήμων γένος ἐπιστολίων τοιοῦτόν ἐστιν.

Ἔτι δὲ μειράκιον ὢν Κάτωνι τῷ θείῳ συναπεδήμησεν εἰς Κύπρον ἐπὶ Πτολεμαῖον ἀποσταλέντι. Πτολεμαίου δὲ διαφθείραντος ἑαυτὸν, ὁ Κάτων αὐτὸς ἐν Ῥόδῳ διατριβὴν ἔχων ἀναγκαίαν, ἔτυχε μὲν ἤδη τινὰ τῶν φίλων Κανίνιον ἐπὶ τὴν τῶν χρημάτων φυλακὴν ἀπεσταλκώς· δείσας δ' ἐκεῖνον, ὡς οὐκ ἀφεξόμενον κλοπῆς, ἔγραψε τῷ Βρούτῳ, πλεῖν τὴν ταχίστην εἰς

Κύπρον

excellentia multis philosophis inferiorem: at modestia & placiditate compararem vel principibus. Empylus, cujus & ipse in epistolis & ejus amici frequentem faciunt mentionem, velut usi Bruti cotubernio, orator fuit. Hic commentarium reliquit de Cæsaris nece exiguum, sed non inelegans, quod Brutus est inscriptum. Latine fuit Brutus ad castrensem & forensem dictionem satis exercitatus: Græce vero concisam & Laconicam dicendi brevitatem notatus est in epistolis aliquoties captasse. Velut quum jam bellum suscepisset, scribit Pergamenis, Dolabellæ audio vos pecuniam dedisse: quam si ultro dedistis, fateamini nos læsisse: sin inviti, ostendite id, sponte nobis dando. Rursus Samiis, Consilia vestra secura, munerum functio segnis: quem horum finem exspectatis? Et de Patarensibus in alia: Xanthii beneficium meum despicientes, desperationis suæ habuerunt patriam sepulchrum. Patarenses, qui se in fidem meam contulerunt, nusquam desiderant in administrandis rebus suis libertatem. Igitur licet vobis quoque vel Patarensium judicium vel fortunam eligere Xanthiorum. Atque notatarum genus epistolarum ejus hujuscemodi est.

Adolescens adhuc avunculum Catonem in Cyprum contra Ptolemæum missum comitatus est. Quum Ptolemæus mortem sibi ipse consciviset, Cato ipse necessario Rhodi commorans præmiserat jam amicum quendam Canidium ad pecuniam servandam. Quem veritus non temperatas habiturum manus, scripsit Bruto ut quamprimum ex Pamphy-

lia

Κύπρον ἐκ Παμφυλίας. ἐκεῖ γὰρ ἑαυτὸν ἀναλαμβάνων ἔκ τινος ἀσθενείας διῆγεν. ὁ δὲ καὶ μάλα ἄκων ἔπλευσε, τόν τε Κανίδιον αἰδούμενος, ὡς ἀτίμως ἀπεῤῥιμμένον ὑπὸ τοῦ Κάτωνος, καὶ ὅλως τὴν τοιαύτην ἐπιμέλειαν καὶ διοίκησιν, ὥστε δὴ νέος καὶ σχολαστὴς, οὐκ ἐλευθέριον, οὐδ' ἑαυτοῦ ποιούμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ ταῦτα συντείνας ἑαυτὸν, ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἐπῃνέθη· καὶ τῆς οὐσίας ἐξαργυρισθείσης, ἀναλαβὼν τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων εἰς Ῥώμην ἔπλευσεν.

Ἐπεὶ δὲ τὰ πράγματα διέστη, Πομπηΐου καὶ Καίσαρος ἐξενεγκαμένων τὰ ὅπλα, καὶ τῆς ἡγεμονίας ταραχθείσης, ἐπίδοξος μὲν ἦν αἱρήσεσθαι τὰ Καίσαρος· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ διὰ τὸν Πομπήϊον ἐτεθνήκει πρότερον· ἀξιῶν δὲ τὰ κοινὰ τῶν ἰδίων ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαι, καὶ τὴν Πομπηΐου νομίζων ὑπόθεσιν βελτίονα πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι τῆς Καίσαρος, ἐκείνῳ προσέθετο. καίτοι πρότερον ἀπαντήσας, οὐδὲ προσεῖπε τὸν Πομπήϊον, ἄγος ἡγούμενος μέγα, πατρὸς φονεῖ διαλέγεσθαι· τότε δ' ὡς ἄρχοντι τῆς πατρίδος ὑποτάξας ἑαυτὸν, εἰς Σικελίαν ἔπλευσε πρεσβευτὴς μετὰ Σηστίου τοῦ λαχόντος τὴν ἐπαρχίαν. ὡς δ' ἐκεῖ πράττειν οὐδὲν ἦν μέγα, καὶ συνέπεσαν εἰς ταυτὸ ἤδη Πομπήϊος καὶ Καῖσαρ ἀγωνιζόμενοι περὶ τῶν ὅλων, ἧκεν εἰς Μακεδονίαν ἐθελοντὴς τοῦ κινδύνου μεθέξων. ὅτε καί φασι Πομπήϊον ἡσθέντα καὶ θαυμάσαντα, προσιόντος αὐτοῦ καθεζόμενον ἐξαναστῆναι, καὶ περιβαλεῖν ὡς κρείττονα, πάντων ὁρώντων. ἐν δὲ τῇ στρατείᾳ, τῆς ἡμέρας ὅσα μὴ Πομπηΐῳ συνῆν, περὶ λόγους καὶ βιβλία διέτριβεν, οὐ μόνον τὸν ἄλλον χρόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ

τῆς

lia navigaret in Cyprum. Illic enim colligendi sui ex imbecillitate gratia agebat. Quam profectionem suscepit perinvitus, tum Canidii verecundia, ut ignominiose a Catone abjecti, tum prorsus ejuscemodi munus & procurationem, utpote juvenis & literis deditus, neque liberalem censens neque se dignum. Attamen ita curam hic intendit ut fuerit a Catone commendatus, opibusque illis in argentum redactis magnam pecuniæ partem Romam deportavit.

Postquam armis Pompeii & Cæsaris atque imperii commotione divulsa respublica est, habebatur partes Julianas sequuturus: nam pater ejus ante fuerat per Pompeium interfectus. Verum quod reipublicæ potius vellet quam suæ rationem ducere, & Pompeii existimaret quam Cæsaris ad sumenda arma honestiorem causam esse, aggregavit se ad illum, licet ante occurrentem ne salutasset Pompeium, pro piaculo habens interfectorem appellare parentis. At tunc ut patriæ duci submisit se ei, ac cum Sestio in Siciliam, qui eam provinciam fuerat sortitus, legatus profectus est. Sed quum nihil illic geri præclari posset, Pompeius autem & Cæsar castris castra collata haberent de summa decertantes, ultro ad periculi societatem accurrit in Macedoniam: memorantque lætum tum Pompeium & obstupescentem ejus adventu, omnibus aspicientibus assurrexisse ei ex sella, ac sicut præstantiorem fuisse complexum. In castris diem, nisi quantum cum Pompeio esset, in literis & libris ponebat, non solum alio tempore, sed & sub

pug-

τῆς ἄλλης μεγάλης μάχης. ἦν μὲν ἀκμὴ θέρους, καὶ καῦμα πολὺ, πρὸς ἑλώδεσι χωρίοις στρατοπεδευόντων· τῷ δὲ Βρούτῳ οὐ ταχέως ἧκον οἱ τὴν σκηνὴν κομίζοντες. ἐκπονηθεὶς δὲ περὶ ταῦτα, μεσημβρίας μόλις ἀλειψάμενος καὶ φαγὼν ὀλίγα, τῶν ἄλλων ἢ καθευδόντων, ἢ πρὸς ἐπινοίᾳ καὶ φροντίδι τοῦ μέλλοντος ὄντων, αὐτὸς ἄχρι τῆς ἑσπέρας ἔγραφε συντάττων ἐπιτομὴν Πολυβίου.

Λέγεται δὲ Καῖσαρ οὐκ ἀμελεῖν τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλὰ καὶ προειπεῖν τοῖς ὑφ' ἑαυτὸν ἡγεμόσιν ἐν τῇ μάχῃ, μὴ κτείνειν Βροῦτον, ἀλλὰ φείδεσθαι, καὶ παραδιδόντα μὲν ἑκουσίως, ἄγειν· εἰ δὲ ἀπομάχοιτο πρὸς τὴν σύλληψιν, ἐᾶν, καὶ μὴ βιάζεσθαι· καὶ ταῦτα ποιεῖν, τῇ μητρὶ τοῦ Βρούτου Σερβιλίᾳ χαριζόμενον. ἐγνώκει γὰρ, ὡς ἔοικε, νεανίας ὢν ἔτι, τὴν Σερβιλίαν ἐπιμανεῖσαν αὐτῷ· καὶ καθ' οὓς μάλιστα χρόνους ὁ ἔρως ἐπέφλεγεν, γενόμενον τὸν Βροῦτον, ἐπέπειστό πως ἐξ ἑαυτοῦ γεγονέναι. λέγεται δὲ, τῶν περὶ Κατιλίναν πραγμάτων μεγάλων ἐμπεπτωκότων εἰς τὴν σύγκλητον, ἃ μικρὸν ἐδέησεν ἀνατρέψαι τὴν πόλιν, ἑστάναι μὲν ὁμοῦ Κάτωνα καὶ Καίσαρα, διαφερομένους περὶ γνώμης· ἐν τούτῳ δὲ γραμματιδίου μικροῦ προσδοθέντος ἔξωθεν Καίσαρι, τὸν μὲν ἀναγινώσκειν σιωπῇ, Κάτωνα δὲ βοᾷν ὡς δεινὰ ποιεῖ Καῖσαρ, ἐντεύξεις καὶ γράμματα παρὰ τῶν πολεμίων προσδεχόμενος. θορυβησάντων δὲ πολλῶν, καὶ τοῦ Καίσαρος τὸ δελτάριον ὡς εἶχε τῷ Κάτωνι προσδόντος, ἀναγνόντα Σερβιλίας τῆς ἀδελφῆς ἀκόλαστον ἐπιστόλιον, ἐκεῖνο μὲν ῥῖψαι πρὸς τὸν Καίσαρα, καὶ εἰπεῖν, Κράτει μέθυσε· πρὸς δὲ τὴν γνώμην καὶ τὸν λόγον αὖ-

θις

pugnam Pharsalicam. Adusta æstas erat & æstus ingens, ac castra locis paludinosis habebant. Quod vero Bruto ministri non cito apportassent tentorium, labore hic confectus tandem meridie unxit se, & paululum cibi cepit, aliisque aut quiescentibus, aut cogitantibus & solicitis de eventu pugnæ, usque ad vesperum scripsit, Polybii compendium commentans.

Ferunt Cæsari illum magnæ curæ fuisse, ducibusque suis præcepisse in pugna, ne interficerent Brutum, sed parcerent ei; quem, si ultro se dederet, deducerent ad ipsum: sin repugnaret instantibus, mitterent eum, neque vim afferrent. Hæc memorant illum in Bruti matris fecisse Serviliæ gratiam. Nam adolescens adhuc, ut perhibetur, cum Servilia, quæ amore ejus deperibat, consuetudinem Cæsar habuit. Quia vero, qua tempestate flagrantissimus erat eorum amor, genitus Brutus fuit: quodammodo sibi persuaserat eum ex se natum. Fama est quum gravissimæ res de Catilinæ conjuratione, quæ pene rempublicam evertit, tractarentur in senatu, dissentientes sententiis Catonem & Cæsarem commissos fuisse; interea parvum epistolium foris allatum quum Cæsar submisse legeret, exclamasse Catonem, indignam rem esse quod ab hostibus Cæsar nuntios & literas acciperet. Quum multi obstreperent ei, atque ideo tabellas Cæsar, ut acceperat, traderet Catoni, illum lectam sororis Serviliæ lascivam epistolam abjecisse ad Cæsarem, ac dixisse, Cape temulente: mox ad sententiam & orationem

de

θεῖς ἐξ ἀρχῆς τραπέσθαι. οὕτω μὲν ἦν ὁ πρὸς Καίσαρα Σερβιλίας ἔρως περιβόητος.

Γενομένης δὲ τῆς κατὰ Φάρσαλον ἥττης, καὶ Πομπηΐου μὲν ἐπὶ θάλασσαν διεκπεσόντος, πολιορκουμένου δὲ τοῦ χάρακος, ἔλαθεν ὁ Βροῦτος κατὰ πύλας ἔρχεσθαι πρὸς τόπον ἑλώδη καὶ μεσὸν ὑδάτων καὶ καλάμου φερούσας. ἐξελθὼν δὲ, καὶ διὰ νυκτὸς ἀποσωθεὶς εἰς Λάρισσαν, ἐκεῖθεν δὲ γράψαντος αὐτοῦ, Καῖσαρ ἥσθη τε σωζομένῳ, καὶ κελεύσας πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, οὐ μόνον ἀφῆκε τῆς αἰτίας, ἀλλὰ καὶ τιμώμενον ἐν τοῖς μάλιστα περὶ αὐτὸν εἶχεν. οὐδενὸς δ' ὅπη φεύγοι Πομπήϊος εἰπεῖν ἔχοντος, ἀλλ' ἀπορίας οὔσης, ὁδόν τινα σὺν τῷ Βρούτῳ βαδίζων μόνος, ἀπεπειρᾶτο τῆς γνώμης. καὶ δόξαντος ἔκ τινων διαλογισμῶν ἄριστα περὶ τῆς Πομπηΐου τεκμαίρεσθαι φυγῆς, ἀφεὶς τἆλλα, τὴν ἐπ' Αἰγύπτου συνέτεινεν. ἀλλὰ Πομπήϊον μὲν, ὥσπερ εἴκασε Βροῦτος, Αἰγύπτῳ προσβαλόντα τὸ πεπρωμένον ἐδέξατο· Καίσαρα δὲ καὶ πρὸς Κάσσιον ἐπράϋνε Βροῦτος. καὶ δὴ καὶ τῷ τῶν Λιβύων βασιλεῖ προηγορῶν μὲν ἡττᾶτο τοῦ μεγέθους τῶν κατηγοριῶν· δεόμενος δὲ καὶ παραιτούμενος περὶ τούτου, πολλὴν αὐτῷ διέσωσε τῆς ἀρχῆς. λέγεται δὲ Καῖσαρ, ὅτε πρῶτον ἤκουσεν αὐτοῦ λέγοντος, εἰπεῖν πρὸς τοὺς φίλους, Οὗτος ὁ νεανίας οὐκ οἶδα μὲν ὃ βούλεται· πᾶν δ' ὃ βούλεται, σφόδρα βούλεται. τὸ γὰρ ἐμβριθὲς αὐτοῦ, καὶ μὴ ῥαδίως μηδὲ παντὸς ὑπήκοον τοῦ δεομένου πρὸς χάριν, ἀλλ' ἐκ λογισμοῦ καὶ προαιρέσεως τῶν καλῶν πρακτικὸν, ὅποι τρέψειεν, ἰσχυρᾶς ἐχρῆτο ταῖς ὁρμαῖς καὶ τελεσιουργοῖς. πρὸς δὲ τὰς ἀδίκους δεήσεις ἀκολάκευτος ἦν, καὶ τὴν ἀπὸ

de integro fuiſſe reverſum. Uſque adeo Serviliæ fuit in Cæſarem pervagatus amor.

Secundum aciem Pharſalicam quum Pompeius refugiſſet ad mare, dum caſtra oppugnantur, Brutus clam porta elapſus in locum conjecit ſe paluſtrem aquoſumque & calamo conſitum. Hinc digreſſus evaſit noctu Lariſſam. Inde ſcripſit ad Cæſarem. Cujus incolumitate Cæſar lætus, juſſit eum ad ſe venire. Nec ſolum ignovit ei, verum etiam inter præcipuos amicos ſuos habuit eum in honore. Quum nemo dicere haberet quo intenderet fugam Pompeius, nihilque eſſet certi, aliquantulum itineris ſolus cum Bruto faciens periclitatus eſt ſententiam ejus: & quia ex certis rationibus collectis optimam videbatur de fuga Pompeii conjecturam facere, omiſſis aliis viis contendit in Ægyptum. Cæterum Pompeium in Ægyptum, ut divinaverat Brutus, delatum occupavit fatum. Porro Cæſarem Brutus Caſſio quoque placavit. Et vero etiam Afrorum regem defendens premebatur quidem magnitudine criminum: verum quum pro hoc deprecaretur oraretque, conſervavit ei magnam regni partem. Perhibent Cæſarem, quum primum audiiſſet orantem, ad amicos dixiſſe, Hic adoleſcens haud ſcio quid velit: ſed id quod vult, vehementer vult. Quippe ſicut animus firmus ejus non facile neque quibuſvis rogantibus concedebat beneficia, ita ubi cum ratione & ex delectu agebat honeſti, quocunque ipſum convertiſſet, valida utebatur contentione atque efficaci. Ad injuſta vero ſuadentibus non patebat aſſentatoribus. Nam impudenter

ἐν λόγοις ἕξει πολλῶν φιλοσόφων λειπόμενον, εὐταξίᾳ δὲ καὶ πραότητι τοῖς πρώτοις ἐνάμιλλον. ὁ δ' Ἔμπυλος, οὗ καὶ αὐτὸς ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς καὶ οἱ φίλοι μέμνηνται πολλάκις ὡς συμβιοῦντος αὐτῷ, ῥήτωρ μὲν ἦν, καὶ καταλέλοιπεν μικρὸν μὲν, οὐ φαῦλον δὲ σύγγραμμα περὶ τῆς Καίσαρος ἀναιρέσεως, ὃ Βροῦτος ἐπιγέγραπται. Ῥωμαϊστὶ μὲν οὖν ἤσκητο πρὸς τὰς διεξόδους καὶ τοὺς ἀγῶνας ἱκανῶς ὁ Βροῦτος· Ἑλληνιστὶ δὲ τὴν ἀποφθεγματικὴν καὶ Λακωνικὴν ἐπιτηδεύων βραχυλογίαν ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ἐνιαχοῦ παράσημός ἐστιν. οἷον ἤδη καθεστηκὼς εἰς τὸν πόλεμον γράφει Περγαμηνοῖς, Ἀκούω ὑμᾶς Δολοβέλλᾳ δεδωκέναι χρήματα· ἃ εἰ μὲν ἑκόντες ἔδοτε, ὁμολογεῖτε ἀδικεῖν· εἰ δὲ ἄκοντες, ἀποδείξατε τῷ ἐμοὶ ἑκόντες δοῦναι. πάλιν Σαμίοις, Αἱ βουλαὶ ὑμῶν ὀλίγωροι, αἱ ὑπουργίαι βραδεῖαι. τί τούτων τέλος ἐννοεῖσθε; καὶ περὶ Παταρέων ἑτέραν, Ξάνθιοι τὴν ἐμὴν εὐεργεσίαν ὑπεριδόντες, τάφον ἀπονοίας ἐσχήκασι τὴν πατρίδα· Παταρεῖς δὲ πιστεύσαντες ἑαυτοὺς ἐμοὶ, οὐδὲν ἐλλείπουσι διοικοῦντες τὰ καθ' ἕκαστα τῆς ἐλευθερίας. ἐξὸν οὖν καὶ ὑμῖν ἢ τὴν Παταρέων κρίσιν ἢ τὴν Ξανθίων τύχην ἑλέσθαι. τὸ μὲν οὖν τῶν παρασήμων γένος ἐπιστολίων τοιοῦτόν ἐστιν.

Ἔτι δὲ μειράκιον ὢν Κάτωνι τῷ θείῳ συναπεδήμησεν εἰς Κύπρον ἐπὶ Πτολεμαῖον ἀποσταλέντι. Πτολεμαίου δὲ διαφθείραντος ἑαυτὸν, ὁ Κάτων αὐτὸς ἐν Ῥόδῳ διατριβὴν ἔχων ἀναγκαίαν, ἔτυχεν μὲν ἤδη τινὰ τῶν φίλων Κανίδιον ἐπὶ τὴν τῶν χρημάτων φυλακὴν ἀπεσταλκώς. δείσας δ' ἐκεῖνον, ὡς οὐκ ἀφεξόμενον κλοπῆς, ἔγραψε τῷ Βρούτῳ, πλεῖν τὴν ταχίστην εἰς

Κύπρον

excellentia multis philosophis inferiorem: at modestia & placiditate compararem vel principibus. Empylus, cujus & ipse in epistolis & ejus amici frequentem faciunt mentionem, velut usi Bruti cotubernio, orator fuit. Hic commentarium reliquit de Cæsaris nece exiguum, sed non inelegans, quod Brutus est inscriptum. Latine fuit Brutus ad castrensem & forensem dictionem satis exercitatus: Græce vero concisam & Laconicam dicendi brevitatem notatus est in epistolis aliquoties captasse. Velut quum jam bellum suscepisset, scribit Pergamenis, Dolabellæ audio vos pecuniam dedisse: quam si ultro dedistis, fateamini nos læsisse: sin inviti, ostendite id, sponte nobis dando. Rursus Samiis, Consilia vestra secura, munerum functio segnis: quem horum finem exspectatis? Et de Patarensibus in alia: Xanthii beneficium meum despicientes, desperationis suæ habuerunt patriam sepulchrum. Patarenses, qui se in fidem meam contulerunt, nusquam desiderant in administrandis rebus suis libertatem. Igitur licet vobis quoque vel Patarensium judicium vel fortunam eligere Xanthiorum. Atque notatarum genus epistolarum ejus hujuscemodi est.

Adolescens adhuc avunculum Catonem in Cyprum contra Ptolemæum missum comitatus est. Quum Ptolemæus mortem sibi ipse conscivisset, Cato ipse necessario Rhodi commorans præmiserat jam amicum quendam Canidium ad pecuniam servandam. Quem veritus non temperatas habiturum manus, scripsit Bruto ut quamprimum ex Pamphylia

Κύπρον ἐκ Παμφυλίας. ἐκεῖ γὰρ ἑαυτὸν ἀναλαμβάνων ἔκ τινος ἀσθενείας διῆγε. ὁ δὲ καὶ μάλα ἄκων ἔπλευσεν, τόν τε Κανίδιον αἰδούμενος, ὡς ἀτίμως ἀπερριμμένον ὑπὸ τοῦ Κάτωνος, καὶ ὅλως τὴν τοιαύτην ἐπιμέλειαν καὶ διοίκησιν, ὥστε δὴ νέος καὶ σχολαστής, οὐκ ἐλευθέριον, οὐδ' ἑαυτοῦ ποιούμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ ταῦτα συντείνας ἑαυτόν, ὑπὸ τοῦ Κάτωνος ἐπῃνέθη· καὶ τῆς οὐσίας ἐξαργυρισθείσης, ἀναλαβὼν τὰ πλεῖστα τῶν χρημάτων εἰς Ῥώμην ἔπλευσεν.

Ἐπεὶ δὲ τὰ πράγματα διέστη, Πομπηΐου καὶ Καίσαρος ἐξενεγκαμένων τὰ ὅπλα, καὶ τῆς ἡγεμονίας ταραχθείσης, ἐπίδοξος μὲν ἦν αἱρήσεσθαι τὰ Καίσαρος· ὁ γὰρ πατὴρ αὐτοῦ διὰ τὸν Πομπήϊον ἐτεθνήκει πρότερον· ἀξιῶν δὲ τὰ κοινὰ τῶν ἰδίων ἐπίπροσθεν ποιεῖσθαι, καὶ τὴν Πομπηΐου νομίζων ὑπόθεσιν βελτίονα πρὸς τὸν πόλεμον εἶναι τῆς Καίσαρος, ἐκείνῳ προσέθετο. καίτοι πρότερον ἀπαντήσας, οὐδὲ προσεῖπε τὸν Πομπήϊον, ἄγος ἡγούμενος μέγα, πατρὸς φονεῖ διαλέγεσθαι· τότε δ' ὡς ἄρχοντι τῆς πατρίδος ὑποτάξας ἑαυτόν, εἰς Σικελίαν ἔπλευσε πρεσβευτὴς μετὰ Σηστίου τοῦ λαχόντος τὴν ἐπαρχίαν. ὡς δ' ἐκεῖ πράττειν οὐδὲν ἦν μέγα, καὶ συνήεσαν εἰς ταυτὸ ἤδη Πομπήϊος καὶ Καῖσαρ ἀγωνιζόμενοι περὶ τῶν ὅλων, ἧκεν εἰς Μακεδονίαν ἐθελοντὴς τοῦ κινδύνου μεθέξων. ὅτε καί φασι Πομπήϊον ἡσθέντα καὶ θαυμάσαντα, προσιόντος αὐτοῦ καθεζόμενον ἐξαναστῆναι, καὶ περιβαλεῖν ὡς κρείττονα, πάντων ὁρώντων. ἐν δὲ τῇ στρατείᾳ, τὰς ἡμέρας ὅσα μὴ Πομπηΐῳ συνῆν, περὶ λόγους καὶ βιβλία διετέλεσεν, οὐ μόνον τὸν ἄλλον χρόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ

τ

lia navigaret in Cyprum. Illic enim colligendi sui ex imbecillitate gratia agebat. Quam profectionem suscepit perinvitus, tum Canidii verecundia, ut ignominiose a Catone abjecti, tum prorsus ejuscemodi munus & procurationem, utpote juvenis & literis deditus, neque liberalem censens neque se dignam. Attamen ita curam hic intendit ut fuerit a Catone commendatus, opibusque illis in argentum redactis magnam pecuniæ partem Romam deportavit.

Postquam armis Pompeii & Cæsaris atque imperii commotione divulsa respublica est, habebatur partes Julianas sequuturus: nam pater ejus ante fuerat per Pompeium interfectus. Verum quod reipublicæ potius vellet quam suæ rationem ducere, & Pompeii existimaret quam Cæsaris ad sumenda arma honestiorem causam esse, aggregavit se ad illum, licet ante occurrentem ne salutasset Pompeium, pro piaculo habens interfectorem appellare parentis. At tunc ut patriæ duci submisit se ei, ac cum Sestio in Siciliam, qui eam provinciam fuerat sortitus, legatus profectus est. Sed quum nihil illic geri præclari posset, Pompeius autem & Cæsar castris castra collata haberent de summa decertantes, ultro ad periculi societatem accurrit in Macedoniam: memorantque lætum tum Pompeium & obstupescentem ejus adventu, omnibus aspicientibus assurrexisse ei ex sella, ac sicut præstantiorem fuisse complexum. In castris diem, nisi quantum cum Pompeio esset, in literis & libris ponebat, non solum alio tempore, sed & sub

 pug-

τῆς ἄλλης μεγάλης μάχης. ἦν μὲν ἀκμὴ θέρους, καὶ καῦμα πολὺ, πρὸς ἑλώδεσι χωρίοις στρατοπεδευόντων· τῷ δὲ Βρούτῳ οὐ ταχέως ἧκον οἱ τὴν σκηνὴν κομίζοντες. ἐκπονηθεὶς δὲ περὶ ταῦτα, μεσημβρίας μόλις ἀλειψάμενος καὶ φαγὼν ὀλίγα, τῶν ἄλλων ἢ καθευδόντων, ἢ πρὸς ἐπινοίᾳ καὶ φροντίδι τοῦ μέλλοντος ὄντων, αὐτὸς ἄχρι τῆς ἑσπέρας ἔγραφε συντάττων ἐπιτομὴν Πολυβίου.

Λέγεται δὲ Καῖσαρ οὐκ ἀμελεῖν τοῦ ἀνδρὸς, ἀλλὰ καὶ προειπεῖν τοῖς ὑφ' ἑαυτὸν ἡγεμόσιν ἐν τῇ μάχῃ, μὴ κτείνειν Βροῦτον, ἀλλὰ φείδεσθαι, καὶ παρασχόντα μὲν ἑκουσίως, ἄγειν· εἰ δ' ἀπομάχοιτο πρὸς τὴν σύλληψιν, ἐᾷν, καὶ μὴ βιάζεσθαι· καὶ ταῦτα ποιεῖν, τῇ μητρὶ τοῦ Βρούτου Σερβιλίᾳ χαριζόμενον. ἐγνώκει γὰρ, ὡς ἔοικε, νεανίας ὢν ἔτι, τὴν Σερβιλίαν ἐπιμανεῖσαν αὐτῷ· καὶ καθ' οὓς μάλιστα χρόνους ὁ ἔρως ἐπέφλεγεν, γινόμενον τὸν Βροῦτον, ἐπέπειστό πως ἐξ ἑαυτοῦ γεγονέναι. λέγεται δὲ, τῶν περὶ Κατιλίναν πραγμάτων μεγάλων ἐμπεπτωκότων εἰς τὴν σύγκλητον, ἃ μικρὸν ἐδέησεν ἀνατρέψαι τὴν πόλιν, ἑστάναι μὲν ὁμοῦ Κάτωνα καὶ Καίσαρα, διαφερομένους περὶ γνώμης. ἐν τούτῳ δὲ γραμματιδίου μικροῦ προσδοθέντος ἔξωθεν Καίσαρι, τὸν μὲν ἀναγινώσκειν σιωπῇ, Κάτωνα δὲ βοᾷν ὡς δεινὰ ποιεῖ Καῖσαρ, ἐντεύξεις καὶ γράμματα παρὰ τῶν πολεμίων προσδεχόμενος. θορυβησάντων δὲ πολλῶν, καὶ τοῦ Καίσαρος τὸ δελτάριον ὡς εἶχε τῷ Κάτωνι προσδόντος, ἀναγνόντα Σερβιλίας τῆς ἀδελφῆς ἀκόλαστον ἐπιστόλιον, ἐκεῖνο μὲν ῥίψαι πρὸς τὸν Καίσαρα, καὶ εἰπεῖν, Κράτει μέθυσε· πρὸς δὲ τὴν γνώμην καὶ τὸν λόγον αὖθις

pugnam Pharsalicam. Adusta æstas erat & æstus ingens, ac castra locis paludinosis habebant. Quod vero Bruto ministri non cito apportassent tentorium, labore hic confectus tandem meridie unxit se, & paululum cibi cepit, aliisque aut quiescentibus, aut cogitantibus & solicitis de eventu pugnæ, usque ad vesperum scripsit, Polybii compendium commentans.

Ferunt Cæsari illum magnæ curæ fuisse, ducibusque suis præcepisse in pugna, ne interficerent Brutum, sed parcerent ei; quem, si ultro se dederet, deducerent ad ipsum: sin repugnaret instantibus, mitterent eum, neque vim afferrent. Hæc memorant illum in Bruti matris fecisse Serviliæ gratiam. Nam adolescens adhuc, ut perhibetur, cum Servilia, quæ amore ejus deperibat, consuetudinem Cæsar habuit. Quia vero, qua tempestate flagrantissimus erat eorum amor, genitus Brutus fuit: quodammodo sibi persuaserat eum ex se natum. Fama est quum gravissimæ res de Catilinæ conjuratione, quæ pene rempublicam evertit, tractarentur in senatu, dissentientes sententiis Catonem & Cæsarem commissos fuisse; interea parvum epistolium foris allatum quum Cæsar submisse legeret, exclamasse Catonem, indignam rem esse quod ab hostibus Cæsar nuntios & literas acciperet. Quum multi obstreperent ei, atque ideo tabellas Cæsar, ut acceperat, traderet Catoni, illum lectam sororis Serviliæ lascivam epistolam abjecisse ad Cæsarem, ac dixisse, Cape temulente: mox ad sententiam & orationem de

θεις ἐξ ἀρχῆς τραπέσθαι. οὕτω μὲν ἦν ὁ πρὸς Καίσαρα Σερβιλίας ἔρως περιβόητος.

Γενομένης δὲ τῆς κατὰ Φάρσαλον ἥττης, καὶ Πομπηΐου μὲν ἐπὶ θάλασσαν διεκπεσόντος, πολιορκουμένου δὲ τοῦ χάρακος, ἔλαθεν ὁ Βροῦτος κατὰ πύλας ἔρχεσθαι πρὸς τόπον ἑλώδη καὶ μεστὸν ὑδάτων καὶ καλάμου φερούσας. ἐξελθὼν δὲ, καὶ διὰ νυκτὸς ἀποσωθεὶς εἰς Λάρισσαν, ἐκεῖθεν δὲ γράψαντος αὐτοῦ, Καῖσαρ ἤδη τε σωζομένῳ, καὶ κελεύσας πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν, οὐ μόνον ἀφῆκε τῆς αἰτίας, ἀλλὰ καὶ τιμώμενον ἐν τοῖς μάλιστα περὶ αὐτὸν εἶχεν. οὐδενὸς δ' ὅπη φεύγοι Πομπήϊος εἰπεῖν ἔχοντος, ἀλλ' ἀπορίας οὔσης, ὁδόν τινα σὺν τῷ Βρούτῳ βαδίζων μόνος, ἀπεπειρᾶτο τῆς γνώμης. καὶ δόξαντος ἔκ τινων διαλογισμῶν ἄριστα περὶ τῆς Πομπηΐου τεκμαίρεσθαι φυγῆς, ἀφεὶς τἆλλα, τὴν ἐπ' Αἰγύπτου συνέτεινεν. ἀλλὰ Πομπήϊον μὲν, ὥσπερ εἴκασε Βροῦτος, Αἰγύπτῳ προσβαλόντα τὸ πεπρωμένον ἐδέξατο· Καίσαρα δὲ καὶ πρὸς Κάσσιον ἐπράϋνε Βροῦτος. καὶ δὴ καὶ τῷ τῶν Λιβύων βασιλεῖ προηγορῶν μὲν ἡττᾶτο τοῦ μεγέθους τῶν κατηγοριῶν· δεόμενος δὲ καὶ παραιτούμενος περὶ τούτου, πολλὴν αὐτῷ διέσωσε τῆς ἀρχῆς. λέγεται δὲ Καῖσαρ, ὅτε πρῶτον ἤκουσεν αὐτοῦ λέγοντος, εἰπεῖν πρὸς τοὺς φίλους, Οὗτος ὁ νεανίας οὐκ οἶδα μὲν ὃ βούλεται· πᾶν δ' ὃ βούλεται, σφόδρα βούλεται. τὸ γὰρ ἐμβριθὲς αὐτοῦ, καὶ μὴ ῥᾳδίως μηδὲ παντὸς ὑπήκοον τοῦ δεομένου πρὸς χάριν, ἀλλ' ἐκ λογισμοῦ καὶ προαιρέσεως τῶν καλῶν πρακτικὸν, ὅποι τρέψειεν, ἰσχυρὰς ἐχρῆτο ταῖς ὁρμαῖς καὶ τελεσιουργοῖς. πρὸς δὲ τὰς ἀδίκους δεήσεις ἀκολάκευτος ἦν, καὶ τὴν ἀπὸ

de integro fuisse reversum. Usque adeo Serviliæ fuit in Cæsarem pervagatus amor.

Secundum aciem Pharsalicam quum Pompeius refugisset ad mare, dum castra oppugnantur, Brutus clam porta elapsus in locum conjecit se paluſtrem aquosumque & calamo consitum. Hinc digressus evasit noctu Larissam. Inde scripsit ad Cæsarem. Cujus incolumitate Cæsar lætus, jussit eum ad se venire. Nec solum ignovit ei, verum etiam inter præcipuos amicos suos habuit eum in honore. Quum nemo dicere haberet quo intenderet fugam Pompeius, nihilque esset certi, aliquantulum itineris solus cum Bruto faciens periclitatus est sententiam ejus: & quia ex certis rationibus collectis optimam videbatur de fuga Pompeii conjecturam facere, omissis aliis viis contendit in Ægyptum. Cæterum Pompeium in Ægyptum, ut divinaverat Brutus, delatum occupavit fatum. Porro Cæsarem Brutus Cassio quoque placavit. Et vero etiam Afrorum regem defendens premebatur quidem magnitudine criminum: verum quum pro hoc deprecaretur oraretque, conservavit ei magnam regni partem. Perhibent Cæsarem, quum primum audiisset orantem, ad amicos dixisse, Hic adolescens haud scio quid velit: sed id quod vult, vehementer vult. Quippe sicut animus firmus ejus non facile neque quibusvis rogantibus concedebat beneficia, ita ubi cum ratione & ex delectu agebat honesti, quocunque ipsum convertisset, valida utebatur contentione atque efficaci. Ad injusta vero suadentibus non patebat assentatoribus. Nam impudenter

ἀπὸ τῶν ἀναισχύντως λιπαρούντων ἧτταν, ἣν ἔνιοι δυσωπεῖσθαι καλοῦσιν, αἰσχίστην ἀνδρὶ μεγάλῳ ποιούμενος, εἰώθει λέγειν ὡς οἱ μηδὲν ἀρνεῖσθαι δυνάμενοι, δοκοῦσιν αὐτῷ μὴ καλῶς τὴν ὥραν διαθέσθαι. μέλλων δὲ διαβαίνειν εἰς Λιβύην Καῖσαρ ἐπὶ Κάτωνα καὶ Σκιπίωνα, Βρούτῳ τὴν ἐντὸς Ἄλπεων Γαλατίαν ἐπέτρεψεν, εὐτυχίᾳ τινὶ τῆς ἐπαρχίας. τὰς γὰρ ἄλλας ὕβρει καὶ πλεονεξίᾳ τῶν πεπιστευμένων ὥσπερ αἰχμαλώτους διαφορούντων, ἐκείνοις καὶ τῶν πρόσθεν ἀτυχημάτων παῦλα καὶ παραμυθία Βροῦτος ἦν, καὶ τὴν χάριν εἰς Καίσαρα πάντων ἀνῆπτεν· ὡς αὐτῷ μετὰ τὴν ἐπάνοδον περιιόντι τὴν Ἰταλίαν ἥδιστον θέαμα τὰς ὑπὸ Βρούτῳ πόλεις γενέσθαι, καὶ Βροῦτον αὐτὸν, αὔξοντα τὴν ἐκείνου τιμὴν, καὶ συνόντα κεχαρισμένως.

Ἐπεὶ δὲ πλειόνων στρατηγιῶν οὐσῶν, τὴν μέγιστον ἔχουσαν ἀξίωμα, καλουμένην δὲ πολιτικὴν, προσδόκιμος ἦν ὁ Βροῦτος ἕξειν, ἢ Κάσσιος· οἱ μὲν αὐτοὺς λέγουσιν ἐξ αἰτιῶν προτέρων ἡσυχῇ διαφερομένους, ἔτι μᾶλλον ὑπὲρ τούτου διαστασιάσαι, καίπερ οἰκείους ὄντας· Ἰουνίαν γὰρ ἀδελφὴν Βρούτου συνῴκει Κάσσιος. οἱ δὲ, Καίσαρος ἔργον γενέσθαι τὴν φιλονεικίαν ταύτην, ἑκατέρῳ κρύφα δι' ἐλπίδων ἐνδιδόντος ἑαυτὸν ἄχρι οὗ προαχθέντες οὕτω καὶ παροξυνθέντες εἰς ἀγῶνα κατέστησαν. ἠγωνίζετο δὲ Βροῦτος εὐκλείᾳ καὶ ἀρετῇ πρὸς πολλὰ τοῦ Κασσίου καὶ λαμπρὰ τὰ Παρθικὰ νεανιεύματα. Καῖσαρ δ' ἀκούσας, καὶ βουλευόμενος ἐν τοῖς φίλοις, εἶπε, Δικαιότερα μὲν λέγει Κάσσιος, Βρούτῳ δὲ τὴν πρώτην δοτέον. ἀπεδείχθη δὲ Κάσσιος ἐφ' ἑτέρᾳ

pudenter obsecrantibus succumbere, quod confundi verecundia dicitur a nonnullis, turpissimum magno viro ducens, dicere solebat, eos qui nihil denegare valerent, parum sibi videri honeste ætatis florem collocasse. Transmissurus contra Catonem & Scipionem Cæsar in Africam, Bruto Galliam cisalpinam magna illius provinciæ felicitate permisit. Nam quum aliæ avaritia & libidine præpositorum ut bello captæ lacerarentur, illi etiam priorum requies & allevatio fuit Brutus calamitatum. Omnium autem retulit ad Cæsarem gratiam. Unde huic Italiam ab reditu peragranti, quæ sub Bruto fuerant civitates, atque ipse Brutus, amplificans honorem ejus ac festive eum comitans, jucundissimum fuerunt spectaculum.

Quum autem inter multas præturas illam quæ maximæ est dignationis & urbana dicitur, omnium opinione Brutus obtenturus vel Cassius esset: aliqui eos ex antecedentibus causis nonnihil dissentientes in contentionem de ea multo majorem aiunt venisse, quantumvis necessarios. Quippe sororem Bruti Cassius Juniam habebat in matrimonio. Alii Cæsaris opera concertationem hanc fuisse, utrique in secreto suam pollicentis operam, excitatam, quoad ita impulsi & incitati decertaverunt inter se. Pugnabat Brutus cum Cassii numerosis & magnificis adversus Parthos factis nominis claritate & virtute. Quos ut Cæsar audivit, atque adhibitis amicis deliberavit, Justior est, inquit, Cassii causa: Bruto tamen dandæ sunt primæ partes. Cassio alia prætura

στρατηγὸς, οὐ τοσοῦτον εὐνοίας ἔχων δι' ἣν ἔλαβεν, ὅσον ὀργῆς ὧν ἀπέτυχε. Βροῦτος δὲ καὶ τἆλλα μετεῖχε τῆς Καίσαρος δυνάμεως ὅσον ἐβούλετο. βουλομένῳ γὰρ ὑπῆρχεν εἶναι τῶν φίλων πρώτῳ, καὶ δύνασθαι πλεῖστον ἀλλ' εἷλκεν αὐτὸν ἡ περὶ Κάσσιον ἑταιρεία, καὶ ἀπέστρεφεν, αὐτῷ μὲν οὔπω Κασσίῳ διηλλαγμένον ἐξ ἐκείνης τῆς φιλοτιμίας, ἀκούοντα δὲ τῶν φίλων διακελευομένων, μὴ περιορᾶν αὐτὸν ὑπὸ Καίσαρος μαλασσόμενον καὶ κηλούμενον, ἀλλὰ φεύγειν τὰς τυραννικὰς φιλοφροσύνας καὶ χάριτας, οἷς οὐ τιμῶντα τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' ἐκτείνοντα τὴν ἀλκὴν, καὶ τὸν θυμὸν ὑπερείποντα χρῆσθαι πρὸς αὐτόν.

Οὐ μὴν οὐδὲ Καῖσαρ ἀνύποπτος ἦν πάμπαν, οὐδ' ἀδιάβλητος πρὸς αὐτὸν ἀλλὰ τὸ μὲν φρόνημα καὶ τὸ ἀξίωμα καὶ τοὺς φίλους ἐδεδίει τοῦ ἀνδρὸς, ἐπίστευε δὲ τῷ ἤθει. καὶ πρῶτον μὲν Ἀντώνιον καὶ Δολοβέλλαν λεγομένων νεωτερίζειν, οὐκ ἔφη τοὺς παχεῖς καὶ κομήτας ἐνοχλεῖν. ἀλλὰ τοὺς ὠχροὺς καὶ ἰσχνοὺς ἐκείνους· Βροῦτον λέγων καὶ Κάσσιον. ἔπειτα τὸν Βροῦτον τινῶν διαβαλλόντων, καὶ φυλάττεσθαι παρακελευομένων, τῇ χειρὶ τοῦ σώματος ἁπτόμενος εἶπεν, Τί δ' οὐκ ἂν ὑμῖν δοκεῖ Βροῦτος ἀναμεῖναι τουτὶ τὸ σαρκίον; ὡς οὐδενὶ προσῆκον ἄλλῳ μεθ' ἑαυτὸν ἢ Βρούτῳ δύνασθαι τοσοῦτον. καὶ μέντοι δοκεῖ πρῶτος ἂν ἐν τῇ πόλει γενέσθαι βεβαίως, ὀλίγον χρόνον ἀνασχόμενος Καίσαρι δευτερεῦσαι, καὶ παρακμάσαι τὴν δύναμιν αὐτοῦ, καὶ μαρανθῆναι τὴν ἐπὶ τοῖς κατορθώμασιν ἐάσας δόξαν ἀλλὰ Κάσσιος, ἀνὴρ θυμοειδὴς, καὶ μαλ-

tura data. Qui non tantum gratiæ habuit ob hanc quam acceperit, quantum in eum exarsit ob repulsam illius. Brutus aliis quoque in rebus consors fuit, quantum voluit, Cæsaris potentiæ: quandoquidem, si voluisset, principi ei esse amicorum & pollere plurimum licuisset. Verum sodalitas cum Cassio traxit & deflexit. Nondum quidem erat ex illa conflictatione reconciliatus cum Cassio, verum amicis ejus aures præbebat, admonentibus ne permitteret se a Cæsare emolliri & deliniri, sed comitatem & beneficentiam fugeret tyrannicam: quibus non ad decorandam virtutem illum, verum ad enervandum robur, & subruendum animum uti in ipsum.

At ne Cæsar quidem prorsus securus erat adversus eum, nec criminibus clausus, sed spiritus hujus timebat & autoritatem & amicos, bonæ vero ipsius indoli credebat. Ac quum primum delatum ad eum esset Antonium & Dolabellam res novas moliri, negavit crassos hos & comatos sibi metuendos, sed pallidos illos & macilentos: Brutum & Cassium designans. Inde deferentibus quibusdam Brutum, & ut caveret ab eo monentibus, manu corpus attingens, Quid vobis, inquit, nonne Brutus videtur hoc corpusculum exspectaturus? quasi nemini secundum ipsum alteri quam Bruto tanta potentia conveniret. Et apparet sane, si aliquantisper sustinuisset Cæsari esse secundus, opesque ejus deflorescere & gloriam rerum gestarum sivisset marcescere, principatum in civitate eum haud dubie habiturum fuisse. Verum ferocis vir animi Cassius, magisque

μᾶλλον ἰδίᾳ μισοκαῖσαρ ἢ κοινῇ μισοτύραννος, ἐξέκαυσεν καὶ κατήπειξεν. λέγεται δὲ Βροῦτος μὲν τὴν ἀρχὴν βαρύνεσθαι, Κάσσιος δὲ τὸν ἄρχοντα μισεῖν· ἄλλα τε κατ' αὐτοῦ ποιούμενος ἐγκλήματα, καὶ λεόντων ἀφαίρεσιν, οὓς Κάσσιος μὲν ἀγορανομεῖν μέλλων παρεσκευάσατο, Καῖσαρ δὲ καταληφθέντας ἐν Μεγάροις, ὅθ' ἡ πόλις ἥλω διὰ Καλήνου, κατέσχεν. ταῦτα τὰ θηρία συμφορὰν λέγεται μεγάλην γενέσθαι Μεγαρεῦσιν. οἱ μὲν γὰρ ἤδη τῆς πόλεως καταλαμβανομένης διέσπασαν τὰ κλεῖθρα, καὶ τοὺς δεσμοὺς ἀνῆκαν, ὡς ἐμποδὼν εἴη τὰ θηρία τοῖς ἐπιφερομένοις· τὰ δ' ὥρμησεν εἰς αὐτοὺς ἐκείνους, καὶ διαθέοντας ἀνόπλους ἥρπαζον, ὥστε καὶ τοῖς πολεμίοις τὴν ὄψιν οἰκτρὰν γενέσθαι.

Τῷ δ' οὖν Κασσίῳ ταύτην μάλιστα φασὶν αἰτίαν ὑπάρξαι τῆς ἐπιβουλῆς· οὐκ ὀρθῶς λέγοντες. ἐξ ἀρχῆς γὰρ ἦν τῇ φύσει τοῦ Κασσίου δυσμένειά τις καὶ χαλεπότης πρὸς τὸ γένος τῶν τυράννων, ὡς ἐδήλωσεν ἔτι παῖς ὤν, βαδίζων εἰς ταυτὸ τῷ τοῦ Σύλλα παιδὶ Φαύστῳ διδασκαλεῖον. ὁ μὲν γὰρ ἐν τοῖς παισὶ μεγαληγορῶν, τὴν τοῦ πατρὸς ἐπῄνει μοναρχίαν· ὁ δὲ Κάσσιος ἐπαναστὰς κονδύλους ἐνέτριβεν αὐτῷ. βουλομένων δὲ τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Φαύστου καὶ οἰκείων ἐπεξιέναι καὶ δικάζεσθαι, Πομπήϊος ἐκώλυσεν, καὶ συναγαγὼν εἰς ταυτὸ τοὺς παῖδας ἀμφοτέρους, ἀνέκρινε περὶ τοῦ πράγματος. ἔνθα δὴ λέγεται τὸν Κάσσιον εἰπεῖν, Ἄγε δὴ, ὦ Φαῦστε, τόλμησον ἐναντίον τούτου φθέγξασθαι τὸν λόγον ἐκεῖνον ἐφ' ᾧ παρωξύνθην, ἵνα σου πάλιν ἐγὼ συντρίψω τὸ στόμα. τοιοῦτος μὲν ὁ Κάσσιος· Βροῦτον δὲ πολλοὶ μὲν λόγοι παρὰ τῶν συνή-

gisque privatim Cæsari, quam publice tyranno infestus, incendit & stimulavit Brutum. Dicitur Brutus regnum non tulisse, Cassius odisse regem: qui eum cum aliis nominibus est insectatus, tum ob leones ablatos, quos hic ædilis curulis designatus paraverat: Cæsar autem Megaræ, quum captum oppidum per Calenum esset, inventos retinuit. Eas feras calamitatem ingentem memorant Megarensibus intulisse. Hi enim, dum jam caperetur urbs, refregerunt caveas, & vincula dissolverunt ut irruentibus feræ obsisterent: quæ in illos ipsos impetum dederunt, atque discurrentes discerpserunt inermes, fuitque spectaculum etiam hostibus luctuosum.

Ac Cassium quidem hanc potissimam conspirandi in Cæsarem causam arripuisse autumant; sed parum vere. Nam fuit a prima ætate ingenitum Cassio odium & infensus animus adversus tyrannorum gentem, ut puer etiamnum, quum in eundem ludum cum Syllæ filio commearet, Fausto ostendit. Qui quum jactabundus inter pueros patris dominatum in cœlum ferret, surgens Cassius impegit ei colaphos. Id persequi quum Fausti tutores & propinqui intenderent, prohibuit Pompeius, qui ambos pueros accitos interrogavit de facto. Ibi Cassium ferunt dixisse, Age jam, Fauste, aude coram hoc eadem jactare quibus irritatus fui, ut iterum tibi os comminuam. Atque ejuscemodi Cassius fuit. Brutum vero crebri familiarium sermones,

συνήθων, πολλαῖς δὲ φήμαις καὶ γράμμασιν ἐξεκαλοῦντο καὶ παρώρμων ἐπὶ τὴν πρᾶξιν οἱ πολῖται. τῷ μὲν γὰρ ἀνδριάντι τοῦ προπάτορος Βρούτου, καὶ καταλύσαντος τὴν τῶν βασιλέων ἀρχὴν, ἐπέγραφον, Εἴθε νῦν ἦ Βροῦτος. καὶ, Ὤφελε ζῆν Βροῦτος. τὸ δ' αὐτοῦ Βρούτου βῆμα στρατηγοῦντος εὑρίσκετο μεθ' ἡμέραν ἀνάπλεων γραμμάτων τοιούτων, Βροῦτε καθεύδεις, καὶ, οὐκ εἶ Βροῦτος ἀληθῶς. αἴτιοι δὲ τούτων οἱ Καίσαρος κόλακες, ἄλλας τε τιμὰς ἐπιφθόνους ἀνευρίσκοντες αὐτῷ, καὶ διάδημα τοῖς ἀνδριάσι νύκτωρ ἐπιτιθέντες, ὡς τοὺς πολλοὺς ὑπαξόμενοι βασιλέα προσειπεῖν ἀντὶ δικτάτωρος. τοὐναντίον δ' ἀπήντησεν, ὡς ἐν τοῖς περὶ Καίσαρος ἀκριβῶς γέγραπται.

Κασσίῳ δὲ πειρῶντι τοὺς φίλους ἐπὶ Καίσαρα πάντες ὡμολόγουν, εἰ Βροῦτος ἡγοῖτο· δεῖσθαι γὰρ οὐ χειρῶν οὐδὲ τόλμης τὴν πρᾶξιν, ἀλλὰ δόξης ἀνδρὸς, οἷος οὗτός ἐστιν, ὥσπερ καταρχομένου, καὶ βεβαιοῦντος αὐτῷ τῷ παρεῖναι τὸ δίκαιον. εἰ δὲ μὴ, καὶ δρῶντας ἀθυμοτέρους ἔσεσθαι, καὶ δράσαντας, ὑποπτοτέρους· ὡς οὐκ ἂν ἐκείνου τὸ ἔργον, εἰ καλὴν αἰτίαν εἶχεν, ἀπειπαμένου. ταῦτα συμφρονήσας, ἐνέτυχε Βρούτῳ πρότερος ἐκ τῆς διαφορᾶς ἐκείνης. καὶ μετὰ τὰς διαλύσεις καὶ φιλοφροσύνας, ἠρώτησεν εἰ τῇ νουμηνίᾳ τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἔγνωκεν εἰς σύγκλητον παρεῖναι· πυνθάνεσθαι γὰρ ὡς λόγον ὑπὲρ βασιλείας Καίσαρος οἱ φίλοι τότε καθίσοιεν. φήσαντος δὲ τοῦ Βρούτου μὴ παρεῖναι, Τί οὖν, εἶπεν ὁ Κάσσιος, ἂν καλῶσιν ἡμᾶς; Ἐμὸν ἔργον, ἔφη ὁ Βροῦτος, ἤδη τὸ μὴ σιωπᾶν, ἀλλ' ἀμύνειν, καὶ προαποθνήσκειν τῆς ἐλευθερίας.

mones, crebris vocibus & scriptis ad factum illud cives provocaverunt & impulerunt. Nam statuæ progenitoris ejus Bruti, qui regium imperium oppresserat, inscripserunt, Utinam nunc Brute esses: &, utinam viveres Brute. Ipsius Bruti tribunal prætoris reperiebatur mane hujuscemodi scriptis refertum, Dormis Brute: &, Non es germanus Brutus. In causa fuerunt Cæsaris adulatores. Qui cum honores ei invidiosos alios exquirebant, tum statuis ejus nocte imposuerunt diadema, quo multitudinem impellerent ad salutandum eum pro dictatore regem. Verum evenit secus, ut in vita Cæsaris accurate sumus exequuti.

Solicitanti in Cæsarem amicos Cassio omnes, si dux Brutus esset, annuere. Neque enim manus neque audaciam ostenderunt se requirere, sed autoritatem viri, qualis hic esset, quasi auspicantis & præsentia sua honestatem comprobantis facti. Absque eo & in suscipienda re animo se dejectiore fore, & suspectiores perpetrata. Neque enim hoc factum illum, si esset justa causa subnixum, repudiaturum fuisse. Hac re secum agitata, Brutum ab illa dissensione convenit prior, mox post reditum in gratiam & complexus rogavit eum an Cal. Martiis esset in senatum venturus: nam audire se amicos Cæsaris de regno ejus relaturos. Negante adfuturum se Bruto, Quid igitur, inquit Cassius, si accersant nos? Jam meum erit, infit Brutus, non tacere, sed pro libertate propugnare vitamque profundere.

ριας. καὶ ὁ Κάσσιος ἐπαρθεὶς, Τίς δ', εἶπε, Ῥωμαίων ἀνέξεται σοῦ προαποθνήσκοντος; ἆρα ἀγνοεῖς, ὦ Βροῦτε, σεαυτόν; ἢ τὸ βῆμά σου δοκεῖς καταγράφειν τοὺς ὑφάντας καὶ τοὺς καπήλους, οὐχὶ τοὺς πρώτους καὶ κρατίστους ταῦτα ποιεῖν; παρὰ μὲν τῶν ἄλλων στρατηγῶν ἐπιδόσεις καὶ θέατρα καὶ μονομάχους, παρὰ σοῦ δὲ, ὡς ὄφλημα πατρικὸν, τὴν κατάλυσιν τῆς τυραννίδος ἀπαιτοῦντας· αὐτοὺς δ' ὑπὲρ σοῦ πάντα πάσχειν προθύμους ὄντας, οἷον ἀξιοῦσι καὶ προσδέχονται φανέντος; ἐκ τούτου περιβαλὼν τὸν Βροῦτον ἠσπάζετο, καὶ διαλυθέντες οὕτως ἐτρέποντο πρὸς τοὺς φίλους.

Ἦν δέ τις Γάϊος Λιγάριος τῶν Πομπηΐου φίλων, ὃν ἐπὶ τούτῳ κατηγορηθέντα Καῖσαρ ἀπέλυσεν. οὗτος οὐχ ἧς ἀφείθη δίκης χάριν ἔχων, ἀλλὰ δι' ἣν ἐκινδύνευσεν ἀρχὴν βαρυνόμενος, ἐχθρὸς ἦν Καίσαρι, τῶν δὲ περὶ Βροῦτον ἐν τοῖς μάλιστα συνήθης. πρὸς τοῦτον ἀσθενοῦντα Βροῦτος εἰσελθὼν, Ὦ Λιγάριε, εἶπεν, ἐν οἵῳ καιρῷ νοσεῖς; κἀκεῖνος εὐθὺς εἰς ἀγκῶνα διαναστὰς, καὶ λαβόμενος αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς, Ἀλλ' εἴ τι, φησὶν, ὦ Βροῦτε, σεαυτοῦ φρονεῖς ἄξιον, ὑγιαίνω.

Ἐκ τούτου διαπειρώμενοι κρύφα τῶν γνωρίμων, οἷς ἐπίστευον ἀνεκοινοῦντο, καὶ προσελάμβανον, οὐ μόνον τῶν συνήθων ποιούμενοι τὴν αἵρεσιν, ἀλλ' ὅσους ἠπίσταντο τολμητὰς ὄντας ἀγαθοὺς, καὶ θανάτου καταφρονοῦντας. διὸ καὶ Κικέρωνα, τοῦτο μὲν, πίστεως, τοῦτο δὲ, εὐνοίας ἕνεκα πρῶτον ὄντα παρ' αὐτοῖς, ἀπεκρύψαντο, μὴ τῇ φύσει τόλμης ἐνδεὴς εἶναι, προσειληφὼς ὑπὸ χρόνου γεροντικὴν εὐλάβειαν, εἶτα πάντα καθ' ἕκαστον ἀνάγων τοῖς λογισμοῖς

γισμοῖς

fundere. Ibi erectus Cassius, Quis, inquit, feret te civis Romanus ita pro libertate emori? An temetipsum ignoras, Brute, aut in tribunali tuo a textoribus ista putas aut a cauponibus inscripta, ac non facere id principes & optimates? A prætoribus aliis congiaria, spectacula, munera gladiatorum: abs te, velut debitum hæreditarium, tyrannidis exigunt oppressionem: qui subire pro te omnia parati sunt, si qualem esse volunt & exspectant, talem te præstiteris. Inde Brutum complexu salutavit; atque sic digressi converterunt se ad amicos.

Erat quidem Q. Ligarius Pompeii amicus, quem eo nomine accusatum exemerat Cæsar noxæ. Hic non quod ab judicio liberatus fuisset, gratiam Cæsari tribuens, sed, propter quam vocatus in periculum fuerat, dominationem perosus, ei infensus erat, Bruto autem imprimis familiaris. Hunc Brutus invisens ægrotum, Quali, inquit, tempore Ligari ægrotas? Ille statim cubito innixus, arrepta dextra ejus, At ego, inquit, siquid te, Brute, dignum cogitas, valeo.

Hinc clam tentantes amicorum, quibus fidebant, animos, capita inter se conferebant, adsciscebantque non solum delectos familiares, sed omnes quotquot egregie audaces & mortis esse contemptores sciebant. Qua de causa Ciceronem, cui cum fidebant plurimum, tum diligebant summe, celaverunt de consilio, ne ad insitam timiditatem adjungens ex ætate senilem cautionem, mox singula æstimando ad summam exi-

gens

γισμοῖς εἰς ἄκραν ἀσφάλειαν, ἀμβλύνῃ τὴν ἀκμὴν αὐτῶν τῆς προθυμίας, τάχους δεομένην. ἐπεὶ καὶ τῶν ἄλλων ἑταίρων ὁ Βροῦτος Στάλλιόν τε παρέλιπε τὸν Ἐπικούρειον, καὶ Φαώνιον, ἐραστὴν Κάτωνος· ὅτι πόρρωθεν αὐτοῖς τοιαύτην τινὰ κύκλῳ περιβαλόντος ἐν τῷ διαλέγεσθαι καὶ συμφιλοσοφεῖν πεῖραν, ὁ μὲν Φαώνιος ἀπεκρίνατο χεῖρον εἶναι μοναρχίας παρανόμου πόλεμον ἐμφύλιον· ὁ δὲ Στάλλιος ἔφη τῷ σοφῷ καὶ νοῦν ἔχοντι διὰ φαύλους καὶ ἀνοήτους κινδυνεύειν καὶ ταράττεσθαι μὴ καθήκειν. παρὼν δὲ Λαβεὼν ἀντεῖπεν ἀμφοτέροις. καὶ ὁ Βροῦτος τότε μὲν, ὡς ἔχοντός τι τοῦ λόγου χαλεπὸν καὶ δύσκριτον, ἀπεσιώπησεν· ὕστερον δὲ Λαβεῶνι κοινοῦται τὸ βούλευμα. δεξαμένου δὲ προθύμως, τὸν δ' ἕτερον Βροῦτον, ἐπίκλησιν Ἀλβῖνον, ἄλλως μὲν οὐκ ὄντα ῥέκτην οὐδὲ θαρραλέον, ἐρρωμένον δὲ πλήθει μονομάχων, οὓς ἐπὶ θέᾳ Ῥωμαίων ἔτρεφεν, καὶ παρὰ Καίσαρι πιστευόμενον, ἐδόκει προσάγεσθαι. Κασσίου δὲ καὶ Λαβεῶνος αὐτῷ διαλεγομένων, οὐδὲν ἀπεκρίνατο· Βρούτῳ δ' αὐτὸς ἐντυχὼν ἰδίᾳ, καὶ μαθὼν ὅτι τῆς πράξεως ἡγεμών ἐστιν, ὡμολόγησε συμπράξειν προθύμως. καὶ τῶν ἄλλων δὲ τοὺς πλείστους καὶ τοὺς ἀρίστους ἡ δόξα τοῦ Βρούτου προσήγετο. καὶ μήθ' ὅρκον συνομόσαντες, μήτε πίστιν καθ' ἱερῶν λαβόντες ἢ δόντες, οὕτως ἅπαντες ἔσχον ἐν ἑαυτοῖς καὶ κατεσιώπησαν καὶ συνδιήνεγκαν, ὥστε μαντείαις καὶ φάσμασι καὶ ἱεροῖς ὑπὸ τῶν θεῶν προδεικνυμένην, ἄπιστον γενέσθαι τὴν πρᾶξιν.

Ὁ δὲ Βροῦτος, ἅτε δὴ τὰ πρῶτα τῆς Ῥώμης φρονήματα καὶ γένη καὶ ἀρετὰς

igens securitatem, alacritatis ipsorum aciem, quæ celeritatem requirebat, perstringeret. Quando etiam ex amicis cæteris Statilium Epicureum Brutus, & æmulatorem Catonis Favonium reliquit: quod quum remotius eos per ambages inter confabulandum & disputandum de philosophia de ea re attentasset, Favonius respondisset, violento dominatu esse bellum civile deterius: Statilius, sapientem & cordatum dixisset non decere malorum & insipientium causa periculum & terrorem subire. Ibi præsens Labeo reclamavit utrique: Brutus vero tunc, quasi haberet disputatio ea aliquid scrupuli & nodi, obticuit, post participavit Labeoni consilium. Hic quum parato animo operam suam esset pollicitus, alterum Brutum, Albinum cognomine, qui de cætero strenuus non erat neque animosus, sed gladiatorum manu, quos ad exhibendum populo Romano alebat, validus esset, & cui fidem Cæsar adhibuit, visum est adjungere. Hic a Cassio & Labeone appellatus, nihil respondit: verum ubi Brutum ille privatim convenit, accepitque rei gerendæ esse eum ducem, promptam ostendit operam suam. Alios item plerosque & præstantissimos nomen adjunxit eis Bruti. Qui quamvis neque juramento neque sacris tactis fidem inter se mutuo sanxerant, ita silentio tamen condiderunt & presserunt consilium omnes, atque inter se agitaverunt, ut licet vaticiniis, prodigiis, extis id Dii denuntiarent, nemini esset tamen inceptum credibile.

Brutus vero, quod penderent ex ipso animosissimi quique civitatis & nobilissimi & præstan-

τὰς ἐξηρτημένος ἑαυτοῦ, καὶ περινοῶν πάντα τὸν κίνδυνον, ἔξω μὲν ἐπειρᾶτο κατέχειν παρ' ἑαυτῷ καὶ κατακοσμεῖν τὴν διάνοιαν· οἴκοι δὲ καὶ νύκτωρ οὐκ ἦν ὁ αὐτός, ἀλλὰ τὰ μὲν ἄκοντα τῶν ὕπνων αὐτὴ ἡ φροντὶς ἐξέφερεν, τὰ δὲ μᾶλλον ἐνδυόμενος τῷ λογισμῷ, καὶ διατρίβων ἐν ταῖς ἀπορίαις, οὐκ ἐλάνθανε τὴν γυναῖκα συναναπαυομένην, ὅτι μεστός ἐστιν ταραχῆς ἀήθους, καὶ κυκλεῖ τι παρ' ἑαυτῷ δύσφορον βούλευμα καὶ δυσεξέλικτον. ἡ δὲ Πορκία θυγάτηρ μὲν, ὥσπερ εἴρηται, Κάτωνος ἦν, εἶχε δ' αὐτὴν ὁ Βροῦτος ἀνεψιὸς ὤν, οὐκ ἐκ παρθενίας, ἀλλὰ τοῦ προτέρου τελευτήσαντος ἀνδρὸς ἔλαβε κόρην οὖσαν ἔτι, καὶ παιδίον ἔχουσαν ἐξ ἐκείνου μικρὸν, ᾧ Βύβλος ἦν ὄνομα· καί τι βιβλίδιον μικρὸν, ἀπομνημόνευμα τῶν Βρούτου, γεγραμμένον ὑπ' αὐτοῦ διασώζεται. φιλόσοφος δ' ἡ Πορκία καὶ φίλανδρος οὖσα, καὶ μεστὴ φρονήματος νοῦν ἔχοντος, οὐ πρότερον ἐπεχείρησεν ἀνερέσθαι τὸν ἄνδρα περὶ τῶν ἀπορρήτων, ἢ λαβεῖν ἑαυτῆς τοιαύτην διάπειραν. λαβοῦσα μαχαίριον ᾧ τοὺς ὄνυχας οἱ κουρεῖς ἀφαιροῦσιν, καὶ πάσας ἐξελάσασα τοῦ θαλάμου τὰς ὀπαδοὺς, τομὴν ἐνέβαλε τῷ μηρῷ βαθεῖαν, ὥστε ῥύσιν αἵματος πολλὴν γενέσθαι· καὶ μετὰ μικρὸν ὀδύνας τε νεανικὰς καὶ φρικώδεις πυρετοὺς ἐπιλαβεῖν ἐκ τοῦ τραύματος. ἀγωνιῶντος δὲ τοῦ Βρούτου καὶ δυσφοροῦντος, ἐν ἀκμῇ τῆς ἀλγηδόνος οὖσα διελέχθη πρὸς αὐτὸν οὕτως, Ἐγὼ Βροῦτε, Κάτωνος οὖσα θυγάτηρ, εἰς τὸν σὸν ἐδόθην οἶκον, οὐχ ὥσπερ αἱ παλλακευόμεναι, κοίτης μεθέξουσα καὶ τραπέζης μόνον, ἀλλὰ κοινωνὸς μὲν ἀγαθῶν εἶναι, κοινωνὸς δὲ ἀνιαρῶν. τὰ μὲν οὖν σὰ, πάντη περὶ τὸν γάμον ἄμεμπτα· τῶν δὲ παρ' ἐμοῦ

τίς

ſtantiſſimi, ac periculum agitaret omne animo, foris annitebatur comprimere & componere conatus animi ſui, at nocte domi non erat idem: quin partim excitavit invitum ipſa ſolicitudo ſomno, partim intentius volutans animo hærenſque in perplexitatibus una cubantem non fefellit uxorem, inſuetæ perturbationis ſe plenum eſſe, verſareque ſecum moleſtum conſilium & intricatum. Porcia filia erat, ut diximus, Catonis. Eam Brutus conſobrinus duxerat non virginem, ſed priore defuncto viro adoleſcentulam adhuc acceperat. Habebat hæc ex illo parvulum filium, cui Bibulo fuit nomen. Erat parvus libellus, commentarius rerum a Bruto geſtarum, ab hoc elucubratus. Porcia autem, fœmina philoſophiæ ſtudioſa & viri amans, animoſaque atque cordata, non ante virum rogare de arcanis aggreſſa eſt, quam periculum ſui feciſſet hujuſcemodi: Cultellum accepit quo ungues reſcindere tonſores ſolent, omnibuſque exactis cubiculo pediſſequis vulnus femori inflixit altum, unde effluxit vis magna ſanguinis, ingenteſque dolores & febris mox cum horrore gravis comitati ſunt. Trepidantem Brutum & diſcruciatum, quum eſſet dolor intenſiſſimus, hoc modo affatá eſt, Ego, Brute, in domum tuam Catonis filia nupſi, non ſicut pellices ad lecti tantum & menſæ conſortium, ſed etiam ad proſperorum & adverſorum ſocietatem. Tua quidem cauſa nihil eſt quod de nuptiis conquerar: ſed a me

quod

τίς ἀπόδειξις, ἢ χάρις, εἰ μήτε σοὶ πάθος ἀπόῤῥητον συνδιοίσω, μήτε φροντίδα πίστεως δεομένην; οἶδ᾽ ὅτι γυναικεία φύσις, ἀσθενὴς δοκεῖ λόγον ἐνεγκεῖν ἀπόῤῥητον· ἀλλ᾽ ἔστι τις, ὦ Βροῦτε, καὶ τροφῆς ἀγαθῆς καὶ ὁμιλίας χρηστῆς εἰς ἦθος ἰσχύς. ἐμοὶ δὲ καὶ τὸ Κάτωνος εἶναι θυγατέρα, καὶ τὸ, Βρούτου γυναῖκα, πρόσεστιν· οἷς πρότερον μὲν ἧττον ἐπεποίθειν, νῦν δ᾽ ἐμαυτὴν ἔγνωκα καὶ πρὸς πόνον ἀήττητον εἶναι. ταῦτ᾽ εἰποῦσα δείκνυσιν αὐτῷ τὸ τραῦμα, καὶ διηγεῖται τὴν πεῖραν. ὁ δ᾽ ἐκπλαγεὶς, καὶ ἀνατείνας τὰς χεῖρας, ἐπεύξατο δοῦναι τοὺς Θεοὺς αὐτῷ, κατορθοῦντα τὴν πρᾶξιν, ἀνδρὶ Πορκίας ἀξίῳ φανῆναι. καὶ τότε μὲν ἀνελάμβανε τὴν γυναῖκα.

Προγραφείσης δὲ βουλῆς, εἰς ἣν ἐπίδοξος ἦν ἀφίξεσθαι Καῖσαρ, ἔγνωσαν ἐπιχειρεῖν. καὶ γὰρ ἀθρόοι μετ᾽ ἀλλήλων ἀνυπόπτως ἔσεσθαι τότε, καὶ πάντας ἕξειν ὁμοῦ τοὺς ἀρίστους καὶ πρώτους ἄνδρας, ἔργου μεγάλου πραχθέντος, εὐθὺς ἀντιλαμβανομένους τῆς ἐλευθερίας. ἐδόκει δὲ καὶ τὸ τοῦ τόπου θεῖον εἶναι, καὶ πρὸς αὐτῶν. στοὰ γὰρ ἦν μίαν τῶν περὶ τὸ θέατρον ἐξέδραν ἔχουσα, ἐν ᾗ Πομπηΐου τις εἰκὼν εἱστήκει, τῆς πόλεως στησαμένης, ὅτε ταῖς στοαῖς καὶ τῷ θεάτρῳ τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐκόσμησεν. εἰς ταύτην οὖν ἡ σύγκλητος ἐκαλεῖτο τοῦ Μαρτίου μηνὸς μάλιστα μεσοῦντος· εἰδοὺς Μαρτίας τὴν ἡμέραν Ῥωμαῖοι καλοῦσιν· ὥστε καὶ δαίμων τις ἐδόκει τὸν ἄνδρα τῇ Πομπηΐου δίκῃ προσάξειν. ἐλθούσης δὲ τῆς ἡμέρας, Βροῦτος μὲν ὑποζωσάμενος ἐγχειρίδιον, μόνης συνειδυίας τῆς γυναικὸς, προῆλθεν· οἱ δ᾽ ἄλλοι πρὸς Κάσσιον ἀθροισθέντες, τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸ καλούμενον ἀνδρεῖον ἱμάτιον ἀναλαμβάνοντα κατῆγον εἰς ἀγοράν.

ἐκεῖ-

quod documentum aut quæ gratiæ erunt tibi relatæ, si neque reconditum animi cruciatum, neque curam, quæ fidem requirit, tecum feram? Non me fugit naturam imbecillem haberi ad secreta continenda muliebrem: at est aliqua, Brute, & probi tyrocinii & honestæ consuetudinis ad mores tingendos vis. Mihi vero hoc obtigit ut & Catonis filia, & conjunx sim Bruti: quibus antehac minus freta, nunc memetipsa vel ad dolorem probavi esse invictam. Sic fata ostendit ei vulnus, & quod fecisset periculum, exposuit. Ille attonitus manibus ad cœlum extensis Deos precatus est ut consilio suo propitii adesse vellent, quo dignum se Porcia præstaret virum. Ac tunc quidem uxorem refocillavit.

Indicto senatu, cui interfuturus Cæsar putabatur, constituerunt rem aggredi. Nam frequentes erant citra suspicionem una futuri, omnesque ducebant habituros se juxta optimates & principes ingenti perpetrato facinore illico libertatis assertores. Locum etiam divinitus datum apparebat, & pro ipsis esse. Porticus erat, quæ unam habebat juxta theatrum exedram, in qua statua Pompeii a populo Romano locata fuerat, quum porticibus & theatro locum illum decorasset. Eo Idibus Martiis advocatus senatus fuit. Unde Deus aliquis Cæsarem eo trahere ad pœnas Pompeio dandas videbatur. Ubi illuxit dies, Brutus pugione accinctus una conscia uxore progressus est. Cæteri cojerunt apud Cassium, filiumque ejus, qui tunc sumebat virilem togam, in forum deduxerunt.

Inde

ἐκεῖθεν δὲ πάντες εἰς τὴν Πομπηΐου στοὰν ἐμβαλόντες διέτριβον, ὡς αὐτίκα Καίσαρος ἀφιξομένου πρὸς τὴν σύγκλητον. ἔνθα δὴ μάλιστα τῶν ἀνδρῶν τὸ ἀπαθὲς καὶ περὶ τὰ δεινὰ καθεστηκὸς ἐθαύμασεν ἄν τις, εἰδὼς τὸ μέλλον· ὅτι πολλοὶ διὰ τὸ στρατηγεῖν ἀναγκαζόμενοι χρηματίζειν, οὐ μόνον πρᾴως ἠκροῶντο τῶν ἐντυγχανόντων καὶ διαφερομένων, ὥσπερ σχολάζοντες, ἀλλὰ καὶ τὰς κρίσεις ἕκαστος ἀκριβεῖς καὶ μετὰ γνώμης ἐδίδοσαν, ἐπιμελῶς προσέχοντες. ἐπεὶ δέ τις μὴ βουλόμενος δίκην ὑπέχειν ἐπεκαλεῖτο Καίσαρα, καὶ πολὺς ἦν βοῶν καὶ μαρτυρόμενος, ἀποβλέψας Βροῦτος εἰς τοὺς παρόντας, Ἐμὲ Καῖσαρ, εἶπεν, οὔτε κωλύει ποιεῖν τὰ κατὰ τοὺς νόμους, οὔτε κωλύσει.

Καίτοι πολλὰ θορυβώδη κατὰ τύχην αὐτοῖς προσέπεσε· πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα, τὸ βραδύνειν τὸν Καίσαρα, τῆς ἡμέρας προηκούσης· καὶ δυσιεροῦντα κατέχεσθαι μὲν ὑπὸ τῆς γυναικὸς οἴκοι, κωλύεσθαι δὲ προελθεῖν ὑπὸ τῶν μάντεων. δεύτερον δὲ, Κάσκα τῶν συνειδότων ἑνὶ προσελθών τις, καὶ λαβόμενος τῆς δεξιᾶς, σὺ μὲν, εἶπεν, ἀπεκρύψω τὸ ἀπόρρητον ὦ Κάσκα πρὸς ἡμᾶς, Βροῦτος δέ μοι πάντα μεμήνυκεν. ἐκπλαγέντος δὲ τοῦ Κάσκα, γελάσας ἐκεῖνος, Πόθεν γε, ἔφη, ταχέως οὕτως ὦ μακάριε πεπλούτηκας, ὥστ᾽ εἰς ἀγορανομίαν ἀποδύεσθαι; παρὰ τοσοῦτον μὲν ὁ Κάσκας ἦλθε σφαλεὶς ἀμφιβολίᾳ προέσθαι τὸ ἀπόρρητον. αὐτὸν δὲ Βροῦτον καὶ Κάσσιον ἀνὴρ βουλευτικὸς Ποπίλιος Λαίνας ἀσπασάμενος προθυμότερον, καὶ ψιθυρίσας ἠρέμα, Συνεύχομαι, φησὶν, ὑμῖν ἐκτελεῖν ἃ κατὰ νοῦν ἔχετε, καὶ παρα-

Inde cuncti porticum Pompeii ingressi Cæsarem mox in senatum venturum operiebantur. Hic potissimum virorum illorum immotum animum atque in periculis constantem mireris, si futurum cognosceres: quandoquidem multi, quibus præturæ ratione jus dicendi incumbebat munus, non solum benignam adeuntibus & litigantibus audientiam faciebant, ut si vacuo essent animo: verum etiam causas quisque attente auditas magno judicio disceptavit. Quum autem quidam qui judicatum detrectabat solvere, Cæsarem appellaret, multumque vociferaretur ac testaretur: respiciens ad coronam Brutus, Me Cæsar, inquit, jus dicere ex legibus neque prohibet neque prohibebit.

Et quidem multa objecit illis fortuna turbulenta: primum & maximum, Cæsaris die progrediente moram; & quod quum non litaret, retineretur ab uxore domi, vetarentque aruspices ei in publicum prodire. Deinde unum ex conjuratis Cascam adiit quidam, dextraque apprehensa, Tu, inquit, de arcano, Casca, nos celasti? verum exprompsit Brutus nobis omnia. Torpido stupore Casca, ridens ille, Unde tam cito, quæso, inquit, abundas, ut accingas te ad ædilitatem? Tantulum modo abfuit quin falsus ambiguo abdita retegeret Casca. Ipsum etiam Brutum & Cassium vir ordinis senatorii Popilius Læna salutavit propensius, atque in aurem insusurravit, Opto vobis, inquit, ut quæ in animo habetis, perficiatis; horrorque

παραγγέλλομαι μὴ βραδύνειν· οὐ γὰρ σιωπᾶται τὸ πρᾶγμα. καὶ ταῦτ' εἰπὼν ἀπέστη, πολλὴν ὑποψίαν ἐμβαλὼν τοῦ πεπύσθαι τὴν πρᾶξιν. ἐν τούτῳ δέ τις οἴκοθεν ἧκε θέων πρὸς τὸν Βροῦτον, ἀγγέλλων αὐτῷ τὴν γυναῖκα θνήσκειν. ἡ γὰρ Πορκία πρὸς τὸ μέλλον ἐκπαθὴς οὖσα, καὶ τὸ μέγεθος μὴ φέρουσα τῆς φροντίδος, ἑαυτήν τε μόλις οἴκοι κατεῖχεν, καὶ πρὸς πάντα θόρυβον καὶ βοὴν ὥσπερ αἱ κατάσχετοι τοῖς βακχικοῖς πάθεσιν ἐξάλλουσα, τῶν μὲν εἰσιόντων ἀπ' ἀγορᾶς ἕκαστον ἀνέκρινεν ὅ,τι πράττοι Βροῦτος, ἑτέρους δὲ συνεχῶς ἐξέπεμπεν. τέλος δὲ, τοῦ χρόνου μῆκος λαμβάνοντος, οὐκέτ' ἀντεῖχεν ἡ τοῦ σώματος δύναμις, ἀλλ' ἐξελύθη καὶ κατεμαραίνετο, τῆς ψυχῆς ἀλυούσης διὰ τὴν ἀπορίαν· καὶ παρελθεῖν μὲν εἰς τὸ δωμάτιον οὐκ ἔφθη. παρεΐσατο δ' αὐτὴν, ὥσπερ ἐτύγχανεν, ἐν μέσῳ καθεζομένην λειποθυμία καὶ θάμβος ἀμήχανον. ἥ τε χρόα μεταβολὴν ἐλάμβανε, καὶ τὴν φωνὴν ἐπέσχητο παντάπασιν. αἱ δὲ θεράπαιναι πρὸς τὴν ὄψιν ἀνηλάλαξαν, καὶ τῶν γειτόνων συνδραμόντων ἐπὶ θύρας, ταχὺ προῆλθεν φήμη καὶ διεδόθη λόγος ὡς τεθνηκυίας αὐτῆς. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκείνην μὲν ἀναλάμψασαν ἐν βραχεῖ καὶ παρ' ἑαυτῇ γενομένην αἱ γυναῖκες ἐθεράπευον· ὁ δὲ Βροῦτος ὑπὸ τοῦ λόγου προσπεσόντος αὐτῷ συνεταράχθη μὲν, ὡς εἰκὸς, οὐ μὴν δὲ κατέλιπε τὸ κοινὸν, οὐδ' ἐρρύη πρὸς τὸ οἰκεῖον ὑπὸ τοῦ πάθους.

Ἤδη δὲ Καῖσαρ ἀπηγγέλλετο προσιὼν, ἐν φορείῳ κομιζόμενος. ἐγνώκει γὰρ ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς ἀθυμῶν μηδὲν ἐπικυροῦν τότε τῶν μειζόνων, ἀλλ' ὑπερβαλέσθαι, σκηψάμενος ἀσθένειαν. ἐκβάντι δ' αὐτῷ τοῦ φορείου προσρυεὶς Ποπίλιος

que ne cunctemini. Neque enim filetur res. Ita fatus digressus est, magnamque suspicionem attulit iis consilium se intellexisse. Interea accurrit quispiam domo ad Brutum, uxorem ejus agere animam nuntians. Porcia enim vehementer eventus exspectatione commota, ac moli impar curarum, ægre continebat se domi, atque ad omnem strepitum ac vocem in modum Bacchico furore percitarum exiliens, ut quisque a foro ingrediebatur, quid ageret Brutus, requirebat: alios eo mittebat assidue. Postremo longiore temporis tractu non subsistiterunt ultra corporis vires, sed animo fluctuatione æstuante fatiscens elanguit: ac prius quam recipere se in cubiculum potuit, repente inter suas sedentem animi defectus atque immensa consternatio corripuit eam, colorque immutatus est, ac suppressa semel vox. Ancillæ eo viso clamorem sustulere, concurrentibusque ad fores vicinis repente fama dilata est ac sermo dissipatus mortuam esse. Brevi tamen animum recepit, & ad se redeuntem mulieres refovere. At Brutus eo sibi allato rumore haud immerito commotus, non reliquit negotium publicum tamen, neque ex animi motu ad privatum incommodum decurrit.

Jam Cæsarem annuntiabatur advenire lectica delatum. Statuerat autem, quod non litasset, nihil majoris rei in præsenti peragere, verum imbecillitatem causans rejicere in aliam diem. Exeuntem lectica arripiens Popilius

πίλιος Λαίνας, ἐκεῖνος ὁ μικρῷ πρόσθεν εὐξάμενος τοῖς περὶ Βροῦτον ἐπιτυγχάνειν καὶ κατορθοῦν, διελέγετο πλείω χρόνον ἐφισταμένῳ καὶ προσέχοντι τὸν νοῦν. οἱ δὲ συνωμόται, λεγέσθω γὰρ οὕτως, τῆς μὲν φωνῆς οὐκ ἐπαΐοντες αὐτοῦ, τεκμαιρόμενοι δ' ἀφ' ὧν ὑπενόουν, μήνυσιν εἶναι τῆς ἐπιβουλῆς τὴν κοινολογίαν, ἀνέπεσόν τε ταῖς γνώμαις, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔβλεψαν· ἀνθομολογούμενοι διὰ τῶν προσώπων ὡς χρὴ μὴ περιμένειν σύλληψιν, ἀλλ' εὐθὺς ἀποθνήσκειν δι' αὑτῶν. Κασσίου δ' ἤδη καί τινων ἄλλων τὰς χεῖρας ἐπιβεβληκότων ταῖς λαβαῖς ὑπὸ τὰ ἱμάτια, καὶ σπωμένων τὰ ἐγχειρίδια, Βροῦτος ἐγκατιδὼν τῷ τοῦ Λαίνα σχήματι δεομένου σπουδῇ, καὶ οὐχὶ κατηγοροῦντος, ἐφθέγξατο μὲν οὐδὲν διὰ τὸ πολλοὺς ἀλλοτρίους ἀναμεμῖχθαι, φαιδρῷ δὲ τῷ προσώπῳ τοὺς περὶ Κάσσιον ἐθάρρυνε. καὶ μετὰ μικρὸν ὁ Λαίνας τὴν δεξιὰν τοῦ Καίσαρος καταφιλήσας ἀπέστη, φανερὸς γενόμενος, ὡς ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν αὐτῷ τινος διαφερόντων ἐποιεῖτο τὴν ἔντευξιν.

Τῆς δὲ βουλῆς εἰς τὴν ἐξέδραν προεισελθούσης, οἱ μὲν ἄλλοι τὸν δίφρον τοῦ Καίσαρος περιέστησαν, ὡς ἐντυγχάνειν τι μέλλοντες αὐτῷ· καὶ Κάσσιον μὲν λέγεται τρέποντα τὸ πρόσωπον εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Πομπηΐου, παρακαλεῖν ὥσπερ αἰσθανόμενον· Τρεβώνιος δὲ περὶ τὰς θύρας Ἀντώνιον ἐπισπασάμενος καὶ προσομιλῶν ἔξω κατεῖχεν. Καίσαρι δὲ εἰσιόντι μὲν ἡ σύγκλητος ὑπεξανέστη· καθεζόμενον δ' εὐθὺς ἐκεῖνοι περιεῖχον ἀθρόοι, Τύλλιον Κίμβρον ἐξ ἑαυτῶν προβάλλοντες ὑπὲρ ἀδελφοῦ φυγάδος δεόμενον· καὶ συνεδέοντο πάντες, ἁπτόμενοί τε χειρῶν, καὶ στέρνα καὶ κεφαλὴν κατεφίλουν. ἀποτριβομένου δὲ τὰς δεή-

σεις

pilius Læna, ille qui paulo ante Bruto & Cassio successum felicitatemque fuerat precatus, sermonem cum eo subsistente & animum advertente habuit prolixiorem. Conjurati, (ut ita eos appellem) qui vocem ejus non assequebantur, sed augurabantur ex suspicione sua consilii indicium eam communicationem esse, ceciderunt animis: intuentesque se mutuo, constituerunt inter se nutibus non exspectare dum corriperentur, sed confestim manus sibimetipsis inferre. Ac quum Cassius jam & nonnulli alii capulis manus sub togis admovissent, stringerentque pugiones, considerans Brutus ex Lænæ gestu aliquid eum enixe rogare, non deferre: nihil locutus est, quod cum ipsis permisti essent alieni, sed vultu hilari confirmavit Cassium. Ac paulo post dextram Læna Cæsaris osculatus abscessit, satis aperte declarans pro se & aliqua re ad ipsum pertinente illum interpellasse se.

Senatu in curiam prægresso alii sellam Cæsaris circumsteterunt, simulantes appellare illum velle. Ibi Cassius dicitur ore ad statuam Pompeii verso, sicut sentientis opem imploravisse. Trebonius circa fores seduxit Antonium, & sermone detinuit extra curiam. Ingredienti Cæsari assurrexit senatus. Mox conjurati frequentes assidentem cinxerunt officii specie, cum Tullio Cimbro, qui erat ex ipsorum cohorte, pro fratre exule precante omnes una orantes: manusque ejus tangentes, pectus & caput deosculabantur. Quo preces primum

στεις τὸ πρῶτον, εἶθ' ὡς οὐκ ἀνίεσαν, ἐξανισαμένου βίᾳ, Τύλλιος μὲν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ἐκ τῶν ὤμων κατέσπασεν τὸ ἱμάτιον, Κάσκας δὲ πρῶτος (εἱστήκει γὰρ ὄπισθεν) ἀνασπάσας τὸ ξίφος διελαύνει οὐκ εἰς βάθος παρὰ τὸν ὦμον. ἀντιλαμβανομένου δὲ τῆς λαβῆς τοῦ Καίσαρος, καὶ μέγα Ῥωμαϊστὶ ἀνακεκραγότος, Ἀνόσιε Κάσκα τί ποιεῖς; ἐκεῖνος Ἑλληνιστὶ τὸν ἀδελφὸν προσαγορεύσας, ἐκέλευσε βοηθεῖν. ἤδη δὲ παιόμενος ὑπὸ πολλῶν, καὶ κύκλῳ περιβλέπων καὶ διώσασθαι βουλόμενος, ὡς εἶδε Βροῦτον ἑλκόμενον ξίφος ἐπ' αὐτὸν, τὴν χεῖρα τοῦ Κάσκα κρατῶν ἀφῆκεν· καὶ τῷ ἱματίῳ τὴν κεφαλὴν ἐγκαλυψάμενος, παρέδωκε τὸ σῶμα ταῖς πληγαῖς. οἱ δ' ἀφειδῶς ἀναπεπλεγμένοι πολλοῖς περὶ τὸ σῶμα χρώμενοι τοῖς ξίφεσιν, ἀλλήλους ἐτίτρωσκον, ὥστε καὶ Βροῦτον εἰς τὴν χεῖρα πληγὴν λαβεῖν, τοῦ φόνου συνεφαπτόμενον, πίμπλασθαι δὲ τοῦ αἵματος ἅπαντας.

Οὕτω δ' ἀποθανόντος αὐτοῦ, Βροῦτος μὲν εἰς μέσον προελθὼν ἐβούλετο λέγειν, καὶ κατεῖχε θαρρύνων τὴν σύγκλητον· ἡ δ' ὑπὸ δέους ἔφευγεν ἀτάκτως, καὶ περὶ τὰς θύρας ὠθισμὸς ἦν καὶ τάραχος, οὐδενὸς διώκοντος, οὐδὲ κατεπείγοντος. ἰσχυρῶς γὰρ ἐδέδοκτο μηδένα κτείνειν ἕτερον, ἀλλὰ πάντας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀνακαλεῖσθαι. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν, ὁπηνίκα διεσκοποῦντο τὴν πρᾶξιν, ἤρεσκεν Ἀντώνιον ἐπισφάττειν Καίσαρι, μοναρχικὸν ἄνδρα καὶ ὑβριστὴν, ἰσχύν τε πεποιημένον ὁμιλίᾳ καὶ συνηθείᾳ πρὸς τὸ στρατιωτικόν. καὶ μάλιστα ὅτι τῷ φύσει σοβαρῷ καὶ μεγαλοπράγμονι προσειλήφει τὸ τῆς ὑπατείας ἀξίωμα τότε, Καίσαρι συνάρχων. ἀλλὰ Βροῦτος ἐνέστη

πρὸς

mum rejiciente, deinde, ubi non destiterunt, vi exsurgente: Tullius ambabus manibus detraxit ei togam ex humeris. Primus Casca, qui a tergo stabat, districto pugione ferit eum secundum humerum vulnere non alto. Corripiente capulum Cæsare, atque alta voce latine exclamante, Sceleste Casca quid agis? græce ille fratrem appellavit ad opem ferendam. Quum jam a multis peteretur, & circumferens undique oculos repellere conaretur eos: ut Brutum vidit ensem in se stringentem, manum Cascæ, quam tenebat, dimisit, & toga capite obvoluto permisit corpus percussoribus. Illi se mutuo prementes, dum certatim multis pugionibus corpus Cæsaris cædunt, convulneraverunt inter se: ac Brutus, dum participem se facit cædis, vulnus accepit in manu, omnesque cruore sunt conspersi.

Ita cæso Cæsare progressus in medium Brutus institit verba facere, retinereque & confirmare senatores. At illi incondite fugerunt trepidantes, fuitque circa fores impulsio & tumultus, nemine iis instante vel agente. Quippe firmiter hoc decreverant, neminem præterea interficere, sed revocare ad libertatem omnes. Cæteris quidem, quum de re aggredienda consultarent, omnibus placuerat una Antonium cum Cæsare confodere, hominem dominatus studiosum & improbum, qui usu & consuetudine multum pollebat apud milites: maxime quod ad nativam audaciam ambitionemque, dignitatem id temporis consularem Cæsaris collega adjecisset. Verum objecit se huic

con-

πρὸς τὸ βούλευμα, πρῶτον μὲν ἰσχυριζόμενος τῷ δικαίῳ, δεύτερον δ' ὑποθεὶς ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς. οὐ γὰρ ἀπεγίνωσκεν εὐφυᾶ καὶ φιλότιμον ἄνδρα καὶ δόξης ἐραστὴν τὸν Ἀντώνιον, ἐκποδὼν Καίσαρος γενομένου, συνεφάψεσθαι τῇ πατρίδι τῆς ἐλευθερίας, ἐπισπασθέντα τῷ ζήλῳ πρὸς τὸ καλὸν ὑπ' αὐτῶν. οὕτω μὲν Ἀντώνιον Βροῦτος περιεποίησεν· ἐν δὲ τῷ τότε φόβῳ μεταλαβὼν ἐσθῆτα δημοτικὴν ἔφυγεν. οἱ δὲ περὶ Βροῦτον εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐχώρουν ᾑμαγμένοι τὰς χεῖρας, καὶ τὰ ξίφη γυμνὰ δεικνύντες ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν παρεκάλουν τοὺς πολίτας. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἦσαν ἀλαλαγμοὶ, καὶ διαδρομαὶ τῷ πάθει κατὰ τύχην ἐπιγινόμεναι πλείονα τὸν θόρυβον ἐποίησαν· ὡς δ' οὔτε φόνος ἄλλος, οὔθ' ἁρπαγή τινος ἐγίνετο τῶν κειμένων, θαρροῦντες ἀνέβαινον οἵ τε βουλευταὶ καὶ τῶν δημοτῶν πολλοὶ πρὸς τοὺς ἄνδρας εἰς τὸ Καπιτώλιον. ἀθροισθέντος δὲ τοῦ πλήθους, διελέχθη Βροῦτος ἐπαγωγὰ τοῦ δήμου, καὶ πρέποντα τοῖς πεπραγμένοις. ἐπαινούντων δὲ καὶ κατιέναι βοώντων, θαρροῦντες κατέβαινον εἰς ἀγορὰν, οἱ μὲν ἄλλοι συνεπόμενοι μεθ' ἀλλήλων· Βροῦτον δὲ πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν περιέποντες ἐν μέσῳ πάνυ λαμπρῶς κατῆγον ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ κατέστησαν ἐπὶ τῶν ἐμβόλων. πρὸς δὲ τὴν ὄψιν οἱ πολλοὶ, καίπερ μιγάδες ὄντες, καὶ παρεσκευασμένοι θορυβεῖν, διέτρεσαν, καὶ τὸ μέλλον ἐδέχοντο κόσμῳ καὶ σιωπῇ. προελθόντος δ' αὐτοῦ, πάντες ἡσυχίαν τῷ λόγῳ παρέσχον· ὅτι δ' οὐ πᾶσι πρὸς ἡδονὴν ἐγεγόνει τὸ ἔργον, ἐδήλωσαν, ἀρξαμένου λέγειν Κίννα καὶ κατηγορεῖν Καίσαρος, ἀναρρηγνύμενοι πρὸς ὀργὴν, καὶ κακῶς τὸν Κίνναν λέγοντες· ὥστε πάλιν τοὺς ἄνδρας εἰς τὸ Καπιτώ-

λιον

consilio Brutus, primum justitiæ innixus, deinde mutationis spem subjiciens. Neque enim desperabat bonæ indolis virum ambitiosumque & gloriæ cupidum Antonium sublato de medio Cæsare allectum ab ipsis æmulatione virtutis ad patriam liberandam connixurum esse. Ita Antonium servavit Brutus. At ille eo in metu veste sumpta plebeia fugit. Bruti vero sodales ad Capitolium perrexerunt, sanguinolentis manibus nudos præferentes pugiones, civesque vocaverunt ad libertatem. Primum editi clamores sunt, & discursus fortuiti tale facinus consecuti majorem consciverunt tumultum. Cæterum ubi nulla præterea cædes neque direptio rei ullius ex tabernis consequuta est, multi ad eos in Capitolium fidenter ex patribus & popularibus ascendere. Ut frequentes coiere, Brutus orationem habuit ad populum blandam & consentaneam factis. Quibus eum collaudantibus, atque ut descenderent conclamantibus, fidenti animo ex Capitolio digressi sunt in forum. Cæteri confusi inter se sequebantur. Brutum frequentes principes circumfusi perquam magnifice deduxerunt ex arce, atque in rostris constituere. Conspectum Bruti plebs est reverita, quamvis collectitia, & ad turbam parata, deditque ei modeste & sedate audientiam. Exorso dicere Bruto silentium, dum diceret, omnes præbuere. Sed non fuisse omnibus factum illud gratum demonstraverunt: quod quum dicere Cinna & Cæsarem accusare cœpisset, in iram erumperent, & Cinnam lacerarent maledictis. Itaque repetierunt illi iterum

Ca-

λιον ἀπελθεῖν. ἔνθα δὴ δεδιὼς πολιορκίαν ὁ Βροῦτος, ἀπέπεμπε τοὺς ἀρίστους τῶν συναναβάντων· οὐκ ἀξιῶν τῆς αἰτίας μὴ μετέχοντας αὐτοὺς συνυποδύεσθαι τὸν κίνδυνον.

Οὐ μὴν ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ τῆς βουλῆς συνελθούσης εἰς τὸ τῆς Γῆς ἱερὸν, Ἀντωνίου δὲ καὶ Πλάγκου καὶ Κικέρωνος εἰπόντων περὶ ἀμνηστίας καὶ ὁμονοίας, ἔδοξε μὴ μόνον ἄδειαν εἶναι τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ γνώμην ὑπὲρ τιμῶν προθεῖναι τοὺς ὑπάτους. καὶ ταῦτ' ἐπιψηφισάμενοι διελύθησαν. Ἀντωνίου δὲ τὸν υἱὸν εἰς τὸ Καπιτώλιον ὁμηρεύσοντα πέμψαντος, κατῆλθον οἱ περὶ Βροῦτον· ἀσπασμοί τε καὶ δεξιώσεις ἐγίνοντο πάντων ἀναμιχθέντων. καὶ Κάσσιον μὲν Ἀντώνιος εἱστία παραλαβὼν, Βροῦτον δὲ Λέπιδος· τοὺς δ' ἄλλους, ὥς τις εἶχε πρὸς ἕκαστον ἢ συνηθείας ἢ φιλοφροσύνης. ἅμα δ' ἡμέρᾳ πάλιν συνελθόντες οἱ βουλευταὶ, πρῶτον μὲν Ἀντωνίῳ τιμὰς ἔδοσαν, ὡς καταπαύσαντι πολέμων ἐμφυλίων ἀρχήν· ἔπειτα τῶν περὶ Βροῦτον ἦσαν ἔπαινοι τῶν παρόντων, καὶ τέλος ἐπαρχιῶν διανομαί. Βρούτῳ μὲν γὰρ ἐψηφίσαντο Κρήτην, Κασσίῳ Λιβύην, Τρεβωνίῳ δὲ Ἀσίαν, καὶ Κίμβρῳ Βιθυνίαν, τῷ δ' ἑτέρῳ Βρούτῳ τὴν περὶ τὸν Ἠριδανὸν Γαλατίαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τῶν Καίσαρος διαθηκῶν καὶ ταφῆς αὐτοῦ λόγων ἐμπεσόντων, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀντώνιον ἀξιούντων τάς τε διαθήκας ἀναγνωσθῆναι, καὶ τοῦ σώματος ἐκφορὰν γενέσθαι μὴ κεκρυμμένην μηδ' ἄτιμον, ὡς μὴ καὶ τοῦτο παροξύνῃ τὸν δῆμον· Κάσσιος μὲν ἰσχυρῶς ἀντέλεγεν, εἶξεν δὲ Βροῦτος καὶ συνεχώρησεν, δεύτερον ἁμαρτεῖν τοῦτο δόξας. καὶ γὰρ Ἀντωνίου φεισάμενος,

Capitolium. Hic metuens Brutus obſidionem, remiſit optimos quoſque, qui ipſos fuerant proſequuti: nolens eos qui facti fuiſſent exſortes, ſubire ſecum periculum.

At ſenatus poſtridie in ædem Telluris coactus, quum Antonius, Plancus, & Cicero de præteritorum oblivione & concordia verba feciſſent, non modo illis decrevit impunitatem, ſed & ut conſules de illorum honoribus referrent. His decretis dimiſſus eſt ſenatus: ac quum filium ſuum Antonius in Capitolium miſiſſet obſidem, Brutus cum ſociis deſcendit, ſalutationeſque & complexus omnium promiſcue ſunt conſequuti. Invitavit Antonius Caſſium ad cœnam, Brutum Lepidus, & alios, ut cuique cum illis aut familiaritas erat aut benevolentia. Poſtquam illuxit, ſenatus rurſus convenit. Primo gratias egit Antonio quod initium belli civilis ſopiviſſet: inde Brutus & ejus conſortes laudibus præſentes ſunt celebrati, & provinciæ denique eis aſſignatæ. Decreverunt Bruto Cretam, Africam Caſſio, Trebonio Aſiam, Cimbro Bithyniam, Decio Bruto Galliam circumpadanam.

Hinc quum de Cæſaris teſtamento & funere mentio facta eſſet, & poſtularet ut teſtamentum recitaretur Antonius, atque ut corpus non occulte neque ignominioſe efferretur, ne populus inde magis exaſperaretur: repugnavit Caſſius acriter, verum ceſſit Brutus atque id permiſit: qua in re iterum viſus eſt titubaſſe. Etenim in parcendo Antonio non caruit culpa,

μένος, αἰτίαν ἔχειν ἐπιτειχίσας τῇ συνωμοσίᾳ βαρὺν καὶ δύσμαχον πολέμιον· καὶ τὰ περὶ τὴν ταφὴν ὃν Ἀντώνιος ἠξίου τρόπον ἐάσας γενέσθαι, τοῦ παντὸς σφαλῆναι. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν ταῖς διαθήκαις δεδομένων κατ' ἄνδρα Ῥωμαίοις πᾶσι δραχμῶν ἑβδομήκοντα πέντε, καὶ τῷ δήμῳ τῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ κήπων ἀπολελειμμένων, οὗ νῦν ἐστι Τύχης ἱερὸν, εὔνοια θαυμαστὴ καὶ πόθος αὐτοῦ τοὺς πολίτας εἷλεν· ἔπειτα τοῦ σώματος εἰς τὴν ἀγορὰν κομισθέντος, Ἀντώνιος ἔπαινον, ὥσπερ ἔθος ἐστὶ, διεξελθὼν, καὶ τὰ πλήθη κινούμενα πρὸς τὸν λόγον ὁρῶν, εἰς οἶκτον μετέβαλε, καὶ τὴν ἐσθῆτα λαβὼν τὴν Καίσαρος ᾑμαγμένην, ἀνέπτυξεν ἐπιδεικνύμενος τὰς διακοπὰς, καὶ τῶν τραυμάτων τὸ πλῆθος. ἦν οὖν ἰδεῖν οὐδὲν ἔτι κόσμῳ γινόμενον· ἀλλ' οἱ μὲν ἐβόων τοὺς ἀνδροφόνους ἀναιρεῖν· οἱ δ', ὥσπερ ἐπὶ Κλωδίου τοῦ δημαγωγοῦ πρότερον, ἀπὸ τῶν ἐργαστηρίων τὰ βάθρα καὶ τὰς τραπέζας ἀνασπῶντες, καὶ συγκομίζοντες εἰς ταυτὸ, παμμεγέθη πυρὰν ἔνησαν· καὶ τὸν νεκρὸν ἐπιθέντες ἐν μέσῳ πολλῶν μὲν ἱερῶν, πολλῶν δ' ἀσύλων καὶ ἀβεβήλων τόπων καθηγίαζον. ὡς δὲ τὸ πῦρ ἐξέλαμψεν, ἀλλαχόθεν ἄλλος προσφερόμενοι, καὶ δαλοὺς ἀνασπῶντες ἡμιφλέκτους, διέθεον ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν ἀνῃρηκότων αὐτὸν, ὡς ἐμπρήσοντες. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν εὖ πεφραγμένοι πρότερον, ἀπεκρούσαντο τὸν κίνδυνον· ἦν δέ τις Κίννας, ποιητικὸς ἀνὴρ, οὐδὲν τῆς αἰτίας μετέχων, ἀλλὰ καὶ φίλος Καίσαρος γεγονώς· οὗτος ὄναρ ᾤετο καλούμενος ὑπὸ Καίσαρος ἐπὶ δεῖπνον, ἀρνεῖσθαι· τὸν δὲ λιπαρεῖν καὶ βιάζεσθαι· τέλος δ' ἄγειν λαβόμενον τῆς χειρὸς εἰς ἀχανῆ τόπον καὶ σκοτεινόν· αὐτὸν δ' ἄκοντα καὶ τεθαμβη-

culpa, quod hostem conjuratis objecerit gravem & expugnatu difficilem: jam quum funus, quomodo volebat Antonius, duci permitteret, in totum offendisse visus est. Primum enim, quia populo Romano viritim trecenos sestertios legavit, & publice hortos trans Tyberim, ubi nunc ædes Fortunæ est: ingens favor & desiderium ejus cepit cives. Deinde funere in forum delato, laudavit eum de more Antonius. Qui quum moveri oratione sua cerneret populum, flexit ad commiserationem, correptamque Cæsaris vestem cruore oppletam explicavit, & ut dilacerata esset vulnerum multitudine ostendit. Ibi videres nihil jam geri composite: sed alii interficiendos homicidas vociferabantur: pars, ut Clodio plebis concitatori factum fuerat ante, subsellia & mensas ex officinis corripientes & coacervantes, grandem pyram succenderunt, impositumque in rogum cadaver in medio frequentium locorum sacrorum, frequentium etiam inviolatorum atque intactorum combussere. Ut flamma eluxit, accurrentes alius aliunde & titiones arripientes semiustos, ad tecta discurrerunt interfectorum Cæsaris inflammanda. Verum illi obsepti ante periculum propulsaverunt. Cinna vero quidam poeta ab illa caussa prorsus alienus, immo etiam Cæsaris amicus, in somno viderat ad cœnam se a Cæsare vocari, sed renuere se: illum autem obtestari & urgere, manu denique prehensum ducere in locum vastum & obscurum: invitum vero se paven-tem

θαμβημένον ἔπεσθαι. ταύτην ἰδόντι τὴν ὄψιν αὐτῷ συνέβη πυρέττειν διὰ νυκτός· ὅμως δ' ἕωθεν ἐκκομιζομένου τοῦ σώματος, αἰδούμενος μὴ παρεῖναι, προῆλθεν εἰς τὸν ὄχλον ἤδη διαγριαινόμενον. ὀφθεὶς δὲ, καὶ δόξας οὐχ ὅσπερ ἦν Κίννας ὀφθῆναι, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ Καίσαρα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔναγχος λοιδορήσας, διεσπάσθη.

Τοῦτο τὸ πάθος μάλιστα, μετά γε τὴν Ἀντωνίου μεταβολὴν, δείσαντες οἱ περὶ Βροῦτον, ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς πόλεως· καὶ διέτριβον ἐν Ἀντίῳ τὸ πρῶτον, ὡς, ὅταν παρακμάσῃ καὶ παρανθῇ τὸ τῆς ὀργῆς, αὖθις εἰς Ῥώμην κατιόντες. ὃ ῥᾳδίως ἔσεσθαι προσεδόκων, ἐν πλήθεσι φορᾶς ἀσταθμήτου καὶ ταχείας φερομένοις· καὶ τὴν σύγκλητον εὔνουν ἔχοντες, ἣ τοὺς Κίνναν διαρπασαμένους χαίρειν ἐάσασα, τοὺς ἐπὶ τὰς οἰκίας τὰς ἐκείνων ἐπελθόντας ἀνεζήτει καὶ συνελάμβανεν. ἤδη δὲ καὶ ὁ δῆμος ἀχθόμενος, Ἀντωνίου σχεδὸν εἰς μοναρχίαν καθισταμένου, Βροῦτον ἐπόθει, καὶ προσεδοκᾶτο τὰς θέας ἄξειν παρὼν αὐτὸς ἃς ὤφειλε στρατηγῶν παρασχεῖν. αἰσθόμενος δὲ πολλοὺς τῶν ὑπὸ Καίσαρος ἐστρατευμένων, καὶ γῆν καὶ πόλεις παρ' ἐκείνου λαβόντων, ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ, καὶ κατ' ὀλίγους παρεισρέοντας εἰς τὴν πόλιν, οὐκ ἐθάρρησεν ἐλθεῖν· ἀλλ' ὁ δῆμος ἐθεᾶτο, μὴ παρόντος ἐκείνου, τὰς θέας ἀφειδῶς πάνυ χορηγουμένας καὶ περιττῶς. θηρία τε γὰρ πάμπολλα συνεωνημένος, ἐκέλευσεν μηδὲν ἀποδόσθαι μηδ' ὑπολιπεῖν, ἀλλὰ πᾶσι καταχρήσασθαι. καὶ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν αὐτὸς εἰς Νέαν πόλιν καταβὰς ἐνέτυχε πλείστοις· περὶ δὲ Κανουτίου τινὸς εὐημεροῦντος ἐν τοῖς θεάτροις ἔγραφε πρὸς τοὺς

tem ſequi. Hac ei oblata ſpecie febri nocte eſt correptus. Quum tamen funus mane duceretur, verecundans non adeſſe, proceſſit in turbam jam efferatam. Quem ut conſpexerunt, arbitrati non eum qui erat, ſed eſſe illum qui nuper Cæſarem in concione laceraverat convitiis, diſcerpſere.

Hoc potiſſimum facto, ſecundum Antonii quidem mutationem conjurati perculſi urbe exceſſerunt. Hæſerunt primum Antii: ut ſimul atque elanguiſſet & deferbuiſſet ira populi, redirent ad urbem. Quod facile futurum exſpectabant in multitudine inconſtanti & volucri incitata impetu, quum ſtudioſum ſui haberent ſenatum: qui connivens iis qui Cinnam dilaceraverant, illos qui conjuratorum ædes fuerant aggreſſi, requiſivit & corripuit. Jam populus quoque, Antonium occupare propemodum tyrannidem ægre ferens, deſiderabat Brutum, exſpectabatque ludos, quos facere prætor debebat, præſentem editurum. Verum quod intellexiſſet hic frequentes Cæſaris veteranos, qui agros & colonias ab illo acceperant, inſidias ſibi moliri, & irrepere exiguis globis in urbem, dubitavit venire: populus tamen abſente illo ſpectacula magnifice & effuſe exhibita frequentavit. Ferarum enim magnos greges comparaverat. Harum præcepit ut nihil diſtraheretur vel reſervaretur, ſed exhiberentur omnes. Scenicos ipſe Neapolim profectus pleroſque convenit. De Canutio quodam qui in ſpectaculis placebat, ſcripſit ad ami-

τοὺς φίλους, ὅπως πείσαντες αὐτὸν εἰσαγάγωσιν. Ἕλληνα γὰρ οὐδένα βιασθῆναι προσῆκεν. ἔγραψε δὲ καὶ Κικέρωνι, πάντως παρατυχεῖν ταῖς θέαις δεόμενος.

Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει τῶν πραγμάτων ὄντων, ἑτέρα γίνεται μεταβολὴ, τοῦ νέου Καίσαρος ἐπελθόντος. οὗτος ἦν μὲν ἐξ ἀδελφιδῆς Καίσαρος, γράμματι δὲ παῖς ὑπ' αὐτοῦ καὶ κληρονόμος ἀπολελειμμένος. ἐν δ' Ἀπολλωνίᾳ διέτριβεν ὅτε Καῖσαρ ἀνῃρέθη, σχολάζων περὶ λόγους, κἀκεῖνον ἐπὶ Πάρθους ἐλαύνειν εὐθὺς ἐγνωκότα προσμένων. ἅμα δὲ τῷ πυθέσθαι τὸ πάθος, ἦλθεν εἰς Ῥώμην· καὶ δημαγωγίας ἀρχὴν τοὔνομα Καίσαρος θέμενος ἑαυτῷ, καὶ διανέμων τὸ καταλειφθὲν ἀργύριον τοῖς πολίταις, Ἀντώνιόν τε κατεστασίασε, καὶ χρήματα διαδοὺς, συνίστη καὶ συνῆγε πολλοὺς τῶν ὑπὸ Καίσαρος στρατευομένων. ἐπεὶ δὲ Κικέρων τῷ πρὸς Ἀντώνιον μίσει τὰ Καίσαρος ἔπραττε, τούτῳ μὲν ὁ Βροῦτος ἐπέπληττεν ἰσχυρῶς, γράφων ὡς οὐ δεσπότην βαρύνοιτο Κικέρων, ἀλλὰ μισοῦντα δεσπότην φοβοῖτο, καὶ πολιτεύοιτο δουλείας αἵρεσιν φιλανθρώπου, γράφων καὶ λέγων ὡς χρηστός ἐστι Καῖσαρ. οἱ δὲ πρόγονοι, φησὶν, ἡμῶν οὐδὲ πρᾴους δεσπότας ὑπέμενον. αὐτῷ δ' εἰς τοῦτο καιροῦ μήτε πολεμεῖν βεβαίως δεδόχθαι, μήτε ἡσυχάζειν· ἀλλ' ἓν μόνον εἶναι βεβουλευμένον, τὸ μὴ δουλεύειν· θαυμάζειν δὲ Κικέρωνα, εἰ πόλεμον μὲν ἐμφύλιον καὶ κινδυνώδη δέδοικεν, αἰσχρὰν δὲ καὶ ἄδοξον εἰρήνην οὐ φοβεῖται· τὸν δὲ Ἀντώνιον ἐκβαλεῖν τῆς τυραννίδος μισθὸν αἰτεῖ τὸ Καίσαρα καταστῆσαι τύραννον.

Ἐν μὲν οὖν ταῖς πρώταις ἐπιστολαῖς τοιοῦτος ὁ Βροῦτος· ἤδη δὲ τῶν μὲν ὡς Καί-

amicos agerent cum eo, ut in scenam eum inducerent. Nam Græcum vi adducere, nemini jus erat. Scripsit & Ciceroni, orans ne prætermitteret quin interesset ludis.

Hoc rerum statu alia vicissitudo fit Cæsaris Octavii adventu. Hic sororis Cæsaris nepos erat, quem tabulis filium & hæredem nuncupaverat. Is Apolloniæ, quum Cæsar est interfectus, vacabat literis, atque illum expeditionem in Parthos molientem opperiebatur. Simul atque accepit illius necem, contulit se Romam: atque ad favoris popularis auspicium conciliandi sumpto Cæsaris nomine, pecuniaque legata in cives distributa, Antonium factione sua pressit, & multos Cæsaris veteranos largitione decuriavit contraxitque. Quia vero provectus odio Antonii Cicero studebat Cæsari, objurgavit eum acriter Brutus, non dominum gravari Ciceronem, sed infestum formidare dominum, atque id agere ut in servitute sit leni, qui Octavium scribat & dicat esse lenem. Atqui majores nostri, inquit, ne clementes quidem dominos tulerunt. Sibi hactenus neque bellum gerere plane certum esse neque quiescere, sed habere deliberatum unum, non servire. Mirari se Ciceronem, qui bellum civile ut periculosum timeat, turpem & fœdam pacem non horreat: Antonii autem tyrannide ejecti mercedem postulet, ut Cæsarem constituat tyrannum.

Atque primæ quidem Bruti epistolæ hujuscemodi fuere argumenti. Quum autem jam alii ad

Καίσαρα, τῶν δ' εἰς Ἀντώνιον διϊσαμένων, ὠνίων δὲ τῶν στρατοπέδων, ὥσπερ ὑπὸ κήρυκι, προστιθεμένων τῷ πλέον διδόντι, παντάπασι καταγνοὺς τῶν πραγμάτων, ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν, καὶ πεζῇ διὰ Λευκανίας εἰς Ἐλέαν ἐπὶ θάλασσαν ἧκεν. ὅθεν ἡ Πορκία μέλλουσα πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποτρέπεσθαι, λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο περιπαθῶς ἔχουσα· γραφὴ δέ τις αὐτὴν προὔδωκε, τἆλλα γενναίαν οὖσαν. ἦν γὰρ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν διάθεσις, προπεμπόμενος Ἕκτωρ ὑπὸ Ἀνδρομάχης, κομιζομένης παρ' αὐτοῦ τὸ παιδίον, ἐκείνῳ δὲ προσβλεπούσης. ταῦτα θεωμένην τὴν Πορκίαν ἡ τοῦ πάθους εἰκὼν ἐξέτηξεν εἰς δάκρυα· καὶ πολλάκις φοιτῶσα τῆς ἡμέρας ἔκλαιεν. Ἀκιλίου δὲ τινος τῶν Βρούτου φίλων τὰ πρὸς Ἕκτορα τῆς Ἀνδρομάχης ἔπη διελθόντος,

Ἕκτορ, ἀτὰρ σύ μοί ἐσσι πατὴρ, καὶ πότνια μήτηρ,
Ἠδὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης,

μειδιάσας ὁ Βροῦτος, Ἀλλ' οὐκ ἐμοί γ', εἶπεν, πρὸς Πορκίαν ἔπεισι φάναι τὰ τοῦ Ἕκτορος,

Ἱστόν τ' ἠλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε.

σώματος γὰρ ἀπολείπεται φύσει τῶν ἴσων ἀνδραγαθημάτων, γνώμῃ δ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὥσπερ ἡμεῖς, ἀριστεύσει. ταῦτα μὲν ὁ τῆς Πορκίας υἱὸς ἱστόρηκε Βύβλος.

Ἀναχθεὶς δ' ὁ Βροῦτος ἐκεῖθεν ἐπ' Ἀθηνῶν ἔπλει. δεξαμένου δὲ τοῦ δήμου προθύμως αὐτὸν εὐφημίαις καὶ ψηφίσμασι, διῃτᾶτο μὲν παρὰ ξένῳ τινί Θεο-

ad Octavii partes, alii ad Antonii discederent, atque exercitus venales tanquam sub hasta pluris licitanti addicerent se: desperata semel republica Italiam statuit relinquere, ac per Lucaniam pedestri itinere Eleam ad mare venit. Inde Romam Porcia reditura, comprimere nitebatur animi dolorem: verum fortem alioquin pictura quædam detexit. Ea argumentum Græcum continebat, quemadmodum prosequuta sit Hectorem Andromache, & receperit ab eo filium suum, oculis autem fuerit in illum defixa. Hanc Porciæ spectanti expressit sui affectus imago lacrymas, & crebro in dies ad eam commeans flebat. Quum vero Acilius quidam Bruti amicus, Andromaches ad Hectorem verba recensuisset,

Ast, Hector, pater es mihi tu, veneranda que mater,
Tu frater mihi, tu florens ætate maritus,

subridens Brutus, Atqui mihi, inquit, non venit in mentem ad Porciam Hectoris versus fari,

Tu præscribe tuis telas & pensa puellis.

Nam corporis quidem ejus indoles paria ac nos facta non assequitur, animo vero æque strenue pugnat pro patria. Hæc Porciæ filius Bibulus memoriæ prodidit.

At Brutus inde solvit, & Athenas profectus est. Eum populus Atheniensis propenso animo festisque vocibus & decretis excepit. Diversatus est apud hospitem quendam suum, audiens Theo-

Θεομνήστου δ' ἀκροώμενος τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ, καὶ Κρατίππου τοῦ Περιπατητικοῦ, καὶ συμφιλοσοφῶν, ἐδόκει παντάπασιν ἀργεῖν καὶ σχολάζειν. ἔπραττε δὲ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἀνυπόπτως. καὶ γὰρ εἰς Μακεδονίαν ἔπεμψεν Ἡρόστρατον, οἰκειούμενος τοὺς ἐπὶ τῶν ἐκεῖ στρατοπέδων, καὶ τοὺς σχολάζοντας ἀπὸ Ῥώμης ἐν ἄστει νέους ἀνελάμβανεν καὶ συνεῖχεν. ὧν ἦν καὶ Κικέρωνος υἱός, ὃν ἐπαινεῖ διαφερόντως, καί φησιν, εἴτ' ἐγρήγορεν, εἴτ' ἐνυπνιάζεται, θαυμάζειν οὕτω γενναῖον ὄντα καὶ μισοτύραννον. ἀρξάμενος δὲ τῶν πραγμάτων ἀναφανδὸν ἅπτεσθαι, καὶ πυθόμενος πλοῖα Ῥωμαϊκὰ μεστὰ χρημάτων ἐξ Ἀσίας προσφέρεσθαι, καὶ στρατηγὸν ἐπιπλεῖν, ἄνδρα χαρίεντα καὶ γνώριμον, ἀπήντησεν αὐτῷ περὶ Κάρυστον· ἐντυχὼν δὲ καὶ πείσας, καὶ παραλαβὼν τὰ πλοῖα, λαμπροτέραν ὑποδοχὴν ἐποιεῖτο. καὶ γὰρ ἦν ἡμέρα καθ' ἣν ἐγεγόνει πρῶτον ὁ Βροῦτος. ὡς οὖν ἐλθόντες εἰς τὸ πίνειν, ἐπιχύσεις ἐποιοῦντο νίκης τε Βρούτου καὶ Ῥωμαίων ἐλευθερίας, ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς ῥῶσαι βουλόμενος, ᾔτησε ποτήριον μεῖζον· καὶ λαβὼν, ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως ἀνεφώνησε τὸν στίχον τοῦτον,

Ἀλλά με μοῖρ' ὀλοὴ καὶ Λητοῦς ἔκτανεν υἱός.

ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἱστοροῦσιν, ὅτε τὴν τελευταίαν ἐν Φιλίπποις μαχούμενος ἐξῄει μάχην, σύνθημα παρ' αὐτοῦ τοῖς στρατιώταις Ἀπόλλωνα δοθῆναι. διὸ καὶ τῆς συμφορᾶς τίθενται σημεῖον ἐκείνην τὴν ἀναφώνησιν.

Ἐκ τούτου πεντήκοντα μὲν αὐτῷ μυριάδας Ἀντίστιος, ἀφ' ὧν ἦγε καὶ αὐτὸς εἰς Ἰταλίαν χρημάτων, δίδωσιν. ὅσοι δὲ περὶ Θετταλίαν ἔτι τῆς Πομ-

Theomnestum quendam Academicum & Cratippum Peripateticum, unaque cum his vacans literis, omnino feriari videbatur & otiari. Verum in occulto parabat bellum: nam in Macedoniam Herostratum ad conciliandos eos qui præerant ibi exercitibus misit, & adolescentes Romanos qui Athenis operam dabant literis fovebat, sibique adjungebat: in quibus erat Ciceronis filius, quem laudibus in cœlum fert, aitque, sive vigilet sive dormiat, mirari se illum adeo fortem juvenem & tyrannis infestum. Exorsus ex professo rebus admovere manus, quum accepisset navigia Romana argento onusta dirigere Athenas cursum ex Asia, & prætorem iis navibus advehi, probum virum & sibi familiarem, occurrit ei circa Carystum. Hunc ubi convenit, & ad tradenda sibi induxit navigia, splendidius epulum paravit. Erat enim Bruti natalis. Postquam ad compotationes ventum est, & libamina cœperunt pro Bruti victoria & populi Romani libertate facere: quo magis eos corroboraret, grandius poposcit poculum. Eo accepto, hunc versum temere neque ulla ductus occasione alta voce pronuntiavit,

Sed me Latoides fatumque immite peremit.

Adhæc scribunt, quum ad novissimam in Philippis committendam pugnam procederet, signum militibus eum dedisse Apollinem. Unde exclamationem illam pro cladis omine habent.

Inde vicies sestertium Antistius ex illa pecunia quam portabat in Italiam, impertit. Quotquot etiam tum per Thessaliam ex militibus Pom-

Πομπηΐου στρατιᾶς ἐπλανῶντο, συνέρρεον ἀσμένως πρὸς αὐτόν· ἱππεῖς τε πεντακοσίους ἀφείλετο Κίννα πρὸς Δολοβέλλαν ἄγοντος εἰς Ἀσίαν. Ἐπιπλεύσας τε Δημητριάδι, πολλῶν ὅπλων ἐξαγομένων πρὸς Ἀντώνιον, ἃ Καίσαρος τοῦ προτέρου κελεύσαντος ἐπὶ τὸν Παρθικὸν ἐποιήθη πόλεμον, ἐκράτησεν. Ὁρτησίου δὲ τοῦ στρατηγοῦ παραδόντος αὐτῷ Μακεδονίαν, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ βασιλέων καὶ δυναστῶν συνισαμένων καὶ προστιθεμένων, ἀγγέλλεται Γάϊος ὁ Ἀντωνίου ἀδελφὸς ἐξ Ἰταλίας διαβεβηκὼς, καὶ βαδίζειν εὐθὺς ἐπὶ τὰς δυνάμεις, ἃς ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Ἀπολλωνίᾳ Γαβίνιος συνεῖχεν. βουλόμενος οὖν φθάσαι καὶ προλαβεῖν ὁ Βροῦτος, ἐξαίφνης ἀναστήσας τοὺς σὺν αὐτῷ, διὰ χωρίων χαλεπῶν νιφόμενος ἐπορεύετο· καὶ πολὺ προῆλθεν τοὺς κομίζοντας τὸ ἄριστον. ἐγγὺς οὖν Ἐπιδάμνου γενόμενος, διὰ κόπον καὶ ψύχος ἐβουλιμίασεν. συμπίπτει δὲ μάλιστα τὸ πάθος χιόνος οὔσης πονοῦσι καὶ κτήνεσι καὶ ἀνθρώποις· εἴτε τοῦ θερμοῦ διὰ περίψυξιν καὶ πύκνωσιν, ὅταν ἐντὸς ἅπαν καθειρχθῇ, τὴν τροφὴν ἀθρόως ἀναλίσκοντος· εἴτε δριμεῖα καὶ λεπτὴ τῆς χιόνος διαλυομένης ἰοῦσα πνοὴ τέμνει τὸ σῶμα, καὶ διαφθείρει τὸ θερμὸν ἐξ αὐτοῦ θύραζε διασπειρόμενον. τὰς γὰρ ἐφιδρώσεις παρέχειν δοκεῖ τὸ θερμὸν, ἀπαντῶντι τῷ ψυχρῷ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν σβεννύμενον. ὑπὲρ ὧν ἐν ἑτέροις μᾶλλον ἠπόρηται.

Λειποθυμοῦντος δὲ τοῦ Βρούτου, καὶ μηδενὸς ἔχοντος ἐν τῷ στρατοπέδῳ μηδὲν ἐδώδιμον, ἠναγκάσθησαν οἱ περὶ αὐτὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους καταφυγεῖν· καὶ ταῖς πύ-

Pompeianis palabantur, libenti animo confluxerunt ad eum. Equites insuper quingentos Cinnæ, quos in Asiam ducebat ad Dolabellam, ademit. Hinc Demetriadem profectus, magnam armorum vim Cæsaris dictatoris jussu ad bellum Parthicum paratorum, quæ deportabantur ad Antonium, in suam redegit potestatem. Accepta a prætore Hortensio Macedonia, circumjectisque regibus & dynastis conspirantibus, atque ei associantibus se, adfertur Caium M. Antonii fratrem trajecisse ex Italia, atque e vestigio pergere ad copias quas Dyrrhachii & Apolloniæ Gabinius habebat. Igitur eum prævertere cupiens Brutus, & occupare illas copias, repente vasis conclamatis iter fecit per loca aspera & multam nivem, longeque præcurrit eos qui prandium suum ferebant. Ut prope Dyrrhachium venit, est ex labore & algore bulimia, id est, vehementi esurie, correptus. Quod mali apprehendit fere & pecudes & homines, quum per nivem fatigantur: vel quod calor ob corpus frigore astrictum & condensatum, ubi coactus intro omnis est, alimentum statim consumat: vel quod emissus halitus a nive fusa acris & tenuis penetret corpus, & calorem ex eo foras dispersum dissolvat. Quippe sudores efficere calor videtur occursu in superficie frigoris extinctus: de quibus alio loco disputavimus latius.

Quia vero Brutus animo deficiebatur, neque ullus in exercitu quicquam habebat cibarii, necesse fuit ministris ejus ad hostes confugere, atque ad portam pergentes

πύλαις προσελθόντες, ἄρτον ᾔτουν τοὺς φύλακας. οἱ δὲ διακούσαντες τὸ σύμπτωμα τοῦ Βρούτου, παρῆσαν αὐτοὶ καὶ σιτία καὶ ποτὰ κομίζοντες. ἀνθ' ὧν ὁ Βροῦτος, ὡς τὴν πόλιν παρέλαβεν, οὐ μόνον τούτοις ἀλλὰ καὶ πᾶσι διὰ τούτους φιλανθρώπως ἐχρήσατο. Γάϊος δ' Ἀντώνιος Ἀπολλωνίᾳ προσβαλὼν ἐκεῖ τοὺς ἐγγὺς ὄντας ἐκάλει στρατιώτας. ἐπεὶ δ' οὗτοί τε πρὸς Βροῦτον ᾤχοντο, καὶ τοὺς Ἀπολλωνιάτας ᾔσθετο τὰ Βρούτου φρονοῦντας, ἐκλιπὼν τὴν πόλιν εἰς Βουθρωτὸν ἐβάδιζεν. καὶ πρῶτον μὲν ἀπόλλυσι τρεῖς σπείρας καθ' ὁδὸν ὑπὸ Βρούτου κατακοπείσας· ἔπειτα τοὺς περὶ τὴν Βυλλίδα τόπους προκαταληφθέντας ἐπιχειρῶν ἐκβιάζεσθαι, καὶ μάχην συνάψας Κικέρωνι, νικᾶται. τούτῳ γὰρ ὁ Βροῦτος ἐχρῆτο στρατηγῷ, καὶ πολλὰ δι' αὐτοῦ κατώρθωσε. λαβὼν δὲ τὸν Γάϊον ἐν χωρίοις ἑλώδεσι μακρὰν διεσπασμένον, οὐκ εἴασεν ἐμβαλεῖν, ἀλλὰ περιίππευσε, φείδεσθαι κελεύων, ὡς μετὰ μικρὸν ἰδίων ἐσομένων. ὃ καὶ συνέβη. παρέδοσαν γὰρ ἑαυτοὺς καὶ τὸν στρατηγὸν, ὥστε μεγάλην ἤδη περὶ τὸν Βροῦτον δύναμιν εἶναι. χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἐν τιμῇ τὸν Γάϊον ἦγε, καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς οὐκ ἀφῄρει, καίπερ, ὥς φασιν, ἄλλων τε πολλῶν καὶ Κικέρωνος ἀπὸ Ῥώμης γραφόντων καὶ κελευόντων ἀναιρεῖν. ἀρξάμενον δὲ κρύφα τοῖς ἡγεμόσι διαλέγεσθαι, καὶ ποιήσαντα νεωτερισμὸν, ἐνθέμενος εἰς ναῦν ἐφύλαττεν. τῶν δὲ διαφθαρέντων στρατιωτῶν εἰς Ἀπολλωνίαν ἀποστάντων, καὶ καλούντων ἐκεῖ τὸν Βροῦτον, οὐκ ἔφη τοῦτο πάτριον εἶναι Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἐκείνους πρὸς τὸν ἄρχοντα χρῆναι βαδίζοντας αὐτοὺς παραιτεῖσθαι τὴν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις ὀργήν. ἐλθοῦσι δὲ καὶ δεομένοις συγγνώμην ἔδωκεν.

Μέλ-

fes panem petierunt a statione. Qui audito Bruti incommodo accurrerunt ipsi, cibumque & potum attulerunt. Pro quo beneficio Brutus, ubi deditum est ei oppidum, non in hos modo, sed horum etiam causa clementem præbuit se in omnes. At C. Antonius Apolloniam profectus accivit eo propinquos milites: verum quum & hi conferrent se ad Brutum, & Apolloniatas odoratus est cum Bruto sentire, eo relicto oppido Buthrotum contendit. Ibi primum tres cohortes amittit in itinere a Bruto concisas. Deinde quum loca circa Byllidem tentaret a Bruto insessa expugnare, prœlio cum Cicerone conserto fusus est. Siquidem utebatur hoc duce Brutus, multaque ductu ejus gessit prospere. Quum vero Caium occupasset locis palustribus procul a recepta distractum, non permisit suis in illius milites incurrere: sed circumvectus imperavit ut parcerent iis, quod mox futuri sui essent. Quod evenit: nam & se & ducem dedidere. Itaque magnum jam exercitum habuit Brutus. Caium diu honorifice habuit, neque ademit ei magistratus insignia: quamvis multi, uti dictitant, e Roma, & Cicero, scriberent monerentque ut interficeret eum. Cæterum ubi occulte duces appellare, moliri cœpit seditionem, navi impositum habuit in custodia. Milites corrupti quum Apolloniam secessissent, & Brutum eo accirent: negavit id moris esse Romani, sed illis ad ducem eundum esse, & veniam petendam delictorum. Quibus quum venissent deprecantibus ignovit.

Pa-

Μέλλοντι δ' αὐτῷ διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἧκεν ἀγγελία περὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ μεταβολῆς. ὁ γὰρ νέος Καῖσαρ ηὐξήθη μὲν ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐπ' Ἀντώνιον ἐκβαλὼν δὲ τῆς Ἰταλίας ἐκεῖνον, αὐτὸς ἤδη φοβερὸς ἦν, ὑπατείαν τε μνώμενος παρὰ νόμον, καὶ στρατεύματα τρέφων μεγάλα, τῆς πόλεως οὐδὲν δεομένης. ὁρῶν δὲ καὶ ταῦτα τὴν βουλὴν βαρυνομένην, καὶ πρὸς τὸν Βροῦτον ἀφορῶσαν ἔξω, καὶ ψηφιζομένην ἐκείνῳ καὶ βεβαιοῦσαν τὰς ἐπαρχίας, ἔδεισεν. καὶ τὸν μὲν Ἀντώνιον πέμπων εἰς φιλίαν προὐκαλεῖτο, τὰς δὲ δυνάμεις τῇ πόλει περιστήσας, ὑπατείαν ἔλαβεν οὔπω πάνυ μειράκιον ὤν, ἀλλ' εἰκοστὸν ἄγων ἔτος, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἴρηκεν. εὐθὺς δὲ δίκας φόνου κατὰ τῶν περὶ τὸν Βροῦτον εἰσῆγεν, ὡς ἄνδρα πρῶτον ἐν ἀρχαῖς ταῖς μεγίσταις ἀνῃρηκότων ἄκριτον καὶ κατήγορον ἐπέστησε, Βρούτου μὲν, Λεύκιον Κορνιφίκιον, Κασσίου δὲ Μάρκον Ἀγρίππαν. ὠφλίσκανον οὖν τὰς δίκας ἐρήμας, ἀναγκαζομένων φέρειν ψῆφον τῶν δικαστῶν. λέγεται δὲ, τοῦ κήρυκος, ὥσπερ εἰώθει, ἀπὸ τοῦ βήματος τὸν Βροῦτον ἐπὶ τὴν δίκην καλοῦντος, τὸ μὲν πλῆθος ἐπιδήλως στενάξαι, τοὺς δ' ἀρίστους κύψαντας εἰς γῆν ἡσυχίαν ἄγειν· Πόπλιον δὲ Σιλίκιον ὀφθῆναι δακρύσαντα, καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ὀλίγον ὕστερον ἕνα τῶν προγεγραμμένων ἐπὶ θανάτῳ γενέσθαι. μετὰ ταῦτα διαλλαγέντες οἱ τρεῖς, Καῖσαρ, Ἀντώνιος, Λέπιδος, διενείμαντο τὰς ἐπαρχίας, σφαγάς τε καὶ προγραφὰς ἀνδρῶν διακοσίων ἐποίησαν, ἐν οἷς καὶ Κικέρων ἀπέθανεν.

Τούτων οὖν εἰς Μακεδονίαν ἀπαγγελθέντων, ἐκβιασθεὶς ὁ Βροῦτος ἔγραψεν Ὁρτη-

Paranti in Asiam transire nuntiatum est de rebus Romæ mutatis. Siquidem Octavius Cæsar evectus adversus Antonium a senatu erat. Quo Italia pulso, erat ipse jam terrori, quod contra leges ambiret consulatum, atque ingentes exercitus, quum id reipublicæ opus non esset, aleret. Hæc ille senatum ægre ferre animadvertens, & foras Brutum respicere, illique decernere & confirmare provincias, timere cœpit. Ita Antonium per legatos invitavit ad reconciliationem, circumfusoque urbi exercitu consulatum accepit vix dum adolescens & vigesimum annum agens, ut in commentariis ipse retulit: mox judicium capitale Bruto & sociis ejus dictavit, quod principem virum in summis positum magistratibus inauditum trucidassent. Accusatorem apposuit Bruto L. Cornificium, Cassio M. Agrippam. Indicta causa, coactis sententiam ferre judicibus, damnati sunt. Fama est, quum præco de more citaret Brutum ex rostris ad causam dicendam, plebem non obscure ingemuisse, optimates dejecto in terram capite conticuisse, P. Silicio lacrymas manasse, atque hac de causa inter proscriptos mox fuisse relatum. Hinc triumviri in gratiam reducti, Cæsar, Antonius, Lepidus, provincias partiti sunt, cædesque fecerunt, & ducenos, inter quos Cicero quoque est obtruncatus, proscripsere.

His in Macedoniam perlatis, expugnatus Brutus Hortensio scripsit ut interficeret C. An-

πίλιος Λαίνας, ἐκεῖνος ὁ μικρῷ πρόσθεν εὐξάμενος τοῖς περὶ Βροῦτον ἐπιτυγχάνειν καὶ κατορθοῦν, διελέγετο πλείω χρόνον ἐφισταμένῳ καὶ προσέχοντι τὸν νοῦν. οἱ δὲ συνωμόται, λεγέσθω γὰρ οὕτως, τῆς μὲν φωνῆς οὐκ ἐπαΐοντες αὐτοῦ, τεκμαιρόμενοι δ' ἀφ' ὧν ὑπενόουν, μήνυσιν εἶναι τῆς ἐπιβουλῆς τὴν κοινολογίαν, ἀνέπεσόν τε ταῖς γνώμαις, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔβλεψαν ἀνθομολογούμενοι διὰ τῶν προσώπων ὡς χρὴ μὴ περιμένειν σύλληψιν, ἀλλ' εὐθὺς ἀποθνήσκειν δι' αὐτῶν. Κασσίου δ' ἤδη καί τινων ἄλλων τὰς χεῖρας ἐπιβεβληκότων ταῖς λαβαῖς ὑπὸ τὰ ἱμάτια, καὶ σπωμένων τὰ ἐγχειρίδια, Βροῦτος ἐγκατιδὼν τῷ τοῦ Λαίνα σχήματι δεομένου σπουδὴν, καὶ οὐχὶ κατηγοροῦντος, ἐφθέγξατο μὲν οὐδὲν διὰ τὸ πολλοὺς ἀλλοτρίους ἀναμεμῖχθαι, φαιδρῷ δὲ τῷ προσώπῳ τοὺς περὶ Κάσσιον ἐθάρρυνε. καὶ μετὰ μικρὸν ὁ Λαίνας τὴν δεξιὰν τοῦ Καίσαρος καταφιλήσας ἀπέστη, φανερὸς γενόμενος, ὡς ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ τῶν αὐτῷ τινὸς διαφερόντων ἐποιεῖτο τὴν ἔντευξιν.

Τῆς δὲ βουλῆς εἰς τὴν ἐξέδραν προεισελθούσης, οἱ μὲν ἄλλοι τὸν δίφρον τοῦ Καίσαρος περιέστησαν, ὡς ἐντυγχάνειν τι μέλλοντες αὐτῷ· καὶ Κάσσιον μὲν λέγεται τρέποντα τὸ πρόσωπον εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Πομπηΐου, παρακαλεῖν ὥσπερ αἰσθανόμενον· Τρεβώνιος δὲ περὶ τὰς θύρας Ἀντώνιον ἐπισπασάμενος καὶ προσομιλῶν ἔξω κατεῖχεν. Καίσαρι δὲ εἰσιόντι μὲν ἡ σύγκλητος ὑπεξανέστη· καθεζόμενον δ' εὐθὺς ἐκεῖνοι περιεῖχον ἀθρόοι, Τύλλιον Κίμβρον ἐξ ἑαυτῶν προβάλλοντες ὑπὲρ ἀδελφοῦ φυγάδος δεόμενον· καὶ συνεδέοντο πάντες, ἁπτόμενοί τε χειρῶν, καὶ στέρνα καὶ κεφαλὴν κατεφίλουν. ἀποτριβομένου δὲ τὰς δεήσεις

pilius Læna, ille qui paulo ante Bruto & Cassio successum felicitatemque fuerat precatus, sermonem cum eo subsistente & animum advertente habuit prolixiorem. Conjurati, (ut ita eos appellem) qui vocem ejus non assequebantur, sed augurabantur ex suspicione sua consilii indicium eam communicationem esse, ceciderunt animis: intuentesque se mutuo, constituerunt inter se nutibus non exspectare dum corriperentur, sed confestim manus sibimetipsis inferre. Ac quum Cassius jam & nonnulli alii capulis manus sub togis admovissent, stringerentque pugiones, considerans Brutus ex Lænæ gestu aliquid eum enixe rogare, non deferre: nihil locutus est, quod cum ipsis permisti essent alieni, sed vultu hilari confirmavit Cassium. Ac paulo post dextram Læna Cæsaris osculatus abscessit, satis aperte declarans pro se & aliqua re ad ipsum pertinente illum interpellasse se.

Senatu in curiam prægresso alii sellam Cæsaris circumsteterunt, simulantes appellare illum velle. Ibi Cassius dicitur ore ad statuam Pompeii verso, sicut sentientis opem imploravisse. Trebonius circa fores seduxit Antonium, & sermone detinuit extra curiam. Ingredienti Cæsari assurrexit senatus. Mox conjurati frequentes assidentem cinxerunt officii specie, cum Tullio Cimbro, qui erat ex ipsorum cohorte, pro fratre exule precante omnes una orantes: manusque ejus tangentes, pectus & caput deosculabantur. Quo preces primum

σεις τὸ πρῶτον, εἶθ' ὡς οὐκ ἀνίεσαν, ἐξανισαμένου βίᾳ, Τύλλιος μὲν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ἐκ τῶν ὤμων κατέσπασεν τὸ ἱμάτιον, Κάσκας δὲ πρῶτος (εἱστήκει γὰρ ὄπισθεν) ἀνασπάσας τὸ ξίφος διελαύνει οὐκ εἰς βάθος παρὰ τὸν ὦμον. ἀντιλαμβανομένου δὲ τῆς λαβῆς τοῦ Καίσαρος, καὶ μέγα Ῥωμαϊστὶ ἀνακεκραγότος, Ἀνόσιε Κάσκα τί ποιεῖς; ἐκεῖνος Ἑλληνιστὶ τὸν ἀδελφὸν προσαγορεύσας, ἐκέλευσε βοηθεῖν. ἤδη δὲ παιόμενος ὑπὸ πολλῶν, καὶ κύκλῳ περιβλέπων καὶ διώσασθαι βουλόμενος, ὡς εἶδε Βροῦτον ἑλκόμενον ξίφος ἐπ' αὐτὸν, τὴν χεῖρα τοῦ Κάσκα κρατῶν ἀφῆκεν· καὶ τῷ ἱματίῳ τὴν κεφαλὴν ἐγκαλυψάμενος, παρέδωκε τὸ σῶμα ταῖς πληγαῖς. οἱ δ' ἀφειδῶς ἀναπεπλεγμένοι πολλοῖς περὶ τὸ σῶμα χρώμενοι τοῖς ξίφεσιν, ἀλλήλους ἐτίτρωσκον, ὥστε καὶ Βροῦτον εἰς τὴν χεῖρα πληγὴν λαβεῖν, τοῦ φόνου συνεφαπτόμενον, πίμπλασθαι δὲ τοῦ αἵματος ἅπαντας.

Οὕτω δ' ἀποθανόντος αὐτοῦ, Βροῦτος μὲν εἰς μέσον προελθὼν ἐβούλετο λέγειν, καὶ κατεῖχε θαρρύνων τὴν σύγκλητον· ἡ δ' ὑπὸ δέους ἔφευγεν ἀτάκτως, καὶ περὶ τὰς θύρας ὠθισμὸς ἦν καὶ ταραχος, οὐδενὸς διώκοντος, οὐδὲ κατεπείγοντος. ἰσχυρῶς γὰρ ἐδέδοκτο μηδένα κτείνειν ἕτερον, ἀλλὰ πάντας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν ἀνακαλεῖσθαι. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις πᾶσιν, ὁπηνίκα διεσκοποῦντο τὴν πρᾶξιν, ἤρεσκεν Ἀντώνιον ἐπισφάττειν Καίσαρι, μοναρχικὸν ἄνδρα καὶ ὑβριστὴν, ἰσχύν τε πεποιημένον ὁμιλίᾳ καὶ συνηθείᾳ πρὸς τὸ στρατιωτικόν. καὶ μάλισθ' ὅτι τῇ φύσει σοβαρῷ καὶ μεγαλοπράγμονι προσειλήφει τὸ τῆς ὑπατείας ἀξίωμα τότε, Καίσαρι συνάρχων. ἀλλὰ Βροῦτος ἐνέστη

πρὸς

mum rejiciente, deinde, ubi non destiterunt, vi exsurgente: Tullius ambabus manibus detraxit ei togam ex humeris. Primus Casca, qui a tergo stabat, districto pugione ferit eum secundum humerum vulnere non alto. Corripiente capulum Cæsare, atque alta voce latine exclamante, Scelefte Casca quid agis? græce ille fratrem appellavit ad opem ferendam. Quum jam a multis peteretur, & circumferens undique oculos repellere conaretur eos: ut Brutum vidit ensem in se stringentem, manum Cascæ, quam tenebat, dimisit, & toga capite obvoluto permisit corpus percussoribus. Illi se mutuo prementes, dum certatim multis pugionibus corpus Cæsaris cædunt, convulneraverunt inter se: ac Brutus, dum participem se facit cædis, vulnus accepit in manu, omnesque cruore sunt conspersi.

Ita cæso Cæsare progressus in medium Brutus institit verba facere, retinereque & confirmare senatores. At illi incondite fugerunt trepidantes, fuitque circa fores impulsio & tumultus, nemine iis instante vel agente. Quippe firmiter hoc decreverant, neminem præterea interficere, sed revocare ad libertatem omnes. Cæteris quidem, quum de re aggredienda consultarent, omnibus placuerat una Antonium cum Cæsare confodere, hominem dominatus studiosum & improbum, qui usu & consuetudine multum pollebat apud milites: maxime quod ad nativam audaciam ambitionemque, dignitatem id temporis consularem Cæsaris collega adjecisset. Verum objecit se huic con-

πρὸς τὸ βούλημα, πρῶτον μὲν ἰσχυριζόμενος τῷ δικαίῳ, δεύτερον δ' ὑποθεὶς ἐλπίδα τῆς μεταβολῆς. οὐ γὰρ ἀπεγίνωσκεν εὐφυᾶ καὶ φιλότιμον ἄνδρα καὶ δόξης ἐραστὴν τὸν Ἀντώνιον, ἐκποδὼν Καίσαρος γενομένου, καὶ συνεφάψεσθαι τῇ πατρίδι τῆς ἐλευθερίας, ἐπισπασθέντα τῷ ζήλῳ πρὸς τὸ καλὸν ὑπ' αὐτῶν. οὕτω μὲν Ἀντώνιον Βροῦτος περιεποίησεν· ἐν δὲ τῷ τότε φόβῳ μεταλαβὼν ἐσθῆτα δημοτικὴν ἔφυγεν. οἱ δὲ περὶ Βροῦτον εἰς τὸ Καπιτώλιον ἐχώρουν ᾑμαγμένοι τὰς χεῖρας, καὶ τὰ ξίφη γυμνὰ δεικνύοντες ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν παρεκάλουν τοὺς πολίτας. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἦσαν ἀλαλαγμοί, καὶ διαδρομαὶ τῷ πάθει κατὰ τύχην ἐπιγινόμεναι πλείονα τὸν θόρυβον ἐποίησαν· ὡς δ' οὔτε φόνος ἄλλος, οὔθ' ἁρπαγή τινος ἐγίνετο τῶν κειμένων, θαρροῦντες ἀνέβαινον οἵ τε βουλευταὶ καὶ τῶν δημοτῶν πολλοὶ πρὸς τοὺς ἄνδρας εἰς τὸ Καπιτώλιον. ἀθροισθέντος δὲ τοῦ πλήθους, διελέχθη Βροῦτος ἐπαγωγὰ τοῦ δήμου, καὶ πρέποντα τοῖς πεπραγμένοις. ἐπαινούντων δὲ καὶ κατιέναι βοώντων, θαρροῦντες κατέβαινον εἰς ἀγοράν, οἱ μὲν ἄλλοι συνεπόμενοι μεθ' ἀλλήλων· Βροῦτον δὲ πολλοὶ τῶν ἐπιφανῶν περιέποντες ἐν μέσῳ πάνυ λαμπρῶς κατῆγον ἀπὸ τῆς ἄκρας, καὶ κατέστησαν ἐπὶ τῶν ἐμβόλων. πρὸς δὲ τὴν ὄψιν οἱ πολλοί, καίπερ μιγάδες ὄντες, καὶ παρεσκευασμένοι θορυβεῖν, διέτρεσαν, καὶ τὸ μέλλον ἐδέχοντο κόσμῳ καὶ σιωπῇ. προελθόντος δ' αὐτοῦ, πάντες ἡσυχίαν τῷ λόγῳ παρέχον· ὅτι δ' οὐ πᾶσι πρὸς ἡδονὴν ἐγεγόνει τὸ ἔργον, ἐδήλωσαν, ἀρξαμένου λέγειν Κίννα καὶ κατηγορεῖν Καίσαρος, ἀναρρηγνύμενοι πρὸς ὀργήν, καὶ κακῶς τὸν Κίνναν λέγοντες· ὥστε πάλιν τοὺς ἄνδρας εἰς τὸ Καπιτώλιον

consilio Brutus, primum justitiæ innixus, deinde mutationis spem subjiciens. Neque enim desperabat bonæ indolis virum ambitiosumque & gloriæ cupidum Antonium sublato de medio Cæsare allectum ab ipsis æmulatione virtutis ad patriam liberandam connixurum esse. Ita Antonium servavit Brutus. At ille eo in metu veste sumpta plebeia fugit. Bruti vero sodales ad Capitolium perrexerunt, sanguinolentis manibus nudos præferentes pugiones, civesque vocaverunt ad libertatem. Primum editi clamores sunt, & discursus fortuiti tale facinus consecuti majorem consciverunt tumultum. Cæterum ubi nulla præterea cædes neque direptio rei ullius ex tabernis consequuta est, multi ad eos in Capitolium fidenter ex patribus & popularibus ascendere. Ut frequentes coiere, Brutus orationem habuit ad populum blandam & consentaneam factis. Quibus eum collaudantibus, atque ut descenderent conclamantibus, fidenti animo ex Capitolio digressi sunt in forum. Cæteri confusi inter se sequebantur. Brutum frequentes principes circumfusi perquam magnifice deduxerunt ex arce, atque in rostris constituere. Conspectum Bruti plebs est reverita, quamvis collectitia, & ad turbam parata, deditque ei modeste & sedate audientiam. Exorso dicere Bruto silentium, dum diceret, omnes præbuere. Sed non fuisse omnibus factum illud gratum demonstraverunt: quod quum dicere Cinna & Cæsarem accusare cœpisset, in iram erumperent, & Cinnam lacerarent maledictis. Itaque repetierunt illi iterum Ca-

λιον ἀπελθεῖν. ἔνθα δὴ δεδιὼς πολιορκίαν ὁ Βροῦτος, ἀπέπεμπε τοὺς ἀρίστους τῶν συναναβάντων· οὐκ ἀξιῶν τῆς αἰτίας μὴ μετέχοντας αὐτοὺς συναποδύεσθαι τὸν κίνδυνον.

Οὐ μὴν ἀλλὰ τῇ ὑστεραίᾳ τῆς βουλῆς συνελθούσης εἰς τὸ τῆς Γῆς ἱερὸν, Ἀντωνίου δὲ καὶ Πλάγκου καὶ Κικέρωνος εἰπόντων περὶ ἀμνηστίας καὶ ὁμονοίας, ἔδοξε μὴ μόνον ἄδειαν εἶναι τοῖς ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ γνώμην ὑπὲρ τιμῶν προθεῖναι τοὺς ὑπάτους. καὶ ταῦτ' ἐπιψηφισάμενοι διελύθησαν. Ἀντωνίου δὲ τὸν υἱὸν εἰς τὸ Καπιτώλιον ὁμηρεύσοντα πέμψαντος, κατῆλθον οἱ περὶ Βροῦτον· ἀσπασμοί τε καὶ δεξιώσεις ἐγίνοντο πάντων ἀναμιχθέντων. καὶ Κάσσιον μὲν Ἀντώνιος ἑστίᾳ παραλαβὼν, Βροῦτον δὲ Λέπιδος· τοὺς δ' ἄλλους, ὥς τις εἶχε πρὸς ἕκαστον ἢ συνηθείας ἢ φιλοφροσύνης. ἅμα δ' ἡμέρᾳ πάλιν συνελθόντες οἱ βουλευταὶ, πρῶτον μὲν Ἀντωνίῳ τιμὰς ἔδοσαν, ὡς καταπαύσαντι πολέμων ἐμφυλίων ἀρχήν· ἔπειτα τῶν περὶ Βροῦτον ἦσαν ἔπαινοι τῶν παρόντων, καὶ τέλος ἐπαρχιῶν διανομαί. Βρούτῳ μὲν γὰρ ἐψηφίσαντο Κρήτην, Κασσίῳ Λιβύην, Τρεβωνίῳ δὲ Ἀσίαν, καὶ Κίμβρῳ Βιθυνίαν, τῷ δ' ἑτέρῳ Βρούτῳ τὴν περὶ τὸν Ἠριδανὸν Γαλατίαν.

Μετὰ δὲ ταῦτα περὶ τῶν Καίσαρος διαθηκῶν καὶ ταφῆς αὐτοῦ λόγων ἐμπεσόντων, καὶ τῶν περὶ τὸν Ἀντώνιον ἀξιούντων τάς τε διαθήκας ἀναγνωσθῆναι, καὶ τοῦ σώματος ἐκφορὰν γενέσθαι μὴ κεκρυμμένην μηδ' ἄτιμον, ὡς μὴ καὶ τοῦτο παροξύνῃ τὸν δῆμον· Κάσσιος μὲν ἰσχυρῶς ἀντέλεγεν, εἶξεν δὲ Βροῦτος καὶ συνεχώρησεν, δεύτερον ἁμαρτεῖν τοῦτο δόξας. καὶ γὰρ Ἀντωνίου φεισάμενος,

Capitolium. Hic metuens Brutus obsidionem, remisit optimos quosque, qui ipsos fuerant prosequuti: nolens eos qui facti fuissent exsortes, subire secum periculum.

At senatus postridie in ædem Telluris coactus, quum Antonius, Plancus, & Cicero de præteritorum oblivione & concordia verba fecissent, non modo illis decrevit impunitatem, sed & ut consules de illorum honoribus referrent. His decretis dimissus est senatus: ac quum filium suum Antonius in Capitolium misisset obsidem, Brutus cum sociis descendit, salutationesque & complexus omnium promiscue sunt consequuti. Invitavit Antonius Cassium ad cœnam, Brutum Lepidus, & alios, ut cuique cum illis aut familiaritas erat aut benevolentia. Postquam illuxit, senatus rursus convenit. Primo gratias egit Antonio quod initium belli civilis sopivisset: inde Brutus & ejus consortes laudibus præsentes sunt celebrati, & provinciæ denique eis assignatæ. Decreverunt Bruto Cretam, Africam Cassio, Trebonio Asiam, Cimbro Bithyniam, Decio Bruto Galliam circumpadanam.

Hinc quum de Cæsaris testamento & funere mentio facta esset, & postularet ut testamentum recitaretur Antonius, atque ut corpus non occulte neque ignominiose efferretur, ne populus inde magis exasperaretur: repugnavit Cassius acriter, verum cessit Brutus atque id permisit: qua in re iterum visus est titubasse. Etenim in parcendo Antonio non caruit

μένος, αἰτίαν ἔσχεν ἐπιτειχίσας τῇ συνωμοσίᾳ βαρὺν καὶ δύσμαχον πολέμιον· καὶ τὰ περὶ τὴν ταφὴν ὃν Ἀντώνιος ἠξίου τρόπον ἐάσας γενέσθαι, τοῦ παντὸς σφαλῆναι. πρῶτον μὲν γὰρ ἐν ταῖς διαθήκαις δεδομένων κατ' ἄνδρα Ῥωμαίοις πᾶσι δραχμῶν ἑβδομήκοντα πέντε, καὶ τῷ δήμῳ τῶν πέραν τοῦ ποταμοῦ κήπων ἀπολελειμμένων, οὗ νῦν ἐστι Τύχης ἱερὸν, εὔνοια θαυμαστὴ καὶ πόθος αὐτοῦ τοὺς πολίτας εἷλεν· ἔπειτα τοῦ σώματος εἰς τὴν ἀγορὰν κομισθέντος, Ἀντώνιος ἔπαινον, ὥσπερ ἔθος ἐστὶ, διεξελθὼν, καὶ τὰ πλήθη κινούμενα πρὸς τὸν λόγον ὁρῶν, εἰς οἶκτον μετέβαλε, καὶ τὴν ἐσθῆτα λαβὼν τὴν Καίσαρος ᾑμαγμένην, ἀνέπτυξεν ἐπιδεικνύμενος τὰς διακοπὰς, καὶ τῶν τραυμάτων τὸ πλῆθος. ἦν οὖν ἰδεῖν οὐδὲν ἔτι κόσμῳ γινόμενον· ἀλλ' οἱ μὲν ἐβόων τοὺς ἀνδροφόνους ἀναιρεῖν· οἱ δ', ὥσπερ ἐπὶ Κλωδίου τοῦ δημαγωγοῦ πρότερον, ἀπὸ τῶν ἐργαστηρίων τὰ βάθρα καὶ τὰς τραπέζας ἀνασπῶντες, καὶ συγκομίζοντες εἰς ταυτὸ, παμμεγέθη πυρὰν ἔνησαν· καὶ τὸν νεκρὸν ἐπιθέντες ἐν μέσῳ πολλῶν μὲν ἱερῶν, πολλῶν δ' ἀσύλων καὶ ἀβεβήλων τόπων καθηγίαζον. ὡς δὲ τὸ πῦρ ἐξέλαμψεν, ἀλλαχόθεν ἄλλος προσφερόμενοι, καὶ δαλοὺς ἀνασπῶντες ἡμιφλέκτους, διέθεον ἐπὶ τὰς οἰκίας τῶν ἀνῃρηκότων αὐτὸν, ὡς ἐμπρήσοντες. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν εὖ πεφραγμένοι πρότερον, ἀπεκρούσαντο τὸν κίνδυνον· ἦν δέ τις Κίννας, ποιητικὸς ἀνὴρ, οὐδὲν τῆς αἰτίας μετέχων, ἀλλὰ καὶ φίλος Καίσαρος γεγονώς· οὗτος ὄναρ ᾤετο καλούμενος ὑπὸ Καίσαρος ἐπὶ δεῖπνον, ἀρνεῖσθαι· τὸν δὲ λιπαρεῖν καὶ βιάζεσθαι· τέλος δ' ἄγειν λαβόμενον τῆς χειρὸς εἰς ἀχανῆ τόπον καὶ σκοτεινόν· αὐτὸν δ' ἄκοντα καὶ τεθαμβη-

culpa, quod hostem conjuratis objecerit gravem & expugnatu difficilem: jam quum funus, quomodo volebat Antonius, duci permitteret, in totum offendisse visus est. Primum enim, quia populo Romano viritim trecenos sestertios legavit, & publice hortos trans Tyberim, ubi nunc ædes Fortunæ est: ingens favor & desiderium ejus cepit cives. Deinde funere in forum delato, laudavit eum de more Antonius. Qui quum moveri oratione sua cerneret populum, flexit ad commiserationem, correptamque Cæsaris vestem cruore oppletam explicavit, & ut dilacerata esset vulnerum multitudine ostendit. Ibi videres nihil jam geri composite: sed alii interficiendos homicidas vociferabantur: pars, ut Clodio plebis concitatori factum fuerat ante, subsellia & mensas ex officinis corripientes & coacervantes, grandem pyram succenderunt, impositumque in rogum cadaver in medio frequentium locorum sacrorum, frequentium etiam inviolatorum atque intactorum combussere. Ut flamma eluxit, accurrentes alius aliunde & titiones arripientes semiustos, ad tecta discurrerunt interfectorum Cæsaris inflammanda. Verum illi obsepti ante periculum propulsaverunt. Cinna vero quidam poeta ab illa causa prorsus alienus, immo etiam Cæsaris amicus, in somno viderat ad cœnam se a Cæsare vocari, sed renuere se: illum autem obtestari & urgere, manu denique prehensum ducere in locum vastum & obscurum: invitum vero se paventem

θαμβημένον ἕπεσθαι. ταύτην ἰδόντι τὴν ὄψιν αὐτῷ συνέβη πυρέττειν διὰ νυκτός· ὅμως δ' ἕωθεν ἐκκομιζομένου τοῦ σώματος, αἰδούμενος μὴ παρεῖναι, προῆλθεν εἰς τὸν ὄχλον ἤδη διαγριαινόμενον. ὀφθεὶς δὲ, καὶ δόξας οὐχ ὅσπερ ἦν Κίννας ὀφθῆναι, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ Καίσαρα πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἔναγχος λοιδορήσας, διεσπάσθη.

Τοῦτο τὸ πάθος μάλιστα, μετά γε τὴν Ἀντωνίου μεταβολὴν, δείσαντες οἱ περὶ Βροῦτον, ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς πόλεως· καὶ διέτριβον ἐν Ἀντίῳ τὸ πρῶτον, ὡς, ὅταν παρακμάσῃ καὶ παρανθῇ τὸ τῆς ὀργῆς, αὖθις εἰς Ῥώμην κατιόντες. ὃ ῥαδίως ἔσεσθαι προσεδόκων, ἐν πλήθεσι φορᾶς ἀσταθμήτου καὶ ταχείας φερομένοις· καὶ τὴν σύγκλητον εὔνουν ἔχοντες, ἣ τοὺς Κίνναν διασπασαμένους χαίρειν ἐάσασα, τοὺς ἐπὶ τὰς οἰκίας τὰς ἐκείνων ἐπελθόντας ἀνεζήτει καὶ συνελάμβανεν. ἤδη δὲ καὶ ὁ δῆμος ἀχθόμενος, Ἀντωνίου σχεδὸν εἰς μοναρχίαν καθισταμένου, Βροῦτον ἐπόθει, καὶ προσεδοκᾶτο τὰς θέας ἄξειν παρὼν αὐτὸς ἃς ὤφειλε στρατηγῶν παρασχεῖν. αἰσθόμενος δὲ πολλοὺς τῶν ὑπὸ Καίσαρος ἐστρατευμένων, καὶ γῆν καὶ πόλεις παρ' ἐκείνου λαβόντων, ἐπιβουλεύοντας αὐτῷ, καὶ κατ' ὀλίγους παρεισρέοντας εἰς τὴν πόλιν, οὐκ ἐθάρρησεν ἐλθεῖν· ἀλλ' ὁ δῆμος ἐθεᾶτο, μὴ παρόντος ἐκείνου, τὰς θέας ἀφειδῶς πάνυ χορηγουμένας καὶ περιττῶς. θηρία τε γὰρ πάμπολλα συνεωνημένος, ἐκέλευσεν μηδὲν ἀποδόσθαι μηδ' ὑπολιπεῖν, ἀλλὰ πᾶσι καταχρήσασθαι. καὶ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν αὐτὸς εἰς Νέαν πόλιν καταβὰς ἐνέτυχε πλείστοις· περὶ δὲ Κανουτίου τινὸς εὐημεροῦντος ἐν τοῖς θεάτροις ἔγραφε πρὸς

τοὺς

tem sequi. Hac ei oblata specie febri nocte est correptus. Quum tamen funus mane duceretur, verecundans non adesse, processit in turbam jam efferatam. Quem ut conspexerunt, arbitrati non eum qui erat, sed esse illum qui nuper Cæsarem in concione laceraverat convitiis, discerpsere.

Hoc potissimum facto, secundum Antonii quidem mutationem conjurati perculsi urbe excesserunt. Hæserunt primum Antii: ut simul atque elanguisset & deferbuisset ira populi, redirent ad urbem. Quod facile futurum exspectabant in multitudine inconstanti & volucri incitata impetu, quum studiosum sui haberent senatum: qui connivens iis qui Cinnam dilaceraverant, illos qui conjuratorum ædes fuerant aggressi, requisivit & corripuit. Jam populus quoque, Antonium occupare propemodum tyrannidem ægre ferens, desiderabat Brutum, exspectabatque ludos, quos facere prætor debebat, præsentem editurum. Verum quod intellexisset hic frequentes Cæsaris veteranos, qui agros & colonias ab illo acceperant, insidias sibi moliri, & irrepere exiguis globis in urbem, dubitavit venire: populus tamen absente illo spectacula magnifice & effuse exhibita frequentavit. Ferarum enim magnos greges comparaverat. Harum præcepit ut nihil distraheretur vel reservaretur, sed exhiberentur omnes. Scenicos ipse Neapolim profectus plerosque convenit. De Canutio quodam qui in spectaculis placebat, scripsit ad

ami-

τοὺς φίλους, ὅπως πείσαντες αὐτὸν εἰσαγάγωσιν. Ἕλληνα γὰρ οὐδένα βιασθῆναι προσῆκεν. ἔγραψε δὲ καὶ Κικέρωνι, πάντως παρατυχεῖν ταῖς θέαις δεόμενος.

Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει τῶν πραγμάτων ὄντων, ἑτέρα γίνεται μεταβολὴ, τοῦ νέου Καίσαρος ἐπελθόντος. οὗτος ἦν μὲν ἐξ ἀδελφιδῆς Καίσαρος, γράμματι δὲ παῖς ὑπ' αὐτοῦ καὶ κληρονόμος ἀπολελειμμένος. ἐν δ' Ἀπολλωνίᾳ διέτριβεν ὅτε Καῖσαρ ἀνῃρέθη, σχολάζων περὶ λόγους, κἀκεῖνον ἐπὶ Πάρθους ἐλαύνειν εὐθὺς ἐγνωκότα προσμένων. ἅμα δὲ τῷ πυθέσθαι τὸ πάθος, ἦλθεν εἰς Ῥώμην· καὶ δημαγωγίας ἀρχὴν τοὔνομα Καίσαρος θέμενος ἑαυτῷ, καὶ διανέμων τὸ καταλειφθὲν ἀργύριον τοῖς πολίταις, Ἀντώνιόν τε κατεστασίασε, καὶ χρήματα διαδοὺς, συνίστη καὶ συνῆγε πολλοὺς τῶν ὑπὸ Καίσαρι στρατευομένων. ἐπεὶ δὲ Κικέρων τῷ πρὸς Ἀντώνιον μίσει τὰ Καίσαρος ἔπραττε, τούτῳ μὲν ὁ Βροῦτος ἐπέπληττεν ἰσχυρῶς, γράφων ὡς οὐ δεσπότην βαρύνοιτο Κικέρων, ἀλλὰ μισοῦντα δεσπότην φοβοῖτο, καὶ πολιτεύοιτο δουλείας αἵρεσιν φιλανθρώπου, γράφων καὶ λέγων ὡς χρηστός ἐστι Καῖσαρ. οἱ δὲ πρόγονοι, φησὶν, ἡμῶν οὐδὲ πρᾴους δεσπότας ὑπέμενον. αὐτῷ δ' εἰς τοῦτο καιροῦ μήτε πολεμεῖν βεβαίως δεδόχθαι, μήτε ἡσυχάζειν· ἀλλ' ἓν μόνον εἶναι βεβουλευμένον, τὸ μὴ δουλεύειν· θαυμάζειν δὲ Κικέρωνα, εἰ πόλεμον μὲν ἐμφύλιον καὶ κινδυνώδη δέδοικεν, αἰσχρὰν δὲ καὶ ἄδοξον εἰρήνην οὐ φοβεῖται· τὸν δ' Ἀντώνιον ἐκβαλεῖν τῆς τυραννίδος μισθὸν αἰτεῖ τὸ Καίσαρα καταστῆσαι τύραννον.

Ἐν μὲν οὖν ταῖς πρώταις ἐπιστολαῖς τοιοῦτος ὁ Βροῦτος· ἤδη δὲ τῶν μὲν ὡς Καί-

amicos agerent cum eo, ut in scenam eum inducerent. Nam Græcum vi adducere, nemini jus erat. Scripsit & Ciceroni, orans ne prætermitteret quin interesset ludis.

Hoc rerum statu alia vicissitudo fit Cæsaris Octavii adventu. Hic sororis Cæsaris nepos erat, quem tabulis filium & hæredem nuncupaverat. Is Apolloniæ, quum Cæsar est interfectus, vacabat literis, atque illum expeditionem in Parthos molientem opperiebatur. Simul atque accepit illius necem, contulit se Romam: atque ad favoris popularis auspicium conciliandi sumpto Cæsaris nomine, pecuniaque legata in cives distributa, Antonium factione sua pressit, & multos Cæsaris veteranos largitione decuriavit contraxitque. Quia vero provectus odio Antonii Cicero studebat Cæsari, objurgavit eum acriter Brutus, non dominum gravari Ciceronem, sed infestum formidare dominum, atque id agere ut in servitute sit leni, qui Octavium scribat & dicat esse lenem. Atqui majores nostri, inquit, ne clementes quidem dominos tulerunt. Sibi hactenus neque bellum gerere plane certum esse neque quiescere, sed habere deliberatum unum, non servire. Mirari se Ciceronem, qui bellum civile ut periculosum timeat, turpem & fœdam pacem non horreat: Antonii autem tyrannide ejecti mercedem postulet, ut Cæsarem constituat tyrannum.

Atque primæ quidem Bruti epistolæ hujuscemodi fuere argumenti. Quum autem jam alii ad

Καίσαρα, τῶν δ' εἰς Ἀντώνιον διϊσαμένων, ὠνίων δὲ τῶν στρατοπέδων, ὥσπερ ὑπὸ κήρυκι, προστιθεμένων τῷ πλέον διδόντι, παντάπασι καταγνοὺς τῶν πραγμάτων, ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν, καὶ πεζῇ διὰ Λουκανίας εἰς Ἐλέαν ἐπὶ θάλασσαν ἧκεν. ὅθεν ἡ Πορκία μέλλουσα πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποτρέπεσθαι, λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο περιπαθῶς ἔχουσα· γραφὴ δέ τις αὐτὴν προὔδωκε, τἆλλα γενναίαν οὖσαν. ἦν γὰρ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν διάθεσις, προπεμπόμενος Ἕκτωρ ὑπὸ Ἀνδρομάχης, κομιζομένης παρ' αὐτοῦ τὸ παιδίον, ἐκείνῳ δὲ προσβλεπούσης. ταῦτα θεωμένην τὴν Πορκίαν ἡ τοῦ πάθους εἰκὼν ἐξέτηξεν εἰς δάκρυα· καὶ πολλάκις φοιτῶσα τῆς ἡμέρας ἔκλαιεν. Ἀκιλίου δέ τινος τῶν Βρούτου φίλων τὰ πρὸς Ἕκτορα τῆς Ἀνδρομάχης ἔπη διελθόντος,

Ἕκτορ, ἀτὰρ σύ μοι ἐσσὶ πατὴρ, καὶ πότνια μήτηρ,
Ἠδὲ κασίγνητος, σὺ δέ μοι θαλερὸς παρακοίτης,

μειδιάσας ὁ Βροῦτος, Ἀλλ' οὐκ ἐμοί γ', εἶπεν, πρὸς Πορκίαν ἔπεισι φάναι τὰ τοῦ Ἕκτορος,

Ἱστόν τ' ἠλακάτην τε καὶ ἀμφιπόλοισι κέλευε.

σώματος γὰρ ἀπολείπεται φύσει τῶν ἴσων ἀνδραγαθημάτων, γνώμῃ δ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὥσπερ ἡμεῖς, ἀριστεύσει. ταῦτα μὲν ὁ τῆς Πορκίας υἱὸς ἱστόρηκε Βύβλος.

Ἀναχθεὶς δ' ὁ Βροῦτος ἐκεῖθεν ἐπ' Ἀθηνῶν ἔπλει. δεξαμένου δὲ τοῦ δήμου προθύμως αὐτὸν εὐφημίαις καὶ ψηφίσμασι, διῃτᾶτο μὲν παρὰ ξένῳ τινί Θεο-

ad Octavii partes, alii ad Antonii discederent, atque exercitus venales tanquam sub hasta pluris licitanti addicerent se: desperata semel republica Italiam statuit relinquere, ac per Lucaniam pedestri itinere Eleam ad mare venit. Inde Romam Porcia reditura, comprimere nitebatur animi dolorem: verum fortem alioquin pictura quædam detexit. Ea argumentum Græcum continebat, quemadmodum prosequuta sit Hectorem Andromache, & receperit ab eo filium suum, oculis autem fuerit in illum defixa. Hanc Porciæ spectanti expressit sui affectus imago lacrymas, & crebro in dies ad eam commeans flebat. Quum vero Acilius quidam Bruti amicus, Andromaches ad Hectorem verba recensuisset,

Ast, Hector, pater es mihi tu, venerandaque mater,
Tu frater mihi, tu florens ætate maritus,

subridens Brutus, Atqui mihi, inquit, non venit in mentem ad Porciam Hectoris versus fari,

Tu præscribe tuis telas & pensa puellis.

Nam corporis quidem ejus indoles paria ac nos facta non assequitur, animo vero æque strenue pugnat pro patria. Hæc Porciæ filius Bibulus memoriæ prodidit.

At Brutus inde solvit, & Athenas profectus est. Eum populus Atheniensis propenso animo festisque vocibus & decretis excepit. Diversatus est apud hospitem quendam suum, audiens Theo-

Θεομνήστου δ' ἀκροώμενος τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ, καὶ Κρατίππου τοῦ Περιπατητικοῦ, καὶ συμφιλοσοφῶν, ἐδόκει παντάπασιν ἀργεῖν καὶ σχολάζειν. ἔπραττε δὲ τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἀνυπόπτως. καὶ γὰρ εἰς Μακεδονίαν ἔπεμψεν Ἡρόστρατον, οἰκειούμενος τοὺς ἐπὶ τῶν ἐκεῖ στρατοπέδων, καὶ τοὺς σχολάζοντας ἀπὸ Ῥώμης ἐν ἄστει νέους ἀνελάμβανεν καὶ συνεῖχεν. ὧν ἦν καὶ Κικέρωνος υἱός, ὃν ἐπαινεῖ διαφερόντως, καί φησιν, εἴτ' ἐγρήγορεν, εἴτ' ἐνυπνιάζεται, θαυμάζειν οὕτω γενναῖον ὄντα καὶ μισοτύραννον. ἀρξάμενος δὲ τῶν πραγμάτων ἀναφανδὸν ἅπτεσθαι, καὶ πυθόμενος πλοῖα Ῥωμαϊκὰ μεστὰ χρημάτων ἐξ Ἀσίας προσφέρεσθαι, καὶ στρατηγὸν ἐπιπλεῖν, ἄνδρα χαρίεντα καὶ γνώριμον, ἀπήντησεν αὐτῷ περὶ Κάρυστον· ἐντυχὼν δὲ καὶ πείσας, καὶ παραλαβὼν τὰ πλοῖα, λαμπροτέραν ὑποδοχὴν ἐποιεῖτο. καὶ γὰρ ἦν ἡμέρα καθ' ἣν ἐγεγόνει πρῶτον ὁ Βροῦτος. ὡς οὖν ἐλθόντες εἰς τὸ πίνειν, ἐπιχύσεις ἐποιοῦντο νίκης τε Βρούτου καὶ Ῥωμαίων ἐλευθερίας, ἔτι μᾶλλον αὐτοὺς ῥῶσαι βουλόμενος, ᾔτησε ποτήριον μεῖζον· καὶ λαβὼν, ἀπ' οὐδεμιᾶς προφάσεως ἀνεφώνησε τὸν στίχον τοῦτον,

Ἀλλά με μοῖρ' ὀλοὴ καὶ Λητοῦς ἔκτανεν υἱός.

ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἱστοροῦσιν, ὅτε τὴν τελευταίαν ἐν Φιλίπποις μαχούμενος ἐξῄει μάχην, σύνθημα παρ' αὐτοῦ τοῖς στρατιώταις Ἀπόλλωνα δοθῆναι. διὸ καὶ τῆς συμφορᾶς τίθενται σημεῖον ἐκείνην τὴν ἀναφώνησιν.

Ἐκ τούτου πεντήκοντα μὲν αὐτῷ μυριάδας Ἀντίστιος, ἀφ' ὧν ἦγε καὶ αὐτὸς εἰς Ἰταλίαν χρημάτων, δίδωσιν. ὅσοι δὲ περὶ Θεσσαλίαν ἔτι τῆς Πομ-

Theomneſtum quendam Academicum & Cratippum Peripateticum, unaque cum his vacans literis, omnino feriari videbatur & otiari. Verum in occulto parabat bellum: nam in Macedoniam Heroſtratum ad conciliandos eos qui præerant ibi exercitibus miſit, & adoleſcentes Romanos qui Athenis operam dabant literis fovebat, ſibique adjungebat: in quibus erat Ciceronis filius, quem laudibus in cœlum fert, aitque, ſive vigilet ſive dormiat, mirari ſe illum adeo fortem juvenem & tyrannis infeſtum. Exorſus ex profeſſo rebus admovere manus, quum accepiſſet navigia Romana argento onuſta dirigere Athenas curſum ex Aſia, & prætorem iis navibus advehi, probum virum & ſibi familiarem, occurrit ei circa Caryſtum. Hunc ubi convenit, & ad tradenda ſibi induxit navigia, ſplendidius epulum paravit. Erat enim Bruti natalis. Poſtquam ad compotationes ventum eſt, & libamina cœperunt pro Bruti victoria & populi Romani libertate facere: quo magis eos corroboraret, grandius popoſcit poculum. Eo accepto, hunc verſum temere neque ulla ductus occaſione alta voce pronuntiavit,

Sed me Latoides fatumque immite peremit.

Adhæc ſcribunt, quum ad noviſſimam in Philippis committendam pugnam procederet, ſignum militibus eum dediſſe Apollinem. Unde exclamationem illam pro cladis omine habent.

Inde vicies ſeſtertium Antiſtius ex illa pecunia quam portabat in Italiam, impertit. Quotquot etiam tum per Theſſaliam ex militibus Pom-

Πομπηΐῳ στρατιᾶς ἐπλανῶντο, συνέρρεον ἀσμένως πρὸς αὐτόν· ἱππεῖς τε πεντακοσίους ἀφείλετο Κίννα πρὸς Δολοβέλλαν ἄγοντος εἰς Ἀσίαν. ἐπιπλεύσας τε Δημητριάδι, πολλῶν ὅπλων ἐξαγομένων πρὸς Ἀντώνιον, ἃ Καίσαρος τοῦ προτέρου κελεύσαντος ἐπὶ τὸν Παρθικὸν ἐποιήθη πόλεμον, ἐκράτησεν. Ὀρτησίου δὲ τοῦ στρατηγοῦ παραδόντος αὐτῷ Μακεδονίαν, καὶ τῶν ἐν κύκλῳ βασιλέων καὶ δυναστῶν συνισταμένων καὶ προστιθεμένων, ἀγγέλλεται Γάϊος ὁ Ἀντωνίου ἀδελφὸς ἐξ Ἰταλίας διαβεβηκὼς, καὶ βαδίζειν εὐθὺς ἐπὶ τὰς δυνάμεις, ἃς ἐν Ἐπιδάμνῳ καὶ Ἀπολλωνίᾳ Γαβίνιος συνεῖχεν. βουλόμενος οὖν φθάσαι καὶ προλαβεῖν ὁ Βροῦτος, ἐξαίφνης ἀναστήσας τοὺς σὺν αὐτῷ, διὰ χωρίων χαλεπῶν νιφόμενος ἐπορεύετο· καὶ πολὺ προῆλθεν τοὺς κομίζοντας τὸ ἄριστον. ἐγγὺς οὖν Ἐπιδάμνου γενόμενος, διὰ κόπον καὶ ψύχος ἐβουλιμίασεν. συμπίπτει δὲ μάλιστα τὸ πάθος χιόνος οὔσης πονοῦσι καὶ κτήνεσι καὶ ἀνθρώποις· εἴτε τοῦ θερμοῦ διὰ περίψυξιν καὶ πύκνωσιν, ὅταν ἐντὸς ἅπαν καθειρχθῇ, τὴν τροφὴν ἀθρόως ἀναλίσκοντος· εἴτε δριμεῖα καὶ λεπτὴ τῆς χιόνος διαλυομένης ἰοῦσα πνοὴ τέμνει τὸ σῶμα, καὶ διαφθείρει τὸ θερμὸν ἔξω αὐτοῦ θύραζε διασπειρόμενον. τὰς γὰρ ἐφιδρώσεις παρέχειν δοκεῖ τὸ θερμὸν, ἀπαντῶντι τῷ ψυχρῷ περὶ τὴν ἐπιφάνειαν σβεννύμενον. ὑπὲρ ὧν ἐν ἑτέροις μᾶλλον ἠπόρηται.

Λειποθυμοῦντος δὲ τοῦ Βρούτου, καὶ μηδενὸς ἔχοντος ἐν τῷ στρατοπέδῳ μηδὲν ἐδώδιμον, ἠναγκάσθησαν οἱ περὶ αὐτὸν ἐπὶ τοὺς πολεμίους καταφυγεῖν· καὶ ταῖς πύ-

Pompeianis palabantur, libenti animo confluxerunt ad eum. Equites insuper quingentos Cinnæ, quos in Asiam ducebat ad Dolabellam, ademit. Hinc Demetriadem profectus, magnam armorum vim Cæsaris dictatoris jussu ad bellum Parthicum paratorum, quæ deportabantur ad Antonium, in suam redegit potestatem. Accepta a prætore Hortensio Macedonia, circumjectisque regibus & dynastis conspirantibus, atque ei associantibus se, adfertur Caium M. Antonii fratrem trajecisse ex Italia, atque e vestigio pergere ad copias quas Dyrrhachii & Apolloniæ Gabinius habebat. Igitur eum prævertere cupiens Brutus, & occupare illas copias, repente vasis conclamatis iter fecit per loca aspera & multam nivem, longeque præcurrit eos qui prandium suum ferebant. Ut prope Dyrrhachium venit, est ex labore & algore bulimia, id est, vehementi esurie, correptus. Quod mali apprehendit fere & pecudes & homines, quum per nivem fatigantur: vel quod calor ob corpus frigore astrictum & condensatum, ubi coactus intro omnis est, alimentum statim consumat: vel quod emissus halitus a nive fusa acris & tenuis penetret corpus, & calorem ex eo foras dispersum dissolvat. Quippe sudores efficere calor videtur occursu in superficie frigoris extinctus: de quibus alio loco disputavimus latius.

Quia vero Brutus animo deficiebatur, neque ullus in exercitu quicquam habebat cibarii, necesse fuit ministris ejus ad hostes confugere, atque ad portam pergentes

πύλαις προσελθόντες, ἄρτον ᾔτουν τοὺς φύλακας. οἱ δὲ διακούσαντες τὸ σύμπτωμα τοῦ Βρούτου, παρῆσαν αὐτοὶ καὶ σιτία καὶ ποτὰ κομίζοντες. ἀνθ' ὧν ὁ Βροῦτος, ὡς τὴν πόλιν παρέλαβεν, οὐ μόνον τούτοις ἀλλὰ καὶ πᾶσι διὰ τούτους φιλανθρώπως ἐχρήσατο. Γάϊος δ' Ἀντώνιος Ἀπολλωνίᾳ προσβαλὼν, ἐκεῖ τοὺς ἐγγὺς ὄντας ἐκάλει στρατιώτας. ἐπεὶ δ' οὗτοί τε πρὸς Βροῦτον ᾤχοντο, καὶ τοὺς Ἀπολλωνιάτας ᾔσθετο τὰ Βρούτου φρονοῦντας, ἐκλιπὼν τὴν πόλιν εἰς Βουθρωτὸν ἐβάδιζεν. καὶ πρῶτον μὲν ἀπόλλυσι τρεῖς σπείρας καθ' ὁδὸν ὑπὸ Βρούτου κατακοπείσας· ἔπειτα τοὺς περὶ τὴν Βυλλίδα τόπους προκαταληφθέντας ἐπιχειρῶν ἐκβιάζεσθαι, καὶ μάχην συνάψας Κικέρωνι, νικᾶται. τούτῳ γὰρ ὁ Βροῦτος ἐχρῆτο στρατηγῷ, καὶ πολλὰ δι' αὐτοῦ κατώρθωσε. λαβὼν δὲ τὸν Γάϊον ἐν χωρίοις ἑλώδεσι μακρὰν διεσπασμένον, οὐκ εἴασεν ἐμβαλεῖν, ἀλλὰ περιίππευσε, φείδεσθαι κελεύων, ὡς μετὰ μικρὸν ἰδίων ἐσομένων. ὃ καὶ συνέβη. παρέδοσαν γὰρ ἑαυτοὺς καὶ τὸν στρατηγὸν, ὥστε μεγάλην ἤδη περὶ τὸν Βροῦτον δύναμιν εἶναι. χρόνον μὲν οὖν πολὺν ἐν τιμῇ τὸν Γάϊον ἦγε, καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς οὐκ ἀφῄρει, καίπερ, ὥς φασιν, ἄλλων τε πολλῶν καὶ Κικέρωνος ἀπὸ Ῥώμης γραφόντων καὶ κελευόντων ἀναιρεῖν. ἀρξάμενον δὲ κρύφα τοῖς ἡγεμόσι διαλέγεσθαι, καὶ ποιήσαντα νεωτερισμὸν, ἐνθέμενος εἰς ναῦν ἐφύλαττεν. τῶν δὲ διαφθαρέντων στρατιωτῶν εἰς Ἀπολλωνίαν ἀποστάντων, καὶ καλούντων ἐκεῖ τὸν Βροῦτον, οὐκ ἔφη τοῦτο πάτριον εἶναι Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἐκείνους πρὸς τὸν ἄρχοντα χρῆναι βαδίζοντας αὐτοὺς παραιτεῖσθαι τὴν ἐπὶ τοῖς ἡμαρτημένοις ὀργήν. ἐλθοῦσι δὲ καὶ δεομένοις συγγνώμην ἔδωκεν.

Μέλ-

tes panem petierunt a statione. Qui audito Bruti incommodo accurrerunt ipsi, cibumque & potum attulerunt. Pro quo beneficio Brutus, ubi deditum est ei oppidum, non in hos modo, sed horum etiam causa clementem præbuit se in omnes. At C. Antonius Apolloniam profectus accivit eo propinquos milites: verum quum & hi conferrent se ad Brutum, & Apolloniatas odoratus est cum Bruto sentire, eo relicto oppido Buthrotum contendit. Ibi primum tres cohortes amittit in itinere a Bruto concisas. Deinde quum loca circa Byllidem tentaret a Bruto insessa expugnare, prœlio cum Cicerone conserto fusus est. Siquidem utebatur hoc duce Brutus, multaque ductu ejus gessit prospere. Quum vero Caium occupasset locis palustribus procul a recepta distractum, non permisit suis in illius milites incurrere: sed circumvectus imperavit ut parcerent iis, quod mox futuri sui essent. Quod evenit: nam & se & ducem dedidere. Itaque magnum jam exercitum habuit Brutus. Caium diu honorifice habuit, neque ademit ei magistratus insignia: quamvis multi, uti dictitant, e Roma, & Cicero, scriberent monerentque ut interficeret eum. Cæterum ubi occulte duces appellare, moliri cœpit seditionem, navi impositum habuit in custodia. Milites corrupti quum Apolloniam secessissent, & Brutum eo accirent: negavit id moris esse Romani, sed illis ad ducem eundum esse, & veniam petendam delictorum. Quibus quum venissent deprecantibus ignovit.

Pa-

Μέλλοντι δ' αὐτῷ διαβαίνειν εἰς τὴν Ἀσίαν, ἧκεν ἀγγελία περὶ τῆς ἐν Ῥώμῃ μεταβολῆς. ὁ γὰρ νέος Καῖσαρ ηὐξήθη μὲν ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐπ' Ἀντώνιον· ἐκβαλὼν δὲ τῆς Ἰταλίας ἐκεῖνον, αὐτὸς ἤδη φοβερὸς ἦν, ὑπατείαν τε μνώμενος παρὰ νόμον, καὶ στρατεύματα τρέφων μεγάλα, τῆς πόλεως οὐδὲν δεομένης. ὁρῶν δὲ καὶ ταῦτα τὴν βουλὴν βαρυνομένην, καὶ πρὸς τὸν Βροῦτον ἀφορῶσαν ἔξω, καὶ ψηφιζομένην ἐκείνῳ καὶ βεβαιοῦσαν τὰς ἐπαρχίας, ἔδεισεν. καὶ τὸν μὲν Ἀντώνιον πέμπων εἰς φιλίαν προὐκαλεῖτο, τὰς δὲ δυνάμεις τῇ πόλει περιστήσας, ὑπατείαν ἔλαβεν οὔπω πάνυ μειράκιον ὤν, ἀλλ' εἰκοστὸν ἄγων ἔτος, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἴρηκεν. εὐθὺς δὲ δίκας φόνου κατὰ τῶν περὶ τὸν Βροῦτον εἰσῆγεν, ὡς ἄνδρα πρῶτον ἐν ἀρχαῖς ταῖς μεγίσταις ἀνῃρηκότων ἄκριτον· καὶ κατήγορον ἐπέστησε, Βρούτῳ μὲν, Λεύκιον Κορνιφίκιον, Κασσίῳ δὲ Μάρκον Ἀγρίππαν. ὠφλίσκανον οὖν τὰς δίκας ἐρήμας, ἀναγκαζομένων φέρειν ψῆφον τῶν δικαστῶν. λέγεται δὲ, τοῦ κήρυκος, ὥσπερ εἰώθει, ἀπὸ τοῦ βήματος τὸν Βροῦτον ἐπὶ τὴν δίκην καλοῦντος, τὸ μὲν πλῆθος ἐπιδήλως στενάξαι, τοὺς δ' ἀρίστους κύψαντας εἰς γῆν ἡσυχίαν ἄγειν· Πόπλιον δὲ Σιλίκιον ὀφθῆναι δακρύσαντα, καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ὀλίγον ὕστερον ἕνα τῶν προγεγραμμένων ἐπὶ θανάτῳ γενέσθαι. μετὰ ταῦτα διαλλαγέντες οἱ τρεῖς, Καῖσαρ, Ἀντώνιος, Λέπιδος, διενείμαντο τὰς ἐπαρχίας, σφαγάς τε καὶ προγραφὰς ἀνδρῶν διακοσίων ἐποίησαν, ἐν οἷς καὶ Κικέρων ἀπέθανεν.

Τούτων οὖν εἰς Μακεδονίαν ἀπαγγελθέντων, ἐκβιασθεὶς ὁ Βροῦτος ἔγραψεν Ὁρτη-

Paranti in Asiam transire nuntiatum est de rebus Romæ mutatis. Siquidem Octavius Cæsar evectus adversus Antonium a senatu erat. Quo Italia pulso, erat ipse jam terrori, quod contra leges ambiret consulatum, atque ingentes exercitus, quum id reipublicæ opus non esset, aleret. Hæc ille senatum ægre ferre animadvertens, & foras Brutum respicere, illique decernere & confirmare provincias, timere cœpit. Ita Antonium per legatos invitavit ad reconciliationem, circumfusoque urbi exercitu consulatum accepit vix dum adolescens & vigesimum annum agens, ut in commentariis ipse retulit: mox judicium capitale Bruto & sociis ejus dictavit, quod principem virum in summis positum magistratibus inauditum trucidassent. Accusatorem apposuit Bruto L. Cornificium, Cassio M. Agrippam. Indicta causa, coactis sententiam ferre judicibus, damnati sunt. Fama est, quum præco de more citaret Brutum ex rostris ad causam dicendam, plebem non obscure ingemuisse, optimates dejecto in terram capite conticuisse, P. Silicio lacrymas manasse, atque hac de causa inter proscriptos mox fuisse relatum. Hinc triumviri in gratiam reducti, Cæsar, Antonius, Lepidus, provincias partiti sunt, cædesque fecerunt, & ducenos, inter quos Cicero quoque est obtruncatus, proscripsere.

His in Macedoniam perlatis, expugnatus Brutus Hortensio scripsit ut interficeret C. An-

Ὀρτησίῳ κτεῖναι Γάϊον Ἀντώνιον, ὡς δὴ Βρούτῳ τε καὶ Κικέρωνι τιμωρῶν, τῷ μὲν ὄντι φίλῳ, τῷ δὲ καὶ κατὰ γένος προσήκοντι. διὰ ταῦθ' ὕστερον Ἀντώνιος Ὀρτήσιον ἐν Φιλίπποις λαβὼν, τῷ μνήματι τοῦ ἀδελφοῦ προσέσφαξεν. Βροῦτος δὲ τῆς Κικέρωνος τελευτῆς τῇ αἰτίᾳ φησὶν αἰσχύνεσθαι μᾶλλον ἢ τῷ πάθει συναλγεῖν· ἐγκαλεῖν δὲ τοῖς ἐπὶ Ῥώμης φίλοις. δουλεύειν γὰρ αὐτῶν αἰτίᾳ μᾶλλον ἢ τῶν τυραννούντων, καὶ καρτερεῖν ὁρῶντας καὶ παρόντας ἃ μηδ' ἀκούειν αὐτοῖς ἀνεκτὸν ἦν. περαιώσας δὲ τὸν στρατὸν εἰς Ἀσίαν ἤδη λαμπρὸν ὄντα, ναυτικὸν μὲν ἐξηρτύετο στόλον ἐν Βιθυνίᾳ καὶ περὶ Κύζικον· πεζῇ δ' αὐτὸς ἐπιὼν καθίστατο τὰς πόλεις, καὶ τοῖς δυνάσταις ἐχρημάτιζε, καὶ πρὸς Κάσσιον ἔπεμπεν εἰς Συρίαν ἀπ' Αἰγύπτου μετακαλῶν. οὐ γὰρ ἀρχὴν κτωμένους αὐτοὺς, ἀλλ' ἐλευθεροῦντας τὴν πατρίδα, τὴν δύναμιν ᾗ καταλύσουσι τοὺς τυράννους συνάγοντας πλανᾶσθαι· δεῖν οὖν μεμνημένους καὶ φυλάττοντας τὴν ὑπόθεσιν, μὴ μακρὰν ἀπηρτῆσθαι τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' ἐκεῖσε σπεύδειν, καὶ βοηθεῖν τοῖς πολίταις. ὑπακούσαντος δὲ τοῦ Κασσίου, καὶ καταβαίνοντος, ἀπήντα· καὶ περὶ Σμύρναν ἀλλήλοις ἐνετύγχανον, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐν Πειραιεῖ χωρισθέντες ὥρμησαν, ὁ μὲν εἰς Συρίαν, ὁ δὲ εἰς Μακεδονίαν. ἦν οὖν ἡδονή τε μεγάλη καὶ θάρσος αὐτοῖς ἐκ τῆς παρούσης ἑκατέρῳ δυνάμεως. ὁρμήσαντες γὰρ ἐκ τῆς Ἰταλίας ὅμοια φυγάδων τοῖς ἀτιμοτάτοις, ἀχρήματοι καὶ ἄνοπλοι, μὴ ναῦν ἐνήρη, μὴ στρατιώτην ἕνα, μὴ πόλιν ἔχοντες, οὐ πολλοῦ πάνυ χρόνου διαγενομένου συνῆλθον εἰς ταυτὸ, καὶ ναυσὶ καὶ πεζῷ καὶ ἵπποις καὶ χρήμασιν ἀξιόμαχοι διαγωνίσασθαι περὶ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ὄντες.

Ἐβού-

Antonium, quo Decio Bruto & Ciceroni parentaret: quorum amicus hic, ille genere ei erat propinquus. Quamobrem Hortensium postea Antonius acie Philippensi captum interfecit ad fratris monumentum. Brutus autem fati Ciceronis causa magis erubescere ait se quam dolere calamitatem: increpitare se urbanos amicos, quod ipsorum culpa potius quam tyrannorum servirent, videreque sustinerent atque assistere iis quæ esse ipsis deberent auditu intoleranda. Exercitu jam deportato in Asiam magnifico, navales copias in Bithynia & apud Cyzicum paravit. Pedestri itinere profectus civitates composuit, dynastas audivit, & in Syriam misit ad Cassium, revocans eum ex Ægypto. Non enim ipsos quo imperium sibi ipsis pararent, sed ut in libertatem vindicarent patriam, ad cogendas copias quibus opprimerent tyrannos vagari. Debere igitur hujus rei memores, & institutum suum sequentes, non longe se ab Italia abducere: verum illuc properare ad succurrendum civibus. Obtemperanti Cassio & redeunti processit obviam. Convenerunt ad Smyrnam, postquam primo in Piræeo distracti alter in Syriam, alter in Macedoniam perrexit. Igitur magna eos voluptas & fiducia ex præsentibus utriusque viribus incessit. Nam quum ex Italia abjectissimorum exulum modo fuissent profecti inopes atque inermes; quibus nulla instructa navis, non unus miles, non oppidum erat: haud multo interposito spatio coierunt classe, peditatu, equitatu, stipendio instructi, ut satis virium haberent ad decertandum de Romano imperio.

Parem

Ἐβούλετο μὲν οὖν ἴσον ἔχειν τιμῆς καὶ παρέχειν ὁ Κάσσιος· ἔφθανεν δ' ὁ Βροῦτος, ὡς τὰ πολλὰ φοιτῶν πρὸς αὐτὸν, ἡλικίᾳ τε προὔχοντα, καὶ σώματι πονεῖν ὁμοίως μὴ δυναμένῳ χρώμενον. ἦν δὲ δόξα Κάσσιον μὲν εἶναι δεινὸν ἐν τοῖς πολεμικοῖς, ὀργῇ δὲ τραχὺν, καὶ φόβῳ μᾶλλον ἄρχοντα· πρὸς δὲ τοὺς συνήθεις ὑγρότερον τῷ γελοίῳ, καὶ φιλοσκώπτην. Βροῦτον δὲ λέγουσι δι' ἀρετὴν φιλεῖσθαι μὲν ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἐρᾶσθαι δ' ὑπὸ τῶν φίλων, θαυμάζεσθαι δὲ ὑπὸ τῶν ἀρίστων, μισεῖσθαι δὲ μηδ' ὑπὸ τῶν πολεμίων· ὅτι πρᾷος ὁ ἀνὴρ διαφερόντως, καὶ μεγαλόφρων, καὶ πρὸς ὀργὴν καὶ ἡδονὴν καὶ πλεονεξίαν ἀπαθὴς, ὄρθιον δὲ τὴν γνώμην καὶ ἄκαμπτον ἐστῶσαν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου διαφυλάττων. καὶ μέγιστον ὑπῆρχεν αὐτῷ πρὸς εὔνοιαν καὶ δόξαν ἡ τῆς προαιρέσεως πίστις. οὔτε γὰρ ἐκεῖνος ὁ μέγας Πομπήϊος, εἰ Καίσαρα καθεῖλεν, ἠλπίζετο βεβαίως προήσεσθαι τοῖς νόμοις τὴν δύναμιν, ἀλλ' ἀεὶ τὰ πράγματα καθέξειν, ὑπατείας ὀνόματι καὶ δικτατωρείας, ἤ τινος ἄλλης μαλακωτέρας ἀρχῆς παραμυθούμενος τὸν δῆμον. Κάσσιον δὲ τοῦτον σφοδρὸν ἄνδρα καὶ θυμοειδῆ, καὶ πολλαχοῦ πρὸς τὸ κερδαλέον ἐκφερόμενον τοῦ δικαίου, παντὸς μᾶλλον ᾤοντο πολεμεῖν καὶ πλανᾶσθαι καὶ κινδυνεύειν, αὑτῷ τινα δυναστείαν κατασκευαζόμενον, οὐκ ἐλευθερίαν τοῖς πολίταις. τὰ μὲν γὰρ ἔτι τούτων πρεσβύτερα, Κίνναι, καὶ Μάριοι, καὶ Κάρβωνες, ἆθλον ἐν μέσῳ καὶ λείαν προθέμενοι τὴν πατρίδα μόνον οὐχὶ ῥητῶς ὑπὲρ τυραννίδος ἐπολέμησαν. Βρούτου δὲ λέγουσιν μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς προσβάλλειν τοιαύτην μεταβολήν· ἀλλ' Ἀντωνίου γε καὶ πολλοὺς ἀκοῦσαι λέγοντος, ὡς μόνον οἴοι-

το

Parem volebat Cassius honorem habere & tribuere Bruto, verum prævenit eum Brutus, plerumque ad eum ventitans: quod & ætate ille superior esset, & corpore minus ad laborem ferendum comparatus. Habebatur Cassius rei bellicæ peritus, sed ira asper, & per metum magis velle imperare: apud familiares ad risum pronior & jocosior. Brutum vero virtutis causa ferunt vulgo charum, amicis dilectum fuisse, admirationi optimo cuique, odio venisse ne hostibus quidem: quod mire lenis esset vir, magnanimus, adversus iram, voluptatem, avaritiam immotus, & rectam sententiam atque inflexibilem retineret pro honesto, & justitia. Maximum ei ad benevolentiam & laudem, quod proposito ejus haberetur fides, fuit momentum. Neque enim Magnus ille Pompeius, si Cæsarem obtrivisset, sperabatur omnino summam potestatem legibus redditurus: sed perpetuo imperium consulis aut dictatoris aut cujuspiam alterius nomine magistratus civilioris, qui populo esset gratior, retenturus. Hunc vero Cassium violentum virum & iracundum, & subinde a recto ad utile evectum, omnino arbitrabantur bellum gerere & circumcursitare, & discrimina subire potius ad quærendam sibi potentiam, quam civibus libertatem. Nam qui his etiam superiores fuerunt, Cinnæ, Marii, Carbones, posuerunt in medio patriam pro præmio & præda, ac pene ex professo belligerarunt de tyrannide. At Bruto perhibent ne hostes quidem eam objectasse varietatem: immo ex Antonio etiam multos audivisse, quum diceret solum

se

τὸ Βροῦτον ἐπιθέσθαι Καίσαρι, προσαχθέντα τῇ λαμπρότητι καὶ τῷ φαινομένῳ καλῷ τῆς πράξεως, τοὺς δ' ἄλλους ἐπὶ τὸν ἄνδρα συστῆναι μισοῦντας καὶ φθονοῦντας. ὅθεν Βροῦτος οὐ τῇ δυνάμει τοσοῦτον ὅσον τῇ ἀρετῇ δῆλός ἐστιν ἐξ ὧν γράφει πεποιθώς. γράφει δὲ πρὸς Ἀττικὸν ἤδη τῷ κινδύνῳ πλησιάζων, ἐν τῷ καλλίστῳ τῆς τύχης εἶναι τὰ καθ' αὐτόν· ἢ γὰρ νικήσας, ἐλευθερώσειν τὸν Ῥωμαίων δῆμον, ἢ δουλείας ἀποθανὼν ἀπαλλαγήσεσθαι· καὶ τῶν ἄλλων ἀσφαλῶς αὐτοῖς καὶ βεβαίως ἐχόντων, ἕν τ' ἄδηλον εἶναι πότερον βιώσονται μετ' ἐλευθερίας ἢ τεθνήξονται. Μάρκον δ' Ἀντώνιον ἀξίαν φησὶ τῆς ἀνοίας διδόναι δίκην, ὃς ἐν Βρούτοις καὶ Κασσίοις καὶ Κάτωσι συναριθμεῖσθαι δυνάμενος, προσθήκην ἑαυτὸν Ὀκταβίῳ δέδωκεν· κἂν μὴ νῦν ἡττηθῇ μετ' ἐκείνου, μικρὸν ὕστερον ἐκείνῳ μαχεῖται. ταῦτα μὲν οὖν ἀποθεσπίσαι καλῶς πρὸς τὸ μέλλον ἔοικεν.

Ἐν δὲ τῇ Σμύρνῃ τότε τῶν χρημάτων, ἃ πολλὰ συνειλόχει Κάσσιος, ἠξίου μεταλαβεῖν· τὰ γὰρ ὄντα καταναλωκέναι, ναυπηγούμενος στόλον τοσοῦτον ᾧ πᾶσαν ὑφ' ἑαυτοῖς ἕξουσι τὴν ἐντὸς θάλασσαν. οὐκ εἴων μὲν οὖν τὸν Κάσσιον οἱ φίλοι διδόναι, λέγοντες ὡς οὐ δίκαιον, ἃ σὺ φειδόμενος διαφυλάττεις, καὶ φθόνῳ συνάγεις, ἐκεῖνον λαβόντα δημαγωγεῖν καὶ χαρίζεσθαι τοῖς στρατιώταις. οὐ μὴν ἀλλ' ἔδωκεν αὐτῷ τρίτον μέρος ἁπάντων. καὶ πάλιν διαστάντες ἐπὶ τὰς προσηκούσας ἑκατέρῳ πράξεις, Κάσσιος μὲν ἑλὼν Ῥόδον, οὐκ ἐπιεικῶς ἐχρῆτο τοῖς πράγμασι· καὶ ταῦτα, περὶ τὴν εἴσοδον τοῖς προσαγορεύουσιν αὐτὸν βασιλέα καὶ κύριον ἀποκρινάμενος, Οὔτε βασι-

se putare Brutum adortum Cæsarem facti splendore & opinato bono adductum, alios in illum conspirasse odio provectos & invidia. Unde Brutum non tam viribus quam virtute fretum fuisse liquet ex scriptis ejus. Scribit enim ad Atticum discrimini jam vicinus, in statu fortunæ res suas pulcherrimo esse: nam aut victorem liberaturum se populum Romanum, aut cadentem servitute exsolutum iri. Quum essent autem certa ipsis alia atque firma, hoc tantum obscurum esse, in libertate essent victuri an occubituri. M. Antonium vero meritas dementiæ ait pœnas persolvere: qui quum inter Brutos, Cassios, & Catones censeri potuisset, accessionem sese dedisset Octavio: & ut tunc non fuerit cum illo superatus, brevi post digladiaturum cum eo. Hoc illum recte in futurum apparet vaticinatum.

Porro Smyrnæ tunc partem ferre pecuniæ, cujus magnam vim coegerat Cassius, postulavit. Se quicquid habuisset impendisse ostendit in parandam classem, qua totum internum mare essent in potestate sua habituri. Sed ne daret Cassius obsistebant amici ejus, negantes æquum esse ut quæ ipse parcendo servaret, & conflaret cum invidia, ea ille in milites largitionibus demulcendos effunderet. Attamen impertivit ei tertiam partem omnium: iterumque ad sua uterque munera digressi. Cassius Rhodo capta durius in eam civitatem consuluit, idque quum in ingressu regem ipsum & dominum appellantibus respondisset, Neque rex

βασιλεὺς, οὔτε κύριος, τοῦ δὲ κυρίου καὶ βασιλέως φονεὺς καὶ κολαστής. Βροῦτος δὲ Λυκίους ᾔτει χρήματα καὶ στρατόν. ἐπεὶ δὲ Ναυκράτης ὁ δημαγωγὸς ἀνέπεισε τὰς πόλεις ἀφίστασθαι, καὶ λόφους τινὰς ὡς εἴρξοντες παρόδου τὸν Βροῦτον κατελάβοντο, πρῶτον μὲν ἀριστοποιουμένοις αὐτοῖς ἔπεμψεν ἱππεῖς, ὑφ' ὧν ἑξακόσιοι διεφθάρησαν· ἔπειτα τὰ χωρία καὶ πολίχνας λαμβάνων, ἀπέλυεν ἄνευ λύτρων ἅπαντας, ὡς προσαξόμενος εὐνοίᾳ τὸ ἔθνος. οἱ δ' ἦσαν αὐθάδεις, ἃ μὲν ἐβλάπτοντο, πρὸς ὀργὴν τιθέμενοι, τῆς δ' ἐπιεικείας καὶ φιλανθρωπίας καταφρονοῦντες· ἄχρι οὗ συνελάσας εἰς Ξάνθον αὐτῶν τοὺς μαχιμωτάτους ἐπολιόρκει. τοῦ δὲ ποταμοῦ παρὰ τὴν πόλιν παραρρέοντος, ὑπονηχόμενοι διεδίδρασκον. ἡλίσκοντο δὲ δικτύων διὰ πόρου καθιεμένων εἰς βυθὸν, ὧν τὰ ἄκρα κώδωσι προσηρτημένοις διεσήμαινεν εὐθὺς τὸν ἐνσχεθέντα. μηχαναῖς δέ τισι τῶν Ξανθίων νύκτωρ ἐπιδραμόντων, καὶ πῦρ ἐμβαλόντων, ὡς ἀπεκλείσθησαν αἰσθομένων τῶν Ῥωμαίων πρὸς τὸ τεῖχος, καὶ πνεῦμα λαμπρὸν ἀνερρίπιζεν ἐπὶ τὰς ἐπάλξεις τὴν φλόγα τῶν ἐγγὺς οἰκιῶν ἀντιλαμβανομένην, δείσας ὁ Βροῦτος ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἐκέλευσε κατασβεννύναι καὶ βοηθεῖν.

Τοὺς δὲ Λυκίους δεινή τις ἐξαίφνης πρὸς ἀπόνοιαν ὁρμὴ καὶ λόγου κρείσσων κατέσχεν, ἣν ἄν τις ἔρωτι θανάτου μάλιστα προσεικάσειεν· οἵ γε μετὰ παίδων καὶ γυναικῶν, ἐλεύθεροί τε καὶ δοῦλοι, καὶ πᾶσα ἡλικία, τοὺς μὲν πολεμίους πρὸς τὴν φλόγα βοηθοῦντας ἀπὸ τῶν τειχῶν ἔβαλλον, αὐτοὶ δὲ κάλαμον καὶ ξύλα καὶ πᾶν ὑπέκκαυμα προσφέροντες, ἦγον ἐπὶ τὴν πόλιν τὸ πῦρ, ὀρέ-

rex ſum neque dominus, ſed domini & regis interfector & perſecutor. Brutus a Lyciis pecuniam & milites popoſcit. Verum quod Naucrates concionator civitates ad defectionem impuliſſet, & tumulos aliquot illi ad excludendum tranſitu Brutum inſediſſent: primo immiſit in prandentes eos equitatum, a quo interfecti ſexcenti ſunt. Inde captis arcibus & ignobilibus oppidis, omnes, ut gentem conciliaret benevolentia, ſine pretio dimiſit. Illi autem præfracti ob damna quidem accepta infenſi fuere, clementiam vero & humanitatem ejus deſpexere: quoad coactos intra muros Xanthi bellicoſiſſimos quoſque eorum obſedit. Amnis urbem præterfluit. Hunc ſub aqua tranantes fugam capiebant. Verum excepti retibus fuerunt tranſverſo alveo in profundum demiſſis, quorum in ſummo tintinnabula appenſa illico irretitum nunciabant. Xanthii autem machinas quaſdam adorti nocte ſunt, ignemque eis ingeſſerunt: ſed rejecti ſunt re ab Romanis animadverſa ad muros. Ventus vero acrior in pinnas muri concitavit flammam, quæ proxima comprehendit ædificia. Hic timens urbi Brutus, imperavit militibus ut ignem extinguerent & opem ferrent urbi.

At Lycios ingens ſubito invaſit & incredibilis ad deſperationem ardor, quem maxime mortis deſiderio compares. Nam cum pueris & mulieribus liberi & ſervi omnis ætatis hoſtes petebant ex muris eos qui ad reprimendum ſuccurrebant incendium. Ipſi arundinem, materiam, & omne igni aptum fomentum ingerentes trahebant in urbem flammam, ei-

ὀρέγοντες αὐτῷ πᾶσαν ὕλην, καὶ πάντα τρόπον ἐξερεθίζοντες καὶ συνεκτρέφοντες. ὡς δ' ἡ φλὸξ ῥυεῖσα, καὶ διαζώσασα πανταχόθεν τὴν πόλιν, διέλαμψε πολλή, περιπαθῶν ἐπὶ τοῖς γινομένοις ὁ Βροῦτος, ἔξωθεν παρίππευε, προθυμούμενος βοηθεῖν, καὶ τὰς χεῖρας ὀρέγων τοῖς Ξανθίοις ἐδεῖτο φείδεσθαι καὶ σώζειν τὴν πόλιν, οὐδενὸς αὐτῷ προσέχοντος, ἀλλὰ πάντα τρόπον ἑαυτοὺς ἀπολλύντων, οὐ μόνον ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδία τὰ μικρὰ μετὰ κραυγῆς καὶ ἀλαλαγμοῦ τὰ μὲν εἰς τὸ πῦρ ἥλλετο, τὰ δ' ἄνωθεν ἀπὸ τῶν τειχῶν ἐξετραχηλίαζεν αὐτά, τὰ δὲ τοῖς ξίφεσιν τῶν πατέρων ὑπέβαλλε τὰς σφαγὰς γυμνοῦντα καὶ κελεύοντα παίειν. ὤφθη δὲ τῆς πόλεως διαφθαρείσης γυνὴ κρεμαμένη μὲν ἐξ ἀγχόνης, παιδίον δὲ νεκρὸν ἐξηρτημένη τοῦ τραχήλου, λαμπάδι δὲ καιομένῃ τὴν οἰκίαν ὑφάπτουσα. καὶ τοῦ θεάματος τραγικοῦ φανέντος, ἰδεῖν μὲν οὐχ ὑπέμεινεν ὁ Βροῦτος, ἐδάκρυσεν δὲ ἀκούσας· καὶ γέρας ἐκήρυξε τῶν στρατιωτῶν ὅστις ἂν δυνηθῇ Λύκιον ἄνδρα περισῶσαι. φασὶ δὲ μόνους ἑκατὸν πεντήκοντα γενέσθαι τοὺς μὴ διαφυγόντας τὸ σωθῆναι. Ξάνθιοι μὲν οὖν διὰ πολλῶν χρόνων ὥσπερ εἱμαρμένην περίοδον διαφθορᾶς ἀποδιδόντες, τὴν τῶν προγόνων ἀνενεώσαντο τῇ τόλμῃ τύχην. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τὴν πόλιν ὁμοίως ἐπὶ τῶν Περσικῶν κατακαύσαντες ἑαυτοὺς διέφθειραν.

Βροῦτος δὲ τὴν Παταρέων πόλιν ὁρῶν ἀπισχυριζομένην πρὸς αὐτόν, ὤκνει μὲν ἐπιχειρεῖν, καὶ διηπορεῖτο, τὴν αὐτὴν δεδιὼς ἀπόνοιαν· ἔχων δὲ γυναῖκας αὐτῶν αἰχμαλώτους, ἀφῆκεν ἄνευ λύτρων. αἱ δ' ἀνδρῶν τε καὶ

πατέρων

eique quamvis materiam subjiciebant, atque eam omnibus modis excitabant augebantque. Postquam diffusa flamma & urbem undique amplexa ingens eluxit, anxius ea re Brutus circumvectus foris muros est ad opitulandum alacris, manusque ad Xanthios porrigens precabatur, urbi ut parcerent eamque conservarent. Verum nemo auscultabat ei, immo perdebant omnibus modis semetipsi: non viri modo & fœminæ, sed parvi etiam pueri cum vociferatione & ululatu partim insiliebant in ignem, partim superne præcipitabant sese ex muro, pars parentum gladiis nudos offerebant jugulos, hortabanturque ad hauriendum eos. Conspecta est urbe absumpta dependens ex laqueo mulier, quæ mortuum puerum ex collo suspensum haberet, & ardenti face inflammaret domum. Quod quum spectaculum appareret tragicum, non sustinuit id Brutus contemplari: sed ubi nunciatum ei est, illacrymavit, præmiumque pronuntiavit militibus, quisquis hominem Lycium servasset. Centum quinquaginta duntaxat memorant fuisse qui non refugere salutem. Ita Xanthii longo intervallo quasi fatalem exitii gyrum edentes, majorum suorum calamitatem audacia renovarunt. Siquidem illi quoque urbe pari modo bello Persico incensa peremerunt semetipsi.

At Brutus Patarensium urbem sibi cernens reluctari, dubitabat eam oppugnare, ac perplexus hærebat paris metu vecordiæ. Cæterum quum fœminas eorum captivas teneret, has missas fecit sine pretio. Quæ ubi viris &

parentibus

πατέρων ἐπιφανῶν οὖσαι, διηγούμεναι τὸν Βροῦτον ὡς ἀνὴρ εἴη σωφρονέστατος καὶ δικαιότατος, ἔπεισαν εἶξαι καὶ παραδοῦναι τὴν πόλιν. ἐκ δὲ τούτου καὶ πάντες οἱ λοιποὶ προσεχώρησαν, ἐπιτρέψαντες ἑαυτοὺς ἐκείνῳ, τυχόντες δὲ χρηστοῦ καὶ παρ' ἐλπίδας εὐγνώμονος· ὅς γε, Κασσίου Ῥοδίους ὑπὸ τὸν αὐτὸν χρόνον ἀναγκάσαντος ἰδίᾳ μὲν ὃν ἐκέκτηντο χρυσὸν καὶ ἄργυρον εἰσενεγκεῖν ἅπαντας (ἐξ οὗ συνηνέχθη περὶ ὀκτακισχίλια τάλαντα) δημοσίᾳ δὲ τὴν πόλιν ἄλλοις πεντακοσίοις ζημιώσαντος· αὐτὸς ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα τάλαντα Λυκίους πραξάμενος, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἀδικήσας, ἀνέζευξεν ἐπ' Ἰωνίας.

Πολλὰ μὲν οὖν ἄξια μνήμης ἔργα καὶ τιμαῖς ἀπεδείξατο καὶ κολάσεσι τῶν ἀξίων· ᾧ δ' αὐτὸς ἥσθη μάλιστα, καὶ Ῥωμαίων οἱ κράτιστοι, τοῦτο διηγήσομαι. Πομπηΐου Μάγνου προσβαλόντος Αἰγύπτῳ καὶ Πηλουσίῳ, ὁπηνίκα τὴν μεγάλην ἀρχὴν ἀποβαλὼν ἀπὸ Καίσαρος ἔφυγεν, οἱ τοῦ βασιλέως ἔτι παιδὸς ὄντος ἐπιτροπεύοντες ἐν βουλῇ μετὰ τῶν φίλων ἦσαν, οὐ κατ' αὐτὰ ταῖς γνώμαις φερόμενοι. τοῖς μὲν γὰρ ἐδόκει δέχεσθαι, τοῖς δ' ἀπωθεῖν Αἰγύπτου τὸν ἄνδρα. Θεόδοτος δέ τις Χῖος, ἐπὶ μισθῷ ῥητορικῶν λόγων διδάσκαλος τῷ βασιλεῖ συνών, ἠξιωμένος δὲ τότε τοῦ συνεδρείου δι' ἐρημίαν ἀνδρῶν βελτιόνων, ἀμφοτέρους διαμαρτάνοντας ἀπέφαινε, καὶ τοὺς ἀναλαβεῖν καὶ τοὺς ἀφεῖναι κελεύοντας τὸν Πομπήϊον· ἓν γὰρ εἶναι συμφέρον ἐκ τῶν παρόντων, δεξαμένους ἀποκτεῖναι. καὶ προσεπεῖπε τοῦ λόγου παυόμενος, ὅτι νεκρὸς οὐ δάκνει. προσθεμένου δὲ τῇ γνώμῃ τοῦ συνεδρείου, παράδειγμα τῶν ἀπίστων

parentibus suis, illustribus hominibus, exposuerunt, virum Brutum esse moderatissimum & justissimum, persuaserunt eis ut cederent & traderent oppidum. Inde cæteri quoque omnes in potestatem venere, in fidem se ejus permittentes. Quem benignum & præter spem experti sunt indulgentem. Nempe qui, quum sub idem tempus Rhodios compulisset Cassius, quod quisque privatim auri & argenti haberet, conferre, unde conflavit ad octo millia talentorum, & publice mulctasset civitatem quingentis aliis: centum quinquaginta talenta imperavit Lyciis, neque re ulla illis alia violatis exercitum in Ioniam abduxit.

Multa quidem memorabilia opera ille & honoribus habendis & suppliciis pro cujusque merito irrogandis edidit: at id quod cum ipsi gratissimum, tum Romanorum optimo cuique fuit, commemorabo. Quum Pompeius Magnus, acie fusus profugiensque Cæsarem, Ægyptum apud Pelusium appulisset, regis pueri etiamnum curatores cum amicis deliberabant, nec erat sententia omnium una. Alii recipiendum, arcendum alii Ægypto censebant. Theodotus vero quidam Chius, mercenarius rhetoricorum doctor, qui in contubernio regis erat, in consilium tunc ob meliorum raritatem admissus, utramque partem demonstravit falli, tam qui recipiendum Pompeium, quam qui dimittendum consulebant. Unum enim in præsentia expedire, ut receptum interficerent: adjecitque in peroratione, Mortuos non mordere. Quum esset in sententiam hujus discessum, exemplum rei incre-

στων καὶ ἀπροσδοκήτων ἔκειτο Πομπήϊος Μάγνος, τῆς Θεοδότου ῥητορείας καὶ δεινότητος ἔργον, ὡς αὐτὸς ὁ σοφιστὴς ἔλεγε μεγαλαυχούμενος. ὀλίγῳ δ' ὕστερον ἐπελθόντος Καίσαρος, οἱ μὲν δίκας τίνοντες ἀπώλλυντο, κακοὶ κακῶς· Θεόδοτος δὲ παρὰ τῆς τύχης χρόνον εἰς ἄδοξον καὶ ἄπορον καὶ πλάνητα βίον ἐπιδανεισάμενος, τότε Βροῦτον ἐπιόντα τὴν Ἀσίαν οὐκ ἔλαθεν, ἀλλ' ἀναχθεὶς καὶ κολασθεὶς, ὄνομα τοῦ θανάτου πλέον ἔσχεν ἢ τοῦ βίου.

Κάσσιον δὲ Βροῦτος εἰς Σάρδεις ἐκάλει, καὶ προσιόντι μετὰ τῶν φίλων ἀπήντησεν, καὶ πᾶς ὁ στρατὸς ὡπλισμένος αὐτοκράτορας ἀμφοτέρους προσηγόρευσεν. οἷα δ' ἐν πράγμασι μεγάλοις καὶ φίλοις πολλοῖς καὶ ἡγεμόσιν, αἰτιῶν αὐτοῖς πρὸς ἀλλήλους ἐγγινομένων καὶ διαβολῶν, πρὶν ἕτερόν τι ποιεῖν, εὐθὺς ἐκ πορείας καθ' αὐτοὺς ἐν οἰκήματι γενόμενοι, κεκλεισμένων τῶν θυρῶν καὶ μηδενὸς παρόντος, ἐχρῶντο μέμψεσι πρῶτον, εἶτ' ἐλέγχοις καὶ κατηγορίαις. ἐκ δὲ τούτου πρὸς δάκρυα καὶ παρρησίαν μετὰ πάθους ἐκφερομένων, θαυμάζοντες οἱ φίλοι τὴν τραχύτητα τῆς ὀργῆς καὶ τὸν τόνον, ἔδεισαν μή τι ἐκ τούτου γένηται· προσελθεῖν δὲ ἀπείρωτο. Μάρκος δὲ Φαώνιος, ἐραστὴς γεγονὼς Κάτωνος, οὐ λόγῳ μᾶλλον ἢ φορᾷ τινι καὶ πάθει μανικῷ φιλοσοφῶν, ἐβάδιζεν εἴσω πρὸς αὐτοὺς κωλυόμενος ὑπὸ τῶν οἰκετῶν. ἀλλ' ἔργον ἦν ἐπιλαβέσθαι Φαωνίου πρὸς ὁτιοῦν ὀρούσαντος· σφοδρὸς γὰρ ἦν ἐν πᾶσι καὶ πρόχειρος. ἐπεὶ τό γε βουλευτὴν εἶναι Ῥωμαίων ἑαυτὸν οὐδενὸς ἄξιον ἡγεῖτο, τῷ δὲ κυνικῷ τῆς παρρησίας πολλάκις ἀφῄρει τὴν χαλεπότητα καὶ τὸ ἄκαιρον αὐ-

τοῦ

credibilis & inexspectatæ occubuit Magnus Pompeius, rhetoricæ & facundiæ Theodoti victima, ut ipse glorians jactabat sophista. Paulo post superveniente Cæsare, cæteri pœnas pendentes mali male periere: Theodotus vero spatium a fortuna ad obscuram, inopem, & vagabundam vitam mutuatus, peragrantem tunc Asiam non latuit Brutum: sed raptus ad eum & punitus, nomen ex morte quam ex vita nobilius accepit.

Porro Cassium accersivit Brutus Sardes, appropinquantique processit cum amicis obviam, totusque exercitus armatus utrumque imperatorem consalutavit. Ut vero solet magnis in rebus inter duos quibus amici & duces sunt multi, quum suspiciones inter eos mutuæ & insimulationes extitissent, prius quam alio se converterent, statim ex via conclave soli ingressi foribus occlusis & remotis arbitris expostulare primum, mox arguere & criminari inter se cœpere. Hinc in lacrymas liberamque & vehementem objurgationem erumpentibus illis, mirantes asperitatem iræ & contentionem amici eorum, timebant ne quo evaderent. Interdictum autem erat ne quis accederet ad eos. At M. Favonius, æmulus pridem Catonis, qui non tam ratione quam impetu aliquo & motu lymphatico philosophum ageret, perrexit ad eos: verum prohibebatur a ministris. Atqui labor erat Favonium, quocunque ferretur animo, retinere: quippe vehemens fuit in omnibus & acer. Nam senatorem populi Romani esse in minimis ponebat. Cynica vero loquendi ferocia, qua utebatur, molestiam frequenter abstergebat aliis, qui importunitatem ejus

per

τῷ μετὰ παιδιᾶς δεχομένων. βίᾳ δὲ τότε τῶν παρόντων διωσάμενος τὰς θύρας, εἰσῆλθε μετὰ πλάσματος φωνῆς ἔπη περαίνων οἷς τὸν Νέστορα χρώμενον Ὅμηρος πεποίηκεν,

Ἀλλὰ πίθεσθ'· ἄμφω δὲ νεωτέρω ἐστὸν ἐμεῖο·

καὶ τὰ ἑξῆς. ἐφ' οἷς ὁ μὲν Κάσσιος ἐγέλασεν, ὁ δὲ Βροῦτος ἐξέβαλεν αὐτὸν, ἁπλόκυνα καὶ ψευδόκυνα προσαγορεύων. οὐ μὴν ἀλλὰ τότε τοῦτο τῆς πρὸς ἀλλήλους διαφορᾶς ποιησάμενοι πέρας, εὐθὺς διελύθησαν· καὶ Κασσίου δεῖπνον παρέχοντος, ἐκάλει τοὺς φίλους Βροῦτος. ἤδη δὲ κατακειμένων, Φαώνιος ἧκε λελουμένος. μαρτυρομένου δὲ Βρούτου μὴ κεκλημένον αὐτὸν ἥκειν, καὶ κελεύοντος ἀπάγειν ἐπὶ τὴν ἀνωτάτω κλίνην, βίᾳ παρελθὼν εἰς τὴν μέσην κατεκλίθη· καὶ παιδιὰν ὁ πότος ἔσχεν οὐκ ἄχαριν οὐδ' ἀφιλόσοφον.

Τῇ δ' ὑστεραίᾳ Βροῦτος ἄνδρα Ῥωμαῖον ἐστρατηγηκότα, καὶ πεπιστευμένον ὑπ' αὐτοῦ, Λούκιον Πέλλαν, Σαρδιανῶν κατηγορούντων ἐπὶ κλοπαῖς, δημοσίᾳ καταγνοὺς ἠτίμασε· καὶ τὸ πρᾶγμα Κάσσιον οὐ μετρίως ἐλύπησεν. αὐτὸς γὰρ ὀλίγαις ἡμέραις ἔμπροσθεν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐλεγχθέντας ἀδικήμασι δύο φίλους ἰδίᾳ νουθετήσας, φανερῶς ἀφῆκε, καὶ διετέλει χρώμενος. ὅθεν ᾐτιᾶτο τὸν Βροῦτον, ὡς ἄγαν ὄντα νόμιμον καὶ δίκαιον ἐν καιρῷ πολιτείας δεομένῳ καὶ φιλανθρωπίας. ὁ δὲ τῶν εἰδῶν τῶν Μαρτίων ἐκέλευεν αὐτὸν μνημονεύειν, ἐκείνων ἐν αἷς Καίσαρα ἔκτειναν, οὐκ αὐτὸν ἄγοντα καὶ φέροντα πάντας ἀνθρώπους, ἀλλ' ἑτέρων δύναμιν ὄντα ταῦτα περαινόντων· ὡς

εἴ τις

per ludum excipiebant. Hic tunc repulsis vi janitoribus intravit conclave, voce mimica pronuntians carmina quibus Nestorem utentem cecinit Homerus,

At parete ambo, natu me nempe minores,

& sequentia. Id risum Cassio movit. Brutus expulit eum, verum canem & falsum Cynicum appellans. Veruntamen hunc in præsentia altercationis mutuæ finem facientes, statim digressi sunt: præbenteque cœnam Cassio, invitavit eo Brutus amicos. Quum jam accubuissent, accessit Favonius lotus. Testante Bruto adesse eum non vocatum, & facessere jubente ad lectum supremum, vi irrumpens collocavit se in medio, habuitque convivium oblectationem non infestivam nec indoctam.

Postridie Brutus virum prætorium, cujus opera usus fuerat, L. Pellam, repetundarum Sardianis postulantibus, judicio publico damnavit & infamia notavit. Quod factum momordit non mediocriter Cassium. Ipse enim paucis ante diebus ejusdem criminis compertos duos amicos tantum castigavit privatim, ac publice absolutis non destitit uti. Unde Brutum incusavit ut nimium rigide leges sequentem & justum, quo tempore civiliter esset & humaniter agendum. Ille commonuit eum Iduum Martiarum, quibus interfecerant Cæsarem: qui non ipse omnes mortales vexasset, verum hoc agentibus robur & vires suppeditarat. Nam si

εἴ τις ἐστὶ πρόφασις καλὴ μεθ' ἧς ἀμελεῖται τὸ δίκαιον, ἄμεινον ἦν τοὺς Καίσαρος φίλους ὑπομένειν, ἢ τοὺς ἑαυτῶν περιορᾶν ἀδικοῦντας. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἀνανδρείας, ἀδικίας δὲ δόξα μετὰ κινδύνων ἡμῖν καὶ πόνων πρόσεστιν. τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ Βρούτου προαίρεσις ἦν.

Ἐπεὶ δὲ διαβαίνειν ἐξ Ἀσίας ἔμελλον, λέγεται τῷ Βρούτῳ μέγα σημεῖον γενέσθαι. φύσει μὲν γὰρ ἦν ἐπεγρήγορος ὁ ἀνὴρ, καὶ τὸν ὕπνον εἰς ὀλίγου χρόνου μόριον ἀσκήσει καὶ σωφροσύνῃ συνῆγεν· ἡμέρας μὲν οὐδέποτε κοιμώμενος, νύκτωρ δὲ τοσοῦτον ὅσον οὔτε τι πράττειν, οὔτε τῳ διαλέγεσθαι, πάντων ἀναπαυομένων, παρεῖχεν. τότε δὲ τοῦ πολέμου συνεστῶτος, ἐν χερσὶν ἔχων τὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων πράξεις, καὶ τεταμένος τῇ φροντίδι πρὸς τὸ μέλλον, ὁπηνίκα πρῶτον ἀφ' ἑσπέρας ἐπινυστάξειε τοῖς σιτίοις, ἤδη τὸ λοιπὸν ἐχρῆτο τῇ νυκτὶ πρὸς τὰ κατεπείγοντα τῶν πραγμάτων. εἰ δὲ συντέλοι καὶ κατοικονομήσειεν τὴν περὶ ταῦτα χρείαν, ἀνεγίνωσκε βιβλίον μέχρι τρίτης φυλακῆς, καθ' ἣν εἰώθεσαν ἑκατόνταρχαι καὶ χιλίαρχοι φοιτᾶν πρὸς αὐτόν. ὡς οὖν ἔμελλεν ἐξ Ἀσίας διαβιβάζειν τὸ στράτευμα, νὺξ μὲν ἦν ἡ βαθυτάτη, φῶς δ' εἶχεν οὐ πάνυ λαμπρὸν ἡ σκηνή· πᾶν δὲ τὸ στρατόπεδον σιωπὴ κατεῖχεν. ὁ δὲ συλλογιζόμενός τι καὶ σκοπῶν πρὸς ἑαυτὸν, ἔδοξεν αἰσθέσθαι τινὸς εἰσιόντος. ἀποβλέψας δὲ πρὸς τὴν εἴσοδον, ὁρᾷ δεινὴν καὶ ἀλλόκοτον ὄψιν ἐκφύλου σώματος καὶ φοβεροῦ, σιωπῇ παρεστῶτος αὐτῷ. τολμήσας δὲ ἐρέσθαι, Τίς ποτ' ὤν, εἶπεν, ἀνθρώπων ἢ Θεῶν, ἢ τί βουλόμενος ἥκεις ὡς ἡμᾶς; ὑποφθέγγεται δὴ αὐτῷ τὸ φάσμα, Ὁ σὸς ὦ Βροῦτε δαί-

μων

si quis honestus sit color quo negligatur jus, præstitisse Cæsaris amicos tolerare, quam suis injuriam imponentibus connivere. Tunc enim ignaviæ, inquit, nobis adhæsisset macula, nunc injustitiæ cum periculis nobis & laboribus inuretur nota. Inde liquet quid animo sibi proposuerit Brutus.

Quum transmissuri ex Asia essent, tetrum ostentum dicitur Bruto factum. Fuit natura ille vigilans, & somnium in exigui temporis portionem exercitatione & continentia contrahebat. Interdiu quiescebat nunquam: noctu tantisper dum omnibus sopitis nihil esset omnino quod ageret, aut quicum colloqueretur. Tunc autem bello conflato tractans ea quæ ad summam rerum pertinebant, curaque in eventum intentus: quum primum vesperi a cœna indulsisset paulisper somno, reliquum noctis negotiis urgentibus tribuebat. Quod si absolvisset & exequutus esset id muneris, librum usque ad tertiam vigiliam volvebat: quo tempore centuriones, & tribuni consueverant eum adire. Quum igitur trajecturus ex Asia esset exercitum, profunda jam nocte, in tentorio ejus lumen non admodum clarum erat: totus autem exercitus tenebatur silentio. Brutus vero volvens aliquid animo & reputans secum, visus est aliquem ingredientem sentire. Respiciens ad januam, spectrum cernit dirum & prodigiosum immanis & horrendi corporis silentio sibi assistentis. Sustinens rogare, Quisnam, inquit, aut hominum aut Deorum es? aut qua de causa ad nos venisti? Subjecit ei spectrum, Tuus sum, Brute,

malus

μων κακός· ὄψει δέ με περὶ Φιλίππους· καὶ ὁ Βροῦτος οὐ διαταραχθείς, Ὄψομαι, εἶπεν.

Ἀφανισθέντος δ' αὐτοῦ τοὺς παῖδας ἐκάλει· μήτ' ἀκοῦσαι τινὰ φωνὴν μήτ' ἰδεῖν ὄψιν φασκόντων, τότε μὲν ἐπηγρύπνησεν· ἅμα δ' ἡμέρᾳ τραπόμενος πρὸς Κάσιον ἔφραζε τὴν ὄψιν. ὁ δὲ τοῖς Ἐπικούρου λόγοις χρώμενος, καὶ περὶ τούτων ἔθος ἔχων διαφέρεσθαι πρὸς τὸν Βροῦτον, Ἡμέτερος οὗτος, εἶπεν, ὦ Βροῦτε, λόγος, ὡς οὐ πάντα πάσχομεν ἀληθῶς οὐδ' ὁρῶμεν, ἀλλ' ὑγρὸν μέν τι χρῆμα καὶ ἀπατηλὸν αἴσθησις· ἔτι δ' ὀξυτέρα ἡ διάνοια κινεῖν αὐτὸ καὶ μεταβάλλειν ἀπ' οὐδενὸς ὑπάρχοντος ἐπὶ πᾶσαν ἰδέαν. κηρῷ μὲν γὰρ ἔοικεν ἡ τύπωσις, ψυχῇ δ' ἀνθρώπου τὸ πλαττόμενον καὶ τὸ πλάττον ἐχούσῃ τὸ αὐτὸ ῥᾷστα ποικίλλειν αὐτὴν καὶ σχηματίζειν δι' ἑαυτῆς ὑπάρχει. δηλοῦσι δὲ αἱ κατὰ τοὺς ὕπνους τροπαὶ τῶν ὀνείρων, ἃς τρέπεται τὸ φανταστικὸν ἐξ ἀρχῆς βραχείας, παντοδαπὰ καὶ πάθη καὶ εἴδωλα γινομένων. κινεῖσθαι δ' ἀεὶ πέφυκεν· κίνησις δ' αὐτῷ, φαντασία τις ἢ νόησις. σοὶ δὲ καὶ τὸ σῶμα ταλαιπωρούμενον φύσει τὴν διάνοιαν αἰωρεῖ καὶ παρατρέπει. δαίμονας δ' οὔτ' εἶναι πιθανόν, οὔτ' ὄντας ἀνθρώπων ἔχειν εἶδος, ἢ φωνὴν, ἢ δύναμιν εἰς ἡμᾶς διήκουσαν. ὡς ἔγωγ' ἂν ἐβουλόμην ἵνα μὴ μόνον ὅπλοις καὶ ἵπποις καὶ ναυσὶ τοσαύταις, ἀλλὰ καὶ Θεῶν ἀρωγαῖς ἐπεθαρροῦμεν, ὁσιωτάτων ἔργων καὶ καλλίστων ἡγεμόνες ὄντες. τοιούτοις μὲν ὁ Κάσιος ἐπράυνε λόγοις τὸν Βροῦτον· ἐκβαινόντων δὲ τῶν στρατιωτῶν, ἐπὶ τὰς πρώτας σημαίας ἀετοὶ δύο συγκατα-

malus genius, in Philippis me videbis. Cui nihil perculsus Brutus, Videbo, inquit.

Eo ex oculis elapso, pueros suos vocavit, qui neque se audiisse vocem asseruerunt, neque conspexisse visionem illam. Ac tunc quidem iterum Brutus lucubravit. Ubi diluxit, ad Cassium profectus narravit ei speciem illam. Iste præceptis imbutus Epicuri, & de his pugnare solitus cum Bruto, Nostra est hæc, inquit, Brute, doctrina, non omnibus affici vere nos, neque videre, sed rem fluxam esse & fallacem sensum. Multo etiam mentem perniciorem esse ad movendum eum & vertendum a nulla re subsistente in omnem speciem. Nam ceræ impressio ista similis est. Menti autem humanæ, quæ, & quod fingitur, & quod fingit, in se habet, facultas adest idem facillime ut ipsa variet & per se figuret. Ostendunt id per somnum insomniorum conversiones, quibus vertitur imaginatio: quæ levi ex principio varios animi motus & species edit. Illa in perpetuo est motu. Motus vero ejus imaginatio & cogitatio. At corpus quoque tibi, quod laboribus conficitur, animum sponte naturæ suspendit & divertit. Genios porro neque esse credibile est: neque si sint, hominum habere figuram vel vocem vel vim quæ ad nos pertingat. Omnino autem velim nos tantum equitatu, peditatu, & tanta classe, verum etiam Deorum ope fretos esse & confidere, qui sanctissimorum & pulcherrimorum duces factorum sumus. Hisce rationibus lenivit Cassius Brutum. Quum castris egrederentur milites, ad prima signa simul duæ aquilæ magno

καταστρεψάμενοι ὁμοῦ, συνδιεκομίζοντο καὶ παρηκολούθουν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν τρεφόμενοι μέχρι Φιλίππων. ἐκεῖ δ' ἡμέρᾳ μιᾷ πρὸ τῆς μάχης ᾤχοντο ἀποπτάμενοι.

Τὰ μὲν οὖν πλεῖστα τῶν ἐν ποσὶν ἐθνῶν ἐτύγχανεν ὁ Βροῦτος ὑπήκοα πεποιημένος. εἰ δέ τις ἢ πόλις ἢ δυνάστης παρεῖτο, τότε πάντας προσαγόμενοι, μέχρι τῆς κατὰ Θάσον θαλάσσης προῆλθον. ἐκεῖ δὲ τῶν περὶ Νορβανὸν ἐν τοῖς Στενοῖς λεγομένοις καὶ περὶ τὸ Σύμβολον στρατοπεδευόντων, περιελθόντες αὐτοὺς ἠνάγκασαν ἀποστῆναι καὶ προέσθαι τὰ χωρία. μικροῦ δὲ καὶ τὴν δύναμιν αὐτῶν λαβεῖν ἐδέησαν, ὑπολειπομένου διὰ νόσον Καίσαρος· εἰ μὴ προσεβοήθησεν Ἀντώνιος, ὀξύτητι θαυμαστῇ χρησάμενος, ὥστ' ἀπιστεῖν τοὺς περὶ Βροῦτον. ἦλθεν δὲ Καῖσαρ ὕστερον ἡμέρας δέκα, καὶ κατεστρατοπέδευσεν Ἀντώνιον Βροῦτος, Κάσσιον δὲ Ἀντώνιος. τὰ δ' ἐν μέσῳ τῶν στρατοπέδων πεδία Ῥωμαῖοι κάμπους Φιλίππους καλοῦσι· καὶ μέγισται τότε Ῥωμαίων δυνάμεις ἀλλήλαις συνεφέροντο. πλήθει μὲν οὖν οὐ παρ' ὀλίγον ἐλείποντο τῶν περὶ Καίσαρα, κόσμῳ δ' ὅπλων καὶ λαμπρότητι θαυμαστὸν ἐξέφαινε τὸ Βρούτου στράτευμα. χρυσὸς γὰρ ἦν αὐτοῖς τὰ πλεῖστα τῶν ὅπλων, καὶ ἄργυρος ἀφειδῶς καταχορηγηθείς· καίπερ εἰς τἆλλα τοῦ Βρούτου σώφρονι διαίτῃ καὶ κεκολασμένῃ χρῆσθαι τοὺς ἡγεμόνας ἐθίζοντος. τὸν δ' ἐν χερσὶ καὶ περὶ τὸ σῶμα πλοῦτον ᾤετό τι καὶ φρονήματος παρέχειν τοῖς φιλοτιμοτέροις· τοὺς δὲ φιλοκερδεῖς καὶ μαχιμωτέρους ποιεῖν, ὥσπερ κτήματα τῶν ὅπλων περιεχομένους.

Οἱ

magno impetu delatæ sunt. Hæ sequutæ & comitatæ sunt agmen, atque a militibus Philippos usque alitæ. Ibi pridie quam confligeretur, avolaverunt.

Gentes autem Brutus per quas peragravit, in potestatem suam redegerat. Siqua excideret urbs aut dynastes, his tunc omnibus subjugandis usque ad mare Thasium processere. Illic Norbanum, in Stenis appellatis & circa Symbolum stativa habentem, circumvenientes, excedere & relinquere loca illa coegere, parumque abfuit quin exercitum ejus caperent subsistente in itinere morbi causa Cæsare, ni Antonius suppetias ei venisset, mira usus celeritate, ut non crederet eum adesse Brutus. Diebus decem post venit Cæsar: cui ex adverso Brutus, Cassio Antonius castra posuit. Campos, qui inter castra erant interjecti, Philippos Romani vocant. Maximæ ibi congressæ fuerunt Romanorum copiæ. Numero quidem erat Cæsaris exercitu haud paulo minor, sed armorum nitore & splendore singulariter emicuit Bruti exercitus. Erant enim ex auro militibus Bruti pleraque arma, & præbitum in ea fuerat profuse argentum: quamvis alioqui assuefecerat vivere Brutus duces moderate & astricte. At opes, quas in manibus & circa corpus ferunt milites, acuere nonnihil putabat gloriæ cupidis pectora, avaros vero reddere etiam fortiores, quod arma sicut possessiones retinerent.

Cæsar

Οἱ μὲν οὖν περὶ Καίσαρα καθαρμὸν ἐν τῷ χάρακι ποιησάμενοι, μικρόν τι σίτου καὶ δραχμὰς κατ' ἄνδρα πέντε διένειμαν εἰς θυσίαν· οἱ δὲ περὶ Βροῦτον, καταγνόντες αὐτῶν τῆς ἀπορίας ἢ μικρολογίας, πρῶτον μὲν ἐν ὑπαίθρῳ τὸν στρατὸν, ὥσπερ ἔθος ἐστὶν, ἐκάθηραν· ἔπειθ' ἱερείων πλήθη τῶν λόχων, καὶ δραχμὰς ἑκάστῳ πεντήκοντα διαδόντες, εὐνοίᾳ καὶ προθυμίᾳ τῆς δυνάμεως πλέον εἶχον. οὐ μὴν ἀλλὰ σημεῖον ἐν τῷ καθαρμῷ μοχθηρὸν ἔδοξε Κασσίῳ γενέσθαι. τὸν γὰρ στέφανον αὐτῷ κατεστραμμένον ὁ ῥαβδοῦχος προσήνεγκεν. λέγεται δὲ καὶ πρότερον ἐν θέᾳ τινὶ καὶ πομπῇ χρυσῆν Κασσίου νίκην διαφερομένην πεσεῖν, ὀλισθόντος τοῦ φέροντος. ἔτι δ' ὄρνεά τε σαρκοφάγα πολλὰ καθ' ἡμέραν ἐπεφαίνετο τῷ στρατοπέδῳ, καὶ μελισσῶν ὤφθησαν ἑσμοὶ συνιστάμενοι περὶ τόπον τινὰ τοῦ χάρακος ἐντὸς, ὃν ἐξέκλεισαν οἱ μάντεις, ἀφοσιούμενοι τὴν δεισιδαιμονίαν ἀτρέμα καὶ τὸν Κάσσιον αὐτὸν ὑποφέρουσαν ἐκ τῶν Ἐπικούρου λόγων, τοὺς δὲ στρατιώτας παντάπασι δεδουλωμένην. ὅθεν οὐδ' ἦν πρόθυμος διὰ μάχης ἐν τῷ παρόντι γενέσθαι τὴν κρίσιν· ἀλλὰ τρίβειν ἠξίου χρόνῳ τὸν πόλεμον, ἐρρωμένους χρήμασιν, ὅπλων δὲ καὶ σωμάτων πλήθει λειπομένους. Βροῦτος δὲ καὶ πρότερον ἔσπευδεν τῷ ταχίστῳ τῶν κινδύνων διακριθεὶς ἢ τῇ πατρίδι τὴν ἐλευθερίαν ἀναλαβεῖν, ἢ πάντας ἀνθρώπους ἐνοχλουμένους δαπάναις καὶ στρατείαις καὶ πράγμασιν ἀπαλλάξαι κακῶν. καὶ τότε τοὺς περὶ αὐτὸν ἱππεῖς ὁρῶν ἐν τοῖς προαγῶσι καὶ ταῖς ἀψιμαχίαις εὐημεροῦντας καὶ κρατοῦντας, ἐξῆρτο τὸ φρόνημα· καί τινες αὐτομολίαι γενόμεναι πρὸς τοὺς πολεμίους, καὶ διαβολαὶ καθ' ἑτέρων καὶ ὑπόνοιαι, πολ-

Cæsar & Antonius exercitum intra vallum lustrantes, aliquantulum frumenti & quinquagenos asses viritim ad sacrificium divisere. Brutus & Cassius contempta illorum inopia vel sordibus, primum in campo lustraverunt solenni more exercitum: inde victimarum magnum numerum per centurias, & asses in capita quingenos largiti, benevolentia & alacritate exercitus præcelluerunt. At omen in lustratione infaustum fama est Cassio fuisse oblatum. Nam coronam ei lictor inversam obtulit. Ferunt etiam ante in spectaculo quopiam & celebritate auream Cassii victoriam circumlatam, lapso eo qui ferebat, procidisse. Ad hæc aves carnivoræ conspectæ quotidie frequentes supra castra; jam apum examina glomerata quodam loco intra vallum visa: quem locum aruspices excluserunt expiandæ gratia religionis, quæ sensim etiam Cassium ex Epicuri præceptis transversum rapiebat, militum certe animos prorsus obstrinxerat. Unde segnis erat ad decernendum in præsenti acie, sed autor erat ducendi belli, quum essent a pecunia firmi, armorum & militum numero deficerentur. Brutus vero ante quoque maturabat quamprimum Martis aleam jacere, quo aut patriæ reciperet libertatem, aut omnes mortales qui impensis, expeditionibus, molestiis fatigabantur, explicaret ærumnis: tunc vero equitatum suum in præludiis videns & levibus prœliis superiorem & victorem, sustulit animos. Ac transitiones nonnullæ ad hostes, delationesque aliorum & suspiciones, ami-

πολλοὺς τῶν Κασσίου φίλων μετέστησαν ἐν τῷ συνεδρίῳ πρὸς Βροῦτον. εἷς δὲ τῶν Βρούτου φίλων Ἀτέλλιος ἠναντιοῦτο, τὸν χειμῶνα περιμεῖναι κελεύων. ἐρομένου δὲ τοῦ Βρούτου τίνι βελτίων ἔσεσθαι νομίζει μετ' ἐνιαυτὸν, Εἰ μηδὲν, εἶπεν, ἄλλο, πλεῖον βιώσομαι χρόνον. πρὸς τοῦτο Κάσσιος ἐδυσχέρανε, καὶ τοῖς ἄλλοις προσέκρουσεν οὐ μετρίως ὁ Ἀτέλλιος. ἐδέδοκτο δὴ μάχεσθαι τῇ ὑστεραίᾳ.

Καὶ Βροῦτος μὲν ἐν ἐλπίσι καλαῖς καὶ λογισμοῖς φιλοσόφοις γενόμενος παρὰ τὸ δεῖπνον, ἀνεπαύετο· Κάσσιον δὲ Μεσσάλας φησὶν δειπνεῖν τε καθ' ἑαυτὸν, ὀλίγους τῶν συνήθων παραλαβόντα, καὶ σύννουν ὁρᾶσθαι καὶ σιωπηλὸν, οὐ φύσει τοιοῦτον ὄντα· παυσαμένου δὲ τοῦ δείπνου λαβόμενον τῆς χειρὸς αὐτοῦ σφόδρα, τοσοῦτον εἰπεῖν, ὥσπερ εἰώθει, φιλοφρονούμενος, Ἑλληνικῇ φωνῇ, Μαρτύρομαί σε Μεσσάλα ταυτὰ Πομπηΐῳ Μάγνῳ πάσχειν, ἀναγκαζόμενος διὰ μιᾶς μάχης ἀναρρίψαι τὸν περὶ τῆς πατρίδος κύβον. ἀγαθὴν μέντοι ψυχὴν ἔχομεν, εἰς τὴν τύχην ἀφορῶντες· ᾗ, κἂν βουλευσώμεθα κακῶς, ἀπιστεῖν οὐ δίκαιον. ταῦτα εἰπὼν φησὶν ὁ Μεσσάλας τελευταῖα πρὸς αὐτὸν ἀσπάσασθαι τὸν Κάσσιον· εἶναι δὲ κεκλημένον εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐπὶ δεῖπνον ὑπ' αὐτοῦ, γενέθλιον οὖσαν. ἅμα δ' ἡμέρᾳ προὔκειτο μὲν τῷ Βρούτου χάρακι καὶ τῷ Κασσίου σύμβολον ἀγῶνος, φοινικοῦς χιτών. αὐτοὶ δὲ συνῆλθον εἰς τὸ μέσον τῶν στρατοπέδων· καὶ λέγει Κάσσιος, Εἴη μὲν ὦ Βροῦτε νικᾶν, καὶ συνεῖναι τὸν πάντα χρόνον ἀλλήλοις εὖ πράξαντας· ἐπεὶ δὲ τὰ μέγιστα τῶν ἀνθρωπίνων ἀδηλότατα, καὶ τῆς μάχης παρὰ γνώμην κριθείσης, οὐ ῥᾴδιον

αὖθις

amicos Caſſii frequentes traduxerunt in concilio in ſententiam Bruti. Unus adverſabatur ex Bruti amicis Atellius, qui exſpectandam cenſebat hyemem. Quærente Bruto qua re arbitraretur anno poſt fore ſe potiorem, Si nihil, inquit, aliud, vivam certe diutius. Id tulit ægre Caſſius, offenditque reliquos non mediocriter Atellius. Viſum igitur poſtero die acie decernere.

Brutus bonam ſpem oſtendit, & cœnam rationibus philoſophicis traduxit, inde dedit ſe quieti. Caſſium Meſſala ait ſolum cum paucis familiaribus cœnatum, cogitabundumque & taciturnum fuiſſe præter ingenium ſuum conſpectum: a cœna eum manum ſuam preſſiſſe, ac tantum pro ſolita ſua comitate dixiſſe Græce, Teſtor, Meſſala, te, idem mihi quod Pompeio Magno accidere, prœlio uno ut cogar jacere de patria aleam. Bonum animum tamen habemus, quum reſpicimus ad fortunam: cui, ut male conſuluerimus, haud debemus diffidere. Hæc Caſſium ait Meſſala noviſſima fatum, ſalutem ſibi dixiſſe: fuiſſe etiam Caſſium in poſterum diem a ſe, qui natalis ipſius erat, ad cœnam invitatum. Orta luce ſignum in caſtris Bruti & Caſſii ſagum puniceum propoſitum fuit. Quum illi in medio, quod erat inter duos exercitus, ſpatio eſſent congreſſi, ait Caſſius, Opto Brute victoriam, ut perpetuo felicem vitam inter nos mutuo tranſigamus. Sed quia maximæ quæque res mortalium ſunt incertiſſimæ, & ſi infeliciter pugnatum ſit, haud facile iterum;

rum;

αὖθις ἀλλήλους ἰδεῖν, τί γινώσκεις περὶ φυγῆς καὶ τελευτῆς; καὶ ὁ Βροῦτος ἀπεκρίνατο, Νέος ὢν ἐγώ, Κάσιε, καὶ πραγμάτων ἄπειρος, οὐκ οἶδ᾽ ὅπως ἐν φιλοσοφίᾳ λόγον ἀφῆκα μέγαν. ᾐτιασάμην Κάτωνα διαχρησάμενον ἑαυτόν, ὡς οὐχ ὅσιον οὐδ᾽ ἀνδρὸς ἔργον ὑποχωρεῖν τῷ δαίμονι, καὶ μὴ δέχεσθαι τὸ συμπῖπτον ἀδεῶς, ἀλλ᾽ ἀποδιδράσκειν. νυνὶ δ᾽ ἀλλοῖος ἐν ταῖς τύχαις γίνομαι· καὶ Θεοῦ καλῶς τὰ παρόντα μὴ βραβεύσαντος, οὐ δέομαι πάλιν ἄλλας ἐλπίδας ἐξελέγχειν καὶ παρασκευάς, ἀλλ᾽ ἀπαλλάξομαι τὴν τύχην ἐπαινῶν, Μαρτίαις εἰδοῖς δοὺς τῇ πατρίδι τὸν ἐμαυτοῦ βίον, ἄλλον ἔζησα δι᾽ ἐκείνην ἐλεύθερον καὶ ἔνδοξον. ἐπὶ τούτοις Κάσιος ἐμειδίασεν, καὶ τὸν Βροῦτον ἀσπασάμενος, Ταῦτα, ἔφη, φρονοῦντες, ἴωμεν ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἢ γὰρ νικήσομεν, ἢ νικῶντας οὐ φοβηθησόμεθα. μετὰ ταῦτα περὶ τάξεως αὐτοῖς λόγος ἐγίνετο, τῶν φίλων παρόντων. καὶ Βροῦτος ᾐτεῖτο Κάσιον αὐτὸς ἡγεῖσθαι τοῦ δεξιοῦ κέρατος, ὃ δι᾽ ἐμπειρίαν καὶ ἡλικίαν μᾶλλον ᾤοντο Κασίῳ προσήκειν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦτο Κάσιος ἔδωκεν, καὶ τῶν ταγμάτων τὸ μαχιμώτατον ἔχοντα Μεσάλαν ἐκέλευσεν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ κατασῆναι. καὶ Βροῦτος εὐθὺς ἐξῆγε τοὺς ἱππεῖς κεκοσμημένους διαπρεπῶς, καὶ τὸ πεζὸν οὐ σχολαίτερον παρενέβαλλεν.

Ἔτυχον δ᾽ οἱ περὶ Ἀντώνιον ἀπὸ τῶν ἑλῶν οἷς περιεστρατοπέδευον ἐμβαλόντες τάφρους εἰς τὸ πεδίον, καὶ τὰς ἐπὶ θάλασσαν ὁδοὺς τοῦ Κασίου περικόπτοντες. ἐφήδρευε δὲ Καῖσαρ, οὐ παρὼν αὐτὸς δι᾽ ἀσθένειαν, ἀλλ᾽ ἡ δύναμις οὐ πάνυ μαχεῖσθαι προσδοκῶσα τοὺς πολεμίους, ἀλλὰ μόνον ἐκδρομαῖς χρή-

rum potcrimus colloqui: quid de fuga & morte statuis? Cui occurrit Brutus, Juvenis ego, Cassi, & in rebus tyro, haud scio quemadmodum rationem quandam sequutus philosophiæ improbavi Catonem, quod sibi conscivisset necem: quasi nefas sit, neque ad virum pertineat, succumbere fortunæ, & non fortiter excipere quicquid casus tulerit, sed id refugere. Nunc sententia diversus ex fortunis fio. Et si Deus id quod in manibus est, non recte dispensaverit, non faciam ut aliam de integro spem & apparatum experiar, sed occumbam fortunam laudans. Quippe Idibus Martiis largitus sum vitam meam patriæ, propter quam alteram liberam duxi & claram. Tum arrisit Cassius, Brutumque complexus, Hoc animo, inquit, pergamus in hostes: aut enim vincemus, aut non formidabimus victores. Hinc de acie instruenda amicis præsentibus colloquuti sunt. Contendit autem Brutus a Cassio, ut dextrum cornu sibi permitteret, quod propter usum & ætatem potius existimabant ad Cassium pertinere. Atqui concessit ei id quoque Cassius, atque Messalæ imperavit ut cum fortissima legione, quam ducebat, consisteret in dextro cornu. Brutus extemplo equites eximie ornatos eduxit, neque segnius peditum subsidium interposuit.

Antonii milites forte fossas a paludibus, circa quas locaverant castra, ducebant in campum, ut vias Cassii ad mare tendentes interciderent. Cæsar sedebat in castris, nec tamen ob valetudinem aderat ipse, verum copiæ ejus haud sane pugnaturos hostes exspectantes, tantum ex-

χρήσεσθαι πρὸς τὰ ἔργα, καὶ βέλεσιν ἐλαφροῖς καὶ θορύβοις τοὺς ἐργαζομένους διαταράξειν· καὶ τοῖς ἀντιτεταγμένοις οὐ προσέχοντες, ἐθαύμαζον τὴν περὶ τὰς τάφρους κραυγὴν, ἄσημον οὖσαν, καὶ πολλὴν προσφερομένην. ἐν τούτῳ γραμματείων τε παρὰ Βρούτου τοῖς ἡγεμόσι φοιτώντων, ἐν οἷς ἦν τὸ σύνθημα γεγραμμένον, αὐτοῦ τε παρεξιόντος ἵππῳ τὰ τάγματα, καὶ παραθαρρύνοντος, ὀλίγοι μὲν ἔφθασαν ἀκοῦσαι τὸ σύνθημα παρεγγυώμενον· οἱ δὲ πλεῖστοι μὴ προσμείναντες, ὁρμῇ μιᾷ καὶ ἀλαλαγμῷ προσεφέροντο τοῖς πολεμίοις. γενομένης δὲ δι' ἀταξίαν ταύτην ἀνωμαλίας καὶ διασπασμοῦ τῶν ταγμάτων, τὸ Μεσσάλα πρῶτον, εἶτα τὰ συνεζευγμένα παρήλλαξε τὸ Καίσαρος ἀριστερόν· καὶ βραχέα τῶν ἐσχάτων θιγόντες καὶ καταβάλλοντες οὐ πολλοὺς, ἀλλ' ὑπερκεράσαντες, ἐμπίπτουσιν εἰς τὸ στρατόπεδον. καὶ Καῖσαρ μὲν, ὡς αὐτὸς ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν ἱστορεῖ, τῶν φίλων τινὸς Ἀρτωρίου Μάρκου καθ' ὕπνον ἰδόντος ὄψιν κελεύουσαν ἐκστῆναι Καίσαρα, καὶ μετελθεῖν ἐκ τοῦ χάρακος, ἔφθασε μικρὸν ὑπεκκομισθεὶς, ἔδοξέν τε τεθνάναι. τὸ γὰρ φορεῖον κενὸν ἀκοντίοις καὶ ὑσσοῖς βάλλοντες διήλασαν. ἦν δὲ φόνος ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν ἁλισκομένων, καὶ δισχίλιοι Λακεδαιμονίων ἥκοντες ἐπίκουροι νεωστὶ συγκατεκόπησαν.

Οἱ δὲ μὴ κυκλωσάμενοι τοὺς Καίσαρος, ἀλλὰ συνεμπεσόντες, ῥᾳδίως μὲν ἀπετρέψαντο τεταραγμένους, καὶ διέφθειραν ἐν χερσὶν τρία τάγματα, καὶ συνεισέπεσον εἰς τὸ στρατόπεδον τοῖς φεύγουσιν, ὑπὸ ῥύμης τοῦ κρατεῖν συνεκχυθέντες, μεθ' ἑαυτῶν ἔχοντες τὸν Βροῦτον. ὁ δ' οὐ συνεῖδον οἱ νικῶντες, ἐδεί-

κνυε

excurſiones ad opera facturos, levibuſque telis & tumultu turbaturos foſſores: dum vero infeſtam in ſe aciem non attendunt, mirabantur inconditum clamorem & frequentem a foſſis accedentem. Inter hæc allatis a Bruto ad duces teſſeris in quibus ſignum ſcriptum erat, illoque legiones circumvecto & adhortante, pauci ſignum datum audivere. Plerique eo non exſpectato intulerunt ſe uno impetu & clamore in hoſtes. Hanc confuſionem ſequuta turbatione & divulſione legionum, Meſſalæ prima, inde proximæ prælatæ ſunt cornu Cæſaris ſiniſtrum, quæ ubi paululum extremos carpſerunt, & obtruncaverunt non multos, ſed cornu circumvenerunt, irruunt in caſtra. Ac Cæſar, ut ipſe in commentariis prodidit, quum quidam amicus ejus M. Artorius viſionem in ſomno vidiſſet quæ ſe juberet ſecedere & faceſſere ex caſtris, paulo ante exportatus fuerat, putaveruntque eum occubuiſſe: nam lecticam ejus inanem jaculis & pilis trajecerant. In caſtris cædes edita eorum qui capiebantur, ac duo millia Lacedæmoniorum, qui nuper auxilio venerant, contrucidata ſunt.

Qui non circundederant Cæſaris legiones, ſed in frontem intulerant ſe, averterunt facile perculſos, conciderunque tres legiones, unoque agmine cum fugientibus irruperunt in caſtra impetu victoriæ una illati. Hi Brutum ſecum habebant. Quod vero non adverterunt victores, id docuit oc-

κουσι τοῖς ἡττημένοις ὁ Καῖσαρ. εἰς γὰρ τὰ γυμνὰ καὶ περιερρηγμένα τῆς ἐναντίας φάλαγγος, ᾗ τὸ δεξιὸν ἀπεσπάσθη, πρὸς τὴν δίωξιν ὠσάμενοι, τὸ μὲν μέσον οὐκ ἐξέωσαν, ἀλλ' ἀγῶνι μεγάλῳ συνείχοντο· τὸ δ' εὐώνυμον ἀταξίᾳ καὶ ἀγνοίᾳ τῶν γινομένων ἐτρέψαντο, καὶ καταδιώξαντες εἰς τὸν χάρακα διεπόρθουν, οὐδετέρου τῶν αὐτοκρατόρων παρόντος. Ἀντώνιός τε γὰρ, ὥς φασιν, ἐκκλίνας ἐν ἀρχῇ τὴν ἔφοδον, εἰς τὸ ἕλος ἀνεχώρησεν, καὶ Καῖσαρ οὐδαμοῦ φανερὸς ἦν, ἐκπεσὼν τοῦ χάρακος. ἀλλὰ Βρούτῳ τινὲς, ὡς ἀνῃρηκότες αὐτὸν, ἐπεδείκνυον ᾑμαγμένα τὰ ξίφη, φράζοντες ἰδέαν ἣν εἶχεν καὶ ἡλικίαν. ἤδη δὲ τὸ μέσον ἐξεώκει φόνῳ πολλῷ τοὺς ἀντιτεταγμένους, καὶ παντελῶς ἐδόκει κρατεῖν ὁ Βροῦτος, ὥσπερ ὁ Κάσσιος κρατεῖσθαι. καὶ τοῦτο μόνον αὐτῶν διέφθειρε τὰ πράγματα, τοῦ μὲν ὡς νικῶντι Κασσίῳ μὴ βοηθήσαντος, τοῦ δὲ Βροῦτον ὡς ἀπολωλότα μὴ περιμείναντος. ἐπεὶ τῆς γε νίκης ὅρον ὁ Μεσσάλας τίθεται τὸ τρεῖς ἀετοὺς καὶ πολλὰ σημεῖα λαβεῖν τῶν πολεμίων, ἐκείνους δὲ μηδέν. ἀναχωρῶν δ' ὁ Βροῦτος, ἤδη διαπεπορθημένων τῶν Καίσαρος, ἐθαύμασε τὸ Κασσίου στρατήγιον οὐχ ὁρῶν ὑψηλὸν, ὥσπερ εἰώθει, περιφαινόμενον, οὐδὲ τἄλλα κατὰ χώραν· ἠρείπετο γὰρ εὐθὺς τὰ πλεῖστα, καὶ κατέσπαστο τῶν πολεμίων ἐμπεσόντων. ἀλλ' οἱ δοκοῦντες ὀξύτερον βλέπειν τῶν ἑτέρων, ἔφραζον αὐτῷ πολλὰ μὲν ὁρᾶν λάμποντα, πολλοὺς δ' ἀργυροῦς θυρεοὺς ἐν τῷ χάρακι τοῦ Κασσίου διαφερομένους· οὐκοῦν δοκεῖν αὐτοῖς οὔτ' ἀριθμὸν οὔθ' ὁπλισμὸν εἶναι τῶν ἀπολελειμμένων φυλάκων. οὐ μὴν οὐδὲ πλῆθος ἐπέκεινα φαίνεσθαι νεκρῶν, ὅσον εἰκὸς ἦν νενικημένων κατὰ κράτος ταγ-

occasio victos. Nam in nudam & laceram adversam aciem, a qua abruptum dextrum cornu fuerat, consectando invecti, mediam non impulere, sed gravi certamine sunt excepti. Sinistrum cornu confusione & ignoratione eorum quæ acta essent, pepulere, consectatique in castra, diripuerunt ea neutro præsente imperatore. Antonius enim, ut aiunt, declinans initio incursum, receperat se in paludem. Nec Cæsar, qui castris se subduxerat, usquam apparebat: verum Bruto aliqui cruentos gladios ostenderunt, occidisse eum jactantes se, narraveruntque faciem ejus & ætatem. Jam media acies profligaverat ingenti cæde adversos, eratque undequaque Brutus victor, sicut victus Cassius: quod unum rem perdidit, quum neque Brutus ut vincenti Cassio succurreret, neque Brutum hic exspectaret ut profligatum. Quandoquidem pro victoriæ signo Messala habet, quod tres aquilas & multa signa militaria cepissent de hostibus, illi nullum. Recipiens se Brutus castris jam evastatis Cæsaris, miratus est Cassii prætorium se non videre excelsum undique, ut solet, & conspicuum, neque alia loco suo posita. Siquidem diruta statim pleraque tentoria & dejecta fuerunt, ubi irruerunt hostes in castra. Cæterum qui pervidebant ex amicis Bruti acutius, docuerunt eum multa videre se fulgentia, multa etiam inargentata scuta in castris Cassii huc illuc ferri; cæterum haudquaquam videri sibi vel numerum vel armaturam esse relictæ stationis, nec tamen cumulos ultra apparere cadaverum, quantos par erat stratis

ταγμάτων τοσούτων. ταῦτα πρῶτον ἔννοιαν παρέστησε τῷ Βρούτῳ τοῦ συμπτώματος· καὶ καταλιπὼν φρουρὰν ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν πολεμίων, ἀνεκαλεῖτο τοὺς διώκοντας, καὶ συνῆγεν ὡς Κασσίῳ βοηθήσων.

Ἐπέπρακτο δ᾽ οὕτω τὰ κατ᾽ αὐτόν. οὔτε τὴν πρώτην ἐκδρομὴν τῶν περὶ Βροῦτον ἡδέως εἶδεν, ἄνευ συνθήματος καὶ προστάγματος γινομένην· οὔθ᾽ ὅτι κρατοῦντες εὐθὺς ὥρμησαν ἐφ᾽ ἁρπαγὴν καὶ ὠφέλειαν, τοῦ περιϊέναι καὶ κυκλοῦσθαι τοὺς πολεμίους ἀμελήσαντες, ἤρεσκεν αὐτῷ τὰ πραττόμενα. μελλήσει δέ τινι καὶ διατριβῇ μᾶλλον ἢ προθυμίᾳ καὶ λογισμῷ στρατηγῶν, ὑπὸ τοῦ δεξιοῦ τῶν πολεμίων περιελαμβάνετο· καὶ τῶν ἱππέων εὐθὺς ἀπορραγέντων φυγῇ πρὸς τὴν θάλασσαν, ὁρῶν καὶ τοὺς πεζοὺς ἐνδιδόντας, ἐπειρᾶτο κατέχειν καὶ παρακαλεῖν. ἑνὸς δὲ σημειοφόρου φεύγοντος, ἁρπάσας τὸ σημεῖον ἔπηξε πρὸ τῶν ποδῶν, μηδὲ τῶν περὶ τὸ σῶμα τεταγμένων αὐτοῦ προθύμως ἔτι συμμενόντων. οὕτω δὲ βιασθεὶς ἀνεχώρησε μετ᾽ ὀλίγων ἐπὶ λόφον ἔχοντα πρὸς τὸ πεδίον σκοπάς. ἀλλ᾽ αὐτὸς μὲν οὐδὲν κατεῖδεν, ἢ μόλις τὸν χάρακα πορθούμενον· ἦν γὰρ ἀσθενὴς τὴν ὄψιν. οἱ δὲ περὶ αὐτὸν ἱππεῖς ἑώρων πολλοὺς προσελαύνοντας, οὓς ὁ Βροῦτος ἔπεμψεν. εἴκασε δ᾽ ὁ Κάσσιος πολεμίους εἶναι, καὶ διώκειν ἐπ᾽ αὐτόν. ὅμως δὲ τῶν παρόντων ἕνα Τιτίννιον ἀπέστειλεν κατοψόμενον. οὗτος οὐκ ἔλαθε τοὺς ἱππέας προσιών, ἀλλ᾽ ὡς εἶδον ἄνδρα φίλον, καὶ Κασσίῳ πιστόν, ἀλαλάξαντες ὑφ᾽ ἡδονῆς, οἱ μὲν συνήθεις ἠσπάζοντό τε καὶ ἐδεξιοῦντο, καταπηδῶντες ἀπὸ τῶν ἵππων, οἱ δ᾽ ἄλλοι περὶ αὐτὸν ἐν κύκλῳ περιελαύνοντες ἅμα παιᾶνι καὶ πατάγῳ διὰ χαρᾶς ἀμετρίαν,

ſtratis tot legionibus. Ea primum cogitationem Bruto ſubjecere caſus Caſſii: relictoque in hoſtium caſtris præſidio, revocavit inſequentes, contraxitque eos ad ferendam Caſſio opem.

Cum illo autem actum ad hunc modum fuerat. Nec primam incurſionem viderat libenter Bruti militum ſine ſigno & imperio datam: neque, quod victores ſtatim ad rapinam & prædam ruerunt, omittentes circuire & circumfundere hoſtes, ea res ei placuit. Cunctatione autem quadam & mora potius quam alacritate & conſilio utens, cinctus ab dextro hoſtium cornu eſt. Equitatu confeſtim effuſa fuga ad mare ablato videns pedites quoque pedem referentes, laboravit eos retinere & revocare. Uni etiam ſignifero fugienti eripuit ſignum, idque ante pedes ſuos defixit, quum cohors quoque prætoria ejus ægre diutius cohæreret. Ita tandem cum paucis coactus eſt in collem, unde deſpici in campum poterat, ſe recipere. Cæterum nihil ipſe contuebatur. Nam aciem habebat obtuſam. Tantum caſtra ſua conſpexit, idque etiam vix, diripi. Comites ejus magnam equitum manum, quam mittebat Brutus, contemplati ſunt advehentem. Hos Caſſius hoſtes eſſe & conſectari exiſtimavit ſe. Unum tamen ex comitatu miſit ſpeculatum, Titinium. Hunc ut advenientem conſpicati ſunt equites, & hominem amicum & fidum Caſſio videre, ſublato præ gaudio clamore familiares ex equis deſilientes ſalutaverunt, & complexi ſunt eum, alii undique eum nimio gaudio ovantes & ſtrepentes ſunt circumvecti:

τείαν, τὸ μέγιστον ἀπειργάσαντο κακόν. ἔδοξε γὰρ ὁ Κάσσιος ἀληθῶς ὑπὸ τῶν πολεμίων ἔχεσθαι τὸν Τιτίννιον. καὶ τοῦτο δὴ φήσας, Φιλοψυχοῦντες ἀνεμείναμεν ἄνδρα φίλον ἁρπαζόμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων ἰδεῖν, ἀπεχώρησεν εἴς τινα σκηνὴν ἔρημον, ἕνα τῶν ἀπελευθέρων ἐφελκυσάμενος Πίνδαρον, ὃν ἐκ τῶν κατὰ Κράσσον ἀτυχημάτων ἐπὶ ταύτην εἶχε τὴν ἀνάγκην ὑπ' αὐτοῦ παρεσκευασμένον. ἀλλὰ Πάρθους μὲν διέφυγε, τότε δὲ τὰς χλαμύδας ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναγαγὼν, καὶ γυμνώσας τὸν τράχηλον ἀποκόψαι παρέσχεν. εὑρέθη γὰρ ἡ κεφαλὴ δίχα τοῦ σώματος. τὸν δὲ Πίνδαρον οὐδεὶς εἶδεν ἀνθρώπων μετὰ τὸν φόνον. ἐξ οὗ καὶ παρέσχεν ἐνίοις δόξαν ἀνελεῖν τὸν ἄνδρα μὴ κελευσθείς. ὀλίγῳ δ' ὕστερον οἱ ἱππεῖς ἐγένοντο φανεροὶ, καὶ Τιτίννιος ἐστεφανωμένος ὑπ' αὐτῶν ἀπῄει πρὸς Κάσσιον. ὡς δὲ κλαυθμῷ καὶ βοῇ τῶν φίλων ὀδυρομένων καὶ δυσφορούντων ἔγνω τὸ πάθος τοῦ στρατηγοῦ καὶ τὴν ἄγνοιαν, ἐσπάσατο τὸ ξίφος, καὶ πολλὰ κακίσας τῆς βραδυτῆτος ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν.

Βροῦτος δὲ τὴν μὲν ἧτταν ἐγνωκὼς τοῦ Κασσίου προσήλαυνε, τὸν δὲ θάνατον ἐγγὺς ἤδη τοῦ χάρακος ἤκουσε. καὶ τὸ μὲν σῶμα περικλαύσας, καὶ προσαγορεύσας ἔσχατον ἄνδρα Ῥωμαίων τὸν Κάσσιον, ὡς οὐκ ἔτι τῇ πόλει τηλικούτου φρονήματος ἐγγενέσθαι δυναμένου, περιέστειλε καὶ ἀπέπεμψεν εἰς Θάσον, ὡς μὴ σύγχυσιν αὐτόθι παράσχοι κηδευόμενον. αὐτὸς δὲ τοὺς στρατιώτας συναγαγὼν παρεμυθήσατο, καὶ πάντων ὁρῶν ἀπεστερημένους τῶν ἀναγκαίων, ὑπέσχετο κατ' ἄνδρα δισχιλίας δραχμὰς ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων. οἱ δὲ πρός τε
τοὺς

vecti: qua re magnum malum effecere. Nam Titinium arbitratus est Cassius vere ab hostibus comprehensum, atque hactenus loquutus, Nimirum dum nimium vitæ sumus cupidi, sustinuimus amicum ab hostibus videre correptum. Mox discessit in tentorium quoddam desertum, unum trahens secum libertum Pindarum, quem ex Crassi clade ad hanc necessitatem secum habebat destinatum. Verum Parthis elapsus est: at tunc chlamyde obvoluto capite cervicem apertam præbuit præcidendam. Caput enim seorsum a trunco repertum fuit. Pindarum vero post eam cædem nemo mortalium conspexit. Unde suspicati sunt aliqui eum injussu Cassium occidisse. Mox cogniti equites sunt, & Titinius coronatus ab eis perrexit ad Cassium. Qui ut ex ejulatu & clamore lamentantium & lugentium amicorum ducis cognovit casum & errorem, strinxit gladium, multumque cessationem incusans suam, seipsum peremit.

Brutus ut fusum cognovit Cassium, properavit ad eum. Necem prope castra jam accepit. Qui quum corpus Cassii complorasset, & Romanorum ultimum appellasset eum, quod existere deinceps par animus non posset in urbe: exornavit eum, misitque Thasum, ne confusionem ibi funus ejus crearet. Milites ejus collectos consolatus est: quos rebus omnibus necessariis cernens spoliatos, pro amissis octo millia nummorum in capita pollicitus est. Illi cum oratione
tione

τοὺς λόγους ἀνεθάῤῥησαν αὐτοῦ, καὶ τῆς δωρεᾶς ἐθαύμασαν τὸ μέγεθος· καὶ μετὰ βοῆς προὔπεμψαν ἀπιόντα, μεγαλύνοντες ὡς μόνον ἀήττητον ἐν τῇ μάχῃ τῶν τεσσάρων αὐτοκρατόρων γεγενημένον. ἐμαρτύρει δὲ τὸ ἔργον, ὅτι τῇ μάχῃ περιέσεσθαι καλῶς ἐπίστευεν. ὀλίγοις γὰρ τάγμασιν ἅπαντας ἐτρέψατο τοὺς ἀντιστάντας. εἰ δὲ πᾶσιν ἐχρήσατο πρὸς τὴν μάχην, καὶ μὴ παρελθόντες οἱ πλεῖστοι τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὰ τῶν πολεμίων ὥρμησαν, οὐδὲν ἂν ἐδόκει μέρος αὐτῶν ἀπολιπεῖν ἀήττητον.

Ἔπεσον δὲ τούτων μὲν ὀκτακισχίλιοι σὺν τοῖς στρατευομένοις οἰκέταις, οὓς Βρίγας ὁ Βροῦτος ὠνόμαζε· τῶν δ᾽ ἐναντίων Μεσσάλας φησὶν οἴεσθαι πλείους ἢ διπλασίους. διὸ καὶ μᾶλλον ἠθύμουν ἐκεῖνοι, πρὶν ἢ Κασσίου θεράπων, ὄνομα Δημήτριος, ἀφίκετο πρὸς Ἀντώνιον ἑσπέρας, εὐθὺς ἀπὸ τοῦ νεκροῦ τὰς χλαμύδας λαβὼν καὶ τὸ ξίφος. ὧν κομισθέντων οὕτως ἐθάῤῥησαν, ὥστε ἅμ᾽ ἡμέρᾳ προάγειν ὡπλισμένην ἐπὶ μάχῃ τὴν δύναμιν. Βρούτῳ δὲ τῶν στρατοπέδων ἑκατέρου σαλεύοντος ἐπισφαλῶς (τὸ μὲν γὰρ αὐτοῦ καταπεπλησμένον αἰχμαλώτων ἐδεῖτο φυλακῆς ἀκριβοῦς· τὸ δὲ Κασσίου τὴν μεταβολὴν τοῦ ἄρχοντος οὐ ῥᾳδίως ἔφερεν, ἀλλὰ καὶ φθόνου τι καὶ μίσους ἡττημένοις ἐνῆν αὐτοῖς πρὸς τὸ νενικηκὸς) ὁπλίσαι μὲν ἔδοξε τὸ στράτευμα, μάχης δ᾽ ἀπέσχετο. τῶν δ᾽ αἰχμαλώτων τὸ μὲν δουλικὸν πλῆθος ἐμπλεκόμενον ὑπόπτως τοῖς ὅπλοις ἐκέλευσεν ἀναιρεθῆναι, τῶν δ᾽ ἐλευθέρων τοὺς μὲν ἀπέλυε, φάσκων ὑπὸ τῶν πολεμίων μᾶλλον ἡλωκέναι αὐτοὺς, καὶ παρ᾽ ἐκείνοις αἰχμαλώτους εἶναι καὶ δούλους, παρ᾽ αὑτῷ δ᾽ ἐλευθέρους καὶ πολίτας. ὡς δὲ τοὺς

φίλους

tione ejus recreati, tum doni admirati sunt magnitudinem, abeuntemque acclamationibus prosequuti, atque laudibus in cœlum extulere tanquam ex quatuor imperatoribus solum in conflictu invictum. Factum testatur quam recte confisus sit se fore prœlio superiorem. Paucis enim legionibus omnes qui ex adverso steterunt, fudit fugavitque. Quod si omnibus esset ad prœlium usus, neque præterlati plerique hostem concurrissent ad prædam, nulla videtur eorum pars permansura integra fuisse.

Ceciderunt ex ejus exercitu octo millia, connumeratis servis qui castra sequebantur, quos nominabat Brutus Brigas. Ex hostibus Messala ait bis totidem vel amplius arbitrari se desideratos. Quo magis perculsi illi fuerunt prius quam Cassii servus, Demetrius nomine, vesperi ad Antonium cum paludamento & gladio, quæ confestim detraxerat corpori, venisset. Quibus allatis, ita sustulerunt animos, ut prima luce instructum exercitum in aciem educerent. Quia vero utraque Bruti castra in ancipiti erant fluctuatione, (nam ipsius propria captivorum plena exactiorem custodiam requirebant, altera Cassii ferebant iniquo animo ducis mutationem, sed & nonnulla invidia odioque flagrabant adversus victores victi) placuit armari copias, verum pugna abstinuit. Ex captivis servitiorum multitudinem suspecte inter milites versantium imperavit interfici: ex liberis capitibus aliquos dimisit, ab hostibus dicens potius captos, atque apud illos captivos & servos esse, apud se liberos & cives. Sed quum cerneret

amicos

φίλους ἑώρα καὶ τοὺς ἡγεμόνας ἀδιαλλάκτως ἔχοντας, ἀποκρύπτων καὶ συνεκπέμπων ἔσωζεν. ἦσαν δέ τις Βολούμνιος Μῖμος καὶ Σακκουλίων γελωτοποιὸς ἡλωκότες, οὓς ἐν οὐδενὶ λόγῳ τιθεμένου τοῦ Βρούτου, προσάγοντες οἱ φίλοι κατηγόρουν, ὡς οὐδὲ νῦν τοῦ λέγειν καὶ σκώπτειν πρὸς ὕβριν αὐτῶν ἀπεχομένους. ἐπεὶ δὲ Βροῦτος μὲν ἐσίγα, πρὸς ἑτέραις ὢν φροντίσι, Μεσσάλας δὲ Κορβῖνος ἐδικαίου πληγαῖς κολασθέντας ἐπὶ σκηνῆς γυμνοὺς ἀποδοθῆναι τοῖς στρατηγοῖς τῶν πολεμίων, ὅπως εἰδῶσιν οἵων δέονται στρατευόμενοι συμποτῶν καὶ συνήθων· ἔνιοι μὲν τῶν παρόντων ἐγέλασαν, Πόπλιος δὲ Κάσκας, ὁ πρῶτος Καίσαρα πατάξας, Οὐ καλῶς, ἔφη, τεθνηκότι Κασσίῳ παίζοντες καὶ γελωτοποιοῦντες ἐναγίζομεν· σὺ δέ, εἶπεν, ὦ Βροῦτε, δείξεις ὅπως ἔχῃς μνήμης πρὸς τὸν στρατηγόν, ἢ κολάσας ἢ φυλάξας τοὺς χλευάζοντας καὶ κακῶς ἐροῦντας αὐτόν. πρὸς τοῦτο Βροῦτος εὖ μάλα δυσχεράνας, Τί οὖν, εἶπεν, ἐμοῦ πυνθάνεσθε Κάσκα, καὶ οὐ πράττετε τὸ δόξαν ὑμῖν; ταύτην ἐκείνου τὴν ἀπόκρισιν, συγκατάθεσιν ποιησάμενοι κατὰ τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων, διέφθειραν αὐτοὺς ἀπαγαγόντες.

Ἐκ τούτου τὴν δωρεὰν ἀπέδωκε τοῖς στρατιώταις, καὶ μικρὸν μεμψάμενος ἐπὶ τῷ τὸ σύνθημα μὴ λαβόντας ἄνευ παραγγέλματος ἀτακτότερον ἐνάλλεσθαι τοῖς πολεμίοις, ὑπέσχετο καλῶς ἀγωνισαμένοις δύο πόλεις εἰς ἁρπαγὴν καὶ ὠφέλειαν ἀνήσειν, Θεσσαλονίκην καὶ Λακεδαίμονα. τοῦτο τῷ Βρούτου βίῳ μόνον ἔνεστι τῶν ἐγκλημάτων ἀναπολόγητον· εἰ καὶ πολὺ τούτων δεινότερα νικητήρια τοῖς στρατευομένοις Ἀντώνιος καὶ Καῖσαρ ἐξέτισαν, ὀλίγου δεῖν

amicos suos & duces implacabiles, occultans alios & ad evadendum adjuvans servavit eos. Erat quidam Volumnius mimus & Sacculio scurra capti. Hos Brutus quum contemneret, adductos ad eum accusaverunt amici ejus, quod ne tunc quidem a dicteriis & contumeliis in ipsos jaciendis temperarent. Quum Brutus aliis intentus curis taceret, Messala vero Corvinus censeret in tentorio mulctatos verberibus nudos ducibus hostium remittendos: quo viderent qualibus in bello compotoribus & familiaribus haberent opus: aliqui ex astantibus arrisere. P. Casca, qui Cæsarem vulneravit primus, Indignum, inquit, est, ut mortuo Cassio per ludum & risum parentemus: at tu declarabis, Brute, ecquam memoriam habeas imperatoris, vel puniendo vel conservando eos qui irridebunt & obtrectabunt illi. Eo dicto exarsit vehementer Brutus: &, Quid igitur, inquit, me Casca rogatis, quin agitis pro vestro arbitrio? Hoc ejus responsum pro assensione adversus illos miseros accipientes, abreptos interfecerunt.

Hinc donum militibus persolvit: ac modice correptis, quod non accepto signo incondite sine imperio insultum fecissent in hostes, promisit, si dimicassent strenue, duas urbes se eis prædæ & direptioni daturum, Thessalonicam & Lacedæmonem. Hoc Bruti vitæ crimen unum inest inexcusabile: quamvis multo his injustiora militibus præmia Antonius & Cæsar tribuere: qui omni pene

δεῖν πάσης Ἰταλίας τοὺς παλαιοὺς οἰκήτορας ἐξελάσαντες, ἵνα χώραν ἐκεῖνοι καὶ πόλεις τὰς μὴ προσηκούσας λάβωσιν. ἀλλὰ τούτοις μὲν ἄρχειν καὶ κρατεῖν ὑπέκειτο τὸ τοῦ πολέμου τέλος, Βρούτῳ δὲ διὰ δόξαν ἀρετῆς οὔτε νικᾶν οὔτε σώζεσθαι συνεχωρεῖτο παρὰ τῶν πολλῶν, ἢ μετὰ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου· καὶ ταῦτα, Κασσίου τεθνηκότος, ὃς αἰτίαν εἶχεν καὶ Βροῦτον ἐνάγειν εἰς ἔνια τῶν βιαιοτέρων. ἀλλ' ὥσπερ ἐν πλῷ πηδαλίου συντριβέντος, ἕτερα ξύλα προσηλοῦν καὶ προσαρμόττειν ἐπιχειροῦσιν, οὐκ εὖ μὲν, ἀναγκαῖα δὲ μαχόμενοι πρὸς τὴν χρείαν· οὕτω Βροῦτος ἐν δυνάμει τοσαύτῃ καὶ μετεώροις πράγμασιν οὐκ ἔχων ἰσοῤῥοποῦντα στρατηγὸν, ἠναγκάζετο χρῆσθαι τοῖς παροῦσι, καὶ πολλὰ πράσσειν καὶ λέγειν τῶν ἐκείνοις δοκούντων. ἐδόκει δ' ὅσα τοὺς Κασσίου στρατιώτας ᾤετο βελτίους παρέξειν· δυσμεταχείριστοι γὰρ ἦσαν, ἐν μὲν τῷ στρατοπέδῳ δι' ἀναρχίαν θρασυνόμενοι, πρὸς δὲ τοὺς πολεμίους διὰ τὴν ἧτταν ἀποδειλιῶντες.

Οὐδὲν δὲ βέλτιον εἶχε τὰ πράγματα τοῖς περὶ Καίσαρα καὶ Ἀντώνιον, ἀγορᾷ τε χρωμένοις ἀναγκαίᾳ, καὶ διὰ κοιλότητα τοῦ στρατοπέδου χειμῶνα μοχθηρὸν προσδοκῶσιν. εἰλούμενοι γὰρ πρὸς ἕλεσι, καὶ μετὰ τὴν μάχην ὄμβρων φθινοπωρινῶν ἐπιγενομένων, πηλοῦ κατεπίμπλαντο τὰς σκηνὰς, καὶ ὕδατος παραχρῆμα πηγνυμένου διὰ ψῦχος. ἐν τούτῳ δ' οὖσιν αὐτοῖς ἧκον ἀγγελίαι περὶ τῆς κατὰ θάλατταν γενομένης ἀτυχίας περὶ τὴν στρατιάν. ἐξ Ἰταλίας γὰρ πολλὴν κομιζομένην παρὰ Καίσαρος αἱ Βρούτου νῆες ἐπιπεσοῦσαι διέφθειραν, ὧν ὀλίγοι παντάπασι τοὺς πολεμίους διαφυγόντες, ὑπὸ

λιμοῦ

pene Italia veteres exegerunt cultores, ut agrum illis & oppida darent aliena. Verum istis imperare & dominari propositus erat belli finis: Bruto vero ob virtutis opinionem nec vincere nec incolumi esse a vulgo nisi cum honesto & justitia concedebatur: idque Cassio defuncto, cui objectatum fuit quod Brutum quoque ad nonnulla impelleret violentiora. Cæterum sicut in navigatione gubernaculo confracto ligna alia affigere & accommodare tentant, non apte quidem sed necessario machinantes id ad evitandum periculum: ita Brutus in tanto exercitu rebusque ancipitibus cogebatur, cum collega eum deficeret oneri par, accommodare se præsentibus, multaque ex eorum nutu facere & dicere quæ illis placebant. Placebant autem quæcunque Cassii milites videbantur correctura. Quippe intractabiles erant, in castris quod agerent sine imperio feroces, adversus hostes ob acceptam cladem trepidi.

Nihilo erant Cæsaris & Antonii res commeatus penuria meliores, & quia castra habebant loco humili, gravem exspectabant hyemem. Volutabantur enim apud paludes, & prœlium imbres sequuti autumnales tentoria cœno complebant, & aqua confestim ex rigore conglaciante. Ita comparatis clades militum mari accepta annuntiatur. Siquidem ingentes copias, quæ mittebantur ex Italia ad Cæsarem, adorta Bruti classis est oppressitque: ex his admodum pauci, qui hostiles effugerant manus, adesis

λιμοῦ τῶν ἱστίων καὶ τῶν σχοινίων ἐσθίοντες διεγίνοντο. ταῦτ' ἀκούσαντες ἔσπευδον διὰ μάχης κριθῆναι, πρὶν αἰσθέσθαι τὸν Βροῦτον ὅσον αὐτῷ γέγονεν εὐτυχίας. καὶ γὰρ μιᾷ ἡμέρᾳ συνέβη τόν τε κατὰ γῆν ἅμα καὶ τὸν κατὰ θάλατταν ἀγῶνα κριθῆναι. τύχῃ δέ τινι μᾶλλον ἢ κακίᾳ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶν ἡγεμόνων ἠγνόησε τὸ κατόρθωμα Βροῦτος, ἡμερῶν εἴκοσι διαγενομένων. οὐ γὰρ ἂν εἰς δευτέραν μάχην προῆλθεν, τὰ μὲν ἀναγκαῖα τῇ στρατιᾷ παρεσκευασμένος εἰς πολὺν χρόνον, ἐν καλῷ δὲ τῆς χώρας ἱδρυμένος, ὥστε καὶ χειμῶνος ἀπαθὲς, καὶ πρὸς τοὺς πολεμίους δυσεκβίαστον ἔχειν τὸ στρατόπεδον· τῷ δὲ κρατεῖν βεβαίως τῆς θαλάττης, καὶ νενικηκέναι πεζῇ τὸ καθ' αὑτὸν, ἐπ' ἐλπίδων μεγάλων καὶ φρονήματος γεγονώς. ἀλλὰ τῶν πραγμάτων, ὡς ἔοικεν, οὐκέτι πολλοῖς ὄντων καθεκτῶν, ἀλλὰ μοναρχίας δεομένων, ὁ Θεὸς ἐξάγειν καὶ μεταστῆσαι τὸν μόνον ἐμποδὼν ὄντα τῷ κρατεῖν δυναμένῳ βουλόμενος, ἀπέκοψε τὴν τύχην ἐκείνην, καίπερ ἐγγυτάτω τοῦ μὴ λαθεῖν τὸν Βροῦτον ἀφικομένην. μέλλοντος γὰρ αὐτοῦ μάχεσθαι, πρὸ μιᾶς ἡμέρας ὀψὲ Κλώδιός τις ἐκ τῶν πολεμίων αὐτόμολος ἧκεν ἀγγέλλων, ὅτι διεφθαρμένον ἠσθημένοι τὸν στόλον οἱ περὶ Καίσαρα, σπεύδουσι διαγωνίσασθαι. ταῦτα λέγων ὁ ἄνθρωπος οὐκ εἶχε πίστιν· οὐδ' εἰς ὄψιν ἦλθε τῷ Βρούτῳ, καταφρονηθεὶς παντάπασιν, ὡς μηδὲν ἀκηκοὼς ὑγιὲς, ἢ τὰ ψευδῆ πρὸς χάριν ἀπαγγέλλων.

Ἐν ἐκείνῃ δὲ τῇ νυκτὶ πάλιν φασὶν εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τὸ φάσμα τῷ Βρούτῳ, καὶ τὴν αὐτὴν ἀποδειξάμενον ὄψιν, οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' οἴχεσθαι. Πόπλιος δὲ Βο-

sis præ fame velis & funibus vitam tolerabant. Quæ ubi intellexere, maturabant prœlio ante decernere, quam quanto auctus successu esset, intelligeret Brutus. Eodem enim die terra marique pugnatum fuit. Cæterum fortuna quadam magis quam præfectorum classis malitia ignoravit Brutus victoriam hanc, spatio interjecto viginti dierum. Neque enim ad alterum conflictum descendisset, quum necessaria exercitui in longam diem haberet expedita, & loco opportuno consideret, ut haberet & adversus hyemis injuriam tuta, & adversus hostes inexpugnabilia castra: quia vero potiebatur citra controversiam mari, & cornu hostium sibi adversum fuderat, magna spe & animo esset fultus. Enimvero quoniam regi imperium non ultra poterat a multis, sed unum postulabat rectorem, intendens scilicet amovere Deus & subducere unum illum qui potiri rerum valenti obstabat, moratus est, ne illa palma in Bruti veniret notitiam, quamvis id prope esset factum. Pridie enim quam dimicare statuerat, sub vesperum transfugiens ab hostibus ad eum Clodius quidam, nuntiavit Cæsarem & Antonium, ubi profligatam classem suam resciverunt, properare ad certamen. Hæc dicenti non habita fides est, neque in Bruti venit conspectum, despectus prorsus, quasi nihil certi audivisset, aut vana favoris conciliandi gratia adferret.

Ea nocte spectrum illud referunt iterum Bruto obversatum, eandemque repræsentans visionem nihil loquutum, sed dilapsum fuisse. P.

Βολούμνιος, ἀνὴρ φιλόσοφος καὶ συνεστρατευμένος ἀπ' ἀρχῆς Βρούτῳ, τοῦτο μὲν οὐ λέγει τὸ σημεῖον, μελισσῶν δέ φησι τὸν πρῶτον ἀετὸν ἀνάπλεων γενέσθαι· καὶ τῶν ταξιάρχων τινὸς ἀπ' αὐτομάτου τὸν βραχίονα μύρον ῥόδινον ἐξανθεῖν, καὶ πολλάκις ἐξαλείφοντας καὶ ἀπομάττοντας μηδὲν περαίνειν. καὶ πρὸ τῆς μάχης αὐτῆς, ἀετοὺς δύο συμπεσόντας ἀλλήλοις ἐν μεταιχμίῳ τῶν στρατοπέδων μάχεσθαι· καὶ σιγὴν ἄπιστον ἔχειν τὸ πεδίον, θεωμένων ἁπάντων, εἶξαι δὲ καὶ φυγεῖν τὸν κατὰ Βροῦτον. ὁ δ' Αἰθίοψ περιβόητος γέγονεν, ὁ τῆς πύλης ἀνοιχθείσης ἀπαντήσας τῷ φέροντι τὸν ἀετὸν, καὶ κατακοπεὶς ταῖς μαχαίραις ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν οἰωνισαμένων.

Προσαγαγὼν δὲ τὴν φάλαγγα, καὶ καταστήσας ἐναντίαν τοῖς πολεμίοις, ἐπεῖχε πολὺν χρόνον. ὑποψίαι γὰρ αὐτῷ καὶ μηνύσεις κατά τινων προσέπιπτον ἐπισκοποῦντι τὸ στράτευμα· καὶ τοὺς ἱππέας ἑώρα μάχης ἄρχειν οὐ πάνυ προθύμους ὄντας, ἀλλ' ἀεὶ προσμένοντας τὸ τῶν πεζῶν ἔργον. εἶτ' ἐξαίφνης ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ τετιμημένος ἐπ' ἀνδρείᾳ διαπρεπῶς, παρὰ τὸν Βροῦτον αὐτὸν ἐξιππασάμενος, μεταβάλλεται πρὸς τοὺς πολεμίους· Καμουλᾶτος δ' ἐκαλεῖτο. τοῦτον ἰδὼν ὁ Βροῦτος ἤλγησεν ἰσχυρῶς· καὶ τὰ μὲν ἀπ' ὀργῆς, τὰ δὲ φόβῳ μείζονος μεταβολῆς καὶ προδοσίας, εὐθὺς ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἦγεν, εἰς ὥραν ἐνάτην τοῦ ἡλίου καταφερομένου. καὶ τῷ μὲν καθ' αὑτὸν ἐκράτησε μέρει, καὶ προῆλθεν ὑποχωροῦντι τῷ ἀριστερῷ τῶν πολεμίων ἐγκείμενος· καὶ συνεπέρρωσαν οἱ ἱππεῖς, ἅμα τοῖς πεζοῖς ἐμβαλόντες τεταραγμένοις.

Volumnius autem vir sapientiæ studiis deditus, & Bruti arma ab initio sequutus, nihil meminit hujus ostenti: sed obtectam apibus primam aquilam fuisse, & cuidam ordinum ductori brachium unguentum rosaceum exsudasse, neque quum crebro detergerent id & eximerent, quicquam profectum. Sub conflictum duas aquilas medio inter utramque aciem spatio concurrentes dimicasse, atque incredibile silentium campum occupavisse, omnibus eas spectantibus, pulsam fuisse & fugisse eam quæ a parte fuerat Bruti. Celebratum vero fuit de Æthiope, qui porta patefacta aquilifero occurrens, gladiis a militibus est in omen id vertentibus concisus.

Postquam eduxit milites, atque infestam hostibus explicavit aciem, diu substitit. Nam contemplanti exercitum suspiciones & delationes adversus nonnullos oblatæ sunt, & equitatum vidit haud alacrem ad committendam pugnam esse, sed semper operientem quid efficerent pedites. Inde repente vir strenuus, qui virtutis causa magno in honore habebatur, præter Brutum ipsum evectus, Camulatus nomine, transiit ad hostes. Id Brutum intuentem ingens perculit dolor, ac partim ira, partim majoris metu defectionis & proditionis, protinus duxit in hostem præcipiti in nonam horam die. Qua ipse agebat parte superior fuit, gradumque intulit sinistrum hostium cornu urgens, confirmaveruntque successum equites, qui una cum peditibus impressionem dederunt in perculsos.

ἐῤῥαγμένοις. τὸ δ' ἕτερον κέρας, ὡς μὴ κυκλωθείη, τῶν ἡγεμόνων ἀντιπαρεξαγόντων, πλήθει δὲ λειπομένων, διεσπᾶτο τὸ μέσον· καὶ γιγνόμενον ἀσθενὲς, οὐκ ἀντεῖχε τοῖς ἐναντίοις, ἀλλ' ἔφυγε πρῶτον. οἱ δὲ τοῦτο διακόψαντες εὐθὺς ἐκυκλοῦντο τὸν Βροῦτον, αὐτὸν μὲν ὅσα στρατηγικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀρετῆς ἔργα καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ περὶ τὰ δεινὰ πρὸς τὸ νικᾶν ἀποδεικνύμενον· ᾧ δὲ πλέον ἔσχε τῇ προτέρᾳ μάχῃ, τούτῳ βλαπτόμενον. τῶν μὲν γὰρ πολεμίων τὸ νικηθὲν εὐθὺς ἀπολώλει τότε· τῶν δὲ Κασσίου τραπέντων ὀλίγοι διεφθάρησαν, οἱ δὲ σωζόμενοι, τῷ προηττῆσθαι περιδεεῖς ὄντες, ἀνέπλησαν ἀθυμίας καὶ ταραχῆς τὸ πλεῖστον τοῦ στρατεύματος. ἐνταῦθα καὶ Μάρκος ὁ Κάτωνος υἱὸς ἐν τοῖς ἀρίστοις καὶ γενναιοτάτοις τῶν νέων μαχόμενος, καὶ καταπονούμενος, οὐκ ἔφυγεν οὐδ' εἶξεν, ἀλλὰ χρώμενός τε τῇ χειρὶ, καὶ φράζων ὅστις εἴη, καὶ πατρόθεν ὀνομάζων, ἔπεσεν ἐπὶ πολλοῖς νεκροῖς τῶν πολεμίων. ἔπιπτον δὲ καὶ τῶν ἄλλων οἱ κράτιστοι, τοῦ Βρούτου προκινδυνεύοντες.

Ἦν δέ τις Λουκίλλιος, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τοῖς ἑταίροις. οὗτος ὁρῶν βαρβάρους τινὰς ἱππέας ἐν τῇ διώξει τῶν μὲν ἄλλων οὐδένα ποιουμένους λόγον, ἐλαύνοντας δὲ ῥύδην ἐπὶ τὸν Βροῦτον, ἔγνω παρακινδυνεύσας ἐμποδὼν αὐτοῖς γενέσθαι. καὶ μικρὸν ὑπολειφθεὶς, αὐτὸς ἔφη Βροῦτος εἶναι· καὶ πιθανὸς ἦν, πρὸς Ἀντώνιον δεόμενος ἄγειν ἑαυτὸν, ὡς Καίσαρα δεδοικὼς, ἐκείνῳ δὲ θαῤῥῶν. οἱ δ' ἀσπασάμενοι τὸ εὕρημα, καὶ τύχῃ τινὶ θαυμαστῇ κεχρῆσθαι νομίζοντες, ἦγον τὸν ἄνδρα, σκότους ἤδη προπέμψαντες ἐξ αὐτῶν τινὰς

culsos. Alterum cornu, quum ne circundaretur, legati in longum extenderunt, quod numero non æquarent adversarios, medium divulsum est, atque adeo infirmum redditum non sustinuit hostes, sed effudit se primum in fugam. Qui hoc fuderant, mox circumvenerunt Brutum. Hic omnia imperatoriæ & militaris virtutis opera manu & consilio in ipso discrimine ad palmam obtinendam expertus est. Cæterum qua re fuerat priore conflictu superior, ea hic infestavit eum. Siquidem hostium cornu, quod ibi succubuit, illico fuit oppressum, ex Cassii vero militibus pulsis pauci ceciderant. Qui vero incolumes erant, ex priore clade trepidi consternaverunt pavore ac terrore maximam exercitus partem. Hic M. Catonis filius inter præstantissimos & fortissimos juvenes dimicans ac labore confectus non cepit fugam neque pedem retulit, sed pugnans, significansque qui esset, atque paterno nomine se appellans, super cumulata hostium cadavera cecidit. Occubuit etiam ex aliis optimus quisque, qui ad eripiendum Brutum objecerunt se hostibus.

Erat Lucilius quidam inter Bruti amicos, vir bonus. Hic equitum catervam barbarorum cernens in consectando cæteros negligentes, in Brutum autem effusis se ferentes habenis, statuit periculo suo illos inhibere: paululumque a tergo relictus, ipse Brutum se esse indicavit. Et fidem faciebat, quia oravit ad Antonium ut ducerent se, quasi Cæsarem timeret, & fideret illi. Hi præda sua ovantes, & mirificam fortunam rati suam, abduxerunt illum diei jam sero, præmissis certis ex suis

νας ἀγγέλους παρὰ τὸν Ἀντώνιον. αὐτός τε οὖν ἡσθεὶς ἀπήντα τοῖς ἄγουσι· καὶ τῶν ἄλλων οἱ πυνθανόμενοι ζῶντα Βροῦτον κομίζεσθαι συνετρόχαζον, οἱ μὲν ἐλεεινὸν ἡγούμενοι τῆς τύχης, οἱ δὲ τῆς δόξης ἀνάξιον, ἄγραν βαρβάρων ὑπὸ φιλοψυχίας γενόμενον. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ὁ μὲν Ἀντώνιος ὑπέστη, διαπορῶν ὅπως χρὴ δέξασθαι τὸν Βροῦτον· ὁ δὲ Λουκίλλιος προσαχθεὶς, μάλα τεθαῤῥηκὼς, Μάρκον μὲν, εἶπεν, Ἀντώνιε, Βροῦτον οὐδεὶς ᾕρηκεν, οὐδ' ἂν ἕλοι πολέμιος· μὴ τοσοῦτον ἡ τύχη κρατήσειε τῆς ἀρετῆς. ἀλλ' ἐκεῖνος εὑρεθήσεται ζῶν, ἤπου καὶ νεκρὸς, ἀξίως κείμενος ἑαυτοῦ. ἐγὼ δὲ τοὺς σοὺς στρατιώτας παρακρουσάμενος ἥκω, παθεῖν οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ τῶν ἀνηκέστων παραιτούμενος. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Λουκιλλίου, καὶ πάντων ἐκπλαγέντων, Ἀντώνιος πρὸς τοὺς κομίσαντας αὐτὸν ἀποβλέψας, Ἦπου χαλεπῶς, εἶπεν, ὦ συστρατιῶται, φέρετε τῇ ἁμαρτίᾳ περιυβρίσθαι δοκοῦντες· ἀλλ' εὖ ἴστε κρείττονα τῆς ζητουμένης ἄγρας εὑρηκότες. πολέμιον γὰρ ζητοῦντες, ἥκετε φίλον ἡμῖν κομίζοντες. ὡς ἐγὼ Βρούτῳ μὲν οὐκ οἶδα μὰ τοὺς Θεοὺς ὅ,τι ἂν ἐχρησάμην ζῶντι. τοιούτων δ' ἀνδρῶν φίλων τυγχάνοιμι μᾶλλον ἢ πολεμίων. ταῦτ' εἰπὼν, καὶ τὸν Λουκίλλιον ἀσπασάμενος, τότε μὲν ἑνὶ τῶν φίλων συνέστησεν, ὕστερον δὲ χρώμενος εἰς πάντα πιστῷ καὶ βεβαίῳ διετέλεσεν.

Βροῦτος δὲ διαβάς τι ῥεῖθρον ὑλῶδες καὶ παράκρημνον ἤδη σκότους ὄντος, οὐ πολὺ προῆλθεν, ἀλλ' ἐν τόπῳ κοίλῳ καὶ πέτραν ἔχοντι μεγάλην προκειμένην καθίσας, ὀλίγων περὶ αὐτὸν ἡγεμόνων καὶ φίλων ὄντων, πρῶτα μὲν ἀπο-

suis ad Antonium nuntiis. Lætus ille processit ducentibus obviam: aliique, qui vivum attrahi audierunt Brutum, accurrerunt, partim ejus miserantes fortunam, partim illa gloria ducentes indignum, qui vitæ cupiditate præda factus foret barbarorum. Quum appropinquarent, substitit Antonius, suspensus quemadmodum Brutum exciperet. At Lucilius ad eum adductus, fidenti animo, M. Brutum, inquit, Antoni, nemo cepit neque ceperit hostis. Dii meliora, quam ut tantopere virtutem opprimat fortuna. Verum ille reperietur vivus, vel certe, ut illo dignum est, mortuus. Ego vero militibus tuis imposui, atque adsum nihil hujus rei causa sufferre acerbi recusans. Sic fato Lucilio, omnibusque obstupefactis, Antonius in illos qui adduxerant eum, intuitus, Nempe inique, inquit, fertis, commilitones, quod errore isto arbitremini vobis illusum? Verum sic habetote, chariorem vos, quam quærebatis, reperisse prædam. Quippe dum hostem quæritis, adduxistis nobis amicum. Nam ego Bruto incertus sum hercle quid facerem vivente. Tales vero amicos malim adipisci quam hostes. Ita loquutus, & Lucilium complexus, commendavit eum tunc uni amicorum, eoque deinceps fido & firmo ad omnia perpetuo usus est.

At Brutus rivum obsitum virgultis & rupibus transiit, neque multo longius, quod jam nox esset, processit, sed loco quodam cavo, cui grande prætentum saxum erat, consedit, paucis cinctus ducibus amicisque: ac primum suspi-

ἀποβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀστέρων ὄντα μεστὸν, ἀνεφθέγξατο δύο στίχους, ὧν τὸν ἕτερον Βολούμνιος ἀνέγραψεν,

Ζεῦ μὴ λάθοι σε τῶνδ' ὃς αἴτιος κακῶν·

τοῦ δ' ἑτέρου φησὶν ἐπιλαθέσθαι. μετὰ δὲ μικρὸν τῶν ἐν τῇ μάχῃ πρὸ αὐτοῦ πεσόντων ἑταίρων ἕκαστον ὀνομάζων, μάλιστα τῇ Φλαβίου μνήμῃ καὶ τῇ Λαβεῶνος ἐπεστέναξεν. ἦν δ' αὐτοῦ πρεσβευτὴς ὁ Λαβεὼν, ὁ δὲ Φλάβιος, ἔπαρχος τῶν τεχνιτῶν. ἐν τούτῳ δέ τις, αὐτός τε διψήσας, καὶ τὸν Βροῦτον ὁρῶν ὁμοίως ἔχοντα, λαβὼν κράνος ἐπὶ τὸν ποταμὸν κατέδραμεν. ψόφου δὲ κατὰ θάτερα προσπεσόντος, Βολούμνιος προῆλθεν κατοψόμενος, καὶ σὺν αὐτῷ Δάρδανος ὁ ὑπασπιστής. ἐπανελθόντες δὲ μετὰ μικρὸν, ἠρώτησαν περὶ τοῦ πόματος. ἠθικῶς δὲ σφόδρα μειδιάσας ὁ Βροῦτος πρὸς τὸν Βολούμνιον, ἐκπέποται, εἶπεν, ἀλλ' ἕτερον ὑμῖν κομισθήσεται. πεμφθεὶς δ' ὁ αὐτὸς ἐκινδύνευσεν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἁλῶναι, καὶ μόλις ἐσώθη τετρωμένος. εἰκάζοντι δ' αὐτῷ μὴ πολλοὺς ἐν τῇ μάχῃ τεθνάναι, Στατύλλιος ὑπέστη διὰ τῶν πολεμίων ἐκπεσάμενος (ἄλλως γὰρ οὐκ ἦν κατόψεσθαι τὸ στρατόπεδον) καὶ πυρσὸν ἄρας, ἄνπερ εὕρῃ τἀκεῖ σωζόμενα, πάλιν ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτόν. ὁ μὲν οὖν πυρσὸς ἤρθη, τοῦ Στατυλλίου παρελθόντος εἰς τὸ στρατόπεδον· ὡς δ' οὐκ ἐπανήει χρόνῳ πολλῷ, Βροῦτος εἶπεν, ἂν ζῇ Στατύλλιος ἀφίξεται. συνέβη δ' αὐτὸν ἐπανερχόμενον ἐμπεσεῖν εἰς τοὺς πολεμίους καὶ διαφθαρῆναι.

Προϊούσης δὲ τῆς νυκτὸς ἀποκλίνας ὡς ἔτυχεν καθεζόμενος, πρὸς οἰκέτην ἑαυ-

suspiciens in fulgens stellis cœlum, duos versus protulit, quorum alterum prodidit literis Volumnius:

Ne hujus mali te fallat autor, Jupiter.

alterum sibi ait memoria effluxisse. Mox singulos amicos qui ante oculos suos ceciderant in acie nominans, præcipue Flavii mentioni & Labeonis ingemuit. Fuit ejus Labeo legatus, Flavius præfectus fabrorum. Interea quidam, qui & ipse sitiit, & Brutum item vidit similiter affectum, rapta galea decurrit ad amnem. Quum strepitus ex altera ripa accidisset, processit Volumnius speculatum, & cum eo armiger Dardanus. Cito regressi requisiverunt de potu. Ibi sane quam placide arridens Brutus Volumnio, Epotus est, inquit, sed afferetur vobis alter. Idem missus pene captus ab hostibus fuit, & ægre vulneratus evasit. Conjectanti Bruto non multos in conflictu cecidisse, recepit Statilius per medios se transiturum hostes, (neque enim poterat aliter) & speculaturum castra, elataque face, si illa salva offendisset, ad ipsum regressurum. Fuit fax sublata. Nam pervenit in castra Statilius. Qui quum longo spatio non redisset, Brutus, Si Statilius, inquit, vivit, revertetur. Verum ille in reditu incidit forte in hostes, a quibus est interfectus.

Multa jam nocte inclinans se Brutus, ut sedebat, versus servum suum Clitum, alloquutus

ἑαυτοῦ Κλεῖτον ἐλάλει. σιωπῶντος δὲ τοῦ Κλείτου καὶ δακρύοντος, αὖθις ἐπισπασάμενος τὸν ὑπασπιστὴν Δάρδανον, ἰδίᾳ τινὰς αὐτῷ προσέφερε λόγους. τέλος δὲ, τὸν Βολούμνιον αὐτὸν Ἑλληνιστὶ τῶν λόγων καὶ τῆς ἀσκήσεως ὑπεμίμνησκε καὶ παρεκάλει τῇ χειρὶ συνεφάψασθαι τοῦ ξίφους αὐτῷ, καὶ συνεπερεῖσαι τὴν πληγήν. τοῦ δὲ Βολουμνίου διωσαμένου, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἐχόντων, εἰπόντος δέ τινος ὡς δεῖ μὴ μένειν, ἀλλὰ φεύγειν, ἐξαναστὰς, πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, φευκτέον· ἀλλ' οὐ διὰ τῶν ποδῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν χειρῶν. ἐμβαλὼν δὲ τὴν δεξιὰν ἑκάστῳ μάλα φαιδρὸς, ἥδεσθαι μὲν ἔφη μεγάλην ἡδονὴν ὅτι τῶν φίλων αὐτὸν οὐδεὶς ἐψεύσατο, τῇ τύχῃ δ' ἐγκαλεῖν ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ἑαυτὸν δὲ τῶν νενικηκότων μακαριώτερον νομίζειν, οὐκ ἐχθὲς οὐδὲ πρώην μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν ἀπολείποντα δόξαν ἀρετῆς, ἣν οὔθ' ὅπλοις οὔτε χρήμασιν ἀπολείψουσιν οἱ κεκρατηκότες· ὡς μὴ δοκεῖν ὅτι δικαίους ἄνδρας ἄδικοι, καὶ κακοὶ χρηστοὺς ἀπολέσαντες, οὐ προσηκόντως ἄρχουσιν. δεηθεὶς δὲ καὶ παρακαλέσας σώζειν ἑαυτοὺς, ἀνεχώρησεν ἀπωτέρω μετὰ δύο ἢ τριῶν, ὧν ἦν καὶ Στράτων ὁ ἀπὸ λόγων ῥητορικῶν γεγονὼς αὐτῷ συνήθης. καὶ τοῦτον ἔγγιστα παραστησάμενος ἑαυτῷ, καὶ τὸ ξίφος γυμνὸν ἐπὶ τῆς λαβῆς ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἐρείσας καὶ περιπεσὼν ἐτελεύτησεν. οἱ δέ φασιν οὐκ αὐτὸν ἀλλὰ τὸν Στράτωνα, πολλὰ πάνυ τοῦ Βρούτου δεηθέντος, ἀποστρέψαντα τὴν ὄψιν, ὑποστῆσαι τὸ ξίφος· ἐκεῖνον δὲ ῥύμῃ προσβαλόντα τὸ στέρνον καὶ διώσαντα, συντόμως ἀποθανεῖν.

Τοῦτον

quutus est eum. Silente Clito & lacrymante, vertit se rursus ad armigerum Dardanum, quicum habuit seorsum quosdam sermones. Tandem Volumnium ipsum lingua Græca literarum & studiorum communium commonefecit, oravitque ut manum gladio una secum admoveret, & ictus impulsum adjuvaret. Recusante id Volumnio, aliisque idem facientibus, quum diceret quispiam non remanendum illic, sed fugiendum esse: exsurgens, Sane, vero, inquit, fugiendum est, non pedibus tamen, sed manibus. Tum data cuique dextra vultuque perquam sereno, magnæ sibi voluptati ait esse quod nemo ipsum fefellisset amicorum; verum fortunam se patriæ nomine incusare: victoribus vero ducere se beatiorem, non præteritorum tantum causa, sed in præsentia quoque; qui laudem relinqueret virtutis, quam neque armis victores neque pecunia paraturi vel relicturi essent posteris, quin viderentur justis oppressis & probis injusti & improbi dominatum nihil ad ipsos pertinentem quæsisse. Postquam denique oravit & obsecravit eos ut semet ipsi servarent, recessit longius cum duobus aut tribus: ex quibus fuit Strato, qui cum eo ex studio rhetorico contraxerat familiaritatem. Hunc proxime se constituit, atque in gladium strictum, quem capulo ambabus manibus direxit, incumbens interemit se. Alii non ipsum autumant, sed Stratonem, enixe precante Bruto, aversis oculis subjecisse gladium, atque illum cum impetu impressisse pectus: quo trajecto fuisse eum e vestigio exanimatum.

Hunc

Τοῦτον δὲ τὸν Στράτωνα Μεσσάλας ἑταῖρος ὢν Βρούτῳ, Καίσαρι διαλλαγεὶς, ἐπὶ σχολῆς πότε προσήγαγε, καὶ δακρύσας εἶπεν, Οὗτός ἐστιν, ὦ Καῖσαρ, ὁ ἀνὴρ ὁ τῷ ἐμῷ Βρούτῳ τὴν τελευταίαν ὑπουργήσας χάριν. ἀποδεξάμενος οὖν ὁ Καῖσαρ, ἔσχεν αὐτὸν ἔν τε τοῖς πόνοις καὶ ἐν τοῖς περὶ Ἄκτιον ἀγῶσιν ἕνα τῶν περὶ αὐτὸν ἀγαθῶν γενομένων Ἑλλήνων. αὐτὸν δὲ τὸν Μεσσάλαν λέγουσιν ὕστερον ἐπαινούμενον ὑπὸ Καίσαρος, ὅτι καίπερ ἐν Φιλίπποις πολεμιώτατος αὐτοῖς γενόμενος διὰ Βροῦτον, ἐν Ἀκτίῳ προθυμότατον ἑαυτὸν παρέσχεν, ἐγώ σοι, φάναι, ὦ Καῖσαρ, ἀεὶ τῆς βελτίονος καὶ δικαιοτέρας τιμῆς καὶ μερίδος ἐγενόμην. τὸν δὲ Βροῦτον ὁ Ἀντώνιος ἀνευρὼν τεθνηκότα, τὸ μὲν σῶμα τῇ πολυτελεστάτῃ τῶν ἑαυτοῦ φοινικίδων περιβαλεῖν ἐκέλευσεν· ὕστερον δὲ τὴν φοινικίδα κεκλεμμένην αἰσθόμενος, ἀπέκτεινε τὸν ὑφελόμενον. τὰ δὲ λείψανα πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Βρούτου Σερβιλίαν ἀπέπεμψεν. Πορκίαν δὲ τὴν Βρούτου γυναῖκα Νικόλαος ὁ φιλόσοφος ἱστορεῖ, καὶ Οὐαλέριος Μάξιμος, βουλομένην ἀποθανεῖν, ὡς οὐδεὶς ἐπέτρεπε τῶν φίλων, ἀλλὰ προσέκειντο καὶ παρεφύλαττον, ἐκ τοῦ πυρὸς ἀναρπάσασαν ἄνθρακας καταπιεῖν, καὶ τὸ στόμα συγκλείσασαν καὶ μύσασαν, οὕτω διαφθαρῆναι. καίτοι φέρεταί τις ἐπιστολὴ Βρούτου πρὸς τοὺς φίλους, ἐγκαλοῦντος καὶ ὀλοφυρομένου περὶ τῆς Πορκίας, ὡς ἀμεληθείσης ὑπ' αὐτῶν, καὶ προελομένης διὰ νόσον καταλιπεῖν τὸν βίον. ἔοικεν οὖν ὁ Νικόλαος ἠγνοηκέναι τὸν χρόνον, ἐπεί τό γε πάθος καὶ τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς, καὶ τὸν τρόπον τῆς τελευτῆς ὑπονοῆσαι δίδωσι καὶ τὸ ἐπιστόλιον, εἴπερ ἄρα τῶν γνησίων ἐστίν.

Hunc Stratonem Messala, Bruti amicus, Cæsari reconciliatus, commendavit ei aliquando per otium, lacrymansque ait, Hic ille est, Cæsar, qui Bruto meo extremum præstitit officium. Eum Cæsar benevolentia complexus habuit in laboribus & certaminibus Actiacis unum ex fortibus Græcis qui eum sequebantur. Ipsum autem memorant postea Messalam, quum celebraretur a Cæsare, quod quamvis fuisset ad Philippos infestissimus ipsis Bruti causa hostis, egregiam operam tamen sibi præbuisset ad Actium, dixisse, Me vero, Cæsar, semper sectæ partiumque invenies meliorum & justiorum socium. At Brutum Antonius exanimem quum invenisset, corpori præcepit paludamentum ex suis pretiosissimum injici. Post quum id interceptum comperisset, interfici jussit furem; reliquias ad matrem Bruti Serviliam remisit. Porciam Bruti uxorem Nicolaus philosophus scribit & Valerius Maximus, quæ mori destinaverat, quum amicorum nemo id permitteret, sed adhærerent ei assidui asservarentque, ex foco arreptos carbones hausisse, oreque occluso & compresso fuisse absumptam. Licet circumferatur epistola quædam ad amicos Bruti expostulantis & lamentantis Porciam ut ab illis neglectam, quæ deponere ob valetudinem voluisset vitam. Videtur igitur temporis Nicolaum rudem fuisse. Nam morbum certe amoremque hujus fœminæ & mortis modum epistolium quoque hoc, modo ex germanis sit, suggerit.

ΠΟΛ-

ΠΟΛΛΩΝ τοίνυν τοῖς ἀνδράσιν ὑπαρξάντων καλῶν, ἐν τοῖς πρώτοις δὲ, τὸ μεγίστους ἐλαχίσταις ἀφορμαῖς γενέσθαι, τοῦτο τῷ Δίωνι κάλλιστόν ἐστιν. οὐ γὰρ εἶχε τὸν ἀμφισβητοῦντα, καθάπερ ὁ Βροῦτος Κάσσιον, ἄνδρα πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ δόξαν οὐχ ὁμοίως ἀξιόπιστον, εἰς δὲ τὸν πόλεμον οὐκ ἐλάττονας τόλμῃ καὶ δεινότητι καὶ πράξει συμβολὰς παρεχόμενον· ὥγε καὶ τοῦ παντὸς ἔργου προσποιοῦσιν ἔνιοι τὴν ἀρχὴν, ἡγεμόνα τῆς ἐπὶ Καίσαρα γνώμης τοῦτον ἀτρεμοῦντα Βρούτῳ γενέσθαι λέγοντες. Δίων δ' ὥσπερ ὅπλα, καὶ πλοῖα, καὶ στρατιωτικὴν δύναμιν, οὕτω καὶ φίλους καὶ συνεργοὺς ἐπὶ τὴν πρᾶξιν αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται κτησάμενος. οὐ μὴν οὐδ' ὡς Βροῦτος ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ τοῦ πολέμου πλοῦτον ἔσχεν καὶ δύναμιν, οὕτω καὶ Δίων, ἀλλὰ τῷ πολέμῳ προεισήνεγκεν αὐτὸς τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον, ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας τοῖς τῆς φυγῆς ἐφοδίοις προκαταχρησάμενος. ἔτι δὲ, Βροῦτος μὲν καὶ Κάσσιος, οὐκ ὂν ἀσφαλὲς ἡσυχίαν ἄγειν ἐκπεσοῦσι τῆς Ῥώμης, ἀλλ' ὠφληκόσι δίκην θανάτου καὶ διωκομένοις, ἀναγκαίως εἰς τὸν πόλεμον κατέφυγον·

QUANDO igitur multa hisce viris suppetierunt præclara, præsertim quod ex tenuissimis subsidiis maximi evaserint, hæc Dioni pulcherrima laus est. Neque enim laudis socium habuit, quomodo Cassium Brutus; virum ad virtutem & gloriam non perinde excellentem, sed qui ad bellum non minus fortitudine, scientia rei militaris, & industria attulit momenti: cui sane etiam totius facti ascribunt quidam ingressum: ducem hunc consilii in Cæsarem Bruto intrepidum asserentes fuisse. At Dion, sicut arma, classem, copias militares ad rem gerendam, ita amicos quoque & socios sibi ipse comparavit. Nec vero jam, ut Brutus, ex rebus ipsis gerendis & bello opes sibi & vires quæsivit, ita Dion: verum prærogavit in bellum ipse facultates suas, ac pro civium suorum libertate exilii viaticum profudit prior. Adhæc Brutus & Cassius, quum non liceret urbe profugis securam agere quietem, verum rei capitalis damnati & quum persequerentur eos alii, confugerunt necessario ad bellum,

φυγὸν καὶ τὰ σώματα τοῖς ὅπλοις παρακαταθέμενοι διεκινδύνευσαν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ πλέον ἢ τῶν πολιτῶν· Δίων δ' ἀδεέστερον τῇ φυγῇ τοῦ φυγαδεύσαντος τυράννου καὶ ἥδιον διάγων, ἀνέρριψεν ἑκὼν κίνδυνον τοσοῦτον ἐπὶ τῷ σῶσαι Σικελίαν.

Καὶ μὴν οὐχ ὅμοιον, Διονυσίου Συρακουσίοις, ἢ Καίσαρος ἀπαλλαγῆναι Ῥωμαίοις. ὁ μὲν γὰρ οὐδ' ἠρνεῖτο τύραννος εἶναι, κακῶν τε μυρίων ἐμπεπλήκει Σικελίαν· ἡ δὲ Καίσαρος ἀρχὴ, συνισταμένη μὲν οὐκ ὀλίγα τοῖς ἐναντιουμένοις πράγματα παρέσχεν. δεξαμένοις δὲ καὶ κρατηθεῖσιν ὄνομα καὶ δόκησις ἐφάνη μόνον, ἔργον δ' ἀπ' αὐτῆς οὐδὲν ὠμὸν οὐδὲ τυραννικὸν ὑπῆρξεν. ἀλλὰ καὶ δεομένοις ἔδειξε τοῖς πράγμασι μοναρχίας, πρᾳότατος ὥσπερ ἰατρὸς, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δαίμονος δεδόσθαι. διὸ Καίσαρα μὲν εὐθὺς ἐπόθησεν ὁ Ῥωμαίων δῆμος, ὥστε χαλεπὸς γενέσθαι καὶ ἀπαραίτητος τοῖς ἀπεκτονόσι· Δίωνα δ' ἡ Διονυσίου πάρεσις ἐκ Συρακουσῶν, καὶ τὸ μὴ κατασκάψαι τοῦ προτέρου τυράννου τὸν τάφον, ἐπαίτιον μάλιστα πρὸς τοὺς πολίτας ἐποίησεν.

Ἐν αὐταῖς τοίνυν ταῖς πολεμικαῖς πράξεσιν, ὁ μὲν Δίων ἄμεμπτος γέγονε στρατηγὸς, ὧν μὲν αὐτὸς ἐβούλετο τοῖς πράγμασιν ἄριστα χρώμενος, ἃ δ' ἐπταίσθη δι' ἑτέρους, ἀναλαβὼν καὶ μεταστήσας ἐπὶ τὸ βέλτιον· ὁ δὲ Βροῦτος τὸν ἔσχατον ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν ὅλων οὔθ' ὑποστῆναι δοκεῖ φρονίμως, οὔτε σφαλεὶς ἐπανόρθωσιν εὑρεῖν, ἀλλ' ἀπεῖπε καὶ προεῖτο τὰς ἐλπίδας, οὐδ' ὅσον Πομπήιος ἐπιτολμήσας τῇ τύχῃ· καὶ ταῦτα, πολλῆς μὲν αὐ-

lum, armorumque præsidio suam committentes salutem, discrimen pro semetipsis potius quam pro civibus adiere: Dion vero securius in exilio, quam qui eum exterminaverat tyrannus, & lætius agens, quo Siciliam conservaret, tantam ultro periculi jecit aleam.

Jam non perinde fuit Romanos a Cæsare atque ab Dionysio Syracusanos liberari. Hic enim tyrannum se non ibat inficias esse, & malis Siciliam obruebat infinitis. At Cæsaris dominatus, dum constitueretur, non parum præbuit adversariis negotii. Ubi eum victi receperunt, nomen tantum & opinionem apparuit esse, factum vero ab illo sævum vel tyrannicum extitit nullum: immo rebus ipsis poscentibus unum principem, lenissimum quasi medicum ab ipso se Deo ostendit datum. Quare Cæsarem illico populus Romanus desideravit, fuitque infensus & implacabilis percussoribus ejus. Dioni Dionysii ex urbe Syracusana dimissio, & quod tyranni conditorium prioris non fuisset demolitus, crimini est apud cives datum.

Jam in ipso gerendo bello dux Dion inculpatus fuit, qui rebus quas ipse instituerat, optime est usus; ubi titubatum per alios fuit, eas erexit & correxit: Brutus extremum de summa rerum neque subiisse videtur certamen prudenter, neque lapsus emendationem quæsisse, sed despondit animum & spem abjecit, nec quantum Pompeius ausus iterum tentare fortunam; idque quum spes magna ei ibidem

dem

Βολούμνιος, ἀνὴρ φιλόσοφος καὶ συνεστρατευμένος ἀπ' ἀρχῆς Βρούτῳ, τοῦτο μὲν οὐ λέγει τὸ σημεῖον, μελισσῶν δέ φησι τὸν πρῶτον ἀετὸν ἀνάπλεων γενέσθαι· καὶ τῶν ταξιάρχων τινὸς ἀπ' αὐτομάτου τὸν βραχίονα μύρον ῥόδινον ἐξανθεῖν, καὶ πολλάκις ἐξαλείφοντας καὶ ἀπομάττοντας μηδὲν περαίνειν. καὶ πρὸ τῆς μάχης αὐτῆς, ἀετοὺς δύο συμπεσόντας ἀλλήλοις ἐν μεταιχμίῳ τῶν στρατοπέδων μάχεσθαι· καὶ σιγὴν ἄπιστον ἔχειν τὸ πεδίον, θεωμένων ἁπάντων, εἶξαι δὲ καὶ φυγεῖν τὸν κατὰ Βροῦτον. ὁ δ' Αἰθίοψ περιβόητος γέγονεν, ὁ τῆς πύλης ἀνοιχθείσης ἀπαντήσας τῷ φέροντι τὸν ἀετὸν, καὶ κατακοπεὶς ταῖς μαχαίραις ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν οἰωνισαμένων.

Προσαγαγὼν δὲ τὴν φάλαγγα, καὶ καταστήσας ἐναντίαν τοῖς πολεμίοις, ἐπεῖχε πολὺν χρόνον. ὑποψίαι γὰρ αὐτῷ καὶ μηνύσεις κατά τινων προσέπιπτον ἐπισκοποῦντι τὸ στράτευμα· καὶ τοὺς ἱππέας ἑώρα μάχης ἄρχειν οὐ πάνυ προθύμους ὄντας, ἀλλ' ἀεὶ προσμένοντας τὸ τῶν πεζῶν ἔργον. εἶτ' ἐξαίφνης ἀνὴρ πολεμικὸς καὶ τετιμημένος ἐπ' ἀνδρείᾳ διαπρεπῶς, παρὰ τὸν Βροῦτον αὐτὸν ἐξιππασάμενος, μεταβάλλεται πρὸς τοὺς πολεμίους· Καμουλάτος δ' ἐκαλεῖτο. τοῦτον ἰδὼν ὁ Βροῦτος ἤλγησεν ἰσχυρῶς· καὶ τὰ μὲν ἀπ' ὀργῆς, τὰ δὲ φόβῳ μείζονος μεταβολῆς καὶ προδοσίας, εὐθὺς ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἦγεν, εἰς ὥραν ἐνάτην τοῦ ἡλίου καταφερομένου. καὶ τῷ μὲν καθ' αὐτὸν ἐκράτησε μέρει, καὶ προῆλθεν ὑποχωροῦντι τῷ ἀριστερῷ τῶν πολεμίων ἐγκείμενος· καὶ συνεπέρρωσαν οἱ ἱππεῖς, ἅμα τοῖς πεζοῖς ἐμβαλόντες τεταραγμένοις.

Volumnius autem vir ſapientiæ ſtudiis deditus, & Bruti arma ab initio ſequutus, nihil meminit hujus oſtenti: ſed obtectam apibus primam aquilam fuiſſe, & cuidam ordinum ductori brachium unguentum roſaceum exſudaſſe, neque quum crebro detergerent id & eximerent, quicquam profectum. Sub conflictum duas aquilas medio inter utramque aciem ſpatio concurrentes dimicaſſe, atque incredibile ſilentium campum occupaviſſe, omnibus eas ſpectantibus, pulſam fuiſſe & fugiſſe eam quæ a parte fuerat Bruti. Celebratum vero fuit de Æthiope, qui porta patefacta aquilifero occurrens, gladiis a militibus eſt in omen id vertentibus conciſus.

Poſtquam eduxit milites, atque infeſtam hoſtibus explicavit aciem, diu ſubſtitit. Nam contemplanti exercitum ſuſpiciones & delationes adverſus nonnullos oblatæ ſunt, & equitatum vidit haud alacrem ad committendam pugnam eſſe, ſed ſemper operientem quid efficerent pedites. Inde repente vir ſtrenuus, qui virtutis cauſa magno in honore habebatur, præter Brutum ipſum evectus, Camulatus nomine, tranſiit ad hoſtes. Id Brutum intuentem ingens perculit dolor, ac partim ira, partim majoris metu defectionis & proditionis, protinus duxit in hoſtem præcipiti in nonam horam die. Qua ipſe agebat parte ſuperior fuit, gradumque intulit ſiniſtrum hoſtium cornu urgens, confirmaveruntque ſucceſſum equites, qui una cum peditibus impreſſionem dederunt in perculſos.

ρωμένοις. τὸ δ' ἕτερον κέρας, ὡς μὴ κυκλωθείη, τῶν ἡγεμόνων ἀντιπαρεξαγόντων, πλήθει δὲ λειπομένων, διεσπᾶτο τὸ μέσον· καὶ γιγνόμενον ἀσθενὲς, οὐκ ἀντεῖχε τοῖς ἐναντίοις, ἀλλ' ἔφυγε πρῶτον. οἱ δὲ τοῦτο διακόψαντες εὐθὺς ἐκυκλοῦντο τὸν Βροῦτον, αὐτὸν μὲν ὅσα στρατηγικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀρετῆς ἔργα καὶ χειρὶ καὶ γνώμῃ περὶ τὰ δεινὰ πρὸς τὸ νικᾶν ἀποδεικνύμενον· ᾧ δὲ πλέον ἔσχε τῇ προτέρᾳ μάχῃ, τούτῳ βλαπτόμενον. τῶν μὲν γὰρ πολεμίων τὸ νικηθὲν εὐθὺς ἀπολώλει τότε· τῶν δὲ Κασσίου τραπέντων ὀλίγοι διεφθάρησαν, οἱ δὲ σωζόμενοι, τῷ προηττῆσθαι περιδεεῖς ὄντες, ἀνέπλησαν ἀθυμίας καὶ ταραχῆς τὸ πλεῖστον τοῦ στρατεύματος. ἐνταῦθα καὶ Μάρκος ὁ Κάτωνος υἱὸς ἐν τοῖς ἀρίστοις καὶ γενναιοτάτοις τῶν νέων μαχόμενος, καὶ καταπονούμενος, οὐκ ἔφυγεν οὐδ' εἶξεν, ἀλλὰ χρώμενός τε τῇ χειρὶ, καὶ φράζων ὅστις εἴη, καὶ πατρόθεν ὀνομάζων, ἔπεσεν ἐπὶ πολλοῖς νεκροῖς τῶν πολεμίων. ἔπιπτον δὲ καὶ τῶν ἄλλων οἱ κράτιστοι, τοῦ Βρούτου προκινδυνεύοντες.

Ἦν δέ τις Λουκίλλιος, ἀνὴρ ἀγαθὸς ἐν τοῖς ἑταίροις. οὗτος ὁρῶν βαρβάρους τινὰς ἱππέας ἐν τῇ διώξει τῶν μὲν ἄλλων οὐδένα ποιουμένους λόγον, ἐλαύνοντας δὲ ῥύδην ἐπὶ τὸν Βροῦτον, ἔγνω παρακινδυνεύσας ἐμποδὼν αὐτοῖς γενέσθαι. καὶ μικρὸν ὑπολειφθεὶς, αὐτὸς ἔφη Βροῦτος εἶναι· καὶ πιθανὸς ἦν, πρὸς Ἀντώνιον δεόμενος ἄγειν ἑαυτὸν, ὡς Καίσαρα δεδοικὼς, ἐκείνῳ δὲ θαρρῶν. οἱ δ' ἀσπασάμενοι τὸ εὕρημα, καὶ τύχῃ τινὶ θαυμαστῇ κεχρῆσθαι νομίζοντες, ἦγον τὸν ἄνδρα, σκότους ἤδη προπέμψαντες ἐξ αὐτῶν τι-

νὰς

culsos. Alterum cornu, quum ne circundaretur, legati in longum extenderunt, quod numero non æquarent adversarios, medium divulsum est, atque adeo infirmum redditum non sustinuit hostes, sed effudit se primum in fugam. Qui hoc fuderant, mox circumvenerunt Brutum. Hic omnia imperatoriæ & militaris virtutis opera manu & consilio in ipso discrimine ad palmam obtinendam expertus est. Cæterum qua re fuerat priore conflictu superior, ea hic infestavit eum. Siquidem hostium cornu, quod ibi succubuit, illico fuit oppressum, ex Cassii vero militibus pulsis pauci ceciderant. Qui vero incolumes erant, ex priore clade trepidi consternaverunt pavore ac terrore maximam exercitus partem. Hic M. Catonis filius inter præstantissimos & fortissimos juvenes dimicans ac labore confectus non cepit fugam neque pedem retulit, sed pugnans, significansque qui esset, atque paterno nomine se appellans, super cumulata hostium cadavera cecidit. Occubuit etiam ex aliis optimus quisque, qui ad eripiendum Brutum objecerunt se hostibus.

Erat Lucilius quidam inter Bruti amicos, vir bonus. Hic equitum catervam barbarorum cernens in consectando cæteros negligentes, in Brutum autem effusis se ferentes habenis, statuit periculo suo illos inhibere: paululumque a tergo relictus, ipse Brutum se esse indicavit. Et fidem faciebat, quia oravit ad Antonium ut ducerent se, quasi Cæsarem timeret, & fideret illi. Hi præda sua ovantes, & mirificam fortunam rati suam, abduxerunt illum diei jam sero, præmissis certis ex

suis

νας ἀγγέλους παρὰ τὸν Ἀντώνιον. αὐτός τε οὖν ἡσθεὶς ἀπήντα τοῖς ἄγουσι· καὶ τῶν ἄλλων οἱ πυνθανόμενοι ζῶντα Βροῦτον κομίζεσθαι συνετρόχαζον, οἱ μὲν ἐλεεινὸν ἡγούμενοι τῆς τύχης, οἱ δὲ τῆς δόξης ἀνάξιον, ἄγραν βαρβάρων ὑπὸ φιλοψυχίας γενόμενον. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ὁ μὲν Ἀντώνιος ὑπέστη, διαπορῶν ὅπως χρὴ δέξασθαι τὸν Βροῦτον· ὁ δὲ Λουκίλλιος προσαχθεὶς, μάλα τεθαῤῥηκὼς, Μάρκον μὲν, εἶπεν, Ἀντώνιε, Βροῦτον οὐδεὶς ᾕρηκεν, οὐδ' ἂν ἕλοι πολέμιος· μὴ τοσοῦτον ἡ τύχη κρατήσειε τῆς ἀρετῆς. ἀλλ' ἐκεῖνος εὑρεθήσεται ζῶν, ἤπου καὶ νεκρὸς, ἀξίως κείμενος ἑαυτοῦ. ἐγὼ δὲ τοὺς σοὺς στρατιώτας παρακρουσάμενος ἥκω, παθεῖν οὐδὲν ἐπὶ τούτῳ τῶν ἀνηκέστων παραιτούμενος. ταῦτ' εἰπόντος τοῦ Λουκιλλίου, καὶ πάντων ἐκπλαγέντων, Ἀντώνιος πρὸς τοὺς κομίσαντας αὐτὸν ἀποβλέψας, Ἦπου χαλεπῶς, εἶπεν, ὦ συστρατιῶται, φέρετε τῇ ἁμαρτίᾳ περιυβρίσθαι δοκοῦντες· ἀλλ' εὖ ἴστε κρείττονα τῆς ζητουμένης ἄγρας εὑρηκότες. πολέμιον γὰρ ζητοῦντες, ἥκετε φίλον ἡμῖν κομίζοντες. ὡς ἐγὼ Βρούτῳ μὲν οὐκ οἶδα μὰ τοὺς Θεοὺς ὅ,τι ἂν ἐχρησάμην ζῶντι. τοιούτων δ' ἀνδρῶν φίλων τυγχάνοιμι μᾶλλον ἢ πολεμίων. ταῦτ' εἰπὼν, καὶ τὸν Λουκίλλιον ἀσπασάμενος, τότε μὲν ἑνὶ τῶν φίλων συνέστησεν, ὕστερον δὲ χρώμενος εἰς πάντα πιστῷ καὶ βεβαίῳ διετέλεσεν.

Βροῦτος δὲ διαβάς τι ῥεῖθρον ὑλῶδες καὶ παράκρημνον ἤδη σκότους ὄντος, οὐ πολὺ προῆλθεν, ἀλλ' ἐν τόπῳ κοίλῳ καὶ πέτραν ἔχοντι μεγάλην προκειμένην καθίσας, ὀλίγων περὶ αὐτὸν ἡγεμόνων καὶ φίλων ὄντων, πρῶτα μὲν ἀπο-

ſuis ad Antonium nuntiis. Lætus ille proceſſit ducentibus obviam: aliique, qui vivum attrahi audierunt Brutum, accurrerunt, partim ejus miſerantes fortunam, partim illa gloria ducentes indignum, qui vitæ cupiditate præda factus foret barbarorum. Quum appropinquarent, ſubſtitit Antonius, ſuſpenſus quemadmodum Brutum exciperet. At Lucilius ad eum adductus, fidenti animo, M. Brutum, inquit, Antoni, nemo cepit neque ceperit hoſtis. Dii meliora, quam ut tantopere virtutem opprimat fortuna. Verum ille reperietur vivus, vel certe, ut illo dignum eſt, mortuus. Ego vero militibus tuis impoſui, atque adſum nihil hujus rei cauſa ſufferre acerbi recuſans. Sic fato Lucilio, omnibuſque obſtupefactis, Antonius in illos qui adduxerant eum, intuitus, Nempe inique, inquit, fertis, commilitones, quod errore iſto arbitremini vobis illuſum? Verum ſic habetote, chariorem vos, quam quærebatis, reperiſſe prædam. Quippe dum hoſtem quæritis, adduxiſtis nobis amicum. Nam ego Bruto incertus ſum hercle quid facerem vivente. Tales vero amicos malim adipiſci quam hoſtes. Ita loquutus, & Lucilium complexus, commendavit eum tunc uni amicorum, eoque deinceps fido & firmo ad omnia perpetuo uſus eſt.

At Brutus rivum obſitum virgultis & rupibus tranſiit, neque multo longius, quod jam nox eſſet, proceſſit, ſed loco quodam cavo, cui grande prætentum ſaxum erat, conſedit, paucis cinctus ducibus amicisque: ac primum ſuſpi-

ἀποβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν ἀστέρων ὄντα μεστὸν, ἀνεφθέγξατο δύο στίχους, ὧν τὸν ἕτερον Βολούμνιος ἀνέγραψεν,

Ζεῦ μὴ λάθοι σε τῶνδ᾽ ὃς αἴτιος κακῶν·

τοῦ δ᾽ ἑτέρου φησὶν ἐπιλαθέσθαι. μετὰ δὲ μικρὸν τῶν ἐν τῇ μάχῃ πρὸ αὐτοῦ πεσόντων ἑταίρων ἕκαστον ὀνομάζων, μάλιστα τῇ Φλαβίου μνήμῃ καὶ τῇ Λαβεῶνος ἐπεστέναξεν. ἦν δ᾽ αὐτοῦ πρεσβευτὴς ὁ Λαβεὼν, ὁ δὲ Φλάβιος, ἔπαρχος τῶν τεχνιτῶν. ἐν τούτῳ δέ τις, αὐτός τε διψήσας, καὶ τὸν Βροῦτον ὁρῶν ὁμοίως ἔχοντα, λαβὼν κράνος ἐπὶ τὸν ποταμὸν κατέδραμεν. ψόφου δὲ κατὰ θάτερα προσπεσόντος, Βολούμνιος προῆλθεν κατοψόμενος, καὶ σὺν αὐτῷ Δάρδανος ὁ ὑπασπιστής. ἐπανελθόντες δὲ μετὰ μικρὸν, ἠρώτησαν περὶ τοῦ πόματος. ἠθικῶς δὲ σφόδρα μειδιάσας ὁ Βροῦτος πρὸς τὸν Βολούμνιον, ἐκπέποται, εἶπεν, ἀλλ᾽ ἕτερον ὑμῖν κομισθήσεται. πεμφθεὶς δ᾽ ὁ αὐτὸς ἐκινδύνευσεν ὑπὸ τῶν πολεμίων ἁλῶναι, καὶ μόλις ἐσώθη τετρωμένος. εἰκάζοντι δ᾽ αὐτῷ μὴ πολλοὺς ἐν τῇ μάχῃ τεθνάναι, Στατύλλιος ὑπέστη διὰ τῶν πολεμίων ἐκπεσάμενος (ἄλλως γὰρ οὐκ ἦν κατόψεσθαι τὸ στρατόπεδον) καὶ πυρσὸν ἄρας, ἄνπερ εὕρῃ τἀκεῖ σωζόμενα, πάλιν ἀφίξεσθαι πρὸς αὐτόν. ὁ μὲν οὖν πυρσὸς ἤρθη, τοῦ Στατυλλίου παρελθόντος εἰς τὸ στρατόπεδον· ὡς δ᾽ οὐκ ἐπανῄει χρόνῳ πολλῷ, Βροῦτος εἶπεν, ἂν ζῇ Στατύλλιος ἀφίξεται. συνέβη δ᾽ αὐτὸν ἐπανερχόμενον ἐμπεσεῖν εἰς τοὺς πολεμίους καὶ διαφθαρῆναι.

Προϊούσης δὲ τῆς νυκτὸς ἀποκλίνας ὡς ἔτυχεν καθεζόμενος, πρὸς οἰκέτην ἑαυ-

suspiciens in fulgens stellis cœlum, duos versus protulit, quorum alterum prodidit literis Volumnius:

Ne hujus mali te fallat autor, Jupiter.

alterum sibi ait memoria effluxisse. Mox singulos amicos qui ante oculos suos ceciderant in acie nominans, præcipue Flavii mentioni & Labeonis ingemuit. Fuit ejus Labeo legatus, Flavius præfectus fabrorum. Interea quidam, qui & ipse sitiit, & Brutum item vidit similiter affectum, rapta galea decurrit ad amnem. Quum strepitus ex altera ripa accidisset, processit Volumnius speculatum, & cum eo armiger Dardanus. Cito regressi requisiverunt de potu. Ibi sane quam placide arridens Brutus Volumnio, Epotus est, inquit, sed afferetur vobis alter. Idem missus pene captus ab hostibus fuit, & ægre vulneratus evasit. Conjectanti Bruto non multos in conflictu cecidisse, recepit Statilius per medios se transiturum hostes, (neque enim poterat aliter) & speculaturum castra, elataque face, si illa salva offendisset, ad ipsum regressurum. Fuit fax sublata. Nam pervenit in castra Statilius. Qui quum longo spatio non redisset, Brutus, Si Statilius, inquit, vivit, revertetur. Verum ille in reditu incidit forte in hostes, a quibus est interfectus.

Multa jam nocte inclinans se Brutus, ut sedebat, versus servum suum Clitum, alloquutus

ἑαυτοῦ Κλεῖτον ἐλάλει. σιωπῶντος δὲ τοῦ Κλείτου καὶ δακρύοντος, αὖθις ἐπισπασάμενος τὸν ὑπασπιστὴν Δάρδανον, ἰδίᾳ τινὰς αὐτῷ προσέφερε λόγους. τέλος δὲ, τὸν Βολούμνιον αὐτὸν Ἑλληνιστὶ τῶν λόγων καὶ τῆς ἀσκήσεως ὑπεμίμνησκε· καὶ παρεκάλει τῇ χειρὶ συνεφάψασθαι τοῦ ξίφους αὐτῷ, καὶ συνεπερεῖσαι τὴν πληγήν. τοῦ δὲ Βολουμνίου διωσαμένου, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἐχόντων, εἰπόντος δέ τινος ὡς δεῖ μὴ μένειν, ἀλλὰ φεύγειν, ἐξαναστὰς, πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, φευκτέον· ἀλλ' οὐ διὰ τῶν ποδῶν, ἀλλὰ διὰ τῶν χειρῶν. ἐμβαλὼν δὲ τὴν δεξιὰν ἑκάστῳ μάλα φαιδρὸς, ἥδεσθαι μὲν ἔφη μεγάλην ἡδονὴν ὅτι τῶν φίλων αὐτὸν οὐδεὶς ἐψεύσατο, τῇ τύχῃ δ' ἐγκαλεῖν ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ἑαυτὸν δὲ τῶν νενικηκότων μακαριώτερον νομίζειν, οὐκ ἐχθὲς οὐδὲ πρῴην μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν ἀπολείποντα δόξαν ἀρετῆς, ἣν οὔθ' ὅπλοις οὔτε χρήμασιν ἀπολείψουσιν οἱ κεκρατηκότες· ὡς μὴ δοκεῖν ὅτι δικαίους ἄνδρας ἄδικοι, καὶ κακοὶ χρηστοὺς ἀπολέσαντες, οὐ προσηκόντως ἄρχουσιν. δεηθεὶς δὲ καὶ παρακαλέσας σῴζειν ἑαυτοὺς, ἀνεχώρησεν ἀπωτέρω μετὰ δύο ἢ τριῶν, ὧν ἦν καὶ Στράτων ὁ ἀπὸ λόγων ῥητορικῶν γεγονὼς αὐτῷ συνήθης. καὶ τοῦτον ἔγγιστα παραστησάμενος ἑαυτῷ, καὶ τὸ ξίφος γυμνὸν ἐπὶ τῆς λαβῆς ταῖς χερσὶν ἀμφοτέραις ἐρείσας καὶ περιπεσὼν ἐτελεύτησεν. οἱ δέ φασιν οὐκ αὐτὸν ἀλλὰ τὸν Στράτωνα, πολλὰ πάνυ τοῦ Βρούτου δεηθέντος, ἀποστρέψαντα τὴν ὄψιν, ὑποστῆσαι τὸ ξίφος· ἐκεῖνον δὲ ῥύμῃ προσβαλόντα τὸ στέρνον καὶ διώσαντα, συντόμως ἀποθανεῖν.

Τοῦτον

quutus est eum. Silente Clito & lacrymante, vertit se rursus ad armigerum Dardanum, quicum habuit seorsum quosdam sermones. Tandem Volumnium ipsum lingua Græca literarum & studiorum communium commonefecit, oravitque ut manum gladio una secum admoveret, & ictus impulsum adjuvaret. Recusante id Volumnio, aliisque idem facientibus, quum diceret quispiam non remanendum illic, sed fugiendum esse: exsurgens, Sane, vero, inquit, fugiendum est, non pedibus tamen, sed manibus. Tum data cuique dextra vultuque perquam sereno, magnæ sibi voluptati ait esse quod nemo ipsum fefellisset amicorum; verum fortunam se patriæ nomine incusare: victoribus vero ducere se beatiorem, non præteritorum tantum causa, sed in præsentia quoque; qui laudem relinqueret virtutis, quam neque armis victores neque pecunia paraturi vel relicturi essent posteris, quin viderentur justis oppressis & probis injusti & improbi dominatum nihil ad ipsos pertinentem quæsisse. Postquam denique oravit & obsecravit eos ut semet ipsi servarent, recessit longius cum duobus aut tribus: ex quibus fuit Strato, qui cum eo ex studio rhetorico contraxerat familiaritatem. Hunc proxime se constituit, atque in gladium strictum, quem capulo ambabus manibus direxit, incumbens interemit se. Alii non ipsum autumant, sed Stratonem, enixe precante Bruto, aversis oculis subjecisse gladium, atque illum cum impetu impressisse pectus: quo trajecto fuisse eum e vestigio exanimatum.

Hunc

Τοῦτον δὲ τὸν Στράτωνα Μεσσάλας ἑταῖρος ὢν Βρούτῳ, Καίσαρι διαλλαγεὶς, ἐπὶ σχολῆς ποτε προσήγαγε, καὶ δακρύσας εἶπεν, Οὗτός ἐστιν, ὦ Καῖσαρ, ὁ ἀνὴρ ὁ τῷ ἐμῷ Βρούτῳ τὴν τελευταίαν ὑπουργήσας χάριν. ἀποδεξάμενος οὖν ὁ Καῖσαρ, ἔσχεν αὐτὸν ἔν τε τοῖς πόνοις καὶ ἐν τοῖς περὶ Ἄκτιον ἀγῶσιν ἕνα τῶν περὶ αὐτὸν ἀγαθῶν γενομένων Ἑλλήνων. αὐτὸν δὲ τὸν Μεσσάλαν λέγουσιν ὕστερον ἐπαινούμενον ὑπὸ Καίσαρος, ὅτι καίπερ ἐν Φιλίπποις πολεμιώτατος αὐτοῖς γενόμενος διὰ Βροῦτον, ἐν Ἀκτίῳ προθυμότατον ἑαυτὸν παρέσχεν, ἐγώ σοι, φάναι, ὦ Καῖσαρ, ἀεὶ τῆς βελτίονος καὶ δικαιοτέρας τιμῆς καὶ μερίδος ἐγενόμην. τὸν δὲ Βροῦτον ὁ Ἀντώνιος ἀνευρὼν τεθνηκότα, τὸ μὲν σῶμα τῇ πολυτελεστάτῃ τῶν ἑαυτοῦ φοινικίδων περιβαλεῖν ἐκέλευσεν· ὕστερον δὲ τὴν φοινικίδα κεκλεμμένην αἰσθόμενος, ἀπέκτεινε τὸν ὑφελόμενον. τὰ δὲ λείψανα πρὸς τὴν μητέρα τοῦ Βρούτου Σερβιλίαν ἀπέπεμψεν. Πορκίαν δὲ τὴν Βρούτου γυναῖκα Νικόλαος ὁ φιλόσοφος ἱστορεῖ, καὶ Οὐαλέριος Μάξιμος, βουλομένην ἀποθανεῖν, ὡς οὐδεὶς ἐπέτρεπε τῶν φίλων, ἀλλὰ προσέκειντο καὶ παρεφύλαττον, ἐκ τοῦ πυρὸς ἀναρπάσασαν ἄνθρακας καταπιεῖν, καὶ τὸ στόμα συγκλείσασαν καὶ μύσασαν, οὕτω διαφθαρῆναι. καίτοι φέρεταί τις ἐπιστολὴ Βρούτου πρὸς τοὺς φίλους, ἐγκαλοῦντος καὶ ὀλοφυρομένου περὶ τῆς Πορκίας, ὡς ἀμεληθείσης ὑπ' αὐτῶν, καὶ προελομένης διὰ νόσον καταλιπεῖν τὸν βίον. ἔοικεν οὖν ὁ Νικόλαος ἠγνοηκέναι τὸν χρόνον, ἐπεὶ τό γε πάθος καὶ τὸν ἔρωτα τῆς γυναικὸς, καὶ τὸν τρόπον τῆς τελευτῆς ὑπονοῆσαι δίδωσι καὶ τὸ ἐπιστόλιον, εἴπερ ἄρα τῶν γνησίων ἐστίν.

Hunc Stratonem Messala, Bruti amicus, Cæsari reconciliatus, commendavit ei aliquando per otium, lacrymansque ait, Hic ille est, Cæsar, qui Bruto meo extremum præstitit officium. Eum Cæsar benevolentia complexus habuit in laboribus & certaminibus Actiacis unum ex fortibus Græcis qui eum sequebantur. Ipsum autem memorant postea Messalam, quum celebraretur a Cæsare, quod quamvis fuisset ad Philippos infestissimus ipsis Bruti causa hostis, egregiam operam tamen sibi præbuisset ad Actium, dixisse, Me vero, Cæsar, semper sectæ partiumque invenies meliorum & justiorum socium. At Brutum Antonius exanimem quum invenisset, corpori præcepit paludamentum ex suis pretiosissimum injici. Post quum id interceptum comperisset, interfici jussit furem; reliquias ad matrem Bruti Serviliam remisit. Porciam Bruti uxorem Nicolaus philosophus scribit & Valerius Maximus, quæ mori destinaverat, quum amicorum nemo id permitteret, sed adhærerent ei assidui asservarentque, ex foco arreptos carbones hausisse, oreque occluso & compresso fuisse absumptam. Licet circumferatur epistola quædam ad amicos Bruti expostulantis & lamentantis Porciam ut ab illis neglectam, quæ deponere ob valetudinem voluisset vitam. Videtur igitur temporis Nicolaum rudem fuisse. Nam morbum certe amoremque hujus fœminæ & mortis modum epistolium quoque hoc, modo ex germanis sit, suggerit.

ΠΟΛ-

ΟΛΛΩΝ τοίνυν τοῖς ἀνδράσιν ὑπαρξάντων καλῶν, ἐν τοῖς πρώτοις δέ, τὸ μεγίστους ἐλαχίσταις ἀφορμαῖς γενέσθαι, τοῦτο τῷ Δίωνι κάλλιστόν ἐστιν. οὐ γὰρ εἶχε τὸν ἀμφισβητοῦντα, καθάπερ ὁ Βροῦτος Κάσσιον, ἄνδρα πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ δόξαν οὐχ ὁμοίως ἀξιόπιστον, εἰς δὲ τὸν πόλεμον οὐκ ἐλάττονας τόλμῃ καὶ δεινότητι καὶ πράξει συμβολὰς παρεχόμενον· ὥς γε καὶ τοῦ παντὸς ἔργου προσποιοῦσιν ἔνιοι τὴν ἀρχήν, ἡγεμόνα τῆς ἐπὶ Καίσαρα γνώμης τοῦτον ἀτρεμοῦντα Βρούτῳ γενέσθαι λέγοντες. Δίων δ᾽ ὥσπερ ὅπλα, καὶ πλοῖα, καὶ στρατιωτικὴν δύναμιν, οὕτω καὶ φίλους καὶ συνεργοὺς ἐπὶ τὴν πρᾶξιν αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται κτησάμενος. οὐ μὴν οὐδ᾽ ὡς Βροῦτος ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ τοῦ πολέμου πλοῦτον ἔσχεν καὶ δύναμιν, οὕτω καὶ Δίων, ἀλλὰ τῷ πολέμῳ προεισήνεγκεν αὐτὸς τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον, ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας τοῖς τῆς φυγῆς ἐφοδίοις προκαταχρησάμενος. ἔτι δέ, Βροῦτος μὲν καὶ Κάσσιος, οὐκ ὂν ἀσφαλὲς ἡσυχίαν ἄγειν ἐκπεσοῦσι τῆς Ῥώμης, ἀλλ᾽ ὠφληκόσι δίκην θανάτου καὶ διωκομένοις, ἀναγκαίως εἰς τὸν πόλεμον κατέφυγον·

QUANDO igitur multa hisce viris suppetierunt præclara, præsertim quod ex tenuissimis subsidiis maximi evaserint, hæc Dioni pulcherrima laus est. Neque enim laudis socium habuit, quomodo Cassium Brutus; virum ad virtutem & gloriam non perinde excellentem, sed qui ad bellum non minus fortitudine, scientia rei militaris, & industria attulit momenti: cui sane etiam totius facti ascribunt quidam ingressum: ducem hunc consilii in Cæsarem Bruto intrepidum asserentes fuisse. At Dion, sicut arma, classem, copias militares ad rem gerendam, ita amicos quoque & socios sibi ipse comparavit. Nec vero jam, ut Brutus, ex rebus ipsis gerendis & bello opes sibi & vires quæsivit, ita Dion: verum prærogavit in bellum ipse facultates suas, ac pro civium suorum libertate exilii viaticum profudit prior. Adhæc Brutus & Cassius, quum non liceret urbe profugis securam agere quietem, verum rei capitalis damnati & quum persequerentur eos alii, confugerunt necessario ad bellum,

φυγὸν· καὶ τὰ σώματα τοῖς ὅπλοις παρακαταθέμενοι διεκινδύνευσαν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ πλέον ἢ τῶν πολιτῶν· Δίων δ' ἀδεέστερον τῇ φυγῇ τοῦ φυγαδεύσαντος τυράννου καὶ ἥδιον διάγων, ἀνέρριψεν ἑκὼν κίνδυνον τοσοῦτον ἐπὶ τῷ σῶσαι Σικελίαν.

Καὶ μὴν οὐχ ὅμοιον, Διονυσίου Συρακουσίοις, ἢ Καίσαρος ἀπαλλαγῆναι Ῥωμαίοις. ὁ μὲν γὰρ οὐδ' ἠρνεῖτο τύραννος εἶναι, κακῶν τε μυρίων ἐμπεπλήκει Σικελίαν· ἡ δὲ Καίσαρος ἀρχὴ, συνισταμένη μὲν οὐκ ὀλίγα τοῖς ἐναντιουμένοις πράγματα παρέσχεν. δεξαμένοις δὲ καὶ κρατηθεῖσιν ὄνομα καὶ δόκησις ἐφάνη μόνον, ἔργον δ' ἀπ' αὐτῆς οὐδὲν ὠμὸν οὐδὲ τυραννικὸν ὑπῆρξεν. ἀλλὰ καὶ δεομένοις ἔδειξε τοῖς πράγμασι μοναρχίας, πρᾳότατος ὥσπερ ἰατρὸς, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δαίμονος δεδόσθαι. διὸ Καίσαρα μὲν εὐθὺς ἐπόθησεν ὁ Ῥωμαίων δῆμος, ὥστε χαλεπὸς γενέσθαι καὶ ἀπαραίτητος τοῖς ἀπεκτονόσι· Δίωνα δ' ἡ Διονυσίου πάρεσις ἐκ Συρακουσῶν, καὶ τὸ μὴ κατασκάψαι τοῦ προτέρου τυράννου τὸν τάφον, ἐπαίτιον μάλιστα πρὸς τοὺς πολίτας ἐποίησεν.

Ἐν αὐταῖς τοίνυν ταῖς πολεμικαῖς πράξεσιν, ὁ μὲν Δίων ἄμεμπτος γέγονε στρατηγὸς, ὧν μὲν αὐτὸς ἐβούλετο τοῖς πράγμασιν ἄριστα χρώμενος, ἃ δ' ἐπταίσθη δι' ἑτέρους, ἀναλαβὼν καὶ μεταστήσας ἐπὶ τὸ βέλτιον· ὁ δὲ Βροῦτος τὸν ἔσχατον ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν ὅλων οὔθ' ὑποστῆναι δοκεῖ φρονίμως, οὔτε σφαλεὶς ἐπανόρθωσιν εὑρεῖν, ἀλλ' ἀπεῖπε καὶ προεῖτο τὰς ἐλπίδας, οὐδ' ὅσον Πομπήϊος ἐπιτολμήσας τῇ τύχῃ· καὶ ταῦτα, πολλῆς μὲν αὐ-

lum, armorumque præsidio suam committentes salutem, discrimen pro semetipsis potius quam pro civibus adiere: Dion vero securius in exilio, quam qui eum exterminaverat tyrannus, & lætius agens, quo Siciliam conservaret, tantam ultro periculi jecit aleam.

Jam non perinde fuit Romanos a Cæsare atque ab Dionysio Syracusanos liberari. Hic enim tyrannum se non ibat inficias esse, & malis Siciliam obruebat infinitis. At Cæsaris dominatus, dūm constitueretur, non parum præbuit adversariis negotii. Ubi eum victi receperunt, nomen tantum & opinionem apparuit esse, factum vero ab illo sævum vel tyrannicum extitit nullum: immo rebus ipsis poscentibus unum principem, lenissimum quasi medicum ab ipso se Deo ostendit datum. Quare Cæsarem illico populus Romanus desideravit, fuitque infensus & implacabilis percussoribus ejus. Dioni Dionysii ex urbe Syracusana dimissio, & quod tyranni conditorium prioris non fuisset demolitus, crimini est apud cives datum.

Jam in ipso gerendo bello dux Dion inculpatus fuit, qui rebus quas ipse instituerat, optime est usus; ubi titubatum per alios fuit, eas erexit & correxit: Brutus extremum de summa rerum neque subiisse videtur certamen prudenter, neque lapsus emendationem quæsisse, sed despondit animum & spem abjecit, nec quantum Pompeius ausus iterum tentare fortunam; idque quum spes magna ei ibidem

ΟΛΛΩΝ τοίνυν τοῖς ἀνδράσιν ὑπαρξάντων καλῶν, ἐν τοῖς πρώτοις δὲ, τὸ μεγίστους ἐλαχίσταις ἀφορμαῖς γενέσθαι, τοῦτο τῷ Δίωνι κάλλιστόν ἐστιν. οὐ γὰρ εἶχε τὸν ἀμφισβητοῦντα, καθάπερ ὁ Βροῦτος Κάσσιον, ἄνδρα πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ δόξαν οὐχ ὁμοίως ἀξιόπιστον, εἰς δὲ τὸν πόλεμον οὐκ ἐλάττονας τόλμῃ καὶ δεινότητι καὶ πράξει συμβολὰς παρεχόμενον· ὥς γε καὶ τοῦ παντὸς ἔργου προσποιοῦσιν ἔνιοι τὴν ἀρχὴν, ἡγεμόνα τῆς ἐπὶ Καίσαρα γνώμης τοῦτον ἀτρεμοῦντα Βρούτῳ γενέσθαι λέγοντες. Δίων δ᾽ ὥσπερ ὅπλα, καὶ πλοῖα, καὶ στρατιωτικὴν δύναμιν, οὕτω καὶ φίλους καὶ συνεργοὺς ἐπὶ τὴν πρᾶξιν αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται κτησάμενος. οὐ μὴν οὐδ᾽ ὡς Βροῦτος ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν καὶ τοῦ πολέμου πλοῦτον ἔχεν καὶ δύναμιν, οὕτω καὶ Δίων, ἀλλὰ τῷ πολέμῳ προεισήνεγκεν αὐτὸς τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον, ὑπὲρ τῆς τῶν πολιτῶν ἐλευθερίας τοῖς τῆς φυγῆς ἐφοδίοις προκαταχρησάμενος. ἔτι δὲ, Βροῦτος μὲν καὶ Κάσσιος, οὐκ ὂν ἀσφαλὲς ἡσυχίαν ἄγειν ἐκπεσοῦσι τῆς Ῥώμης, ἀλλ᾽ ὠφληκόσι δίκην θανάτου καὶ διωκομένοις, ἀναγκαίως εἰς τὸν πόλεμον κατέφυγον·

QUANDO igitur multa hisce viris suppetierunt præclara, præsertim quod ex tenuissimis subsidiis maximi evaserint, hæc Dioni pulcherrima laus est. Neque enim laudis socium habuit, quomodo Cassium Brutus; virum ad virtutem & gloriam non perinde excellentem, sed qui ad bellum non minus fortitudine, scientia rei militaris, & industria attulit momenti: cui sane etiam totius facti ascribunt quidam ingressum: ducem hunc consilii in Cæsarem Bruto intrepidum asserentes fuisse. At Dion, sicut arma, classem, copias militares ad rem gerendam, ita amicos quoque & socios sibi ipse comparavit. Nec vero jam, ut Brutus, ex rebus ipsis gerendis & bello opes sibi & vires quæsivit, ita Dion: verum prærogavit in bellum ipse facultates suas, ac pro civium suorum libertate exilii viaticum profudit prior. Adhæc Brutus & Cassius, quum non liceret urbe profugis securam agere quietem, verum rei capitalis damnati & quum persequerentur eos alii, confugerunt necessario ad bellum,

φυγόν· καὶ τὰ σώματα τοῖς ὅπλοις παρακαταθέμενοι διεκινδύνευσαν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ πλέον ἢ τῶν πολιτῶν· Δίων δ' ἀδεέστερον τῇ φυγῇ τοῦ φυγαδεύσαντος τυράννου καὶ ἥδιον διάγων, ἀνέρριψεν ἑκὼν κίνδυνον τοσοῦτον ἐπὶ τῷ σῶσαι Σικελίαν.

Καὶ μὴν οὐχ ὅμοιον, Διονυσίου Συρακουσίοις, ἢ Καίσαρος ἀπαλλαγῆναι Ῥωμαίοις. ὁ μὲν γὰρ οὐδ' ἠρνεῖτο τύραννος εἶναι, κακῶν τε μυρίων ἐμπεπλήκει Σικελίαν· ἡ δὲ Καίσαρος ἀρχὴ, συνισταμένη μὲν οὐκ ὀλίγα τοῖς ἐναντιουμένοις πράγματα παρέσχεν. δεξαμένοις δὲ καὶ κρατηθεῖσιν ὄνομα καὶ δόκησις ἐφάνη μόνον, ἔργον δ' ἀπ' αὐτῆς οὐδὲν ὠμὸν οὐδὲ τυραννικὸν ὑπῆρξεν. ἀλλὰ καὶ δεομένης ἔδειξε τοῖς πράγμασι μοναρχίας, πρᾳότατος ὥσπερ ἰατρὸς, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δαίμονος δεδόσθαι. διὸ Καίσαρα μὲν εὐθὺς ἐπόθησεν ὁ Ῥωμαίων δῆμος, ὥστε χαλεπὸς γενέσθαι καὶ ἀπαραίτητος τοῖς ἀπεκτονόσι· Δίωνα δ' ἡ Διονυσίου πάρεσις ἐκ Συρακουσῶν, καὶ τὸ μὴ κατασκάψαι τοῦ προτέρου τυράννου τὸν τάφον, ἐπαίτιον μάλιστα πρὸς τοὺς πολίτας ἐποίησεν.

Ἐν αὐταῖς τοίνυν ταῖς πολεμικαῖς πράξεσιν, ὁ μὲν Δίων ἄμεμπτος γέγονε στρατηγὸς, ὧν μὲν αὐτὸς ἐβούλετο τοῖς πράγμασιν ἄριστα χρώμενος, ἃ δ' ἐπταίσθη δι' ἑτέρους, ἀναλαβὼν καὶ μεταστήσας ἐπὶ τὸ βέλτιον· ὁ δὲ Βροῦτος τὸν ἔσχατον ἀγῶνα ὑπὲρ τῶν ὅλων οὔθ' ὑποστῆναι δοκεῖ φρονίμως, οὔτε σφαλεὶς ἐπανόρθωσιν εὑρεῖν, ἀλλ' ἀπεῖπε καὶ προεῖτο τὰς ἐλπίδας, οὐδ' ὅσον Πομπήϊος ἐπιτολμήσας τῇ τύχῃ· καὶ ταῦτα, πολλῆς μὲν αὐ-

lum, armorumque præsidio suam committentes salutem, discrimen pro semetipsis potius quam pro civibus adiere: Dion vero securius in exilio, quam qui eum exterminaverat tyrannus, & lætius agens, quo Siciliam conservaret, tantam ultro periculi jecit aleam.

Jam non perinde fuit Romanos a Cæsare atque ab Dionysio Syracusanos liberari. Hic enim tyrannum se non ibat inficias esse, & malis Siciliam obruebat infinitis. At Cæsaris dominatus, dūm constitueretur, non parum præbuit adversariis negotii. Ubi eum victi receperunt, nomen tantum & opinionem apparuit esse, factum vero ab illo sævum vel tyrannicum extitit nullum: immo rebus ipsis poscentibus unum principem, lenissimum quasi medicum ab ipso se Deo ostendit datum. Quare Cæsarem illico populus Romanus desideravit, fuitque infensus & implacabilis percussoribus ejus. Dioni Dionysii ex urbe Syracusana dimissio, & quod tyranni conditorium prioris non fuisset demolitus, crimini est apud cives datum.

Jam in ipso gerendo bello dux Dion inculpatus fuit, qui rebus quas ipse instituerat, optime est usus; ubi titubatum per alios fuit, eas erexit & correxit: Brutus extremum de summa rerum neque subiisse videtur certamen prudenter, neque lapsus emendationem quæsisse, sed despondit animum & spem abjecit, nec quantum Pompeius ausus iterum tentare fortunam; idque quum spes magna ei ibi-

dem

αὐτόθι λειπομένης ἐλπίδος ἐν τοῖς ὅπλοις, ταῖς δὲ ναυσὶ κρατῶν πάσης βεβαίως τῆς θαλάσσης. ὃ δὲ μέγιστόν ἐστιν ὧν ἐγκαλοῦσι Βρούτῳ, τὸ, σωθέντα τῇ Καίσαρος χάριτι, καὶ σώσαντα τῶν συνεαλωκότων ὅσους ἐβούλετο, καὶ φίλον νομιζόμενον, καὶ προτιμηθέντα πολλῶν, αὐτόχειρα τοῦ σώματος γενέσθαι· τοῦτ' οὐκ ἄν τις εἴποι κατὰ Δίωνος. ἀλλὰ τοὐναντίον, οἰκεῖος μὲν Διονυσίῳ καὶ φίλος ὢν ὤρθου τὰ πράγματα καὶ συνδιεφύλαττεν· ἐκπεσὼν δὲ τῆς πατρίδος, καὶ ἀδικηθεὶς περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ τὴν οὐσίαν ἀπολέσας, ἐκ προφανοῦς εἰς πόλεμον κατέστη νόμιμον καὶ δίκαιον. ἢ τοῦτ' ἀντιστρέφει πρῶτον. ὃ γὰρ εἰς ἔπαινον ὑπάρχει τοῖς ἀνδράσι μέγιστον, ἡ πρὸς τοὺς τυράννους ἀπέχθεια καὶ μισοπονηρία, τοῦτ' εἰλικρινὲς ἐστι τῷ Βρούτῳ καὶ καθαρόν. ἰδίᾳ γὰρ οὐδὲν ἐγκαλῶν Καίσαρι, τῆς κοινῆς προεκινδύνευεν ἐλευθερίας. ὁ δ' εἰ μὴ κακῶς ἔπαθεν αὐτὸς, οὐκ ἂν ἐπολέμησεν. καὶ τοῦτο δηλοῦται ταῖς Πλάτωνος ἐπιστολαῖς, ἐξ ὧν δῆλός ἐστιν ὡς ἀποβληθεὶς τῆς τυραννίδος, οὐκ ἀποστὰς κατέλυσε Διονύσιον. ἔτι Βροῦτον μὲν καὶ Πομπηΐῳ φίλον ἐποίησεν, ἐχθρὸν ὄντα, καὶ πολέμιον Καίσαρι, τὸ κοινῇ συμφέρον, ὡς ἔχθρας ὅρῳ καὶ φιλίας ἑνὶ χρώμενον τῷ δικαίῳ· Δίων δὲ πρὸς χάριν ὤρθου πολλὰ Διονύσιον, ὅτε ἦν βέβαιος αὐτῷ, καὶ πρὸς ὀργὴν ἀπιστηθεὶς ἐπολέμησεν. διὸ τούτῳ μὲν οὐδ' οἱ φίλοι πάντες ἐπίστευσαν, ὡς μεταστήσας Διονύσιον οὐκ ἂν βεβαιώσαιτο τὴν ἀρχὴν αὐτῷ, πρᾳοτέρῳ τυραννίδος ὀνόματι παραγαγὼν τοὺς πολίτας. περὶ δὲ τοῦ Βρούτου, τῶν ἐχθρῶν ἦν ἀκούειν, ὅτι μόνος τῶν ἐπὶ Καίσαρα συναραμένων,

dem reliqua in armis foret, & claſſe toto mari plane potiretur. Maximum autem, quod inurunt Bruto, crimen eſt: quod, qui Cæſaris eſſet beneficio ſervatus, & conſervaret ex ſociis fortunæ ſuæ quotquot ei liberet, amicuſque habitus & prælatus multis, ipſe corpori illius intulerit manus. Id nemo Dioni objiciat: immo contra, quamdiu familiaris & amicus fuit Dionyſii, res erexit conſervavitque illius: patria vero exactus & violatus in uxore, ac re familiari exutus, bellum aperte ſuſcepit legitimum & juſtum. Atqui hoc primum in contrariam ſententiam verti poteſt. Quod enim hiſce viris ad laudem ſuppeditat imprimis, animus in tyrannos infeſtus, & improbitatis odium, id ſincerum Bruto, & liquidum manet. Nihil enim quod de Cæſare quereretur privatim quum haberet, adiit pro libertate publica diſcrimen: ille niſi læſus ipſe fuiſſet, bellum non moviſſet. Hoc ex Platonis liquet epiſtolis. Ex quibus conſtat pulſum aula tyrannica, non deficientem oppreſſiſſe eum Dionyſium. Inſuper Brutum Pompeio, cui ante fuerat inimicus, fecit bonum publicum amicum, & Cæſari hoſtem, utpote qui unum haberet inimicitiæ & amicitiæ juſtitiam terminum. Dion multa in Dionyſii gratiam egit, quamdiu ſibi fidit ille, & ira adductus, ubi fides derogata ſibi eſt, intulit illi arma. Unde nec ei omnes amici fidem habuerunt, pulſo Dionyſio non ſtabiliturum eum ſibi ipſi dominatum, blandiore nomine quam tyrannidis cives demulcentem. De Bruto autem inimicorum audires teſtimonium, conjuratorum in Cæſarem

ſoli

ραμένων, ἕνα προὔθετο σκοπὸν ἀπ' ἀρχῆς ἄχρι τέλους, τὴν πάτριον ἀποδοῦναι Ῥωμαίοις πολιτείαν.

Ἄνευ γε μὴν τούτων, ὁ πρὸς Διονύσιον ἀγὼν οὐχ ὅμοιος ἦν δήπου τῷ πρὸς Καίσαρα. Διονυσίου μὲν γὰρ οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν κατεφρόνησε τῶν συνήθων, ἐν μέθαις καὶ κύβοις καὶ γυναιξὶ τὰς πλείστας ποιουμένου διατριβάς· τὸ δὲ τὴν Καίσαρος κατάλυσιν εἰς νοῦν ἐμβαλέσθαι, καὶ μὴ φοβηθῆναι τὴν δεινότητα καὶ δύναμιν καὶ τύχην, οὗ καὶ τοὔνομα τοὺς Παρθυαίων καὶ Ἰνδῶν βασιλεῖς οὐκ εἴα καθεύδειν, ὑπερφυοῦς ἦν ψυχῆς, καὶ πρὸς μηδὲν ὑφίεσθαι φόβῳ τοῦ φρονήματος γεγενημένης. διὸ τῷ μὲν ὀφθέντι μόνον ἐν Σικελίᾳ μυριάδες οὐκ ὀλίγαι συνέστησαν ἐπὶ Διονύσιον· ἡ δὲ Καίσαρος δόξα καὶ πεσόντος ὤρθου τοὺς φίλους, καὶ τοὔνομα τὸν χρησάμενον ἦρεν ἐκ παιδὸς ἀμηχάνου πρῶτον εὐθὺς εἶναι Ῥωμαίων, ὡς ἀλεξιφάρμακον τοῦτο πρὸς τὴν Ἀντωνίου περιαψάμενον ἔχθραν καὶ δύναμιν. εἰ δὲ φήσει τις ὅτι μεγάλοις μὲν ἀγῶσιν ὁ Δίων ἐξέβαλε τὸν τύραννον, Καίσαρα δὲ Βροῦτος ἔκτεινε γυμνὸν καὶ ἀφύλακτον· αὐτὸ τοῦτο δεινότητος ἄκρας καὶ στρατηγίας ἦν ἔργον, ἄνδρα τοσαύτην περιβεβλημένον δύναμιν, ἀφύλακτον λαβεῖν καὶ γυμνόν. οὐ γὰρ ἐξαίφνης, οὐδὲ μόνος ἢ σὺν ὀλίγοις ἐπιπεσὼν ἀνεῖλεν, ἀλλ' ἐκ πολλοῦ συνθεὶς τὸ βούλευμα, καὶ μετὰ πολλῶν ἐπιθέμενος, ὧν οὐδεὶς ἐψεύσατ' αὐτόν. ἢ γὰρ εὐθὺς ἔκρινε τοὺς ἀρίστους, ἢ τῷ προκρῖναι τοὺς πιστεύσαντας, ἀγαθοὺς ἐποίησεν. Δίων δέ, εἴτε κρίνας κακῶς, ἐπίστευσεν ἑαυτὸν πονηροῖς, εἴτε χρώμενος ἐποίησεν ἐκ χρηστῶν πονηρούς· οὐδέτερον παθεῖν ἀν-

δρὶ

soli unum a principio usque ad exitum propositum fuisse, ut populo Romano pristinam redderet reipublicæ formam.

Porro extra hæc, certamen adversus Dionysium haudquaquam illi adversus Cæsarem par fuit. Siquidem Dionysium nemo non qui familiariter eum cognosceret, fastidiret, in vino & alea & lustris plerumque demersum. At de Cæsare cogitationem suscipere obterendo, neque reformidare ejus ingenium, opes, fortunam, cujus adimebat vel nomen Parthorum & Indorum regibus somnum, ingentis fuit animi & spirituum nulli succumbentium pavori. Quapropter cum Dione, simul atque conspectus in Sicilia est, infiniti mortales conspiraverunt in Dionysium: Cæsaris vero autoritas vel defuncti confirmavit amicos ejus, ac nomen hujus evexit illico eum qui usurpavit id, ex inope puero ad populi Romani principatum: isque contra Antonii inimicitiam & potentiam appendit hoc pro amuleto. Quod si objicias, magnis certaminibus fuisse ejectum ab Dione tyrannum, Cæsarem vero nudum a Bruto incautumque occisum: id ipsum summæ fuerit solertiæ & consilii magni imperatoris, virum potentia succinctum tanta capere incustoditum & nudum. Neque enim repente, neque solus, aut cum paucis adortus interfecit eum, sed diu præmeditato consilio est aggressus cum multis, quorum fefellit eum nemo. At enim a primo delegit optimos, aut ipso delectu eos quibus fidem habuit, reddidit bonos. Dion vero vel malo judicio permisit semetipse improbis, vel utendo ex bonis improbos reddidit:

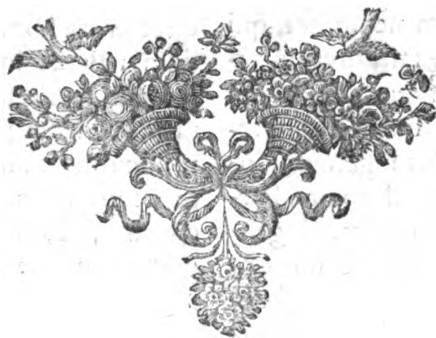
 didit:

δεῖ φρονίμῳ προσῆκον. ἐπιτιμᾷ δὲ καὶ Πλάτων αὐτῷ τοιούτους ἑλομένῳ φίλους ὑφ' ὧν ἀπώλετο.

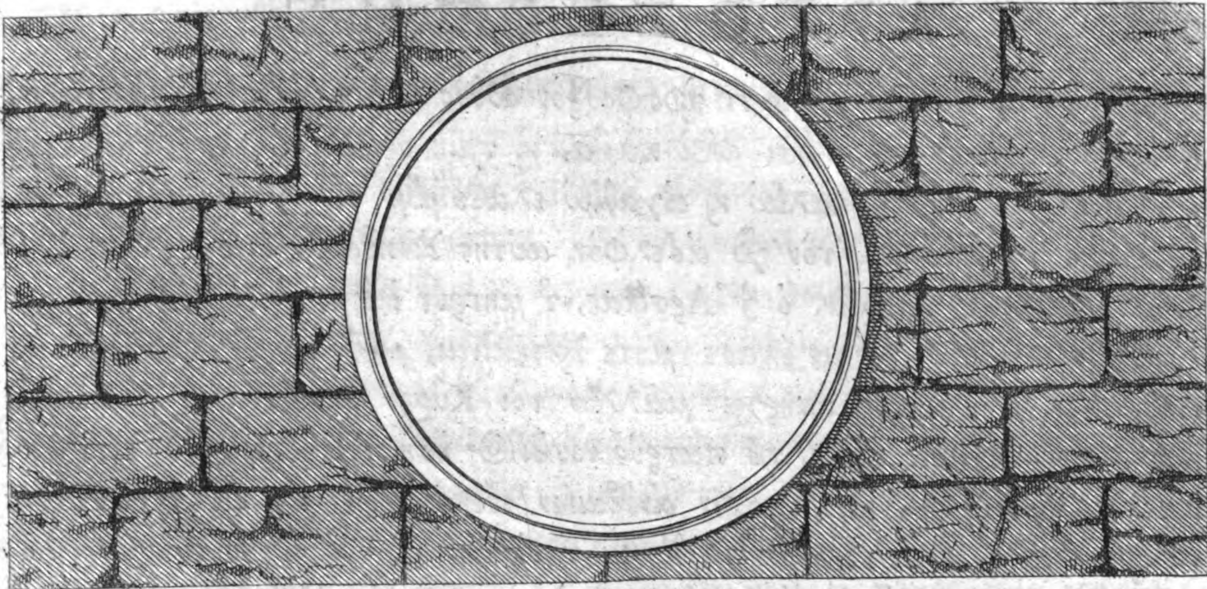
Καὶ Δίωνος μὲν τιμωρὸς οὐδεὶς ἐφάνη πεσόντος· ἀλλὰ Βροῦτον καὶ τῶν πολεμίων Ἀντώνιος μὲν ἔθαψεν ἐνδόξως, Καῖσαρ δὲ καὶ τὰς τιμὰς ἐτήρησεν. ἕστηκε δὲ χαλκοῦς ἀνδριὰς ἐν Μεδιολάνῳ, τῆς ἐντὸς Ἄλπεων Γαλατίας. τοῦτον ὕστερον ἰδὼν Καῖσαρ εἰκονικὸν ὄντα καὶ χαριέντως εἰργασμένον, παρῆλθεν· εἶτ' ἐπιστὰς μετὰ μικρὸν, ἀκροωμένων πολλῶν, τοὺς ἄρχοντας ἐκάλει, φάσκων ἔκσπονδον αὐτῶν τὴν πόλιν εἰληφέναι, πολέμιον ἔχουσαν παρ' αὐτῇ. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, ὡς εἰκὸς, ἠρνοῦντο, καὶ τίνα λέγοι διαποροῦντες, εἰς ἀλλήλους ἀπέβλεψαν. ὡς δ' ἐπιστρέψας ὁ Καῖσαρ πρὸς τὸν ἀνδριάντα, καὶ συναγαγὼν τὸ πρόσωπον, ἀλλ' οὐχ οὗτος, ἔφη, πολέμιος ὢν ἡμέτερος ἐνταῦθα ἕστηκεν; ἔτι μᾶλλον καταπλαγέντες ἐσιώπησαν. ὁ δὲ μειδιάσας ἐπῄνεσέν τε τοὺς Γαλάτας, ὡς τοῖς φίλοις καὶ παρὰ τὰς τύχας βεβαίους ὄντας, καὶ τὸν ἀνδριάντα κατὰ χώραν μένειν ἐκέλευσεν.

didit: quorum erat viro prudenti præcavendum utrumque. Exprobrat ei Plato quoque quod eos adoptasset amicos a quibus perditus fuerit.

Atque ultorem Dion necis suæ nusquam quenquam habuit: Brutum vero vel ex hostibus Antonius splendide funeravit, Cæsar conservavit etiam ei honores. Statua ejus ærea fuit Mediolani in Gallia cisalpina posita. Hanc, quæ imaginem ejus bene repræsentabat & erat artificiose facta, ut post vidit Cæsar, præteriit: mox subsistens, compluribus audientibus vocavit magistratus, civitatem eorum ferens sibi compertum esse fœdus pacis rupisse, quod hostem suum apud se haberet. Ac primum sane negaverunt, & quemnam significaret ambigentes, intuebantur se mutuo. Ut vero conversus Cæsar ad statuam, contracta fronte, Nonne ille, inquit, hic stat hostis noster? multo illi magis perculsi obmutuere. At Cæsar arridens laudavit Gallos quod amicis essent etiam in adversis rebus stabiles, præcepitque ne statua loco moveretur.

ARTO-

ΑΡΤΟΞΕΡΞΗΣ.

Ὁ μὲν πρῶτος Ἀρτοξέρξης, τῶν ἐν Πέρσαις βασιλέων πρᾳότητι καὶ μεγαλοψυχίᾳ πρωτεύσας, Μακρόχειρ ἐπεκαλεῖτο, τὴν δεξιὰν μείζονα τῆς ἑτέρας ἔχων· Ξέρξου δὲ ἦν υἱός. ὁ δὲ δεύτερος, περὶ οὗ τάδε γράφεται, Μνήμων ἐπικληθεὶς, ἐκ θυγατρὸς ἦν ἐκείνου. Δαρείου γὰρ καὶ Παρυσάτιδος παῖδες ἐγένοντο τέσαρες, πρεσβύτατος μὲν Ἀρτοξέρξης, μετ' ἐκεῖνον δὲ, Κῦρος· νεώτεροι δὲ τούτων, Ὀσάνης καὶ Ὀξάθρης. ὁ μὲν οὖν Κῦρος ἀπὸ Κύρου τοῦ παλαιοῦ τοὔνομα ἔσχεν, ἐκείνῳ δὲ ἀπὸ τοῦ ἡλίου γενέσθαι φασί· Κῦρον γὰρ καλεῖν Πέρσας τὸν ἥλιον. ὁ δὲ Ἀρτοξέρξης, Ἀρσίκας πρότερον ἐκαλεῖτο· καίτοι Δείνων φησὶν ὅτι Ὀάρτης. ἀλλὰ τὸν Κτησίαν, εἰ καὶ τἆλλα μύθων ἀπιθάνων καὶ παραφόρων ἐμβέβληκεν εἰς τὰ βιβλία παντοδαπὴν πυλαίαν, οὐκ εἰκός ἐστιν ἀγνοεῖν τοὔνομα τοῦ βασιλέως, παρ' ᾧ διέτριβε, θεραπεύων αὐτὸν καὶ γυναῖκα καὶ μητέρα καὶ παῖδας.

Ὁ

PRIMUS in Persarum regibus Artoxerxes, qui lenitate atque animi celsitudine præcelluit, Longimanus vocatus est, quod manum dextram haberet altera longiorem: Xerxis hic filius fuit. Secundus, de quo hic agimus, Mnemon cognomine, illius fuit ex filia nepos. Nam Darii & Parysatidis filii quatuor fuere, maximus stirpis Artoxerxes, ab hoc Cyrus, minores his Osthanes & Oxathres. Ac Cyrus a Cyro prisco nomen mutuatus est: illi a Sole aiunt inditum. Cyrum enim vocare Persas Solem. Artoxerxes ante Arsicas dictus fuit, quamvis Oarsem ferat nuncupatum Dinon. Verum Ctesiam, etsi alioquin absurdarum & insulsarum in libros suos variam fabularum colluviem invexerit, haud probabile sit tamen appellationem fugisse regis, in cujus contubernio agebat, medicus ejus, uxoris, matris, & liberorum.

Cyrus

Ὁ μὲν οὖν Κῦρος ἔντονόν τι καὶ σφοδρὸν εὐθὺς ἐκ πρώτης ἡλικίας εἶχεν, ἅτερος δὲ πρᾳότερος ἐδόκει περὶ πάντα, καὶ ταῖς ὁρμαῖς φύσει μαλακώτερος εἶναι. γυναῖκα δὲ καλὴν καὶ ἀγαθὴν ἔλαβε μὲν τῶν γονέων κελευόντων, ἐφύλαξε δὲ κωλυόντων. τὸν γὰρ ἀδελφὸν αὐτῆς ἀποκτείνας ὁ βασιλεὺς ἐβουλεύετο κἀκείνην ἀνελεῖν. ὁ δὲ Ἀρσίκας, τῆς μητρὸς ἱκέτης γενόμενος, καὶ πολλὰ κατακλαύσας, μόλις ἔπεισε μήτε ἀποκτεῖναι, μήτε αὐτοῦ διαστῆσαι τὴν ἄνθρωπον. ἡ δὲ μήτηρ ὑπῆρχε μᾶλλον τὸν Κῦρον φιλοῦσα, καὶ βουλομένη βασιλεύειν ἐκεῖνον. διὸ καὶ τοῦ πατρὸς νοσοῦντος ἤδη, μεταπεμπτὸς ἀπὸ θαλάσσης γενόμενος, παντάπασιν ἀνέβαινεν εὔελπις ὤν, ὡς κατειργασμένης ἐκείνης διάδοχον αὐτὸν ἀποδειχθῆναι τῆς ἀρχῆς. καὶ γὰρ εἶχεν εὐπρεπῆ λόγον ἡ Παρυσάτις, ᾧ καὶ Ξέρξης ὁ παλαιὸς ἐχρήσατο, Δημαράτου διδάξαντος, ὡς Ἀρσίκαν μὲν ἰδιώτῃ, Κῦρον δὲ βασιλεύοντι Δαρείῳ τεκεῖν. οὐ μὴν ἔπεισεν, ἀλλ' ὁ πρεσβύτερος ἀπεδείχθη βασιλεύς, Ἀρτοξέρξης μετονομασθείς· Κῦρος δὲ Λυδίας σατράπης καὶ τῶν ἐπὶ θαλάσσης στρατηγός.

Ὀλίγῳ δ' ὕστερον ἢ τελευτῆσαι Δαρεῖον, ἐξήλασεν εἰς Πασαργάδας ὁ βασιλεύς, ὅπως τελεσθείη τὴν βασιλικὴν τελετὴν ὑπὸ τῶν ἐν Πέρσαις ἱερέων. ἔστι δὲ θεᾶς πολεμικῆς ἱερόν, ἣν Ἀθηνᾷ τις εἰκάσειεν. εἰς τοῦτο δεῖ τὸν τελούμενον παρελθόντα, τὴν μὲν ἰδίαν ἀποθέσθαι στολήν, ἀναλαβεῖν δ' ἣν Κῦρος ὁ παλαιὸς ἐφόρει πρὶν ἢ βασιλεὺς γενέσθαι, καὶ σύκων παλάθης ἐμφαγόντα, τέρμινθον κατατραγεῖν, καὶ ποτήριον πιεῖν ὀξυγάλακτος. εἰ δὲ πρὸς τού-

Cyrus acri violentoque ingenio jam a prima ætate extitit. Mansuetior in omnibus alter atque animi motibus esse natura videbatur mollioribus. Uxorem elegantem & probam parentibus jubentibus duxit, & retinuit invitis. Nam quum fratrem ejus interemisset rex, statuerat illam quoque de medio tollere: at Arsicas supplicibus precibus apud matrem agens multisque lacrymis, tandem obtinuit ne interficeretur illa, neque divortium ipse faceret cum ea. Porro mater magis exosculabatur atque ad regnum promovebat Cyrum. Unde ubi patre jam ægro accitus est, profectus ad aulam a mari, maxima spe fultus effecisse illam ut successor regni declararetur. Etenim ratione nitebatur Parysatis speciosa, qua Xerxes fuerat vetus usus, suggerente Demarato, Arsicam se privato, regnanti Cyrum Dario peperisse. Non adduxit eum tamen in sententiam suam, sed ætate prior est designatus rex, & transnominatus Artoxerxes: Cyrus vero Lydiæ satrapa & oræ maritimæ dux.

Mox sub Darii excessum rex Pasargadas perrexit, ut sacris regiis inauguraretur a sacerdotibus Persicis. Delubrum est Deæ bellatricis, quam Minervam conjicias esse. Eo ingressum qui inauguratur, stolam suam oportet ponere, & induere eam quam Cyrus priscus prius quam regno potiretur, gessit: & ficorum massam comedere, tum terebinthum vorare, & calicem haurire lactis acidi. An quæ præ-

τούτοις ἕτερα ἄττα δρῶσιν, ἄδηλόν ἐστιν τοῖς ἄλλοις. ταῦτα δρᾶν Ἀρτοξέρξου μέλλοντος, ἀφίκετο Τισαφέρνης πρὸς αὐτὸν, ἄγων ἕνα τῶν ἱερέων, ὃς ἐν παισὶ Κύρου τῆς νομιζομένης ἀγωγῆς ἐπιστάτης γενόμενος, καὶ διδάξας μαγεύειν αὐτὸν, οὐδενὸς ἧττον ἐδόκει Περσῶν ἀνιᾶσθαι μὴ ἀποδειχθέντος ἐκείνου βασιλέως· διὰ καὶ πίστιν ἔσχε κατηγορῶν Κύρου. κατηγόρει δὲ, ὡς μέλλοντος ἐνεδρεύειν ἐν τῷ ἱερῷ· καὶ ἐπειδὰν ἐκδύηται τὴν ἐσθῆτα ὁ βασιλεὺς, ἐπιτίθεσθαι καὶ διαφθείρειν αὐτόν. οἱ μὲν ἐκ ταύτης τῆς διαβολῆς τὴν σύλληψιν γενέσθαι φασὶν, οἱ δὲ καὶ παρελθεῖν τὸν Κῦρον εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ προδοθῆναι κρυπτόμενον ὑπὸ τοῦ ἱερέως. μέλλοντα δὲ αὐτὸν ἤδη ἀποθνήσκειν ἡ μήτηρ περισχοῦσα ταῖς ἀγκάλαις, καὶ τοῖς βοστρύχοις περιελίξασα, καὶ συλλαβοῦσα τὸν ἐκείνου τράχηλον πρὸς τὸν αὐτῆς, ὀδυρομένη πολλὰ καὶ ποτνιωμένη παρῃτήσατο, καὶ κατέπεμψεν αὖθις ἐπὶ θάλασσαν οὐκ ἀγαπῶντα τὴν ἀρχὴν ἐκείνην, οὐδὲ μεμνημένον τῆς δεήσεως, ἀλλὰ τῆς συλλήψεως, καὶ δι' ὀργὴν σπαργῶντα μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπὶ τὴν βασιλείαν.

Ἔνιοι δέ φασιν, οὐκ ἀρκούμενον οἷς ἐλάμβανεν εἰς τὸ καθ' ἡμέραν δεῖπνον, ἀποστῆναι βασιλέως· εὐήθη λέγοντες. εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν, ἀλλὰ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε, χρῆσθαι καὶ λαμβάνειν ὅσα βούλοιτο τῶν αὐτῆς παρέχουσα καὶ διδοῦσα. μαρτυρεῖ δὲ τῷ πλούτῳ καὶ τὸ μισθοφορικὸν πολλαχόθι διὰ τῶν φίλων καὶ ξένων αὐτῷ παρατρεφόμενον, ὡς Ξενοφῶν εἴρηκεν. ἀθρόους μὲν γὰρ οὐ συνῆγεν, ἔτι τὴν παρασκευὴν ἐπικρυπτόμενος, ἀλλαχόθι δὲ ἄλλους ἐπὶ πολλαῖς προφά-

σεσι

præterea alia agant, cæteris est obscurum. Hæc quum acturus Artoxerxes esset, adit eum Tissaphernes sacerdotem quendam adducens: qui in pueritia Cyri magister patriæ institutionis fuerat, atque artem magicam eum docuerat, ideoque præter omnes Persas quod non creatus Cyrus rex esset, graviter putabatur tulisse. Quocirca fides ei habita Cyrum criminanti. Detulit autem, deliberatum illi esse in templo circumvenire insidiis regem: atque quum vestem exueret, adoriri & obtruncare. Nonnulli ex hac delatione manus ei autumant injectas: alii penetrasse quoque in templum Cyrum, indicatumque, quum ibi lateret, a sacerdote. Moriturum jam mater ulnis complexa, ac capillo suo circumjiciens, colliganisque illius collum cum suo, multis lamentis & obsecrationibus obtinuit ei veniam, effecitque ut remitteretur ad mare. Qui non acquiescens illa in provincia, neque indulgentiæ memor fraternæ, sed vinculorum, ira consultrice acrius quam ante ad regnum gestivit.

Sunt qui dicant, quum eum attributi in exhibitionem & cultum suum pœniteret, desciviſſe Cyrum a rege: cæterum ineptiunt illi. Si enim nihil aliud, matrem certe habebat, cujus copiis uti & sumere quantum vellet de pecunia ejus valebat, quæ ei nihil denegasset. Testantur autem opes ejus mercenarii milites, qui multis locis, ut prodidit Xenophon, per amicos & hospites ei alebantur. Non contraxit enim illos, quod consilium suum adhuc tegeret, catervatim: sed alibi alios qui variis prætextibus scribebant exter-

num

Ὁ μὲν οὖν Κῦρος ἔντονόν τι καὶ σφοδρὸν εὐθὺς ἐκ πρώτης ἡλικίας εἶχεν, ἅτερος δὲ πρᾳότερος ἐδόκει περὶ πάντα, καὶ ταῖς ὁρμαῖς φύσει μαλακώτερος εἶναι. γυναῖκα δὲ καλὴν καὶ ἀγαθὴν ἔλαβε μὲν τῶν γονέων κελευόντων, ἐφύλαξε δὲ κωλυόντων. τὸν γὰρ ἀδελφὸν αὐτῆς ἀποκτείνας ὁ βασιλεὺς ἐβουλεύετο κἀκείνην ἀνελεῖν. ὁ δὲ Ἀρσίκας, τῆς μητρὸς ἱκέτης γενόμενος, καὶ πολλὰ κατακλαύσας, μόλις ἔπεισε μήτε ἀποκτεῖναι, μήτε αὐτοῦ διαστῆσαι τὴν ἄνθρωπον. ἡ δὲ μήτηρ ὑπῆρχε μᾶλλον τὸν Κῦρον φιλοῦσα, καὶ βουλομένη βασιλεύειν ἐκεῖνον. διὸ καὶ τοῦ πατρὸς νοσοῦντος ἤδη, μετάπεμπτος ἀπὸ θαλάσσης γενόμενος, παντάπασιν ἀνέβαινεν εὔελπις ὤν, ὡς κατειργασμένης ἐκείνης διάδοχον αὐτὸν ἀποδειχθῆναι τῆς ἀρχῆς. καὶ γὰρ εἶχεν εὐπρεπῆ λόγον ἡ Παρύσατις, ᾧ καὶ Ξέρξης ὁ παλαιὸς ἐχρήσατο, Δημαράτου διδάξαντος, ὡς Ἀρσίκαν μὲν ἰδιώτῃ, Κῦρον δὲ βασιλεύοντι Δαρείῳ τεκεῖν. οὐ μὴν ἔπεισεν, ἀλλ' ὁ πρεσβύτερος ἀπεδείχθη βασιλεύς, Ἀρτοξέρξης μετονομασθείς· Κῦρος δὲ Λυδίας σατράπης καὶ τῶν ἐπὶ θαλάσσης στρατηγός.

Ὀλίγῳ δ' ὕστερον ἢ τελευτῆσαι Δαρεῖον, ἐξήλασεν εἰς Πασαργάδας ὁ βασιλεύς, ὅπως τελεσθείη τὴν βασιλικὴν τελετὴν ὑπὸ τῶν ἐν Πέρσαις ἱερέων. ἔστι δὲ θεᾶς πολεμικῆς ἱερόν, ἣν Ἀθηνᾶν τις εἰκάσειεν. εἰς τοῦτο δεῖ τὸν τελούμενον παρελθόντα, τὴν μὲν ἰδίαν ἀποθέσθαι στολήν, ἀναλαβεῖν δὲ ἣν Κῦρος ὁ παλαιὸς ἐφόρει πρὶν ἢ βασιλεὺς γενέσθαι, καὶ σύκων παλάθης ἐμφαγόντα, τέρμινθον κατατραγεῖν, καὶ ποτήριον πιεῖν ὀξυγάλακτος. εἰ δὲ πρὸς τού-

Cyrus acri violentoque ingenio jam a prima ætate extitit. Mansuetior in omnibus alter atque animi motibus esse natura videbatur mollioribus. Uxorem elegantem & probam parentibus jubentibus duxit, & retinuit invitis. Nam quum fratrem ejus interemisset rex, statuerat illam quoque de medio tollere: at Arsicas supplicibus precibus apud matrem agens multisque lacrymis, tandem obtinuit ne interficeretur illa, neque divortium ipse faceret cum ea. Porro mater magis exosculabatur atque ad regnum promovebat Cyrum. Unde ubi patre jam ægro accitus est, profectus ad aulam a mari, maxima spe fultus effecisse illam ut successor regni declararetur. Etenim ratione nitebatur Parysatis speciosa, qua Xerxes fuerat vetus usus, suggerente Demarato, Arsicam se privato, regnanti Cyrum Dario peperisse. Non adduxit eum tamen in sententiam suam, sed ætate prior est designatus rex, & transnominatus Artoxerxes: Cyrus vero Lydiæ satrapa & oræ maritimæ dux.

Mox sub Darii excessum rex Pasargadas perrexit, ut sacris regiis inauguraretur a sacerdotibus Persicis. Delubrum est Deæ bellatricis, quam Minervam conjicias esse. Eo ingressum qui inauguratur, stolam suam oportet ponere, & induere eam quam Cyrus priscus prius quam regno potiretur, gessit: & ficorum massam comedere, tum terebinthum vorare, & calicem haurire lactis acidi. An quæ præ-

τούτοις ἕτερα ἄττα δρῶσιν, ἄδηλόν ἐστιν τοῖς ἄλλοις. ταῦτα δρᾶν Ἀρτοξέρξου μέλλοντος, ἀφίκετο Τισαφέρνης πρὸς αὐτὸν, ἄγων ἕνα τῶν ἱερέων, ὃς ἐν παισὶ Κύρου τῆς νομιζομένης ἀγωγῆς ἐπιστάτης γενόμενος, καὶ διδάξας μαγεύειν αὐτὸν, οὐδενὸς ἧττον ἐδόκει Περσῶν ἀνιᾶσθαι μὴ ἀποδειχθέντος ἐκείνου βασιλέως· διὸ καὶ πίστιν εἶχε κατηγορῶν Κύρου. κατηγόρει δὲ, ὡς μέλλοντος ἐνεδρεύειν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐπειδὰν ἐκδύηται τὴν ἐσθῆτα ὁ βασιλεὺς, ἐπιτίθεσθαι καὶ διαφθείρειν αὐτόν. οἱ μὲν ἐκ ταύτης τῆς διαβολῆς τὴν σύλληψιν γενέσθαι φασὶν, οἱ δὲ καὶ παρελθεῖν τὸν Κῦρον εἰς τὸ ἱερὸν, καὶ προδοθῆναι κρυπτόμενον ὑπὸ τοῦ ἱερέως. μέλλοντα δὲ αὐτὸν ἤδη ἀποθνήσκειν ἡ μήτηρ περισχοῦσα ταῖς ἀγκάλαις, καὶ τοῖς βοστρύχοις περιελίξασα, καὶ συλλαβοῦσα τὸν ἐκείνου τράχηλον πρὸς τὸν αὐτῆς, ὀδυρομένη πολλὰ καὶ ποτνιωμένη παρῃτήσατο, καὶ κατέπεμψεν αὖθις ἐπὶ θάλασσαν οὐκ ἀγαπῶντα τὴν ἀρχὴν ἐκείνην, οὐδὲ μεμνημένον τῆς δεήσεως, ἀλλὰ τῆς συλλήψεως, καὶ δι' ὀργὴν σπαργῶντα μᾶλλον ἢ πρότερον ἐπὶ τὴν βασιλείαν.

Ἔνιοι δέ φασιν, οὐκ ἀρκούμενον οἷς ἐλάμβανεν εἰς τὸ καθ' ἡμέραν δεῖπνον, ἀποστῆναι βασιλέως· εὔηθες λέγοντες. εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν, ἀλλὰ ἡ μήτηρ ὑπῆρχε, χρῆσθαι καὶ λαμβάνειν ὅσα βούλοιτο τῶν αὐτῆς παρέχουσα καὶ διδοῦσα. μαρτυρεῖ δὲ τῷ πλούτῳ καὶ τὸ μισθοφορικὸν πολλαχόθι διὰ τῶν φίλων καὶ ξένων αὐτῷ διατρεφόμενον, ὡς Ξενοφῶν εἴρηκεν. ἀθρόους μὲν γὰρ οὐ συνῆγεν, ἔτι τὴν παρασκευὴν ἐπικρυπτόμενος, ἀλλαχόθι δὲ ἄλλους ἐπὶ πολλαῖς προφάσεσι

præterea alia agant, cæteris est obscurum. Hæc quum acturus Artoxerxes esset, adit eum Tissaphernes sacerdotem quendam adducens: qui in pueritia Cyri magister patriæ institutionis fuerat, atque artem magicam eum docuerat, ideoque præter omnes Persas quod non creatus Cyrus rex esset, graviter putabatur tulisse. Quocirca fides ei habita Cyrum criminanti. Detulit autem, deliberatum illi esse in templo circumvenire insidiis regem: atque quum vestem exueret, adoriri & obtruncare. Nonnulli ex hac delatione manus ei autumant injectas: alii penetrasse quoque in templum Cyrum, indicatumque, quum ibi lateret, a sacerdote. Moriturum jam mater ulnis complexa, ac capillo suo circumjiciens, colliganfque illius collum cum suo, multis lamentis & obsecrationibus obtinuit ei veniam, effecitque ut remitteretur ad mare. Qui non acquiescens illa in provincia, neque indulgentiæ memor fraternæ, sed vinculorum, ira consultrice acrius quam ante ad regnum gestivit.

Sunt qui dicant, quum eum attributi in exhibitionem & cultum suum pœniteret, desciviſſe Cyrum a rege: cæterum ineptiunt illi. Si enim nihil aliud, matrem certe habebat, cujus copiis uti & sumere quantum vellet de pecunia ejus valebat, quæ ei nihil denegasset. Testantur autem opes ejus mercenarii milites, qui multis locis, ut prodidit Xenophon, per amicos & hospites ei alebantur. Non contraxit enim illos, quod consilium suum adhuc tegeret, catervatim: sed alibi alios qui variis prætextibus scribebant externum

σεσι ξενολογοῦντας εἶχε. βασιλέως δὲ ἥ τε μήτηρ παροῦσα τὰς ὑποψίας ἀφῄρει, καὶ Κῦρος αὐτὸς ἀεὶ θεραπευτικῶς ἔγραφε, τὰ μὲν αἰτούμενος παρ' αὐτοῦ, τὰ δὲ Τισσαφέρνους ἀντικατηγορῶν, ὡς δὴ πρὸς ἐκεῖνον αὐτῷ ζήλου καὶ ἀγῶνος ὄντος. ἦν δέ τις καὶ μέλλησις ἐν τῇ φύσει τοῦ βασιλέως, ἐπιείκεια φαινομένη τοῖς πολλοῖς. ἐν ἀρχῇ δὲ καὶ πάνυ ζηλοῦν ἔδοξε τὴν Ἀρτοξέρξου τοῦ ὁμωνύμου πρᾳότητα, ἡδίω τε ἑαυτὸν παρέχων ἐντυγχάνεσθαι, καὶ περὶ τὸ τιμᾶν καὶ χαρίζεσθαι κατ' ἀξίαν ὑπερβάλλων. κολάσεως δὲ πάσης ἀφαιρῶν τὸ ὑβρίζον, καὶ ἡδόμενος ἐν τῷ δέχεσθαι χάριτας, οὐχ ἧττον τοῖς διδοῦσιν ἢ τοῖς λαμβάνουσιν· ἐν δὲ τῷ διδόναι φαινόμενος εὔχαρις καὶ φιλάνθρωπος. οὐδὲν γὰρ ἦν οὕτω σμικρόν τι τῶν διδομένων, ὃ μὴ προσεδέξατο προθύμως· ἀλλὰ καὶ ῥόαν μίαν ὑπερφυᾶ μεγέθει προσενέγκαντος Ὠμίσου τινὸς αὐτῷ, Νὴ τὸν Μίθραν, εἶπεν, οὗτος ὁ ἀνὴρ καὶ πόλιν ἂν ἐκ μικρᾶς ταχὺ ποιήσειε μεγάλην πιστευθείς.

Ἐπεὶ δὲ ἄλλων ἄλλα προσφερόντων, καθ' ὁδὸν αὐτουργὸς ἄνθρωπος οὐδὲν ἐπὶ καιροῦ φθάσας εὑρεῖν, τῷ ποταμῷ προσέδραμε, καὶ ταῖν χεροῖν ὑπολαβὼν τοῦ ὕδατος προσήνεγκεν, ἡσθεὶς ὁ Ἀρτοξέρξης φιάλην ἔπεμψεν αὐτῷ χρυσῆν καὶ χιλίους δαρεικούς. Εὐκλείδᾳ δὲ τῷ Λάκωνι πολλὰ παῤῥησιαζομένῳ πρὸς αὐτὸν αὐθαδῶς, ἐκέλευσεν εἰπεῖν τὸν χιλίαρχον, ὅτι σοὶ μὲν ἔξεστιν εἰπεῖν ἃ βασιλεῖ βούλει· ἐμοὶ δὲ καὶ λέγειν καὶ ποιεῖν. ἐν δὲ θήρᾳ τινὶ Τιριβάζου δείξαντος αὐτῷ τὸν κάνδυν ἐσχισμένον, ἠρώτησεν ὅ,τι δεῖ ποιεῖν. ἐκείνου δ' εἰπόντος, ἄλλον αὐτὸς ἔνδυσαι, τοῦτον δ' ἐμοὶ δός· οὕτως ἐποίησεν,

num militem, habebat. Mater interim regis, quæ cum rege agebat, diluebat ſuſpiciones, atque ipſe ſemper obſequioſe ſcribebat Cyrus, qua poſtulans aliquid a rege, qua Tiſſaphernem recriminans, quaſi æmulatio cum illo ſibi & concertatio foret. Erat autem inſita quædam regi tarditas, quæ vulgo lenitas ducebatur. Initio enim mire ſectari Artoxerxis ſibi cognominis viſus eſt moderationem, blandiorem aditu ſe præbendo, atque in largiendis pro merito honoribus beneficiiſque effuſum, omni ſuppliciorum exactioni detrahendo contumeliam, exultandoque in accipienda gratia, non ſecus ſi dares quam ſi acciperes, in dando hilarem ſe & benignum oſtendendo. Donum enim erat adeo exiguum nullum quod non illuſtri gratia exciperet. Immo vero quum malum Punicum Omiſes quidam ei inuſitata magnitudine obtuliſſet, Per Mithram, inquit, etiam urbem vir hic, ſi ei concredita ſit, ex puſillo cito reddat amplam.

Dum alia alii offerunt, in itinere homo tenuis, quum nihil ſubito ad manum haberet, ad amnem cucurrit, hauſtamque manibus aquam obtulit ei. Ea re delectatus Artoxerxes miſit ei phialam auream cum mille Daricis. Euclidæ Laconi multa verba præfracte apud ipſum effundenti juſſit dicere tribunum, Tibi licet quæ libet ad me dicere: mihi & dicere & facere. In venatione monſtrantem ſibi Tiribazem candyn ſuum laceratum, quid agendum eſſet rogavit. Quum ſubjeciſſet ille, Alium ipſe indue, hunc mihi dona: ita fecit,

σεν, εἰπών, Δίδωμι μὲν ὦ Τιρίβαζε σοὶ τοῦτον, φορεῖν δὲ ἀπαγορεύω. τοῦ δὲ Τιριβάζου μὴ φροντίσαντος (ἦν γὰρ οὐ πονηρὸς, ὑπόκουφος δὲ καὶ παράφορος) ἀλλὰ τόν τε κάνδυν εὐθὺς ἐκεῖνον ἐνδύντος, καὶ δῶρα χρυσᾶ καὶ γυναικεῖα τῶν βασιλικῶν περιθεμένου, πάντες μὲν ἠγανάκτουν· οὐ γὰρ ἐξῆν. ὁ μέντοι βασιλεὺς κατεγέλασε, καὶ εἶπε, Δίδωμί σοι καὶ τὰ χρυσία φορεῖν ὡς γυναικὶ, καὶ τὴν στολὴν ὡς μαινομένῳ. τραπέζης δὲ τῆς αὐτῆς μηδενὸς μετέχοντος, ἀλλ' ἡ μητρὸς βασιλέως, ἢ γαμετῆς γυναικὸς, καθεζομένων τῆς μὲν ὑπ' αὐτὸν, τῆς δὲ μητρὸς ὑπὲρ αὐτὸν, Ἀρτοξέρξης καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ἐκάλει τράπεζαν, Ὀστάνην καὶ Ὀξάθρην, νεωτέρους ὄντας. ἐν δὲ τοῖς μάλιστα κεχαρισμένην ὄψιν παρεῖχε τοῖς Πέρσαις ἡ τῆς γυναικὸς Στατείρας ἁρμάμαξα, γυμνὴ τῶν παραπετασμάτων ἀεὶ προσφερομένη, καὶ διδοῦσα ταῖς δημότισιν ἀσπάσασθαι αὐτὴν, καὶ προσελθεῖν· ὅθεν ἠγαπᾶτο τοῖς πολλοῖς ἡ βασίλεια.

Τὸν μέντοι Κῦρον οἱ νεωτερισταὶ καὶ πολυπράγμονες, ὡς λαμπρὸν ἄνδρα τῇ ψυχῇ καὶ πολεμικὸν διαφερόντως καὶ φιλέταιρον, ᾤοντο τὰ πράγματα ποθεῖν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἡγεμονίας βασιλέως δεῖσθαι φρόνημα καὶ φιλοτιμίαν ἔχοντος. οὐχ ἧττον οὖν τοῖς ἄνω πιστεύων ὁ Κῦρος, ἢ τοῖς περὶ αὐτὸν, ἐπεχείρει τῷ πολέμῳ· καὶ Λακεδαιμονίοις ἔγραφε παρακαλῶν βοηθεῖν, καὶ συνεκπέμπειν ἄνδρας, οἷς ἔφη δώσειν, ἂν μὲν πεζοὶ παρῶσιν, ἵππους, ἂν δὲ ἱππεῖς, συνωρίδας· ἐὰν δὲ ἀγροὺς ἔχωσι, κώμας· ἐὰν δὲ κώμας, πόλεις· μισθοῦ δὲ τοῖς στρατευομένοις οὐκ ἀριθμὸν, ἀλλὰ μέτρον ἔσεσθαι. μεγαληγορῶν

δὲ

cit, addens, Hunc tibi Tiribaze dono, sed gerere interdico. Contemnens id Tiribazus, (erat enim haud improbus, sed levior & stolidior) quum candyn illum confestim induisset, monilibusque aureis & muliebribus a rege donatis excoluisset se, stomachabantur cuncti. Neque enim fas erat. At rex derisit eum, & ait, Permitto tibi aurum gerere ut mulieri, & vestem illam ut insano. Mensæ regis præter matrem ejus & conjugem nemo erat consors: quarum hæc infra, mater supra illum recumbebat. Artoxerxes etiam fratribus suis mensam participavit, Ostani & Oxathri, ætate minoribus. Jam spectaculum gratissimum præbebat Persis uxoris ejus Statiræ currus, qui velis detractis semper progrediebatur, fœminisque popularibus salutandi eam & adeundi faciebat copiam. Hinc regnum ejus favorabile ad multitudinem fuit.

Cyrum vero novatores hominesque inquieti, ut animo virum magnifico & insignem bellatorem & amicorum studiosum, regno existimabant necessarium esse, atque imperii molem regem desiderare animosum & gloriæ cupidum. Igitur non minus Cyrus superiorum provinciarum nominibus fretus quam iis qui circa ipsum erant, aggreditur bellum. Lacedæmonios per literas orat ut auxilia & milites sibi mittant: quibus ostendit se largiturum, si pedestres venissent, equos: si equestres, bigas: si prædia haberent, vicos: si vicos, urbes: stipendium militibus non annumeraturum, sed admensurum. Jactans autem se majorem

δὲ περὶ αὐτοῦ πολλά, καὶ καρδίαν ἔφη τοῦ ἀδελφοῦ φορεῖν βαρυτέραν, καὶ φιλοσοφεῖν μᾶλλον, καὶ μαγεύειν βελτίον, οἶνον δὲ πλείονα πίνειν καὶ φέρειν· ἐκεῖνον δὲ ὑπὸ δειλίας καὶ μαλακίας, ἐν μὲν τοῖς κυνηγεσίοις, μηδὲ ἐφ' ἵππου· ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις, μηδ' ἐπὶ θρόνου καθῆσθαι. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν σκυτάλην πρὸς Κλέαρχον ἀπέστειλαν, ὑπηρετεῖν Κύρῳ πάντα κελεύοντες. ὁ δὲ Κῦρος ἀνέβαινεν ἐπὶ βασιλέα, βαρβαρικήν τε πολλὴν ἔχων δύναμιν, καὶ μισθοφόρους Ἕλληνας ὀλίγῳ τρισχιλίων καὶ μυρίων ἀποδέοντας, ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ποιούμενος προφάσεις τῆς στρατείας. οὐ μὴν ἔλαθέ γε εἰς πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἧκε βασιλεῖ Τισαφέρνης αὐτάγγελος· καὶ πολὺς θόρυβος εἶχε τὰ βασίλεια, τῆς τε Παρυσάτιδος τὴν πλείστην αἰτίαν τοῦ πολέμου φερομένης, καὶ τῶν φίλων αὐτῆς ἐν ὑποψίᾳ ὄντων καὶ διαβολαῖς. μάλιστα δὲ ἠνία τὴν Παρυσάτιν ἡ Στάτειρα, τῷ πολέμῳ περιπαθοῦσα, καὶ βοῶσα, Ποῦ νῦν αἱ πίστεις ἐκεῖναι; ποῦ αἱ δεήσεις αἷς ἐξελομένη τὸν ἐπιβουλεύσαντα τῷ ἀδελφῷ, πολέμου καὶ κακῶν ἐμπέπληκας ἡμᾶς; ἐκ δὴ τούτων μισοῦσα τὴν Στάτειραν ἡ Παρυσάτις, καὶ φύσει βαρύθυμος οὖσα, καὶ βάρβαρος ἐν ὀργαῖς καὶ μνησικακίαις, ἐπεβούλευεν αὐτὴν ἀνελεῖν. ἐπεὶ δὲ Δείνων μὲν ἐν τῷ πολέμῳ συντελεσθῆναι τὴν ἐπιβουλὴν εἴρηκε, Κτησίας δὲ ὕστερον, ὃν οὔτε ἀγνοεῖν τὸν χρόνον εἰκός ἐστι παρόντα ταῖς πράξεσιν, οὔτε ἑκὼν αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταστῆναι τὸ ἔργον, ὡς ἐπράχθη διηγούμενος· οἷα πάσχει πολλάκις ὁ λόγος αὐτοῦ, πρὸς τὸ μυθῶδες καὶ δραματικὸν ἐπιτρεπόμενος τῆς ἀληθείας· τοῦτο μὲν ἣν ἐκεῖνος ἀπέδωκε, χώραν ἕξει.

Κύρῳ

rem in modum, etiam cor ait fratre ſe ferre gravius, doctioremque philoſophum & magum meliorem eſſe, vinum potare & ferre largius: illum vero præ timiditate & ignavia per venationes, ne equo quidem: in periculis, nec ſolio inſidere. Ergo Lacedæmonii miſſa ſcytala præceperunt Clearcho, Cyro ut in omnibus morem gereret. Ita in regem movit Cyrus. Habebat ſub ſignis magnas barbarorum copias, & mercede militantes Græcos paulo minus tredecim millia. Prætexuit alia ex aliis expeditioni ſuæ. Haud diu tamen regem fefellit, ſed ipſe regi nuntium Tiſſaphernes attulit: unde magnus motus occupavit regiam. Cauſa belli in Paryſatidem pene tota conferebatur, vocabanturque in ſuſpicionem & crimen amici ejus. Maxime vero fatigabat Paryſatidem Statira bello anxia, & vociferans, Ubi nunc illæ ſunt promiſſiones, ubi obſecrationes quibus liberando fratris inſidiatorem, bello nos & his miſeriis demerſiſti? Hinc exoſa Statiram Paryſatis, & ingenio mulier in iram & vindictam fero barbaricoque, necare eam eſt molita. Quia vero per bellum Dinon hoc ſcelus prodidit patratum, Cteſias poſt: (quem neque præterire tempus, quum rebus agendis interfuerit, conſentaneum eſt: neque cauſam habebat cur illud facinus ultro in narrando ut fuerat geſta, ex ſuo loco trajiceret: quod crebro ei in ſcribendo accidit, ut a veritate excurrat ad vana & fabuloſa) hoc, quem ille tribuit, habebit locum.

Ap-

Κύρῳ δὲ προσιόντι φῆμαι καὶ λόγοι προσέπιπτον, ὡς οὐ μάχεσθαι βασιλέως εὐθὺς ἐγνωκότος, οὐδὲ συνδραμεῖν εἰς χεῖρας αὐτῷ σπεύδοντος, ἀλλ' ἐν Πέρσαις ὑπομένειν, ἄχρις ἂν αἱ δυνάμεις ἐκεῖ πανταχόθεν συνέλθωσι. καὶ γὰρ τάφρον εὖρος ὀργυιῶν δέκα, καὶ βάθος ἴσον, ἐπὶ σταδίους διὰ τοῦ πεδίου τετρακοσίους ἐνέβαλε. καὶ ταύτης τε περιεῖδε τὸν Κῦρον ἐντὸς παρελθόντα, καὶ Βαβυλῶνος αὐτῆς οὐ μακρὰν γενόμενον. Τιριβάζου δὲ, ὥς φασι, πρώτου τολμήσαντος εἰπεῖν ὡς οὐ δεῖ φυγομαχεῖν, οὐδὲ Μηδείας ἐκστάντα καὶ Βαβυλῶνος, ἀλλὰ καὶ Σούσων, ἐνδύεσθαι τῇ Περσίδι, πολλαπλασίαν μὲν ἔχοντα δύναμιν τῶν πολεμίων, μυρίους δὲ σατράπας καὶ στρατηγοὺς Κύρου καὶ φρονεῖν καὶ μάχεσθαι βελτίονας, ὥρμησε διαγωνίσασθαι τὴν ταχίστην. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐξαίφνης καταφανεὶς ἐνενήκοντα μυριάσι στρατοῦ διακεκοσμημένου λαμπρῶς, τοὺς πολεμίους, ἀσυντάκτους καὶ ἀνόπλους διὰ τὸ θαρρεῖν καὶ καταφρονεῖν ὁδοιποροῦντας, ἐξέπληξε καὶ συνετάραξεν, ὥστε σὺν θορύβῳ καὶ βοῇ πολλῇ μόλις εἰς τάξιν καθίστασθαι τὸν Κῦρον· ἔπειτα σιγῇ καὶ σχέδην ἐπάγων, θαῦμα ἐν τοῖς Ἕλλησι τῆς εὐταξίας παρεῖχε, κραυγὰς ἀτάκτους καὶ σκιρτήματα καὶ πολὺν τάραχον αὐτῶν καὶ διασπασμὸν ἐν πλήθει τοσούτῳ προσδεχομένοις. εὖ δὲ καὶ κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἔταξε τῶν δρεπανηφόρων τὰ ῥωμαλεώτατα πρὸ τῆς ἑαυτοῦ φάλαγγος, ὡς πρὶν ἐν χερσὶ γενέσθαι, διακόψοντα τὰς τάξεις βίᾳ τῆς εἰσελάσεως.

Τὴν δὲ μάχην ἐκείνην πολλῶν μὲν ἀπηγγελκότων, Ξενοφῶντος δὲ μονον-

οὐχὶ

Appropinquanti Cyro fama & rumores acciderunt non habere in animo statim prœlio decernere regem, neque conferere cum eo manus properare: sed in Perside dum copiæ eo undique convenissent, subsistere. Etenim fossam passus latam decem & totidem altam, longam stadia per campum quadringenta duxit. Intra hanc penetrare Cyrum, atque non longe ab ipsa procedere Babylone permisit. Verum quum Tiribazus dicere ei primus non dubitavisset non esse protrahendum conflictum, neque Media Babyloneque atque adeo Susis cedentem abdere se in Persidem debere, qui exercitum habeat longe quam hostis ampliorem, & decem millia satraparum ducumque Cyro & consilio & virtute præstantiorum: maturavit quam primum acie decernere. Qui ut primum conspectus repente est cum novies centenis millibus militum splendide adornatorum: hostes, ex fiducia & contemptu incomposite & sine armis agmen facientes, perculit turbavitque, ut cum tumultu & magno clamore ægre in ordines eos Cyrus cogeret. Inde rex silentio & sedato gradu signa promovens, agminis tam compositi gratia obstupefecit Græcos: qui inconditos ululatus, ingentem incompositamque eorum fluctuationem & dissipationem tanto in numero exspectabant. Jam scienter etiam Græcis currus falcatos validissimos quosque in fronte opposuit, ut impressionis vi, prius quam ad manus ventum esset, disjicerent eorum ordines.

Quia vero pugnam hanc mandavere scriptis multi, eamque Xenophon tantum non

sub-

οὐχὶ δεικνύοντος ὄψει, καὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς οὐ γεγενημένοις ἀλλὰ γινομένοις, ἐφιστάντος ἀεὶ τὸν ἀκροατὴν ἐν πάθει καὶ συγκινδυνεύοντα διὰ τὴν ἐνάργειαν· οὐκ ἔστι νοῦν ἔχοντος ἐπεξηγεῖσθαι, πλὴν ὅσα τῶν ἀξίων λόγου παρῆλθεν εἰπεῖν ἐκεῖνον. ὁ μὲν οὖν τόπος ἐν ᾧ παρετάξαντο, Κούναξα καλεῖται, καὶ Βαβυλῶνος ἀπέχει σταδίους πεντακοσίους. Κῦρον δὲ πρὸ τῆς μάχης Κλεάρχου παρακαλοῦντος ἐξόπισθεν τῶν Μακεδόνων εἶναι, καὶ μὴ κινδυνεύειν αὐτόν, εἰπεῖν φασί, Τί λέγεις, ὦ Κλέαρχε; σὺ κελεύεις με τὸν βασιλείας ὀρεγόμενον, ἀνάξιον εἶναι βασιλείας; ἁμαρτόντος δὲ Κύρου μέγα τὸ δῦναι προπετῶς εἰς μέσα τὰ δεινὰ καὶ μὴ φυλάξασθαι τὸν κίνδυνον, οὐχ ἧττον ἥμαρτεν, εἰ καὶ μὴ μᾶλλον Κλέαρχος, ἀντιτάξαι κατὰ τὸν βασιλέα μὴ θελήσας τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ προσμίξας τῷ ποταμῷ τὸ δεξιόν, ὡς μὴ κυκλωθείη. τὴν γὰρ ἀσφάλειαν ἐξ ἅπαντος διώκοντα, καὶ πλεῖστον λόγον ἔχοντα τοῦ μηδὲν παθεῖν, οἴκοι μένειν ἦν κράτιστον. ὁ δὲ μυρίους σταδίους ἀπὸ θαλάσσης ἐν ὅπλοις ἀναβεβηκώς, μηδενὸς ἀναγκάζοντος, ἀλλ' ὅπως Κῦρον εἰς τὸν θρόνον καθίσῃ τὸν βασίλειον, εἶτα περισκοπῶν χώραν καὶ τάξιν, οὐκ ἀφ' ἧς σώσειε τὸν ἡγεμόνα καὶ μισθοδότην, ἀλλ' ἐν τίνι θέμενος ἑαυτὸν ἀσφαλῶς μαχεῖται καθ' ἡσυχίαν, ὅμοιος ἦν ὑπὸ δέους τῶν παρόντων ἐκβεβληκότι τοὺς περὶ τῶν ὅλων λογισμούς, καὶ προϊεμένῳ τὴν τῆς στρατηγίας ὑπόθεσιν. ὅτι γὰρ οὐδεὶς ἂν ὑπέμεινε τῶν τεταγμένων περὶ βασιλέα τοὺς Ἕλληνας ἐμπεσόντας, ὠσθέντων δι' ἐκείνων, καὶ βασιλέως φυγόντος ἢ πεσόντος, ὑπῆρχε Κύρῳ νικῶντι σῴζεσθαι καὶ βασιλεύειν, ἐκ τῶν πεπραγμένων δῆλόν ἐστι. διὸ

subjicit oculis, ac gesta non quasi acta sint, sed agantur, ubique proponit lectori, commovetque eum perspicuitate narrandi, ut si sit periculi socius: ea insanus sim si repetam, nisi quæ persequi ille omisit ad memoriam insignia. Igitur locus ubi pugnatum est, Cunaxa vocatur, qui a Babylone stadiis quingentis distat. Cyrum, quum ante prœlium moneret eum Clearchus ut pone Macedonum ordines se teneret, neque conjiceret in aleam semetipsum, ferunt respondisse, Quid ais Clearche? Tune jubes mihi qui regnum affecto, regno me ut ostendam indignum? Offendit quidem Cyrus quod inconsulte in media ruerit pericula, neque discrimen declinaverit: non minus impegit Clearchus tamen, immo magis: qui Græcos regi locare ex adverso noluit, sed dextrum cornu, ne circumveniretur, applicuit flumini. Nam securitatem undequaque quærenti, & præcipue ne quid omnino acciperet incommodi spectanti, manere domi præstabat. Postquam vero spatium a mari tam immensum in armis erat emensus nemine urgente, tantum quo Cyrum in solium regium collocaret, tunc locum & ordinem circumspicere non unde ducem servaret & stipendium præbentem, verum ubi positus secure dimicaret, id hominis erat cui præsens formido consilia de summa rerum excussit, & qui propositum expeditionis finem deseruit. Nam cohortes quæ regem stipabant, non excepturas Græcorum impetum fuisse: quibus impulsis atque fugiente vel interempto rege incolumem victorem Cyrum futurum regnaturumque, ex ipso patet prœlii eventu. Qua-

διὸ τὴν Κλεάρχου μᾶλλον εὐλάβειαν ἢ τὸ Κύρου θράσος αἰτιατέον, ὡς τὰ πράγματα καὶ Κῦρον ἀπολέσασαν. εἰ γὰρ αὐτὸς ἐσκόπει βασιλεὺς ὅπου τάξας τοὺς Ἕλληνας ἀβλαβεστάτοις χρήσεται πολεμίοις, οὐκ ἂν ἐξεῦρεν ἑτέραν ἢ τὴν ἀπωτάτω χώραν ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ ἑαυτόν· ἀφ᾽ ἧς οὔτε νικηθεὶς αὐτὸς ᾔσθετο, καὶ Κῦρος ἔφθη κατακοπεὶς, ἢ χρησάμενός τι τῇ Κλεάρχου νίκῃ. καίτοι Κῦρος τὸ συμφέρον οὐκ ἠγνόηκεν, ἀλλ᾽ ἐκεῖ Κλέαρχον ἐκέλευε τάττεσθαι κατὰ μέσον. ὁ δὲ αὐτῷ μέλειν εἰπὼν ὅπως ἕξει κάλλιστα, τὸ πᾶν διέφθειρεν.

Οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες ὅσον ἐβούλοντο τοὺς βαρβάρους ἐνίκων, καὶ διώκοντες ἐπὶ τὸ πλεῖστον προῆλθον· Κύρῳ δὲ γενναῖον ἵππον, ἄστομον δὲ καὶ ὑβριστὴν ἐλαύνοντι, Πασάκαν καλούμενον, ὡς Κτησίας φησὶν, ἀντεξήλασεν ὁ Καδουσίων ἄρχων, Ἀρταγέρσης, μέγα βοῶν, Ὦ τὸ κάλλιστον ἐν Πέρσαις ὄνομα Κύρου καταισχύνων, ἀδικώτατε ἀνθρώπων καὶ ἀφρονέστατε, κακοὺς μὲν Ἕλληνας ἔρχῃ κακὴν ὁδὸν ἄγων ἐπὶ τὰ Περσῶν ἀγαθά· δεσπότην δὲ σεαυτοῦ καὶ ἀδελφὸν ἐλπίζων ἀναιρήσειν, ὃς σοῦ μυριάκις μυρίους δούλους ἔχει κρείσσονας. αὐτίκα δὲ πειράσῃ· πρότερον γὰρ ἀπολεῖς ἐνταῦθα τὴν σεαυτοῦ κεφαλὴν, ἢ θεάσασθαι τὸ βασιλέως πρόσωπον. ταῦτα εἰπὼν, ἐξηκόντισεν ἐπ᾽ αὐτόν. ὁ δὲ θώραξ στερεῶς ἀντέσχε, καὶ οὐκ ἐτρώθη μὲν ὁ Κῦρος, ἐκραδάνθη δὲ, τῆς πληγῆς ἰσχυρᾶς προσπεσούσης. ἀποστρέψαντος δὲ τὸν ἵππον τοῦ Ἀρταγέρσου, βαλὼν ὁ Κῦρος ἔτυχε, καὶ διήλασε παρὰ τὴν κλεῖδα διὰ τοῦ τραχήλου τὴν αἰχμήν. τὸν μὲν οὖν Ἀρταγέρσην ἀποθανεῖν ὑπὸ Κύρου σχε-

δὸν

Quapropter Clearchi potius cautio quam Cyri culpanda est audacia: quod illa rem & Cyrum in præceps dederit. Si enim ipse ubi locaret Græcos circumspiceret rex Artoxerxes, quo quam minimum sibi detrimenti afferrent, locum non inveniret alium quam ab se suaque cohorte remotissimum: ex quo neque victum sensit se, & prius trucidatus Cyrus est quam ulli usui ei esset Clearchi victoria. Et quidem non fefellit Cyrum quid e re foret, sed Clearchum in media acie consistere jussit. Qui quum curæ sibi fore dixisset ut quam optime se res haberet, evertit universam.

Profligaverunt enim quantum cupiebant Græci barbaros, ac terga cædentes longissime insequuti sunt. Vehebatur Cyrus generoso equo, sed effræni & feroci, Pasaca nomine, ut est autor Ctesias. In eum præfectus Cadusiorum Artagerses invectus est, vociferans, O tu, qui præclarissimum in Persis Cyri nomen deformas, hominum scelestissime & amentissime, fortissimos viros Græcos itinere inauspicato ad diripiendas Persarum fortunas adducis, dominumque & fratrem tuum speras interficere, qui infinitos habet te præstantiores servos? Id mox experiere. Ante enim caput tuum hoc loco amittes quam faciem regis contempleris. Sic fatus, jaculum in illum torsit. Cæterum restitit valide lorica, nec vulneratus fuit Cyrus. Quia tamen gravis ictus accidit, intremuit. Quum avertisset equum Artagerses, jaculo Cyrus ingesto fixit eum, collumque secundum claviculam cuspide trajecit. Ac cæsum a Cyro Artagersem fatentur

fere

δὸν ἅπαντες ὁμολογοῦσι· περὶ δὲ τῆς αὐτοῦ Κύρου τελευτῆς ἐπεὶ Ξενοφῶν ἁπλῶς καὶ συντόμως, ἅτε δὴ μὴ παρὼν αὐτὸς, εἶπεν, οὐδὲν ἴσως κωλύει τὰ Δείνωνος ἰδίᾳ, καὶ πάλιν τὰ Κτησίου διελθεῖν.

Φησὶν οὖν ὁ μὲν Δείνων, ὅτι τοῦ Ἀρταγέρσου πεσόντος, εἰσελάσας βιαίως ὁ Κῦρος εἰς τοὺς προτεταγμένους τοῦ βασιλέως, κατέτρωσεν αὐτοῦ τὸν ἵππον, ὁ δὲ ἀπερρύη. Τιριβάζου δὲ ἀναλαβόντος αὐτὸν ἐπ' ἄλλον ἵππον ταχὺ, καὶ εἰπόντος αὐτῷ, Ὦ βασιλεῦ, μέμνησο τῆς ἡμέρας ταύτης· οὐ γὰρ ἀξία λήθης ἐστί· πάλιν ὁ Κῦρος ἐνσείσας τῷ ἵππῳ κατέβαλε τὸν Ἀρτοξέρξην. πρὸς δὲ τὴν τρίτην ἐπέλασιν δυσαναχετήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας ὡς βέλτιόν ἐστι μὴ ζῆν, ἀντεξήλαυνε τῷ Κύρῳ προπετῶς καὶ ἀπερισκέπτως εἰς ἐναντία βέλη φερομένῳ. καὶ βάλλει μὲν αὐτὸς ἀκοντίῳ, βάλλουσι δὲ οἱ περὶ αὐτόν. πίπτει δὲ ὁ Κῦρος, ὡς μὲν ἔνιοι λέγουσιν, πληγεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως· ὡς δὲ ἕτεροί τινες, Καρὸς ἀνθρώπου πατάξαντος, ᾧ γέρας ἔδωκε τῆς πράξεως ταύτης ὁ βασιλεὺς, ἀλεκτρυόνα χρυσοῦν ἐπὶ δόρατος ἀεὶ πρὸ τῆς τάξεως ἐν ταῖς στρατιαῖς κομίζειν. καὶ γὰρ αὐτοὺς τοὺς Κᾶρας ἀλεκτρυόνας οἱ Πέρσαι, διὰ τοὺς λόφους οἷς κοσμοῦσι τὰ κράνη, προσηγόρευον.

Ἡ δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ἐπιτεμόντι πολλὰ συντόμως ἀπαγγεῖλαι, τοιαύτη τις ἐστί. Κῦρος ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλαυνεν εἰς αὐτὸν βασιλέα τὸν ἵππον, καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σιωπῇ. φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωσε. βασιλεὺς δὲ ἀφεὶς τὸ δόρυ, Κύρου

fere omnes. At Cyri fatum quia Xenophon simpliciter & strictim, ut qui ipse non interfuerit, percurrit: nihil sane causæ est quin ea quæ prodidit Dinon, seorsum: inde, quæ Ctesias, referamus.

Refert ergo Dinon, postquam cecidit Artagerses, invectum magna vi Cyrum in eos qui frontem cohortis regiæ tegebant, equum regis vulnerasse, eumque ex equo defluxisse. Quum Tiribazus propere regem in alium equum imposuisset, additis hisce verbis: Memineris, rex, hujus diei, neque enim dignus est oblivione: Cyrum admisso iterum in Artoxerxem equo concussum deturbasse. Ad tertium incursum irritatus rex, præsentesque affatus, satius sibi esse non vivere, infestus equum in Cyrum concitat temere & cæco impetu in adversa tela ruentem: feritque Cyrum ipse jaculo, ferit etiam cohors ejus. Ibi Cyrus, ut nonnulli dictitant, cadit ictu regis: ut alii, ab homine Care percussus; quem præmio rex hujus facinoris donavit, ut in bello gallum aureum ex summa lancea perpetuo ante signa ferret. Etenim ipsos Caras Persæ gallos, cristarum causa quibus exornant galeas, appellabant.

Ctesiæ narratio, ut brevibus multa perstringam, hujuscemodi est: Cyrus trucidato Artagerse equum in regem permisit, & hic in illum, silentio uterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec sauciavit eum. Rex missa lancea a Cyro

Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τισαφέρνην δὲ πιστὸν ἄνδρα Κύρῳ καὶ γενναῖον ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δ' ἐπ' αὐτὸν ἐξακοντίσας διὰ τοῦ θώρακος, ἔτρωσε τὸ στῆθος, ὅσον ἐνδῦναι δύο δακτύλους τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς τῶν περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν ἀναστὰς μετ' ὀλίγων, ἐν οἷς καὶ Κτησίας ἦν, λόφον τινὰ πλησίον καταλαβὼν ἡσύχαζε· Κῦρον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐνειλούμενον ὁ ἵππος ἐξέφερεν ὑπὸ θυμοῦ μακρὰν, ἤδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ὑπὸ τῶν φίλων. ἐπαιρόμενος δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μεστὸς ὢν ὁρμῆς καὶ θράσους, διεξήλαυνε βοῶν, Ἐξίστασθε πενιχροί. τοῦτο δὲ Περσιστὶ πολλάκις αὐτοῦ βοῶντος, οἱ μὲν ἐξίσταντο προσκυνοῦντες· ἀποπίπτει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιάρα τοῦ Κύρου, καὶ παρατρέχων νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει τὸν κρόταφον αὐτοῦ παρὰ τὸν ὀφθαλμὸν, ἀγνοῶν ὅστις ἐστίν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ τραύματος ἐκβαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καρωθεὶς ὁ Κῦρος ἔπεσε. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπεκφυγὼν ἐπλάζετο· τὸν δ' ἐφίππιον πῖλον ἀπορρυέντα λαμβάνει τοῦ τὸν Κῦρον βαλόντος ἀκόλουθος, αἵματος περίπλεω. τὸν δὲ Κῦρον ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μόλις, εὐνοῦχοι τινὲς παρόντες ὀλίγοι ἐπεχείρουν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναθέσθαι, καὶ σώζειν. ἀδυνάτως δ' ἔχοντα, καὶ δι' αὐτοῦ προθυμούμενον βαδίζειν, ὑπολαβόντες ἦγον· τῷ μὲν σώματι καρηβαροῦντα καὶ σφαλλόμενον, οἰόμενον δὲ νικᾶν, ἀκούοντα τῶν φευγόντων ἀνακαλουμένων Κῦρον βασιλέα, καὶ φείσασθαι δεομένων. ἐν δὲ τούτῳ, Καύνιοι τινὲς ἄνθρωποι κακόβιοι καὶ ἄποροι, καὶ ταπεινῶν ὑπουργημάτων ἕνεκα τῇ τοῦ βασιλέως

στρα-

ro aberravit, Tiſſaphernem autem, fidum Cyro & fortem virum, percuſſit atque interemit. Cyrus interno per loricam regis jaculo vulnus pectori illius ingeſſit duos digitos altum: unde ille ictus vi defluxit ex equo ad terram. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex aſſurgens cum paucis, inter quos fuit Cteſias, tumulum vicinum cepit, ubi tenuit ſe quietum. Cyrum inter hoſtes volitantem equus ferox longe abſtulit, nec tenebris jam cognoſcebatur ab hoſtibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autem victoria, ardoriſque & fiduciæ plenus, per medios vehebatur hoſtes, clamans, Cedite miſeri. Dum hoc identidem lingua Perſica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quum tiara capiti ejus defluxiſſet, prætercurrens adoleſcens Perſes, Mithridati nomen erat, tempus Cyri jaculo ſecundum oculum ferit, inſcius qui ſit. Eructante vim ſanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & ſopore collabitur. Equus fugiens aberrabat. Stratum equi prolapſum capit comes illius qui Cyrum percuſſit, ſanguine redundantem. Cyrum ex plaga ægre tandem colligentem ſe aſſiſtentes eunuchi pauci alteri equo impoſuere, quo eriperent eum: quem equitandi impotentem, pedibuſque connitentem ire, ſuſtinentes ducebant, corpore quidem ob vulnus in capite acceptum gravem ceſpitantemque, ſed victorem arbitrantem ſe quod fugientes audiret Cyrum regem alta voce appellantes, atque ut parceret ipſis orantes. Interea Caunii quidam homines tenues inopeſque, qui humilium miniſteriorum gratia regis

caſtra

στρατιᾶ παρακολουθοῦντες, ἔτυχον ἀναμιχθέντες ὡς φίλοι τοῖς περὶ τὸν Κῦρον. ὡς δὲ μόλις συνεῖδον τὰ περιθωρακίδια φοινικᾶ, λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἁπάντων, ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. εἷς οὖν ἐκείνων ἐτόλμησεν ἀγνοῶν ἐξόπισθεν βαλεῖν τὸν Κῦρον ἀκοντίῳ. τῆς δὲ περὶ τὴν ἰγνύαν φλεβὸς ἀναρραγείσης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα παίει πρός τινι λίθῳ τὸν τετρωμένον κρόταφον, καὶ ἀποθνήσκει. τοιοῦτος μὲν ὁ Κτησίου λόγος, ᾧ, καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις ἀναιρῶν τὸν ἄνθρωπον ἀνήρηκεν.

Ἤδη δὲ αὐτοῦ τεθνηκότος, Ἀρτασύρας ὁ βασιλέως ὀφθαλμὸς ἔτυχεν ἵππῳ παρεξελαύνων. γνωρίσας οὖν τοὺς εὐνούχους ὀλοφυρομένους, ἠρώτησε τὸν πιστότατον αὐτῶν, Τίνα τοῦτον ὦ Παρίσκα κλαίεις παρακαθήμενος; ὁ δὲ εἶπεν, Οὐχ ὁρᾷς ὦ Ἀρτασύρα Κῦρον τεθνηκότα; θαυμάσας οὖν ὁ Ἀρτασύρας, τῷ μὲν εὐνούχῳ θαρρεῖν παρεκελεύσατο καὶ φυλάττειν τὸν νεκρόν· αὐτὸς δὲ συντείνας πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην, ἀπεγνωκότα μὲν ἤδη τὰ πράγματα, κακῶς δὲ καὶ τὸ σῶμα διακείμενον ὑπό τε δίψης καὶ τοῦ τραύματος, χαίρων φράζει ὡς αὐτὸς ἴδοι τεθνηκότα Κῦρον. ὁ δὲ πρῶτον μὲν εὐθὺς ὥρμησεν αὐτὸς ἰέναι, καὶ τὸν Ἀρτασύραν ἄγειν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὸν τόπον· ἐπεὶ δὲ πολὺς ἦν λόγος τῶν Ἑλλήνων καὶ φόβος ὡς διωκόντων, καὶ πάντα νικώντων καὶ κρατούντων, ἔδοξε πλείονας πέμψαι τοὺς κατοψομένους· καὶ τριάκοντα λαμπάδας ἔχοντες ἐπέμφθησαν. αὐτῷ δὲ μικρὸν ἀπολείποντι τοῦ τεθνάναι διὰ τὸ δίψην, Σατιβαρζάνης ὁ εὐνοῦχος περιθέων ἐζήτει ποτόν. οὐ γὰρ εἶχε τὸ χωρίον ὕδωρ, καὶ οὐδὲ ἦν ἐγγὺς τὸ στρατόπεδον. μόλις οὖν ἐπιτυγχάνει τῶν

castra sequebantur, confusi forte ut amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. Hi ut tandem punicea sagula eorum advertere, quum regii haberent omnes candida, intellexerunt hostes esse. Ita unus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrum jaculo a tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saucium ad saxum offendit, unde animam exhalavit. Hæc Ctesiæ verba sunt: quibus quasi hebeti mucrone vix tandem interficiens hominem eum sustulit.

Quo jam fato functo regis explorator Artasyras forte equo prætervectus est. Hic eunuchos lamentantes agnoscens, fidissimum ex his rogavit, Cuinam huic, Parisca, quem defleas, assides? Ille respondit, Non cernis exanimem, Artasyra, Cyrum? Igitur Artasyras mirabundus confirmavit eunuchum, & asservare jussit cadaver. Ipse citato ad Artoxerxem cursu, despondenti jam animum, & corpore graviter tam siti quam vulnere afflicto, ovans renuntiat mortuum suis oculis se Cyrum conspexisse. Ille vero primum ipse e vestigio intendit eo pergere, atque Artasyræ jussit ut ad locum duceret se. Cæterum quia multus rumor de Græcis & timor erat, quod fugientes dicerentur consectari, & undique victores esse atque profligasse suos: visum est complures speculatum mittere. Missi sunt triginta cum facibus. At regi tantum non siti enecto eunuchus Satibarzanes circumcursitans potum investigavit. Quippe erat locus ille sine aqua, & procul distabant castra. Tandem incidit in unum ex Cau-

τῶν Καυνίων ἐκείνων τῶν κακοβίων ἑνὸς, ἐν ἀσκίῳ φαύλῳ διεφθαρμένον ὕδωρ καὶ πονηρὸν ἔχοντος, ὅσον ὀκτὼ κοτύλας· καὶ λαβὼν τοῦτο καὶ κομίσας βασιλεῖ δίδωσιν. ἐκπιόντα δὲ ἅπαν ἠρώτησεν εἰ μὴ πάνυ δυσχεραίνοι τὸ ποτόν. ὁ δὲ ὤμοσε τοὺς Θεοὺς, μήτε οἶνον ἡδέως οὕτως πώποτε πεπωκέναι, μήτε ὕδωρ τὸ κουφότατον καὶ καθαρώτατον. ὥστε, ἔφη, τὸν δόντα σοι τοῦτο ἄνθρωπον ἂν ἐγὼ μὴ δυνηθῶ ζητήσας ἀμείψασθαι, τοὺς Θεοὺς εὔχομαι ποιῆσαι μακάριον καὶ πλούσιον.

Ἐν δὲ τούτῳ προσήλαυνον οἱ τριάκοντα λαμπροὶ καὶ περιχαρεῖς, ἀναγγέλλοντες αὐτῷ τὴν ἀνέλπιστον εὐτυχίαν. ἤδη δὲ καὶ πλήθει τῶν συντρεχόντων πάλιν πρὸς αὐτὸν καὶ συνισταμένων ἐθάῤῥει, καὶ κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ λόφου φωτὶ πολλῷ περιλαμπόμενος. ὡς δὲ ἐπέστη τῷ νεκρῷ, καὶ κατά δή τινα νόμον Περσῶν ἡ δεξιὰ χεὶρ ἀπεκόπη καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, ἐκέλευσε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομισθῆναι· καὶ τῆς κόμης δραξάμενος οὔσης βαθείας καὶ λασίας, ἐπεδείκνυεν τοῖς ἀμφιδοξοῦσιν ἔτι καὶ φεύγουσιν. οἱ δὲ ἐθαύμαζον καὶ προσεκύνουν· ὥστε ταχὺ μυριάδας ἑπτὰ περὶ αὐτὸν γενέσθαι, καὶ συνεισελάσαι πάλιν εἰς τὸ στρατόπεδον. ἐξεληλάκει δὲ, ὡς ὁ Κτησίας φησὶν, ἐπὶ τὴν μάχην τεσσαράκοντα μυριάσιν. οἱ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ Ξενοφῶντα πολὺ πλείονας γενέσθαι λέγουσι τὰς μεμαχημένας. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας ἐνακισχιλίους ἀνενεχθῆναι φησὶ πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην, αὐτῷ δὲ δισμυρίων οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς κειμένους. ταῦτα μὲν οὖν ἔχει διαμφισβήτησιν· ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, τὸ πεμφθῆναι φάναι πρὸς τοὺς Ἕλλη-

Cauniis illis egenis qui sordido in utriculo aquam putridam & vitiosam habebat ad octo heminas. Hunc arripit atque ad regem portat. Quum totum exhausisset rex, quæsivit de eo numne magnam nauseam movisset ei potus? Ille per Deos juravit, nec vinum unquam jucundius se potasse, nec aquam vel levissimam & limpidissimam. Itaque si minus ego, inquit, hominem qui eam tibi dedit, invenire, ut parem referam ei gratiam, valeam, Deos precor ut beatum & opulentum efficiant.

Interea recurrerunt triginta illi alacres atque exultantes, insperatamque ei felicitatem annuntiavere. Jam multitudine quoque denuo ad eum confluentium & coeuntium fultus, de colle ad crebra lumina descendit. Ut astitit cadaveri, atque ex lege quapiam Persarum dextra caputque a corpore detruncata fuere, caput ejus adferri jussit: comaque prolixa & spissa correpta fluctuantibus adhuc atque in fugam effusis ostendit. Obstupuerunt illi, eumque adoraverunt, atque ita brevi septuaginta millia militum aggregaverunt ad eum se, unaque in castra rediere. Eduxerat, ut Ctesias autor est, in aciem quadringenta millia. Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui pugnaverunt memorant. Inito cæsorum numero Ctesias novem millia capitum relata perhibet ad Artoxerxem: sibi vero non minus viginti millia visos qui ceciderant. Verum hæc in controversia fuere. Illud vero jam Ctesiæ nobile est mendacium, qui se cum Zacynthio Phayllo & qui-

δὲ περὶ αὐτοῦ πολλὰ, καὶ καρδίαν ἔφη τοῦ ἀδελφοῦ φορεῖν βαρυτέραν, καὶ φιλοσοφεῖν μᾶλλον, καὶ μαγεύειν βέλτιον, οἶνον δὲ πλείονα πίνειν καὶ φέρειν· ἐκεῖνον δὲ ὑπὸ δειλίας καὶ μαλακίας, ἐν μὲν τοῖς κυνηγεσίοις, μηδὲ ἐφ' ἵππου· ἐν δὲ τοῖς κινδύνοις, μηδ' ἐπὶ θρόνου καθῆσθαι. Λακεδαιμόνιοι μὲν οὖν σκυτάλην πρὸς Κλέαρχον ἀπέστειλαν, ὑπηρετεῖν Κύρῳ πάντα κελεύοντες. ὁ δὲ Κῦρος ἀνέβαινεν ἐπὶ βασιλέα, βαρβαρικήν τε πολλὴν ἔχων δύναμιν, καὶ μισθοφόρους Ἕλληνας ὀλίγῳ τρισχιλίων καὶ μυρίων ἀποδέοντας, ἄλλας ἐπ' ἄλλαις ποιούμενος προφάσεις τῆς στρατείας. οὐ μὴν ἔλαθέ γε εἰς πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἧκε βασιλεῖ Τισαφέρνης αὐτάγγελος· καὶ πολὺς θόρυβος εἶχε τὰ βασίλεια, τῆς τε Παρυσάτιδος τὴν πλείστην αἰτίαν τοῦ πολέμου φερομένης, καὶ τῶν φίλων αὐτῆς ἐν ὑποψίᾳ ὄντων καὶ διαβολαῖς. μάλιστα δὲ ἠνία τὴν Παρυσάτιν ἡ Στάτειρα, τῷ πολέμῳ περιπαθοῦσα, καὶ βοῶσα, Ποῦ νῦν αἱ πίστεις ἐκεῖναι; ποῦ αἱ δεήσεις αἷς ἐξελομένη τὸν ἐπιβουλεύσαντα τῷ ἀδελφῷ, πολέμου καὶ κακῶν ἐμπέπληκας ἡμᾶς; ἐκ δὴ τούτων μισοῦσα τὴν Στάτειραν ἡ Παρυσάτις, καὶ φύσει βαρύθυμος οὖσα, καὶ βάρβαρος ἐν ὀργαῖς καὶ μνησικακίαις, ἐπεβούλευεν αὐτὴν ἀνελεῖν. ἐπεὶ δὲ Δείνων μὲν ἐν τῷ πολέμῳ συντελεσθῆναι τὴν ἐπιβουλὴν εἴρηκε, Κτησίας δὲ ὕστερον, ὃν οὔτε ἀγνοεῖν τὸν χρόνον εἰκός ἐστι παρόντα ταῖς πράξεσιν, οὔτε ἑκὼν αἰτίαν εἶχεν ἐκ τοῦ χρόνου μεταστῆναι τὸ ἔργον, ὡς ἐπράχθη διηγούμενος· οἷα πάσχει πολλάκις ὁ λόγος αὐτοῦ, πρὸς τὸ μυθῶδες καὶ δραματικὸν ἐπιτρεπόμενος τῆς ἀληθείας· τοῦτο μὲν ἣν ἐκεῖνος ἀπέδωκε, χώραν ἕξει.

Κύρῳ

rem in modum, etiam cor ait fratre se ferre gravius, doctioremque philosophum & magum meliorem esse, vinum potare & ferre largius: illum vero præ timiditate & ignavia per venationes, ne equo quidem: in periculis, nec solio insidere. Ergo Lacedæmonii missa scytala præceperunt Clearcho, Cyro ut in omnibus morem gereret. Ita in regem movit Cyrus. Habebat sub signis magnas barbarorum copias, & mercede militantes Græcos paulo minus tredecim millia. Prætexuit alia ex aliis expeditioni suæ. Haud diu tamen regem fefellit, sed ipse regi nuntium Tissaphernes attulit: unde magnus motus occupavit regiam. Causa belli in Parysatidem pene tota conferebatur, vocabanturque in suspicionem & crimen amici ejus. Maxime vero fatigabat Parysatidem Statira bello anxia, & vociferans, Ubi nunc illæ sunt promissiones, ubi obsecrationes quibus liberando fratris insidiatorem, bello nos & his miseriis demersisti? Hinc exosa Statiram Parysatis, & ingenio mulier in iram & vindictam fero barbaricoque, necare eam est molita. Quia vero per bellum Dinon hoc scelus prodidit patratum, Ctesias post: (quem neque præterire tempus, quum rebus agendis interfuerit, consentaneum est: neque causam habebat cur illud facinus ultro in narrando ut fuerat gesta, ex suo loco trajiceret: quod crebro ei in scribendo accidit, ut a veritate excurrat ad vana & fabulosa) hoc, quem ille tribuit, habebit locum.

Ap-

Κύρῳ δὲ προσιόντι φῆμαι καὶ λόγοι προσέπιπτον, ὡς οὐ μάχεσθαι βασιλέως εὐθὺς ἐγνωκότος, οὐδὲ συνδραμεῖν εἰς χεῖρας αὐτῷ ἀποδιδόντος, ἀλλ' ἐν Πέρσαις ὑπομένειν, ἄχρις ἂν αἱ δυνάμεις ἐκεῖ πανταχόθεν συνέλθωσι. καὶ γὰρ τάφρον εὖρος ὀργυιῶν δέκα, καὶ βάθος ἴσον, ἐπὶ σταδίους διὰ τοῦ πεδίου τετρακοσίους ἐνέβαλε. καὶ ταύτης τε περιεῖδε τὸν Κῦρον ἐντὸς παρελθόντα, καὶ Βαβυλῶνος αὐτῆς οὐ μακρὰν γενόμενον. Τιριβάζου δὲ, ὥς φασι, πρώτου τολμήσαντος εἰπεῖν ὡς οὐ δεῖ φυγομαχεῖν, οὐδὲ Μηδείας ἐκστάντα καὶ Βαβυλῶνος, ἀλλὰ καὶ Σούσων, ἐνδύεσθαι τῇ Περσίδι, πολλαπλασίαν μὲν ἔχοντα δύναμιν τῶν πολεμίων, μυρίους δὲ σατράπας καὶ στρατηγοὺς Κύρου καὶ φρονεῖν καὶ μάχεσθαι βελτίονας, ὥρμησε διαγωνίσασθαι τὴν ταχίστην. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἐξαίφνης καταφανεὶς ἐνενήκοντα μυριάσι στρατοῦ διακεκοσμημένου λαμπρῶς, τοὺς πολεμίους, ἀσυντάκτους καὶ ἀνόπλους διὰ τὸ θαρρεῖν καὶ καταφρονεῖν ὁδοιποροῦντας, ἐξέπληξε καὶ συνετάραξεν, ὥστε σὺν θορύβῳ καὶ βοῇ πολλῇ μόλις εἰς τάξιν καθίστασθαι τὸν Κῦρον· ἔπειτα σιγῇ καὶ σχέδην ἐπάγων, θαῦμα ἐν τοῖς Ἕλλησι τῆς εὐταξίας παρεῖχε, κραυγὰς ἀτάκτους καὶ σκιρτήματα καὶ πολὺν τάραχον αὐτῶν καὶ διασπασμὸν ἐν πλήθει τοσούτῳ προσδεχομένοις. εὖ δὲ καὶ κατὰ τοὺς Ἕλληνας ἔταξε τῶν δρεπανηφόρων τὰ ῥωμαλεώτατα πρὸ τῆς ἑαυτοῦ φάλαγγος, ὡς πρὶν ἐν χερσὶ γενέσθαι, διακόψοντα τὰς τάξεις βίᾳ τῆς εἰσελάσεως.

Τὴν δὲ μάχην ἐκείνην πολλῶν μὲν ἀπηγγελκότων, Ξενοφῶντος δὲ μονον-

οὐχὶ

Appropinquanti Cyro fama & rumores acciderunt non habere in animo statim prœlio decernere regem, neque conserere cum eo manus properare: sed in Perside dum copiæ eo undique convenissent, subsistere. Etenim fossam passus latam decem & totidem altam, longam stadia per campum quadringenta duxit. Intra hanc penetrare Cyrum, atque non longe ab ipsa procedere Babylone permisit. Verum quum Tiribazus dicere ei primus non dubitavisset non esse protrahendum conflictum, neque Media Babyloneque atque adeo Susis cedentem abdere se in Persidem debere, qui exercitum habeat longe quam hostis ampliorem, & decem millia satraparum ducumque Cyro & consilio & virtute præstantiorum: maturavit quam primum acie decernere. Qui ut primum conspectus repente est cum novies centenis millibus militum splendide adornatorum: hostes, ex fiducia & contemptu incomposite & sine armis agmen facientes, perculit turbavitque, ut cum tumultu & magno clamore ægre in ordines eos Cyrus cogeret. Inde rex silentio & sedato gradu signa promovens, agminis tam compositi gratia obstupefecit Græcos: qui inconditos ululatus, ingentem incompositamque eorum fluctuationem & dissipationem tanto in numero exspectabant. Jam scienter etiam Græcis currus falcatos validissimos quosque in fronte opposuit, ut impressionis vi, prius quam ad manus ventum esset, disjicerent eorum ordines.

Quia vero pugnam hanc mandavere scriptis multi, eamque Xenophon tantum non sub-

οὐχὶ δεικνύοντος ὄψει, καὶ τοῖς πράγμασιν, ὡς οὐ γεγενημένοις ἀλλὰ γινομένοις, ἐφιστάντος ἀεὶ τὸν ἀκροατὴν ἐν πάθει καὶ συγκινδυνεύοντα διὰ τὴν ἐνάργειαν· οὐκ ἔστι νοῦν ἔχοντος ἐπεξηγεῖσθαι, πλὴν ὅσα τῶν ἀξίων λόγου παρῆλθεν εἰπεῖν ἐκεῖνον. ὁ μὲν οὖν τόπος ἐν ᾧ παρετάξαντο, Κούναξα καλεῖται, καὶ Βαβυλῶνος ἀπέχει σταδίους πεντακοσίους. Κῦρον δὲ πρὸ τῆς μάχης Κλεάρχου παρακαλοῦντος ἐξόπισθεν τῶν Μακεδόνων εἶναι, καὶ μὴ κινδυνεύειν αὐτὸν, εἰπεῖν φασὶ, Τί λέγεις, ὦ Κλέαρχε; σὺ κελεύεις με τὸν βασιλείας ὀρεγόμενον, ἀνάξιον εἶναι βασιλείας; ἁμαρτόντος δὲ Κύρου μέγα τὸ δῦναι προπετῶς εἰς μέσα τὰ δεινὰ καὶ μὴ φυλάξασθαι τὸν κίνδυνον, οὐχ ἧττον ἥμαρτεν, εἰ καὶ μὴ μᾶλλον Κλέαρχος, ἀντιτάξαι κατὰ τὸν βασιλέα μὴ θελήσας τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ προσμίξας τῷ ποταμῷ τὸ δεξιὸν, ὡς μὴ κυκλωθείη. τὴν γὰρ ἀσφάλειαν ἐξ ἅπαντος διώκοντα, καὶ πλεῖστον λόγον ἔχοντα τοῦ μηδὲν παθεῖν, οἴκοι μένειν ἦν κράτιστον. ὁ δὲ μυρίους σταδίους ἀπὸ θαλάσσης ἐν ὅπλοις ἀναβεβηκὼς, μηδενὸς ἀναγκάζοντος, ἀλλ᾽ ὅπως Κῦρον εἰς τὸν θρόνον καθίσῃ τὸν βασίλειον, εἶτα περισκοπῶν χώραν καὶ τάξιν, οὐκ ἀφ᾽ ἧς σώσει τὸν ἡγεμόνα καὶ μισθοδότην, ἀλλ᾽ ἐν τίνι θέμενος ἑαυτὸν ἀσφαλῶς μαχεῖται καθ᾽ ἡσυχίαν, ὅμοιος ἦν ὑπὸ δέους τῶν παρόντων ἐκβεβληκότι τοὺς περὶ τῶν ὅλων λογισμοὺς, καὶ προϊεμένῳ τὴν τῆς στρατηγίας ὑπόθεσιν. ὅτι γὰρ οὐδεὶς ἂν ὑπέμεινε τῶν τεταγμένων περὶ βασιλέα τοὺς Ἕλληνας ἐμπεσόντας, ὠσθέντων δὲ ἐκείνων, καὶ βασιλέως φεύγοντος ἢ πεσόντος, ὑπῆρχε Κύρῳ νικῶντι σώζεσθαι καὶ βασιλεύειν, ἐκ τῶν πεπραγμένων δῆλόν ἐστι.

διὸ

ſubjicit oculis, ac geſta non quaſi acta ſint, ſed agantur, ubique proponit lectori, commovetque eum perſpicuitate narrandi, ut ſi ſit periculi ſocius: ea inſanus ſim ſi repetam, niſi quæ perſequi ille omiſit ad memoriam inſignia. Igitur locus ubi pugnatum eſt, Cunaxa vocatur, qui a Babylone ſtadiis quingentis diſtat. Cyrum, quum ante prœlium moneret eum Clearchus ut pone Macedonum ordines ſe teneret, neque conjiceret in aleam ſemetipſum, ferunt reſpondiſſe, Quid ais Clearche? Tune jubes mihi qui regnum affecto, regno me ut oſtendam indignum? Offendit quidem Cyrus quod inconſulte in media ruerit pericula, neque diſcrimen declinaverit: non minus impegit Clearchus tamen, immo magis: qui Græcos regi locare ex adverſo noluit, ſed dextrum cornu, ne circumveniretur, applicuit flumini. Nam ſecuritatem undequaque quærenti, & præcipue ne quid omnino acciperet incommodi ſpectanti, manere domi præſtabat. Poſtquam vero ſpatium a mari tam immenſum in armis erat emenſus nemine urgente, tantum quo Cyrum in ſolium regium collocaret, tunc locum & ordinem circumſpicere non unde ducem ſervaret & ſtipendium præbentem, verum ubi poſitus ſecure dimicaret, id hominis erat cui præſens formido conſilia de ſumma rerum excuſſit, & qui propoſitum expeditionis finem deſeruit. Nam cohortes quæ regem ſtipabant, non excepturas Græcorum impetum fuiſſe: quibus impulſis atque fugiente vel interempto rege incolumem victorem Cyrum futurum regnaturumque, ex ipſo patet prœlii eventu.

Qua-

διὸ τὴν Κλεάρχου μᾶλλον εὐλάβειαν ἢ τὸ Κύρου θράσος αἰτιατέον, ὡς τὰ πράγματα καὶ Κῦρον ἀπολέσασαν. εἰ γὰρ αὐτὸς ἐσκόπει βασιλεὺς ὅπου τάξας τοὺς Ἕλληνας ἀβλαβεστάτοις χρήσεται πολεμίοις, οὐκ ἂν ἐξεῦρεν ἑτέραν ἢ τὴν ἀπωτάτω χώραν ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ ἑαυτόν· ἀφ' ἧς οὔτε νικηθεὶς αὐτὸς ᾔσθετο, καὶ Κῦρος ἔφθη κατακοπεὶς, ἢ χρησάμενός τι τῇ Κλεάρχου νίκῃ. καίτοι Κῦρος τὸ συμφέρον οὐκ ἠγνόηκεν, ἀλλ' ἐκεῖ Κλέαρχον ἐκέλευε τάττεσθαι κατὰ μέσον. ὁ δὲ αὐτῷ μέλειν εἰπὼν ὅπως ἕξει κάλλιστα, τὸ πᾶν διέφθειρεν.

Οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες ὅσον ἐβούλοντο τοὺς βαρβάρους ἐνίκων, καὶ διώκοντες ἐπὶ τὸ πλεῖστον προῆλθον· Κύρῳ δὲ γενναῖον ἵππον, ἄστομον δὲ καὶ ὑβριστὴν ἐλαύνοντι, Πασάκαν καλούμενον, ὡς Κτησίας φησὶν, ἀντεξήλασεν ὁ Καδουσίων ἄρχων, Ἀρταγέρσης, μέγα βοῶν, Ὦ τὸ κάλλιστον ἐν Πέρσαις ὄνομα Κύρου καταισχύνων, ἀδικώτατε ἀνθρώπων καὶ ἀφρονέστατε, κακοὺς μὲν Ἕλληνας ἔρχῃ κακὴν ὁδὸν ἄγων ἐπὶ τὰ Περσῶν ἀγαθά· δεσπότην δὲ σεαυτοῦ καὶ ἀδελφὸν ἐλπίζων ἀναιρήσειν, ὃς σοῦ μυριάκις μυρίους δούλους ἔχει κρείσσονας. αὐτίκα δὲ πειράσῃ· πρότερον γὰρ ἀπολεῖς ἐνταῦθα τὴν σεαυτοῦ κεφαλὴν, ἢ θεάσασθαι τὸ βασιλέως πρόσωπον. ταῦτα εἰπὼν, ἐξηκόντισεν ἐπ' αὐτόν. ὁ δὲ θώραξ στερεῶς ἀντέσχε, καὶ οὐκ ἐτρώθη μὲν ὁ Κῦρος, ἐκραδάνθη δὲ, τῆς πληγῆς ἰσχυρᾶς προσπεσούσης. ἀποστρέψαντος δὲ τὸν ἵππον τοῦ Ἀρταγέρσου, βαλὼν ὁ Κῦρος ἔτυχε, καὶ διήλασε παρὰ τὴν κλεῖδα διὰ τοῦ τραχήλου τὴν αἰχμήν. τὸν μὲν οὖν Ἀρταγέρσην ἀποθανεῖν ὑπὸ Κύρου σχεδὸν

Quapropter Clearchi potius cautio quam Cyri culpanda est audacia: quod illa rem & Cyrum in præceps dederit. Si enim ipse ubi locaret Græcos circumspiceret rex Artoxerxes, quo quam minimum sibi detrimenti afferrent, locum non inveniret alium quam ab se suaque cohorte remotissimum: ex quo neque victum sensit se, & prius trucidatus Cyrus est quam ulli usui ei esset Clearchi victoria. Et quidem non fefellit Cyrum quid e re foret, sed Clearchum in media acie consistere jussit. Qui quum curæ sibi fore dixisset ut quam optime se res haberet, evertit universam.

Profligaverunt enim quantum cupiebant Græci barbaros, ac terga cædentes longissime insequuti sunt. Vehebatur Cyrus generoso equo, sed effræni & feroci, Pasaca nomine, ut est autor Ctesias. In eum præfectus Cadusiorum Artagerses invectus est, vociferans, O tu, qui præclarissimum in Persis Cyri nomen deformas, hominum scelestissime & amentissime, fortissimos viros Græcos itinere inauspicato ad diripiendas Persarum fortunas adducis, dominumque & fratrem tuum speras interficere, qui infinitos habet te præstantiores servos? Id mox experiere. Ante enim caput tuum hoc loco amittes quam faciem regis contempleris. Sic fatus, jaculum in illum torsit. Cæterum restitit valide lorica, nec vulneratus fuit Cyrus. Quia tamen gravis ictus accidit, intremuit. Quum avertisset equum Artagerses, jaculo Cyrus ingesto fixit eum, collumque secundum claviculam cuspide trajecit. Ac cæsum a Cyro Artagersem fatentur fere

δὸν ἅπαντες ὁμολογοῦσι· περὶ δὲ τῆς αὐτοῦ Κύρου τελευτῆς ἐπεὶ Ξενοφῶν ἁπλῶς καὶ συντόμως, ἅτε δὴ μὴ παρὼν αὐτὸς, εἶπεν, οὐδὲν ἴσως κωλύει τὰ Δείνωνος ἰδίᾳ, καὶ πάλιν τὰ Κτησίου διελθεῖν.

Φησὶν οὖν ὁ μὲν Δείνων, ὅτι τοῦ Ἀρταγέρσου πεσόντος, εἰσελάσας βιαίως ὁ Κῦρος εἰς τοὺς προτεταγμένους τοῦ βασιλέως, κατέτρωσεν αὐτοῦ τὸν ἵππον, ὁ δὲ ἀπερρύη. Τιριβάζου δὲ ἀναλαβόντος αὐτὸν ἐπ' ἄλλον ἵππον ταχὺ, καὶ εἰπόντος αὐτῷ, Ὦ βασιλεῦ, μέμνησο τῆς ἡμέρας ταύτης· οὐ γὰρ ἀξία λήθης ἐστί· πάλιν ὁ Κῦρος ἐνσείσας τῷ ἵππῳ κατέβαλε τὸν Ἀρτοξέρξην. πρὸς δὲ τὴν τρίτην ἐπέλασιν δυσανασχετήσας ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰπὼν πρὸς τοὺς παρόντας ὡς βέλτιόν ἐστι μὴ ζῆν, ἀντεξήλαυνε τῷ Κύρῳ προπετῶς καὶ ἀπερισκέπτως εἰς ἐναντία βέλη φερομένῳ. καὶ βάλλει μὲν αὐτὸς ἀκοντίῳ, βάλλουσι δὲ οἱ περὶ αὐτόν. πίπτει δὲ ὁ Κῦρος, ὡς μὲν ἔνιοι λέγουσιν, πληγεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως· ὡς δὲ ἕτεροί τινες, Καρὸς ἀνθρώπου πατάξαντος, ᾧ γέρας ἔδωκε τῆς πράξεως ταύτης ὁ βασιλεὺς, ἀλεκτρυόνα χρυσοῦν ἐπὶ δόρατος ἀεὶ πρὸ τῆς τάξεως ἐν ταῖς στρατιαῖς κομίζειν. καὶ γὰρ αὐτοὺς τοὺς Κᾶρας ἀλεκτρυόνας οἱ Πέρσαι, διὰ τοὺς λόφους οἷς κοσμοῦσι τὰ κράνη, προσηγόρευον.

Ἡ δὲ Κτησίου διήγησις, ὡς ἐπιτεμόντι πολλὰ συντόμως ἀπαγγεῖλαι, τοιαύτη τίς ἐστι. Κῦρος ἀποκτείνας Ἀρταγέρσην, ἤλαυνεν εἰς αὐτὸν βασιλέα τὸν ἵππον, καὶ αὐτὸς εἰς ἐκεῖνον, ἀμφότεροι σιωπῇ. φθάνει δὲ βάλλων Ἀριαῖος ὁ Κύρου φίλος βασιλέα, καὶ οὐκ ἔτρωσε. βασιλεὺς δὲ ἀφεὶς τὸ δόρυ, Κύρου

fere omnes. At Cyri fatum quia Xenophon simpliciter & strictim, ut qui ipse non interfuerit, percurrit: nihil sane causæ est quin ea quæ prodidit Dinon, seorsum: inde, quæ Ctesias, referamus.

Refert ergo Dinon, postquam cecidit Artagerses, invectum magna vi Cyrum in eos qui frontem cohortis regiæ tegebant, equum regis vulnerasse, eumque ex equo defluxisse. Quum Tiribazus propere regem in alium equum imposuisset, additis hisce verbis: Memineris, rex, hujus diei, neque enim dignus est oblivione: Cyrum admisso iterum in Artoxerxem equo concussum deturbasse. Ad tertium incursum irritatus rex, præsentesque affatus, satius sibi esse non vivere, infestus equum in Cyrum concitat temere & cæco impetu in adversa tela ruentem: feritque Cyrum ipse jaculo, ferit etiam cohors ejus. Ibi Cyrus, ut nonnulli dictitant, cadit ictu regis: ut alii, ab homine Care percussus; quem præmio rex hujus facinoris donavit, ut in bello gallum aureum ex summa lancea perpetuo ante signa ferret. Etenim ipsos Caras Persæ gallos, cristarum causa quibus exornant galeas, appellabant.

Ctesiæ narratio, ut brevibus multa perstringam, hujuscemodi est: Cyrus trucidato Artagerse equum in regem permisit, & hic in illum, silentio uterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec sauciavit eum. Rex missa lancea a Cyro

Κύρου μὲν οὐκ ἔτυχε, Τισαφέρνην δὲ πιστὸν ἄνδρα Κύρῳ καὶ γενναῖον ἔβαλε καὶ κατέκτεινε. Κῦρος δ' ἐπ' αὐτὸν ἐξακοντίσας διὰ τοῦ θώρακος, ἔτρωσε τὸ στῆθος, ὅσον ἐνδῦναι δύο δακτύλους τὸ ἀκόντιον, πεσεῖν δὲ αὐτὸν ὑπὸ τῆς πληγῆς ἀπὸ τοῦ ἵππου. φυγῆς δὲ καὶ ταραχῆς τῶν περὶ αὐτὸν γενομένης, ὁ μὲν ἀναστὰς μετ' ὀλίγων, ἐν οἷς καὶ Κτησίας ἦν, λόφον τινὰ πλησίον καταλαβὼν ἡσύχαζε· Κῦρον δὲ τοῖς πολεμίοις ἐνειλούμενον ὁ ἵππος ἐξέφερεν ὑπὸ θυμοῦ μακρὰν, ἤδη σκότους ὄντος, ἀγνοούμενον ὑπὸ τῶν πολεμίων, καὶ ζητούμενον ὑπὸ τῶν φίλων. ἐπαιρόμενος δὲ τῇ νίκῃ, καὶ μεστὸς ὢν ὁρμῆς καὶ θράσους, διεξήλαυνε βοῶν, Ἐξίστασθε πενιχροί. τοῦτο δὲ Περσιστὶ πολλάκις αὐτοῦ βοῶντος, οἱ μὲν ἐξίσταντο προσκυνοῦντες· ἀποπίπτει δὲ τῆς κεφαλῆς ἡ τιάρα τοῦ Κύρου, καὶ παρατρέχων νεανίας Πέρσης, ὄνομα Μιθριδάτης, ἀκοντίῳ βάλλει τὸν κρόταφον αὐτοῦ παρὰ τὸν ὀφθαλμὸν, ἀγνοῶν ὅστις ἐστίν. πολὺ δὲ αἷμα τοῦ τραύματος ἐκβαλόντος, ἰλιγγιάσας καὶ καρωθεὶς ὁ Κῦρος ἔπεσε. καὶ ὁ μὲν ἵππος ὑπεκφυγὼν ἐπλάζετο· τὸν δ' ἐφίππιον πῖλον ἀποῤῥυέντα λαμβάνει τοῦ τὸν Κῦρον βαλόντος ἀκόλουθος, αἵματος περίπλεω. τὸν δὲ Κῦρον ἐκ τῆς πληγῆς ἀναφέροντα χαλεπῶς καὶ μόλις, εὐνοῦχοι τινὲς παρόντες ὀλίγοι ἐπεχείρουν ἐπ' ἄλλον ἵππον ἀναθέσθαι, καὶ σώζειν. ἀδυνάτως δ' ἔχοντα, καὶ δι' αὐτοῦ προθυμούμενον βαδίζειν, ὑπολαβόντες ἦγον· τῷ μὲν σώματι καρηβαροῦντα καὶ σφαλλόμενον, οἰόμενον δὲ νικᾶν, ἀκούοντα τῶν φευγόντων ἀνακαλουμένων Κῦρον βασιλέα, καὶ φείδεσθαι δεομένων. ἐν δὲ τούτῳ, Καύνιοί τινες ἄνθρωποι κακόβιοι καὶ ἄποροι, καὶ ταπεινῶν ὑπουργημάτων ἕνεκα τῇ τοῦ βασιλέως

στρα-

ro aberravit, Tiſſaphernem autem, fidum Cyro & fortem virum, percuſſit atque interemit. Cyrus interno per loricam regis jaculo vulnus pectori illius ingeſſit duos digitos altum: unde ille ictus vi defluxit ex equo ad terram. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex aſſurgens cum paucis, inter quos fuit Cteſias, tumulum vicinum cepit, ubi tenuit ſe quietum. Cyrum inter hoſtes volitantem equus ferox longe abſtulit, nec tenebris jam cognoſcebatur ab hoſtibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autem victoria, ardoriſque & fiduciæ plenus, per medios vehebatur hoſtes, clamans, Cedite miſeri. Dum hoc identidem lingua Perſica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi quum tiara capiti ejus defluxiſſet, prætercurrens adoleſcens Perſes, Mithridati nomen erat, tempus Cyri jaculo ſecundum oculum ferit, inſcius qui ſit. Eructante vim ſanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & ſopore collabitur. Equus fugiens aberrabat. Stratum equi prolapſum capit comes illius qui Cyrum percuſſit, ſanguine redundantem. Cyrum ex plaga ægre tandem colligentem ſe aſſiſtentes eunuchi pauci alteri equo impoſuere, quo eriperent eum: quem equitandi impotentem, pedibuſque connitentem ire, ſuſtinentes ducebant, corpore quidem ob vulnus in capite acceptum gravem ceſpitantemque, ſed victorem arbitrantem ſe quod fugientes audiret Cyrum regem alta voce appellantes, atque ut parceret ipſis orantes. Interea Caunii quidam homines tenues inopeſque, qui humilium miniſteriorum gratia regis

caſtra

στρατιᾷ παρακολουθοῦντες, ἔτυχον ἀναμιχθέντες ὡς φίλοι τοῖς περὶ τὸν Κῦρον. ὡς δὲ μόλις συνεῖδον τὰ περιθωρακίδια φοινικᾶ, λευκοῖς χρωμένων τῶν βασιλικῶν ἁπάντων, ἔγνωσαν πολεμίους ὄντας. εἷς οὖν ἐκείνων ἐτόλμησεν ἀγνοῶν ἐξόπισθεν βαλεῖν τὸν Κῦρον ἀκοντίῳ. τῆς δὲ περὶ τὴν ἰγνύαν φλεβὸς ἀναρραγείσης, πεσὼν ὁ Κῦρος, ἅμα παίει πρός τινι λίθῳ τὸν τετρωμένον κρόταφον, καὶ ἀποθνήσκει. τοιοῦτος μὲν ὁ Κτησίου λόγος, ᾧ, καθάπερ ἀμβλεῖ ξιφιδίῳ, μόλις ἀναιρῶν τὸν ἄνθρωπον ἀνῄρηκεν.

Ἤδη δὲ αὐτοῦ τεθνηκότος, Ἀρτασύρας ὁ βασιλέως ὀφθαλμὸς ἔτυχεν ἵππῳ παρεξελαύνων. γνωρίσας οὖν τοὺς εὐνούχους ὀλοφυρομένους, ἠρώτησε τὸν πιστότατον αὐτῶν, Τίνα τοῦτον ὦ Παρίσκα κλαίεις παρακαθήμενος; ὁ δὲ εἶπεν, Οὐχ ὁρᾷς ὦ Ἀρτασύρα Κῦρον τεθνηκότα; θαυμάσας οὖν ὁ Ἀρτασύρας, τῷ μὲν εὐνούχῳ θαρρεῖν παρεκελεύσατο καὶ φυλάττειν τὸν νεκρόν· αὐτὸς δὲ συντείνας πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην, ἀπεγνωκότα μὲν ἤδη τὰ πράγματα, κακῶς δὲ καὶ τὸ σῶμα διακείμενον ὑπό τε δίψης καὶ τοῦ τραύματος, χαίρων φράζει ὡς αὐτὸς ἴδοι τεθνηκότα Κῦρον. ὁ δὲ πρῶτον μὲν εὐθὺς ὥρμησεν αὐτὸς ἰέναι, καὶ τὸν Ἀρτασύραν ἄγειν ἐκέλευσεν ἐπὶ τὸν τόπον· ἐπεὶ δὲ πολὺς ἦν λόγος τῶν Ἑλλήνων καὶ φόβος ὡς διωκόντων, καὶ πάντα νικώντων καὶ κρατούντων, ἔδοξε πλείονας πέμψαι τοὺς κατοψομένους· καὶ τριάκοντα λαμπάδας ἔχοντες ἐπέμφθησαν. αὐτῷ δὲ μικρὸν ἀπολείποντι τοῦ τεθνάναι διὰ τὸ δίψην, Σατιβαρζάνης ὁ εὐνοῦχος περιθέων ἐζήτει ποτόν. οὐ γὰρ εἶχε τὸ χωρίον ὕδωρ, καὶ οὐδὲ ἦν ἐγγὺς τὸ στρατόπεδον. μόλις οὖν ἐπιτυγχάνει

τῶν

castra sequebantur, confusi forte ut amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. Hi ut tandem punicea sagula eorum advertere, quum regii haberent omnes candida, intellexerunt hostes esse. Ita unus eorum ausus est, ignarus qui esset, Cyrum jaculo a tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapsus Cyrus tempus simul saucium ad saxum offendit, unde animam exhalavit. Hæc Ctesiæ verba sunt: quibus quasi hebeti mucrone vix tandem interficiens hominem eum sustulit.

Quo jam fato functo regis explorator Artasyras forte equo prætervectus est. Hic eunuchos lamentantes agnoscens, fidissimum ex his rogavit, Cuinam huic, Parisca, quem defleas, assides? Ille respondit, Non cernis exanimem, Artasyra, Cyrum? Igitur Artasyras mirabundus confirmavit eunuchum, & asservare jussit cadaver. Ipse citato ad Artoxerxem cursu, despondenti jam animum, & corpore graviter tam siti quam vulnere afflicto, ovans renuntiat mortuum suis oculis se Cyrum conspexisse. Ille vero primum ipse e vestigio intendit eo pergere, atque Artasyræ jussit ut ad locum duceret se. Cæterum quia multus rumor de Græcis & timor erat, quod fugientes dicerentur consectari, & undique victores esse atque profligasse suos: visum est complures speculatum mittere. Missi sunt triginta cum facibus. At regi tantum non siti enecto eunuchus Satibarzanes circumcursitans potum investigavit. Quippe erat locus ille sine aqua, & procul distabant castra. Tandem incidit in unum ex

Cau-

τῶν Καυνίων ἐκείνων τῶν κακοβίων ἑνὸς, ἐν ἀσκίῳ φαύλῳ διεφθαρμένον ὕδωρ καὶ πονηρὸν ἔχοντος, ὅσον ὀκτὼ κοτύλας· καὶ λαβὼν τοῦτο καὶ κομίσας βασιλεῖ δίδωσιν. ἐκπιόντα δὲ ἅπαν ἠρώτησεν εἰ μὴ πάνυ δυσχεραίνοι τὸ ποτόν. ὁ δὲ ὤμοσε τοὺς Θεοὺς, μήτε οἶνον ἡδέως οὕτως πώποτε πεπωκέναι, μήτε ὕδωρ τὸ κουφότατον καὶ καθαρώτατον. ὥστε, ἔφη, τὸν δόντα σοι τοῦτο ἄνθρωπον ἂν ἐγὼ μὴ δυνηθῶ ζητήσας ἀμείψασθαι, τοὺς Θεοὺς εὔχομαι ποιῆσαι μακάριον καὶ πλούσιον.

Ἐν δὲ τούτῳ προσήλαυνον οἱ τριάκοντα λαμπροὶ καὶ περιχαρεῖς, ἀναγγέλλοντες αὐτῷ τὴν ἀνέλπιστον εὐτυχίαν. ἤδη δὲ καὶ πλήθει τῶν συντρεχόντων πάλιν πρὸς αὐτὸν καὶ συνισταμένων ἐθάῤῥει, καὶ κατέβαινεν ἀπὸ τοῦ λόφου φωτὶ πολλῷ περιλαμπόμενος. ὡς δὲ ἐπέστη τῷ νεκρῷ, καὶ κατὰ δή τινα νόμον Περσῶν ἡ δεξιὰ χεὶρ ἀπεκόπη καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ σώματος, ἐκέλευσε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ κομισθῆναι· καὶ τῆς κόμης δραξάμενος οὔσης βαθείας καὶ λασίας, ἐπεδείκνυεν τοῖς ἀμφιδοξοῦσιν ἔτι καὶ φεύγουσιν. οἱ δὲ ἐθαύμαζον καὶ προσεκύνουν· ὥστε ταχὺ μυριάδας ἑπτὰ περὶ αὐτὸν γενέσθαι, καὶ συνεισελάσαι πάλιν εἰς τὸ στρατόπεδον. ἐξεληλάκει δὲ, ὡς ὁ Κτησίας φησὶν, ἐπὶ τὴν μάχην τεσσαράκοντα μυριάσιν. οἱ δὲ περὶ Δείνωνα καὶ Ξενοφῶντα πολὺ πλείονας γενέσθαι λέγουσι τὰς μεμαχημένας. ἀριθμὸν δὲ νεκρῶν ὁ Κτησίας ἐνακισχιλίους ἀνενεχθῆναι φησὶ πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην, αὐτῷ δὲ δισμυρίων οὐκ ἐλάττους φανῆναι τοὺς κειμένους. ταῦτα μὲν οὖν ἔχει διαμφισβήτησιν· ἐκεῖνο δὲ τοῦ Κτησίου λαμπρὸν ἤδη ψεῦσμα, τὸ πεμφθῆναι φάναι πρὸς τοὺς Ἕλλη-

Cauniis illis egenis qui sordido in utriculo aquam putridam & vitiosam habebat ad octo heminas. Hunc arripit atque ad regem portat. Quum totum exhausisset rex, quæsivit de eo numne magnam nauseam movisset ei potus? Ille per Deos juravit, nec vinum unquam jucundius se potasse, nec aquam vel levissimam & limpidissimam. Itaque si minus ego, inquit, hominem qui eam tibi dedit, invenire, ut parem referam ei gratiam, valeam, Deos precor ut beatum & opulentum efficiant.

Interea recurrerunt triginta illi alacres atque exultantes, insperatamque ei felicitatem annuntiavere. Jam multitudine quoque denuo ad eum confluentium & coeuntium fultus, de colle ad crebra lumina descendit. Ut astitit cadaveri, atque ex lege quapiam Persarum dextra caputque a corpore detruncata fuere, caput ejus adferri jussit: comaque prolixa & spissa correpta fluctuantibus adhuc atque in fugam effusis ostendit. Obstupuerunt illi, eumque adoraverunt, atque ita brevi septuaginta millia militum aggregaverunt ad eum se, unaque in castra rediere. Eduxerat, ut Ctesias autor est, in aciem quadringenta millia. Dinon & Xenophon multo plures fuisse qui pugnaverunt memorant. Inito cæsorum numero Ctesias novem millia capitum relata perhibet ad Artoxerxem: sibi vero non minus viginti millia visos qui ceciderant. Verum hæc in controversia fuere. Illud vero jam Ctesiæ nobile est mendacium, qui se cum Zacynthio Phayllo & qui-

Ἕλληνας αὐτὸν μετὰ Φαΰλλου τοῦ Ζακυνθίου καί τινων ἄλλων. ὁ γὰρ Ξενοφῶν ἠπίστατο συνδιατρίβοντα βασιλεῖ Κτησίαν. μέμνηται γὰρ αὐτοῦ, καὶ τοῖς βιβλίοις τούτοις ἐντετυχὼς δῆλός ἐστιν. οὐκ ἂν οὖν ἐλθόντα, καὶ λόγων τοσούτων ἑρμηνέα γενόμενον, παρῆκεν ἀνώνυμον, Φάϋλλον δὲ τὸν Ζακύνθιον ὠνόμαζεν. ἀλλὰ δαιμονίως ὁ Κτησίας, ὡς ἔοικε, φιλότιμος ὤν, καὶ οὐχ ἧττον φιλοκλέαρχος, ἀεί τινας ἐν τῇ διηγήσει χώρας ἑαυτῷ δίδωσιν· ἐν αἷς γενόμενος πολλὰ καὶ καλὰ μιμνήσκεται Κλεάρχου καὶ τῆς Λακεδαίμονος.

Μετὰ δὲ τὴν μάχην δῶρα κάλλιστα μὲν ἐξέπεμψε καὶ μέγιστα τῷ Ἀρταγέρσου παιδί, τοῦ πεσόντος ὑπὸ Κύρου· καλῶς δὲ καὶ Κτησίαν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπετίμησεν. τὸν δὲ Καύνιον ἐκεῖνον ἐξανευρών, ὃς ἐπέδωκε τὸ ἀσκίον, ἐξ ἀδόξου καὶ πένητος ἔντιμον καὶ πλούσιον ἐποίησεν. ἦν δέ τις ἐμμέλεια καὶ περὶ τὰς τῶν ἐξαμαρτανόντων δικαιώσεις. Ἀρβάκην μὲν γάρ τινα Μῆδον ἐν τῇ μάχῃ πρὸς Κῦρον φυγόντα, καὶ πάλιν ἐκείνου πεσόντος μεταστάντα, δειλίαν καὶ μαλακίαν καταγνούς, οὐ προδοσίαν οὐδὲ κακόνοιαν, ἐκέλευσε γυμνὴν ἀναλαβόντα πόρνην περιβάδην ἐπὶ τοῦ τραχήλου δι' ἡμέρας ὅλης ἐν ἀγορᾷ περιφέρειν. ἑτέρου δὲ πρὸς τῷ μεταστῆναι ψευσαμένου καταβαλεῖν δύο τῶν πολεμίων, προσέταξε διαπεῖραι τρισὶ βελόναις τὴν γλῶτταν. οἰόμενος δὲ καὶ βουλόμενος δοκεῖν καὶ λέγειν πάντας ἀνθρώπους ὡς αὐτὸς ἀπέκτονε Κῦρον, Μιθριδάτῃ τῷ βαλόντι πρώτῳ Κῦρον ἐξέπεμψε δῶρα, καὶ λέγειν ἐκέλευσε τοὺς διδόντας, ὡς τούτοις σε τιμᾷ ὁ βασιλεὺς ὅτι τὸν ἐφίππιον

quibusdam aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Ctesiam. Siquidem meminit ejus, & constat hosce libros eum volvisse. Quare nuntium eum & tantæ fuisse legationis interpretem non præterisset tacitum: præsertim cum Phayllum Zacynthium nominarit. Sed mire scilicet ambitiosus Ctesias, nec secius Laconum & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas sibi ipsi attribuit partes: in quibus quum est, multa & præclara de Clearcho commemorat & de Lacedæmone.

Secundum prœlium eximia dona & maxima Artagersis, qui a Cyro fuerat interemptus, filio misit. Magnifice etiam Ctesiam cæterosque honoravit. Præterea reperit Caunium illum qui utriculum dederat: hunc ex obscuro & inope celebrem reddidit & lautum. Præstitit & insontibus plectendis se moderatum. Siquidem Arbaci cuidam Medo, qui in conflictu perfugerat ad Cyrum, mox perempto illo se receperat ad ipsum, timiditatis & ignaviæ notam inurens, non proditionis vel improbitatis, imperavit ut nudum collo impositum equitantis modo scortum per integrum diem circumferret in foro. Alteri qui præter transitionem mentitus fuerat duos hostes se obtruncasse, jussit tribus acubus trajici linguam. Quum vero arbitraretur & omnium hominum vellet existimationem & sermonem esse interfectum ab se Cyrum: Mithridati, qui Cyrum sauciaverat primus, dona misit, præcepitque iis qui dona ferebant, referre, Hisce te præmiis rex ornat, quod stra-

πιον Κύρου πῖλον εὑρὼν ἀνήνεγκας. τοῦ δὲ Καρὸς ὑφ' οὗ τὴν ἰγνύαν πληγεὶς ὁ Κῦρος ἔπεσε καὶ αὐτοῦ δωρεὰν αἰτοῦντος, ἐκέλευσεν εἰπεῖν τοὺς διδόντας, ὅτι σοι ταῦτα δίδωσι βασιλεὺς εὐαγγελίων δευτερεῖα. πρῶτος γὰρ Ἀρτασύρας, μετ' ἐκεῖνον δὲ σὺ τὴν Κύρου τελευτὴν ἀπήγγειλας. ὁ μὲν οὖν Μιθριδάτης ἀπῆλθε σιωπῇ λυπούμενος· τὸν δὲ ἄθλιον Κᾶρα κοινόν τι πάθος ὑπὸ ἀβελτερίας κατέσχε. διαφθαρεὶς γὰρ ὑπὸ τῶν παρόντων, ὡς ἔοικεν, ἀγαθῶν, καὶ ἀναπεισθεὶς εὐθὺς ἀντιποιεῖσθαι τῶν ὑπὲρ αὐτόν, οὐκ ἠξίου τὰ δοθέντα μισθὸν εὐαγγελίων ἔχειν, ἀλλ' ἠγανάκτει μαρτυρόμενος καὶ βοῶν, ὅτι Κῦρον οὐδεὶς ἕτερος ἀλλ' αὐτὸς ἀπεκτόνοι, καὶ τὴν δόξαν οὐ δικαίως ἀποστεροῖτο. ταῦτα δὲ ἀκούσας ὁ βασιλεύς, σφόδρα παρωξύνθη, καὶ τὴν κεφαλὴν ἐκέλευσεν ἀποτεμεῖν τοῦ ἀνθρώπου. παροῦσα δὲ ἡ μήτηρ, Μὴ σύ γε, εἶπεν, οὕτω τὸν Κᾶρα τοῦτον, ὦ βασιλεῦ, τὸν ὀλέθριον ἀπαλλάξῃς, ἀλλὰ παρ' ἐμοῦ τὸν ἄξιον ἀπολήψεται μισθὸν ὧν τολμᾷ λέγειν. ἐπιτρέψαντος δὲ τοῦ βασιλέως, ἐκέλευσε τοὺς ἐπὶ τῶν τιμωριῶν ἡ Παρύσατις λαβόντας τὸν ἄνθρωπον, ἐφ' ἡμέρας δέκα στρεβλοῦν, εἶτα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξαντας, εἰς τὰ ὦτα θερμὸν ἐντήκειν χαλκόν, ἕως ἀποθάνοι.

Κακῶς δὲ ἀπώλετο καὶ Μιθριδάτης μετ' ὀλίγον χρόνον ἐκ τῆς αὐτῆς ἀβελτερίας. κληθεὶς γὰρ ἐπὶ δεῖπνον, ἔνθα καὶ βασιλέως καὶ τῆς μητρὸς εὐνοῦχοι παρῆσαν, ἧκεν ἐσθῆτι χρυσῇ κεκοσμημένος, οἷς ἔλαβε παρὰ βασιλέως. ἐπεὶ δὲ εἰς τὸ δειπνεῖν ἀφίκοντο, λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ μέγιστον δυνάμενος τῶν Παρυσάτιδος εὐνούχων, Ὡς καλὴν μὲν ἐσθῆτά σοι ταύτην, Μιθριδάτης,

stratum equi, quem invenisti, retuleris ei Cyri. Cari quoque, a quo in poplite Cyrus vulneratus occubuit, præmium flagitanti, nuntiare quos misit cum dono injunxit, Hoc donum tibi rex, quod secundus felicem nuntium ei attuleris, mandavit dari. Primus enim Artasyras, secundum illum tu Cyri excessum attulisti. Ac Mithridates cum offensione tacitus abscessit. Miserum Carem idem qui stolidos solet, tenuit morbus. Quippe præsenti gestiens fortuna, inductusque statim ad afferendum ea quæ supra sortem suam erant, dedignatus est oblatum prosperi nuntii præmium accipere, sed fremuit, testans Deos clamitansque ab nullo Cyrum alio quam ab se peremptum: qua gloria immeritò se spoliari. Quibus relatis majorem in modum exarsit rex, ac cervicem homini abscindi imperavit. Assistens autem mater regis, Tu vero noli permittere, inquit, Carem hunc nefarium tam levi defungi pœna, sed mercedem a me recipiet temeraria lingua dignam sua. Permittente ei rege, jussit carnificibus Parysatis ut abriperent hominem, ac per dies decem excruciarent, inde oculis effossis in aures fervens æs instillarent, dum exspiraret.

Misere item periit brevi post ex væcordia sua Mithridates. Invitatus ad cœnam, cui & regis & ejus matris eunuchi intererant, accessit ad convivium veste & auro, quæ acceperat a rege, comptus. Inter epulandum ille qui inter Parysatidis eunuchos poterat apud illam plurimum, affatur eum, Ut elegantem hanc tibi vestem, Mithridate,

της, ὁ βασιλεὺς δέδωκε, καλὰ δὲ στρεπτὰ καὶ ψέλλια· πολλοῦ δὲ ἄξιος ὁ ἀκινάκης. ἢ μακάριόν σε καὶ περίβλεπτον ἅπασι πεποίηκεν. ἤδη δὲ μεθύων ὁ Μιθριδάτης, Τί δὲ ταῦτά ἐστιν, εἶπεν, ὦ Σπαραμίξη· μειζόνων γὰρ ἐγὼ καὶ καλλιόνων βασιλεῖ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἄξιον ἐμαυτὸν παρέσχον. καὶ ὁ Σπαραμίξης ἐπιμειδιάσας, φθόνος μὲν οὐδεὶς, ὦ Μιθριδάτα, εἶπεν· ἐπεὶ δέ φασιν Ἕλληνες οἶνον καὶ ἀλήθειαν εἶναι, τί λαμπρὸν ὦ τὰν, ἢ μέγα, πῖλον εὑρεῖν ἵππου περιῤῥυέντα, καὶ τοῦτον ἀνενεγκεῖν; ταῦτα δὲ οὐκ ἀγνοῶν τὸ ἀληθὲς ἔλεγεν, ἀλλὰ βουλόμενος ἐκκαλύψαι πρὸς τοὺς παρόντας, ὑπεκίνει τὴν κουφότητα τοῦ ἀνθρώπου, λάλου καὶ ἀκρατοῦς γεγονότος διὰ τὸν οἶνον. εἶπεν οὖν μὴ κατασχὼν, Ὑμεῖς μὲν, ὅ,τι βούλεσθε πίλους λέγετε καὶ φλυάρους· ἐγὼ δὲ ὑμῖν λέγω διαῤῥήδην, ὑπὸ ταύτης ἀνῃρῆσθαι Κῦρον τῆς χειρός. οὐ γὰρ ὡς Ἀρταγέρσης, ἠκόντισα κενὸν καὶ μάταιον, ἀλλὰ τοῦ μὲν ὀφθαλμοῦ μικρὸν ἥμαρτον, τοῦ δὲ κροτάφου τυχὼν καὶ διελάσας, κατέβαλον τὸν ἄνδρα· καὶ τέθνηκεν ὑπ' ἐκείνου τοῦ τραύματος. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι τὸ τέλος ἤδη τοῦ Μιθριδάτου καὶ τὴν κακοδαιμονίαν ὁρῶντες, εἰς τὴν γῆν ἔκυψαν· ὁ δὲ ἑστιῶν αὐτοὺς, ὦ τὰν, ἔφη, Μιθριδάτα, πίνωμεν ἐν τῷ παρόντι καὶ ἐσθίωμεν, τὸν βασιλέως δαίμονα προσκυνοῦντες, λόγους δὲ μείζους ἢ καθ' ἡμᾶς ἐάσωμεν.

Ἐκ τούτου, τῇ μὲν Παρυσάτιδι φράζει τὸν λόγον ὁ εὐνοῦχος, ἐκείνη δὲ τῷ βασιλεῖ, βασιλεὺς δὲ ἠγανάκτησεν, ὥσπερ ἐλεγχόμενος, καὶ τὸ κάλλιστον καὶ ἥδιστον ἀπολλύων τῆς νίκης. ἐβούλετο γὰρ βαρβάρους ἅπαντας πεπεῖσθαι καὶ Ἕλληνας,

te, rex donavit, elegantes etiam torques & armillas, jam pretiosum acinacem. Quam beatum te & omnibus reddidit suspiciendum. Temulentus jam Mithridates, Quæ hæc, sunt, inquit, Sparamixe? Nempe majora ego & præclariora, quo die conflictum est, sum meritus a rege. Cui arridens Sparamixes, Nihil equidem, infit, invideo, Mithridate: verum, quoniam aiunt Græci in vino veritatem esse, quid præclari sodes aut magni est equo delapsum invenisse stratum, atque hunc retulisse? Id non, quo rem ignoraret, jactavit: sed ut rem præsentibus arbitris ille effutiret, loquacis & impotentis jam ex vino sui stimulabat levitatem. Igitur non temperavit quin diceret, Vos, ut libet, strata commemorate & ejusscemodi quisquilias: ego diserte vobis affirmo interfectum hac manu Cyrum. Neque enim ut Artagerses jaculum torsi irritum & vanum, sed paululum aberravi ab oculo, fixoque & trajecto tempore illum prostravi: quo ex vulnere interiit. Hic cæteri exitum jam & funestam sortem cernentes Mithridatis in terram oculos dejecere. At convivator, Heus tu, inquit, Mithridate, bibamus nunc & epulemur, regis fortunam adorantes. Verba forte nostra majora valeant.

Inde sermonem Parysatidi indicat eunuchus, illa regi. Rex ira flagravit, quasi revinceretur, pulcherrimumque & jucundissimum amitteret victoriæ decus. Volebat enim omnibus barbaris & Græcis persuasum,

Ἕλληνας, ὡς ἐν ταῖς ἐξελάσεσι καὶ συμπλοκαῖς δοὺς καὶ λαβὼν πληγὴν, ἐτρώθη μὲν αὐτὸς, ἔκτεινε δὲ ἐκεῖνον. ἐκέλευσε γοῦν τὸν Μιθριδάτην ἀποθανεῖν σκαφευθέντα. τὸ δὲ σκαφευθῆναι, τοιοῦτόν ἐστι· σκάφας δύο πεποιημένας ἐφαρμόζειν ἀλλήλαις λαβόντες, εἰς τὴν ἑτέραν κατακλίνουσι τὸν κολαζόμενον ὕπτιον· εἶτα τὴν ἑτέραν ἐπάγοντες καὶ συναρμόζοντες, ὥστε τὴν κεφαλὴν καὶ τὰς χεῖρας ἔξω καὶ τοὺς πόδας ἀπολαμβάνεσθαι, τὸ δὲ ἄλλο σῶμα πᾶν ἀποκεκρύφθαι, διδόασιν ἐσθίειν τῷ ἀνθρώπῳ. κἂν μὴ θέλῃ, προσβιάζονται, κεντοῦντες τὰ ὄμματα· φαγόντι δὲ, πιεῖν μέλι, καὶ γάλα συγκεκραμένον ἐγχέουσιν εἰς τὸ στόμα, καὶ κατὰ τοῦ προσώπου καταχέουσιν. εἶτα πρὸς τὸν ἥλιον ἀεὶ στρέφουσιν ἐναντία τὰ ὄμματα, καὶ μυιῶν προσκαθημένων πλῆθος πᾶν ἀποκρύπτεται τὸ πρόσωπον. ἐντὸς δὲ ποιοῦντος ὅσα ποιεῖν ἀναγκαῖόν ἐστι ἐσθίοντας ἀνθρώπους καὶ πίνοντας, εὐλαὶ καὶ σκώληκες ὑπὸ φθορᾶς καὶ σηπεδόνος ἐκ τοῦ περιττώματος ἀναζέουσιν, ὑφ' ὧν ἀναλίσκεται τὸ σῶμα διαδυομένων εἰς τὰ ἐντός. ὅταν γὰρ ἤδη φανερὸς ᾖ τεθνηκὼς ὁ ἄνθρωπος, ἀφαιρεθείσης τῆς ἐπάνω σκάφης, ὁρῶσι τὴν μὲν σάρκα κατεδηδεσμένην, περὶ δὲ τὰ σπλάγχνα τοιούτων θηρίων ἑσμοὺς ἐσθιόντων καὶ προσπεφυκότων. οὕτως ὁ Μιθριδάτης ἑπτακαίδεκα ἡμέρας φθειρόμενος μόλις ἀπέθανε.

Λοιπὸς δ' ἦν τῇ Παρυσάτιδι σκοπὸς, ὁ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμὼν καὶ τὴν χεῖρα τοῦ Κύρου Μεσαβάτης, βασιλέως εὐνοῦχος. ὡς οὖν αὐτὸς οὐδεμίαν καθ' ἑαυτοῦ λαβὴν παρεδίδου, τοιοῦτον ἐπιβουλῆς τρόπον ἡ Παρύσατις συνέθηκεν. ἦν τά τε ἄλλα θυμόσοφος γυνὴ καὶ δεινὴ κυβεύειν· διὸ καὶ βασιλεῖ πρὸ

suasum, in impressionibus & concursibus quum inferret & acciperet plagam, hinc se vulneratum fuisse, hinc se Cyrum interfecisse. Itaque necari Mithridatem scaphis jussit. Est id supplicii hujuscemodi genus. Scaphas duas inter se congruentes accipiunt: in alteram supinum eum qui pœnæ est destinatus, locant: inde inducunt alteram, & coaptant ita, ut caput manus & pedes exerantur, reliquum sit inclusum corpus; tum cibum homini præbent; quem si rejiciat, compellunt eum, oculos fodicantes, sumere. A cibo mel & lac confusum ei ad potum infundunt: tum ad solem obvertunt assidue oculos ejus, ut incubantium examine muscarum tota integatur facies. Quum autem intus faciat quæ homines qui edunt & bibunt, necesse habent, tineæ & lumbrici ex tabe & putredine excrementorum proveniunt: a quibus corpus in viscera penetrantibus consumitur. Postquam enim constat exspirasse hominem, ablata superiore scapha carnem cernunt corrosam, & ejusmodi vermium examina mordicus affixorum visceribus, eaque adedentium. Ad hunc modum Mithridates septemdecim dies tabescens tandem interiit.

Supererat Parysatidi quem peteret, ille qui caput & manum Cyri præciderat, Mesabates regis eunuchus. Hic ubi ansam dedit ipse adversus se nullam, hanc technam est in caput ejus Parysatis comm[illegible]nta. Fuit cætera ingeniosa sua sponte mulier & alea ludendi artifex. Quare ante bellum

πρὸ τοῦ πολέμου πολλάκις συνεκύβευε· μετὰ δὲ τὸν πόλεμον δή ποτε τὸν Ἀρτοξέρξην ὡρμημένον ἀλύειν σχολῆς οὔσης προὐκαλεῖτο περὶ χιλίων δαρεικῶν κυβεῦσαι· καὶ κυβεύοντα περιεῖδε νικῆσαι, καὶ τὸ χρυσίον ἀπέδωκε. προσποιουμένη δὲ ἀνιᾶσθαι καὶ φιλονεικεῖν, ἐκέλευσεν αὖθις ἐξ ἀρχῆς περὶ εὐνούχου διακυβεῦσαι· κἀκεῖνος ὑπήκουσε. ποιησάμενοι δὲ συνθήκας, πέντε μὲν ἑκάτερον ὑπεξελέσθαι τοὺς πιστοτάτους, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, ὃν ἂν ὁ νικῶν ἕληται, δοῦναι τὸν ἡττώμενον ἐπὶ τούτοις ἐκύβευον. σφόδρα δὲ γενομένη πρὸς τῷ πράγματι, καὶ σπουδάσασα περὶ τὴν παιδιάν, εὖ δέ πως αὐτῇ καὶ τῶν κύβων πεσόντων, νικήσασα λαμβάνει τὸν Μεσαβάτην. οὐ γὰρ ἦν ἐν τοῖς ὑπεξῃρημένοις. καὶ πρὶν ἐν ὑποψίᾳ βασιλέα γενέσθαι τοῦ πράγματος, ἐγχειρίσασα τοῖς ἐπὶ τῶν τιμωριῶν, προσέταξεν ἐκδεῖραι ζῶντα· καὶ τὸ μὲν σῶμα πλάγιον διὰ τριῶν σταυρῶν ἀναπῆξαι, τὸ δὲ δέρμα χωρὶς διαπατταλεῦσαι. γενομένων δὲ τούτων, καὶ βασιλέως χαλεπῶς φέροντος, καὶ παροξυνομένου πρὸς αὐτήν, εἰρωνευομένη μετὰ γέλωτος, ὡς ἡδύς, ἔφασκεν, εἶ καὶ μακάριος, εἰ χαλεπαίνεις διὰ γέροντα πονηρὸν εὐνοῦχον, ἐγὼ δὲ χιλίους ἐκκυβευθεῖσα δαρεικοὺς σιωπῶ καὶ στέργω. βασιλεὺς μὲν οὖν ἐφ' οἷς ἐξηπατήθη μεταμελόμενος, ἡσυχίαν ἦγεν· ἡ δὲ Στάτειρα καὶ πρὸς τἆλλα φανερῶς ἠναντιοῦτο, καὶ τούτοις ἐδυσχέραινεν, ὡς ἄνδρας εὐνούχους καὶ πιστοὺς βασιλεῖ διὰ Κῦρον ὠμῶς καὶ παρανόμως ἀπολλυούσης αὐτῆς.

Ἐπεὶ δὲ Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς Τισαφέρνης ἐξηπάτησεν καὶ παρα-

bellum crebro cum rege ludebat alea, & post bellum restituta in gratiam, eam familiaritatem non declinabat regis, & ut cum eo luderet, atque amorum conscia administraque in iis & adjutrix esset: ac plane minimam ejus fruendi & cum eo consuetudinem habendi Statiræ faciebat copiam, cum supra omnes illi infesta, tum plurimum ipsa affectans apud regem posse. Igitur quum captasset aliquando languentem otio Artoxerxem, provocavit eum ad alea in mille Daricos ludendum, ac vincere jactu ei permisit, repræsentavitque argentum. Simulans autem dolere ac pungi victam se, petivit ut de integro aleam jacerent de eunucho. Gessit ei morem ille: pacti, ut quinos uterque reciperet fidissimos, ex reliquis quem victor legisset, ut daret victus: hac lege luserunt. Quum intenta esset atque in ludum incubuisset, præterea cecidisset ei feliciter alea, victrix Mesabatem sumit: neque enim de exemptis erat, & prius quam quid ageretur, odoraretur rex, tradidit eum carnificibus, vivumque præcepit excoriari, ac corpus transversum in tres sustolli cruces, & pellem seorsum palo suffigi. His actis quum accensus rex in eam stomacharetur, illa cum risu cavillata, Hominem jucundum, inquit, & egregium, qui senis improbi eunuchi excandescis gratia: ego mille alea perditis Daricis taceo & acquiesco. Ita rex impositum sibi esse dolens, obticuit. At Statira cum alias aperte illam oppugnabat, tum hæc ferebat moleste, quod eunuchos & regi fideles crudeliter violenterque Cyri causa interficeret.

Postquam Clearchum aliosque duces interposito jurejurando circumvenit Tissaphernes,

παρεσπόνδησεν ὅρκων γενομένων, καὶ συλλαβὼν ἀνέπεμψεν ἐν πέδαις δεδεμένους, δεηθῆναί φησιν αὐτοῦ τὸν Κλέαρχον ὁ Κτησίας, ὅπως κτενὸς εὐπορήσειε. τυχόντα δὲ καὶ τημελήσαντα τὴν κεφαλὴν, ἡσθῆναί τε τῇ χρείᾳ, καὶ τὸν δακτύλιον αὐτῷ δοῦναι, σύμβολον φιλίας πρὸς τοὺς ἐν Λακεδαίμονι συγγενεῖς καὶ οἰκείους· εἶναι δὲ γλυφὴν ἐν τῇ σφραγῖδι, Καρυάτιδας ὀρχουμένας. τὰ δὲ πεμπόμενα σιτία τῷ Κλεάρχῳ τοὺς συνδεδεμένους στρατιώτας ἀφαιρεῖσθαι καὶ καταναλίσκειν, ὀλίγα τῷ Κλεάρχῳ διδόντας ἀπ' αὐτῶν. ἰᾶσθαι δὲ καὶ τοῦτο φησὶν ὁ Κτησίας, πλείονα τῷ Κλεάρχῳ πέμπεσθαι διαπραξάμενος, ἰδίᾳ δὲ ἕτερα τοῖς στρατιώταις δίδοσθαι· καὶ ταῦτα μὲν ὑπουργῆσαι καὶ παρασχεῖν, χάριτι καὶ γνώμῃ τῆς Παρυσάτιδος. πεμπομένου δὲ καθ' ἡμέραν τῷ Κλεάρχῳ κωλῆνος ἐπὶ τοῖς σιτίοις, παρακαλεῖν αὐτὸν καὶ διδάσκειν, ὡς χρὴ μικρὸν εἰς τὸ κρέας ἐμβαλόντα μαχαίριον, ἀποκρύψαντα πέμψαι, καὶ μὴ περιιδεῖν ἐν τῇ βασιλέως ὠμότητι τὸ τέλος αὐτοῦ γενόμενον. αὐτὸν δὲ φοβούμενον μὴ ἐθελῆσαι· βασιλέα δὲ τῇ μὲν μητρὶ παραιτουμένῃ μὴ κτεῖναι τὸν Κλέαρχον, ὁμολογῆσαι καὶ ὀμόσαι· πεισθέντα δὲ αὖθις ὑπὸ τῆς Στατείρας, ἀποκτεῖναι πάντας πλὴν Μένωνος. ἐκ δὲ τούτου τὴν Παρύσατιν ἐπιβουλεῦσαι τῇ Στατείρᾳ, καὶ συσκευάσασθαι τὴν φαρμακείαν κατ' αὐτῆς· οὐκ εἰκότα λέγων, ἀλλὰ πολλὴν ἀλογίαν ἔχοντα τῆς αἰτίας· εἰ δεινὸν ἔργον οὕτως ἔδρασε καὶ παρεκινδύνευσεν ἡ Παρύσατις, διὰ Κλέαρχον ἀνελεῖν τολμήσασα τὴν γνησίαν βασιλέως γυναῖκα, καὶ τέκνων κοινωνὸν ἐπὶ βασιλείᾳ τρεφομένων. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐκ ἄδηλον ὡς ἐπιτραγῳδεῖται τῇ Κλεάρ-

χου

nes, comprehensosque & vinculis astrictos ad regem misit: rogatum refert se a Clearcho Ctesias ut pectinis copiam sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatumque pectinis usu, & annulum suum amicitiæ mutuæ ad necessarios & familiares Lacedæmone suos insigne sibi dedisse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, a concaptivis militibus interversa & consumpta, pauca vero ex illis relicta Clearcho. Cui rei etiam refert se remedium Ctesias adhibuisse, effecisseque ut copiosiora mitterentur Clearcho, ac militibus separatim præberentur alia; atque hæc subministrasse & suppeditasse ex beneficio & sententia Parysatidis. Quum mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria perna, orasse ipsum Clearchum ac subjecisse, modicum pugionem ut in carnem conditum clam sibi mitteret, neque sineret ut regis fata sua paterent atrocitati: cæterum abnuisse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate jurejurando annuisse: verum impulsu inde Statiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendisse Parysatidem insidias, virusque ei concinnasse. Verum parum probabilia affert, & conjuncta cum absurda causa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitavisse Parysatidem, Clearchi gratia, sustinentem justam regis conjugem liberorumque consortem ad regnum educatorum necare. Cæterum non obscure exaggerat hæc ad Clearchi commendandam

χου μνήμη. καὶ γὰρ ἀναιρεθέντων φησὶ τῶν στρατηγῶν τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ κυνῶν παρασπαράττεσθαι καὶ ὀρνέων· τῷ δὲ Κλεάρχου νεκρῷ θύελλαν ἀνέμου, γῆς θῖνα πολλὴν φέρουσαν, ἐπιχῶσαι καὶ ἐπικρύψαι τὸ σῶμα· φοινίκων δέ τινων διασπαρέντων, ὀλίγῳ χρόνῳ θαυμαστὸν ἄλσος ἀναφῦναι καὶ κατασκιάσαι τὸν τόπον· ὥστε καὶ βασιλεῖ σφόδρα μεταμέλειν, ὡς ἄνδρα Θεοῖς φίλον ἀνῃρηκότι τὸν Κλέαρχον..

Ἡ δ' οὖν Παρύσατις, μίσους τε πρὸς τὴν Στάτειραν ἐξ ἀρχῆς ὑποκειμένου καὶ ζηλοτυπίας, ὁρῶσα τὴν μὲν αὐτῆς δύναμιν αἰδουμένου βασιλέως καὶ τιμῶντος οὖσαν, τὴν δ' ἐκείνης ἔρωτι καὶ πίστει βέβαιον καὶ ἰσχυρὰν, ἐπεβούλευσεν ὑπὲρ τῶν μεγίστων, ὡς ᾤετο, παραβαλλομένη. θεράπαιναν εἶχε πιστὴν καὶ δυναμένην παρ' αὐτῇ μέγιστον, ὄνομα Γίγιν· ἣν ὁ μὲν Δείνων ὑπουργεῖσθαι τῇ φαρμακείᾳ φησὶ, συγγνῶναι δὲ μόνον ἄκουσαν ὁ Κτησίας. τὸν δὲ δόντα τὸ φάρμακον οὗτος μὲν ὀνομάζει Βελιτάραν, ὁ δὲ Δείνων Μελάνταν. ἐκ δὲ τῆς πρόσθεν ὑποψίας καὶ διαφορᾶς ἀρξάμεναι πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ φοιτᾶν καὶ συνδειπνεῖν ἀλλήλαις, ὅμως τῷ δεδιέναι καὶ φυλάττεσθαι, τοῖς αὐτοῖς σιτίοις καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐχρῶντο. γίνεται δὲ μικρὸν ἐν Πέρσαις ὀρνίθιον, ᾧ περίττωματος οὐδέν ἐστιν, ἀλλ' ὅλον διάπλεων πιμελῆς τὰ ἐντός· ᾗ καὶ νομίζουσιν ἀνέμῳ καὶ δρόσῳ τρέφεσθαι τὸ ζῶον· ὀνομάζεται δὲ ῥυντάκης. τοῦτό φησιν ὁ Κτησίας μικρᾷ μαχαιρίδι κεχρισμένῃ τῷ φαρμάκῳ κατὰ θάτερα τὴν Παρύσατιν διαιροῦσαν, ἐκμάξαι τῷ ἑτέρῳ μέρει τὸ φαρμάκον· καὶ τὸ μὲν ἄχραντον καὶ καθαρὸν εἰς τὸ στόμα βαλοῦσαν αὐτὴν ἐσθίειν, δοῦναι δὲ τῇ Στατείρᾳ

dam memoriam. Etenim attexit hoc quoque, duces obtruncatos cæteros fuisse a canibus & alitibus laniatos, Clearchi cadaveri venti procellam cumulum terræ excitasse adeo ut corpus obrueret & contegeret: quo loco enato palmeto, brevi eximium nemus excrevisse, ac locum eum inumbrasse: itaque magna ductum pœnitentia regem, quod virum Diis charum peremisset Clearchum.

Parysatis ergo, quum odium jam inveteratum atque æmulationem concepisset in Statiram, cernens potentiam suam a rege se reverente & honorante proficisci, illius vero amore & fide stabilem firmamque, struxit ei insidias, de summa, uti arbitrabatur, aleam jaciens. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipsam poterat, Gigim dictam: quam administram veneni Dinon tradidit fuisse, consciam modo invitam Ctesias. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Instituentes autem ex superioribus suspicionibus ac simultate congredi denuo & una cœnare, cum metu tamen & cautione iisdem epulis atque iisdem utebantur paratis. Nascitur apud Persas exigua avis, quæ omni caret excremento, habetque intestina omnia adipe differta: unde vento arbitrantur & rore hoc animal vivere; ryntaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quem altero latere illeverat toxico, dissecuisse Parysatidem, atque infecisse alteram partem veneno, partem sinceram & puram ori ingestam ipsam mandisse, Statiræ vero

Στάτειρα τὸ πεφαρμαγμένον. ὁ δὲ Δείνων οὐ τὴν Παρύσατιν, ἀλλὰ τὸν Μελάνταν τέμνοντα τῷ μαχαιρίῳ τὰ φαρμασσόμενα τῶν κρεῶν τιθέναι κατὰ τὴν Στάτειραν. ἀποθνήσκουσα γοῦν ἡ γυνὴ μετὰ πόνων μεγάλων καὶ σπαραγμῶν, αὐτή τε συνῃσθάνετο τοῦ κακοῦ, καὶ βασιλεῖ παρέσχεν ὑποψίαν κατὰ τῆς μητρὸς, εἰδότι τὸ θηριῶδες αὐτῆς καὶ δυσμείλικτον. ὅθεν εὐθὺς ἐπὶ τὴν ζήτησιν ὁρμήσας, τοὺς μὲν ὑπηρέτας καὶ τραπεζοκόμους τῆς μητρὸς συνέλαβε καὶ κατεστρέβλωσε· τὴν δὲ Γίγιν ἡ Παρύσατις πολὺν χρόνον εἶχεν οἴκοι μετ᾽ αὐτῆς, καὶ βασιλέως ἐξαιτοῦντος οὐκ ἔδωκεν· ἀλλ᾽ ὕστερον αὐτῆς δεηθείσης εἰς τὸν οἶκον ἀφεθῆναι νυκτὸς, αἰσθόμενος καὶ λόχον ὑφεὶς συνήρπασε, καὶ κατέγνω θάνατον. ἀποθνήσκουσι δὲ οἱ φαρμακεῖς ἐν Πέρσαις κατὰ νόμον οὕτως· λίθος ἐστὶ πλατὺς ἐφ᾽ οὗ τὴν κεφαλὴν καταθέντες αὐτῶν, ἑτέρῳ λίθῳ παίουσι καὶ πιέζουσιν, ἄχρις οὗ συνθλάσωσι τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλήν. ἡ οὖν Γίγις οὕτως ἀπέθανε. τὴν δὲ Παρύσατιν ὁ Ἀρτοξέρξης ἄλλο μὲν οὐδὲν οὔτε εἶπε κακὸν, οὔτε ἐποίησεν, εἰς δὲ Βαβυλῶνα βουλομένην ἐξέπεμψεν, εἰπὼν ἕως ἐκείνη περίεστιν αὐτὸς οὐκ ὄψεσθαι Βαβυλῶνα. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν οἰκίαν οὕτως εἶχεν.

Ἐπεὶ δὲ τοὺς Κύρῳ συναναβάντας Ἕλληνας σπουδάσας λαβεῖν ὁ βασιλεὺς οὐδὲν ἧττον ἢ Κῦρον περιγενέσθαι, καὶ τὴν βασιλείαν κατασχεῖν, οὐκ ἔλαβεν, ἀλλὰ Κῦρον τὸν ἡγεμόνα καὶ τοὺς αὐτῶν στρατηγοὺς ἀποβαλόντες ἐξ αὐτῶν μονονουχὶ τῶν βασιλείων ἐσώθησαν, ἐξελέγξαντες καὶ ἀποφήναντες τὰ Περσῶν καὶ βασιλέως πράγματα, χρυσὸν ὄντα πολὺν καὶ τρυφὴν, καὶ γυναῖκας, τὰ
δὲ

vero dedisse virulentam. Dinon vero non Parysatidem, sed Melantam medicatas carnes secuisse cultro & Statiræ apposuisse. Quum animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipsa olfecit maleficium, & suspicionem regi adversus matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoscenti. Unde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & mensæ structores corripuit ac tormentis laceravit. At Gigim diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegavit regi: verum post orante illa ut domum nocte dimitteretur, certior factus locatis insidiis comprehendit Gigim, eamque rei capitalis damnavit. Legitima pœna veneficis apud Persas hæc infligitur: Saxum est latum, cui capita illorum imponentes altero saxo feriunt & elidunt, quoad contuderint faciem & caput. Ad hunc modum periit Gigis. Parysatidem Artoxerxes nullo nec verbo nec facto læsit, nisi quod petentem relegaverit Babylonem, adjiciens, quoad superesset illa, non visurum se Babylonem. Ita res Artoxerxis domi se habebant.

Ut vero rex adductos a Cyro Græcos, quos non minus elaboraverat in potestatem suam redigere quam vincere Cyrum & regnum retinere, non potuit capere, sed imperatore amisso Cyro ducibusque suis, ex ipsa prope emerserunt regia, detegentes & revelantes Persarum & regis res vim auri esse & luxum & mulieres: cætera

δὲ ἄλλα τῦφον καὶ ἀλαζονείαν· πᾶσα μὲν ἡ Ἑλλὰς ἐξεθάῤῥησε καὶ κατεφρόνησε τῶν βαρβάρων· Λακεδαιμονίοις δὲ καὶ δεινὸν ἐφαίνετο, εἰ μὴ νῦν γε δουλείας ἐξελοῦσι τοὺς τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντας Ἕλληνας, μηδὲ παύσουσι προπηλακιζομένους ὑπ' αὐτῶν. πρότερον δὲ διὰ Θίμβρωνος, εἶτα διὰ Δερκυλλίδου πολεμοῦντες, οὐδὲν δὲ πράττοντες ἀξιόλογον, Ἀγησιλάῳ τῷ βασιλεῖ τὸν πόλεμον ἐπέτρεψαν. ὁ δὲ περαιωθεὶς ναυσὶν εἰς Ἀσίαν εὐθὺς ἦν ἐνεργὸς, καὶ δόξαν εἶχε μεγάλην· καὶ Τισαφέρνην παραταξάμενος ἐνίκησε, καὶ τὰς πόλεις ἀφίστη. τούτων δὲ γινομένων συμφρονήσας ὁ Ἀρτοξέρξης ὃν τρόπον αὐτοῖς ἐστι πολεμητέον, ἔπεμψεν Ἑρμοκράτην τὸν Ῥόδιον εἰς τὴν Ἑλλάδα χρυσίον πολὺ κομίζοντα, διδόναι καὶ διαφθείρειν τοὺς πλεῖστον ἐν ταῖς πόλεσι δυναμένους κελεύσας, καὶ πόλεμον Ἑλληνικὸν κινεῖν ἐπὶ τὴν Λακεδαίμονα. τοῦ δὲ Ἑρμοκράτους ταῦτα πράττοντος, καὶ τῶν μεγίστων πόλεων συνισταμένων, καὶ τῆς Πελοποννήσου διαταραττομένης, μετεπέμποντο τὸν Ἀγησίλαον ἐκ τῆς Ἀσίας οἱ ἄρχοντες. ὅτε δὴ καί φασιν αὐτὸν ἀπιόντα πρὸς τοὺς φίλους εἰπεῖν, ὡς τρισμυρίοις τοξόταις ἐξελαύνοιτο τῆς Ἀσίας ὑπὸ βασιλέως. τὸ γὰρ Περσικὸν νόμισμα τοξότην ἐπίσημον εἶχεν.

Ἐξέβαλε δὲ καὶ τῆς θαλάσσης Λακεδαιμονίους, Κόνωνι τῷ Ἀθηναίῳ μετὰ Φαρναβάζου στρατηγῷ χρησάμενος. ὁ γὰρ Κόνων διέτριβε μὲν ἐν Κύπρῳ μετὰ τὴν ἐν Αἰγὸς ποταμοῖς ναυμαχίαν, οὐ τὴν ἀσφάλειαν ἀγαπῶν, ἀλλὰ τὴν τῶν πραγμάτων μεταβολὴν, ὥσπερ ἐν πελάγει τροπὴν περιμένων. ὁρῶν δὲ καὶ τοὺς ἑαυτοῦ λογισμοὺς δυνάμεως, καὶ τὴν βασιλέως δύναμιν ἀνδρὸς

tera fastum ac minas; cum tota se erexit Græcia & despexit barbaros, tum Lacedæmonii turpe duxerunt nisi tunc certe incolentes Asiam Græcos servitute eximerent, atque ab illorum assererent contumeliis. Ac primum ubi duce Thimbrone, deinde Dercyllida arma in Asiam promoventes nihil memorabile gesserunt, præfecere bello regem Agesilaum. Qui transportato protinus in Asiam exercitu, rebus gerendis intentus magnum nomen comparavit. Tissaphernem fudit fugavitque, & civitates ad defectionem impulit. His actis advertens Artoxerxes quemadmodum gerendum bellum esset, Rhodium Hermocratem magna vi auri instructum misit in Græciam, mandans ut corrumperet illos quorum summa esset in civitatibus auctoritas, bellumque in Lacedæmonios totius Græciæ conciret. Id exequente Hermocrate, potentissimisque civitatibus conspirantibus, atque conturbata Peloponneso, Agesilaum revocaverunt ex Asia magistratus Lacedæmoniorum. Quo quidem tempore ferunt decedentem apud amicos dixisse, triginta millibus sagittariorum ex Asia se a rege expelli. Sunt enim nummi Persici sagittario signati.

Lacedæmonios etiam mari summovit, Cononis Atheniensis cum Pharnabazo ductu. Siquidem Conon in Cypro post prœlium navale ad Ægos flumen egit, non securitatem sectans, sed rerum conversionem, sicut in mari æstus opperiens reciprocationem. Qui quod videret sua consilia viribus, & regis vires viro pru-

ἀνδρὸς ἔμφρονος δεόμενον, ἔπεμψεν ἐπιστολὴν βασιλεῖ περὶ ὧν διενοεῖτο. καὶ ταύτην ἐκέλευσε τὸν κομίζοντα μάλιστα μὲν ἀποδοῦναι διὰ Ζήνωνος τοῦ Κρητὸς, ἢ Πολυκρείτου τοῦ Μενδαίου· τούτων δ' ἦν ὁ μὲν Ζήνων ὀρχηστὴς, ὁ δὲ Πολύκρειτος, ἰατρός· ἂν δὲ οὗτοι μὴ παρῶσι, διὰ Κτησίου τοῦ ἰατροῦ. λέγεται δὲ ὁ Κτησίας τὴν ἐπιστολὴν λαβὼν παρεγγράψαι τοῖς ὑπὸ τοῦ Κόνωνος ἐπεσταλμένοις, ὅπως καὶ Κτησίαν ἀποστείλῃ πρὸς αὐτὸν, ὡς ὠφέλιμον ὄντα ταῖς ἐπὶ θαλάσσῃ πράξεσιν. ὁ δὲ Κτησίας αὐτὸν ὑφ' ἑαυτοῦ βασιλέα φησὶ προσθεῖναι τὴν λειτουργίαν αὐτῷ ταύτην. ἀλλ' ἐπεὶ κρατήσας τῇ περὶ Κνίδον ναυμαχίᾳ διὰ Φαρναβάζου καὶ Κόνωνος, ἀφείλετο τὴν κατὰ θάλατταν ἀρχὴν Λακεδαιμονίους, ἐπέστρεψε πᾶσαν ὁμοῦ τὴν Ἑλλάδα πρὸς αὐτὸν, ὥστε καὶ τὴν περιβόητον εἰρήνην βραβεῦσαι τοῖς Ἕλλησι τὴν ἐπ' Ἀνταλκίδου προσαγορευομένην. ὁ δὲ Ἀνταλκίδης Σπαρτιάτης Λέοντος ἦν υἱὸς, καὶ σπουδάσας βασιλεῖ διεπράξατο τὰς ἐν Ἀσίᾳ πόλεις Ἑλληνίδας ἁπάσας, καὶ νήσους ὅσαι προσκυροῦσιν Ἀσίᾳ, παρεῖναι Λακεδαιμονίους αὐτῷ κεκτῆσθαι φόρων ὑποτελεῖς, εἰρήνης γενομένης τοῖς Ἕλλησι· εἰ δεῖ τὴν τῆς Ἑλλάδος ὕβριν καὶ προδοσίαν εἰρήνην καλεῖν, ἧς πόλεμος οὐδεὶς ἀκλεέστερον ἤνεγκε τὸ τέλος τοῖς κρατηθεῖσι.

Διὸ καὶ τοὺς ἄλλους Σπαρτιάτας ἀεὶ βδελυττόμενος ὁ Ἀρτοξέρξης, καὶ νομίζων, ὥς φησι Δείνων, ἀνθρώπων ἁπάντων ἀναιδεστάτους εἶναι, τὸν Ἀνταλκίδαν ὑπερηγάπησεν εἰς Πέρσας ἀναβάντα. καί ποτε λαβὼν ἕνα τῶν ἀνθινῶν στεφάνων, καὶ βάψας εἰς μύρον τὸ πολυτελέστατον, ἀπὸ δείπνου ἔπεμψε

prudente egere, ad regem misit de rationibus suis epistolam, quam tabellario jussit potissimum Zenone interprete Cretensi vel Polycrito Mendæo reddere: (horum fuit Zeno saltator, medicus Polycritus) qui si abessent, Ctesia medico. Fama est hunc accepta epistola Cononis, scriptis ejus adjecisse ut Ctesiam quoque ad se mitteret, utpote virum ad res maritimas conducibilem. Ctesias vero regem ait sua sponte hoc sibi muneris injunxisse. At postquam obtenta per Pharnabazum & Conona apud Cnidum navali victoria, maritimo imperio exuit Lacedæmonios, convertit ad se pene totam Græciam, adeo ut celebrem illam pacem Græcis quæ appellata est Antalcidia, quibus vellet conditionibus daret. Fuit Antalcidas Spartiates, Leontis filius. Hic regis studiosus, effecit ut ei urbes Græcas & insulas quæ contribuuntur Asiæ, permitterent Lacedæmonii vectigales possidere, pace cum Græcis facta; si probrum Græciæ & proditio pax appellanda est, qua bellum nullum fœdiorem victis attulit exitum.

Unde Artoxerxes, qui a cæteris Spartiatis semper fuit aversus, homines existimans eos esse, ut ait Dinon, omnium impudentissimos, profectum in Persidem impense complexus est Antalcidam, coronamque unam ex floribus factam in pretiosissimum demersit unguentum, eamque ex

 cœna

ψε τῷ Ἀνταλκίδᾳ· καὶ πάντες ἐθαύμασαν τὴν φιλοφροσύνην. ἦν δὲ, ὡς ἔοικεν, οὗτος ἐπιτήδειος ἐντρυφηθῆναι καὶ τοιοῦτον λαβεῖν στέφανον, ὀρχησάμενος ἐν Πέρσαις τὸν Λεωνίδαν καὶ τὸν Καλλικρατίδαν. ὁ μὲν γὰρ Ἀγησίλαος, ὡς ἔοικε, πρὸς τὸν εἰπόντα, Φεῦ τῆς Ἑλλάδος, ὅπου μηδίζουσιν ἡμῖν οἱ Λάκωνες, Οὐ μᾶλλον, εἶπεν, οἱ Μῆδοι λακωνίζουσι. τοῦ δὲ ῥήματος ἡ κομψότης τὴν τοῦ πράγματος αἰσχύνην οὐκ ἀφεῖλεν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἡγεμονίαν ἀπώλεσαν, ἐν Λεύκτροις ἀγωνισάμενοι καλῶς· ἡ δὲ δόξα τῆς Σπάρτης προαπώλετο ταῖς ὁμολογίαις ἐκείναις. ἄχρι μὲν οὖν ἐπρώτευεν ἡ Σπάρτη, ξένον ἐποιεῖτο καὶ φίλον ὠνόμαζεν ἑαυτοῦ τὸν Ἀνταλκίδαν· ἐπεὶ δὲ ἡττήθησαν ἐν Λεύκτροις ταπεινὰ πράττοντες, ἐδέοντο μὲν χρημάτων, καὶ τὸν Ἀγησίλαον εἰς Αἴγυπτον ἐξέπεμψαν· ὁ δὲ Ἀνταλκίδας ἀνέβη πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην, παρακαλῶν ἐπαρκέσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις. ὁ δὲ οὕτως ἐξημέλησε καὶ παρεῖδε καὶ ἀπέρριψεν αὐτὸν, ὥστε καταβάντα καὶ χλευαζόμενον ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, φοβούμενον δὲ καὶ τοὺς ἐφόρους, ἀποκαρτερῆσαι. ἀνέβη δὲ πρὸς τὸν βασιλέα καὶ Ἰσμηνίας ὁ Θηβαῖος, καὶ Πελοπίδας, ἤδη τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην νενικηκώς. ἀλλὰ οὗτος μὲν οὐδὲν αἰσχρὸν ἐποίησεν· Ἰσμηνίας δὲ προσκυνῆσαι κελευόμενος, ἐξέβαλε πρὸ αὐτοῦ χαμᾶζε τὸν δακτύλιον, εἶτα κύψας ἀνείλετο, καὶ παρέσχε δόξαν προσκυνοῦντος. Τιμαγόρᾳ δὲ τῷ Ἀθηναίῳ διὰ Βηλούριδος τοῦ γραμματέως εἰσπέμψαντι γραμματίδιον ἀπόρρητον ἡσθεὶς, μυρίους τε δαρεικοὺς ἔδωκε, καὶ γάλακτος βοείου δεομένῳ δι᾽ ἀσθένειαν, ὀγδοήκοντα βοῦς ἀμέλ-

cœna Antalcidæ misit: quem favorem omnes admirati sunt. Cæterum erat, meo judicio, dignus ille quicum rex ageret licenter, & qui talem coronam acciperet, qui inter Persas Leonidam & Callicratidam saltavit. Nam Agesilaus quidem ad eum qui dixit, Miseram Græciam, ubi Lacones nobis cum Medis sentiunt, Minime, inquit, sed sentiunt cum Laconibus Medi. Atqui maculam rei non detersit illius dicti festivitas, sed imperium improspera pugna apud Leuctra perdidere, gloriamque insuper Spartæ illo effudere fœdere. Quousque ergo in primatu Græciæ Sparta fuit, hospitem habuit & amicum suum nominavit Antalcidam: ut vero ad Leuctra fusi Lacedæmonii sunt, afflictique eguerunt pecunia, atque idcirco Agesilaum in Ægyptum miserunt, Antalcidas autem ad Artoxerxem perrexit, oratum ut Lacedæmonios pecunia juvaret: ille usque eo neglexit, despexitque eum, & rejecit petitionem, ut regressus, quod videret se hostibus esse ludibrio, & metueret insuper Ephoros, vitam inedia finierit. Contenderunt etiam ad regem Thebanus Ismenias, & Pelopidas, jam acie Leuctrica victor. Cæterum nihil hic admisit turpe: Ismenias, quum adorare regem juberetur, annulum ad pedes suos humi abjecit, quem inclinato sustulit corpore: unde existimaverunt eum regem adorasse. Timagoræ Atheniensi, qui per Belurim scribam epistolam miserat ad ipsum de rebus arcanis, lætus mille Daricos donavit, & lactis bovini valetudinis causa indigenti boves octoginta dedit ad mulgendum,

quæ

ἀμέλγεσθαι παρηκολούθουν. ἔτι δὲ κλίνην καὶ στρώματα καὶ τοὺς στρωννύντας ἔπεμψεν, ὡς οὐ μεμαθηκότων Ἑλλήνων ὑποστρωννύναι· καὶ φορεῖς τοὺς κομίζοντας αὐτὸν ἄχρι θαλάσσης μαλακῶς ἔχοντα. παρόντι δὲ δεῖπνον ἐπέμπετο λαμπρότατον· ὥστε καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως Ὀστάνην, ὦ Τιμαγόρα, φάναι, μέμνησο ταύτης τῆς τραπέζης· οὐ γὰρ ἐπὶ σμικροῖς οὕτω σοι κεκοσμημένη παράκειται. τοῦτο δ' ἦν ὀνειδισμὸς εἰς προδοσίαν μᾶλλον ἢ χάριτος ὑπόμνησιν. Τιμαγόρου μὲν οὖν διὰ δωροδοκίαν Ἀθηναῖοι θάνατον κατέγνωσαν.

Ὁ δὲ Ἀρτοξέρξης ἓν ἀντὶ πάντων ὧν ἐλύπει τοὺς Ἕλληνας ηὔφρανε, Τισαφέρνην τὸν ἔχθιστον αὐτοῖς καὶ δυσμενέστατον ἀποκτείνας. ἀπέκτεινε δὲ, ταῖς διαβολαῖς αὐτοῦ τῆς Παρυσάτιδος συνεπιθεμένης. οὐ γὰρ ἐνέμεινεν ἐν τῇ ὀργῇ πολὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς, ἀλλὰ διηλλάγη τῇ μητρὶ, καὶ μετεπέμψατο, νοῦν μὲν ὁρῶν ἔχουσαν καὶ φρόνημα βασιλείας ἄξιον, αἰτίας δὲ μηδεμιᾶς ἐμποδὼν οὔσης ἔτι, δι' ἣν ὕποπτοι συνόντες ἀλλήλοις, ἢ λυπήσουσιν. ἐκ δὲ τούτου πάντα πρὸς χάριν ὑπουργοῦσα βασιλεῖ, καὶ τῷ πρὸς μηδὲν ὧν ἐκεῖνος ἔπραττεν δυσκολαίνειν, ἔχουσα τὸ δύνασθαι παρ' αὐτῷ καὶ τυγχάνειν ἁπάντων, ᾔσθετο τῆς ἑτέρας τῶν θυγατέρων Ἀτόσσης ἐρῶντος ἔρωτα δεινόν· ἐπικρυπτομένου δὲ δι' ἐκείνην οὐχ ἥκιστα, καὶ κολάζοντος τὸ πάθος, ὥς φασιν ἔνιοι, καίτοι γεγενημένης ἤδη πρὸς τὴν παρθένον ὁμιλίας αὐτῷ λαθραίας. ὡς οὖν ὑπώπτευσεν ἡ Παρύσατις, τὴν παῖδα μᾶλλον ἢ πρότερον ἠσπάζετο· καὶ πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην ἐπῄνει τό,τε κάλλος αὐτῆς καὶ τὸ ἦθος, ὡς βασι-

λικῆς

quæ eum comitabantur. Ad hæc lectum ei, vestem stragulam, & stratores, quasi rudibus ad sternendum Græcis, misit: bajulos item, qui ad mare infirma valetudine affectum deportarent. Cœna quoque præsenti lautissima missa. Unde frater regis Ostanes, Memineris, inquit, hujus Timagora mensæ. Neque enim levi de causa ita tibi instructa apponitur. Ea exprobratio proditionis potius quam beneficii erat suggestio. Igitur donorum acceptorum reum Timagoram capitis damnaverunt Athenienses.

Artoxerxes vero pro omnibus calamitatibus quas intulit Græcis, rem unam gratam fecit, quod inimicissimum eis & infestissimum Tissaphernem interemerit. Interemit eum, Parysatide delatas adversus eum exacuente calumnias. Neque enim iræ rex diu inhæsit, sed placatus accivit matrem, quod ingenio & animo ad regnum regendum videret præditam, neque causa ulla jam subesset quamobrem suspectarent in consuetudine aut offenderent sese mutuo. Deinceps in omnibus illa regi obsecundando, neque ulli rei, quam hic agebat, refragando, autoritatem apud eum nacta est, atque omnia assequuta. Animadvertit autem alteram filiam eum Atossam perdite amare, verum morbum suum ipsius causa vehementer habere occultum & comprimere, ut nonnulli dictitant, quamvis intercederet jam ei tecta cum virgine consuetudo. Ut igitur in suspicionem puella Parysatidi venit, cœpit eam magis quam ante fovere, atque apud Artoxerxem extollere, formamque & mores ejus ut regalis

galis

λικῆς καὶ μεγαλοπρεποῦς. τέλος γοῦν, γῆμαι τὴν κόρην ἔπεισε, καὶ γνησίαν ἀποδεῖξαι γυναῖκα, χαίρειν ἐάσαντα δόξας Ἑλλήνων καὶ νόμους· Πέρσαις δὲ νόμον αὐτὸν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ δικαιωτὴν αἰσχρῶν καὶ καλῶν ἀποδεδειγμένον. ἔνιοι μέντοι λέγουσιν, ὧν ἐστι καὶ Ἡρακλείδης ὁ Κυμαῖος, οὐ μίαν μόνον τῶν θυγατέρων, ἀλλὰ καὶ δευτέραν Ἄμηστριν γῆμαι τὸν Ἀρτοξέρξην, περὶ ἧς ὀλίγον ὕστερον ἀπαγγελοῦμεν. τὴν δὲ Ἄτοσσαν οὕτως ἠγάπησεν ὁ πατὴρ συνοικοῦσαν, ὥστε ἀλφοῦ κατανεμηθέντος αὐτῆς τὸ σῶμα, δυσχερᾶναι μὲν ἐπὶ τούτῳ μηδ᾽ ὁτιοῦν· εὐχόμενος δὲ περὶ αὐτῆς τῇ Ἥρᾳ, προσκυνῆσαι μόνην θεῶν ἐκείνην, ταῖς χερσὶ τῆς γῆς ἁψάμενος· δῶρά τε τῇ Θεῷ τοσαῦτα πέμψαι τοὺς σατράπας καὶ φίλους αὐτοῦ κελεύσαντος, ὥστε τὰ μεταξὺ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῶν βασιλείων ἑκκαίδεκα στάδια χρυσοῦ καὶ ἀργύρου καὶ πορφύρας καὶ ἵππων ἐμπλησθῆναι.

Πόλεμον δὲ πρὸς μὲν Αἰγυπτίους διὰ Φαρναβάζου καὶ Ἰφικράτους ἐξενεγκὼν ἀπέτυχε, στασιασάντων ἐκείνων· ἐπὶ δὲ Καδουσίους αὐτὸς ἐστράτευσε τριάκοντα μυριάσι πεζῶν καὶ μυρίοις ἱππεῦσιν. ἐμβαλὼν δὲ εἰς χώραν τραχύτητι χαλεπὴν καὶ ὁμιχλώδη, καὶ τῶν ἀπὸ σπόρου καρπῶν ἄγονον, ἀπίοις δὲ καὶ μήλοις καὶ τοιούτοις ἄλλοις ἀκροδρύοις τρέφουσαν ἀνθρώπους πολεμικοὺς καὶ θυμοειδεῖς, ἔλαθε μεγάλαις ἀπορίαις καὶ κινδύνοις περιπεσών. οὔτε γὰρ ἐδώδιμον ἦν λαμβάνειν, οὔτε ἔξωθεν ἐπεισάγεσθαι. τὰ δὲ ὑποζύγια μόνον κατέκοπτεν, ὥστε ὄνου κεφαλὴν μόλις δραχμῶν ἑξήκοντα ὤνιον εἶναι. τὸ δὲ βασιλικὸν δεῖπνον ἐξελείφθη· καὶ τῶν ἵππων ὀλίγοι παρῆσαν ἔτι, τοὺς δὲ ἄλλους

ἐσθίοντες

galis & præclaræ puellæ. Denique ut duceret puellam suasit ei, ac legitimam conjugem faceret, Græcorum existimatione & legibus contemptis. Legem Persis ipsum a Deo, honestique & inhonesti datum normam. Sunt tamen qui dicant, ex quibus Cumæus est Heraclides, non unam hanc tantum filiam suam Artoxerxem, sed alteram etiam matrimonio sibi junxisse Amestrim, de qua mox dicemus. Atossam usque adeo dilexit pater matrimonio sibi conjunctam, ut quum esset vitiligo corpus ejus depasta, nihil quicquam fuerit ea re offensus, sed Junonem supplex pro ea unam adoraret ex Diis, manibus tellurem contingens; & donorum tantam vim jussu ejus satrapæ & amici mitterent, ut interjecta inter fanum & regiam sexdecim stadia auro, argento, purpura, equis affluerent.

Porro quum bellum ducibus Pharnabazo & Iphicrate movisset Ægyptiis, ob illorum dissensionem res fuit infecta. Cadusiis ipse intulit bellum tercentum millibus peditum & decem equitum. Regio eorum est salebrosa & nebulosa, sementisque & frugum infœcunda, pyris vero sylvestribus, pomis, & aliis id genus fructibus homines bellicosos ferocesque alit. In hanc delatum graves difficultates & discrimina imprudentem excepere. Nihil enim illic sumere erat commeatuum, neque aliunde importare. Jumentis modo tolerabant se, ut caput asini vix sexaginta drachmis venale esset. Deficiebant jam regem commeatus, pauci autem equi adhuc reliqui erant, cæteros

in

ἐσθίοντες κατηναλώκεσαν. ἐνταῦθα Τιρίβαζος, ἀνὴρ πολλάκις μὲν ἐν πρώτῃ δι' ἀνδραγαθίαν τάξει γενόμενος, πολλάκις δ' ἀπορριφεὶς διὰ κουφότητα, καὶ τότε ταπεινὰ πράττων καὶ περιορώμενος, ἔσωσε βασιλέα καὶ τὸν στρατόν. ὄντων γὰρ δυεῖν ἐν τοῖς Καδουσίοις βασιλέων, ἑκατέρου δὲ χωρὶς στρατοπεδεύοντος, ἐντυχὼν τῷ Ἀρτοξέρξῃ, καὶ φράσας περὶ ὧν διενοεῖτο πράττειν, ἐβάδιζεν αὐτὸς πρὸς τὸν ἕτερον τῶν Καδουσίων, καὶ πρὸς τὸν ἕτερον κρύφα τὸν υἱὸν ἔπεμψεν. ἐξηπάτα δὲ ἑκάτερον ἑκάτερος, λέγων ὡς ἅτερος ἐπιπρεσβεύεται πρὸς τὸν Ἀρτοξέρξην, φιλίαν μόνῳ πράττων ἑαυτῷ καὶ συμμαχίαν· οὐκοῦν, εἰ σωφρονεῖ, χρῆναι πρότερον ἐντυγχάνειν ἐκείνῳ, αὐτὸν δὲ συμπράξειν ἅπαντα. τούτοις ἐπείσθησαν ἀμφότεροι, καὶ φθάνειν ἀλλήλους νομίζοντες, ὁ μὲν τῷ Τιριβάζῳ συνέπεμψε πρέσβεις, ὁ δὲ τῷ παιδὶ τοῦ Τιριβάζου. διατριβῆς δὲ γενομένης, ὑποψίαι καὶ διαβολαὶ κατὰ τοῦ Τιριβάζου τῷ Ἀρτοξέρξῃ προσέπιπτον. αὐτὸς δὲ δυσθύμως εἶχε, καὶ μετενόει πιστεύσας τῷ Τιριβάζῳ, καὶ τοῖς φθονοῦσιν ἐγκαλεῖν παρεῖχεν. ἐπεὶ δὲ ἧκεν ὁ Τιρίβαζος, ἧκε δὲ καὶ υἱὸς αὐτοῦ, τοὺς Καδουσίους ἄγοντες, ἐγένοντο δὲ σπονδαὶ πρὸς ἀμφοτέρους καὶ εἰρήνη· μέγας ὢν ὁ Τιρίβαζος ἤδη καὶ λαμπρὸς ἀνεζεύγνυε μετὰ τοῦ βασιλέως, ἐπιδεικνυμένου πᾶσαν τὴν δειλίαν καὶ τὴν μαλακίαν, οὐ τρυφῆς καὶ πολυτελείας, ὥσπερ οἱ πολλοὶ νομίζουσιν, ἔκγονον οὖσαν, ἀλλὰ μοχθηρᾶς φύσεως ἀγεννοῦς δόξαις πονηραῖς ἑπομένης. οὔτε γὰρ χρυσός, οὔτε κάνδυς, οὔτε ὁ τῶν μυρίων καὶ δισχιλίων ταλάντων περικείμενος ἀεὶ τῷ βασιλέως σώματι κόσμος ἐκεῖνον ἀπεκώλυε πονεῖν καὶ ταλαιπωρεῖν, ὥσπερ οἱ τυχόντες·

in cibo consumpserant. Ibi Tiribazus, qui crebro locum apud regem virtutis causa obtinuerat primum, crebro ob levitatem eo dejectus, tunc vero abjectus contemptusque erat, regem & exercitum servavit. Nam apud Cadusios quum essent duo reges, uterque autem haberet seorsum castra, adiit Artoxerxem: cui postquam quid pararet, aperuit, ipse ad alterum Cadusiorum regem est profectus, ad alterum clam filium misit. Uterque utrique imposuit, alterum demonstrans missis ad Artoxerxem legatis amicitiam & societatem soli sibi quærere. Quare si saperet, faciendum ei ut prævertat, adjutorem se ei in omnibus fore. His ambo fidem habuere: & quia invidiam mutuam habebant suspectam, alter cum Tiribazo legatos, cum Tiribazi filio alter misit. Quum mora intercederet, in gravem opinionem & calumniam venit apud regem Tiribazus. Conciderat etiam animo rex, pœnitebatque eum quod fidem Tiribazo adjunxisset, & præbebat aures ejus æmulis. Adfuit Tiribazus tandem, adfuit quoque filius ejus, qui Cadusios adduxere. Fœdus etiam & pax cum utroque composita. Itaque celsus jam Tiribazus & magnificus regressus est cum rege. Qui omnem demonstravit ignaviam & mollitiam non ex deliciis & luxu, ut vulgus arbitratur, oriundam, sed ex improba & degenere, quæ pravas sequatur opiniones, natura. Neque enim aurum vel candys, vel duodecim millium talentorum regis corpus circumjectus mundus retinebat a laboribus eum & ærumnis instar militum gregariorum subeundis,

τυχόντες· ἀλλὰ τήν τε φαρέτραν ἐνημμένος, καὶ τὴν πέλτην φέρων αὐτὸς, ἐβάδιζε πρῶτος ὁδοὺς ὀρεινὰς καὶ προσάντεις, ἀπολιπὼν τὸν ἵππον, ὥστε τοὺς ἄλλους πτεροῦσθαι καὶ συνεπικουφίζεσθαι, τὴν ἐκείνου προθυμίαν καὶ ῥώμην ὁρῶντας. καὶ γὰρ διακοσίων καὶ πλειόνων σταδίων κατήνυεν ἡμέρας ἑκάστης πορείαν.

Ἐπεὶ δὲ εἰς σταθμὸν κατέβη βασιλικὸν, παραδείσους ἔχοντα θαυμαστοὺς καὶ κεκοσμημένους διαπρεπῶς ἐν τῷ πέριξ ἀδένδρῳ καὶ ψιλῷ χωρίῳ, κρύους ὄντος, ἐπέτρεψε τοῖς στρατιώταις ἐκ τοῦ παραδείσου ξυλίζεσθαι, τὰ δένδρα κόπτοντας, μήτε πεύκης μήτε κυπαρίττου φειδομένους. ὀκνούντων δὲ καὶ φειδομένων διὰ τὰ κάλλη καὶ τὰ μεγέθη, λαβὼν πέλεκυν αὐτὸς, ὅπερ ἦν μέγιστον καὶ κάλλιστον τῶν φυτῶν ἔκοψεν. ἐκ δὲ τούτου ξυλιζόμενοι, καὶ πολλὰ πυρὰ ποιοῦντες, εὐμαρῶς ἐνυκτέρευσαν. οὐ μὴν ἀλλὰ πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἀποβαλὼν ἄνδρας, ἵππους δὲ ὁμοῦ τι πάντας, ἐπανῆλθε. καὶ δόξας καταφρονεῖσθαι διὰ τὴν ἀτυχίαν καὶ τὴν ἀπότευξιν τῆς στρατείας, ἐν ὑποψίαις εἶχε τοὺς πρώτους· καὶ πολλοὺς μὲν ἀνῄρει δι' ὀργὴν, πλείονας δὲ φοβούμενος. ἡ γὰρ δειλία φονικώτατόν ἐστιν ἐν ταῖς τυραννίσιν· ἵλεων δὲ καὶ πρᾶον καὶ ἀνύποπτον ἡ θαρραλεότης. διὸ καὶ τῶν θηρίων τὰ ἀτιθάσευτα καὶ δυσεξημερώτατα, ψοφοδεῆ καὶ δειλά· τὰ δὲ γενναῖα, πιστεύοντα μᾶλλον διὰ τὸ θαρρεῖν, οὐ φεύγει τὰς φιλοφροσύνας.

Ὁ δὲ Ἀρτοξέρξης, ἤδη πρεσβύτερος ὤν, ᾐσθάνετο τοὺς υἱοὺς ἀγῶνα περὶ
τῆς

subeundis, verum pendente ex humero pharetra parmam ferens primus ipse vias montosas & arduas dimoto equo scandebat. Unde cæteri illius alacritatem & robur conspicientes, volucres fiebant & expediti. Etenim stadiorum iter quotidie plus ducentorum conficiebat.

Ut ad diversorium quoddam regium descendit, ubi eximii erant & magnifice instructi horti vivariaque ferarum, quum circumjecta regio nullis arboribus vestita & nuda rigeret gelu, concessit militibus ut ex hortis atque vivariis arbores cæderent, ac lignarentur, neque picea abstinerent vel cupresso. Dubitantibus illis & temperantibus propter pulchritudinem & proceritatem arborum, correpta ipse securi maximam & præstantissimam arborem stravit. Hinc lignantes & frequentes pyras excitantes commodam noctem transegere. Multis tamen & fortibus viris desideratis, equis autem pene omnibus, reversus est. Quod vero vilescere se ob adversam fortunam & rem infeliciter bello gestam existimaret, cœpit habere principes suspectos, multosque ex ira, plures ex metu necavit. Quippe timiditas in tyrannide funestissima est: placidus & mansuetus & suspicione liber animus, fortis. Unde immites & maxime indomitæ feræ meticulosæ sunt pavidæque: generosæ, ex audacia confidentiores, non declinant consuetudinem hominum, vel eorum attrectationem.

Porro gravior jam ætate Artoxerxes advertit certamen filios de regno apud ami-

cos

τῆς βασιλείας ἐν τοῖς φίλοις καὶ τοῖς δυνατοῖς ἔχοντας. οἱ μὲν γὰρ εὐγνώμονες ἠξίουν, ὡς ἔλαβεν αὐτός, οὕτως ἀπολιπεῖν τὰ πρεσβεῖα Δαρείῳ τὴν ἀρχήν. ὁ δὲ νεώτατος, Ὦχος, ὀξὺς ὢν καὶ βίαιος, εἶχε μὲν καὶ τῶν περὶ τὸ βασίλειον οὐκ ὀλίγους σπουδαστάς, ἤλπιζε δὲ μάλιστα κατεργάσεσθαι τὸν πατέρα διὰ τῆς Ἀτόσσης. ἐκείνην γὰρ ἐθεράπευεν, ὡς γαμησομένην καὶ συμβασιλεύσουσαν αὐτῷ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτήν. ἦν δὲ λόγος ὅτι καὶ ζῶντος ἐλάνθανεν αὐτῇ πλησιάζων. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἠγνόησεν ὁ Ἀρτοξέρξης· ταχὺ δὲ βουλόμενος ἐκκροῦσαι τῆς ἐλπίδος τὸν Ὦχον, ὅπως μὴ τὰ αὐτὰ Κύρῳ τολμήσαντος αὐτοῦ πόλεμοι καὶ ἀγῶνες αὖθις καταλάβωσι τὴν βασιλείαν, ἀνέδειξε τὸν Δαρεῖον βασιλέα, πεντηκοστὸν ἔτος γεγονότα, καὶ τὴν καλουμένην κίταριν ὀρθὴν φέρειν ἔδωκε. νόμου δὲ ὄντος ἐν Πέρσαις δωρεὰν αἰτεῖν τὸν ἀναδειχθέντα, καὶ διδόναι τὸν ἀναδείξαντα πᾶν τὸ αἰτηθέν, ἄνπερ ᾖ δυνατόν, ᾔτησεν Ἀσπασίαν ὁ Δαρεῖος τὴν μάλιστα σπουδασθεῖσαν ὑπὸ Κύρου, τότε δὲ τῷ βασιλεῖ παλλακευομένην. ἦν δὲ Φωκία τὸ γένος ἀπ' Ἰωνίας, ἐλευθέρων γονέων, καὶ τεθραμμένη κοσμίως. ἐπεὶ δὲ Κύρου δειπνοῦντος εἰσήχθη μεθ' ἑτέρων γυναικῶν, αἱ μὲν ἄλλαι παρακαθεζόμεναι προσπαίζοντος αὐτοῦ καὶ ἁπτομένου καὶ σκώπτοντος οὐκ ἀηδῶς ἀνεδέχοντο τὰς φιλοφροσύνας, ἐκείνη δὲ παρὰ τὴν κλίνην εἱστήκει σιωπῇ, καὶ Κύρου καλοῦντος οὐχ ὑπήκουε. βουλομένων δὲ προσάγειν τῶν κατευναστῶν, οἰμώξεται μέντοι τούτων, εἶπεν, ὃς ἂν ἐμοὶ προσαγάγῃ τὰς χεῖρας. ἔδοξεν οὖν ἄχαρις τοῖς παροῦσιν εἶναι καὶ ἄγροικος. ὁ δὲ Κῦρος ἡσθεὶς

cos suos & primores habere. Siquidem æqui qui erant, censebant eum debere, ut ipse ceperat, ita relinquere præcipuum tanquam maximo natu debitum Dario regnum. Minimus natu Ochus, qui ardenti erat & violento ingenio, habebat quidem in regia non paucos suffragatores, sed maxime sperabat interprete Atossa patris se voluntatem paraturum. Illam enim nuptiarum spe & obtinendi post parentis fata consortii regni ostensa observabat. Fuit autem fama occultam ei stupri cum illa consuetudinem etiam vivo intercessisse patre: verum id Artoxerxem fefellit. Ut igitur cito spem præcideret Ocho, ne si eadem atque Cyrus designasset, bella certaminaque ex integro regnum suum premerent, Darium annos natum quinquaginta designavit regem, & citarim quam vocant, gestare directam ei permisit. Lex erat apud Persas, ut designatus donum peteret, & daret qui designaverat, modo fieri posset, quicquid esset petitum. Igitur poposcit Darius Aspasiam, quam Cyrus fuerat unice amplexus, & erat illa ea tempestate regis pellex. Phocensis genere fuit ex Ionia, parentibus orta ingenuis, atque educta liberaliter. Ea quum ad cœnam Cyri esset inter alias mulieres introducta, cæteræ accumbentes alludente illo & contrectante ipsas, salesque jaciente, comitatem ejus lætæ exceperunt: illa lecto astitit tacita, accersentique non paruit Cyro. Parantibus adducere ipsam cubiculariis, Væ ei, inquit, mihi qui admoverit manus. Igitur infestiva præsentibus & inurbana est visa. At Cyrus de-

ἡσθεὶς ἐγέλασε, καὶ εἶπε πρὸς τὸν ἀγαγόντα τὰς γυναῖκας, Ἆρα ἤδη συνορᾷς ὅτι μοι μόνην ταύτην ἐλευθέραν καὶ ἀδιάφθορον ἥκεις κομίζων; ἐκ δὲ τούτου προσεῖχεν ἀρξάμενος αὐτῇ, καὶ μάλιστα πασῶν ἔστερξε, καὶ σοφὴν προσηγόρευσεν. ἑάλω δὲ Κύρου πεσόντος ἐν τῇ μάχῃ, καὶ διαρπαζομένου τοῦ στρατοπέδου.

Ταύτην ὁ Δαρεῖος αἰτήσας, ἠνίασε τὸν πατέρα. δύσζηλα γὰρ τὰ βαρβαρικὰ δεινῶς περὶ τὸ ἀκόλαστον, ὥστε μὴ μόνον τὸν προσελθόντα καὶ θιγόντα παλλακῆς βασιλέως, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐν πορείᾳ προελθόντα καὶ διελάσαντα τὰς ἁμάξας ἐφ' αἷς κομίζονται, θανάτῳ κολάζεσθαι. καίτοι τὴν μὲν Ἄτοσσαν εἶχεν ἔρωτι κτησάμενος γυναῖκα παρὰ τὸν νόμον· ἑξήκοντα δὲ καὶ τριακόσιαι παρετρέφοντο κάλλει διαφέρουσαι παλλακίδες. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αἰτηθεὶς ἐκείνην, ἐλευθέραν ἔφησεν εἶναι, καὶ λαμβάνειν ἐκέλευε βουλομένην, ἄκουσαν δὲ μὴ βιάζεσθαι. μεταπεμφθείσης δὲ τῆς Ἀσπασίας, καὶ παρ' ἐλπίδας τοῦ βασιλέως ἑλομένης τὸν Δαρεῖον, ἔδωκε μὲν ὑπ' ἀνάγκης τοῦ νόμου, δοὺς δὲ, ὀλίγον ὕστερον ἀφείλετο. τῆς γὰρ Ἀρτέμιδος τῆς ἐν Ἐκβατάνοις, ἣν Ἀνεῖτιν καλοῦσιν, ἱέρειαν ἀπέδειξεν αὐτὴν, ὅπως ἁγνὴ διάγῃ τὸν ἐπίλοιπον βίον, οἰόμενος οὐ χαλεπὴν ἀλλὰ μετρίαν τινὰ καὶ παιδιᾷ μεμιγμένην ταύτην λήψεσθαι δίκην παρὰ τοῦ παιδός. ὁ δὲ ἤνεγκεν οὐ μετρίως, εἴτ' ἔρωτι τῆς Ἀσπασίας ἐμπαθὴς γεγονὼς, εἴτε ὑβρίσθαι καὶ κεχλευάσθαι νομίζων ὑπὸ τοῦ πατρός. αἰσθόμενος δὲ αὐτὸν οὕτως ἔχοντα Τιρίβαζος, ἔτι μᾶλλον ἐξετράχυνεν, ἐν τοῖς ἐκείνου συνιδὼν τὰ καθ' αὐτόν. ἦν δὲ τοιαῦτα. πλειόνων οὐσῶν βασιλεῖ θυγατέρων, ὡμολόγησε Φαρ-

delectatus risit, dixitque ei qui mulieres adduxerat, Ecquid jam advertis hanc te mihi solam liberam atque intactam adduxisse? Ex eo cœpit propensus in eam esse, amavitque eam supra omnes, ac sapientem appellavit. Capta fuit, quum Cyrus in prœlio occubuisset, & diriperentur castra ejus.

Hanc Darius cum petiisset, momordit patrem. Barbari enim in amoribus gravi æmulatione præditi sunt, ut non ille modo qui appellaverit & attigerit regis pellicem, verum etiam qui propius in itinere præterlatus fuerit & prævectus, quibus portantur, plaustra, capite luat. Quanquam autem haberet Atossam, quam contra leges duxerat uxorem, aleret insuper sexaginta & trecentas præcellentissima forma concubinas, postulatus illam tamen, liberam ait esse: acciperet eam ipsius voluntate, vim ne afferret invitæ. Accitam Aspasiam, ubi præter exspectationem regis elegit Darium, dedit quidem ei ex legis necessitate, sed datam paulo post eripuit. Nam quo reliquam vitam transigeret in cœlibatu, eam Dianæ quæ Ecbatanis colitur, quam Anitim vocant, sacerdotem legit: non acerbam existimans, sed modicam se jocularíamque hanc de filio sumpturum vindictam. Atqui non tulit id ille modice, seu Aspasiæ amore permotus, seu probro affici se & ludibrio ducens haberi a patre. Ita affectum Tiribazus considerans, impendio magis inflammavit, in illata huic injuria agnoscens illam quæ fuerat sibi illata ex hujuscemodi occasione. Filias rex complures habebat: ex his Phar-

Φαρναβάζῳ μὲν Ἀπάμαν δώσειν γυναῖκα, Ῥοδογύνην δὲ Ὀρείτῃ, Τιριβάζῳ δὲ Ἄμηστριν. καὶ ταῖς μὲν ἄλλοις ἔδωκε, Τιρίβαζον δὲ ἐψεύσατο, γήμας αὐτὸς τὴν Ἄμηστριν. ἀντ' ἐκείνης δὲ τῷ Τιριβάζῳ τὴν νεωτάτην Ἄτοσσαν ἠγγύησεν. ἐπεὶ δὲ καὶ ταύτην ἐρασθεὶς ἔγημεν, ὡς εἴρηται, παντάπασι δυσμενῶς πρὸς αὐτὸν ὁ Τιρίβαζος ἔσχεν, οὐδὲ ἄλλως στάσιμος ὢν τὸ ἦθος, ἀλλ' ἀνώμαλος καὶ παράφορος. διὸ καὶ νῦν μὲν εὐημερῶν ὅμοια τοῖς πρώτοις, νῦν δὲ προσκρούων καὶ σκορακιζόμενος, οὐδεμίαν ἔφερεν ἐμμελῶς μεταβολήν· ἀλλὰ καὶ τιμώμενος, ἦν ἐπαχθὴς ὑπὸ χαυνότητος· καὶ τὸ κολουόμενον, οὐδὲ ταπεινὸν, οὐδὲ ἡσυχαῖον, ἀλλὰ τραχὺ καὶ ἀγέρωχον εἶχε.

Πῦρ οὖν ἐπὶ πῦρ ἐγίνετο τῷ νεανίσκῳ προσκείμενος ὁ Τιρίβαζος ἀεὶ, καὶ λέγων ὡς οὐδὲν ὀνίνησιν ἡ κίταρις ἑστῶσα περὶ τῇ κεφαλῇ τοὺς ὑφ' αὐτῆς μὴ ζητοῦντας ὀρθοῦσθαι τοῖς πράγμασι· κἀκεῖνον ἀβέλτερα φρονεῖν, τοῦ μὲν ἀδελφοῦ διὰ τῆς γυναικωνίτιδος ἐνδυομένου τοῖς πράγμασι· τοῦ δὲ πατρὸς οὕτως ἔμπληκτον ἦθος καὶ ἀβέβαιον ἔχοντος, οἴεται βέβαιον αὐτῷ τὴν διαδοχὴν ὑπάρχειν. ὁ γὰρ Ἑλληνικοῦ χάριν γυναίου τὸν ἄψαυστον ἐν Πέρσαις ψευσάμενος νόμον, οὐ δήπου πιστός ἐστι τὰς περὶ τῶν μεγίστων ὁμολογίας ἐμπεδώσειν. οὐ ταὐτὸ δ' εἶναι τὸ μὴ τυχεῖν Ὤχῳ, κἀκείνῳ τὸ στέρεσθαι τῆς βασιλείας. Ὦχον μὲν γὰρ οὐδένα κωλύειν ἰδιώτην βιοῦν μακαρίως, ἐκείνῳ δὲ ἀποδεδειγμένῳ βασιλεῖ βασιλεύειν ἀνάγκη, ἢ μηδὲ ζῆν εἶναι. καθόλου μὲν οὖν ἴσως τὸ Σοφόκλειον,

Ταχεῖα

Pharnabazo Apamam despondit, Rhodogynem Oronti, Tiribazo Ameftrim. Cæteris autem collocavit eas: Tiribazum vero delusit, quod sibi ipsi matrimonio junxerit Ameftrim, cujus loco pactus est Tiribazo minimam Atossam. Ut vero hanc quoque impulsus amore, ut supra retulimus, duxit: omnino incensus in eum est Tiribazus, nec alias moribus constans, sed varius & vecors. Unde nunc acceptus inter primos regi, nunc ingratus & invisus, nullam vicissitudinem moderate ferebat, verum ubi in honore erat, nemo tolerabat hominis insolentiam: ubi in ordinem redactus, non summissum se gerebat neque pacatum, verum ferox & elatus erat.

Igitur quasi ignis igni admovebatur, quum stimularet assidue adolescentem Tiribazus, jactaretque nihil erectam in capite citarim prodesse his quos illa cooperit, si erigere non quærant ipsi res suas; nec sapienter eum sentire, si quum fœminarum ope rebus se insinuet frater ipsius, vel quum parens tam insulso & inconstanti ingenio sit, firmam sibi successionem ducat existere. Qui enim mulierculæ Græcæ gratia fixam apud Persas circumvenisset legem, ei nequaquam fidendum esse maximarum rerum fœderibus staturum. Non perinde esse Ocho non assequi, atque ipsi spoliari regno. Ochum enim quin beate vivat privatus, neminem interpellaturum: ipsi regi renuntiato regnare necesse esse, aut ne vivere quidem fore integrum. Nempe ubique obtinet fortasse Sophocleum illud,

 Por-

Ταχεῖα πειθὼ τῶν κακῶν ὁδοιπορεῖ.

λεία γάρ τις ἡ πορεία καὶ κατάντης ἐπὶ τὸ βουλόμενον. βούλονται δὲ οἱ πλεῖστοι τὰ φαῦλα δι' ἀπειρίαν τῶν καλῶν καὶ ἄγνοιαν. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ μέγεθος τὸ τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ πρὸς τὸν Ὦχον τοῦ Δαρείου δέος ὑπόθεσιν τῷ Τιριβάζῳ παρεῖχε. κυπρογένεια δὲ οὐ πάμπαν ἀναίτιος ἡ τῆς Ἀσπασίας ἀφαίρεσις.

Ἐπέδωκεν οὖν ἑαυτὸν τῷ Τιριβάζῳ, καὶ πολλῶν ἤδη συνισαμένων, εὐνοῦχος ἐδήλωσε τῷ βασιλεῖ τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ τὸν τρόπον εἰδὼς ἀκριβῶς, ὅτι νυκτὸς ἐγνώκασιν ἐν τῷ θαλάμῳ κατακείμενον ἀναιρεῖν αὐτὸν ἐπεισελθόντες. ἀκούσαντι δὲ τῷ Ἀρτοξέρξῃ, καὶ τὸ παριδεῖν κίνδυνον τηλικοῦτον, ἀμελήσαντα τῆς διαβολῆς, δεινὸν ἐδόκει, καὶ τὸ πιστεῦσαι μηδενὸς ἐλέγχου γινομένου, δεινότερον. οὕτως οὖν ἐποίει· τὸν μὲν εὐνοῦχον ἐκείνοις ἐκέλευσε παρεῖναι καὶ παρακολουθεῖν· αὐτὸς δὲ τοῦ θαλάμου τὸν ὄπισθεν τῆς κλίνης τοῖχον ἐκκόψας καὶ θυρώσας, κατεκάλυψεν αὐλαίᾳ τὰς θύρας. ἐνστάσης δὲ τῆς ὥρας, καὶ φράσαντος τοῦ εὐνούχου τὸν καιρὸν, ἐπὶ τῆς κλίνης ὑπέμεινε, καὶ οὐκ ἐξανέστη πρότερον ἢ τῶν ἐπ' αὐτὸν ἐρχομένων τὰ πρόσωπα κατιδεῖν, καὶ γνωρίσαι σαφῶς ἕκαστον. ὡς δὲ εἶδεν ἐσπασμένους τὰ ἐγχειρίδια καὶ προσφερομένους, ταχὺ τὴν αὐλαίαν ὑπολαβὼν ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ἐντὸς οἴκημα, καὶ τὰς θύρας ἐπήρραξε κράζων. ὀφθέντες γοῦν οἱ σφαγεῖς ὑπ' αὐτοῦ, πράξαντες δὲ μηθὲν, ἀπεχώρουν φυγῇ διὰ θυρῶν· καὶ τοὺς περὶ τὸν Τιρίβαζον ἐκέλευον ἀποχωρεῖν, ὡς φανεροὺς γεγονότας. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι διαλυθέντες ἔφυγον· ὁ δὲ Τιρίβαζος·

Propera malorum suada promovet pedem.
Trita est enim & prona ad id quod volumus via. Volunt autem plerique ob bonorum imperitiam & ignorationem mala. Enimvero regni amplitudo, & formido de Ocho Darii materiam dedit Tiribazo. Atque ipsa Venus non parum in causa fuit, quæ suggessit Aspasiæ ablationem.

Tiribazo ergo totum se dedit. Ubi frequentes jam conjurarunt, consilium detexit regi eunuchus, qui etiam rationem rei gerendæ exacte cognoverat: statuisse eos nocte in thalamum regis irrumpere, & obtruncare quiescentem. Audienti hæc Artoxerxi contemnere tantum periculum, & delationem negligere, grave videbatur, credere vero nullo intercedente indicio, gravius. Quare sic facit: Eunucho imperat ut se adjungat adhæreatque illis: ipse cubiculi parietem pone lectum exscindit, aperitque in eo januam, quam tapetibus velat. Instante hora, atque indicato per eunuchum tempore, remansit rex in lecto, neque ante exsurrexit quam ipsa ingressorum inspexisset ora, atque unumquemque exacte cognovisset. Ut districtis gladiis vidit eos irrumpentes, removit propere aulæam, atque in cubiculum interius conjecit se, foresque cum clamore illisit. Percussores igitur quum ab eo conspecti essent, re infecta ejecerunt se janua: Tiribazo, quod compertus esset, suaserunt ut reciperet se, cæteri diversi fugam arripuere. Tiribazus,

ρίβαζος συλλαμβανόμενος, πολλοὺς ἀπέκτεινε τῶν βασιλέως δορυφόρων, καὶ μόγις ἀκοντίῳ πληγεὶς πόῤῥωθεν ἔπεσε. τῷ δὲ Δαρείῳ μετὰ τῶν τέκνων ἀναχθέντι καθίσας τοὺς βασιλείους δικαστάς, οὐ παρὼν αὐτός, ἀλλ' ἑτέρων κατηγορησάντων, ἐκέλευσεν ὑπηρέτας τὴν ἑκάστου γραψαμένους ἀπόφασιν ὡς αὐτὸν ἐπανενεγκεῖν. ἀποφηναμένων δὲ πάντων ὁμοίως, καὶ καταγνόντων τοῦ Δαρείου θάνατον, οἱ μὲν ὑπηρέται συλλαβόντες αὐτόν, εἰς οἴκημα πλησίον ἀπήγαγον· ὁ δὲ δήμιος κληθεὶς ἧκε μὲν ξυρὸν ἔχων ᾧ τὰς κεφαλὰς ἀποτέμνουσι τῶν κολαζομένων, ἰδὼν δὲ τὸν Δαρεῖον ἐξεπλάγη, καὶ ἀνεχώρει πρὸς τὰς θύρας ἀποβλέπων, ὡς οὐ δυνησόμενος οὐδὲ τολμήσων αὐτόχειρ γενέσθαι βασιλέως. ἔξωθεν δὲ τῶν δικαστῶν ἀπειλούντων καὶ διακελευομένων, ἀναστρέψας, καὶ τῇ ἑτέρᾳ χειρὶ δραξάμενος τῆς κόμης αὐτοῦ καὶ καταγαγών, ἀπέτεμε τῷ ξυρῷ τὸν τράχηλον. ἔνιοι δέ φασι τὴν κρίσιν γενέσθαι βασιλέως αὐτοῦ παρόντος, τὸν δὲ Δαρεῖον, ὡς κατελαμβάνετο τοῖς ἐλέγχοις, ἐπὶ στόμα πεσόντα, δεῖσθαι καὶ ἱκετεύειν· τὸν δὲ ὑπ' ὀργῆς ἀναστάντα καὶ σπασάμενον τὸν ἀκινάκην, τύπτειν, ἕως ἀπέκτεινεν· εἶτα εἰς τὴν αὐλὴν προελθόντα, τὸν Ἥλιον προσκυνῆσαι, καὶ εἰπεῖν, Εὐφραίνεσθε ἀπιόντες ὦ Πέρσαι, καὶ λέγετε τοῖς ἄλλοις, ὅτι τοῖς ἄθεσμα καὶ παράνομα διανοηθεῖσιν ὁ μέγας Ὠρομάζης δίκην ἐπιτέθεικεν.

Ἡ μὲν οὖν ἐπιβουλὴ τοιοῦτον ἔσχε τέλος. ὁ δὲ Ὦχος ἤδη μὲν ἦν ταῖς ἐλπίσι λαμπρός, ὑπὸ τῆς Ἀτόσσης ἐπαιρόμενος· ἔτι δὲ ἐφοβεῖτο τῶν μὲν γνησίων τὸν ὑπόλοιπον Ἀριάσπην, τῶν δὲ νόθων Ἀρσάμην. ὁ μὲν γὰρ Ἀριάσπης,

ribazus, dum comprehenditur, multos interfecit regis satellites. Ipse ægre tandem jaculo eminus ictus cecidit. At Dario cum liberis attracto regios judices tulit. Quia vero noluit interesse ipse, sed alios accusatores apposuit, præcepit scribis ut cujusque sententiam scriberent, & ad se referrent. Ut una sententia Darium omnes capitis damnaverunt, ministri correptum in propinquum carcerem deduxere. Quo carnifex accitus venit cum novacula, qua sontium capita decidunt. Qui ut Darium conspexit, obstupefactus recessit januam respectans, quasi non posset neque sustineret homicida esse regis. Cæterum judicibus foris minitantibus ei & præcipientibus, reversus, coma ejus altera manu arrepta, in terram prostrato cervicem novacula dempsit. Aliqui factum rege præsente asserunt judicium, ac Darium, ut probationibus convictus fuit, in faciem se abjecisse, supplicemque orasse regem: illum vero infensum surrexisse, strictoque acinace eum percussisse, quousque exspiravit: inde progressum in aulam Solem adorasse, ac dixisse, Abite læti Persæ, aliisque nuntiate magnum Oromazem de iis qui nefanda & detestabilia conceperant, repetivisse pœnas.

Hunc exitum conjuratio habuit. Erat jam Ochus spe celsus, quem erigebat Atossa: cæterum metuebat adhuc ex justis regis filiis reliquum Ariaspem, & ex concubinis natorum Arsamem. Ariaspes enim,

non

ἐλάσσονος, οὐ διὰ τὸ πρεσβύτερος εἶναι τοῦ Ὤχου, πρᾶος δὲ καὶ ἁπλοῦς καὶ φιλάνθρωπος, ἠξιοῦτο βασιλεύειν ὑπὸ τῶν Περσῶν· ὁ δὲ Ἀρσάμης καὶ νοῦν ἔχειν ἐδόκει, καὶ μάλιστα τῷ πατρὶ προσφιλὴς ὤν, οὐκ ἐλάνθανε τὸν Ὦχον. ἐπιβουλεύων οὖν ἀμφοτέροις, καὶ δολερὸς ὢν ὁμοῦ καὶ φονικός, ἐχρήσατο τῇ μὲν ὠμότητι τῆς φύσεως πρὸς τὸν Ἀρσάμην, τῇ δὲ κακουργίᾳ καὶ δεινότητι πρὸς τὸν Ἀριάσπην. ὑπέπεμψε γὰρ πρὸς αὐτὸν εὐνούχους καὶ φίλους βασιλέως, ἀπειλάς τινας ἀεὶ καὶ λόγους φοβεροὺς ἀπαγγέλλοντας, ὡς τοῦ πατρὸς ἐγνωκότος ἀποκτιννύειν αὐτὸν ὠμῶς καὶ ἐφυβρίστως. οἱ δὲ ταῦτα καθ' ἡμέραν ἐκφέρειν δοκοῦντες ὡς ἀπόρρητα, καὶ τὰ μὲν μέλλειν, τὰ δὲ ὅσον οὔπω πράξειν βασιλέα λέγοντες, οὕτως ἐξέπληξαν τὸν ἄνθρωπον, καὶ τοσαύτην ἐνέβαλον πτοίαν αὐτῷ καὶ ταραχὴν καὶ δυσθυμίαν εἰς τοὺς λογισμούς, ὥστε φάρμακον σκευάσαντα τῶν θανασίμων καὶ πιόντα τοῦ ζῆν ἀπαλλαγῆναι. πυθόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν τρόπον τῆς τελευτῆς, ἐκεῖνον μὲν ἀπέκλαυσε, τὴν δ' αἰτίαν ὑπώπτευεν· ἐλέγχειν δὲ καὶ ζητεῖν ἐξαδυνατῶν διὰ τὸ γῆρας, ἔτι μᾶλλον ἠσπάζετο τὸν Ἀρσάμην, καὶ δῆλος ἦν μάλιστα πιστεύων ἐκείνῳ καὶ παρρησιαζόμενος. ὅθεν οἱ περὶ τὸν Ὦχον οὐκ ἀνεβάλλοντο τὴν πρᾶξιν, ἀλλ' Ἀρπάτην υἱὸν Τιριβάζου παρασκευάσαντες, ἀπέκτειναν δι' ἐκείνου τὸν ἄνθρωπον. ἦν μὲν οὖν ἐπὶ ῥοπῆς μικρᾶς ὁ Ἀρτοξέρξης διὰ τὸ γῆρας ἤδη τότε· προσπεσόντος δὲ αὐτῷ τοῦ περὶ τὸν Ἀρσάμην πάθους, οὐδὲ ὀλίγον ἀντέσχεν, ἀλλ' εὐθὺς ὑπὸ λύπης καὶ δυσθυμίας ἀπεσ-

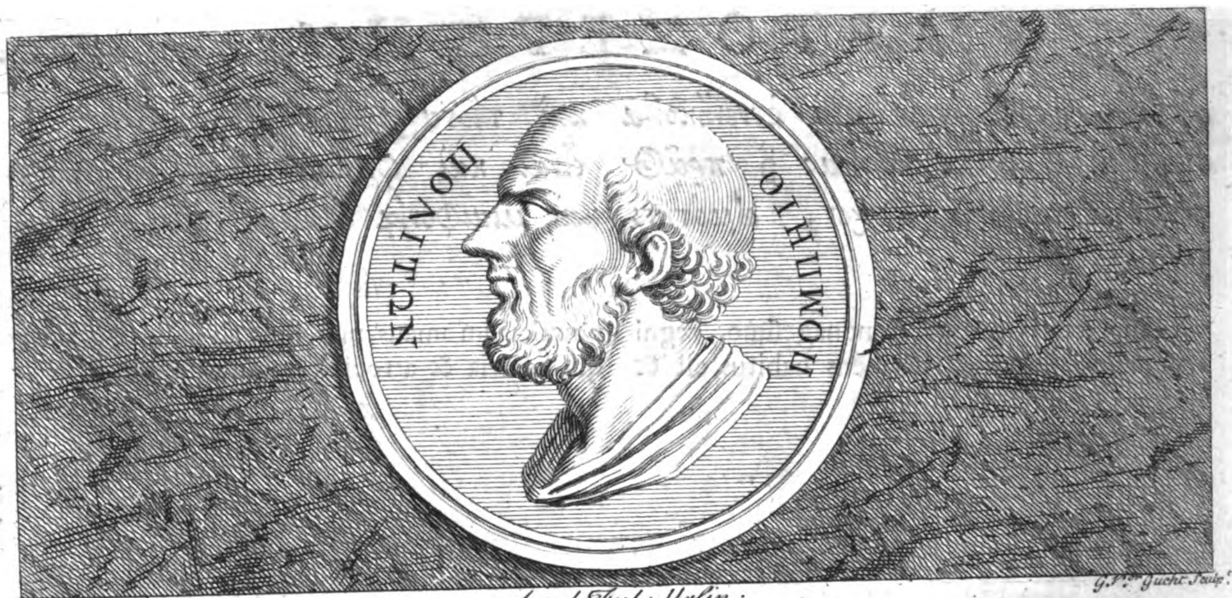
non quia ætatis prærogativa superabat Ochum, sed ob mansuetudinem & candorem & humanitatem rex a Persis flagitabatur: Arsames vero habebatur cordatus, eumque patrem habere in oculis non erat clam Ochum. Itaque utrumque insidiis appetens, qui subdolus juxta & sanguinarius esset, ingenii crudelitate in Arsamem, dolo & versutia usus est in Ariaspem. Submisit ad hunc regis eunuchos & amicos, qui assidue minas aliquas patris & sæva dicta ei afferrent, ac statutum illi esse crudeliter & contumeliose ipsum necare. Qui quum hæc indies indicare ei pro arcanis viderentur, ac partim deinceps, partim jamjam id exponerent regem patraturum, ita hominem perculere, in tantamque trepidationem, consternationem, & desperationem conjecerunt, ut veneno lethali parato & hausto vitam deponeret. Intellecta rex mortis ejus ratione, deflevit illum & caussam suspectavit: sed quia per senectutem excutere eam & quærere nequivit, magis magisque amplexus est Arsamem, nec obscure tulit ei imprimis fidere, atque omnia in sinu ejus deponere. Unde Ochus non protraxit rem, sed subornavit filium Tiribazi Harpatem. Hoc administro illum interemit. Erat jam tum ob exactam ætatem Artoxerxes in mortem præceps, ut parvo momento esset ad id opus, atque hac Arsamis clade oppressus ne paulisper quidem duravit, verum illico luctu & mœrore exstinctus est

ἀπεσβέσθη, βιώσας μὲν ἐννενήκοντα καὶ τέσσαρα ἔτη, βασιλεύσας δὲ δύο καὶ ἑξήκοντα· δόξας δὲ πρᾶος εἶναι καὶ φιλυπήκοος, οὐχ ἥκιστα διὰ τὸν υἱὸν Ὦχον, ὠμότητι καὶ μιαιφονίᾳ πάντας ὑπερβαλλόμενον.

est anno ætatis quarto & nonagesimo, regni sexagesimo secundo. Clemens habitus est & popularium amans, præcipue ob filium Ochum, qui sævitia & atrocitate omnes superavit.

ΑΡΑΤΟΣ.

Apud Ful: Ursin:

Α Ρ Α Τ Ο Σ.

ΑΡΟΙΜΙΑΝ τινὰ παλαιὰν, ὦ Πολύκρατες, δείσας μοι δοκεῖ τὸ δύσφημον αὐτῆς ὁ φιλόσοφος Χρύσιππος, οὐχ ὃν ἔχει τρόπον, ἀλλ' ὡς αὐτὸς ᾤετο βέλτιον εἶναι, διατίθεσθαι,

Τίς πατέρ' αἰνήσει, εἰ μὴ εὐδαίμονες υἱοί;

Διονυσόδωρος δὲ ὁ Τροιζήνιος, ἐλέγχων αὐτὸν, ἀντεκτίθησιν τὴν ἀληθινὴν, οὕτως ἔχουσαν,

Τίς πατέρ' αἰνήσει, εἰ μὴ κακοδαίμονες υἱοί;

καί φησι τοὺς ἀφ' αὑτῶν οὐδενὸς ἀξίους ὄντας, ὑποδυομένους δὲ προγόνων τινῶν ἀρεταῖς, καὶ πλεονάζοντας ἐν τοῖς ἐκείνων ἐπαίνοις, ὑπὸ τῆς παροιμίας ἐπιστομίζεσθαι. ἀλλ' ᾧ γε φύσει τὸ γενναῖον ἐπιπρέπει ἐκ πατέρων, κατὰ Πίνδαρον, ὥσπερ σοὶ πρὸς τὸ κάλλιστον ἀφομοιοῦντι τῶν οἴκοθεν παραδειγμάτων τὸν βίον, εὔδαιμον ἂν εἴη τὸ μεμνῆσθαι τῶν ἀπὸ γένους ἀρίστων, ἀκούοντας περὶ αὐτῶν ἀεί τι καὶ λέγοντας. οὐ γὰρ ἰδίων ἀπορίᾳ καλῶν ἐξαρτῶσιν ἀλλοτρίων

VETUS proverbium, Polycrate, veritus, meo judicio, dictum inauspicatum, philosophus Chrysippus, non uti erat, sed ut ipse probabat, scripsit,

Quis patrem laudet, bene felices nisi nati?

Hunc coarguens Dionysodorus Trœzenius, verum reponit, quod sic habet,

Quis patrem laudet, non felices nisi nati?

Ac demonstrat iis qui per se illaudati sunt, vestiunt autem se majorum quorundam virtutibus, insolescuntque illorum laudibus, os hoc obstrui proverbio. At cui generosa ex majoribus indoles innata est, ut ait Pindarus, sicut tibi, ut ad præclarissimum domesticorum exemplorum vitam componat: huic felicitas sit meminisse præstantissimorum avorum suorum, audienti semper de iis aliquid & referenti. Neque enim peculiaris hic penuria decoris ex alienis

τρίων ἐπαίνων τὴν δόξαν, ἀλλὰ τοῖς ἐκείνων τὰ οἰκεῖα συνάπτοντες, ὡς καὶ τοὺς γένους καὶ τοῦ βίου καθηγεμόνας εὐφημοῦσι. διὸ κἀγὼ τὸν Ἀράτου τοῦ σοῦ πολίτου καὶ προπάτορος βίον, ὃν οὔτε τῇ δόξῃ τῇ περὶ σεαυτὸν, οὔτε τῇ δυνάμει καταισχύνεις, ἀπέσταλκά σοι συγγεγραμμένον· οὐχ ὡς οὐχὶ πάντων ἀκριβέστατά σοι μεμεληκὸς ἐξ ἀρχῆς ἐπίστασθαι τὰς ἐκείνου πράξεις, ἀλλ' ὅπως οἱ παῖδές σου Πολυκράτης καὶ Πυθοκλῆς οἰκείοις παραδείγμασιν ἐντρέφωνται, τὰ μὲν ἀκούοντες, τὰ δὲ ἀναγινώσκοντες, ἅπερ αὐτοὺς μιμεῖσθαι προσήκει. φιλαύτου γὰρ ἀνδρὸς, οὐ φιλοκάλου, παντὸς ἀεὶ βέλτιστον ἡγεῖσθαι.

Ἡ Σικυωνίων πόλις, ἐπεὶ τὸ πρῶτον ἐκ τῆς ἀκράτου καὶ Δωρικῆς ἀριστοκρατίας, ὥσπερ ἁρμονίας συγχυθείσης, εἰς στάσεις ἐνέπεσε καὶ φιλοτιμίας δημαγωγῶν, οὐκ ἐπαύσατο νοσοῦσα καὶ ταραττομένη, καὶ τύραννον ἐκ τυράννου μεταβάλλουσα, μέχρις οὗ Κλέωνος ἀναιρεθέντος, εἵλοντο Τιμοκλείδαν ἄρχοντα καὶ Κλεινίαν, ἄνδρας ἐνδόξους τὰ μάλιστα καὶ ἐν δυνάμει τῶν πολιτῶν ὄντας. ἤδη δέ τινα τῆς πολιτείας κατάστασιν ἔχειν δοκούσης, Τιμοκλείδας μὲν ἀπέθανεν, Ἀβαντίδας δὲ ὁ Πασέου τυραννίδα πράττων ἑαυτῷ, τὸν Κλεινίαν ἀπέκτεινε· καὶ τῶν φίλων καὶ οἰκείων τοὺς μὲν ἐξέβαλε, τοὺς δὲ ἀνεῖλεν. ἐζήτει δὲ καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀνελεῖν Ἄρατον, ἑπταετῆ καταλελειμμένον. ἐν δὲ τῇ περὶ τὴν οἰκίαν ταραχῇ συνεκπεσὼν τοῖς φεύγουσιν ὁ παῖς, καὶ πλανώμενος ἐν τῇ πόλει περίφοβος καὶ ἀβοήθητος, κατὰ τύχην ἔλαθεν εἰς οἰκίαν παρελθὼν γυναικὸς, ἀδελφῆς μὲν Ἀβαντίδου, Προφάντῳ δὲ τῷ Κλεινίου ἀδελφῷ γεγαμημένης,

ὄνομα

nis laudibus aucupatur gloriam, ſed ſua cum illorum copulans, tanquam ſtirpis & vitæ duces celebrat. Unde ego quoque civis tui & proavi vitam Arati, quem neque tua propria laude neque autoritate deformas, tibi conſcriptam mitto: non quin omnium diligentiſſima tibi cura ab initio fuerit illius res geſtas cognoſcere, ſed ut filii tui Polycrates & Pythocles in exemplis adoleſcant domeſticis, partim audiendo partim legendo quæ æmulari illos decet. Eſt enim ſibi placentis, non virtutum amantis, omnium ſe ſemper ducere præſtantiſſimum.

Sicyoniorum civitas, ut primum ex ſincero & Dorico optimatium principatu, ſicut confuſo concentu, in ſeditiones & concionatorum ambitiones impegit, non deſtitit ægrotare & tumultuari, tyrannum ex tyranno mutans, quoad interfecto Cleone principes Timoclidam & Cliniam legere, viros in primis inter cives claros & autoritate pollentes. Quum jam videretur aliquatenus compoſita reſpublica, Timoclidas fato functus eſt. Abantidas vero Paſeæ filius tyrannidem affectans obtruncavit Cliniam, amicoſque ejus & familiares partim in exilium egit, partim contrucidavit. Quæſivit etiam filium ejus ſeptennem relictum de medio tollere Aratum. Cæterum in domeſtico tumultu una cum fugientibus puer elapſus, palanſque per urbem trepidus & auxilio deſtitutus, forte fortuna in domum clam recepit ſe mulieris quæ Abantidæ ſoror erat, Prophanto Cliniæ fratri nupta, nomine

ὄνομα Σωσοῦς. αὕτη δὲ καὶ τὸ ἦθος οὖσα γενναία, καὶ σὺν Θεῷ τινι τὸ παιδίον οἰομένη καταπεφευγέναι πρὸς αὐτὴν, ἀπέκρυψεν ἔνδον, εἶτα νυκτὸς εἰς Ἄργος ὑπεξέπεμψεν.

Οὕτω δὲ ἐκκλαπέντι τῷ Ἀράτῳ καὶ διαφυγόντι τὸν κίνδυνον, εὐθὺς μὲν ἐνεφύετο καὶ συνηύξετο τὸ σφοδρὸν καὶ διάπυρον μῖσος ἐπὶ τοὺς τυράννους. τρεφόμενος δὲ παρὰ τοῖς ἐν Ἄργει ξένοις καὶ φίλοις πατρῴοις ἐλευθερίως, καὶ τὸ σῶμα βλαστάνον ὁρῶν εἰς εὐεξίαν καὶ μέγεθος, ἐπέδωκεν ἑαυτὸν ἀσκήσει τῇ περὶ παλαίστραν, ὥστε καὶ πένταθλον ἀγωνίσασθαι, καὶ στεφάνων τυχεῖν. ἐπιφαίνεται δ' ἀμέλει καὶ ταῖς εἰκόσιν ἀθλητική τις ἰδέα, καὶ τὸ συνετὸν τοῦ προσώπου καὶ βασιλικὸν οὐ παντάπασιν ἀρνεῖται τὴν ἀδηφαγίαν καὶ τὸ σκαφίον. ὅθεν ἐνδεέστερον ἴσως ἢ πολιτικῷ προσῆκον ἀνδρὶ περὶ τὸν λόγον ἐσπούδασε· καίτοι γεγονέναι κομψότερος εἰπεῖν ἢ δοκεῖν τισιν, ἐκ τῶν ὑπομνημάτων κρίνουσιν, ἃ παρέργως καὶ ὑπὸ χεῖρα διὰ τῶν ἐπιτυχόντων ὀνομάτων ἁμιλλησάμενος κατέλιπε. χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀβαντίδαν μὲν οἱ περὶ Δεινίαν καὶ Ἀριστοτέλη τὸν διαλεκτικὸν, εἰωθότα τοῖς λόγοις αὐτῶν κατ' ἀγορὰν σχολαζόντων ἑκάστοτε παρεῖναι καὶ συμφιλονεικεῖν, ἐμβαλόντες εἰς τοιαύτην διατριβὴν, καὶ κατασκευάσαντες ἐπιβουλὴν, ἀνεῖλον. Πασίαν δὲ τὸν Ἀβαντίδου πατέρα τὴν ἀρχὴν ὑπολαβόντα Νικοκλῆς δολοφονήσας, ἑαυτὸν ἀνέδειξε τύραννον. τοῦτον ἐμφερέστατον λέγουσι τὴν ὄψιν Περιάνδρῳ τῷ Κυψέλου γενέσθαι· καθάπερ Ἀλκμαίωνι μὲν τῷ Ἀμφιάρεω, τὸν Πέρσην Ὀρόντην, Ἕκτορι δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον νεανίσκον, ὃν ἱστο-

ρεῖ

mine Soso. Hæc, tum quod animo esset generosa, tum divina quadam sorte puerum existimans ad se confugisse, domi eum abscondit, mox clam noctu dimisit Argos.

Ita Arato, quum furtim fuisset ereptus, & deflexisset periculum, statim ingenitum est & cum eo adolevit fervidum odium & ardens tyrannorum. Quum ingenue educaretur Argis in hospitum & amicorum paternorum contubernio, corpusque insurgere in bonum habitum & proceritatem videret, ad meditationem contulit se palæstræ. Itaque quinquertionem certavit, coronasque obtinuit. Elucet nimirum & in simulacris ejus figura athletica, vultusque gravis & majestatis plenus non diffitetur athleticam voracitatem & ligonem. Unde minus forsitan quam in viro circa rempublicam versaturo requirebatur, ad dicendum incubuit, licet festiviorem in dicendo eum fuisse, quam quibusdam videretur, judicant ex commentariis quos obiter & in transcursu verbis obviis properans reliquit. Post Dinias & Aristoteles dialecticus Abantidam solitum, quum disputationibus vacarent in foro, semper esse præsto, eorumque se immiscere concertationibus, ubi in id studii conjecerunt eum, structis insidiis interfecere. Pasea autem Abantidæ patre, postquam ei in dominatum successit, dolo perempto, invasit tyrannidem Nicocles. Hunc germanissimum facie Periandro Cypseli autumant fuisse, ut Alcmæoni Amphiarai Orontem Persem, Hectori adolescentem Lacedæmonium, quem tradit Myr-

silus

ρεῖ Μυρσίλος ὑπὸ πλήθους τῶν θεωμένων, ὡς τοῦτο ἔγνωσαν, καταπατηθῆναι.

Τοῦ δὲ Νικοκλέους τέσσαρας μῆνας τυραννοῦντος, ἐν οἷς πολλὰ κακὰ τὴν πόλιν ἐργασάμενος ἐκινδύνευσεν ὑπὸ Αἰτωλῶν ἐπιβουλευομένην αὐτὴν ἀποβαλεῖν, ἤδη μειράκιον ὁ Ἄρατος ὢν, ἀξίωμα λαμπρὸν εἶχε δι' εὐγένειαν καὶ φρόνημα, ὃ διέφαινεν οὐ μικρὸν οὐδὲ ἀργὸν, ἐμβριθὲς δὲ καὶ παρ' ἡλικίαν, ἀσφαλεστέρᾳ γνώμῃ κεκραμένον. ὅθεν οἵ τε φυγάδες μάλιστα τὸν νοῦν ἐκείνῳ προσεῖχον, ὅ,τε Νικοκλῆς οὐκ ἠμέλει τῶν πραττομένων· ἀλλ' ἀδήλως ἀπεθεώρει καὶ παρεφύλαττεν αὐτοῦ τὴν ὁρμήν· τόλμημα μὲν οὐδὲν τηλικοῦτον δεδιὼς, οὐδὲ ἔργον οὐδὲν οὕτω παρακεκινδυνευμένον· ὑποπτεύων δὲ τοῖς βασιλεῦσιν αὐτὸν διαλέγεσθαι φίλοις οὖσι καὶ ξένοις πατρῴοις. καὶ γὰρ ἀληθῶς ὁ Ἄρατος ἐπεχείρησε τὴν ὁδὸν ἐκείνην βαδίζειν. ὡς δὲ Ἀντίγονος μὲν ὑπισχνούμενος ἠμέλει, καὶ παρῆκε τὸν χρόνον, αἱ δ' ἀπ' Αἰγύπτου καὶ παρὰ Πτολεμαίου μακρὰν ἦσαν ἐλπίδες, ἔγνω δι' αὑτοῦ καταλύειν τὸν τύραννον.

Πρώτοις δὲ κοινοῦται τὴν γνώμην, Ἀριστομάχῳ καὶ Ἐκδήλῳ. τούτων ὁ μὲν, Σικυώνιος ἦν φυγὰς, ὁ δὲ Ἔκδηλος, Ἀρκὰς ἐκ Μεγάλης πόλεως, ἀνὴρ φιλόσοφος καὶ πρακτικὸς, Ἀρκεσιλάου τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ γεγονὼς ἐν ἄστει συνήθης. δεξαμένων δὲ τούτων προθύμως, διελέγετο τοῖς ἄλλοις φυγάσιν, ὧν ὀλίγοι μὲν αἰσχυνθέντες ἐγκαταλιπεῖν τὴν ἐλπίδα, μετεῖχον τῶν πραττομένων· οἱ δὲ πολλοὶ καὶ τὸν Ἄρατον ἐπειρῶντο κατακωλύειν, ὡς ἀπει-

ρίᾳ

ſilus ab ſpectantium caterva fuiſſe, ubi id intellexerunt, obtritum.

Ubi tyrannidem Nicocles tenuit menſes quatuor, quibus afflictam ab ſe graviter pene amiſit per Ætolorum inſidias urbem: jam adoleverat Aratus, ingentique exiſtimatione ex nobilitate erat, & ſpiritibus qui effulgebant, non exiguis neque ignavis, ſed qui ſolidi ac ſupra ætatem ſecurioribus fulti conſiliis eſſent. Unde exules imprimis in illum conjiciebant oculos: neque Nicocles ea quæ ageret, negligebat, verum ſpeculabatur, & obſervabat ſecreto conatus ejus: non ille quidem quo ullum facinus vereretur tale, actumve aut cœptum tam audax: ſed quod ejus cum regibus amicis atque hoſpitibus paternis colloquia haberet ſuſpecta. Etenim Aratus revera illam inſtituerat viam. Cæterum quia negligebant & corrumpebant promiſſa Antigoni tempus, ſpes vero ab Ægypto & Ptolemæo longinqua erat: ſtatuit tyrannum per ſe opprimere.

Conſilium cum Ariſtomacho & Ecdelo primis conſociat. Horum ſuperior, exul Sicyonius erat: Ecdelus, Arcas Megalopolitanus, philoſophus & impiger, Arceſilai Academici quondam Athenis auditor. Quibus alacriter rem comprobantibus, convenit cæteros exules: quorum pauci deſerere eam ſpem erubeſcentes, ſocios ſe præbuere cœptorum: magna vero pars Aratum etiam ut rerum imperitia ferocientem ani-

niſi

εία πραγμάτων θρασυνόμενον. βουλομένου δ' αὐτοῦ χωρίον τι τῆς Σικυωνίας καταλαβεῖν, ὅθεν ὡρμημένος διαπολεμήσει πρὸς τὸν τύραννον, ἧκεν εἰς Ἄργος ἀνὴρ Σικυώνιος ἐκ τῆς εἱρκτῆς ἀποδεδρακώς· ἦν δὲ τῶν φυγάδων ἑνὸς Ξενοκλέους ἀδελφός· καὶ τῷ Ἀράτῳ προσαχθεὶς ὑπὸ τοῦ Ξενοκλέους, ἔλεγε τοῦ τείχους καθ' ὃν ὑπερβὰς αὐτὸς ἐσώθη τόπον, ἐντὸς μὲν ὀλίγου δεῖν ἐπίπεδον εἶναι, προσπεφυκότα χωρίοις πετρώδεσι καὶ ὑψηλοῖς, τὸ δὲ ἔξωθεν ὕψος ὑπὸ κλιμάκων οὐ πάνυ ἀνέφικτον. ὡς δὲ ταῦτα ἤκουσεν ὁ Ἄρατος, ἐκπέμπει μετὰ τοῦ Ξενοκλέους οἰκέτας ἰδίους δύο, Σεύθαν τε καὶ Τέχνωνα, κατασκεψομένους τὸ τεῖχος· ἐγνωκώς, εἰ δύναιτο κρύφα καὶ πρὸς ἕνα κίνδυνον, ὀξέως τὸ πᾶν ἀναρρῖψαι μᾶλλον, ἢ μακρῷ πολέμῳ καὶ φανεροῖς ἀγῶσιν ἰδιώτης ἀντικαθίστασθαι πρὸς τύραννον. ὡς δ' ἐπανῆλθον οἱ περὶ τὸν Ξενοκλέα, τοῦ μὲν τείχους εἰληφότες μέτρα, καὶ τοῦ τόπου τὴν φύσιν ἀπαγγέλλοντες οὐκ ἄβατον οὐδὲ χαλεπήν, τὸ δὲ λαθεῖν προσελθόντας ἐργῶδες εἶναι φάσκοντες, ὑπὸ κηπουροῦ τινος κυναρίων μικρῶν μὲν, ἐκτόπως δὲ μαχίμων καὶ ἀπαρηγορήτων· εὐθὺς ἐνίστατο τὴν πρᾶξιν.

Ἡ μὲν οὖν τῶν ὅπλων παρασκευὴ συνήθης ἦν, πάντων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τότε κλοπείαις χρωμένων καὶ καταδρομαῖς ἐπ' ἀλλήλους· τὰς δὲ κλίμακας Εὐφράνωρ ὁ μηχανοποιὸς ἀναφανδὸν ἐπήξατο, τῆς τέχνης αὐτῷ τὰ ἀνύποπτον διδούσης, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ἦν τῶν φυγάδων. ἄνδρας δὲ αὐτῷ τῶν μὲν ἐν Ἄργει φίλων ἕκαστος ἐξ ὀλίγων δέκα παρεῖχεν, αὐτὸς δὲ τῶν ἰδίων οἰκετῶν τριάκοντα καθώπλισεν. ἐμισθώσατο δὲ καὶ διὰ Πρώτου Ξενοφίλου τῶν ἀρχι-

κλώ-

nisi sunt retrahere. Dum deliberat sedem aliquam in agro Sicyonio occupare, ex cujus præsidio bellum moveat tyranno, ecce civis Sicyonius effracto carcere Argos venit. Erat hic unius exulum Xenoclis frater. Hic ad Aratum a Xenocle adductus muri locum demonstrat, quo transcenso evaserat, intus pene planum esse, nec multo terra editiorem, saxosæ regioni & excelsæ cohærentem: externum autem fastigium scalis non perinde arduum superatu. Quæ ut intellexit Aratus, mittit cum Xenocle ad murum explorandum duos ex servis suis, Seutham & Technona, certus, si res facultatem haberet, clam unoque periculo propere omnem aleam jacere potius, quam diuturno bello & aperto marte congredi privatus cum tyranno. Ut Xenocles cum servis reversus, inita muri mensura, naturam renuntiavit loci non inaccessam nec asperam, sed latere in aggrediendo, id operosum esse asseruit, propter hortulani cujuspiam catellos, parvos quidem, verum mire pugnaces implacabilesque: extemplo suscepit negotium.

Arma autem usitatum erat parare, quod omnes fere tunc furtivis in se mutuo excursionibus uterentur. Scalas vero Euphranor mechanicus fecit: quod detraheret ei omnem suspicionem artis professio. Nam erat hic quoque exul Sicyonius. Viros ei amici, quos habebat Argis, singuli ex paucis denos præbuere: insuper de servis suis triginta armavit. Ad hæc opera Xenophili principis grassatorum conduxit

κλώπων καὶ πολλοὺς στρατιώτας· οἷς διεδόθη λόγος ὡς ἐπὶ τὰς ἵππους τὰς βασιλικὰς εἰς τὴν Σικυωνίαν ἔξοδος ἔσοιτο. καὶ προεξεπέμφθησαν οἱ πολλοὶ σποράδες ἐπὶ τὸν Πολυγνώτου πύργον, ἐκεῖ κελευσθέντες περιμένειν. προεξεπέμφθη δὲ καὶ Καφησίας ὑπ' αὐτοῦ μετὰ τεσσάρων ἄλλων εὔζωνος, οὓς ἔδει πρὸς τὸν κηπουρὸν ἀφικέσθαι σκοταίους, φάσκοντας ὁδοιπόρους εἶναι, καὶ καταυλισαμένους αὐτόν τε συγκλεῖσαι καὶ τοὺς κύνας· οὐ γὰρ ἦν ἄλλη παρελθεῖν. τὰς δὲ κλίμακας διαλυτὰς οὔσας ἐμβαλόντες εἰς ἀχάνας, καὶ κατακαλύψαντες ἐφ' ἁμαξῶν προαπέστειλαν. ἐν τούτῳ δὲ κατασκόπων τινῶν ἐν Ἄργει τοῦ Νικοκλέους φανέντων, καὶ περιϊέναι λεγομένων ἀδήλως καὶ παραφυλάττειν τὸν Ἄρατον, ἅμ' ἡμέρᾳ προσελθὼν καὶ φανερὸς ὢν ἐν ἀγορᾷ διέτριβε μετὰ τῶν φίλων· εἶτ' ἀλειψάμενος ἐν τῷ γυμνασίῳ, καὶ παραλαβών τινας ἐκ τῆς παλαίστρας τῶν εἰωθότων πίνειν καὶ ῥαθυμεῖν μετ' αὐτοῦ νεανίσκων, ἀπῆρεν οἴκαδε· καὶ μετὰ μικρὸν ἑωρᾶτο τῶν οἰκετῶν αὐτοῦ δι' ἀγορᾶς ὁ μὲν στεφάνους φέρων, ὁ δὲ λαμπάδας ὠνούμενος, ὁ δὲ τοῖς εἰθισμένοις παρὰ πότον ψάλλειν καὶ αὐλεῖν γυναίοις διαλεγόμενος. ταῦτα δὲ οἱ κατάσκοποι πάντα ὁρῶντες ἐξηπάτηντο, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἀναγελῶντες ἔλεγον, Οὐδὲν ἦν τυράννου δειλότερον, εἰ καὶ Νικοκλῆς τηλικαύτην πόλιν ἔχων καὶ τοσαύτην δύναμιν, ὀῤῥωδεῖ μειράκιον εἰς ἡδονὰς καὶ πότους μεθημερινοὺς τὰ τῆς φυγῆς ἐφόδια καταχρώμενον.

Οἱ μὲν οὖν οὕτω παραλογισθέντες ἀπηλλάγησαν. ὁ δ' Ἄρατος εὐθὺς μετ' ἄριστον ἐξελθὼν καὶ συνάψας πρὸς τὸν Πολυγνώτου πύργον τοῖς στρατιώ-

ταις,

duxit parvam militum manum: apud quos dissipatus sermo est expeditionem suscipi in fines Sicyonios ad diripiendum equas regias. Plerique alii post alios in Polygnoti turrim præmissi, atque ibi jussi operiri; Caphesias quoque expeditus cum quatuor aliis præmissus est. His injunctum ut sub tenebras pergerent ad hortulanum, viatores se esse ferentes: quo quum divertissent, ipsum includerent cum canibus: neque enim alius transitus patebat. Scalæ solutiles erant. Has in modios frumentarios conjectas contectasque in plaustris præmisere. Inter hæc quum speculatores aliquot Argis Nicoclis comparerent & circumcursitare tecte dicerentur, atque asservare Aratum: orta luce progressus & ostendens se cum amicis in foro deambulavit. Hinc unctus in gymnasio, abductis ex palæstra nonnullis adolescentibus qui potare secum & feriari solebant, domum est digressus. Mox conspecti sunt servi ejus per forum, hic coronas ferens, ille emens faces, alius cum mulierculis in convivio psallere & tibia canere solitis colloquens. Hæc quum exploratores omnia contemplarentur, ludificati sunt, atque inter se cachinnantes dixerunt nihil meticulosius tyranno esse: quando etiam Nicocles tanta succinctus urbe & viribus adolescentem paveat in delicias & compotationes diurnas exilii viaticum effundentem.

Atque illi hoc modo delusi discessere. At Aratus protinus a prandio egressus, ac cum militibus ad Polygnoti turrim conjunctus,

mo-

ταις, εἰς Νεμέαν προῆγεν, ὅπου τὴν πρᾶξιν ἐξέφηνε τοῖς πολλοῖς. τὸ δὲ πρῶτον ὑποσχέσεις τε καὶ παρακλήσεις ἐποιήσατο, καὶ συνθήματα παραδοὺς, Ἀπόλλωνα ὑπερδέξιον, προσῆγεν ἐπὶ τὴν πόλιν, συμμέτρως τῇ περιφορᾷ τῆς σελήνης ἐπιταχύνων, καὶ πάλιν ἀνιεὶς εἰς τὴν πορείαν, ὥστε τῷ μὲν φωτὶ χρῆσθαι καθ' ὁδὸν, ἤδη δὲ δυομένης περὶ τὸν κῆπον εἶναι πλησίον τοῦ τείχους. ἐνταῦθα Καφησίας ἀπήντησεν αὐτῷ, τῶν μὲν κυναρίων οὐ κρατήσας (ἔφθη γὰρ ἀποπηδήσαντα) τὸν δὲ κηπουρὸν ἐγκεκλεικώς. ἀθύμους δὲ τοὺς πλείστους γενομένους, καὶ κελεύοντας ἀπαλλάττεσθαι, παρεθάρρυνεν ὁ Ἄρατος, ὡς ἀπάξων, ἂν οἱ κύνες ἄγαν ἐνοχλῶσιν αὐτοῖς. ἅμα δὲ τοὺς τὰς κλίμακας φέροντας προπέμψας, ὧν Ἔκδηλος ἡγεῖτο καὶ Μνασίθεος, αὐτὸς ἐπηκολούθει σχολαίως, ἤδη τῶν κυναρίων ἐντόνως ὑλακτούντων καὶ συμπαρατρεχόντων τοῖς περὶ τὸν Ἔκδηλον. οὐ μὴν ἀλλὰ συνέμιξάν τε τῷ τείχει, καὶ προσήρεισαν τὰς κλίμακας ἀσφαλῶς. ἀναβαινόντων δὲ τῶν πρώτων, ὁ τὴν ἑωθινὴν φυλακὴν παραδιδοὺς ἐφώδευε κώδωνι, καὶ φῶτα πολλὰ καὶ θόρυβος ἦν τῶν ἐπιπορευομένων. οἱ δὲ, ὥσπερ εἶχον, αὐτοῦ πτήξαντες ἐπὶ τῶν κλιμάκων, τούτους μὲν οὐ χαλεπῶς ἔλαθον· ἄλλης δὲ φυλακῆς ἐναντίας ταύτῃ προσερχομένης, εἰς τὸν ἔσχατον κίνδυνον ἦλθον. ὡς δὲ κἀκείνην διέφυγον παρελθοῦσαν, εὐθὺς ἀνέβαινον οἱ πρῶτοι, Μνασίθεος καὶ Ἔκδηλος· καὶ τὰς ἑκατέρωθεν ὁδοὺς τοῦ τείχους διαλαβόντες, ἀπέστελλον Τέχνωνα πρὸς Ἄρατον, ἐπείγεσθαι κελεύοντες.

Ἦν δὲ οὐ πολὺ διάστημα ἀπὸ τοῦ κήπου πρὸς τὸ τεῖχος καὶ τὸν πύργον,

movit in Nemeam, ubi cœpta sua detexit multitudini. Primum promissis eos onerat & cohortatur, datoque signo Apolline dextro procedit ad urbem, ad lunæ circumactionem modo iter concitans, modo remittens. Ita lumine in via utitur, atque occumbente luna ad hortum venit prope mœnia. Hic occurrit ei Caphesias, qui caniculos non comprehenderat, quod prævertissent profugere, sed incluserat hortulanum. Consternatos plerosque, monentesque ut se reciperet, confirmavit Aratus, recepturum se ostendens si magnopere molesti ipsis canes essent. Simul illos qui ferebant scalas, præmittit: quos Ecdelus & Mnasitheus ducebant. Ipse sensim sequitur, latrantibus jam vehementer catellis sectantibusque Ecdelum. Adeunt murum tamen, scalasque sine periculo admovent. Subeuntibus primis, ille qui vigiliam matutinam tradebat, transibat illac ad tintinnabulum, multaque lumina & strepitus erant sequentium eum. Illi in scalis quieti contraxerunt se, atque ita hos non magno negotio fefellere. Cæterum alia statione huic ex adverso adventante, in extremum venere discrimen. Quam quum pariter prætereuntem effugissent, confestim conscenderunt primi Mnasitheus & Ecdelus, viasque ex utraque muri parte hinc inde insidentes, misso ad Aratum Technone significaverunt ei ut maturaret.

Non multum erat ab horto intervalli ad murum

γον, ἐν ᾧ κύων μέγας ἐφρούρει θηρευτικός. αὐτὸς μὲν οὖν οὐκ ᾔσθετο τὴν ἔφοδον, εἴτε φύσει νωθὴς ὢν, εἴτε μεθ' ἡμέραν κατάκοπος γεγονώς. τῶν δὲ τοῦ κηπουροῦ κυναρίων κάτωθεν ἐκκαλουμένων αὐτὸν, ὑπεφθέγγετο τυφλὸν καὶ ἄσημον τὸ πρῶτον, εἶτα μᾶλλον ἐπέτεινε παρερχομένων· καὶ κατεῖχεν ἤδη πολὺς ὑλαγμὸς τὸ χωρίον, ὥστε τὸν πέραν φύλακα κραυγῇ μεγάλῃ πυνθάνεσθαι τοῦ κυνηγοῦ, πρὸς τίνα τραχέως οὕτως ὁ κύων ὑλακτεῖ, καὶ μή τι γίνεται καινότερον. ὁ δ' ἀπὸ τοῦ πύργου αὐτὸν ἀντεφώνησε μηδὲν εἶναι δεινόν· ἀλλὰ τὸν κύνα πρὸς τὸ φῶς τῶν τειχοφυλάκων καὶ τὸν ψόφον τοῦ κώδωνος παροξύνεσθαι. τοῦτο μάλιστα τοὺς Ἀράτου στρατιώτας ἐπέῤῥωσεν, οἰομένους τὸν κυνηγὸν ἐπικρύπτειν, κοινωνοῦντα τῇ πράξει· εἶναι δὲ πολλοὺς καὶ ἄλλους ἐν τῇ πόλει τοὺς συνεργοῦντας. οὐ μὴν ἀλλὰ τῷ τείχει προσβαλλόντων, χαλεπὸς ἦν ὁ κίνδυνος, καὶ μῆκος ἐλάμβανε, τῶν μὲν κλιμάκων κραδαινομένων, εἰ μὴ καθ' ἕνα σχολαίως ἀναβαίνοιεν· ἡ δὲ ὥρα κατήπειγε, ἤδη φθεγγομένων ἀλεκτρυόνων, καὶ ὅσον οὔπω τῶν ἐξ ἀγροῦ τι φέρειν εἰωθότων πρὸς ἀγορὰν ἐπερχομένων. διὸ καὶ σπεύδων ὁ Ἄρατος ἀνέβαινε, τεσσαράκοντα τῶν πάντων ἀναβεβηκότων πρὸ αὐτοῦ· καὶ προσδεξάμενος ἔτι τῶν κάτωθεν ὀλίγους, ἐπὶ τὴν οἰκίαν τοῦ τυράννου καὶ τὸ στρατήγιον ἐπῆλθεν. ἐνταῦθα γὰρ οἱ μισθοφόροι παρενυκτέρευον. ἄφνω δ' ἐπιπεσὼν αὐτοῖς, καὶ συλλαβὼν ἅπαντας, οὐδένα δ' ἀποκτείνας, εὐθὺς διεπέμπετο πρὸς τοὺς φίλους, ἀνακαλούμενος ἕκαστον ἀπ' οἰκίας. καὶ συνδραμόντων πανταχόθεν, ἡμέρα μὲν ὑπέλαμπεν ἤδη, καὶ τὸ θέατρον ἦν ὄχλου μεστὸν, ἔτι πρὸς τὴν ἄδηλον αἰωρουμένων

rum & turrim in qua canis venaticus grandis excubabat. Hic, vel quod sua sponte esset torpidus, vel pridie defatigatus, non sensit scandentes murum. At catellis hortulani inferne eum excitantibus, primum cæcum & obscurum reddidit latratum: inde illis prætereuntibus magis intendit, tenebatque frequens jam latratus locum; adeo ut ex altera parte vigil elato clamore venatorem percunctaretur, quemnam tam aspere allatraret canis, & nunquid novi accidisset. Ille ex turri respondit alta voce, nihil mali esse, sed canem ad stationis lumen & strepitum tintinnabuli lacessitum. Hoc potissimum Arati milites roboravit, quod venatorem arbitrarentur conscium rem tegere, atque esse alios in civitate qui cœpta adjuvarent multos. At enim muro succedentium ingens fuit periculum, & mora eos occupavit: quod scalæ, nisi subirent singuli seorsum, vibrarent, tempusque urgeret, cantantibus jam gallis, & quod jamjam adfuturi essent qui ex agro aliquid erant ferre ad forum soliti. Quapropter maturavit Aratus scandere murum, quum quadraginta solum ante eum evasissent, acceptisque insuper ex iis qui infra stabant paucis, domum tyranni & prætorium petiit. Illic enim vigilias mercenarii milites agebant. Quos quum repente adortus comprehendisset cunctos, neque quemquam occidisset: confestim ad amicos misit diversos, qui ex ædibus quemque excirent. Ut hi undique concurrere, jam lux appetebat, & theatrum cœtu erat completum ad incertum rumorem etiamnum

ερημένων φήμην, καὶ σαφὲς οὐδὲν εἰδότων ὑπὲρ τῶν πραττομένων πρίν γε δὴ προελθὼν ὁ κῆρυξ εἶπεν ὡς Ἄρατος ὁ Κλεινίου παρακαλεῖ τοὺς πολίτας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν.

Τότε δὲ πιστεύσαντες ἥκειν ἃ πάλαι προσεδόκων, ὥρμησαν ἀθρόοι πρὸς τὰς θύρας τοῦ τυράννου πῦρ ἐπιφέροντες. ἤρθη δὲ φλὸξ μεγάλη καὶ καταφανὴς μέχρι Κορίνθου, τῆς οἰκίας ἀναφθείσης· ὥστε θαυμάσαντας τοὺς ἐν Κορίνθῳ, παρὰ μικρὸν ὁρμῆσαι πρὸς τὴν βοήθειαν. ὁ μὲν οὖν Νικοκλῆς ἔλαθε διά τινων ὑπονόμων ὑπεκδὺς καὶ ἀποδρὰς ἐκ τῆς πόλεως· οἱ δὲ στρατιῶται καταπαύσαντες μετὰ τῶν Σικυωνίων τὸ πῦρ, διήρπαζον τὴν οἰκίαν. καὶ οὐδὲ ταῦτα ἐκώλυεν ὁ Ἄρατος, τά τε λοιπὰ χρήματα τῶν τυράννων εἰς μέσον ἔθηκε τοῖς πολίταις. ἀπέθανε δὲ οὐδεὶς οὐδὲ ἐτρώθη τοπαράπαν τῶν ἐπελθόντων, οὐδὲ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καθαρὰν καὶ ἄθικτον αἵματος ἐμφυλίου τὴν πρᾶξιν ἡ τύχη διεφύλαξε. κατήγαγε δὲ φυγάδας, τοὺς μὲν ὑπὸ Νικοκλέους ἐκπεπλωκότας, ὀγδοήκοντα, τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν ἔμπροσθεν τυράννων, οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων, οἷς μακρὰ μὲν ἡ πλάνη καὶ ὁμοῦ τι πεντηκονταετὴς ἐγεγόνει. κατελθόντες δὲ οἱ πλεῖστοι πένητες, ὧν κύριοι πρότερον ἦσαν, ἐπελαμβάνοντο· καὶ βαδίζοντες ἐπὶ τὰ χωρία καὶ τὰς οἰκίας, δεινὴν ἀπορίαν τῷ Ἀράτῳ παρεῖχον, ἐπιβουλευομένην μὲν ἔξωθεν καὶ φθονουμένην ὑπ' Ἀντιγόνου τὴν πόλιν ὁρῶντι διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ταραττομένην δὲ ὑπ' αὐτῆς καὶ στασιάζουσαν. ὅθεν ἐκ τῶν παρόντων ἄριστα κρίνας, προσέμιξεν αὐτὴν φέρων τοῖς Ἀχαιοῖς· καὶ Δωριεῖς ὄντες, ὑπέδυσαν ἑκουσίως ὄνομα καὶ πο-

tiamnum suspenso, neque quicquam certi quid ageretur, cognoscente: quousque tandem progressus præco pronuntiavit, Aratum Cliniæ filium cives ad libertatem vocare.

Tunc fidentes adesse id quod jamdiu exspectaverant, agmine contenderunt ad fores tyranni, subjicientes faces ædibus: unde flamma ingens edita atque conspicua Corinthum usque, flagrante illius domo, ut obstupescentes Corinthii, pene ad ferendas suppetias effuderint se. Nicocles autem occulte per cuniculos quosdam elapsus ex urbe evolavit. Milites vero postquam cum Sicyoniis restinxerunt ignem, domum ejus diripuerunt: neque id prohibuit Aratus, ac reliquas quoque tyrannorum facultates concessit civibus. Porro nemo occubuit vel omnino vulneratus fuit ex aggressoribus vel hostibus, sed sincerum & purum a civili sanguine fortuna hoc facinus conservavit. Reduxit exules, qui ejecti ab Nicocle fuerant, octoginta: qui tyrannorum dominatu superiorum, non minus quingentos, qui diu & fere quinquaginta annos fuerant palati. Horum plerique reversi inopes, pristinas possessiones suas vendicaverunt, ingredientesque prædia & domicilia sua in magnas difficultates conjecerunt Aratum: qui foris peti insidiis & invidiosam esse Antigono libertatis causa cernebat civitatem, concitari vero intus & seditione agitari. Quare, quod in præsentia visum optimum factu est, associavit eam Achæis: & quia Dorii erant, in nomen haud gravatim & rem-

πολιτείαν τὴν Ἀχαιῶν, οὔτε ἀξίωμα λαμπρὸν οὔτε μεγάλην ἰσχὺν ἐχόντων τότε. μικροπολῖται γὰρ ἦσαν οἱ πολλοὶ, καὶ γῆν οὔτε χρηστὴν οὔτε ἄφθονον ἐκέκτηντο, καὶ θαλάττῃ προσῴκουν ἀλιμένῳ, τὰ πολλὰ κατὰ ῥαχίας ἐκφερομένη πρὸς τὴν ἤπειρον. ἀλλὰ μάλιστα δὴ διέδειξαν οὗτοι τὴν Ἑλληνικὴν ἀλκὴν ἀπρόσμαχον οὖσαν, ὁσάκις τύχοι κόσμου καὶ συντάξεως ὁμοφρονούσης, καὶ νοῦν ἔχοντος ἡγεμόνος· οἳ τῆς μὲν πάλαι τῶν Ἑλλήνων ἀκμῆς οὐδὲν, ὡς εἰπεῖν, μέρος ὄντες, ἐν δὲ τῷ τότε μιᾶς ἀξιολόγου πόλεως σύμπαντες ὁμοῦ δύναμιν οὐκ ἔχοντες, εὐβουλίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ, καὶ ὅτι τῷ πρώτῳ κατ' ἀρετὴν ἐδύναντο μὴ φθονεῖν, ἀλλὰ πείθεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν, οὐ μόνον αὐτοὺς ἐν μέσῳ πόλεων καὶ δυνάμεων τηλικούτων καὶ τυραννίδων ἐφύλαξαν ἐλευθέρους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὡς πλείστους ἐλευθεροῦντες καὶ σώζοντες διετέλουν.

Ἦν δὲ Ἄρατος τῷ τρόπῳ πολιτικὸς, μεγαλόφρων, ἀκριβέστερος εἰς τὰ κοινὰ μᾶλλον τῶν ἰδίων, πικρῶς μισοτύραννος, ἔχθρας ὅρῳ καὶ φιλίας ἀεὶ τῷ κοινῷ συμφέροντι χρώμενος. ὅθεν οὐχ οὕτως δοκεῖ γεγονέναι φίλος ἀκριβὴς, ὡς ἐχθρὸς εὐγνώμων καὶ πρᾶος, ὑπὸ τῆς πολιτείας ἐπ' ἀμφότερα τῷ καιρῷ μεταβαλλόμενος· ὁμονοίας ἐθνῶν καὶ κοινωνίας πόλεων, καὶ συνεδρίου καὶ θεάτρου μίαν φωνὴν ἀφιέντος, ὡς οὐδενὸς ἄλλ' ἢ τῶν καλῶν ἐραστής· πολέμῳ καὶ ἀγῶνι χρήσασθαι φανερῶς ἀθαρσὴς καὶ δύσελπις, κλέψαι δὲ πράγματα, καὶ συσκευάσασθαι καὶ κρύφα πόλεις καὶ τυράννους ἐπιβουλότατος. διὸ

καὶ

rempublicam transierunt Achæorum, qui ea tempestate nec dignitatem eximiam nec magnas vires obtinebant. Nam fere exigua oppida incolebant, agrum neque uberem neque latum possidebant, & mare accolebant importuosum, littore fere saxoso continentem pulsans. Verum hi clarissime robur esse Græcorum ostenderunt inexpugnabile, quoties ordine & concordia administratum ducem insuper sit prudentem nactum. Qui quum veterum Græciæ florentium virium essent in nulla prope censendi parte, atque id temporis unius non æquarent potentiam mediocris civitatis: recto consilio & consensione, & quod ei qui virtute præcelleret inducere in animum possent non invidere, sed auscultare & obtemperare, non solum in medio sese civitatum & copiarum tantarum tyrannidumque in libertate retinuere: sed assidue etiam plerosque alios Græcos in libertatem asseruerunt & conservaverunt.

Moribus fuit Aratus politicus, celsi animi, attentior ad rem publicam quam privatam, hostis acer tyrannorum, inimicitias & amicitias semper ex bono publico metiebatur. Quod in causa est ut non tam amicus firmus quam facilis & lenis inimicus videatur fuisse, reipublicæ causa hinc inde pro tempore varians. Consensio gentium, societas civitatum, conventus & theatrum unam mittebat vocem, amatorem eum nullius rei æque ac virtutis esse. Ad bellum & certamen timidus atque animo imbecillis aperte committendum, ad res vero dolo gerendas, & ad urbes & tyrannos clam surripiendos contechnandosque insidiator callidissimus. Quapropter

eum,

καὶ πολλὰ τῶν ἀνελπίστων κατορθώσας ἐν οἷς ἐτόλμησεν, οὐκ ἐλάττονα δοκεῖ τῶν δυνατῶν ἐγκαταλιπεῖν δι᾽ εὐλάβειαν. οὐ γὰρ μόνον, ὡς ἔοικε, θηρίων τινῶν ὄψεις ἐνεργοὶ διὰ σκότους οὖσαι, μεθ᾽ ἡμέραν ἀποτυφλοῦνται, ξηρότητι καὶ λεπτότητι τοῦ περὶ τὸν ὀφθαλμὸν ὑγρότητος, μὴ φερούσης τὴν πρὸς τὸ φῶς σύγκρασιν· ἀλλὰ καὶ δεινότης τις ἐστὶν ἀνθρώπου καὶ σύνεσις ἐν τοῖς ὑπαιθρίοις καὶ διακεκηρυγμένοις εὐτάρακτος φύσει, πρὸς δὲ τὰς ἐπικρύφους καὶ λαθραίους ἀναθαρσοῦσα πράξεις. τὴν δὲ τοιαύτην ἀνωμαλίαν ἔνδεια λόγου φιλοσόφου περὶ τὰς εὐφυΐας ἀπεργάζεται, τὴν ἀρετὴν ὥσπερ καρπὸν αὐτοφυῆ καὶ ἀγεώργητον ἐκφέρουσα δίχα τῆς ἐπιστήμης. ταῦτα μὲν οὖν ἐξεταζέσθω τοῖς παραδείγμασιν.

Ὁ δὲ Ἄρατος ἐπεὶ κατέμιξε τοῖς Ἀχαιοῖς ἑαυτὸν καὶ τὴν πόλιν, ἐν τοῖς ἱππεῦσι στρατευόμενος, ἠγαπᾶτο δι᾽ εὐπείθειαν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, ὅτι, καίπερ συμβολὰς τῷ κοινῷ μεγάλας δεδωκὼς, τὴν ἑαυτοῦ δόξαν καὶ τὴν τῆς πατρίδος δύναμιν, ὡς ἑνὶ τῶν ἐπιτυχόντων χρῆσθαι παρεῖχεν αὐτῷ τὸν ἀεὶ στρατηγοῦντα τῶν Ἀχαιῶν· εἴτε Δυμαῖος, εἴτε Τριτεὺς, εἴτε μικροτέρας τινὸς ὢν τύχοι πόλεως. ἧκε δὲ αὐτῷ καὶ χρημάτων δωρεὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, πέντε καὶ εἴκοσι τάλαντα. ταῦτα ἔλαβε μὲν ὁ Ἄρατος, λαβὼν δὲ, τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις ἐπέδωκεν ἀπορουμένοις, εἴς τε τἄλλα καὶ λύτρωσιν αἰχμαλώτων.

Ἐπεὶ δὲ οἱ φυγάδες ἦσαν ἀπαρηγόρητοι, τοῖς ἔχουσι τὰς κλήσεις ἐνοχλοῦντες, ἥ τε πόλις ἐκινδύνευεν ἀνάστατος γενέσθαι, μίαν ὁρῶν ἐλπίδα, τὴν

eum, qui præter exſpectationem præclare multa quæ tentare fuit auſus confecit, non pauciora apparet quæ effici poterant, minus audendo depoſuiſſe. Non tantum enim animantium quorundam, meo judicio, perſpicax noctu eſt oculorum acies, interdiu vero cæcutit, ariditate & ſubtilitate ejus qui in oculis eſt humoris, qui conſortii luminis eſt impatiens: verum etiam ſolertia eſt quædam hominis & prudentia in apertis rebus indictiſque certaminibus natura facile trepida, ad facta tecta clanculariaque animoſa. Hanc inconſtantiam efficit in bonis ingeniis doctrinæ inopia philoſophicæ: quæ virtutem ſicut fructum ſpontaneum & incultum citra doctrinam effert. Cæterum elucebunt hæc per exempla.

At Aratus poſtquam ſe civitatemque ſuam conjunxit Achæis, equo merens a magiſtratibus obedientiæ cauſa dilectus eſt, quod quamvis tantas acceſſiones reipublicæ contuliſſet, nomen ſuum & patriæ vires: obſequentem tamen ſe ut gregarius aliquis exhiberet prætori annuo Achæorum, quicunque is, ſive Dymæus, ſive Tritenſis, ſive ex minore forte oppido foret. Allata etiam fuit ei pecunia dono a rege Ptolemæo viginti quinque talenta. Hanc cepit quidem Aratus, ſed acceptam egenis civibus ſuis cum in alia, tum ad redimendos captivos dilargitus eſt.

Quia vero placari non poterant exules, qui prædiorum ſuorum poſſeſſores fatigabant, venit civitas in periculum extremum exitii. Quare

τὴν Πτολεμαίου φιλανθρωπίαν, ὥρμησεν ἐκπλεῦσαι καὶ δεηθῆναι τοῦ βασιλέως, ὅπως αὐτῷ χρήματα συμβάληται πρὸς τὰς διαλύσεις. ἀνήχθη μὲν οὖν ἀπὸ Μεθώνης ὑπὲρ Μαλέας, ὡς τῷ διὰ πόρου δρόμῳ χρησόμενος. πρὸς δὲ μέγα πνεῦμα καὶ πολλὴν θάλασσαν ἐκ πελάγους κατιοῦσαν ἐνδόντος τοῦ κυβερνήτου, παραφερόμενος μόλις ἥψατο τῆς Ἀδρίας πολεμίας οὔσης. ἐκρατεῖτο γὰρ ὑπὸ Ἀντιγόνου, καὶ φυλακὴν εἶχεν· ἣν φθάσας ἀπέβη, καὶ τὴν ναῦν καταλιπὼν, ἀπεχώρησε μακρὰν ἀπὸ θαλάσσης, ἔχων ἕνα τῶν φίλων σὺν αὐτῷ Τιμάνθην. καὶ καταβαλόντες ἑαυτοὺς εἴς τινα τόπον ὕλης γέμοντα, χαλεπῶς ἐνυκτέρευον. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ὁ φρούραρχος ἐπελθὼν, καὶ ζητῶν τὸν Ἄρατον, ὑπὸ τῶν θεραπόντων ἐξηπατήθη τῶν ἐκείνου, δεδιδαγμένων λέγειν ὡς εὐθὺς ἀποδρὰς εἰς Εὔβοιαν ἐξέπλευσε. τὰ μέντοι κομιζόμενα, καὶ τὴν ναῦν, καὶ τοὺς θεράποντας ἀπέφηνε πολέμια, καὶ κατέσχε. μετὰ δὲ ἡμέρας οὐ πολλὰς ἐν ἀπόροις ὄντι τῷ Ἀράτῳ γίνεταί τις εὐτυχία Ῥωμαϊκῆς νεὼς παραβαλούσης κατὰ τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὰ μὲν ἐπὶ σκοπὴν ἀνιὼν, τὰ δὲ κρυπτόμενος διῆγεν. ἔπλει μὲν οὖν ἡ ναῦς εἰς Συρίαν. ἐπέβη δὲ πείσας τὸν ναύκληρον ἄχρι Καρίας διακομισθῆναι· καὶ διεκομίσθη, κινδύνοις αὖθις οὐκ ἐλάττοσι χρησάμενος κατὰ θάλατταν. ἐκ δὲ Καρίας χρόνῳ πολλῷ περαιωθεὶς εἰς Αἴγυπτον, αὐτόθεν τε τῷ βασιλεῖ διακειμένῳ πρὸς ἑαυτὸν οἰκείως ἐνέτυχε, καὶ θεραπευομένῳ γραφαῖς καὶ πίναξιν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. ἐν οἷς κρίσιν ἔχων οὐκ ἄμουσον ὁ Ἄρατος, ἀεί τι τῶν τεχνικῶν καὶ περιττῶν, μά-

Quare unicam ſpem videns Ptolemæi liberalitatem, perrexit navigare, & rogare regem ut argento ſibi ad conciliandam civitatem ſuam ſubveniret. Solvit ex Methone ſupra Maleam, ut breviſſimo curſu fretum trajiceret. Gubernatore autem acri vento ingentes volventi ex pelago fluctus permittente navem ablatus, ægre Adriam decurrit, oppidum hoſtile. Siquidem tenebatur ab Antigono & præſidium habebat: quam maturans devitare, egreſſusque navi relicta, receſſit procul a mari, atque eum unus comitatus amicus eſt Timanthes. Hi conjecerunt ſe in locum nemoroſum, ubi duriter noctem transegere. Mox ſuperveniens præſidii præfectus Aratum inveſtigavit: verum deceptus eſt ab illius ſervis, qui docti erant dicere modo eum profugiſſe, atque in Eubœam vela feciſſe. Navem tamen cum onere & famulitio ejus hoſtilem declaravit & tenuit. Paucis poſt diebus conſilio deſtituto Arato offertur forte fortuna navis Romana quæ ad eum locum appulit, quo nunc ſpeculatum aſcendebat, nunc cauſa ſui recondendi degebat. Ea navis curſum habebat in Syriam. Hanc conſcendit, inducto nauclero ut uſque ad Cariam deportaret ſe. Jactatus eſt autem periculis iterum in ſalo haud minoribus. Ex Caria vero tranſvectus longo ſpatio in Ægyptum, regem convenit, jampridem ſibi benevolum, quod picturis & tabulis Græcis eum honoraret. In quibus quia judicium habebat Aratus non inſcitum, aſſidue aliquid ei quod artificio & elegantia præſtaret,

μάλιστα δὲ Παμφίλου καὶ Μελάνθου, συνάγων καὶ κτώμενος ἀπέστελλεν.

Ἤνθει γὰρ ἔτι δόξα τῆς Σικυωνίας μούσης καὶ χρηστογραφίας, ὡς μόνης ἀδιάφθορον ἐχούσης τὸ καλόν· ὥστε καὶ Ἀπελλῆν ἐκεῖνον ἤδη θαυμαζόμενον, ἀφικέσθαι καὶ συγγενέσθαι τοῖς ἀνδράσιν ἐπὶ ταλάντῳ, τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τῆς τέχνης δεόμενον μεταλαβεῖν. διὸ τὰς μὲν ἄλλας εἰκόνας τῶν τυράννων ἀνεῖλεν εὐθὺς ὁ Ἄρατος, ὅτε τὴν πόλιν ἠλευθέρωσε· περὶ δὲ τῆς Ἀριστράτου κατὰ Φίλιππον ἀκμάσαντος ἐβουλεύσατο πολὺν χρόνον. ἐγράφη μὲν γὰρ ὑπὸ πάντων τῶν περὶ τὸν Μέλανθον ἅρματι νικηφόρῳ παρεστὼς ὁ Ἀρίστρατος, Ἀπελλοῦ συνεφαψαμένου τῆς γραφῆς, ὡς Πολέμων ὁ περιηγητὴς ἱστόρηκεν. ἦν δὲ τὸ ἔργον ἀξιοθέατον, ὥστε κάμπτεσθαι τὸν Ἄρατον ὑπὸ τῆς τέχνης, αὖθίς τε μίσει τῷ πρὸς τοὺς τυράννους ἐξαγόμενον, κελεύειν καθαιρεῖν. τὸν οὖν ζωγράφον Νεάλκη, φίλον ὄντα τοῦ Ἀράτου, παραιτεῖσθαί φασι, καὶ δακρύειν· ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, εἰπεῖν ὅτι τοῖς τυράννοις πολεμητέον, οὐ τοῖς τῶν τυράννων. ἐάσωμεν οὖν τὸ ἅρμα καὶ τὴν νίκην, αὐτὸν δέ σοι παρέξω τὸν Ἀρίστρατον ἐγὼ παραχωροῦντα τοῦ πίνακος. ἐπιτρέψαντος οὖν τοῦ Ἀράτου, διήλειψεν ὁ Νεάλκης τὸν Ἀρίστρατον· εἰς δὲ τὴν χώραν φοίνικα μόνον ἐνέγραψεν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐτόλμησε παραβαλεῖν. τοὺς δὲ πόδας ἐξαλειφομένους τοῦ Ἀριστράτου διαλαθεῖν ὑπὸ τὸ ἅρμα λέγουσιν. ἔκ τε δὴ τούτων ὁ Ἄρατος ἠγαπᾶτο, καὶ διδοὺς πεῖραν, ἔτι μᾶλλον ἥψατο τοῦ βασιλέως, καὶ δωρεὰν ἔλαβε τῇ πόλει πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα. καὶ τούτων τεσσαράκοντα μὲν εὐθὺς

Pamphili imprimis & Melanthi, colligens & comparans mittebat.

Florebat enim gloria etiam tum Sicyoniæ artis & elegantis picturæ, velut quæ nitorem retineret sola illibatum, ut vel Apelles ille jam celebris eo se contulerit, ac quo consuetudinem aliquandiu cum illis viris haberet, talentum iis mercedis dederit, ut in existimationis magis quam artis eorum veniret societatem. Quapropter imagines Aratus cæteras tyrannorum, quum liberasset civitatem, sustulit: de Aristrato autem, qui viguit Philippi ævo, diu deliberavit. Pictus nempe fuit ab omnibus Melanthi asseclis, currui triumphali, quo vehebatur victoria, assistens Aristratus: cui tabulæ, ut Polemon geographus memoriæ prodidit, manum apposuit Apelles. Erat opus spectabile adeo ut flecteretur ab arte Aratus: rursus tyrannorum odio stimulatus detrahi præcepit tabulam. Ibi pictorem Nealcem perhibent, Arati amicum, lacrymabundum pro tabula deprecatum. Ut eum non movit, ibi cum tyrannis dixisse bellum gerendum, non cum imaginibus tyrannorum. Omittamus igitur, inquit, currum & victoriam, ipsum tibi præstabo Aristratum ego, ut tabula cedat. Quod quum permisisset Aratus, expungit Nealces Aristratum: ejus loco palmam subjecit, nihil aliud ausus fuit adjicere. Pedes deleti Aristrati delituisse ferunt sub curru. Ob hæc ergo fuit regi Aratus charus, cognitusque ab eo longe magis animum ejus devinxit sibi, accepitque dono civitati suæ centum quinquaginta talenta. Ex quibus quadraginta statim

εὐθὺς μεθ' ἑαυτοῦ κομίζων εἰς Πελοπόννησον κατῆγε, τὰ δὲ λοιπὰ διελὼν εἰς δόσεις ὁ βασιλεὺς ὕστερον κατὰ μέρος ἀπέστειλεν.

Ἦν μὲν οὖν μέγα καὶ τὸ χρήματα τοσαῦτα πορίσαι τοῖς πολίταις, ὅσων σμικρὸν μέρος ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ δημαγωγοὶ λαμβάνοντες παρὰ βασιλέων, ἠδίκουν καὶ κατεδουλοῦντο καὶ προέπινον αὐτοῖς τὰς πατρίδας· μείζων δὲ ἡ διὰ τῶν χρημάτων τούτων κατασκευασθεῖσα τοῖς μὲν ἀπόροις πρὸς τοὺς πλουσίους διάλυσις καὶ ὁμόνοια, τῷ δὲ δήμῳ παντὶ σωτηρία καὶ ἀσφάλεια. θαυμαστὴ δὲ ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἐν δυνάμει τοσαύτῃ μετριότης. ἀποδειχθεὶς δὲ αὐτοκράτωρ διαλλακτὴς καὶ κύριος ὅλως ἐπὶ τὰς φυγαδικὰς οἰκονομίας μόνος, οὐχ ὑπέμεινεν· ἀλλὰ πεντεκαίδεκα τῶν πολιτῶν προσκατέλεξεν ἑαυτῷ, μεθ' ὧν πόνῳ πολλῷ καὶ μεγάλαις πραγματείαις κατειργάσατο καὶ συνήρμοσε φιλίαν καὶ εἰρήνην τοῖς πολίταις. ἐφ' οἷς οὐ μόνον κοινῇ σύμπαντες οἱ πολῖται τιμὰς ἀπέδοσαν αὐτῷ πρεπούσας, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν οἱ φυγάδες, εἰκόνα χαλκῆν ἀναστήσαντες, ἐπέγραψαν τόδε τὸ ἐλεγεῖον,

Βουλαὶ μὲν καὶ ἄεθλα, καὶ ἁ περὶ Ἑλλάδος ἀλκὰ,
Τοῦδ' ἀνδρὸς στάλαις πλάθεται Ἡρακλέους·
Ἄμμες δ' εἰκόν' Ἄρατε τεὰν, νόστοιο τυχόντες,
Στάσαμεν, ἀντ' ἀρετᾶς ἠδὲ δικαιοσύνας,
Σωτῆρος, σωτῆρσι Θεοῖς, ὅτι πατρίδι τᾷ σᾷ
Δαίμον' ἴσον, θείαν τ' ὤπασας εὐνομίαν.

Ταῦτα διαπραξάμενος ὁ Ἄρατος, τοῦ μὲν πολιτικοῦ φθόνου μείζων γεγόνει

tim secum auferens, in Peloponnesum navigavit. Reliqua per portiones divisa misit deinceps ei rex minutatim.

Erat igitur magnificum vel tantum civibus argenti parasse, cujus exigua portione alii duces & concionatores accepta redempti a regibus jus violabant, addicebant se obnoxios, patriasque suas propinabant. Enimvero magnificentior hac pecunia fuit comparata pauperibus cum divitibus reconciliatio concordiaque, populo autem universo salus & securitas. Jam suspicienda erat illius tanta in potentia moderatio. Siquidem creatus ad exulum querelas componendas disceptator cum libera prorsus potestate & arbitrio, non suscepit id solus, sed allegit sibi quindecim cives: quibuscum multo labore & ingenti negotio confecit civibus inter se concinnavitque amicitiam atque concordiam. Quorum gratia non publice modo tota civitas meritis honoribus remuneravit eum, verum etiam exules privatim statuam ei ex ære posuerunt, cui hoc elegium inscripsere,

Consilia & pugnæ tum virtus nota Pelasgis,
Herculis ad cippos innotuere viri.
Fiximus in patriam sed nos tua signa reducti,
Justitiæ memores dulcis Arate tuæ,
Propitiis superis, servatoris. Tua enim illa
Fortuna leges restituis patriæ.

His rebus gestis invidiam quidem ob beneficia

ῥεομένων φήμην, καὶ σαφὲς οὐδὲν εἰδότων ὑπὲρ τῶν πραττομένων. πρίν γε δὴ προελθὼν ὁ κῆρυξ εἶπεν ὡς Ἄρατος ὁ Κλεινίου παρακαλεῖ τοὺς πολίτας ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν.

Τότε δὲ πιστεύσαντες ἥκειν ἃ πάλαι προσεδόκων, ὥρμησαν ἀθρόοι πρὸς τὰς θύρας τοῦ τυράννου πῦρ ἐπιφέροντες. ἤρθη δὲ φλὸξ μεγάλη καὶ καταφανὴς μέχρι Κορίνθου, τῆς οἰκίας ἀναφθείσης· ὥστε θαυμάσαντας τοὺς ἐν Κορίνθῳ, παρὰ μικρὸν ὁρμῆσαι πρὸς τὴν βοήθειαν. ὁ μὲν οὖν Νικοκλῆς ἔλαθε διά τινων ὑπονόμων ὑπεκδὺς καὶ ἀποδρὰς ἐκ τῆς πόλεως· οἱ δὲ στρατιῶται καταπαύσαντες μετὰ τῶν Σικυωνίων τὸ πῦρ, διήρπαζον τὴν οἰκίαν. καὶ οὐδὲ ταῦτα ἐκώλυεν ὁ Ἄρατος, τά τε λοιπὰ χρήματα τῶν τυράννων εἰς μέσον ἔθηκε τοῖς πολίταις. ἀπέθανε δὲ οὐδεὶς οὐδὲ ἐτρώθη τοπαράπαν τῶν ἐπελθόντων, οὐδὲ τῶν πολεμίων, ἀλλὰ καθαρὰν καὶ ἄθικτον αἵματος ἐμφυλίου τὴν πρᾶξιν ἡ τύχη διεφύλαξε. κατήγαγε δὲ φυγάδας, τοὺς μὲν ὑπὸ Νικοκλέους ἐκπεπτωκότας, ὀγδοήκοντα, τοὺς δὲ ἐπὶ τῶν ἔμπροσθεν τυράννων, οὐκ ἐλάττους πεντακοσίων, οἷς μακρὰ μὲν ἡ πλάνη καὶ ὁμοῦ τι πεντηκονταετὴς ἐγεγόνει. κατελθόντες δὲ οἱ πλεῖστοι πένητες, ὧν κύριοι πρότερον ἦσαν, ἐπελαμβάνοντο· καὶ βαδίζοντες ἐπὶ τὰ χωρία καὶ τὰς οἰκίας, δεινὴν ἀπορίαν τῷ Ἀράτῳ παρεῖχον, ἐπιβουλευομένην μὲν ἔξωθεν καὶ φθονουμένην ὑπ' Ἀντιγόνου τὴν πόλιν ὁρῶντι διὰ τὴν ἐλευθερίαν, ταραττομένην δὲ ὑπ' αὐτῆς καὶ στασιάζουσαν. ὅθεν ἐκ τῶν παρόντων ἄριστα κρίνας, προσέμιξεν αὐτὴν φέρων τοῖς Ἀχαιοῖς· καὶ Δωριεῖς ὄντες, ὑπέδυσαν ἑκουσίως ὄνομα καὶ πο-

tiamnum suspenso, neque quicquam certi quid ageretur, cognoscente: quousque tandem progressus præco pronuntiavit, Aratum Cliniæ filium cives ad libertatem vocare.

Tunc fidentes adesse id quod jamdiu exspectaverant, agmine contenderunt ad fores tyranni, subjicientes faces ædibus: unde flamma ingens edita atque conspicua Corinthum usque, flagrante illius domo, ut obstupescentes Corinthii, pene ad ferendas suppetias effuderint se. Nicocles autem occulte per cuniculos quosdam elapsus ex urbe evolavit. Milites vero postquam cum Sicyoniis restinxerunt ignem, domum ejus diripuerunt: neque id prohibuit Aratus, ac reliquas quoque tyrannorum facultates concessit civibus. Porro nemo occubuit vel omnino vulneratus fuit ex aggressoribus vel hostibus, sed sincerum & purum a civili sanguine fortuna hoc facinus conservavit. Reduxit exules, qui ejecti ab Nicocle fuerant, octoginta: qui tyrannorum dominatu superiorum, non minus quingentos, qui diu & fere quinquaginta annos fuerant palati. Horum plerique reversi inopes, pristinas possessiones suas vendicaverunt, ingredientesque prædia & domicilia sua in magnas difficultates conjecerunt Aratum: qui foris peti insidiis & invidiosam esse Antigono libertatis causa cernebat civitatem, concitari vero intus & seditione agitari. Quare, quod in præsentia visum optimum factu est, associavit eam Achæis: & quia Dorii erant, in nomen haud gravatim & rem-

πολιτείαν τὴν Ἀχαιῶν, οὔτε ἀξίωμα λαμπρὸν οὔτε μεγάλην ἰσχὺν ἐχόντων τότε. μικροπολῖται γὰρ ἦσαν οἱ πολλοί, καὶ γῆν οὔτε χρηστὴν οὔτε ἄφθονον ἐκέκτηντο, καὶ θαλάττῃ προσῴκουν ἀλιμένῳ, τὰ πολλὰ κατὰ ῥαχίας ἐκφερομένῃ πρὸς τὴν ἤπειρον. ἀλλὰ μάλιστα δὴ διέδειξαν οὗτοι τὴν Ἑλληνικὴν ἀλκὴν ἀπρόσμαχον οὖσαν, ὁσάκις τύχοι κόσμου καὶ συντάξεως ὁμοφρονούσης, καὶ νοῦν ἔχοντος ἡγεμόνος· οἱ τῆς μὲν πάλαι τῶν Ἑλλήνων ἀκμῆς οὐδέν, ὡς εἰπεῖν, μέρος ὄντες, ἐν δὲ τῷ τότε μιᾶς ἀξιολόγου πόλεως σύμπαντες ὁμοῦ δύναμιν οὐκ ἔχοντες, εὐβουλίᾳ καὶ ὁμονοίᾳ, καὶ ὅτι τῷ πρώτῳ κατ' ἀρετὴν ἐδύναντο μὴ φθονεῖν, ἀλλὰ πείθεσθαι καὶ ἀκολουθεῖν, οὐ μόνον αὐτοὺς ἐν μέσῳ πόλεων καὶ δυνάμεων τηλικούτων καὶ τυραννίδων ἐφύλαξαν ἐλευθέρους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ὡς πλείστους ἐλευθεροῦντες καὶ σώζοντες διετέλουν.

Ἦν δὲ Ἄρατος τῷ τρόπῳ πολιτικός, μεγαλόφρων, ἀκριβέστερος εἰς τὰ κοινὰ μᾶλλον τῶν ἰδίων, πικρῶς μισοτύραννος, ἔχθρας ὅρῳ καὶ φιλίας ἀεὶ τῷ κοινῷ συμφέροντι χρώμενος. ὅθεν οὐχ οὕτως δοκεῖ γεγονέναι φίλος ἀκριβής, ὡς ἐχθρὸς εὐγνώμων καὶ πρᾷος, ὑπὸ τῆς πολιτείας ἐπ' ἀμφότερα τῷ καιρῷ μεταβαλλόμενος· ὁμονοίας ἐθνῶν καὶ κοινωνίας πόλεων, καὶ συνεδρίου καὶ θεάτρου μίαν φωνὴν ἀφιέντος, ὡς οὐδενὸς ἄλλ' ἢ τῶν καλῶν ἐραστής· πολέμῳ καὶ ἀγῶνι χρήσασθαι φανερῶς ἀθαρσὴς καὶ δύσελπις, κλέψαι δὲ πράγματα, καὶ συσκευάσασθαι καὶ κρύφα πόλεις καὶ τυράννους ἐπιβουλότατος. διὸ καὶ

rempublicam transierunt Achæorum, qui ea tempestate nec dignitatem eximiam nec magnas vires obtinebant. Nam fere exigua oppida incolebant, agrum neque uberem neque latum possidebant, & mare accolebant importuosum, littore fere saxoso continentem pulsans. Verum hi clarissime robur esse Græcorum ostenderunt inexpugnabile, quoties ordine & concordia administratum ducem insuper sit prudentem nactum. Qui quum veterum Græciæ florentium virium essent in nulla prope censendi parte, atque id temporis unius non æquarent potentiam mediocris civitatis: recto consilio & consensione, & quod ei qui virtute præcelleret inducere in animum possent non invidere, sed auscultare & obtemperare, non solum in medio sese civitatum & copiarum tantarum tyrannidumque in libertate retinuere: sed assidue etiam plerosque alios Græcos in libertatem asseruerunt & conservaverunt.

Moribus fuit Aratus politicus, celsi animi, attentior ad rem publicam quam privatam, hostis acer tyrannorum, inimicitias & amicitias semper ex bono publico metiebatur. Quod in causa est ut non tam amicus firmus quam facilis & lenis inimicus videatur fuisse, reipublicæ causa hinc inde pro tempore varians. Consensio gentium, societas civitatum, conventus & theatrum unam mittebat vocem, amatorem eum nullius rei æque ac virtutis esse. Ad bellum & certamen timidus atque animo imbecillis aperte committendum, ad res vero dolo gerendas, & ad urbes & tyrannos clam surripiendos contechnandosque insidiator callidissimus. Quapropter eum,

καὶ πολλὰ τῶν ἀνελπίστων κατορθώσας ἐν οἷς ἐτόλμησεν, οὐκ ἐλάττονα δοκεῖ τῶν δυνατῶν ἐγκαταλιπεῖν δι' εὐλάβειαν. οὐ γὰρ μόνον, ὡς ἔοικε, θηρίων τινῶν ὄψεις ἐνεργοὶ διὰ σκότους οὖσαι, μεθ' ἡμέραν ἀποτυφλοῦνται, ξηρότητι καὶ λεπτότητι τοῦ περὶ τὸν ὀφθαλμὸν ὑγρότητος, μὴ φερούσης τὴν πρὸς τὸ φῶς σύγκρασιν· ἀλλὰ καὶ δεινότης τίς ἐστιν ἀνθρώπου καὶ σύνεσις ἐν τοῖς ὑπαιθρίοις καὶ διακεκηρυγμένοις εὐτάρακτος φύσει, πρὸς δὲ τὰς ἐπικρύφους καὶ λαθραίους ἀναθαρσοῦσα πράξεις. τὴν δὲ τοιαύτην ἀνωμαλίαν ἔνδεια λόγου φιλοσόφου περὶ τὰς εὐφυΐας ἀπεργάζεται, τὴν ἀρετὴν ὥσπερ καρπὸν αὐτοφυῆ καὶ ἀγεώργητον ἐκφέρουσα δίχα τῆς ἐπιστήμης. ταῦτα μὲν οὖν ἐξεταζέσθω τοῖς παραδείγμασιν.

Ὁ δὲ Ἄρατος ἐπεὶ κατέμιξε τοῖς Ἀχαιοῖς ἑαυτὸν καὶ τὴν πόλιν, ἐν τοῖς ἱππεῦσι στρατευόμενος, ἠγαπᾶτο δι' εὐπείθειαν ὑπὸ τῶν ἀρχόντων, ὅτι, καίπερ συμβολὰς τῷ κοινῷ μεγάλας δεδωκώς, τὴν ἑαυτοῦ δόξαν καὶ τὴν τῆς πατρίδος δύναμιν, ὡς ἑνὶ τῶν ἐπιτυχόντων χρῆσθαι παρεῖχεν αὐτὸν τῷ ἀεὶ στρατηγοῦντι τῶν Ἀχαιῶν· εἴτε Δυμαῖος, εἴτε Τριτεύς, εἴτε μικροτέρας τινὸς ὢν τύχοι πόλεως. ἧκε δὲ αὐτῷ καὶ χρημάτων δωρεὰ παρὰ τοῦ βασιλέως, πέντε καὶ εἴκοσι τάλαντα. ταῦτα ἔλαβε μὲν ὁ Ἄρατος, λαβὼν δὲ, τοῖς ἑαυτοῦ πολίταις ἐπέδωκεν ἀπορουμένοις, εἴς τε τἆλλα καὶ λύτρωσιν αἰχμαλώτων.

Ἐπεὶ δὲ οἱ φυγάδες ἦσαν ἀπαρηγόρητοι, τοῖς ἔχουσι τὰς κτήσεις ἐνοχλοῦντες, ἥ τε πόλις ἐκινδύνευεν ἀνάστατος γενέσθαι, μίαν ὁρῶν ἐλπίδα,

τὴν

eum, qui præter exſpectationem præclare multa quæ tentare fuit auſus confecit, non pauciora apparet quæ effici poterant, minus audendo depoſuiſſe. Non tantum enim animantium quorundam, meo judicio, perſpicax noctu eſt oculorum acies, interdiu vero cæcutit, ariditate & ſubtilitate ejus qui in oculis eſt humoris, qui conſortii luminis eſt impatiens: verum etiam ſolertia eſt quædam hominis & prudentia in apertis rebus indictiſque certaminibus natura facile trepida, ad facta tecta clanculariaque animoſa. Hanc inconſtantiam efficit in bonis ingeniis doctrinæ inopia philoſophicæ: quæ virtutem ſicut fructum ſpontaneum & incultum citra doctrinam effert. Cæterum elucebunt hæc per exempla.

At Aratus poſtquam ſe civitatemque ſuam conjunxit Achæis, equo merens a magiſtratibus obedientiæ cauſa dilectus eſt, quod quamvis tantas acceſſiones reipublicæ contuliſſet, nomen ſuum & patriæ vires: obſequentem tamen ſe ut gregarius aliquis exhiberet prætori annuo Achæorum, quicunque is, ſive Dymæus, ſive Tritenſis, ſive ex minore forte oppido foret. Allata etiam fuit ei pecunia dono a rege Ptolemæo viginti quinque talenta. Hanc cepit quidem Aratus, ſed acceptam egenis civibus ſuis cum in alia, tum ad redimendos captivos dilargitus eſt.

Quia vero placari non poterant exules, qui prædiorum ſuorum poſſeſſores fatigabant, venit civitas in periculum extremum exitii.

Quare

τὴν Πτολεμαίου φιλανθρωπίαν, ὥρμησεν ἐκπλεῦσαι καὶ δεηθῆναι τοῦ βασιλέως, ὅπως αὐτῷ χρήματα συμβάληται πρὸς τὰς διαλύσεις. ἀνήχθη μὲν οὖν ἀπὸ Μεθώνης ὑπὲρ Μαλέας, ὡς τῷ διὰ πόρου δρόμῳ χρησόμενος. πρὸς δὲ μέγα πνεῦμα καὶ πολλὴν θάλασσαν ἐκ πελάγους κατιοῦσαν ἐνδόντος τοῦ κυβερνήτου, παραφερόμενος μόλις ἥψατο τῆς Ἀδρίας πολεμίας οὔσης. ἐκρατεῖτο γὰρ ὑπὸ Ἀντιγόνου, καὶ φυλακὴν εἶχεν· ἣν φθάσας ἀπέβη, καὶ τὴν ναῦν καταλιπὼν, ἀπεχώρησε μακρὰν ἀπὸ θαλάσσης, ἔχων ἕνα τῶν φίλων συνόντα αὐτῷ Τιμάνθην. καὶ καταβαλόντες ἑαυτοὺς εἴς τινα τόπον ὕλης γέμοντα, χαλεπῶς ἐνυκτέρευον. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ὁ φρούραρχος ἐπελθὼν, καὶ ζητῶν τὸν Ἄρατον, ἀπὸ τῶν θεραπόντων ἐξηπατήθη τῶν ἐκείνου, δεδιδαγμένων λέγειν ὡς εὐθὺς ἀποδρὰς εἰς Εὔβοιαν ἐξέπλευσε. τὰ μέντοι κομιζόμενα, καὶ τὴν ναῦν, καὶ τοὺς θεράποντας ἀπέφηνε πολέμια, καὶ κατεῖχε. μετὰ δὲ ἡμέρας οὐ πολλὰς ἐν ἀπόροις ὄντι τῷ Ἀράτῳ γίνεταί τις εὐτυχία Ῥωμαϊκῆς νεὼς παραβαλούσης κατὰ τὸν τόπον, ἐν ᾧ τὰ μὲν ἐπὶ σκοπὴν ἀνιὼν, τὰ δὲ κρυπτόμενος διῆγεν. ἔπλει μὲν οὖν ἡ ναῦς εἰς Συρίαν. ἐπέβη δὲ πείσας τὸν ναύκληρον ἄχρι Καρίας διακομισθῆναι· καὶ διεκομίσθη, κινδύνοις αὖθις οὐκ ἐλάττοσι χρησάμενος κατὰ θάλατταν. ἐκ δὲ Καρίας χρόνῳ πολλῷ περαιωθεὶς εἰς Αἴγυπτον, αὐτόθεν τε τῷ βασιλεῖ διακειμένῳ πρὸς ἑαυτὸν οἰκείως ἐνέτυχε, καὶ θεραπευομένῳ γραφαῖς καὶ πίναξιν ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος. ἐν οἷς κρίσιν ἔχων οὐκ ἄμουσον ὁ Ἄρατος, ἀεί τι τῶν τεχνικῶν καὶ περιττῶν, μά-

Quare unicam spem videns Ptolemaei liberalitatem, perrexit navigare, & rogare regem ut argento sibi ad conciliandam civitatem suam subveniret. Solvit ex Methone supra Maleam, ut brevissimo cursu fretum trajiceret. Gubernatore autem acri vento ingentes volventi ex pelago fluctus permittente navem ablatus, aegre Adriam decurrit, oppidum hostile. Siquidem tenebatur ab Antigono & praesidium habebat: quam maturans devitare, egressusque navi relicta, recessit procul a mari, atque eum unus comitatus amicus est Timanthes. Hi conjecerunt se in locum nemorosum, ubi duriter noctem transegere. Mox superveniens praesidii praefectus Aratum investigavit: verum deceptus est ab illius servis, qui docti erant dicere modo eum profugisse, atque in Euboeam vela fecisse. Navem tamen cum onere & famulitio ejus hostilem declaravit & tenuit. Paucis post diebus consilio destituto Arato offertur forte fortuna navis Romana quae ad eum locum appulit, quo nunc speculatum ascendebat, nunc causa sui recondendi degebat. Ea navis cursum habebat in Syriam. Hanc conscendit, inducto nauclero ut usque ad Cariam deportaret se. Jactatus est autem periculis iterum in salo haud minoribus. Ex Caria vero transvectus longo spatio in Ægyptum, regem convenit, jampridem sibi benevolum, quod picturis & tabulis Graecis eum honoraret. In quibus quia judicium habebat Aratus non inscitum, assidue aliquid ei quod artificio & elegantia praestaret,

μάλιστα δὲ Παμφίλου καὶ Μελάνθου, συνάγων καὶ κτώμενος ἀπέστελλεν.

Ἤνθει γὰρ ἔτι δόξα τῆς Σικυωνίας μούσης καὶ χρηστογραφίας, ὡς μόνης ἀδιάφθορον ἐχούσης τὸ καλόν· ὥστε καὶ Ἀπελλῆν ἐκεῖνον ἤδη θαυμαζόμενον, ἀφικέσθαι καὶ συγγενέσθαι τοῖς ἀνδράσιν ἐπὶ ταλάντῳ, τῆς δόξης μᾶλλον ἢ τῆς τέχνης δεόμενον μεταλαβεῖν. διὸ τὰς μὲν ἄλλας εἰκόνας τῶν τυράννων ἀνεῖλεν εὐθὺς ὁ Ἄρατος, ὅτε τὴν πόλιν ἠλευθέρωσε· περὶ δὲ τῆς Ἀριστράτου κατὰ Φίλιππον ἀκμάσαντος ἐβουλεύσατο πολὺν χρόνον. ἐγράφη μὲν γὰρ ὑπὸ πάντων τῶν περὶ τὸν Μέλανθον ἅρματι νικηφόρῳ παρεστὼς ὁ Ἀρίστρατος, Ἀπελλοῦ συνεφαψαμένου τῆς γραφῆς, ὡς Πολέμων ὁ περιηγητὴς ἱστόρηκεν. ἦν δὲ τὸ ἔργον ἀξιοθέατον, ὥστε κάμπτεσθαι τὸν Ἄρατον ὑπὸ τῆς τέχνης, αὖθίς τε μίσει τῷ πρὸς τοὺς τυράννους ἐξαγόμενον, κελεύειν καθαιρεῖν. τὸν οὖν ζωγράφον Νεάλκη, φίλον ὄντα τοῦ Ἀράτου, παραιτεῖσθαί φασι, καὶ δακρύειν· ὡς δ' οὐκ ἔπειθεν, εἰπεῖν ὅτι τοῖς τυράννοις πολεμητέον, οὐ τοῖς τῶν τυράννων. ἐάσωμεν οὖν τὸ ἅρμα καὶ τὴν νίκην, αὐτὸν δέ σοι παρέξω τὸν Ἀρίστρατον ἐγὼ παραχωροῦντα τοῦ πίνακος. ἐπιτρέψαντος οὖν τοῦ Ἀράτου, διήλειφεν ὁ Νεάλκης τὸν Ἀρίστρατον· εἰς δὲ τὴν χώραν φοίνικα μόνον ἐνέγραψεν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἐτόλμησε παραβαλεῖν. τοὺς δὲ πόδας ἐξαλειφομένους τοῦ Ἀριστράτου διαλαθεῖν ὑπὸ τὸ ἅρμα λέγουσιν. ἔκ τε δὴ τούτων ὁ Ἄρατος ἠγαπᾶτο, καὶ διδοὺς πεῖραν, ἔτι μᾶλλον ἥψατο τοῦ βασιλέως, καὶ δωρεὰν ἔλαβε τῇ πόλει πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν τάλαντα. καὶ τούτων τεσσαράκοντα μὲν εὐθὺς

Pamphili imprimis & Melanthi, colligens & comparans mittebat.

Florebat enim gloria etiam tum Sicyoniæ artis & elegantis picturæ, velut quæ nitorem retineret sola illibatum, ut vel Apelles ille jam celebris eo se contulerit, ac quo consuetudinem aliquandiu cum illis viris haberet, talentum iis mercedis dederit, ut in existimationis magis quam artis eorum veniret societatem. Quapropter imagines Aratus cæteras tyrannorum, quum liberasset civitatem, sustulit: de Aristrato autem, qui viguit Philippi ævo, diu deliberavit. Pictus nempe fuit ab omnibus Melanthi asseclis, currui triumphali, quo vehebatur victoria, assistens Aristratus: cui tabulæ, ut Polemon geographus memoriæ prodidit, manum apposuit Apelles. Erat opus spectabile adeo ut flecteretur ab arte Aratus: rursus tyrannorum odio stimulatus detrahi præcepit tabulam. Ibi pictorem Nealcem perhibent, Arati amicum, lacrymabundum pro tabula deprecatum. Ut eum non movit, ibi cum tyrannis dixisse bellum gerendum, non cum imaginibus tyrannorum. Omittamus igitur, inquit, currum & victoriam, ipsum tibi præstabo Aristratum ego, ut tabula cedat. Quod quum permisisset Aratus, expungit Nealces Aristratum: ejus loco palmam subjecit, nihil aliud ausus fuit adjicere. Pedes deleti Aristrati delituisse ferunt sub curru. Ob hæc ergo fuit regi Aratus charus, cognitusque ab eo longe magis animum ejus devinxit sibi, accepitque dono civitati suæ centum quinquaginta talenta. Ex quibus quadraginta statim

εὐθὺς μεθ' ἑαυτοῦ κομίζων εἰς Πελοπόννησον κατῆρε, τὰ δὲ λοιπὰ διελὼν εἰς δόσεις ὁ βασιλεὺς ὕστερον κατὰ μέρος ἀπέστειλεν.

Ἦν μὲν οὖν μέγα καὶ τὸ χρήματα τοσαῦτα πορίσαι τοῖς πολίταις, ὅσων σμικρὸν μέρος ἄλλοι στρατηγοὶ καὶ δημαγωγοὶ λαμβάνοντες παρὰ βασιλέων, ἠδίκουν καὶ κατεδουλοῦντο καὶ προέπινον αὐτοῖς τὰς πατρίδας· μείζων δὲ ἡ διὰ τῶν χρημάτων τούτων κατασκευασθεῖσα τοῖς μὲν ἀπόροις πρὸς τοὺς πλουσίους διάλυσις καὶ ὁμόνοια, τῷ δὲ δήμῳ παντὶ σωτηρία καὶ ἀσφάλεια. θαυμαστὴ δὲ ἡ τοῦ ἀνδρὸς ἐν δυνάμει τοσαύτῃ μετριότης. ἀποδειχθεὶς δὲ αὐτοκράτωρ διαλλακτὴς καὶ κύριος ὅλως ἐπὶ τὰς φυγαδικὰς οἰκονομίας μόνος, οὐχ ὑπέμεινεν· ἀλλὰ πεντεκαίδεκα τῶν πολιτῶν προσκατέλεξεν ἑαυτῷ, μεθ' ὧν πόνῳ πολλῷ καὶ μεγάλαις πραγματείαις κατειργάσατο καὶ συνήρμοσε φιλίαν καὶ εἰρήνην τοῖς πολίταις. ἐφ' οἷς οὐ μόνον κοινῇ σύμπαντες οἱ πολῖται τιμὰς ἀπέδοσαν αὐτῷ πρεπούσας, ἀλλὰ καὶ κατ' ἰδίαν οἱ φυγάδες, εἰκόνα χαλκῆν ἀναστήσαντες, ἐπέγραψαν τόδε τὸ ἐλεγεῖον,

Βουλαὶ μὲν καὶ ἄεθλα, καὶ ἁ περὶ Ἑλλάδος ἀλκά,
Τοῦδ' ἀνδρὸς στάλαις πλάθεται Ἡρακλέους·
Ἄμμες δ' εἰκόν' Ἄρατε τεάν, νόστοιο τυχόντες,
Στάσαμεν, ἀντ' ἀρετᾶς ἠδὲ δικαιοσύνας,
Σωτῆρος, σωτῆρσι θεοῖς, ὅτι πατρίδι τᾷ σᾷ
Δαίμον' ἴσον, θείαν τ' ὤπασας εὐνομίαν.

Ταῦτα διαπραξάμενος ὁ Ἄρατος, τοῦ μὲν πολιτικοῦ φθόνου μείζων ἐγεγόνει

tim ſecum auferens, in Peloponneſum navigavit. Reliqua per portiones diviſa miſit deinceps ei rex minutatim.

Erat igitur magnificum vel tantum civibus argenti paraſſe, cujus exigua portione alii duces & concionatores accepta redempti a regibus jus violabant, addicebant ſe obnoxios, patriaſque ſuas propinabant. Enimvero magnificentior hac pecunia fuit comparata pauperibus cum divitibus reconciliatio concordiaque, populo autem univerſo ſalus & ſecuritas. Jam ſuſpicienda erat illius tanta in potentia moderatio. Siquidem creatus ad exulum querelas componendas diſceptator cum libera prorſus poteſtate & arbitrio, non ſuſcepit id ſolus, ſed allegit ſibi quindecim cives: quibuſcum multo labore & ingenti negotio confecit civibus inter ſe concinnavitque amicitiam atque concordiam. Quorum gratia non publice modo tota civitas meritis honoribus remuneravit eum, verum etiam exules privatim ſtatuam ei ex ære poſuerunt, cui hoc elegium inſcripſere,

Conſilia & pugnæ tum virtus nota Pelaſgis,
Herculis ad cippos innotuere viri.
Fiximus in patriam ſed nos tua ſigna reducti,
Juſtitiæ memores dulcis Arate tuæ,
Propitiis ſuperis, ſervatoris. Tua enim illæ
Fortuna leges reſtituis patriæ.

His rebus geſtis invidiam quidem ob beneficia

γόνει διὰ τὰς χάριτας. Ἀντίγονος δ' ὁ βασιλεὺς, ἀνιώμενος ἐπ' αὐτῷ, καὶ βουλόμενος ἢ μετάγειν ὅλως τῇ φιλίᾳ πρὸς αὐτὸν, ἢ διαβάλλειν πρὸς τὸν Πτολεμαῖον, ἄλλας τε φιλανθρωπίας ἐνεδείκνυτο μὴ πάνυ προσιεμένῳ, καὶ θύων Θεοῖς ἐν Κορίνθῳ, μερίδας εἰς Σικυῶνα τῷ Ἀράτῳ διέπεμπε· καὶ παρὰ τὸ δεῖπνον, ἑστιωμένων πολλῶν, εἰς μέσον φθεγξάμενος, ᾤμην, ἔφη, τὸν Σικυώνιον τοῦτον νεανίσκον ἐλευθέριον εἶναι τῇ φύσει μόνον καὶ φιλοπολίτην· ὁ δὲ καὶ βίων ἔοικε καὶ πραγμάτων βασιλικῶν ἱκανὸς εἶναι κριτής. πρότερον γὰρ ἡμᾶς ὑπερεώρα, ταῖς ἐλπίσιν ἔξω βλέπων, καὶ τὸν Αἰγύπτιον ἐθαύμαζε πλοῦτον, ἐλέφαντας καὶ στόλους καὶ αὐλὰς ἀκούων· νυνὶ δὲ ὑπὸ σκηνὴν ἑωρακὼς πάντα τὰ ἐκεῖ πράγματα, τραγῳδίαν ὄντα καὶ σκηνογραφίαν, ὅλως ἡμῖν προσκεχώρηκε. αὐτός τε οὖν ἀποδέχομαι τὸ μειράκιον, ἐγνωκὼς εἰς ἅπαντα χρῆσθαι, καὶ ὑμᾶς ἀξιῶ φίλον νομίζειν. τούτους τοὺς λόγους ὑπόθεσιν λαβόντες οἱ φθονεροὶ καὶ κακοήθεις, διημιλλῶντο ταῖς ἐπιστολαῖς ἀλλήλοις, πολλὰ καὶ δυσχερῆ κατὰ τοῦ Ἀράτου τῷ Πτολεμαίῳ γράφοντες, ὥστε κἀκεῖνον ἐγκαλοῦντα πέμψαι. ταῖς μὲν οὖν περιμαχήτοις καὶ διαπύροις τοξευομέναις ἔρωτι φιλίαις βασιλέων καὶ τυράννων, τοσοῦτον πρόσεστι φθόνου καὶ κακοηθείας.

Ὁ δὲ Ἄρατος αἱρεθεὶς στρατηγὸς τὸ πρῶτον ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, τὴν ἀντιπέρας Λοκρίδα καὶ Καλυδονίαν ἐπόρθησε· Βοιωτοῖς δὲ μετὰ μυρίων στρατιωτῶν βοηθῶν, ὑστέρησε τῆς μάχης ἣν ὑπὸ Αἰτωλῶν περὶ Χαιρώνειαν ἡττήθησαν, Ἀβοιωκρίτου τε τοῦ Βοιωτάρχου καὶ χιλίων σὺν αὐτῷ πεσόντων. ἐνιαυτῷ δὲ ὕστερον,

cia Aratus civilem vicerat. Rex vero Antigonus anxius ejus causa, cupiensque vel traducere totum benevolentia ad se, vel ab eo alienare Ptolemæum, cum aliam munificentiam satis abhorrenti ostendit, tum Diis Corinthi sacrificans portiones misit Sicyonem ad Aratum: ac super cœnam multis accumbentibus in medium loquutus, Censebam, inquit, juvenem hunc Sicyonium ingenio esse unice liberali ac civium suorum cupidum: verum videtur morum etiam & negotiorum idoneus judex esse regiorum. Quippe ante despiciebat nos ex spe suspensus externa, opesque stupebat Ægyptias, elephantos, classes, aulas audiens: nunc postquam interius omnia ibi contemplatus est tragœdiam esse & umbram, totum se ad nos aggregavit. Quocirca juvenem ipse complector, statuique opera ejus ubique uti, & vobis jubeo ut pro amico eum habeatis. Ex hisce verbis capta ansa invidi & malevoli certaverunt inter se scribendis epistolis, multaque & gravia Ptolemæo de Arato significaverunt, unde misit ille expostulatum cum eo. Atque exoptatis his & flagrantibus, ad quas magno ardore contenditur, regum & tyrannorum amicitiis tantum conjunctum erat livoris & malignitatis.

At Aratus prætor primum ab Achæis creatus objectam Locridem & Calydoniam populatus est. Bœotiis vero decem millibus militum suppetias ferens venit post pugnam, qua ab Ætolis fuerunt ad Chæroneam fusi: ubi Abœocritus Bœotarcha cum mille militibus Bœotiis cecidit. Insequenti anno iterum

ὕστερον, αὖθις στρατηγῶν ἐνίστατο τὴν περὶ τὸν Ἀκροκόρινθον πρᾶξιν, οὐ Σικυωνίων οὐδ' Ἀχαιῶν κηδόμενος, ἀλλὰ κοινήν τινα τῆς Ἑλλάδος ὅλης τυραννίδα τὴν Μακεδόνων φρουρὰν ἐκεῖθεν ἐξελάσαι διανοούμενος. Χάρης μὲν γὰρ ὁ Ἀθηναῖος ἔν τινι μάχῃ πρὸς τοὺς βασιλέως στρατηγοὺς εὐτυχήσας, ἔγραψε τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων ὡς νενικήκοι τῆς ἐν Μαραθῶνι μάχης ἀδελφήν. ταύτην δὲ τὴν πρᾶξιν οὐκ ἂν ἁμάρτοι τις ἀδελφὴν προσειπὼν τῆς Πελοπίδου τοῦ Θηβαίου καὶ Θρασυβούλου τοῦ Ἀθηναίου τυραννοκτονίας· πλὴν ὅτι τῷ μὴ πρὸς Ἕλληνας, ἀλλὰ ἐπακτὸν ἀρχὴν γεγονέναι καὶ ἀλλόφυλον, αὕτη διήνεγκεν. ὁ μὲν γὰρ Ἰσθμὸς ἐμφράσσων τὰς θαλάσσας, εἰς ταυτὸ συνάγει τῷ τόπῳ καὶ συνάπτει τὴν ἤπειρον ἡμῶν· ὁ δὲ Ἀκροκόρινθος, ὑψηλὸν ὄρος, ἐκ μέσης ἀναπεφυκὼς τῆς Ἑλλάδος, ὅταν λάβῃ φρουράν, ἐνίσταται καὶ ἀποκόπτει τὴν ἐντὸς Ἰσθμοῦ πᾶσαν ἐπιμιξιῶν τε καὶ παρόδων καὶ στρατειῶν, ἐργασίας τε κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· καὶ ἕνα κύριον ποιεῖ τὸν ἄρχοντα, καὶ κατέχοντα φρουρᾷ τὸ χωρίον. ὥστε μὴ παίζοντα δοκεῖν τὸν νεώτερον Φίλιππον, ἀλλ' ἀληθῶς ἑκάστοτε πέδας τῆς Ἑλλάδος τὴν Κορινθίων πόλιν προσαγορεύειν. πᾶσι μὲν οὖν περιμάχητος ἦν ὁ τόπος, ἀεὶ δὲ βασιλεῦσι καὶ δυνάσταις.

Ἡ δὲ Ἀντιγόνου σπουδὴ περὶ αὐτὸν οὐδὲν ἀπέλειπε πάθει τῶν ἐμμανεστάτων ἐρώτων· ἀλλ' ὅλος ἀνήρτητο ταῖς φροντίσιν, ὅπως ἀφαιρήσεται δόλῳ τοὺς ἔχοντας, ἐπεὶ φανερῶς ἦν ἡ ἐπιχείρησις ἀνέλπιστος. Ἀλεξάνδρου γὰρ, ὑφ' ὃν

τὸ

iterum prætor factus Acrocorinthum instituit occupare: non quo Sicyoniis prospiceret vel Achæis tantum, sed quod communem totius Græciæ dominatum, Macedonum præsidium, exigere inde statueret. Siquidem Chares Atheniensis, quum victoriam acie quadam de regis Persarum ducibus reportasset, scripsit populo Atheniensi pugna se Marathoniæ germana victoriam reportasse. Hoc vero factum non erraveris si Pelopidæ Thebani & Thrasybuli Atheniensis excidio tyrannnorum nuncupes germanum: nisi quod hactenus hoc, quia non contra Græcos, sed contra adventitium & peregrinum dominatum est perpetratum, excellat. Nam Isthmus intercludens maria, hoc loco continentem nostram connectit & committit: Acrocorinthus autem, excelsus mons, ex media exsurgens Græcia, ubi præsidio insessa est, impedit & excludit universam regionem intra Isthmum quæ sita est, commerciis & transitu & expeditionibus & negotiationibus terra marique: quorum habet unus arbitrium præfectus, & qui eam arcem præsidio tenet. Ut non joco Philippus minor videatur, sed vere solitus Græciæ compedes Corinthiorum urbem appellare. Itaque locus ille cum omnibus in oculis erat, tum semper regibus & dynastis.

Antigoni vero cupiditas illius potiundi non concedebat insanissimorum amorum motui. Quippe totus iis cogitationibus erat intentus, quemadmodum dolo illum adimeret obtinentibus: nam tentare aperte, vanum erat. Igitur Alexandro, cujus in

manu

τὸ χωρίον ἦν, ἀποθανόντος, ὡς λέγεται, φαρμάκοις ὑπ' αὐτοῦ, Νικαίας δὲ τῆς ἐκείνου γυναικὸς ἐπὶ τῶν πραγμάτων γενομένης, καὶ φυλαττούσης τὸν Ἀκροκόρινθον, εὐθὺς ὑποπέμπων Δημήτριον τὸν υἱὸν αὐτῇ, καὶ γλυκείας ἐλπίδας ἐνδιδοὺς γάμων βασιλικῶν καὶ συμβιώσεως πρὸς οὐκ ἀηδὲς ἐντυχεῖν γυναικὶ πρεσβυτέρᾳ μειράκιον, αὐτὴν μὲν ἡρήκει, τῷ παιδὶ χρησάμενος, ὥσπερ ἄλλῳ τινὶ τῶν δελεασμάτων ἐπ' αὐτῇ· τὸν δὲ τόπον οὐ προϊεμένης, ἀλλ' ἐγκρατῶς φυλαττούσης, ἀμελεῖν προσποιούμενος, ἔθυε γάμους αὐτῶν ἐν Κορίνθῳ, καὶ θέας ἐπετέλει, καὶ πότους συνῆγε καθ' ἡμέραν, ὡς ἄν τις μάλιστα παίζειν καὶ σχολάζειν τὴν διάνοιαν ὑφ' ἡδονῆς καὶ φιλοφροσύνης ἀφεικώς. ἐπεὶ δὲ καιρὸς ἦν, ᾄδοντος Ἀμοιβέως ἐν τῷ θεάτρῳ, παρέπεμπε τὴν Νίκαιαν αὐτὸς ἐπὶ τὴν θέαν ἐν φορείῳ κεκοσμημένῳ βασιλικῶς, ἀγαλλομένην τε τῇ τιμῇ καὶ πορρωτάτω τοῦ μέλλοντος οὖσαν. γενόμενος δὲ τῆς ὁδοῦ κατὰ τὴν ἐκτροπὴν τὴν ἄνω φέρουσαν, ἐκείνην μὲν ἐκέλευσε προάγειν εἰς τὸ θέατρον, αὐτὸς δὲ χαίρειν μὲν Ἀμοιβέα, χαίρειν δὲ τοὺς γάμους ἐάσας, ἀνῄει πρὸς τὸν Ἀκροκόρινθον, ἁμιλλώμενος παρ' ἡλικίαν· καὶ κεκλεισμένην τὴν πύλην εὑρὼν, ἔκοπτε τῇ βακτηρίᾳ, κελεύων ἀνοίγειν. οἱ δ' ἔνδον ἀνέῳξαν καταπλαγέντες. οὕτω δὲ τοῦ τόπου κρατήσας, οὐ κατέσχεν αὐτὸν, ἀλλ' ἔπινε παίζων ὑπὸ χαρᾶς ἐν τοῖς στενωποῖς, καὶ δι' ἀγορᾶς αὐλητρίδας ἔχων, καὶ στεφάνους περικείμενος, ἀνὴρ γέρων καὶ τηλικαύταις πραγμάτων μεταβολαῖς κεχρημένος ἐκώμαζε, δεξιούμενος καὶ προσαγορεύων τοὺς ἀπαντῶντας. οὕτως ἄρα καὶ λύπης καὶ φόβου μᾶλλον ἐξίστησι καὶ σάλον παρέχει τῇ ψυχῇ τὸ χαίρειν, ἄνευ λογισμοῦ παραγινόμενον.

Ἀλλὰ

manu erat arx, ſublato ab eo, uti fama tenebat, venenis, Nicæam uxorem ejus, quæ res adminiſtrabat & ſtationem in Acrocorintho habebat, illico Demetrium filium ad eam ſubmittendo, ac lætam ſpem oſtentando regiarum nuptiarum & connubii cum adoleſcente, cujus non inſuavis erat congreſſus cum muliere provectioris ætatis, ita cepit, filio in eam quaſi eſca aliqua adhibito. Cæterum quia locum illa non dimittebat, ſed acri ſepiebat cuſtodia; ſimulans id ſibi non curæ eſſe, nuptias eorum Corinthi celebravit, ludoſque edidit, & convivia agitavit quotidie: ut qui maxime ad ludos & otium animum ex lætitia & hilaritate laxet. Ubi tempus fuit cantante in theatro carmen Amœbeo, ipſe Nicæam ad ſpectaculum in lectica regaliter adornata deduxit, exultantem eo honore & remotiſſimam ab eo quod impendebat. Ut ad diverticulum pervenit viæ quæ ad arcem fert, juſſit illam præire ad theatrum. Ipſe ſalutem cantori, ſalutem nuntiis dicens, Acrocorinthum præter ætatem connitens ſcandit. Ubi obſeratam offendit portam, baculo pulſans aperiri præcepit eam. Statio obſtupeſcens aperuit. Ita loco potitus, non potuit ſibi moderari quin inter tibicinas in viis & foro exultans præ gaudio potaret, coronaſque in capite geſtans ſenex & tantis rerum verſatus mutationibus comeſſaretur, complectereturque & ſalutaret obvios. Ita ſupra mœrorem & timorem aufert agitatque mentem oblatum ſine ratione gaudium.

At

Ἀλλὰ γὰρ Ἀντίγονος μὲν, ὥσπερ εἴρηται, κτησάμενος τὸν Ἀκροκόρινθον, ἐφύλαττε μετὰ τῶν ἄλλων οἷς ἐπίστευε μάλιστα, καὶ Περσαῖον ἐπιστήσας ἄρχοντα τὸν φιλόσοφον. ὁ δὲ Ἄρατος ἔτι μὲν καὶ Ἀλεξάνδρου ζῶντος ἐπεχείρησε τῇ πατρίδι· γενομένης δὲ συμμαχίας τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον, ἐπαύσατο. τότε δὲ αὖθις ἐξ ὑπαρχῆς ἑτέραν ἔλαβε τῆς πράξεως ὑπόθεσιν τοιαύτην. ἦσαν ἐν Κορίνθῳ τέσσαρες ἀδελφοί, Σύροι τὸ γένος, ὧν εἷς ὄνομα Διοκλῆς ἐν τῷ φρουρίῳ μισθοφορῶν διετέλει. οἱ δὲ τρεῖς κλέψαντες βασιλικὸν χρυσίον, ἦλθον πρὸς Αἰγίαν εἰς Σικυῶνα, τινὰ τραπεζίτην, ᾧ διὰ τὴν ἐργασίαν ὁ Ἄρατος ἐχρῆτο. καὶ μέρος μὲν εὐθὺς διέθεντο τοῦ χρυσίου, τὸ δὲ λοιπὸν εἷς αὐτῶν Ἐργῖνος ἐπιφοιτῶν ἡσυχῇ κατήλλαττεν. ἐκ δὲ τούτου γενόμενος τῷ Αἰγίᾳ συνήθης, καὶ προαχθεὶς εἰς λόγον ὑπ' αὐτοῦ περὶ τῆς φρουρᾶς, ἔφη πρὸς τὸν ἀδελφὸν ἀναβαίνων πρὸς τὸ κρημνῶδες, ἐντομὴν καθεωρακέναι πλαγίαν, ἄγουσαν ᾗ χθαμαλώτατον ἐπῳκοδόμηται τῷ φρουρίῳ τὸ τεῖχος. προσπαίξαντος δὲ αὐτῷ τοῦ Αἰγίου, Εἶτα ὦ βέλτιστε, διὰ σμικρὸν οὕτω χρυσίον ἀνασπᾶτε τὰς βασιλικὰς πράξεις, δυνάμενοι μίαν ὥραν πολλῶν ἀποδόσθαι χρημάτων; ἢ γὰρ οὐχὶ καὶ τοιχωρύχοις καὶ προδόταις ἁλοῦσιν ἅπαξ ἀποθανεῖν ὑπάρχει; γελάσας ὁ Ἐργῖνος, τότε μὲν ὡμολόγησεν ἀποπειράσασθαι τοῦ Διοκλέους· τοῖς γὰρ ἄλλοις ἀδελφοῖς μὴ πάνυ τι πιστεύειν· ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις ἐπανελθὼν, συντίθεται τὸν Ἄρατον ἄξειν πρὸς τὸ τεῖχος ὅπου τὸ ὕψος οὐ μεῖζον ἦν πεντεκαίδεκα ποδῶν, καὶ τἄλλα συμπράξειν μετὰ τοῦ Διοκλέους.

Ο

At vero Antigonus occupatum, ut est supra dictum, Acrocorinthum sepsit præsidio cum aliorum quibus maximam fidem habebat, tum Persæum philosophum imposuit præfectum. Aratus vero Alexandro adhuc superstite eam arcem aggressus est capere: verum societate inter Achæos & Alexandrum inita destitit. Tunc vero aliam de integro consilii sui occasionem accepit hujuscemodi. Erant Corinthi fratres quatuor, origine Syri: quorum unus, nomine Diocles, in arce stipendia faciens degebat: tres alii intercepta regia pecunia Sicyonem se ad argentarium contulerunt Ægiam, cujus opera utebatur Aratus. Hi mox partem auri distraxerunt, reliquum unus eorum Erginus eo ventitans occulte permutavit. Hinc factus Ægiæ familiaris, atque ab eo in sermonem deductus de arce, narravit dum ad fratrem ascendit, animadvertisse se obliquum incisum rupi undique abscissæ callem, qui duceret ad certum locum qua humillimus arcis murus inædificatus esset. Quum deridens illum diceret Ægias: Et vos, homo præclare, ob modicum auri labefactatis regia negotia, quum unam horam valeatis ingenti pecunia vendere? Annon furibus item ut proditoribus deprehensis mors est semel proposita? Arridens Erginus in præsentia pactus est Dioclem fratrem tentaturum: nam aliis fratribus non admodum dicebat se credere. Modico temporis spatio reversus, promittit Aratum se ad murum ducturum, qua fastigium ejus pedes quindecim non excederet, atque ad reliqua operam cum Diocle præstiturum.

Ὁ δὲ Ἄρατος ἐκείνοις μὲν ἑξήκοντα τάλαντα δώσειν κατορθώσας ὡμολόγησεν· ἂν δὲ ἀποτύχῃ, σωθῇ δὲ μετ' ἐκείνων, οἰκίαν ἑκατέρῳ καὶ τάλαντον. ἐπεὶ δὲ ἔδει παρὰ τῷ Αἰγίᾳ τὰ ἑξήκοντα τάλαντα κεῖσθαι τοῖς περὶ τὸν Ἐργῖνον, ὁ δὲ Ἄρατος, οὔτε αὐτὸς εἶχεν, οὔτε ἐβούλετο δανειζόμενος αἴσθησιν ἑτέρῳ τῆς πράξεως παρασχεῖν, λαβὼν τῶν ἐκπωμάτων τὰ πολλὰ καὶ τὰ χρυσία τῆς γυναικὸς, ὑπέθηκε τῷ Αἰγίᾳ πρὸς τὸ ἀργύριον. ὁ δὲ (οὕτω γὰρ ἐπῆρτο τῇ ψυχῇ, καὶ τοσοῦτον ἔρωτα τῶν καλῶν πράξεων εἶχεν, ὥστε τὸν Φωκίωνα καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν ἐπιστάμενος Ἑλλήνων δικαιοτάτους καὶ κρατίστους γεγονέναι δοκοῦντας, ἐπὶ τῷ διώσασθαι δωρεὰς μεγάλας, καὶ μὴ προέσθαι χρημάτων τὸ καλὸν) αὐτὸς εἰς ταῦτα δαπανᾶσθαι κρύφα, καὶ προεισφέρειν ἐν οἷς ἐκινδύνευε μόνος ὑπὲρ πάντων οὐδὲ εἰδότων τὰ πραττόμενα, ᾑρεῖτο. τίς γὰρ οὐκ ἂν θαυμάσειε καὶ συναγωνίσαιτο ἔτι νῦν τῇ μεγαλοψυχίᾳ τοῦ ἀνδρὸς, ὠνουμένου χρημάτων τοσούτων κίνδυνον τηλικοῦτον, καὶ τὰ τιμιώτατα δοκοῦντα τῶν κτημάτων ὑποτιθέντος, ὅπως παρεισαχθεὶς νυκτὸς εἰς τοὺς πολεμίους, διαγωνίσηται περὶ τῆς ψυχῆς, ἐνέχυρον λαβὼν τὴν ἐλπίδα τοῦ καλοῦ παρ' αὐτῶν, ἄλλο δὲ οὐδέν.

Οὖσαν δὲ καθ' αὑτὴν ἐπισφαλῆ τὴν πρᾶξιν, ἐπισφαλεστέραν ἐποίησεν ἁμαρτία τις εὐθὺς ἐν ἀρχῇ συμβᾶσα δι' ἄγνοιαν. ὁ γὰρ οἰκέτης τοῦ Ἀράτου Τέχνων ἐπέμφθη μὲν ὡς μετὰ τοῦ Διοκλέους κατασκεψόμενος τὸ τεῖχος· οὔπω δ' ἦν τῷ Διοκλεῖ πρότερον ἐντετυχηκὼς κατ' ὄψιν, ἀλλὰ τὴν μορφὴν αὐτοῦ καὶ τὸ εἶδος δοκῶν κατέχειν ἐξ ὧν ὁ Ἐργῖνος ἐπεσήμηνεν, οὐλο-

Stipulatus est autem cum illis Aratus, si rem ex sententia gessisset, sexaginta talenta: sin ab incoepto decidisset, atque incolumis cum illis evasisset, ædes utrique & talentum se iis daturum. Quia vero deponenda apud Ægiam in usum Ergini erant ea sexaginta talenta, Aratus autem neque habebat ipse, neque volebat fœnori acceptis consilium odorandum alteri præbere: multa pocula ex suis sumpsit & mundum uxoris, eaque Ægiæ pignori pro hac pecunia opposuit. Quippe animo erat hic usque adeo celso, tantoque præclarorum factorum flagrabat amore, ut quum Phocionem sciret & Epaminondam Græcorum justissimos atque optimos habitos eo fuisse quod ampla munera respuissent, neque a virtute pecuniæ gratia discessissent: ipse impendere & erogare etiam in hæc in quibus periculum unus pro omnibus adibat, vel consiliorum insciis, non dubitavit. Quis igitur non miretur & faveat etiam nunc illius animi magnitudini, qui summa tam grandi tantum comparavit discrimen: ac res suas quas habebat charissimas pignoravit, ut ad hostes nocte introductus dimicaret de capite, neque quicquam ab iis pro quibus illa agebat, nisi spem pignori acciperet gloriæ.

Rem sua sponte ancipitem error quidam qui initio intervenit per imprudentiam, efficit ancipitiorem. Siquidem servus Arati Technon missus cum Diocle est ut murum consideraret. Non aspexerat hic ante Dioclem, sed faciem ejus & speciem existimabat ex notis quas significaret ei Erginus, tenere se, cris-

οὐλόκομον καὶ μελάγχρουν καὶ ἀγένειον. ἐλθὼν οὖν ὅπου συνετέτακτο, τὸν Ἐργῖνον ὡς ἀφιξόμενον μετὰ τοῦ Διοκλέους ἀνέμενε πρὸ τῆς πόλεως, πρὸ τοῦ καλουμένου Ὄρνιθος. ἐν δὲ τούτῳ πρῶτος ἀδελφὸς Ἐργίνου καὶ Διοκλέους, ὄνομα Διονύσιος, οὐ συνειδὼς τὴν πρᾶξιν, οὐδὲ κοινωνῶν, ὅμοιος δὲ τῷ Διοκλεῖ, προσῄει κατὰ τύχην. ὁ δὲ Τέχνων πρὸς τὰ σημεῖα τῆς μορφῆς τῇ ὁμοιότητι κινηθείς, ἠρώτησε τὸν ἄνθρωπον εἴ τι συμβόλαιον αὐτῷ πρὸς Ἐργῖνον εἴη. φήσαντος δὲ ἀδελφὸν εἶναι, παντάπασιν ὁ Τέχνων ἐπείσθη τῷ Διοκλεῖ διαλέγεσθαι· καὶ μήτε τοὔνομα πυθόμενος, μήτ' ἄλλο μηδὲν προσμείνας τεκμήριον, ἐμβάλλει τε τὴν δεξιὰν αὐτῷ, καὶ περὶ τῶν συγκειμένων πρὸς τὸν Ἐργῖνον ἐλάλει, κἀκεῖνον ἀνέκρινεν. ὁ δὲ δεξάμενος αὐτοῦ τὴν ἁμαρτίαν πανούργως, ὡμολόγει τε πάντα, καὶ πρὸς τὴν πόλιν ἀναστρέψας, ὑπῆγεν ἀνυπόπτως διαλεγόμενος. ἤδη δὲ πλησίον ὄντος αὐτοῦ, καὶ μέλλοντος ὅσον οὔπω τὸν Τέχνωνα διαλαμβάνειν, ἀπὸ τύχης αὖ πάλιν ὁ Ἐργῖνος αὐτοῖς ἀπήντησεν. αἰσθόμενος δὲ τὴν ἀπάτην καὶ τὸν κίνδυνον, διὰ νεύματος ἐδήλωσε τῷ Τέχνωνι φεύγειν· καὶ ἀποπηδήσαντες ἀμφότεροι, δρόμῳ πρὸς τὸν Ἄρατον ἀπεσώθησαν. οὐ μὴν ἀπέκαμε ταῖς ἐλπίσιν ἐκεῖνος, ἀλλ' ἔπεμψεν εὐθὺς τὸν Ἐργῖνον χρυσίον τε τῷ Διονυσίῳ κομίζοντα καὶ δεησόμενον αὐτοῦ σιωπᾶν. ὁ δὲ καὶ τοῦτο ἐποίησε, καὶ τὸν Διονύσιον ἄγων μεθ' ἑαυτοῦ πρὸς τὸν Ἄρατον ἦλθεν. ἐλθόντα δὲ αὐτὸν οὐκέτι διῆκαν, ἀλλὰ δήσαντες ἐφύλαττον ἐν οἰκίσκῳ κατακεκλεισμένον· αὐτοὶ δὲ παρεσκευάζοντο πρὸς τὴν ἐπίθεσιν.

Ἐπεὶ

crispis capillis, nigro colore, & imberbem. Igitur profectus ad præfinitum locum, Erginum, qui cum Diocle venturus extra portam erat, operiebatur pro loco qui Ornis appellatur. Inter hæc maximus natu frater Ergini & Dioclis, nomine Dionysius, non particeps neque conscius cœptorum, sed Diocli assimilis, transibat forte illac. Technon vero similitudine cum signis figuræ motus, quæsivit ex homine ecquid ei commercii cum Ergino intercederet. Qui quum fratrem ferret se ejus esse, omnino arbitratus est colloqui se Technon cum Diocle: neque nomen sciscitatus, neque aliud signum ullum exspectans præbuit ei dextram, & de conventis cum Ergino sermonem instituit, atque de illis cum percunctatus est. Ille errorem astute excipiens, in omnibus assentiebatur, convertensque se retro ad urbem inter colloquendum sine ulla suspicione progrediebatur. Ubi jam prope portam venit, ac Technonem esset illico correpturus, ecce occurrit eis bona quadam fortuna etiam Erginus. Qui captionem sentiens & periculum, Technoni ut fugam caperet, nutu significavit, conjicientesque ambo se in pedes, cursu ad Aratum evasere. Non abjecit ille spem tamen, sed confestim misit Erginum qui pecuniam Dionysio offerret, oraretque ut tegeret rem. Exequutus rem Erginus, Dionysium adduxit secum ad Aratum. Quem ubi semel tenuere, non jam dimiserunt: sed inclusum conclavi custodierunt, seque accinxerunt ad rem aggrediendam.

Omnibus

Ἐπεὶ δὲ ἦν ἕτοιμα πάντα, τὴν μὲν ἄλλην δύναμιν ἐκέλευσεν ἐπὶ τῶν ὅπλων νυκτερεύειν· ἀναλαβὼν δὲ λογάδας τετρακοσίους, οὐδ' αὐτοὺς εἰδότας τὰ πραττόμενα, πλὴν ὀλίγων, ἦγε πρὸς τὰς πύλας παρὰ τὸ Ἡραῖον. ἦν δὲ τοῦ ἔτους ἡ περὶ θέρος ἀκμάζον ὥρα, τοῦ δὲ μηνὸς, πανσέληνος· ἡ δὲ νὺξ ἀνέφελος καὶ καταφανὴς, ὥστε καὶ φόβον τὰ ὅπλα κατέχειν, ἀντιλάμποντα πρὸς τὴν σελήνην, μὴ τοὺς φύλακας οὐ λάθωσιν. ἤδη δὲ τῶν πρώτων ἐγγὺς ὄντων, ἀπὸ θαλάσσης ἀνέδραμε νέφη, καὶ κατέσχε τήν τε πόλιν αὐτὴν, καὶ τὸν ἔξω τόπον, ἐπίσκιον γενόμενον. ἐνταῦθα δὲ οἱ μὲν ἄλλοι συγκαθίσαντες, ὑπελύοντο τὰς κρηπῖδας· οὔτε γὰρ ψόφον ποιοῦσι πολὺν, οὔτε ὀλισθήματα λαμβάνουσι, γυμνοῖς τοῖς ποσὶν ἀντιλαμβανόμενοι τῶν κλιμάκων. ὁ δὲ Ἐργῖνος ἑπτὰ λαβὼν νεανίσκους ἐσταλμένους ὁδοιπορικῶς, ἔλαθε τῇ πύλῃ προσμίξας· καὶ τὸν πυλωρὸν ἀποκτιννύουσι καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ φύλακας. ἅμα δὲ αἵ τε κλίμακες προσετίθεντο, καὶ κατὰ σπουδὴν ὁ Ἄρατος ὑπερβιβάσας ἑκατὸν ἄνδρας, τοὺς δ' ἄλλους κελεύσας ἕπεσθαι ὡς ἂν δύνωνται, τάχιστα δὲ τὰς κλίμακας ἀναρπάσας, ἐχώρει διὰ τῆς πόλεως μετὰ τῶν ἑκατὸν ἐπὶ τὴν ἄκραν, ἤδη περιχαρὴς διὰ τὸ λανθάνειν, ὡς κατορθῶν. καί πως ἔτι πρόσωθεν αὐτοῖς ἀπήντα σὺν φωτὶ φυλακὴ τεσσάρων ἀνδρῶν οὐ καθορωμένοις. ἔτι γὰρ ἦσαν ἐν τῷ σκιαζομένῳ τῆς σελήνης· ἐκείνους δὲ προσιόντας ἐξ ἐναντίας καθορῶσι. μικρὸν οὖν ὑποστείλας τειχίοις τισὶ καὶ οἰκοπέδοις, ἐνέδραν ἐπὶ τοὺς ἄνδρας καθίζει· καὶ τρεῖς μὲν αὐτῶν ἐμπεσόντες ἀποθνήσκουσιν, ὁ δὲ τέταρτος, πληγεὶς ξίφει τὴν κεφαλὴν, ἔφυγε βοῶν ἔνδον εἶναι

τοὺς

Omnibus paratis, reliquas copias jussit in armis excubare. Delectos quadringentos assumens, neque hos, paucis demptis, quid pararetur conscios, duxit ad portam præter ædem Junonis. Tempus erat anni sub adultam æstatem in plenilunio, nox serena & lucida: unde metum etiam micantia reflexu lunæ præbebant arma, ne excubitores non fallerent. Jam primis urbi appropinquantibus nubes surrexerunt a mari, urbemque ipsam & loca circumjecta inumbravere. Ibi cæteri considentes dissolverunt calceos. Neque enim strepitum magnum edunt, neque instabilibus falluntur gradibus, qui pedibus prehendunt nudis scalas. Erginus septem juvenes ducens secum veste amictos viatoria, applicuit occulte ad portam. Custodem portæ unaque stationem interfecere. Simul scalæ admotæ sunt, ac centum militibus Aratus raptim transcendere mœnia, atque aliis sequi ut possent jussis, attractisque ocyssime scalis, per urbem cum centum illis perrexit ad arcem ovans jam, quod tectus esset, velut certa victoria. Progredientibus statio occurrit quatuor virorum, neque illa eos percepit oculis: quippe in umbra adhuc erant lunæ: sed conspiciebant ipsi obvios. Igitur parietibus quibusdam & ruinis ædificiorum tegit se paululum ad circumveniendos illos: quorum tres in hos incurrentes cadunt, quartus in capite vulneratus fugit, vociferans intra mœnia hostes

esse

τοὺς πολεμίους. καὶ μετὰ μικρὸν αἵ τε σάλπιγγες ἐπεσήμαινον, ἥ τε πόλις ἐξανίστατο πρὸς τὰ γινόμενα. πλήρεις τε ἦσαν οἵ τε στενωποὶ διαθεόντων, καὶ φῶτα πολλά, τὰ μὲν κάτωθεν ἤδη, τὰ δὲ ἄνωθεν ἀπὸ τῆς ἄκρας περιέλαμπε· καὶ κραυγὴ συνερρήγνυτο πανταχόθεν ἄσημος.

Ἐν τούτῳ δ' ὁ μὲν Ἄρατος ἐμφὺς τῇ πορείᾳ παρὰ τὸ κρημνῶδες ἡμιλλᾶτο, βραδέως καὶ ταλαιπώρως τὸ πρῶτον, οὐ κατακρατῶν, ἀλλ' ἀποπλανώμενος, τοῦ τρίβου παντάπασιν ἐνδεδυκότος καὶ περισκιαζομένου ταῖς τραχύτησι, καὶ διὰ πολλῶν ἑλιγμῶν καὶ παραβολῶν περαίνοντος πρὸς τὸ τεῖχος. εἶτα θαυμάσιον οἷον ἡ σελήνη λέγεται διαστέλλουσα τὰ νέφη, καὶ ὑπολαβοῦσα τῆς ὁδοῦ τὸ χαλεπώτατον σαφηνίζειν, ἕως ἥψατο τοῦ τείχους καθ' ὃν ἔδει τόπον. ἐκεῖ δὲ πάλιν συνεσκίασε καὶ ἀπέκρυψε, νεφῶν συνελθόντων. οἱ δὲ περὶ τὰς πύλας ἔξω περὶ τὸ Ἡραῖον ἀπολειφθέντες τοῦ Ἀράτου στρατιῶται, τριακόσιοι τὸ πλῆθος ὄντες, ὡς πατὲ παρεισέπεσον εἰς τὴν πόλιν θορύβου τε παντοδαποῦ καὶ φώτων γέμουσαν, οὐ δυνηθέντες ἐξανευρεῖν τὸν αὐτὸν τρίβον, οὐδ' εἰς ἴχνος ἐμβῆναι τῆς ἐκείνων πορείας, ἔπτηξαν ἀθρόοι πρός τινι παλινσκίῳ λαγόνι τοῦ κρημνοῦ συστείλαντες ἑαυτούς· καὶ διεκαρτέρουν ἐνταῦθα περιπαθοῦντες καὶ δυσανασχετοῦντες. βαλλομένων γὰρ ἀπὸ τῆς ἄκρας ἤδη τῶν περὶ τὸν Ἄρατον, καὶ μαχομένων, ἀλαλαγμὸς ἐναγώνιος ἐχώρει κάτω, καὶ κραυγὴ περιήχει διὰ τὴν ἀπὸ τῶν ὀρῶν ἀνάκλασιν συγκεχυμένη, καὶ ἄδηλος ὅθεν εἴληφε τὴν ἀρχήν. διαπορούντων δὲ αὐτῶν ἐφ' ὅ,τι χρὴ τραπέσθαι μέρος, Ἀρχέλαος ὁ τῶν βασιλικῶν ἡγεμών, στρατιώτας ἔχων πολλούς, μετὰ κραυγῆς ἀνέβαινε καὶ σαλπίγγων, ἐπιφερόμενος τοῖς περὶ τὸν Ἄρατον,

καὶ

esse. Brevi post cecinerunt tubæ, & civitas ad motum consurrexit, refertæque sunt discurrentibus viæ: atque multis luminibus partim ima jam, partim ex alto arx collucebat, ac clamor undique incertus accidebat.

Interea viæ intentus Aratus, in rupe abscissa lente & graviter primum luctabatur: quod non teneret callem, sed deflexisset prorsus ab eo, qui saxo abditus atque inumbratus locis diruptis per multos anfractus & gyros ad mœnia pertingeret. Mox mire luna dicitur discussa & dispulsa caligine asperrimum viæ illustrasse: quoad applicuit qua debebat ad murum. Ibi coeuntibus denuo nubibus, umbram & caliginem invexit. Illi qui extra portam apud fanum Junonis Arati milites trecenti numero substiterant, ut tandem in urbem sunt illapsi vario tumultu & luminibus refertam, quod non valerent eandem semitam invenire, neque vestigia assequi illorum itineris, trepidi globo facto ad latus rupis obscurum contraxerunt se, ibique anxii & æstuantes hæserunt. Quippe quum missilibus peteretur ab arce cohors Arati, fremitus sicut prœliantium deferebatur, clamorque ex montium repercussu resonabat confusus, & incertus unde procederet. Hæsitantibus his in quam flectendum partem esset, militum regiorum Archelaus dux magnam manum secum trahens cum plangore & tubis ascendit ad arcem in Aratum ruens, ac

tre-

καὶ παρήλλαττε τοὺς τετρακοσίους. οἱ δὲ ὥσπερ ἐξ ἐνέδρας ἀναστάντες, ἐμβάλλουσιν αὐτῷ καὶ διαφθείρουσιν οἷς ἐπέθεντο πρώτοις. τοὺς δὲ ἄλλους καὶ τὸν Ἀρχέλαον φοβήσαντες, ἐτρέψαντο καὶ κατεδίωξαν ἄχρι τοῦ σκεδασθῆναι περὶ τὴν πόλιν διαλυθέντας. ἄρτι δὲ τούτων νενικηκότων, Ἐργῖνος ἀπὸ τῶν ἄνω μαχομένων ἧκεν, ἀγγέλλων συμπεπλέχθαι τοῖς πολεμίοις τὸν Ἄρατον, ἀμυνομένοις ἐρρωμένως, καὶ μέγαν ἀγῶνα περὶ αὐτὸ τὸ τεῖχος εἶναι· καὶ τάχους δεῖν τῆς βοηθείας. οἱ δὲ εὐθὺς ἐκέλευον ἡγεῖσθαι· καὶ προσβαίνοντες, ἅμα φωνῇ διεσήμαινον ἑαυτοὺς, ἐπιθαρρύνοντες τοὺς φίλους· ἥ τε πανσέληνος ἀπέφαινε τὰ ὅπλα πλείονα φαινόμενα τοῖς πολεμίοις, διὰ τὸ μῆκος τῆς πορείας· καὶ τὸ τῆς νυκτὸς ἠχῶδες τὸν ἀλαλαγμὸν ἀπὸ πολλαπλασιόνων ἢ τοσούτων ἐποίει δοκεῖν φέρεσθαι. τέλος δὲ συνερείσαντες ἐξωθοῦσι τοὺς πολεμίους, καὶ καθυπέρτεροι τῆς ἄκρας ἦσαν, καὶ τὸ φρούριον εἶχον, ἡμέρας ἤδη διαυγαζούσης, ὅ,τε ἥλιος αὐτοῖς εὐθὺς ἐπέλαμπε τῷ ἔργῳ· καὶ παρῆν ἐκ Σικυῶνος ἡ λοιπὴ δύναμις τῷ Ἀράτῳ, δεχομένων κατὰ πύλας τῶν Κορινθίων προθύμως, καὶ τοὺς βασιλικοὺς συλλαμβανόντων.

Ἐπεὶ δὲ ἀσφαλῶς ἐδόκει πάντα ἔχειν, κατέβαινεν εἰς τὸ θέατρον ἀπὸ τῆς ἄκρας, πλήθους ἀπείρου συῤῥέοντος, ἐπιθυμίᾳ τῆς τε ὄψεως αὐτοῦ, καὶ τῶν λόγων οἷς ἔμελλε χρῆσθαι πρὸς τοὺς Κορινθίους. ἐπιστήσας δὲ ταῖς παρόδοις ἑκατέρωθεν τοὺς Ἀχαιοὺς, αὐτὸς ἀπὸ τῆς σκηνῆς εἰς μέσον προῆλθε τεθωρακισμένος, καὶ τῷ προσώπῳ διὰ τὸν κόπον καὶ τὴν ἀγρυπνίαν ἠλλοιωμένος· ὥστε τῆς ψυχῆς τὸ γαυρούμενον καὶ χαῖρον ὑπὸ τῆς περὶ τὸ σῶμα βαρύτητος κατα-

trecentos hos prævectus est: qui sicut ex insidiis exorti incurrunt in eum, obtruncantque quos primum sunt adepti: cæteros & Archelaum effuso pavore averterunt, consectatique sunt dum per urbem divulsi & dissipati sunt. His profligatis, adfuit a pugnantibus in rupe Erginus, Aratum nuntians conseruisse manus cum hostibus, hos fortiter resistere, magnumque certamen ad ipsum murum contractum, propero subsidio opus esse. Illi jusserunt, e vestigio ut eo duceret, atque ex itinere hinc voce significabant adventum suum, ad socios confirmandos: hinc plena luna micabant arma eorum, quæ frequentiora hostibus ex viæ spatio apparebant: hinc resonans noctis fragor ululatum a multo pluribus quam essent, repræsentabat fieri. Denique connixi omnes pepulerunt hostes, arcemque superaverunt, ac præsidium tenuerunt luce appetente. Sol extemplo facto eorum illuxit, simulque supervenerunt ex Sicyone Arato reliquæ copiæ, quas portis Corinthii alacriter excepere, regiisque comprehendere.

Ubi omnia tuta visa, descendit Aratus ex arce in theatrum, quo immensa confluxit frequentia, cupiditate cum ejus contemplandi, tum orationis quam esset ad Corinthios habiturus. Collocatis ex utraque transitus parte Achæis, ipse ex scena loricatus in medium processit, vultu ex lassitudine & vigiliis mutato: ut animi elatio & gaudium a corporis molestia op-

κατακεκρατῆσθαι. τῶν δ' ἀνθρώπων ἅμα τῷ προελθεῖν αὐτὸν ἐκχυθέντων ταῖς φιλοφροσύναις, μεταλαβὼν εἰς τὴν δεξιὰν τὸ δόρυ, καὶ τὸ γόνυ καὶ τὸ σῶμα τῇ ῥοπῇ μικρὸν ἐγκλίνας καὶ ἀπερεισάμενος, εἱστήκει πολὺν χρόνον σιωπῇ δεχόμενος αὐτῶν τοὺς κρότους καὶ τὰς ἐπιβοήσεις, ἐπαινούντων μὲν τὴν ἀρετὴν, ζηλούντων δὲ τὴν τύχην. ὡς δ' ἐπαύσαντο καὶ κατέστησαν, συναγαγὼν ἑαυτὸν, διεξῆλθε λόγον ὑπὲρ τῶν Ἀχαιῶν τῇ πράξει πρέποντα, καὶ συνέπεισε τοὺς Κορινθίους, Ἀχαιοὺς γενέσθαι, καὶ τῶν πυλῶν τὰς κλεῖς ἀπέδωκε, τότε πρῶτον ἀπὸ τῶν Φιλιππικῶν καιρῶν ὑπ' ἐκείνοις γενομένας. τῶν δ' Ἀντιγόνου στρατηγῶν Ἀρχέλαον μὲν ἀφῆκεν ὑποχείριον γενόμενον· Θεόφραστον δ' ἀνεῖλεν, οὐ βουλόμενον ἀπαλλάττεσθαι. Περσαῖος δὲ, τῆς ἄκρας ἁλισκομένης, εἰς Κεγχρεὰς διεξέπεσεν. ὕστερον δὲ λέγεται σχολάζων πρὸς τὸν εἰπόντα, μόνον αὐτῷ δοκεῖν στρατηγὸν εἶναι τὸν σοφὸν, ἀλλὰ νὴ τοὺς Θεοὺς, φάναι, τοῦτο μάλιστα κἀμοί ποτε τῶν Ζήνωνος ἤρεσκε δογμάτων· νῦν δὲ μεταβάλλομαι, νουθετηθεὶς ὑπὸ τοῦ Σικυωνίου νεανίου. ταῦτα μὲν οὖν περὶ Περσαίου πλείονες ἱστοροῦσιν.

Ὁ δ' Ἄρατος εὐθὺς τό τε Ἡραῖον ὑφ' ἑαυτῷ καὶ τὸ Λέχαιον ἐποιήσατο· καὶ ναῦς μὲν εἰκοσιπέντε βασιλικὰς ἐκυρίευσεν, ἵππους δὲ πεντακοσίους, καὶ Σύρους τετρακοσίους ἀπέδοτο· τόν τε Ἀκροκόρινθον ἐφύλαττον Ἀχαιοὶ τετρακοσίοις ὁπλίταις, καὶ πεντήκοντα κυσὶ, καὶ κυνηγοῖς ἴσοις ἐν τῷ φρουρίῳ τρεφομένοις. οἱ μὲν οὖν Ῥωμαῖοι τὸν Φιλοποίμενα θαυμάζοντες, Ἑλλήνων ἔσχατον

oppressum esset. Ut populus, simul atque ille processit, gratulationibus effusus est, translata in dextram lancea, genu & corpus aliquantulo momento inclinans, ea sustinuit se, constititque longo spatio, tacitus plausus eorum festasque voces excipiens, celebrantium virtutem ipsius, atque in coelum tollentium fortunam. Ut conticuere & sedati sunt, colligens se, orationem de Achæis habuit facto suo convenientem: suasitque Corinthiis ut Achæis contribuerent se. Simul reddidit iis portarum claves, quæ tunc primum a Philippi temporibus in potestate eorum fuere. Ex Antigoni ducibus Archelaum, qui in potestatem suam venerat, missum fecit. Theophrastum excedere urbe recusantem interfecit. Persæus, dum oppugnatur arx, evasit Cenchreas. Hic post perhibetur inter disputandum dicenti solum videri sibi sapientem esse ducem, respondisse, At mehercle id mihi quoque ex Zenonis præceptis quondam imprimis placuit: nunc mutavi sententiam, ab juvene Sicyonio correctus. Hoc plerique memoriæ produnt de Persæo.

Porro Aratus extemplo tunc Junonis fanum (Heræum dicitur) & Lechæum in potestatem suam redegit, navibus viginti quinque regis potitus est, & quingentis equis, Syros quadringentos sub hasta vendidit. Acrocorintho Achæi præsidium imposuerunt quadringentorum armatorum, quinquaginta canum, & totidem venatorum qui in arce alebantur. Ac Romani quidem Philopœmenem admiratione ejus ducti Græcorum ultimum

τον προσηγόρευον, ὡς μηδενὸς μεγάλου μετ᾽ ἐκεῖνον ἐν τοῖς Ἕλλησι γενομένου· ἐγὼ δὲ τῶν Ἑλληνικῶν πράξεων ταύτην ἐσχάτην καὶ νεωτάτην φαίην ἂν πεπρᾶχθαι, τοῦτο μὲν τόλμῃ, τοῦτο δὲ τύχῃ ταῖς ἀρίσταις ἐνάμιλλον, ὡς ἐδήλωσεν εὐθὺς τὰ γινόμενα. Μεγαρεῖς τε γὰρ ἀποστάντες Ἀντιγόνου τῷ Ἀράτῳ προσέθεντο, καὶ Τροιζήνιοι μετὰ Ἐπιδαυρίων συνετάχθησαν εἰς τοὺς Ἀχαιούς. ἔξοδόν τε πρώτην θέμενος εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐνέβαλε, καὶ τὴν Σαλαμῖνα διαβὰς ἐλεηλάτησεν, ὥσπερ ἐξ εἱρκτῆς λελυμένῃ τῇ δυνάμει τῶν Ἀχαιῶν ἐφ᾽ ὅ,τι βούλοιτο χρώμενος. Ἀθηναίοις δὲ τοὺς ἐλευθέρους ἀφῆκεν ἄνευ λύτρων, ἀρχὰς ἀποστάσεως ἐνδιδοὺς αὐτοῖς. Πτολεμαῖον δὲ σύμμαχον ἐποίησε τῶν Ἀχαιῶν, ἡγεμονίαν ἔχοντα πολέμου καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. οὕτω δὲ ἴσχυσεν ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς, ὥστ᾽, εἰ μὴ κατ᾽ ἐνιαυτὸν ἐξῆν, παρ᾽ ἐνιαυτὸν αἱρεῖσθαι στρατηγὸν αὐτόν, ἔργῳ δὲ καὶ γνώμῃ διὰ παντὸς ἄρχειν· ἑώρων γὰρ αὐτὸν οὐ πλοῦτον, οὐ δόξαν, οὐ φιλίαν βασιλικήν, οὐ τὸ τῆς αὐτοῦ πατρίδος συμφέρον, οὐκ ἄλλο τι τῆς αὐξήσεως τῶν Ἀχαιῶν ἐπίπροσθεν ποιούμενον. ἡγεῖτο γὰρ ἀσθενεῖς ἰδίᾳ τὰς πόλεις ὑπαρχούσας σώζεσθαι δι᾽ ἀλλήλων, ὥσπερ ἐνδεδεμένας τῷ κοινῷ συμφέροντι. καὶ καθάπερ τὰ μέρη τοῦ σώματος ζῶντα καὶ συμπνέοντα διὰ τὴν πρὸς ἄλληλα συμφυΐαν, ὅταν ἀποσπασθῇ καὶ γένηται χωρίς, ἀτροφεῖ καὶ σήπεται, παραπλησίως τὰς πόλεις ἀπόλλυσθαι μὲν ὑπὸ τῶν διασπώντων τὸ κοινόν, αὔξεσθαι δὲ ὑπ᾽ ἀλλήλων, ὅταν ἄλλου τινὸς μεγάλου μέρη γενόμεναι, κοινῆς προνοίας τυγχάνωσιν.

Ὁρῶν

mum appellavere, judicantes post eum nullam præclaram rem apud Græcos gestam: ego vero gestorum a Græcis extremum hoc & novissimum dicam designatum, qua audacia, qua successu præstantissimis comparandum: ut quæ insequuta sunt, mox declaravere. Nam desciverunt ab Antigono Megarenses, & Arato associaverunt se. Trœzenii cum Epidauriis inter Achæos ascripti sunt. Excursionem primam faciens irrupit in Atticam, ac transmissis in Salamina copiis insulam est depopulatus, sicut carcere liberatas Achæorum vires quolibet vertens. Atheniensibus libera capita, quo defectionis eis semina præberet, sine pretio remisit. Ptolemæi Achæis societatem adjunxit ea conditione, ut is belli terra marique dux esset. Tantum vero polluit apud Achæos, ut si minus liceret quotannis, alternis certe annis crearent eum prætorem, re & consilio imperium obtineret perpetuo. Cernebant enim non opes eum, non gloriam, non amicitiam regiam, non patriæ commodum suæ, non rem ullam aliam Achæorum anteferre incremento. Siquidem existimabat imbecillas per se civitates mutuis viribus conservari, quasi bono illigatas communi. Atque ut partes corporis quæ vivunt & spirant una ob mutuam conglutinationem, ubi divulsæ sunt & dissociatæ, tabescunt marcescuntque: ita in præceps dari civitates a lacerantibus rempublicam, & ampliari per se mutuo, si alterius magnæ partibus effectis communiter consulatur.

At

Ὁρῶν τε τοὺς ἀρίστους τῶν προσοίκων αὐτονομουμένους, Ἀργείοις δὲ δουλεύουσιν ἀχθόμενος, ἐπεβούλευσεν ἀνελεῖν τὸν τύραννον αὐτῶν Ἀριστόμαχον, ἅμα τῇ πόλει θρεπτήρια τὴν ἐλευθερίαν ἀποδοῦναι φιλοτιμούμενος, καὶ τοῖς Ἀχαιοῖς προσκομίσαι τὴν πόλιν. οἱ μὲν οὖν τολμῶντες εὑρέθησαν, ὧν Αἰσχύλος προειστήκει καὶ Χαριμένης ὁ μάντις. ξίφη δὲ οὐκ εἶχον, ἀλλ' ἀπείρητο κεκτῆσθαι, καὶ ζημίαι μεγάλαι τοῖς κεκτημένοις ὑπῆσαν ὑπὸ τοῦ τυράννου. κατασκευάσας οὖν ὁ Ἄρατος αὐτοῖς ἐν Κορίνθῳ μικρὰς παραξιφίδας, ἐνέρραψεν εἰς σάγματα· καὶ ταῦτα ἐπιθεὶς ὑποζυγίοις σκεύη τινὰ παρημελημένα κομίζουσιν, εἰς Ἄργος ἀπέστειλε. Χαριμένους δὲ τοῦ μάντεως προσλαβόντος ἐπὶ τὴν πρᾶξιν ἄνθρωπον, οἱ περὶ τὸν Αἰσχύλον ἠγανάκτουν, καὶ δι' ἑαυτῶν ἔπραττον, τοῦ Χαριμένους καταγνόντες. αἰσθόμενος δὲ ἐκεῖνος, ὀργῇ κατεμήνυσε τοὺς ἄνδρας ἤδη βαδίζοντας ἐπὶ τὸν τύραννον· ὧν οἱ πλεῖστοι φθάσαντες ἐξ ἀγορᾶς ἀπέφυγον, καὶ διεξέπεσον εἰς Κόρινθον. οὐ μὴν ἀλλὰ χρόνου βραχέος διελθόντος, ἀποθνήσκει μὲν ὑπὸ δούλων Ἀριστόμαχος, ὑπολαμβάνει δὲ τὴν ἀρχὴν φθάσας Ἀρίστιππος, ἐξωλέστερος ἐκείνου τύραννος. ὅσοι δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἐν ἡλικίᾳ παρόντες ἔτυχον, τούτους ἀναλαβὼν ὁ Ἄρατος ἐβοήθει πρὸς τὴν πόλιν ὀξέως, οἰόμενος εὑρήσειν τὰ τῶν Ἀργείων πρόθυμα. τῶν δὲ πολλῶν ἤδη διὰ συνήθειαν ἐθελοδούλως ἐχόντων, καὶ μηδενὸς ἀφισταμένου πρὸς αὐτὸν, ἀνεχώρησεν, ἔγκλημα κατεσκευακὼς τοῖς Ἀχαιοῖς, ὡς ἐν εἰρήνῃ πόλεμον ἐξενηνοχόσι. καὶ δίκην ἔσχον ἐπὶ τούτῳ παρὰ Μαντινεῦσιν· ἣν, Ἀράτου μὴ παρόντος, Ἀρίστιππος εἷλε διώκων, καὶ

μνῶν

At quum videret præstantissimos quosque finitimos liberos suis legibus vivere, servitute dolens Argivorum, statuit tyrannum eorum Aristomachum per insidias sustollere: quod affectaret simul & mercedem illi civitati alimentorum reddere libertatem, & adsciscere eam Achæis. Ac reperti sunt qui rem susciperent, quibus Æschylus & Charimenes vates præfuere. Verum deficiebantur gladiis, atque interdictum fuerat comparare, gravesque mulctas sanxerat tyrannus in eos qui tenerent gladios. Igitur paratos eis Aratus Corinthi exiguos pugiones clitellis insuit, easque jumentis instrumentum vile Argos portantibus impositas misit. Quum vates autem Charimenes quendam adjunxisset conjurationi, Æschyli socii indignati sunt, & rejecto Charimene rem per se sunt moliti. Id sentiens ille, ex ira pergentes eos in tyrannum detexit. At hi maxima ex parte occupaverunt ex foro profugere, atque evolaverunt Corinthum. Brevi post tamen obtruncatur a servis suis Aristomachus, & maturat dominatum arripere tetrior illo tyrannus Aristippus. Aratus vero Achæos, quotquot ad manum erant qui arma ferre poterant, secum trahens, advolavit eo: quod exspectaret promptos reperturum se Argivos. Sed quum multitudo ex assuetudine libenter serviret, ac nemo ad ipsum transiret: recepit se, ac in crimen conjecit Achæos, arma eos in pace movisse. Postulati itaque fuerunt apud Mantineos. Quia vero non occurrit ad judicium Aratus, persequens litem Aristippus damna-

 vit

μνῶν ἐτιμήθη τριάκοντα. τὸν δ' Ἄρατον αὐτὸν ἅμα καὶ μισῶν καὶ δεδοικὼς ἐπεβούλευεν ἀνελεῖν, συνεργοῦντος Ἀντιγόνου τοῦ βασιλέως· καὶ πανταχοῦ σχεδὸν ἦσαν οἱ τοῦτο πράττοντες αὐτοῖς, καὶ καιρὸν ἐπιτηροῦντες. ἀλλ' οὐδὲν οἷον ἀληθινὴ καὶ βέβαιος εὔνοια φυλακτήριον ἀνδρὸς ἄρχοντος. ὅταν γὰρ ἐθισθῶσιν οἵ τε πολλοὶ καὶ οἱ δυνατοὶ, μὴ τὸν ἡγεμόνα, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ἡγεμόνος δεδιέναι, πολλοῖς μὲν ὄμμασιν ὁρᾷ, διὰ πολλῶν δὲ ὤτων ἀκούει καὶ προαισθάνεται τὰ γινόμενα. διὸ καὶ βούλομαι τὸν λόγον ἐπιστήσας ἐνταῦθά που, διεξελθεῖν περὶ τῆς Ἀριστίππου διαίτης, ἣν ἡ ζηλοτυπουμένη τυραννὶς αὐτῷ καὶ ὁ τῆς μακαρίας καὶ περιβοήτου μοναρχίας ὄγκος περιέθηκεν.

Ἐκεῖνος γὰρ Ἀντίγονον μὲν ἔχων σύμμαχον, τρέφων δὲ πολλοὺς ἕνεκα τῆς τοῦ σώματος ἀσφαλείας, οὐδένα δ' ἐν τῇ πόλει ζῶντα τῶν ἐχθρῶν ὑπολελοιπὼς, τοὺς μὲν δορυφόρους καὶ φύλακας ἔξω παρεμβάλλειν ἐκέλευεν ἐν τῷ περιστύλῳ· τοὺς δὲ οἰκέτας, ὁπότε δειπνήσαιεν, τάχιστα πάντας ἐξελαύνων, καὶ τὴν μέταυλον ἀποκλείων μετὰ τῆς ἐρωμένης αὐτὸς εἰς οἴκημα κατεδύετο μικρὸν ὑπερῷον, θύρᾳ καταρρακτῇ κλειόμενον· ἧς ὑπεράνω τὴν κλίνην ἐπιτιθεὶς, ἐκάθευδεν ὡς εἰκὸς καθεύδειν τὸν οὕτως ἔχοντα, ταραχωδῶς καὶ περιφόβως. τὸ δὲ κλιμάκιον ἡ τῆς ἐρωμένης μήτηρ ὑφαιροῦσα, κατέκλειεν εἰς ἕτερον οἴκημα, καὶ πάλιν ἅμ' ἡμέρᾳ προσετίθει, καὶ κατεκάλει τὸν θαυμαστὸν τύραννον, ὥσπερ ἑρπετὸν ἐκ φωλεοῦ κατερχόμενον. ὁ δὲ οὐχ ὅπλοις κατὰ βίαν, νόμῳ δὲ ὑπ' ἀρετῆς ἀκατάπαυστον ἀρχὴν περιπεποιημένος, ἐν ἱματίῳ καὶ χλαμυδίῳ τῷ τυχόντι, τῶν πώποτε τυράννων κοινὸς ἀποδεδειγμένος

vit Achæos. Lis triginta minis est æstimata. At ipsum Aratum juxta perosus & timens, statuit submissis percussoribus interficere regis auxilio Antigoni. Erant autem fere passim hanc operam qui eis navabant, captabantque opportunitatem. Cæterum nulla par sinceræ & stabili benevolentiæ viri in potestate positi tutela est. Ubi enim assuevit tam vulgus quam primores non ducem suum sed duci timere, tum multis oculis videt dux, multis auribus audit & prædoratur consilia. Quare in animo est cursum orationis hic sistere, ac commemorare Aristippi vitam, quam invidiosa ei tyrannis beatæque & celebratæ dominationis species conciliavit.

Nam ille qui societatem habebat Antigoni, multosque alebat corporis custodes, vivum in urbe ex inimicis neminem reliquerat, satellites tamen & stationem foris agere in vestibulo volebat: servos, quum cœnassent, mox omnes exigebat, & interiorem domum occludens cum amica in parvum se abdebat cubiculum editum, quod ostio pensili claudebatur: cujus in fastigio locaverat lectum, ubi quiescebat, ut probabile est quiescere tam suspiciosum hominem & pavidum. Scalas amicæ mater auferebat, easque alio in conclavi recludebat, rursusque orta luce admovebat, & devocabat egregium hunc tyrannum, qui serpentis modo ex lustris se dimittebat. Aratus vero non armis per vim, sed legitime ex virtute perpetuum sortitus imperium, in pallio & chlamydula plebeia, omnium ubique tyrannorum communis

ex

μενος ἐχθρὸς, ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας γένος εὐδοκιμώτατον ἀπολέλοιπεν ἐν τοῖς Ἕλλησιν. ἐκείνων δὲ τῶν τὰς ἄκρας καταλαμβανόντων, καὶ τοὺς δορυφόρους τρεφόντων, καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὰς πύλας καὶ τοὺς καταῤῥάκτας προβαλλομένων ὑπὲρ τῆς τοῦ σώματος ἀσφαλείας, ὀλίγοι τὸν ἐκ πληγῆς θάνατον, ὥσπερ οἱ λαγωοὶ, διέφυγον· οἶκος δὲ ἢ γένος ἢ τάφος ἔχων τιμωμένην μνήμην οὐδενὸς λέλειπται.

Πρὸς δ' οὖν τὸν Ἀρίστιππον ὁ Ἄρατος καὶ κρύφα πολλάκις καὶ φανερῶς προσέπταισεν, ἐπιχειρήσας καταλαμβάνειν τὸ Ἄργος. ἅπαξ δὲ καὶ κλίμακας προσθεὶς, μετ' ὀλίγων ἐπὶ τὸ τεῖχος ἀνέβη παραβόλως, καὶ τοὺς βοηθοῦντας ἐνταῦθα τῶν φυλάκων ἀπέκτεινεν. εἶτα ἡμέρας ἐπιφανείσης, καὶ τοῦ τυράννου πανταχόθεν αὐτῷ προσβάλλοντος, οἱ μὲν Ἀργεῖοι, καθάπερ οὐχ ὑπὲρ τῆς ἐκείνων ἐλευθερίας τῆς μάχης οὔσης, ἀλλὰ τὸν ἀγῶνα τῶν Νεμείων βραβεύοντες, ἴσοι καὶ δίκαιοι θεαταὶ καθῆντο τῶν γινομένων, πολλὴν ἡσυχίαν ἄγοντες· ὁ δὲ Ἄρατος ἐῤῥωμένως ἀμυνόμενος, λόγχῃ μὲν ἐκ χειρὸς διελαύνεται τὸν μηρὸν, ἐκράτησε δὲ τῶν τόπων ἐν οἷς ἦν, καὶ οὐκ ἐξεώσθη μέχρι νυκτὸς, ἐνοχλούμενος ὑπὸ τῶν πολεμίων. εἰ δὲ καὶ τὴν νύκτα τῷ πόνῳ προσεταλαιπώρησεν, οὐκ ἂν διήμαρτεν· ὁ γὰρ τύραννος ἤδη περὶ δρασμὸν εἶχε, καὶ πολλὰ τῶν ἰδίων ἐπὶ θάλασσαν προεξέπεμψε· νῦν δὲ, τοῦτο μὲν οὐδενὸς ἐξαγγείλαντος πρὸς τὸν Ἄρατον, ὕδατος δὲ ἐπιλείποντος, ἑαυτῷ τε χρήσασθαι διὰ τὸ τραῦμα μὴ δυνάμενος, ἀπήγαγε τοὺς στρατιώτας.

Ἐπεὶ δὲ ταύτην ἀπέγνω τὴν ὁδὸν, ἐμβαλὼν φανερῶς στρατοπέδῳ τὴν Ἀργολίδα

ex professo hostis, stirpem in diem usque hodiernum clarissimam apud Græcos propagavit. Ex illis qui arces insederunt, spiculatores aluerunt, armis, portis, catarractis ad corporis tutelam sepierunt se, violentam mortem leporum more pauci devitarunt: domus vero, vel progenies, vel monumentum, quod honorificam habeat memoriam, superest nullius.

Porro dum adimere tentat Aristippo Aratus Argos, & occulte subinde & aperte impegit. Semel etiam scalis admotis mœnia cum paucis magno discrimine superavit, atque occurrentes illic vigiles confodit: inde dilucente die & tyranno undique eum premente, Argivi, quasi non pro ipsorum pugnaretur libertate, sed Nemea dispensarent, æqui & justi sedebant magno cum silentio certaminis spectatores. Arati vero, dum fortiter dimicat, hasta comminus femur est trajectum. Locum tamen quem ceperat, retinuit, neque ante noctem ab instantibus hostibus est dejectus. Quod si noctem quoque acriter toleravisset, non decidisset cœpto; quippe respiciebat jam fugam tyrannus, & magnam partem facultatum suarum præmittebat ad mare. Nunc, quum id nemo ad Aratum perferret, & deficeretur aqua, essetque vulneris causa sui impotens, reduxit milites.

Postquam huic diffidit viæ, incurrens propalam cum exercitu fines Argolicos vastavit,

Ἀργολίδα χώραν ἐπόρθει, καὶ περὶ τὸν Χάρητα ποταμὸν ἰσχυρᾶς μάχης γενομένης πρὸς τὸν Ἀρίστιππον, αἰτίαν ἔσχεν ὡς ἐγκαταλιπὼν τὸν ἀγῶνα, καὶ προέμενος τὸ νίκημα. τῆς γὰρ ἄλλης δυνάμεως ὁμολογουμένως ἐπικρατούσης, καὶ τῷ διωγμῷ πολὺ προελθούσης εἰς τοὔμπροσθεν, αὐτὸς οὐχ οὕτως ἐκβιασθεὶς ὑπὸ τῶν καθ' αὐτὸν, ὡς ἀπιστῶν τῷ κατορθώματι καὶ φοβηθεὶς, ἀνεχώρησε τεταραγμένος εἰς τὸ στρατόπεδον. ἐπεὶ δὲ ἀπὸ τῆς διώξεως ἐπανελθόντες οἱ λοιποὶ, χαλεπῶς ἔφερον ὅτι τρεψάμενοι τοὺς πολεμίους, καὶ πολὺ πλείονας ἐκείνων καταβαλόντες ἢ σφῶν αὐτῶν ἀπολέσαντες, παραλελοίπασι τοῖς ἡττημένοις στῆσαι κατ' αὐτῶν τρόπαιον, αἰσχυνθεὶς, πάλιν ἔγνω διαμάχεσθαι περὶ τοῦ τροπαίου, καὶ μίαν ἡμέραν διαλιπὼν, αὖθις ἐξέταξε τὴν στρατιάν. ὡς δὲ ᾔσθετο πλείονας γεγονότας, καὶ θαῤῥαλεώτερον ἀνθισταμένους τοὺς περὶ τὸν τύραννον, οὐκ ἐτόλμησεν, ἀλλ' ἀπῆλθεν τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀνελόμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ τῇ περὶ τὴν ὁμιλίαν καὶ πολιτείαν ἐμπειρίᾳ καὶ χάριτι τὴν διαμαρτίαν ταύτην ἀναμαχόμενος, προσηγάγετο τὰς Κλεωνὰς τοῖς Ἀχαιοῖς· καὶ τὸν ἀγῶνα τῶν Νεμείων ἤγαγεν ἐν Κλεωναῖς, ὡς πάτριον ὄντα καὶ μᾶλλον προσήκοντα τούτοις. ἤγαγον δὲ καὶ Ἀργεῖοι, καὶ συνεχύθη τότε πρῶτον ἡ δεδομένη τοῖς ἀγωνισταῖς ἀσυλία καὶ ἀσφάλεια, πάντας τῶν Ἀχαιῶν ὅσους ἔλαβον ἠγωνισμένους ἐν Ἄργει, διὰ τῆς χώρας πορευομένους, ὡς πολεμίους ἀποδομένων. οὕτω σφοδρὸς ἦν καὶ ἀπαραίτητος ἐν τῷ μισεῖν τοὺς τυράννους.

Ὀλίγῳ δὲ ὕστερον ἀκούσας τὸν Ἀρίστιππον ἐπιβουλεύειν μὲν ταῖς Κλεωναῖς,

ſtavit, commiſſoque cum Ariſtippo ad Chareta amnem acri prœlio, vitio datum eſt ei deſtituiſſe ipſum pugnam, & palmam e manibus amiſiſſe: ſiquidem quum alia exercitus pars propelleret haud ambigua victoria hoſtem, conſectandoque eſſet ad multum ſpatii progreſſa, hic non tam impulſus ab illis quos contra ſtabat, quam victoriæ diffidentia & metu in caſtra perculſus retulit ſe. Ut vero reliqui ab inſequendis reverſi hoſtibus tulere graviter quod verſis in fugam illis, ac longe majore numero eorum dejecto quam de ſuis amiſſo, victis permiſiſſet de ſe excitare trophæum: motus verecundia ſtatuit de integro trophæo dimicare, unoque interjecto die aciem iterum inſtruxit. Ubi ſenſit auctas illorum copias, militemque tyranni majore animo inferre ſigna, obtorpuit: receptiſque per inducias mortuis, reduxit exercitum. Atqui cœtus & reipublicæ tractandæ peritia comitateque hanc diluens culpam, conjunxit Achæis Cleonas, ac Nemeorum ludicrum Cleonis, ut antiquitus potius ad eos pertinens, celebravit: celebraverunt & Argivi. Ac tunc primo violata eſt quæ conceſſa fuerat certantibus ſecuritas & fides publica, quod Achæi omnes qui certaverant Argis, quos fines ſuos peragrantes cepere, pro hoſtibus ſub haſta vendiderint: adeo fuit ardens & capitalis tyrannorum oſor.

Brevi poſt nuntiato captare Ariſtippum Cleonas,

ναῖς, φοβεῖσθαι δὲ ἐκεῖνον ἐν Κορίνθῳ καθεζόμενον, ἤθροισεν ἐκ παραγγέλματος στρατιάν. καὶ σιτία κελεύσας πλειόνων ἡμερῶν κομίζειν, εἰς Κεγχρεὰς κατῆλθεν, ἐκκαλούμενος δι' ἀπάτης τὸν Ἀρίστιππον, ὡς αὐτοῦ μὴ παρόντος, ἐπιθέσθαι τοῖς Κλεωναίοις· ὃ καὶ συνέβη. παρῆν γὰρ εὐθὺς ἐξ Ἄργους ἔχων τὴν δύναμιν. ὁ δὲ Ἄρατος εἰς Κόρινθον ἤδη σκοταῖος ἐκ Κεγχρεῶν ὑποστρέψας, καὶ τὰς ὁδοὺς φυλακαῖς διαλαβὼν, ἦγε τοὺς Ἀχαιοὺς, ἑπομένους οὕτω μὲν εὐτάκτως, οὕτω δὲ ταχέως καὶ προθύμως, ὥστε μὴ μόνον ὁδεύοντας, ἀλλὰ καὶ παρελθόντας εἰς τὰς Κλεωνὰς ἔτι νυκτὸς οὔσης, καὶ συνταξαμένους ἐπὶ μάχην ἀγνοεῖσθαι, καὶ λανθάνειν τὸν Ἀρίστιππον. ἅμα δὲ ἡμέρᾳ τῶν πυλῶν ἀνοιχθεισῶν, καὶ τῆς σάλπιγγος ἐγκελευσαμένης, δρόμῳ καὶ ἀλαλαγμῷ προσπεσὼν τοῖς πολεμίοις, εὐθὺς ἐτρέψατο, καὶ κατεῖχε διώκων ᾗ μάλιστα φεύγειν ὑπενόει τὸν Ἀρίστιππον, ἐκτροπὰς πολλὰς τῶν χωρίων ἐχόντων. γενομένης δὲ τῆς διώξεως ἄχρι Μυκηνῶν, ὁ μὲν τύραννος ὑπὸ Κρητός τινος, ὡς Δεινίας ἱστορεῖ, τοὔνομα Τραγίσκου, καταληφθεὶς ἀποσφάττεται, τῶν δὲ ἄλλων ἔπεσον ὑπὲρ χιλίους πεντακοσίους. ὁ δὲ Ἄρατος οὕτως λαμπρῶς εὐτυχήσας, καὶ μηδένα τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν ἀποβαλὼν, ὅμως οὐκ ἔλαβε τὸ Ἄργος, οὐδὲ ἠλευθέρωσε, τῶν περὶ Ἀγίαν καὶ τὸν νεώτερον Ἀριστόμαχον μετὰ δυνάμεως βασιλικῆς παρεισπεσόντων καὶ κατασχόντων τὰ πράγματα. τὸ μὲν οὖν πολὺ τῆς διαβολῆς καὶ λόγους καὶ σκώμματα καὶ βωμολοχίας παρείλετο τῶν κολακευόντων τοὺς τυράννους, καὶ διεξιόντων ἐκείνοις χαριζομένων, ὡς τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἐκταράττοιτο μὲν ἡ κοιλία παρὰ τὰς μάχας, κά-

onas, ſed ſedentem Corinthi ſe formidare: copias per edictum conſcripſit, & quum edixiſſet ut cibaria in aliquot dies ſecum ferrent, Cenchreas movit, illiciens dolo Ariſtippum ut tanquam abſente ſe Cleonas adoriretur: quæ ſpes non fefellit eum. Quippe adfuit extemplo ille cum exercitu ex Argis: Aratus vero Corinthum ex Cenchreis jam ſub noctem regreſſus, vias ſtationibus inſedit, duxitque Achæos Cleonas. Agmen adeo compoſite progreſſum eſt, adeoque ſtrenue & impigre, ut non ſolum iter facerent, ſed ingrederentur etiam de nocte adhuc Cleonas: & inſtructi ſtarent ad pugnam falſo & imprudente Ariſtippo. Ut dies illuxit, patefactis portis, & ſigno tuba dato, elatus curſu & clamore in hoſtes, e veſtigio fundit fugatque eos, quos inſtitit inſequi qua maxime Ariſtippum intendere ſuſpicabatur fugam. Habebat enim multa ea regio diverticula. Ut Mycenas uſque effuſos egit, tyrannus a Cretenſi quodam, ut tradit Dinias, Tragiſco nomine, occupatus trucidatur. Cecidere de cæteris plus mille quingenti. Attamen Aratus parta tam nobili victoria, ne uno quidem ex ſuis amiſſo, non recepit Argos, neque eam ſervitute exemit, quod Agias & minor Ariſtomachus cum copiis regiis irrupiſſent in eam urbem, dominatumque occupaviſſent. Hac re magnopere probra, ſermones, dicteria & convitia aſſentatoribus tyrannorum detraxit, qui in illorum gratiam alvum commemorabant prætori Achæorum inſtante prœlio moveri: ſo-

κάρος δὲ προσπίπτοι καὶ ἴλιγγος ἅμα τῷ παραστῆναι τὸν σαλπικτήν· ἐκτάξας δὲ τὴν δύναμιν, καὶ τὸ σύνθημα παρεγγυήσας, καὶ πυθόμενος τῶν ὑποστρατηγῶν καὶ λοχαγῶν, μή τις αὐτοῦ χρεία παρόντος (βεβλῆσθαι γὰρ τοὺς ἀστραγάλους) ἀπέχοιτο καραδοκήσων πόῤῥωθεν τὸ συμβησόμενον. ταῦτα γὰρ οὕτως ἴσχυσεν, ὥστε καὶ τοὺς φιλοσόφους ἐν ταῖς σχολαῖς ζητοῦντας, εἰ τὸ πάλλεσθαι τὴν καρδίαν καὶ τὸ χρῶμα τρέπεσθαι παρὰ τὰ φαινόμενα δεινά, δειλίας ἐστὶν ἢ δυσκρασίας τινὸς περὶ τὸ σῶμα καὶ ψυχρότητος, ὀνομάζειν ἀεὶ τὸν Ἄρατον, ὡς ἀγαθὸν μὲν ὄντα στρατηγόν, ἀεὶ δὲ ταῦτα πάσχοντα παρὰ τοὺς ἀγῶνας.

Ὡς δ' οὖν τὸν Ἀρίστιππον ἀνεῖλεν, εὐθὺς ἐπεβούλευσε Λυσιάδῃ τῷ Μεγαλοπολίτῃ τυραννοῦντι τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. ὁ δὲ οὐκ ὢν ἀγεννὴς οὐδὲ ἀφιλότιμος τὴν φύσιν, οὐδέ, ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν μονάρχων, ἀκρασίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ πρὸς ταύτην ῥυεὶς τὴν ἀδικίαν, ἀλλ' ἐπαρθεὶς ἔρωτι δόξης ἔτι νέος, καὶ λόγους ψευδεῖς καὶ κενοὺς λεγομένους περὶ τυραννίδος, ὡς μακαρίου καὶ θαυμαστοῦ πράγματος, εἰς μέγα φρόνημα παραδεξάμενος ἀνοήτως, καὶ καταστήσας ἑαυτὸν τύραννον, ταχὺ μεστὸς ἦν τῆς ἐκ μοναρχίας βαρύτητος. ἅμα δὲ καὶ ζηλῶν εὐημεροῦντα, καὶ δεδοικὼς ἐπιβουλεύοντα τὸν Ἄρατον, ὥρμησε, καλλίστην ὁρμὴν μεταβαλλόμενος, πρῶτον μὲν ἑαυτὸν ἐλευθερῶσαι μίσους καὶ φόβου καὶ φρουρᾶς καὶ δορυφόρων, εἶτα τῆς πατρίδος εὐεργέτης γενέσθαι. καὶ μεταπεμψάμενος τὸν Ἄρατον, ἀφῆκε τὴν ἀρχήν, καὶ τὴν πόλιν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς μετεκόσμησεν. ἐφ' οἷς μεγαλύνοντες αὐτὸν οἱ Ἀχαιοί,

sopore & vertigine eum, simul atque coepissent canere tubae, corripi solitum: quum aciem instruxisset & signum dedisset pugnae, rogassetque praefectos suos & ordinum ductores, nunquid praesentia sua sit opus, (nam jactam esse aleam) secedere praestolatum procul eventum. Haec fama usque eo valuit, ut philosophi quoque in scholis, quaerentes cordis tremor & coloris variatio in praesenti periculo timiditatis sint an intemperiei signa & frigoris nativi, semper appellarent Aratum, ut insignem quidem imperatorem, sed cui haec in certaminibus acciderent semper.

Ut igitur Aristippum sustulit, mox Lysiadem Megalopolitanum appetiit insidiis, suae ipsius patriae tyrannum. Hic vero neque degener erat neque iners natura, neque, ut complures tyranni, deliciarum cupiditate vel avaritia in eam delapsus violentiam fuerat, sed gloriae amore adhuc adolescentem excitatum, sermonibusque falsis & vanis, qui de tyrannide ut re beata & mirifica referebantur, in animum celsum stolide admissis, ubi tyrannidem paravit, brevi molestiarum, quas trahit secum dominatus, coepit fastidium. Simul itaque quia suspiciebat gloria celebrem, & insidias tendentem timebat Aratum, induxit animum pulcherrime se mutare, ac primum semetipsum explicare odio, metu, statione, & satellitibus: deinde bene mereri de patria. Itaque accito Arato deposuit dominationem, contribuitque civitatem suam Achaeis. Hinc extollentes eum Achaei,

Ἀχαιοὶ, στρατηγὸν εἵλοντο. φιλοτιμούμενος δ' εὐθὺς ὑπερβαλεῖν δόξῃ τὸν Ἄρατον, ἄλλας τε πολλὰς πράξεις οὐκ ἀναγκαίας εἶναι δοκούσας, καὶ στρατείαν ἐπὶ Λακεδαιμονίους παρήγγειλεν. ἐνιστάμενος δ' ὁ Ἄρατος αὐτῷ φθονεῖν ἐδόκει· καὶ τό γε δεύτερον ὁ Λυσιάδης στρατηγὸς ᾑρέθη, ἀντιπράττοντος ἄντικρυς Ἀράτου, καὶ σπουδάζοντος ἑτέρῳ παραδοθῆναι τὴν ἀρχήν. αὐτὸς μὲν γὰρ, ὡς εἴρηται, παρ' ἐνιαυτὸν ἦρχε. μέχρι μὲν οὖν τρίτης στρατηγίας ὁ Λυσιάδης εὖ φερόμενος διετέλει, καὶ παρ' ἐνιαυτὸν ἦρχε μὲν ἐναλλὰξ τῷ Ἀράτῳ στρατηγῶν· φανερὰν δ' ἐξενεγκάμενος ἔχθραν, καὶ πολλάκις αὐτοῦ κατηγορήσας ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς, ἀπερρίφη. καὶ γὰρ ὤφθη πεπλασμένῳ δοκῶν ἤθει πρὸς ἀληθινὴν καὶ ἀκέραιον ἀρετὴν ἁμιλλᾶσθαι. καὶ καθάπερ τῷ κόκκυγι φησὶν Αἴσωπος ἐρωτῶντι τοὺς λεπτοὺς ὄρνιθας ὅτι φεύγοιεν αὐτὸν, εἰπεῖν ἐκείνους ὡς ἔσοιτό ποτε ἱέραξ· οὕτως ἔοικε τῷ Λυσιάδῃ παρακολουθεῖν ἐκ τυραννίδος ὑποψία βλάπτουσα τὴν φύσιν αὐτοῦ τῆς μεταβολῆς.

Ὁ δ' Ἄρατος εὐδοκίμησε καὶ περὶ τὰς Αἰτωλικὰς πράξεις· ὅτε συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς πρὸ τῆς Μεγαρικῆς ὡρμημένων τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγιδος ἀφικομένου μετὰ δυνάμεως, καὶ συνεξορμῶντος ἐπὶ τὴν μάχην τοὺς Ἀχαιοὺς, ἐναντιωθεὶς, καὶ πολλὰ μὲν ὀνείδη, πολλὰ δ' εἰς μαλακίαν καὶ ἀτολμίαν σκώμματα καὶ χλευασμὸν ὑπομείνας, οὐ προήκατο τὸν τοῦ συμφέροντος λογισμὸν διὰ τὸ φαινόμενον αἰσχρὸν, ἀλλὰ παρεχώρησε τοῖς πολεμίοις ὑπερβαλοῦσι τὴν Γερανίαν ἀμαχεὶ παρελ-

Achæi, prætorem creavere. Ille Aratum illico gloria elaborans superare, cum alia multa quæ non videbantur necessaria, tum expeditionem indixit in Lacedæmonios. Cui quia reluctabatur Aratus, visus est cum eo æmulari. Et vero etiam declaratus iterum Lysiades prætor, contra pugnante ex professo Arato, ambienteque præturam alteri. Aratus enim alternis annis imperabat. Jam ad tertiam præturam aspiravit secundo cursu Lysiades, atque alternis annis vicissim ille & Aratus prætura fungebantur. Cæterum quum in apertam cum eo erupisset inimicitiam, atque identidem esset illum ad Achæos criminatus, rejectus est. Etenim fucatis moribus existimatus est cum germana & sincera concertare virtute. Ac sicut cuculo Æsopus refert querenti de exiguis avibus, quod fugerent se, respondisse illas fore eum aliquando accipitrem: sic Lysiadi apparet adhæsisse ex tyrannide, parum sincera voluntate ipsum immutatum fuisse, suspicionem.

Porro Aratus bello quoque Ætolico comparavit laudem. Gestiebant nempe confligere cum Ætolis pro finibus Megaricis Achæi. Rex autem Lacedæmoniorum Agis, qui subvenerat eis cum exercitu, inflammabat item Achæos ad dimicandum. Hic repugnavit Aratus, multaque probra, multa etiam in mollitiam & ignaviam suam perferens dicteria, utilia consilia eorum, quæ speciem habebant turpitudinis, causa non abjecit, verum permisit hostibus transcensa Gerania impune trans-

παρελθεῖν εἰς Πελοπόννησον. ὡς μέντοι παρελθόντες ἐξαίφνης Πελλήνην κατέλαβον, οὐκέτ' ἦν ὁ αὐτός, οὐδ' ἔμελλε διατρίβων καὶ περιμένων ἀθροισθῆναι καὶ συνελθεῖν εἰς ταυτὸ πανταχόθεν τὴν δύναμιν, ἀλλ' εὐθὺς ὥρμησε μετὰ τῶν παρόντων ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐν τῷ κρατεῖν ἀσθενεστάτους δι' ἀταξίαν καὶ ὕβριν ὄντας. ἅμα γὰρ τῷ παρελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, οἱ μὲν στρατιῶται διασπαρέντες ἐν ταῖς οἰκίαις, ἦσαν ἐξωθοῦντες ἀλλήλους καὶ διαμαχόμενοι περὶ τῶν χρημάτων· ἡγεμόνες δὲ καὶ λοχαγοὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰς θυγατέρας τῶν Πελληνέων περιιόντες ἥρπαζον, καὶ τὰ κράνη τὰ αὑτῶν ἀφαιροῦντες ἐκείναις περιετίθεσαν, τοῦ μηδένα λαβεῖν ἄλλον, ἀλλὰ τῷ κράνει δῆλον εἶναι τὸν δεσπότην ἑκάστης. οὕτω δὲ διακειμένοις αὐτοῖς καὶ ταῦτα πράττουσιν ἐξαίφνης ὁ Ἄρατος ἐπιπεσὼν προσεγγέλθη. καὶ γενομένης ἐκπλήξεως, οἵαν εἰκὸς ἐν ἀταξίᾳ τοιαύτῃ, πρὶν ἢ πάντας πυθέσθαι τὸν κίνδυνον, οἱ πρῶτοι περὶ τὰς πύλας τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ τὰ προάστεια συμπεσόντες ἔφυγον, ἤδη νενικημένοι· καὶ κατεπίμπλασαν ἐλαυνόμενοι προτροπάδην ἀπορίας τοὺς συνισταμένους καὶ προσβοηθοῦντας.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ταράχῳ μία τῶν αἰχμαλώτων, Ἐπιγήθους ἀνδρὸς ἐνδόξου θυγάτηρ, αὐτὴ δὲ κάλλει καὶ μεγέθει σώματος εὐπρεπής, ἔτυχε μὲν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζομένη τῆς Ἀρτέμιδος, οὗ κατέστησεν αὐτὴν ὁ ἐπιλεκτάρχης, ἑλὼν ἑαυτῷ, καὶ περιθεὶς τὴν τριλοφίαν· ἄφνω δὲ ἐκδραμοῦσα πρὸς τὸν θόρυβον, ὡς ἔστη πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ἱεροῦ, καὶ κατέβλεψεν εἰς τοὺς μαχομένους ἄνωθεν ἔχουσα τὴν τριλοφίαν, αὐτοῖς τε τοῖς πολίταις θέαμα σεμνότερον

transire in Peloponnesum. Ut tamen mox a transitu Pellenen ceperunt, non ultra perstitit in eadem sententia, neque moras duxit nectendas, prolatando & exspectando dum conscriptæ essent & coissent undique in unum copiæ suæ: sed confestim cum iis qui præsto erant, movit in hostem, rebus lætis ex licentia & lascivia majorem in modum enervatum. Nam ut illud oppidum sunt ingressi, discurrerunt milites per domicilia se mutuo summoventes, & de præda digladiantes. Duces & ordinum ductores conjuges & filias Pellenensium circumvecti rapuerunt, galeasque sibi detraxerunt, easque illis imposuerunt, ne quis alius auferret eas, sed galea indicaret quæque dominum suum. Ad hunc modum comparatis, & hæc agentibus, repente Aratum nuntiatum est adesse. Orto stupore, qualem apud tam inconditos par est, antequam intelligerent omnes periculum, primi in portis & suburbiis commisso cum Achæis prœlio jam profligati fugam ceperunt, impleveruntque effusi pavore conglobantes se & suppetias venientes.

In hoc tumultu una captivarum, Epigethis illustris viri filia, specie & proceritate corporis mira, forte in Dianæ fano sedebat, ubi eam locaverat extraordinariorum militum dux, qui rapuerat eam, galeamque ei imposuerat tribus insignem cristis. Hæc repente ad tumultum evolans ut pro foribus templi stetit, pugnantesque galeam illam gerens superne contemplata est, hinc ipsis civibus est spectaculum

πότερον ἢ κατ' ἄνθρωπον ἐφάνη, καὶ τοῖς πολεμίοις φάσμα θεῖον ὁρᾶν δοκοῦσι φρίκην ἐνέβαλε καὶ θάμβος, ὥστε μηδένα τρέπεσθαι πρὸς ἀλκήν. αὐτοὶ δὲ Πελληνεῖς λέγουσι τὸ βρέτας τῆς θεοῦ τὸν μὲν ἄλλον ἀποκεῖσθαι χρόνον ἄψαυστον· ὅταν δὲ κινηθὲν ὑπὸ τῆς ἱερείας ἐκφέρηται, μηδένα προσβλέπειν ἐναντίον, ἀλλ' ἀποτρέπεσθαι πάντας. οὐ γὰρ ἀνθρώποις μόνον ὅραμα φρικτὸν εἶναι καὶ χαλεπὸν, ἀλλὰ δένδρα ποιεῖν ἄφορα, καὶ καρποὺς ἀπαμβλίσκειν δι' ὧν ἂν κομίζηται. τοῦτο δὴ τότε τὴν ἱέρειαν ἐξενεγκαμένην, καὶ τρέπουσαν ἀεὶ κατὰ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀντιπρόσωπον, ἔκφρονας καταστῆσαι, καὶ παρελέσθαι τὸν λογισμόν. ὁ δὲ Ἄρατος οὐδὲν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἴρηκε τοιοῦτον, ἀλλά φησι, τρεψάμενος τοὺς Αἰτωλοὺς, καὶ φεύγουσι συνεισπεσὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐξελάσαι κατὰ κράτος, ἑπτακοσίους δὲ ἀποκτεῖναι. τὸ δὲ ἔργον ἐν τοῖς μεγίστοις διεβοήθη, καὶ Τιμάνθης ὁ ζωγράφος ἐποίησεν ἐμφαντικῶς τῇ διαθέσει τὴν μάχην ἔχουσαν.

Οὐ μὴν ἀλλὰ πολλῶν ἐθνῶν καὶ δυνατῶν ἐπὶ τοὺς Ἀχαιοὺς συνισταμένων, εὐθὺς ὁ Ἄρατος ἔπραττε φιλίαν πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς, καὶ Πανταλέοντι, τῷ πλεῖστον Αἰτωλῶν δυναμένῳ, συνεργῷ χρησάμενος, οὐ μόνον εἰρήνην ἀλλὰ καὶ συμμαχίαν τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς ἐποίησε. τοὺς δὲ Ἀθηναίους σπουδάζων ἐλευθερῶσαι, διεβλήθη καὶ κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι σπονδὰς πεποιημένων αὐτῶν πρὸς τοὺς Μακεδόνας, καὶ ἀνοχὰς ἀγόντων, ἐπεχείρησε τὸν Πειραιᾶ καταλαβεῖν. αὐτὸς δὲ ἀρνούμενος ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν οἷς ἀπολέλοιπεν, Ἐργῖνον αἰτιᾶται, μεθ' οὗ τὰ περὶ τὸν Ἀκρο-

κόρινθον

culum forte humana visa augustius, hinc spectrum divinum hostibus conspicere arbitrantibus se, horrorem & stuporem injecit, ut nemo ad arma se converteret. Ipsi memorant Pellenenses simulacrum Dianæ reliquo tempore stare intactum. Ubi vero a sacerdote motum effertur, neminem ex adverso obtueri, sed avertere oculos omnes. Neque enim hominibus modo dirum id visu esse & perniciale, verum etiam stirpes infœcundas reddere, & corrumpere fœtus, per quos transferatur. Hoc tum sacerdotem protulisse, semperque vertisse Ætolis ex opposito, itaque in amentiam & vecordiam vertisse. Cæterum horum nihil tradidit in commentariis Aratus: refert autem, fusis ab se Ætolis, uno agmine se cum fugientibus in oppidum irrupisse, eosque vi expulisse, trucidasseque septingentos. Id factum fuit in maximis celebratum: & Timanthes pictor eam pugnam expressit atque oculis quasi repræsentavit.

Verum enimvero quod multæ & validæ gentes conspirarent in Achæos, quæsivit Aratus statim jungere cum Ætolis amicitiam: ac Pantaleonte, cujus erat autoritas inter Ætolos maxima, usus adjutore, non pacem tantum, sed & societatem Achæis cum Ætolis contraxit. Quum asserere in libertatem affectaret Athenienses, infamis fuit & male audivit apud Achæos, quod intercedente ipsis fœdere cum Macedonibus, capere per inducias esset Piræeum aggressus. Ipse vero in commentariis, quos reliquit, id inficians, Erginum, cujus ministerio expugnavit Acroco-

κόρινθον ἔπραξεν. ἐκεῖνον γὰρ ἰδίᾳ τῷ Πειραιεῖ προσβάλλοντα, καὶ τῆς κλίμακος συντριβείσης, διωκόμενον ὀνομάζειν Ἄρατον, καὶ καλεῖν συνεχῶς ὥσπερ παρόντα, καὶ διαφυγεῖν οὕτως ἐξαπατήσαντα τοὺς πολεμίους. οὐ μὴν δοκεῖ πιθανῶς ἀπολογεῖσθαι. τὸν γὰρ Ἐργῖνον, ἄνθρωπον ἰδιώτην καὶ Σύρον, ἀπ' οὐδενὸς ἦν εἰκότος ἐπὶ νοῦν βαλέσθαι τηλικαύτην πρᾶξιν, εἰ μὴ τὸν Ἄρατον εἶχεν ἡγεμόνα, καὶ παρ' ἐκείνου τὴν δύναμιν καὶ τὸν καιρὸν εἰλήφει πρὸς τὴν ἐπίθεσιν. ἐδήλωσε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρατος, οὐ δὶς, οὐδὲ τρὶς, ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ οἱ δυσέρωτες, ἐπιχειρήσας τῷ Πειραιεῖ, καὶ πρὸς τὰς διαμαρτίας οὐκ ἀποκάμνων, ἀλλὰ τῷ παρὰ μικρὸν ἀεὶ καὶ σύνεγγυς ἀποσφάλλεσθαι τὴν ἐλπίδα, πρὸς τὸ θαρρεῖν ἀνακαλούμενος. ἅπαξ δὲ καὶ τὸ σκέλος ἔσπασε διὰ τοῦ Θριασίου φεύγων· καὶ τομὰς ἔλαβε πολλὰς θεραπευόμενος, καὶ πολὺν χρόνον ἐν φορείῳ κομιζόμενος ἐποιεῖτο τὰς στρατείας.

Ἀντιγόνου δὲ ἀποθανόντος, καὶ Δημητρίου τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ἔτι μᾶλλον ἐνέκειτο ταῖς Ἀθήναις, καὶ ὅλως κατεφρόνει τῶν Μακεδόνων. διὸ καὶ κρατηθέντος αὐτοῦ μάχῃ περὶ Φυλακίαν ὑπὸ Βίθυος τοῦ Δημητρίου στρατηγοῦ, καὶ λόγου γενομένου πολλοῦ μὲν, ὡς ἑάλωκε, πολλοῦ δὲ, ὡς τέθνηκεν, ὁ μὲν τὸν Πειραιᾶ φρουρῶν Διογένης, ἔπεμψεν ἐπιστολὴν εἰς Κόρινθον, ἐξίστασθαι τῆς πόλεως κελεύων τοὺς Ἀχαιοὺς, ἐπειδὴ Ἄρατος ἀπέθανεν· ἔτυχε δὲ τῶν γραμμάτων κομισθέντων παρὼν αὐτὸς ἐν Κορίνθῳ, καὶ διατριβὴν οἱ τοῦ Διογένους καὶ γέλωτα πολὺν παρασχόντες ἀπηλλάγησαν. αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς

rinthum, culpat. Illum enim privato nomine adortum scribit Piræeum, at scalis comminutis quum ipsum consectarentur, Aratum assidue nominasse & appellasse sicut præsentem, atque ita deceptis hostibus evasisse. Mihi tamen haud videtur defensio ejus probabilis: quippe hominem privatum Erginum & Syrum absurdum est, nisi ducem haberet Aratum, ab eoque copias & opportunitatem ad rem aggrediendam accepisset, tantam rem animo concepisse. Ipse etiam id demonstravit Aratus, qui non bis aut ter, sed sæpius perdite amantium more Piræeum tentavit, neque frustratione destitit, verum ex eo quod non multum neque procul ab spe aberrasset, id revocavit eum ad audendum. Semel etiam crus fregit per Thriasium fugiens, & complures incisiones, dum curatur, accepit, diuque lectica delatus est per expeditiones.

Defuncto vero Antigono, & Demetrio regnante, magis magisque liberandis intentus fuit Athenis, ac omnino sprevit Macedonas. Unde etiam quum acie esset a Bithye Demetrii duce fusus apud Phylaciam, ac rumor increbuisset hinc captum, hinc cæsum Aratum, præfectus Piræeo Diogenes Corinthum misit epistolam, qua Achæis mandavit, quando occubuisset Aratus, ut urbe cederent. Literis allatis aderat forte ipse Corinthi, jocumque Diogenis nuntii & risum multum quum præbuissent, abscessere. Ipse ex Macedonia

σιλεὺς ἐκ Μακεδονίας ναῦν ἔπεμψεν, ἐφ' ἧς κομισθήσεται πρὸς αὐτὸν ὁ Ἄρατος δεδεμένος. πᾶσαν δὲ Ἀθηναῖοι κουφότητα κολακείας τῆς πρὸς Μακεδόνας ὑπερβάλλοντες, ἐστεφανηφόρησαν, ὅτε πρῶτον ἠγγέλθη τεθνηκώς. διὸ καὶ πρὸς ὀργὴν εὐθὺς ἐκστρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἄχρι τῆς Ἀκαδημίας προῆλθεν· εἶτα πεισθεὶς, οὐδὲν ἠδίκησεν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι συμφρονήσαντες αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν, ἐπεὶ Δημητρίου τελευτήσαντος ὥρμησαν ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν, ἐκεῖνον ἐκάλουν. ὁ δὲ, καίπερ ἑτέρου μὲν ἄρχοντος τότε τῶν Ἀχαιῶν, αὐτὸς δὲ δι' ἀρρωστίαν τινὰ μακρὰν κλινήρης ὑπάρχων, ὅμως ἐν φορείῳ κομιζόμενος ὑπήντησε τῇ πόλει πρὸς τὴν χρείαν, καὶ τὸν ἐπὶ τῆς φρουρᾶς Διογένην συνέπεισεν ἀποδοῦναι τόν τε Πειραιᾶ, καὶ τὴν Μουνυχίαν, καὶ τὴν Σαλαμῖνα, καὶ τὸ Σούνιον τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ταλάντοις, ὧν αὐτὸς ὁ Ἄρατος εἴκοσι τῇ πόλει συνεβάλετο. προσεχώρησαν δ' εὐθὺς Αἰγινῆται καὶ Ἑρμιονεῖς τοῖς Ἀχαιοῖς, ἥ τε πλείστη τῆς Ἀρκαδίας αὐτοῖς συνετέλει. καὶ Μακεδόνων μὲν ἀσχόλων ὄντων διά τινας προσοίκους καὶ ὁμόρους πολέμους, Αἰτωλῶν δὲ συμμαχούντων, ἐπίδοσιν μεγάλην ἡ τῶν Ἀχαιῶν ἐλάμβανε δύναμις.

Ὁ δὲ Ἄρατος ἐξεργαζόμενος τὴν παλαιὰν ὑπόθεσιν, καὶ δυσανασχετῶν τὴν ἐν Ἄργει τυραννίδα γειτνιῶσαν αὐτοῖς, ἔπειθε πέμπων τὸν Ἀριστόμαχον εἰς μέσον θεῖναι καὶ προσαγαγεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν πόλιν· καὶ ζηλώσαντα Λυσιάδην, ἔθνους τηλικούτου μετ' εὐφημίας καὶ τιμῆς στρατηγὸν εἶναι μᾶλλον ἢ μιᾶς πόλεως κινδυνεύοντα καὶ μισούμενον τύραννον. ὑπακούσαντος

δὲ

donia rex misit navem qua Aratus vinctus ad se veheretur. Athenienses vero nihil ad summam levitatem adulandi Macedonibus reliqui facientes, coronas sumpserunt quum primum fuit de morte ejus allatum. Quapropter ira flagrans, extemplo signis in eos motis usque ad Academiam est progressus: mox exoratus, nulla re violavit eos. Hinc Athenienses perspecta ejus virtute, quum ad libertatem defuncto conspirassent Demetrio, illum accivere; qui, licet alius tunc Achæorum prætor foret, ipse autem ex valetudinis diuturna infirmitate lecto decumberet, lectica tamen est eo delatus, nolens deesse illius civitatis temporibus, & præfectum præsidii Diogenem induxit ut Piræeum, Munychiam, Salamina & Sunium, centum quinquaginta talentorum mercede redderet Atheniensibus, quorum civitati ipse Aratus viginti intulit. Mox associaverunt se Achæis Æginetæ, Hermionenses, ac nomen Arcadicum magna ex parte factum est eis stipendiarium. Quia vero Macedones vicinis finitimisque bellis distringebantur, ac socii Ætoli erant, accessio Achæorum viribus est grandis facta.

At Aratus veteri consilio incumbens, & iniquo animo ferens vicinam ipsis Argivorum tyrannidem, egit per nuntios cum Aristomacho, ut conferret & adjungeret eam civitatem Achæis, atque Lysiadis exemplo mallet tantæ gentis cum laude & honore esse prætor, quam cum periculo & invidia unius tyrannus civitatis. Quum assen-

sus

κάρος δὲ προσπίπτειν καὶ ἴλιγγος ἅμα τῷ παραστῆναι τὸν σαλπιγκτήν· ἐκτάξας δὲ τὴν δύναμιν, καὶ τὸ σύνθημα παρεγγυήσας, καὶ πυνθανόμενος τῶν ὑποστρατηγῶν καὶ λοχαγῶν, μή τις αὐτοῦ χρεία παρόντος (βεβλῆσθαι γὰρ τοὺς ἀστραγάλους) ἀπέχοιτο καραδοκήσων πόρρωθεν τὸ συμβησόμενον. ταῦτα γὰρ οὕτως ἴσχυσεν, ὥστε καὶ τοὺς φιλοσόφους ἐν ταῖς σχολαῖς ζητοῦντας, εἰ τὸ πάλλεσθαι τὴν καρδίαν καὶ τὸ χρῶμα τρέπεσθαι παρὰ τὰ φαινόμενα δεινὰ, δειλίας ἐστὶν ἢ δυσκρασίας τινὸς περὶ τὸ σῶμα καὶ ψυχρότητος, ὀνομάζειν ἀεὶ τὸν Ἄρατον, ὡς ἀγαθὸν μὲν ὄντα στρατηγὸν, ἀεὶ δὲ ταῦτα πάσχοντα παρὰ τοὺς ἀγῶνας.

Ὡς δ᾽ οὖν τὸν Ἀρίστιππον ἀνεῖλεν, εὐθὺς ἐπεβούλευσε Λυσιάδῃ τῷ Μεγαλοπολίτῃ τυραννοῦντι τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος. ὁ δὲ οὐκ ὢν ἀγεννὴς οὐδὲ ἀφιλότιμος τὴν φύσιν, οὐδὲ, ὥσπερ οἱ πολλοὶ τῶν μονάρχων, ἀκρασίᾳ καὶ πλεονεξίᾳ πρὸς ταύτην ῥυεὶς τὴν ἀδικίαν, ἀλλ᾽ ἐπαρθεὶς ἔρωτι δόξης ἔτι νέος, καὶ λόγους ψευδεῖς καὶ κενοὺς λεγομένους περὶ τυραννίδος, ὡς μακαρίου καὶ θαυμαστοῦ πράγματος, εἰς μέγα φρόνημα παραδεξάμενος ἀνοήτως, καὶ καταστήσας ἑαυτὸν τύραννον, ταχὺ μεστὸς ἦν τῆς ἐκ μοναρχίας βαρύτητος. ἅμα δὲ καὶ ζηλῶν εὐημεροῦντα, καὶ δεδοικὼς ἐπιβουλεύοντα τὸν Ἄρατον, ὥρμησε, κάλλιστον ὁρμὴν μεταβαλλόμενος, πρῶτον μὲν ἑαυτὸν ἐλευθερῶσαι μίσους καὶ φόβου καὶ φρουρᾶς καὶ δορυφόρων, εἶτα τῆς πατρίδος εὐεργέτης γενέσθαι. καὶ μεταπεμψάμενος τὸν Ἄρατον, ἀφῆκε τὴν ἀρχὴν, καὶ τὴν πόλιν εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς μετεκόσμησεν. ἐφ᾽ οἷς μεγαλύνοντες αὐτὸν οἱ Ἀχαιοὶ,

ſopore & vertigine eum, ſimul atque cœpiſſent canere tubæ, corripi ſolitum: quum aciem inſtruxiſſet & ſignum dediſſet pugnæ, rogaſſetque præfectos ſuos & ordinum ductores, nunquid præſentia ſua ſit opus, (nam jactam eſſe aleam) ſecedere præſtolatum procul eventum. Hæc fama uſque eo valuit, ut philoſophi quoque in ſcholis, quærentes cordis tremor & coloris variatio in præſenti periculo timiditatis ſint an intemperiei ſigna & frigoris nativi, ſemper appellarent Aratum, ut inſignem quidem imperatorem, ſed cui hæc in certaminibus acciderent ſemper.

Ut igitur Ariſtippum ſuſtulit, mox Lyſiadem Megalopolitanum appetiit inſidiis, ſuæ ipſius patriæ tyrannum. Hic vero neque degener erat neque iners natura, neque, ut complures tyranni, deliciarum cupiditate vel avaritia in eam delapſus violentiam fuerat, ſed gloriæ amore adhuc adoleſcentem excitatum, ſermonibuſque falſis & vanis, qui de tyrannide ut re beata & mirifica referebantur, in animum celſum ſtolide admiſſis, ubi tyrannidem paravit, brevi moleſtiarum, quas trahit ſecum dominatus, cœpit faſtidium. Simul itaque quia ſuſpiciebat gloria celebrem, & inſidias tendentem timebat Aratum, induxit animum pulcherrime ſe mutare, ac primum ſemetipſum explicare odio, metu, ſtatione, & ſatellitibus: deinde bene mereri de patria. Itaque accito Arato depoſuit dominationem, contribuitque civitatem ſuam Achæis. Hinc extollentes eum Achæi,

Ἀχαιοὶ, στρατηγὸν εἵλοντο. φιλοτιμούμενος δὲ εὐθὺς ὑπερβαλεῖν δόξῃ τὸν Ἄρατον, ἄλλας τε πολλὰς πράξεις οὐκ ἀναγκαίας εἶναι δοκούσας, καὶ στρατείαν ἐπὶ Λακεδαιμονίους παρήγγειλεν. ἐνιστάμενος δὲ ὁ Ἄρατος αὐτῷ φθονεῖν ἐδόκει· καὶ τό γε δεύτερον ὁ Λυσιάδης στρατηγὸς ᾑρέθη, ἀντιπράττοντος ἄντικρυς Ἀράτου, καὶ σπουδάζοντος ἑτέρῳ παραδοθῆναι τὴν ἀρχήν. αὐτὸς μὲν γὰρ, ὡς εἴρηται, παρ' ἐνιαυτὸν ἦρχε. μέχρι μὲν οὖν τρίτης στρατηγίας ὁ Λυσιάδης εὖ φερόμενος διετέλει, καὶ παρ' ἐνιαυτὸν ἦρχε μὲν ἐναλλὰξ τῷ Ἀράτῳ στρατηγῶν· φανερὰν δὲ ἐξενεγκάμενος ἔχθραν, καὶ πολλάκις αὐτοῦ κατηγορήσας ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς, ἀπερρίφη. καὶ γὰρ ὤφθη πεπλασμένῳ δοκῶν ἤθει πρὸς ἀληθινὴν καὶ ἀκέραιον ἀρετὴν ἁμιλλᾶσθαι. καὶ καθάπερ τῷ κόκκυγι φησὶν Αἴσωπος ἐρωτῶντι τοὺς λεπτοὺς ὄρνιθας ὅτι φεύγουσιν αὐτὸν, εἰπεῖν ἐκείνους ὡς ἔσται ποτὲ ἱέραξ· οὕτως ἔοικε τῷ Λυσιάδῃ παρακολουθεῖν ἐκ τυραννίδος ὑποψία βλάπτουσα τὴν φύσιν αὐτοῦ τῆς μεταβολῆς.

Ὁ δὲ Ἄρατος εὐδοκίμησε καὶ περὶ τὰς Αἰτωλικὰς πράξεις· ὅτε συμβαλεῖν μὲν αὐτοῖς πρὸ τῆς Μεγαρικῆς ὡρμημένων τῶν Ἀχαιῶν, καὶ τοῦ βασιλέως τῶν Λακεδαιμονίων Ἄγιδος ἀφικνουμένου μετὰ δυνάμεως, καὶ συνεξορμῶντος ἐπὶ τὴν μάχην τοὺς Ἀχαιοὺς, ἐναντιωθεὶς, καὶ πολλὰ μὲν ὀνείδη, πολλὰ δ' εἰς μαλακίαν καὶ ἀτολμίαν καὶ σκώμματα καὶ χλευασμὸν ὑπομείνας, οὐ προήκατο τὸν τοῦ συμφέροντος λογισμὸν διὰ τὸ φαινόμενον αἰσχρὸν, ἀλλὰ παρεχώρησε τοῖς πολεμίοις ὑπερβαλοῦσι τὴν Γερανίαν ἀμαχεὶ παρελ-

Achæi, prætorem creavere. Ille Aratum illico gloria elaborans superare, cum alia multa quæ non videbantur necessaria, tum expeditionem indixit in Lacedæmonios. Cui quia reluctabatur Aratus, visus est cum eo æmulari. Et vero etiam declaratus iterum Lysiades prætor, contra pugnante ex professo Arato, ambienteque præturam alteri. Aratus enim alternis annis imperabat. Jam ad tertiam præturam aspiravit secundo cursu Lysiades, atque alternis annis vicissim ille & Aratus prætura fungebantur. Cæterum quum in apertam cum eo erupisset inimicitiam, atque identidem esset illum ad Achæos criminatus, rejectus est. Etenim fucatis moribus existimatus est cum germana & sincera concertare virtute. Ac sicut cuculo Æsopus refert querenti de exiguis avibus, quod fugerent se, respondisse illas fore eum aliquando accipitrem: sic Lysiadi apparet adhæsisse ex tyrannide, parum sincera voluntate ipsum immutatum fuisse, suspicionem.

Porro Aratus bello quoque Ætolico comparavit laudem. Gestiebant nempe confligere cum Ætolis pro finibus Megaricis Achæi. Rex autem Lacedæmoniorum Agis, qui subvenerat eis cum exercitu, inflammabat item Achæos ad dimicandum. Hic repugnavit Aratus, multaque probra, multa etiam in mollitiam & ignaviam suam perferens dicteria, utilia consilia eorum, quæ speciem habebant turpitudinis, causa non abjecit, verum permisit hostibus transcensa Gerania impune trans-

παρελθεῖν εἰς Πελοπόννησον. ὡς μέντοι παρελθόντες ἐξαίφνης Πελλήνην κατέλαβον, οὐκέτ' ἦν ὁ αὐτός, οὐδ' ἔμελλε διατρίβων καὶ περιμένων ἀθροισθῆναι καὶ συνελθεῖν εἰς ταυτὸ πανταχόθεν τὴν δύναμιν, ἀλλ' εὐθὺς ὥρμησε μετὰ τῶν παρόντων ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐν τῷ κρατεῖν ἀσθενεστάτους δι' ἀταξίαν καὶ ὕβριν ὄντας. ἅμα γὰρ τῷ παρελθεῖν εἰς τὴν πόλιν, οἱ μὲν στρατιῶται διασπαρέντες ἐν ταῖς οἰκίαις, ἦσαν ἐξωθοῦντες ἀλλήλους καὶ διαμαχόμενοι περὶ τῶν χρημάτων· ἡγεμόνες δὲ καὶ λοχαγοὶ τὰς γυναῖκας καὶ τὰς θυγατέρας τῶν Πελληνέων περιιόντες ἥρπαζον, καὶ τὰ κράνη τὰ αὐτῶν ἀφαιροῦντες ἐκείναις περιετίθεσαν, τοῦ μηδένα λαβεῖν ἄλλον, ἀλλὰ τῷ κράνει δῆλον εἶναι τὸν δεσπότην ἑκάστης. οὕτω δὲ διακειμένοις αὐτοῖς καὶ ταῦτα πράττουσιν ἐξαίφνης ὁ Ἄρατος ἐπιπεσὼν προσεγγέλθη. καὶ γενομένης ἐκπλήξεως, οἵαν εἰκὸς ἐν ἀταξίᾳ τοιαύτῃ, πρὶν ἢ πάντας πυθέσθαι τὸν κίνδυνον, οἱ πρῶτοι περὶ τὰς πύλας τοῖς Ἀχαιοῖς καὶ τὰ προάστεια συμπεσόντες ἔφυγον, ἤδη νενικημένοι· καὶ κατεπίμπλασαν ἐλαυνόμενοι προτροπάδην ἀπορίας τοὺς συνισταμένους καὶ προσβοηθοῦντας.

Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ταράχῳ μία τῶν αἰχμαλώτων, Ἐπιγήθους ἀνδρὸς ἐνδόξου θυγάτηρ, αὐτὴ δὲ κάλλει καὶ μεγέθει σώματος εὐπρεπής, ἔτυχε μὲν ἐν τῷ ἱερῷ καθεζομένη τῆς Ἀρτέμιδος, οὗ κατέστησεν αὐτὴν ὁ ἐπιλεκτάρχης, ἑλὼν ἑαυτῷ, καὶ περιθεὶς τὴν τριλοφίαν· ἄφνω δὲ ἐκδραμοῦσα πρὸς τὸν θόρυβον, ὡς ἔστη πρὸ τῶν θυρῶν τοῦ ἱεροῦ, καὶ κατέβλεψεν εἰς τοὺς μαχομένους ἄνωθεν ἔχουσα τὴν τριλοφίαν, αὐτοῖς τε τοῖς πολίταις θέαμα σεμνότερον

transire in Peloponnesum. Ut tamen mox a transitu Pellenen ceperunt, non ultra perstitit in eadem sententia, neque moras duxit nectendas, prolatando & exspectando dum conscriptæ essent & coissent undique in unum copiæ suæ: sed confestim cum iis qui præsto erant, movit in hostem, rebus lætis ex licentia & lascivia majorem in modum enervatum. Nam ut illud oppidum sunt ingressi, discurrerunt milites per domicilia se mutuo summoventes, & de præda digladiantes. Duces & ordinum ductores conjuges & filias Pellenensium circumvecti rapuerunt, galeasque sibi detraxerunt, easque illis imposuerunt, ne quis alius auferret eas, sed galea indicaret quæque dominum suum. Ad hunc modum comparatis, & hæc agentibus, repente Aratum nuntiatum est adesse. Orto stupore, qualem apud tam inconditos par est, antequam intelligerent omnes periculum, primi in portis & suburbiis commisso cum Achæis prœlio jam profligati fugam ceperunt, impleveruntque effusi pavore conglobantes se & suppetias venientes.

In hoc tumultu una captivarum, Epigethis illustris viri filia, specie & proceritate corporis mira, forte in Dianæ fano sedebat, ubi eam locaverat extraordinariorum militum dux, qui rapuerat eam, galeamque ei imposuerat tribus insignem cristis. Hæc repente ad tumultum evolans ut pro foribus templi stetit, pugnantesque galeam illam gerens superne contemplata est, hinc ipsis civibus est spectaculum

ότερον ἢ κατ' ἄνθρωπον ἐφάνη, καὶ τοῖς πολεμίοις φάσμα θεῖον ὁρᾶν δοκοῦσι φρίκην ἐνέβαλε καὶ θάμβος, ὥστε μηδένα τρέπεσθαι πρὸς ἀλκήν. αὐτοὶ δὲ Πελληνεῖς λέγουσι τὸ βρέτας τῆς Θεοῦ τὸν μὲν ἄλλον ἀποκεῖσθαι χρόνον ἄψαυστον· ὅταν δὲ κινηθὲν ὑπὸ τῆς ἱερείας ἐκφέρηται, μηδένα προσβλέπειν ἐναντίον, ἀλλ' ἀποτρέπεσθαι πάντας. οὐ γὰρ ἀνθρώποις μόνον ὅραμα φρικτὸν εἶναι καὶ χαλεπὸν, ἀλλὰ δένδρα ποιεῖν ἄφορα, καὶ καρποὺς ἀπαμβλίσκειν δι' ὧν ἂν κομίζηται. τοῦτο δὴ τότε τὴν ἱέρειαν ἐξενεγκαμένην, καὶ τρέπουσαν ἀεὶ κατὰ τοὺς Αἰτωλοὺς ἀντιπρόσωπον, ἔκφρονας καταστῆσαι, καὶ παρελέσθαι τὸν λογισμόν. ὁ δὲ Ἄρατος οὐδὲν ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν εἴρηκε τοιοῦτον, ἀλλά φησι, τρεψάμενος τοὺς Αἰτωλοὺς, καὶ φεύγουσι συνεισπεσὼν εἰς τὴν πόλιν, ἐξελάσαι κατὰ κράτος, ἑπτακοσίους δὲ ἀποκτεῖναι. τὸ δὲ ἔργον ἐν τοῖς μεγίστοις διεβοήθη, καὶ Τιμάνθης ὁ ζωγράφος ἐποίησεν ἐμφαντικῶς τῇ διαθέσει τὴν μάχην ἔχουσαν.

Οὐ μὴν ἀλλὰ πολλῶν ἐθνῶν καὶ δυνατῶν ἐπὶ τοὺς Ἀχαιοὺς συνισταμένων, εὐθὺς ὁ Ἄρατος ἔπραττε φιλίαν πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς, καὶ Πανταλέοντι, τῷ πλεῖστον Αἰτωλῶν δυναμένῳ, συνεργῷ χρησάμενος, οὐ μόνον εἰρήνην ἀλλὰ καὶ συμμαχίαν τοῖς Ἀχαιοῖς πρὸς τοὺς Αἰτωλοὺς ἐποίησε. τοὺς δὲ Ἀθηναίους σπουδάζων ἐλευθερῶσαι, διεβλήθη καὶ κακῶς ἤκουσεν ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, ὅτι σπονδὰς πεποιημένων αὐτῶν πρὸς τοὺς Μακεδόνας, καὶ ἀνοχὰς ἀγόντων, ἐπεχείρησε τὸν Πειραιᾶ καταλαβεῖν. αὐτὸς δὲ ἀρνούμενος ἐν τοῖς ὑπομνήμασιν οἷς ἀπολέλοιπεν, Ἐργῖνον αἰτιᾶται, μεθ' οὗ τὰ περὶ τὸν Ἀκροκόρινθον

culum forte humana visa augustius, hinc spectrum divinum hostibus conspicere arbitrantibus se, horrorem & stuporem injecit, ut nemo ad arma se converteret. Ipsi memorant Pellenenses simulacrum Dianæ reliquo tempore stare intactum. Ubi vero a sacerdote motum effertur, neminem ex adverso obtueri, sed avertere oculos omnes. Neque enim hominibus modo dirum id visu esse & perniciale, verum etiam stirpes infœcundas reddere, & corrumpere fœtus, per quos transferatur. Hoc tum sacerdotem protulisse, semperque vertisse Ætolis ex opposito, itaque in amentiam & vecordiam vertisse. Cæterum horum nihil tradidit in commentariis Aratus: refert autem, fusis ab se Ætolis, uno agmine se cum fugientibus in oppidum irrupisse, eosque vi expulisse, trucidasseque septingentos. Id factum fuit in maximis celebratum: & Timanthes pictor eam pugnam expressit atque oculis quasi repræsentavit.

Verum enimvero quod multæ & validæ gentes conspirarent in Achæos, quæsivit Aratus statim jungere cum Ætolis amicitiam: ac Pantaleonte, cujus erat autoritas inter Ætolos maxima, usus adjutore, non pacem tantum, sed & societatem Achæis cum Ætolis contraxit. Quum asserere in libertatem affectaret Athenienses, infamis fuit & male audivit apud Achæos, quod intercedente ipsis fœdere cum Macedonibus, capere per inducias esset Piræeum aggressus. Ipse vero in commentariis, quos reliquit, id inficians, Erginum, cujus ministerio expugnavit Acrocorinthum,

κόρινθον ἔπραξεν. ἐκεῖνον γὰρ ἰδίᾳ τῷ Πειραιεῖ προσβάλλοντα, καὶ τῆς κλίμακος συντριβείσης, διωκόμενον ὀνομάζειν Ἄρατον, καὶ καλεῖν συνεχῶς ὥσπερ παρόντα, καὶ διαφυγεῖν οὕτως ἐξαπατήσαντα τοὺς πολεμίους. οὐ μὴν δοκεῖ πιθανῶς ἀπολογεῖσθαι. τὸν γὰρ Ἐργῖνον, ἄνθρωπον ἰδιώτην καὶ Σύρον, ἀπ' οὐδενὸς ἦν εἰκότος ἐπὶ νοῦν βαλέσθαι τηλικαύτην πρᾶξιν, εἰ μὴ τὸν Ἄρατον εἶχεν ἡγεμόνα, καὶ παρ' ἐκείνου τὴν δύναμιν καὶ τὸν καιρὸν εἰλήφει πρὸς τὴν ἐπίθεσιν. ἐδήλωσε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄρατος, οὐ δὶς, οὐδὲ τρὶς, ἀλλὰ πολλάκις, ὥσπερ οἱ δυσέρωτες, ἐπιχειρήσας τῷ Πειραιεῖ, καὶ πρὸς τὰς διαμαρτίας οὐκ ἀποκάμνων, ἀλλὰ τῷ παρὰ μικρὸν ἀεὶ καὶ σύνεγγυς ἀποσφάλλεσθαι τὴν ἐλπίδα, πρὸς τὸ θαρρεῖν ἀνακαλούμενος. ἅπαξ δὲ καὶ τὸ σκέλος ἔσπασε διὰ τοῦ Θριασίου φεύγων· καὶ τομὰς ἔλαβε πολλὰς θεραπευόμενος, καὶ πολὺν χρόνον ἐν φορείῳ κομιζόμενος ἐποιεῖτο τὰς στρατείας.

Ἀντιγόνου δὲ ἀποθανόντος, καὶ Δημητρίου τὴν βασιλείαν παραλαβόντος, ἔτι μᾶλλον ἐνέκειτο ταῖς Ἀθήναις, καὶ ὅλως κατεφρόνει τῶν Μακεδόνων. διὸ καὶ κρατηθέντος αὐτοῦ μάχῃ περὶ Φυλακίαν ὑπὸ Βίθυος τοῦ Δημητρίου στρατηγοῦ, καὶ λόγου γινομένου πολλοῦ μὲν, ὡς ἑάλωκε, πολλοῦ δὲ, ὡς τέθνηκεν, ὁ μὲν τὸν Πειραιᾶ φρουρῶν Διογένης, ἔπεμψεν ἐπιστολὴν εἰς Κόρινθον, ἐξίστασθαι τῆς πόλεως κελεύων τοὺς Ἀχαιοὺς, ἐπειδὴ Ἄρατος ἀπέθανεν· ἔτυχε δὲ τῶν γραμμάτων κομισθέντων παρὼν αὐτὸς ἐν Κορίνθῳ, καὶ διατριβὴν οἱ τοῦ Διογένους καὶ γέλωτα πολὺν παρασχόντες ἀπηλλάγησαν. αὐτὸς δὲ ὁ βασιλεὺς

βασιλεὺς

rinthum, culpat. Illum enim privato nomine adortum ſcribit Piræeum, at ſcalis comminutis quum ipſum conſectarentur, Aratum aſſidue nominaſſe & appellaſſe ſicut præſentem, atque ita deceptis hoſtibus evaſiſſe. Mihi tamen haud videtur defenſio ejus probabilis: quippe hominem privatum Erginum & Syrum abſurdum eſt, niſi ducem haberet Aratum, ab eoque copias & opportunitatem ad rem aggrediendam accepiſſet, tantam rem animo concepiſſe. Ipſe etiam id demonſtravit Aratus, qui non bis aut ter, ſed ſæpius perdite amantium more Piræeum tentavit, neque fruſtratione deſtitit, verum ex eo quod non multum neque procul ab ſpe aberraſſet, id revocavit eum ad audendum. Semel etiam crus fregit per Thriaſium fugiens, & complures inciſiones, dum curatur, accepit, diuque lectica delatus eſt per expeditiones.

Defuncto vero Antigono, & Demetrio regnante, magis magiſque liberandis intentus fuit Athenis, ac omnino ſprevit Macedonas. Unde etiam quum acie eſſet a Bithye Demetrii duce fuſus apud Phylaciam, ac rumor increbuiſſet hinc captum, hinc cæſum Aratum, præfectus Piræeo Diogenes Corinthum miſit epiſtolam, qua Achæis mandavit, quando occubuiſſet Aratus, ut urbe cederent. Literis allatis aderat forte ipſe Corinthi, jocumque Diogenis nuntii & riſum multum quum præbuiſſent, abſceſſere. Ipſe ex Macedonia

donia

σιλεὺς ἐκ Μακεδονίας ναῦν ἔπεμψεν, ἐφ' ἧς κομισθήσεσθαι πρὸς αὐτὸν ὁ Ἄρατος δεδεμένος. πᾶσαν δὲ Ἀθηναῖοι κουφότητα κολακείας τῆς πρὸς Μακεδόνας ὑπερβάλλοντες, ἐστεφανηφόρησαν, ὅτε πρῶτον ἠγγέλθη τεθνηκώς. διὸ καὶ πρὸς ὀργὴν εὐθὺς ἐκστρατεύσας ἐπ' αὐτοὺς, ἄχρι τῆς Ἀκαδημίας προῆλθεν· εἶτα πεισθεὶς, οὐδὲν ἠδίκησεν. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι συμφρονήσαντες αὐτοῦ τὴν ἀρετὴν, ἐπεὶ Δημητρίου τελευτήσαντος ὥρμησαν ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν, ἐκεῖνον ἐκάλουν. ὁ δὲ, καίπερ ἑτέρου μὲν ἄρχοντος τότε τῶν Ἀχαιῶν, αὐτὸς δὲ δι' ἀρρωστίαν τινὰ μακρὰν κλινήρης ὑπάρχων, ὅμως ἐν φορείῳ κομιζόμενος ὑπήντησε τῇ πόλει πρὸς τὴν χρείαν, καὶ τὸν ἐπὶ τῆς φρουρᾶς Διογένη συνέπεισεν ἀποδοῦναι τόν τε Πειραιᾶ, καὶ τὴν Μουνυχίαν, καὶ τὴν Σαλαμῖνα, καὶ τὸ Σούνιον τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ταλάντοις, ὧν αὐτὸς ὁ Ἄρατος εἴκοσι τῇ πόλει συνεβάλετο. προσεχώρησαν δ' εὐθὺς Αἰγινῆται καὶ Ἑρμιονεῖς τοῖς Ἀχαιοῖς, ἥ τε πλείστη τῆς Ἀρκαδίας αὐτοῖς συνετέλει. καὶ Μακεδόνων μὲν ἀσχόλων ὄντων διά τινας προσοίκους καὶ ὁμόρους πολέμους, Αἰτωλῶν δὲ συμμαχούντων, ἐπίδοσιν μεγάλην ἡ τῶν Ἀχαιῶν ἐλάμβανε δύναμις.

Ὁ δὲ Ἄρατος ἐξεργαζόμενος τὴν παλαιὰν ὑπόθεσιν, καὶ δυσανασχετῶν τὴν ἐν Ἄργει τυραννίδα γειτνιῶσαν αὐτοῖς, ἔπειθε πέμπων τὸν Ἀριστόμαχον εἰς μέσον θεῖναι καὶ προσαγαγεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν πόλιν· καὶ ζηλώσαντα Λυσιάδην, ἔθνους τηλικούτου μετ' εὐφημίας καὶ τιμῆς στρατηγὸν εἶναι μᾶλλον ἢ μιᾶς πόλεως κινδυνεύοντα καὶ μισούμενον τύραννον. ὑπακούσαντος

δὲ

donia rex misit navem qua Aratus vinctus ad se veheretur. Athenienses vero nihil ad summam levitatem adulandi Macedonibus reliqui facientes, coronas sumpserunt quum primum fuit de morte ejus allatum. Quapropter ira flagrans, extemplo signis in eos motis usque ad Academiam est progressus: mox exoratus, nulla re violavit eos. Hinc Athenienses perspecta ejus virtute, quum ad libertatem defuncto conspirassent Demetrio, illum accivere; qui, licet alius tunc Achæorum prætor foret, ipse autem ex valetudinis diuturna infirmitate lecto decumberet, lectica tamen est eo delatus, nolens deesse illius civitatis temporibus, & præfectum præsidii Diogenem induxit ut Piræeum, Munychiam, Salamina & Sunium, centum quinquaginta talentorum mercede redderet Atheniensibus, quorum civitati ipse Aratus viginti intulit. Mox associaverunt se Achæis Æginetæ, Hermionenses, ac nomen Arcadicum magna ex parte factum est eis stipendiarium. Quia vero Macedones vicinis finitimisque bellis distringebantur, ac socii Ætoli erant, accessio Achæorum viribus est grandis facta.

At Aratus veteri consilio incumbens, & iniquo animo ferens vicinam ipsis Argivorum tyrannidem, egit per nuntios cum Aristomacho, ut conferret & adjungeret eam civitatem Achæis, atque Lysiadis exemplo mallet tantæ gentis cum laude & honore esse prætor, quam cum periculo & invidia unius tyrannus civitatis. Quum assensus

δὲ τοῦ Ἀριστομάχου, καὶ κελεύσαντος αὐτῷ τὰ πεντήκοντα τάλαντα πέμψαι τὸν Ἄρατον, ὅπως ἀπαλλάξῃ καὶ διαλύσηται τοὺς παρ' αὐτῷ στρατευομένους, καὶ τῶν χρημάτων ποριζομένων, ὁ Λυσιάδης ἔτι στρατηγῶν, καὶ φιλοτιμούμενος ἴδιον αὐτοῦ πολίτευμα τοῦτο πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς γενέσθαι, τοῦ μὲν Ἀράτου κατηγόρει πρὸς Ἀριστόμαχον, ὡς δυσμενῶς καὶ ἀδιαλλάκτως ἀεὶ πρὸς τοὺς τυράννους ἔχοντος, αὐτῷ δὲ πείσας τὴν πρᾶξιν ἐπιτρέψαι, προσήγαγε τοῖς Ἀχαιοῖς τὸν ἄνθρωπον. ἔνθα δὴ μάλιστα φανερὰν ἐποίησαν οἱ σύνεδροι τῶν Ἀχαιῶν τὴν πρὸς τὸν Ἄρατον εὔνοιαν καὶ πίστιν. ἀντειπόντος μὲν γὰρ αὐτοῦ, δι' ὀργὴν ἀπήλασαν τοὺς περὶ τὸν Ἀριστόμαχον. ἐπεὶ δὲ συμπεισθεὶς πάλιν αὐτὸς ἤρξατο περὶ αὐτῶν διαλέγεσθαι παρών, πάντα ταχέως καὶ προθύμως ἐψηφίσαντο, καὶ προσεδέξαντο μὲν τοὺς Ἀργείους καὶ Φλιασίους εἰς τὴν πολιτείαν· ἐνιαυτῷ δὲ ὕστερον καὶ τὸν Ἀριστόμαχον εἵλοντο στρατηγόν. ὁ δὲ εὐημερῶν παρὰ τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ βουλόμενος εἰς τὴν Λακωνικὴν ἐμβαλεῖν, ἐκάλει τὸν Ἄρατον ἐξ Ἀθηνῶν. ὁ δὲ ἔγραφε μὲν αὐτῷ τὴν στρατείαν ἀπαγορεύων, καὶ τῷ Κλεομένει θράσος ἔχοντι καὶ παραβόλως αὐξανομένῳ συμπλέκεσθαι τοὺς Ἀχαιοὺς μὴ βουλόμενος· ὡρμημένου δὲ πάντως ὑπήκουσε, καὶ παρὼν συνεστράτευεν. ὅτε δὴ καὶ κωλύσας περὶ τὸ Παλλάντιον, τοῦ Κλεομένους ἐπιφανέντος αὐτοῖς, μάχην συνάψαι τὸν Ἀριστόμαχον, ὑπὸ Λυσιάδου κατηγορήθη, καὶ περὶ τῆς στρατηγίας εἰς ἀγῶνας καὶ ἀντιπαραγγελίαν αὐτῷ καταστάς, ἐκράτησε τῇ χειροτονίᾳ, καὶ τὸ δωδέκατον ᾑρέθη στρατηγός.

Ἐν

ſus Ariſtomachus mandaſſet ut quinquaginta talenta ſibi Aratus mitteret, quo abſolveret & dimitteret milites ſuos: dum hoc argentum paratur, contendens Lyſiades, qui adhuc fungebatur prætura, ut proprius is ſuus exiſteret apud Achæos actus, Aratum apud Ariſtomachum criminatus eſt ut infeſtum & implacabilem ſemper tyrannis. Quem ubi impulit rem totam ut permitteret ſibi, aſſociare eum inſtitit Achæis. Enimvero ibi maxime concilium Achæorum benevolentiam in Aratum ſuam & fidem quam ei habebant, declaraverunt. Nam quum ira provectus adverſaretur ille, Ariſtomachum abegere: ut vero lenitus rurſus ipſe cœpit præſens ea de re verba facere, omnia cito & prompte decreverunt, Argivoſque & Phliaſios in civitatem accepere, annoque poſt Ariſtomachum creaverunt prætorem: qui florens apud Achæos, geſtienſque in Laconiam incurrere, excivit Aratum Athenis. Is reſcripſit ab expeditione hac deterrens eum, quod committi cum Cleomene feroci & magnis cum periculis creſcente Achæos nollet. Inſtanti tamen omnino dicto audiens fuit, & in bellum euntem eſt ſequutus. Quo tempore quia obſtitit ne circa Pallantium cum offerente ſe Cleomene ſigna conferret Ariſtomachus, a Lyſiade inſimulatus eſt, ac comitiis prætoriis adverſarium eum & competitorem habens ſuffragiis vicit, & prætor duodecimum creatus eſt.

Ἐν ταύτῃ τῇ στρατηγίᾳ περὶ τὸ Λύκαιον ἡττηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κλεομένους ἔφυγε, καὶ πλανηθεὶς νυκτὸς, ἔδοξε μὲν τεθνάναι, καὶ πάλιν οὗτος ὁ λόγος κατ' αὐτοῦ πολὺς ἐξεφοίτησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας· ἀνασωθεὶς δὲ, καὶ τοὺς στρατιώτας συναγαγὼν, οὐκ ἠγάπησεν ἀσφαλῶς ἀπελθεῖν, ἀλλ' ἄριστα τῷ καιρῷ χρησάμενος, οὐδενὸς προσδοκῶντος, οὐδὲ συλλογιζομένου τὸ μέλλον, ἐξαίφνης ἐπέπεσε Μαντινεῦσι, συμμάχοις οὖσι τοῦ Κλεομένους· καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν, φρουρὰν ἐνέβαλε, καὶ τοὺς μετοίκους πολίτας ἐποίησεν αὐτῶν, καὶ μόνος ἃ νικῶντες οὐκ ἂν ῥᾳδίως ἔσχον, ἐκτήσατο νενικημένοις τοῖς Ἀχαιοῖς. αὖθις δὲ τῶν Λακεδαιμονίων ἐπὶ Μεγάλην πόλιν στρατευσάντων, βοηθήσας, ὤκνει μὲν ἀψιμαχοῦντι τῷ Κλεομένει λαβὴν παρασχεῖν, καὶ τοῖς Μεγαλοπολίταις βιαζομένοις ἀντεῖχεν· οὔτε ἄλλως πρὸς τὰς κατὰ στόμα μάχας εὖ πεφυκὼς, καὶ τότε λειπόμενός τε πλήθει, καὶ πρὸς ἄνδρα τολμητὴν καὶ νέον ἤδη παρακμάζοντι τῷ θυμῷ καὶ κεκολασμένῃ τῇ φιλοτιμίᾳ συνεστηκώς· καὶ νομίζων, ἣν διὰ τοῦ τολμᾶν ἐκεῖνος ἐξ οὐχ ὑπαρχόντων ἐκτᾶτο δόξαν, αὐτῷ κεκτημένῳ φυλακτέον εἶναι διὰ τῆς εὐλαβείας.

Οὐ μὴν ἀλλὰ τῶν ψιλῶν ἐκδραμόντων καὶ ὠσαμένων τοὺς Σπαρτιάτας ἄχρι τοῦ στρατοπέδου, καὶ περὶ τὰς σκηνὰς διασπαρέντων, ὁ μὲν Ἄρατος οὐδ' ὣς ἐπήγαγεν, ἀλλ' ἐν μέσῳ λαβὼν χαράδραν, ἐπέστησε καὶ κατεκώλυσε διαβῆναι τοὺς πολίτας· ὁ δὲ Λυσιάδης περιπαθῶν πρὸς τὰ γινόμενα, καὶ τὸν Ἄρατον κακίζων, ἀνεκαλεῖτο τοὺς ἱππεῖς, ὡς αὐτὸς ἀξιῶν ἐπιφανῆναι τοῖς διώκουσι, καὶ μὴ προέσθαι τὸ νίκημα, μηδὲ ἐγκαταλιπεῖν αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος.

In hac prætura apud Lycæum fusus a Cleomene terga dedit, ac palatum nocte pro mortuo habuere: quæ fama de eo frequens Græciam pervasit. Verum incolumis collectis ex fuga militibus non satis habuit ex periculo emersisse, sed tempore optime usus, præter omnium exspectationem, nemineque de eo quod instituit, cogitante, repente Mantineos Cleomenis socios est adortus, atque urbe potitus imposuit ei præsidium, incolasque civitate eorum donavit, ac quæ victores non facile obtinuissent, hæc Achæis peperit victis. Ut vero Lacedæmonii fines Megalopolitanos denuo cum exercitu incursaverunt, opem ferens detrectavit lacessenti ansam præbere Cleomeni, Megalopolitanisque instantibus renisus est. Nempe nec alias erat ad concurrendum fronte factus, atque id temporis numero militum inferior, & cum viro audace florescenteque animo ipse flaccescente atque inclinata ambitione comparabatur; existimabatque quam audendo nullis subsidiis ille parabat gloriam, eam jam partam sibi cautione conservandam.

Veruntamen quum levis armatura excurrisset, ac Spartiatas usque ad castra pepulisset, essetque per tentoria eorum effusa, ne tunc quidem fecit Aratus impressionem, sed capta in medio cava convalle, retinuit cives & inhibuit ne eam transirent. At fremens ob id Lysiades, atque Aratum probris increpans, imploravit equites, quo suppetias ferrent hostes consectantibus, neve amitterent e manibus victoriam, neque se pro pa-
tria

δρος ἀγωνιζόμενον. πολλῶν δὲ συστραφέντων καὶ ἀγαθῶν ἐπιρρωσθεὶς, ἐνέβαλε τῷ δεξιῷ τῶν πολεμίων, καὶ τρεψάμενος ἐδίωκεν· ὑπὸ θυμοῦ δὲ καὶ φιλοτιμίας ἀταμιεύτως ἐπιπαθεὶς εἰς χωρία σκολιὰ καὶ μεστὰ δένδρων πεφυτευμένων καὶ τάφρων πλατειῶν· ἐν οἷς ἐπιθεμένου τοῦ Κλεομένους ἔπεσε, λαμπρῶς ἀγωνισάμενος τὸν κάλλιστον τῶν ἀγώνων ἐπὶ θύραις τῆς πατρίδος. οἱ δ᾽ ἄλλοι φεύγοντες εἰς τὴν φάλαγγα, καὶ συνταράξαντες τοὺς ὁπλίτας, ὅλον τὸ στράτευμα τῆς ἥττης ἀνέπλησαν. αἰτίαν δὲ μεγάλην ὁ Ἄρατος ἔλαβε, δόξας προέσθαι τὸν Λυσιάδην· καὶ βιασθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν ἀπερχομένων πρὸς ὀργὴν, ἠκολούθησεν αὐτοῖς εἰς Αἴγιον. ἐκεῖ δὲ συνελθόντες ἐψηφίσαντο μὴ διδόναι χρήματα αὐτῷ, μηδὲ μισθοφόρους τρέφειν, ἀλλ᾽ αὐτῷ πορίζειν, εἰ δέοιτο πολεμεῖν.

Οὕτω δὲ προπηλακισθεὶς, ἐβουλεύσατο μὲν εὐθὺς ἀποθέσθαι τὴν σφραγῖδα, καὶ τὴν στρατηγίαν ἀφεῖναι· λογισμῷ δὲ χρησάμενος, τότε μὲν ὑπέμεινε, καὶ πρὸς Ὀρχομενὸν ἐξαγαγὼν τοὺς Ἀχαιοὺς, μάχην ἔθετο πρὸς τὸν Μεγιστόνουν Κλεομένους πατρωόν· ἐν ᾗ κρατήσας, τριακοσίους μὲν ἀπέκτεινε, ζῶντα δὲ Μεγιστόνουν συνέλαβεν. εἰωθὼς δὲ στρατηγεῖν παρ᾽ ἐνιαυτὸν, ὡς ἡ τάξις αὐτῷ περιῆλθε, καλούμενος ἐξωμόσατο, καὶ Τιμόξενος ᾑρέθη στρατηγός. ἐδόκει δὲ ἡ μὲν πρὸς τοὺς ὄχλους ὀργὴ, πρόφασις εἶναι λεγομένη τῆς ἐξωμοσίας ἀπίθανος, αἰτία δ᾽ ἀληθὴς, τὰ περιεστῶτα τοὺς Ἀχαιούς· οὐκέθ᾽ ὡς πρότερον ἀτρέμα καὶ σχέδην τοῦ Κλεομένους ἐπιβαίνοντος, οὐδὲ ἐμπλεκομένου ταῖς πολιτικαῖς ἀρχαῖς, ἀλλ᾽ ἐπεὶ τοὺς ἐφόρους ἀποκτείνας, καὶ τὴν χώραν ἀναδασάμενος,

tria desererent certantem. Hinc multorum & fortium equitum globo intulit se in dextrum hostium cornu, quod fudit fugavitque: sed ardore animi & gloriæ studio incautius evectus in loca sinuosa, saltuosa, & latis passim concisa fossis, illic incursu Cleomenis cecidit, dum splendide præclarissimum certamen pro patriæ portis obit. Cæteri fuga in aciem delati, turbantesque peditatum, totum exercitum in fugam concitaverunt. Hujus rei in Aratum est potissimum collata culpa, quod destituisse existimaretur Lysiadem, coactusque ab Achæis est cum stomacho abeuntibus, ut sequeretur ipsos Ægium. Ibi concilio coacto, decreverunt non præbere ei stipendium, neque mercenarium militem alere, sed ut compararet ipse sibi, si gerere vellet bellum.

Hac affecto contumelia deliberatum fuit extemplo sigillum deponere, & se prætura abdicare. Cæterum re secum perpensa, temperavit sibi in præsentia, eductisque Orchomenum Achæis signa contulit cum Megistono Cleomenis vitrico. Quo conflictu victor trecentos interfecit, & Megistonum cepit. Solitus autem alternis annis prætura fungi, ut vices suæ rediere, & vocatus est, ejuravit præturam. Prætor Timoxenus designatus est. Habita est autem indignatio ejus in plebem, quæ prætextus dicebatur cur ejurasset præturam, parum probabilis, sed vera causa imminentia Achæis pericula fuere: quod non jam ut ante sensim Cleomenes & composito gradu ingrederetur, neque magistratibus urbanis esset astrictus: verum postquam necatis Ephoris, agro diviso, & multis

δασάμενος, καὶ πολλοὺς τῶν μετοίκων ἐμβαλὼν εἰς τὴν πολιτείαν, ἔσχεν ἰσχὺν ἀνυπεύθυνον, εὐθὺς ἐπέκειτο τοῖς Ἀχαιοῖς, καὶ τῆς ἡγεμονίας ἑαυτὸν ἀξιῶν. διὸ καὶ μέμφονται τὸν Ἄρατον, ἐν σάλῳ μεγάλῳ καὶ χειμῶνι τῶν πραγμάτων φερομένων, ὥσπερ κυβερνήτην ἀφέντα καὶ προϊέμενον ἑτέρῳ τοὺς οἴακας, ὅτε καλῶς εἶχε καὶ ἀκόντων ἐπιστάντα σώζειν τὸ κοινόν, ἀπεγνώκει τὰ πράγματα καὶ τὴν δύναμιν τῶν Ἀχαιῶν, εἶξαι τῷ Κλεομένει, καὶ μὴ πάλιν τὴν Πελοπόννησον ἐκβαρβαρῶσαι φρουραῖς Μακεδόνων, μήτε πληρῶσαι τὸν Ἀκροκόρινθον Ἰλλυρικῶν ὅπλων καὶ Γαλατικῶν· μηδὲ οὓς αὐτὸς ἐν ταῖς πράξεσι καταστρατηγῶν καὶ καταπολιτευόμενος, ἐν δὲ τοῖς ὑπομνήμασι λοιδορῶν διετέλει, τούτους ἐπάγεσθαι δεσπότας ταῖς πόλεσι, συμμάχους ὑποκοριζόμενος. εἰ δὲ Κλεομένης ἦν, λεγέσθω γὰρ οὕτως, παράνομος καὶ τυραννικός, ἀλλὰ Ἡρακλεῖδαι πατέρες αὐτῷ καὶ Σπάρτη πατρίς, ἧς τὸν ἀφανέστατον ἠξίουν ἀντὶ τοῦ πρῶτον Μακεδόνων ἡγεμόνα ποιεῖσθαι, τοὺς ἔν τινι λόγῳ τὴν Ἑλληνικὴν τιθεμένους εὐγένειαν. καίτοι Κλεομένης ᾔτει τὴν ἀρχὴν παρὰ τῶν Ἀχαιῶν, ὡς πολλὰ ποιήσων ἀγαθὰ τὰς πόλεις ἀντὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς προσηγορίας ἐκείνης· Ἀντίγονος δὲ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν αὐτοκράτωρ ἡγεμὼν ἀναγορευθεὶς, οὐχ ὑπήκουσε πρὶν τὸν μισθὸν αὐτῷ τῆς ἡγεμονίας ὁμολογηθῆναι τὸν Ἀκροκόρινθον· ἀτεχνῶς τὸν Αἰσώπου μιμησάμενος κυνηγόν. οὐ γὰρ πρότερον ἐπέβη τοῖς Ἀχαιοῖς δεομένοις καὶ ὑποβάλλουσιν αὐτοὺς διὰ τῶν πρεσβειῶν καὶ τῶν ψηφισμάτων, ἢ τῇ φρουρᾷ καὶ τοῖς ὁμήροις ὥσπερ χαλινουμένους ἀνασχέσθαι. καίτοι πᾶσαν ὁ Ἄρατος ἀφί-

multis in civitatem adscriptis peregrinis liberam habuit potestatem, actutum Achæis incumberet atque imperium sibi postularet. Quare culpant Aratum, qui republica magnis undis & tempestate fluctuante, quasi gubernatur permiserit & tradiderit alteri clavum, quo tempore vel invitis incumbere ad rempub. conservandam debuisset; aut si res & vires habebat Achæorum prorsus pro deploratis, præstiterat cedere Cleomeni citius, quam Peloponnesum ex integro præsidii Macedonici moribus efferare barbaricis, complereque Acrocorinthum armis Gallicis & Illyricis: ac quos actionibus suis bellicis & urbanis presserat ubique, & in commentariis passim laceravit, hos civitatibus invehere, dominos specioso titulo socios appellans. Quod si fuit (dicamus enim sic) violentus Cleomenes & tyrannicus: at stirps majores ejus Herculis, & patria Sparta. Cujus ego vel obscurissimum civem quam primum Macedonum ducem potius facere consulam illis qui aliquam Græcæ nobilitatis habent rationem. Quanquam petebat imperium ab Achæis Cleomenes, multis beneficiis eum honorem & titulum pensaturum se civitatibus ostendens. Antigonus vero imperator cum libera potestate terra marique renuntiatus, non accepit prius conditionem, quam merces ei imperii concessus Acrocorinthus est: plane venatorem imitatus Æsopicum. Neque enim ante conscendit ad Achæos, qui supplices subjiciebant se ei per legatos & plebiscita, quam præsidio & obsidibus tanquam frænum accepissent. Quamvis omnia adferat

ἀφίησι φωνήν, ἀπολογιζόμενος τὴν ἀνάγκην. ὁ Πολύβιος δὲ αὐτὸν ἐκ πολλοῦ φησὶ καὶ πρὸ τῆς ἀνάγκης ὑφορώμενον τὸ θράσος τὸ τοῦ Κλεομένους, κρύφα τῷ Ἀντιγόνῳ διαλέγεσθαι, καὶ τοὺς Μεγαλοπολίτας προκαθιέναι δεομένους Ἀχαιῶν ἐπικαλεῖσθαι τὸν Ἀντίγονον. οὗτοι γὰρ ἐπιέζοντο μάλιστα συνεχῶς τῷ πολέμῳ, ἄγοντος αὐτοὺς καὶ φέροντος τοῦ Κλεομένους. ὁμοίως δὲ καὶ Φύλαρχος ἱστόρηκε περὶ τούτων, ᾧ, μὴ τοῦ Πολυβίου μαρτυροῦντος, οὐ πάνυ τι πιστεύειν ἄξιον ἦν. ἐνθουσιᾷ γὰρ, ὅταν ἅψηται τοῦ Κλεομένους, ὑπ' εὐνοίας, καὶ καθάπερ ἐν δίκῃ, τῇ ἱστορίᾳ, τῷ μὲν ἀντιδικῶν διατελεῖ, τῷ δὲ συναγορεύων.

Ἀπεβάλοντο δ' οὖν οἱ Ἀχαιοὶ τὴν Μαντίνειαν, πάλιν ἑλόντος αὐτὴν τοῦ Κλεομένους· καὶ μάχῃ μεγάλῃ περὶ τὸ Ἑκατόμβαιον ἡττηθέντες, οὕτω κατεπλάγησαν, ὥστε πέμπειν εὐθὺς ἐφ' ἡγεμονίᾳ τὸν Κλεομένη καλοῦντες εἰς Ἄργος. ὁ δὲ Ἄρατος ὡς ᾔσθετο βαδίζοντα καὶ περὶ Λέρναν ὄντα μετὰ τῆς δυνάμεως, φοβηθεὶς ἀπέστειλε πρέσβεις, τοὺς ἀξιοῦντας ὡς παρὰ φίλους καὶ συμμάχους αὐτὸν ἥκειν μετὰ τριακοσίων· εἰ δὲ ἀπιστεῖ, λαβεῖν ὁμήρους. ταῦτα ὕβριν εἶναι καὶ χλευασμὸν αὑτοῦ φήσας ὁ Κλεομένης, ἀνέζευξεν, ἐπιστολὴν γράψας τοῖς Ἀχαιοῖς, ἐγκλήματα πολλὰ κατὰ τοῦ Ἀράτου καὶ διαβολὰς ἔχουσαν. γέγραφε δὲ κἀκεῖνος ἐπιστολὰς κατὰ τοῦ Κλεομένους, καὶ ἐφέροντο λοιδορίαι καὶ βλασφημίαι μέχρι γάμων καὶ γυναικῶν ἀλλήλους κακῶς λεγόντων. ἐκ τούτου κήρυκα πέμψας ὁ Κλεομένης πόλεμον προεροῦντα τοῖς Ἀχαιοῖς, μικροῦ μὲν ἔλαθε τὴν Σικυωνίων πόλιν ἁρπάσας διὰ προδοσίας· ἐκεῖθεν δὲ ἀπο-

rat Aratus, necessitatem ut causetur. At Polybius autor est, jampridem & ante eam necessitatem, quum audaciam Cleomenis timeret, clam eum fuisse cum Antigono colloquutum, ac Megalopolitanos ante summisisse, qui rogarent Achæos ut Antigoni opem implorarent. Hi enim premebantur bello præcipue, assiduis afflicti & fatigati a Cleomene incursionibus. Pari modo scribit de his Phylarchus: cui, nisi testis accederet Polybius, non usque adeo fides sit adjungenda. Siquidem motu afficitur ex studio, quum attingit Cleomenem, fanatico: atque sicut in judicio, in historia huic patrocinatur, illum oppugnat.

Ergo amiserunt Achæi Mantineam, quam recepit Cleomenes: atque ingenti prœlio apud Hecatombæum fusi, adeo fuere consternati, ut extemplo Cleomenem per legatos ad imperium suscipiendum Argos acciverint. Aratus, ut advertit adventare eum, & circa Lernam cum exercitu esse: formidans legatos misit ad eum postulatum, ut ad amicos & socios trecentis duntaxat comitatus veniret. Quibus si diffideret, acciperet obsides. Eam Cleomenes contumeliam & ludibrium ferens sui esse, retro movit, scripsitque Achæis epistolam criminum & convitiorum in Aratum plenam. Scripsit ex altera parte ille in Cleomenem epistolas: laceraveruntque se invicem probris & maledictis, atque insectati sunt usque ad nuptias & conjuges. Inde Cleomenes misso caduceatore ad bellum Achæis indicendum, urbem Sicyonem eis pene per proditionem furtim ademit. Illinc deflectens,

ἀποτραπεὶς, Πελλήνῃ προσέβαλε, καὶ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἐκπεσόντος ἔσχε τὴν πόλιν. ὀλίγῳ δὲ ὕστερον καὶ Φενεὸν ἔλαβε καὶ Πεντέλειον. εἶτ' εὐθὺς Ἀργεῖοι προσεχώρησαν αὐτῷ, καὶ Φλιάσιοι φρουρὰν ἐδέξαντο· καὶ ὅλως οὐδὲν ἔτι τῶν ἐπικτήτων βέβαιον ἦν τοῖς Ἀχαιοῖς, ἀλλὰ θόρυβος πολὺς ἄνω περιειστήκει τὸν Ἄρατον, ὁρῶντα τὴν Πελοπόννησον κραδαινομένην, καὶ τὰς πόλεις ἐξανισταμένας ὑπὸ τῶν νεωτεριζόντων πανταχόθεν.

Ἠτρέμει γὰρ οὐδὲν, οὐδὲ ἔστεργεν ἐπὶ τοῖς παροῦσιν· ἀλλὰ καὶ Σικυωνίων αὐτῶν καὶ Κορινθίων ἐγένοντο πολλοὶ καταφανεῖς διειλεγμένοι τῷ Κλεομένει, καὶ πάλαι πρὸς τὸ κοινὸν ἰδίων ἐπιθυμίᾳ δυναστειῶν ὑπούλως ἔχοντες. ἐπὶ τούτους ἐξουσίαν ἀνυπεύθυνον ὁ Ἄρατος λαβὼν, τοὺς μὲν ἐν Σικυωνίᾳ ἐφθαρμένους ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ ἐν Κορίνθῳ πειρώμενος ἀναζητεῖν καὶ κολάζειν, ἐξηγρίαινε τὸ πλῆθος, ἤδη νοσοῦν καὶ βαρυνόμενον τὴν ὑπὸ τοῖς Ἀχαιοῖς πολιτείαν. συνδραμόντες οὖν εἰς τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν, μετεπέμποντο τὸν Ἄρατον, ἀνελεῖν ἢ συλλαβεῖν πρὸ τῆς ἀποστάσεως ἐγνωκότες. ὁ δὲ ἧκε μὲν αὐτὸς ἐφελκόμενος τὸν ἵππον, ὡς οὐκ ἀπιστῶν, οὐδ' ὑποπτεύων· ἀναπηδησάντων δὲ πολλῶν, καὶ λοιδορούντων αὐτῷ καὶ κατηγορούντων, εὖ πως καθεστῶτι τῷ προσώπῳ καὶ τῷ λόγῳ πρᾴως, ἐκέλευσε καθίσαι, καὶ μὴ βοᾶν ἀτάκτως ἑστῶτας, ἀλλὰ καὶ τοὺς περὶ θύρας ὄντας εἴσω παριέναι· καὶ ταῦθ' ἅμα λέγων ὑπεξῄει βάδην, ὡς παραδώσων τινὶ τὸν ἵππον. οὕτως δὲ ὑπεκδὺς καὶ τοῖς ὑπαντῶσι τῶν Κορινθίων ἀθορύβως διαλεγόμενος, καὶ κελεύων πρὸς τὸ

flectens, Pellenam oppugnavit, elapsoque Achæorum prætore, oppido potitus est. Mox Pheneum & Penteleum cepit. Inde statim adjunxerunt se ei Argivi, & præsidium accepere Phliasii: neque omnino jam quicquam ex iis quæ in ditionem Achæorum concesserant, in fide manebat: sed tumultus ingens undique circumstabat Aratum, concuti Peloponnesum videntem, civitatesque passim a novatoribus cieri.

Nemo enim quiescebat, neque in præsenti rerum statu acquiescebat. Jam Sicyoniorum quoque & Corinthiorum multi cum Cleomene in colloquium detecti fuerunt venisse: qui jampridem privati libidine dominatus adipiscendi abhorrebant a bono publico. In hos Aratus permissa sibi libera potestate labefactatos Sicyone necavit: apud Corinthios vero moliens istos requirere & punire, plebem exasperavit, jam affectam gravantemque Achæorum imperium. Igitur concursu in templum Apollinis facto Aratum accersiverunt, certi aut interficere eum ante defectionem, aut corripere. Ac venit ille equum trahens secum, quasi nihil diffideret iis aut suspicaretur. Quum multi exiliissent, probrisque eum increpitarent insectarenturque: vultu admodum composito & leni oratione considere jussit eos, nec incondite clamare stantes, sed & illos qui januis assistebant ingredi. Simul dum hæc dicit, excessit paulatim cœtu, tanquam equum alicui traditurus. Ubi ita subduxit se, & occurrentes appellavit sedate Corinthios, hortatusque est ut ad ædem Apol-

τὸ Ἀπολλώνιον βαδίζειν, ὡς ἔλαθε πλησίον τῆς ἄκρας γενόμενος, ἀναπηδήσας ἐπὶ τὸν ἵππον, καὶ Κλεοπάτρῳ τῷ ἄρχοντι τῆς φρουρᾶς διακελευσάμενος ἐγκρατῶς φυλάττειν, ἀφίππασεν εἰς Σικυῶνα, τριάκοντα μὲν αὐτῷ στρατιωτῶν ἑπομένων, τῶν δ᾽ ἄλλων ἐγκαταλιπόντων καὶ διαῤῥυέντων. αἰσθόμενοι δ᾽ οἱ Κορίνθιοι μετ᾽ ὀλίγον τὴν ἀπόδρασιν αὐτοῦ, καὶ διώξαντες, ὡς οὐ κατέλαβον, μετεπέμψαντο τὸν Κλεομένην, καὶ παρέδοσαν τὴν πόλιν, οὐδὲν οἰομένῳ λαμβάνειν παρ᾽ αὐτῶν τοσοῦτον, ὅσου διήμαρτεν, ἀφέντων Ἄρατον. οὗτος μὲν οὖν, προσγενομένων αὐτῷ τῶν τὴν λεγομένην Ἀκτὴν κατοικούντων, καὶ τὰς πόλεις ἐγχειρισάντων, ἀπεσταύρου καὶ περιετείχιζε τὸν Ἀκροκόρινθον.

Τῷ δ᾽ Ἀράτῳ συνῆλθον εἰς Σικυῶνα τῶν Ἀχαιῶν οἱ πολλοὶ, καὶ γενομένης ἐκκλησίας ᾑρέθη στρατηγὸς αὐτοκράτωρ· καὶ περιεστήσατο φρουρὰν ἐκ τῶν ἑαυτοῦ πολιτῶν, τριάκοντα μὲν ἔτη καὶ τρία πεπολιτευμένος ἐν τοῖς Ἀχαιοῖς, πεπρωτευκὼς δὲ καὶ δυνάμει καὶ δόξῃ τῶν Ἑλλήνων· τότε δ᾽ ἔρημος καὶ ἄπορος συντετριμμένος, ὥσπερ ἐπὶ ναυαγίου τῆς πατρίδος, ἐν τοσούτῳ σάλῳ καὶ κινδύνῳ διαφερόμενος. καὶ γὰρ Αἰτωλοὶ, δεομένου βοηθεῖν, ἀπείπαντο, καὶ τὴν Ἀθηναίων πόλιν, χάριτι τοῦ Ἀράτου πρόθυμον οὖσαν, οἱ περὶ Εὐκλείδην καὶ Μικίωνα διεκώλυσαν. ὄντων δὲ τῷ Ἀράτῳ καὶ χρημάτων ἐν Κορίνθῳ καὶ οἰκίας, ὁ Κλεομένης ἥψατο μὲν οὐδενὸς, οὐδ᾽ ἄλλον εἴασε, μεταπεμψάμενος δὲ τοὺς φίλους αὐτοῦ καὶ τοὺς διοικητὰς, ἐκέλευε πάντα ποιεῖν καὶ φυλάττειν, ὡς Ἀράτῳ λόγον ὑφέξοντας· ἰδίᾳ δὲ πρὸς αὐτὸν

Apollinis pergerent: imprudentibus illis prope arcem accessit. Ibi insiliit in equum, datisque Cleopatro præsidii præfecto mandatis ut in potestate sua arcem arcte retineret, abscessit Sicyonem. Sequuti sunt eum triginta milites, reliqui relicto eo dilapsi sunt. Cujus fuga paulo post Corinthii intellecta persequuti illum, ut non sunt adepti, Cleomenem accivere, tradidereque ei urbem. Hic vero nihil existimavit tanti ab iis accepturum se quam destitutus fuerat dimisso Arato. At Cleomenes, ut accesserunt ad ejus partes illi qui Acten appellatam incolebant, oppidaque in fidem ejus permiserunt, circumvallavit & muro circumdedit Acrocorinthum.

Ad Aratum frequentes Achæi Sicyonem convenere, & concione coacta prætor cum libera potestate creatus est, sepsitque stipatorum manu se ex civibus suis. Tunc autem hic, qui annos tres & triginta rempublicam Achæorum tractaverat, in potentiaque & autoritate tenuerat inter Græcos principatum, desolatus, inops, & afflictus in tantis undis & periculo, sicut in patriæ naufragio, jactabatur. Etenim Ætoli suppetias petenti abnuere, ac civitatem Athenienſem Euclides & Micion distinuerunt Arati studiosam. Porro pecuniam Arati & domum, quam habebat Corinthi, haudquaquam attigit Cleomenes, neque alium permisit: sed accersitis amicis & procuratoribus ejus, omnia jussit agere & curare, ut rationes Arato relaturis. Allegavit pri-

αὐτὸν ἔπεμψε Τρίπυλον, καὶ πάλιν Μεγιστόνουν τὸν πατρῳὸν, ὑπισχνούμενος ἄλλα τε πολλὰ, καὶ δώδεκα τάλαντα, σύνταξιν ἐνιαύσιον, ὑπερβαλλόμενος τῷ ἡμίσει Πτολεμαῖον· ἐκεῖνος γὰρ ἓξ τάλαντα τῷ Ἀράτῳ κατ' ἐνιαυτὸν ἀπέστελλεν. ἠξίου δὲ τῶν Ἀχαιῶν ἡγεμὼν ἀναγορευθῆναι, καὶ κοινῇ μετ' αὐτῶν φυλάσσειν τὸν Ἀκροκόρινθον. τοῦ δὲ Ἀράτου φήσαντος ὡς οὐκ ἔχοι τὰ πράγματα, μᾶλλον δὲ ὑπ' αὐτῶν ἔχοιτο, καὶ κατειρωνεύσασθαι δόξαντος, ἐμβαλὼν εὐθὺς τὴν Σικυωνίαν ἐπόρθει καὶ κατέφθειρε, καὶ προσεκάθητο τῇ πόλει τρεῖς μῆνας, ἐγκαρτεροῦντος τοῦ Ἀράτου, καὶ διαποροῦντος εἰ δέξαιτο τὸν Ἀντίγονον ἐπὶ τῷ παραδοῦναι τὸν Ἀκροκόρινθον· ἄλλως γὰρ οὐκ ἐβούλετο βοηθεῖν.

Οἱ μὲν οὖν Ἀχαιοὶ συνεληλυθότες εἰς Αἴγιον, ἐκεῖ τὸν Ἄρατον ἐκάλουν. ἦν δὲ κίνδυνος, τοῦ Κλεομένους πρὸς τῇ πόλει στρατοπεδεύοντος, διελθεῖν. καὶ κατεῖχον οἱ πολῖται δεόμενοι, καὶ προήσεσθαι τὸ σῶμα τῶν πολεμίων ἐγγὺς ὄντων οὐ φάσκοντες· ἐξήρτηντο δὲ αὐτοῦ καὶ γυναῖκες ἤδη καὶ παῖδες, ὥσπερ πατρὸς κοινοῦ καὶ σωτῆρος περιεχόμενοι, καὶ δακρύοντες. ὁ μὴν ἀλλὰ θαρρύνας καὶ παραμυθησάμενος αὐτοὺς, ἐξίππευσεν ἐπὶ τὴν θάλασσαν, ἔχων δέκα φίλους, καὶ τὸν υἱὸν νεανίαν ὄντα· καὶ παρορμούντων ἐκεῖ πλοίων ἐπιβάντες, εἰς Αἴγιον παρεκομίσθησαν ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ καλεῖν τὸν Ἀντίγονον ἐψηφίσαντο, καὶ παραδιδόναι τὸν Ἀκροκόρινθον. ἔπεμψε δὲ καὶ τὸν υἱὸν Ἄρατος πρὸς αὐτὸν μετὰ τῶν ἄλλων ὁμήρων. ἐφ' οἷς οἱ Κορίνθιοι χαλεπῶς φέροντες, τά τε χρήματα διήρπασαν αὐτοῦ, καὶ τὴν οἰκίαν τῷ Κλεομένει δωρεὰν ἔδωκαν. Τοῦ

privatim ad eum Tripylum, & iterum vitricum suum Megistonum, promittens ei inter alia multa vectigal annuum, duodecim talentorum, excedens dimidio Ptolemæum, qui sena talenta Arato annua mittebat. Poscebat dux Achæorum declarari, unaque cum illis custodire Acrocorinthum. Quum respondisset Aratus non tenere se res, sed potius ab iis teneri, visusque esset simulate ipsum deludere: incursione protinus facta fines Sicyonios ferro & igni vastavit, asseditque urbi eorum tres menses sub oculis Arati, ambigentis reciperetne mercede tradendi Acrocorinthi Antigonum: nam absque eo negaverat venturum se eis auxilio.

Convenerunt Achæi Ægium, quo Aratum evocarunt. Cæterum periculum erat, castra Cleomene sub mœnibus urbis habente, transire: & retinebant eum cives precibus, negabantque projecturos in discrimen se corpus ejus hostibus propinquis. Complectebantur jam eum mulieres quoque & pueri, velut communi parenti & servatori circumfusi & lacrymantes. At ille confirmatis his & allevatis, equo ad mare vectus est, decem amicis & filio adulto comitibus, navibusque conscensis, quæ stationem illic habebant, Ægium ad consilium pervenere. In eo decreverunt ut accerseretur Antigonus, ac traderetur ei Acrocorinthus. Misit inter alios obsides & filium ad illum Aratus. Qua re exacerbati Corinthii, pecuniam ejus diripuerunt, ac domum dono dederunt Cleomeni.

Τοῦ δ' Ἀντιγόνου προσιόντος ἤδη μετὰ τῆς δυνάμεως (ἦγε δὲ πεζοὺς δισμυρίους Μακεδόνας, ἱππεῖς δὲ χιλίους καὶ τετρακοσίους) ἀπήντα μετὰ τῶν δημιουργῶν ὁ Ἄρατος αὐτῷ κατὰ θάλατταν εἰς Πηγάς, λαθὼν τοὺς πολεμίους· οὐ πάνυ τι θαρρῶν τῷ Ἀντιγόνῳ, οὐδὲ πιστεύων τοῖς Μακεδόσιν. ᾔδει γὰρ ηὐξημένον ἑαυτὸν ἐξ ὧν ἐκείνους κακῶς ἐποίησε, καὶ πρώτην εἰληφότα μεγίστην ὑπόθεσιν τῆς πολιτείας, τὴν πρὸς τὸν Ἀντίγονον τὸν παλαιὸν ἔχθραν. ἀλλὰ ὁρῶν ἀπαραίτητον ἐπικειμένην ἀνάγκην, καὶ τὸν καιρὸν ᾧ δουλεύουσιν οἱ δοκοῦντες ἄρχειν, ἐχώρει πρὸς τὸ δεινόν. ὁ δὲ Ἀντίγονος, ὥστις αὐτῷ προσιόντα τὸν Ἄρατον ἔφρασεν, τοὺς μὲν ἄλλους ἠσπάσατο μετρίως καὶ κοινῶς, ἐκεῖνον δὲ καὶ περὶ τὴν πρώτην ὑπάντησιν ἐδέξατο τῇ τιμῇ περιττῶς, καὶ κατὰ τἆλλα πειρώμενος ἀνδρὸς ἀγαθοῦ καὶ νοῦν ἔχοντος, ἐνδοτέρω τῆς χρείας προσηγάγετο. καὶ γὰρ ἦν ὁ Ἄρατος οὐ μόνον ἐν πράγμασι μεγάλοις ὠφέλιμος· ἀλλὰ καὶ σχολάζοντι βασιλεῖ συγγενέσθαι παρ' ὁντινοῦν ἐπίχαρις. διό, καίπερ ὢν νέος ὁ Ἀντίγονος, ὡς κατενόησε τὴν φύσιν τοῦ ἀνδρὸς, μηδὲν ἀργὸν εἰς φιλίαν βασιλικὴν οὖσαν, οὐ μόνον Ἀχαιῶν, ἀλλὰ καὶ Μακεδόνων τῶν σὺν αὐτῷ, πάντα χρώμενος ἐκείνῳ διετέλει· καὶ τὸ σημεῖον ἀπέβαινεν, ὡς ὁ Θεὸς ἐπὶ τῶν ἱερῶν ἔδειξε. λέγεται γὰρ οὐ πρὸ πολλοῦ θύοντι τῷ Ἀράτῳ δύο χολὰς ἐν ἥπατι φανῆναι μιᾷ πιμελῇ περιεχομένας· καὶ τὸν μάντιν εἰπεῖν ὡς ταχὺ πρὸς τὰ ἔχθιστα καὶ πολεμιώτατα σύνεισιν εἰς ἄκραν φιλίαν. τότε μὲν οὖν παρήνεγκε τὸ ῥηθέν, οὐδὲ ἄλλως πολὺ νέμων πίστεως ἱεροῖς καὶ μαντεύμασιν, ἀλλὰ τῷ λογισμῷ χρώμενος. ἐπεὶ δὲ ὕστερον εὖ χωροῦντι τῷ

πολέμῳ

Admoventi jam exercitum Antigono (ducebat peditum Macedonum viginti millia, equites mille quadringentos) processit Aratus cum magistratibus obviam, imprudentibus hostibus, per mare Pegas, non magnopere Antigono fidens aut credens Macedonibus. Neque enim fallebat ipsum crevisse se ex detrimentis quæ illis intulerat, atque primam cepisse maximamque actionum suarum materiam, inimicitiam cum Antigono vetere. Sed ubi ab inevitabili vidit premi se necessitate & tempore, cui serviunt etiam illi qui imperare videntur, obtulit se periculo. Antigonus autem, ut nuntiatum est ei adesse Aratum, cæteros modice & communiter salutavit: illum vero & primo occursu excepit honorificentissime, & post virum bonum cordatumque expertus, in consuetudinem interiorem admisit. Quippe erat Aratus non modo magnis in rebus conducibilis, sed ferianti quoque regi usus ejus supra omnes jucundus. Quare quantumvis Antigonus juvenis, ut ingenium perspexit Arati haudquaquam infrugiferum amicitiæ regiæ, non modo præ Achæis, sed & præ comitantibus eum Macedonibus uti eo ubique perseveravit: atque evenit prodigium, ut in extis ostenderat Deus. Nam fama est sacris operantem paulo ante Aratum duplex fel in jecinore vidisse uno circumjectum adipe, ac nuntiasse aruspicem brevi eum cum inimicissimis & acerrimis hostibus in summam coiturum amicitiam. Quod dictum in præsentia floccifecit, quod neque alias multum fidei extis tribueret vel aruspicinæ, sed consilio uteretur. Ut vero postea loci

bello

πολέμῳ συναγαγὼν ὁ Ἀντίγονος ἑστίασιν ἐν Κορίνθῳ, καὶ πολλοὺς ὑποδεχόμενος, τὸν Ἄρατον ἐπάνω κατέκλινεν ἑαυτοῦ· καὶ μετ' ὀλίγον αἰτήσας περιβόλαιον, ἠρώτησεν εἰ δοκεῖ κἀκείνῳ ψῦχος εἶναι· τοῦ δὲ καὶ πάνυ ῥιγοῦν φήσαντος, ἐκέλευσε προσχωρεῖν ἐγγυτέρω, καὶ δάπιδος κομισθείσης ἀμφοτέρους ὁμοῦ περιέβαλον οἱ παῖδες· τότε δὴ τὸν Ἄρατον ἀναμνησθέντα τῶν ἱερῶν ἐκείνων γέλως ἔλαβε, καὶ διηγεῖτο τῷ βασιλεῖ τὸ σημεῖον καὶ τὴν προαγόρευσιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπράχθη χρόνοις ὕστερον.

Ἐν δὲ ταῖς Πηγαῖς δόντες καὶ λαβόντες ὅρκους, εὐθὺς ἐβάδιζον ἐπὶ τοὺς πολεμίους. καὶ περὶ τὴν πόλιν ἀγῶνες ἦσαν, εὖ πεφραγμένου τοῦ Κλεομένους, καὶ τῶν Κορινθίων ἀμυνομένων προθύμως. ἐν τούτῳ δὲ Ἀριστοτέλης ὁ Ἀργεῖος, φίλος ὢν Ἀράτου, διαπέμπεται κρύφα πρὸς αὐτὸν, ὡς ἀποστήσων τὴν πόλιν, εἰ στρατιώτας ἐκεῖνος ἔχων ἔλθοι. τοῦ δὲ Ἀράτου φράσαντος τῷ Ἀντιγόνῳ, καὶ μετὰ χιλίων καὶ πεντακοσίων εἰς Ἐπίδαυρον ἐξ Ἰσθμοῦ πλοίοις κομιζομένου κατὰ τάχος, οἱ μὲν Ἀργεῖοι προεξαναστάντες ἐπέθεντο τοῖς τοῦ Κλεομένους, καὶ κατέκλεισαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν· ὁ δὲ Κλεομένης πυθόμενος ταῦτα, καὶ δείσας μὴ κατασχόντες οἱ πολέμιοι τὸ Ἄργος ἀποκόψωσιν αὐτὸν τῆς οἴκαδε σωτηρίας, ἐκλιπὼν τὸν Ἀκροκόρινθον, ἔτι νυκτὸς ἐβοήθει. καὶ παρελθὼν μὲν εἰς Ἄργος ἔφθη, καὶ τροπήν τινα τῶν πολεμίων ἐποίησεν· ὀλίγῳ δὲ ὕστερον Ἀράτου προσφερομένου, καὶ τοῦ βασιλέως ἐπιφαινομένου μετὰ τῆς δυνάμεως, ἀπεχώρησεν εἰς Μαντίνειαν. ἐκ τούτου τοῖς μὲν Ἀχαιοῖς πάλιν αἱ πόλεις ἅπασαι προσεχώρησαν, Ἀντίγονος δὲ τὸν Ἀκροκόρινθον κατέλαβεν,

bello prospere procedente Antigonus Corinthi convivium agitans multis invitatis Aratum supra se collocavit, ac mox postulata veste stragula rogavit numne ei quoque appareret frigus esse: quo etiam rigere admodum se respondente, jussit ei admoveret se propius atque tapete allato ambos una pueri cooperuere. Tunc ergo illorum extorum memori Arato risus subiit, commemoravitque regi prodigium & prædictionem. Verum hæc post contigere.

Pegis data & accepta fide, moverunt confestim in hostes, ac certamina feruerunt circa urbem Corinthum, ubi munierat se valide Cleomenes, & Corinthii fortiter defendebant se. Interea Argivus Aristoteles, Arati amicus, mittit clam ei nuntium, Argivos ostendens se ad defectionem impulsurum, si ipse eo accederet cum militibus. Quod ubi Aratus Antigonum docuit, cum mille quingentis Epidaurum ex Isthmo propere navigiis est vectus: verum Argivi ante adventum ejus exsurgentes, Cleomenis milites adorti sunt, atque in arcem redegere. Cleomenes eo nuntiato timens ne occupatis Argis excluderent hostes ipsum reditu domum, Acrocorintho relicto ivit de nocte suppetias suis. Argos ingressus prior est, & numerum aliquem pepulit hostium. Verum paulo post inferente se Arato, & rege cum exercitu superveniente, Mantineam est digressus. Exinde ad Achæos denuo civitates omnes transierunt. Antigonus potitus est Acro-

βεν, Ἄρατος δὲ στρατηγὸς αἱρεθεὶς ὑπ' Ἀργείων, ἔπεισεν αὐτοὺς Ἀντιγόνῳ τά τε τῶν τυράννων καὶ τὰ τῶν προδοτῶν χρήματα δωρεὰν δοῦναι. τὸν δὲ Ἀριστόμαχον ἐν Κεγχρεαῖς στρεβλώσαντες, κατεπόντισαν· ἐφ' ᾧ καὶ μάλιστα κακῶς ἤκουσεν ὁ Ἄρατος, ὡς ἄνθρωπον οὐ πονηρὸν, ἀλλὰ καὶ κεχρημένον ἐκείνῳ, καὶ πεπεισμένον ἀφεῖναι τὴν ἀρχὴν, καὶ προσαγαγεῖν τοῖς Ἀχαιοῖς τὴν πόλιν, ὅμως περιϊδόντα παρανόμως ἀπολλύμενον.

Ἤδη δὲ καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνῳ τὰς αἰτίας ἐπέφερον, οἷον, ὅτι τὴν μὲν Κορινθίων πόλιν Ἀντιγόνῳ δωρεὰν ἔδωκαν, ὥσπερ κώμην τὴν τυχοῦσαν· τὸν Ὀρχομενὸν δὲ συνεχώρησαν αὐτῷ διαρπάσαντι φρουρὰν ἐμβαλεῖν Μακεδονικήν. ἐψηφίσαντο δὲ ἄλλῳ μὴ γράφειν βασιλεῖ, μηδὲ πρεσβεύειν πρὸς ἄλλον, ἄκοντος Ἀντιγόνου· τρέφειν τε καὶ μισθοδοτεῖν ἠναγκάζοντο τοὺς Μακεδόνας. θυσίας δὲ καὶ σπονδὰς καὶ ἀγῶνας Ἀντιγόνῳ συνετέλουν, ἀρξαμένων τῶν Ἀράτου πολιτῶν· καὶ δεξαμένων τῇ πόλει τὸν Ἀντίγονον ὑπ' Ἀράτου ξενιζόμενον, ᾐτιῶντο πάντων ἐκεῖνον, ἀγνοοῦντες ὅτι τὰς ἡνίας ἐκείνῳ παραδεδωκὼς, καὶ τῇ ῥύμῃ τῆς βασιλικῆς ἐφελκόμενος ἐξουσίας, οὐδενὸς ἦν ἢ μόνης φωνῆς ἔτι κύριος, ἐπισφαλῆ τὴν παρρησίαν ἐχούσης. ἐπεὶ φανερῶς γε τῶν πραττομένων πολλὰ τὸν Ἄρατον ἐλύπει, ὥσπερ τὸ περὶ τῶν εἰκόνων. ὁ γὰρ Ἀντίγονος τὰς μὲν τῶν ἐν Ἄργει τυράννων καταβεβλημένας ἀνέστησε, τὰς δὲ τῶν ἑλόντων τὸν Ἀκροκόρινθον ἑστώσας ἀνέτρεψε, πλὴν μιᾶς τῆς ἐκείνου· καὶ πολλὰ περὶ τούτων δεηθεὶς ὁ Ἄρατος οὐκ ἔπεισεν. ἐδόκει δὲ καὶ τὰ περὶ Μαντίνειαν οὐχ Ἑλληνικῶς διαπεπρᾶχθαι τοῖς Ἀχαιοῖς. κρατήσαντες γὰρ αὐτῶν δι' Ἀντι-

crocorintho. Aratus prætor ab Argivis creatus, suasit eis ut Antigono tyrannorum & proditorum pecuniam donarent. Aristomachum Cenchreis excruciatum submersere. Qua de causa pessime audivit Aratus, quod hominem non malum, cui usus intercesserat cum ipso, & quem induxerat ad deponendam tyrannidem, sociandamque Achæis civitatem suam, permiserit crudeliter necari.

Jam vero cæterorum quoque causas assignabant ei: ut, quod Corinthiorum urbem Antigono quasi vilem vicum donassent, Orchomeno direpto præsidium Macedonicum concessissent ut ille imponeret, decrevissent etiam ut ne cui scriberent regi, neque legatos ad alium invito Antigono mitterent, commeatus & stipendium præbere Macedonibus cogerentur: sacra, libamina, ludos facerent Antigono. Quod quia exorsi fuerant Arati cives, atque urbe exceperant Antigonum, quem in hospitium invitaverat Aratus: in illum conferebant omnia, nescii, quum habenas illi tradidisset, atque impetu raperetur regiæ libidinis, nisi solius linguæ nullius jam esse eum compotem: cui etiam esset anceps ipsi loqui libere. Quandoquidem eorum quæ gerebantur, multa aperte torserunt Aratum, sicut factum de statuis. Antigonus enim tyrannorum Argivorum dejectas reposuit, illorum qui ceperant Acrocorinthum, erectas, præter unam illius evertit. De quibus quum enixe orasset Aratus, nihil obtinuit. Illud quoque non videtur Græco more ab Achæis designatum in Mantineos exemplum. Nam potiti eorum urbe Anti-

Ἀντιγόνου, τοὺς μὲν ἐνδοξοτάτους καὶ πρώτους ἀπέκτειναν, τῶν δὲ ἄλλων τοὺς μὲν ἀπέδοντο, τοὺς δ' εἰς Μακεδονίαν ἀπέστειλαν πέδαις δεδεμένους· παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἠνδραποδίσαντο. τοῦ δὲ συναχθέντος ἀργυρίου τὸ τρίτον αὐτοὶ διείλοντο, τὰς δὲ δύο μοίρας ἔνειμαν τοῖς Μακεδόσι. καὶ ταῦτα μὲν ἔχει τὸν τῆς ἀμύνης νόμον. καὶ γὰρ, εἰ δεινὸν ἄνδρας ὁμοφύλους καὶ συγγενεῖς οὕτω μεταχειρίσασθαι δι' ὀργὴν, ἀλλ' ἐν ἀνάγκαις γλυκὺ γίνεται καὶ οὐ σκληρὸν, κατὰ Σιμωνίδην, ὥσπερ ἀλγοῦντι τῷ θυμῷ καὶ φλεγμαίνοντι θεραπείαν καὶ ἀναπλήρωσιν προσφερόντων. τὰ δὲ μετὰ ταῦτα πραχθέντα περὶ τὴν πόλιν, οὔτ' εἰς καλὴν οὔτ' εἰς ἀναγκαίαν ἐστὶ θέσθαι τῷ Ἀράτῳ πρόφασιν. τῶν γὰρ Ἀργείων τὴν πόλιν παρ' Ἀντιγόνου δωρεὰν λαβόντων, καὶ κατοικίζειν ἐγνωκότων, αὐτὸς οἰκιστὴς αἱρεθεὶς, καὶ στρατηγὸς ὢν, ἐψηφίσατο μηκέτι καλεῖν Μαντίνειαν, ἀλλ' Ἀντιγόνειαν· ὃ καὶ μέχρι νῦν καλεῖται. καὶ δοκεῖ δι' ἐκεῖνον ἡ μὲν ἐρατεινὴ Μαντίνεια παντάπασιν ἐξαληλίφθαι, διαμένει δὲ ἡ πόλις ἐπώνυμος τῶν ἀπολεσάντων καὶ ἀνελόντων τοὺς πολίτας.

Ἐκ τούτου Κλεομένης μὲν ἡττηθεὶς μάχῃ μεγάλῃ περὶ Σελλασίαν, ἐξέλιπε τὴν Σπάρτην, καὶ ἀπέπλευσεν εἰς Αἴγυπτον· Ἀντίγονος δὲ πάντα δίκαια καὶ φιλάνθρωπα τῷ Ἀράτῳ πεποιηκὼς, ἀνέζευξεν εἰς Μακεδονίαν, κἀκεῖ νοσῶν ἤδη τὸν διάδοχον τῆς βασιλείας Φίλιππον, οὔπω πάνυ μειράκιον ὄντα, πέμπων εἰς Πελοπόννησον, Ἀράτῳ μάλιστα προσέχειν ἐκέλευσε, καὶ δι' ἐκείνου ταῖς πόλεσιν ἐντυχεῖν, καὶ γνωρισθῆναι τοῖς Ἀχαιοῖς. καὶ μέντοι καὶ παραλα-

βὼν

Antigoni ope, clarissimos & primores civitatis contrucidavere: cæteros partim sub corona vendidere, partim in Macedoniam misere compedibus vinctos, pueros & fœminas in servitutem abripuere. Coactæ ex illorum sectione pecuniæ tertiam partem ipsi inter se partiti sunt, duas partes diviserunt Macedonibus. Atque hæc quidem vindictæ jure fiebant. Etsi enim ferum est in homines populares & cognatos ita per iram consulere, in necessitate tamen dulce efficitur neque durum, ut ait Simonides, quum velut dolenti animo & inflammato medicinam faciunt eumque explent. Quæ vero designata inde sunt hac in urbe, his nihil prætexere neque honesti poterit neque necessarii Aratus. Nam ubi urbem illam Argivi dono ab Antigono acceperunt, atque eo deducere statuerunt coloniam, ipse ad id delectus & prætura fungens, decretum fecit ne deinceps Mantinea, sed diceretur Antigonia: ut in hanc usque diem dicitur. Ita videtur illius opera amabilis Mantinea in totum expuncta: manet autem cognomen urbi tractum ab illis qui eam deleverunt & sustulerunt cives.

Inde victus ingenti prœlio apud Sellasiam Cleomenes, Sparta cessit, & navigavit in Ægyptum. At Antigonus omni officiorum & humanitatis genere Aratum prosequutus, in Macedoniam recessit. Illic morbo jam occupatus, quum regni successorem Philippum vix adultum in Peloponnesum mitteret, præcepit ei ut consilio Arati præcipue uteretur, illoque interprete ageret cum civitatibus, & Achæis innotesceret. Receptum Aratus

ita

βῶν αὐτὸν ὁ Ἄρατος, οὕτως διέθηκεν, ὥστε πολλῆς μὲν εὐνοίας πρὸς αὐτὸν, πολλῆς δὲ πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις φιλοτιμίας καὶ ὁρμῆς μεστὸν εἰς Μακεδονίαν ἀποστεῖλαι.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀντιγόνου, καταφρονήσαντες Αἰτωλοὶ τῶν Ἀχαιῶν διὰ τὴν ῥαθυμίαν (ἐθισθέντες γὰρ ἀλλοτρίαις σώζεσθαι χερσὶ, καὶ τοῖς Μακεδόνων ὅπλοις αὐτοὺς ὑπεσταλκότες, ἐν ἀργίᾳ πολλῇ καὶ ἀταξίᾳ διῆγον) ἐπέθεντο τοῖς κατὰ Πελοπόννησον πράγμασι· καὶ τὴν μὲν Πατρέων καὶ Δυμαίων λεηλασίαν ὁδοῦ πάρεργον ἐποιήσαντο, τὴν δὲ Μεσσήνην ἐμβαλόντες ἐπόρθουν. ἐφ' οἷς ὁ Ἄρατος ἀγανακτῶν, καὶ τὸν στρατηγοῦντα τότε τῶν Ἀχαιῶν Τιμόξενον ὁρῶν ὀκνοῦντα καὶ διατρίβοντα τὸν χρόνον, ἤδη τῆς στρατηγίας αὐτῷ τελευτώσης, αὐτὸς ᾑρημένος ἄρχειν μετ' ἐκεῖνον, προέλαβεν ἡμέραις πέντε τὴν ἀρχὴν ἕνεκα τοῦ βοηθῆσαι Μεσσηνίοις. καὶ συναγαγὼν τοὺς Ἀχαιοὺς τοῖς τε σώμασιν ἀγυμνάστους ὄντας, καὶ ταῖς διανοίαις ἐκλελυμένους πρὸς τὸν πόλεμον, ἡττᾶται περὶ Καφύας· καὶ θυμικώτερον ἐστρατηγηκέναι δόξας, οὕτως αὖ πάλιν ἀπημβλύνθη, καὶ προήκατο τὰ πράγματα καὶ τὰς ἐλπίδας, ὥστε πολλάκις λαβὴν τοὺς Αἰτωλοὺς παρασχόντας, ἀνέχεσθαι καὶ περιορᾶν ὥσπερ κωμάζοντας ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μετὰ πολλῆς ἀσελγείας καὶ θρασύτητος. αὖθις οὖν τὰς χεῖρας ὀρέγοντες εἰς Μακεδονίαν, ἐπεσπῶντο καὶ κατῆγον ἐπὶ τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις τὸν Φίλιππον, οὐχ ἥκιστα διὰ τὴν πρὸς Ἄρατον εὔνοιαν αὐτοῦ καὶ πίστιν ἐλπίζοντες εὐκόλῳ περὶ πάντα χρήσεσθαι καὶ χειροήθει.

Καὶ

ita composuit, ut eum cum magna in se benevolentia, tum ingenti ad negotia Græciæ capessenda cupidine studioque incensum in Macedoniam remitteret.

Defuncto Antigono despectantes Ætoli ob segnitiem Achæos, (assueti enim manibus protegi alienis, ac sub Macedonum armis latentes, per socordiam & inertiam vitam agebant) res Peloponnesiacas tentavere. Patrenses Dymæosque obiter depopularunt, Messeniamque irruptione facta vastaverunt. Quæ moleste ferens Aratus, eum autem qui præturam Achæorum id temporis obtinebat, cernens Timoxenum socordem & tempus terentem, sub finem præturæ ejus quum esset ipse successor declaratus, magistratus quinque dies, quo suppetias ferret Messeniis, anticipavit. Ac conscripsit Achæos tum corporibus non duratos, tum animis ad arma flaccidos, fususque est ad Caphyas. Quum autem bellum administrasse videretur ardentius, ita rursus obtorpuit animo, projecitque res ac spem, ut sibi ansam nocendi subinde Ætolis præbentibus permitteret ac conniveret multa cum licentia & ferocia quasi comessari in Peloponneso. Quare porrigentes iterum in Macedoniam manus, attraxerunt & deduxerunt ad negotia Græciæ Philippum, sperantes imprimis ob ejus in Aratum benevolentiam & fidem quam ei habebat, facili in omnibus se eo usuros & tractabili.

Ac

Καὶ τότε πρῶτον Ἀπελλοῦ καὶ Μεγαλαίου καί τινων αὐλικῶν ἄλλων διαβαλλόντων τὸν Ἄρατον, ἀναπεισθεὶς ὁ βασιλεύς, καὶ συναρχαιρεσιάσας τοῖς ἀπὸ τῆς ἐναντίας στάσεως, ἐσπούδασε τοὺς Ἀχαιοὺς ἑλέσθαι στρατηγὸν Ἐπήρατον. ὡς δ' ἐκείνου μὲν καταφρονουμένου τελείως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, τοῦ δ' Ἀράτου παραμελοῦντος, ἐγίνετο τῶν χρησίμων οὐδέν, ἔγνω διαμαρτάνων τοῦ παντὸς ὁ Φίλιππος. καὶ ἀνακρουσάμενος αὖθις ἐπὶ τὸν Ἄρατον, ὅλος ἦν ἐκείνου, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῷ πρός τε δύναμιν καὶ πρὸς εὐδοξίαν ἐπιδιδόντων, ἐξήρτητο τοῦ ἀνδρός, ὡς δι' ἐκεῖνον εὐδοκιμῶν καὶ αὐξόμενος. ἐδόκει τε πᾶσιν ὁ Ἄρατος οὐ μόνον δημοκρατίας, ἀλλὰ καὶ βασιλείας ἀγαθὸς εἶναι παιδαγωγός. ἡ γὰρ προαίρεσις αὐτοῦ καὶ τὸ ἦθος, ὡς χρῶμα ταῖς πράξεσι τοῦ βασιλέως ἐπεφαίνετο. καὶ γὰρ ἡ πρὸς Λακεδαιμονίους ἁμαρτόντας μετριότης τοῦ νεανίσκου, καὶ ἡ πρὸς Κρῆτας ὁμιλία, δι' ἧς ὅλην προσηγάγετο τὴν νῆσον ἡμέραις ὀλίγαις, ἥ τε πρὸς Αἰτωλοὺς στρατεία γενομένη θαυμαστῶς ἐνεργός, εὐπειθείας μὲν τῷ Φιλίππῳ δόξαν, εὐβουλίας δὲ τῷ Ἀράτῳ προσετίθει. καὶ διὰ ταῦτα μᾶλλον οἱ βασιλικοὶ φθονοῦντες, ὡς οὐδὲν ἐπέραινον κρύφα διαβάλλοντες, ἀναφανδὸν ἐλοιδοροῦντο καὶ προσέκρουον αὐτῷ παρὰ τοὺς πότους μετὰ πολλῆς ἀσελγείας καὶ βωμολοχίας· ἅπαξ δὲ καὶ λίθοις βάλλοντες ἀπιόντα εἰς τὴν σκηνὴν μετὰ τὸ δεῖπνον κατεδίωξαν. ἐφ' οἷς ὁ Φίλιππος ὀργισθεὶς, εὐθὺς μὲν αὐτοὺς ἐζημίωσεν εἴκοσι ταλάντοις, ὕστερον δὲ λυμαίνεσθαι τὰ πράγματα καὶ ταράττειν δοκοῦντας ἀπέκτεινεν.

Ἐπεὶ

Ac tunc primum ab Apelle, Megalæo, & certis aliis aulicis Aratum insectantibus inductus rex, favore suo in comitiis astitit adversæ Arato factioni, ut prætorem Achæi crearent Eperatum. Qui quum semel fastidiretur ab Achæis, Aratus vero omnem curam abjiceret, atque ita nihil recte neque ordine administraretur; advertit undequaque Philippus se falsum esse, revolutusque denuo in Aratum, totum se dedit illi. Quia vero res ejus ita in potentiam & splendorem assurgebant, pendebat ab illo, sicut per eum splendescens & increscens. Quare habitus apud omnes Aratus est non reipublicæ modo, verum regni quoque bonus rector. Relucebant enim in actis regis velut color, consilia & ingenium ejus. Etenim hujus juvenis erga Lacedæmonios, qui offenderant, moderatio, atque humanitas colloquii cum Cretensibus, qua paucis diebus totam insulam ascivit; atque expeditio in Ætolos, quæ mire fuit strenua, obtemperantiæ Philippo laudem, prudentiæ tribuit Arato. Quamobrem impensius æmulantes ei regii, ubi nihil profecere occultis criminationibus, cœperunt aperte inter pocula magna cum petulantia & procacitate convitiari & incurrere in eum. Semel etiam in tabernaculum suum a cœna digredientem lapidibus sunt insectati. Quibus rebus offensus Philippus, protinus iis viginti talentorum mulctam irrogavit: quos inde quum labefactare negotia sua & pervertere comperisset, necavit.

βῶν αὐτὸν ὁ Ἄρατος, οὕτως διέθηκεν, ὥστε πολλῆς μὲν εὐνοίας πρὸς αὐτὸν, πολλῆς δὲ πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις φιλοτιμίας καὶ ὁρμῆς μεστὸν εἰς Μακεδονίαν ἀποστεῖλαι.

Τελευτήσαντος δὲ Ἀντιγόνου, καταφρονήσαντες Αἰτωλοὶ τῶν Ἀχαιῶν διὰ τὴν ῥαθυμίαν (ἐθισθέντες γὰρ ἀλλοτρίαις σώζεσθαι χερσὶ, καὶ τοῖς Μακεδόνων ὅπλοις αὐτοὺς ὑπεσταλκότες, ἐν ἀργίᾳ πολλῇ καὶ ἀταξίᾳ διῆγον) ἐπέθεντο τοῖς κατὰ Πελοπόννησον πράγμασι· καὶ τὴν μὲν Πατρέων καὶ Δυμαίων λεηλασίαν ὁδοῦ πάρεργον ἐποιήσαντο, τὴν δὲ Μεσήνην ἐμβαλόντες ἐπόρθουν. ἐφ᾽ οἷς ὁ Ἄρατος ἀγανακτῶν, καὶ τὸν στρατηγοῦντα τότε τῶν Ἀχαιῶν Τιμόξενον ὁρῶν ὀκνοῦντα καὶ διατρίβοντα τὸν χρόνον, ἤδη τῆς στρατηγίας αὐτοῦ τελευτώσης, αὐτὸς ᾑρημένος ἄρχειν μετ᾽ ἐκεῖνον, προέλαβεν ἡμέραις πέντε τὴν ἀρχὴν ἕνεκα τοῦ βοηθῆσαι Μεσηνίοις. καὶ συναγαγὼν τοὺς Ἀχαιοὺς τοῖς τε σώμασιν ἀγυμνάστους ὄντας, καὶ ταῖς διανοίαις ἐκλελυμένους πρὸς τὸν πόλεμον, ἡττᾶται περὶ Καφύας· καὶ θυμικώτερον ἐστρατηγηκέναι δόξας, οὕτως αὖ πάλιν ἀπημβλύνθη, καὶ προήκατο τὰ πράγματα καὶ τὰς ἐλπίδας, ὥστε πολλάκις λαβὴν τοὺς Αἰτωλοὺς παρασχόντας, ἀνέχεσθαι καὶ περιορᾶν ὥσπερ κωμάζοντας ἐν τῇ Πελοποννήσῳ μετὰ πολλῆς ἀσελγείας καὶ θρασύτητος. αὖθις οὖν τὰς χεῖρας ὀρέγοντες εἰς Μακεδονίαν, ἐπεσπῶντο καὶ κατῆγον ἐπὶ τὰς Ἑλληνικὰς πράξεις τὸν Φίλιππον, οὐχ ἥκιστα διὰ τὴν πρὸς Ἄρατον εὔνοιαν αὐτοῦ καὶ πίστιν ἐλπίζοντες εὐκόλῳ περὶ πάντα χρήσεσθαι καὶ χειροήθει.

Καὶ

ita composuit, ut eum cum magna in se benevolentia, tum ingenti ad negotia Græciæ capessenda cupidine studioque incensum in Macedoniam remitteret.

Defuncto Antigono despectantes Ætoli ob segnitiem Achæos, (assueti enim manibus protegi alienis, ac sub Macedonum armis latentes, per socordiam & inertiam vitam agebant) res Peloponnesiacas tentavere. Patrenses Dymæosque obiter depopularunt, Messeniamque irruptione facta vastaverunt. Quæ moleste ferens Aratus, eum autem qui præturam Achæorum id temporis obtinebat, cernens Timoxenum socordem & tempus terentem, sub finem præturæ ejus quum esset ipse successor declaratus, magistratus quinque dies, quo suppetias ferret Messeniis, anticipavit. Ac conscripsit Achæos tum corporibus non duratos, tum animis ad arma flaccidos, fususque est ad Caphyas. Quum autem bellum administrasse videretur ardentius, ita rursus obtorpuit animo, projecitque res ac spem, ut sibi ansam nocendi subinde Ætolis præbentibus permitteret ac conniveret multa cum licentia & ferocia quasi comessari in Peloponneso. Quare porrigentes iterum in Macedoniam manus, attraxerunt & deduxerunt ad negotia Græciæ Philippum, sperantes imprimis ob ejus in Aratum benevolentiam & fidem quam ei habebat, facili in omnibus se eo usuros & tractabili.

Ac

Καὶ τότε πρῶτον Ἀπελλοῦ καὶ Μεγαλαίου καί τινων αὐλικῶν ἄλλων διαβαλλόντων τὸν Ἄρατον, ἀναπεισθεὶς ὁ βασιλεὺς, καὶ συναρχαιρεσιάσας τοῖς ἀπὸ τῆς ἐναντίας στάσεως, ἐσπούδασε τοὺς Ἀχαιοὺς ἑλέσθαι στρατηγὸν Ἐπήρατον. ὡς δ' ἐκείνου μὲν καταφρονουμένου τελείως ὑπὸ τῶν Ἀχαιῶν, τοῦ δ' Ἀράτου παραμελοῦντος, ἐγίνετο τῶν χρησίμων οὐδὲν, ἔγνω διαμαρτάνων τοῦ παντὸς ὁ Φίλιππος. καὶ ἀνακρουσάμενος αὖθις ἐπὶ τὸν Ἄρατον, ὅλος ἦν ἐκείνου, καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῷ πρός τε δύναμιν καὶ πρὸς εὐδοξίαν ἐπιδιδόντων, ἐξήρτητο τοῦ ἀνδρὸς, ὡς δι' ἐκεῖνον εὐδοκιμῶν καὶ αὐξόμενος. ἐδόκει τε πᾶσιν ὁ Ἄρατος οὐ μόνον δημοκρατίας, ἀλλὰ καὶ βασιλείας ἀγαθὸς εἶναι παιδαγωγός. ἡ γὰρ προαίρεσις αὐτοῦ καὶ τὸ ἦθος, ὡς χρῶμα ταῖς πράξεσι τοῦ βασιλέως ἐπεφαίνετο. καὶ γὰρ ἡ πρὸς Λακεδαιμονίους ἁμαρτόντας μετριότης τοῦ νεανίσκου, καὶ ἡ πρὸς Κρῆτας ὁμιλία, δι' ἧς ὅλην προσηγάγετο τὴν νῆσον ἡμέραις ὀλίγαις, ἥ τε πρὸς Αἰτωλοὺς στρατεία γενομένη θαυμαστῶς ἐνεργὸς, εὐπειθείας μὲν τῷ Φιλίππῳ δόξαν, εὐβουλίας δὲ τῷ Ἀράτῳ προσετίθει. καὶ διὰ ταῦτα μᾶλλον οἱ βασιλικοὶ φθονοῦντες, ὡς οὐδὲν ἐπέραινον κρύφα διαβάλλοντες, ἀναφανδὸν ἐλοιδοροῦντο καὶ προσέκρουον αὐτῷ παρὰ τοὺς πότους μετὰ πολλῆς ἀσελγείας καὶ βωμολοχίας· ἅπαξ δὲ καὶ λίθοις βάλλοντες ἀπιόντα εἰς τὴν σκηνὴν μετὰ τὸ δεῖπνον κατεδίωξαν. ἐφ' οἷς ὁ Φίλιππος ὀργισθεὶς, εὐθὺς μὲν αὐτοὺς ἐζημίωσεν εἴκοσι ταλάντοις, ὕστερον δὲ λυμαίνεσθαι τὰ πράγματα καὶ ταράττειν δοκοῦντας ἀπέκτεινεν.

Ἐπεὶ

Ac tunc primum ab Apelle, Megalæo, & certis aliis aulicis Aratum insectantibus inductus rex, favore suo in comitiis astitit adversæ Arato factioni, ut prætorem Achæi crearent Eperatum. Qui quum semel fastidiretur ab Achæis, Aratus vero omnem curam abjiceret, atque ita nihil recte neque ordine administraretur; advertit undequaque Philippus se falsum esse, revolutusque denuo in Aratum, totum se dedit illi. Quia vero res ejus ita in potentiam & splendorem assurgebant, pendebat ab illo, sicut per eum splendescens & increscens. Quare habitus apud omnes Aratus est non reipublicæ modo, verum regni quoque bonus rector. Relucebant enim in actis regis velut color, consilia & ingenium ejus. Etenim hujus juvenis erga Lacedæmonios, qui offenderant, moderatio, atque humanitas colloquii cum Cretensibus, qua paucis diebus totam insulam ascivit; atque expeditio in Ætolos, quæ mire fuit strenua, obtemperantiæ Philippo laudem, prudentiæ tribuit Arato. Quamobrem impensius æmulantes ei regii, ubi nihil profecere occultis criminationibus, cœperunt aperte inter pocula magna cum petulantia & procacitate convitiari & incurrere in eum. Semel etiam in tabernaculum suum a cœna digredientem lapidibus sunt insectati. Quibus rebus offensus Philippus, protinus iis viginti talentorum mulctam irrogavit: quos inde quum labefactare negotia sua & pervertere comperisset, necavit.

 Ac

Ἐπεὶ δὲ τῆς τύχης εὐροούσης ἐπαιρόμενος τοῖς πράγμασι, πολλὰς μὲν ἀνέφυε καὶ μεγάλας ἐπιθυμίας, ἡ δ᾽ ἔμφυτος κακία τὸν παρὰ φύσιν σχηματισμὸν ἐκβιαζομένη καὶ ἀναδύουσα, κατὰ μικρὸν ἀπεγύμνου καὶ διέφαινεν αὐτοῦ τὸ ἦθος· πρῶτον μὲν ἰδίᾳ τὸν νεώτερον Ἄρατον ἠδίκει περὶ τὴν γυναῖκα, καὶ πολὺν χρόνον ἐλάνθανεν ἐφέστιος ὢν, καὶ ξενιζόμενος ὑπ᾽ αὐτῶν. ἔπειτα πρὸς τὰς πολιτικὰς ἐξετραχύνετο πολιτείας, καὶ φανερὸς ἦν ἤδη τὸν Ἄρατον ἀποσειόμενος. ἀρχὴν δὲ ὑποψίας τὰ Μεσσηνιακὰ παρέσχε. στασιασάντων γὰρ αὐτῶν, ὁ μὲν Ἄρατος ὑστέρει βοηθῶν, ὁ δὲ Φίλιππος ἡμέρᾳ μιᾷ πρότερον ἐλθὼν εἰς τὴν πόλιν, εὐθὺς οἶστρόν τινα κατ᾽ ἀλλήλων ἐνέβαλλε τοῖς ἀνθρώποις, ἰδίᾳ μὲν ἐρωτῶν τοὺς στρατηγοὺς τῶν Μεσσηνίων εἰ νόμους κατὰ τῶν πολλῶν οὐκ ἔχουσιν· ἰδίᾳ δὲ πάλιν τοὺς τῶν πολλῶν προεστῶτας, εἰ χεῖρας κατὰ τῶν τυραννούντων οὐκ ἔχουσιν. ἐκ δὲ τούτου θαρρήσαντες, οἱ μὲν ἄρχοντες ἐπελαμβάνοντο τῶν δημαγωγῶν, ἐκεῖνοι δὲ μετὰ τῶν πολλῶν ἐλθόντες, τούς τε ἄρχοντας ἀπέκτειναν, καὶ τῶν ἄλλων ὀλίγον ἀπολείποντας διακοσίων.

Οὕτω δὲ δεινὸν ἔργον ἐξειργασμένου τοῦ Φιλίππου, καὶ συγκρούοντος ἔτι μᾶλλον ἑαυτοῖς τοὺς Μεσσηνίους, ἐπελθὼν ὁ Ἄρατος, αὐτός τε δῆλος ἦν φέρων βαρέως, καὶ τὸν υἱὸν ἐπιτιμῶντα πικρῶς τῷ Φιλίππῳ καὶ λοιδορούμενον οὐκ ἐκώλυσεν. ἐδόκει δὲ ὁ νεανίσκος ἐρᾶν τοῦ Φιλίππου· καὶ τότε λέγων εἶπε πρὸς αὐτὸν, ὡς οὐδὲ καλὸς ἔτι φαίνοιτο τὴν ὄψιν αὐτῷ, τοιαῦτα δράσας, ἀλλὰ πάντων αἴσχιστος. ὁ δὲ Φίλιππος ἐκείνῳ μὲν οὐδὲν ἀντεῖπε, καίπερ ἐπίδοξος

At poſtquam ſecundo fortunæ curſu erectus rebus lætis multas effudit & magnas cupiditates, & nativa vitia ſimulationi contra mores accerſitæ vim facientia erumpentiaque paulatim detexerunt atque aperuerunt illius ingenium: primum minorem Aratum privatim ſauciavit in uxore, diuque fefellit, quod domeſticus eſſet & eorum hoſpes. Deinde in reſpublicas populares exarſit & durior evaſit, & non obſcure jam repudiabat Aratum. Exordium ſuſpicionis res Meſſenicæ præbuere. Nam ſeditionem agentibus Meſſeniis quum Aratus tardius ſubveniret: Philippus, qui uno die præverterat urbem ingredi, magis magiſque incendit eos in ſe mutuo, ſeorſum prætores Meſſeniorum rogans numquid non leges ad cohibendam plebem haberent: ſeorſum invicem duces multitudinis, an in dominos non haberent manus. Hinc animati magiſtratus concitatores plebis corripuerunt, illi plebis manu facta magiſtratus interfecere & alios paulo minus ducentos.

Poſtquam facinus Philippus tam tetrum deſignavit, & Meſſenios plus pluſque inter ſe commiſit: ſuperveniens Aratus præ ſe tulit aperte rem ſibi acerbam eſſe, neque filium ſuum, qui acriter Philippum increpuit & convitiatus eſt ei, repreſſit. Videbatur amare adoleſcens Philippum. Ille tunc inter cætera dixit huic, ipſum iſtis admiſſis non ultra forma ſibi pulchra, ſed omnium videri deformiſſima. Philippus nihil reſpondit ei, quum id

δῆλος ὢν ὑπ' ὀργῆς, καὶ πολλάκις ἐξυλακτήσας λέγοντος αὐτοῦ· τὸν δὲ πρεσβύτερον, ὡς ἐπιεικῶς πράως τὰ λεχθέντα, καίτις ὢν μέτριος καὶ πολιτικὸς τὴν φύσιν, ἀνέστησεν ἐκ τοῦ θεάτρου, τὴν δεξιὰν ἐμβαλών· καὶ προῆγεν εἰς τὸν Ἰθωμάταν, τῷ τε Διῒ θύσων, καὶ θεωρήσων τὸν τόπον. ἔστι γὰρ οὐχ ἧττον εὐερκὴς τοῦ Ἀκροκορίνθου· καὶ λαβὼν φρουρὰν, γίνεται χαλεπὸς καὶ παραβίαστος τοῖς παροικοῦσιν. ἀναβὰς δὲ καὶ θύσας, ὡς προσήνεγκεν αὐτῷ τὰ σπλάγχνα τοῦ βοὸς ὁ μάντις, ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν ὑπολαβὼν, ἐδείκνυε τῷ Ἀράτῳ καὶ τῷ Φαρίῳ Δημητρίῳ, παρὰ μέρος ἀποκλίνων εἰς ἑκάτερον, καὶ πυνθανόμενος τί καθορῶσιν ἐν τοῖς ἱεροῖς· κρατοῦντα τῆς ἄκρας αὐτὸν, ἢ τοῖς Μεσσηνίοις ἀποδιδόντα. γελάσας οὖν ὁ Δημήτριος, εἰ μὲν, ἔφη, μάντεως ἔχεις ψυχὴν, ἀφήσεις τὸν τόπον, εἰ δὲ βασιλέως, ἀμφοτέρων τῶν κεράτων τὸν βοῦν καθέξεις· αἰνιττόμενος τὴν Πελοπόννησον, ὡς, εἰ προσβάλοι τὸν Ἰθωμάταν τῷ Ἀκροκορίνθῳ, παντάπασιν ἐσομένην ὑποχείριον καὶ ταπεινήν. ὁ δὲ Ἄρατος ἐπὶ πολὺ μὲν ἡσύχαζε, δεομένου δὲ τοῦ Φιλίππου τὸ φαινόμενον λέγειν, πολλὰ μὲν, εἶπεν, ὦ Φίλιππε, Κρητῶν ὄρη καὶ μεγάλα, πολλαὶ δὲ Βοιωτῶν ἄκραι καὶ Φωκέων ἐκπεφύκασι τῆς γῆς. εἰσὶ δέ που πολλοὶ καὶ τῶν Ἀκαρνάνων, τοῦτο μὲν χερσαῖοι, τοῦτο δ' ἔναλοι τόποι, θαυμαστὰς ὀχυρότητας ἔχοντες· ἀλλ' οὐδένα τούτων κατείληφας, καὶ πάντες ἑκουσίως σοι ποιοῦσι τὸ προσταττόμενον. λῃσταὶ γὰρ ἐμφύονται πέτραις, καὶ κρημνῶν περιέχονται· βασιλεῖ δὲ πίστεως καὶ χάριτος ἰσχυρότερον οὐδὲν, οὐδὲ ὀχυρώτερον. ταῦτά σοι τὸ Κρητικὸν ἀνοίγει πέλαγος, ταῦτα τὴν Πελοπόννησον.

ex ira tamen appareret facturum, atque identidem allatrasset dicentem: sed majorem Aratum, quasi dicta tulisset leniter, modestoque & civili ingenio esset, dextra data excitavit ex theatro, duxitque Ithomatam ad sacra Jovi facienda & contemplandum locum. Est enim non secus atque Acrocorinthus munitus: ex quo, si præsidio firmatus sit, multum vexari accolæ possunt, atque est inexpugnabilis. Ut ascendit eo & sacrificavit, exta bovis quæ ei porrexit aruspex, manibus ambabus excepta monstravit Arato & Phario Demetrio, inclinans ea vicissim ad utrumque, quærensque quid in visceribus animadverteret: teneret arcem ipse, an redderet Messeniis. Ibi arridens Demetrius, Si aruspicis, inquit, mentem habes, relinques hunc locum: sin regis, tenebis ambobus cornibus bovem: obscure significans, Peloponnesum, si Acrocorintho adjecisset Ithomatam, fore ei prorsus obnoxiam & infractam. Diu obticuit Aratus. At orante Philippo ut sententiam suam exprometret, Multi, inquit, Philippe, ex Cretæ solo & vasti montes, multæ ex Bœotiæ & Phocidis rupes exsurrexere. Sunt item in Acarnania multa hinc terra, hinc ad mare mirum in modum septa loca. Atqui nullum horum occupasti, & sunt tamen ibi dicto audientes omnes. Latrones enim nidulantur in petris, & abruptis incubant. Regi nihil est fide & benevolentia firmius vel munitius. Hæ tibi pelagus pandunt Creticum, hæ Peloponnesum,

νησον. ἀπὸ τούτων ὁρμώμενος σὺ, τοσοῦτος τὴν ἡλικίαν, τῶν μὲν ἡγεμὼν, τῶν δὲ κύριος ἤδη καθέστηκας. ἔτι λέγοντος αὐτοῦ, τὰ μὲν σπλάγχνα τῷ μάντει παρέδωκεν ὁ Φίλιππος, ἐκεῖνον δὲ τῆς χειρὸς ἐπισπασάμενος, δεῦρο τοίνυν, ἔφη, τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἴωμεν· ὥσπερ ἐκβεβιασμένος ὑπ' αὐτοῦ, καὶ τὴν πόλιν ἀφηρημένος.

Ὁ δὲ Ἄρατος ἀπορρέων ἤδη τῆς αὐλῆς, καὶ κατὰ μικρὸν ἑαυτὸν ἀνακομιζόμενος ἐκ τῆς πρὸς τὸν Φίλιππον συνηθείας, διαβαίνοντος εἰς Ἤπειρον αὐτοῦ, καὶ δεομένου συστρατεύειν, ἀπείπατο, καὶ κατέμεινε, δεδιὼς ἀναπλησθῆναι δόξης πονηρᾶς ἀφ' ὧν ἐκεῖνος ἔπραττεν. ἐπεὶ δὲ τάς τε ναῦς ὑπὸ Ῥωμαίων ἀπολέσας αἴσχιστα, καὶ ὅλως ἀποτυχὼν ταῖς πράξεσιν, ἐπανῆλθεν εἰς Πελοπόννησον, καὶ τοὺς Μεσσηνίους αὖθις ἐπιχειρήσας φενακίζειν, καὶ μὴ λαθὼν, ἠδίκει φανερῶς, καὶ τὴν χώραν αὐτῶν ἐπόρθει· παντάπασιν ὁ Ἄρατος ἀπεστράφη καὶ διεβλήθη πρὸς αὐτὸν, ἤδη καὶ τῶν περὶ τὴν γυναικωνῖτιν ἀδικημάτων αἰσθόμενος, καὶ φέρων ἀνιαρῶς αὐτὸν, ἀποκρυπτόμενος δὲ τὸν υἱόν. εἰδέναι γὰρ ὑβρισμένον περιῆν, ἄλλο δὲ οὐδὲν ἀμύνασθαι μὴ δυναμένῳ. μεγίστην γὰρ ὁ Φίλιππος δοκεῖ καὶ παραλογωτάτην μεταβαλέσθαι μεταβολὴν, ἐξ ἡμέρου βασιλέως, καὶ μειρακίου σώφρονος, ἀνὴρ ἀσελγὴς καὶ τύραννος ἐξώλης γενόμενος. τὸ δὲ οὐκ ἦν ἄρα μεταβολὴ φύσεως, ἀλλ' ἐπίδειξις ἐν ἀδείᾳ κακίας πολὺν χρόνον διὰ φόβον ἀγνοηθείσης.

Ὅτι γὰρ ἦν μεμιγμένον αἰσχύνῃ καὶ φόβῳ τὸ πρὸς τὸν Ἄρατον αὐτοῦ πάθος ἀπ' ἀρχῆς συντεθραμμένον, ἐδήλωσεν οἷς ἔπραξε περὶ αὐτόν.

Ἐπι-

sum, his subsidiis ista tu ætate horum dux, illorum jam evasisti dominus. Nondum finierat, quum exta Philippus aruspici tradit, atque illum manu trahens, Huc igitur, inquit, eadem pergamus via, quasi expugnatus ab illo & oppido isto spoliatus.

Hinc Aratus aula jam evolvens se, & paulatim ex Philippi retrahens consuetudine, quum transiret ille in Epirum, & oraret ipsum ut ad bellum comitaretur se, renuit, & mansit domi, veritus ne illius facinora in infamiam redundarent suam. Postquam vero classem bello Romano turpissime amisit, atque omnia aspera fœdaque ei evenere: hinc in Peloponnesum regressus est, ac Messeniis de integro fucum molitus facere, quum id exequi clam non valeret, infestaret aperte vastaretque fines eorum: tum Aratus alienavit ab eo se penitus, & suspectum habuit. Nam injurias violati cubilis filii fuerat jam odoratus, tulitque id moleste, filium celavit tamen. Supererat enim ut probro affectum cognosceret se, præterea nihil, quum pœnas expetere non valeret ab illo. Maxime enim videtur Philippus & præter omnium exspectationem ex miti rege & adolescente modesto castoque in virum lascivum ac detestabilem degenerasse tyrannum. Atqui non fuit illa naturæ variatio, sed declaratio in securitate improbitatis longo spatio propter metum tectæ.

Quippe mixtum fuisse ex reverentia & timore illius erga Aratum affectum, quo ab initio imbutus fuit, factis in eum demonstravit.

Siqui-

ἐπιθυμῶν γὰρ ἀνελεῖν τὸν ἄνδρα, καὶ νομίζων οὐδ᾽ ἂν ἐλεύθερος ἐκείνου ζῶντος εἶναι, μή τι γε τύραννος, ἢ βασιλεύς, βίᾳ μὲν οὐδὲν ἐπεχείρησε, Ταυρίωνα δὲ, τῶν στρατηγῶν τινα καὶ φίλων, ἐκέλευσεν ἐν ἀδήλῳ τρόπῳ τοῦτο πρᾶξαι, μάλιστα διὰ φαρμάκων, αὐτοῦ μὴ παρόντος. ὁ δὲ ποιησάμενος τὸν Ἄρατον συνήθη, φάρμακον αὐτῷ δίδωσιν, οὐκ ὀξὺ καὶ σφοδρόν, ἀλλὰ τῶν θέρμας τε μαλακὰς τὸ πρῶτον ἐν τῷ σώματι καὶ βῆχα κινούντων ἀμβλεῖαν, εἶτα οὕτως κατὰ μικρὸν εἰς φθορὰν περαινόντων. οὐ μὴν ἔλαθέ γε τὸν Ἄρατον· ἀλλ᾽ ὡς οὐδὲν ἦν ὄφελος ἐλέγχοντι, πράως καὶ σιωπῇ τὸ πάθος ὡς δή τινα νόσον κοινὴν καὶ συνήθη νοσῶν διήντλει. πλὴν ἑνός γε τῶν συνήθων ἐν τῷ δωματίῳ παρόντος, ἀναπτύσας δίαιμον ἰδόντος ἐκείνου καὶ θαυμάσαντος, Ταῦτα, εἶπεν, ὦ Κεφάλων, ἐπίχειρα τῆς βασιλικῆς φιλίας.

Οὕτω δὲ αὐτοῦ τελευτήσαντος ἐν Αἰγίῳ, τὸ ἑπτακαιδέκατον στρατηγοῦντος, καὶ τῶν Ἀχαιῶν φιλοτιμουμένων ἐκεῖ γενέσθαι ταφὰς, καὶ μνήματα πρέποντα τῷ βίῳ τοῦ ἀνδρὸς, Σικυώνιοι συμφορὰν ἐποιοῦντο μὴ παρ᾽ αὐτοῖς τεθῆναι τὸ σῶμα. καὶ τοὺς μὲν Ἀχαιοὺς ἔπεισαν ἀφιέναι, νόμου δὲ ὄντος ἀρχαίου μηδένα θάπτεσθαι τειχῶν ἐντὸς, ἰσχυρᾶς τε τῷ νόμῳ δεισιδαιμονίας προσούσης, ἔπεμψαν εἰς Δελφοὺς ὑπὲρ τούτων ἐρησόμενοι τὴν Πυθίαν. ἡ δὲ αὐτοῖς ἀνερεῖ τὸν χρησμὸν τόνδε,

Βουλεύῃ Σικυὼν ζωάγριον αἰὲν Ἀράτου
Ἀμφ᾽ ὁσίῃ θαλίῃ τε κατοιχομένοιο ἄνακτος.
Ὡς τὸ βαρυνόμενον τῷ δ᾽ ἀνέρι καὶ τὸ βαρῦνον,
Γαίης ἔστ᾽ ἀσέβημα καὶ οὐρανοῦ ἠδὲ θαλάσσης.

κομι-

Siquidem quum interficere eum averet, existimaretque ne libero quidem sibi vivere incolumi licere illo, nedum tyranno vel regi, nihil vi tentavit: verum uni ex ducibus & familiaribus suis Taurioni occulto modo jussit hoc perpetrare, maxime veneno, se absente. Ille contracta cum Arato familiaritate venenum dedit ei, non praeceps neque acre, sed ex illis quae lentos calores primum in corpore & tussim excitant languidam: inde ita sensim ad tabem perducunt. Non fuit res obscura Arato tamen: verum quum nihil eam detegendo profecisset, leniter & tacite malum, ut si vulgari aliquo & usitato morbo teneretur, toleravit: nisi quod in cubiculo, uno praesente familiari, quum excreasset cruorem, inspectante illo & obstupescente, Haec, inquit, Cephalon, regiae amicitiae sunt praemia.

Ad hunc modum quum fato functus Ægii in septima decima praetura esset, contenderentque Achaei, illic ut justa ei & monumenta ex vitae dignitate fierent, calamitosum duxerunt Sicyonii, nisi conditum corpus apud ipsos foret, flexeruntque Achaeos ut id permitterent. Quia vero vetus lex humari quenquam intra muros suos vetabat, & gravis adjuncta legi erat religio, Delphos miserunt ad consulendum super ea re vatem. Illa vero hasce sortes ei dedit:

Consultas Sicyon tellus natalis Arati
De justis semper, festis quoque concelebrandis
Defuncti herois: verum illum siqua gravant, sunt
Et maris, & cœli, terraeque piacula crassa.

Allato

κομισθείσης δὲ τῆς μαντείας, οἵ τε Ἀχαιοὶ σύμπαντες ἥσθησαν, καὶ διαφερόντως οἱ Σικυώνιοι, μεταβαλόντες εἰς ἑορτὴν τὸ πένθος, εὐθὺς ἐκ τοῦ Αἰγίου τὸν νεκρὸν ἐστεφανωμένοι καὶ λευχειμονοῦντες ὑπὸ παιάνων καὶ χορῶν εἰς τὴν πόλιν ἀνῆγον, καὶ τόπον ἐξελόμενοι περίοπτον, ὥσπερ οἰκιστὴν καὶ σωτῆρα τῆς πόλεως ἐκήδευσαν. καὶ καλεῖται μέχρι νῦν Ἀράτιον, καὶ θύουσιν αὐτῷ θυσίαν, τὴν μὲν, ᾗ τὴν πόλιν ἀπήλλαξε τῆς τυραννίδος, ἡμέρᾳ πέμπτῃ Δαισίου μηνὸς, ὃν Ἀθηναῖοι καλοῦσιν Ἀνθεστηριῶνα, καὶ τὴν θυσίαν ἐκείνην, Σωτήρια προσαγορεύουσι· τὴν δὲ, τοῦ μηνὸς, ἐν ᾧ γενέσθαι τὸν ἄνδρα διαμνημονεύουσι. τῆς μὲν οὖν προτέρας τοῦ Διὸς τοῦ σωτῆρος κατήρχετο θυηπόλος, τῆς δὲ δευτέρας, ὁ τοῦ Ἀράτου, στρόφιον οὐχ ὅλον λευκὸν, ἀλλὰ μεσοπόρφυρον ἔχων. μέλη δὲ ᾔδετο πρὸς κιθάραν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Διόνυσον τεχνιτῶν· καὶ συνεπόμπευεν ὁ γυμνασίαρχος, ἡγούμενος τῶν τε παίδων καὶ τῶν ἐφήβων, εἶτα ἐφείπετο ἡ βουλὴ στεφανηφοροῦσα, καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ὁ βουλόμενος. ὧν ἔτι δείγματα μικρὰ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἐξοσιούμενοι διαφυλάττουσιν· αἱ δὲ πλεῖσται τῶν τιμῶν ὑπὸ χρόνου καὶ πραγμάτων ἄλλων ἐκλελοίπασιν.

Ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν πρεσβύτερος Ἄρατος οὕτω βιῶσαι καὶ τοιοῦτος γενέσθαι τὴν φύσιν ἱστορεῖται, τὸν δὲ υἱὸν αὐτοῦ, μιαρὸς ὢν φύσει καὶ μετ' ὠμότητος ὑβριστὴς ὁ Φίλιππος, οὐ θανασίμοις ἀλλὰ μανικοῖς ἐξέστησε τοῦ λογισμοῦ φαρμάκοις· καὶ παρέτρεψεν εἰς δεινὰς καὶ ἀλλοκότους ἐπιφορὰς, πράξεων ἀτόπων καὶ σὺν αἰσχύνῃ παθῶν ὀλεθρίων ὀρεγόμενον· ὥστε τὸν θάνατον αὐτῷ,

Allato hoc oraculo, cum Achæi cuncti gvaisi sunt, tum Sicyonii præcipue, qui, converso in festum luctu, protinus corpus ex Ægio, coronati & candidis amicti vestibus, carminibus & tripudiis in urbem suam deducere, locoque delecto conspicuo, ut conditorem & servatorem urbis ibi funeraverunt. Appellatur usque ad hanc memoriam locus Aratium. Sacra ei faciunt, semel quo die civitatem a tyrannide vindicavit, quinto mensis Dæsii, quem Athenienses Anthesteriona nominant: hoc festum appellant Soteria: iterum, quo mense memorant natum. Priora Jovis Servatoris sacerdos facere fuit solitus, secunda Arati: qui fasciam non ex toto candidam, sed intertextam purpura gerebat. Carmina ad citharam canebantur ab histrionibus. Pompam ducebat gymnasiarcha puerorum & adolescentium: inde senatus coronatus sequebatur, & reliqui cives quibus libebat. Quorum obscura adhuc vestigia diebus illis defunctorie retinent: cæterum maxima honorum pars temporis injuria & per alia negotia exolevit.

Atque Aratum majorem ita vitam egisse, atque eo fuisse ingenio memoriæ proditum est. Filio ejus nefarius natura & cum immanitate contumeliosus Philippus, non feralibus sed insaniam inducentibus medicamentis mentem movit pervertitque, ut absurda & nefanda tentaret, faciendique absona & cum turpitudine patiendi flagitiosa arderet desiderio: mors ut ei quamvis juveni

αὐτῷ, καίπερ ὄντι νέῳ καὶ ἀνθοῦντι, μὴ συμφορὰν, ἀλλ' ἀπόλυσιν κακῶν καὶ σωτηρίαν γενέσθαι. δίκας γε μὴν ὁ Φίλιππος οὐ μεμπτὰς Διῒ ξενίῳ καὶ φιλίῳ τῆς ἀνοσιουργίας ταύτης τίνων διετέλεσε. καταπολεμηθεὶς μὲν γὰρ ὑπὸ Ῥωμαίων, ἐπέτρεψεν ἐκείνοις τὰ καθ' αὐτὸν· ἐκπεσὼν δὲ τῆς ἄλλης ἀρχῆς, καὶ τὰς ναῦς πλὴν πέντε πάσας προέμενος, καὶ χίλια προσεκτίσειν ὁμολογήσας τάλαντα, καὶ τὸν υἱὸν ὁμηρεύσοντα παραδοὺς, δι' οἶκτον ἔτυχε Μακεδονίας καὶ τῶν συντελούντων. ἀποκτείνων δὲ ἀεὶ τοὺς ἀρίστους καὶ συγγενεστάτους, φρίκης ἐνέπλησε καὶ μίσους ὅλην τὴν βασιλείαν πρὸς αὐτόν. ἓν δὲ μόνον ἐν τοσούτοις κακοῖς εὐτύχημα κτησάμενος, υἱὸν ἀρετῇ διαφέροντα, τοῦτον φθόνῳ καὶ ζηλοτυπίᾳ τῆς παρὰ Ῥωμαίοις τιμῆς ἀνεῖλε· Περσεῖ δὲ θατέρῳ τὴν ἀρχὴν παρέδωκεν, ὃν οὐ γνήσιον, ἀλλ' ὑπόβλητον εἶναι φασὶν, ἐκ Γναθαινίου τινὸς ἀκεστρίας γενόμενον. τοῦτον Αἰμίλιος ἐθριάμβευσεν καὶ κατέστρεψεν ἐνταῦθα τῆς Ἀντιγονικῆς βασιλείας ἡ διαδοχή. τὸ δὲ Ἀράτου γένος ἐν τῇ Σικυῶνι καὶ τῇ Πελλήνῃ διέμεινε καθ' ἡμᾶς.

ni & florenti ætate non calamitatem sed malorum finem & salutem attulerit. Pœnas tamen Philippus Jovi hospitii & amicitiæ præsidi non leves flagitiorum tota deinceps vita persolvit. Siquidem bello victus a Romanis, sua illis permisit. Dejectus cetero imperio, naves quoque demptis quinque amisit omnes, & mille talentorum insuper pendere pactus est, filioque obside dato, ex miseratione illorum Macedoniam & regiones ei contributas retinuit. Dum vero optimos quosque & sanguine proximos quotidie occidit, horrore & odio sui totum implevit regnum. Unam modo quum tantis in miseriis rem lætam obtineret, præcellentem virtute filium: hunc invidia & honoris apud Romanos ejus æmulatione peremit. Alteri Perseo regnum tradidit: quem non justum, sed subdititium perhibent fuisse, ex Gnathænio quadam sartrice susceptum. Hunc Paulus Æmilius in triumpho duxit: in quo regni Antigonici expiravit successio. Arati vero progenies Sicyone & Pellene usque ad nostram ætatem duravit.

ΓΑΛΒΑΣ.

Tho: Hanmer Eq: Aur: R. — G. V. d. Gucht Sculp.

Γ Α Λ Β Α Σ.

Ὁ Μὲν Ἀθηναῖος Ἰφικράτης τὸν μισθοφόρον ἠξίου στρατιώτην καὶ φιλόπλουτον εἶναι καὶ φιλήδονον, ὅπως ταῖς ἐπιθυμίαις χορηγίαν ἐπιζητῶν ἀγωνίζηται παραβολώτερον· οἱ δὲ πλεῖστοι καθάπερ ἐρρωμένον σῶμα τὸ στρατιωτικὸν ἀξιοῦσιν ἰδίᾳ μηδέποτε χρώμενον ὁρμῇ συγκινεῖσθαι τῇ τοῦ στρατηγοῦ. διὸ καὶ Παῦλον Αἰμίλιον λέγουσι τὴν ἐν Μακεδονίᾳ δύναμιν παραλαβόντα λαλιᾶς καὶ περιεργίας οἷον διαστρατηγούσης ἀνάπλεων, παραγγεῖλαι τὴν χεῖρα ποιεῖν ἑτοίμην καὶ τὴν μάχαιραν ὀξεῖαν ἕκαστον, αὐτῷ δὲ τῶν ἄλλων μελήσειν. ὁ δὲ Πλάτων οὐδὲν ἔργον ὁρῶν ἄρχοντος ἀγαθοῦ καὶ στρατηγοῦ στρατιᾶς μὴ σωφρονούσης, μηδὲ ὁμοπαθούσης, ἀλλὰ τὴν πειθαρχικὴν ἀρετὴν ὁμοίως τῇ βασιλικῇ νομίζων φύσεως γενναίας καὶ τροφῆς φιλοσόφου δεῖσθαι, μάλιστα τῷ πράῳ καὶ φιλανθρώπῳ τὸ θυμοειδὲς καὶ δραστήριον ἐμμελῶς ἀνακεραννυμένης, ἄλλά τε πάθη πολλὰ καὶ τὰ Ῥωμαίοις συμπεσόντα

MERCENARIUM militem volebat Iphicrates Athenienſis avarum & voluptuarium eſſe: quo libidinibus quærens ſufficere ſumptum, certaret audacius. Plerique vero milites volunt, ſicut validum corpus, nunquam ſuo utentes impulſu una cum duce moveri. Quapropter Paulum Æmilium memorant, ubi legiones in Macedonia accepit loquacitatis & curioſitatis plenas, atque in ducis munus ſe inferentes, edixiſſe: ut manum promptam & gladium quiſque haberet acutum, reliqua ſibi curæ fore. Plato vero operæ pretium cernens in imperatore bono & duce nullum, niſi modeſtus exercitus & ei ſit conſentiens: verum parendi virtutem perinde ut regnandi exiſtimans generoſam flagitare indolem & diſciplinam philoſophicam, quæ imprimis lenitate & humanitate ferocitatem & acerbitatem ſcite condiat: cum alias graves clades, tum Romanorum ab exceſſu

στόλα μετὰ τὴν Νέρωνος τελευτὴν ἔχει μαρτύρια καὶ παραδείγματα, τοῦ μηδὲν εἶναι φοβερώτερον ἀπαιδεύτοις χρωμένης καὶ ἀλόγοις ὁρμαῖς ἐν ἡγεμονίᾳ στρατιωτικῆς δυνάμεως. Δημάδης μὲν γὰρ, Ἀλεξάνδρου τελευτήσαντος, εἴκαζε τὴν Μακεδόνων στρατιὰν ἐκτετυφλωμένῳ τῷ Κύκλωπι, πολλὰς κινουμένην ὁρῶν κινήσεις ἀτάκτους καὶ παραφόρους. τὴν δὲ Ῥωμαίων ἡγεμονίαν ὅμοια τοῖς λεγομένοις Τιτανικοῖς πάθεσι καὶ κινήμασι κατελάμβανεν, εἰς πολλὰ διασπωμένην ἅμα καὶ πολλαχόθεν αὖθις ἑαυτῇ συμπίπτουσαν, οὐχ οὕτως ὑπὸ φιλαρχίας τῶν ἀναγορευομένων αὐτοκρατόρων, ὡς φιλοπλουτίας καὶ ἀκολασίας τοῦ στρατιωτικοῦ, δι' ἀλλήλων, ὥσπερ ἥλους, τοὺς ἡγεμόνας ἐκκρούοντος. καίτοι Διονύσιος Φεραῖον ἄρξαντα Θετταλῶν δέκα μῆνας, εἶτα εὐθὺς ἀναιρεθέντα, τὸν τραγικὸν ἀνεκάλει τύραννον, ἐπισκώπτων τὸ τάχος τῆς μεταβολῆς. ἡ δὲ τῶν Καισάρων ἑστία τὸ παλάτιον ἐν ἐλάσσονι χρόνῳ τέσσαρας αὐτοκράτορας ὑπεδέξατο, τὸν μὲν εἰσαγόντων ὥσπερ διὰ σκηνῆς, τὸν δ' ἐξαγόντων. ἀλλ' ἦν γε παραμυθία τοῖς κακῶς πάσχουσι μία, τὸ μὴ δεηθῆναι δίκης ἑτέρας ἐπὶ τοὺς αἰτίους, ἀλλ' ὁρᾷν αὐτοὺς ὑφ' ἑαυτῶν φονευομένους· πρῶτον δὲ καὶ δικαιότατα πάντων τὸν δελεάσαντα καὶ διδάξαντα τοσοῦτον ἐλπίζειν ἐπὶ μεταβολῇ Καίσαρος, ὅσον αὐτὸς ὑπέσχετο, κάλλιστον ἔργον διαβαλὼν τῷ μισθῷ τὴν ἀπὸ Νέρωνος ἀποστασίαν προδοσίαν γενομένην.

Νυμφίδιος γὰρ Σαβῖνος ὢν ἔπαρχος, ὥσπερ εἴρηται, μετὰ Τιγελλίνου τῆς αὐλῆς, ἐπεὶ τὰ Νέρωνος ἀπέγνωστο παντάπασι, καὶ δῆλος ἦν ἀποδρασόμενος

cessu Neronis casus, testes habet & documenta nihil esse in imperio aliquo formidabilius militaribus viribus, motibus quæ aguntur imperitis & absurdis. Demades enim defuncto Alexandro Macedonum exercitum Cyclopi excæcato adæquabat: quod multis eum incompositis & temerariis nutibus cerneret agitari. At imperium Romanum similes fabulosis Titanicis calamitates & impulsus invasere, in diversa eodem tempore divulsum, atque hinc inde rursus ad seipsum recurrens: non ita ex ambitione eorum, qui declarabantur imperatores, ut ex avaritia & licentia militum, imperatores per se mutuo tanquam clavos clavis expellentium. Et quidem Pheræum, qui cum apud Thessalos menses decem dominatum obtinuisset, mox fuit trucidatus, Dionysius vicissitudinis pernicitatem ridens, tragicum tyrannum appellat. At Cæsarum domus Palatina angustiori tempore quatuor excepit imperatores: dum hunc quasi per scenam introducunt, illum educunt. Cæterum erat afflictis allevatio una, quod non requirerent ultionem in autores malorum suorum aliam, quam quod eos mutuis cædibus funestos spectarent: primum & præ cæteris optimo jure istum, qui eos inescavit, tantumque docuit ex Cæsaris sperare mutatione, quantum ipse promisit, ac pulcherrimum factum fœdavit defectionem a Nerone, quæ ob mercedem evasit proditio.

Siquidem Nymphidius Sabinus præfectus prætorio cum Tigillino, ut est ante dictum, ubi res semel deploratæ Neronis fuerunt, & ostendit ille fugam meditari se in

μένος εἰς Αἴγυπτον, ἔπεισε τὸ στρατιωτικὸν, ὡς μηκέτι παρόντος ἀλλ' ἤδη πεφυγότος, αὐτοκράτορα Γάλβαν ἀναγορεῦσαι, καὶ δωρεὰν ὑπέσχετο κατ' ἄνδρα τοῖς αὐλικοῖς καὶ στρατηγικοῖς προσαγορευομένοις, δραχμὰς ἑπτακισχιλίας πεντακοσίας· τοῖς δὲ ἐκτὸς στρατευομένοις, πεντήκοντα καὶ διακοσίας ἐπὶ χιλίαις, ὅσον ἀμήχανον ἦν συναγαγεῖν μὴ πλείονα μυριάκις κακὰ παρασχόντα πᾶσιν ἀνθρώποις ὧν Νέρων παρέσχε. τοῦτο γὰρ εὐθὺς μὲν ἀπώλεσε Νέρωνα, μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Γάλβαν. τὸν μὲν γὰρ ὡς ληψόμενοι προήκαντο, τὸν δὲ μὴ λαμβάνοντες ἀπέκτειναν. εἶτα τὸν τοσοῦτον δώσοντα ζητοῦντες, ἔφθησαν ἐν ταῖς ἀποστάσεσι καὶ προδοσίαις ἀναλώσαντες αὑτοὺς, ἢ τυχόντες ὧν ἤλπισαν. τὰ μὲν οὖν καθ' ἕκαστα τῶν γινομένων ἀπαγγέλλειν ἀκριβῶς, τῆς πραγματικῆς ἱστορίας ἐστί· ὅσα δὲ ἄξια λόγου τοῖς τῶν Καισάρων ἔργοις καὶ πάθεσι συμπέπτωκεν, οὐδὲ ἐμοὶ προσήκει παρελθεῖν.

Γάλβας Σουλπίκιος, ὅτι μὲν ἰδιώτης πλουσιώτατος ἁπάντων εἰς τὸν Καισάρων παρῆλθεν οἶκον, ὁμολογεῖται· μέγα δὲ ἔχων εὐγενείας ἀξίωμα, τὸν Σερβίων οἶκον, αὐτὸς ἐφρόνει μεῖζον ἐπὶ τῇ Κάτλου συγγενείᾳ, πρωτεύσαντος ἀνδρὸς ἀρετῇ καὶ δόξῃ τῶν καθ' ἑαυτὸν, εἰ καὶ τὸ δύνασθαι μᾶλλον ἑκὼν ἑτέροις παρῆκεν. ἦν δέ τι καὶ Λιβίᾳ τῇ Καίσαρος γυναικὶ κατὰ γένος προσήκων ὁ Γάλβας, καὶ διὰ τοῦτο Λιβίας παρασχούσης ὕπατος ἐκ παλατίου προῆλθε. λέγεται δὲ καὶ στρατεύματος ἐν Γερμανίᾳ καλῶς ἄρξαι, καὶ Λιβύης ἀνθύπατος γενόμενος, σὺν ὀλίγοις ἐπαινεθῆναι. τὸ δὲ εὔκολον αὐτοῦ τῆς διαίτης καὶ φειδωλὸν ἐν δαπάναις καὶ ἀπέριττον, αἰτίαν ἔσχεν αὐτοκράτορος

in Ægyptum: induxit milites, quasi non ultra adesset, sed cepisset jam fugam, ut imperatorem Galbam appellarent: ac donativum pronunciavit viritim cohortibus urbanis & prætorianis trigena millia nummorum, legionibus provincialibus quina millia: quantam summam fieri non poterat ut quisquam cogeret, quin sexcenties plus quam Nero flagellaturus esset omnes mortales. Quippe hæc res confestim perdidit Neronem, & mox Galbam. Superiorem enim ut accepturi deseruere, hunc interfecere delusi. Inde dum tantæ pecuniæ quærunt præbitorem, prius in defectionibus & proditionibus semetipsos contriverunt, quam quæ speraverunt sunt consecuti. Atque sigillatim acta exacte recensere justæ sit historiæ. Memorabiles vero in Cæsarum gestis & cladibus casus nec mihi sunt prætereundi.

Sulpitium Galbam privatum aspirasse omnium opulentissimum ad Cæsarum domum in confesso est. Cum autem illustri nobilitate præcelleret ex Serviorum gente, ipse majores animos gerebat ex propinquitate Catuli, viri virtute & laude omnium suæ memoriæ principis, licet potentiæ prærogativam aliis libenter concesserit. Ad hæc intercedebat Galbæ aliqua cum Cæsaris uxore Livia necessitudo: atque inde Liviæ beneficio consul ex Palatio progressus est. Fertur etiam legionibus Germanicis honeste præfuisse, atque ex proconsulatu, quem gessit in Africa, fuisse inter paucos commendatus. At victus simplicitas & angustia sumptus restrictioque, cum factus

τορος γινομένου μικρολογίας, ἣν ἕωλόν τινα δόξαν εὐταξίας ἔφερε καὶ σωφροσύνης. ἐπέμφθη δὲ ὑπὸ Νέρωνος Ἰβηρίας ἄρχων, οὔπω δεδιδαγμένου φοβεῖσθαι τοὺς ἐν ἀξιώμασι μεγάλοις τῶν πολιτῶν. ἐκείνῳ δὲ καὶ φύσει δοκοῦντι πρᾴῳ γεγονέναι προσετίθει πίστιν εὐλαβείας τὸ γῆρας.

Ἐπεὶ δὲ τῶν ἀλιτηρείων ἐπιτρόπων, ὠμῶς καὶ ἀγρίως τὰς ἐπαρχίας ἐκείνων διαφορούντων, ἄλλο μὲν εἶχεν οὐδὲν βοηθεῖν, αὐτὸ δὲ τὸ φανερῶς εἶναι συναλγῶν καὶ συναδικούμενος, ἀμωσγέπως ἀναπνοήν τινα καὶ παραμυθίαν τοῖς καταδικαζομένοις καὶ πωλουμένοις παρεῖχε· καὶ ποιημάτων εἰς Νέρωνα γινομένων, καὶ πολλαχοῦ περιφερομένων καὶ ᾀδομένων, οὐκ ἐκώλυεν οὐδὲ συνηγανάκτει τοῖς ἐπιτρόποις· ἐφ' οἷς ἔτι μᾶλλον ἠγαπᾶτο ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. καὶ γὰρ ἦν ἤδη συνήθης, ἔτος ὄγδοον ἐκεῖνο τὴν ἀρχὴν ἔχων· ἐν ᾧ Ἰούνιος Οὐίνδιξ ἐπανέστη Νέρωνι Γαλατίας ὢν στρατηγός. λέγεται μὲν οὖν καὶ πρὸ τῆς ἐμφανοῦς ἀποστάσεως, γράμματα πρὸς αὐτὸν ἀφικέσθαι παρὰ τοῦ Οὐίνδικος, οἷς μήτε πιστεῦσαι μήτε μηνῦσαι καὶ κατειπεῖν, ὡς ἕτεροι τῶν ἡγεμονικῶν ἐπιστολὰς αὐτοῖς γραφείσας ἔπεμψαν πρὸς Νέρωνα, καὶ διέφθειραν, ὅσον ἐπ' αὐτοῖς, τὴν πρᾶξιν, ἧς ὕστερον μετασχόντες ὡμολόγησαν αὐτῶν οὐδὲν ἧττον ἢ ἐκείνου προδόται γεγονέναι. ἀλλ' ἐπειδὴ λαμπρῶς τὸν πόλεμον ἐκφήνας ὁ Οὐίνδιξ ἔγραψε τῷ Γάλβᾳ παρακαλῶν ἀναδέξασθαι τὴν ἡγεμονίαν, καὶ παρασχεῖν ἑαυτὸν ἰσχυρῷ σώματι ζητοῦντι κεφαλὴν ταῖς Γαλατίαις, δέκα μυριάδας ἀνδρῶν ὡπλισμένων ἐχούσαις, ἄλλας τε πλείονας ὁπλίσαι δυναμέναις

ctus esset imperator, vitio ei ut sordido versa est: unde frigidam quandam moderationis & frugalitatis gloriam ferebat. Porro missus a Nerone est cum imperio in Hispaniam, cum nondum formidare in magna positos dignitate viros didicisset. Illi vel sua sponte placido habito cautionis opinionem adjungebat senectus.

Cum pestiferi Cæsaris procuratores crudeliter & fœde provincias suas vexarent, nulla valebat re alia succurrere. Verum quod propalam vicem damnatorum & sub hasta venditorum doleret, ut si illata esset sibi injuria, allevationem iis nonnullam & consolationem præbebat. Cum carmina in Neronem componerentur & passim circunferrentur canerenturque, non coercuit id, neque socium se procuratorum iræ fecit. Quo magis dilectus est a provincialibus. Etenim erat jam illis familiaris: quod ex quo proconsul ageret ibi, annus ille esset octavus, qua tempestate Julius Vindex Galliæ proprætor adversus Neronem rebellavit. Ante apertam defectionem fama est literas ad eum a Vindice perlatas fuisse, quibus neque fidem habuisse eum neque indicasse vel detulisse rem, sicut cæteri provinciarum præfecti scriptas ipsis epistolas ad Neronem misere: corruperuntque, quantum in ipsis fuit, cœptum, cujus postmodum consortes confessi sunt non minus ipsorum se quam illius fuisse proditores. At postquam bello strenue suscepto ad Galbam scripsit Vindex adhortans eum, ut imperium susciperet, & valido corpori se quærenti caput præberet Galliis, quæ essent centenis millibus militum succinctæ, pluresque armare alios valerent,

μένας, πρεύθηκε βουλὴν τοῖς φίλοις. ὧν οἱ μὲν ἠξίουν περιμένειν, καραδοκοῦντα τίνα κίνησιν ἡ Ῥώμη καὶ φορὰν ἕξει πρὸς τὸν νεωτερισμόν. Τίτος δὲ Οὐίνιος ὁ τοῦ στρατιωτικοῦ τάγματος ἡγεμὼν, αὐτὸς εἶπεν, Ὦ Γάλβα τίνα τρόπον βουλεύεσθε; τὸ γὰρ ζητεῖν Νέρωνι εἰ πιστοὶ μενοῦμεν, ἤδη μὴ μενόντων ἐστίν. ὡς οὖν ὑπάρχοντος ἐχθροῦ Νέρωνος, οὐ δὴ προετέον τὴν τοῦ Οὐίνδικος φιλίαν, ἢ καὶ κατηγορητέον εὐθὺς αὐτοῦ καὶ πολεμητέον, ὅτι σὲ βούλεται Ῥωμαίους ἔχειν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ Νέρωνα τύραννον.

Ἐκ τούτου προγράμματι μὲν ἐδήλωσεν ὁ Γάλβας ἡμέραν ἐν ᾗ τὰς κατὰ μέρος ἐλευθερώσεις ἀποδώσει τοῖς δεομένοις· λαλιὰ δὲ καὶ φήμη προεκπεσοῦσα πλῆθος ἀνθρώπων ἤθροιζε προθύμων ἐπὶ τὸν νεωτερισμόν. οὐκ ἔφθη γοῦν φανερῶς ἐπὶ τοῦ βήματος γενόμενος, καὶ πάντες αὐτὸν ὁμοφώνως αὐτοκράτορα προσεῖπον. ὁ δὲ ταύτην μὲν εὐθὺς οὐ προσεδέξατο τὴν προσηγορίαν· κατηγορήσας δὲ τοῦ Νέρωνος, καὶ τῶν ἀνῃρημένων ἀνδρῶν ὑπ' αὐτοῦ τοὺς ἐπιφανεστάτους ὀλοφυράμενος, ὡμολόγησεν ἐπιδώσειν τῇ πατρίδι τὴν ἑαυτοῦ πρόνοιαν, οὔτε Καῖσαρ, οὔτε αὐτοκράτωρ, στρατηγὸς δὲ συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων ὀνομαζόμενος. ὅτι δὲ ὀρθῶς ὁ Οὐίνδιξ καὶ λελογισμένως ἐξεκαλεῖτο τὸν Γάλβαν ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν, ἐπιστώσατο μάρτυρι τῷ Νέρωνι. προσποιούμενος γὰρ ἐκείνου καταφρονεῖν καὶ παρ' οὐδὲν ἡγεῖσθαι τὰ Γαλατικά, ἅμα τῷ πυθέσθαι τὰ περὶ Γάλβαν (ἔτυχε δὲ λελουμένος καὶ ἀριστῶν) ἀνέτρεψε τὴν τράπεζαν. οὐ μὴν ἀλλὰ συγκλήτου ψηφισαμένης πολέμιον τὸν Γάλβαν, αὐτός τε παίζειν καὶ θρασύνεσθαι πρὸς τοὺς φίλους βουλόμενος, οὐ φαύ-

rent, adhibuit in consilium amicos. Quorum aliqui sustinendum censuerunt & operiendum, quid motura & quo inclinatura novis rebus urbs esset. At Titus Junius cohortis prætoriæ præfectus: Qua ratione, inquit, Galba deliberamus? Nam quærere an in fide velimus persistere erga Neronem, furentium jam est. Quare ut si hostis Nero sit, nequaquam Vindicis rejicienda est societas, aut deferendus statim & oppugnandus, quod te mavult esse Romanis imperatorem quam Neronem tyrannum.

Inde edicto diem Galba præscripsit, qua libertatem sigillatim petentibus daturus esset. Rumor autem & fama, quæ maturius exciderat, frequentiam hominum excivit ad res novas paratorum. Vix enim pro tribunali conspectus est, cum omnes una voce imperatorem eum consalutavere. Quod nomen ille non statim agnovit, sed postquam in Neronem est invectus, & trucidatorum ab eo clarissimos deploravit: ostendit patriæ se solicitudinem suam præstiturum, non Cæsaris neque imperatoris, sed ducis senatus populique Romani nomine. Nam recte se & prudenter Galbam ad imperium evocasse, Vindex testimonio comprobavit Neronis. Simulans enim se illum contemnere, & floccifacere motus Gallicos: simul atque de Galba est allatum, (forte lotus tunc prandebat) evertit mensam. Veruntamen, ubi senatus Galbam hostem judicavit, jocum captans & ferocire gestiens apud amicos, non malam

φαύλην ἔφη πρόῤῥησιν ἐμπεπτωκέναι λογισμοῦ δεομένων χρημάτων αὐτῷ· καὶ τὰ μὲν Γαλατῶν, ὅταν ὑποχείριοι γένωνται, λαφυραγωγήσεσθαι καὶ λίαν· ἡ δὲ Γάλβα πάρεστιν οὐσία χρῆσθαι καὶ πωλεῖν ἤδη πολεμίου πεφηνότος. οὗτός τε δὴ τὰ Γάλβα πιπράσκειν ἐκέλευε· καὶ Γάλβας ἀκούσας, ὅσα Νέρωνος ἦν ἐν Ἰβηρίᾳ κηρύττων, εὕρισκε πολλοὺς προθυμοτέρους ὄντας.

Ἀφισαμένων δὲ πολλῶν τοῦ Νέρωνος, καὶ πάντων ἐπιεικῶς τῷ Γάλβᾳ προστιθεμένων, μόνος Κλώδιος Μάκερ ἐν Λιβύῃ, καὶ Οὐεργίνιος Ῥοῦφος ἐν Γαλατίᾳ τοῦ Γερμανικοῦ στρατεύματος ἡγούμενος, αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἔπραττον, οὐ τὴν αὐτὴν αἵρεσιν ἔχοντες. ἀλλ' ὁ μὲν Κλώδιος ἐν ἁρπαγαῖς πραγμάτων γεγονὼς καὶ φόνοις ἀνδρῶν δι' ὠμότητα καὶ πλεονεξίαν, δῆλος ἦν ἐν τῷ μήτε κατέχειν μήτε ἀφιέναι τὴν ἀρχὴν δύνασθαι περιφερόμενος· Οὐεργίνιος δὲ ταγμάτων ἐπιστατῶν δυνατωτάτων, πολλάκις αὐτὸν ἀναγορευόντων αὐτοκράτορα καὶ βιαζομένων, οὔτε αὐτὸς ἔφη λήψεσθαι τὴν ἡγεμονίαν, οὔτε ἄλλῳ περιόψεσθαι διδομένην, ὃν ἂν μὴ ἡ σύγκλητος ἕληται. ταῦτα τὸν Γάλβαν οὐ μετρίως ἐθορύβει τὸ πρῶτον· ἐπεὶ δὲ τὰ Οὐεργινίου καὶ Οὐίνδικος στρατεύματα τρόπον τινὰ βίᾳ τοὺς ἡγεμόνας, ὥσπερ τοὺς ἡνιόχους κρατῆσαι χαλινῶν μὴ δυνηθέντας, εἰς μάχην ἐξενεγκόντα μεγάλην συνέρραξαν, καὶ Οὐίνδικος ἑαυτὸν ἀνελόντος ἐπὶ δισμυρίοις Γαλατῶν πεσοῦσι, διῆλθε λόγος ὡς βουλομένων πάντων ἐπὶ νίκῃ τοσαύτῃ τὸν Οὐεργίνιον ἀναδέξασθαι τὴν ἡγεμονίαν, ἢ πάλιν μεταβαλλομένων πρὸς Νέρωνα, τότε δὴ παντάπασι περίφοβος γενόμενος ὁ Γάλβας ἔγραψε τῷ Οὐεργινίῳ,

malam ait occasionem sibi consilii oblatam pecuniæ egenti. Gallorum bona, uti domiti essent, in prædam se daturum, Galbæ vero fortunis hostis judicati statim uti licere & distrahere. Itaque hic bona Galbæ sub hasta vendi jussit. Quod intelligens Galba, quæcunque in Hispania Neronis essent, proscribens multo invenit paratiores emptores.

Compluribus a Nerone deficientibus, omnibusque fere Galbæ se associantibus: solus in Africa Clodius Macer & Verginius Rufus in Gallia legionum Germanicarum dux, separata per se consilia habebant, non ejusdem erant tamen sententiæ: sed Clodius, qui totus fuerat in rapinam pecuniarum & cædes hominum effusus ob crudelitatem & avaritiam, declarabat fluctuare in eo se, quod neque occupare neque dimittere sustineret imperium. Verginius legionibus impositus valentissimis a quibus crebro appellatus imperator, atque ut susciperet imperium compulsus, negavit id vel assumpturum se, vel ut alteri daretur, quem non designasset senatus, permissurum. Hæc Galbam primum solicitaverunt non mediocriter. Ut vero Verginii & Vindicis legiones vi quodammodo duces sicut aurigas habenarum impotentes concitavere, atque atroci collisere prœlio: ac Vindex cæsis viginti millibus Gallorum sibi ipse manus intulit: increbuit autem rumor omnes a tanta victoria Verginium imponere statuisse imperio, aut denuo transire ad Neronem: tunc prorsus Galba consternatus est, ac Verginium adhortatus est per litteras,

νίῳ, παρακαλῶν κοινοπραγεῖν καὶ διαφυλάσσειν ἅμα τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν Ῥωμαίοις. αὖθις δὲ μετὰ τῶν φίλων εἰς Κολωνίαν Ἰβηρικὴν πόλιν ἀναχωρήσας, ἐν τῷ μετανοεῖν περὶ τῶν γεγονότων, καὶ ποθεῖν τὴν συνήθη καὶ σύντροφον ἀπραγμοσύνην μᾶλλον, ἢ πράττειν τι τῶν ἀναγκαίων, διέτριβεν.

Ἦν δὲ θέρος ἤδη, καὶ βραχὺ πρὸ δείλης ἧκεν ἀπὸ Ῥώμης Σικελὸς ἀνὴρ ἀπελεύθερος, ἑβδομαῖος. πυθόμενος δὲ τὸν Γάλβαν ἀναπαύεσθαι καθ' ἑαυτόν, ἐβάδιζε συντόνως ἐπὶ τὸ δωμάτιον αὐτοῦ, καὶ βίᾳ τῶν θαλαμηπόλων ἀνοίξας καὶ παρελθών, ἀπήγγειλεν ὅτι καὶ ζῶντος ἔτι τοῦ Νέρωνος, οὐκ ὄντος δὲ φανεροῦ, τὸ στράτευμα πρῶτον, εἶτα ὁ δῆμος καὶ ἡ σύγκλητος αὐτοκράτορα τὸν Γάλβαν ἀναγορεύσειεν· ὀλίγον δὲ ὕστερον ἀπαγγελθείη τεθνηκὼς ἐκεῖνος. οὐ μὴν αὐτός γε πιστεύσας ἔφη τοῖς ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ ἐπελθὼν τῷ νεκρῷ καὶ κείμενον θεασάμενος, οὕτως ἐξελθεῖν. ταῦτα ἀπαγγελλόμενα λαμπρὸν ἦρε τὸν Γάλβαν, καὶ συνέδραμε πλῆθος ἀνδρῶν ἐπὶ θύρας ἐκτεθαρρηκότων ὑπ' αὐτοῦ βεβαίως. καίτοι τὸ τάχος ἦν ἄπιστον. ἀλλὰ καὶ δυσὶν ἡμέραις Οὐίννιος Τίτος πολλὰ τῶν ἀπὸ στρατοπέδου μεθ' ἑτέρων ἀφίκετο τὰ δόξαντα τῇ συγκλήτῳ καθ' ἕκαστον ἀπαγγέλλων. οὗτος μὲν οὖν εἰς τάξιν ἔντιμον προήχθη· τῷ δὲ ἀπελευθέρῳ δακτυλίους τε χρυσοῦς ἔδωκε, καὶ Μαρκιανὸς Οὐίκελλος ἤδη καλούμενος εἶχε τὴν πρώτην ἐν τοῖς ἀπελευθέροις δύναμιν.

Ἐν δὲ Ῥώμῃ Νυμφίδιος Σαβῖνος οὐκ ἠρέμα καὶ κατὰ μικρόν, ἀλλὰ συλλήβδην ὁμοῦ πάντα πράγματα φέρων, περιεῖλκεν εἰς ἑαυτόν, ὡς Γάλβαν

μὲν

ras, ut communi consilio imperium & libertatem populi Romani conservarent. Mox Coloniam Hispaniæ oppidum cum amicis secedens, in pœnitentia actorum, & desiderio pristini & assueti ocii potius, quam in agendo, quæ necessaria erant, tempus contrivit.

Æstas jam erat, cum præcipite in noctem die Siculus quidam libertus ejus Roma septimo die venit. Hic cum Galbam intellexisset solum quiescere, citato cursu ad cubiculum ejus profectus invitis cubiculariis aperuit ostium, ingressusque annunciavit, Nerone adhuc vivo, sed nusquam apparente, exercitum primum, deinde populum & senatum Galbam appellasse imperatorem, mox mortem ejus allatam. Non habuisse tamen ait se nunciis fidem: sed perrexisse ipsum ad cadaver, atque cum exanimem spectasset, tum profectum. Hoc Galba nuntio est mire excitatus, concurritque ad januam ejus hominum frequentia, qui magnopere sunt ab eo confirmati, quamvis esset nuntii celeritas incredibilis. Verum biduo post Titus Junius cum multis aliis advenit ex castris senatusconsultum ordine perferens. Atque hic ad splendidum ordinem provectus est. Liberto jus annulorum aureorum dedit, ac Marcianus Vicellus jam dictus primum locum inter libertos ejus tenuit.

At Romæ Nymphidius Sabinus non sensim neque paulatim, sed semel universam rerum summam ad se trahebat, senem existimans

Gal-

μὲν ὄντα πρεσβύτην, καὶ μόλις εἰς Ῥώμην ἐξαρκέσοντα φοράδην κομισθῆναι διὰ γῆρας· ἦν γὰρ ἐτῶν τριῶν καὶ ἑβδομήκοντα· τὰ δὲ αὐτόθι στρατεύματα καὶ πάλαι πρὸς αὐτὸν εὔνως ἔχοντα, καὶ νῦν ἑνὸς ἐξηρτημένα μόνου, διὰ τὸ τῆς δωρεᾶς μέγεθος εὐεργέτην ἐκεῖνον ἡγεῖσθαι, Γάλβαν δὲ χρεωφειλέτην. εὐθὺς οὖν Τιγελλίνῳ μὲν τῷ συνάρχοντι προσέταξεν ἀποθέσθαι τὸ ξίφος· ὑποδοχὰς δὲ ποιούμενος, ἐδείπνιζε τοὺς ὑπατικοὺς καὶ τοὺς ἡγεμονικούς, ἔτι τὸ Γάλβα προστιθεὶς ὄνομα ταῖς κλήσεσιν, ἔν τε τῷ στρατοπέδῳ πολλοὺς παρεσκεύασε λέγειν ὡς πεμπτέον ἐστὶ πρὸς Γάλβαν, αἰτουμένους ἔπαρχον ἔσαεὶ Νυμφίδιον ἄνευ συνάρχοντος. ἃ δὲ ἡ σύγκλητος εἰς τιμὴν ἔπραττεν αὐτοῦ καὶ δύναμιν, ἀνακαλοῦσα εὐεργέτην, καὶ συντρέχουσα καθ' ἡμέραν ἐπὶ θύρας, καὶ παντὸς ἐξάρχειν δόγματος ἀξιοῦσα καὶ βεβαιοῦν, ἔτι πορρωτέρω τόλμης ἀνῆγεν ἑαυτόν· ὥστε ὀλίγου χρόνου τοῖς θεραπεύουσι μὴ μόνον ἐπίφθονον ἀλλὰ καὶ φοβερὸν εἶναι. τῶν δ' ὑπάτων οἰκέτας δημοσίους προχειρισαμένων τὰ δόγματα κομίζοντας τῷ αὐτοκράτορι, καὶ τὰ καλούμενα διπλώματα σεσημασμένα δόντων, ἃ γνωρίζοντες οἱ κατὰ πόλιν ἄρχοντες ἐν ταῖς τῶν ὀχημάτων ἀμοιβαῖς ἐπιταχύνουσι τὰς προπομπὰς τῶν γραμματηφόρων, οὐ μετρίως ἠγανάκτησεν ὅτι μὴ παρ' αὐτοῦ καὶ σφραγῖδα καὶ στρατιώτας λαβόντες ἀνέπεμψαν. ἀλλὰ λέγεται καὶ βουλεύσασθαι περὶ τῶν ὑπάτων, εἶτα τὴν ὀργὴν ἀπολογισαμένοις καὶ δεηθεῖσιν ἀνῆκε. τῷ δὲ δήμῳ χαριζόμενος, οὐκ ἐκώλυε τὸν περιπίπτοντα τῶν Νέρωνος ἀποτυμπανίζειν. Σπῖκλον μὲν οὖν

Galbam, cui vix vires suppeterent per gravem ætatem, ut lectica Romam portaretur: (nam annos tres & septuaginta natus erat) cohortes vero aulicas cum jamdudum sui cupidas, tum uni in præsentia sibi addictas ob donativi magnitudinem se benefactorem ducere, & Galbam debitorem suum. Extemplo igitur collegæ imperat Tigillino, ut gladium deponat: atque convivia celebrans, consulares, eosque qui exercitibus vel provinciis præfuissent, invitat, apponitque nomen etiamnum Galbæ vocationibus: in castris complures subornat, qui jactent mittendos ad Galbam legatos postulatum, ut Nymphidius perpetuus præfectus prætorio absque collega sit. Quæ vero ad honorem ejus senatus agebat, benefactorem appellans, ventitans quotidie domum ejus, tribuensque ei, ut omnibus senatusconsultis author fieret, ad majorem provexerunt eum audaciam: ut brevi etiam colentibus eum non invidiosus esset modo, sed formidolosus quoque. Ubi jam servos publicos destinaverunt consules ad deferendum imperatori senatusconsultum, & consignata dederunt diplomata; quorum signo cujusque oppidi magistratus per dispositos currus tabellariorum cursum accelerant: non mediocriter excanduit, quod non signum suum impressissent, neque per milites id misissent suos. Immo dicitur de consulibus deliberasse puniendis: inde purgantibus se & supplicibus remisit offensam. Populo indulgens non prohibuit, quicunque ex Neronianis oblatus est, quin obtruncaretur. Ac Spicillum gladiatorem sta-

οὖν τὸν μονομάχον ἀνδριᾶσι Νέρωνος ἑλκομένοις ὑποβαλόντες ἐν ἀγορᾷ διέφθειραν· Ἀπόνιον δέ τινα τῶν κατηγορικῶν ἀνατρέψαντες, ἁμάξας λιθοφόρους ἐπήγαγον, ἄλλους δὲ διέσπασαν πολλοὺς, ἐνίους μηδὲν ἀδικοῦντας· ὥστε καὶ Μαυρίσκον ἄνδρα τῶν ἀρίστων καὶ ὄντα καὶ δοκοῦντα πρὸς τὴν σύγκλητον εἰπεῖν, ὅτι φοβεῖται μὴ ταχὺ Νέρωνα ζητήσωσιν.

Οὕτω δὲ προσάγων ὁ Νυμφίδιος ἐγγυτέρω ταῖς ἐλπίσιν, οὐκ ἔφευγε Γαΐου Καίσαρος υἱὸς λέγεσθαι τοῦ μετὰ Τιβέριον ἄρξαντος. ἐγνώκει γὰρ ὁ Γάϊος, ὡς ἔοικε, τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν, ἔτι μειράκιον ὢν, οὐκ ἀειδῆ τὴν ὄψιν οὖσαν, ἐκ δὲ ἀκεστρείας ἐπὶ μισθῷ ἐκ Καλλίστῳ Καίσαρος ἀπελευθέρῳ γεγενημένην. ἀλλ' ἦν ἡ πρὸς Γάϊον ἔντευξις αὐτῆς, ὡς ἔοικε, νεωτέρα τῆς Νυμφιδίου γενέσεως. αἰτίαν δ' εἶχεν ἐκ Μαρτιανοῦ τοῦ μονομάχου γεγονέναι, τῆς Νυμφιδίας ἐρασθείσης διὰ δόξαν αὐτοῦ, καὶ μᾶλλον ἐδόκει καθ' ὁμοιότητα τῆς ἰδέας ἐκείνῳ προσήκειν. ἀλλ' ὁμολογῶν γε Νυμφιδίας εἶναι μητρὸς, ἔργον μὲν αὐτοῦ μόνου τὴν Νέρωνος ἐποιεῖτο κατάλυσιν, ἆθλα δ' αὐτῆς οὐ νομίζων ἱκανὰ καρποῦσθαι τὰς τιμὰς καὶ τὰ χρήματα, καὶ τῷ Σπόρῳ τοῦ Νέρωνος συγκαθεύδειν, ὃν εὐθὺς ἀπὸ τῆς πυρᾶς ἔτι καιομένου τοῦ νεκροῦ μεταπεμψάμενος ἐκεῖνος ἐν γαμετῆς εἶχε τάξει, καὶ Ποππαίαν προσηγόρευεν, ἐπὶ τὴν διαδοχὴν παρεδύετο τῆς ἡγεμονίας. καὶ τὰ μὲν αὐτὸς ἐν Ῥώμῃ διὰ τῶν φίλων ὑπειργάζετο, καὶ γυναικῶν τινῶν αὐτῷ καὶ συγκλητικῶν ἀνδρῶν κρύφα συλλαμβανομένων· ἕνα δὲ τῶν φίλων Γελλιανὸν εἰς Ἰβηρίαν ἔπεμψεν καὶ παρείκει κατασκεψόμενον.

Τῷ

statuis Neronis per urbem raptis subjicientes in foro peremere. Aponium ex delatoribus unum prostraverunt, & per corpus ejus onusta lapidibus plaustra egere, alios discerpsere, nonnullos sane innoxios. Unde Mauriscus, qui in optimatibus & erat & numerabatur, dixit in senatu, metuere se, ne cito essent Neronem desideraturi.

Ita propius ad spem Nymphidius aspirans non detrectavit C. Cæsaris, qui post Tiberium imperavit, filius nuncupari. Consueverat enim, ut fama erat, admodum adolescens Caius genetrici ejus, quæ erat forma non illiberali, ex sartrice meritoria & Cæsaris liberto Callisto genitæ. Cæterum fuit meo judicio ejus cum Caio consuetudo Nymphidii ortu recentior: ac suspicabantur ex Martiano gladiatore, cujus amore propter magnum nomen deperibat Nymphidia, quem potius videbatur oris lineamentis referre, eum fuisse susceptum. Matrem certe agnoscens Nymphidiam Neronis oppressionem soli ascripsit sibi. Nec præmiis contentus, quod honoribus pecuniaque frueretur, & concubitu potiretur Spori, qui in deliciis Neroni fuerat; quem statim a rogo flagrante adhuc cadavere accitum ille uxoris habebat loco, Poppæumque appellabat: imperii insinuabat se successioni. Atque partim ipse per amicos transigebat, etiam mulieribus certis & senatoribus in occulto ei opitulantibus. Unum autem ex amicis Gellianum in Hispaniam speculatum, quid illic ageretur, misit.

Porro

Τῷ δὲ Γάλβᾳ μετὰ τὴν Νέρωνος τελευτὴν ἐχώρει πάντα. Οὐεργίνιος δὲ Ῥοῦφος ἀμφίβολος ὢν ἔτι, φροντίδα παρεῖχε μὴ τῆς δυνάμεως πολλῆς μαχιμωτάτης ἄρχειν προσειληφὼς τὸ νενικηκέναι Οὐίνδικα, καὶ κεχειρῶσθαι μέγα μέρος τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας, ἐν σάλῳ γενομένην ἀποστατικῶς Γαλατίαν ἅπασαν ὑπακοῦσαι τοῖς παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. οὐδενὸς γὰρ ἦν ὄνομα μεῖζον, οὐδὲ εἶχε δόξαν οὐδεὶς ὅσην ὁ Οὐεργίνιος, ὡς μεγίστη ῥοπῇ τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι τυραννίδος ὁμοῦ χαλεπῆς καὶ Γαλατικῶν πολέμων ἀπαλλαγὴ γενόμενος. ἀλλ᾽ ἐκεῖνος τότε τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἐμμένων λογισμοῖς, ἐφύλαττε τῇ συγκλήτῳ τὴν αἵρεσιν τοῦ αὐτοκράτορος. καίτοι φανερᾶς γε τῆς Νέρωνος τελευτῆς γενομένης, τότε πλῆθος ἐνέκειτο τῷ Οὐεργινίῳ πάλιν, καὶ τῶν χιλιάρχων τις τῶν ἐν τῇ σκηνῇ, σπασάμενος τὸ ξίφος ἐκέλευε τὸν Οὐεργίνιον δέχεσθαι τὴν ἡγεμονίαν, ἢ τὸν σίδηρον. ἐπεὶ δὲ Φάβιος Οὐάλης ἄρχων ἑνὸς τάγματος ὥρκωσε πρῶτος εἰς Γάλβαν, καὶ γράμματα ἧκεν ἀπὸ Ῥώμης περὶ ὧν ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, χαλεπῶς μὲν καὶ μόλις, ἔπεισε δ᾽ οὖν τοὺς στρατιώτας αὐτοκράτορα τὸν Γάλβαν εἰπεῖν· καὶ πέμψαντος αὐτοῦ διάδοχον Φλάκκον Ὁρδεώνιον ἐδέξατο. καὶ παραδοὺς ἐκείνῳ τὴν δύναμιν, αὐτὸς ἀπήντησε τῷ Γάλβᾳ πρόσω χωροῦντι, καὶ συνανέστρεφεν, οὔτε ὀργῆς οὔτε τιμῆς ἐπιδήλου τυγχάνων. αἴτιος δὲ τοῦ μὲν, αὐτὸς ὁ Γάλβας, αἰδούμενος τὸν ἄνδρα, τοῦ δὲ οἱ φίλοι· καὶ μάλιστα Ὀβίνιος Τίτος, ὑπὸ φθόνου τοῦ Οὐεργινίου οἰόμενος μὲν κωλύειν, ἠγνόει δὲ ἄρα

τῷ

Porro Galbæ a Neronis excessu omnia succedebant, sed exhibebat ei ambiguus adhuc Verginius Rufus solicitudinem: ne cum ad id, quod magno & fortissimo exercitui præesset, adjunxisset partam de Vindice victoriam, atque in potestatem suam redegisset ingentem Romani imperii portionem, totam Galliam fluctuantem atque ad rebellionem spectantem, aures præberet adhortantibus ipsum ad suscipiendum imperium. Neque enim ullius quam illius majus nomen, neque tanta in laude, in quanta Verginius, erat ullus: qui maximum momentum ad imperium Romanum simul & dura tyrannide & bellis Gallicis explicandum fuisset. At ille primis suis insistens consiliis, imperatoris designandi senatui arbitrium reservavit: licet vulgato Neronis exitu hinc vulgus militum Verginium de integro premeret, hinc tribunus quidam in tabernaculo districto gladio diceret Verginio, ut aut imperium acciperet aut gladium. Ut vero Fabius Valens super unam legionem positus in verba Galbæ primus juravit, & literæ ab urbe allatæ de senatus decreto sunt: vix tandem induxit legiones, ut imperatorem Galbam appellarent: missumque ab eo successorem Flaccum Hordeonium admisit. Cui tradito exercitu ipse progredienti Galbæ occurrit, atque eum comitatus est: sed nulla illustri offensa vel honore acceptus. In causa erant, illius ipse Galba, qui eum in reverentia habebat: hujus amici ejus, & præ cæteris Titus Junius: qui, dum Verginii invidia adductus deprimere se ar-

τῷ Οὐεργινίου χρηστῷ δαίμονι συνεργῶν ἤδη τὸν ἄνδρα πολέμων καὶ κακῶν, ὅσα τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας κατέσχεν, ἐκτὸς εἰς βίον ἀκύμονα καὶ γῆρας εἰρήνης καὶ ἡσυχίας μεστὸν ὑπεκθεμένῳ.

Γάλβαν δὲ περὶ Νάρβωνα πόλιν Γαλατικὴν οἱ παρὰ τῆς συγκλήτου πρέσβεις ἐντυχόντες ἠσπάζοντο, καὶ παρεκάλουν ἐπιφανῆναι τῷ δήμῳ ποθοῦντι ταχέως· ὁ δὲ τάς τε ἄλλας παρεῖχεν ἐντεύξεις καὶ συνουσίας αὐτοῖς φιλανθρώπους καὶ δημοτικάς, πρός τε τὰς ἑστιάσεις πολλῆς κατασκευῆς καὶ θεραπείας βασιλικῆς παρούσης, ἣν ἐκ τῶν Νέρωνος ὁ Νυμφίδιος αὐτῷ προσέπεμψεν, οὐδενὶ χρώμενος ἐκείνων, ἀλλὰ τοῖς ἑαυτοῦ πᾶσιν εὐδοκίμει, μεγαλόφρων ἀνὴρ καὶ κρείττων ἀπειροκαλίας φαινόμενος. ταχὺ μέντοι τὰ γενναῖα ταῦτα καὶ ἄτυφα καὶ πολιτικὰ δημαγωγίαν Οὐίνιος ἀποφαίνων, καὶ κομψότητα μεγάλην ἀπαξιοῦσαν αὐτήν, ἔπεισε χρήμασί τε χρῆσθαι τοῖς Νέρωνος, καὶ περὶ τὰς ὑποδοχὰς μὴ φείδεσθαι τῆς βασιλικῆς πολυτελείας. καὶ ὅλως αἴσθησιν αὐτῷ κατὰ μικρὸν ὑπὸ τῷ Οὐινίῳ γενησόμενον παρεῖχεν ὁ πρεσβύτης.

Ἦν δὲ ὁ Οὐίνιος ἀργυρίου μὲν ἐσχάτως καὶ παρ᾽ ὁντινοῦν ἥττων, ἔνοχος δὲ καὶ τοῖς περὶ γυναῖκας ἁμαρτήμασιν. ἔτι γὰρ ὢν νέος καὶ στρατευόμενος ὑπὸ Καλβισίῳ Σαβίνῳ τὴν πρώτην στρατείαν, ἀκόλαστον οὖσαν τὴν γυναῖκα τοῦ ἡγεμόνος παρεισήγαγε νύκτωρ εἰς τὸ στρατόπεδον ἐν ἐσθῆτι στρατιωτικῇ, καὶ διέφθειρεν ἐν τοῖς ἀρχείοις, ἃ πριγκίπια καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἐπὶ τούτῳ δὲ Γάϊος Καῖσαρ ἔδησεν αὐτόν· ἐκείνου δὲ ἀποθανόντος εὐτυχίᾳ χρησάμενος ἀπε-

arbitratur eum, propitia ejus fortunæ imprudens subveniebat: quæ cum ex bellis & calamitatibus, quæ ceteros comprehendere duces, in vitam tranquillam & senectutem pace ac quiete affluentem removit.

Porro Galbæ circa Narbonam, oppidum Gallicum missi ab senatu legati occurrentes salutaverunt oraveruntque, ut quamprimum se desideranti offerret populo: qui cum alias benigne & comiter eos appellavit excepitque, tum ad convivia, cum præsto ei esset majorem in modum amplum instrumentum & famulitium, quod Nymphidius ad eum ex Neronis suppellectile miserat: nulla re ex illis, sed omnibus suis usus est. Unde laudem assecutus, habitusque est vir celso animo atque ineptiarum contemptor. Cito tamen hanc generositatem, modestiam & civilitatem Titus Junius auræ popularis captationem appellans, atque magna pigmenta, quæ illa respuerent, suasit ei, ut rebus Neronis uteretur, neque in conviviis regio parceret splendori. Itaque senex paulatim plane declaravit in manu se Junii fore.

Fuit Titus Junius in immensum & præter omnes extrema avaritia atque in libidinem circa mulieres præceps. Nam juvenis adhuc cum prima stipendia sub Calvisio Sabino faceret, lascivam ducis uxorem noctu in castra veste militari tectam introduxit, atque in principiis stupravit. Ob id conjecit eum C. Cæsar in vincula: quo defuncto magna cum felicitate est libe-

ἀπελύθη. δειπνῶν δὲ παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι ποτήριον ἀργυροῦν ὑφείλετο. πυθόμενος δὲ ὁ Καῖσαρ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν αὐτὸν ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσεν· ἐλθόντι δὲ ἐκέλευσεν ἐκείνῳ μηδὲν ἀργυροῦν, ἀλλὰ κεράμεα πάντα προσφέρειν καὶ παρατιθέναι τοὺς ὑπηρέτας. τοῦτο μὲν οὖν διὰ τὴν Καίσαρος μετριότητα κωμικωτέραν γενομένην γέλωτος οὐκ ὀργῆς ἄξιον ἔδοξεν· ἃ δὲ τὸν Γάλβαν ἔχων ὑπ' αὐτῷ καὶ δυνάμενος μέγιστον ἐπὶ χρήμασιν ἔπραττε, τραγικῶν παθῶν καὶ συμφορῶν μεγάλων, τοῖς μὲν αἰτίαν, τοῖς δὲ πρόφασιν παρέσχεν.

Ὁ γὰρ Νυμφίδιος, εὐθὺς ἐπανελθόντος τοῦ Γελλιανοῦ πρὸς αὐτόν, ὃν ἔπεμψε τοῦ Γάλβα τρόπον τινὰ κατάσκοπον, ἀκούσας τῆς μὲν αὐλῆς καὶ τῶν δορυφόρων ἔπαρχον ἀποδεδεῖχθαι Κορνήλιον Λάκωνα, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι τοῦ Οὐινίου κράτος, αὐτῷ δὲ μηδέποτε τοῦ Γάλβα εἶναι πλησίον ἐγγεγονέναι, μηδὲ ἐντυχεῖν ἰδίᾳ, πάντων αὐτὸν ὑφορωμένων καὶ διαφυλαττόντων, ἐθορυβήθη· καὶ συναγαγὼν τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος, ἔφη Γάλβαν μὲν αὐτὸν εἶναι πρεσβύτην ἐπιεικῆ καὶ μέτριον, ἐλάχιστα δὲ τοῖς αὑτοῦ χρώμενον λογισμοῖς, ὑπὸ δὲ Οὐινίου καὶ Λάκωνος οὐκ εὖ διοικεῖσθαι. πρὶν οὖν λαθεῖν αὐτοὺς ἣν εἶχε Τιγελλῖνος ἰσχὺν ἐν τοῖς πράγμασι ὑπαρξαμένους, πεμπτέον εἶναι δεῖν πρὸς τὸν ἡγεμόνα πρέσβεις ἀπὸ στρατοπέδου, τοὺς διδάξοντας ὅτι τῶν φίλων δύο μόνους τούτους ἀποσκευασάμενος, ἡδίων παρέσται πᾶσι καὶ ποθεινότερος. ἐπεὶ δὲ ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθεν, ἀλλ' ἄτοπον ἐδόκει καὶ ἀλλόκοτον ἡγεμόνα πρεσβύτην, ὥσπερ ἄρτι γευόμενον ἐξουσίας μειράκιον, οἷς

χρήσε-

liberatus. Cum cœnaret apud Claudium Cæsarem, scyphum argenteum furatus est. Quod ubi intellexit Cæsar, vocavit eum postridie iterum ad cœnam: cui, cum venisset, præcepit ut nihil argenti, sed omnia fictilia offerrent & apponerent servi. Hoc propter Cæsaris lenitatem, quæ magis comica fuit, risu potius quam ira visum est dignum. At quæ Galbæ potens & plurimum apud eum pollens mercede designavit, tragicis casibus & calamitatibus ingentibus partim causam partim prætextum præbuere.

Siquidem Nymphidius, simul ut remeavit ad ipsum Gellianus, quem Galbæ miserat quodammodo exploratorem: cum intellexisset præfectum prætorio Cornelium Laconem creatum, atque esse in Junii potestate omnia, illi vero nusquam Galbæ adeundi factam copiam vel conveniendi seorsum, quod eum suspectarent & asservarent omnes: perculsus est, contractisque cohortium prætorianarum tribunis & centurionibus, Galbam ait ipsum quidem bonum & moderatum senem esse, sed non suis utentem consiliis, ab Junio & Lacone perverti. Igitur priusquam imprudentibus ipsis in negotiis principalibus illi occuparent potestatem & authoritatem quam in imperio Tigillinus habuisset, mittendos ad imperatorem exercitus nomine legatos: qui eum doceant, si ex amicis solos hos duos ab se removisset, fore adventum ejus omnibus gratiorem & exoptatiorem. Cum oratio sua minus probaretur: sed absurdum & absonum appareret seni imperatori velut modo gustanti principatum adolescenti, qui-

μένοις, προὔθηκε βουλὴν τοῖς φίλοις. ὧν οἱ μὲν ἠξίουν περιμένειν, καραδοκοῦντα τίνα κίνησιν ἡ Ῥώμη καὶ φορὰν ἕξει πρὸς τὸν νεωτερισμόν· Τίτος δὲ Ὀβίνιος ὁ τοῦ στρατιωτικοῦ τάγματος ἡγεμὼν, αὐτὸς εἶπεν, Ὦ Γάλβα τίνα τρόπον βουλευόμεθα; τὸ γὰρ ζητεῖν Νέρωνι εἰ πιστοὶ μένοιμεν, ἤδη μανέντων ἐστίν. ὡς οὖν ὑπάρχοντος ἐχθροῦ Νέρωνος, οὐ δὴ προετέον τὴν τοῦ Οὐίνδικος φιλίαν, ἢ καὶ κατηγορητέον εὐθὺς αὐτοῦ καὶ πολεμητέον, ὅτι σε βούλεται Ῥωμαίους ἔχειν ἄρχοντα μᾶλλον ἢ Νέρωνα τύραννον.

Ἐκ τούτου προγράμματι μὲν ἐδήλωσεν ὁ Γάλβας ἡμέραν ἐν ᾗ τὰς κατὰ μέρος ἐλευθερώσεις ἀποδώσει τοῖς δεομένοις· λαλιὰ δὲ καὶ φήμη προεκπεσοῦσα πλῆθος ἀνθρώπων ἤθροιζε προθύμων ἐπὶ τὸν νεωτερισμόν. οὐκ ἔφθη γοῦν φανερῶς ἐπὶ τοῦ βήματος γενόμενος, καὶ πάντες αὐτὸν ὁμοφώνως αὐτοκράτορα προσεῖπον. ὁ δὲ ταύτην μὲν εὐθὺς οὐ προσεδέξατο τὴν προσηγορίαν· κατηγορήσας δὲ τοῦ Νέρωνος, καὶ τῶν ἀνῃρημένων ἀνδρῶν ὑπ᾽ αὐτοῦ τοὺς ἐπιφανεστάτους ὀλοφυράμενος, ὡμολόγησεν ἐπιδώσειν τῇ πατρίδι τὴν ἑαυτοῦ πρόνοιαν, οὔτε Καῖσαρ, οὔτε αὐτοκράτωρ, στρατηγὸς δὲ συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων ὀνομαζόμενος. ὅτι δὲ ὀρθῶς ὁ Οὐίνδιξ καὶ λελογισμένως ἐξεκαλεῖτο τὸν Γάλβαν ἐπὶ τὴν ἡγεμονίαν, ἐπιστώσατο μάρτυρι τῷ Νέρωνι. προσποιούμενος γὰρ ἐκείνου καταφρονεῖν καὶ παρ᾽ οὐδὲν ἡγεῖσθαι τὰ Γαλατικὰ, ἅμα τῷ πυθέσθαι τὰ περὶ Γάλβαν (ἔτυχε δὲ λελουμένος καὶ ἀριστῶν) ἀνέτρεψε τὴν τράπεζαν. οὐ μὴν ἀλλὰ συγκλήτου ψηφισαμένης πολέμιον τὸν Γάλβαν, αὐτός τε παίζειν καὶ θρασύνεσθαι πρὸς τοὺς φίλους βουλόμενος, οὐ φαύ-

rent, adhibuit in consilium amicos. Quorum aliqui sustinendum censuerunt & operiendum, quid motura & quo inclinatura novis rebus urbs esset. At Titus Junius cohortis prætoriæ præfectus: Qua ratione, inquit, Galba deliberamus? Nam quærere an in fide velimus persistere erga Neronem, furentium jam est. Quare ut si hostis Nero sit, nequaquam Vindicis rejicienda est societas, aut deferendus statim & oppugnandus, quod te mavult esse Romanis imperatorem quam Neronem tyrannum.

Inde edicto diem Galba præscripsit, qua libertatem sigillatim petentibus daturus esset. Rumor autem & fama, quæ maturius exciderat, frequentiam hominum excivit ad res novas paratorum. Vix enim pro tribunali conspectus est, cum omnes una voce imperatorem eum consalutavere. Quod nomen ille non statim agnovit, sed postquam in Neronem est invectus, & trucidatorum ab eo clarissimos deploravit: ostendit patriæ se solicitudinem suam præstiturum, non Cæsaris neque imperatoris, sed ducis senatus populique Romani nomine. Nam recte se & prudenter Galbam ad imperium evocasse, Vindex testimonio comprobavit Neronis. Simulans enim se illum contemnere, & floccifacere motus Gallicos: simul atque de Galba est allatum, (forte lotus tunc prandebat) evertit mensam. Veruntamen, ubi senatus Galbam hostem judicavit, jocum captans & ferocire gestiens apud amicos, non malam

φαύλην ἔφη πρόῤῥησιν ἐμπεπτωκέναι λογισμοῦ δεομένων χρημάτων αὐτῷ· καὶ τὰ μὲν Γαλατῶν, ὅταν ὑποχείριοι γένωνται, λαφυραγωγήσεσθαι καὶ λίαν· ἤ δὲ Γάλβα πάρεστιν οὐσία χρῆσθαι καὶ πωλεῖν ἤδη πολεμίου πεφηνότος. οὗτός τε δὴ τὰ Γάλβα πιπράσκειν ἐκέλευε· καὶ Γάλβας ἀκούσας, ὅσα Νέρωνος ἦν ἐν Ἰβηρίᾳ κηρύττων, εὕρισκε πολλοὺς προθυμοτέρους ὠνητάς.

Ἀφισαμένων δὲ πολλῶν τοῦ Νέρωνος, καὶ πάντων ἐπιεικῶς τῷ Γάλβᾳ προστιθεμένων, μόνος Κλώδιος Μάκερ ἐν Λιβύῃ, καὶ Οὐεργίνιος Ῥοῦφος ἐν Γαλατίᾳ τοῦ Γερμανικοῦ στρατεύματος ἡγούμενος, αὐτοὶ καθ' ἑαυτοὺς ἔπραττον, οὐ τὴν αὐτὴν αἵρεσιν ἔχοντες. ἀλλ' ὁ μὲν Κλώδιος ἐν ἁρπαγαῖς πραγμάτων γεγονὼς καὶ φόνοις ἀνδρῶν δι' ὠμότητα καὶ πλεονεξίαν, δῆλος ἦν ἐν τῷ μήτε κατέχειν μήτε ἀφιέναι τὴν ἀρχὴν δύνασθαι περιφερόμενος· Οὐεργίνιος δὲ ταγμάτων ἐπιστατῶν δυνατωτάτων, πολλάκις αὐτὸν αναγορευόντων αὐτοκράτορα καὶ βιαζομένων, οὔτε αὐτὸς ἔφη λήψεσθαι τὴν ἡγεμονίαν, οὔτε ἄλλῳ περιόψεσθαι διδομένην, ὃν ἂν μὴ ἡ σύγκλητος ἕληται. ταῦτα τὸν Γάλβαν οὐ μετρίως ἐθορύβει. τὸ πρῶτον· ἐπεὶ δὲ τὰ Οὐεργινίου καὶ Οὐίνδικος στρατεύματα τρόπον τινὰ βίᾳ τοὺς ἡγεμόνας, ὥσπερ τοὺς ἡνιόχους κρατῆσαι χαλινῶν μὴ δυνηθέντας, εἰς μάχην ἐξενεγκόντα μεγάλην συνέῤῥαξαν, καὶ Οὐίνδικος ἑαυτὸν ἀνελόντος ἐπὶ δισμυρίοις Γαλατῶν πεσοῦσι, διῆλθε λόγος ὡς βουλομένων πάντων ἐπὶ νίκῃ τοσαύτῃ τὸν Οὐεργίνιον ἀναδέξασθαι τὴν ἡγεμονίαν, ἢ πάλιν μεταβαλλομένων πρὸς Νέρωνα, τότε δὴ παντάπασι περίφοβος γενόμενος ὁ Γάλβας ἔγραψε τῷ Οὐεργινίῳ,

malam ait occasionem sibi consilii oblatam pecuniæ egenti. Gallorum bona, uti domiti essent, in prædam se daturum, Galbæ vero fortunis hostis judicati statim uti licere & distrahere. Itaque hic bona Galbæ sub hasta vendi jussit. Quod intelligens Galba, quæcunque in Hispania Neronis essent, proscribens multo invenit paratiores emptores.

Compluribus a Nerone deficientibus, omnibusque fere Galbæ se associantibus: solus in Africa Clodius Macer & Verginius Rufus in Gallia legionum Germanicarum dux, separata per se consilia habebant, non ejusdem erant tamen sententiæ: sed Clodius, qui totus fuerat in rapinam pecuniarum & cædes hominum effusus ob crudelitatem & avaritiam, declarabat fluctuare in eo se, quod neque occupare neque dimittere sustineret imperium. Verginius legionibus impositus valentissimis a quibus crebro appellatus imperator, atque ut susciperet imperium compulsus, negavit id vel assumpturum se, vel ut alteri daretur, quem non designasset senatus, permissurum. Hæc Galbam primum solicitaverunt non mediocriter. Ut vero Verginii & Vindicis legiones vi quodammodo duces sicut aurigas habenarum impotentes concitavere, atque atroci collisere prœlio: ac Vindex cæsis viginti millibus Gallorum sibi ipse manus intulit: increbuit autem rumor omnes a tanta victoria Verginium imponere statuisse imperio, aut denuo transire ad Neronem: tunc prorsus Galba consternatus est, ac Verginium adhortatus est per litteras,

νίῳ, παρακαλῶν κοινοπραγεῖν καὶ διαφυλάσσειν ἅμα τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν Ῥωμαίοις. αὖθις δὲ μετὰ τῶν φίλων εἰς Κολουνίαν Ἰβηρικὴν πόλιν ἀναχωρήσας, ἐν τῷ μετανοεῖν περὶ τῶν γεγονότων, καὶ ποθεῖν τὴν συνήθη καὶ σύντροφον ἀπραγμοσύνην μᾶλλον, ἢ πράττειν τι τῶν ἀναγκαίων, διέτριβεν.

Ἦν δὲ θέρος ἤδη, καὶ βραχὺ πρὸ δείλης ἧκεν ἀπὸ Ῥώμης Σικελὸς ἀνὴρ ἀπελεύθερος, ἑβδομαῖος. πυθόμενος δὲ τὸν Γάλβαν ἀναπαύεσθαι καθ' ἑαυτὸν, ἐβάδιζε συντόνως ἐπὶ τὸ δωμάτιον αὐτοῦ, καὶ βίᾳ τῶν θαλαμηπόλων ἀνοίξας καὶ παρελθὼν, ἀπήγγειλεν ὅτι καὶ ζῶντος ἔτι τοῦ Νέρωνος, οὐκ ὄντος δὲ φανεροῦ, τὸ στράτευμα πρῶτον, εἶτα ὁ δῆμος καὶ ἡ σύγκλητος αὐτοκράτορα τὸν Γάλβαν ἀναγορεύσειεν· ὀλίγον δὲ ὕστερον ἀπαγγελθείη τεθνηκὼς ἐκεῖνος. οὐ μὴν αὐτός γε πιστεύσας ἔφη τοῖς ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ ἐπελθὼν τῷ νεκρῷ καὶ κείμενον θεασάμενος, οὕτως ἐξελθεῖν. ταῦτα ἀπαγγελλόμενα λαμπρὸν ἦρε τὸν Γάλβαν, καὶ συνέδραμε πλῆθος ἀνδρῶν ἐπὶ θύρας ἐκτεθαρρηκότων ὑπ' αὐτοῦ βεβαίως. καίτοι τὸ τάχος ἦν ἄπιστον. ἀλλὰ καὶ δυσὶν ἡμέραις Ὀβίννιος Τίτος πολλὰ τῶν ἀπὸ στρατοπέδου μεθ' ἑτέρων ἀφίκετο τὰ δόξαντα τῇ συγκλήτῳ καθ' ἕκαστον ἀπαγγέλλων. οὗτος μὲν οὖν εἰς τάξιν ἔντιμον προήχθη· τῷ δὲ ἀπελευθέρῳ δακτυλίους τε χρυσοῦς ἔδωκε, καὶ Μαρκιανὸς Οὐίκελλος ἤδη καλούμενος εἶχε τὴν πρώτην ἐν τοῖς ἀπελευθέροις δύναμιν.

Ἐν δὲ Ῥώμῃ Νυμφίδιος Σαβῖνος οὐκ ἠρέμα καὶ κατὰ μικρὸν, ἀλλὰ συλλήβδην ὁμοῦ πάντα πράγματα φέρων, περιώεγκεν εἰς ἑαυτὸν, ὡς Γάλβαν μὲν

ras, ut communi consilio imperium & libertatem populi Romani conservarent. Mox Coloniam Hispaniæ oppidum cum amicis secedens, in pœnitentia actorum, & desiderio pristini & assueti ocii potius, quam in agendo, quæ necessaria erant, tempus contrivit.

Æstas jam erat, cum præcipite in noctem die Siculus quidam libertus ejus Roma septimo die venit. Hic cum Galbam intellexisset solum quiescere, citato cursu ad cubiculum ejus profectus invitis cubiculariis aperuit ostium, ingressusque annunciavit, Nerone adhuc vivo, sed nusquam apparente, exercitum primum, deinde populum & senatum Galbam appellasse imperatorem, mox mortem ejus allatam. Non habuisse tamen ait se nunciis fidem: sed perrexisse ipsum ad cadaver, atque cum exanimem spectasset, tum profectum. Hoc Galba nuntio est mire excitatus, concurritque ad januam ejus hominum frequentia, qui magnopere sunt ab eo confirmati, quamvis esset nuntii celeritas incredibilis. Verum biduo post Titus Junius cum multis aliis advenit ex castris senatusconsultum ordine perferens. Atque hic ad splendidum ordinem provectus est. Liberto jus annulorum aureorum dedit, ac Marcianus Vicellus jam dictus primum locum inter libertos ejus tenuit.

At Romæ Nymphidius Sabinus non sensim neque paulatim, sed semel universam rerum summam ad se trahebat, senem existimans Gal-

μὲν ὄντα πρεσβύτην, καὶ μόλις εἰς Ῥώμην ἐξαρκέσοντα φοράδην κομισθῆναι διὰ γῆρας· ἦν γὰρ ἐτῶν τριῶν καὶ ἑβδομήκοντα· τὰ δὲ αὐτόθι στρατεύματα καὶ πάλαι πρὸς αὐτὸν εὐνόως ἔχοντα, καὶ νῦν ἑνὸς ἐξηρτημένα μόνου, διὰ τὸ τῆς δωρεᾶς μέγεθος εὐεργέτην ἐκεῖνον ἡγεῖσθαι, Γάλβαν δὲ χρεωφειλέτην. εὐθὺς οὖν Τιγελλίνῳ μὲν τῷ συνάρχοντι προσέταξεν ἀποθέσθαι τὸ ξίφος· ὑποδοχὰς δὲ ποιούμενος, ἐδείπνιζε τοὺς ὑπατικοὺς καὶ τοὺς ἡγεμονικούς, ἔτι τὸ Γάλβα προστιθεὶς ὄνομα ταῖς κλήσεσιν, ἔν τε τῷ στρατοπέδῳ πολλοὺς παρεσκεύασε λέγειν ὡς πεμπτέον ἐστὶ πρὸς Γάλβαν, αἰτουμένους ἔπαρχον ἐσαεὶ Νυμφίδιον ἄνευ συνάρχοντος. ἃ δὲ ἡ σύγκλητος εἰς τιμὴν ἔπραττεν αὐτοῦ καὶ δύναμιν, ἀνακαλοῦσα εὐεργέτην, καὶ συντρέχουσα καθ' ἡμέραν ἐπὶ θύρας, καὶ παντὸς ἐξάρχειν δόγματος ἀξιοῦσα καὶ βεβαιοῦν, ἔτι περαιτέρω τόλμης ἀνῆγεν ἑαυτόν· ὥστε ὀλίγου χρόνου τοῖς θεραπεύουσι μὴ μόνον ἐπίφθονον ἀλλὰ καὶ φοβερὸν εἶναι. τῶν δ' ὑπάτων οἰκέτας δημοσίους προχειρισαμένων τὰ δόγματα κομίζοντας τῷ αὐτοκράτορι, καὶ τὰ καλούμενα διπλώματα σεσημασμένα δόντων, ἃ γνωρίζοντες οἱ κατὰ πόλιν ἄρχοντες ἐν ταῖς τῶν ὀχημάτων ἀμοιβαῖς ἐπιταχύνουσι τὰς προπομπὰς τῶν γραμματηφόρων, οὐ μετρίως ἠγανάκτησεν, ὅτι μὴ παρ' αὐτοῦ καὶ σφραγῖδα καὶ στρατιώτας λαβόντες ἀνέπεμψαν. ἀλλὰ λέγεται καὶ βουλεύσασθαι περὶ τῶν ὑπάτων, εἶτα τὴν ὀργὴν ἀπολογισαμένοις καὶ δεηθεῖσιν ἀνῆκε. τῷ δὲ δήμῳ χαριζόμενος, οὐκ ἐκώλυε τὸν περιπίπτοντα τῶν Νέρωνος ἀποτυμπανίζειν. Σπῖκλον μὲν οὖν

Galbam, cui vix vires suppeterent per gravem ætatem, ut lectica Romam portaretur: (nam annos tres & septuaginta natus erat) cohortes vero aulicas cum jamdudum sui cupidas, tum uni in præsentia sibi addictas ob donativi magnitudinem se benefactorem ducere, & Galbam debitorem suum. Extemplo igitur collegæ imperat Tigillino, ut gladium deponat: atque convivia celebrans, consulares, eosque qui exercitibus vel provinciis præfuissent, invitat, apponitque nomen etiamnum Galbæ vocationibus: in castris complures subornat, qui jactent mittendos ad Galbam legatos postulatum, ut Nymphidius perpetuus præfectus prætorio absque collega sit. Quæ vero ad honorem ejus senatus agebat, benefactorem appellans, ventitans quotidie domum ejus, tribuensque ei, ut omnibus senatusconsultis author fieret, ad majorem provexerunt eum audaciam: ut brevi etiam colentibus eum non invidiosus esset modo, sed formidolosus quoque. Ubi jam servos publicos destinaverunt consules ad deferendum imperatori senatusconsultum, & consignata dederunt diplomata; quorum signo cujusque oppidi magistratus per dispositos currus tabellariorum cursum accelerant: non mediocriter excanduit, quod non signum suum impressissent, neque per milites id misissent suos. Immo dicitur de consulibus deliberasse puniendis: inde purgantibus se & supplicibus remisit offensam. Populo indulgens non prohibuit, quicunque ex Neronianis oblatus est, quin obtruncaretur. Ac Spicillum gladiatorem sta-

οὓς τὸν μονομάχον ἀνδριάσι Νέρωνος ἑλκομένοις ὑποβαλόντες ἐν ἀγορᾷ διέφθειραν· Ἀπόνιον δέ τινα τῶν κατηγορικῶν ἀνατρέψαντες, ἁμάξας λιθοφόρους ἐπήγαγον, ἄλλους δὲ διέσπασαν πολλοὺς, ἐνίους μηδὲν ἀδικοῦντας· ὥστε καὶ Μαυρίσκον ἄνδρα τῶν ἀρίστων καὶ ὄντα καὶ δοκοῦντα πρὸς τὴν σύγκλητον εἰπεῖν, ὅτι φοβεῖται μὴ ταχὺ Νέρωνα ζητήσωσιν.

Οὕτω δὲ προσάγων ὁ Νυμφίδιος ἐγγυτέρω ταῖς ἐλπίσιν, οὐκ ἔφευγε Γαΐου Καίσαρος υἱὸς λέγεσθαι τοῦ μετὰ Τιβέριον ἄρξαντος. ἐγνώκει γὰρ ὁ Γάϊος, ὡς ἔοικε, τὴν τεκοῦσαν αὐτὸν, ἔτι μειράκιον ὢν, οὐκ ἀειδῆ τὴν ὄψιν οὖσαν, ἐκ δὲ ἀκεστρίας ἐπὶ μισθῷ οὐ καλλίστῳ Καίσαρος ἀπελευθέρῳ γεγενημένην. ἀλλ' ἦν ἡ πρὸς Γάϊον ἔντευξις αὐτῆς, ὡς ἔοικε, νεωτέρα τῆς Νυμφιδίου γενέσεως. αἰτίαν δὲ εἶχεν ἐκ Μαρτιανοῦ τοῦ μονομάχου γεγονέναι, τῆς Νυμφιδίας ἐρασθείσης διὰ δόξαν αὐτοῦ, καὶ μᾶλλον ἐδόκει καθ' ὁμοιότητα τῆς ἰδέας ἐκείνῳ προσήκειν. ἀλλ' ὁμολογῶν γε Νυμφιδίας εἶναι μητρὸς, ἔργον μὲν αὐτοῦ μόνου τὴν Νέρωνος ἐποιεῖτο κατάλυσιν, ἆθλα δὲ αὐτῆς οὐ νομίζων ἱκανὰ καρποῦσθαι τὰς τιμὰς καὶ τὰ χρήματα, καὶ τῷ Σπόρῳ τοῦ Νέρωνος συγκαθεύδειν, ὃν εὐθὺς ἀπὸ τῆς πυρᾶς ἔτι καιομένου τοῦ νεκροῦ μεταπεμψάμενος ἐκεῖνος ἐν γαμετῆς εἶχε τάξει, καὶ Ποππαῖον προσηγόρευεν, ἐπὶ τὴν διαδοχὴν παρεδύετο τῆς ἡγεμονίας. καὶ τὰ μὲν αὐτὸς ἐν Ῥώμῃ διὰ τῶν φίλων ὑπειργάζετο, καὶ γυναικῶν τινῶν αὐτῷ καὶ συγκλητικῶν ἀνδρῶν κρύφα συλλαμβανομένων· ἕνα δὲ τῶν φίλων Γελλιανὸν εἰς Ἰβηρίαν ἔπεμψεν καὶ παρείκει κατασκεψόμενον.

Τῷ

statuis Neronis per urbem raptis subjicientes in foro peremere. Aponium ex delatoribus unum prostraverunt, & per corpus ejus onusta lapidibus plaustra egere, alios discerpsere, nonnullos sane innoxios. Unde Mauriscus, qui in optimatibus & erat & numerabatur, dixit in senatu, metuere se, ne cito essent Neronem desideraturi.

Ita propius ad spem Nymphidius aspirans non detrectavit C. Cæsaris, qui post Tiberium imperavit, filius nuncupari. Consueverat enim, ut fama erat, admodum adolescens Caius genetrici ejus, quæ erat forma non illiberali, ex sartrice meritoria & Cæsaris liberto Callisto genitæ. Cæterum fuit meo judicio ejus cum Caio consuetudo Nymphidii ortu recentior: ac suspicabantur ex Martiano gladiatore, cujus amore propter magnum nomen deperibat Nymphidia, quem potius videbatur oris lineamentis referre, eum fuisse susceptum. Matrem certe agnoscens Nymphidiam Neronis oppressionem soli ascripsit sibi. Nec præmiis contentus, quod honoribus pecuniaque frueretur, & concubitu potiretur Spori, qui in deliciis Neroni fuerat; quem statim a rogo flagrante adhuc cadavere accitum ille uxoris habebat loco, Poppæumque appellabat: imperii insinuabat se successioni. Atque partim ipse per amicos transigebat, etiam mulieribus certis & senatoribus in occulto ei opitulantibus. Unum autem ex amicis Gellianum in Hispaniam speculatum, quid illic ageretur, misit.

Porro

Τῷ δὲ Γάλβᾳ μετὰ τὴν Νέρωνος τελευτὴν ἐχώρει πάντα. Οὐεργίνιος δὲ Ῥοῦφος ἀμφίβολος ὢν ἔτι, φροντίδα παρεῖχε μὴ τῆς δυνάμεως πολλῆς μαχιμωτάτης ἄρχειν προσειληφὼς τὸ νενικηκέναι Οὐίνδικα, καὶ κεχειρωμένος μέγα μέρος τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας, ἐν σάλῳ γενομένην ἀποστατικῶς Γαλατίαν ἅπασαν ὑπακοῦσαι τοῖς παρακαλοῦσιν αὐτὸν ἐπὶ τὴν ἀρχήν. οὐδενὸς γὰρ ἦν ὄνομα μεῖζον, οὐδὲ εἶχε δόξαν οὐδεὶς ὅσην ὁ Οὐεργίνιος, ὡς μεγίστη ῥοπῇ τοῖς Ῥωμαίων πράγμασι τυραννίδος ὁμοῦ χαλεπῆς καὶ Γαλατικῶν πολέμων ἀπαλλαγὴ γενόμενος. ἀλλ᾽ ἐκεῖνος τότε τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἐμμένων λογισμοῖς, ἐφύλαττε τῇ συγκλήτῳ τὴν αἵρεσιν τοῦ αὐτοκράτορος. καίτοι φανερᾶς γε τῆς Νέρωνος τελευτῆς γενομένης, τότε πλῆθος ἐνέκειτο τῷ Οὐεργινίῳ πάλιν, καὶ τῶν χιλιάρχων τὶς τῶν ἐν τῇ σκηνῇ, σπασάμενος τὸ ξίφος ἐκέλευε τὸν Οὐεργίνιον δέχεσθαι τὴν ἡγεμονίαν, ἢ τὸν σίδηρον. ἐπεὶ δὲ Φάβιος Οὐάλης ἄρχων ἑνὸς τάγματος ὥρκωσε πρῶτος εἰς Γάλβαν, καὶ γράμματα ἧκεν ἀπὸ Ῥώμης περὶ ὧν ἡ σύγκλητος ἐψηφίσατο, χαλεπῶς μὲν καὶ μόλις, ἔπεισε δ᾽ οὖν τοὺς στρατιώτας αὐτοκράτορα τὸν Γάλβαν εἰπεῖν· καὶ πέμψαντος αὐτοῦ διάδοχον Φλάκκον Ὀρδεώνιον ἐδέξατο. καὶ παραδοὺς ἐκείνῳ τὴν δύναμιν, αὐτὸς ἀπήντησε τῷ Γάλβᾳ πρόσω χωροῦντι, καὶ συνανέστρεφεν, οὔτε ὀργῆς οὔτε τιμῆς ἐπιδήλου τυγχάνων. αἴτιος δὲ τοῦ μὲν, αὐτὸς ὁ Γάλβας, αἰδούμενος τὸν ἄνδρα, τοῦ δὲ οἱ φίλοι· καὶ μάλιστα Ὀβίνιος Τίτος, ὑπὸ φθόνου τοῦ Οὐεργινίου οἰόμενος μὲν κωλύειν, ἠγνόει δὲ ἄρα

τῷ

Porro Galbæ a Neronis excessu omnia succedebant, sed exhibebat ei ambiguus adhuc Verginius Rufus solicitudinem: ne cum ad id, quod magno & fortissimo exercitui præesset, adjunxisset partam de Vindice victoriam, atque in potestatem suam redegisset ingentem Romani imperii portionem, totam Galliam fluctuantem atque ad rebellionem spectantem, aures præberet adhortantibus ipsum ad suscipiendum imperium. Neque enim ullius quam illius majus nomen, neque tanta in laude, in quanta Verginius, erat ullus: qui maximum momentum ad imperium Romanum simul & dura tyrannide & bellis Gallicis explicandum fuisset. At ille primis suis insistens consiliis, imperatoris designandi senatui arbitrium reservavit: licet vulgato Neronis exitu hinc vulgus militum Verginium de integro premeret, hinc tribunus quidam in tabernaculo districto gladio diceret Verginio, ut aut imperium acciperet aut gladium. Ut vero Fabius Valens super unam legionem positus in verba Galbæ primus juravit, & literæ ab urbe allatæ de senatus decreto sunt: vix tandem induxit legiones, ut imperatorem Galbam appellarent: missumque ab eo successorem Flaccum Hordeonium admisit. Cui tradito exercitu ipse progredienti Galbæ occurrit, atque eum comitatus est: sed nulla illustri offensa vel honore acceptus. In causa erant, illius ipse Galba, qui eum in reverentia habebat: hujus amici ejus, & præ cæteris Titus Junius: qui, dum Verginii invidia adductus deprimere se

ar-

τῷ Οὐεργινίου χρηστῷ δαίμονι συνεργῶν ἤδη τὸν ἄνδρα πολέμων καὶ κακῶν, ὅσα τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας κατέσχεν, ἐκτὸς εἰς βίον ἀκύμονα καὶ γῆρας εἰρήνης καὶ ἡσυχίας μεστὸν ὑπεκτιθεμένῳ.

Γάλβαν δὲ περὶ Νάρβωνα πόλιν Γαλατικὴν οἱ παρὰ τῆς συγκλήτου πρέσβεις ἐντυχόντες ἠσπάζοντο, καὶ παρεκάλουν ἐπιφανῆναι τῷ δήμῳ ποθοῦντι ταχέως· ὁ δὲ τάς τε ἄλλας παρεῖχεν ἐντεύξεις καὶ συνουσίας αὐτοῖς φιλανθρώπους καὶ δημοτικάς, πρός τε τὰς ἑστιάσεις πολλῆς κατασκευῆς καὶ θεραπείας ἡλίκης παρούσης, ἣν ἐκ τοῦ Νέρωνος ὁ Νυμφίδιος αὐτῷ προσέπεμψεν, οὐδενὶ χρώμενος ἐκείνων, ἀλλὰ τοῖς ἑαυτοῦ πᾶσιν εὐδοκίμει, μεγαλόφρων ἀνὴρ καὶ κρείττων ἀπειροκαλίας φαινόμενος. ταχὺ μέντοι τὰ γενναῖα ταῦτα καὶ ἄτυφα καὶ πολιτικὰ δημαγωγίαν Ὀβίννιος ἀποφαίνων, καὶ κομψότητα μεγάλην, ἀπαξιοῦσαν αὐτήν, ἔπεισε χρήμασί τε χρῆσθαι τοῖς Νέρωνος, καὶ περὶ τὰς ὑποδοχὰς μὴ φείδεσθαι τῆς βασιλικῆς πολυτελείας. καὶ ὅλως αἴσθησιν αὐτοῦ κατὰ μικρὸν ὑπὸ τῷ Ὀβιννίῳ γενησομένου παρεῖχεν ὁ πρεσβύτης.

Ἦν δὲ Ὀβίννιος ἀργυρίου μὲν ἐσχάτως καὶ παρ' ὁντινοῦν ἥττων, ἔνοχος δὲ καὶ τοῖς περὶ γυναῖκας ἁμαρτήμασιν. ἔτι γὰρ ὢν νέος καὶ στρατευόμενος ὑπὸ Καλβισίῳ Σαβίνῳ τὴν πρώτην στρατείαν, ἀκόλαστον οὖσαν τὴν γυναῖκα τοῦ ἡγεμόνος παρεισήγαγε νύκτωρ εἰς τὸ στρατόπεδον ἐν ἐσθῆτι στρατιωτικῇ, καὶ διέφθειρεν ἐν τοῖς ἀρχείοις, ἃ πριγκίπια καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἐπὶ τούτῳ δὲ Γάϊος Καῖσαρ ἔδησεν αὐτόν· ἐκείνου δὲ ἀποθανόντος εὐτυχίᾳ χρησάμενος ἀπε-

arbitratur eum, propitiæ ejus fortunæ imprudens subveniebat: quæ eum ex bellis & calamitatibus, quæ cæteros comprehendere duces, in vitam tranquillam & senectutem pace ac quiete affluentem removit.

Porro Galbæ circa Narbonam oppidum Gallicum missi ab senatu legati occurrentes salutaverunt oraveruntque, ut quamprimum se desideranti offerret populo: qui cum alias benigne & comiter eos appellavit excepitque, tum ad convivia cum præsto ei esset majorem in modum amplum instrumentum & famulitium, quod Nymphidius ad eum ex Neronis suppellectile miserat: nulla re ex illis, sed omnibus suis usus est. Unde laudem assecutus, habitusque est vir celso animo atque ineptiarum contemptor. Cito tamen hanc generositatem, modestiam & civilitatem Titus Junius auræ popularis captationem appellans, atque magna pigmenta, quæ illa respuerent: suasit ei, ut rebus Neronis uteretur, neque in conviviis regio parceret splendori. Itaque senex paulatim plane declaravit in manu se Junii fore.

Fuit Titus Junius in immensum & præter omnes extrema avaritia atque in libidinem circa mulieres præceps. Nam juvenis adhuc cum prima stipendia sub Calvisio Sabino faceret, lascivam ducis uxorem noctu in castra veste militari tectam introduxit, atque in principiis stupravit. Ob id conjecit eum C. Cæsar in vincula: quo defuncto magna cum felicitate est libe-

ἀπελεύθερος. δειπνῶν δὲ παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι ποτήριον ἀργυροῦν ὑφείλετο. πυθόμενος δὲ ὁ Καῖσαρ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν αὐτὸν ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσεν· ἐλθόντι δὲ ἐκέλευσεν ἐκείνῳ μηδὲν ἀργυροῦν, ἀλλὰ κεράμεα πάντα προσφέρειν καὶ παρατιθέναι τοὺς ὑπηρέτας. τοῦτο μὲν οὖν διὰ τὴν Καίσαρος μετριότητα κωμικωτέραν γενομένην γέλωτος οὐκ ὀργῆς ἄξιον ἔδοξεν· ἃ δὲ τὸν Γάλβαν ἔχων ὑπ᾽ αὐτῷ καὶ δυνάμενος μέγιστον ἐπὶ χρήμασιν ἔπραττε, τραγικῶν παθῶν καὶ συμφορῶν μεγάλων, τοῖς μὲν, αἰτίαν, τοῖς δὲ πρόφασιν παρέσχεν.

Ὁ γὰρ Νυμφίδιος, εὐθὺς ἐπανελθόντος τοῦ Γελλιανοῦ πρὸς αὐτὸν, ὃν ἔπεμψε τοῦ Γάλβα τρόπον τινὰ κατάσκοπον, ἀκούσας τὸν μὲν αὐλῆς καὶ τῶν δορυφόρων ἔπαρχον ἀποδεδεῖχθαι Κορνήλιον Λάκωνα, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι τοῦ Οὐιννίου κράτος, αὐτῷ δὲ μηδέποτε τοῦ Γάλβα στῆναι πλησίον ἐγγεγονέναι, μηδ᾽ ἐντυχεῖν ἰδίᾳ, πάντων αὐτὸν ὑφορωμένων καὶ διαφυλαττόντων, ἐθορυβήθη· καὶ συναγαγὼν τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος, ἔφη Γάλβαν μὲν αὐτὸν εἶναι πρεσβύτην ἐπιεικῆ καὶ μέτριον, ἐλάχιστα δὲ τοῖς αὑτοῦ χρώμενον λογισμοῖς, ὑπὸ δὲ Οὐιννίου καὶ Λάκωνος οὐκ εὖ διοικεῖσθαι. πρὶν οὖν λαθεῖν αὐτοὺς ἣν ἔσχε Τιγελλῖνος ἰσχὺν ἐν τοῖς πράγμασι κτησαμένους, πεμπτέον εἶναι δεῖν πρὸς τὸν ἡγεμόνα πρέσβεις ἀπὸ στρατοπέδου, τοὺς διδάξοντας ὅτι τῶν φίλων δύο μόνους τούτους ἀποσκευασάμενος, ἡδίων παρέσται πᾶσι καὶ ποθεινότερος. ἐπεὶ δὲ ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθεν, ἀλλ᾽ ἄτοπον ἐδόκει καὶ ἀλλόκοτον ἡγεμόνα πρεσβύτην, ὥσπερ ἄρτι γευόμενον ἐξουσίας μειράκιον, οἷς χρῆσθ

liberatus. Cum cœnaret apud Claudium Cæsarem, scyphum argenteum furatus est. Quod ubi intellexit Cæsar, vocavit eum postridie iterum ad cœnam: cui, cum venisset, præcepit ut nihil argenti, sed omnia fictilia offerrent & apponerent servi. Hoc propter Cæsaris lenitatem, quæ magis comica fuit, risu potius quam ira visum est dignum. At quæ Galbæ potens & plurimum apud eum pollens mercede designavit, tragicis casibus & calamitatibus ingentibus partim causam partim prætextum præbuere.

Siquidem Nymphidius, simul ut remeavit ad ipsum Gellianus, quem Galbæ miserat quodammodo exploratorem: cum intellexisset præfectum prætorio Cornelium Laconem creatum, atque esse in Junii potestate omnia, illi vero nusquam Galbæ adeundi factam copiam vel eonveniendi seorsum, quod eum suspectarent & asservarent omnes: perculsus est, contractisque cohortium prætorianarum tribunis & centurionibus, Galbam ait ipsum quidem bonum & moderatum senem esse, sed non suis utentem consiliis, ab Junio & Lacone perverti. Igitur priusquam imprudentibus ipsis in negotiis principalibus illi occuparent potestatem & authoritatem quam in imperio Tigillinus habuisset, mittendos ad imperatorem exercitus nomine legatos: qui eum doceant, si ex amicis solos hos duos ab se removisset, fore adventum ejus omnibus gratiorem & exoptatiorem. Cum oratio sua minus probaretur: sed absurdum & absonum appareret seni imperatori velut modo gustanti principatum adolescenti, quibus

χρήσεται φίλοις ἢ μὴ, ῥυθμίζειν, ἑτέραν ὁδὸν τραπόμενος, ἔγραφε τῷ Γάλβᾳ δεδιττόμενος, νῦν μὲν, ὡς ὕπουλα καὶ μετέωρα πολλὰ τῆς πόλεως ἐχούσης, νῦν δὲ, Κλώδιον Μάκρον ἐν Λιβύῃ τὰ σιτηγὰ κατέχειν· αὖθις δὲ διακινεῖν τὰ Γερμανικὰ τάγματα, καὶ περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ καὶ Ἰουδαίᾳ δυνάμεων ὅμοια πυνθάνεσθαι. τοῦ δὲ Γάλβα μὴ πάνυ τὸν νοῦν προσέχοντος αὐτῷ μηδὲ πιστεύοντος, ἔγνω προεπιχειρεῖν· καίτοι Κλώδιος Κέλσος Ἀντιοχεὺς, ἀνὴρ ἔμφρων, εὔνους δὲ ἐκείνῳ καὶ πιστὸς ἀπηγόρευε, λέγων οὐκ ἂν οἴεσθαι μίαν ἐν Ῥώμῃ συνοικίαν Καίσαρα προσειπεῖν Νυμφίδιον. ἀλλὰ πολλοὶ κατεγέλων, καὶ Μιθριδάτης ὁ Ποντικὸς ἐπισκώπτων τὴν φαλακρότητα καὶ ῥυσότητα τοῦ Γάλβα, νῦν ἔφη τινὰ δοκεῖν εἶναι Ῥωμαίοις, ὀφθέντα δὲ φανεῖσθαι τῶν ἡμερῶν τούτων ἃς καλεῖται Καῖσαρ, ὄνειδος.

Ἔδοξεν οὖν περὶ μέσας νύκτας εἰς τὴν παρεμβολὴν παραγαγόντας ἀναδεικνύειν αὐτοκράτορα τὸν Νυμφίδιον. πρῶτος δὲ τῶν χιλιάρχων Ἀντώνιος Ὀνωράτος, ἑσπέρας γενομένης, τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ στρατιώτας συναγαγὼν, ἐκάκιζε μὲν αὐτὸν, ἐκάκιζε δὲ ἐκείνους ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τροπὰς τοσαύτας τρεπομένους, κατ' οὐδένα λογισμὸν οὐδὲ αἵρεσιν ἀμεινόνων, ἀλλὰ δαίμονός τινος αὐτοὺς ἐκ προδοσίας εἰς προδοσίαν ἐλαύνοντος. καὶ τὰ μὲν πρῶτα προφάσεις ἔχει, τὰ Νέρωνος ἐγκλήματα· νῦν δὲ Γάλβαν προδιδόναι, τίνα φόνον μητρὸς ἐγκαλοῦντας, ἢ σφαγὴν γυναικὸς, ἢ ποίαν αἰδουμένους θυμέλην ἢ τραγῳδίαν τοῦ αὐτοκράτορος; ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνον ἐπὶ τούτοις ὑπεμεῖνα-

bus amicis usurus vel non esset, præscribere: aliam viam ingressus, pavoris Galbæ offundendi causa scripsit, nunc multa ulcera & multorum suspensos animos in urbe esse, nunc Clodium Macrum in Africa naves frumentarias retinere, mox legiones Germanicas concitari, de Syriæ & Judææ legionibus paria nunciari. Cum vero non magnopere præberet ei Galba aures, neque fidem tribueret, statuit eum præoccupare. Atqui Clodius Celsus Antiochenus vir prudens & studiosus ejus atque amicus deterrebat eum, unum negans existimare se vicum Romæ esse, Nymphidium qui esset Cæsarem appellaturus. Hunc multi contra deridebant, & Mithridates Ponticus illudens calvitiei & rugis Galbæ: Nunc aliquam habet, inquit, de eo populus Romanus exspectationem: verum simul atque in conspectum ejus venerit, videbitur horum dierum esse, quibus dicitur Cæsar, opprobrium.

Igitur visum est media nocte in castra deducere, & Nymphidium salutare Imperatorem. At princeps tribunus Antonius Honoratus jam vesperi contractis militibus suis tam se ipse insectatus est, quam illos, qui nulla ratione neque delectu meliorum, verum genio quopiam malo, qui ipsos ex proditione in proditionem ageret, brevi temporis spatio toties se variarent. Ac prima quidem speciem, inquit, habent Neronis crimina. Nunc vero Galbam prodemus: at quod parricidium matris, aut quam uxoris cædem, aut quam erubescentes scenam aut tragœdiam principis? Atqui ne illum quidem horum causa desere-

μείναιμεν ἐγκαταλιπεῖν, ἀλλὰ Νυμφιδίῳ πεισθέντες ὅτι πρῶτος ἡμᾶς ἐγκατέλιπε, καὶ πέφευγεν εἰς Αἴγυπτον. πότερον οὖν Νέρωνι Γάλβαν ἐπιθυσώμεθα, καὶ τὸν ἐκ Νυμφιδίας ἑλόμενοι Καίσαρα, τὸν ἐκ Λιβίας ἀνέλωμεν, ὡς τὸν ἐξ Ἀγριππίνης ἀνείλομεν; ἢ τούτῳ δίκην ἐπιθέντες ὧν δέδρακε, τιμωροὶ μὲν Νέρωνος, Γάλβα δὲ φύλακες ἀγαθοὶ καὶ πιστοὶ φανῶμεν; ταῦτα λέγοντι τῷ χιλιάρχῳ προσέθεντο πάντες οἱ στρατιῶται, καὶ τοὺς ἄλλους προσιόντες ἐμμένειν παρεκάλουν τῇ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα πίστει· καὶ τοὺς πλείους μετέστησαν. ἀρθείσης δὲ βοῆς, εἴτε πεισθεὶς ὁ Νυμφίδιος, ὥς φασιν ἔνιοι, καλεῖν αὐτὸν ἤδη τοὺς στρατιώτας, εἴτε προλαβεῖν σπεύδων τὸ θορυβοῦν ἔτι καὶ διστάζον, ὑπὸ φωτὶ πολλῷ προῄει λόγον τινὰ κομίζων ἐν βιβλίῳ γεγραμμένον ὑπὸ Κιγγωνίου Βάρρωνος, ὃν ἐκμεμελετήκει πρὸς τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν. ἰδὼν δὲ κεκλεισμένας τοῦ στρατοπέδου τὰς πύλας, καὶ περὶ τὰ τείχη πολλοὺς ὡπλισμένους, ἔδεισε· καὶ προσιὼν ἠρώτα τί βούλονται, καὶ τίνος κελεύσαντος ἐν ὅπλοις γεγόνασιν. ἀπαντώσης δ' αὐτῷ παρὰ πάντων μιᾶς φωνῆς, Γάλβαν αὐτοκράτορα γινώσκειν, κἀκεῖνος ὁμόσε χωρῶν ἐπευφήμει, καὶ τοὺς ἑπομένους ἐκέλευσε. τῶν δὲ παρὰ τὰς πύλας παρέντων αὐτὸν εἰσελθεῖν μετ' ὀλίγων, αὐτὸς ἀκοντίζεται λόγχῃ· καὶ αὐτὴν μὲν ἐδέξατο πρὸ αὐτοῦ θυρεῷ Σεπτίμιος· ἄλλων δὲ γυμνοῖς ξίφεσιν ἐπιφερομένων, φυγὼν καὶ διωχθεὶς, ἐν οἰκήματι στρατιώτου σφάττεται. καὶ τὸν νεκρὸν εἰς μέσον ἑλκύσαντες, καὶ περιβαλόντες κιγκλίδα, θέαμα τοῖς βουλομένοις μεθ' ἡμέραν παρέσχον.

Οὕτω

rere sustinuimus: sed quia Nymphidio credidimus prius nobis desertis illum profugisse in Ægyptum. Utrum igitur Neroni Galbæ nece parentabimus, & Nymphidia ortum designantes Cæsarem, ortum ex Liviæ familia trucidabimus, ut illum ex Agrippina trucidavimus? An supplicio illius scelerum vindices nos Neronis & Galbæ bonos fidosque demonstrabimus stipatores? Sic fato tribuno cuncti milites assensi sunt: aliosque adeuntes adhortati sunt ut perstarent in fide erga imperatorem: majoremque partem ad se traxere. Cum sublatus clamor esset, sive quod crederet Nymphidius, ut aliqui referunt, vocari jam se a militibus, sive quo prævertere maturaret tumultuantes adhuc & diffidentes: perrexit eo ad multa lumina orationem tenens in libello conscriptam a Cingonio Varrone: quam meditatus fuerat, ut ad milites haberet. Cæterum ubi portam clausam castrorum, atque in corona muri frequentes conspexit armatos, trepidavit. Itaque succedens mœnibus quæsivit, quid hoc rei esset, & cujus jussu cepissent arma? Cum una ei ab omnibus vox occurreret, Galbam se imperatorem agnoscere, ipse quoque propius accedens id festa voce approbavit, idemque præcepit comitibus suis. Postquam vero statio, quæ ad portam erat, illum cum paucis admisit in castra: ingesta in illum est lancea, quam præcedens scuto Septimius excepit. Sed cum alii strictis gladiis incurrerent, fugam cepit, & comprehensus confoditur in militis cujusdam tabernaculo: protractumque in medium cadaver & cancellis septum spectaculo volentibus postero die præbuere.

Ita

Οὕτω δὲ τοῦ Νυμφιδίου καταστρέψαντος, ὁ Γάλβας πυθόμενος, καὶ τοὺς συνωμότας αὐτοῦ κελεύσας ἀποθανεῖν ὅσοι μὴ δι' αὑτῶν εὐθὺς ἀπέθανον, ἐν οἷς ἦν καὶ Κιγγώνιος ὁ τὸν λόγον γράψας, καὶ Μιθριδάτης ὁ Ποντικὸς, ἔδοξε μὴ νομίμως, εἰ καὶ δικαίως, μηδὲ δημοτικῶς ἀνῃρηκέναι πρὸ κρίσεως ἄνδρας οὐκ ἀσήμους. ἕτερον γὰρ ἡγεμονίας σχῆμα προσεδέχοντο πάντες, ἐξαπατώμενοι συνήθως ὑπὸ τῶν ἐν ἀρχῇ λεγομένων. ἔτι δὲ μᾶλλον ἠνίασεν αὐτοὺς ἀνὴρ ὑπατικὸς καὶ Νέρωνι πιστὸς ἀποθανεῖν κελευσθεὶς, Πετρώνιος Τερτυλλιανός. Μάκρωνα γὰρ ἐν Λιβύῃ διὰ Τρεβωνιανοῦ, καὶ Φοντήιον ἐν Γερμανίᾳ διὰ Οὐάλεντος ἀνελὼν, πρόφασιν εἶχεν ἐν ὅπλοις καὶ στρατοπέδοις ὄντας φοβηθῆναι. Τερτυλλιανὸν δὲ γέροντα γυμνὸν καὶ ἄνοπλον λόγου μεταλαβεῖν οὐδὲν ἐκώλυεν, εἴ τις ἦν ἐπαγγέλλεται μετριότητα τοῖς πράγμασιν ἔργῳ φυλάξειν ἔμελλεν. ταῦτα μὲν οὖν τοιαύτας εἶχε μέμψεις. ἐπεὶ δὲ προσιὼν ἀπεῖχε τῆς πόλεως περὶ πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους, ἐνετύγχανεν ἀκοσμίᾳ καὶ θορύβῳ τῶν ἐρετῶν τὴν ὁδὸν προκατεχόντων καὶ περικεχυμένων πανταχόθεν. οὗτοι δὲ ἦσαν οὓς εἰς ἓν τάγμα ὁ Νέρων συλλοχίσας, ἀπέφηνε στρατιώτας· καὶ τότε παρόντες ἐκβεβαιώσασθαι τὴν στρατείαν, οὔτε ὀφθῆναι τοῖς ἀπαντῶσιν, οὔτε ἀκουσθῆναι παρίεσαν τὸν αὐτοκράτορα, ἀλλ' ἐθορύβουν βοῇ, σημεῖα τῷ τάγματι καὶ χώραν αἰτοῦντες. ἐκείνου δὲ ὑπερτιθεμένου, καὶ πάλιν εἰπεῖν κελεύσαντος, ἀρνήσεως σχῆμα τὴν ἀναβολὴν εἶναι φάσκοντες, ἠγανάκτουν καὶ παρείποντο μὴ φειδόμενοι βοῆς. ἐνίων δὲ καὶ τὰς μαχαίρας σπασαμένων,

Ita sublato Nymphidio, Galba, ut ei nunciatum est, consortes quoque conjurationis ejus, qui non præverterant sibimetipsis mortem consciscere, interfici imperavit: inter quos fuit orationis scriptor Cingonius, & Ponticus Mithridates. At visus est non legitime, quamvis jure, neque civili more inauditos viros non obscuros necasse. Siquidem aliam imperii figuram omnes exspectaverunt, decepti, ut fieri solet, a prima fama. Multo magis momordit eos viri consularis & Neroni firmi mandata cædes Petronii Tertulliani. Nam Macronis quidem in Africa per Trebonianum, & in Germania Fonteii per Valentem trucidati velamentum habebat: quod hi, quia in armis & legionibus præfecti erant, præberent ipsi terrorem. At Tertulliano nudo seni & inermi facultatem non denegasset sui purgandi: si quam promittebat, præstare in principatu re in animo haberet moderationem. Atque in his hujuscemodi sunt reprehensiones. Postquam jam progrediens pervenit ad tertium ferme ab urbe lapidem, incidit in tumultum inconditum classicorum, qui viam insidebant, erantque undique ei circumfusi. Hi erant, quos in unam legionem Nero decuriatos ordinibus militaribus ornaverat: ac tunc flagitantes stipendia sua roborari, neque conspicere prodeuntibus obviam, neque appellare permittebant imperatorem: sed tumultum ciebant clamore signa legioni & locum postulantes. Quos cum ille rejiceret, diceretque, ut alio tempore de eo agerent: negationis speciem esse eam dilationem ferentes, stomachabantur subsequebanturque eum cum fremitu. Ut nonnulli gladios quoque strinxerunt,

ρημένων, ἐκέλευσε τοὺς ἱππεῖς ἐμβαλεῖν αὐτοῖς ὁ Γάλβας. ὑπέστη δὲ οὐδεὶς ἐκείνων, ἀλλ' οἱ μὲν εὐθὺς ἀνατραπέντες, οἱ δὲ φεύγοντες διεφθάρησαν, οὐ χρηστὸν οὐδὲ αἴσιον ποιοῦντες τῷ Γάλβᾳ τὸν οἰωνὸν, εἰσιόντι διὰ πολλοῦ φόνου καὶ νεκρῶν τοσούτων εἰς τὴν πόλιν. ἀλλ' εἰ καί τις αὐτοῦ κατεφρόνει πρότερον ἀσθενοῦς καὶ γέροντος ὁρωμένου, τότε πᾶσι φρικώδης καὶ φοβερὸς ἐγίνετο.

Βουλόμενος δὲ τῆς περὶ τὰς δωρεὰς ἀμετρίας καὶ πολυτελείας τοῦ Νέρωνος ἀποδεικνύναι μεγάλην μεταβολὴν, ἀστοχεῖν ἐδόκει τοῦ πρέποντος. Κάνου γὰρ αὐλήσαντος αὐτῷ παρὰ δεῖπνον, (ἀκρόαμα δὲ ἦν ὁ Κάνος εὐδοκιμούμενον) ἐπαινέσας καὶ ἀποδεξάμενος, ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι τὸ γλωσσόκομον, καὶ λαβὼν χρυσοῦς τινας, ἐπέδωκε τῷ Κάνῳ, φήσας ἐκ τῶν ἰδίων, οὐκ ἐκ τῶν δημοσίων χαρίζεσθαι. τὰς δὲ δωρεὰς ἃς Νέρων ἔδωκε τοῖς περὶ σκηνὴν καὶ παλαίστραν, ἀπαιτεῖσθαι συντόνως κελεύσας, πλὴν τοῦ δεκάτου μέρους· εἶτα μικρὰ καὶ γλίσχρα κομιζόμενος (ἀνηλώκεσαν γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν λαβόντων, ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι) τοὺς πριαμένους παρ' αὐτῶν ἢ λαβόντας ὁτιοῦν ἀνεζήτει, καὶ παρ' ἐκείνων ἐξέπραττε. τοῦ δὲ πράγματος ὅρον οὐκ ἔχοντος, ἀλλὰ πόρρω νεμομένου καὶ προϊόντος ἐπὶ πολλοὺς, αὐτὸς μὲν ἠδόξει, φθόνον δὲ καὶ μῖσος εἶχεν Οὐίνιος, ὡς τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν ἀνελεύθερον παρέχων τὸν ἡγεμόνα καὶ μικρολόγον, αὐτὸς δὲ χρώμενος ἀσώτως, καὶ λαμβάνων πάντα καὶ πιπράσκων. ὁ μὲν γὰρ Ἡσίοδος,

Ἀρχομένου τε πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι

φησὶ

runt, imperavit equitibus Galba ut in eos inveherent. Nec substitit quisquam illorum: sed omnes extemplo prostrati, pars in fuga cæsi sunt parum faustum vel auspicatum omen præbentes Galbæ per tantum sanguinis & cadavera tam multa urbem ingredienti. Verum siquis ante contempserat ut invalidum & senem, tunc horrendus omnibus & formidabilis evasit.

Porro dum agit, ut immoderationis in donis & profusionis Neronis magnam vicissitudinem ostenderet, aberrare visus est a decoro. Cum enim Canus tibia super cœnam cecinisset (erat acroama Canus celebre) laudato & commendato loculos sibi jussit apportari, depromptosque aliquot aureos donavit Cano, adjiciens id de peculiari se non de publico largiri. Dona, quæ scenicis Nero & palæstricis largitus fuerat, acerbe repeti præter decimas præcepit. Inde cum pauca & exigua auferret: quod plerique munera prodegissent homines in diem viventes & vita dissoluti: requisivit eos, qui quicquam ab illis comparassent vel accepissent, atque ab his exegit. Cum esset res infinita, & porro serperet, pertineretque ad multos: ipse infamiam sibi comparabat, invidia & odio flagrabat Junius: quod cæteris omnibus redderet imperatorem malignum & sordidum, cum ipse uteretur profuso, omniaque acciperet & venundaret. Ait enim Hesiodus,

Incipiente cado & cessante sitis satianda.

Junius

φησὶ δεῖν· ὁ δὲ Ὀβίννιος ὁρῶν ἀσθενῆ καὶ γέροντα τὸν Γάλβαν, ἐνεπίμπλα τῆς τύχης, ὡς ἅμα μὲν ἀρχομένης, ἅμα δὲ φθινούσης.

Ὁ δὲ πρεσβύτης ἠδικεῖτο, τὰ μὲν πρῶτα τοῦ Ὀβιννίου κακῶς διοικοῦντος, ἃ δὲ αὐτὸς ὀρθῶς προῃρεῖτο διαβάλλοντος, ἢ κωλύοντος· οἷον ἦν τὸ περὶ τὰς κολάσεις τῶν Νερωνιανῶν. ἀπέκτεινε γὰρ τοὺς πονηρούς, ἐν οἷς ἦν ὁ Ἡλεῖος καὶ Πολύκλειτος καὶ Πετῖνος, καὶ Πατρόβιος. ὁ δὲ δῆμος ἐκρότει, καὶ δι' ἀγορᾶς αὐτῶν ἀγομένων, ἐβόα καλὴν μὲν εἶναι καὶ θεοφιλῆ πομπήν· ἀπαιτεῖν δὲ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὸν διδάσκαλον καὶ παιδαγωγὸν τῆς τυραννίδος, Τιγελλῖνον. ἐφθάκει δὲ ὁ γενναῖος προειληφὼς ἀρραβῶσι μεγάλοις τὸν Ὀβίννιον. εἶτα Τερτυλλιανὸς μέν, ὅτι μὴ προεδίδου μηδὲ ἐμίσει τὸν ἡγεμόνα τοιοῦτον ὄντα, μισούμενος, ἄλλο δὲ μηδὲ ἓν μέγα συναδικήσας, ἀπέθανεν· ὁ δὲ καὶ ποιήσας ἄξιον θανάτου Νέρωνα, καὶ γενόμενον τοιοῦτον ἐγκαταλιπὼν καὶ προδιδούς, περιῆν μέγα δίδαγμα τοῦ μηδὲν ἄπρακτον εἶναι παρὰ Ὀβιννίῳ μηδὲ ἀνέλπιστον τοῖς διδοῦσιν. οὐδενὸς γὰρ οὕτω θεάματος ἐρασθεὶς ὁ Ῥωμαίων δῆμος ὡς τοῦ Τιγελλῖνον ἰδεῖν ἀπαγόμενον, οὐδὲ παυσάμενος ἐν πᾶσι θεάτροις καὶ σταδίοις αἰτούμενος ἐκεῖνον, ἐπλήχθη διαγράμματι τοῦ αὐτοκράτορος Τιγελλῖνον μὲν οὐ πολλὴν ἔτι βιώσεσθαι φάσκοντος χρόνον, ὑπὸ φθινάδος νόσου δαπανώμενον, ἐκείνους δὲ παραιτουμένους μὴ διαγριαίνειν, μηδὲ τυραννικὴν ποιεῖν τὴν ἡγεμονίαν. ἀχθομένου δὲ τοῦ δήμου καταγελῶντες, ὁ μὲν Τιγελλῖνος ἔθυσε σωτήρια, καὶ παρεσκεύασε λαμπρὰν ἑστίασιν· ὁ δὲ Ὀβίννιος ἀναστὰς παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ δεῖπνον, ἐκώμασεν ὡς ἐκεῖνον,

ἄγων

Junius vero imbecillem & senem cernens Galbam, illius fortuna volebat se exsatiare ut simul & exoriente & exspirante.

At seni injuria fiebat ab Junio primum male administrante: deinde quæ recte ipse instituebat, carpente vel interpellante: ut fuit Neronianorum punitio. Nam improbos necavit; in quibus Elius, Polycletus, Petinus, & Patrobius fuere. Hic populus applausit: & cum per forum raperentur, præclaram clamavit esse & Diis gratam pompam, poscere vero Deos hominesque magistrum quoque & pædagogum tyrannidis Tigillinum. At egregius ille grandibus arrabonibus occupaverat Titum Junium. Atqui Tertullianus quidem, quia non prodiderat neque oderat principem, qui talis erat, invidia flagravit, & facinore nullo præterea insigni admisso sublatus est. Qui vero morte dignum reddiderat Neronem, & factum talem destituerat prodideratque, supererat: magno documento nihil esse apud Junium impossibile vel deploratum largientibus. Nam cum spectaculum populus Romanus nullum perinde expeteret atque Tigillinum rapi videre ad supplicium, neque desisteret in omnibus theatris & circis deposcere illum; imperatoris edicto increpitus est, quo Tigillinum significavit, quod esset tabe confectus, haud diu superfuturum. Petere a populo se, ne efferaret, neque tyrannicum efficiat principatum suum. Illi vero offensam irridentes populi, Tigillinus pro salute adepta sacrificavit & splendidum convivium apparavit, T. Junius surgens ab Imperatoris cœna ad illum concessit comessatum,

ducens,

ἄγων τὴν θυγατέρα χήραν οὖσαν. καὶ προὔπιεν ὁ Τιγελλῖνος αὐτῇ πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας ἀργυρίου· καὶ τῶν παλλακίδων τὴν ἀγελαρχοῦσαν ἐκέλευσε τὸν περιδέρραιον κόσμον ἀφελομένην ἐκείνῃ περιάψαι, πεντεκαίδεκα μυριάδων εἶναι λεγόμενον.

Ἐκ δὲ τούτου καὶ τὰ μετρίως πραττόμενα διαβολὴν εἶχεν, ὡς τὰ πρὸς τοὺς Γαλάτας Οὐΐνδικι συναραμένους. ἐδόκουν γὰρ οὐ φιλανθρωπίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλὰ ὠνούμενοι παρὰ Ὀβινίου τυγχάνειν ἀνέσεώς τε δασμῶν καὶ πολιτείας. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ διὰ ταῦτα πρὸς τὴν ἡγεμονίαν ἀπηχθάνοντο· τοὺς δὲ στρατιώτας τὴν δωρεὰν μὴ κομιζομένους, ἐν ἀρχῇ μὲν ἐλπὶς παρῆγεν ὡς εἰ καὶ μὴ τοσοῦτον, ἀλλ' ὅσον Νέρων ἔδωκεν ἀποδώσοντος. ἐπεὶ δὲ μεμφομένους ἀκούσας, ἀφῆκε φωνὴν ἡγεμόνι μεγάλῳ πρέπουσαν, εἰπὼν εἰωθέναι καταλέγειν στρατιώτας οὐκ ἀγοράζειν, πυθομένοις τοῦτο δεινὸν εἰσῆλθε μῖσος καὶ ἄγριον πρὸς αὐτόν. ἐδόκει γὰρ οὐκ αὐτὸς ἀποστερεῖν μόνος, ἀλλὰ νομοθετεῖν καὶ διδάσκειν τοὺς μεθ' αὐτὸν αὐτοκράτορας. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν Ῥώμῃ τυφλὸν ἦν ἔτι κίνημα, καί τις αἰδὼς ἅμα πρὸς παρόντα τὸν Γάλβαν ἀμβλύτητα καὶ μέλλησιν ἐνεποίει τῶν νεωτερισμῶν, καὶ τὸ μηδεμίαν ἀρχὴν ἐμφανῆ μεταβολῆς ὁρᾶσθαι, συνέστελλε καὶ συνέκρυπτεν ἁμωσγέπως τὴν δυσμένειαν αὐτῶν. οἱ δὲ πρότερον ὑπὸ Οὐεργινίῳ γενόμενοι, τότε δ' ὄντες ὑπὸ Φλάκκῳ περὶ Γερμανίαν, μεγάλων μὲν ἀξιοῦντες αὑτοὺς διὰ τὴν μάχην ἣν ἐμαχέσαντο πρὸς Οὐΐνδικα, μηδενὸς δὲ τυγχάνοντες, ἀπαρηγόρητοι τοῖς ἄρχουσιν ἦσαν. αὐτὸν δὲ τὸν Φλάκκον ὑπὸ συντόνου ποδάγρας ἀδύνατον

ducens secum filiam viduam: cui propinavit Tigillinus duodecies HS, & pellicum suarum primariæ monile jussit collo suo detrahere, atque ex illius suspendere, quod sexcentis millibus nummorum dicebatur esse.

Hinc vel moderate facta vellicabantur: ut illud in Gallos, qui cum Vindice conspiraverant. Existimatio enim erat non principis favore eos, sed licitatos a Junio vectigalium remissionem & civitatem Romanam obtinuisse. Ac plebs quidem hisce rebus mota est, ut infesta esset imperatori. Milites vero non soluto donativo spes initio protrahebat, si non tantum, at quantum dederat Nero, Galbam numeraturum. Quos ut conqueri accepit, vocem misit magno principe dignam, legere dicens militem se, non emere solere. Id intelligentes ingens & asperum adversus eum odium cepit. Quippe videbatur non ipse fraudare militem solum, sed legem quoque præscribere, & docere secuturos principes. Cæterum erat cæcus adhuc urbanus motus, simulque quædam præsentis reverentia Galbæ perstringebat & extrahebat seditionem: & quod nullum probabile mutationis exordium præ manibus esset, id restringebat & supprimebat utcunque eorum offensam. At qui ante sub Verginio militaverant, & tunc merebant sub Flacco in Germania, quibus magnos spiritus dederat quam cum Vindice conseruerant pugna, cum eluderentur, non poterant placari a ducibus. Ipsum Flaccum ob podagræ vim cor-

τῷ Οὐεργινίου χρηστῷ δαίμονι συνεργῶν ἤδη τὸν ἄνδρα πολέμων καὶ κακῶν, ὅσα τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας κατέσχεν, ἐκτὸς εἰς βίον ἀκύμονα καὶ γῆρας εἰρήνης καὶ ἡσυχίας μεστὸν ὑπεκτιθεμένῳ.

Γάλβαν δὲ περὶ Νάρβωνα πόλιν Γαλατικὴν οἱ παρὰ τῆς συγκλήτου πρέσβεις ἐντυχόντες ἠσπάζοντο, καὶ παρεκάλουν ἐπιφανῆναι τῷ δήμῳ ποθοῦντι ταχέως· ὁ δὲ τάς τε ἄλλας παρεῖχεν ἐντεύξεις καὶ συνουσίας αὐτοῖς φιλανθρώπους καὶ δημοτικὰς, πρός τε τὰς ἑστιάσεις πολλῆς κατασκευῆς καὶ θεραπείας ἡλίκης παρούσης, ἣν ἐκ τοῦ Νέρωνος ὁ Νυμφίδιος αὐτῷ προσέπεμψεν, οὐδενὶ χρώμενος ἐκείνων, ἀλλὰ τοῖς ἑαυτοῦ πᾶσιν εὐδοκίμει, μεγαλόφρων ἀνὴρ καὶ κρείττων ἀπειροκαλίας φαινόμενος. ταχὺ μέντοι τὰ γενναῖα ταῦτα καὶ ἄτυφα καὶ πολιτικὰ δημαγωγίαν Ὀβίννιος ἀποφαίνων, καὶ κομψότητα μεγάλην, ἀπαξιοῦσαν αὐτὴν, ἔπεισε χρήμασί τε χρῆσθαι τοῖς Νέρωνος, καὶ περὶ τὰς ὑποδοχὰς μὴ φείδεσθαι τῆς βασιλικῆς πολυτελείας. καὶ ὅλως αἴσθησιν αὐτοῦ κατὰ μικρὸν ὑπὸ τῷ Ὀβιννίῳ γενησομένου παρεῖχεν ὁ πρεσβύτης.

Ἦν δὲ Ὀβίννιος ἀργυρίου μὲν ἐσχάτως καὶ παρ' ὁντινοῦν ἥττων, ἔνοχος δὲ καὶ τοῖς περὶ γυναῖκας ἁμαρτήμασιν. ἔτι γὰρ ὢν νέος καὶ στρατευόμενος ὑπὸ Καλβισίῳ Σαβίνῳ τὴν πρώτην στρατείαν, ἀκόλαστον οὖσαν τὴν γυναῖκα τοῦ ἡγεμόνος παρεισήγαγε νύκτωρ εἰς τὸ στρατόπεδον ἐν ἐσθῆτι στρατιωτικῇ, καὶ διέφθειρεν ἐν τοῖς ἀρχείοις, ἃ πριγκίπια καλοῦσι Ῥωμαῖοι. ἐπὶ τούτῳ δὲ Γάϊος Καῖσαρ ἔδησεν αὐτόν· ἐκείνου δὲ ἀποθανόντος εὐτυχίᾳ χρησάμενος ἀπε-

arbitratur eum, propitiæ ejus fortunæ imprudens ſubveniebat: quæ eum ex bellis & calamitatibus, quæ cæteros comprehendere duces, in vitam tranquillam & ſenectutem pace ac quiete affluentem removit.

Porro Galbæ circa Narbonam oppidum Gallicum miſſi ab ſenatu legati occurrentes ſalutaverunt oraveruntque, ut quamprimum ſe deſideranti offerret populo: qui cum alias benigne & comiter eos appellavit excepitque, tum ad convivia cum præſto ei eſſet majorem in modum amplum inſtrumentum & famulitium, quod Nymphidius ad eum ex Neronis ſuppellectile miſerat: nulla re ex illis, ſed omnibus ſuis uſus eſt. Unde laudem aſſecutus, habituſque eſt vir celſo animo atque ineptiarum contemptor. Cito tamen hanc generoſitatem, modeſtiam & civilitatem Titus Junius auræ popularis captationem appellans, atque magna pigmenta, quæ illa reſpuerent: ſuaſit ei, ut rebus Neronis uteretur, neque in conviviis regio parceret ſplendori. Itaque ſenex paulatim plane declaravit in manu ſe Junii fore.

Fuit Titus Junius in immenſum & præter omnes extrema avaritia atque in libidinem circa mulieres præceps. Nam juvenis adhuc cum prima ſtipendia ſub Calviſio Sabino faceret, laſcivam ducis uxorem noctu in caſtra veſte militari tectam introduxit, atque in principiis ſtupravit. Ob id conjecit eum C. Cæſar in vincula: quo defuncto magna cum felicitate eſt libe-

ἀπελύθη. δειπνῶν δὲ παρὰ Κλαυδίῳ Καίσαρι ποτήριον ἀργυροῦν ὑφείλετο. πυθόμενος δὲ ὁ Καῖσαρ, τῇ ὑστεραίᾳ πάλιν αὐτὸν ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσεν· ἐλθόντι δὲ ἐκέλευσεν ἐκείνῳ μηδὲν ἀργυροῦν, ἀλλὰ κεράμεα πάντα προσφέρειν καὶ παρατιθέναι τοὺς ὑπηρέτας. τοῦτο μὲν οὖν διὰ τὴν Καίσαρος μετριότητα κωμικωτέραν γενόμενον γέλωτος οὐκ ὀργῆς ἄξιον ἔδοξεν· ἃ δὲ τὸν Γάλβαν ἔχων ὑπ' αὐτῷ καὶ δυνάμενος μέγιστον ἐπὶ χρήμασιν ἔπραττεν, τραγικῶν παθῶν καὶ συμφορῶν μεγάλων, τοῖς μὲν αἰτίαν, τοῖς δὲ πρόφασιν παρέσχεν.

Ὁ γὰρ Νυμφίδιος, εὐθὺς ἐπανελθόντος τοῦ Γελλιανοῦ πρὸς αὐτόν, ὃν ἔπεμψε τοῦ Γάλβα τρόπον τινὰ κατάσκοπον, ἀκούσας τῆς μὲν αὐλῆς καὶ τῶν δορυφόρων ἔπαρχον ἀποδεδεῖχθαι Κορνήλιον Λάκωνα, τὸ δὲ σύμπαν εἶναι τοῦ Οὐινίου κράτος, αὐτῷ δὲ μηδέποτε τοῦ Γάλβα ἐξεῖναι πλησίον ἐγγεγονέναι, μηδ' ἐντυχεῖν ἰδίᾳ, πάντων αὐτὸν ὑφορωμένων καὶ παραφυλαττόντων, ἐθορυβήθη· καὶ συναγαγὼν τοὺς ἡγεμόνας τοῦ στρατεύματος, ἔφη Γάλβαν μὲν αὐτὸν εἶναι πρεσβύτην ἐπιεικῆ καὶ μέτριον, ἐλάχιστα δὲ τοῖς αὑτοῦ χρώμενον λογισμοῖς, ὑπὸ δὲ Οὐινίου καὶ Λάκωνος οὐκ εὖ διοικεῖσθαι. πρὶν οὖν λαθεῖν αὐτοὺς ἣν εἶχε Τιγελλῖνος ἰσχὺν ἐν τοῖς πράγμασι κτησαμένους, πεμπτέον εἶναι δεῖν πρὸς τὸν ἡγεμόνα πρέσβεις ἀπὸ στρατοπέδου, τοὺς διδάξοντας ὅτι τῶν φίλων δύο μόνους τούτους ἀποσκευασάμενος, ἡδίων παρέσται πᾶσι καὶ ποθεινότερος. ἐπεὶ δὲ ταῦτα λέγων οὐκ ἔπειθεν, ἀλλ' ἄτοπον ἐδόκει καὶ ἀλλόκοτον ἡγεμόνα πρεσβύτην, ὥσπερ ἄρτι γευόμενον ἐξουσίας μειράκιον, οἷς

χρῆσθαι

liberatus. Cum cœnaret apud Claudium Cæsarem, scyphum argenteum furatus est. Quod ubi intellexit Cæsar, vocavit eum postridie iterum ad cœnam: cui, cum venisset, præcepit ut nihil argenti, sed omnia fictilia offerrent, & apponerent servi. Hoc propter Cæsaris lenitatem, quæ magis comica fuit, risu potius quam ira visum est dignum. At quæ Galbæ potens & plurimum apud eum pollens mercede designavit, tragicis casibus & calamitatibus ingentibus partim causam partim prætextum præbuere.

Siquidem Nymphidius, simul ut remeavit ad ipsum Gellianus, quem Galbæ miserat quodammodo exploratorem: cum intellexisset præfectum prætorio Cornelium Laconem creatum, atque esse in Junii potestate omnia, illi vero nusquam Galbæ adeundi factam copiam vel conveniendi seorsum, quod eum suspectarent & asservarent omnes: perculsus est, contractisque cohortium prætorianarum tribunis & centurionibus, Galbam ait ipsum quidem bonum & moderatum senem esse, sed non suis utentem consiliis, ab Junio & Lacone perverti. Igitur priusquam imprudentibus ipsis in negotiis principalibus illi occuparent potestatem & authoritatem quam in imperio Tigillinus habuisset, mittendos ad imperatorem exercitus nomine legatos: qui eum doceant, si ex amicis solos hos duos ab se removisset, fore adventum ejus omnibus gratiorem & exoptatiorem. Cum oratio sua minus probaretur: sed absurdum & absonum appareret seni imperatori velut modo gustanti principatum adolescenti, qui-

χρήσεται φίλοις ἢ μή, ῥυθμίζειν, ἑτέραν ὁδὸν τραπόμενος, ἔγραφε τῷ Γάλβᾳ δεδιττόμενος, νῦν μὲν, ὡς ὕπουλα καὶ μετέωρα πολλὰ τῆς πόλεως ἐχούσης, νῦν δὲ, Κλώδιον Μάκρον ἐν Λιβύῃ τὰ σιτηγὰ κατέχειν· αὖθις δὲ παρακινεῖν τὰ Γερμανικὰ τάγματα, καὶ περὶ τῶν ἐν Συρίᾳ καὶ Ἰουδαίᾳ δυνάμεων ὅμοια πυνθάνεσθαι. τοῦ δὲ Γάλβα μὴ πάνυ τὸν νοῦν προσέχοντος αὐτῷ μηδὲ πιστεύοντος, ἔγνω προεπιχειρεῖν· καίτοι Κλώδιος Κέλσος Ἀντιοχεὺς, ἀνὴρ ἔμφρων, εὔνους δὲ ἐκείνῳ καὶ πιστὸς ἀπηγόρευε, λέγων οὐκ ἂν οἴεσθαι μίαν ἐν Ῥώμῃ συνοικίαν Καίσαρα προσειπεῖν Νυμφίδιον. ἀλλὰ πολλοὶ κατεγέλων, καὶ Μιθριδάτης ὁ Ποντικὸς ἐπισκώπτων τὴν φαλακρότητα καὶ ῥυσότητα τοῦ Γάλβα, νῦν ἔφη τινὰ δοκεῖν εἶναι Ῥωμαίοις, ὀφθέντα δὲ φανεῖσθαι τῶν ἡμερῶν τούτων ἃς καλεῖται Καῖσαρ, ὄνειδος.

Ἔδοξεν οὖν περὶ μέσας νύκτας εἰς τὴν παρεμβολὴν παραγαγόντας ἀναδεικνύειν αὐτοκράτορα τὸν Νυμφίδιον. πρῶτος δὲ τῶν χιλιάρχων Ἀντώνιος Ὁνωρᾶτος, ἑσπέρας γενομένης, τοὺς ὑφ' ἑαυτῷ στρατιώτας συναγαγὼν, ἐκάκιζε μὲν αὐτὸν, ἐκάκιζε δὲ ἐκείνους ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τροπὰς τοσαύτας τρεπομένους, κατ' οὐδένα λογισμὸν οὐδὲ αἵρεσιν ἀμεινόνων, ἀλλὰ δαίμονός τινος αὐτοὺς ἐκ προδοσίας εἰς προδοσίαν ἐλαύνοντος. καὶ τὰ μὲν πρῶτα προφάσεις ἔχει, τὰ Νέρωνος ἐγκλήματα· νυνὶ δὲ Γάλβαν προδιδόναι, τίνα φόνον μητρὸς ἐγκαλοῦντας, ἢ σφαγὴν γυναικὸς, ἢ ποίαν αἰδουμένους θυμέλην ἢ τραγῳδίαν τοῦ αὐτοκράτορος; ἀλλ' οὐδὲ ἐκεῖνον ἐπὶ τούτοις ὑπε-

μείνα-

bus amicis usurus vel non esset, præscribere: aliam viam ingressus, pavoris Galbæ offundendi causa scripsit, nunc multa ulcera & multorum suspensos animos in urbe esse, nunc Clodium Macrum in Africa naves frumentarias retinere, mox legiones Germanicas concitari, de Syriæ & Judææ legionibus paria nunciari. Cum vero non magnopere præberet ei Galba aures, neque fidem tribueret, statuit eum præoccupare. Atqui Clodius Celsus Antiochenus vir prudens & studiosus ejus atque amicus deterrebat eum, unum negans existimare se vicum Romæ esse, Nymphidium qui esset Cæsarem appellaturus. Hunc multi contra deridebant, & Mithridates Ponticus illudens calvitiei & rugis Galbæ: Nunc aliquam habet, inquit, de eo populus Romanus exspectationem: verum simul atque in conspectum ejus venerit, videbitur horum dierum esse, quibus dicitur Cæsar, opprobrium.

Igitur visum est media nocte in castra deducere, & Nymphidium salutare Imperatorem. At princeps tribunus Antonius Honoratus jam vesperi contractis militibus suis tam se ipse insectatus est, quam illos, qui nulla ratione neque delectu meliorum, verum genio quopiam malo, qui ipsos ex proditione in proditionem ageret, brevi temporis spatio toties se variarent. Ac prima quidem speciem, inquit, habent Neronis crimina. Nunc vero Galbam prodemus: at quod parricidium matris, aut quam uxoris cædem, aut quam erubescentes scenam aut tragœdiam principis? Atqui ne illum quidem horum causa dese-

rere

μείναιμεν ἐγκαταλιπεῖν, ἀλλὰ Νυμφιδίῳ πεισθέντες ὅτι πρῶτος ἡμᾶς ἐγκατέλιπε, καὶ πέφευγεν εἰς Αἴγυπτον. πότερον οὖν Νέρωνι Γάλβαν ἐπιθυσώμεθα, καὶ τὸν ἐκ Νυμφιδίας ἑλόμενοι Καίσαρα, τὸν ἐκ Λιβίας ἀνέλωμεν, ὡς τὸν ἐξ Ἀγριππίνης ἀνείλομεν; ἢ τούτῳ δίκην ἐπιθέντες ὧν δέδρακε, τιμωροὶ μὲν Νέρωνος, Γάλβα δὲ φύλακες ἀγαθοὶ καὶ πιστοὶ φανῶμεν; ταῦτα λέγοντι τῷ χιλιάρχῳ προσέθεντο πάντες οἱ στρατιῶται, καὶ τοὺς ἄλλους προσιόντες ἐμμένειν παρεκάλουν τῇ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα πίστει· καὶ τοὺς πλείους μετέστησαν. ἀρθείσης δὲ βοῆς, εἴτε πεισθεὶς ὁ Νυμφίδιος, ὥς φασιν ἔνιοι, καλεῖν αὐτὸν ἤδη τοὺς στρατιώτας, εἴτε προλαβεῖν σπεύδων τὸ θορυβοῦν ἔτι καὶ διστάζον, ὑπὸ φωτὶ πολλῷ προῄει λόγον τινὰ κομίζων ἐν βιβλίῳ γεγραμμένον ὑπὸ Κιγγωνίου Βάρρωνος, ὃν ἐκμεμελετήκει πρὸς τοὺς στρατιώτας εἰπεῖν. ἰδὼν δὲ κεκλεισμένας τοῦ στρατοπέδου τὰς πύλας, καὶ περὶ τὰ τείχη πολλοὺς ὡπλισμένους, ἔδεισε· καὶ προσιὼν ἠρώτα τί βούλονται, καὶ τίνος κελεύσαντος ἐν ὅπλοις γεγόνασιν. ἀπαντώσης δ' αὐτῷ παρὰ πάντων μιᾶς φωνῆς, Γάλβαν αὐτοκράτορα γινώσκειν, κἀκεῖνος ὁμόσε χωρῶν ἐπευφήμει, καὶ τοὺς ἑπομένους ἐκέλευσε. τῶν δὲ παρὰ τὰς πύλας παρέντων αὐτὸν εἰσελθεῖν μετ' ὀλίγων, αὐτὸς ἀκοντίζεται λόγχῃ· καὶ αὐτὴν μὲν ἐδέξατο πρὸ αὐτοῦ θυρεῷ Σεπτίμιος· ἄλλων δὲ γυμνοῖς ξίφεσιν ἐπιφερομένων, φυγὼν καὶ διωχθεὶς, ἐν οἰκήματι στρατιώτου σφάττεται. καὶ τὸν νεκρὸν εἰς μέσον ἑλκύσαντες, καὶ περιβαλόντες κιγκλίδα, θέαμα τοῖς βουλομένοις μεθ' ἡμέραν παρέσχον.

Οὕτω

rere sustinuimus: sed quia Nymphidio credidimus prius nobis desertis illum profugisse in Ægyptum. Utrum igitur Neroni Galbæ nece parentabimus, & Nymphidia ortum designantes Cæsarem, ortum ex Liviæ familia trucidabimus, ut illum ex Agrippina trucidavimus? An supplicio illius scelerum vindices nos Neronis & Galbæ bonos fidosque demonstrabimus stipatores? Sic fato tribuno cuncti milites assensi sunt: aliosque adeuntes adhortati sunt ut perstarent in fide erga imperatorem: majoremque partem ad se traxere. Cum sublatus clamor esset, sive quod crederet Nymphidius, ut aliqui referunt, vocari jam se a militibus, sive quo prævertere maturaret tumultuantes adhuc & diffidentes: perrexit eo ad multa lumina orationem tenens in libello conscriptam a Cingonio Varrone: quam meditatus fuerat, ut ad milites haberet. Cæterum ubi portam clausam castrorum, atque in corona muri frequentes conspexit armatos, trepidavit. Itaque succedens mœnibus quæsivit, quid hoc rei esset, & cujus jussu cepissent arma? Cum una ei ab omnibus vox occurreret, Galbam se imperatorem agnoscere, ipse quoque propius accedens id festa voce approbavit, idemque præcepit comitibus suis. Postquam vero statio, quæ ad portam erat, illum cum paucis admisit in castra: ingesta in illum est lancea, quam præcedens scuto Septimius excepit. Sed cum alii strictis gladiis incurrerent, fugam cepit, & comprehensus confoditur in militis cujusdam tabernaculo: protractumque in medium cadaver & cancellis septum spectaculo volentibus postero die præbuere.

Ita

Οὕτω δὲ τοῦ Νυμφιδίου καταστρέψαντος, ὁ Γάλβας πυθόμενος, καὶ τοὺς συνωμότας αὐτοῦ κελεύσας ἀποθανεῖν ὅσοι μὴ δι' αὐτῶν εὐθὺς ἀπέθανον, ἐν οἷς ἦν καὶ Κιγγώνιος ὁ τὸν λόγον γράψας, καὶ Μιθριδάτης ὁ Ποντικὸς, ἔδοξε μὴ νομίμως, εἰ καὶ δικαίως, μηδὲ δημοτικῶς ἀνῃρηκέναι πρὸ κρίσεως ἄνδρας οὐκ ἀσήμους. ἕτερον γὰρ ἡγεμονίας σχῆμα προσεδέχοντο πάντες, ἐξαπατώμενοι συνήθως ὑπὸ τῶν ἐν ἀρχῇ λεγομένων. ἔτι δὲ μᾶλλον ἠνίασεν αὐτοὺς ἀνὴρ ὑπατικὸς καὶ Νέρωνι πιστὸς ἀποθανεῖν κελευσθεὶς, Πετρώνιος Τερτυλλιανός. Μάκρωνα γὰρ ἐν Λιβύῃ διὰ Τρεβωνιανοῦ, καὶ Φοντήϊον ἐν Γερμανίᾳ διὰ Οὐάλεντος ἀνελὼν, πρόφασιν εἶχεν ἐν ὅπλοις καὶ στρατοπέδοις ὄντας φοβηθῆναι. Τερτυλλιανὸν δὲ γέροντα γυμνὸν καὶ ἄνοπλον λόγου μεταλαβεῖν οὐδὲν ἐκώλυεν, εἴ τις ἣν ἐπαγγέλλεται μετριότητα τοῖς πράγμασιν ἔργῳ φυλάξειν ἔμελλεν. ταῦτα μὲν οὖν τοιαύτας ἔχει μέμψεις. ἐπεὶ δὲ προσιὼν ἀπεῖχε τῆς πόλεως περὶ πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους, ἐνετύγχανεν ἀκοσμίᾳ καὶ θορύβῳ τῶν ἐρετῶν τὴν ὁδὸν προκατεχόντων καὶ περικεχυμένων πανταχόθεν. οὗτοι δὲ ἦσαν οὓς εἰς ἓν τάγμα ὁ Νέρων συλλοχήσας, ἀπέφηνε στρατιώτας· καὶ τότε παρόντος ἐβεβαιώσασθαι τὴν στρατείαν, οὔτε ὀφθῆναι τοῖς ἀπαντῶσιν, οὔτε ἀκουσθῆναι παρεῖσαν τὸν αὐτοκράτορα, ἀλλ' ἐθορύβουν βοῇ, σημεῖα τῷ τάγματι καὶ χώραν αἰτοῦντες. ἐκείνου δὲ ὑπερτιθεμένου, καὶ πάλιν εἰπεῖν κελεύσαντος, ἀρνήσεως σχῆμα τὴν ἀναβολὴν εἶναι φάσκοντες, ἠγανάκτουν καὶ παρείποντο μὴ φειδόμενοι βοῆς. ἐνίων δὲ καὶ τὰς μαχαίρας σπασαμένων,

Ita sublato Nymphidio, Galba, ut ei nunciatum est, consortes quoque conjurationis ejus, qui non præverterant sibimetipsis mortem consciscere, interfici imperavit: inter quos fuit orationis scriptor Cingonius, & Ponticus Mithridates. At visus est non legitime, quamvis jure, neque civili more inauditos viros non obscuros necasse. Siquidem aliam imperii figuram omnes exspectaverunt, decepti, ut fieri solet, a prima fama. Multo magis momordit eos viri consularis & Neroni firmi mandata cædes Petronii Tertulliani. Nam Macronis quidem in Africa per Trebonianum, & in Germania Fronteii per Valentem trucidati velamentum habebat: quod hi, quia in armis & legionibus præfecti erant, præberent ipsi terrorem. At Tertulliano nudo seni & inermi facultatem non denegasset sui purgandi: si quam promittebat, præstare in principatu re in animo haberet moderationem. Atque in his hujuscemodi sunt reprehensiones. Postquam jam progrediens pervenit ad tertium ferme ab urbe lapidem, incidit in tumultum inconditum classicorum, qui viam insidebant, erantque undique ei circumfusi. Hi erant, quos in unam legionem Nero decuriatos ordinibus militaribus ornaverat: ac tunc flagitantes stipendia sua roborari, neque conspicere prodeuntibus obviam, neque appellare permittebant imperatorem: sed tumultum ciebant clamore signa legioni & locum postulantes. Quos cum ille rejiceret, diceretque, ut alio tempore de eo agerent: negationis speciem esse eam dilationem ferentes, stomachabantur subsequebanturque eum cum fremitu. Ut nonnulli gladios quoque strinxerunt,

ρθμένων, ἐκέλευσε τοὺς ἱππεῖς ἐμβαλεῖν αὐτοῖς ὁ Γάλβας. ὑπέστη δ' οὐδεὶς ἐκείνων, ἀλλ' οἱ μὲν εὐθὺς ἀνατραπέντες, οἱ δὲ φεύγοντες διεφθάρησαν, οὐ χρηστὸν οὐδὲ αἴσιον ποιοῦντες τῷ Γάλβᾳ τὸν οἰωνὸν, εἰσιόντι διὰ πολλοῦ φόνου καὶ νεκρῶν τοσούτων εἰς τὴν πόλιν. ἀλλ' εἰ καί τις αὐτοῦ κατεφρόνει πρότερον ἀσθενοῦς καὶ γέροντος ὁρωμένου, τότε πᾶσι φρικώδης καὶ φοβερὸς ἐφαίνετο.

Βουλόμενος δὲ τῆς περὶ τὰς δωρεὰς ἀμετρίας καὶ πολυτελείας τοῦ Νέρωνος ἀποδεικνύναι μεγάλην μεταβολὴν, ἀστοχεῖν ἐδόκει τοῦ πρέποντος. Κάνου γὰρ αὐλήσαντος αὐτῷ παρὰ δεῖπνον, (ἀκρόαμα δ' ἦν ὁ Κάνος εὐδοκιμούμενον) ἐπαινέσας καὶ ἀποδεξάμενος, ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι τὸ γλωσσόκομον, καὶ λαβὼν χρυσοῦς τινας, ἐπέδωκε τῷ Κάνῳ, φήσας ἐκ τῶν ἰδίων, οὐκ ἐκ τῶν δημοσίων χαρίζεσθαι. τὰς δὲ δωρεὰς ἃς Νέρων ἔδωκε τοῖς περὶ σκηνὴν καὶ παλαίστραν, ἀπαιτεῖσθαι συντόνως κελεύσας, πλὴν τοῦ δεκάτου μέρους· εἶτα μικρὰ καὶ γλίσχρα κομιζόμενος (ἀνηλώκεσαν γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν λαβόντων, ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι) τοὺς πριαμένους παρ' αὐτῶν ἢ λαβόντας ὁτιοῦν ἀνεζήτει, καὶ παρ' ἐκείνων ἐξέπραττε. τοῦ δὲ πράγματος ὅρον οὐκ ἔχοντος, ἀλλὰ πόρρω νεμομένου καὶ προϊόντος ἐπὶ πολλοὺς, αὐτὸς μὲν ἠδόξει, φθόνον δὲ καὶ μῖσος εἶχεν Οὐίνιος, ὡς τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν ἀνελεύθερον παρέχων τὸν ἡγεμόνα καὶ μικρολόγον, αὐτὸς δὲ χρώμενος ἀσώτως, καὶ λαμβάνων πάντα καὶ πιπράσκων. ὁ μὲν γὰρ Ἡσίοδος,

Ἀρχομένου τε πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι

φησὶ

runt, imperavit equitibus Galba ut in eos invehcrent. Nec substitit quisquam illorum: sed omnes extemplo prostrati, pars in fuga cæsi sunt parum faustum vel auspicatum omen præbentes Galbæ per tantum sanguinis & cadavera tam multa urbem ingredienti. Verum siquis ante contempserat ut invalidum & senem, tunc horrendus omnibus & formidabilis evasit.

Porro dum agit, ut immoderationis in donis & profusionis Neronis magnam vicissitudinem ostenderet, aberrare visus est a decoro. Cum enim Canus tibia super cœnam cecinisset (erat acroama Canus celebre) laudato & commendato loculos sibi jussit apportari, depromptosque aliquot aureos donavit Cano, adjiciens id de peculiari se non de publico largiri. Dona, quæ scenicis Nero & palæstricis largitus fuerat, acerbe repeti præter decimas præcepit. Inde cum pauca & exigua auferret: quod plerique munera prodegissent homines in diem viventes & vita dissoluti: requisivit eos, qui quicquam ab illis comparassent vel accepissent, atque ab his exegit. Cum esset res infinita, & porro serperet, pertineretque ad multos: ipse infamiam sibi comparabat, invidia & odio flagrabat Junius: quod cæteris omnibus redderet imperatorem malignum & sordidum, cum ipse uteretur profuso, omniaque acciperet & venundaret. Ait enim Hesiodus,

Incipiente cado & cessante sitis satianda.

Junius

φησὶ δεῖν· ὁ δὲ Ὀβίννιος ὁρῶν ἀσθενῆ καὶ γέροντα τὸν Γάλβαν, ἐνεπίμπλα τῆς τύχης, ὡς ἅμα μὲν ἀρχομένης, ἅμα δὲ φθινούσης.

Ὁ δὲ πρεσβύτης ἠδικεῖτο, τὰ μὲν πρῶτα τοῦ Ὀβιννίου κακῶς διοικοῦντος, ἃ δὲ αὐτὸς ὀρθῶς προῃρεῖτο διαβάλλοντος, ἢ κωλύοντος· οἷον ἦν τὸ περὶ τὰς κολάσεις τῶν Νερωνιανῶν. ἀπέκτεινε γὰρ τοὺς πονηρούς, ἐν οἷς ἦν ὁ Ἤλειος καὶ Πολύκλειτος καὶ Πετῖνος, καὶ Πατρόβιος. ὁ δὲ δῆμος ἐκρότει, καὶ δι᾽ ἀγορᾶς αὐτῶν ἀγομένων, ἐβόα καλὴν μὲν εἶναι καὶ θεοφιλῆ πομπήν· ἀπαιτεῖν δὲ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὸν διδάσκαλον καὶ παιδαγωγὸν τῆς τυραννίδος, Τιγελλῖνον. ἐφθάκει δὲ ὁ γενναῖος προειληφὼς ἀῤῥαβῶσι μεγάλοις τὸν Ὀβίννιον. εἶτα Τερτουλλιανὸς μὲν, ὅτι μὴ προεδίδου μηδὲ ἐμίσει τὸν ἡγεμόνα τοιοῦτον ὄντα, μισούμενος, ἄλλο δὲ μηδὲ ἓν μέγα συναδικήσας, ἀπέθανεν· ὁ δὲ καὶ ποιήσας ἄξιον θανάτου Νέρωνα, καὶ γενόμενον τοιοῦτον ἐγκαταλιπὼν καὶ προδιδοὺς, περιῆν μέγα δίδαγμα τοῦ μηδὲν ἄπρακτον εἶναι παρὰ Ὀβιννίῳ μηδὲ ἀνέλπιστον τοῖς διδοῦσιν. οὐδενὸς γὰρ οὕτω θεάματος ἐρασθεὶς ὁ Ῥωμαίων δῆμος ὡς τοῦ Τιγελλῖνον ἰδεῖν ἀπαγόμενον, οὐδὲ παυσάμενος ἐν πᾶσι θεάτροις καὶ σταδίοις αἰτούμενος ἐκεῖνον, ἐπλήχθη διαγράμματι τοῦ αὐτοκράτορος Τιγελλῖνον μὲν οὐ πολὺν ἔτι βιώσεσθαι φάσκοντος χρόνον, ὑπὸ φθινάδος νόσου δαπανώμενον, ἐκείνους δὲ παραιτουμένους μὴ διαγριαίνειν, μηδὲ τυραννικὴν ποιεῖν τὴν ἡγεμονίαν. ἀχθομένου δὲ τοῦ δήμου καταγελῶντες, ὁ μὲν Τιγελλῖνος ἔθυσε σωτήρια, καὶ παρεσκεύασε λαμπρὰν ἑστίασιν· ὁ δὲ Ὀβίννιος ἀναστὰς παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ δεῖπνον, ἐκώμασεν ὡς ἐκεῖνον,

ἄγων

Junius vero imbecillem & ſenem cernens Galbam, illius fortuna volebat ſe exſatiare ut ſimul & exoriente & exſpirante.

At ſeni injuria fiebat ab Junio primum male adminiſtrante: deinde quæ recte ipſe inſtituebat, carpente vel interpellante: ut fuit Neronianorum punitio. Nam improbos necavit; in quibus Elius, Polycletus, Petinus, & Patrobius fuere. Hic populus applauſit: & cum per forum raperentur, præclaram clamavit eſſe & Diis gratam pompam, poſcere vero Deos hominesque magiſtrum quoque & pædagogum tyrannidis Tigillinum. At egregius ille grandibus arrabonibus occupaverat Titum Junium. Atqui Tertullianus quidem, quia non prodiderat neque oderat principem, qui talis erat, invidia flagravit, & facinore nullo præterea inſigni admiſſo ſublatus eſt. Qui vero morte dignum reddiderat Neronem, & factum talem deſtituerat prodideratque, ſupererat: magno documento nihil eſſe apud Junium impoſſibile vel deploratum largientibus. Nam cum ſpectaculum populus Romanus nullum perinde expeteret atque Tigillinum rapi videre ad ſupplicium, neque deſiſteret in omnibus theatris & circis depoſcere illum; imperatoris edicto increpitus eſt, quo Tigillinum ſignificavit, quod eſſet tabe confectus, haud diu ſuperfuturum. Petere a populo ſe, ne efferaret, neque tyrannicum efficiat principatum ſuum. Illi vero offenſam irridentes populi, Tigillinus pro ſalute adepta ſacrificavit & ſplendidum convivium apparavit, T. Junius ſurgens ab Imperatoris cœna ad illum conceſſit comeſſatum,

ducens,

ἄγων τὴν θυγατέρα χήραν οὖσαν. καὶ προὔπιεν ὁ Τιγελλῖνος αὐτῇ πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας ἀργυρίου· καὶ τῶν παλλακίδων τὴν ἀγελαρχοῦσαν ἐκέλευσε τὸν περιδέρραιον κόσμον ἀφελομένην ἐκείνῃ περιάψαι, πεντεκαίδεκα μυριάδων εἶναι λεγόμενον.

Ἐκ δὲ τούτου καὶ τὰ μετρίως πραττόμενα διαβολὴν εἶχεν, ὡς τὰ πρὸς τοὺς Γαλάτας Οὐίνδικι συναραμένους. ἐδόκουν γὰρ οὐ φιλανθρωπίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλὰ ὠνούμενοι παρὰ Ὀβιννίου τυγχάνειν ἀνέσεώς τε δασμῶν καὶ πολιτείας. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ διὰ ταῦτα πρὸς τὴν ἡγεμονίαν ἀπηχθάνοντο· τοὺς δὲ στρατιώτας τὴν δωρεὰν μὴ κομιζομένους, ἐν ἀρχῇ μὲν ἐλπὶς παρῆγεν ὡς εἰ καὶ μὴ τοσοῦτον, ἀλλ' ὅσον Νέρων ἔδωκεν ἀποδώσοντος. ἐπεὶ δὲ μεμφομένους ἀκούσας, ἀφῆκε φωνὴν ἡγεμόνι μεγάλῳ πρέπουσαν, εἰπὼν εἰωθέναι καταλέγειν στρατιώτας οὐκ ἀγοράζειν, πυθομένοις τοῦτο δεινὸν εἰσῆλθε μῖσος καὶ ἄγριον πρὸς αὐτόν. ἐδόκει γὰρ οὐκ αὐτὸς ἀποστερεῖν μόνος, ἀλλὰ νομοθετεῖν καὶ διδάσκειν τοὺς μεθ' αὐτὸν αὐτοκράτορας. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν Ῥώμῃ τυφλὸν ἦν ἔτι κίνημα, καί τις αἰδὼς ἅμα πρὸς παρόντα τὸν Γάλβαν ἀμβλύτητα καὶ μέλλησιν ἐνεποίει τῶν νεωτερισμῶν, καὶ τὸ μηδεμίαν ἀρχὴν ἐμφανῆ μεταβολῆς ὁρᾶσθαι, συνέστελλε καὶ συνέκρυπτεν ἁμωσγέπως τὴν δυσμένειαν αὐτῶν. οἱ δὲ πρότερον ὑπὸ Οὐεργινίῳ γενόμενοι, τότε δ' ὄντες ὑπὸ Φλάκκῳ περὶ Γερμανίαν, μεγάλων μὲν ἀξιοῦντες αὑτοὺς διὰ τὴν μάχην ἣν ἐμαχέσαντο πρὸς Οὐίνδικα, μηδενὸς δὲ τυγχάνοντες, ἀπαρηγόρητοι τοῖς ἄρχουσιν ἦσαν. αὐτὸν δὲ τὸν Φλάκκον ὑπὸ συντόνου ποδάγρας ἀδύνατον

ducens secum filiam viduam: cui propinavit Tigillinus duodecies H S, & pellicum suarum primariæ monile jussit collo suo detrahere, atque ex illius suspendere, quod sexcentis millibus nummorum dicebatur esse.

Hinc vel moderate facta vellicabantur: ut illud in Gallos, qui cum Vindice conspiraverant. Existimatio enim erat non principis favore eos, sed licitatos a Junio vectigalium remissionem & civitatem Romanam obtinuisse. Ac plebs quidem hisce rebus mota est, ut infesta esset imperatori. Milites vero non soluto donativo spes initio protrahebat, si non tantum, at quantum dederat Nero, Galbam numeraturum. Quos ut conqueri accepit, vocem misit magno principe dignam, legere dicens militem se, non emere solere. Id intelligentes ingens & asperum adversus eum odium cepit. Quippe videbatur non ipse fraudare militem solum, sed legem quoque præscribere, & docere secuturos principes. Cæterum erat cæcus adhuc urbanus motus, simulque quædam præsentis reverentia Galbæ perstringebat & extrahebat seditionem: & quod nullum probabile mutationis exordium præ manibus esset, id restringebat & supprimebat utcunque eorum offensam. At qui ante sub Verginio militaverant, & tunc merebant sub Flacco in Germania, quibus magnos spiritus dederat quam cum Vindice conseruerant pugna, cum eluderentur, non poterant placari a ducibus. Ipsum Flaccum ob podagræ vim cor-

τα ἄῤῥωστον τῷ σώματι καὶ πραγμάτων ἄπειρον ἐν οὐδενὶ λόγῳ τιθέμενοι ἐποιοῦντο. καί ποτε θέας οὔσης καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ λοχαγῶν τὸ Ῥωμαίοις συνήθες εὐτυχίαν ἐπευχομένων τῷ αὐτοκράτορι Γάλβᾳ, διεθορύβησαν οἱ πολλοὶ τὸ πρῶτον, εἶτα ταῖς εὐχαῖς ἐπιμενόντων ἐκείνων, ἀνεφώνησαν. Οὐκ ἄξιος.

Τοιαῦτα δὲ ἕτερα καὶ τῶν ὑπὸ Τιγελλίνῳ ταγμάτων ὑβριζόντων πολλάκις, ἐπέμπετο γράμματα τῷ Γάλβᾳ παρὰ τῶν ἐπιτρόπων· ὁ δὲ φοβηθεὶς ὡς μὴ μόνον διὰ τὸ γῆρας ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπαιδίαν καταφρονούμενος, ἐβουλεύετο παῖδα θέσθαι τῶν ἐπιφανῶν τινα νεανίσκον, καὶ διάδοχον ἀποδεῖξαι τῆς ἀρχῆς. ἦν δὲ Μάρκος Ὄθων ἀνὴρ γένει μὲν οὐκ ἀφανής, τρυφῇ δὲ καὶ φιληδονίαις εὐθὺς ἐκ παίδων ἐν ὀλίγοις Ῥωμαίων διεφθαρμένος. ὡς δὲ τὸν Ἀλέξανδρον Ὅμηρος,

Ἑλένης πόσιν ἠϋκόμοιο,

μηδὲν ἔχοντα πρὸς δόξαν ἄλλο, σεμνύνων, ἀπὸ τῆς γυναικὸς ὀνομάζει πολλάκις, οὕτως γεγονὼς ἔνδοξος ἐν Ῥώμῃ διὰ τὸν Ποππαίας γάμον, ἧς ἤρα μὲν ὁ Νέρων Κρισπίνῳ συνούσης, ἔτι δὲ αἰδούμενος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, καὶ τὴν μητέρα φοβούμενος, ὑφῆκε τὸν Ὄθωνα πειρῶντα τὴν Ποππαίαν. φίλῳ δὲ τῷ Ὄθωνι καὶ συμβιωτῇ διὰ τὴν ἀσωτίαν ἐχρῆτο· καὶ σκωπτόμενος ὑπ' αὐτοῦ πολλάκις εἰς μικρολογίαν καὶ ἀνελευθερίαν ἔχαιρε. λέγεται δέ ποτε μύρῳ τῷ πολυτελεῖ χρισάμενος τοῦ Νέρωνος, καὶ τὸν Ὄθωνα καταβρέξαντος, ἐκεῖνος πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ δεχόμενος αὐτὸν ἅμα πολλαχόθεν

corporis impotentem & rerum rudem plane despiciebant: ac spectaculo quodam, cum tribuni & centuriones de more Romano fausta imperatori Galbæ precarentur, tumultuatum vulgus est primum: deinde repetentibus illis vota, succlamaverunt, Si dignus est.

Pari procacitate cum Tigillini legiones subinde uterentur, certiorem Galbam procuratores fecere. Qui metuens, ne non fessæ ætatis suæ tantum gratia, verum etiam propter orbitatem despiceretur: deliberavit aliquem ex juventute clarum adoptare & imperii declarare successorem. Erat M. Otho natalibus non obscuris, sed luxu & deliciis mox a prima ætate inter paucos Romanorum profligatus. Ut autem Paridem Homerus,

Virum formosæ Helenæ,

nulla præterea commendabilem re celebrans, ab uxore crebro nominat: ita nobilitatus in urbe ex nuptiis fuit Otho Poppææ, quam Nero nuptam Crispino adamabat: sed pudore adhuc uxoris & matris metu Othonem ad Poppæam solicitandam submisit. Amicitia utebatur Othonis & consuetudine ob profusionem ejus: ac cum ab eo derideretur subinde sordium & parcitatis causa, lætabatur. Fama est, cum Nero aliquando pretioso unguento, quo unctus fuerat, Othonem aspersisset: illum contra insequenti die excipientem Neronem repente fistulas

λαχόθεν ἀργυροῦς καὶ χρυσοῦς προβάλλειν ἄφνω σωλῆνας, ὥσπερ ὕδωρ τὸ μύρον ἐκχέοντας καὶ κατακλύζοντας. ἀλλὰ τήν γε Ποππαίαν προμοιχεύσας τῷ Νέρωνι, καὶ διαφθείρας ταῖς εἰς ἐκεῖνον ἐλπίσιν, ἔπεισεν ἀποστῆναι τοῦ ἀνδρός. ἐλθούσης δὲ παρ' αὐτὸν ὡς γαμετῆς, οὐκ ἠγάπα μετέχων, ἀλλὰ ἤχαλλε μεταδιδούς· οὐδὲ αὐτῆς ἀχθομένης, ὥς φασι, τῇ ζηλοτυπίᾳ τῆς Ποππαίας. καὶ γὰρ ἀποκλεῖσαι τὸν Νέρωνα λέγεται μὴ παρόντος τοῦ Ὄθωνος, εἴτε τῆς ἡδονῆς ἀφαιροῦσα τὸ πλήσμιον, εἴτε, ὥς φασιν ἔνιοι, βαρυνομένη τὸν Καίσαρος γάμον, ἐραστῇ δὲ μὴ φεύγουσα χρῆσθαι διὰ τὸ φιλακόλαστον. ἐκινδύνευσεν οὖν ὁ Ὄθων ἀποθανεῖν· καὶ παράλογον ἦν ὅτι τὴν γυναῖκα καὶ ἀδελφὴν ἀποκτείνας διὰ τὸν Ποππαίας γάμον ἐφείσατο τοῦ Ὄθωνος.

Σενέκαν δὲ εἶχεν εὔνουν· κἀκείνου τὸν Νέρωνα πείσαντος καὶ παραινέσαντος ἐξεπέμφθη Λυσιτανῶν στρατηγὸς ἐπὶ τὸν Ὠκεανόν. καὶ παρέσχεν ἑαυτὸν οὐκ ἄχαριν οὐδὲ ἐπαχθῆ τοῖς ὑπηκόοις, εἰδὼς φυγῆς ὑποκόρισμα καὶ παρακάλυμμα τὴν ἀρχὴν αὐτῷ διδομένην. ἀποστάντος δὲ Γάλβα, πρῶτος αὐτὸς προσεχώρησε τῶν ἡγεμόνων, καὶ φέρων ὅσον εἶχεν ἐν ἐκπώμασι καὶ τραπέζαις ἄργυρον καὶ χρυσὸν, ἔδωκε κατακόψαι ποιουμένῳ νόμισμα· καὶ τῶν οἰκετῶν ἐδωρήσατο τοὺς εἰθισμένους περὶ δίαιταν ἡγεμόνι ἐμμελῶς ὑπουργεῖν. καὶ τὰ ἄλλα πιστὸς ἦν αὐτῷ, καὶ διδοὺς πεῖραν, οὐδενὸς ἧττον ἐδόκει πραγμάτων ἔμπειρος εἶναι· καὶ βαδίζοντι τὴν ὁδὸν ἅπασαν ἐφ' ἡμέρας πολλὰς συνοχούμενος διετέλεσεν. ἐν δὲ τῇ συνοδίᾳ καὶ ἡ συνήθεια τὸν Ὀβίννιον ἐξεθεράπευσεν

las aureas & argenteas diversis locis proposuisse, quæ quasi aquam magna vi fuderunt unguentum. At ubi Poppææ stuprum delibavit Neroni, illius proposita spe corruptam induxit ut a viro diverteret. Postquam vero ad ipsum ut justa materfamilias venit; non satis habuit, quod in communicationem veniret ejus: verum iniquo animo illum tulit rivalem. Nec moleste patiebatur, ut aiunt, æmulationem Poppæa. Etenim exclusisse Othone non præsente Neronem dicitur, vel satietatem detrahens libidinis, vel ut ferunt nonnulli Cæsaris nuptias gravata: cum uti tamen eo ob lasciviam non defugeret amatore. Unde in mortis periculum venit Otho: & mirum quidem fuit, cum uxorem eandemque sororem ob Poppææ nuptias necasset, pepercisse eum Othoni.

Cæterum utebatur familiariter Seneca, cujus suasu & monitu missus est a Cæsare proprætor in Lusitaniam ad Oceanum: ubi nec injucundum vel asperum præbuit se provincialibus, quod pro exilii specie & velamento concessam provinciam sibi sciret. Deficienti ab Nerone Galbæ primus ex rectoribus provinciarum aggregavit se, offerensque quicquid in poculis & mensæ instrumento auri & argenti haberet, tradidit Galbæ ad signandam ex eo pecuniam, donavitque ei servos doctos ad mensam scite principi ministrare. Cætera quoque fidus ei erat, specimenque præbens nemini videbatur rerum peritia secundus. Eadem cum illo lectica toto itinere per multos dies assidue vectus est. Dum una iter faciunt, etiam & consuetudo ejus conciliavit blando sermone

Οὕτω δὲ τοῦ Νυμφιδίου καταστρέψαντος, ὁ Γάλβας πυθόμενος, καὶ τῶν συνωμοτῶν αὐτοῦ κελεύσας ἀποθανεῖν ὅσοι μὴ δι' αὐτῶν εὐθὺς ἀπέθανον, ἐν οἷς ἦν καὶ Κιγγώνιος ὁ τὸν λόγον γράψας, καὶ Μιθριδάτης ὁ Ποντικὸς, ἔδοξε μὴ νομίμως, εἰ καὶ δικαίως, μηδὲ δημοτικῶς ἀνῃρηκέναι πρὸ κρίσεως ἄνδρας οὐκ ἀσήμους. ἕτερον γὰρ ἡγεμονίας σχῆμα προσεδέχοντο πάντες, ἐξαπατώμενοι συνήθως ὑπὸ τῶν ἐν ἀρχῇ λεγομένων. ἔτι δὲ μᾶλλον ἠνίασεν αὐτοὺς ἀνὴρ ὑπατικὸς καὶ Νέρωνι πιστὸς ἀποθανεῖν κελευσθεὶς, Πετρώνιος Τερτυλλιανός. Μάκρωνα γὰρ ἐν Λιβύῃ διὰ Τρεβωνιανοῦ, καὶ Φοντήϊον ἐν Γερμανίᾳ διὰ Οὐάλεντος ἀνελὼν, πρόφασιν εἶχεν ἐν ὅπλοις καὶ στρατοπέδοις ὄντας φοβηθῆναι. Τερτυλλιανὸν δὲ γέροντα γυμνὸν καὶ ἄνοπλον λόγου μεταλαβεῖν οὐδὲν ἐκώλυεν, εἴ τις ἣν ἐπηγγέλλετο μετριότητα τοῖς πράγμασιν ἔργῳ φυλάξειν ἔμελλεν. ταῦτα μὲν οὖν τοιαύτας ἔχει μέμψεις. ἐπεὶ δὲ προσιὼν ἀπεῖχε τῆς πόλεως περὶ πέντε καὶ εἴκοσι σταδίους, ἐνετύγχανεν ἀκοσμίᾳ καὶ θορύβῳ τῶν ἐρετῶν τὴν ὁδὸν προκατεχόντων καὶ περικεχυμένων πανταχόθεν. οὗτοι δὲ ἦσαν οὓς εἰς ἓν τάγμα ὁ Νέρων συλλοχήσας, ἀπέφηνε στρατιώτας· καὶ τότε παρόντες ἐκβεβαιώσασθαι τὴν στρατιὰν, οὔτε ὀφθῆναι τοῖς ἀπαντῶσιν, οὔτε ἀκουσθῆναι παρεῖσαν τὸν αὐτοκράτορα, ἀλλ' ἐθορύβουν βοῇ, σημεῖα τῷ τάγματι καὶ χώραν αἰτοῦντες. ἐκείνου δὲ ὑπερτιθεμένου, καὶ πάλιν εἰπεῖν κελεύσαντος, ἀρνήσεως σχῆμα τὴν ἀναβολὴν εἶναι φάσκοντες, ἠγανάκτουν καὶ παρείποντο μὴ φειδόμενοι βοῆς. ἐνίων δὲ καὶ τὰς μαχαίρας σπασαμένων,

Ita sublato Nymphidio, Galba, ut ei nunciatum est, consortes quoque conjurationis ejus, qui non præverterant sibimetipsis mortem consciscere, interfici imperavit: inter quos fuit orationis scriptor Cingonius, & Ponticus Mithridates. At visus est non legitime, quamvis jure, neque civili more inauditos viros non obscuros necasse. Siquidem aliam imperii figuram omnes exspectaverunt, decepti, ut fieri solet, a prima fama. Multo magis momordit eos viri consularis & Neroni firmi mandata cædes Petronii Tertulliani. Nam Macronis quidem in Africa per Trebonianum, & in Germania Fonteii per Valentem trucidati velamentum habebat: quod hi, quia in armis & legionibus præfecti erant, præberent ipsi terrorem. At Tertulliano nudo seni & inermi facultatem non denegasset sui purgandi: si quam promittebat, præstare in principatu re in animo haberet moderationem. Atque in his hujuscemodi sunt reprehensiones. Postquam jam progrediens pervenit ad tertium ferme ab urbe lapidem, incidit in tumultum inconditum classicorum, qui viam insidebant, erantque undique ei circumfusi. Hi erant, quos in unam legionem Nero decuriatos ordinibus militaribus ornaverat: ac tunc flagitantes stipendia sua roborari, neque conspicere prodeuntibus obviam, neque appellare permittebant imperatorem: sed tumultum ciebant clamore signa legioni & locum postulantes. Quos cum ille rejiceret, diceretque, ut alio tempore de eo agerent: negationis speciem esse eam dilationem ferentes, stomachabantur subsequebanturque eum cum fremitu. Ut nonnulli gladios quoque strinxerunt,

ῥημένων, ἐκέλευσε τοὺς ἱππεῖς ἐμβαλεῖν αὐτοῖς ὁ Γάλβας. ὑπέστη δὲ οὐδεὶς ἐκείνων, ἀλλ' οἱ μὲν εὐθὺς ἀνατραπέντες, οἱ δὲ φεύγοντες διεφθάρησαν, οὐ χρηστὸν οὐδὲ αἴσιον ποιοῦντες τῷ Γάλβᾳ τὸν οἰωνὸν, εἰσιόντι διὰ πολλοῦ φόνου καὶ νεκρῶν τοσούτων εἰς τὴν πόλιν. ἀλλ' εἴ καί τις αὐτοῦ κατεφρόνει πρότερον ἀσθενοῦς καὶ γέροντος ὁρωμένου, τότε πᾶσι φρικώδης καὶ φοβερὸς ἐγένετο.

Βουλόμενος δὲ τῆς περὶ τὰς δωρεὰς ἀμετρίας καὶ πολυτελείας τοῦ Νέρωνος ἀποδεικνύναι μεγάλην μεταβολὴν, ἀστοχεῖν ἐδόκει τοῦ πρέποντος. Κάνου γὰρ αὐλήσαντος αὐτῷ παρὰ δεῖπνον, (ἀκρόαμα δ' ἦν ὁ Κάνος εὐδοκιμούμενον) ἐπαινέσας καὶ ἀποδεξάμενος, ἐκέλευσεν αὐτῷ κομισθῆναι τὸ γλωσσόκομον, καὶ λαβὼν χρυσοῦς τινας, ἐπέδωκε τῷ Κάνῳ, φήσας ἐκ τῶν ἰδίων, οὐκ ἐκ τῶν δημοσίων χαρίζεσθαι. τὰς δὲ δωρεὰς ἃς Νέρων ἔδωκε τοῖς περὶ σκηνὴν καὶ παλαίστραν, ἀπαιτεῖσθαι συντόνως κελεύσας, πλὴν τοῦ δεκάτου μέρους· εἶτα μικρὰ καὶ γλίσχρα κομιζόμενος (ἀνηλώκεισαν γὰρ οἱ πλεῖστοι τῶν λαβόντων, ἐφήμεροι καὶ σατυρικοὶ τοῖς βίοις ἄνθρωποι) τοὺς πριαμένους παρ' αὐτῶν ἢ λαβόντας ὁτιοῦν ἀνεζήτει, καὶ παρ' ἐκείνων ἐξέπραττε. τοῦ δὲ πράγματος ὅρον οὐκ ἔχοντος, ἀλλὰ πόῤῥω νεμομένου καὶ προϊόντος ἐπὶ πολλοὺς, αὐτὸς μὲν ἠδόξει, φθόνον δὲ καὶ μῖσος εἶχεν Οὐίνιος, ὡς τοῖς μὲν ἄλλοις ἅπασιν ἀνελεύθερον παρέχων τὸν ἡγεμόνα καὶ μικρολόγον, αὐτὸς δὲ χρώμενος ἀσώτως, καὶ λαμβάνων πάντα καὶ πιπράσκων. ὁ μὲν γὰρ Ἡσίοδος,

Ἀρχομένου τε πίθου καὶ λήγοντος κορέσασθαι

Φησὶ

runt, imperavit equitibus Galba ut in eos invehérent. Nec substitit quisquam illorum: sed omnes extemplo prostrati, pars in fuga cæsi sunt parum faustum vel auspicatum omen præbentes Galbæ per tantum sanguinis & cadavera tam multa urbem ingredienti. Verum siquis ante contempserat ut invalidum & senem, tunc horrendus omnibus & formidabilis evasit.

Porro dum agit, ut immoderationis in donis & profusionis Neronis magnam vicissitudinem ostenderet, aberrare visus est a decoro. Cum enim Canus tibia super cœnam cecinisset (erat acroama Canus celebre) laudato & commendato loculos sibi jussit apportari, depromptosque aliquot aureos donavit Cano, adjiciens id de peculiari se non de publico largiri. Dona, quæ scenicis Nero & palæstricis largitus fuerat, acerbe repeti præter decimas præcepit. Inde cum pauca & exigua auferret: quod plerique munera prodegissent homines in diem viventes & vita dissoluti: requisivit eos, qui quicquam ab illis comparassent vel accepissent, atque ab his exegit. Cum esset res infinita, & porro serperet, pertineretque ad multos: ipse infamiam sibi comparabat, invidia & odio flagrabat Junius: quod cæteris omnibus redderet imperatorem malignum & sordidum, cum ipse uteretur profuso, omniaque acciperet & venundaret. Ait enim Hesiodus,

Incipiente cado & cessante sitis satianda.

Junius

φησὶ δεῖν· ὁ δὲ Ὀβίννιος ὁρῶν ἀσθενῆ καὶ γέροντα τὸν Γάλβαν, ἐνεπίμπλα τῆς τύχης, ὡς ἅμα μὲν ἀρχομένης, ἅμα δὲ φθινούσης.

Ὁ δὲ πρεσβύτης ἠδικεῖτο, τὰ μὲν πρῶτα τοῦ Ὀβιννίου κακῶς διοικοῦντος, ἃ δὲ αὐτὸς ὀρθῶς προῃρεῖτο διαβάλλοντος, ἢ κωλύοντος· οἷον ἦν τὸ περὶ τὰς κολάσεις τῶν Νερωνιανῶν. ἀπέκτεινε γὰρ τοὺς πονηρούς, ἐν οἷς ἦν ὁ Ἥλειος καὶ Πολύκλειτος καὶ Πετῖνος, καὶ Πατρόβιος. ὁ δὲ δῆμος ἐκρότει, καὶ δι' ἀγορᾶς αὐτῶν ἀγομένων, ἐβόα καλὴν μὲν εἶναι καὶ θεοφιλῆ πομπήν· ἀπαιτεῖν δὲ καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους τὸν διδάσκαλον καὶ παιδαγωγὸν τῆς τυραννίδος, Τιγελλῖνον. ἐφθάκει δὲ ὁ γενναῖος προειληφὼς ἀρραβῶσι μεγάλοις τὸν Ὀβίννιον. εἶτα Τερτυλλιανὸς μέν, ὅτι μὴ προεδίδου μηδὲ ἐμίσει τὸν ἡγεμόνα τοιοῦτον ὄντα, μισούμενος, ἄλλο δὲ μηδὲ ἓν μέγα συναδικήσας, ἀπέθανεν· ὁ δὲ καὶ ποιήσας ἄξιον θανάτου Νέρωνα, καὶ γενόμενον τοιοῦτον ἐγκαταλιπὼν καὶ προδιδούς, περιῆν μέγα δίδαγμα τοῦ μηδὲν ἄπρακτον εἶναι παρὰ Ὀβιννίῳ μηδὲ ἀνέλπιστον τοῖς διδοῦσιν. οὐδενὸς γὰρ οὕτω θεάματος ἐρασθεὶς ὁ Ῥωμαίων δῆμος ὡς τοῦ Τιγελλῖνον ἰδεῖν ἀπαγόμενον, οὐδὲ παυσάμενος ἐν πᾶσι θεάτροις καὶ σταδίοις αἰτούμενος ἐκεῖνον, ἐπλήχθη διαγράμματι τοῦ αὐτοκράτορος Τιγελλῖνον μὲν οὐ πολὺν ἔτι βιώσεσθαι φάσκοντος χρόνον, ὑπὸ φθινάδος νόσου δαπανώμενον, ἐκείνους δὲ παραιτουμένους μὴ διαγριαίνειν, μηδὲ τυραννικὴν ποιεῖν τὴν ἡγεμονίαν. ἀχθομένου δὲ τοῦ δήμου καταγελῶντες, ὁ μὲν Τιγελλῖνος ἔθυσε σωτήρια, καὶ παρεσκεύασε λαμπρὰν ἑστίασιν· ὁ δ' Ὀβίννιος ἀναστὰς παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος μετὰ δεῖπνον, ἐκώμασεν ὡς ἐκεῖνον, ἄγων

Junius vero imbecillem & senem cernens Galbam, illius fortuna volebat se exsatiare ut simul & exoriente & exspirante.

At seni injuria fiebat ab Junio primum male administrante: deinde quæ recte ipse instituebat, carpente vel interpellante: ut fuit Neronianorum punitio. Nam improbos necavit; in quibus Elius, Polycletus, Petinus, & Patrobius fuere. Hic populus applausit: & cum per forum raperentur, præclaram clamavit esse & Diis gratam pompam, poscere vero Deos hominesque magistrum quoque & pædagogum tyrannidis Tigillinum. At egregius ille grandibus arrabonibus occupaverat Titum Junium. Atqui Tertullianus quidem, quia non prodiderat neque oderat principem, qui talis erat, invidia flagravit, & facinore nullo prætere a insigni admisso sublatus est. Qui vero morte dignum reddiderat Neronem, & factum talem destituerat prodideratque, supererat: magno documento nihil esse apud Junium impossibile vel deploratum largientibus. Nam cum spectaculum populus Romanus nullum perinde expeteret atque Tigillinum rapi videre ad supplicium, neque desisteret in omnibus theatris & circis deposcere illum; imperatoris edicto increpitus est, quo Tigillinum significavit, quod esset tabe confectus, haud diu superfuturum. Petere a populo se, ne efferaret, neque tyrannicum efficiat principatum suum. Illi vero offensam irridentes populi, Tigillinus pro salute adepta sacrificavit & splendidum convivium apparavit, T. Junius surgens ab Imperatoris cœna ad illum concessit comessatum, ducens,

ἄγων τὴν θυγατέρα χήραν οὖσαν. καὶ προὔπιεν ὁ Τιγελλῖνος αὐτῇ πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας ἀργυρίου· καὶ τῶν παλλακίδων τὴν ἀγελαρχοῦσαν ἐκέλευσε τὸν περιδέρραιον κόσμον ἀφελομένην ἐκείνῃ περιάψαι, πεντεκαίδεκα μυριάδων εἶναι λεγόμενον.

Ἐκ δὲ τούτου καὶ τὰ μετρίως πραττόμενα διαβολὴν εἶχεν, ὡς τὰ πρὸς τοὺς Γαλάτας Οὐίνδικι συναραμένους. ἐδόκουν γὰρ οὐ φιλανθρωπίᾳ τοῦ αὐτοκράτορος, ἀλλὰ ὠνούμενοι παρὰ Ὀβιννίου τυγχάνειν ἀνέσεώς τε δασμῶν καὶ πολιτείας. οἱ μὲν οὖν πολλοὶ διὰ ταῦτα πρὸς τὴν ἡγεμονίαν ἀπηχθάνοντο· τοὺς δὲ στρατιώτας τὴν δωρεὰν μὴ κομιζομένους, ἐν ἀρχῇ μὲν ἐλπὶς παρῆγεν ὡς εἰ καὶ μὴ τοσοῦτον, ἀλλ' ὅσον Νέρων ἔδωκεν ἀποδώσοντος. ἐπεὶ δὲ μεμφομένους ἀκούσας, ἀφῆκε φωνὴν ἡγεμόνι μεγάλῳ πρέπουσαν, εἰπὼν εἰωθέναι καταλέγειν στρατιώτας οὐκ ἀγοράζειν, πυθομένοις τοῦτο δεινὸν εἰσῆλθε μῖσος καὶ ἄγριον πρὸς αὐτόν. ἐδόκει γὰρ οὐκ αὐτὸς ἀποστερεῖν μόνος, ἀλλὰ νομοθετεῖν καὶ διδάσκειν τοὺς μεθ' αὐτὸν αὐτοκράτορας. ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν Ῥώμῃ τυφλὸν ἦν ἔτι κίνημα, καί τις αἰδὼς ἅμα πρὸς παρόντα τὸν Γάλβαν ἀμβλύτητα καὶ μέλλησιν ἐνεποίει τῶν νεωτερισμῶν, καὶ τὸ μηδεμίαν ἀρχὴν ἐμφανῆ μεταβολῆς ὁρᾶσθαι, συνέστελλε καὶ συνέκρυπτεν ἁμωσγέπως τὴν δυσμένειαν αὐτῶν. οἱ δὲ πρότερον ὑπὸ Οὐεργινίῳ γενόμενοι, τότε δ' ὄντες ὑπὸ Φλάκκῳ περὶ Γερμανίαν, μεγάλων μὲν ἀξιοῦντες αὑτοὺς διὰ τὴν μάχην ἣν ἐμαχέσαντο πρὸς Οὐίνδικα, μηδενὸς δὲ τυγχάνοντες, ἀπαρηγόρητοι τοῖς ἄρχουσιν ἦσαν. αὐτὸν δὲ τὸν Φλάκκον ὑπὸ συντόνου ποδάγρας ἀδύνατον

ducens secum filiam viduam: cui propinavit Tigillinus duodecies HS, & pellicum suarum primariæ monile jussit collo suo detrahere, atque ex illius suspendere, quod sexcentis millibus nummorum dicebatur esse.

Hinc vel moderate facta vellicabantur: ut illud in Gallos, qui cum Vindice conspiraverant. Existimatio enim erat non principis favore eos, sed licitatos a Junio vectigalium remissionem & civitatem Romanam obtinuisse. Ac plebs quidem hisce rebus mota est, ut infesta esset imperatori. Milites vero non soluto donativo spes initio protrahebat, si non tantum, at quantum dederat Nero, Galbam numeraturum. Quos ut conqueri accepit, vocem misit magno principe dignam, legere dicens militem se, non emere solere. Id intelligentes ingens & asperum adversus eum odium cepit. Quippe videbatur non ipse fraudare militem solum, sed legem quoque præscribere, & docere secuturos principes. Cæterum erat cæcus adhuc urbanus motus, simulque quædam præsentis reverentia Galbæ perstringebat & extrahebat seditionem: & quod nullum probabile mutationis exordium præ manibus esset, id restringebat & supprimebat utcunque eorum offensam. At qui ante sub Verginio militaverant, & tunc merebant sub Flacco in Germania, quibus magnos spiritus dederat quam cum Vindice conseruerant pugna, cum eluderentur, non poterant placari a ducibus. Ipsum Flaccum ob podagræ vim cor-

τον εἶναι τῷ σώματι καὶ πραγμάτων ἄπειρον ἐν οὐδενὶ λόγῳ τοῦ Γάλβα ἐποιοῦντο. καί ποτε θέας οὔσης καὶ τῶν χιλιάρχων καὶ λοχαγῶν τὸ Ῥωμαίοις σύνηθες εὐτυχίαν ἐπευχομένων τῷ αὐτοκράτορι Γάλβᾳ, διεθορύβησαν οἱ πολλοὶ τὸ πρῶτον, εἶτα ταῖς εὐχαῖς ἐπιμενόντων ἐκείνων, ἀντεφώνησαν, Οὐκ ἄξιος.

Τοιαῦτα δ' ἕτερα καὶ τῶν ὑπὸ Τιγελλίνῳ ταγμάτων ὑβριζόντων πολλάκις, ἐπέμπετο γράμματα τῷ Γάλβᾳ παρὰ τῶν ἐπιτρόπων· ὁ δὲ φοβηθεὶς ὡς μὴ μόνον διὰ τὸ γῆρας ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἀπαιδίαν καταφρονούμενος, ἐβουλεύετο παῖδα θέσθαι τῶν ἐπιφανῶν τινα νεανίσκον, καὶ διάδοχον ἀποδεῖξαι τῆς ἀρχῆς. ἦν δὲ Μάρκος Ὄθων ἀνὴρ γένει μὲν οὐκ ἀφανής, τρυφῇ δὲ καὶ φιληδονίαις εὐθὺς ἐκ παίδων ἐν ὀλίγοις Ῥωμαίων διεφθαρμένος. ὡς δὲ τὸν Ἀλέξανδρον Ὅμηρος,

Ἑλένης πόσιν ἠϋκόμοιο,

μηδὲν ἔχοντα πρὸς δόξαν ἄλλο, σεμνύνων, ἀπὸ τῆς γυναικὸς ὀνομάζει πολλάκις, οὕτως γεγονὼς ἀοίδιμος ἐν Ῥώμῃ διὰ τὸν Ποππαίας γάμον, ἧς ἤρα μὲν ὁ Νέρων Κρισπίνῳ συνούσης, ἔτι δ' αἰδούμενος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα, καὶ τὴν μητέρα φοβούμενος, ὑφῆκε τὸν Ὄθωνα πειρῶντα τὴν Ποππαίαν. φίλῳ δὲ τῷ Ὄθωνι καὶ συμβιωτῇ διὰ τὴν ἀσωτίαν ἐχρῆτο· καὶ σκωπτόμενος ὑπ' αὐτοῦ πολλάκις εἰς μικρολογίαν καὶ ἀνελευθερίαν ἔχαιρε. λέγεται δέ ποτε μύρῳ τῶν πολυτελῶν χρισαμένου τοῦ Νέρωνος, καὶ τὸν Ὄθωνα καταβρέξαντος, ἐκεῖνος πάλιν τῇ ὑστεραίᾳ δεχόμενος αὐτὸν ἄφνω πολλαχόθεν

corporis impotentem & rerum rudem plane despiciebant: ac spectaculo quodam, cum tribuni & centuriones de more Romano fausta imperatori Galbæ precarentur, tumultuatum vulgus est primum: deinde repetentibus illis vota, succlamaverunt, Si dignus est.

Pari procacitate cum Tigillini legiones subinde uterentur, certiorem Galbam procuratores fecere. Qui metuens, ne non fessæ ætatis suæ tantum gratia, verum etiam propter orbitatem despiceretur: deliberavit aliquem ex juventute clarum adoptare & imperii declarare successorem. Erat M. Otho natalibus non obscuris, sed luxu & deliciis mox a prima ætate inter paucos Romanorum profligatus. Ut autem Paridem Homerus,

Virum formosæ Helenæ,

nulla præterea commendabilem re celebrans, ab uxore crebro nominat: ita nobilitatus in urbe ex nuptiis fuit Otho Poppææ, quam Nero nuptam Crispino adamabat: sed pudore adhuc uxoris & matris metu Othonem ad Poppæam solicitandam submisit. Amicitia utebatur Othonis & consuetudine ob profusionem ejus: ac cum ab eo derideretur subinde sordium & parcitatis causa, lætabatur. Fama est, cum Nero aliquando pretioso unguento, quo unctus fuerat, Othonem aspersisset: illum contra insequenti die excipientem Neronem repente fistulas

λαχόθεν ἀργυρᾶς καὶ χρυσᾶς προβάλλειν ἄφνω σωλῆνας, ὥσπερ ὕδωρ τὸ μύρον ἐκχέοντας καὶ κατακλύζοντας. ἀλλὰ τήν γε Ποππαίαν προμοιχεύσας τῷ Νέρωνι, καὶ διαφθείρας ταῖς εἰς ἐκεῖνον ἐλπίσιν, ἔπεισεν ἀποστῆναι τοῦ ἀνδρός. ἐλθούσης δὲ παρ' αὐτὸν ὡς γαμετῆς, οὐκ ἠγάπα μετέχων, ἀλλὰ ἤσχαλλε μεταδιδούς· οὐδὲ αὐτῆς ἀχθομένης, ὥς φασι, τῇ ζηλοτυπίᾳ τῆς Ποππαίας. καὶ γὰρ ἀποκλεῖσαι τὸν Νέρωνα λέγεται μὴ παρόντος τοῦ Ὄθωνος, εἴτε τῆς ἡδονῆς ἀφαιροῦσα τὸ πλήσμιον, εἴτε, ὥς φασιν ἔνιοι, βαρυνομένη τὸν Καίσαρος γάμον, ἐραστῇ δὲ μὴ φεύγουσα χρῆσθαι διὰ τὸ φιλακόλαστον. ἐκινδύνευσεν οὖν ὁ Ὄθων ἀποθανεῖν· καὶ παράλογον ἦν ὅτι τὴν γυναῖκα καὶ ἀδελφὴν ἀποκτείνας διὰ τὸν Ποππαίας γάμον ἐφείσατο τοῦ Ὄθωνος.

Σενέκαν δὲ εἶχεν εὔνουν κἀκείνου τὸν Νέρωνα πείσαντος καὶ παραινέσαντος ἐξεπέμφθη Λυσιτανῶν στρατηγὸς ἐπὶ τὸν Ὠκεανόν. καὶ παρέσχεν ἑαυτὸν οὐκ ἄχαριν οὐδὲ ἐπαχθῆ τοῖς ὑπηκόοις, εἰδὼς φυγῆς ὑποκόρισμα καὶ παρακάλυμμα τὴν ἀρχὴν αὐτῷ δεδομένην. ἀποστάντος δὲ Γάλβα, πρῶτος αὐτὸς προσεχώρησε τῶν ἡγεμόνων, καὶ φέρων ὅσον εἶχεν ἐν ἐκπώμασι καὶ τραπέζαις ἄργυρον καὶ χρυσόν, ἔδωκε κατακόψαι ποιουμένῳ νόμισμα· καὶ τῶν οἰκετῶν ἐδωρήσατο τοὺς εἰθισμένους περὶ δίαιταν ἡγεμόνι ἐμμελῶς ὑπουργεῖν. καὶ τὰ ἄλλα πιστὸς ἦν αὐτῷ, καὶ διδοὺς πεῖραν, οὐδενὸς ἧττον ἐδόκει πραγμάτων ἔμπειρος εἶναι· καὶ βαδίζοντι τὴν ὁδὸν ἅπασαν ἐφ' ἡμέρας πολλὰς συνοχούμενος διετέλεσεν. ἐν δὲ τῇ συνοδίᾳ καὶ ἡ συνήθεια τὸν Ὀβίννιον ἐξεθεράπευσεν

las aureas & argenteas diversis locis proposuisse, quae quasi aquam magna vi fuderunt unguentum. At ubi Poppaeae stuprum delibavit Neroni, illius proposita spe corruptam induxit ut a viro diverteret. Postquam vero ad ipsum ut justa matersamilias venit; non satis habuit, quod in communicationem veniret ejus: verum iniquo animo illum tulit rivalem. Nec moleste patiebatur, ut aiunt, aemulationem Poppaea. Etenim exclusisse Othone non praesente Neronem dicitur, vel satietatem detrahens libidinis, vel ut ferunt nonnulli Caesaris nuptias gravata: cum uti tamen eo ob lasciviam non defugeret amatore. Unde in mortis periculum venit Otho: & mirum quidem fuit, cum uxorem eandemque sororem ob Poppaeae nuptias necasset, pepercisse eum Othoni.

Caeterum utebatur familiariter Seneca, cujus suasu & monitu missus est a Caesare propraetor in Lusitaniam ad Oceanum: ubi nec injucundum vel asperum praebuit se provincialibus, quod pro exilii specie & velamento concessam provinciam sibi sciret. Deficienti ab Nerone Galbae primus ex rectoribus provinciarum aggregavit se, offerensque quicquid in poculis & mensae instrumento auri & argenti haberet, tradidit Galbae ad signandam ex eo pecuniam, donavitque ei servos doctos ad mensam scite principi ministrare. Caetera quoque fidus ei erat, specimenque praebens nemini videbatur rerum peritia secundus. Eadem cum illo lectica toto itinere per multos dies assidue vectus est. Dum una iter faciunt, etiam & consuetudo ejus conciliavit blando sermone

πευσεν ὁμιλίᾳ καὶ δώροις· μάλιστα δὲ τῶν πρωτείων ὑφιέμενος αὐτῷ. τὸ δὲ μετ' ἐκεῖνον δύνασθαι, δι' ἐκεῖνον εἶχε βεβαίως. τῷ δὲ ἀνεπιφθόνῳ περιῆν, προῖκα συμπράττων πάντα τοῖς δεομένοις, καὶ παρέχων ἑαυτὸν εὐπροσήγορον καὶ φιλάνθρωπον ἅπασι. πλεῖστα δὲ τοῖς στρατιωτικοῖς συνελάμβανε, καὶ προῆγε πολλοὺς ἐφ' ἡγεμονίας, τὰ μὲν, αἰτούμενος ἀπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, τὰ δὲ, τὸν Ὀβίννιον καὶ τοὺς ἀπελευθέρους παρακαλῶν Σικέλιον καὶ Ἀσιατικόν. οὗτοι γὰρ ἦσαν ἐν δυνάμει μάλιστα τῶν περὶ τὴν αὐλήν. ὁσάκις δὲ τὸν Γάλβαν εἱστία, τὴν παραφυλάττουσαν αἰεὶ σπεῖραν ἐδέκαζε, χρυσοῦν ἑκάστῳ διανέμων, οἷς τιμᾷν αὐτὸν ἐδόκει καταπολιτευόμενος καὶ δημαγωγῶν τὸ στρατιωτικόν.

Ἀλλ' οὖν βουλευομένου γε τοῦ Γάλβα περὶ διαδόχου, τὸν Ὄθωνα παρεισῆγεν ὁ Ὀβίννιος· οὐδὲ τοῦτο προῖκα πράσσων, ἀλλ' ἐπὶ γάμῳ τῆς θυγατρὸς, ὁμολογίας γενομένης γαμεῖν αὐτὴν τὸν Ὄθωνα, παῖδα τοῦ Γάλβα καὶ διάδοχον ἀποδειχθέντα τῆς ἡγεμονίας. ὁ δὲ Γάλβας ἀεὶ μὲν ἦν δῆλος πρὸ τοῦ ἰδίου τὸ κοινὸν τιθέμενος, καὶ ζητῶν οὐχ αὑτῷ θέσθαι τὸν ἥδιστον, ἀλλὰ Ῥωμαίοις τὸν ὠφελιμώτατον. δοκεῖ δὲ μηδ' ἂν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις χρήμασι μόνον ἑλέσθαι τὸν Ὄθωνα κληρονόμον, ἀκόλαστον εἰδὼς καὶ πολυτελῆ, καὶ πεντακισχιλίων μυριάδων ὀφλήμασι βεβαπτισμένον. ὅθεν ἀκούσας τοῦ Ὀβιννίου, σιωπῇ καὶ πράως ὑπερέθετο τὴν διάθεσιν. ἀποδείξας δ' αὐτὸν ὕπατον καὶ συνάρχοντα τὸν Ὀβίννιον, ἐπίδοξος ἦν ἔτους ἀρχῇ τὸν διάδοχον ἀναγορεύσειν. καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἡδέως εἶχε τὸν Ὄθωνα παρ' ὁντινοῦν ἄλλον ἀναγορευθῆναι.

Κατα-

& donis T. Junium: maxime vero dum concessit ei primas, secundas per illum firmiter tenebat. Hoc superabat illum, quod nulla ipsum invidia attingeret: cum gratis ubique operam suam præstaret petentibus, præberetque omnibus se affabilem & benignum. Plurimum vero militibus præsto erat, multosque provexit ad præfecturas, hinc petens ab imperatore, hinc Junium & libertos principis Siculum & Asiaticum rogans. Nam authoritas horum erat in aula summa. Quoties Galbam invitaret, semper cohortem excubantem nundinabatur largitionibus, aureos in singulos dividens: ac qua re honorare illum videbatur, ea evertebat eum & alliciebat milites.

Igitur consulente de successore Galba, Othonem nominavit Junius, neque id gratis, sed filiæ suæ nuptias pactus: ut adoptatus a Galba Otho & successor designatus imperii eam matrimonio sibi adjungeret. At Galba præ se tulerat semper rempublicam se privatis anteferre rationibus suis, neque quærere ut sibi acceptissimum, sed populo Romano adoptaret utilissimum: ac videtur ne privati quidem patrimonii tantum hæredem Othonem destinasse, profligatum sciens & profusum, & bis millies H S. ære alieno demersum. Unde silentio & leniter audito Junio judicium suum suspendit. Cum autem se ipsum consulem allecto collega T. Junio declarasset, habebatur principio anni successorem nominaturus: miles vero Othonem optabat præ cæteris omnibus renunciari.

Cun-

Καταλαμβάνει δ' αὐτὸν ἔτι μέλλοντα καὶ βουλευόμενον ἐκραγέντα τὰ Γερμανικά. κοινῇ γὰρ ἅπαντες οἱ στρατευόμενοι τὸν Γάλβαν ἐμίσουν, οὐκ ἀποδιδόντα τὴν δωρεάν· ἰδίας δὲ ἐκεῖνοι προφάσεις ἐποιοῦντο, Οὐεργίνιόν τε Ῥοῦφον ἀπερριμμένον ἀτίμως, καὶ Γαλάτας τοὺς πολεμήσαντας αὐτοῖς δωρεῶν τυγχάνοντας· ὅσοι δὲ μὴ προσέθεντο Οὐίνδικι κολαζομένους, ᾧ μόνῳ τὸν Γάλβαν χάριν εἰδέναι, καὶ τιμᾶν τεθνηκότα καὶ γεραίρειν δημοσίοις ἐναγισμοῖς, ὡς ὑπ' ἐκείνου Ῥωμαίων ἀποδεδειγμένον αὐτοκράτορα. τοιούτων ἀναφανδὸν ἤδη λόγων ἐν τῷ στρατοπέδῳ περιφερομένων, ἐπῆλθεν ἡ νουμηνία τοῦ πρώτου μηνός, ἣν καλάνδας Ἰανουαρίας καλοῦσι· τοῦ δὲ Φλάκκου συναγαγόντος αὐτοὺς ἐπὶ τὸν ὅρκον, ὃν ἔθος ἐστὶν ὀμνύειν ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος, τὰς μὲν εἰκόνας τοῦ Γάλβα προσελθόντες ἀνέτρεψαν καὶ κατέσπασαν· αὐτοὶ δὲ ὀμόσαντες ὑπὲρ συγκλήτου καὶ δήμου Ῥωμαίων διελύθησαν. εἶτα τοῖς ἡγεμονικοῖς παρίστατο δεδοικέναι τὴν ἀναρχίαν ὡς ἀπόστασιν. λέγει δέ τις ἐν αὐτοῖς, Τί πάσχομεν ὦ συστρατιῶται, μήτ' ἄλλον ἡγεμόνα ποιούμενοι, μήτε τὸν νῦν ὄντα φυλάττοντες, ὥσπερ οὐ Γάλβαν, ἀλλὰ ὅλως ἄρχοντα καὶ τὸ ἄρχεσθαι φεύγοντες; Φλάκκον μὲν οὖν Ὁρδεώνιον οὐδὲν ἄλλον ἢ σκιὰν ὄντα Γάλβα καὶ εἴδωλον, ἐατέον· ἡμέρας δὲ μιᾶς ὁδὸν ἀφέστηκεν ἡμῶν Οὐϊτέλλιος, ὁ τῆς ἑτέρας Γερμανίας ἡγούμενος, πατρός τε τιμητοῦ καὶ τρὶς ὑπάτου γεγονὼς, καὶ Κλαυδίῳ Καίσαρι τρόπον τινὰ συνάρξαντος· αὐτός τε τὴν λοιδορουμένην ὑπ' ἐνίων πενίαν δεῖγμα λαμπρὸν ἔχων χρηστότητος καὶ μεγαλοφροσύνης.

φέρε,

Cunctantem adhuc & consultantem seditio Germanica occupat. Omnes enim in universum milites Galbam oderant, quod non repræsentasset ipsis donativum. Peculiares vero milites Germanici colores sumebant, quod esset Verginius Rufus ignominiose abjectus, & Galli, qui cum ipsis arma contulerant, donis honorati: plecterentur autem, quicunque non associassent se Vindici: cui uni Galba gratiam haberet, honoraretque mortuum & remuneraret publicis parentationibus, quasi Romanus imperator ab illo creatus. Cum hujuscemodi sermones propalam in castris ferentur, supervenerunt Cal. Januariæ. Ibi convocavit eos Flaccus, ut de more in verba imperatoris jurarent. Ubi convenerunt, imagines Galbæ dejecerunt laceraveruntque, atque in verba senatus populique Romani juraverunt: itaque discessere. Hic cœperunt duces & præfecti exercitus illam principis rejectionem ut defectionem formidare: ac dixit quidam illorum: Quid hoc rei est commilitones, quod neque alium imperatorem creemus, neque retineamus eum, quem habemus? Quasi non Galbam, sed omnino habere imperatorem & parere defugiamus? Flaccum Hordeonium quidem, qui nihil aliud quam umbra est & simulacrum Galbæ, missum faciamus. Unius diei iter abest a nobis Vitellius, qui alteri Germaniæ præest: cujus fuit pater censor & ter consul, & Claudio Cæsari quodammodo consors imperii: ac qui habet paupertatem, quam aliqui detestantur, insigne documentum probitatis suæ & magnanimitatis.

Agite

φέρε, τοῦτον ἑλόμενοι, δείξωμεν ἀνθρώποις πᾶσιν ὡς Ἰβήρων καὶ Λυσιτανῶν ἀμείνους ἐσμὲν αὐτοκράτορα αἱρεῖσθαι. ταῦτα τῶν μὲν ἤδη προσιεμένων, τῶν δ' οὐ προσιεμένων, εἷς ὑπεξελθὼν σημαιοφόρος, ἀπήγγειλε τῷ Οὐϊτελλίῳ νυκτὸς ἑστιωμένων πολλῶν παρ' αὐτῷ. τοῦ δὲ λόγου διαπεσόντος εἰς τὰ στρατεύματα, πρῶτος Φάβιος Οὐάλης ἡγεμὼν ἑνὸς τάγματος τῇ ὑστεραίᾳ μετὰ ἱππέων συχνῶν ἐλάσας, αὐτοκράτορα τὸν Οὐϊτέλλιον προσεῖπεν. ὁ δὲ τὰς μὲν ἔμπροσθεν ἡμέρας ἐδόκει διωθεῖσθαι καὶ ἀναδύεσθαι, τὸ μέγεθος τῆς ἀρχῆς φοβούμενος· τότε δέ φασιν οἴνου διάπλεων καὶ τροφῆς ὄντα μεσημβρινῆς, προελθεῖν καὶ ὑπακοῦσαι, Γερμανικὸν ὄνομα θεμένων αὐτῷ, τὸ δὲ Καίσαρος οὐ προσδεξάμενον. εὐθὺς δὲ καὶ τὸ μετὰ Φλάκκου στράτευμα τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ δημοκρατικοὺς εἰς σύγκλητον ὅρκους ἀφέντες, ὤμοσαν Οὐϊτελλίῳ τῷ αὐτοκράτορι ποιήσειν τὸ προστασσόμενον.

Οὕτω μὲν ἀνηγορεύθη Οὐϊτέλλιος αὐτοκράτωρ ἐν Γερμανίᾳ· πυθόμενος δὲ τὸν ἐκεῖ νεωτερισμὸν ὁ Γάλβας, οὐκέτι τὴν εἰσποίησιν ἀνεβάλλετο. γινώσκων δὲ τῶν φίλων ἐνίους μὲν ὑπὲρ Δολαβέλλα, τοὺς δὲ πλείστους ὑπὲρ Ὄθωνος ἀρχαιρεσιάζοντας, ὧν οὐδέτερον ἐδοκίμαζεν αὐτός, ἄφνω μηδὲν προειπὼν μετεπέμψατο Πείσωνα Κράσσου καὶ Κεντίωνος ἔκγονον, οὓς Νέρων ἀνῃρήκει, νεανίαν ἐν τῇ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν εὐφυΐᾳ τὸ κόσμιον καὶ αὐστηρὸν ἐμφανέστατα ἔχοντα· καὶ κατέβαινεν εἰς τὸ στρατόπεδον, ἐκεῖνον ἀποδείξων Καίσαρα καὶ διάδοχον. καίτοι μεγάλαι μὲν εὐθὺς ἐξιόντι διοσημεῖαι παρηκολούθουν· ἀρξαμένου δὲ τὰ μὲν λέγειν ἐν τῷ στρατοπέδῳ, τὰ δὲ ἀναγινώσκειν,

Agite hunc legamus, atque omnibus mortalibus ostendamus, Hispanis nos & Lusitanis rectius nosse imperatorem creare. His cum quidam jam assentirentur, quidam refragarentur: unus subduxit se signifer ex castris, atque illa Vitellio nocte multis apud eum cœnantibus annunciavit. Ea fama per castra perlata, primus Fabius Valens, qui uni legioni præerat, postero die advectus frequenti equitatu Vitellium salutavit imperatorem. Ille superioribus diebus id nomen visus fuerat, molem timens imperii, repudiare & recusare: verum tunc aiunt, cum esset vino ciboque meridiano gravatus, progressum esse, ac recepisse nomen Germanici, quod ei imposuerunt, Cæsaris rejecisse. Mox Flacci quoque legiones præclaris illis & popularibus in verba senatus obliteratis juramentis sacramentum dixerunt Vitellio imperatori dicto se audientes fore.

Ita consalutatus est in Germania imperator Vitellius. Hac perlata defectione non ultra produxit Galba adoptionem: sed quod amicos sciret partim Dolabellæ, plerosque vero Othoni pronos, quorum ipse neutrum probaret: repente nemine conscio Pisonem accersit, ex Crasso & Pisone, quos interfecerat Nero, ortum juvenem; in cujus ad omnem virtutem indole comparata, modestia & severitas clarissime elucebant. Ita profectus est in castra, ut Cæsarem illum & successorem suum renunciaret. At prodigia de cœlo exeunti magna statim oblata sunt. Hinc ubi in castris exorsus est orationem partim habere, partim de

γνῶσιν, τοσαυτάκις ἐβρόντησε καὶ κατήστραψε, καὶ τοσοῦτος ὄμβρος καὶ ζόφος ἐξεχύθη εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν πόλιν, ὡς κατάδηλον εἶναι μὴ προσιέμενον μηδ' ἐπαινοῦν τὸ δαιμόνιον γινομένην οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ τὴν εἰσποίησιν. ἦν δὲ καὶ τὰ τῶν στρατιωτῶν ὕπουλα καὶ σκυθρωπά, μηδὲ τότε δωρεᾶς αὐτοῖς δοθείσης. τοῦ δὲ Πείσωνος οἱ παρόντες ἐθαύμαζον, τῇ τε φωνῇ τεκμαιρόμενοι καὶ τῷ προσώπῳ, τὸ τηλικαύτην χάριν ἀνεμπλήκτως, οὐ μὴν ἀναισθήτως δεχόμενον· ὥσπερ αὖ τοῦ Ὄθωνος ἐπεφαίνετο πολλὰ σημεῖα τῇ μορφῇ πικρῶς καὶ σὺν ὀργῇ τῆς ἐλπίδος τὴν ἀποτυχίαν φέροντος, ἧς πρῶτος ἀξιωθεὶς, καὶ τοῦ τυχεῖν ἐγγυτάτω γενόμενος, τὸ μὴ τυχεῖν ἐποιεῖτο σημεῖον ἔχθους ἅμα καὶ κακονοίας τοῦ Γάλβα πρὸς αὐτόν. ὅθεν οὐδὲ ἄφοβος ἦν περὶ τοῦ μέλλοντος, ἀλλὰ καὶ τὸν Πείσωνα δεδιὼς καὶ τὸν Γάλβαν προβαλλόμενος, καὶ τῷ Οὐινίῳ χαλεπαίνων, ἀπῄει πολλῶν παθῶν πλήρης. οὐδὲ γὰρ τὸ ἐλπίζον ἐκλιπεῖν οὐδὲ ἀπαγορεῦσαι παντάπασιν εἴων οἱ περὶ αὐτὸν ὄντες ἀεὶ μάντεις καὶ Χαλδαῖοι· εἰς τὰ μάλιστα δὲ Πτολεμαῖος, ἰσχυριζόμενος τῷ προειπεῖν πολλάκις ὡς οὐκ ἀποκτενεῖ Νέρων αὐτὸν, ἀλλὰ τεθνήξεται πρότερος, αὐτὸς δὲ περιέσται καὶ ἄρξει Ῥωμαίων. ἐκεῖνο γὰρ ἀληθὲς ἀποδείξας, ἠξίου μηδὲ ταῦτα ἀπελπίζειν. οὐχ ἥκιστα δὲ οἱ συναχθόμενοι κρύφα καὶ συνεπιστένοντες ὡς ἀχάριστα πεπονθότι· πλεῖστοι δὲ τῶν περὶ Τιγελλῖνον καὶ Νυμφίδιον ἐν τιμῇ γεγονότων, ἀπερριμμένοι τότε καὶ ταπεινὰ πράττοντες, ἐφθείροντο πρὸς αὐτὸν, καὶ συνηγανάκτουν καὶ παρώξυνον.

Ἐν

de fcripto recitare: toties tonuit & fulguravit, tantaque vis imbris & caliginis in caftra & urbem effufa eft, ut liqueret non admittere neque comprobare Deos, neque felicem fucceffum habituram adoptionem. Erant jam milites quoque exulcerati & triftes, quod ne tunc quidem effet ipfis donativum repræfentatum. In Pifone autem, qui aderant, ex voce & vultu facientes conjecturam mirabantur: quod beneficium tantum fine ftupore, quamvis id tamen fentiret fatis, exciperet: ut contra in Othonis vultu multa figna eminebant acerbe & infenfe ferentis decidiffe fe fpe: qua quia dignus primus fuerat habitus, & ad quam prope accefferat confequendam, hujus repulfam pro figno habebat Galbæ ab fe alienati animi & malevolentiæ. Unde non liber metu futuri, immo & Pifonem timens & execrans Galbam & infeftus Junio, abfceffit multis animi motibus agitatus. Neque enim fpem abjicere neque languefcere finebant eum, qui affidue circa eum erant vates & Chaldæi, maxime vero Ptolemæus: qui eo nitebatur, quod fæpe prænuntiaffet ei non interempturum ipfum Neronem, fed deceffurum hunc priorem, & fuperfuturum ei Othonem, Romanifque imperaturum. Quia enim verum illud prædixerat, volebat ut ne in hac re quidem diffideret. Præcipue vero ftimulabant eum illi, qui vicem ejus clam dolebant ingemifcebantque: quod ingratus in eum extitiffet Galba. Plerique ex Tigillini & Nymphidii familiaribus, qui in honore fuerant, abjecti tunc & in ordinem redacti venditabant fe ei, vicemque ejus indignabantur, & eum inflammabant.

In

Ἐν δὲ τούτοις Ἰτούριος καὶ Βάρβιος, ὁ μὲν, ὀπίων, ὁ δὲ, τεσσεράριος· οὕτω γὰρ καλοῦνται οἱ δι' ἀγγέλων καὶ δι' ὀπτήρων ὑπηρεσίας τελοῦντες. μεθ' ὧν Ὄθωνος ἀπελεύθερος Ὀνόμαστος ἐπιφοιτῶν, τοὺς μὲν ἀργυρείῳ, τοὺς δὲ ἐλπίσι διέφθειρεν, ἤδη σαθροὺς ὄντας καὶ δεομένους προφάσεως. οὐ γὰρ ἦν ἡμερῶν τεσσάρων ἔργον ὑγιαίνοντος στρατοπέδου μεταστῆσαι πᾶσιν ὅσαι μεταξὺ τῆς εἰσποιήσεως ἐγένοντο καὶ τῆς σφαγῆς. ἕκτῃ γὰρ ἀνῃρέθησαν, ἣν ἄγουσι Ῥωμαῖοι πρὸ δεκαοκτὼ καλανδῶν Φεβρουαρίων. ἐκείνῃ γὰρ ἕωθεν εὐθὺς ὁ μὲν Γάλβας ἔθυεν ἐν παλατίῳ τῶν φίλων παρόντων· ὁ δὲ θύτης Ὁμβρίκιος ἅμα τῷ λαβεῖν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἱερείου τὰ σπλάγχνα, καὶ προϊδὼν οὐ δι' αἰνιγμῶν, ἀλλ' ἄντικρυς, ἔφη σημεῖα μεγάλης ταραχῆς, καὶ μετὰ δόλου κίνδυνον ἐκ κεφαλῆς ἐπικείμενον τῷ αὐτοκράτορι· μονονουχὶ τὸν Ὄθωνα τοῦ Θεοῦ χειρὶ ληπτὸν παραδιδόντος. παρῆν γὰρ ὄπισθεν τοῦ Γάλβα, καὶ προσεῖχε τοῖς λεγομένοις καὶ δεικνυμένοις ὑπὸ τοῦ Ὁμβρικίου. θορυβουμένῳ δὲ αὐτῷ, καὶ χρόας ἀμείβοντι παντοδαπὰς ὑπὸ δέους, παραστὰς Ὀνόμαστος ἀπελεύθερος, ἥκειν ἔφη καὶ περιμένειν αὐτὸν οἴκοι τοὺς ἀρχιτέκτονας. ἦν δὲ σύμβολον καιροῦ πρὸς ὃν ἔδει ἀπαντῆσαι τὸν Ὄθωνα τοῖς στρατιώταις. εἰπὼν οὖν ὅτι παλαιὰν ἐωνημένος οἰκίαν βούλεται τὰ ὕποπτα δεῖξαι τοῖς πωλίταις, ἀπῆλθε, καὶ διὰ τῆς Τιβερίου καλουμένης οἰκίας καταβὰς, ἐβάδιζεν εἰς ἀγορὰν, οὗ χρυσοῦς εἱστήκει κίων, εἰς ὃν αἱ τετμημέναι τῆς Ἰταλίας ὁδοὶ πᾶσαι τελευτῶσιν.

Ἐνταῦθα τοὺς πρώτους ἐκδεξαμένους αὐτὸν καὶ προσειπόντας αὐτοκράτορα φασὶ μὴ πλείους τριῶν καὶ εἴκοσι γενέσθαι. διὸ καίπερ οὐ κατὰ τὴν τοῦ σώμα-

τος

In his erant Veturius & Barbius, superior, optio, hic tesserarius. Ita enim appellantur, qui per nuncios & speculatores ministeriis funguntur. Cum his Othonis libertus Onomastus castra ingressus partim argento partim spe infectos jam & occasionem captantes labefecerunt. Alioquin enim haud erat quatuor dierum, quot inter adoptionem & cædem intercessere, opus, sanum exercitum impellere totum ad defectionem. Sexto enim die interfecti sunt, qui fuit ad octavum decimum Cal. Februarias. Quo die prima statim luce Galba in Palatio assistentibus amicis sacrificavit. Aruspex Umbricius, ut primum hostiæ exta in manus sumpsit, prævidere se non per ænigmata, sed aperte signa ingentis turbæ ait, atque ex insidiis discrimen cervici impendens imperatoris. Ita Deus tantum non Othonem manu prehensum tradidit: astabat enim a tergo Galbæ, atque his quæ ab Umbricio referebantur & ostendebantur, animum advertebat. Commoto & colorem varie præ metu mutanti assistens libertus Onomastus adesse dixit & præstolari eum domi architectos. Signum id erat temporis, quo militibus Otho debebat occurrere. Itaque causans se veterem domum emisse, cujus vellet vitia ostendere venditoribus, abscessit, & per Tiberii domum, quam vocant, descendit in forum: ubi aurea columna est posita, in quam viæ militares Italiæ omnes desinunt.

Illic primos, qui eum exceperunt & appellaverunt imperatorem, non plus tres & viginti aiunt fuisse. Quapropter quamvis non corporis

τοῦ μαλακίαν, καὶ θηλύτητα τῆς ψυχῆς διατεθρυμμένος, ἀλλὰ ἰταμὸς ὢν πρὸς τὰ δεινὰ καὶ ἄτρεπτος ἀπεδειλίασεν. οἱ δὲ παρόντες οὐκ εἴων, ἀλλὰ τοῖς ξίφεσι γυμνοῖς περιιόντες αὐτοῦ τὸ φορεῖον, ἐκέλευον αἴρεσθαι, διαφθεγγομένου πολλάκις ἀπολωλέναι, καὶ τοὺς φορειαφόρους ἐπιταχύνοντος. ἐξήκουον γὰρ ἔνιοι θαυμάζοντες μᾶλλον ἢ ταραττόμενοι διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν ἀποτετολμημένων. φερομένῳ δὲ οὕτω δι' ἀγορᾶς ἀπήντησαν ἕτεροι τοσοῦτοι, καὶ πάλιν κατὰ τρεῖς καὶ τέτταρας ἄλλοι προσεπέλαζον. εἶτα συνανέστρεφον ἅπαντες ἀνακαλούμενοι Καίσαρα, καὶ γυμνὰ τὰ ξίφη προϊσχόμενοι. τῶν δὲ χιλιάρχων ὁ τὴν φυλακὴν ἔχων τοῦ στρατοπέδου Μαρτιάλιος, ὥς φασι, μὴ συνειδώς, ἐκπλαγεὶς δὲ τῷ ἀπροσδοκήτῳ καὶ φοβηθείς, ἀφῆκεν εἰσελθεῖν. γενομένῳ δὲ ἐντὸς οὐδεὶς ἀντέπεσεν. οἱ γὰρ ἀγνοοῦντες τὰ πραττόμενα τοῖς εἰδόσι καὶ συνεστῶσιν ἐκ παρασκευῆς ἐμπεριεχόμενοι, καθ' ἕνα καὶ δύο σποράδες ὑπὸ δέους τὸ πρῶτον, εἶτα πεισθέντες ἐπηκολούθησαν. εἰς δὲ τὸ παλάτιον εὐθὺς μὲν ἀπηγγέλη τῷ Γάλβᾳ παρόντος ἔτι τοῦ θύτου, καὶ τῶν ἱερῶν ἐν χερσὶν ὄντων· ὥστε καὶ τοὺς πάνυ πρὸς τὰ τοιαῦτα δυσπειθῶς καὶ ἀγνωμόνως ἔχοντας, ἐκπλήττεσθαι καὶ θαυμάζειν τὸ θεῖον. ὄχλου δὲ παντοδαποῦ συρρέοντος ἐξ ἀγορᾶς, αὐτῷ μὲν Ὀβίννιος καὶ Λάκων καὶ τῶν ἀπελευθέρων ἔνιοι γυμνὰ τὰ ξίφη προϊσχόμενοι παρέστησαν· ὁ δὲ Πείσων προελθὼν τοῖς φυλάττουσι τὴν αὐλὴν δορυφόροις ἐνετύγχανε. τοῦ δ' Ἰλλυρικοῦ τάγματος ἐν τῇ καλουμένῃ παστάδι Βαψανίᾳ στρατοπεδεύοντος, ἀπεστάλη Μάριος Κέλσος ἀνὴρ ἀγαθὸς προκαταληψόμενος.

Βου-

poris mollitia, neque animi ignavia effœminatus, sed confidens esset ad discrimina intrepidusque, obtorpuit tamen. Verum milites illi non permiserunt id: immo districtis gladiis lecticam ejus stipantes jusserunt eam tolli, periisse se subinde illo acclamante & lecticarios urgente. Exaudierunt enim id aliqui obstupescentes magis quam perculsi ob paucitatem eorum qui id facinus essent ausi. Ita per forum delato occurrere totidem alii, rursusque terni & quaterni alii aggregaverunt se. Inde omnes cum eo versus castra regressi sunt, Cæsarem appellantes & strictos gladios prætendentes. Tribunus, qui stationem in castris agebat Martialis, uti ferunt, consilii nescius erat: hic re inopinata ictus territusque permisit Othonem in castra intrare. Ingresso nemo obstitit. Quippe cœptorum ignari a consciis & conspirantibus ex composito circumfusi sparsim singuli & bini, metu primum, deinde persuasi secuti sunt. Id extemplo Galbæ est in palatium nunciatum, astante adhuc aruspice & exta in manibus tenente. Unde & illi, qui omnem fidem hujusmodi rebus abrogabant ac contemnebant, obstupuere: & admirati sunt præsagium divinum. Cum confusa multitudo conflueret ex foro in Palatium, T. Junius, Laco, & nonnulli liberti districtis gladiis stipaverunt eum, Piso procurrit ad cohortem Palatinam conveniendam. Celsus Marius vir bonus missus est ad cohortem Illyricam præoccupandam, quæ in porticu Vipsania, ut appellant, stationem habebat.

De-

Βουλομένου δὲ τοῦ Γάλβα προελθεῖν, καὶ Οὐινίου μὲν οὐκ ἐῶντος, Κέλσου δὲ καὶ Λάκωνος παρορμώντων, καὶ σφοδρότερον τοῦ Οὐινίου καθαπτομένων, θροῦς διῆλθε πολὺς ὡς ἀνῃρημένου τοῦ Ὄθωνος ἐν τῷ στρατοπέδῳ· καὶ μετὰ μικρὸν ὤφθη Ἰούλιος Ἀττίκιος τῶν οὐκ ἀσήμων ἐν τοῖς δορυφόροις στρατευόμενος, γυμνῷ τῷ ξίφει προσφερόμενος, καὶ βοῶν ἀνῃρηκέναι τὸν Καίσαρος πολέμιον· ὠσάμενος δὲ διὰ τῶν προεστώτων, ἔδειξε τῷ Γάλβᾳ τὸ ξίφος ᾑμαγμένον. ὁ δὲ βλέψας πρὸς αὐτόν, τίς σε, εἶπεν, ἐκέλευσε; τοῦ δὲ ἀνθρώπου τὴν πίστιν εἰπόντος καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὤμοσε, καὶ τοῦ πλήθους ἐπιβοῶντος, ὡς εὖ, καὶ κροτοῦντος, ἐμβὰς εἰς τὸ φορεῖον ἐκομίζετο, τῷ τε Διῒ θῦσαι καὶ φανῆναι τοῖς πολίταις βουλόμενος. ἐμβαλόντος δὲ εἰς τὴν ἀγορὰν ὥσπερ τρόπαια πνεύματος, ἀπήντησε φήμη κρατεῖν τὸν Ὄθωνα τοῦ στρατεύματος. οἷα δὲ ἐν πλήθει τοσούτῳ, τῶν μὲν ἀναστρέφειν, τῶν δὲ προϊέναι, τῶν δὲ θαρρεῖν, τῶν δὲ ἀπιστεῖν βοώντων, καὶ τοῦ φορείου, καθάπερ ἐν κλύδωνι, δεῦρο κἀκεῖ διαφερομένου, καὶ πυκνὸν ἀπονεύοντος· ἐφαίνοντο πρῶτον ἱππεῖς, εἶτα ὁπλῖται διὰ τῆς Παύλου βασιλικῆς προσφερόμενοι, μιᾷ φωνῇ μέγα βοῶντες, ἐκποδὼν ἵστασθαι τὸν ἰδιώτην. τῶν μὲν οὖν πολλῶν δρόμῳ μὲν, οὐ φυγῇ σκιδναμένων, ἀλλ' ἐπὶ τὰς στοὰς καὶ τὰ μετέωρα τῆς ἀγορᾶς, ὥσπερ θέαν καταλαμβανόντων. Ἀτιλλίου δὲ Σερκέλλωνος εἰκόνα Γάλβα προσουδίσαντος, ἀρχὴν τοῦ πολέμου ποιησάμενοι, περιηκόντισαν τὸ φορεῖον· ὡς δ' οὐκ ἔτυχον αὐτοῦ, προσῆγον ἐσπασμένοις τοῖς ξίφεσιν. ἤμυνε δὲ οὐδεὶς οὐδὲ ὑπέστη, πλὴν ἑνὸς ἀνδρός, ὃν μόνον ἥλιος

Deliberante an in publicum prodiret Galba, Junio autem manendum censente, Celso vero & Lacone incitantibus eum, ut prodiret, Juniumque acerbius increpantibus, vagus rumor vulgatus est interfectum in castris Othonem: ac mox conspectus Julius Atticius miles non obscurus inter spiculatores stricto ense accurrere, qui occidisse clamabat se Cæsaris hostem, dimotaque turba, gladium cruentum ostendit. Quem Galba intuitus: Quis tibi, inquit, jussit? Qui cum respondisset, Fides & sacramentum, quo adactus esset: & plebs acclamaret, Recte sane, plausumque daret: Galba in lectica delatus est, ut Jovi immolaret & ostenderet se civibus. Postquam in forum pervenit, quasi venti conversio oblatus rumor est tenere Othonem castra. Ibi ut solet in tanto cœtu, cum acclamarent hi, ut regrederetur: illi, ut procederet: pars, ut esset bono animo: alii, caveret: & lectica sicut in fluctibus huc illuc jactaretur & crebro nutaret: conspecti sunt primo equites, mox pedites a basilica Pauli advolare: qui una voce exclamabant, facesseret privatus. Ibi multitudo discurrit, non fuga se diffundens, sed porticus & edita fori sicut theatrum occupans. Atilio Vergilione imaginem Galbæ solo affligente auspicati bellum jacula undique in lecticam ingessere. Ut non attigerunt eum, strictis gladiis admovere propius. Nemo se iis objecit extra unum virum, quem Sol in

ἥλιος ἐπεῖδεν ἐν μυριάσι τοσαύταις ἄξιον τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας, Σεμπρώνιος Ἴνδιστρος ἑκατοντάρχης, οὐδὲν ἰδίᾳ χρηστὸν ὑπὸ Γάλβα πεπονθώς, τῷ δὲ καλῷ καὶ τῷ νόμῳ βοηθῶν προέστη τοῦ φορείου. καὶ τὸ κλῆμα πρῶτον ᾧ κολάζουσιν ἑκατοντάρχαι τοὺς πληγῶν δεομένους ἐπαράμενος, τοῖς ἐπιφερομένοις ἐβόα καὶ διεκελεύετο φείδεσθαι τοῦ αὐτοκράτορος. ἔπειτα συμπλεκομένων αὐτῷ, σπασάμενος τὸ ξίφος ἠμύνατο πολὺν χρόνον, ἕως ὑφεὶς τὰς ἰγνύας ἔπεσε.

Τὸν δὲ Γάλβαν, ἀποκλιθέντος τοῦ φορείου περὶ τὸν Κουρτίου καλούμενον λάκκον, ἐκκυλισθέντα τεθωρακισμένον ἔτυπτον ἐπιδραμόντες. ὁ δὲ τὴν σφαγὴν προτείνας, δρᾶτε, εἶπεν, εἰ τοῦτο τῷ δήμῳ Ῥωμαίων ἄμεινόν ἐστι. πολλὰς μὲν οὖν ἔλαβε πληγὰς εἴς τε τὰ σκέλη καὶ τοὺς βραχίονας· ἀπέσφαξε δὲ αὐτόν, ὡς οἱ πλεῖστοι λέγουσι, Καμούριός τις ἐκ τοῦ πεντεκαιδεκάτου τάγματος. ἔνιοι δὲ Τερέντιον, οἱ δὲ Ἀρκάδιον ἱστοροῦσιν, οἱ δὲ Φάβιον Φάβουλον· ὃν καὶ φασὶν ἀποκόψαντα τὴν κεφαλήν, κομίζειν τῷ ἱματίῳ συλλαβόντα, διὰ τὴν ψιλότητα δυσπερίληπτον οὖσαν. ἔπειτα τῶν σὺν αὐτῷ κρύπτειν οὐκ ἐώντων, ἀλλὰ ἐκφανῆ πᾶσι ποιεῖν τὴν ἀνδραγαθίαν, περιπείραντα περὶ λόγχην καὶ ἀναπήλαντα πρεσβύτου πρόσωπον, ἄρχοντός τε κοσμίου, καὶ ἀρχιερέως καὶ ὑπάτου, δρόμῳ χωρεῖν, ὥσπερ αἱ βάκχαι, πολλάκις μεταστρεφόμενον καὶ κραδαίνοντα τὴν λόγχην αἵματι καταρρεομένην. τὸν δὲ Ὄθωνα τῆς κεφαλῆς κομισθείσης ἀνακραγεῖν λέγουσιν, Οὐδέν ἐστι τοῦτο, ὦ συστρατιῶται, τὴν Πείσωνός μοι κεφαλὴν δείξατε. μετ᾽ ὀλίγον δὲ ἧκε κομιζο-

in tot millibus aspexit unum Romano imperio dignum, Sempronium Densum centurionem, qui nullo ille quidem privatim beneficio Galbæ obstrictus, sed sacramento & fide impulsus institit protegere lecticam: vitemque primo, quo in sontes animadvertunt centuriones, sustollens invehentibus minitabundus inclamavit, parcerent imperatori. Inde cum invaderent ipsum, educto gladio diu pugnavit: quoad in poplitibus ictus occubuit.

Galbæ eversa lectica ad lacum Curtium provoluto & in lorica jacenti accurrentes ingesserunt vulnera. Ille jugulum offerens, Agite dum, inquit, si hoc ex republica est. Crura & brachia ejus crebris vulneribus laniavere. Jugulum hausit, ut crebrior fama est, Camurius quintæ decimæ legionis miles. Nonnulli Terentium, Arcadium alii produnt, sunt qui Fabium Fabulum. Quem aiunt caput Galbæ occultasse & portasse in sinu tunicæ suæ, quod præ calvitie apprehendere id non posset: mox sociis ejus tegere non permittentibus, sed urgentibus ut omnibus ostenderet strenuitatem suam, in lanceam sublato & suffixo senis capite imperatorisque moderati & pontificis maximi & consulis, cucurrisse Baccharum more sæpe convertentem se & vibrantem cruore stillantem hastam. Capite allato vociferasse ferunt Othonem: Hoc nihil est, commilitones, Pisonis mihi caput ostendite. Brevi id etiam alla-

μιζομένη· τρωθεὶς γὰρ ἔφυγεν ὁ νεανίσκος, καὶ καταδιωχθεὶς ὑπὸ Μάρκου τινὸς ἀπεσφάγη πρὸς τῷ ἱερῷ τῆς Ἑστίας. ἀπεσφάττετο δὲ καὶ Οὐίννιος, ὁμολογῶν κοινωνὸς γεγονέναι τῆς ἐπὶ τὸν Γάλβαν συνωμοσίας. ἐβόα γὰρ ἀποθνήσκειν παρὰ τὴν Ὄθωνος γνώμην. ἀλλὰ γὰρ καὶ τούτου τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες καὶ Λάκωνος, ἐκόμισαν πρὸς τὸν Ὄθωνα δωρεὰς αἰτοῦντες. ὥσπερ δέ φησιν Ἀρχίλοχος,

Ἑπτὰ γὰρ νεκρῶν πεσόντων, οὓς ἐμάρψαμεν ποσὶ,
Χίλιοι φονῆες ἐσμέν,

οὕτω τότε πολλοὶ τοῦ φόνου μὴ συνεφαψάμενοι, χεῖρας δὲ καὶ ξίφη καθαιμάσσοντες ἐπεδείκνυντο, καὶ τὰς δωρεὰς ᾔτουν, βιβλία διδόντες τῷ Ὄθωνι. εἴκοσι γοῦν καὶ ἑκατὸν εὑρέθησαν ὕστερον ἐκ τῶν γραμματείων, οὓς ὁ Οὐϊτέλλιος ἀναζητήσας ἅπαντας ἀπέκτεινεν. ἧκε δὲ καὶ Μάριος Κέλσος εἰς τὴν παρεμβολήν. καὶ πολλῶν αὐτοῦ κατηγορούντων ὅτι τοὺς στρατιώτας ἔπειθε τῷ Γάλβᾳ βοηθεῖν, καὶ τοῦ πλήθους ἀποκτιννύειν βοῶντος, Ὄθων οὐκ ἐβούλετο· φοβούμενος δὲ ἀντιλέγειν, οὐχ οὕτως ἔφη ταχέως ἀποκτενεῖν αὐτόν· εἶναι γὰρ ἃ δεῖ πρότερον ἐκπυθέσθαι παρὰ τοῦ ἀνδρός. ἐκέλευσεν οὖν δήσαντας φυλάττειν, καὶ παρέδωκε τοῖς μάλιστα πιστευομένοις.

Εὐθὺς δὲ βουλὴ συνεκαλεῖτο· καὶ καθάπερ ἄλλοι γεγονότες, ἢ θεῶν ἄλλων γεγονότες, συνελθόντες ὤμνυον ὅρκον ὑπὲρ τοῦ Ὄθωνος, ὃν αὐτὸς ὀμόσας οὐκ ἐτήρησε· καὶ Καίσαρα καὶ Σεβαστὸν ἀνηγόρευον, ἔτι τῶν νεκρῶν ἀκεφάλων ἐν ταῖς ὑπατικαῖς ἐθῆσιν ἐρριμμένων ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς. ταῖς δὲ κεφα-

allatum est. Saucius enim fugam cepit juvenis: quem consecutus Murcus quidam pro æde Vestæ trucidavit. Necatus est & T. Junius conscium se conjurationis in Galbam fassus. Clamavit enim præter Othonis sententiam interfici se. Sed enim hujus quoque præcisum caput Laconisque Othoni obtulerunt, ac præmia postulavere. Ut vero ait Archilochus:

Septem humi stratos jacentes, cruribus quos cepimus,
Mille nos confecimus:

ita tunc multi, qui consortes non fuerant cædis, manus & gladios cruentaverunt, eaque ostendentes porrectis libellis præmia petiverunt ab Othone. Centum & viginti certe ex tabulis postea reperti, quos Vitellius conquisitos omnes interemit. Venit in castra & Marius Celsus: multisque eum arguentibus adhortatum milites, Galbæ ut succurrerent, deposcenti eum ad cædem concedere multitudini noluit; timens tamen iis repugnare, tam cito negavit se interfecturum eum. Nam esse, quæ ante exquirere de eo vellet: præcepitque, ut in vinculis custodirent, permisitque eum his quibus maxime fidebat.

Mox senatus coactus est: & quasi alii forent, aut alios haberent Deos, ubi convenere, sacramentum Othoni, quo astrictus Galbæ ipse non servaverat, dixere, Cæsaremque & Augustum appellavere: cum trunca cadavera adhuc in consularibus vestibus essent in foro abjecta. Capita,

κεφαλαῖς ὡς οὐδὲν εἶχον ἔτι χρῆσθαι, τὴν μὲν Ὀβιννίῳ τῇ θυγατρὶ δισχιλίων καὶ πεντακοσίων δραχμῶν ἀπέδοντο, τὴν δὲ Πείσωνος ἡ γυνὴ ἔλαβεν Οὐεργανίῳ δεηθεῖσα· τὴν δὲ Γάλβα τοῖς Πατροβίου καὶ Οὐιτελλίου δούλοις ἐδωρήσαντο. λαβόντες δὲ ἐκεῖνοι, καὶ πάντα τρόπον αἰκισάμενοι καὶ καθυβρίσαντες, ἔρριψαν ἔνθα τοὺς ἀπὸ τῶν Καισάρων κολαζομένους θανατοῦσιν· ὁ δὲ τόπος Σηστέρτιον καλεῖται. τὸ δὲ σῶμα τοῦ Γάλβα Πρίσκος Ἑλβίδιος ἀνείλετο, τοῦ Ὄθωνος ἐπιτρέψαντος· ἔθαψε δὲ νυκτὸς Ἀργεῖος ἀπελεύθερος.

Τοιαῦτα τὰ κατὰ τὸν Γάλβαν, ἄνδρα μήτε γένει μήτε πλούτῳ πολλῶν ἀπολειφθέντα Ῥωμαίων, ὁμοῦ δὲ πλούτῳ καὶ γένει πρωτεύσαντα πάντων τῶν καθ' αὐτὸν, πέντε αὐτοκρατόρων ἡγεμονίαις ἐμβιώσαντα μετὰ τιμῆς καὶ δόξης· ὥστε τῇ δόξῃ μᾶλλον ἢ τῇ δυνάμει καθελὼν Νέρωνα, τῶν συνεπιτιθεμένων τότε τοὺς μὲν οὐδεὶς ἠξίωσε τῆς ἡγεμονίας, οἱ δ' ἑαυτοὺς ἠξίωσαν· Γάλβας δὲ καὶ κληθεὶς καὶ ὑπακούσας αὐτοκράτωρ, καὶ τῇ Οὐίνδικος ἐμπαράσχων ὄνομα τόλμῃ, κίνημα καὶ νεωτερισμὸν αὐτοῦ λεγομένην τὴν ἀπόστασιν, ἐποίησε πόλεμον ἐμφύλιον, ἀνδρὸς ἡγεμονικοῦ τυχοῦσαν. ὅθεν οὐχ ἑαυτῷ τὰ πράγματα λαμβάνειν, ἀλλὰ μᾶλλον ἑαυτὸν οἰόμενος διδόναι τοῖς πράγμασιν, ἄρχειν ἠξίου τῶν ὑπὸ Τιγελλίνου καὶ Νυμφιδίου τετιθασευμένων, ὡς Σκιπίων ἦρχε καὶ Φαβρίκιος καὶ Κάμιλλος τῶν τότε Ῥωμαίων. ὑπερειπόμενος δὲ τῷ γήρᾳ, ἄχρι τῶν ὅπλων καὶ τῶν στρατευμάτων ἀκέραιος ἦν καὶ ἀρχαῖος αὐτοκράτωρ. Ὀβιννίῳ δὲ καὶ Λάκωνι καὶ τοῖς ἀπελευθέροις πάντα τὰ πράγματα πωλοῦσι παρέχων ἑαυτὸν, οἷον Νέρων παρεῖχε τοῖς ἀπληστοτάτοις, οὐδένα ποθοῦντα τὴν ἀρχὴν, οἰκτείραντας δὲ τοὺς πολλοὺς τὸν θάνατον ἀπέλιπεν.

pita, cum nullus jam eorum foret usus, Junii filiæ ejus decem millibus nummorum vendiderunt, Pisonis accepit uxor precibus a Veranio: Galbæ, Patrobii & Vitellii servis donavere. Id illi ubi acceperunt, omni contumeliarum & ludibriorum genere affectum projecerunt: quo loco trucidantur, in quos Cæsares animadvertunt. Locus Sestertium dicitur. Corpus Galbæ Priscus Helvidius Othonis permissu sustulit. Humavit id nocte Argius libertus illius.

Habes historiam Galbæ: qui vel genere vel opulentia paucis fuit Romanis secundus, simul & opulentia & genere coævos suos antecelluit omnes. Quinque imperatorum cum honore & laude principatus transegit, ut nomine suo potius quam viribus Neronem convulserit. Sociorum illius conspirationis partim nemo habuit imperio dignos, alii semetipsi dignos habuere. Galba vero, qui & appellatus fuit imperator & nomen accepit, cœptisque Vindicis nomen suum commodavit, defectionem ejus, quæ motus & seditio dicebatur, bellum civile effecit: quod virum imperio dignum nacta esset. Unde non sibi rapere imperium, sed potius se ipsum dare imperio intendens, imperare voluit militibus, qui illecebris Tigillini & Nymphidii fuerant corrupti, ut Scipio, Fabricius, Camillus sui ævi militibus imperaverant. Cæterum senio obrutus usque ad arma & castra integer fuit & prisci seculi imperator. Quia vero T. Junio, Laconi & libertis suis, qui omnia habebant venalia, sese dedidit, sicut dediderat Nero, hominibus insatiabilissimis: neminem, qui imperium desideraverit, qui miserati sint exitum ejus complures reliquit.

Ο Θ Ω Ν.

Ο Δὲ νεώτερος αὐτοκράτωρ ἅμ' ἡμέρᾳ προελθὼν εἰς τὸ Καπιτώλιον ἔθυσε, καὶ κελεύσας Μάριον Κέλσον ἀχθῆναι πρὸς αὐτὸν, ἠσπάσατο καὶ διελέχθη φιλανθρώπως, καὶ παρεκάλεσε τῆς αἰτίας ἐπιλαθέσθαι μᾶλλον, ἢ τῆς ἀφέσεως μνημονεύειν. τοῦ δὲ Κέλσου μήτ' ἀγεννῶς ἀποκριναμένου, μήτ' ἀναισθήτως, ἀλλὰ φήσαντος αὐτοῦ τοῦ τρόπου διδόναι τὸ ἔγκλημα πίστιν· ἐγκεκλῆσθαι γὰρ ὅτι Γάλβᾳ βέβαιον ἑαυτὸν παρέσχεν, ᾧ χάριν οὐδεμίαν ὤφειλεν· ἠγάσθησαν οἱ παρόντες ἀμφοτέρων, καὶ τὸ στρατιωτικὸν ἐπῄνεσεν. ἐν δὲ συγκλήτῳ πολλὰ δημοτικὰ καὶ φιλάνθρωπα διαλεχθεὶς, ὃν μὲν αὐτὸς ὑπατεύειν χρόνον ἤμελλε, τούτου μέρος ἔνειμεν Οὐεργινίῳ Ῥούφῳ, τοῖς δὲ ἀποδεδειγμένοις ὑπὸ Νέρωνος ἢ Γάλβα πᾶσιν ἐτήρησε τὰς ὑπατείας. ἱερωσύναις δὲ τοὺς καθ' ἡλικίαν προήκοντας ἢ δόξαν ἐκόσμησε. τοῖς δὲ ἐπὶ Νέρωνος φυγοῦσι, καὶ κατελθοῦσιν ἐπὶ Γάλβα, συγ-

Novus imperator lucis principio in Capitolium progressus sacrificavit, ac Marium Celsum adduci ad se jussum salutavit, appellavitque benigne, ac monuit, causæ oblivisceretur potius, quam liberationis suæ memoriam retineret. Cui cum Celsus nec abjecte nec ingrate respondisset: sed dixisset morum suorum facere ipsum crimen fidem, (crimini enim datum sibi, quod præstitisset Galbæ cui nullam gratiam debuisset, fidem) utrumque assistentes commendavere, militesque laudavere. In senatu cum multa populariter & benigne disseruisset: quod temporis erat consulatu functurus, hujus partem concessit Verginio Rufo. Destinatos a Nerone vel Galba omnibus reliquit consulatus, sacerdotiis ætate vel laude provectos ornavit: ejectis sub Neronem in exilium, qui sub Galba domum redierant,

συγκλητικοῖς πᾶσιν ἀπέδωκεν ὅσα μὴ πεπραμένα τῶν κτημάτων ἑκάστου ἐξευρίσκεν. ὅθεν οἱ πρῶτοι καὶ κράτιστοι πεφρικότες πρότερον, ὡς οὐκ ἄνδρος, ἀλλά τινος ἢ ποινῆς ἢ παλαμναίου δαίμονος ἄφνω τοῖς πράγμασιν ἐπιπεπληκότος, ἡδίους ἐγένοντο ταῖς ἐλπίσι πρὸς τὴν ἡγεμονίαν, ὥσπερ διαμειδιῶσαν.

Ὁμοῦ δὲ Ῥωμαίους πάντας οὐδὲν εὔφρανεν οὕτως οὐδὲ ᾠκειώσατο πρὸς αὐτὸν ὡς τὰ περὶ Τιγελλῖνον. ἐλελήθει μὲν γὰρ ἤδη κολαζόμενος αὐτῷ τῷ φόβῳ τῆς κολάσεως, ἣν ὡς χρέος ἀπῄτει δημόσιον ἡ πόλις, καὶ νοσήμασιν ἀνηκέστοις σώματος, αὐτοῦ τε τὰς ἀνοσίους καὶ ἀῤῥήτους ἐν γυναιξὶ πόρναις καὶ ἀκαθάρτοις ἐγκυλινδήσεις, αἷς ἔτι προσέσπαιρε δυσθανατοῦντος αὐτοῦ τὸ ἀκόλαστον ἐπιδραττόμενον, ἐσχάτην τιμωρίαν ἐποιοῦντο καὶ πολλῶν ἀντάξια θανάτων οἱ σωφρονοῦντες. ἠνία δὲ τοὺς πολλοὺς ὅμως τὸν ἥλιον ὁρῶν μετὰ τοσούτους καὶ τοιούτους δι᾽ αὐτὸν οὐχ ὁρῶντας. ἔπεμψεν οὖν ἐπ᾽ αὐτὸν ὁ Ὄθων εἰς τοὺς περὶ Σινόεσσαν ἀγρούς· ἐκεῖ γὰρ διῃτᾶτο, πλοίων παρορμούντων, ὡς φευξόμενος ἀπωτέρω. καὶ τόν γε πεμφθέντα χρυσίῳ πολλῷ πείθειν ἐπεχείρησε παρεῖναι. μὴ πεισθέντα δὲ, δῶρα μὲν ἔδωκεν οὐδὲν ἧττον, ἐδεήθη δὲ ὑπομεῖναι ἕως ἂν ἀποξύρηται τὸ γένειον, καὶ λαβὼν αὐτὸς ἑαυτὸν ἐλαιμοτόμησεν.

Οὕτω δὲ τῷ δήμῳ τὴν δικαιοτάτην ἡδονὴν ἀποδοὺς ὁ Καῖσαρ, αὐτὸς ἰδίας ἔχθρας οὐδενὶ τοπαράπαν ἐμνησικάκησε· τοῖς δὲ πολλοῖς χαριζόμενος οὐκ ἔφυγε τὸ πρῶτον ἐν τοῖς θεάτροις Νέρων προσαγορευθῆναι· καί τινων εἰκόνας Νέρωνος εἰς τοὐμφανὲς προθεμένων οὐκ ἐκώλυσε. Κλαύδιος δὲ Ῥοῦφος

rant, senatoribus omnibus restituit, quæ bona cujusque non districta extabant. Unde primores & optimi quique, qui horruerant ante, tanquam non homo, sed vel furia aliqua vel pestis subito rempublicam invasisset, arrectiores fuerunt spe ad principatum quasi blandientem.

Simul totum populum Romanum nihil perinde lætitia extulit vel adjunxit illi ut ejus in Tigillinum factum. Imprudens enim ille ipso jam timore puniebatur pœnæ, quam ut debitum publicum civitas exigebat, & morbis corporis deploratis. Cujus quamvis profligatas & nefarias cum scortis atque fœdas volutationes, ad quas libido in eum dominans animam agenti adhuc pruriebat, extremum supplicium sapientes multisque par mortibus ducebant: torquebat plebem tamen, quod solem adhuc aspiceret, postquam tot & tales viros ejus causa lumen illius non aspiciebant. Misit igitur in eum Otho ad villam ipsius apud Sinuessam. Illic agebat paratis ibi navibus, quibus longius profugeret. Eum, qui missus fuit ad ipsum magna vi auri molitus est, ut se missum faceret, inducere. Postquam id frustra fuit, æque dedit ei munera. Oravit autem, ut sustineret dum barbam rasisset: acceptoque cultro tonsorio fauces sibi ipse præscidit.

Ita cum justissimum gaudium Cæsar populo tribuisset, privatas injurias ipse nullius prorsus ad animum revocavit. Porro in populi gratiam non refugit primum in theatris Nero salutari, neque coercuit certos, qui imagines Neronis publice proponebant. Immo Claudius Ru-

φος εἰς Ἰβηρίαν φησὶ κομισθῆναι διπλώματα, οἷς ἐκπέμπουσι τοὺς γραμματηφόρους, τὸ τοῦ Νέρωνος θετὸν ὄνομα προσγεγραμμένον ἔχοντα τῷ τοῦ Ὄθωνος. οὐ μὴν ἀλλὰ τοὺς πρώτους καὶ κρατίστους αἰσθόμενος ἐπὶ τούτῳ δυσχεραίνοντας, ἐπαύσατο. τοιαύτην δὲ τῆς ἡγεμονίας κατάστασιν αὐτῷ λαμβανούσης, οἱ μισθοφόροι χαλεποὺς παρεῖχον ἑαυτούς, ἀπιστεῖν παρακελευόμενοι καὶ φυλάττεσθαι καὶ κωλύειν τοὺς ἀξιολόγους, εἴτε ἀληθῶς φοβούμενοι δι' εὔνοιαν, εἴτε προφάσει χρώμενοι ταύτῃ τοῦ ταράττειν καὶ πολεμοποιεῖν. Κρισπῖνον δὲ πέμψαντος αὐτοῦ τὴν ἑπτακαιδεκάτην σπεῖραν, ὥς τινας ἄξοντα, κἀκείνου νυκτὸς ἔτι συσκευαζομένου, καὶ τὰ ὅπλα ταῖς ἁμάξαις ἐπιτιθέντος, οἱ θρασύτατοι πάντες ἐβόων, οὐδὲν ὑγιὲς τὸν Κρισπῖνον ἥκειν διανοούμενον, ἀλλὰ τὴν σύγκλητον ἐπιχειρεῖν πράγμασι νεωτέροις, καὶ τὰ ὅπλα κατὰ Καίσαρος οὐ Καίσαρι παρακομίζεσθαι. τοῦ δὲ λόγου πολλῶν ἁπτομένου καὶ παροξυνοῦντος, οἱ μὲν ἐπελαμβάνοντο τῶν ἁμαξῶν, οἱ δὲ τοὺς ἐνισταμένους ἑκατοντάρχας δύο καὶ τὸν Κρισπῖνον αὐτὸν ἀπέκτειναν. πάντες δὲ διασκευασάμενοι καὶ παρακαλέσαντες ἀλλήλους Καίσαρι βοηθεῖν, ἤλαυνον εἰς τὴν Ῥώμην· καὶ πυθόμενοι παρ' αὐτῷ δειπνεῖν ὀγδοήκοντα συγκλητικούς, ἐφέροντο πρὸς τὰ βασίλεια, νῦν καιρὸν εἶναι λέγοντες ἐν ταυτῷ πάντας ἀνελεῖν τοὺς Καίσαρος πολεμίους. ἡ μὲν οὖν πόλις ὡς αὐτίκα διαρπαγησομένη, θόρυβον εἶχε πολύν· ἐν δὲ τοῖς βασιλείοις ἦσαν διαδρομαί, καὶ τὸν Ὄθωνα δεινὴ κατελάμβανεν ἀπορία. φοβούμενος γὰρ ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν, αὐτὸς ἦν φοβερὸς ἐκείνοις, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνηρτημένους ἑώρα ταῖς ὄψεσιν ἀναύδους καὶ περιδεεῖς, ἐνίους καὶ μετὰ γυναι-

Rufus in Hispaniam tradit portata diplomata, quibus tabularios dimittunt, in quibus divinum Neronis nomen adjectum nomini erat Othonis. Cæterum id, ut principes & optimates eo advertit offendi, omisit. Hujus cum imperium ejuscemodi posuisset rudimentum, milites prætoriani solicitaverunt eum monentes, ut suspectos haberet caveretque & deprimeret primores: sive revera timebant ejus studio, sive ansam hanc arripiebant ad turbanda omnia & bellum ciendum. Cum autem Crispinum & septimamdecimam cohortem misisset, ut certos attraherent: atque ille tenebris adhuc arma consarcinaret & vehiculis imponeret: fremebant audacissimi quique nihil Crispinum boni in animo habere, sed moliri res novas senatum, atque arma ad Cæsaris perniciem non Cæsari portari. Qui rumor cum ad multos perveniret, eosque concitaret: pars vehiculis manus injecerunt, pars resistentes duos centuriones & ipsum obtruncavere Crispinum: omnesque in armis cohortantes sese mutuo ut Cæsari ferrent opem, Romam advolaverunt: accipientesque cœnare apud eum octoginta ex patribus, petunt Palatium, nunc tempus esse ferentes coactos uno loco Cæsaris hostes occidendi. Itaque civitas velut tam imminente excidio fuit magno tumultu concitata. In Palatio discurrebatur, atque Othonem ingens tenebat perplexitas. Nam cum illis timeret, ipse timebatur, oculisque in se defixos videbat, obmutescentesque & trepidantes: quorum nonnulli venerant ad cœnam

γυναικῶν ἥκοντας ἐπὶ τὸ δεῖπνον. ἅμα δὲ τοὺς ἐπάρχους ἀπέστελλε, τοῖς στρατιώταις διαλέγεσθαι καὶ πραΰνειν κελεύσας, ἅμα δὲ τοὺς κεκλημένους ἄνδρας ἀναστήσας, καθ' ἑτέρας θύρας ἀφῆκε· καὶ μικρὸν ἔφθησαν ὑπεκφυγόντες διὰ τῶν μισθοφόρων ὠθουμένων εἰς τὸν ἀνδρῶνα, καὶ πυνθανομένων τί γεγόνασιν οἱ Καίσαρος πολέμιοι. τότε μὲν οὖν ὀρθὸς ἀπὸ τῆς κλίνης πολλὰ παρηγορήσας, καὶ δεηθεὶς, καὶ μηδὲ δακρύων φεισάμενος, μόλις ὑπέπεμψεν αὐτούς. τῇ δ' ὑστεραίᾳ δωρησάμενος ἅπαντας κατ' ἄνδρα χιλίαις καὶ διακοσίαις καὶ πεντήκοντα δραχμαῖς, εἰσῆλθεν εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ τὸ μὲν πλῆθος ἐπῄνεσεν ὡς πρὸς αὐτὸν εὔνουν καὶ πρόθυμον, ὀλίγους δέ τινας οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ φήσας ὑποικουρεῖν διαβάλλοντας αὐτοῦ τὴν μετριότητα, καὶ τὴν ἐκείνων εὐστάθειαν, ἠξίου συναγανακτεῖν καὶ συγκολάζειν. ἐπαινούντων δὲ πάντων καὶ κελευόντων, δύο μόνους παραλαβὼν, οἷς οὐδεὶς ἔμελλεν ἄχθεσθαι κολασθεῖσιν, ἀπηλλάγη.

Ταῦτα οἱ μὲν ἀγαπῶντες ἤδη καὶ πιστεύοντες ἐθαύμαζον τὴν μεταβολήν· οἱ δὲ ἀναγκαῖα πολιτεύματα πρὸς τὸν καιρὸν ἡγοῦντο, δημαγωγοῦντος αὐτοῦ διὰ τὸν πόλεμον. ἤδη γὰρ ἠγγέλλετο βεβαίως Οὐϊτέλλιος ἀξίωμα καὶ δύναμιν αὐτοκράτορος ἀνειληφώς· καὶ πτεροφόροι συνεχῶς ἐφοίτων, ἀεί τι προσχωρεῖν ἐκείνῳ φράζοντες· ἕτεροι τὰ Παννονικὰ καὶ τὰ Δαλματικὰ καὶ τὰ περὶ Μυσίαν στρατεύματα δηλοῦντες ᾑρῆσθαι μετὰ τῶν ἡγεμόνων Ὄθωνα. ταχὺ δὲ ἀφίκετο καὶ παρὰ Μουκιανοῦ γράμματα καὶ παρὰ Οὐεσπεσιανοῦ φίλια, τοῦ μὲν ἐν Συρίᾳ, τοῦ δὲ ἐν Ἰουδαίᾳ μεγάλας δυνάμεις ἐχόντων.

cœnam & cum conjugibus. Simul præfectos prætorio misit ad appellandum & mulcendum militem: atque convivas excitatos per alia ostia emisit. Modo evaserant cum milites prætoriani irruperunt in triclinium, quærentes quid factum esset Cæsaris hostibus. Ibi insistens Otho thoro, multis modis mitigavit obsecravitque eos, ac ne lacrymis quidem abstinens ægre eos repressit. Postero die largitus viritim quina millia nummum castra est ingressus. Laudatis militibus ut sui studiosis & promptis, paucos demonstravit in nullum bonum latere ibi, qui infamem reddant moderationem suam constantiamque & fidem ipsorum: petiitque, ut dolor suus ipsis cordi esset, atque se ad animadvertendum in eos juvarent. Approbantibus id assentientibusque omnibus, duorum tantum supplicio, quorum sanguini ingemiturus erat nemo, contentus fuit.

Hæc aliqui commendantes fidentesque iis mirabantur mutationem illius. Pars acta necessaria blandientis pro tempore belli causa existimabant. Nam certo jam afferebatur authoritatem & potestatem principalem Vitellium assumpsisse, ac nuncii crebri veniebant, qui quotidie aliquid afferebant ei accedere. Alii legiones Pannonicas, Dalmatiæ, & Mysiæ cum ducibus Othonem imperatorem perferebant appellasse. Mox allatæ Mutiani literæ & Vespasiani pacatæ: quorum hic in Judæa, ille in Syria ingentes copias ductabat.

των. ὑφ' ὧν ἐπαιρόμενος, ἔγραψεν Οὐϊτελλίῳ, παραινῶν στρατιωτικὰ φρονεῖν, ὡς χρήματα πολλὰ δώσοντος αὐτοῦ, καὶ πόλιν ἐν ᾗ βιώσεται ῥᾷστον καὶ ἥδιστον βίον μεθ' ἡσυχίας. ἀντέγραφε δὲ κἀκεῖνος αὐτῷ κατειρωνευόμενος ἡσυχῇ πρῶτον· ἐκ δὲ τούτου διερεθιζόμενοι πολλὰ βλάσφημα καὶ ἀσελγῆ χλευάζοντες ἀλλήλοις ἔγραφον, οὐ ψευδῶς μὲν, ἀνοήτως δὲ καὶ γελοίως θατέρου τῷ ἑτέρῳ ἃ προσῆν ἀμφοτέροις ὀνειδίζοντος. ἀσωτίας γὰρ καὶ μαλακίας καὶ ἀπειρίας πολέμων καὶ τῶν πρόσθεν ἐπὶ πενίᾳ καὶ χρεῶν πλήθους ἔργον ἦν εἰπεῖν ὁποτέρῳ μεῖον αὐτῶν μέτεστι. σημείων δὲ καὶ φαντασμάτων πολλῶν λεγομένων, τὰ μὲν ἄλλα φήμας ἀδεσπότους καὶ ἀμφιβόλους εἶχεν, ἐν δὲ Καπιτωλίῳ Νίκης ἐφεστώσης ἅρματι τὰς ἡνίας πάντες εἶδον ἀφειμένας ἐκ τῶν χειρῶν, ὥσπερ κρατεῖν μὴ δυναμένης· καὶ τὸν ἐν Μεσοποταμίᾳ νήσῳ Γαΐου Καίσαρος ἀνδριάντα, μήτε σεισμοῦ γεγονότος μήτε πνεύματος, ἀφ' ἑσπέρας μεταστραφέντα πρὸς τὰς ἀνατολάς· ὅ φασι συμβῆναι περὶ τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐν αἷς οἱ περὶ Οὐεσπασιανὸν ἐμφανῶς ἤδη τῶν πραγμάτων ἀντελαμβάνοντο. καὶ τὸ περὶ τὸν Θύμβριν δὲ σύμπτωμα, σημεῖον ἐποιοῦντο οἱ πολλοὶ μοχθηρόν. ἦν μὲν γὰρ ὥρα περὶ ἣν μάλιστα οἱ ποταμοὶ πλήθουσιν, ἀλλ' οὔπω τοσοῦτος ἤρθη πρότερον οὐδ' ἀπώλεσε τοσαῦτα καὶ διέφθειρεν, ὑπερχυθεὶς καὶ κατακλύσας πολὺ μέρος τῆς πόλεως· πλεῖστον δὲ ἐν ᾧ τὸν ἐπὶ πράσει διαπωλοῦσι σῖτον, ὡς δεινὴν ἀπορίαν ἡμερῶν συχνῶν κατασχεῖν.

Ἐπεὶ δὲ τὰς Ἄλπεις κατέχοντες ἤδη προσηγγέλλοντο Κεκίνας καὶ Οὐάλης Οὐϊτελλίῳ στρατηγοῦντες, ἐν Ῥώμῃ Δολοβέλλας εὐπατρίδης αἰτίας ὑποψίαν παρ-

tabat. Quibus erectus scripsit Vitellio monens, ne supra conditionem militarem efferret se, pecuniam se ei affatim & oppidum donaturum, ubi in otio securissime & jucundissime vitam ageret. Rescripsit huic ille primum leniter deludens eum. Hinc irritati multa foeda & procacia invicem per literas sibi objectabant, non illa quidem falso, sed stolide & ridicule alter alteri, quibus contacti ambo erant, dedecora exprobrantes. Profusionis enim, mollitiæ, imperitiæ rei militaris, prioris egestatis, oneris æris alieni difficile dictu erat uter esset magis immunis. At prodigia & spectra multa nuntiabantur: quorum alia incerto rumore & ambiguo ferebantur. In Capitolio vero ex victoriæ, quæ bigæ insistebat, manibus habenas viderunt omnes laxatas, sicut retinere non valentis: in insula Tiberina divi Julii statuam nullo terræ motu & coelo tranquillo ab occidente in orientem conversam; quod circa illos dies perhibent contigisse, quibus Vespasianus aperte jam imperium suscepit. Id quod Tiberi accidit, pro foedo ostento habuit vulgus. Erat quidem hora, quæ potissimum flumina exundant: sed nunquam in tantum excreverat, neque tantam ediderat stragem, vel ruinam attulerat, effusus & inundans magnam partem urbis, maxime in foro frumentario, ut magna fames per multos dies urbem obsederit.

Ut Alpes jam tenere Cecinam & Valentem duces Vitellianos est allatum, Dolabella Romæ vir patritius in suspicionem prætorianis

παρεῖχε τοῖς μισθοφόροις νεώτερα φρονεῖν. ἐκεῖνον μὲν οὖν, εἴτε αὐτὸν εἴτε ἄλλον δεδοικὼς, εἰς πόλιν Ἀκύνιον παρέπεμψε παραθαρρύνας. καταλέγων δὲ τῶν ἐν τέλει συνεκδήμους, ἔταξεν ἐν τούτοις καὶ Λούκιον τὸν Οὐϊτελλίου ἀδελφὸν οὔτε προσθεὶς οὐδὲν οὔτε ἀφελὼν ἧς εἶχε τιμῆς. ἰσχυρῶς δὲ καὶ τῆς μητρὸς ἐπεμελήθη τοῦ Οὐϊτελλίου καὶ τῆς γυναικὸς, ὅπως μηδὲν ἐμφοβηθῶσι περὶ αὐτῶν. τῆς δὲ Ῥώμης φύλακα Φλαούϊον Σαβῖνον ἀδελφὸν Οὐεσπεσιανοῦ κατέστησεν, εἴτε καὶ τοῦτο πράξας ἐπὶ τιμῇ Νέρωνος (παρ' ἐκείνου γὰρ εἰλήφει τὴν ἀρχὴν ὁ Σαβῖνος, ἀφείλετο δὲ Γάλβας αὐτὸν) εἴτε μᾶλλον εὔνοιαν ἐνεδείκνυτο Οὐεσπασιανῷ καὶ πίστιν, αὔξων Σαβῖνον. αὐτὸς μὲν οὖν ἐν Βριξίλλῳ πόλει τῆς Ἰταλίας περὶ τὸν Ἠριδανὸν ἀπελείφθη. στρατηγοὺς δὲ τῶν δυνάμεων ἐξέπεμψε Μάριόν τε Κέλσον καὶ Σουητώνιον Παυλῖνον, ἔτι τε Γάλλον καὶ Σπουρίναν, ἄνδρας ἐνδόξους. χρήσασθαι δὲ μὴ δυνηθέντας ὑπὸ τῶν πραγμάτων τοῖς ἑαυτῶν λογισμοῖς ὡς προῃροῦντο, δι' ἀταξίαν καὶ θρασύτητα τῶν στρατιωτῶν. οὐ γὰρ ἠξίουν ἑτέρων ἀκούειν, ὡς παρ' αὐτῶν τοῦ αὐτοκράτορος τὸ ἄρχειν ἔχοντος. ἦν μὲν οὖν οὐδὲ τὰ τῶν πολεμίων ὑγιαίνοντα παντάπασιν, οὐδὲ χειροήθη τοῖς ἡγεμόσιν, ἀλλ' ἔμπληκτα καὶ σοβαρὰ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐκείνοις ἐμπειρία τε παρῆν τοῦ μάχεσθαι, καὶ τοῦ κάμνειν ἐθάδες ὄντες οὐκ ἔφευγον. οὗτοι δὲ μαλακοὶ μὲν ἦσαν ὑπὸ σχολῆς καὶ διαίτης ἀπολέμου, πλεῖστον χρόνον ἐν θεάτροις καὶ πανηγύρεσι καὶ παρὰ σκηνὴν βεβιωκότες, ὕβρει δὲ καὶ κόμπῳ ἐπαμπέχειν ἐβούλοντο προσποιήσασθαι τὰς λειτουργίας, ὡς κρείττονες ἀπαξιοῦντες, οὐχ ὡς ἀδύνατοι φέρειν. ὁ δὲ Σπουρίνας προσβιαζόμενος αὐτοὺς ἐκινδύνευσε μικροῦ ἐλθόντας ἀνελεῖν αὐτόν. ὕβρεως δὲ καὶ βλασφημίας οὐδεμιᾶς ἐφείσαντο, προδό-

τὴν

toriatis venit res novas moliri. Hunc in coloniam Aquinum, cum eum aliumve metueret, confirmatum dimisit. Deligens ex magistratibus comites itineris, allegit in his Lucium quoque Vitellii fratrem, neque ejus dignitati quicquam vel adjecit vel detraxit. Sedulam etiam curam de matre & uxore Vitellii egit, ne quid sibi timerent. Urbi Flavium Sabinum præfecit Vespasiani fratrem, id ne quoque honori tribuerit Neronis (nam præfecturam ab illo Sabinus acceperat & spoliatus fuerat a Galba) an provehendo Sabino benevolentiam & & fiduciam Vespasiano ostentaverit. Ipse Brixilli Italiæ oppido circa Padum substitit. Duces copiarum misit in hostes Marium Celsum, Suetonium Paulinum, adhæc Gallum & Spurinam, illustres viros. Cæterum uti consiliis suis, ut instituerant, non valebant ob militum licentiam & contumaciam. Nolebant enim aliis parere, quasi ipsis imperium princeps deberet. Nec vero erant hostium in totum sani milites, neque obtemperantes ducibus: verum eadem de causa feroces & procaces. Hi tamen rei militaris scientes & laboris patientes non defugiebant eum. Illi molles ex otio & vita quieta, qui in theatris, ludis & scena vitam egerant, insolentia autem & arrogantia inflati volebant munera simulare ut præstantiores, non ut segnes, detrectare. Quos Spurina cum pararet cogere, pene est ab iis interfectus. Contumeliæ vero & convitiorum nullum modum fecerunt, proditorem

&

τὴν καὶ λυμεῶνα τῶν Καίσαρος καιρῶν καὶ πραγμάτων λέγοντες. ἔνιοι δὲ καὶ μεθυσθέντες ἤδη νύκτωρ ἦλθον ἐπὶ τὴν σκηνὴν ἐφόδιον αἰτοῦντες· εἶναι γὰρ αὐτοῖς πρὸς Καίσαρα βαδιστέον, ὅπως ἐκείνου κατηγορήσωσιν.

Ὤνησε δὲ τὰ πράγματα καὶ Σπουρίναν ἐν τῷ παραυτίκα λοιδορία περὶ Πλακεντίαν γενομένη τῶν στρατιωτῶν. οἱ γὰρ Οὐιτελλίου τοῖς τείχεσι προσβάλλοντες, ἐχλεύαζον τοὺς Ὄθωνος ἑστῶτας παρὰ τὰς ἐπάλξεις, σκηνικοὺς καὶ πυρριχιστὰς καὶ Πυθίων καὶ Ὀλυμπίων θεωροὺς, πολέμου δὲ καὶ στρατείας ἀπείρους καὶ ἀθεάτους ἀποκαλοῦντες, καὶ μέγα φρονοῦντας ἐπὶ τῷ γέροντος ἀνόπλου κεφαλὴν ἀποτεμεῖν, τὸν Γάλβαν λέγοντες, εἰς δὲ ἀγῶνα καὶ μάχην ἀνδρῶν οὐκ ἂν ἐκφανῶς καταβάντας. οὕτω γὰρ ἐταράχθησαν ὑπὸ τούτων τῶν ὀνειδῶν καὶ διεκάησαν, ὥστε προσπεσεῖν τῷ Σπουρίνᾳ, δεόμενοι χρῆσθαι καὶ προστάττειν αὐτοῖς οὐδένα κίνδυνον οὐδὲ πόνον ἀπολεγομένοις. ἰσχυρᾶς δὲ συστάσης τειχομαχίας, καὶ μηχανημάτων πολλῶν προσαχθέντων, ἐκράτησαν οἱ τοῦ Σπουρίνα, καὶ φόνῳ πολλῷ τοὺς ἐναντίους ἀποκρουσάμενοι, διετήρησαν ἔνδοξον πόλιν καὶ τῶν Ἰταλῶν οὐδεμιᾶς ἧττον ἀνθοῦσαν. ἦσαν δὲ καὶ τὰ ἄλλα τῶν Οὐιτελλίου στρατηγῶν οἱ Ὄθωνος ἐντυχεῖν ἀλυπότεροι καὶ πόλεσι καὶ ἰδιώταις. ἐκείνων δὲ Κεκίνας μὲν οὔτε φωνὴν οὔτε σχῆμα δημοτικὸς, ἀλλ᾽ ἐπαχθὴς καὶ ἀλλόκοτος σώματος μεγάλου, Γαλατικῶς ἀναξυρεῖσι καὶ χειρεῖσιν ἐνεσκευασμένος, σημείοις καὶ ἄρχουσι Ῥωμαϊκοῖς διαλεγόμενος. καὶ τὴν γυναῖκα παρέπεμπον αὐτῷ λογάδην ἱππεῖς ὀχουμένην ἵππῳ, κεκοσμημένην ἐπιφανῶς. Φάβιον δὲ Οὐάλεντα τὸν ἕτερον στρατηγὸν οὔτε ἁρπαγαὶ πολεμίων οὔτε κλοπαὶ καὶ δωροδοκίαι παρὰ συμμάχων

& corruptorem Cæsaris temporum & rerum appellantes. Nonnulli temulenti jam noctu ad tabernaculum ejus perrexere viaticum postulantes. Proficiscendum enim ipsis ad Cæsarem esse, ut eum accusarent.

Profuit rebus & Spurinæ in præsentia militum ad Placentiam exprobratio. Vitelliani nempe signis muro admotis increpitaverunt probris Othonianos, qui in corona muri stabant: ac scenicos, saltatores, Pythiorumque & Olympiorum spectatores, belli vero atque artium militarium tyrones & insolentes appellaverunt, intumescentesque, quod inermem senem obtruncassent, Galbam significantes: in certamen & aciem virorum apertam nunquam progressos. Nam ita commoti his probris & inflammati fuerunt, ut ad genua se Spurinæ projicerent orantes, uteretur & imperaret ipsis: nullum se discrimen vel laborem detrectaturos. Cum oppidum Vitelliani acriter aggrederentur, & machinas multas admovissent: victores Spurinæ milites hostibus ingenti cæde rejectis nobilem urbem, qua nulla Italiæ magis florebat, conservaverunt. Erant cætera quoque ducibus Vitellianis Othoniani civitatibus & privatis benigniores. Ex illis Cecina neque voce neque habitu civilis, sed odiosus & extraneus: qui corpore ingens Gallico more braccis & manicis indutus signiferos & præfectos Romanos alloquebatur. Uxorem ejus comitabantur delecti equites equo vehentem atque eximie cultam. Fabii Valentis alterius ducis neque præda hostium neque expilationes vel largitiones sociorum hi-

μαχῶν ἐνεπίμπλασαν χρηματιζόμενον· ἀλλὰ καὶ ἐδόκει διὰ τοῦτο βραδέως ὁδεύων ὑστερῆσαι τῆς προτέρας μάχης. οἱ δὲ τὸν Κεκίναν αἰτιῶνται, σπεύδοντα τὴν νίκην ἑαυτοῦ γενέσθαι πρὶν ἐκεῖνον ἐλθεῖν, ἄλλοις τε μικροτέροις περιπεσεῖν ἁμαρτήμασι, καὶ μάχην οὐ κατὰ καιρὸν οὐδὲ γενναίως συνάψαι, μικροῦ πάντα τὰ πράγματα διαφθείρασαν αὐτοῖς.

Ἐπεὶ γὰρ ἀποκρουσθεὶς τῆς Πλακεντίας ὁ Κεκίνας ἐπὶ Κρεμώνην ὥρμησεν, ἑτέραν πόλιν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην, πρῶτος μὲν Ἄννιος Γάλλος πρὸς Πλακεντίαν Σπουρίνᾳ βοηθῶν, ὡς ἤκουσε καθ᾽ ὁδὸν τοὺς Πλακεντίνους περιγεγονέναι, κινδυνεύειν δὲ τοὺς ἐν Κρεμώνῃ, μετήγαγεν ἐκεῖ τὸ στράτευμα, καὶ κατεστρατοπέδευσε πλησίον τῶν πολεμίων. ἔπειτα καὶ τῶν ἄλλων ἕκαστος ἐβοήθει τῷ στρατηγῷ. τοῦ δὲ Κεκίνα λοχήσαντος εἰς λάσια χωρία καὶ ὑλώδη πολλοὺς ὁπλίτας, ἱππεῖς δὲ προεξελάσαι κελεύσαντος, κἂν συνάψωσιν οἱ πολέμιοι, κατὰ μικρὸν ἀναχωρεῖν, καὶ ἀναφεύγειν, ἄχρις ἂν ὑπάγοντες οὕτως ἐμβάλωσιν αὐτοὺς εἰς τὴν ἐνέδραν, ἐξήγγειλαν αὐτόμολοι τῷ Κέλσῳ· καὶ τοὺς μὲν, ἱππεῦσιν ἀγαθοῖς ἀντεξελάσας, πεφυλαγμένως δὲ χρώμενος τῇ διώξει, καὶ τὴν ἐνέδραν περισχὼν καὶ συνταράξας, ἐκάλει τοὺς ὁπλίτας ἐκ τοῦ στρατοπέδου. καὶ δοκοῦσιν ἂν ἐπελθόντες ἐν καιρῷ μηδένα λιπεῖν τῶν πολεμίων, ἀλλὰ πᾶν τὸ μετὰ Κεκίνα στράτευμα συντρέψαι καὶ ἀνελεῖν, ἐπισπώμενοι τοῖς ἱππεῦσι· νυνὶ δὲ ὁ Παυλῖνος ὀψὲ καὶ σχολῇ προσβοηθήσας, αἰτίαν ἔσχεν ἐνδεέστερον τῆς δόξης στρατηγῆσαι δι᾽ εὐλάβειαν. οἱ δὲ πολλοὶ τῶν στρατιωτῶν καὶ προδοσίαν ἐνεκάλουν αὐτῷ, καὶ παρώξυναν τὸν Ὄθωνα μεγαληγοροῦντες, ὡς νενικηκότων αὐ-

hiantem explebant avaritiam. Atque adeo putabatur, quod ea de causa lentius progrederetur, priore pugna fuisse exclusus. Alii in Cecinam culpam conferunt maturantem victoriam ante illius adventum occupare: quem cum alias contraxisse dictitant leviores offensas, tum prœlium parum tempestive vel strenue commisisse, unde omnia pene illorum consilia corruerunt.

Postquam enim depulsus Placentia Cecina Cremonam contendit, aliam urbem abundantem & amplam, primus Annius Gallus, qui Spurinæ Placentiam suppetias veniebat, ut nuncium accepit in itinere de victoria Placentinorum, sed Cremonenses in periculum vocari: eo agmen convertit, ac castra castris hostium contulit. Mox reliqui pro se quisque opem duci tulere. Cum Cecina autem magnam peditum manum in locis saltuosis & sylvestribus condidisset, equites provehere jussit: quod si concurrerent cum ipsis hostes, sensim gradum referre, fugamque capessere: quoad ita elicerent eos atque in insidias præcipitarent. Prodiderunt hoc perfugæ Celso: qui in illos confertim equitatu invectus, & caute consectatus, circumventis dissipatisque insidiatoribus evocavit castris legiones. Atque apparet, si adfuissent in tempore, nullum eos fuisse de hostibus relicturos: sed totum exercitum, quem ducebat Cecina, obtrituros & deleturos, si fuissent equitatum secuti. Nunc quia tarde Paulinus & segniter subvenit, objectum est ei, minus perite eum quam pro existimatione sua ducis munere nimium circumspiciendo rem gessisse. Vulgus vero militum & proditionis eum insimulabat, exasperabatque in eum Othonem, jactans penes se

αὐτὴν, τῆς δὲ νίκης οὐκ ἐπ' ἄκρον προελθούσης κακίᾳ τῶν στρατηγῶν. ὁ δὲ Ὄθων οὐχ οὕτως ἐπίστευεν αὐτοῖς ὡς ἐβούλετο μὴ δοκεῖν ἀπιστεῖν. ἔπεμψεν οὖν Τιτιανὸν ἐπὶ τὰ στρατεύματα τὸν ἀδελφὸν, καὶ Πρόκλον τὸν ἔπαρχον, ὃς ἦρχεν ἔργῳ τὴν πᾶσαν ἀρχὴν, πρόσχημα δὲ ἦν ὁ Τιτιανός. οἱ δὲ περὶ τὸν Κέλσον καὶ Παυλῖνον ἄλλως ἐφείλκοντο συμβούλων ὄνομα καὶ φίλων, ἐξουσίαν καὶ δύναμιν ἐν τοῖς πράγμασι μηδεμίαν ἔχοντες. ἦν δὲ θορυβώδη καὶ τὰ παρὰ τοῖς πολεμίοις, μάλιστα δὲ τοῖς ὑπὸ τῷ Οὐάλεντι· καὶ τῆς περὶ τὴν ἐνέδραν μάχης ἀπαγγελθείσης, ἐχαλέπαινον ὅτι μὴ παρεγένοντο, μηδ' ἤμυναν ἀνδρῶν τοσούτων ἀποθανόντων. μόλις δὲ πείσας καὶ παραιτησάμενος ὡρμημένους αὐτοὺς βάλλειν, ἀνέζευξε, καὶ συνῆψε τοῖς περὶ Κεκίναν.

Ὁ δὲ Ὄθων παραγενόμενος εἰς τὸ Βητριακὸν εἰς τὸ στρατόπεδον (ἔστι δὲ πολίχνη πλησίον Κρεμώνης τὸ Βητριακὸν) ἐβουλεύετο περὶ τῆς μάχης· καὶ Πρόκλῳ μὲν ἐδόκει καὶ Τιτιανῷ τῶν στρατευμάτων ὄντων προθύμων καὶ προσφάτως τῆς νίκης διαγωνίσασθαι, καὶ μὴ καθῆσθαι τὴν ἀκμὴν ἀμβλύνοντα τῆς δυνάμεως, καὶ περιμένοντα Οὐιτέλλιον αὐτὸν ἐκ Γαλατίας ἐπελθεῖν. Παυλῖνος δὲ τοῖς μὲν πολεμίοις ἔφη πάντα μεθ' ὧν μαχοῦνται παρεῖναι, καὶ μηδὲν ἐνδεῖν, Ὄθωνι δὲ τῆς ἤδη παρούσης οὐκ ἐλάττονα προσδόκιμον εἶναι δύναμιν ἐκ Μυσίας καὶ Παιονίας, ἂν τὸν αὐτοῦ περιμένῃ καιρὸν, ἀλλὰ μὴ στρατηγῇ πρὸς τὸν τῶν πολεμίων. οὐ γὰρ ἀμβλυτέροις γε χρήσεσθαι τότε τοῖς νῦν θαρροῦσιν ἀπ' ἐλαττόνων, ἂν πλείονας τοὺς ἀγωνιζομένους προσλάβωσιν, ἀλλ' ἐκ περιουσίας ἀγωνιεῖσθαι. καὶ χωρὶς δὲ τούτου, τὴν διατριβὴν εἶναι πρὸς αὐτὸν ἐν ἀφθόνοις πᾶσιν ὄντων· ἐκεί-

νοις

se fuisse victoriam, sed non completam fraude ducum. Cæterum Otho eis non perinde fidem adjungebat, ut volebat non videri abrogare. Igitur Titianum fratrem ad legiones misit, & Proculum præfectum prætorio, cujus erat revera omne arbitrium, velamentum modo erat Titianus. Celsus & Paulinus alias consiliariorum & amicorum nomen usurpabant, authoritatem & vim majoribus in rebus habebant nullam. Æstus item apud hostes erat, præsertim apud Valentis milites. Hi pugna illa apud insidias nunciata fremuerunt, quod non adfuissent neque subvenissent suis, quorum tam desiderabantur multi. Quibus, cum incessere ipsum telis intenderent, ægre lenitis & exoratis castra movit, conjunxitque se Cecinæ.

Postquam Bebriacum Otho in castra pervenit (est oppidum Bebriacum Cremonæ vicinum) consilium de pugna habuit. Proculus & Titianus censuerunt, quia alacres milites erant & recens victoria, ut dimicaretur: neque reses vigorem obtunderet exercitus, vel Vitellium ipsum præstolaretur ex Gallia ingruentem. Paulinus hostibus omnes vires demonstravit, quibus usuri in acie essent, præsto esse, neque a tergo relictum quicquam. Othonem, si suam maneat & non ad hostium se accommodet opportunitatem, haud minores præsentibus ex Mysia & Pannonia copias exspectare. Neque vero segniores tunc habiturum hos, nunc qui numero ex minore sint animati, si plures milites in acie adjunxerint, verum certaturos erectiores. Esse præterea moram pro ipsis, qui rebus omnibus affluerent: il-

los

νους δὲ τὸν χρόνον ἀπορίαν παρέξειν τῶν ἀναγκαίων ἐν πολεμίᾳ καθεζομένοις. ταῦτα λέγοντι Παυλίνῳ Μάριος Κέλσος ἐγένετο σύμψηφος. Ἄννιος δὲ Γάλλος οὐ παρῆν μὲν, ἀλλ' ἐθεραπεύετο πεπτωκὼς ἀφ' ἵππου. γράψαντος δὲ Ὄθωνος αὐτῷ, συνεβούλευε μὴ σπεύδειν, ἀλλὰ τὴν ἐκ Μυσίας περιμένειν δύναμιν, ἤδη καθ' ὁδὸν οὖσαν. οὐ μὴν ἐπείθετο τούτοις, ἀλλὰ ἐκράτησαν οἱ πρὸς τὴν μάχην παρορμῶντες.

Αἰτίαι δὲ πλείονες ἄλλαι ὑπ' ἄλλων λέγονται. προδήλως δὲ οἱ στρατηγικοὶ προσαγορευόμενοι καὶ τάξιν ἔχοντες δορυφόρων, τότε μᾶλλον ἀληθινῆς γευόμενοι στρατείας, καὶ τὰς ἐν Ῥώμῃ διατριβὰς καὶ διαίτας ἀπολέμους καὶ πανηγυρικὰς ποθοῦντες, οὐκ ἦσαν καθεκτοὶ σπεύδοντες ἐπὶ τὴν μάχην, ὡς εὐθὺς ἐξ ἐφόδου ἀναρπασόμενοι τοὺς ἐναντίους. δοκεῖ δὲ μηδὲ αὐτὸς Ὄθων ἐξαναφέρειν ἔτι πρὸς τὴν ἀδηλότητα, μηδὲ ὑπομένειν ἀηθείᾳ καὶ μαλακότητι τοὺς περὶ τῶν δεινῶν ἐκλογισμοὺς ἐκπονούμενος δὲ ταῖς φροντίσι, σπεύδειν ἐγκαλυψάμενος, ὥσπερ ἀπὸ κρημνοῦ, μεθεῖναι τὰ πράγματα πρὸς τὸ συντυχόν. καὶ τοῦτο μὲν διηγεῖτο Σεκοῦνδος ὁ ῥήτωρ, ἐπὶ τῶν ἐπιστολῶν γενόμενος τοῦ Ὄθωνος. ἑτέρων δὲ ἦν ἀκούειν ὅτι τοῖς στρατεύμασιν ἀμφοτέροις παρίσταντο ὁρμαὶ πολλαὶ, ὡς εἰς ταυτὸ συνελθεῖν καὶ μάλιστα μὲν, αὐτοὺς ὁμοφρονήσαντας ἐκ τῶν παρόντων ἡγεμονικῶν ἑλέσθαι τὸν ἄριστον· εἰ δὲ μὴ, τὴν σύγκλητον ὁμοῦ καθισάντας, ἐφεῖναι τὴν αἵρεσιν ἐκείνῃ τοῦ αὐτοκράτορος. καὶ οὐκ ἀπεικός ἐστι, μηδετέρου τότε τῶν προσαγορευομένων αὐτοκρατόρων εὐδοκιμοῦντος, ἐπιπίπτειν τοιούτους διαλογισμοὺς γνησίοις καὶ διαπόνοις καὶ σωφρονοῦσι τῶν στρατιωτῶν,

tos tractu temporis inopia in hostico considentes laboraturos necessariorum. Ita fato Paulino Marius Celsus assensus est. Annius Gallus non aderat: sed quod esset ex equo prolapsus, medicis operam dabat. Qui, ut consuluit eum per literas Otho, suasit ne praefestinaret: sed legiones ex Mysia, quae in itinere jam erant, praestolaretur. Caeterum non paruit his Otho: sed obtinuit sententia eorum qui ad pugnam hortabantur.

Causae complures aliae ab aliis commemorantur. Plane praetorianorum, qui spiculatores principis erant, militiam gustantium tunc magis germanam, quia amoenitates urbanas vitamque quietam & theatralem desiderabant, non poterat refraenari impetus ad pugnam, quasi ipso in cursu obtrituri hostes essent. Apparet vero ipsum quoque fuisse incertitudinis ultra impatientem Othonem, neque sustinuisse insolentia & ignavia volutationes in animo periculorum, curisque confectum properasse obtectis oculis quasi ex praerupto summam rerum in aleam fortunae praecipitare. Narrabat id Secundus orator, qui Othoni fuit ab epistolis. Ex aliis erat audire legiones utrinque saepius in ea voluntate fuisse, in unum ut coirent, & maxime, si convenire inter ipsos posset, ex ducibus praesentibus deligerent optimum: sin secus, senatui convocato imperatorem legendum permitterent. Neque est id absonum, quod neuter eorum, qui tunc appellabantur imperatores, secunda fama esset, eas cogitationes germanos, exercitatos, & prudentes milites subisse: atro-

τῶν, ὡς ἔχθιστον εἴη καὶ δεινὸν ἃ πάλαι διὰ Σύλλαν καὶ Μάριον, εἶτα Καίσαρα καὶ Πομπήϊον ὠκτείροντο δρῶντες ἀλλήλους καὶ πάσχοντες οἱ πολῖται, ταῦτα νῦν ὑπομένειν, ἢ Οὐϊτελλίῳ λαιμαργίας καὶ οἰνοφλυγίας, ἢ τρυφῆς καὶ ἀκολασίας Ὄθωνι τὴν ἡγεμονίαν χορήγημα προθεμένους. ταῦτ' οὖν ὑπονοοῦσι τούς τε περὶ τὸν Κέλσον αἰσθανομένους ἐμβάλλειν διατριβήν, ἐλπίζοντας ἄνευ μάχης καὶ πόνων κριθήσεσθαι τὰ πράγματα· καὶ τοὺς περὶ τὸν Ὄθωνα φοβουμένους, ἐπιταχῦναι τὴν μάχην.

Αὐτὸς δὲ πάλιν εἰς Βρίξιλλον ἀνεχώρησε, καὶ τοῦτο προσεξαμαρτών, οὐχ ὅτι τοῦτο μόνον τὴν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ παρόντος αἰδῶ καὶ φιλοτιμίαν ἀφεῖλε τῶν ἀγωνιζομένων, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐρρωμενεστάτους καὶ προθυμοτάτους δι' αὐτὸν ἱππεῖς καὶ πεζοὺς ἀπαγαγών, φυλακὴν τοῦ σώματος, ὥσπερεί τι σῶμα τῆς δυνάμεως ἀπέκοψε. συνέβη δὲ ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ περὶ τὸν Ἠριδανὸν ἀγῶνα γενέσθαι, τοῦ μὲν Κεκίνα ζευγνύντος τὴν διάβασιν, τῶν δὲ Ὄθωνος εἰργόντων καὶ προσμαχομένων. ὡς δὲ οὐδὲν ἐπέραινον, ἐνθεμένων εἰς τὰ ὅπλα δᾷδα θείου καὶ πίττης ἀνάπλεων, διὰ τοῦ πόρου πνεῦμα προσπεσὸν, ἄφνω τὴν παρεσκευασμένην ὕλην ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξερρίπιζε. καπνοῦ δὲ πρῶτον, εἶτα λαμπρᾶς φλογὸς ἐκπεσούσης, ταραττόμενοι καὶ ἀποπηδῶντες εἰς τὸν ποταμὸν, τάς τε ναῦς ἀνέτρεπον, καὶ τὰ σώματα τοῖς πολεμίοις μετὰ γέλωτος παρεῖχον. οἱ δὲ Γερμανοὶ τοῖς Ὄθωνος μονομάχοις περὶ νησίδα τοῦ ποταμοῦ προσμίξαντες, ἐκράτησαν καὶ διέφθειραν αὐτῶν οὐκ ὀλίγους.

Γενομένων δὲ τούτων, καὶ τῶν ἐν Βητριακῷ στρατιωτῶν τοῦ Ὄθωνος ἐκφερομένων μετ' ὀργῆς ἐπὶ τὴν μάχην, προήγαγεν αὐτοὺς ὁ Πρόκλος ἐκ

τοῦ

atrocissimum nempe esse & acerbissimum, quas olim Syllæ & Marii, inde Cæsaris & Pompeii causa lamentabantur cives sibi invicem clades intulisse & accepisse, has nunc ipsos perpeti: ut aut Vitellii ingluviei & vinolentiæ, aut luxus & intemperantiæ Othoni imperium proponerent vectigale. Hæc Celsum suspicantur advertentem moras nexuisse, dum citra sanguinem & sudores sperat conventurum inter partes: eadem timentem accelerasse conflictum Othonem.

Porro ipse retro Brixillum concessit, adjecitque hoc peccatum, non tantum, quod conspectus sui reverentiam & studium eripuit certantibus: verum etiam quod validissimos atque impigerrimos stipandi corporis sui causa secum abducens equites peditesque quasi corpus quoddam exercitus detraxit. Forte per eosdem dies ad Padum quoque conflictum est, dum amnem Cecina ponte jungit, Othoniani arcent & obsistunt ei. Ubi parum promovent, faces sulphure & pice illitas navibus injiciunt. Ibi aura aspirans, dum delabuntur, repente paratam materiam in hostes excitat. Fumo primum, mox luculenta emicante flamma, trepidi & desilientes in flumen naves evertunt, ac corpora sua ridicule hostibus permittunt. At Germani cum gladiatoribus Othonianis apud parvam insulam fluminis manus conferentes, fuderunt eos, multosque ex his obtruncaverunt.

His actis cum Bebriaci miles Othonianus infensus ad prœlium raperetur, movit Proculus

signa

τοῦ Βητριακοῦ, καὶ κατεστρατοπέδευσεν ἀπὸ πεντήκοντα σταδίων οὕτως ἀπείρως καὶ καταγελάστως, ὥστε τῆς μὲν ὥρας ἐαρινῆς οὔσης, τῶν δὲ κύκλῳ πεδίων πολλὰ νάματα καὶ ποταμοὺς ἀενάους ἐχόντων, ὕδατος σπάνει πιέζεσθαι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ βουλόμενον προάγειν ἐπὶ τοὺς πολεμίους, ὁδὸν οὐκ ἐλάττονα σταδίων ἑκατόν, οἱ περὶ τὸν Παυλῖνον οὐκ εἴων, ἀλλ' ᾤοντο δεῖν περιμένειν, καὶ μὴ προπονεῖν ἑαυτούς, μηδὲ εὐθὺς ἐκ πορείας μάχην τίθεσθαι πρὸς ἄνδρας ὡπλισμένους καὶ παρατεταγμένους καθ' ἡσυχίαν, ἐν ὅσῳ χρόνῳ προΐασιν αὐτοὶ τοσαύτην ὁδὸν ἀναμεμιγμένων ὑποζυγίων καὶ ἀκολούθων. οὔσης δὲ περὶ τούτων ἀντιλογίας ἐν τοῖς στρατηγοῖς, ἦλθε παρ' Ὄθωνος ἱππεὺς τῶν καλουμένων Νομάδων, γράμματα κομίζων, κελεύοντα μὴ μένειν μηδὲ διατρίβειν, ἀλλ' ἄγειν εὐθὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους. ἐκεῖνοι μὲν οὖν ἄραντες ἐχώρουν· ὁ δὲ Κεκίνας πυθόμενος τὴν ἔφοδον αὐτῶν ἐθορυβήθη, καὶ μετὰ σπουδῆς ἀπολιπὼν τὰ ἔργα καὶ τὸν ποταμόν, ἧκεν εἰς τὸ στρατόπεδον. ὡπλισμένων δὲ ἤδη τῶν πολλῶν καὶ τὸ σύνθημα παραλαμβανόντων παρὰ τοῦ Οὐάλεντος, ἐν ὅσῳ τὴν τάξιν διελάγχανε τὰ τάγματα, τοὺς ἀρίστους τῶν ἱππέων προεξέπεμψαν.

Ἐμπίπτει δὲ τοῖς προτεταγμένοις τῶν Ὄθωνος ἐκ δή τινος αἰτίας δόξα καὶ λόγος ὡς μεταβαλουμένων τῶν Οὐϊτελλίου στρατηγῶν πρὸς αὐτούς. ὡς οὖν ἐγγὺς ἦσαν, ἠσπάσαντο φιλίως, συστρατιώτας προσαγορεύσαντες. ἐκείνων δὲ τὴν προσαγόρευσιν οὐκ εὐμενῶς ἀλλὰ μετὰ θυμοῦ καὶ φωνῆς πολεμικῆς ἀμειψαμένων, τοῖς ἀσπασαμένοις ἀθυμία, τοῖς δὲ λοιποῖς ὑπόνοια κατὰ τῶν ἀσπασαμένων ὡς προ-

signa Bebriaco, & castra ad sextum ferme lapidem illinc metatus est, ita imprudenter & imperite, ut verno tempore & cum circumjecti campi crebros latices & amnes perennes haberent, penuria premerentur aquæ. Postridie intendentem movere in hostem spatio non minus duodecim millium Paulinus repressit, docens consistendum, neque conficiendos semetipsos laboribus, neque raptim ex itinere signa conferenda cum armatis & instructis per otium, dum ipsi tantum viæ emensi essent permistis agmini impedimentis & calonibus. Dum ita inter se concertant duces, supervenit citus equo ab Othone Numida cum literis, quibus mandavit, ne cunctarentur neve morarentur, sed extemplo ducerent in hostem. Illi ergo motis signis progressi sunt. At Cecina de adventu eorum certior factus perturbatus est, relictisque raptim operibus & flumine, perrexit ad castra. Multis jam armatis ac signo pugnæ a Valente proposito, interea dum legiones de ordine sortiebantur, delectissimos equites præmisere.

Ibi in prima Othonianorum acie oblata ex nescio qua causa opinio est & rumor transire duces Vitellianos ad ipsos. Igitur ut prope venerunt equites, salutaverunt eos pacate commilitones appellantes. Quibus ad salutationem non amice, sed infesto & hostili murmure respondentibus, perplexitas his qui salutem dederant, cæteris adversus salutatores suspicio est injecta proditio-

προδιδόντων παρέστη. καὶ τοῦτο πρῶτον αὐτοὺς ἐτάραξεν, ἤδη τῶν πολεμίων ἐν χερσὶν ὄντων. εἶτα τῶν ἄλλων οὐδὲν ἦν κόσμῳ γινόμενον, ἀλλὰ πολλὴν μὲν ἀταξίαν τὰ σκευοφόρα τοῖς μαχομένοις ἐμπλαζόμενα παρεῖχε, πολλοὺς δὲ τὰ χωρία διασπασμοὺς ἐποίει, τάφρων ὄντα μεστὰ καὶ ὀρυγμάτων, ἃ φοβούμενοι καὶ περιιόντες ἠναγκάζοντο φύρδην καὶ κατὰ μέρη πολλὰ συμπλέκεσθαι τοῖς ἐναντίοις. μόναι δὲ δύο λεγεῶνες (οὕτω γὰρ τὰ τάγματα Ῥωμαῖοι καλοῦσιν ἐπίκλησιν) ἡ μὲν Οὐϊτελλίου ἅρπαξ, ἡ δὲ Ὄθωνος βοηθὸς, εἰς πεδίον ἐξελίξασαι ψιλὸν καὶ ἀναπεπταμένον, νόμιμόν τινα μάχην συμπεσοῦσαι, φαλαγγηδὸν ἐμάχοντο πολὺν χρόνον. οἱ μὲν οὖν Ὄθωνος ἄνδρες ἦσαν εὔρωστοι καὶ ἀγαθοὶ, πολέμου δὲ καὶ μάχης τότε πρῶτον πεῖραν λαμβάνοντες· οἱ δὲ Οὐϊτελλίου πολλῶν ἀγώνων ἐθάδες, ἤδη γηραιοὶ καὶ παρακμάζοντες. ὁρμήσαντες οὖν ἐπ' αὐτοὺς οἱ Ὄθωνος, ἐώσαντο καὶ τὸν ἀετὸν ἀφείλοντο, πάντας ὁμοῦ τι τοὺς προμάχους ἀποκτείναντες· οἱ δὲ ὑπὸ αἰσχύνης καὶ ὀργῆς ἐμπεσόντες αὐτοῖς, τόν τε πρεσβευτὴν τοῦ τάγματος Ὀρφίδιον ἔκτειναν, καὶ πολλὰ τῶν σημείων ἥρπασαν. τοῖς δὲ μονομάχοις ἐμπειρίαν τε καὶ θάρσος ἔχειν πρὸς τὰς συμπλοκὰς δοκοῦσιν ἐπήγαγεν Οὔαρος Ἄλφηνος τοὺς καλουμένους Βατάβους. εἰσὶ δὲ Γερμανῶν ἱππεῖς ἄριστοι, νῆσον οἰκοῦντες ὑπὸ τοῦ Ῥήνου περιρρεομένην. τούτοις ὀλίγοι μὲν τῶν μονομάχων ὑπέστησαν, οἱ δὲ πλεῖστοι φεύγοντες ἐπὶ τὸν ποταμὸν, ἐμπίπτουσιν εἰς σπείρας τῶν πολεμίων αὐτόθι τεταγμένας, ὑφ' ὧν ἀμυνόμενοι πάντες, ὁμαλῶς διεφθάρησαν. αἴσχιστα δὲ ἠγωνίσαντο πάντων οἱ στρατηγικοὶ, μηδὲ ὅσον ἐν χερσὶ γενέσθαι τοὺς ἐναντίους ὑπο-

ditionis. Quæ res primum eos venientibus jam ad conferendas manus hostibus turbavit. Deinde nihil de cætero recte neque ordine administratum: sed magnam confusionem interserta militibus impedimenta præbuere. Jam distrahebat eos magnopere concisus locus fossis & scrobibus. Quorum declinandorum causa circumvecti promiscue cogebantur & catervatim confligere cum hostibus. Duæ tantum legiones dictæ, Vitellii Rapax, Othonis Adjutrix, quæ in campum explicatæ nudum fuere & patentem, legitima acie concurrentes signis collatis diu dimicaverunt. Erant Othoniani valentes viri & fortes, sed belli & pugnæ tunc primum gustum capiebant. Vitelliani multis certaminibus subacti jam veterani & vergente ætate. Othoniani ergo impressione data eos impulerunt & aquilam abstulerunt principibus stratis pene omnibus. Illi pudore & flamma in hos illati legatum legionis Orphidium occiderunt, multaque signa rapuerunt. In gladiatores, qui usu & animo ad congrediendum habebantur insignes, invexit Varus Alphenus Batavos. Hi equitum Germanorum præstantissimi sunt. Insulam incolunt Rheno circumfluam. Eos pauci gladiatores substitere. Maxima pars fuga versus amnem delati incurrunt in locatas illic hostium cohortes, a quibus dimicantes occidione occisi sunt. Fœdissime omnium prœliati sunt prætoriani: qui non sustinuere, ne dum ad manus quidem ve-

ὑπομείναντες, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀηττήτους ἔτι φόβου καὶ ταραχῆς ἀνεπίμπλασαν, φεύγοντες δι' αὐτῶν. οὐ μὴν ἀλλὰ πολλοί γε τῶν Ὄθωνος νενικηκότες τοὺς καθ' αὐτοὺς, ἐβιάσαντο καὶ διεξέπεσον διὰ τῶν πολεμίων κρατούντων εἰς τὸ στρατόπεδον.

Τῶν δὲ στρατηγῶν οὔτε Πρόκλος οὔτε Παυλῖνος συνελθεῖν ἐτόλμησαν, ἀλλ' ἐξέκλιναν, φοβούμενοι τοὺς στρατιώτας ἤδη τὴν αἰτίαν ἐπὶ τοὺς στρατηγοὺς τρέποντας. Ἄννιος δὲ Γάλλος ἀνελάμβανεν ἐν τῇ πόλει καὶ παρεμυθεῖτο τοὺς ἐκ τῆς μάχης συλλεγομένους, ὡς ἀγχωμάλου γεγενημένης, καὶ πολλοῖς κεκρατηκότες μέρεσι τῶν πολεμίων. Μάριος δὲ Κέλσος τοὺς ἐν τέλει συναγαγὼν, ἐκέλευσε σκοπεῖν τὸ κοινὸν, ὡς ἐπὶ συμφορᾷ τηλικαύτῃ καὶ φόνῳ τοσούτῳ πολιτῶν μηδὲ Ὄθωνος, εἴπερ ἀνήρ ἀγαθός ἐστιν, ἐθελήσοντος ἔτι πειρᾶσθαι τῆς τύχης, ὅπου καὶ Κάτων καὶ Σκιπίων Καίσαρι κρατοῦντι μετὰ Φάρσαλον εἶξαι μὴ θελήσαντες, αἰτίαν ἔχουσιν ὡς πολλοὺς καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐν Λιβύῃ παραναλώσαντες οὐκ ἀναγκαίως, καίπερ ἀγωνιζόμενοι περὶ τῆς Ῥωμαίων ἐλευθερίας. τὰ γὰρ ἄλλα κοινὴν ἡ τύχη παρέχουσα πᾶσιν ἑαυτὴν, ἓν οὐκ ἀφαιρεῖται τῶν ἀγαθῶν, τὸ, κἂν πταίσωσιν, εὐλογιστεῖν πρὸς τὰ συντυγχάνοντα. ταῦτα λέγων ἔπειθε τοὺς ἡγεμονικούς. ἐπεὶ δὲ πειρώμενοι τοὺς στρατιώτας ἑώρων εἰρήνης δεομένους, καὶ Τιτιανὸς ἐκέλευε πρεσβεύειν ὑπὲρ ὁμονοίας, ἔδοξε Κέλσῳ καὶ Γάλλῳ βαδίζειν καὶ διαλέγεσθαι τοῖς περὶ τὸν Κεκίναν καὶ Οὐάλεντα. βαδίζουσι δὲ αὐτοῖς ἀπήντησαν ἑκατοντάρχαι, τὴν μὲν δύναμιν ἤδη κεκινημένην λέγοντες ἐρχομένην ἐπὶ τὸ

venisset hostis: sed & eos, qui stabant adhuc in acie, metu pavoreque, dum fuga perrumpunt per eos, implevere. Multi tamen Othoniani profligatis quos contra stabant, vi per medios victores in castra sua evasere.

At ex ducibus neque Proculus neque Paulinus comitari audebant eos, verum vitavere castra timore militum, qui culpam jam in duces derivabant. Annius vero Gallus recreavit in oppido & lenivit colligentes se ex pugna, quasi neutro inclinata victoria, & multis ipsi partibus hostes superassent. Marius Celsus contractis omnibus qui præfecturas habebant, author erat, ut communi saluti consulerent, demonstrans a tali clade & strage tanta civium ne Othonem quidem, modo vir bonus sit, ultra experiri fortunam velle; quando, inquit, Cato & Scipio, qui victori post aciem Pharsalicam cedere Cæsari detrectaverunt, culpentur, quod multos & fortes milites in Africa nequicquam perdiderint, licet pro populi Romani certabant libertate. Quamvis sit enim alias communis omnibus fortuna, unum viris bonis tamen non adimit, si incurrerint, quin pro casibus recta capiant consilia. Sic fatus permovit præfectos. Postquam vero milites tentaverunt, atque eos pacis viderunt cupidos, Titianus autem mittendos censuit de concordia legatos: visum ut Celsus & Gallus proficiscerentur conveniréntque Cecinam & Valentem. Pergentibus occurrere centuriones, qui copias narraverunt jam movisse &

τὸ Βιτελλιακὸν, αὐτοὶ δ' ὑπὸ τῶν στρατηγῶν ἀπεστάλθαι περὶ ὁμονοίας. ἐπαινέσαντες οὖν οἱ περὶ τὸν Κέλσον ἐκέλευσαν αὐτοὺς ἀναστρέψαντας πάλιν, ἀπαντᾶν μετ' αὐτῶν τοῖς περὶ τὸν Καικίναν. ἐπεὶ δ' ἐγγὺς ἦσαν, ἐκινδύνευσεν ὁ Κέλσος. ἔτυχον γὰρ οἱ περὶ τὴν ἐνέδραν ἡττημένοι πρότερον ἱππεῖς προσεξελαύνοντες. ὡς οὖν προσιόντα τὸν Κέλσον κατεῖδον, εὐθὺς βοήσαντες ὥρμησαν ἐπ' αὐτόν. οἱ δ' ἑκατοντάρχαι προέστησαν ἀνείργοντες· καὶ τῶν ἄλλων λοχαγῶν φείδεσθαι βοώντων, οἱ περὶ τὸν Καικίναν πυθόμενοι καὶ προσελάσαντες, τὴν ἀκοσμίαν ταχὺ τῶν ἱππέων ἔπαυσαν, τὸν δὲ Κέλσον ἀσπασάμενοι φιλοφρόνως, ἐβάδιζον μετ' αὐτῶν εἰς τὸ Βητριακόν. ἐν δὲ τούτῳ μετάνοια Τιτιανὸν ἔσχεν ἐκπέμψαντα τοὺς πρέσβεις, καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς θρασυνομένους αὖθις ἀνεβίβαζεν ἐπὶ τὰ τείχη, καὶ τοὺς ἄλλους παρεκάλει βοηθεῖν. τοῦ δὲ Καικίνα προσελάσαντος τῷ ἵππῳ, καὶ τὴν δεξιὰν ὀρέγοντος, οὐδεὶς ἀντέσχεν· ἀλλ' οἱ μὲν ἀπὸ τῶν τειχῶν ἠσπάζοντο τοὺς στρατιώτας, οἱ δὲ τὰς πύλας ἀνοίξαντες ἐξῄεσαν καὶ ἀνεμίγνυντο τοῖς προσήκουσιν. ἠδίκει δ' οὐδεὶς, ἀλλὰ καὶ φιλοφροσύναι καὶ δεξιώσεις ἦσαν. ὤμοσαν δὲ πάντες ὑπὲρ τοῦ Οὐϊτελλίου, καὶ προσεχώρησαν.

Οὕτω μὲν οἱ πλεῖστοι τῶν παραγενομένων ἀπαγγέλλουσι γενέσθαι τὴν μάχην, οὐδὲ αὐτοὶ σαφῶς ὁμολογοῦντες εἰδέναι τὰ καθ' ἕκαστα διὰ τὴν ἀταξίαν καὶ τὴν ἀνωμαλίαν. ἐμοὶ δ' ὕστερον ὁδεύοντι διὰ τοῦ πεδίου, Μέστριος Φλῶρος, ἀνὴρ ὑπατικὸς, τῶν τότε μὴ κατὰ γνώμην, ἀλλ' ἀνάγκῃ μετὰ τοῦ Ὄθωνος γενομένων νέων, ναὸν παλαιὸν ἐπιδείξας, διηγεῖτο μετὰ τὴν μάχην

ἐπελ-

& contendere Bebriacum, missos ab ducibus se ad agendum de concordia. Quos collaudatos Celsus & Gallus oraverunt, ut retro redirent & secum obviam procederent Cecinæ. Ut prope venerunt, incurrit periculum Celsus. Nam forte præcurrebant victi ante apud insidias equites. Ubi ergo adventantem conspexere Celsum, impetum protinus cum clamore in illum dedere. Ceterum objecerunt se pro eo centuriones, atque illos represserunt: ac cum alii ordinum ductores exclamarent, ut abstinerent a Celso, re intellecta advectus Cecina mox tumultum equitum sedavit, appellatoque comiter Celso concessit cum iis Bebriacum. Inter hæc Titianum pœnitentia cepit, quod legatos misisset. Igitur ferocissimos quosque militum iterum imponit muris, cæteros ad ferendam opem excitat. At ubi equo Cecina advectus dextram porrexit, nemo ultra reluctatus est: sed alii salutare ex mœnibus milites, pars porta reserata exire, atque advenientibus se immiscere: vim inferre nemo, sed gratulari complectique se mutuo: denique omnes in verba Vitellii juraverunt, atque ad eum transiere.

Ita plerique, qui interfuere pugnæ, rem gestam narrant, fatentes ne se quidem ob confusionem & soli inæqualitatem singula exacte nosse. Mihi vero per campum illum postea iter facienti Mestrius Florus vir consularis de pube, quæ non ex sententia sua tunc sed invita fuerat Othonem secuta, ostendit unum, qui jam senex erat. Hic exposuit, cum secundum pugnam esset

ἐπελθὼν ἰδεῖν νεκρῶν σωρὸν τηλικοῦτον ὥστε τοὺς ἐπιπολῆς ἅπτεσθαι τῶν ἐναντίων. καὶ τὴν αἰτίαν ἔφη ζητῶν οὔτε αὐτὸς εὑρεῖν, οὔτε παρ' ἄλλου τινὸς πυθέσθαι. θνήσκειν μὲν γὰρ παρὰ τοῖς ἐμφυλίοις πολέμοις, ὅταν τροπὴ γένηται, πλείονας εἰκός ἐστι, τῷ μηδένα ζωγρεῖν· χρῆσθαι γὰρ οὐκ ἔστι τοῖς ἁλισκομένοις. ἡ δ' ἐπὶ τοῦτο σωρεία καὶ συμφόρησις οὐκ ἔχει τὴν αἰτίαν δυσυλλόγιστον.

Τῷ δὲ Ὄθωνι πρῶτον μὲν ἀσαφής, ὥσπερ εἴωθε, περὶ τῶν τηλικούτων προσέπεσε λόγος· ἐπεὶ δὲ καὶ τετρωμένοι τινὲς ἧκον ἐκ τῆς μάχης ἀπαγγέλλοντες, τοὺς μὲν φίλους ἧττον ἄν τις ἐθαύμασεν οὐκ ἐῶντας ἀπαγορεύειν, ἀλλὰ θαῤῥεῖν παρακελευομένους· τὸ δὲ τῶν στρατιωτῶν πάθος ἅπασαν ὑπερέβαλε πίστιν, ὡς οὐδὲ ἀπῆλθεν, οὐδὲ μετέστη πρὸς τοὺς κρατοῦντας, οὐκ ὤφθη τὸ καθ' αὑτὸ ζητῶν, ἀπεγνωσμένου τοῦ ἡγεμόνος, πάντες δὲ ὁμαλῶς ἐπὶ θύρας ἦλθον, ἐκάλουν αὐτοκράτορα προελθόντες, ἐγίνοντο τρόπαια, μετὰ βοῆς καὶ ἱκεσίας χειρῶν ἥπτοντο, προσέπιπτον, ἐδάκρυον, ἐδέοντο μὴ σφᾶς ἐγκαταλιπεῖν, μὴ προδοῦναι τοῖς πολεμίοις, ἀλλὰ χρῆσθαι μέχρις ἂν ἐμπνέωσι καὶ ψυχαῖς καὶ σώμασιν ὑπὲρ αὐτοῦ. ταῦτα ὁμοῦ πάντες ἱκέτευον. εἷς δὲ τῶν ἀφανεστέρων ἀνατείνας τὸ ξίφος, καὶ εἰπών, Ἴσθι Καῖσαρ οὕτως ὑπὲρ σοῦ παρατεταγμένους ἅπαντας, ἀπέσφαξεν ἑαυτόν. ἀλλὰ τούτων οὐδὲν ἔκλασε τὸν Ὄθωνα· φαιδρῷ δὲ καὶ καθεστῶτι προσώπῳ πανταχόσε τὰς ὄψεις περιαγαγών, Ταύτην, εἶπεν, ὦ συστρατιῶται τὴν ἡμέραν, ἐκείνης ἐν ᾗ με πρῶτον ἐποιήσατε αὐτοκράτορα,

ſet eo profectus, cumulum ſe vidiſſe cadaverum tantum, ut qui in ſummo eſſent, attingerent hoſtes. Cauſam dicebat, cum quæreret, neque invenire potuiſſe ſe, neque ab alio ullo diſcere. Siquidem cadere per bella civilia, cum pulſi ſint, complures probabile eſt: quod neminem capiant. Nullus eſt enim captivorum uſus. Verum ſtrues illa & accumulatio in unum cauſam habet conjectu arduam.

Ad Othonem, primo incertus, ut ſolet in talibus, delatus eſt rumor. Ut vero ſaucii quoque nonnulli ex pugna redeuntes id nunciavere, non perinde mireris, ſi amici non permiſerunt ut deſponderet animum, ſed eum confirmaverunt: verum militum affectus fidem exceſſit omnem, quod non deſciverint ab eo, non tranſierint ad victores, non viſi ſint deplorato imperatore ſibi conſulere: verum omnes pariter ad januam ejus perrexerint, imperatorem appellarint: progreſſo eo, ut in victoria ſolet, cum clamore & ſuppliciis manus ejus attigerint, ad genua acciderint, lacrymas profuderint, oraverintque, ne desereret ipſos neque proderet hoſtibus, ſed uteretur, quoad ſpirarent, pro dignitate ſua animis & corporibus ſuis. Sic cuncti ſupplices eum obſecraverunt. Unus vero ex gregariis ſublato gladio ait: Ita ſcito Cæſar animatos omnes eſſe pro te mori: ſimul ſemet ipſe confodit. Cæterum horum Othonem nihil flexit: ſed exporrecto & conſtanti vultu quoquo verſus aciem circumferens: Hunc, inquit, commilitones diem illo quo me imperatorem primum creaſtis,

τορα, μακαριωτέραν ἡγοῦμαι, τοιούτους ὁρῶν ὑμᾶς, καὶ τηλικούτων ἀξιούμενος. ἀλλὰ μὴ μείζονος ἀποστερεῖτε, τοῦ καλῶς ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοσούτων καὶ τοιούτων πολιτῶν. εἰ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἄξιος γέγονα, δεῖ με τῆς ἐμῆς ψυχῆς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀφειδεῖν. οἶδα τὴν νίκην τοῖς ἐναντίοις οὐδὲ βεβαίαν οὐδ' ἰσχυρὰν οὖσαν. ἀπαγγέλλουσι τὴν ἐκ Μυσίας ἡμῶν δύναμιν οὐ πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχειν ἤδη καταβαίνουσιν ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν Ἀσία καὶ Συρία καὶ Αἴγυπτος, καὶ τὰ πολεμοῦντα Ἰουδαίοις στρατεύματα μεθ' ἡμῶν, ἥ τε σύγκλητος παρ' ἡμῖν, καὶ τέκνα τῶν ἐναντίων καὶ γυναῖκες. ἀλλ' οὐκ ἔστι πρὸς Ἀννίβαν οὐδὲ Πύρρον οὐδὲ Κίμβρους ὁ πόλεμος ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ Ῥωμαίοις πολεμοῦντες ἀμφότεροι τὴν πατρίδα καὶ νικῶντες ἀδικοῦμεν καὶ νικώμενοι. καὶ γὰρ τὸ ἀγαθὸν τοῦ κρατοῦντος ἐκείνῃ κακόν ἐστιν. πιστεύσατε πολλάκις ὅτι δύναμαι κάλλιον ἀποθανεῖν ἢ ἄρχειν. οὐ γὰρ ὁρῶ τί τηλικοῦτον Ῥωμαίοις ὄφελος ἔσομαι κρατήσας, ἡλίκον ἐπιδοὺς ἐμαυτὸν ὑπὲρ εἰρήνης καὶ ὁμονοίας, καὶ τοῦ μὴ πάλιν ἡμέραν τοιαύτην ἐπιδεῖν τὴν Ἰταλίαν.

Τοιαῦτα διαλεχθεὶς, καὶ πρὸς τοὺς ἐνισταμένους καὶ παρακαλεῖν ἐπιχειροῦντας ἀπισχυρισάμενος, τούς τε φίλους ἐκέλευεν ἀπαλλάττεσθαι, καὶ τῶν συγκλητικῶν τοῖς παροῦσι· τοῖς δὲ μὴ παροῦσιν ἐπέστελλε, καὶ γράμματα πρὸς τὰς πόλεις ὅπως παρακομισθῶσιν ἐντίμως καὶ μετὰ ἀσφαλείας. προσαγόμενος δὲ τὸν ἀδελφιδοῦν Κοκκήϊον, ἔτι μειράκιον ὄντα, θαρρεῖν παρεκάλει, καὶ μὴ δεδιέναι Οὐϊτέλλιον, καὶ μητέρα καὶ γενεὰν καὶ γυναῖκα αὐτὸς, ὥσπερ οἰκείων κηδόμενος, δια-

creaſtis, fauſtiorem exiſtimo: cum ita in me propenſos vos cernam, & ita me vobis charum. Verum nolite bono me fraudare majore, honeſte pro tot & talibus civibus ut vitam deponam. Si Romano imperio dignus fui, profundenda mihi eſt pro patria anima. Scio ego victoriam non ſtabilem neque ſolidam hoſtibus eſſe. Nunciantur legiones ex Myſia non multorum dierum abeſſe. Jam deſcendunt ad mare Adriaticum Aſia, Syria, Ægyptus. Legiones, quæ cum Judæis belligerantur, nobiſcum faciunt. Senatus apud nos eſt, etiam liberi adverſariorum atque conjuges. At non eſt cum Annibale neque Pyrrho neque Cimbris nobis de Italia bellum: ſed cum civibus bellantes utrique patriam & victores & victi offendimus. Quippe res lætæ victoris lædunt illam. Credite quæſo honeſtius mori me quam imperare poſſe. Neque enim video, quid victoria mea tantum profectura populo Romano ſit, quantum ſi vitam meam ipſe pro pace & concordia, & ne alterum diem Italia aſpiciat talem, profundam.

Sic fatus, inſiſtentibuſque adverſari & ipſum excitare reniſus, amicis & ſenatoribus præſentibus faceſſere juſſit. Abſentibus ſcripſit, literaſque dedit ad civitates, ut honorifice & ſecure tranſirent. Fratris filium Cocceium adoleſcentem adhuc amplexus bono animo juſſit eſſe, neque formidare Vitellium. Quippe matrem ejus ſe, liberos, conjugem, quorum habuiſſet curam ut ſuorum, con-

ſer-

διαφυλάξαι. διὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ θέσθαι παῖδα βουλόμενον αὐτὸν, ἀλλ' ἀναβαλέσθαι· μνημονεύειν ὅτι Καῖσαρ ἀθετεῖ τὴν εἰσποίησιν, ὅπως συνάρχοι κρατήσαντος αὐτοῦ, μὴ προσαπόλοιτο πταίσαντος. ἐκεῖνο δὲ, εἶπεν, ὦ παῖ παρεγγυῶμαί σοι τελευταῖον, μήτ' ἐπιλαθέσθαι παντάπασι, μήτε ἄγαν μνημονεύειν ὅτι Καίσαρα θεῖον ἔσχες. γενόμενος δὲ ἀπὸ τούτων, μετὰ μικρὸν ἤκουσε θορύβου καὶ βοῆς ἐπὶ θύραις. οἱ γὰρ στρατιῶται τῶν συγκλητικῶν τοῖς ἀπιοῦσι διηπείλουν ἀποσφάξειν, εἰ μὴ παραμένουσιν, ἀλλὰ οἰχήσονται τὸν αὐτοκράτορα καταλιπόντες. πάλιν οὖν προῆλθεν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν φοβηθεὶς, καὶ τοὺς στρατιώτας οὐκέτι δεητικὸς οὐδὲ πρᾶος, ἀλλὰ τραχὺς ὀφθεὶς καὶ μετ' ὀργῆς εἰς τὸ θορυβοῦν μάλιστα διαβλέψας, ἀπελθεῖν ἐποίησεν εἴξαντας καὶ διατρέσαντας.

Ἤδη δὲ ἑσπέρας οὔσης ἐδίψησε, καὶ πιὼν ὀλίγον ὕδατος, δυεῖν ὄντων αὐτῷ ξιφῶν, ἑκατέρου κατεμάνθανε τὸ σπάσμα πολὺν χρόνον, καὶ τὸ ἕτερον ἀπέδωκε, θάτερον δὲ εἰς τὰς ἀγκάλας ἀναλαβὼν, τοὺς οἰκέτας προσεκαλεῖτο. καὶ φιλοφρονούμενος διένεμε τῶν χρημάτων, τῷ μὲν πλέον, τῷ δὲ ἔλαττον· οὐχ ὥσπερ ἀλλοτρίων ἀφειδῶν, ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν καὶ τὸ μέτριον ἐπιμελῶς φυλάττων. ἀποπέμψας δὲ τούτους, ἤδη τὸ λοιπὸν ἀνεπαύετο τῆς νυκτὸς, ὥστε τοὺς κατευναστὰς αἰσθάνεσθαι βαθέως αὐτοῦ καθεύδοντος. ὄρθρου δὲ καλέσας ἀπελεύθερον, ᾧ συνδιῴκησε τὰ περὶ τοὺς συγκλητικοὺς, μαθεῖν προσέταξε· καὶ πυθόμενος γεγονέναι τοῖς ἀπερχομένοις ὧν ἕκαστος ἔχρῃζε, ἴθι τοίνυν, ἔφη, σὺ καὶ ποίει τοῖς στρατιώταις ἐμφανῆ σεαυτὸν, εἰ μὴ θέλεις κακῶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν, ὡς ἐμοὶ συμπράξας τὸν θάνατον. ἐξελθόντος δὲ

ſervaſſe. Idcirco enim, quod in animo habuiſſet, non adoptaviſſe eum: ſed in aliud id rejeciſſe tempus. Meminiſſet autem diſtuliſſe Cæſarem adoptionem, quo cum victore ſe imperaret, non una periret cum victo. Illud vero, infit, te moneo fili noviſſimum, ne prorſus obliviſcaris neque nimium memineris patruum te habuiſſe Cæſarem. His actis brevi poſt tumultum & ſtrepitum ad fores audivit. Milites enim digredientibus exitium denunciabant ſenatoribus, niſi permanſiſſent, ſed deſerto abiſſent principe. Itaque metuens illis iterum prodiit, militeſque non jam precabundus, neque leni ſed truci vultu & cum flamma, tumultuantes contuitus, abſcedere juſſit: qui & abſceſſerunt & perterriti ſunt.

Sero jam diei ſitiit, hauſtoque pauxillo aquæ cum duos haberet pugiones, utriuſque aciem longo ſpatio exploravit. Tum altero reddito alterum ſub axilla retinens ſervos accerſivit, benigneque pecuniam iis, uni amplius, alteri minus, largitus eſt: non ſicut profundens aliena, ſed pro merito & modum ſervans accurate. Quibus dimotis reliquum jam noctis dedit ſe quieti, ut ſtertentem cubicularii ſentirent. Prima luce accito liberto, quicum curaverat receptum ſenatorum, quid factum iis eſſet, præcepit explorare. Qui ubi renunciavit omnibus ſubminiſtrata, quibus cuique fuiſſet opus: I ergo, inquit, tu, & militibus te oſtende, niſi miſere perire illorum manibus velis, quaſi operam tuam ad mortem mihi præbueris. Quo di-

τορα, μακαριωτέραν ἡγοῦμαι, τοιούτους ὁρῶν ὑμᾶς, καὶ τηλικούτων ἀξιούμενος. ἀλλὰ μὴ μείζονος ἀποστερεῖτε, τοῦ καλῶς ἀποθανεῖν ὑπὲρ τοσούτων καὶ τοιούτων πολιτῶν. εἰ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας ἄξιος γέγονα, δεῖ με τῆς ἐμῆς ψυχῆς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀφειδεῖν. οἶδα τὴν νίκην τοῖς ἐναντίοις οὐδὲ βεβαίαν οὐδ' ἰσχυρὰν οὖσαν. ἀπαγγέλλουσι τὴν ἐκ Μυσίας ἡμῖν δύναμιν οὐ πολλῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπέχειν ἤδη· καταβαίνουσιν ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν Ἀσία καὶ Συρία καὶ Αἴγυπτος, καὶ τὰ πολεμοῦντα Ἰουδαίοις στρατεύματα μεθ' ἡμῶν, ἥ τε σύγκλητος παρ' ἡμῖν, καὶ τέκνα τῶν ἐναντίων καὶ γυναῖκες. ἀλλ' οὐκ ἔστι πρὸς Ἀννίβαν οὐδὲ Πύρρον οὐδὲ Κίμβρους ὁ πόλεμος ὑπὲρ τῆς Ἰταλίας, ἀλλὰ Ῥωμαίοις πολεμοῦντες ἀμφότεροι τὴν πατρίδα καὶ νικῶντες ἀδικοῦμεν καὶ νικώμενοι. καὶ γὰρ τὸ ἀγαθὸν τοῦ κρατοῦντος ἐκείνῃ κακόν ἐστιν. πιστεύσατε πολλάκις ὅτι δύναμαι κάλλιον ἀποθανεῖν ἢ ἄρχειν. οὐ γὰρ ὁρῶ τί τηλικοῦτον Ῥωμαίοις ὄφελος ἔσομαι κρατήσας, ἡλίκον ἐπιδοὺς ἐμαυτὸν ὑπὲρ εἰρήνης καὶ ὁμονοίας, καὶ τοῦ μὴ πάλιν ἡμέραν τοιαύτην ἐπιδεῖν τὴν Ἰταλίαν.

Τοιαῦτα διαλεχθείς, καὶ πρὸς τοὺς ἐνίστασθαι καὶ παρακαλεῖν ἐπιχειροῦντας ἀπισχυρισάμενος, τούς τε φίλους ἐκέλευεν ἀπαλλάττεσθαι, καὶ τῶν συγκλητικῶν τοῖς παροῦσι· τοῖς δὲ μὴ παροῦσιν ἐπέστελλε, καὶ γράμματα πρὸς τὰς πόλεις ὅπως παρακομισθῶσιν ἐντίμως καὶ μετ' ἀσφαλείας. προσαγόμενος δὲ τὸν ἀδελφιδοῦν Κοκκήϊον, ἔτι μειράκιον ὄντα, θαρρεῖν παρεκάλει, καὶ μὴ δεδιέναι Οὐϊτέλλιον, καὶ μητέρα καὶ γενεὰν καὶ γυναῖκα αὐτὸς, ὥσπερ οἰκείων κηδόμενος, δια-

creastis, faustiorem existimo: cum ita in me propensos vos cernam, & itá me vobis charum. Verum nolite bono me fraudare majore, honeste pro tot & talibus civibus ut vitam deponam. Si Romano imperio dignus fui, profundenda mihi est pro patria anima. Scio ego victoriam non stabilem neque solidam hostibus esse. Nunciantur legiones ex Mysia non multorum dierum abesse. Jam descendunt ad mare Adriaticum Asia, Syria, Ægyptus. Legiones, quæ cum Judæis belligerantur, nobiscum faciunt. Senatus apud nos est, etiam liberi adversariorum atque conjuges. At non est cum Annibale neque Pyrrho neque Cimbris nobis de Italia bellum: sed cum civibus bellantes utrique patriam & victores & victi offendimus. Quippe res lætæ victoris lædunt illam. Credite quæso honestius mori me quam imperare posse. Neque enim video, quid victoria mea tantum profectura populo Romano sit, quantum si vitam meam ipse pro pace & concordia, & ne alterum diem Italia aspiciat talem, profundam.

Sic fatus, insistentibusque adversari & ipsum excitare renisus, amicis & senatoribus præsentibus facessere jussit. Absentibus scripsit, literasque dedit ad civitates, ut honorifice & secure transirent. Fratris filium Cocceium adolescentem adhuc amplexus bono animo jussit esse, neque formidare Vitellium. Quippe matrem ejus se, liberos, conjugem, quorum habuisset curam ut suorum, conser-

διαφυλάξαι. διὰ τοῦτο γὰρ οὐδὲ θέσθαι παῖδα βουλόμενον αὐτὸν, ἀλλ' ἀναβαλέσθαι· μνημονεύειν ὅτι Καῖσαρ ἀθετεῖ τὴν εἰσποίησιν, ὅπως συνάρχοι κρατήσαντος αὐτοῦ, μὴ προσαπόλοιτο πταίσαντος. ἐκεῖνο δὲ, εἶπεν, ὦ παῖ παρεγγυῶμαί σοι τελευταῖον, μήτ' ἐπιλαθέσθαι παντάπασι, μήτε ἄγαν μνημονεύειν ὅτι Καίσαρα θεῖον ἔχεις. γενόμενος δὲ ἀπὸ τούτων, μετὰ μικρὸν ἤκουσε θορύβου καὶ βοῆς ἐπὶ θύρας. οἱ γὰρ στρατιῶται τῶν συγκλητικῶν τοῖς ἀπιοῦσι διηπείλουν ἀποσφάξειν, εἰ μὴ παραμενοῦσιν, ἀλλὰ οἰχήσονται τὸν αὐτοκράτορα καταλιπόντες. πάλιν οὖν προῆλθεν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν φοβηθεὶς, καὶ τοὺς στρατιώτας οὐκέτι δεητικὸς οὐδὲ πρᾶος, ἀλλὰ τραχὺς ὀφθεὶς καὶ μετ' ὀργῆς εἰς τὸ θορυβοῦν μάλιστα διαβλέψας, ἀπελθεῖν ἐποίησεν εἴξαντας καὶ διατρέσαντας.

Ἤδη δὲ ἑσπέρας οὔσης ἐδίψησε, καὶ πιὼν ὀλίγον ὕδατος, δυεῖν ὄντων αὐτῷ ξιφῶν, ἑκατέρου κατεμάνθανε τὸ σπάσμα πολὺν χρόνον, καὶ τὸ ἕτερον ἀπέδωκε, θάτερον δὲ εἰς τὰς ἀγκάλας ἀναλαβὼν, τοὺς οἰκέτας προσεκαλεῖτο. καὶ φιλοφρονούμενος διένεμε τῶν χρημάτων, τῷ μὲν πλέον, τῷ δὲ ἔλαττον· οὐχ ὥσπερ ἀλλοτρίων ἀφειδῶν, ἀλλὰ τὸ κατ' ἀξίαν καὶ τὸ μέτριον ἐπιμελῶς φυλάττων. ἀποπέμψας δὲ τούτους, ἤδη τὸ λοιπὸν ἀνεπαύετο τῆς νυκτὸς, ὥστε τοὺς κατευναστὰς αἰσθάνεσθαι βαρέως αὐτοῦ καθεύδοντος. ὄρθρου δὲ καλέσας ἀπελεύθερον, ᾧ συνδιῴκησε τὰ περὶ τοὺς συγκλητικοὺς, μαθεῖν προσέταξε· καὶ πυθόμενος γεγονέναι τοῖς ἀπερχομένοις ὧν ἕκαστος ἔχρηζε, Ἴθι τοίνυν, ἔφη, σὺ καὶ ποίει τοῖς στρατιώταις ἐμφανῆ σεαυτὸν, εἰ μὴ θέλεις κακῶς ὑπ' αὐτῶν ἀποθανεῖν, ὡς ἐμοὶ συμπράξας τὸν θάνατον. ἐξελθόντος δὲ

servasse. Idcirco enim, quod in animo habuisset, non adoptavisse eum: sed in aliud id rejecisse tempus. Meminisset autem distulisse Cæsarem adoptionem, quo cum victore se imperaret, non una periret cum victo. Illud vero, infit, te moneo fili novissimum, ne prorsus obliviscaris neque nimium memineris patruum te habuisse Cæsarem. His actis brevi post tumultum & strepitum ad fores audivit. Milites enim digredientibus exitium denunciabant senatoribus, nisi permansissent, sed deserto abissent principe. Itaque metuens illis iterum prodiit, militesque non jam precabundus, neque leni sed truci vultu & cum flamma, tumultuantes contuitus, abscedere jussit: qui & abscesserunt & perterriti sunt.

Sero jam diei sitiit, haustoque pauxillo aquæ cum duos haberet pugiones, utriusque aciem longo spatio exploravit. Tum altero reddito alterum sub axilla retinens servos accersivit, benigneque pecuniam iis, uni amplius, alteri minus, largitus est: non sicut profundens aliena, sed pro merito & modum servans accurate. Quibus dimotis reliquum jam noctis dedit se quieti, ut stertentem cubicularii sentirent. Prima luce accito liberto, quicum curaverat receptum senatorum, quid factum iis esset, præcepit explorare. Qui ubi renunciavit omnibus subministrata, quibus cuique fuisset opus: I ergo, inquit, tu, & militibus te ostende, nisi misere perire illorum manibus velis, quasi operam tuam ad mortem mihi præbueris. Quo di-

δὲ τοῦ ἀνθρώπου. τὸ ξίφος ὑποστήσας ὀρθὸν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ καὶ περιπεσὼν ἄνωθεν, ὅσον ἅπαξ στενάξαι μόνον, ᾔσθετο τοῦ πόνου, καὶ τοῖς ἐκτὸς αἴσθησιν παρέσχεν. ἀραμένων δὲ τῶν παίδων οἰμωγήν, εὐθὺς ἅπαν τὸ στρατόπεδον καὶ τὴν πόλιν ἐπεῖχε κλαυθμός· καὶ μετὰ βοῆς οἱ στρατιῶται εἰσέπεσον ἐπὶ τὰς θύρας, καὶ ὠλοφύροντο, περιπαθοῦντες καὶ λοιδοροῦντες ἑαυτοὺς μὴ φυλάξαντας τὸν αὐτοκράτορα, μηδὲ κωλύσαντας ἀποθανεῖν ὑπὲρ αὐτῶν. ἀπέστη δὲ οὐδεὶς τῶν καθ' ἑαυτόν, ἐγγὺς ὄντων τῶν πολεμίων, ἀλλὰ κοσμήσαντες τὸ σῶμα καὶ πυρὰν κατασκευάσαντες, ἐξεκόμιζον ἐν τοῖς ὅπλοις οἱ φθάσαντες ὑποδῦναι καὶ βαστάσαι τὸ λέχος ἐπιγαυρούμενοι. τῶν δὲ ἄλλων οἱ μὲν τὸ τραῦμα τοῦ νεκροῦ κατεφίλουν προσπίπτοντες, οἱ δὲ ἥπτοντο τῶν χειρῶν, οἱ δὲ προσεκύνουν πόρρωθεν. ἔνιοι δὲ τῇ πυρᾷ λαμπάδας ὑφέντες, ἑαυτοὺς ἀπέσφαξαν, οὐδὲν ἐκδήλως οὔτε πεπονθότες χρηστὸν ὑπὸ τοῦ τεθνηκότος, οὔτε πείσεσθαι δεινὸν ὑπὸ τοῦ κρατοῦντος δεδιότες. ἀλλ' ἔοικε μηδενὶ τῶν πώποτε τυράννων ἢ βασιλέων δεινὸς οὕτως ἔρως ἐγγενέσθαι καὶ περιμανὴς τοῦ ἄρχειν, ὡς ἐκεῖνοι τοῦ ἄρχεσθαι καὶ ὑπακούειν Ὄθωνος ἠράσθησαν· οὕς γε μηδ' ἀποθανόντος ὁ πόθος προῦλιπεν, ἀλλὰ παρέμεινεν εἰς ἀνήκεστον ἔχθος Οὐιτελλίῳ τελευτήσας.

Τὰ μὲν οὖν ἄλλα καιρὸν οἰκεῖον ἔχει λεχθῆναι· κρύψαντες δὲ τῇ γῇ τὰ λείψανα τοῦ Ὄθωνος, οὔτε μεγέθει σήματος οὔτ' ἐπιγραφῆς ὄγκῳ τὸν τάφον ἐποίησαν ἐπίφθονον. εἶδον δ' ἐν Βριξιάλῳ γενόμενος καὶ μνῆμα μέτριον, καὶ τὴν ἐπιγραφὴν οὕτως ἔχουσαν, εἰ μεταφρασθείη, Δηλώσει Μάρκου Ὄθωνος. ἀπέ-

digressio in pugionem directum, quem pectori ambabus manibus subjecit, superne incubuit. Sensit hactenus, ut unum gemitum ederet, dolorem: & illi, qui foris erant, eum exaudiverunt. Sublato a pueris ejus ejulatu, mox totum exercitum oppidumque comploratio occupavit. Milites cum clamore ad januam occurrerunt, lamentatique sunt moerentes & detestantes semet ipsi, quod non custodivissent imperatorem, neque prohibuissent pro ipsis occumbere. Nec quisquam reliquit eum, saluti suæ propinquis jam hostibus prospiciens: sed excultum corpus rogo parato extulerunt armati: exultaveruntque, qui occupaverant subire & gestare lectum. Cæteri partim vulnus exanimi in genua procumbentes exosculati sunt, partim manus attigerunt, alii procul adoraverunt, alii subditis rogo facibus se ipsi confodere: cum nullum, quod quidem constaret, a defuncto haberent benefactum, neque quicquam gravius exspectarent a victore. Cæterum nullus meo judicio omnis ætatis tyrannorum vel regum tam ardenti & insano imperandi amore flagravit, quam illi parere & obtemperare gestierunt Othoni. Nempe ne mortui quidem eos desiderium reliquit, sed duravit in perniciale Vitellio odium evadens.

Verum cætera suo tempore dicentur. Postquam reliquias Othonis humo mandaverunt, sepulchrum nec conditorii mole nec tituli tumore fecerunt invidiosum. Vidi ego cum Brixilli essem & modicum monumentum, & inscriptionem hujuscemodi: MEMORIÆ M. OTHONIS. De-

ἀπέθανε δὲ Ὄθων ἔτη μὲν ἑπτὰ καὶ τριάκοντα βιώσας, ἄρξας δὲ τρεῖς μῆνας· ἀπολιπὼν δὲ μὴ χείρονας μηδ' ἐλάττους τῶν τὸν βίον αὐτοῦ ψεγόντων τοὺς ἐπαινοῦντας τὸν θάνατον. βιώσας γὰρ οὐδὲν ἐπιεικέστερον Νέρωνος, ἀπέθανεν εὐγενέστερον. οἱ δὲ στρατιῶται, Πολλίωνος τοῦ ἑτέρου τῶν ἐπάρχων ὀμνύειν εὐθὺς εἰς τὸν Οὐϊτέλλιον κελεύσαντος, ἐδυσχέραινον· καὶ πυθόμενοι τῶν συγκλητικῶν ἐνίους ἔτι παρεῖναι, τοὺς μὲν ἄλλους ἀφῆκαν, Οὐεργινίῳ δὲ Ῥούφῳ πράγματα παρεῖχον, ἅμα τοῖς ὅπλοις ἐλθόντες ἐπὶ τὴν οἰκίαν, καὶ κατακαλοῦντες αὖθις καὶ κατακελεύοντες ἄρχειν, ἢ πρεσβεύειν ὑπὲρ αὐτῶν. ὁ δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἡττωμένων παραλαβεῖν, νενικηκότων πρότερον μὴ θελήσας, μανικὸν ἡγεῖτο· πρεσβεύειν δὲ πρὸς Γερμανοὺς δεδιὼς, τοὺς πολλὰ βεβιάσθαι παρὰ γνώμην ὑπ' αὐτοῦ δοκοῦντας, ἔλαθε δι' ἑτέρων θυρῶν ἐκποδὼν ποιήσας ἑαυτόν. ὡς δὲ τοῦτο ἔγνωσαν οἱ στρατιῶται, τούς τε ὅρκους ἐδέξαντο, καὶ τοῖς περὶ τὸν Κεκίναν προσέθεντο συγγνώμης τυχόντες.

Deceſſit Otho trigeſimo ſeptimo ætatis anno, cum menſes tres imperaſſet. Reliquit non inferiores neque pauciores, qui mortem ipſius laudibus ferrent, quam qui inſectarentur vitam. Nam cum nihilo Nerone modeſtius vixiſſet, mortuus eſt generoſius. At milites, cum alter præfectus prætorio Pollio ſtatim jurare eis in verba Vitellii juſſiſſet, fremuerunt. Qui ut nonnullos adhuc ſenatores acceperunt adeſſe, reliquos miſſos fecere. Verginium vero Rufum obtuderunt, in armis domum ad eum profecti, invitanteſque denuo & inſtantes, ut imperium ſuſciperet, aut legatione pro ipſis fungeretur. Ille imperare victis, cum noluiſſet ante victoribus, dementiam putavit. Legationem vero obire ad Germanos timens, qui ad multa coactos contra animi ſententiam ab ipſo exiſtimabant ſe, occulte per averſum oſtium evaſit. Quod ubi militibus fuit compertum, ſacramento Vitellio ſe addixerunt venia obtenta, ac Cecinæ ſe aſſociarunt.

JOANNIS RUALDI ANIMADVERSIONES

AD

INSIGNIORA ΣΦΑΛΜΑΤΑ,

Sive Lapsiones in Vitis Parallelis Plutarchi Chæronensis, quæ hoc Volumine continentur.

ANIMADVERS. XXXIV.

Plutarchus in summis pecuniæ Romanorum Græco numismate declarandis nunquam satis accuratus. Exemplo uno alterove id planum factum. Atticæ drachmæ, Romani sestertii & denarii, Regalis quoque Castiliani pondus legitimum & puritas indicata. Plutarchi, & omnium ferme scriptorum veterum, & Budæi plane geminus in re nummaria error: sed in illis tolerabilis, in hoc vix ac ne vix quidem ferri potest.

In ANTONIO, pag. 66.

Ἀντωνίῳ δὲ λαμπρῷ καθ' ὥραν γενομένῳ, τὴν Κουρίωνος φιλίαν καὶ συνήθειαν ὥσπερ τινὰ κῆρα, προσπεσεῖν λέγουσιν· αὐτοῦ τε περὶ τὰς ἡδονὰς ἀπαιδεύτου γενομένου, καὶ τὸν Ἀντώνιον, ὡς μᾶλλον εἴη χειροήθης, εἰς πότους καὶ γύναια, καὶ δαπάνας πολυτελεῖς καὶ ἀκολάστους ἐμβαλόντος. ἐξ ὧν ὄφλημα βαρὺ παρ' ἡλικίαν αὐτῷ συνήχθη πεντήκοντα καὶ διακοσίων ταλάντων· τοῦτο πᾶν ἐγγυησαμένου τοῦ Κουρίωνος, ὁ πατὴρ αἰσθόμενος ἐξήλασε τὸν Ἀντώνιον ἐκ τῆς οἰκίας. Cicero divina Philippica docet eam summam fuisse *sexagies*. *Recordare tempus illud, cum Curio mœrens jacebat in lecto: filius se ad pedes meos prosternens, lacrymans te mihi commendabat, orabat ut te contra suum patrem, si sestertium sexagies peteret, defenderem: tantum enim pro te intercessisse dicebat.* Talenta ducenta quinquaginta, efficiunt centenas quinquagenas drachmarum Atticarum myriades, hoc est,

quin-

quindecies centena millia drachmarum Atticarum. Sed Attica drachma bonitatem puritatemve undenum denarium & duodevicenum granorum, ſicut noſtri aurifices loquuntur, ut plurimum obtinuit: quod eſt dicere, quinquageſimam fere metalli vilioris portionem admixtam habuit, vel a ſumma & ultima puritate ſex granis, id eſt, ſolo unius denarii aurificum (nam ipſum bonitatis denarium quatuor & viginti granorum eſſe illi perhibent) quadrante abſuit: pependit autem *σιτάρια* ſive momenta Romana (quæ *grana ponderis* ab aurificibus quoque nominantur) præciſe tria & ſexaginta. Igitur Regalis Caſtiliani ſive Hiſpanici fuit illa præter propter *ἀντάξιος*. Hujus ſiquidem Regalis pondus grana ſive momenta ſexagena quaterna ſunt: nota vero ſive puritas probitaſve, undenum eſt denarium & quaternum granorum, ita ut ad exquiſitiſſimam puritatem vicena grana, quinæ unius denarii bonitatis partes ei deſint. Ergo (id enim clare ſequitur) ducenta quinquaginta talenta Attica, ſive quindecies centena millia drachmarum Atticarum ad rationes noſtri Gallicani collybi erunt trecena ſeptuagena quina millia librarum Turonearum, quas appellamus, ſive centena vicena quina millia aureorum Solatorum, duodenis in aureum Solatum drachmis Atticis vel Caſtilianis Regalibus imputatis, ex conſtitutione Henrici III. Regis Francorum, quæ & priſco Græcorum & Romanorum collybo ſatis erat accommodata, & ſaluberrima futura erat, ſi per rei nummariæ difficultates & fiſci anguſtias diutius obtinere potuiſſet.

Jam autem HS. ſexagies, hoc eſt, ſexagies centena millia ſeſtertiorum, quindecies centena denarium nummum Romanorum millia penitus adæquarunt. Nam quaterni ſeſtertii uno denario nummo fuere oblocabiles, id quod pueri ſciunt. At ſeſtertius, cum eſſet ejuſdem ferme notæ ac legis ſive temperaturæ cum Attica drachma, id eſt, cum ex argento æque perpurgato & excocto vulgo procuderetur, granulorum ſive Romanorum momentorum duodevicenum præciſe pondus obtinuit, nempe ſtante ac florente Repub. ſub Conſulibus, id eſt, ætate M. Antonii, & M. Tullii Ciceronis. Igitur & Denarii Romani Conſularis, cujus eadem cum ſeſtertio mixtura temperatiove ac puritas, pondus fuit momentorum ſive granorum duum & ſeptuagenum: quod eſt dicere, Attica drachma quaterni ſeſtertii, ſive Romanus denarius, novem granis, hoc eſt, ſeptima illius drachmæ, vel octava ſua parte omnino ponderoſiores fuerunt. Denarii hujus generis ſepteni in unciam aſſignati ſunt, quæ fuit octo drachmarum, in libram Romanam octoginta quatuor, quæ nonaginta ſex drachmis fuit repenſilis, libra Græca ſive Mina Attica quatuor ſolum drachmis levior: ita ut de-

denarius ad drachmam, & fere ad Hispanicum Regalem fuerit, ut VIII. ad VII. hoc est, ut XCVI. drachmæ ad LXXXIV. denarios. Igitur si statuerimus in aureum Solatum decem Romanos denarios, vel quadraginta nummos sestertios (etsi paululo minus sunt æstimabiles, si μετὰ πάσης ἀκριβείας æstimaverimus; sed minutiæ tam leves ad subductionis commoditatem negligendæ sunt) sestertium sexagies, librarum Turonearum quadringena quinquagena millia, sive aureorum Solatorum centena quinquagena millia exæquabunt. Igitur Plutarchus minorem summam quam oportuit, fecit quinis & septuagenis millibus librarum Turonensium, hoc est, quinis vicenis millibus aureorum Solatorum.

Similiter in hac eadem vita pag. 69. μυριάδας πέντε καὶ εἴκοσι, *drachmarum viginti quinque myriadas*, vel ducenta quinquaginta millia drachmarum Atticarum, esse Romana pecunia *decies HS.* vel ducenta quinquaginta millia denariorum constanter asseverat. Si tamen κατὰ τὴν ἀκριβῆ βάσανον, sicut ille loquitur ad calcem libelli περὶ εἱμαρμένης, utramque summam æstimaverimus, XXV. myriades erunt XX. millia Solatorum aureorum, & præterea summæ excurrentis DCCCXXXIII. cum triente. Decies autem, XXV. millia eorundem aureorum Solatorum. Discrimen est IV. millium CLXVI. aureorum cum dodrante.

Omnino quotiescumque Plutarchus summam aliquam ære Romano, quale id cumque sit, assibus, sestertiis, quinariis, denariis, libris sive pondo, ab aliquo auctore, unde sumpsit, expressam, Græcis nummis, obolis, drachmis, minis, talentis, & similibus referre nititur, eodem errore se traducit: qui, ut patet, eo gravior est & periculosior, quo summa, qua de agitur, major existit. Caussa & fundus, ut jam apparet, hujus tanti mali est, quod denarium sive IV. sestertios sub Consulib. stante Repub. ejusdem omnino fuisse ut temperaturæ, sic & ponderis ac valoris cum Attica Græcorum drachma, sive senis obolis Atticis, sicut extincta libertate sub Cæsaribus haud dubie fuerunt, existimavit, certe passim docuit noster hic Chæronensis, & ad hanc rationem, falsæ δουλεύων ὑποθέσει, ut loquitur Philosophus, suos omnes Epilogismos subduxit. In quo haud dubie Guillelmo Budæo, viro in ea palæstra, ut omnes norunt, exercitatissimo, & omnium, ausim dicere, qui hoc argumentum nostra vel patrum memoria προηγουμένως, sive κατ' ἐπακολούθημα tractaverunt, facile coryphæo, magnam cespitandi occasionem præbuit. Nam his fundamentis male jactis, graviores quam quis primo aspectu existimet, errores consequuntur, neque certi & explorati quicquam de illa tota re nummaria sciri potest.

Ne-

Neque vero dissimulare possum, habere nos minus unde Plutarcho succenseamus, addo & Appiano, atque Dioni, e Græcis; e Latinis vero Q. Curtio, A. Gellio, & aliis antiquis utriusque linguæ scriptoribus, si ad alia festinantes, & vocabulis ἰσοδυνάμοις, ut usuvenit, destituti, δραχμὴν per id, quod proximum esset, ac non multo ponderosius, hoc est, per *denarium*, & vicissim, reddiderunt. Etenim eadem illa verborum inopia fecit, ut iidem quam Græci tam Latini scriptores μνᾶν libra, κοτύλην sextario, μέδιμνον modio, & contra, nullo fere discrimine permutaverint: cum alioqui has inter mensuras majorem intercedere discrepantiam, quam inter drachmam & denarium sit in confesso apud omnes eruditos. Ac tantum abest, ut eam ob rem jure vellicari possint, ut potius metuendum illis fuerit a crimine περιεργείας, si majore ἀκριβείᾳ & anxietate rem tam levem in gravioribus occupati, ad vivum, quod dicitur, resecare, atque assumpta quovis momento trutina ponderum inæqualitatem districte observare voluissent. At vero Budæus in suo de Asse, dum id unum agit, ut quantum fieri potest, omnem rem nummariam veterem exacte ac diligenter explicet, & omnes minutias proferat accurate: næ apud graves rerum æstimatores veniam frustra expectet, ausus asserere drachmam Atticam & Romanum denarium ejusdem omnino fuisse ponderis & indicaturæ: cum revera inter utrumque ratio sesquiseptima sit, hoc est, quanto septenarium prægravat octonarius, a denario drachma tanto superetur. Sed nimis multa de re, quæ non est hujus loci. Eam, si Deus voluerit, alibi diligentius expendemus, & id, quod ἐξ ἐπιπολῆς atque ἀμάρτυρον hic attulimus, sic illustrabimus & stabiliemus, ut tollere nemo contra ausit oculos, contraque obsistere, nisi velit certæ & exploratæ veritati ὁμόσε χωρεῖν. Plutarchus interim neminem hominem inducet, qui ab eo ex hac admonitione nostra caverit, quoties aliquam summam Romanam veteris Reipubl. Græco Numismate dabit.

VARIÆ

VARIÆ LECTIONES
IN
VOLUMEN QUINTUM.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ.

PAG. 5. μὲν γὰρ] διαγνώσει, A.
λῆψιν] τὰ μὲν αὐτῶν προηγουμένως, A.
σιν] ἀσκεπτότερον ἑαυτοῖς, A.
δας] εἴ τινα καὶ τῶν φαύλων, A.
P. 7. γάλαι] πολιτικοί, V.
τοῦ παθεῖν] τοῦ παθεῖν, A.
P. 9. νῳ] ψήγματι, V.
P. 10. Πτολεμαῖον] ἀκούων ἐν Κύπρῳ, V. A.
λαίσρας] καθ᾽ αὐτὸν, V.
γνέσθαι] τοῦ χάριτος, V.
P. 11. νηκότα] διαγωνιεῖσθαι, V. A.
βούλεται] καὶ φίλους αὐτοῦ, A.
P. 12. φέρειν] ἀφελέσθαι, V.
στᾶσθαι] τὸ κακὸν, V.
P. 13. σωτῆρα] προσαγορεύοντες, V.
Ib. πάντως, A.
P. 14. ἢ τοὺς] δεδοικότος, V
τοῦ λαθεῖν] συνελθοῦσαν, V.
πολέμιοι] ἐφ᾽ ἁρπαγὴν, V. A. ἁρπαγαῖς, V.
P. 15. ἐν] αὐτὸν ἠρώτα, V.
τιμὴν] ἀνθρώπων ἁπάντων, V.
μητρῷον] ἀλλ᾽ ὡς, V.
P. 16. σαν] αὐτοὺς, V.
P. 17. κασιν] προσδοκίαν, V.
χεσθαι] ἀφίκηται, V.
χώρας] τῶν Διονυσίων, V.
P. 18. Τὰς] ποιοῦντ᾽ ἀνθρωπίνας, A.
σου] περὶ τῶν βασ. V.
Ib. τάξιν, V.
τείαν] μηθὲν, V.
ματος] δεδόχθαι. V.
P. 19. πρὸς] πρὸς οὓς τὸ, A.
P. 20. ἀδελφὸν] μάχη, V.
Αὐτὸς] ὁ Πτολεμαῖος, V.
ἀκρωτηρίοις] προσρήξας, V.
P. 21. τὸ μὲν] φυγόντα, V.
P. 22. ἔπεμψεν] ἄλλους, V.
P. 23. λάκος] οὗτος ὡς βασ. V.
καὶ τοῖς] ἐνεποίησε, V.
τραγικῶν] συμμεταβαλλόντων, V.
P. 24. ἐλθὼν] παρ᾽ αὐτὸν, V.
P. 25. γὰρ περὶ] θαῤῥεῖν, V.
ἀγωγὰς] διαγωγάς.
P. 26. μητρῷῳ] τοὺς Κιλίκας, V.
ἐξήκοντα] συνδύουσα τὰς ἄνω πλευράς, V:
ἅμα] προχωροῦν, V.
P: 27. τεχνίτης] ἓξ εἴκοσι, V.
ματα] εἶχον, V.
γράφων] διάλυσιν, V.
P. 28. ἔργον] ὑφ᾽ αὐτοῦ, A.
συμμάχους] Κεγχρέας, V.
Ib. ἐπιτείχισμα, V.
Ἀθηναίοις] εἰς αὐτὸν, V:
μένοι] τὰς κολακείας, V.
P. 29. διάξεις] διάγεις, V.
P. 30. δοντα] ἀφῆκαν, V.
τὸ] Λακωνδὺς, V. Λακονδὺς, V. A.
ἀντίων] προϊεμένων, V.
τοῦ] Αἰακοῦ, V.
λιν] ἐποίησεν, V.
Ib. τῷ δὲ τόπῳ, V.
P. 31. οὖν] ὁμωνυμίας. V.
P. 32. ξέως] εἰσαγαγὼν, V.
P. 33. Δημοχάρης] Δημήτριον αὐτόν, V.
σὸν] φιλίας, V.
P. 34. θων] ἐνὶ λίθῳ, A. f. ἑνὶ.
ἱππεῖς] ἐκείνων, V.
ματα] ἐγγὺς αὐτὴν, A.
P. 35. ἀποδεικνύμενος] ἀποδειξάμενος, V
ὢν] βούλεται τὸ, V.
τότε] Δημητρίῳ μὲν, A.
λαγγος] ὅλως, V.

P. 36.

P. 36. εἰπὼν] πλὴν ἐμοῦ σκοπὸν, A.
P. 38. ἐπιεικέστερος] τῷ δὲ μᾶλλον, A.
τῶν μὲν] Δημήτριος, V.
τῆς Κιλικίας] εἶχε, V. A.
P. 39. καὶ] σκηνῆς, A.
οὐδεὶς] πραγμάτων, V
P. 40. μάχας] ἐν ἴψῳ, V. A. ἐν ἰψῷ, V.
μὲν] αὐτὸς δὲ, A.
ἀναληφθεὶς] διαγαγόμενος, V.
P. 41. φωνῆς] μεμψάμενος αὐτοῖς, A.
P. 42. καὶ τῶν] ἀφ' ἑαυτοῦ, A.
Ἐχομένων] Ἀθηνῶν, A.
Σὺ] φυσᾶς, V.
P. 43. Τῇ] δολόφρων χερὶ, A.
ωμα] αὐτῷ περὶ Δῖον, A.
βουλὴν] ἀναιρεῖν, V.
P. 44. παθὼν] δρᾶν ὃ ἐμηχανᾶτο μέλλοντος αὐτοῦ μὴ διαφυγεῖν ἐκεῖνον, V. A.
P. 45. χόμενον] δεινόν, V. δεινῶν, V. A.
χαλεπῶς] ἐρᾷ, A.
P. 46. θρέπων] περιεχόμενον, V.
P. 47. Δημήτριος] μετὰ Μακεδονίαν, V.
P. 48. ὥσπερ] ὄρυμα, V.
ἔφη] ἢ διάμετρον, τὸ ἐλλεῖπον ἀπὸ τοῦ δικαίως μετρηθέντος ὀφείλεις, A.
ἀλλὰ] δοκεῖν ἑτέρων, V.
P. 50. μόνῳ] μὲν ὁρῷτο, V.
τριον] διαμέτροις, διαμήτροις, V.
P. 51. λεῖ] προσηγορίαν, V.
P. 53. ἐκέλευον] αἷς Δημήτριος, A.
οὐκ] τὸ μὴ πολεμεῖν, A.
Ib. τὸ πολεμεῖν, A.
κατέλιπεν] Μακεδονίας, V.
μεσὸν] στρατόπεδον, V.
Δημητρίῳ] τρέπεσθαι, V.
P. 54. ἔχθει] νομίζειν καὶ ἐν τοῖς ὅπ. A.
σκηνὴν] μεταμπίσχεται, V.
εἰς] Κασάνδρειαν, V. Κασάνδρειαν, A.
P. 55. Πάλιν] κ'εἰς τὸ, V.
αὐτὸν] τάξεις καὶ ὑποθέσεις, V.
P. 57. διάβασιν] ἀπώλετο, V.
P. 59. συμπλέκεται] συμπέπλεκται, V. A.
P. 60. νας] καταβαλὼν εἰς ὕλην, V.
δὲ φίλοι] παρασάντες, V.
τος] διδόσῃ, V.
P. 61. ἡδίων] ἀπαντᾶν, V.
ιγμένου] ἀγαθοῦ, V.
γελλόντων] περὶ τοῦ, V.
P. 62. Ὁ δὲ] τοῖς περὶ τὸν υἱὸν, V.
παιδὶ] φυλάττων, V.
P. 63. διώκουσιν] ὁ γ' οὖν, V.
Ἔχε] μετὰ, V.
P. 64. γένος] ἀφ' οὗ, V.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ.

P. 67. περὶ] περὶ τὸ, V.
Ib. ὁ Τυφῶνος, V.
στησις] ἡ βραχυτάτῳ, A.
P. 69. ἰσχὺν] ἐπὶ τῷ ἰσχύειν, V.
Ib. ὑπερεῖδεν, V.
δουλεῦσαι] δεξιὸς, V.
P. 70. τώνιον] ἐπ' οἰωνοὺς, V.
P. 71. οὕτως] παρασκευασμένον, V.
P. 72. δυνάμεις] συμβιβάζειν, V.
πρὸς] ἀρχιβατεῖς, V.
P. 73. πηῖον] ἵππαρχον, A.
P. 75. μένος] ἀγόμενος, V. ἀγαλόμενος, A. f. ἀγαλλόμενος.
P. 76. νιὸν] ἀπειμάμενος, V.
μὲν] προσελθὼν, V.
θὼν] ἀνηγόρευσε, A.
P. 77. χόντων] πολλοῖς, V.
θαυμασὸν] βασιλευομένων, A.
φημῶν] ἀπέστησεν, A.
P. 78. Ταῦτα] τοῖς περὶ, V.
P. 79. δυσκολίας] ἐμφρονέστατα, A.
P. 80. μην] ἀδελφιδῆς, A.
περ] ἐψήφισο, τιθέντος, V.
P. 81. Πάνσαν] ἰσίων, V.
P. 82. γας] ἀφελέσθαι, V.
διετέλει] Πλάγκον αὐτῷ, A.
P. 83. σαμένοις] δοκεῖ γενέσθαι, A.
P. 84. ὑπὸ] ὑπὸ τοῦ βήματος, V.
P. 85. χρημάτων] βεβαιοτάτῳ, V.
P. 86. νοσοῦντος] ὠνείδιζεν, V.
τὸ τοῦ] τῷ νεκρῷ καὶ πολλὰ τὸ εἰς τὴν ταφήν. V.
Ἐκ] οὕτω παρέστη, V.
τικὸς] τὸ πεζὸν, V.
φιλολόγων] ἔτρεπε, V. A.
ἐπιείκεια] ἐπιεικὴς, V. A.
P. 87. χομένου] ἀνεκαλεῖτο, V.
P. 88. δεύτερον] λέγων, V.
ρος] ὅτι μυριάδας, A.
τούτῳ] τοῦτο, A.
καὶ λαλιᾷ] διαμυνόμενοι, V.
P. 89. τάθεσιν] μὴ πρὸς χάριν ὁμιλοῦντων, ἀλλὰ

λὰ τοῦ φρονεῖν ἡττημένων φαίνεσθαι, V. A. τὸ μὴ
πρὸς χάρ, A.
τίαν] ἐντυχοῦσαν ἑαυτὴν, V. A.
P. 90. πλεῖσας] μαγδώλμασι, V.
ἅμα] συνηρημοσμένων, συνηθροισμένων, συνηρμοσμένον, V. A.
P. 91. λόγῳ] τοὺς ἰδιώτας, V.
P. 92. τηγοί] παρθικόν, V.
τις] ἀμιμητοβίων, A.
φάναι] δεῖπνα δεῖ συντετάχθαι, A.
P. 93. φέρειν] ἀποσειομένου. V.
ἀνεῖσα] ἀνιεῖσα, V.
P. 94. ρίας] ἀναστρεφόμενον, V.
P. 95. Καίσαρι] ἐξ Ἀκκίας, V. ἐξ Ἀττίας, A.
P. 96. πρὸς] συνῆλθεν, V. Ib. κατὰ τὸ χῶμα μετὰ Πομπηΐου τοῦ στόλου παρορμοῦντος, V.
P. 98. καταλιπὼν] γυμνασιαρχικῶν, V. A.
ἔργον] τὸ ἔργον, A.
P. 99. χρημάτων] ἔμπλεω, V.
P. 100. ὃ ἀμφ.] εἰρωνικὸς, V.
P. 101. βίαν] παῖδας αὐτοῦ ἀφῃκατ. A.
ἐννᾶσθαι] κατακεκλεῖσθαι, V.
Κύπρον] Ἰουδαίων, V.
P. 102. ρισαν] Βαμβύκην, V. A.
P. 103. τοῦ] πρὸς τὸ κρατ. V.
Πρῶτον] δεόμενον, V.
στράτον] ἀποτετρυμμένον πορεία, V.
χρόνον] ἐν ἀριστερῷ, V.
τινα] Φραάρτα, V. Φραᾶτα, A.
ἀνιστάμενον] ἀνισταμένην, V.
P. 104. θεῶντο] παρεξιόντας, V. A.
Ib. ἴσοις, A.
P. 105. τῶν ἐπὶ] Φραορτέων, V.
σαντας] τὸ πλῆθος ἀφ' ἑκάστης ἕνα, V.
P. 106. χεῖν] διὰ λόγου, V. Ib. ἀπάγει, V.
P. 108. μῶνα] Φλεῖος, V.
P. 110. τοῦ] προσδοκῶντας, A.
ὀφθείη] προσελθὼν, V.
P. 111. αὐτὸν] ἐρείψει, V.
P. 112. ὀλίγοις] ὀλίγοι, V.
P. 113. θεῖαι] δυνάμενον, V.
πατημένους] ἀπολιπόντας, V.
ἐκείνη] ἔχει δίψος καὶ πόνον ἡμῖν συνήθη, V. A. qui posterior illud ὑμῖν tamen retinuit pro ἡμῖν.
P. 114. ἀνεκαλεῖτο] ἐσήμανεν, V.
P. 115. τάτην] ἀπειργασμένοι, V.
τὸ ξίφος] αὐτοῦ διεῖναι, V.
στῆσαι] τὸ πλῆθος ἐκ τῆς ἀνάγκης εἰς, V.
P. 116. μένας] ὑπαγαγόντων, V.

P. 117. σεμνά] χαριζομένου, V.
P. 118. ἀργύριον] ἐκ τῶν ἰδίων ἑαυτοῦ διενειμεν, V.
τοῦ] Φραάρθην τὸν Πάρθον, V. A
νόμενος] κατεργάσασθαι, V.
ἡγεμόσι] στρατιωτικὰς, V.
P. 119. Ἀντωνίου] προϊόντος, V.
P. 120. τέρους] πρῶτον, A.
P. 121. ηγορῶν] ἔπεμπεν, V. Ib. ἐγκαλῶν, V.
P. 122. ἐκείνῳ] συνοῦσα καὶ μανθάνουσα, V.
P. 123. ηυλεῖτο] συμπληρουμένων, V.
βαιε] τιμὰς αὐτῇ, A.
δὴ] Ἀθηναῖος, V.
P. 124. μὴ τὸν] ἐνάδει. V.
τὰς] ἐκ τούτου, V. μεταβολὴν] ἀναβολὴν, V. A.
νοντο] Τίτιός τε, A.
εἰς] Καλουβίσιος, Καλβίσιος, V. Καλουίσιος, A. & infra.
P. 125. ζοντα] τετραρχίας, V.
ἐρωτικῶν] ὀνυχίαινα, V.
ἀρχῆς] Γεβίνιος, V.
P. 126. καὶ Χάρμιον] Χαρμίων, V.
ραυνοῖς] κεραυνὸς ἐνέπεσεν εἰς τὸ Ἡράκλειον, V.
P. 127. πολεμίοις] Ἀρμενίων, V.
κὸν] Ἰταλίᾳ, καὶ Γαλατίᾳ, καὶ Ἰβηρίᾳ, V.
P. 128. ἐυστρόφοις] ἐξηρτυμένον, V. A.
στόλῳ] ἀκωλύτους, V. A.
Ἰταλίας] Ἀπαλίας, A.
κόπολις] διαβαλὼν, V.
P. 129. ὃ καὶ] μεταβολῆς, V.
δονίαν] Δικόμης, V.
P. 132. κοντοῖς] καταπέλτας, V.
P. 133. αὐτὸν] οἰκείοις λογισμοῖς, V.
καὶ θνήσκ.] Ἀλέξα, V. Ib. Σικελίου, V.
χάρους] ἐκδιώκω, V.
P. 134. Ταῦτα] ἐν ἀκατίῳ, V. & infra.
P. 135. ἤδοντο] πυθόμενος, V.
ταρέραιν] μέτρα πυρῶν τεταγμένων, V.
P. 136. ἀπέστησεν] ἀνεῖλεν, V.
Πέτραν] κατεκώλυσε, V.
τοῦ] προσβαλὼν, V.
P. 138. Τοὔνομα] πλάσεσθαι, πλάσεσθε, V.
Τίμων] Τίμων μισάνθρωπος ἐς ὄσιον, ἀλλὰ παρέλθε. εἰπὼν οἰμώζειν μακρὰ παρέλθε μόνον, V.
ὃ τὴν] ἀμίμητον βίον, V.
P. 139. γέρσεις] βαρέως, V.
P. 140. θις] ἀνιβόντος, V.
P. 141. ἀποκριναμένου] θανάτων, V.
ἐκέλευεν] ἐκέλευσεν. V. ὑπεῖχεν] ὑποχεῖν, V.
P. 142. ὄχλου] ἀθορύβως ἐξιόντας, V.
Ἅμα] τῶν πεζῶν, V.

τ͂ κώπαις] τὰς κώπας, V.
Ib. μετεβάλοντο, V.
P. 144. νιον] μεθ' αὐτῆς, A.
ὅσον] ὅσον ἢ ὅπω ἀπολ. V. δ' ὅπω ἀπολ. A.
P. 145. εἰσῆλθεν] θυραῖς αὐτῷ, V.
οὐθεὶς] παρέχουσα τῷ Γάλλῳ καὶ, V.
κῶν] ζωγρεῖ, V.
P. 146. γὰρ] στρατηγικῶν, V.
βλεπτος] διαπρεπῶς, V.
P. 147. ἀποτεμνόντων] ἀποτεμόντων, V.
θέρον] γεγονέναι, V.
ρος] ἀνέπεισεν, V. A.
σαρος] βουλομένου, V.
P. 148. λάμπε] συνεπεφαίνετο, V.
τινος] ῥέπουσα, V.
πρὸς] ὡς δή τις μάλιστα, A.
P. 149. ἡμέραν] ὅσως, V.
αἰχμάλωτος] μήποτε, V.
P. 150. τι φέρσι] ἀπέπλεων, V.
P. 151. τοῖς] Χαρμόνιον, Χαρμίων, V.
δεν] ἐν κιςίδι, A.
Ib. κιςίδα, A.
τ͂ πρὸ] θυρίδος, V.
P. 152. λύσασα] συνάρξασα ἢ Ἀντωνίῳ πλείω τ͂ δεκατεσσάρων suppl. ἐτῶν, A.
ἢ Καίσαρος] Ἀγρίππου, V.
P. 155. λύσεως] ζητοῦντες, A.
Ῥωμαίων] διαφυγόντα, A.
P. 156. νὰς] Δάμιαν, V.
Ἔτι] κεκωλυμένον, A.
Ib. ὑπὸ Φιλίππου, V.
δρου] γεγονὸς, A.
P. 157. τητος] τοῦτο ἔνεσι τῇ Δημ. A.
P. 158. μεινε] ἠγάπησεν, V. A.

Δ Ι Ω Ν.

PAG. 161. ἢ δω.] βιβλίῳ, V.
P. 162. Δίων] ἀποδιδόναι, V.
αὐτὸς] ἔγραψε, V.
P. 164. ςομάχης] σωφροσύνην καὶ ἀρετὴν, A.
P. 165. καὶ διατρ.] ἐμηχανῶντο ῥεμβ. V.
P. 166. μένῳ] κολακείαν, V.
P. 167. γινομένης] ἐθυμώθη, V.
P. 168. πρὸς] θειότατον, A.
Ib. περιγγελίας] περιφρονούμενης, A.
P. 170. διαμαρταν] δημοκρατίας, V.
Διονύσιος] ἡμῶν, A.
γινομένους] συνηθείας, V.

P. 172. τὸ] κατηγόρησεν, A.
P. 173. τῷ] αὐτὸ τοῦτο, A.
λεμον] μεταπέμψεως, A. Ib. καὶ ἀξιῶν, A.
P. 174. πάντα] πάντως, V. A.
P. 175. Ὄφρ' ἀναμετρήσαι, V. A.
P. 176. λήλου] πάντως, V.
θεὶς] Ἄριππος, V.
P. 177. Συρακούσας] ἀπολεγομένου, V.
μόνον] μόνῳ, A.
P. 178. θις] ἐπέμφθη, V.
Ib. Ἀρετὴν] ἀδελφὴν, V.
αὐτῆς] κακῶς, V.
Ὁ ἢ] ἐκποδὼν, V.
P. 182. ἅτε] πεποιημένους, πεποιησαμένους pro πεποιησομένους, V.
Λιβύην] προσφερομένοις, V. A.
τρας] μᾶλλον, V.
P. 185. ὡς δ'] ἀπηγγέλη, V.
χοντα] ἐσφάζετο, V.
τυγχανόντων] ἀποτυμπανιζόμενοι, V.
P. 187. ἀπισχν.] καὶ ῥασώνην ςρατιῶν, A.
ἧκεν] μετὰ τ͂ Συρ. V.
P. 188. πλὴν] πλὴν τ͂ ξένων τ͂ Δίωνος, A.
μένου] ἀνακάμπτων, V.
P. 189. τοῦτο] τῷ τ͂ Δίωνος υἱῷ, A.
P. 190. αὐτοὺς] ταχὺ, V.
P. 193. πρὸς] ἐπειδὴ Φίλιςος, A. ἐπεὶ δὴ, V.
P. 194. διὰ] Συρακουσίων πάντων ὁρώντων, V.
ἑτέρου] οὐχ ὑφ' αὐτοῦ, A.
P. 195. νῶν] πάντα μισθὸν, V.
θεῖν] Γύαρτα, V. A.
P. 196. ἢ μετὰ] ἱκετεύσων, V.
P. 197. κοντος] ἐπέςρεψεν, V. ἀπέτρεψεν, A.
καια] ἔπεμπον, V.
οὐκ] ἐνέμειναν, V. A.
P. 199. ἀπὸ ἢ] πέντε ἐν οἷς τοὺς, A.
P. 200. περὶ] βουλεύσασθαι, V.
πολλὰ] κατὰ τ͂, V.
P. 201. ἀποτρέποντες] ἀποτρεπόντων, V.
P. 203. κλῳ] διαπύροις, V. A.
διαπαρ.] ἀνήρουν, V.
P. 204. θυμῷ] τ͂ πόλιν, V.
P. 205. αὐτὸν] εἰ καὶ τ' ἄλλα, A.
P. 206. τῷ] ἡγεμόνα, V.
P. 207. μάσιν] κατ' εἰποίησεν. A. forte κατ' εἰσποίησιν.
P. 208. ἀσπασαμ.] πρῶτον, V.
P. 210. σχῆμα] ἔχον, V. A.
ως] συμεταβολος, V.
Πλάτων] περιτυχούσης ἑταιρείας. A.

ἀπαύ-

ἀπάντων] ἐςεφανωμένος ἦν, V.
P. 211. ἀληθῶς] ὑφ' αὐτοῦ, A.
καλωτέρω] καλλιώτερω, A.
P. 212. γῆς] παιδικὴν ἀρχὴν, A.
P. 213. καὶ συνέβη] λεχθείση, V.
παιδάριον] παρεβάλοντο, V.
P. 214. Συρακ.] ὅτι, V.
εἴληφεν] ἐπιθέμενος Μεσσηνίοις, V.
προσδεχομ.] προσβαλλομένων, V.

ΒΡΟΥΤΟΣ.

PAG. 216. Μάρκου] ἀπόγονος, V.
P. 217. εἰς] Μαρκίου Σπορ, A.
υἱὸς] ἐνηλίκους, V.
P. 218. σεως] διεξόδους, V.
P. 219. τὸ] Σησίου, V.
P. 220. ἑλώδεσι] στρατοπεδευκότων, V.
P. 221. σιον] Νικαιέων, V.
Ib. προσηγορεῶν, V.
πολλὴν] πολὺ αὐτῷ, V.
P. 222. λίαν] αὔξαντα, V.
κρύφα] προσαχθέντες, V.
Κάσσιος] ἐφ' ἑτέραις, V.
P. 223. τιμῶντα] ἀλλ' ἐκλίμνοντα, A.
P. 225. καταλύσ.] Εἴθε νῦν ἦς Βροῦτος, A.
καὶ, Ὦφ.] νῦν ζῆν, V.
P. 227. τάχους] Στατίλιον, A.
Ρωμαίων] ἔστρεφεν, V.
νεγκαν] προδεικνύμενα, A.
P. 229. Πομπηΐου] ψηφισαμένης, V.
αὐτοῦ] καλούμενοι, V.
P. 230. λον] πολλοῖς, V.
P. 231. σώματος] ἁλούσης, V.
γὰρ] ἐπισκυρῶν, V.
P. 235. προθεῖναι] προθεῖναι, V.
P. 236. μένος] ἐπιτειχίσαι, A.
P. 237. τον] μαρανθῇ, V. A.
φερομένοις] φερομένης, A.
λόντας] ὀλίγον, V.
P. 238. εἰς] δεδέχθαι, V.
P. 239. δωκε] ὑπόθεσις, A.
P. 240. κοῦ] συμφιλοσοφεῖν, V.
P. 241. χιόνος] διαδυομένης, V.
P. 243. ἄγειν] Ποπίλιον, V.
P. 245. πρᾶος] πρὸς πᾶσαν ὀργὴν, V.
μέσῳ] τὴν πατρίδα, μονονουχὶ, A.
P. 250. ἐκ] ἀπείρητο, V.
P. 251. μοσία] ἠτίμωσε, V.
P. 252. Καίσαρος] ἐκείνως. νῦν δὲ ἀδικίας μὲν, A.
γὰρ] ἀνδρείας, V.
αὕτη] τοιαύτη μὲν οὖν, V.
ἤκεις] ἀποφθέγγεται, V. A.
P. 253. γὰρ] γὰρ ἔξωθεν ἡ τύπ. A.
διὰ] γινόμενον, A.
P. 254. στεν] Ἀντωνίου Βροῦτος. Κασσίου δ' Ἀντώνιος. V. αὐτοῦ μὲν Κασσίου, A.
ρεις] κτημάτων, A.
P. 255. θρέψους] προσάγμασιν, V. A.
P. 256. εἶπεν] πλείω, V. A.
Καὶ] φοβούμενος, V.
φύσει] λαβόμενος, V.
κακῶς] ταῦτα εἰπόντα, A.
τῶν] ἀνθρωπίνων πραγμάτων, V.
P. 258. τες] ὑποκρούσαντες, V.
Καῖσαρ] Σερτωρίου, V.
νεχθέντες] ὡς δ' οὖν, V.
P. 259. κνυε] ἡττημένοις ὁ καιρὸς, A.
τῶν] κεραίνη λάμποντα, V.
ρους] θάλλους, V.
P. 260. πορθούμενον] ἑώρων πολλοὺς, V. A.
P. 261. υἱὸς] ἀνήει, A.
P. 262. μάχη] ἐτρέψατο, V.
Βρίγας] Βρύγας, A.
ἡμέρα] προσάγειν, V.
P. 263. φίλους] συνεκπίπτων, V.
P. 264. δεῖν] καὶ χώρας, V.
τῶν] ἐν πλοίῳ, V.
P. 265. κεν] οὐκ μοναρχίας, A.
διάγειν] βουλόμενος, V.
P. 266. Βολούμνιος] βουλόμενος, V. τούτῳ μὲν V.
P. 269. ὑπέστη] ἐκπαισάμενος, V.
P. 272. πρώτοις] τῶν μεγίστους. A.
Ib. τούτῳ, V.
τὸς] ἔργον, V.
μης] ἀτρεμοῦντι, V. A.
λα] ἑαυτῷ, A.
P. 273. ξεν] ἔδοξε τοῖς πράγμασι, A.
γέγονε] ἐβουλεύετο, A.
P. 274. τοῦτ'] οἰκεῖος μὲν ἦν, V.
P. 275. δὲ] δυναμένης, V.
P. 276. δεῖ] προσῆκεν, V.

ΑΡΤΟΞΕΡΞΗΣ.

PAG. 277. τοι] δείνων φασὶν ὁ Ἄρσης, V.
P. 278. γόντα] ἐκπιεῖν, V.
P. 279. ἀποστῆναι] τῶν βασιλείων, V.
P. 280. ἀλλὰ] ῥοίαν, A.
ἔξεστιν] βασιλεῖ ἃ βούλει, V.

P. 282. ἑκὼν] προσετάχθη, V.
P. 283. προσδεχ] προσδεχόμενος, V.
P. 284. τοῦ] στρατείας, V.
πεσόντας] δ' ἐκείνων, V.
P. 286. ληθῆς] σείσας, V.
P. 287. τ] εἴη, V.
μὲν] ἐφίππειον, V.
βάνει] πρίπλεων, V.
P. 288. στρατιᾷ] συναναμιχθέντες, V.
P. 290. Ἕλληνας] Φαλλήνου, Φαλλήλου, V.
γινόμενος] μεμνῆσθαι, V.
ἐν τῇ] φυγόντα, A.
P. 291. ὅτι] εὐαγγέλιον, V.
οὐδεὶς] ἀδίκως, V.
τ] ὀλέθριον, V.
παρῆσαν] καὶ χρυσῷ, V. A.
ἐπεὶ] πίνειν, V. A.
P. 292. ἡ φασιν] οἴνῳ καὶ ἀλήθειαν ἐνεῖναι, A.
P. 293. ἐτράφθη] οὖν Μιθ. V.
ἀεὶ] ἐναντίου πλῆθος, V.
P. 294. πρὸ] Hic lege sic. μετὰ ἡ τ πόλεμον διαλυθεῖσα πρὸς αὐτὸν οὐκ ἔφευγε (f. ἔφυγε) τὰς φιλοφροσύνας, ἀλλὰ καὶ συνέπαιζε, καὶ τῶν ἐρωτικῶν ἐμοινώνει (f. ἐκοινώνει) συμπράττουσα καὶ παροῦσα καὶ ὅλως μικρώτατον τῇ Στατείρᾳ μετεδίδου χρῆσθαι καὶ συνεῖναι, μισοῦσά τε μάλιστα πάντων ἐκείνην, καὶ μέγιστον αὐτὴ βουλομένη δύνασθαι. λαβοῦσα δή ποτε. A.
διὰ] ἀναπλῆξαι, V.
P. 295. γλυφεῖς] γλυφίδας, V.
ῥεῖσθαι] ἰάσασθαι, V. A.
P. 296. σὺν] ὑπουργῆσαι, V. A.
P. 298. ὡς] ἐλαύνοιτο, V.
P. 300. ἔοικεν] ἐξορχησάμενος, V. A.
P. 301. ῥεῖς] μέχρι. V.
σίαν] ὑπόμνησις, V.
Ὁ] εὔφρανε, V.
P. 302. ἐδώδιμον] κατέκοπτον, A.
σιλικὸν] παρῆσαν, A.
P. 303. φα] ἔπεμπεν, V.
Τιριβάζῳ] ἦλθεν, V.
P. 304. λεότης] δυσεξημέρωτα, V.
P. 305. ἀνέδειξε] πέμπτον καὶ εἰκοσὸν, V. A.
σαν] Φωκαῖς, V. A.
P. 306. γοντα] διεξελάσαντα, V.
P. 307. τοσαν] ἐνεγγύησεν, V.
πρώτοις] ἐμμενῶς, V.
κολουόμενον] οὐ ταπεινὸν, V.
τ] εἰ τῶν μὲν ἀδελφοῦ, A.
ὑπαδελ.] ἀνάγκην, A.

P. 309. τ] ὑπενεγκεῖν, V.
γνησίων] Ἀριάσπον, V.
P. 310. φιλανθ.] Ἀρσάβης, V.
τὸ γῆρας] πεσόντος, V.

ΑΡΑΤΟΣ.

PAG. 313. φωνται] ἅπερ οὖν αὐτοῦ, V.
προσήκει] βελτίω αὐτὸν ἡγεῖσθαι, A.
P. 315. ῥεῖ] Μύρτιλος, V.
P. 316. σιν] ἄπορον, V.
τριάκοντα] Ξενοφίλου πρῶτον, A.
P. 318. πρῶτον] σύνθημα, V.
P. 319. γίνεται] αὐτῷ ἀντεφώνησε, V. πρὸς αὐτὸν ἀντ'. A.
P. 320. ὑπὸ] ἐπὶ Νικοκλέους, A.
ὑπ'] ὑφ' αὐτῆς, A.
P. 321. βὴς] πικρὸς, V.
καὶ θεάτρου] ἄλλου ἢ τὴν, A.
ματα] ἐμβολώτατος, V.
P. 323. Μεθώνης] Μοθώνης, V.
θεὶς] πρὸς αὐτοῦ, V.
P. 324. ἀδιάφθορον] ἀδιάφορον, V.
ἰσόρηκεν] γνάμπτεσθαι, V.
διείληφεν] διήλειφεν. V. bene. διήλειψεν, A. male.
P. 325. θαυμασθ] ἀποδειχθεὶς γὰρ αὐτ. A.
Βουλαὶ] βουλὰς, V.
Τοῦδ'] τ' ἄλλα σάλαις, V. A.
P. 326. ὅλως] ὅλος ἡμῖν, A.
ἔρωτι] ἔρωσι, A.
P. 327. Ἡ δὲ] ἀπέλιπε, V.
P. 328. ρὸς] ἀμοιβοῦ, V.
αὐτὸς] ἀμοιβὰν, V.
P. 329. τῇ πατρίδι] ἐπεχείρησε τῇ πράξει, A.
διὰ] φράξεις, A.
πρὸς] πηχῶν, V.
P. 332. νὺξ] παρέχειν, A.
τῇ] τῇ πόλει, V.
P. 333. χύτησι] παραβόλων, V.
εἶτα] ὑπολάμπουσα, A.
τριακόσιοι] ὅσαπερ, V.
παντοδαποῦ] τ ἡ αὐτὸν, τ αὐτὴν, V.
P. 335. ἀρετὴν] τ ψυχὴν, V.
τ ἡ] στρατιωτῶν, V.
P. 337. Ὀρθῶν] ὀρθῶν ἡ, A.
σιν] ἐπεβούλευεν, V.
ρητο] ἐπῆσαν, V.
P. 338. λελοιπὼς] ἐκέλευσεν, V.
νων] μέσαυλον, V.
καὶ τὸ] πεποιημένος, V.

P. 342.

P. 342. τ̃] μετελόσμισεν, V. f. μετεκόμισεν, ut habet A.
P. 343. γίας] κ̀ παρ' ἐνιαυτὸν ἦρχεν ἐναλλὰξ, A.
θεῖν] τ̃ πίσιν, A.
P. 345. Οὐ] δυνασῶν, A.
P. 346. τ̃] τρὶς κ̀ αὖθις, V.
λεαξ] τ̃ ἐλπίδων, V. A.
P. 347. Ὁ ȝ] ὑπόθεσιν, A.
P. 348. ξανομένῳ] τοῖς ἀχαιοῖς, V.
P. 350. ὅλον] ἐνέπλησαν, A.
σαντο] ἀλλ' αὐτῷ, V. ἀλλ' αὐτὰ αὐτῷ ποριζειν, A.
Μεγισόνυ] & infra πατρῶον, V.
P. 351. οἴακας] εἰ ȝ ἀπεγνώκει, A.
τὰ πράγ.] εἶξε, V.
P. 352. κρῦ] ἐγγύθεν, V.
P. 354. τὸ Ἀπολλ.] Ἀπολλώνειον, A.
Τῶ] ὐ πολλοὶ, V.
μΘ] συντετριμμένΘ, A.
P. 355. τὰ πράγ.] κατειργάσθαι, V.
πολει.] εἰ δεξεῖ. V.
P. 356. τί] τ̃ Ἀντίγονον, V.
P. 358. βεν] αὐτὸν Ἀντιγόνῳ, V
τ̃] περιδῶν, V. f. περιιδὼν ut habet A.
δόνας] πομπὰς, V.
Ib. ἀρξαμένυ, V.
τίνειαν] διωκῆσθαι, V. A.
P. 360. γον] εἰς Ἄρατον, V.
P. 362. αὐτῦ] εἰδΘ, V.
αὐτῶν] ἑλληνικὰς ἐξετραχύνετο πολ. V. A.
ἐνέβαλλε] ἐνέβαλε, V.
P. 363. λιτικὸς] πρεσβύτην. V.
την] & infra, Ἰθωμάταν V. Ἰθώμαν ex Strab. VIII. A.
κνυς] Φαληρεῖ Δημητρίῳ, V. A. ex Steph.
κεράτων] προσλάβοι τ̃, V. A.
P. 364. ἀδικημάτων] ἀνιαρῶς αὐτὸς, A.
ὑὸν] εἰδέναι ȝ, V.
P. 365. τΘ] ὁ βασιλεὺς, V.
Βυλάη] Βυλάυ, A.
Ib. ζωάγριον αἴρεν, A.
P. 366. ὅν] σωτηρίαν, V.
P. 367. τινὸς] ἐθριάμβευσεν κ̀ κατέστρεψεν, V. A.

Variæ lectiones in Galbam & Othonem, ex Bodl. Cod. 5.

ΓΑΛΒΑ.

PAG. 368. τ̃ ὁμοίως] φύσεώς τε.
P. 369. μηδὲν] χρωμένοις.
εἶτα] στρατηγόν.
ἔργον] διαλαβὼν.... κ̀ προδοσίαν.
P. 370. τ̃] συγγένειαν.
P. 371. Ἐπεὶ] ἀγρίας.
ρυνα] πολλαχῦ φερομένων.
P. 372. τίνα μενόντων.
μέρος] ἀποδῶσει.
Γάλβαν] αὐτὸς ȝ.
P. 374. ἡμέραις] ὖ τιτΘ.
P. 375. δοχὰς] ἐδείπνιζε ȝ.
P. 376. ὥστε] ἄνδρα τ̃ Ἀρισῶν Θ.
P. 380. Ἔδοξεν] εἰς παρεμβολὴν.
P. 382. τας] desunt a στρατιὰν ad ἀλλ'.
θεν] desunt ὁ Νέρων.
εἰπεῖν] φάσκοντΘ.
P. 384. φησὶ] ἐνεπίμπλατο.
προδιδὺς] προδὺς.
δῆμΘ] deest πᾶσι.
θεάτροις] ἐπεπλήχθη.
τυραννικὴν] deest καταγελῶντες.
P. 385. Ἐκ] deest τὺς.
P. 386. τον ὄντα] κ̀ ἐν ὐδενί.
πολλοὶ] deest Οὐκ.
τ̃ ἀρχῆς] μὲν ἐπιφανὴς, τροφῆ.
ἦρα] ἄρα.
P. 387. τὸς] παρεχώρησε.
P. 389. Τί] στρατιῶται.
P. 390. δὲν] ΚρισίωνΘ.
P. 394. πολέμιον] πόλεμον.
μένοι] ἐσπασμένοι τοῖς.
P. 396. λων] γεγονότων.
P. 397. ἦρχε] φάρκιΘ.... ὑπερειπόμενΘ.

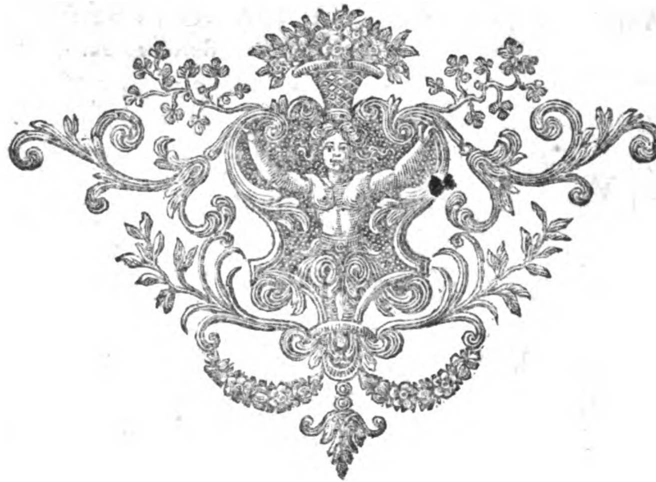
ΟΘΩΝ.

PAG. 399. ἀνηκέσοις] αὐτός τε.
P. 400. οἱ μὲ] ὑπελαμβάνοντο.
P. 401. παρηγορήσας] ἀπέπεμψεν.
κελεύοντων] ὐδὲν ἔμελλε.
P. 402. θατέρυ] ἕτερον ἄ.
P. 403. δεδοικὼς] Ἀχάιον.
προσθεὶς] κ̀ πρὸς μητρὸς.
ἐλθόντας] ἐφείσατο.

P. 407.

P. 405. μετὰ] ἐπωνύμιον.
P. 406. Ὃ δὲ] ἔστι δὲ καὶ.
ῥεῖς] ἐν ἀφθόνῳ.
P. 410. τὰ χωρία] διεσπασμένους.
ῥεομένην] ὀλίγοι τῶν.

P. 411. θεῖτο] ἀγχωμάχου.
P. 412. Κεκίνα] οὐδεὶς μετέσχεν.
P. 413. τοῖς] ἀλλὰ μὴ χρῆσθαι.
P. 414. Ῥωμαίοις] ἀποδιδοὺς.
P. 415. στρατιώτας] οὐκέτι δεκτικός.

NOTÆ & EMENDATIONES

Gul. Xylandri, Hermanni Cruserii, Henr. Stephani, &c. in PLUTARCHI VITAS; quibus & Editoris nonnullæ posthumæ, & Mosis Du Soul non paucæ admiscentur.

DEMETRIUS.

Pag. 5. lin. 6. Δ Ιάγνωσις] Recte Cod. A. διαγνώσει habet, ut ad ἔτι referatur; uti volebat & Dacerius.

Ib. l. 9. καὶ κινυμύλω πρὸς τὸ φρονεῖν ἀναφέρειν] Hæc verba Scholium mihi videntur continere, quod, in textum receptum, omnia perturbat. *Dacer.*

P. 6. l. 11. αὐταῖς] Immo ἑαυτοῖς, ut in A. Cod. legitur. *Dacer.*

Ib. l. 17. ἵνα καὶ] Recte idem Cod. εἶτινα καί. *Dacer.*

P. 7. l. 5. ἀκολούθως] Mallem ἈΚΟΛΟΥΘΩΣ.

Ib. l. 10. Κορραίυ] Legitur & Φεραίυ, inquit Stephanus; quod in Var. L. locum meretur. Matrem Demetrii *Philam* vocat Steph. π. πολ. V. Φίλα. sed prave. Vide infra p. 54. & scribe, Ἀντιγόνυ τῦ Δημητρίυ. *M. D.*

Ib. l. 13. ἔτι νηπίῳ] Suspicor Plutarchum scripsisse ἜΤΙ νηπίῳ. Vide tamen Luci. Dial. Mort. VIII. ἘΠ' ἘΜΟΙ τεθνήξεσθαι.

M. D.

Ib. l. pen. ἔτηφ.] συνήθεια, quidam Codd. habent, inquit Steph. Non placet hæc scriptura; sed ad Var. L. ejusmodi Notæ rejiciendæ erant. *M. D.*

P. 8. l. 10. ὥσπερ εἶχε τὰς βολίδας,] Ita hæc a Plutarcho scripta fuisse, si quis credat, næ is mecum non sentit. ὥσπερ εἶχε, Græcis est, *sicut erat*; (Vide 27, 9. & passim.) adeo ut nihil sit a quo βολίδας regi possit. Excidit ergo, ἘΝ ΧΕΡΣΙΝ ἘΧΩΝ, vel aliquid simile, quod in bonæ notæ Codd. quærendum est.

M. D.

P. 9. l. 5. M. Ἀρισβαρζάνυ παῖς] Palmerius scribendum censet; M. ὁ Μιθριδάτυ τῦ Ἀρ. π. Cujus rationes vide, si lubet, in ejus Nota. *M. D.*

Ib. l. ult. ὑπὲρ αὐτῦ...] Vide an non potius scribendum sit ὕπαρ αὐτῷ: ut Op. Mor. 288, 10. pro ὑπερεξαπατῶσιν, ὝΠΑΡ ἐξαπ. optime jubet legere Xylander.

P. 10. l. 10. ἐν Κύπρῳ δ.] Recte V. & A. ἐκ Κύπρυ. *M. D.*

Ib. l. 14. κατ' αὐτὸν] Melius V. καθ' αὑτόν. ut p. præc. l. 18. & seq. l. 8.

M. D.

Ib. l. 15. πεντακισχιλίων] Vide Diod. Sic. p. 724. apud quem DCC. tantum cæsi leguntur.

Ib. l. ult. χάρητος.] Recte articulum τῦ addit ante hanc vocem, Cod. V. *M. D.*

P. 11. l. 7. κωλῦσαι] Melius, credo, legetur ΚΟΛΟΥΣΑΙ.

P. 12. l. 12. ἠδυνάτο] Leg. ἠδυνάντο, ut

ut ad milites referatur. *M. D.*

P. 13. l. 4. διαπυρσεύειν] Dacerius, ex MS. nescio quo, διαπυρσεύσειν reponit; uti volebat & Steph.

Ib. l. ult. πάντες] Immo πάντως, ut recte in A. Cod. legitur.

P. 14. l. 15. συνεισελθ.] Melius V. Cod. συνελθοῦσαν. *M. D.*

Ib. l. 19. ἐφ' ἁρπαγῇ] Scribendum potius, cum V. & A. ἐφ' ἁρπαγήν. *M. D.*

P. 15. l. 18. πρῶτον] Ego ΠΡΩΤΟΙ mallem; eo magis quia sequitur μόνοι δέ. Adde etiam 22, 17. *M. D.*

P. 16. l. 9. ἔτος γὰρ ἦν] Ἦν, quod sic positum negotium facessit, post Στρατοκλέους reponi debet. quo facto recte omnia habebunt. *M. D.*

P. 17. l. 1. χρεωδοσίαν] Melius V. Cod. χρεωδαισίαν. Vide III. 375, 9. & Not. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 3. καλοῦντος αὐτόν] Forsan ἐγκαλ. αὐτῷ, inquit Cl. Editor. Vide Not. ad IV. 449, pen. *M. D.*

Ib. l. 6. πυρὸς θ....] Non extat in Superstitibus Aristophanis fabulis. *M. D.*

P. 18. l. 4. ἀσεβοῦντα ὁ] Forsan, ἀσεβοῦνθ' ὁ.

Ib. l. 5. Τὰς....] A. Cod. ποιοῦντ' ἀνθρωπίνας, uti conjiciebant Steph. & Cl. Editor. Ballowe autem in meo codice, Τὸ τὰς θεῶν τιμὰς ποιεῖν ἀνδρ. *M. D.*

Ib. l. antep. ἐξ Ἀθηνῶν] Malim ἐξ Ἀθηναίων: ut in libb. aliquot legi testatur Steph.

P. 19. l. 5. Ὀφέλτα] Sic scribitur etiam apud Pauf. in Cor. inquit Notarum in Justinum Ed. Ox. Scriptor. Sed Opheltas ille a nostro longe diversus: Vide p. Ed. Sylb. 57.. quamvis hoc a Leopardo primum, & ipso Grævio deinde, viro egregio, hausisse videtur. Apud Justinum XXII. 7. Impressi fere habent *Aphellas*; sed in Junt. *Opheltas*, uti & hic, legitur. Apud Diod. XX. 41. *Ophellas*; quod secutus est Cl. Humphr. Prideaux. *M. D.*

P. 19. l. 9. Φίλλα] Sic infra etiam sæpius scribitur hoc nomen, quod melius unico λ scriberetur; uti vel ex nomine urbis constat, quæ in Macedonia a filio ejus condita est. Vide Steph. v. Φίλα. & Not. ad 7, 10. *M. D.*

Ib. l. 14. Εὐρ.] A. Cod. τὸ hic inserit, quod in Imprr. ante ὡς est. In Phœn. 398. verba Euripidis sunt; Ὅπου τὸ κέρδος, παρὰ φύσιν δουλευτέον. quæ Antigonus acute sane mutavit. *M. D.*

P. 20. l. 14. πεντήκοντα..] Diod. Sic. p. 785. CXL. tantum habet.

P. 21. l. 3. ἑβδομ.] Diod. p. 789. XL. tantum habet.

Ib. l. 13. χιλίους....] Diod. ib. equites DC. peditum XVI. millia habet.

P. 23. l. 7. ἐποίησε] Melius V. Cod. ἐνεποίησε: & l. seq. συμμεταβαλλόντων.

P. 25. l. 5. καὶ καθ'] Melius habebunt hæc, si καὶ deleveris.

Ib. l. 7. ἀγωγὰς] Melius διαγωγάς, ut in MS. Codice est, cujus nomen in Var. L. excidit. Sic ea voce utitur 156, 3. & 173, 18. ἀγροὺ τῆς ΔΙΑΓΩΓΗΣ χάριν ἐκτήσατο. Altera illa sic uti non memini. *M. D.*

Ib. l. 8 Ἀ. δὲ] Aut ΓΕ, aut γὰρ, reponendum videtur, pro illo δέ. *M. D.*

P. 26. l. 1. ὡς θέαμα] Delendum censeo illud ὡς. Neque hic solum, sed & in Op. Mor. 1329, 22. Vide etiam Xen. Conv. p. 875.

Ib. l. 11. ὀκτὼ...] Apud Diod. Sic. p. 785. & 817. lateris longitudo, XLV. Cubitorum traditur; altitudo XC. Palmerius Vitruvium adire jubet X. 22.

Ib. l. 12. συνν.] Melius legetur συννεύουσα. Si enim ad κορυφὴν, cum vulgata, referri velis, copula opus erit ante στενωτέραν. Vide Var. L.

Ib. l. 18. προχ.] V. Melius προχωρεῖν. ut p.

p. 48, 14. περιελθεῖν de eadem machina dicitur. *M. D.*

P. 26. l. pen. μυῶν] In Imprr. ante Stephanum, desiderabatur ea vox. *M. D.*

P. 27. l. 1. ἓξ καὶ εἴκοσι] Stephanus, ἀπὸ præmittendum his censet. V. καὶ non agnoscit. Ego ἐξ εἴκοσι a Plutarcho scriptum fuisse arbitror. Rotundo enim in hujusmodi rebus numero uti, homines amant. *M. D.*

Ib. l. 16. γράφων....] *Palmam habet tabularum ejus Ialysus*, inquit Plinius de Protogene; cujus & reliqua verba legas auctor sim; Hist. Nat. XXXV. 10. *Dacer.*

Vide Op. Mor. 320. *M. D.*

P. 28. l. 2. οὐρανοῦ ψ.] Sic Horat. *Sublimi feriam sidera vertice.* *M. D.*

Ib. l. 5. Ἀθηναῖοι] *Ætolis* id a Diodoro tribuitur, quem vide p. 823.

P. 29. l. 6. καταστὰς] Fl. Ed. ἀστὰς habet, quod genuinum puto. Sic p. 156, ult. τὸ ἈΣΤΗΝ καὶ δικαίως γαμηθεῖσαν ἐξήλασε. & 157, 6. de hoc ipso Demetrio, καὶ τὰς ἈΣΤΩΝ κατεπόρνευσε πολλάς. II. 13, 10. ἑταίρας ξένας καὶ ἈΣΤΑΙΣ συνόντος. Vide & Op. Mor. 526, 5. ubi ΤΑΣ ἈΣΤΑΣ, pro τὰ ὀστᾶ, reponendum censeo.

P. 30. l. 9. Λακωνίδης] Corrupte. Scribe Λεωκωνίδης, vel Λεωκονίδης, cum Codd. V. & A. & consule, si lubet, Notam Palmerii, Exerc. p. 213. Dacerius etiam adire jubet Op. Mor. (p. 1557.) ubi hujus ipsius Democharis pater Laches Λεωκωνίδης recte dicitur. *Ed. & M. D.*

P. 32. l. 1. ἀπὸ τῶν μεγάλων...] Casaub. ad Athen. Lib. VI. rescribere jubet ἀπὸ τῶν μικρῶν: Meursius ἐπὶ τῶν μεγάλων. *Dacer.*

Videtur ἐποπτεία diversum quid fuisse ab Initiatione etiam posteriore; quod a Viris doctissimis, qui hæc tractarunt, non videtur animadversum fuisse. Adi omnino Sen. N.Q. VII. 31. *Non semel quædam sacra traduntur. Eleusina servat quod ostendat REVISENTIBUS.* Hi demum ἘΠΟΠΤΑΙ dicebantur. *M. D.*

P. 32. l. 5. τὰ περὶ ἀγορὰν.] Corrupta hæc verba varie emendare conati sunt Viri eruditi. Pro ἀγορὰν, Meursius ἀγυρμὸν: Casaub. ἀγνείαν: Salmasius, Petitus, & Petavius, Ἄγραν, reponunt; quia in eo loco constat ea geri solita fuisse. *Dacer.*

Op. Mor. p. 1583, 20. τὴν πρὸς ἌΓΡΑΣ πομπὴν habemus.

Ib. l. 16. συντόμως] Forsan συντόνως, inquit Cl. Editor. Sic sane, ὀξεία καὶ ΣΥΝΤΟΝΩ͂, χρώμενος τῇ πορεία, III. 279, 14. Sic infra, p. 40, ΣΥΝΤΟΝΟΣ λιμός. Sed utitur etiam eo sensu adverbio συντόμως. Vide p. 270, ult. & IV. 437, 19. & συντομώτερον, 144, 11. *M. D.*

P. 34. l. 17. ἐν λίθῳ] Scribe ἐνὶ, vel dele prorsus. Vide Var. L.

Ib. l. ult. αὐτῷ] A. Cod. melius, αὐτῶν. *M. D.*

P. 35. l. 9. Δημ.] Alibi *Philippo* fratri hæc tribuuntur. Vide Op. Mor. 318, 11. *M. D.*

Ib. l. 11. ἀχθέσῃς;] Malo Ed. Fl. scripturam, ἀχθέσεις; *M. D.*

Ib. l. 12. Δημήτριος] Rectius forsan, A. Cod. Δημητρίῳ, ut ab ἔδοξε regatur. *M. D.*

P. 36. l. 9. τίνα γὰρ....] In diversa hic abeunt Interpp. Nec mirum. Corrupta enim hæc sunt, aut potius manca. A. Cod. πλὴν ἐμοῦ habet, uti volebat Stephanus. *M. D.*

Ib. l. 16. προσδιενείμαντο... ἃς...] Necessario scribendum αἷς, pro ἃς: nam, ut nunc verba habent, omnia misere conturbantur. Nunc autem pristinis *suis* Provinciis, *novas*, hac pugna partas, & inter fœderatos duces divisas, *addunt*.

P. 37. l. 7. ὀργὴν αὐτοῦ] An sub illo αὐτοῦ

τοῦ aliquid aliud lateat, oculatiores videant. Ego delendum censeo ut absurdissimum. *M. D.*

P. 38. l. 7. τῷ μ.] A. Cod. recte τῷ ἢ μᾶλλον. *M. D.*

Ib. l. 15. ἦρχε] Immo εἶχε, ut recte in V. & A. legitur: id enim postulat ἦν, quod præcessit. *M. D.*

P. 39. l. 4. Ὀρροσὸν] Lubinus (apud Dacerium,) & Cellarius, Ῥωσὸν scribere jubent. Optime. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 6. ἐπὶ σκηνὴν] A. Cod. ἐπὶ σκηνῆς, quod magis Stephano placebat. Vide IV. 85, 1. ubi alia ratio est. *M. D.*

P. 40. l. 4. ἐνθήσω] Pro corrupta palam hac voce, (vel duabus ἐν θήσῳ quæ in Vett. Edd. erant.) V. & A. ἐν Ἴψῳ recte habent. Pugnam in hac Vita habuimus, p. 35. & 36. Nomen extat II. 436, 3. Phrasis autem huic similis, II. 458, 17. κἂν ἔτι μυρίοις Λ. τρέψηται μαχόμενος.

Ib. l. 5. αὐτὸν δὲ] Melius Ed. Fl. & A. Cod. αὐτὸς δέ. *M. D.*

Ib. l. 9. ὀλίγων] Elegantior erit oratio, si ὈΛΙΓΟΝ scribatur. *M. D.*

Ib. l. antep. γνέως] Delere suadet Steph. posterius hoc; præsertim cum in quibusdam Vett. Codd. non extet. *M. D.*

P. 41. l. 18. μεμψ. αὐτοὺς] A. Cod. αὐτοῖς: melius. *M. D.*

P. 42. l. 3. ἐφ' ἑ.] Immo ἀφ' ἑαυτοῦ, uti recte in A. legitur. *M. D.*

Ib. l. 6. Ἀθηναίων] Melius idem Cod. Ἀθηνῶν. *M. D.*

Ib. l. 15. Αἰσχ....] Versus hic Æschyli laudatur iterum a nostro Op. Mor. 1479. ubi mendose quidem, uti & hic, καταίθειν legitur, quod recte Tan. Faber in ΚΑΘΑΙΡΕΙΝ mutandum censebat, Dacerio monente. At recte hic, ἔφυσας legitur, cum illic φυσᾷς scribatur. *Ed. & M. D.*

P. 43. l. 1. δολ. χειρὶ] Recte Cod. A. δολόφρον χειρί. Hinc emendanda eadem hæc Archilochi verba in Op. Mor. 1965, 7. & 1751, 24. *Ed. & M. D.*

P. 43. l. 13. περὶ Δήϊνον] Recte A. Cod. περὶ Δῖον. quod merito secuti sunt Interpp. excepto Angl. omnes; observatumque a Xyl. & Palm. est. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 17. ἀνελεῖν] Melius V. ἀναιρεῖν. *M. D.*

P. 44. l. 10. δρᾷν....] Perturbata hæc verba, alio eoque meliori ordine in V. & A. leguntur, δρᾷν ὃ ἐμηχανᾶτο μέλλοντος αὐτοῦ, μὴ διαφυγεῖν ἐκεῖνον; vel δρᾷν—ἐκεῖνον parenthesi includenda. *M. D.*

P. 45. l. 5. Ἀ. τεθνηκότα π.] De Alexandro Magno intelligit, & vertit, Dacerius. Et sane a Cass. allatum credebatur venenum, quo periisse Alexandrum suspicio fuit, aliquot post mortem annis. Sed quid de τεθνηκότα statuemus? Absurde enim de Alexandro Magno dici, palam est: nec de Cassandri filio, de quo solo Orationis leges intelligere jubent, (Vide 80, 6.) quicquam est cur a Plutarcho dictum credamus. Vide, an non potius sub illa voce aliquid lateat, de facinore quo Alexandrum Ægum sustulit, Magni filium: legendumque sit ΤΕ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ. *M. D.*

Ib. l. 16. δεινὰ] V. & A. melius δεινῶν. *M. D.*

Ib. l. ult. ἐρᾷν] Melius A. Cod. ἐρᾷ. *M. D.*

P. 46. l. 7. ὄψεων ὑποδείξεις] Corruptam esse posteriorem vocem, omnes fatentur. Dacerius ὑπολείψεις reponit: Cl. Editor de ὑποδήσεις, & ὑποῤῥίψεις, cogitarat, (quarum posteriori favere ei videbantur verba quæ III. 95, 2. legere potes,) sed ὑποδύσεις mavult, propter Luciani in Tim. locum (c. 11.) ubi inter amoris signa hoc recensetur; ἀπὸ... τῶν ὀφθαλμῶν ὙΠΟΔΕΔΥΚΟΤΩΝ. Adducit & ex Heliod. Æth. hæc verba, p. 172. οὐχ ὁρᾷς ὡς ΚΥΑΛΟΙΔΙΑ τοὺς ὀφθαλμοὺς,

μεὺς, ϗ τὸ βλέμμα διέῤῥιπτ⸗)! Harum omnium vocum mihi maxime placet ὙΠΟΔΥΣΕΙΣ. Sed a Plutarcho potius ὙΠΟΘΗΞΕΙΣ, ex ductu literarum scriptum fuisse conjicio; quæ vox rei etiam mihi videtur aptissima. Vide infra p. 119, 6.. Lectoris judicium esto, donec ex Melioribus Codd. de genuina Plutarchi voce constet. Servavit autem Sapphus Oden, ex qua hæc desumpta sunt, Longinus; apud quem, & in Lyricorum Gr. Oper. fragmentisve a Steph. collectis & editis, videre potes. Vide & Op. Mor. 140, 27. & seqq. & 1358, 8. *M. D.*

P. 47. l. 12. Μαx.] Melius V. Cod. μετ' Μαx. *M. D.*

Ib. l. 13. τῶν ἐντὸς Ἰ...] Quis ferat, Athenas & Megara ἐντὸς Ἰσθμοῦ a nostro dici sitas? Ita tamen Lat. & Gall. Interpp. At tu, rescribe ocius, ἘΚΤΟΣ: nec tam foede in Geographiam pecces. *M. D.*

P. 48. l. 1. Πίσιν] Ita Ed. Fl. & A. Cod. In Imprr. reliquis πίςιν est. *Pisida* vertunt Xyl. Cr. & reliqui Interpp. Et sane eundem esse, qui supra, p. præc. l. 16. dux defectionis fuisse traditur & Thespiensis, omnia suadent. *Ed. & M. D.*

P. 49. l. 6. ἐπετρ. αὐτῷ] Quid illud αὐτῷ sibi velit, non assequor. Si mecum sentias, delebis, aut in ἀυτῷ mutabis: quod cum non placeat, aliud verbum mihi quærendum videtur pro ἐπέτρεψεν. Sed nullum succurrit quod reponi hic commode possit. *M. D.*

P. 50. l. 2. ἐνεώρων] Ed. Fl. ἐνοερῶτο. Ald. ἐνοερῶντο. V. Cod. μετ' ὀερῶτο. Sed nihil mutandum censeo; cum passim verbo ἐνοράω sic utatur noster.

P. 51. l. 13. Ὁμ.] Θέμιςας, Il. A. 238. Ὀαριςὴν autem, Od. T. 179. *Dacer.*

P. 52. l. 4.. προσπλαίων] Absurde. Scribe ΠΡΟΣΠΑΛΑΙΩΝ. Mentem Plutarchi assecuti sunt Interpp. Verba ipsa nos restituisse confidimus. *M. D.*

P. 52. l. 15. τεσσαρακ....] Splendide mentiri Dacerius putat, qui hæc tradunt. Nempe, facile est negare, quæ non intelligimus quomodo fiant. Naves nostrates maximæ, vix ad CC. *pedum* longitudinem pertingunt; hæc, ultra *cubitorum* totidem numerum. Ideone dicendum mentiri viros fide dignissimos? Nescimus quomodo tot remorum ordines aptari & agi potuerint: ideone res tota rejicienda est? Male sane cum Historicis agetur, si sic impune quæ ultra captum nostrum ab iis traduntur, rejicere & sibilis explodere liceat. Sed hæc ultra persequi hic non licet. Hoc tantum addam. Qui hujus Ptolemaicæ navis capacitatem probe examinaverit, facile intellecturum quæ de Arca Noæ in S. Scriptura traduntur. *M. D.*

P. 53. l. 8. ὡς Δ...] Scribe, cum Ed. Fl. & A. Cod. ὡς. & mox, τὸ μὴ π. & τὸ πολ. *Ed. & M. D.*

P. 54. l. 6. πάντες] Immo, vel invitis Libris, ΠΑΝΤΩΣ.

Ib. l. 14. τραγικῆς] Στρατηγικῆς reponendum esse, ut IV. 149, 10. & infra, p. 110, pen. putabat Cl. Editor, quod etiam in quibusdam legi Stephanus ait. At idem Stephanus, genuinam esse scripturam τραγικῆς ostendit, ex iis quæ supra, p. 50. l. 3. & 4. de Demetrii veste dicuntur; quæ vide. Eo sensu passim utitur & Lucianus. Vide etiam infra, 63, 16. *M. D.*

Ib. l. pen. Κασ.] Scribe, cum A.. Cod. Κασανδρείαν. & vide Var. L. *Ed. & M. D.*

P. 55. l. 12. ἀυτῆς] Ante Stephanum, qui hanc Scripturam ex Vett. Codd. reposuit, αὖθις in Imprr. erat; uti scribitur Op. Mor. 503, 18. At p. 918, 20. ἀυτῆς recte legitur. In omnibus illis locis, mox κἀπὶ, ut hic, est. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 18. κοσμίων] Forsan κόσμων, inquit Cl. Editor. Sed vide 81, 9. *M. D.*

P. 55. l. 19. Εὐρ.] Bacch. verſ. 4. unde quid mutatum ſit patebit. *M. D.*

P. 56. l. 4. ἐκ τῆς ἐ. ἀνεῖλον] Vide ſupra, p. 16, 2.. & tolle quod adſcriptum eſt comma. *M. D.*

P. 57. l. 7. Οἰδ.] Initium eſt OEd. Col. Sophoclis, in quo mutata tantum eſt vox Ἀντιγόνη, in Ἀντιγόνε. *Dacer.*

P. 58. l. 6. ὀχυρ.] Fl. Ald. Baſ. Steph. Ed. ὀχυρωτάτοις habent; quod & Budæo impoſuit. *Ed. & M. D.*

P. 60. l. 4. κατ. ὑ.] Aliam lectionem habet Cod. V. ſed hæc potior eſt. *M. D.*

Ib. l. ult. διδόντος] Recte V. Cod. διδόντι: uti ſcribendum eſſe monuerat jam Stephanus. ἀυτῦ etiam melius ſcribetur, ni fallor. *M. D.*

P. 62. l. 2. ἁμῶς] Forſan ὁμοίως. *M. D.*

Ib. l. 4. διαθ.] Scribendum omnino eſt ΔΙΑΘΗΣΟΜΕΝΟΥ: quia pendet a Σελεύκε. *M. D.*

P. 63. l. 9. ἁ δ' ἂν] V. Cod. melius; ὁ γ' ἂν. *M. D.*

P. 64. l. 6. τὸ δὲ] Lege TON δὲ, ut conveniat cum αἶκλον. *M. D.*

ANTONIUS.

P. 65. l. 2. Μάρκ.] In Editionis Par. Var. L. hæc verba habes, quæ in hac omiſſa ſunt. *Immo potius Cinna M. Antonium interfecit, ut ſcribit Cicero Phil. I.* Hæc nimis avide arripiens Dacerius, Plutarchum, aut Librarios, erroris arguit. Sed adi tu Ciceronem ipſum Ed. Græv. p. 360. & quæ ibi ab Abram. annotata ſunt legito. *Ed. & M. D.*

P. 66. l. 13. πεντ....] Vide, ſi lubet, Rualdum (An. XXXV.) de ſummis pecuniæ Romanorum Græco numiſmate a Plutarcho declaratis. *Ed. & M. D.*

P. 67. l. 17. ἔκρηγμα] Nomen eſt appellativum, de quo conſule Cellarium p. 38. *M. D.*

P. 67. l. 17. Σερβ.] Ptolemæus & Strabo per ι ſcribunt, Σιρβωνὶς λίμνη. Diodorus & Herodotus, cum noſtro, per ε. *M. D.*

Ib. l. 19. ἢ βρ.] Scribendum omnino, cum A. Cod. ἦ.

P. 69. l. 4. ἦν δέ πυ] Forſan ἦν δ' ἄυπυ.

Ib. l. 8. ἐπῆρεν] Quadrare hæc vox poteſt cum μεγάλυ γενομένυ, quod præceſſit; ſed non cum ἀνατετραμμένην quod ſequitur. V. Cod. ὑπερείδειν. mendoſe quidem, ſed ad verum proxime. Scribendum eſt enim ΥΠΗΡΕΙΔΕΝ: ut in Romulo I. 75, 5. ΥΠΕΡΕΙΔΩΝ ὀρθὴν κίων. Vide I. 75, 5. & II. 258, 16. & Cl. Editoris notam. *M. D.*

Ib. l. 11. δεκ.] Recte V. Cod. δεξιῆς. *M. D.*

P. 70. l. 1. ἐπ' οἰωνοῖς ἱερέων] V. Cod. οἰωνῶν habet. Alibi in hujuſmodi phraſibus genitivo uti ſolet; ut 291, 14. 294, 10.. & III. 349, ult. *M. D.*

P. 71. l. 3. στρατείαν] Immo στρατιάν.

Ib. l. 4. Κικ.] Phil. II. Num. Græv. 22. ubi vide, ſi lubet, Notam. *M. D.*

P. 72. l. 10. εἰς Μακεδονίαν] *Macedoniam* hic Provinciam Romanam intelligit, quæ ad mare Adriaticum uſque pertingebat. Vide Cellarium. *M. D.*

P. 73. l. 14. δήμαρχον] Immo vero ἵππαρχον, ut recte in Cod. A. legitur. quo non inſpecto, Dacerius poſt Xyl. emendationem molitur, adducta Dionis Caſſii auctoritate, quam vel ſequentia Plutarchi verba ſatis ſtabilire queant. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 16. ἡ. γὰ δημ.] Lege ἡ MEN γὰρ δημ. *M. D.*

P. 74. l. pen. ταῖς ἀποδ.] Ante has voces excidiſſe puto, ἐν. *M. D.*

P. 75. l. 14. ἀγαμένος] V. Cod. recte ἀγόμενος. quod ſecuti ſunt Interpp.

P. 76. l. 2. Ἰβηρία] Forſan Λιβύη, inquit Cl. Editor. Credo, quia Fulviam non-

nondum duxerat ante Cæsaris ex Hispania reditum. Vide autem Cic. Phil. II. 31. *M. D.*

P. 76. l. pen. ἀναγορεῦσαι] Melius A. Cod. ἀνηγόρευσε. *M. D.*

P. 77. l. 9. λευκοῖς] IV. 163, 21. habes de hac eadem re, σκύτεσιν ΛΑΣΙΟΙΣ, quod hic etiam pro λευκοῖς reponendum videtur, cum nusquam alibi, quod sciam, hoc ἐπίθετον illis tribuatur. *M. D.*

Ib. l. 17. βασιλ.] Melius in A. Cod. & Steph. βασιλευομένων legitur.

Ib. l. ult. Καίσαρα ... ἀπέστησαν.] Recte Xyl. Καῖσαρ ... ἀπέστησεν legendum esse monuit; ejusque emendationem firmant A. Cod. & Steph. in quorum altero ἀπέστησεν, in hoc vero Καῖσαρ legitur. Absurde vertit Dacerius: cæteri optime. Vide in Cæs. IV. p. 164. *Ed. & M. D.*

P. 79. l. 2. ἐμφαν.] Immo ἐμφρονέστατα, ut recte in A. Cod. legitur. *M. D.*

Ib. l. 6. ἀγόμενον...] Vide num potius ἈΓΑΜΕΝΟΝ a Plutarcho scriptum fuisse censendum sit; ut III. 149, 7. τὸ θεῖον... ἈΓΑΣΘΕΝ αὐτῆς τὴν ἀνδραγαθίαν. & IV. 386, 10. ὁ δῆμος ἩΓΑΣΘΗ. Certe, si servetur ἀγόμενον, loco moveas ἐπὶ τῷ πάθει καὶ τῷ λόγῳ, & post κηλούμενον reponas, auctor sim. Vide 82, 9. *M. D.*

Ib. l. 7. καὶ τῷ λόγῳ] Cl. Editor ita refingenda putabat. πάθει καὶ τῷ λόγῳ ΤΕΛΕΥΤΩΝΤΙ. Ego, in Nota præc. quid de iis sentiam dixi. *M. D.*

P. 80. l. 1. Χαρωνίτας] *Orcinos* Romani vocabant quos hic Græce Χαρωνίτας appellat Plut. Sic autem vocare libertos solebant, qui heri testamento libertatem erant adepti. Vide Suet. Aug. c. 35. *M. D.*

Ib. l. 6. ἀδελφῆς] Non ita, sed ἀδελφιδῆς, ut in A. Cod. recte legitur. Qua de re monuit jam Stephanus. Vide etiam p. 76, 13. ubi prave ante eum extabat itidem ἀδελφῆς. Ὡς εἴρηται, pessime redditur a Dacerio, & ad sequentia refertur. *M. D.*

P. 81. l. 17. ἐρρωμένων] Hanc vocem, ut inutilem, omittunt Interpp. omnes; sententiamque adeo nobis debilem admodum tradunt. Lucianus π. γυμν. c. 24. ἐρρωμένος καὶ καρτερὸς εἶναι, ut idem significantia, conjungit. *M. D.*

P. 82. l. ult. Φλάκκον] Immo Πλάγκον, uti volebat Xyl. & in A. Cod. legitur. *M. D.*

P. 83. l. 4. Κοτύλωνα] Is est quem L. Varium Cotylam Ciceroni in Phil. V. & VIII. dictum deprehendimus. *Xyl.*

Ib. l. 17. δοκῶ] A Cod. δοκεῖ. quod malim. *M. D.*

P. 86. l. 16. [illegible]τε] Immo vero τό ΓΕ.

Ib. l. 17. ἔπρεπε]. V. Cod. & Steph. ἔτρεπε. quod & Dacerius arripit. Ego ἔπρεπε retineri posse censeo; si, pro παῖζον, ejusdem Cod. V. πεζὸν adsciscamus, quod passim apud Scriptores *tragico* opponitur. Cl. Editor ἔτρεπε etiam amplecti videtur; adducto etiam in eam rem hoc ex Demetr. Vita loco, p. 25, 7. οὐκ εἰς παιδιὰς... ἘΤΡΕΨΕ τὸ φιλότεχνον. Quo viso, & ego in ejus sententiam pedibus eo. Tum autem, monente Stephano, παῖζον αὐτοῦ scribendum est. Vide 88, 17. *M. D.*

Ib. l. 18. ἐπιείκεια] Recte V. & A. ἐπιεικὴς, uti & Stephani Vet. Cod. quem sequendum esse censebat.

Ib. l. ult. αὐτὸν] Mallem ἈΥΤΩΝ. *M. D.*

P. 87. l. 2. γὰρ πρὸς γὰρ, καὶ] Corrupta esse hæc verba, nemo monuit: sed certissimum mihi videtur. Forsan legendum, σαπρὸν γὰρ πρός. καὶ &c. ut eleganter Græci, in rationibus præcipue, usurpant; sed alibi etiam. Sic Eur. Phœn. 613. καὶ κατακτανῶ γε πρός. *M. D.*

Ib. l. 13. Σοφ.] In OEd. Tyr. (vers. 4.

— ὁμοῦ

(— ὁμȣ̃ μὲν θυμιαμάτων γέμει, &c.) *Xyl.*

P. 88. l. 6. πρακτικῶς...] Recte A. Cod. ὅτι, non ὅτε, habet. Sed de πρακτικῶς quid statuemus? Alii, quasi πικρῶς scriptum esset, vertunt: alii, *efficaciter*. Ego ΚΡΑΚΤΙΚΩΣ scriptum fuisse a Plut. arbitror. Cl. Editor suspicatur legendum esse ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΩΣ. qua voce usus est in Phoc. IV. 180, 2. locum vide. Observandum autem hic, nulli Interpretum intellectam fuisse vocem συναγαγών, quam enarrabunt tibi hæc Luciani verba (De Hist. Conscr. c. 16.) ȣ̓́τω ΣΥΝΑΓΑΓΩΝ οἰκεῖον εἶναι ἰατρῷ ἱστορίαν συγγράφειν, &c. & (c. 17.) ἐγκώμια ȣ̓κ ἀσυλλόγιστα, ἀλλὰ συνηρτημένα καὶ ΣΥΝΗΓΜΕΝΑ κἀκεῖνα. Nova autem Hybreæ verba, quod plerique Intt. & Stephanus ipse non satis animadverterunt, non prius incipiunt quam ad, Εἰ μὲν ȣ̓κ ἐ. ventum est. *M. D.*

Ib. l. 9. τȣ́τῳ] Melius in A. Cod. τȣ̃το legitur. Sed de ἐτρέψατο ipso dubito. *M. D.*

P. 89. l. 1. μὴ..ὁμιλȣ̃ντες...ἡττώμενοι] Melius V. & A. Codd. in quibus ὁμιλȣ́ντων, & ἡττωμένων, legitur. Quod autem A. ante μὴ, τὸ habet; non probo: multo minus Dacerium, ante τȣ̃ ἐπὶ... id reperiri, contra fidem Var. L. asserentem. Optime autem Stephanus monuit, post πλησίμιον, novam incipere sententiam, & τῇ περὶ &c. ad διαμηχανώμενοι pertinere. Quo facto, & nova Codd. V. & A. quam diximus, lectione adscita, omnia nitide jam & optime habebunt. *M. D.*

Ib. l. 13. εὖ ἐντύνασαν] Recte iidem Codd. ἑαυτὴν addunt. Optime etiam Dacerius monet hæc verba ex Il. Ξ. 162. esse desumpta; cum ex Odyss. M. allata esse putasset Xylander. εὖ ἐντύνασαν ἑαυτὴν, Εἰ πῶς &c. *M. D.*

P. 90. l. 7. συνηρμ.] Recte V. & A. συνηρμοσμένον. ad αὐλὸν enim referri decet. *Dacer.*

P. 92. l. 1. Παρθ.] V. Codex vitiose παρθικόν. Sic in textu ipso, Op. Mor. p. 887, 6. καὶ καθάπερ ὁ πάροικος &c. pro ΠΑΡΘΙΚΟΣ ʼΟΠΟΣ, scriptum censeo. Qua de re hic dicendi locus non est. Vide etiam Not. ad III. 269, 7. *M. D.*

Ib. l. 2. μειρακίȣ χ.] Ego inter has voces excidisse ΔΙΚΗΝ puto. *M. D.*

Ib. l. 5. ἀμιμ. βίων] Recte A. Cod. ἀμιμητοβίων, ut 138, 18. quem locum vide. Stephanus, & post eum Dacerius, mutandum recte censebant.

Ib. l. 17. δεῖπνα σ.] A. Cod. melius, δεῖπνα δεῖ συντετάχθαι. *M. D.*

Ib. l. 18. τȣ̃ πρ. τῶν ʼΑντ. παίδων] Is est qui alibi *Antyllus* audit. Vide 138, 16. 147, 4. & 152. 11. De cujus nominis ratione altum apud Scriptores silentium est. Junior, *Julus Antonius* dicebatur. *M. D.*

P. 93. l. 8. σημήναιτο] Optime Lat. Int. hæc & intellexit & vertit. Absurde Angl. & Gallicus de *Signis* somniarunt quæ nostra ætate argenteis vasis cœlari mos est. Statim in vase conclusa omnia ad eum afferuntur quæ ei ab Antonii filio erant data; quod sigillo ejus muniendum putant, ut certo norit, nihil esse a quoquam surreptum aut mutatum. *M. D.*

Ib. l. 14. Πλατ.] In Gorg. Ed. Lugd. p. 288 B. *M. D.*

P. 95. l. 2. θρίων μεστὰ] Vide App. 265.

Ib. l. 12. ʼΙώνιον] Dixi ad III. 122, 9. Scribe ʼΙόνιον. ut & 127, 18. & 128, 16. *M. D.*

Ib. l. 18. Τατίας] Corrupte. V. ʼΑκκίας, ad verum propius. A. autem recte, ʼΑττίας, uti emendare jubebat Xyl.

P. 96. l. 8. ἐκείνης] Reponendum videtur, ἐκείνη. *H. Steph.*

Ib. l. ult. ἐντ....] Suppl. Liv. CXXVII.

41.

CXXVII. 41. [*in Carinis suis*. Nam *Carinæ* loco nomen erat in quo paternas ejus ædes Romæ sitas Antonius possidebat.] An eo joco usus sit nescio. Certe res ita habebat. Vide Cic. Orat. de Harusp. resp. c. 23. & Dion. XLVIII. *M.D.*

P. 98. l. 12. Ἡρώδε] In Crasso Ὑρώδης legitur. Falsum & hoc. Ὀρώδης enim Rex ille Parthorum fuit dictus, quod notissimum est. *Xyl.*

Ib. l. 14. γυμν.] Scribe cum V. & A. γυμνασιαρχικῶν.

Ib. l. 17. κλεψύδρας] Fons erat in arce Athenis, de quo vide Schol. Aristoph. ὀρν. *Xyl.*

Ib. l. ult. ἔργον] Cod. A. recte τοῦτο τὸ ἔργον habet. *M.D.*

P. 99. l. 14. γίν. μ. ἀφανής] Thuanus, γίνει μὲν ἀφανής, margini Codicis sui adscripserat; quod genium linguæ Græcæ magis sapit. *Dacer.*

Ib. l. 17. Καίσαρος] Copulam καὶ Appiani Codd. habent, & sensus requirit. *Xyl.* In App. καὶ Καίσαρος λεγόμενον λόγον, legitur.

P. 101. l. 1. αὐτοῦ] Melius A. Cod. αὐτῷ. quod & Intt. secuti sunt.

Ib. l. 4. ἀνεθάῤῥει] Non placet hæc vox cum ἀνέλαμπεν conjuncta. Sed quid reponam non succurrit. Vide an ἈΝΕΡΡΑΓΗ: ut IV. 123, 8. 126, 13. & 460, 10. *M.D.*

Ib. l. 5. Πλάτ.] In Phædro Ed. Lugd. p. 344 E. *M.D.*

Ib. l. 12. ὡς] Casaub. ὧν legere jubet: quod ut melius sum secutus. *Dacer.*

Ib. l. ult. αὐτοῦ πρόγ.] Scribendum est, αὐτοῦ π. *M.D.*

P. 102. l. 3. Φραόρτου] Apud App. Φραάτου legitur, p. 270. & ita scribendum est. Tertium hujus nominis fuisse, ait Dacerius; quem Horatius (Ode 2. L. III.) *redditum Cyri solio* canit.

Ib. l. 8. Βορβύκην] V. & A. Βαμβύκην: uti & apud App. legitur. Eamque genuinam esse scripturam Strabo & Plinius, Xylandro laudati, confirmant. Dacerius vulgatam servavit, prave.

P. 102. l. 15. ἑξακισχ.] XVI. *millia* scribitur infra p. 117, 3. quæ genuina videtur esse scriptura; reponendumque hoc in loco ἑξακισχιλίους ΚΑΙ ΜΥΡΙΟΥΣ.

P. 103. l. 1. οὐκ ὄντα τῶν ἑαυτοῦ λογισμῶν] Siccine depravatos prodire sinimus Scriptores optimos! Scribe ocius, me auctore, οὐκ ἘΝΤΟΣ ὄντα τῶν ἑ. λ. ut IV. 48, 4. οὐκ ἔφη συμφέρειν αὐτὸν, οὐδ' ἘΝΤΟΣ εἶναι τῶν λογισμῶν. *M.D.*

Ib. l. 2. Φαρμ. τ. ἢ γοητ.] Forsan καὶ, pro ἢ reponendum: ut in Crasso est; III. 277, pen.

Ib. l. 13. Τατ.] Apud App. prave στρατιὰν legitur, sed Στατιανὸν scribendum est. Vide Dionem. XLIX. & Vell. Paterc. II. 82. *Ed. & M.D.*

Ead. ib. Φραόρτου] Mendosa haud dubie scriptura. A. Cod. & App. Φραάτου: recte, ut 116, 19. Sed apud eundem App. prave, pro Τατιανὸν, στρατιὰν est: ubi vide Not. Xylander enim, ex Dione L. XLIX. & MS. Cod. Augustano Appiani, ΣΤΡΑΤΙΑΝΟΝ scribendum esse contendit.

P. 104. l. 18. παρεξιόντες.. ἴσους] Recte Cod. A. & App. παρεξιόντας.. ἴσοις. quarum vocum prior etiam recte in V. legitur.

P. 105. l. 10. Φραόρτου] Scribendum est ΦΡΑΑΤΩΝ. Vide Var. L. & Not. ad 103, 13. *M.D.*

Ib. l. 16. ἀφ' ἑκάστης] Desunt in Superioribus Edd. hæc duo vocabula. *H. Steph.*

Hinc est quod in Var. L. observari vides, ea in V. & A. reperiri. *M.D.*

P. 106. l. 3. ἤδη τοῦ ἀέρος συνεσταμένου...] An ita locuti sint veteres, nescio. Suspicorque, pro ἀέρος, ΚΡΥΟΥΣ scriptum fuisse

fuisse a Plutarcho. *M. D.*

P. 108. l. 8. ὑπόδειγμα] Suspecta mihi, & Cl. Editori hæc vox est. Forsan 'ΕΜΠΟΔΙΣΜΑ scriptum a Plut. fuerat. *M. D.*

Ib. l. 17. ἀπ' ὑρᾶς] App. ἐπ' ὑρὰν: quod Excerptori Var. L. in Cod. A. magis placebat.

P. 109. l. 15. ἐπὶ σκluαῖς.] Reponendum censeo, σκluάς. *H. Steph.*

P. 110. l. 14. προσδοκῶντες] Immo προσδοκῶντας, ut in A. & App. legitur.

P. 114. l. 1. οἱ δὲ διφθέραις ὑπολ.] *Utres impleverunt*, aiunt Interpretes omnes. Delirabat ergo Plutarchus, qui *plerisque vasa defuisse* dixit, & *ideo* huc deventum ut galeas, &c. implerent? Non, sane. Διφθέρα est *vestis pellicea*, qua fere pastores utebantur. Vide Aristoph. Sch. ad νεφ. p. Ed. Gen. 127. ἔςι δὲ ἐκ δέρματος. *M. D.*

P. 115. l. 1. ἀναζώσαντος] Melius apud App. ἀναζώσαντες.

P. 116. l. 15. ἀναίδlu] Aliter scribitur hæc vox, & apud App. hoc in loco, & apud nostrum in loco simili; IV. 145, 8. πιόντες 'ΑΝΕΔΗΝ. quod melius videtur.

P. 118. l. 3. τὸ Μῆδον] Immo τὸ Πάρθον, ut in Stephani, V. A. & apud App. legitur. Et ita Intt. Omnes.

P. 119. l. 11. ἐλοιδόρυν...] Vide Op. Mor. p. 105. ubi hæc fusius exequitur.

Ib. l. antep. ὥραν ἔτυς] Sic iterum p. 173, 10. ubi nihil mutandum. Mallem hic aliter expressisset. *M. D.*

P. 120. l. 18. πρώτην] Melius A. Cod. πρῶτον: ut paulo post, δεύτερον vides. *M. D.*

P. 121. l. 3. ἐσθῆτι Μ...] Vide Pollucis Onom. X. Num. 162. ubi Doctissimus enarrator, καὶ τιάρα κίταριν ὀρθὴν ἐχέσῃ, vel καὶ τιάρα ὀρθῇ, ἣν καὶ κίταριν λέγυσι, scribendum judicat.

Ib. l. 8. ἑτέραν] Hanc vocem qui enarrare conaretur, aut expungeret, extitit nemo. Ego eliminandam censeo.

P. 122. l. 18. Λαυρίων] Neminem ne ante Dacerium extitisse, qui mendi saltem hunc locum argueret! Montem Atticæ, paucis notum, cum Armenia, Syria, Mæotide, conjungi non decere, quis primus animadvertens, 'ΙΛΛΥΡΙΩΝ, pro eo, (commode, &, ut puto, vere) reposuerit, nescio. Certe ita etiam Angl. Int. Vide etiam p. 127, 18. locum huic parallelum. *Ed. & M. D.*

P. 123. l. 11. αὐτοὶ] Immo αὐτῇ, ut in A. Cod. recte legitur.

P. 124. l. 6. μεταβ.] Recte V. & A. ἀναβολήν: quod secuti sunt Intt. omnes. *M. D.*

Ib. l. 8. Τῖτος] A. Cod. Τίτιος. Optime. & ita, ex Dione, emendare jubebat Xyl. Idem nempe de quo supra, p. 109, 2. & seqq.

Ib. l. 16. ἄλλοκ...] Adeo insolens ut sua ætate Lucianus, eam solam inviolatam remansisse Romanis libertatem tradat; in *Nigr.* c. 17. ὅτι μίαν φωνlu οἱ Ῥωμαίων παῖδες ἀληθῆ παρ' ὅλον τὸ βίον προϊενται, τὸ ἐν ταῖς διαθήκαις λέγων, ἵνα μὴ ἀπολαύσωσι τὸ σφετέρας ἀληθείας. *M. D.*

Ib. l. pen. Καλεῖος] Scribe Καλυίσιος, & vide Var. L. sic & p. seq. l. 11.

P. 125. l. 2. βιβλίων ἁπλῶν] *Distincta volumina* reddit Interp. Angl. quod & ego voluisse Plutarchum arbitror. Nisi forsan sub hac voce aliquid aliud latet. Forsan 'ΑΠΛΩΣ, quomodo III. 220, 3. ὡς δ' 'ΑΠΛΩΣ εἰπεῖν, scripsit. *M. D.*

Ib. l. 2.. ἀναςάντα τρίβειν αὐτῆς τὺς πόδας...] Pessime hæc ab Interpp. omnibus vertuntur, *calcasse* illius pedes; ab iis præsertim qui addunt, contra verborum sequentium fidem, *idque ab eo factum ut eo signo dato se copiam sui factura sequeretur.* Quid ὁρισμὸς sit alibi diximus, (ad

(ad IV. 11, 13.) quod hic addita voce συνθήκης, luculenter confirmatur. Pactione facta surgit, coram omnibus convivis, & mulieris pedes *contrectat & fricat*, non *calcat*. *Sponsiones* alias ejusmodi inter eosdem *factas*, legere est apud Plin. IX. 35. *M. D.*

P. 126. l. pen. Διονύσω...] Vide p. 87, 18. ubi tamen non diserte, ut decuit, Διόνυσος νέος dicitur. *M. D.*

P. 127. l. 1. ἐπιγεγραμμένους Ἀντωνίους] Mallem ἈΝΤΩΝΙΩ, si per Codd. liceat. *M. D.*

Ib. l. 13. Μάλχος] *Malchum* vocat Hirt. de B. Alex. *Ab rege Nabatæorum Malcho.* Nempe Arabibus *Malich* Regem significat, ut a Bocharto observatum est. Hactenus Dacerius. Josephus etiam *Malchum* vocat. Ant. XV. 6, 2. ut nullum sit dubium, quin & hic ΜΑΛΙΧΟΣ, vel potius ΜΑΛΧΟΣ, reponendum sit. *M. D.*

Ib. l. 14. καὶ Γαλ. βασ.] Excidit hic nomen Regis Galatarum. neque enim Lycaoniæ & Galatiæ idem rex erat: Scribendumque, καὶ Ὁ Γαλ. Βασ. vel potius καὶ ΔΗΙΟΤΑΡΟΣ Ὁ Γ. β. Ita enim infra appellatur (p. 129, 12.) is cujus hic nomen excidisse vides, cum ibi defecisse dicatur & ad Cæsarem transisse, qui nusquam antea, ut nunc textus habet, nominatus fuerat.

Ib. l. 20. τὴν Ἰταλίαν...] Immò vero, τῇ Ἰταλίᾳ καὶ Γαλατίᾳ καὶ Ἰβηρίᾳ. ut recte in V. legitur. *M. D.*

P. 128. l. 10. ἀκωλύτως... Ἰταλίας] Melius in V. & A. ἀκωλύτους. Melius etiam in A. pro Ἰταλίας, παραλίας legitur, quorum posterius ab Angl. & Gall. Interpp. recte observatum est. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 16. διαλαβὼν τὸ Ἰ.] Immo διαβαλὼν τὸ Ἰόνιον. uti recte in V. legitur. *M. D.*

P. 128. l. 16. Τορύνη] Hujus nominis, præter Plutarchum, meminit nemo. Et sane intercidisset prorsus, nisi propter Cleopatræ dictum a nostro esset servatum. Cellarii diligentiam fugit hic Plutarchi locus; quod miror. *M. D.*

P. 128. l. 19. ἐπὶ τῇ τορύνῃ κάθηται] Jocus inde petitus est, quod τορύνη bacillus erat quo pultem, dum coquebatur, agitabant: (non, ut Angl. & Gall. Intt. Xylandrum secuti, in nota scribunt, *cochlear.*) Vide Aristoph. Schol. (p. Ed. Gen. 347.) ΤΟΡΥΝΗ, τὸ κινητήριον τῆς χύτρας. Aristoph. ipse (p. 545.) Ἔτνους δ' ἐπιθυμεῖ; δεῖ ΤΟΡΥΝΗΣ καὶ χύτρας. Adde Luci. in ἐπισκ. c. 7. ubi Homerum ridens ait; ab eo cantatum fuisse, quomodo Neptunus ἐτάραξε τὸν πόντον, ὥσπερ ΤΟΡΥΝΗΝ τινὰ ἐμβαλὼν τὴν τρίαιναν. *Truam* dici latine, arbitratur Christianus (ad Aristoph. p. 713.) Ego *bacillum* fuisse ex his omnibus liquere puto; pultique coquendæ præsertim adhibitum. *M. D.*

P. 130. l. 3. πρὸς τὴν ν. τῆς στρ.] Excidit præposito ἀπὸ, ante τῆς στρ. reponenda. *Dacer.*

P. 131. l. 5. Ἰνστήϊος] *Justeium* merito faciunt Interpp. omnes. *Insteium* servavit Supplem. Liv. Scriptor. *Ed. & M. D.*

P. 132. l. 11. σκάφεσι....] Stante hujus loci scriptura, pessime ab Interpp. & intellectum & versum esse hunc locum, aio. πρὸς ἄλληλα enim δεδεμένοις, ad σκάφεσι referas necesse est. unde liquet verti debere, *in naves trabibus ingentibus ope ferri compactis*, (pontis in morem) *junctas inter se.* Quod an Plutarchus voluerit, aliis dijudicandum relinquo. Ego certe non credo; locumque adeo corruptum censeo. Nec juvat Stephanus, μεγάλῳ σιδήρῳ συνηρμοσμένῳ reponens. Forsan alia exciderint; volueritque hisce, *manibus ferreis Cæsaris naves apprehensas, Antonianisque ita conjunctas.* Aut certe,

certe, *in appropinquantium rostra machinas, ex trabibus ferro compactas, demissas ex alto, quæ frangerent.* Mihi N. L. *M. D.*

P. 132. l. 14. γέῤῥοις] Vocem hanc corruptam esse pro certo habeo. rectius forsan ΓΑΙΣΟΙΣ. Cæterum, legendum videtur, ΧΡΩΜΕΝΟΙ: nisi velis de Antonianis solis hæc intelligi, quod absurdum est. *M. D.*

Ib. l. 18. Ἀῤῥάντιον] Hunc ab Octavio mediam aciem tenuisse, apparet ex hoc loco. Paterculus, lævum cornu ei commissum dicit. *Xyl.*

P. 133. l. 4. ὅπερ...] Cato Major. vide II. 339, 5. Laudat & alibi noster. Op. Mor. 1351, 29. Stephanus ὥσπερ malebat. *M. D.*

Ib. l. 8. Ἀλεξάνδρου... Σκελλίου] Aliter hæc nomina in V. Cod. scribuntur: Ἀλέξα sc. & Σικελίου. Sed utra lectio potior sit, non abunde constat. De Alexa vide ad p. 139, 14. Suspicor etiam sub posteriore latere nomen *Lucilii*, de quo infra leges, p. 136, 4. *M. D.*

P. 135. l. 4. οἱ πολλοὶ] Sic vertunt omnes, quasi οὐ πολλοὶ scriptum esset. qua in re illud tantum displicet, quod de scriptura Libb. & sua emendatione non monent. Paulo post enim (l. 10.) addit τῆς φυγῆς αὐτοῦ φανερᾶς γινομένης.

Ib. l. 18. τὴν πρὸς Ἀντίκυραν θάλασσαν] Duas urbes hujus nominis fuisse, cum multis aliis, Dacerius putat. Alteram ad sinum Corinthiacum, alteram ad Maliacum. Ego, apud Strabonem, priorem illam in MSS. Codd. Ἀντικίῤῥαν recte scribi observo; de qua hic sermonem esse omnia suadent; scribendumque adeo, non Ἀντικύραν, sed ἈΝΤΙΚΙΡΡΑΝ. Vide tamen tum ipsum Strab. (p. Ed. Par. 418.) tum Cellarium promiscue usurpari censentem. *M. D.*

P. 136. l. 4. περὶ οὗ...] Pag. 267, 14.

P. 136. l. 12. βραχύτερος εὖρος.] Ferri potest sic. Mallem tamen βραχύτερον εὖρος. *M. D.*

P. 137. l. 10. χοῶν...] Non intellexit Interp. Lat. Dies erat secundus festi Ἀνθεστήρια dicti: de quo consule Meursium. *Dacer.*

P. 138. l. 5. ἐσοικέω] Cl. Davisius ad Tusc. Q. IV. ἐνοικέω legere jubet. Vide Var. L. ubi longe aliter hi versus scribuntur; uti & in uno Steph.

Ib. l. 8. τὸν Ἰουδ. Ἡρ....] Jos. Antt. (Ed. Ox. p. 680, 20.) magnos Herodi ab Augusto honores habitos ait, ὅτι Κ. Δίδιος γράψειεν ἁπάσῃ προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μονομάχους αὐτῷ συλλαβέσθαι τὸν Ἡρώδην. Hinc ille rumor. Rem tibi fusius enarrabit Nota, in ea Editione ad p. 1005, 31. suffixa. quam integram legere operæ pretium erit. *M. D.*

P. 139. l. 14. Ἀλέξας ὁ Λ.] Hic est qui supra (133, 8.) Ἀλέξανδρος ὁ Σύρος in vulgata dicitur; in Cod. V. Ἀλέξας, ut hic. *Alexandrum* etiam vocat Jos. Antt. XV. c. VI. §. 7. & de B. Jud. I. c. XX. §. 3. Unde patet, vere a Grotio dictum, initio ipso Not. ad Evang. Lucæ; hæc duo nomina idem valere. Quod enim apud nostrum, supra Σύρος, nunc Λαοδικεὺς dicitur, neminem morabitur. *M. D.*

P. 140. l. 5. Θύρεον] Apud Diod. Θύρσος dicitur. *Dacer.*

Ib. l. 7. ἐπὶ κάλλους φρ.] Tolle mendum typogr. fœdiss. & lege, ἐπὶ κάλλει. *M. D.*

Ib. l. 16. ὥστε....] Hinc patet, quam vere ex Orientis, & ætatis fere illius, more, Servator noster, in tot Parabolis *Regum Nuptias* & *Convivia* adhibuerit, ad quæ invitarentur non *magnates* tantum, sed & *egeni*; *ditandi*, non *hilarandi* tantum. *M. D.*

P. 142. l. 4. νυκτὶ...μεσούσης] Aptior vide-

tur fore dativus μεσύσῃ. *H. Steph.*

P. 142. l. 7. ἀθορύβυ] Melius in V. & Steph. ἀθορύβως. *M. D.*

Ib. l. 16. τοῖς κώπαις] Hæc verba prave ab Interpp. ad præcedentia referuntur. Ad sequens ἠσπάσαντο pertinent. Ut naves nostræ *velis*, quia velis in Oceano solis utimur, salutant; sic veteres *remis*, ut hinc liquido patet, salutabant. *M. D.*

P. 143. l. 18. ἐκελ. ἀρ. τοῖς ὑ.] Scribendum videtur, τὰς ὑπηρέτας. *M. D.*

P. 144. l. 1. ἐδέξατο μετ' αὐτῆς] Immo, ut in A. legitur. μεθ' αὐτῆς. *M. D.*

Ib. l. 4. παρεωρ.] Scribe ΠΑΡΑΙΩΡΟΥΜΕΝΟΣ. Nihil in Codd. MSS. frequentius quam ε pro αι positum. Vide, si lubet, quid de ea voce ad III. 352, 16. sit annotatum. *M. D.*

Ib. l. 18. Ὅσον ἢ ἀπολ.] Melius in V. Ὅσον ἢ ὅπω ἀπολ. Optime in A. Ὅσον δ' ὅπω ἀ. *M. D.*

P. 145. l. 2. ὑποςάς] Malo, ἀποςάς, quod in aliis quibusdam esse Stephanus testatur. *M. D.*

P. 146. l. 1. τῶν λ. ξιφ.] Vel desideratur, vel subaudienda relicta est, vocula τι. Pro λῃςρικῶν autem, legitur & σιτεικῶν. *H. Steph.*

Nihili est illa lectio, quam habet & V. Cod. Vide IV. 369, 12. Forsan de *sica* aliquid sub varia illa lectione latet. In Schedis Cl. Editoris *Photii excerpta* ad hanc vocem laudata video. *M. D.*

Ib. l. 7. τἄλλα πρὸς] Videtur excidisse vocula δέ. τἄλλα ἢ π. *M. D.*

Ib. l. 11. θεοπρεπῶς] Non placet vox & insolens & humanum modum excedens. Scribe, cum V. Cod. διαπρεπῶς. qua utitur noster III. 67, 12. vel ἐκπρεπῶς, qua passim. *M. D.*

Ib. l. 17. Φιλόςρατος] De hoc legimus & IV. 275, 17. Sed nondum tunc ejus nequitia percrebuerat. *Dacer.*

P. 147. l. 1. Σοφ.] Unde hoc hauserit incertum est. Ab ipso nebulone confictum aut interpolatum credo. *M. D.*

Ib. l. 9. εἶναι] Melior videtur lectio Cod. V. γεγονέναι. *M. D.*

Ib. l. 11. ἀνέπεισεν] Recte V. & A. ἀνέπεισεν, uti nondum inspectis Var. L. statim videram scribendum. Vide tamen, I. 167, 3. *M. D.*

Ib. l. 14. Οὐκ...] Notum est nobilissimum illud Homeri dictum, Il. B. 204. Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη· εἷς κοίρανος ἔςω. &c. ad quod, mutata feliciter una voce, alludit; uti a Xyl. & Dacerio, & quo non? observatum est. *M. D.*

Ib. l. 18. ὡς ἐβύλετο χ.] Forsan, οἷς. inquit Cl. Editor. Ego nihil muto. *M. D.*

P. 148. l. 14. συνεπεκφ.] Melius Cod. V. συνεπεφαίνετο. Forsan συνυπεκφαίνετο.

Ib. l. 16. τρεπέσης] Recte idem Cod. τρέπεσα. At, quod monere excidit, l. 13. melius, credo, legetur διακειμένης, quam, ut nunc, διακειμένη. *M. D.*

P. 150. l. 17. αὐτῆς] Melius scribetur αὐτὴν.

P. 151. l. 1. Εἴρας... Χάρμιον] Pro Εἴρας, Νάηρας reponit J. Hartung; (Var. Lect. 639.) & pro Χάρμιον, Χαρμόνη.

P. 152. l. 5. συνάρξασα....] Recte Interpp. omnes, *cum Antonio*, habent. Sed non recte Græca in Imprr. Melius Cod. A. συνάρξασα ἢ Ἀντωνίῳ πλείω τῶν δεκατεσσάρων. quod in textum haud cunctanter recipiendum est. *M. D.*

Ib. l. 10. ἐκ τριῶν γ. ἑπτὰ π.] 1. Ex Fulvia, Antyllum, & Antonium. 2. Ex Cleopatra, Cleopatram (de qua mox), Ptolemæum, & Alexandrum, (de quibus hic tacet noster; sed Dio LI. eos Jubæ & Cleopatræ concessos ait, apud quos consenuisse probabile est.) 3. Ex Octavia denique, Antoniam majorem & minorem, de quibus mox noster. *M. D.*

Ib. l. 12. Κλεοπ....] Hæc femina

na a Suet. in C. Cæsare, non Cleopatra, sed *Selene* vocatur: sed potuit esse binominis. *Palm.*

Omnibus Regum Ægypti filiabus *Cleopatræ* nomen commune fuisse, Humphr. Prideaux, vir eruditissimus, in Historia sua ostendit. Locus Suetonii extat in Cal. c. 26. cui adde, si lubet, Dion. LI. & LIII. Meminit etiam Strabo, p. 828 D. Sed mulierem non nominat. *M. D.*

P. 152. l. 15. δεύτερον τῶν Λιβίας παίδων] Locus hic dignus erat qui longa dissertatione illustraretur: quod Rualdus sane fecisset, si eodem enarrandi quo carpendi studio flagrasset. Haud enim proclive est, quid in assignandis tribus hisce gradibus præcipue spectarit Plutarchus. Si ordinem successionis in Imperio, non recte Antonio *tertius* datur locus; cum Antoniæ potius utrique conveniat, a quibus orti Claudius & Nero imperium adepti sunt. Si favorem spectaverit, quo tandem pacto Tiberius & Drusus *secundum* obtinuisse censebimus, quos nunquam ab Augusto esse amatos certum est? Statuendum ergo, non qui animo Augusti erat gratissimus, sed qui politicis rationibus conveniebat, *gradum potentiæ* hic a Plutarcho respici. *M. D.*

Ib. l. 16. δυοῖν α. θυγατ.] Hinc apud Sueton. in Aug. c. 63. *Nam tunc Agrippa alteram Marcellarum habebat. M. D.*

Ib. l. 20. ἡ Ὀκταβία] Longe aliter sentiebat Suetonius, cum (ib.) ait, *exorata sorore, ut sibi genero cederet.* A *Livia* potius ortum esse illud consilium, multa sunt quæ suadeant. Ab aliis Mæcenati hæ partes dantur. Sed nulla ratione fieri posse video, ut Plutarchus alii id quam *Octaviæ* tribuerit in his verbis. *M. D.*

Ib. l. ult. Ἀγρίππα] Scribe omnino, cum V. Cod. Ἀγρίππου. *M. D.*

P. 153. l. 6. ἐπιφανῶς] Si Antiochus, pro Ἐπιφανὴς, quo titulo superbiebat, ἐπιμανὴς vulgo dictus est; ut ab Athen. discimus, (p. 193, C D.) quis credat a Plutarcho hic ἐπιφανῶς, de Caii Imperio, & non potius ἐπιμανῶς usurpatum? *M. D.*

P. 153. l. 6. Ἀγριππῖνα] Julia Agrippina, Germanici & Agrippinæ M. Agrippæ ex Julia F. quæ L. Domitio Ænobarbo, illius filio quem supra (l. 2.) legisti Antoniam majorem duxisse, nupserat. *M. D.*

Ib. l. 7. σιωφκισε] Immo συνῴκησε: quod reponendum esse monuit jam dudum Stephanus. *M. D.*

Ib. l. 9. ὅτος....] [Hinc patet Plutarchum vixisse *Domitii* temporibus, cui Claudius Cæsar Neronis Germanici nomen imposuit.] inquit Vir doctus in Cod. A. Quæ verba in Var. L. Ed. Par. leguntur. Melius dixisset, sub Neronis jam imperio Plutarchum vixisse hinc liquido patere: *Domitii* enim nomen, a Claudio adoptatus, in *Neronem* mutavit.

Ed. & M. D.

Ib. l. 10. πέμπτος...] 1. Antonius, Triumvir. 2. Antonia minor. 3. Germanicus. 4. Agrippina. 5. Nero. *M. D.*

P. 155. l. 5. ἐπὶ τοῦ] Pro ἐπὶ, scribendum est ἘΣΤΙ.

Ib. l. 7. ζητοῦντων] Prave. Non melius A. Cod. ζητοῦντες. Scribendum enim est ΖΗΤΟΥΝΤΟΣ, quia pendet a Δημητρίου. Mox etiam in Steph. Cod. καταδελεασθέντος melius legitur. *M. D.*

Ib. l. 8. ἄρτι διαφεύγοντα] Non sic decet. Scribe, cum A. Cod. διαφυγόντα. *M. D.*

P. 156. l. 2. Λάμειαν] V. Λάμιαν, uti supra constanter scribitur ab omnibus. Neque aliter hic scribi decet. Vide supra p. 33, 3.. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 3. τὸ δόρυ κιττόν....] Si Euripidem integrum haberemus, pateret hæc jam inde desumpta, non ea tantum quæ paulo

paulo post sequuntur. *M. D.*

P. 156. l. 17. κεκωλυμένον....] Locum hunc, præeunte A. Cod. sic restituas. κεκωλυμένον, ἀλλ' ὑπὸ Φ. καὶ 'A. γεγονὸς ἐν ἔθει. Ed. etiam Fl. κεκωλυμένον recte habet.

P. 157. l. 8. ἔτι τῇ] Scribe, cum A. Cod. ἔνεστι τῇ. *M. D.*

P. 158. l. 7. ὑπέμεινεν] V. A & G. ἠγάπησεν. Recte; quia statim præcessit altera illa vox. quod a Dacerio etiam est observatum. *M. D.*

D I O.

P. 159. l. 1. Σιμωνίδης...] Ejus versus refertur ab Aristotele I. Rhet. c. 6. Κορινθίοις δ' οὐ μέμφεται τὸ Ἴλιον. *Xyl.*

Ib. l. 3. οἱ περὶ Γλαῦκον....] Vide Il. Z. 152. *M. D.*

P. 160. l. 7. καταθέσθαι] Corruptam esse hanc vocem, certissimum mihi videtur, pro qua ΚΑΤΑΤΥΧΕΙΝ reponendum censeo; qua utitur III. 54, ult. & 392, 18. *M. D.*

Ib. l. 13. ἐν αὐτοῖς εἶναι...] Corrupta hæc esse sensit Cl. Editor; arbitratusque est sanari posse, si, pro εἶναι, ἕνα vel ἀεὶ reponeretur. Ego, ΚΑΙ δαίμονα πονηρὸν ΕΑΥΤΟΙΣ εἶναι, a Plutarcho scriptum fuisse credo. *M. D.*

P. 161. l. 2. βίῳ] V. Cod. βιβλίῳ. quod utique melius est quam vulgata. Sic enim initio Alex. Τὸν τοῦ 'A. τοῦ β. βίον... ἐν τούτῳ τῷ ΒΙΒΛΙΩ, γράφοντες. Unde patet, *Librum* ei, seu volumen, constare duabus inter se compositis Vitis. Quorum parium, hoc XII. esse ait. Forsan tamen βίων scripserat; certe non βίῳ.

P. 162. l. 11. γέγραφε Πλ.] Epist. VII. Ed. Lugd. p. 712 G. *M. D.*

P. 163. l. 8. οἱ μὲν οὖν περὶ τὸν Δ...] Prave hæc a Gall. Interp. reddita sunt. De Dione solo sermo est, quod sexcentis apud nostrum exemplis probari posset, in quibus οἱ περὶ personam unam significant. Prave etiam negantem inserit particulam. Simplex adhuc erat Dio, & ex sese alios metiebatur, ut ex p. præc. l. 16. satis patet. *M. D.*

P. 163. l. 9. Πόλλιν] Diog. Laert. unico λ scribit hoc nomen. Tzetzes, Πῶλις. Vide Menag. Not.

P. 165. 10. ἐμνῶντο] Immo ἐμηχανῶντο, ut recte in V. legitur.

Ib. l. 13. μᾶλλον ἢ] Pro ἤ, mallem δέ. *M. D.*

P. 166. l. 9. Πλάτων...] Epist. IV. extrema. Ea verba passim a nostro laudantur. *Xyl.*

P. 167. l. 5. τῶν πλαστῶν τις...] Ridiculum. Quasi vero artifice tali res egeret! Rescribe ocius, ΠΕΛΑΣΤΩΝ, vel ΠΕΛΑΤΩΝ. Filiarum ministerio ad id usum, tradit Cic. Tusc. Q. V. ad quam traditionem propius saltem accedet emendatio nostra. De voce πελάτης, vide III. 276, 12. & Op. Mor. 1154, 4. *M. D.*

P. 168. l. 1. ἀρετὴν λόγων] Varie reddunt Interpp. sed aqua hæret. Pro λόγων, si ΛΟΓΩ, scribas, *Rationem* habebis *exornantem &c.* quæ Plutarchi, credo, mens erat. Scribe autem mox θειότατον, cum Cod. A. *Ed. & M. D.*

Ib. l. ult. περιφερ.] Scribe potius cum A. Cod. περιφερομένης. *M. D.*

P. 169. l. 1. ὥς φησιν, αὐτός...] Vide Epist. VII. (p. Ed. Lugd. 713 D E.) ἀλλ' αἰσχυνόμενος μὲν ἐμαυτὸν &c. Unde liquet, tollendum hinc comma, scribendumque; ὥς φησιν αὐτός, εἰ: & mox, εἶναι ΤΙΣ μόνον. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 13. μηδὲ φερ.] Vel μηδὲν φε. *H. Steph.*

Ib. l. pen. διεπεφύκει τῆς τυρ.] Corrupta, haud dubie, vox διεπεφύκει. Sed quam pro ea reponam, nunc quidem non succurrit. *M. D.*

P. 170.

P. 170. l. 14. ἀνέδωκεν] Forsan melius legatur ἔδωκεν, inquit Cl. Ed. Sed nihil mutandum. Vide III. 216, 14. *M. D.*

Ib. l. 15. ὥς φασι,] *Ut fama est*, inquit Lat. Int. Optime. res enim in ore omnium erat. Gallicus tamen omisit. De pulvere, iterum in Op. Mor. 90, 21.

P. 171. l. 1. τὸ μειρ.] Forsan τοῦ μειρ.

Ib. l. 11. τετρακ. τριήρεις] Eundem numerum habet Diod. Alii alium. Vide Corn. Nep. & Dionem.

Ib. l. 12. τὸ σιωπώμενον ἀγαθὸν ζητεῖν,] Hæc a Plutarcho ita profecta non arbitror. Forsan τὸ ΘΡΥΛΛΟΥΜΕΝΟΝ. Ita enim Luci. περὶ χρ. c. 22. τὸ γὰρ ΘΡΥΛΛΟΥΜΕΝΟΝ τοῦτο τῆς φιλίας ὄνομα. Vel, ut ad Scripturam Codicis propius accedatur, τὸ ΣΙΛΛΑΙΝΟΜΕΝΟΝ. *M. D.*

P. 172. l. 1. κατηγόρησιν] Ed. Fl. & A. Cod. κατηγόρησεν. melius. Et ita Interpp.

Ib. l. 3. εἰς ἀκάτιον] *Navem ei triremem dedit*; inquit Corn. Nep. Vide & Dion. At Plato, σμικρὸν πλοῖον, (p. 713 G.) *Ed. & M. D.*

P. 173. l. 5. αὐτοῦ τοῦτο] A. Cod. αὐτὸ τοῦτο. quod malo, sic enim, ni fallor, usurpant αὐτο τοῦτο, pro revera, quamvis loca nunc non succurrant. Forsan etiam, ΟΥΤΩ μαινομένου, sine αὐτοῦ & τοῦτο. *M. D.*

Ib. l. 13. μεταπέμψασθαι] Recte Cod. A. μεταπέμψεσθαι. & mox καὶ ἀξιῶν. *M. D.*

P. 174. l. 18. πάντα] Melius Ed. Fl. V. & A. πάντως. *Ed. & M. D.*

P. 175. l. 1. ἀναμάχεσθαι] Sic p. 340, 14. τὴν διαμαρτίαν ἈΝΑΜΑΧΟΜΕΝΟΣ. *M. D.*

Ib. l. 16. Ὀφρ'...] Citat hunc versum Homericum ipse Plato, (p. 720 F.) ex quo omnia quæ hic narrat noster desumpta sunt. At apud Homerum (Od. M. 428.) & Platonem, ne quæras insulsum illud ἐξολοθρεύσειε, quod a Monacho aliquo huc intrusum est. Apud Poetam & Philosophum, quia loquuntur aut Ulisses aut Plato ipse, ἀναμετρήσαιμι est. In Codd. MSS. V. & A. & Ed. Fl. ἀναμετρήσειε recte legitur; quam mutationem carminis ratio non respuit. *Ed. & M. D.*

P. 175. l. ult. ἐξαιρέτως] Melius legetur ἐξαίρετος.

P. 177. l. 9. τὰ Πλατ...] Vide Epist. VII. p. 722 E F. *M. D.*

Ib. l. 12. περὶ οὗ καὶ Πλ.] Vide Epist. XIII. p. 728 B C. *M. D.*

Ib. l. pen. μόνον] Immo, ut recte A. Cod. habet, μόνῳ. *M. D.*

P. 178. l. antep. αὐτοῦ ὁ Πλ] Scribendum videtur αὐτοῦ ΜΕΝ ΤΟΥ Πλ. *H. St.*

Ead. ib. ἐμποδὼν ἱστ.] Prave. quamvis Interpretum nullus id deprehenderit. Optime autem V. Cod. ἐκποδὼν ἱσταμένου. (Vide 184, 17.) quo significatur, Platonem rei gerendæ se non immiscuisse; quæ vera hujus loci sententia est; ut ex tota orationis serie patet; ex ratione duplici præsertim, quam mox subdit, cujus posteriorem partem misere iidem Intt. ad Dionem trahunt, contra fidem historiæ *Senem* facientes, quem Plato ipse alicubi in Epistolis ait *mediæ ætatis* fuisse, (V. p. 713 D.) quo tempore ipse Dionysium juniorem iterum invisit. Vide infra p. 180, 15. ubi *ad Senium vergere* dicitur. Plato autem vere *Senex* erat; utpote qui jam ante, *Senium* caussatus erat, cum eo proficisci recusasset; (p. 717 E F.) Sed quid multa? vide finem Epist. VII. p. 722 G. ubi diserte ait Plato, se ideo recusasse, quod *Hospes* Dionysii fuerat, & quod *Senex*. *M. D.*

P. 179. l. 14. πέντε καὶ εἴκοσι] XXX. habet Diod. p. 415.

Ib. l. antep. ἐμπειρία δὲ] Pro δὲ, scribas τε auctor sim.

P. 180. l. 7. κομίζοι] H. Steph. νομίζοι scribendum censet. Ego nihil muto. *M. D.*

P. 181.

P. 181. l. 12. γλυκὺ πότιμον] Aut cum Ed. Fl. καὶ interponendum, aut tollenda prorsus posterior vox. *Ed. & M. D.*

P. 182. l. 3. πεποιημένοις τὸ πλεῖν] Melius refertur in V. Cod. ad αὐτοὺς. Scribendumque cum eo, aut πεποιημένους, aut, ut H. Stephano videbatur, πεποιησομένους. Vide Var. L. *M. D.*

Ib. l. 16. προφ.] V. & A. recte προσφερομένοις. quod & in Par. Ed. legitur. *M. D.*

P. 183. l. 6. Σύναλος] Πάραλος hic Diodoro est, Lib. XVI. p. 414.

P. 184. l. ult. Καμπανοὶ] Recte monet Dacerius, corruptam esse hanc vocem; reperiendosque *Siculos*, qui pro his reponantur. Ego ΚΑΤΑΝΑΙΟΙ scribendum censeo. Diod. tamen, τοὺς ἐν Αἴτνῃ Καμπανοὺς habet. Lib. XVI. p. 472.

P. 185. l. 3 Μάκρας] *Macræ* fuerunt ibi nullæ. Lege, περὶ τὰς ἌΚΡΑΣ. Thucyd. VI. ἌΚΡΑΙ δὲ καὶ Κάσμεναι ὑπὸ Συρακουσίων ᾠκίσθησαν. *Palm.*

Ib. l. 9. πεντακισχ.] Ultra XX. millia Diod. habet, p. 414. Idem, 415. *non minus* V. *millibus*.

Ib. l. 11. κινήσαντος] Ita V. A. Codd. Fl. Ed. & Par. recte. In reliquis Imprr. prave νικήσαντος.

Ib. l. 15. προσαγωγίδας] Conferendus omnino cum hoc locus est, quem habes, Op. Mor. p. 928, 5. ubi προσαγωγέας vocat.

P. 186. l. 17. ἐπὶ τούτῳ προβὰς ἐδ.] Scribe, ut III. 466, 12. ἐπὶ ΤΟΥΤΟ ΠΡΟΒΑΣ. *M. D.*

P. 187. l. 12. ῥαςώνης] Apagesis. Scribe, præeunte A. Cod. ut μετριότητα φέρων, ita ῥᾳστώνην στρατειῶν. *M. D.*

P. 188. l. 6. πλὴν καὶ ξένων τῶν Δ.] Recte Cod. A. πλὴν τῶν ξένων τοῦ Δ. *M. D.*

P. 189. l. 11. τοῦ Δ. υἱῷ] Ed. Fl. τῷ Δ. υἱῷ. melius. Sed optime A. Cod. τῷ τοῦ Δ. υἱῷ. *Ed. & M. D.*

P. 190. l. 4. εἰσῄει τοῖς Σ.] Melius, credo, legetur, εἰσῄει τοὺς Σ.

P. 192. l. 13. πρὸς αὐτοὺς.] Scribendum videtur, πρὸς αὐτοὺς.

P. 193. l. 2. προσερχ.] Immo, προσερχόμενος. *M. D.*

Ib. l. 8. ἐπεὶ δὲ Φ.] Tolle punctum, quod præcessit; & scribe, cum A. Cod. ἐπειδὴ Φ. *M. D.*

Ib. l. 9. Ἰαπυγίας] Prave *Apuliam* vertunt Gall. & Angl. *M. D.*

Ib. l. 11. ναυάταις] Melius Ed. Fl. ναυβάταις. Vide tamen I. 250, 14. & Not. unde liquet, hic etiam ΝΑΥΤΑΙΣ reponi posse.

Ib. l. 14. Ἔφορος....] Ita etiam Diod.

P. 194. l. 2. ὑπὸ τῶν Σ...] Melius V. Cod. ὑπὸ τῶν Σ. πάντων, ὀρ. *M. D*

Ib. l. 5. ὑπ᾽ αὐτοῦ] Recte A. Cod. ὑφ᾽ αὑτοῦ: nisi forsan mavis, ἀφ᾽ αὑτοῦ, quod mihi etiam magis placeret.

Ib. l. 8. ἀναίσθητον ὀργῆς] Recte hæc & intellexerunt & verterunt Lat. & Angl. Interpp. pessime Dacerius. At vice versa mox, idem recte ad Ephorum ipsum verba Plutarchi refert, quæ illi prave ad Philistum trahunt. Vide l. 15. & versiones. Xylander etiam cum iis errat.

P. 196. l. pen. ὑποφαινομένων τὰ τείχη] Corrupta hæc esse arbitror. Sed in Libris nostris nihil subsidii reperio. Forsan τῷ τείχει.

P. 197. l. 5. ἐπέτρεψεν] Aut ἐπέστρεψεν legendum est, aut ἀπέτρεψεν: quorum prius in V. Cod. legitur, posterius in A. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 13. ἀπελαμβ....] H. Steph. ἀνελάμβανον reponendum censebat: quod amplector. Sic in Cæs. δῆμον ἈΝΕΛΑΜΒΑΝΕΝ ἑστιάσεσι καὶ θέαις. in Anton. πολλαῖς ἈΝΕΛΑΜΒΑΝΕ φιλοτιμίαις τὸν δῆμον. & in Pericl. διανομαῖς χρημάτων τοὺς πολλοὺς

λῶς 'ΑΝΕΛΑΜΒΑΝΕ. Hesychius per δειπνίζειν & φιλοφρονεῖσθαι enarrat. *Dacer.*

P. 197. l. 18. ἐνέμενον] Melius V. & A. ἐνέμειναν. *M. D.*

P. 198. l. 9. ἀφῆκε] Melius legetur, ἐφῆκε: ut infra 201, 6.

P. 199. l. 7. πέντε τοὺς περὶ 'Ε.] Absurde. Scribe cum A. Cod. πέντε ἐν οἷς τοὺς π. 'Ε. *M. D.*

P. 201. l. 9. ἀπεγνωκότος... Διον...] Atqui non aderat ipse Dionysius; & subita hæc consilia parum probabiliter ei assignantur. Potuit tamen excedens jussa tyrannica & inhumana ducibus suis relinquere; quæ nunc a Plutarcho retegantur & expromantur. Vide utique, an non satius sit scribere, τοῦ ΥΙΟΥ ΤΟΥ Δ. ut p. 207, l. 9. *M. D.*

P. 202. l. 3. αὐτοῦ δὲ] Cl. Editor, pro δὲ mallet δή. Ego, & hic, & mox, τε scribendum censeo. αὐτοῦ ΤΕ τετρ. τῆς ΤΕ πόλεως. *M. D.*

P. 203. l. 5. διὰ πυρὸς] Ed. Fl. V. & A. διαπύροις. Recte. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 13. ἤρων] Non male: sed melius tamen V. Cod. ἀνῄρουν. *M. D.*

Ib. l. 16. κατασκευασάντων.] De igne cum sermo sit, ΚΑΤΑΣΒΕΣΑΝΤΩΝ scribere ne dubites; quod ad Scripturam Codicum vitiosam proxime accedit, & sensus postulat. Ita etiam Diod. 423. ΚΑΤΑΣΒΕΣΑΙ τὴν φλόγα. Adhibet iterum noster p. 247, 15. Scribi tamen etiam potest ΚΑΤΑΠΑΥΣΑΝΤΩΝ: ut p. 320, l. 9.

P. 205. l. 1. ἕνα κόψαντας τάφρον] Recte vidit Stephanus, corrupta hæc esse. Xylander optime restituit, pro τάφρον, ΣΤΑΥΡΟΝ scribendo. Cui adstipulatur & A. Cod. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 10. εἰ κατ' ἄλλα] Immo εἰ καὶ τ' ἄλλα, ut recte A. Cod. habet. *M. D.*

P. 206. l. 14. ἑπτακοσίους] Viderint milites & equites, an una nocte & quarta diei parte milliaria admodum LXXX. equitatus possit conficere. *Dacer.*

P. 207. l. 1. κατὰ ποίησιν...] Mallem κατ' 'ΕΙΣΠΟΙΗΣΙΝ. hac enim voce in eam rem uti solent, cum alii tum ipse noster: illa an aliquis alius usus sit, nescio. Vide Var. L. unde constat ita etiam voluisse Cod. A. *M. D.*

P. 208. l. 4. πρώτην] Elegantius Cod. V. πρῶτον, quia sequitur εἶτα. *M. D.*

Ib. l. 14. πραγμάτων ἀ. προσκεχ.] *Urbs* quidem, quæ victori cedit, προσχωρεῖν dicitur; ut in Camillo ΠΡΟΣΧΩΡΗΣΑΣΑΝ ἀμαχεὶ πόλιν αὐτῷ. & apud Thucyd. sed id verbum non sic solet cum πράγματα conjungi: scribendum itaque ΠΡΟΚΕΧΩΡΗΚΟΤΩΝ: ut III. 172, 18. οὕτω δὲ τούτων ΠΡΟΧΩΡΟΥΝΤΩΝ. & alibi passim. *M. D.*

Ib. l. pen. μηδὲν οὕτω μέγα] Mallem μηδένα οὕτω μέγαν.

P. 209. l. 4. Πλατ.] Epist. IV. p. 710 C. ὥστε τοὺς ἐξ ἁπάσης τῆς οἰκουμένης (εἰ καὶ νεανικώτερόν ἐστιν εἰπεῖν) εἰς ἕνα τόπον ἀποβλέπειν· καὶ ἐν τούτῳ μάλιστα πρὸς σέ. Unde patet quam venuste mox Plutarchus addat, Dionem πρὸς ἓν χωρίον μιᾶς πόλεως unice respexisse. *M. D.*

Ib. l. 12. ὡς εἰρήκαμεν,] P. 166, 9. Locum autem Platonis (p. 710 E.) integrum describere hic me non pigebit. 'Ενθυμοῦ δὲ καὶ ὅτι δοκεῖς τισιν ἐνδεεστέρως τοῦ προσήκοντος θεραπευτικὸς εἶναι. μὴ οὖν λανθανέτω σε, ὅτι διὰ τοῦ ἀρέσκειν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὸ πράττειν ἐστίν. ἡ δ' αὐθάδεια, ἐρημίᾳ ξύνοικος. *M. D.*

P. 210. l. 2. παντοπώλιον....] Plat. de Rep. VIII. (p. Ed. Lugd. 497 B.) *M. D.*

Ib. l. 3. κωλύειν] Melius, credo, scribetur, κολούειν.

Ib. l. 4. ἔχων] Immo ἔχον, uti recte Codd. V. & A. habent; ad σχῆμα enim re-

referri decet, ut a Stephano jamdudum observatum est.

P. 210. l. 8. συμετάθετος.] Melius, mea quidem sententia, V. Cod. in quo συμετάβολος legitur. *M. D.*

Ib. l. 9. αὐτὸν ἐκώλυεν ἀνελεῖν] Credat qui volet, hæc ita a Plutarcho fuisse scripta: ego librariis accepta fero. Vel αὐτὸς, pro αὐτὸν, legendum est; vel ordo verborum sic immutandus, ἀνελεῖν αὐτὸν ἐκώλυεν. *M. D.*

Ib. l. 15. Κάλλιππος.] *Callicratem* vocant Nepos & Dion. Callippum noster iterum in Timol. II. 115, 9. & in Op. Mor. 941, 21. & Diod. Sic. p. 436. Plato nomen reticuit; quem vide Epist. VII. p. 715 E F. ubi περιτρεχούσης uti & hic legitur. Non spernenda tamen varia lectio Cod. A. παρατυχούσης legentis. *Ed. & M. D.*

P. 211. l. pen. καλωύτρᾳ] Rectius duplici λ scribitur in A. Cod. Vide Poll. Onom. *M. D.*

P. 212. l. 3. μεθ' ἡμέρας ὀλ.] Scribendum est, μεθ' ἡμέρας δ' ὀλ.

Ib. l. 4. παιδίαν ἀπαρχὴν] Melius A. Cod. παιδικὴν ἀρχὴν. *Hunc puerum sic educari jusserat Dionysius*, inquit Corn. Nepos, *ut indulgendo turpissimis imbueretur cupiditatibus. Nam puero, priusquam pubes esset, scorta adducebantur: vino epulisque obruebatur, neque ullum tempus sobrio relinquebatur.* Reliqua non addo, quia satis intelligi potest vitæ statum commutatum ferre non potuisse corruptum adolescentulum. Vide Op. Mor. p. 206. ubi quomodo se gesserit Dio, hac morte nuntiata, habes. *Ed. & M. D.*

P. 213. l. 2. δρᾷ... Κορείοις] Forsan melius legetur, δρᾶν & Κορείοις.

Ead. ib. οὐδὲν ἴσως...] Quis ferat hæc? Ex Græcis his nihil sani extundi posse, satis, credo, ostendent interpretationes omnes, absurdiora aliis alia nobis apponentes. Ego οὐδὲ ΜΥΣΟΣ scribendum esse aio; nec a Plutarcho aliud quicquam hic dici potuisse. Usque adeo Deam flocci facit, ut læsurus quocunque die symmystam occideret, ipso Deæ festo scelus patrare non recusarit. Vide infra p. seq. l. 2. ubi, de hoc ipso nefario homine, τηλικούτου ΜΥΣΟΥΣ ἀψάμενος, legendum esse cum Ed. Flor. videbis. *M. D.*

P. 213. l. 10. κατέχειν....] Putarat Cl. Editor ἄρχειν pro hac voce legendum. Sed postea sententiam mutasse videtur, cum addat; *Sed vide Hemsterh. ad Luc. Opusc. p.* 59. Ego ex Xenophonte duo loca proferam huc apprime facientia. Cyr. I. (Ed. Steph. 9, 25.) βάλλει εἰς τὸ μέτωπον, καὶ ΚΑΤΕΣΧΕ τὸν κάπρον. In συμπ. autem. (p. 511, 22.) νομίζουσι γὰρ, ἣν τοὺς τοιούτους (θυμοειδεῖς ἵππους) δυνῶνται ΚΑΤΕΧΕΙΝ, ῥαδίως τοῖς γε ἄλλοις χρήσεσθαι. *M. D.*

Ib. l. 15. δεδιττόμενον] Exempla requiro in quibus hæc vox de victima usurpetur, ictu poparum prostrata & attonita; nec succurrit alia quam pro ea reponam. *M. D.*

P. 214. l. 2. μίσους] Immo, uti recte in Fl. Ed. legitur, μύσους. quod merito secuti sunt Interpp. omnes. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 9. τυρόκνηστιν] Πατάνη Græce dicebatur radula qua caseum radebant; pro qua voce plebs κατάνη dicebat. Inde factum est, ut Callippus &c. *Dacer.*

Ib. l. 14. ξιφ.] Idem habes Op. Mor. p. 981.

P. 215. l. 4. περὶ ὧν...] Vol. II. p. 139. & seq. ubi Ἱκέτης, tenui spiritu, scribitur hominis illius nomen. quod & hic (p. præc. l. 18.) fieri decuit. *M. D.*

BRUTUS.

P. 216. l. 1. πρόγονος....] Pernegant Dionys. Halic. V. & Dio, XLIV. *Xyl.*

P. 217. l. 1. Μαλλίυ Σπ.] Scribe Μαλίυ, inquit Xyl. Hinc in Cod. A. Μελίυ. Idem Servilium *Alam* melius scribi putat, quam *Ahalam*: quod hic, casu an consulto factum sit, nescio. In aliis Imprr. certe aspiratur; in Par. autem spiritum nullum habet, more illius Editionis solemni, sed pravo, cum majuscula litera vocem incipit. *M. D.*

Ib. l. 8. εἰς ἄρχοντα πρ.] Rectius fortasse legetur, ἄρχοντας, inquit Stephanus, qui depravatum hunc locum censet. Ego etiam depravatum censeo. Sed absque Codd. ope, quo modo sanandus sit, non satis video. *M. D.*

Ib. l. 9. ἐνηλικίυς] Scribe ἐνηλίκυς, cum V. Cod. *M. D.*

P. 218. l. pen. Κανίνιον] Scribi Κανίδιον ut IV. 251. & passim in illa Vita. Dubitat tamen Xyl.

P. 220. l. 1. τῆς ἄλλης μεγάλης μάχης.] Corrupta palam vox ἄλλης, & delenda videtur. *Pharsalica* enim pugna satis indicatur voce μεγάλης. Nisi forte, ex ΚΑΤΑ ΦΑΡΣΑΛΟΝ, ἄλλης μεγάλης fecerint Librarii. Vide 221, 3. *Ed.* & *M. D.*

P. 221. l. 4. ἔλασεν ὁ Β. καὶ τὰς πύλας ἐρχεσθ...] Corrupta hæc censeo: nec mederi posse fateor. Forsan, pro ἔλασεν, ἔφθασεν legendum est. *M. D.*

Ib. l. 14. καὶ δὴ καὶ τῷ τῶν Λιβύων βασιλεῖ...] Locus est misere corruptus; recteque Xylander, si recte scripta hæc essent, de solo Juba posse intelligi cum monuisset, qui apud Cæsarem non est accusatus; de rege Deiotaro potius locutum esse hic Plutarchum suspicatur, quem certum est a Bruto defensum esse. Ciceronis etiam Commentatores in eadem sunt sententia, quos vide, si lubet, ad Epist. primam Lib. XIV. ad Atticum. At horum omnium ne unus quidem hunc locum restituere aggressus est. Ego medicinam ei facere tentabo. Ac primo quidem, pro Λιβύων, quæ vox vel sola omnia perturbare valet, in Cod. V. Νικαιέων est, quod jam aliquid lucis affert. *Nicææ* enim, teste in ea Epistola Cicerone, *pro Deiotaro dixit* Brutus. Non *in Liguribus*, ut Corrado visum est, sed *in Bithynia*. Deinde, pro δὴ καὶ τῷ, ΔΗΙΟΤΑΡΩ, reponendum; & totus locus sic refingendus. καὶ ΔΗΙΟΤΑΡΩ, ἘΝ ΝΙΚΑΙΑ, ὨΝ, βασιλεῖ προηγορεῶν ἡττᾶτο μὲν. Mox autem, περὶ τούτου delendum censeo. Vide argumenta Or. pro Rege Deiotaro. *M. D.*

P. 223. l. 1. δι' ἣν ἔλαβεν] Melius legetur δι' Α. *M. D.*

Ib. l. 8. ἐκλείποντα τὴν ἀλκὴν] Optime Cod. A. ἐκλέμνοντα. *M. D.*

Ib. l. 16. Τί δ'...] Vide Not. ad IV. 165, 10.

P. 225. l. 2. καὶ καταλ.] Mallem, τοῦ καταλύσαντος. *M. D.*

Ib. l. 3. Εἴθε νῦν ἧ Β.] Melius Ed. Fl. & A. Cod. Εἴθε νῦν ἧς Β. *Ed.* & *M. D.*

Ib. l. 4. Ὤφελε ζῆν] Melius V. Ὠ. νῦν ζῆν. *M. D.*

Ib. l. 13. ὥσπερ καταρχομένου] Solus Interpp. Dacerius vim hujus vocis expressit. quem vide. *M. D.*

P. 226. l. 4. θέατρα] Scribendum censeo, ΘΕΑΜΑΤΑ. App. θέας habet.

Ib. l. 9. Γάϊος Λ.] Frater opinor Q. Ligarii, ejus quem a Tuberone accusatum Cicero defendit. nisi forte *Quintus* legendum sit. *Xyl.*

Cruf. & Dacer. *Quintum* faciunt. merito. cum statim addatur accusatum apud Cæsarem fuisse, veniamque consecutum. Fratres enim ejus partes Cæsaris erant secuti, uti ex Scholiastis Ciceronis *argumento* ad eam orationem patet. Vide IV. 483. & scribe, ut illic scribitur, ΚΟΙΝΤΟΣ. *M. D.*

P. 227. l. 2. Στάλλιον] Recte Cod. A. Στατίλιον. ut Xyl. volebat, & omnes Interpp. id nomen scribunt. Eundem puto.

to fuisse qui infra, Στάτυλλιος dicitur, p. 269.

P. 227. l. 10. Ἀλβῖνον] In superioribus Edd. legitur Λαβινόν. Sed alteram lectionem, nimirum Ἀλβῖνον, confirmant, cum aliorum Autorum loci, tum vero iste qui ejusdem est, in Cæsare; (IV. 167, 17.) Δέκιος Βροῦτος, ἐπίκλησιν ἈΛΒΙΝΟΣ, πιστευόμενος μὲν ὑπὸ Καίσαρος, &c. *H. Steph.*

P. 228. l. 1. πάντα τὸν κίνδυνον] Cl. Editor, Forsan πάντη, adscripsit suo Codici. Sed nihil mutandum. Xen. in Symp. (p. Ed. St. 522, 4.) ΠΑΣΑ μὲν ἡ πόλις οἶδε. Plato, alii, ὁ ΠΑΣ ἀριθμός, usurpant. *M. D.*

Ib. l. 10. ἀπομνημονεύματα τοῦ Βρούτου] Nimis patienter tulerunt hæc hactenus viri docti. Scribendum, unica voce ἈΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΩΝ Βρούτου; quemadmodum Xenophon suum de dictis Socratis Opus primus inscripsit, quod hodieque, eodem titulo, extat. Vide Diog. Laert. *M. D.*

P. 229. l. 4. ἐμοὶ δ' ἢ καὶ τὸ … καὶ τὸ … πρόσεστιν.] Pro utroque hoc καὶ τὸ, orationis nitor postulat, ut καὶ ΤΩ, scribatur. Ut enim verba nunc habent in libris nostris, *Filiam esse Catonis, Bruti Uxorem*, πρόσεστι, hoc est *accedit*, ad aliquid quod reticetur. Sic autem scribendo, & fors & accessio patebunt. Accessio enim tunc est, *invictam esse ad dolorem*. Tota hæc eximiæ fœminæ oratio a Dacerio negligenter admodum tractata est, nec verbis Plutarchi aut dignitati rerum par ejus versio hic est. Anglica sola recte vocem χάρις (l. 1.) intellexit & expressit, in qua non minima pars est & venustatis & roboris. *M. D.*

P. 231. l. 11. ἐν μέσῳ] Optime hic Dacerius a Lat. Interpr. discessit, quem Angl. secutus est. Aliquid enim designatum a Plutarcho hic necesse est, quod opponatur τῷ σωματίῳ. An vero ἐν μέσῳ sic simpliciter, & sine additamento, usurparit Plut. inquiri meretur. Alibi certe non memini me sic legisse. *M. D.*

P. 232. l. 9. αὐτοῦ] Forsan melius legatur, αὐτόθεν.

Ib. l. 17. Τρεβ.] In Cæs. (p. 169, 14.) prave Bruto Albino hoc tribuitur. Recte hic cum omnibus Historicis Trebonio hæ partes assignantur. Cicero etiam (Philip. II.) diserte, his verbis Antonium compellans. *Quum interficeretur Cæsar, tum te a Trebonio vidimus sevocari.* iterum, (Phil. XIII.) *Sceleratum Trebonium? Quo scelere, nisi quod te idibus Martiis a debita tibi peste seduxit? Dacer.*

P. 234. l. 10. εὐθ' ἁρπαγή….] Si hæc genuina sint, respicit *mensas argentariorum & tabernas a dominis derelictas*, de quibus vide in Cæs. (IV. 17 , 4.) *M. D.*

P. 236. l. 1. ἐπιτειχίσας] A. Cod. ἐπιτειχίσαι. melius: & sic Steph. volebat. Sed ipsa vox, cum πολέμιον conjuncta, mihi suspecta est: quam autem aliam reponam, non succurrit. *M. D.*

Ib. l. 11. ἐπὶ Κλωδίου τοῦ δημαγωγοῦ] Clodii a Milone occisi cadaver quomodo a plebe crematum sit, norunt qui Ciceronis pro Milone orationem legerunt. Interpres Angl. depravate admodum hæc vertit. *M. D.*

Ib. l. 18. K. ποιητικὸς ἀνὴρ] Πολιτικὸς legendum esse putabam. Fuit enim is C. Helvius Cinna trib. pl. ut patet ex Dione XLIV. extremo. ex App. II. B. Civ. ex Val. Max. IX. 9. Non sum nescius, Cinnam hunc a quibusdam summis viris pro eo poeta accipi qui Smyrnam poema condiderit, sitque a Catullo laudatus: qui fortassis hoc ipso loco ducti ita censuerunt. Sed quia tam multi fuerunt Cinnæ, non temere, nisi alia accedant argumenta, id affirmarim. *Xyl.*

P. 237. l. 8. παρθένου] Verior videtur Scriptura Codd. V. & A. μαρανθῇ legentium.

tium. Sic usurpat supra, p. 181, 8. & in hac ipsa vita, p. 223, pen. Παραινέω autem, post παρακμάση, absurde diceretur.

P. 237. l. 10. φερομένοις] Rescribendum cum A. Cod. φερομένης, ut ad φορᾶς referatur. *Dacer.*

Ego malim vulgatam servare, & 'ΑΣΤΑΘΜΗΤΟΥΣ scribere. Sic enim elegantius videtur. Neque enim placet viri docti φορᾶς φερομένης. Nec aliter commode, quam ad πλήθεσι, referri potest φερομένοις.

Ib. l. 16. κατ' ὀλίγους] Exempla hujus locutionis desidero: magisque interea probo quod exhibet V. Cod. κατ' ὀλίγον. *M. D.*

P. 238. l. 2. προσῆκεν] Mentem Plutarchi solus Interpp. assecutus est Dacerius, quæ postulat ut, pro hac voce, ΠΡΟΣΗΚΕΙΝ scribatur. *M. D.*

Ib. l. 13. γεάφων...] Extant etiamnum epistolæ Bruti ad Ciceronem, in hanc sententiam, inquit Xylander: at ubi inveniri possint ea verba, indicare, viro docto non erat otium. In Ed. Lambini invenies in Lib. Epist. singulari qui post decimum sextum ad Familiares excusus est, Ep. 16. *Nam si Octavius tibi placet.... non dominum fugisse, sed amiciorem dominum quæsisse videberis.* Et Ep. 17. ad Atticum. *Ut jam ista quæ facit, non dominationem, sed dominum Antonium timentis sint.* Ibidem; *Sed dominum, ne parentem quidem majores nostri voluerunt esse.* *M. D.*

P. 239. l. 3. 'Ελέαν] *Veliam* Romani vocant. Cic. Phil. I. 4. Ego celeriter Veliam devectus, Brutum vidi. Consule, de hac urbe, Cellar. *M. D.*

Ib. l. 6. διαθέσεις] Eodem modo usurpat hanc vocem, p. 27, 16. γεάφων τὴν περὶ τὸν 'Ιάλυσον ΔΙΑΘΕΣΙΝ. Servandamque hic censeo, quamvis A. Cod. ὑποθέσεις exhibeat, quæ forsan quibusdam commodior videbitur. Quærant harum rerum curiosi, num sub ἐκ τῶν 'Ελληνικῶν lateat pictoris nomen. *M. D.*

Ib. l. 10. ἔπη] Il. Z. 429. & mox versu 491. Adi etiam Op. Mor. p. 252. *M. D.*

P. 240. l. 14. στίχον] Il. Π. 849. verba sunt Patrocli morientis

P. 241. l. 18. ἐν ἑτέροις..] In Op. Mor. p. 1234. & seqq. & 1127. & seq. supra autem (l. 14.) pro τὸ, ante χιόνος, mallem τις.

P. 244. l. 5. αὐτῆς αἰτία] Scribendum αὑτῆς: vertendumque; *Quod enim serviant, magis ipsis imputandum esse quam tyrannis.* *M. D.*

P. 245. l. 19. μόνον οὐχὶ] Melius A. Cod. unico verbo, μονονουχὶ. *M. D.*

Ib. l. pen. προσβάλλειν] Non ita memini usurpari hoc verbum: ideoque ΠΡΟΒΑΛΛΕΙΝ scribendum censeo. *M. D.*

P. 246. l. 7. ἔτ' ἄδηλον] Melius forsan legatur; 'ΕΝ ἀδήλον.

Ib. l. 10. προσθήκην...] Quid hæc vox valeat, non assecuti sunt Interpp. Proprie *appendicem* significat; metaphorice, hominem qui alteri se ita addixit, ut per se nihil agat. Angli *a property*, dicunt; Galli interdum *Dupe* ejusmodi hominem vocant, aliquando *Creature.* Romani *obnoxios*, Taciti præsertim ætate, appellabant. *M. D.*

P. 248. l. 8. ἐξετραχηλίαζεν] Scribe ἐξετραχήλιζεν, ut noster alibi & reliqui Scriptores Græci solent. *M. D.*

Ib. l. 17. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι...] Vide Herod. Lib. I. p. Ed. Steph. 45. *M. D.*

P. 250. l. 14. ἀπείρητο] Melius V. Cod. ἀπείρητο. Cl. Editor etiam, ante ἐκ τούτου, ΔΕΙΝΟΝ inserendum putabat. *M. D.*

P. 251. l. 3. 'Ομ.] Il. A. 259. & seqq. quos, si non meministi, legas. *M. D.*

P. 251.

P. 251. l. ult. δύναμιν ὄντα] Cui hæc displicebunt, videant, num per Codd. liceat 'ΑΜΕΛΟΥΝΤΑ, vel ΔΙΑΜΕΛΟΥΝΤΑ, legere. *M. D.*

P. 252. l. 2.. ἐκείνοις...] Aliter hæc in Cod. A. leguntur. ἐκείνως. νῦν δὲ ἀδικίας μὲν. Unde Dacerius, credo, ait *in MS. legi*; ἐκείνως μὲν ἀνανδρείας, νῦν δὲ ἀδικίας δόξα, &c. Ego neque ἐκείνοις, neque ἐκείνως probo: suspicorque scriptum fuisse a Plutarcho; 'ΕΚΕΙ γὰρ ΜΟΝΟΝ ἀνανδρείας, νῦν δὲ ΚΑΙ ἀδικίας δόξα, &c. *M. D.*

Ib. l. 8. ὑπὲ τοῦ διαλ.] Scribendum est τῳ sine accentu, ut IV. 340, 13.

Ib. l. ult. ὑποφθ.] Rescribe ocius, cum V. & A. ὑποφθέγγεται. *M. D.*

P. 253. l. 13. γινομένων] Sic legendo, ad ὀνείρων refertur; parum commode A. Cod. γινόμενον habet, quo ad φανταστικὸν refertur. quam recte, nescio. Melius certe, & sequentibus magis apte. Forsan tamen melius legetur ΓΕΝΝΩΜΕΝΟΝ. *M. D.*

P. 254. l. 11. κατεστρατοπέδευσεν....] Locus hic fœdissime corruptus est. Vide Var. L. in quibus subsidii parum admodum est. In Anton. p. 85, 11. diserte, & longe aliter. ὡς...ΠΑΡΕΣΤΡΑΤΟΠΕΔΕΥΣΑΝ τοῖς πολεμίοις, 'Αντωνίου μὲν ἐπιτεταγμένου Κασσίῳ, Βρούτῳ δὲ Καίσαρος. Unde Dacerius sic refingit; καὶ κατεστρατοπέδευσεν 'ΑΝΤΩΝΙΟΝ ΚΑΣΣΙΟΣ, ΒΡΟΥΤΟΣ δὲ ΚΑΙΣΑΡΑ. Ego, ut in Anton. ita & hic, ΠΑΡΕΣΤΡΑΤΟΠΕΔΕΥΣΕΝ legendum esse aio. Neque enim placet illud κατεστρατοπέδευσεν cum accusativo, pro *ex adverso hostis castra metari*. Certe non sic adhibet Xen. Cyrop. VII. (p. Ed. St. 107, 22.) Deinde, cum de Cæsare sermo sit, nominarique denuo opus non sit, 'ΑΥΤΟΣ ΜΕΝ ΒΡΟΥΤΩ, a Plutarcho scriptum fuisse, non dubito: & ΚΑΣΣΙΩ, δὲ 'Αντώνιος. Aliquid hic vidit & Xylander; sed non omnia hæc. *M. D.*

P. 254. l. pen. κτήματα] Immo vero κτημάτων, ut recte in A. legitur; postulat enim id τῶν ὅπλων, ad quod refertur. nec latuit hoc Dacerium. *M. D.*

P. 255. l. 18. πράγμασιν] Melius V. & A. πεπραγμασιν. *M. D.*

P. 256. l. 4. πλεῖον] Rescribe ocius πλείω, præeuntibus V. & A. Codd. propter χρόνον quod sequitur. *M. D.*

Ib. l. 12. πάσχειν] Edd. fere omnes παρασχεῖν prave habebant. Unde factum est ut in Var. L. observatum sit, in V. & A. πάσχειν legi. Recte mutavit Cl. Editor. Ex nota ejus marginali conjicio, in Ald. etiam Ed. πάσχειν legi, quam littera *A* designat. *M. D.*

Ib. l. 15. εἰπών] Immo, εἰπόντα, ut recte in A. Cod. legitur. *Dacer.*

P. 257. l. 3. λόγον ἀφῆκα μέγαν] Librum ab eo editum intelligit Dacerius; a qua sententia non admodum abhorreo. Sed obstat illud epithetum, μέγαν. *M. D.*

Ib. l. 8. ἄλλον] Edd. fere omnes, ἀλλ' ὃν habebant. quod mutandum duxi. præeuntibus Ald. Ed. & A. Cod.

P. 259. l. 1. ὁ Καῖσαρ] Melius A. Cod. ὁ καιρός. In acie enim Cæsar non erat. Et ita emendandum esse, Xyl. monuerat.

Ib. l. 18. ὁρῶν λάμποντα] Excidit, inter has voces, vox κεράτη, quam exhibet Cod. V. & Ald. Ed.

P. 260. l. 15. ἑωρῶντα πολλοί] Repone quod exhibent V. & A. Cod. ἑώρων πολλοῖς: quod jampridem conjectura assecutus erat H. Stephanus.

P. 261. l. 5.. ὑφ' αὐτοῦ] A Crassone Apagesis. Scribe 'ΥΦ' 'ΑΥΤΟΥ. *M. D.*

P. 262. l. 4. ἐτρέψαντο] Optime V. Cod. ἐτρέψατο, ut mox οἱ ἐχρήσατο. *M. D.*

P. 263.

P. 263. l. 10. ὅπως ἔχῃς] Quid causæ est, cur non ἔχεις reponamus? *M.D.*

P. 264. l. 7. μαχόμενοι πρὸς τὴν χρείαν.] Melius, ni fallor, legeretur ΜΗΧΑΝΩΜΕΝΟΙ. *M.D.*

P. 265. l. 11. μοναρχιῶν] Scribe, μοναρχίας, uti recte in A. Cod. legitur. Quod autem ei οὐκ in Var. L. præmittitur, id inde factum existimo quia erat initium versus seu lineæ illius. Vide infra, p. 273, 10. *Ed. & M.D.*

P. 266. l. 11. Περσαγ.] Scribendum Περσαγαγών.

P. 269. l. 3. Ζεῦ]...] Eur. Med. 332. *M.D.*

Ib. l. 15. ἐκπεσάμενος] Recte V. Cod. ἐκπαισάμενος. Sic III. 328, 16. ΔΙΕΚΠΑΙΣΑΜΕΝΟΣ τοὺς πολεμίους.

P. 271. l. 9. ἐσπουδόμην.] Cur Interpretum alii per futurum hoc verbum redderent, alii *studuisse* addant, ratio nulla erat. *M.D.*

Ib. l. 13. Οὐαλ. Μαξ.] Lib. IV. cap. 6. *Xyl.*

P. 272. l. 2. τὸ μεγίστους...] Recte A. Cod. τοῦ, ut Πολλῶν. *M.D.*

Ib. l. 8. ἀτρεμοῦντα] Immo, ἀτρεμοῦντι, ut recte in V. & A. scribitur. *M.D.*

Ib. l. 10. ἑαυτοῦ] Pravum & hoc. Repone ἑαυτῷ ex A. Cod. *M.D.*

P. 273. l. 2. τῇ φυγῇ] Melius, credo, scribetur ἘΝ τῇ φ.

Ib. l. 10. δεομένης ἔδειξε....] Pro ἔδειξε, A. Cod. ἔδοξε legit. quod & Cl. Editori placebat, & mihi. Quid vero sibi vult illud δεομένης? Tolle fœdum hujus & Par. Editionis mendum. In Fl. certe, in Steph. & Baf. quas ego possideo, recte δεομένοις legitur. *M.D.*

Ib. l. 17. ὧν μὲν ἀ. ἐβούλετο...] Tolerabilius videtur fore ὡς, quam ὧν. inquit H. Stephanus. Aliter, & melius, A. Cod. in quo, pro ἐβούλετο, ἐβουλεύετο legitur. Servandum est enim ὧν μὲν, ut sit quod ad ἃ δὲ, quod sequitur, respondeat. *M.D.*

P. 273. l. pen. εὑρεῖν] Mallem ἘΥΡΕΝ, ut ἀπεῖπε καὶ προεῖτο. Minus enim commode a δοκεῖ pendere qui faciunt, statuere, mihi certe, videntur. *M.D.*

P. 274. l. 4. αὐτόχειρα τοῦ σώματος.] Forsan σώσαντος, inquit Cl. Editor. Acute sane. Retinenda tamen mihi videtur vulgata; quia passim ita σῶμα adhibet noster. *M.D.*

Ib. l. 5. οἰκεῖος μὲν Δ.] V. Cod. ἦν inserit post μέν. Mallem ὮΝ: quod & reponendum censeo. *M.D.*

Ib. l. 8. ἢ τοῦτ' ἀντιστρέφει πρῶτον.] H. Steph. per interrogationem hæc aptius lectum iri putat. Ego etiam. *M.D.*

Ib. l. 12. Πλ. ἐπις.] Ep. VII. p. 713 G. & 722 G. *M.D.*

Ib. l. 15. πολέμιον Καίσαρι] Inserenda putat inter hæc Dacerius, φίλον ὄντα: ut opponatur scilicet τῷ, ἐχθρὸν ὄντα, quod in altero membro sententiæ fuit. Ego Sophistis ista lenocinia relinquenda puto; nec a Plutarcho quæsita; quin potius spreta & declinata. *M.D.*

Ib. l. 16. ὤρθου πολλὰ Διονύσιον] Forsan ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ. Vide p. seq. l. 11. & 307, 13. *M.D.*

P. 275. l. 13. περιαψαμένων] Hanc scripturam secutus Dacerius ad Romanos retulit. Reliqui Interpp. ΠΕΡΙΑΨΑΜΕΝΟΝ reponentes, ad Octavium; quod probo, propter ἔχθραν præsertim, & in textum recipiendum censeo. Vide supra, p. 206, 18. *Ed. & M.D.*

Ib. l. antep. τῷ προκεῖναι] Comma post πιστεύσαντας tollendum. *M.D.*

P. 276. l. 1. Πλατ.] In qua id vitio ei vertebat Plato epistola, intercidit, ni fallor. *M.D.*

Ib. l. 3. τιμωρὸς οὐδείς...] Aut *Defensorem* hic, non *ultorem*, significare voluit Plu-

Plutarchus, quum τιμωρὸν dicit ei defuisse; aut sibimet ipsi fœdissime contradicit. Vide finem vitæ Dionis, p. 214. Ego hic respexisse credo ad ignavos ejus amicos, qui, cum peteretur, sibi fuga consulere (p. 213.) narrantur, ne uno quidem ei suppetias ferre auso.

ARTAXERXES.

P. 277. l. 9. Ἀρσίκας] Mutare ausus non sum: quanquam in Ctesiana epitoma Lib. XIX. Ἀρσάκης legatur. *Xyl.*

Ib. l. 10. Ὀάρτης] Ed. Fl. Ὀάξάρτης. in V. autem ὁ Ἄρσης.

Ib. l. 11. πυλαίαν] In Var. L. Ed. Par. Scholium additum est ad hanc vocem, his verbis. Πυλαιαστὰς, τοὺς ψεύστας, Ῥόδιοι, τοὺς μηδὲν ὑγιὲς μήτε λέγοντας, μήτε πράττοντας. A. Vide Hesychium. Apud Suidam etiam, quod diligentiam Kusteri fugit, pro Πυλαιστάτους, ΠΥΛΑΙΑΣΤΑΣ legendum est. Vide II. 474, 18. πυλαϊκῆς ὀχλαγωγίας. *Ed. & M. D.*

P. 278. l. 12. ὡς... τεκεῖν.] Melius habitura hæc arbitror, si deleatur illud ὡς.

P. 279. l. 2. Τισαφ.] Xenophon Τισσαφέρνης semper scribit, duplici σ.

Ib. l. 13. οὐδὲ μεμν. τῆς δεήσεως, ἀλλὰ τῆς συλλήψεως] Plutarcho indigna hæc sunt. Non δεήσεως scripserat, sed ΔΙΗΣΕΩΣ. Nomen enim si non occurrit, quod quidem non memini me legere, verbum in ea re passim ab eo & ab aliis adhibetur. Sic infra, p. 331, antep. ἐλθόντα δὲ αὐτὸν οὐκέτι ΔΙΗΚΑΝ: & supra 147, 3. & p. 48, 6. ΔΙΕΙΜΕΝΟΣ ἀπηγγέλλετο. *Ed. & M. D.*

Ib. l. pen. Ξεν.] Initio fere Libri primi *De Cyri Exped.* *Dacer.*

P. 280. l. 11. ῥόαν] A. Cod. ῥοίαν. Sed nihil mutandum. Vide Pollucem, VI. Num. 80. In Op. Mor. p. 302. ubi res eadem narratur, nomen dantis reticetur; quod apud Æl. V. H. I. 33. prave ὁ Μίσης legitur; sed Schefferum non fugit hic Plutarchi locus, cujus Scripturam merito ut meliorem probat. *M. D.*

P. 280. l. 14. καθ' ὁδὸν] Prave hæc a præcedentibus divelluntur, odioso interposito commate. Vide Op. Mor. 299, initio. ἐλαύνοντος αὐτοῦ καθ' ὁδὸν, αὐτουργὸς ἄνθρωπος &c. res enim eadem narratur. *M. D.*

Ib. l. antep. εἰπεῖν ἃ βασιλεῖ βούλει.] Melius in V. Cod. βασιλεῖ ἃ βούλει. *M. D.*

P. 282. l. 5. πρὸς Κ...] Vide Diod. Sic. p. 249. & seq.

Ib. l. 9. Τισαφ.] *Syennesin* Diod. Sic. hæc regi nuntiasse ait, p. 250. *Tissaphernem*, cum nostro, Xen. Lib. I.

Ib. l. pen. ἐπιτρεπόμενος] Tolle mendum quod irrepsit in Ed. Par. & inde in hanc manavit. Recte enim Fl. & Bas. & St. ἐκτρεπόμενος habent. *M. D.*

P. 283. l. 4. τάφρον εὖρος ὀργυιῶν δέκα, καὶ βάθος ἴσον,] Quis hæc a Plutarcho ita tradita putet? Xenophon (p. 155, 27.) εὖρος ὀργυιαὶ πέντε, τὸ δὲ βάθος ὀργυιαὶ τρεῖς. *Dacer.*

Ib. l. 11. ἐνενήκοντα μυρ.] Atqui infra, p. 290, 17. cum acies concurrunt, XL. tantum myriades habuisse tradit Ctesias; & ita Diod. Sic. p. 252. & seq. qui & Ephorum testem adducit. Apud. Xen. quidem (p. 155, 15.) τῶν δὲ πολεμίων ἐλέγοντο εἶναι ἑκατὸν καὶ εἴκοσι μυριάδες, est. Sed rumor hic erat incertus, ad hostes a transfugis delatus. *Ed. & M. D.*

Ib. l. ult. Ξεν.] Vide Lib. I. a pag. 155. ad finem usque Libri. p. 161. *M. D.*

P. 284. l. 4. ἐκεῖνον.] Recte vertunt omnes Interpp. Sed integritati Græci textus nemo hic consulit. Legendum est ἘΚΕΙΝΟΣ. *M. D.*

Ib. l. 6. Μακεδόνων] Corrupta haud dubie vox. *Macedonum* in hac expeditione meminit nemo. Cl. Editor, ΛΑΚΕΔΑΙΜΟΝΙΩΝ scribendum esse censet.

ſet. Ego, quamvis a Scriptura Codd. magis recedat, ἙΛΛΗΝΩΝ malim, ut mox l. 11. *M. D.*

P. 284. l. 8. μετὰ τὸ δυῶαι...] Melius, credo, legetur, ΜΕΓΑ ΤΩ, δῦναι.

Ib. l. 18. στρατηγίας] Melius Cod. V. in quo στρατείας legitur. *M. D.*

Ib. l. pen. ὠφθέντων δι' ἐκείνων] Immo ὠφθέντων ὑπ' ἐκείνων: vel, ut recte in V. ſcriptum eſſe nunc demum video, ὠφθέντων δ' ἐκείνων.

P. 285. l. 7. αὐτῷ μέλειν] Scribendum eſt αὐτῷ, non αὐτῷ. *M. D.*

Ib. l. 13. καλῶς .... κακὴν ὁδὸν] ΚΑΚΟΥΣ, non καλῶς, a Plutarcho ſcriptum hic fuiſſe, ſexcenta apud hunc & alios Græcos Scriptores ſuadent. Vide modo ſupra, p. 250, 3. ἀπώλλυντο ΚΑΚΟΙ κακῶς.

P. 287. l. 1. Τισαφέρνης] In MS. G. Σατιφέρνην legitur; quod malo: inquit Dacerius. Forſan Σατιβαρζάνην. Vide not. ad p. 288, pen.

Ib. l. 14. ἐφίππιον] Melius V. ἐφίππειον. quod & p. 290. reponendum eſt. *M. D.*

P. 288. l. pen. Σατιβαρζάνης] Videtur hoc nomen, uti & *Bagoas*, Eunuchorum proprium fuiſſe. Vide Op. Mor. p. 302, 5. & ſeqq. Forſan Perſarum lingua id ſignificabat quod Græce illic voce κατακοιμιστής exprimitur. *Ed. & M. D.*

P. 289. l. 6. ζητήσας] Quamvis non abſurde ita ſcribatur, non cunctabor emendationem proferre quam acceptum iri confido. ΖΗΣΑΣ enim ſcribendo, longe melius & venuſtius hæc habebunt.

Ib. l. 13. κεφαλὴν αὐτοῦ] Abſurde additur illud αὐτοῦ, cum cujus caput ſit dubitare non ſinant verba immediate præcedentia. Legendum ergo eſt ΑΥΤΩ. *M. D.*

Ib. l. antep. ἐνακισχιλίους] Diod. Sic. p. 255. xv. millia habet.

P. 290. l. 1. Φαΰλλου.] Non V. tantum Cod. Φαλλήνου, ſed Diod. etiam Sic. ibidem, niſi quod hic unico λ ſcribit, (uti & Xen. Lib. II. p. 162, 7.) habent. Ut dubium nullum ſit quin ΦΑΛΗΝΟΥ reponendum ſit, & hic & l. 4. quamvis ibi ſileant Collectanea noſtra. *Ed. & M. D.*

P. 290. l. 5. Φιλοκλ.] Repone ante hanc vocem, φιλολάκων καὶ, quæ neſcio quo modo exciderunt, cum in omnibus reliquis Edd. reperiantur. *M. D.*

Ib. l. 14. φθέγγοντα] Immo, ut recte in A. ſcribitur, φυγόντα. *M. D.*

P. 291. l. 12. ὀλέθριον] Ed. Fl. ὄλεθρον, quod mavult H. Steph. ut elegantius. Cujus ſententiæ & ego lubens accedo.

Ib. l. 19. ἐσθῆτι χρυσῇ] Scribe, cum Ed. Fl. V. A. & G. ἐσθῆτι καὶ χρυσῷ.

Ib. l. pen. δειπνεῖν] MS. (St. &) G. rectius πίνειν. *Dacer.*

P. 293. l. antep. Μεσαβάτης] In Ed. Fl. Μασαβάτης. quod ſecutus eſt Xyl. qui etiam obſervat, in Cteſiæ reliquiis Βαγαπάτης legi.

P. 294. l. 1. μετὰ δὲ τὸν πόλεμον δή ποτε...] Lacuna verſuum aliquot, in textu Græco hujus & plerarumque aliarum Editionum, ſupplenda eſt ex Ed. Fl. Ald. & Baſ. quibus etiam A. & G. Codd. teſtimonium perhibent; totuſque locus ſic edendus. μετὰ δὲ τὸν πόλεμον, διαλυθεῖσα πρὸς αὐτὸν, οὐκ ἔφυγε τὰς φιλοφροσύνας· ἀλλὰ καὶ συνέπαιζε, καὶ τῶν ἐρωτικῶν ἐκοινώνει, συμπράττουσα καὶ παροῦσα· καὶ ὅλως μικρότατον αὐτοῦ (forſan delere, ſatius eſt αὐτοῦ, ut in A. fit) τῇ Στατείρᾳ μετεδίδου χρῆσθαι καὶ συνεῖναι· μισοῦσά τε μάλιστα πάντων ἐκείνην, καὶ μέγιστον αὐτῇ βουλομένη (Lege αὐτὴ βουλομένη ut recte in A. eſt) δύνασθαι. λαβοῦσα δή ποτε &c. Quod mireris autem, hæc omnia in Latina verſione habes, quorum in Græcis, quæ latus ejus claudunt, ne veſtigium quidem ullum eſt. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 6. νικῶν] Fl. Ed. ὁ νικῶν. melius.

Ib. l. 18. ἄνδρας εὐνούχους] Sic in Act. Apoſt. VIII. 27. ἀνὴρ Αἰθίοψ, de Eunucho

cho Reginæ Candaces prædicatur. Non videram hunc Plutarchi locum, cum Dissertationem Academicam edidi, quam Cl. Rhenferdius *Syntagmati* suo *Dissertationum de Stylo N. Test.* inserere, dignatus est. Vide pag. illius Syntagmatis 308. & seq. &, tanto post intervallo, quis ille *Solanus* sit, disce. Ita enim Latine nomen meum adscripseram, avum secutus, qui in Academia Salmuriensi Virorum clarissimorum Collega, nullis tamen ipse Scriptis publice editis claruit. *M. D.*

P. 295. l. 5. Καρυάτιδας ὀρχουμένας] Qui sint *Caryatides saltantes*, docet Jac. Nic. Loensis, Epiphil. IV. 13. inquit Seberus ad Poll. IV. Num. 104. Ego ad Lucianum *de Salt*. c. 10. aliquid etiam annotavi, quod quando in lucem proditurum sit nescio. Sed a Cl. Hemsterhusio rem totam probe enarratum iri non dubito. Vide Pauf. p. 91, pen. Ed. Sylb. *M. D.*

Ib. l. 6. τοὺς συνδεδ. στρατιώτας] Vide Lipf. Excurf. B. ad III. Ann. Taciti. ubi diligentiam viri eruditissimi fugit hic Plutarchi locus. *M. D.*

Ib. l. 7. ἰᾶσθαι] Melius V. & A. ἰάσασθαι. *M. D.*

Ib. l. 13. ἐν τῇ β. ὠμότητι...] Mallem ἘΠΙ τῇ β. ὠμ. *M. D.*

P. 296. l. 11. Γίγιν] In Ctesianis Eclogis est Γίγγη: & avis nomen, Ῥωνδάκη. *Xyl.*

Ead. ib. ὑπουργεῖσθαι] V. & A. ὑπουργῆσαι. Optime. *M. D.*

Ib. l. 13. Βελιτάραν ... Μελάνταν] Sic Græce nomen *Beltassar* a Ctesia expressum fuisse arbitratur Huetius, Dem. Evang. p. Ed. Par. 224. (Lipf. autem 466.) pro quo Dinon Μελάντας perperam scripserit, deceptus similitudine priscæ figuræ τοῦ β, quæ ad figuram τοῦ μ accedebat. *Dacer.*

P. 300. l. 2. ὀρχησάμενος...] Laborant Interpp. sed frustra. Legendum enim est, ut recte in V. & A. scriptum est, ἐξορχησάμενος, quod *illudens* significat, & frequenter apud Græcos Scriptores eo sensu adhibetur. Vide modo nostrum ipsum in Op. Mor. p. 1592. extrema; (ubi eadem opera cur Leonidas hic potissimum ab Antalcida apud Persas derisus sit audies.) Δοκεῖ μοι, inquit, καθάπερ Ἱπποκλείδης, ὁ τοῖς σκέλεσι χειρονομῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, εἰπεῖν ἄν, ἘΞΟΡΧΟΥΜΕΝΟΣ τὴν ἀλήθειαν, οὐ φροντὶς Ἱπποκλείδῃ. *M. D.*

Ib. l. 5. Οὐ.] Vide Op. Mor. p. 376, 29.. ubi illud οὐ non adhibetur. *M. D.*

Ib. l. 8. προσαπώλετο] Immo ΠΡΟΑΠΩΛΕΤΟ: ut recte vertitur ab Angl. & Gall. Interpp. quorum posterior observat etiam, XIV. annos intercessisse inter Pacem illam & Cladem Leuctricam; nec tamen, quod mireris, emendandam esse hanc vocem monuit. *M. D.*

P. 301. l. 7. ὑπόμνησιν] Rescribe ocius, ὑπόμνησις, ut recte in V. legitur. *M. D.*

P. 302. l. 12. ἵππων] *Equos* cum auro, argento, & purpura, hic recenseri, quis ferat? Ego ΛΙΘΩΝ legendum censeo. *Dacer.*

Ib. l. 19.. κατέκοπτεν] Recte A. Cod. κατέκοπτον. Nisi forsan κατέκαπτον scribi satius est. *M. D.*

Ib. l. ult. παρῆσαν] Immo προσῆσαν, ut recte in Ed. Fl. & Codd. A. & G. legitur.

P. 303. l. 10. φθονεῖν ἀλλήλοις ν.] Forsan ΦΘΑΝΕΙΝ ἈΛΛΗΛΟΥΣ.

Ib. l. 17. πᾶσαν] Melius, credo, legetur, ΠΑΣΙΝ.

Ib. l. 18.. μοχθηρᾶς φύσεως ἀγεννοῦς δ....] Quis ferat hæc? Fl. Ed. καὶ, post ἀγεννοῦς, habet; quo nihil sanatur. Baf. melius καὶ, ante ἀγεννοῦς, ponit. *M. D.*

P. 304. l. 17. συνεξῆμ.] Genuinam esse credo scripturam Cod. V. συνεξημέρωτα legentis. *M. D.*

P. 305. l. 10. πεντηκοςὸν...] V. & A. verius, πέμπτον καὶ εἰκοςόν. Ipsi enim Plutarcho νεανίσκος infra, p. 307, 11. audit, ut a Dacerio probe est observatum: qui tamen vulgatam in versione cum reliquis Interpp. retinuit. Humphr. Prideaux reginæ filium cum statuat, (ad an. Ante C. 360.), quam mortuam esse paucis post initium regni Artaxerxis annis censere videtur (Vide ad an. 401.) vulgatæ lectioni faverit necesse est. Rem in medio aliis disceptandam relinquo.

Ed. & M. D.

Ib. l. 14. Φωκία] Recte V. & A. Φωκαῖς: vide Steph. v. Φώκαια. *M. D.*

P. 306. l. 7. προσελθόντα] Manavit ex Par. Ed. in hanc mendum typographicum, ex utraque tollendum. In illa enim, προσξελθόντα palam mendose scribitur. Reliquæ omnes προσεξελθόντα habent. quod & ipsum quidem pravum est, sed genuinæ lectionis vestigia habet certissima. Scribendum est enim, ΠΡΟΕΞΕΛΘΟΝΤΑ. qua voce utitur & Luci. in *Philops.* c. 6. *M. D.*

Ead. ib. διελάσαντα] Melius videtur διεξελάσαντα, quod in Cod. V. legitur.

M. D.

Ib. l. 15. Ἀνεῖτιν] Apud Pauf. (p. 98, 31.) fuisse dicitur in Lydia Templum Ἀρτέμιδος Ἀναΐτιδος, quam eandem puto. *M. D.*

P. 307. l. 1. Ὀρείτη] ΟΡΟΝΤΗ, scribi debere patet ex Diod. Sic. Lib. XVI.

Xyl.

Ib. l. 13.. τοῦ μὲν ἀδ.] Scribe, cum A. Cod. εἰ τοῦ μὲν ἀδ. Exciderant autem in Imprr. ante Steph. verba quæ a priore πράγμασι incipiunt ad posterius usque, solemni librariorum & proclivi lapsu.

Ed. & M. D.

Ib. l. pen. ἀνάγκη] Ἀνάγκην postulat sententia: & ita in A. recte scribitur. *M. D.*

P. 308. l. 5. κυπρογένεια...] Merito suspicatur Dacerius, ex Poeta aliquo desumpta esse hac verba. Ejusdem Sophoclis esse puto, cujus priora, l. 1.

M. D.

P. 311. l. 2. δύο καὶ ἑξήκοντα] Diod. Sic. (p. 226. & 400.) XLIII. tantum annos regnasse, ait. XLVI. ei tribuit Humphr. Prideaux. *Ed. & M. D.*

ARATUS

P. 312. l. 3.. διατίθεσθαι] Immo ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ, ut jampridem monuit H. Steph. Nihil enim est aliud est a quo παροιμίαν regi possit, nisi ita scribas. Sic IV. 234, 10.. λόγον ἐν τῇ συγκλήτῳ ΔΙΑΘΕΜΕΝΟΥ. *M. D.*

Ib. l. 9.. ἀποδυομένους... ἀρεταῖς] Non ita construi solet hoc verbum in hac significatione. Luci. *Peregr.* c. 18. φιλοσοφίαν ὙΠΟΔΥΟΜΕΝΟΝ τινα. In Δεσπ. 3. τοὔνομα τοὐμὸν ὙΠΟΔΥΟΜΕΝΟΙ. Scribe itaque & hic ἈΡΕΤΑΣ. *M. D.*

Ib. l. pen. ἀκούοντας... λέγοντας] Aut mutanda hæc, aut (l. 11.), pro ᾧ γε, legendum ΟἿΣ γε. quorum posterius magis placet. Verba Pindari a verbis nostri discriminanda aliis relinquo. *M. D.*

P. 313. l. 2. τοὺς φυγάδας...] Apagesis. Scribe τοὺς φυγάδας, ut recte in Fl. & Bas. legitur. *M. D.*

Ib. l. 8. βέλτιςον ἡγ.] A. Cod. recte, βελτίω αὐτὸν ἡγεῖσθαι. *M. D.*

P. 314. l. 10. ἀδδ. καὶ τὸ σκαφίον.] Vide Theocr. Id. IV. 10. & Schol. Sed præsertim Casaub. Lect. Theocr. p. 55. & seqq. Op. Mor. p. 1420, 3. σκαφεῖον scribitur: rectius. *M. D.*

Ib. l. 17. Πασίαν] Pag. pr. l. 16. Πασέου habes. Etiam hic scribendum ΠΑΣΕΑΝ. uti & apud Pauf. monente Xyl. legitur.

P. 316. l. ult. πρῶτον Ξ. τῆς. ά.] Meliorem verborum ordinem exhibet A. Cod. Ξ. πρῶτον. *M. D.*

P. 317.

P. 317. l. 10. προσελθὼν] Immo ΠΡΟΕΛΘΩΝ. Vide IV. 260, 7. & Not. *M.D.*

P. 318. l. 2. συνθήματα] Recte Cod. V. σύνθημα.

Ib. l. 4. ἀνιεὶς εἰς τὴν πορείαν] Delendum censeo illud εἰς.

P. 319. l. 7. αὐτὸν ἀπ.] Scribe πρὸς αὐτόν: ut in A. Cod. legitur. *M.D.*

P. 320. l. 14.. ὑπὸ N.] A. Cod. melius ἐπὶ N. *M.D.*

Ib. l. ant. ὑπ' αὐτῆς] Idem Cod. ὑφ' αὐτῆς, melius. *M.D.*

P. 321. l. ant. ἀλλ' ἤ] A. Cod. rectius, ἄλλου ἤ. *M.D.*

Ib. l. ult. καὶ κρύφα] Delendum videtur illud καί.

P. 323. l. 5. Ἀδρίας] Lege ἈΝΔΡΙΑΣ, id est, in Andro insula, circa Andrum civitatem. quod patet ex eo, quod postea cum servis dicitur in Eubœam trajecisse, qui fuit e regione Andri insulæ & vicina. *Palm.*

Forsan ἈΚΤΙΑΣ. Vide 354, 8. & Diod. Sic. p. 348. apud quem urbs Eubœæ ita vocatur.

P. 324. l. 1. Μελάνθου] Ita scribitur iterum l. 9. Verum apud Diog. Laert. in Polem. Μελάνθιος dicitur: & ita Plin. XXXV. 7.

Ib. l. 17. διείληφεν] Immo διήλειφεν, ut recte in V. Cod. scriptum est. *Dacer.*

At vide 394, 11. & Op. Mor. 615, 13. & 641, 17. ubi διαγράφω id significat quod hic voluit; & an non ita etiam hic scripserit, perpendito.

P. 325. l. 8. ἀπόδ. δὲ] A. Cod. ἀπόδ. γάρ. Optime.

Ib. l. pen. Δαίμον' ἴσον] Ante Stephanum in Imprr. erat, Δαιμονισῷ. Forsan leg. ΔΑΙΜΟΝΙΗΝ. Adjectivum certe postulare videtur τε, quod proximæ voci θείαν additum est. *M.D.*

P. 326. l. 11. ὅλως] A. Cod. ὅλος. quod elegantius & verius puto. *M.D.*

P. 326. l. 15. διαπύροις] Salvinius ΔΙΑΠΥΡΩ, legere jubet. quod Dacerio plene satisfacit; non mihi. A. Cod. ἔχουσι habet. Sed de τοξοδομήμαις laboro. *M.D.*

Ib. l. ult. ἐνιαυτῷ δὲ ὕστερον] Polybius, qui ex Arati commentariis suam contexuit historiam, VIII. annos intercessisse ait inter primum Arati & secundum hoc Imperium. *Dacer.*

P. 329. l. 3.. ἐπεχείρησε τῇ πατρίδι.] Recte A. Cod. τῇ πράξει. Satis enim indicavit, totis duabus præcedentibus paginis, *invadendæ arcis hujus consilium* ea voce notari. quod a Dacerio hanc lectionem rejiciente animadversum non esse miror. *M.D.*

Ib. l. 15. ἀναπαῦτε τὰς β. πράξεις] Φράξεις habet A. Cod. quod malo, donec aliam pro ἀναπαῦτε vocem MSS. exhibeant. *M. D.*

P. 332. l. 5. φόβον.. κατέχειν] Immo παρέχειν, ut recte in A. Cod. legitur. Vide IV. 443, 7.

P. 333. l. 9. ὑπολαβοῦσα] Repone ὑπολάμπουσα, quod exhibet A. Cod. *Dacer.*

Servari potest vulgata; ut supra 308, 18. τὴν αὐλαίαν ΥΠΟΛΑΒΩΝ. *M.D.*

Ib. l. 14. τὸν αὐτὸν τρόπον] V. Cod. τὴν αὐτοῦ. Melius, credo, legetur, τὴν ἈΥΤΗΝ. *M.D.*

P. 336. l. pen. ἄλλου τ. μεγ. μέρη] Vide, num ΟΛΟΥ, pro ἄλλου, mecum hic malis. *M. D.*

P. 337. l. 1. Ὀρῶν τε] A. Cod. melius, ὁρῶν δέ. *M.D.*

Ib. l. 6. ζημίαι... ὑπῆσαν] Melius, ni fallor, V. Cod. ἐπῆσαν. *M.D.*

P. 338. l. 8. Ἀρ. διαίτης] Hinc emenda nomen hoc in Op. Mor. 1399, 5. prave in Ἀριστόδημος mutatum.

Ib. l. 14. μέταυλον] Sic scribit iterum in Op. Mor. 1242, antep. ubi eleganter

de Epiglottide usurpat hanc vocem. Aliter V. Cod. nempe, μέσαυλον. Quæ verior scriptura videtur. Apud Pollucem neutra harum comparet. Varie apud Auctores scribitur. *M. D.*

P. 338. l. 15. θύρα καταῤῥάκτῃ] De eadem re loquens, in Op. Mor. l. c. ἐπιῤῥάκτῳ θύραν vocat. Melius, ni fallor. De καταῤῥάκτης, vide hoc Vol. 142.. & 339. 3. *M. D.*

P. 339. l. ult. στρατοπέδῳ] Forsan στρατιᾶς.

P. 340. l. 1. Χάρητα ποτ.] Hic fluvius a Geographorum veterum nullo memoratur. Sed Strabonem audi, p. 370 C. de regione in qua Argos situm erat. Τῆς τε χώρας κοίλης ὄσης, καὶ ποταμοῖς διαῤῥεομένης, &c. *M. D.*

Ib. l. 14. ἀναμαχ.] Qui hanc vocem sollicitabit, sciat sibi etiam emendandum alium nostri locum, p. 175, 1. & Diod. Sic. qui eadem utitur, p. 254. *Ed. & M. D.*

P. 341. l. 17. Ἀγίαν] Forsan Ἆγιν, quem paulo post audies in hisce Achæorum rebus immisceri: p. 343, 17. &c.

Ib. l. pen. χαριζομένων] ΚΕΧΑΡΙΣΜΕΝΩΣ scribendum censeo; ut IV. 295, 11. ἐπολιτεύοντο ΚΕΧΑΡΙΣΜΕΝΩΣ. *M. D.*

P. 342. l. 10. Λυσιάδῃ] Recte scribitur hic: prave in Ed. Fl. & IV. 320, ult. ubi Vide Not. Prave etiam in Op. Mor. 979, 17.

Ib. l. ult. μετεκόσμησεν] Repone μετεκόμισεν, quod exhibent Var. L. increpante hic satis acriter Dacerio, qui non tam severe ista exigere solet.

P. 343. l. 7. ἦρχε μὲν] Abundat illud μὲν. A. Cod. recte tantum ἦρχεν habet. *M. D.*

Ib. l. 13. φύσιν] Immo πίστιν, ut in A. Cod. legitur. *M. D.*

P. 344. l. 8. Πελλ.] Melius scribetur Πελληναίων. Sic tamen iterum p. seq. l. 3.

P. 344. l. 17. αὕτη] Mallem αὐτή.

P. 345. l. 14. καὶ δυνατῶν] Malo δυναστῶν, quod præfert A. Cod. *M. D.*

P. 346. l. 10. τὴν ἐλπίδα] V. & A. melius, τῶν ἐλπίδων. nisi mavis cum sequentibus jungere. *M. D.*

Ib. l. 14. Ἀντιγ… Δημητρ.] Antigonus hic, ejus nominis secundus, cognomine Gonatas, filium habuit Demetrium, itidem secundum, qui X. annos regnavit. Quæ ideo monere operæ pretium esse duxi, ne quis de Demetrio Poliorcete, & patre ejus cogitet; qui etiam Antigonus a quibusdam vocatur. *M. D.*

P. 347. l. 17. ὑπόσχεσιν] Immo, ut recte in A. Cod. legitur, ὑπόθεσιν. *M. D.*

P. 348. l. 1. τὰ περὶ. ταλ.] De his cum antea nihil dictum fuerit, delendus est articulus.

P. 349. l. antep. πολίτας] Melius legetur ὉΠΛΙΤΑΣ. ut sequentia suadent. p. seq. l. 6.

Ib. l. ult. αὐτὸν] Scribendum videtur, αὑτόν.

P. 350. l. 7. ἀνεπλ.] Melius A. Cod. ἐνέπλησαν. *M. D.*

Ib. l. ant. ἀπίθανος.] Forsan, πίθανος.

P. 351. l. 5. κοινὸν, ἀπεγνώκει] Hiulca hæc restituit A. Cod. κοινόν. εἰ δὲ ἀπ.

Ib. l. 8. Γαλατ.] ἈΙΤΩΛΙΚΩΝ legendum suspicor. Dixi jam ad IV. 404, 1. *M. D.*

Ib. l. 13. ἠξίουν] Recte habet hæc vox. Sed male vertitur a Lat. Interp. qui, pro tertia plurali, primam singularem fecit. Id enim hic agitur, ut quid Arato vitio verterint cives sui, narretur. Certe, si quid mutandum sit, ἌΞΙΟΝ legendum esset, ut l. 7. pag. seq. *M. D.*

P. 353. l. 4. ἄνω] Forsan ἄφνω.

P. 354. l. 1. Ἀπολλ.] Melius A. Cod. Ἀπολλώνειον. *M. D.*

Ib. l. 11. οἱ πολλοὶ] V. οἱ π. quod genuinum ut putem facit quod sequitur mox,

mox, ἔρημος καὶ ἄπορος. *M. D.*

P. 354. l. 15. συνετρ.] A. Cod. recte συντετριμμένος. *M. D.*

P. 355. l. 8. δέξαιτο] In V. δέξεται est; quod mihi elegantius videtur. *M. D.*

P. 356. l. 14. μηδὲν ἀργὸν....] Corrupta hæc esse, palam est. Desideratur enim comparativus aliquis, a quo Ἀχαιῶν &c. pendebant. Forsan ΜΗΔΕΝΟΣ ἩΤΤΩ. *M. D.*

P. 358. l. 6. προϊδόντα] Immo προϊδών. Vide Var. L. *M. D.*

Ib. l. 16. φαν. τε] Lege φ. γε.

Ib. l. ult. διακειᾶς] Immo διῳκειᾶς, ut recte in V. & A. legitur. In margine G. etiam διοικειᾶς scriptum esse, testis est Dacerius.

P. 359. l. 13. ἐρατεινὴ M.] Il. B. 607. *M. D.*

P. 360. l. 7. Δυμαίων] Prave antea in omnibus legebatur Κυμαίων. quod, monente Xylandro, mutare non dubitavi.

P. 362. l. 6. πολιτικάς] Melius V. & A. Codd. Ἑλληνικάς. *M. D.*

Ib. l. 11. πόλεων] Corrupta haud dubie vox. Lege, ΠΟΛΛΩΝ.

P. 363. l. 4. τὴν Ἰθωμάταν] A. Cod. Ἰθώμαν, hic & infra, habet. Strabo, qui arcem hanc describit Lib. VIII. (p. 361 D.) Ἰθώμην, fœminino genere vocat. Polybius vero τὴν Ἰθωμάτην. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 8. Φαρίῳ] Prave apud Strab. l. c. in Imprr. Φαληρεὺς dicitur hic Demetrius. MSS. Strabonis Codd. recte Φάριος habent. Vide ad eum locum Casauboni Notam. Hic autem prave V. & A. Φαληρεῖ habent. Illyricorum dux erat Pharius ille Demetrius, de quo, monente Dacerio, multa Polybius. *M. D.*

Ib. l. 12. προσβάλοι] Immo, ut recte in V. & A. legitur, προσλάβοι. *M. D.*

P. 364. l. 14. αὐτόν,] Prave. A. Cod. optime αὐτὸς habet.

Ib. l. 16. μεγ. γάρ] Melius legeretur, μεγίστην ΓΕ. *M. D.*

P. 365. l. 3. ἐν ἀδήλῳ τρόπῳ] Forsan delendum est illud ἐν.

Ib. l. 9. διήνυε] Haud ita scripsisse Plutarchum arbitror; sed potius διετέλει, ut passim. Vide modo in vicinia, p. 367, 3.

Ib. l. 19. αἰέν] Pro hac voce, A. Cod. αἴρεν habet. Et sane verbum desideratur in hac sententia. Sed ἈΙΡΕΝ potius scribendum videtur, qui Doricus infinitivus est, pro vulgari αἱρεῖν. *M. D.*

P. 366. l. 9. θυηπόλος] Poeticam esse vocem censet Pollux, I. N. 14. sed hinc satis patet, apud Dores vulgarem fuisse. Poetæ tamen de aliis etiam usurpant. *M. D.*

Ib. l. 14. ταῖς ἡμ. ἐκ. ἐξοσιούμενοι] Forsan rectius legatur, τὰς ἡμέρας ἐκείνας.

P. 367. l. 12. κατεστρ.] Κατέστρεψεν V. & A. melius. Iidem Codd. prave, ante hanc vocem punctum tollunt. *M. D.*

G A L B A.

P. 368. l. 4. καθάπερ ἐῤῥωμένον σῶμα...] Corruptum hunc locum esse, palam est. Corpus enim *organicum*, quale vox σῶμα designat, quo validius est, eo minus ut quiescat, & motum extrinsecus sibi communicandum expectet, efficies. Cl. Editor ΠΕΠΗΡΩΜΕΝΟΝ, pro ἐῤῥωμένον, scribendum putat: ut significetur, non *mutilum* tantum, quæ vulgaris est significatio, sed *oculis captum*; quo sensu adhibet noster II. 144, 17. & forsan IV. 92, 17. Et animadvertere jubet, quid infra (p. seq. l. 4.) & Op. Mor. p. 317. de exercitu sine duce dictum sit. Ego aliquid amplius ulceris subesse reor; &, pro ἐῤῥωμένον σῶμα, *instrumenti Musici* speciem aliquam potius fuisse a scriptore hujus vitæ nominatam: nisi forsan mavis ἘΝΑΡΜΟΝΙΟΝ σῶμα generaliter dictum ab eo fuisse; vel simpliciter ἈΙΩΡΟΥΜΕΝΟΝ. *M. D.*

ab

P. 368. l. 11. φυσ. γ̃ῦν.] Recte B. Cod. φύσεως τε γ.

P. 369. l. 10. Φερ.] Alexandrum; de quo in Pelopida multa. Mirum ni hic Ἀλέξανδρον exciderit, librariis similitudine vocis ἄρξαντα, quæ sequebatur, deceptis. *M. D.*

Ib. l. pen. ὥσπερ εἴρηται] Hinc patet, Vitam hanc partem tantum esse Operis cujus caput interierit, XII. Imperatorum Rom. vitas forsan complectentis. *Ed. & M. D.*

P. 370. l. 6. τȣ̃το γ̃ὸ] Immo τȣ̃το ΓΕ. *M. D.*

Ib. l. 15. Κάτλȣ] De hoc Catulo, vide nostrum II. 229, 17. & Suet. Galb. 2. cum Not. *Q. Catulus Capitolinus.* *M. D.*

P. 371. l. 5. ἐπίτροπος ὢν] Stare hæc scriptura non potest. Non enim *Procurator* erat Galba. Forsan, pro his duabus vocibus, ἘΠΙΤΡΟΠΩΝ legendum est; delendumque ἐκείνων. *Ed. & M. D.*

P. 372. l. 3. Ὀβίνιος] Scribendum Οὐίνιος. Vide Suet. Galb. 14. *T. Vinius.*

Ead. ib. στρατιωτικȣ̃] Forsan ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ.

Ib. l. 4. μανέντων] Sola Par. Ed. ante hanc ita prave scribit. Reliquæ, & B. Cod. μελλόντων habent. Sed cum Lipsio, ἘΟΥ μελλόντων legendum est, aut potius, ΜΗ μελλόντων. *Nam qui deliberant, desciverunt:* inquit Tacitus. De emendatione monuerat jam Dacerius. *Ed. & M. D.*

P. 373. l. 1. πρόῤῥησιν] Suspecta mihi hæc vox. ΠΡΟΦΑΣΙΝ mallem; quod facile a librariis sic mutari potuit. Et ita legisse videtur Lat. Int. aut προγραφὴν. Sed hoc magis a scriptura Codd. recedit. *M. D.*

Ead. ib. δεομένων] Melius legetur, δεομένῳ.

Ib. l. 5. ὄντας] Scribendum videtur potius, ὨΝΗΤΑΣ. Vide IV. 476, 11.

Ib. l. 7. Μαῦρος] Interpp. pro *Mauro*, recte *Macrum* reposuerunt; Clodius enim Macer is vocatur apud Suet. in Galb. c. 11. & recte infra scribitur p. 380, 3.

Ib. l. pen. μεταβ.] Scrib. ΜΕΤΑΒΑΛΟΥΜΕΝΩΝ.

P. 374. l. 2. Κολȣνίαν] *Cluniam* Xyl. vertit.

Ib. l. 5. Σικελὸς...] *Icelum* legere jubet Lipsius, ad Tac. Hist. I. 13. quod nomen ei Liberto fuisse ex Suet. & Tac. constat. Σ accessit ex vocis præcedentis fine. *M. D.*

Ib. l. 15. Ὀβίννιος Τίτος] Fl. Ed. & Ald. I. Ὄυτιτος. Ald. II. ὁ Τίτος, quod secutus est Xyl. Prave B. ȣ̃ Τίτος. Occurrit iterum infra, p. 377, pen.

Ib. l. 18. Οὐίκελλος] *Icelum* Suetonius vocat: c. 14. & ita hic scribendum est.

P. 375. l. 3. συνόως] Forsan συνοικῶς.

Ib. l. 12. ἑαυτόν.] Melius legetur, αὐτόν.

P. 376. l. 9. ȣ̃ καλλίςῳ] *Callisto* recte vertunt omnes; nec quisquam tamen Græca mutat. Vide Tac. Ann. XI. 29. Et Lipf. Not.

Ib. l. 14. αὐτȣ̃] Melius scribetur αὐτȣ̃. *M. D.*

Ib. l. 17. Ποππαῖον] Scribendum esse Ποππαίαν, observavit jampridem (ad Suet. Ner. c. 28.) Casaubonus. *Sabinam* dixerat Nero, cum uxoris loco duxit. *M. D.*

Ib. l. pen.. καὶ παρέικει κ.] Recte vir doctus, apud Dacerium Grivæus dictus, pro παρέικει ΤΑ ἘΚΕΙ reponit. Vide p. 379, 9.. At quod Dacerius addit, nihil excidisse aliud, non probo. particula enim καὶ, præter lacunam ipsam, satis indicat aliquid aliud intercidisse. Verbis quæ exciderunt significatum puto, qui

Neronis supellectilem ad Galbam deferret. Vide 378, 8. & 379, 9.. *M. D.*

P. 377. l. ult. κωλύειν] Scribendum est ΚΟΛΟΥΕΙΝ. *M. D.*

P. 378. l. 7.. θεραπείας ἡλίκης...] Idem qui supra Grivæus, ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ἦν ἐκ ΤΩΝ Ν. reponere jubet: quod non immerito Dacerius laudat. Vide tamen, num ʼΑΥΛΙΚΗΝ Codd. habeant; &, adi p. 18, 10. *M. D.*

Ib. l. 11. καὶ κομψότητα...] Quid Interpp. dicant audio. Sed neque eorum sententia placet, nec Græca quid sibi velint assequor. Forsan legendum est, καὶ ʼΑΚΟΜΨΟΤΗΤΑ ΜΕΓΑΛΩΝ ἀπαξιοῦσαν ʽΑΥΤΗΝ. *M. D.*

P. 379. l. 11. δορυφ. ἐπ.] Sic vocant Græci, quos Romani *Præfectos prætorii* dicebant. Vide Suet. Galb. c. 14.

Ib. l. 17. πεμπτέον εἶ δεῖν] Quis hæc ferat? Dele illud δεῖν. *M. D.*

P. 380. l. 8. ἀλλὰ πολλοὶ...] Hiulca hæc videntur & corrupta. Forsan, τοῦ Γάλβα inserendum post πολλοὶ, delendumque infra nomen illud. *M. D.*

P. 382. l. 2. δι᾽ αὐτὸν] Recte vertunt Lat. & Gall. Interpp. quasi scriptum esset δι᾽ ʽΑΥΤΩΝ. ita enim legendum est. *M. D.*

Ib. l. 8. Τερτ.] Fl. & Ald. I. Τερτυλιανός, hic & infra, l. 10. & p. 384, 10. Melius. *Turpilianus* enim dicebatur; uti recte Xyl. vertit: scribendumque ΤΟΥΡΠΙΛΙΑΝΟΣ. Vide Tac. Ann. XIV. 39. XV. 72. & Hist. I. 6. *Ed. & M. D.*

Ead. ib. Μάκερωνα] Scribe ΜΑΚΡΩΝ. & vide supra, ad 373, 7.

Ead. ib. Φερντ.] Scribe Φοντήϊον. & vide Suet. Galb. c. 11.

Ib. l. 15. ἔτοι....] Vide Suet. Galb. 12. & Casaub. Notam. Major solito illa legio erat, ex qua *milibus* aliquot trucidatis, teste Tac. (H. I. 6.) & Dione, (qui VII. M. habet) decimatisque reliquis, *remanebat* tamen satis ampla. Tac. H. I. 31. Forsan hic, pro παρεόντος, ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΕΣ legendum est. *M. D.*

P. 383. l. 8. Κάνυ] Alio accentu scribitur, Op. Mor. 1407, 27.

Ib. l. 9. αὐλ. αὐλῷ] Mallem αὐτοῦ. nisi malis ΚΑΛΩΣ pro αὐλῷ. *M. D.*

Ib. l. 11. χρυσοῦς τινας] Suet. c. 12. *Denarios quinque* dedisse ait, quos argenteos esse volunt. Sed Neronis tempore Denarios aureos excusos fuisse tradit Arbuthnotus, in Libello Anglico curioso quem de Mensuris Ponderibus & Nummis edidit; horum XLV. Libram unam æquabant. *M. D.*

Ib. l. 15. ἐφήμεροι καὶ σατ...] Vide Tac. H. I. 20. & Casaub. ad Pers. III. 62. & Nostrum I. 354, 12. *M. D.*

Ib. l. pen. ʽΗσιοδ.] ʼΕργ. 366. *M. D.*

P. 384. l. 1. ἐνεπίμπλα] Melius B. Cod. ἐνεπίμπλατο. *M. D.*

Ib. l. 13. περιδιδοὺς] B. Cod. melius, προδοὺς. *M. D.*

Ead. ib. ἀπεραντον] Immo ʼΑΠΡΑΤΟΝ scribendum: quod a nemine observatum esse miror, *M. D.*

Ib. l. 16. ἐπλήχθη] Melius B. Cod. ἐπεπλήχθη. *M. D.*

Ib. l. 18. παραιτ.] Ald. II. & Xyl. recte παραιτουμένου. *M. D.*

P. 385. l. 3. παραδέρραιον] Melius scribetur, unico ρ, παραδέραιον: ut III. 320, 1. Qua de re vide Not. ad Poll. V. Num. 56. *M. D.*

Ib. l. ant. ἀξ. αὐτοὺς] Scrib. est αὐτοῖς. *M. D.*

P. 386. l. 4.. Οὐκ ἄξιος.] Prave. Optimeque factum ab Interpp. est, qui illud οὐκ in εἰ mutantes, *si dignus est* reddiderunt. B. Cod. Edd. Fl. & Ald. I. non agnoscunt οὐκ. Ald. II. & Bas. εἰ habent. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 15. οὕτως] Melius scribetur ʼΟΥΤΟΣ. *M. D.*

Ead.

Ead. ib. Πομπαίας] Baf. Ed. ubique Ποππαίας recte, fcribit: & ita Intt. omnes. Vide fupra, 376, 17. *M. D.*

P. 387. l. 15. αὐτός] Mallem αὐτοῦ. *M. D.*

P. 388. l. 1. τὸ ϛ] Legendum, τό ΓΕ. *M. D.*

Ib. l. 6. Σικ.] *Icelum* vertunt Xyl. & Dacer. Vide fupra ad p. 374, 18.

Ib. l. 7. ὁσάκις...] Mevio Pudenti hoc tribuit Tacitus (H. I. 24.) fed cum noftro ftat Suet. Oth. 4. *M. D.*

Ib. l. 19. αὐτὸν] Ita Edd. omnes, & Angl. & Gall. Interpp. At Cruf. & Xyl. *feipfum* vertentes, αὑτὸν legi voluerunt; & ita in Faftis Confularibus habetur. *Ed. & M. D.*

P. 390. l. 15. Δολ.] Corn. Dolabella, de quo infra, 402, ult. & Tac. I. 88. *M. D.*

Ib. l. 17. Κριτίωνος] Fl. Ald. utraque, & Baf. Κερτίωνος. Omnes Interpp. *Pifonem* faciunt. Prave. Legendum enim eft ΣΚΡΙΒΩΝΙΟΥ, ad quam fcripturam propius accedit B. Cod. Κερβίωνος legens. Audi Tacitum, Hift. I. 14. *Pifo M. Craffo & SCRIBONIA genitus, nobilis utrinque.* Ad quem locum recte etiam obfervat Lipfius, corrigendos effe Plutarchi in hac Vita Codd. Vide etiam Suet. Tib. 25. Sen. Epift. VII. 1. & Lipf. Excurf. E. ad Tac. Ann. II. De Craffo autem, H. I. 14. & IV. 41. *M. D.*

P. 391. l. 14. Πτολ.] *Seleucus* dici videtur a Suet. Oth. 4. & 6. *M. D.*

P. 392. l. 1. Ἰτέριος.... ὀπίων... τεσσεράριος...] Hunc locum fic reftitue, ut apud Conftantinum recte fcribitur. ΟΥΕΤΟΥΡΙΟΣ... ΟΠΤΙΩΝ... ΤΕΣΣΕΡΑΡΙΟΣ... ΔΙΑΓΓΕΛΩΝ (unica voce, &) ΔΙΟΠΤΗΡΩΝ. Et vide Lipfium ad Tac. Hift. I. 25. qui ita locum in eo Lexico legiffe videtur, cum in nullo impreffo, aliter quam in hoc, editum effe, mihi compertum fit. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 5. πᾶσιν] Corrupta haud dubie vox. Cl. Editor, ϛάσιν reponendum effe arbitrabatur; quo fenfu ea vox occurrere ei videbatur IV. 478, 15. & apud Vell. Pater. Lib. II. p. ei 66. *omnibus STATUM concupifcentibus*; vel ΤΩΝ ΠΑΣΩΝ. Ego ΠΑΣΩΝ fcribendum cenfeo; ut III. 316, 17. εἴκοσι τὰς ΠΑΣΑΣ. Sic enim folet numero addi. *M. D.*

Ib. l. 11. ἐκ κεφαλῆς] Hæc verba omnes vertunt *in cervicem* vel *caput* Imperatoris: cum de *parte extorum*, quam *caput* vocabant, intelligenda fint. Sic loquitur & II. 261, 8. Vide III. 132, 14. τ λοβὸν οὐκ ἔχοντα ΚΕΦΑΛΗΝ. Vide etiam III. 474, 4. Erat autem, fecundum Pollucem, II. Num. 220. τὸ παχύτατον τοῦ σπλάγχνου. *M. D.*

Ib. l. 17. πωλίταις] Vox haud dubie mendofa. In reliquis πολίταις eft. πωλήταις volebant legi, qui verterunt *venditoribus*; quod ab omnibus Interpp. eft factum, fi Dacerium excipias, qui *Architectis* reddidit. Forfan deceptus eft fcriptor hujus Vitæ voce Latina *Redemptoribus*; quam a Tacito etiam hic adhibitam video; Hift. I. 27. *Expectari eum ab Architecto & REDEMPTORIBUS... Otho caufam digreffus requirentibus, cum emi fibi prædia vetuftate fufpecta, eoque prius exploranda finxiffet, &c.* Nifi mavis ftatuere eum, ut Athenis, ita & Romæ, magiftratum fuiffe qui ei rei præeffet, exiftimaffe, qui Latine *Redemptores* dicerentur; ut apud illos Πωλῆται. *M. D.*

Ead. ib. τ Τιβ.] Inter has voces lacuna eft in Fl. & Ald. I. Nihil tamen illic excidiffe, Taciti verba oftendunt (l. c.) *innixus fervo, per Tiberianam domum in Velabrum, inde ad Miliarium aureum, fub ædem Saturni pergit.* Et Suet. Oth. 6. *Architectos.... vænalem domum infpecturus.* *M. D.*

P. 393.

P. 393. l. 4. φορεαφ.] Displicet hæc vox. Mallem φορειοφόρυς, quamvis neutram alibi observare me memini. *M. D.*

Ib. l. 10. ἀφῆκεν] Forsan, ἐφῆκεν. inquit Cl. Editor. Sed vide 11, 8.

Qui in Græco Μαρτιάλιος, cum a Tacito Julius *Martialis* dicatur, emendari decebat hanc Scripturam. Tac. Hist. I. 27. *M. D.*

Ib. l. 15. ἀγλυνῶς] Corruptam hanc vocem arbitror; sed quam reponam non invenio. *M. D.*

Ib. l. pen. Βαψ.] Βιψανίᾳ scribendum est; *Vipsanii* enim *Porticus* a Romanis vocabatur. Vide Tac. c. 31. *Vipsanii in porticu tendentes.* *M. D.*

P. 394. l. 4. Ἀττίκιος] *Atticum* Tacitus vocat; c. 35. quem merito secutus est Xylander.

Ib. l. 11. τέρπαια τῶν.] Alio accentu in aliis legitur, τερπαία. De τερπῇ περὶ τ ἀέρα, vide I. 130, 15. Sed alibi non occurrit τερπαία; quod quidem aut ipse observarim, aut ab aliis observatum viderim. Scribendum censeo, τερπαίυ.

Ib. l. 18. Αἰτιλλίυ ἢ Σεργέλλωνος] *Atilium Vergilionem fuisse tradunt*; inquit Tac. c. 41. unde hanc Scripturam emendare decet.

P. 395. l. 2. Ἴνδιςρος] Omnes ante Steph. Editiones, Ἴνδισρον habebant. Cruserius *Densum* vertit, secutus Tacitum, c. 43. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 6. ὑφεὶς τὰς ἰγνύας] Constantini Lex. (v. ἰγνύα & ἰγνὺς) τυφθεὶς legit: quod & in Bas. Editione extare video. Recte. *M. D.*

Ib. l. 8.. Κ.. λάκκον] Unico κ scribi decebat; quamvis probabile sit Latinam vocem ipsam, *Lacus*, a Græca derivatam. *M. D.*

Ib. l. 13. Ἀρκάδιον...] Qui de reliquis cum nostro consentit, Tacitus, aliter hunc appellat, nempe, *Lecanium*: (c. 41.) nec Fabium Fabulum novit. *M. D.*

Suetonius a gregario, quem non nominat, milite, *caput amputatum* tradit (c. 20.) unde hic subit legendum ἈΠΟΚΟΨΑΝΤΑ, pro ἀποκρύψαντα.

P. 396. l. 1. Μάρκυ] *Statius Murcus* hic a Tacito dicitur, c. 43. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 19. γεγον.] Melius B. Cod. γεγονότων. *M. D.*

P. 397. l. 2. Οὐεραννίυ] Recte Lipsius, ad c. 47. Lib. I. Hist. Tac. ΟΥΕΡΑΝΙΑ reponit, quod illius matronæ nomen erat, uti ex illo ipso Taciti loco, & ex Plin. Epist. ult. Lib. II. patet. Quo facto, miror non sensisse Virum doctum, deleri oportere δεηθεῖσα, propter falsam scripturam Codd. in quibus aut Οὐεραννίυ, ut hic, aut ὑ κεραννίυ, legebatur, invectum. *M. D.*

Ib. l. 3. Πατροβίυ καὶ Οὐιτελλίυ δ.] Patrobius iste libertus fuerat Neronis, a Galbaque punitus; (supra 384, 6. Suet. Galb. 20. & Tac. H. I. 49.) cujus servi, caput Galbæ ad heri tumulum, omni contumelia laceratum, atque suffixum, eodem auctore, reliquerant: ibique (non, ut noster *in Sestertio*) postera demum die repertum, cremato corpori admixtum est. Sed *Vitellii Servi* quare huc a nostro in contumeliarum societatem cum illis adducantur, mirari satis non possum. Latet, haud dubie, sub hac voce nomen aliquod, ægre absque bonorum Codd. ope eruendum. Forsan *Polycliti*, alterius Neronis liberti, cujus meminit supra l. c. De Sestertio consule Lips. ad Tac. Ann. XV. 60. *M. D.*

Ib. l. 5. θανατῦσιν] Tacitus, *ante Patrobii tumulum* habet, l. c. unde subit, hic forsan legendum ΘΑΠΤΟΥΣΙΝ. Meretur certe res curiosorum virorum animadversionem; eoque magis, quia verbum θανατόω apud Græcos Scriptores proprie de sententia Judicum usurpatur,

qua reus mortis damnatur, non de supplicio ipso: ut videre est ex hoc Xen. loco, p. Ed. St. 171, 1. ἘΘΑΝΑΤΩΘΗ ὑπὸ τῶν ἐν τῇ Σπάρτῃ τελῶν, ὡς ἀπειθῶν. ἤδη δὲ φυγὰς ὢν ἔρχεται πρὸς Κῦρον. Locus extat non longe a fine Lib. II. ἀναβ. ubi de Clearcho sermo est. Vide & I. 271, 13. τὰ σώματα τῶν ΘΑΝΑΤΟΥΜΕΝΩΝ. quod an sententiæ nostræ adversetur nescio. *M. D.*

P. 397. l. 6. Πρ. Ἐλβ.] Hujus nec Tacitus nec Suetonius meminerunt, sepultum ab Argio dispensatore dicere contenti; quos vide, illum, H. I. 49. hunc, in Galb. c. 20. *M. D.*

Ib. l. 8. πολλῶν] Extitere qui παλαιῶν legendum censerent, ut Rutgersius & Baudius. Sed nihil mutandum censeo. Sic enim frequenter adhibet Plut. etsi nunc loca non succurrant. *M. D.*

Ib. l. 12. οἱ δὲ ἑαυτοὺς ἠξίωσαν.] Ridicule. Scribe, me auctore, ʼΟΥΚ ἠξίωσαν. quo palam est respici Virginium, imperium a militibus sibi oblatum sæpius renuentem. Vide p. 373. *M. D.*

Ib. l. 18. Φαυρ.] Rescribe Φαβέρκιος. Nil frequentius quam υ pro β in MSS. Codd. *M. D.*

Ead. ib. ὑφειδ.] Immo, ut optime legitur in B. & Edd. Fl. Ald. utraque & Bas. ὑπερειπόμενος. Vide 148, 4. 223, 8. & III. 506. *M. D.*

O T H O.

P. 398. l. 6. αὐτοῦ] Optime, apud Dacerium, Grivæus ʼΑΥΤΟ reponit, ut ad ἔγκλημα referatur. Vide II. 210, 14. ubi frustra emendationem molitur Stephanus. *M. D.*

Ib. l. 7. ἐκλελ.] Immo, ἘΓΚΕΚΛΗΣΘΑΙ: quod eundem Virum doctissimum non fugit.

Ib. l. 10. τούτου μ...] Tac. H. I. 77. *M. D.*

P. 399. l. 9. αὐτοῦ τε...] Obscura hæc per se, obscuriora facit interpunctio prava. A præcedentibus enim cum non pendeant, puncto, non commate, dividi decebat. *M. D.*

Ib. l. ult. Κλαύδιος δὲ Ῥ.] Non *Claudius* hic Rufus, sed *Cluvius* dicebatur. Scripserat is Historiam suorum temporum. Vir consularis, suffectus an. ab U. C. DCXCVII. Hactenus Dacerius. Vide Lips. ad Tac. Ann. XIII. 20. unde hæc vir doctus, non nominato auctore, hausit. Tacit. H. I. 8. Hispaniæ præerat *Cluvius* Rufus. Vide & c. 76. & Lib. II. 58. & 65. *M. D.*

P. 400. l. 2. θεῖον] Viderint alii, ego a Scriptore nostro non arbitror epithetum illud profectum: nec a Cluvio Rufo. De re ipsa, vide Suet. Oth. c. 7. *Ed. & M. D.*

Ib. l. 6. κωλύειν] Rescribendum, ΚΟΛΟΥΕΙΝ.

Ib. l. 7. Κρισπῖνον.] Suet. Oth. 8. Tac. H. I. 80.

Ib. l. 8. ἀπῄρεν, ὥς τινας ἄξοντα] Ex Tacito emenda, ἀπῄρεν ʼΕΞ ʼΟΣΤΙΑΣ ἄξ. Ita enim ille, (Hist. I. 80.) *Septimam decimam cohortem, colonia Hostiensi, in urbem acciri Otho jusserat. Armandæ ejus cura, Vario Crispino tribuno e prætorianis, data.* Adde Suet. Claud. c. 25. ex quo constat perpetuam illic ex decreto Claudii stationem habuisse eam cohortem. *Dacer.*

Ib. l. 10. ἥκειν] Cave putes hæc *Ostiæ* geri. Romæ & in Castris urbanis, ex quorum armamentario, incipiente nocte, depromebantur arma, seditio illa orta est. Vide Tac. l. c. Vox ἥκειν, cum locum ubi res gereretur non notasset, fraudi fuit ipsi Dacerio, qui priorum emendationem recte viderat. *M. D.*

P. 401. l. 6. ὑπεπ.] Immo ἀπέπεμψεν, ut recte in B. Cod. legitur. *M. D.*

Ib. l. 16. Οὐϊτ.] In Lampriæ Indice, Βιτέλλιος scribitur.

P. 402.

P. 402. l. 1. στρατιωτικὰ φρονεῖν] Quis hæc sana putet? Forsan ΣΤΑΣΙΩΤΙΚΑ ΜΗ φρονεῖν. Adi Suet. Oth. 8. Si servetur recepta lectio, *quæ emeritum decent* vertantur auctor sim, juxta Scholium quod in Const. Lex. sic habet. Στρατιώτης· ὁ πάσας τὰς νομίμους στρατείας τετελεκὼς καὶ μισθοφορεῖν πεπαυμένος. Sed ἈΣΩΤΙΚΑ legendum esse suadent Taciti verba (Hist. I. 74.) *pecuniam & gratiam, & quemcumque quietis locum PRODIGÆ VITÆ legisset.* *M. D.*

Ib. l. 7. Καὶ τὸ] Illud καὶ delendum; sed nec sic locus satis sanus videtur. *M. D.*

Ib. l. 18. ἐν ᾧ τὸν ἐπὶ πράσει διαπωλοῦσι σῖτον] Forsan melius legetur, ΔΙΕΜΠΟΛΩΣΙ, qua voce utitur Aristophanes. Tac. I. 86. *Fames in vulgus, inopia quæstus, & penuria alimentorum.* *M. D.*

P. 404. l. 18. σημείοις] Tac. (II. 20.) *Togatos*, pro hac voce, habet. Unde forsan hic ΤΗΒΕΝΝΟΦΟΡΟΙΣ scriptum fuerit, quod postea in σημειοφόροις, & tandem in σημείοις abierit. *M. D.*

P. 405. l. 14. καὶ τοὺς μὲν,] Corrupta hæc. Clar. Editor, τοῖς, pro τοὺς, legendum censet. Ego ὄντος, pro καὶ τοὺς. *M. D.*

Ib. l. 18. ἐπισπωμ.] Scribendum est, ἐπισπώμενοι. *M. D.*

P. 406. l. 9. αὐτοὺς βαλλ.] Melius legetur, αὐτόν; inquit Cl. Editor. Recte. Sed verba Taciti de hac re, (Hist. II. 26.) *ipsum invadunt, SAXA JACIUNT, fugientem sequuntur*; aliud subministrant; nempe ΛΙΘΟΙΣ βαλλ. *M. D.*

Ib. l. 11. Βητριακὸν] Varie scribitur hoc nomen. Optimi Taciti Codd. *Bedriacum* habent: Suetonii, *Betriacum.* Quidam *Bebriacum* scribunt. Vide Cellarium, & Jos. Scalig. Not. ad Suet. Oth 9. *M. D.*

P. 407. l. 12. ὑπομένειν ... τοῖς ... ἐκλογισμοῖς] Aut, τοὺς ἐκλογισμοὺς scribendum est, aut alia vox, pro ὑπομένειν, quærenda. *M. D.*

P. 408. l. 5. Κέλσον] *Paullino* hæ partes apud Tacitum tribuuntur; quem vide II. 37.

Ib. l. 14. εἰς τὰ ὅπλα] Immo ΠΛΟΙΑ. Nihil autem de igne apud Tac. c. 34. *M. D.*

P. 409. l. 1. πεντηκ.] Tacitus *ad quartum* habet; c. 39.

Ib. l. 9. ἱππεῦσι τῶν κ. Νομ.] Hic locus Lipsium fugit, rem cæteroquin optime enarrantem, ad Tac. Hist. II. 40. *M. D.*

P. 410. l. 8. συμπεσοῦσαι] Non est sollicitanda hæc vox. Vide III. 346, 8. τῶν δ' ἵππων ἐξ ἐναντίας βίᾳ ΣΥΜΠΕΣΟΝΤΩΝ, ὥσπερ τριηρῶν. Usurpat iterum in hoc volumine p. 36, 1. Quod enim μάχην hanc vocem hoc in loco præcedit, cave cum hoc verbo conjungas, pertinet enim ad sequens ἐμάχοντο. quod miror non vidisse virum his in rebus sagacissimum Tanaq. Fabrum; qui propterea συνάψασαι legendum censebat, ad Anacr. p. 151. teste Dacerio in hunc locum. *M. D.*

Ib. l. 16. Βατάλους] Prava hæc scriptura nulli Interpretum fraudi fuit. Βατάβους scribendum est. Vide Tac. Hist. II. 43. ex quo patet *Batavos* hic intelligi, & scribi debere. At vicissim apud Tacitum, hinc emendanda est vox corrupta, quæ Lipsii diligentiam fugit. Absurde enim illic leges; *fusa gladiatorum manu, quam navibus transvectam, oppositæ cohortes ipso flumine TRUCIDAVERANT.* Scribe itaque *TRUCIDAVERUNT. M. D.*

P. 411. l. 9. κεχρ.] Melius legetur, κεχρηματικότας.

Ib. l. ant. ἔδοξε Κέλσῳ...] Prave. Non, *visum est Celso, &c.* vult scriptor; sed, *visum est Celsum &c. mitti*; ut recte intellexerunt Interpp. scribendumque adeo ΚΕΛΣΟΝ καὶ ΓΑΛΛΟΝ. *M. D.*

P. 412. l. ult. ὄντα παλαιὸν ἐπιδ.] Corruptus hic locus est. Aut deest ἕνα, ante ὄντα, aut νῦν δὲ παλαιὸν ἕνα ἐπιδ. legendum

dum videtur. Certe ex tam depravato loco, infirma esse argumenta necesse est, quibus ætas Scriptoris adstruatur. Dacerius tamen hinc liquido constare putat, a filio Plutarchi, non a Plutarcho ipso scriptas esse vitas Galbæ & Othonis; quas ipse Lamprias, in Indice, patri tribuit. *M. D.*

P. 413. l. 5. ἢ δ' ἐπὶ τοῦτο σωρεία..] Scrib. videtur, ἐπὶ Τ'ΑΥΤΟ. *M. D.*

Ib. l. 13. περιελθόντες....] Locus est salebrosus. Prima vox palam mendosa. Scribendumque ΠΡΟΣΕΛΘΟΝΤΕΣ. De proximis, ἐγίνοντο τέρπαια, non tam facile est judicium. Genuina putat Dacerius, & juveniliter dictum putat, pro *in genua procumbunt more statuarum, quæ ante tropæa humi affixæ jacent.* Ego adulterina censeo, legendumque ἐγίνοντο ΠΑΝΤΟΙΟΙ. Quam phrasin vide IV. 476, 16. Eadem frequenter utuntur Herodotus, Lucianus, alii: estque huic loco aptissima; cum sequentia ostendant, omnes formas induisse, quo Othonem ad tentandam iterum belli aleam impellerent. De iis tamen aliquid hic dictum fuisse suspicor, qui fuga se ex cæde proripuerant; e quorum numero erat qui mox coram eo se gladio transfixit; ut ex Suet. c. 10. constat. Forsan, ἐκ τῆς τροπῆς διαπεφευγμένοι. *M. D.*

P. 414. l. 6. ἤδη καταβ.] Melius ponetur illud colon ante ἤδη: inquit Cl. Editor. Recte. Sed, quid de καταβαίνουσιν ἐπὶ τὸν Ἀδρίαν censendum putabimus? Ego, ΚΑΤΑΒΑΙΝΟΥΣΑΝ legendum arbitror; & interpunctionem ponendam post Ἀδρίαν. Vide Suet. Oth. 9. *M. D.*

Ib. l. 9. Ῥωμαίοις] Lege ῬΩΜΑΙΟΙ Ῥωμαίοις, & comma ponendum post πολεμοῦντες. *M. D.*

Ib. l. 11. πιστεύσατε πολλάκις...] Hæc qui restituet, magnam a me gratiam inibit. Forsan exciderunt ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΩΝ ΔΙΑΝΕΝΟΗΜΕΝΩ, vel legendum, ὅτι πολλάκις ἩΓΟΥΜΑΙ καλλ. In Taciti Oratione nihil est quod hic opem ferat. *M. D.*

Pag. 414. l. 18. τοῖς παροῦσι] Τοὺς παρόντας, ut τοὺς φίλους, scribi debere, monet Dacerius. Sed nondum, hoc facto, satis sanus erit hic locus. Confer enim cum hisce Taciti c. 48. *Talia locutus, ut cuique ætas aut dignitas, comiter appellatos, irent propere, neu remorando iram victoris asperarent, ... monebat.* Quorum in nostro nihil præter ἀπαλλάττεσθαι est, quod Intt. *facessere* vertunt aut *sibi fuga consulere.* Forsan ὉΣΟΙ ΠΑΡΗΣΑΝ scriptum fuerat: aut delendum τοῖς τε μὴ παροῦσιν, quod optimum factu censeo. *M. D.*

Ib. l. pen. Κοκκήιον] *Cocceianum* Tacitus & Suetonius vocant.

Ib l. ult. καὶ μ.] Lege vel καὶ ΓΑΡ μ. vel potius, ὉΥ ΓΕ μ. *M. D.*

P. 415. l. 17. Βαρέως ά. καθ.] Immo ΒΑΘΕΩΣ: ut IV. 242, 16. Tac. *non insomnem.* Suet. *arctissimo somno.* *M. D.*

P. 416. l. 11. λαμπ. ἀφέντες] Forsan, ἐφέντες, inquit Cl. Editor. Ego ὑφέντες mallem. *M. D.*

Ib. l. pen. Βριξιάλῳ] Ita scribitur & p. 403, 9. & p. 408, 8. in Fl. Ald. 1. & Bas. nisi quod in hac Φριξιάλῳ, pro Βριξίλῳ est, ut recte in omnibus scribitur p. 403, 9.

Ib. l. ult. δηλώσει] Cl. Editor ΔΗΛΩΣΙΣ mavult, & ut cum μεταφρασθείη conjungatur. Quo sensu, inquit δήλωμα adhibet noster in Op. Mor. p. 696, 17. 133, 28. & 1783, 20. Ego nihil mutandum arbitror, & partem esse Inscriptionis statuo; vertoque MEMORIÆ MARCI OTHONIS. Vide Suet. Vitell. 10. *M. D.*

P. 417. l. 4. Πολλίωνος] De hoc tacent Suet. & Tac. nisi forsan, ut Lipsius conjiciebat, *Plotio Firmo* cognomen Pollionis esset; cujus Notam vide ad H. II. 46. *M. D.*

Ib. l. 10. πρὸς Γερμ.] B. Cod. melius πρὸς τοὺς Γερμανούς. *M. D.*

In PLU-

In PLUTARCHI Vitas Comparatas

INDEX rerum & verborum memorabilium.

Prior numerus, tomum notat: posterior paginam.

Ægyptus

tyranni

Athe-

B.

Centau-

D.

securis

Ecdelus,

F.

H.

I.

Igno-

L.

Lace-

Mor-

N.

O.

Pes

O.

Pes-

&

Ce-

V.

Vi-

AUTO-

AUTORUM QUORUM Plutarchus testimonia citat in hoc Vitarum comparatarum opere, catalogus secundum seriem alphabeticam.

Numerus prior tomum, secundus paginam indicat.

Strabo

FINIS.

